R. P. VINCENTII HOUDRY
BIBLIOTHECA CONCIONATORIA

COMPLECTENS

PANEGYRICAS ORATIONES SANCTORUM.

TOMUS QUINTUS.

IN QUO CONTINETUR

SUPPLEMENTUM PANEGYRICORUM

Per Materias generales APOSTOLORUM, MARTYRUM, CONFESSORUM, VIRGINUM; &c.

E GALLICO SERMONE IN LATINUM TRANSLATUM.

EDITIO NOVISSIMA.

VENETIIS,
Ex Typographia HEREDIS NICOLAI PEZZANA.

MDCCLXXIX.

SUPERIORUM FACULTATE.

PRÆFATIO.

IN Parte hujus Operis tertia in medium protuli multiplices Panegyricorum in Sanctorum laudem instruendorum formas, atque uberem rerum supellectilem singillatim pro iis, quorum passim celebrantur elogia; sed simul admonui fieri nequaquam posse, ut pro quolibet Sancto, cujus laudes sacro Oratori essent exornandæ, in aliquibus locis, ubi Sancti illius dies festus recolitur, huc afferamus varia argumenta. Ut huic supplerem defectui, ratus sum, mihi insistendum Ecclesiæ Methodo, quæ præter Sanctos aliquot diversis Ordinis, & characteris, quorum celebrat officium per annum, cum minime posset singularia pro ceteris elaborare, qui nimis multi sunt, satis esse censuit illis communia assignare pro variis eorum statibus, ac titulis, quibus decorantur; videlicet pro communi Apostolorum, quibus S. Paulus primum tribuit locum, pro communi Martyrum, Doctorum, Pontificum, Virginum, quibus alia nonnulla adjiciemus eorum, qui præter nomen generale Confessorum, quo nuncupantur, distinguuntur per titulos, & qualitates Pœnitentium, Eremitarum, Religiosorum, Abbatum, & Institutorum Ordinis alicujus; & denique Regum, & Principum sexus utriusque.

Hunc mihi ordinem proposui in hoc Supplemento supellectilium pro Panegyricis orationibus; quod Operis difficultas in caussa fuit, ut diutius differrem; & credo me ipsum aliqua in parte hujus Operis mei professum fuisse, hoc inutile futurum: quandoquidem intellexi non deesse posse dicendi materiam pro variis id genus Elogiorum speciebus in iis collectaneis, quæ in vulgus edidimus, in quibus Sanctus aliquis invenietur, qui rationem, ac similitudinem habeat cum illo, cujus celebratur memoria; quia omnes qui ejusdem sunt ordinis ad finem eumdem pervenerunt eadem via; videlicet, easdem virtutes exercuerunt, eadem obierunt munera, eadem sustinuerunt prælia, eadem superaverunt pericula, ita ut exceptis tantum aliquibus actionibus particularibus, quibus supplere arduum non est, uti aliquis possit iisdem argumentis, eadem partitione orationis propositis pro alio, qui idem vitæ genus fuerit amplexus, vel eidem responderit vocationi, quæ illum insignem sanctitate virum effecerit.

Fateor equidem rationem hanc satis validam mihi visam fuisse, ut fidem meam liberarem, quam obligaveram illis, qui ad operis hujus finem me urgebant. Sed ex quo animadverti ad verum Sancti alicujus elogium concinnandum, satis non esse ostendere, vel supponere, illum præclare perfunctum fuisse officiis omnibus status, aut vocationis ipsius, & illi tribuere laudem ceteris communem; quia quod commune est, non maximum impetum facit in Auditoribus, neque satis sublimem astruit conceptum illius Sancti, cujus meritum volumus extollere Sermone elaborato, & qui derosos sapiat ungues. Illud igitur amplificandum est, secretas proferendo virtutes, actiones, quæ licet communes in hominum oculis, magnæ tamen visæ sunt in oculis Dei, ostendendo constantem sedulitatem exhibitam in vita sancta, & regulari, atque in praxi bonorum operum, quæ Sanctus hic mortalium oculis abscondit &c.

Clarius loquar. Si ex. gr. Apostoli, vel Apostolici viri exornatur elogium: neque satis exploratus est laborum ejus cursus, prædicationes, & conversiones ab illo in glorioso hoc ministerio peractæ: eo in casu latius excurrere possumus in Zelum illius, qui censeri jure potest ardentissimus, quandoquidem eum meritus est locum, quem obtinet inter Sanctos: Celebrari potest ejus dexteritas, qua sibi viam in animos hominum aperiebat; referri possunt rationes variæ, quibus fidei consonum est ipsum usum fuisse, ad animas ad fidem perducendas, vel illis vitæ mutationem suadendam. Proponi potest Exemplum ejus, quod ampliorem consecutum est effectum, quam verba, & hortationes, quas habuit in populo. In his, quæ Sanctus, cujus celebratur elogium, habuit communia cum aliis Apostolis, diutius immorandum est; & hæc applicanda sunt præclaro quopiam loco, vel schemate satis insigni. Semper tamen reditus faciendus est ad præcipuam Apostoli qualitatem, a qua numquam recedendum est: & loquendum de aliis talentis, aut virtutibus, tanquam circumstantiis, occasionibus, subsidiis ad digne ministerium suum obeundum. Hunc in usum non minimum conferent ea collectanea, quæ in hoc Supplementum congessimus, quod distinctius connotatum est in singulos titulos, quibus peculiariter decorat Ecclesia Sanctum, in cujus laudem habendus est Sermo.

Nihil est, quod adjiciam huic Supplemento, nisi fortasse, argumenta de quibus hic agitur, nequaquam suppeditare valuisse nobis adeo uberem rerum copiam, ut hic Tomus alios mole exæquaret, ideoque mihi addendos fuisse sermones nonnullos, quibus uti licebit in texendis elogiis Sanctorum, de quibus sermo est in hoc ipso volumine, & quorum nomenclatura adjicietur pro varietate statuum, & conditionum, in quibus sanctificati fuerunt.

SUPPLEMENTUM BIBLIOTHECÆ CONCIONATORUM.

TRACTATUS PRÆLIMINARIS

De Canonizatione Sanctorum cum generatim, tum singillatim.

EX quo in Christiana religione infinitæ ferme Hæreses obortæ sunt, quarum singulæ cultum & honorem impugnant, qui Sanctis adhibetur, & idolorum cultores vocant eos, qui illos colunt, & invocant; Ecclesia Romana nihil unquam prætermisit, ut probaret hunc cultum, in quo haberi jussit eos, quos credit, ac asserit ad Cælestem gloriam pervenisse. Quapropter si ulli sunt ritus Christianæ Religionis, in quibus plures adhibendas putet cautiones; profecto hæc est Sanctorum Apotheosis. Æquum sane est hunc honoris gradum Dei amicis decernere, ut eorum in hoc mundo merita aliquibus præmiis decorentur, cum in altero æternam gloriam consequuntur. Ceterum cum agitur de hoc religioso cultu alicui Dei famulo præstando, Sancta Sedes adeo sedula, ac diligens est in instituendis quæstionibus de illius virtutibus, & adeo severa est in judicio ferendo, ut licet Divina destitueretur ope, fieri non posset, ut judicium ferendo secundum humanæ prudentiæ regulas in id genus decisionibus erraret; etenim minime contenta virtute præclara in iis, quos Sanctorum fastis adscribit, heroicam exigit: & quantumvis summam adhibeat diligentiam ut de hac heroicitate constet, vult hominum testimonium Dei ipsius auctoritate probari. Itaque non satis est, homines interposita jusjurandi fide testari plures actus heroicos sublimium virtutum, opus est, ut Deus illorum testimonium sua auctoritate confirmet, & per miracula sententiam suam probet. Ceterum minime credendum est a Sancta Sede quodvis miraculorum genus sine electione probari. Nullum cautionis genus est, quo non utitur, ut vera a falsis secernat. Ex ferme centum miraculis, quæ Sacræ Rituum Congregationi fuere proposita pro Sancti unius novissimorum horum sæculorum Canonizatione, unum duntaxat probatum fuit; & Congregatio expectandum censuit, donec Deo placuisset ad Sancti illius viri intercessionem recentia miracula operari. Post has quæstiones, perquisitiones, ac testimonia negari Ecclesiæ non potest jus celebrandi festum diem Sancti, ac prætermittendi usum rituum aliorum huic celebritati inhærentium. Verum quidem est, non semper Ecclesiam usam fuisse hac norma in omnibus Sanctis, quos colit; & plurimi sunt, qui populi tantum voce in Sanctorum album fuere relati; sed non defuere illi caussæ ad methodum immutandam, & hanc cæremoniam celebriorem efficiendam. Hic caussas deinceps visuri sumus; modo satis sit, admirari ac venerari ejusdem consilium, & eodem cultu revereri Sanctos, quos tales appellat modo, ad illos quos ab antiquo venerata est.

DE CANONIZATIONE SANCTORUM.

APud Ethnicos non fuit solum irridenda superstitio, verum etiam impietas profana, quæ satis diu viguit in Græcia, & Romæ in deorum album referendi Imperatores suos post obitum, & summos viros, quos in vita veluti heroes fuerant venerati. Hujusmodi Apotheoses multis ritibus celebrabantur, ac tanta magnificentia, ut fucum hominibus facerent, eisque Religionis sensum immitterent erga homines sæpe vitiosos, qui odium potius, & contemptum merebantur eorum, qui illis tanquam diis thura adolebant. Hæc insana cæcitas, & cultus omnino sublata fuerunt a Religione Christiana; sed mirum est, quot deinceps suborti fuerint Hæretici, qui perperam scandalo sibi verterunt, quod Ecclesia juxta consuetudinem priscis etiam temporibus usurpatam, coluerit, atque in Sanctorum albo recensuerit Martyres, & eos, qui honorem hunc promeriti sunt vitæ sanctitate probata miraculis, & auctoritate virorum fide dignorum, qui ad examen vocarunt illorum virtutes, præclara facta, & operam, quam Deo, & Ecclesiæ præstiterunt. Injustam hanc exprobrationem hodierna quoque die Ecclesiæ ingerunt Hæterodoxi, illam saltem insimulantes cultus superstitiosi, perinde sit idem ac Ethnicæ superstitionis reliquia, personataque idololatria, quæ nomine tenus mutata est, cum beatos in Cælo declaret, quos credidit vitam sancte in terris duxisse. Jure igitur quiliber fidelis, & verus catholicus calumniam hanc explodit, cum illi persuasum sit de enormi discrimine, quod inter cæcam Ethnicorum superstitionem, & religiosum intercedit cultum adhibitum iis, qui Sancti habentur, & vocantur post publicam sollemnemque declarationem. Hoc enim facere consuevit Ecclesia ad Sanctorum virtutes præmiis afficiendas, ad Fideles vulgo excitandos, ut eorum actiones imitentur; cum e contra Ethnicorum Cæsarum, vel sæpe etiam Fabulosorum Heroum Apotheoses fierent ad ambitiosorum Principum gratiam captandam, qui nonnunquam efficiebant, ut sibi divini honores statuerentur, & immortales vocarentur in vita ipsa ab iis etiam, qui testes esse poterant mortis eorum. *Recens Auctor.*

Tractatus hic de Sanctorum Canonizatione ad tria puncta refertur. Quorum primum est utrum Sancti sint canonizandi; alterum, cujus sit illos canonizare; tertium utrum in hoc errare valeat Ecclesia. Sed ante omnia sciendum est, quid sit Canonizatio, ut æquus ejusdem conceptus animo *Quid sit Canonizatio, ejusque definitio.*

imbibatur. Canonizatio igitur non aliud est, quam publicum judicium, & declaratio ab iis peracta, qui præsunt in Ecclesia, de religioso cultu Sanctis, qui gloriam adepti sunt, deferendo. Caussæ, quæ Ecclesiam æquissimam hanc rationem servare cogunt, hæ fere sunt; 1. Ut honoretur Deus in Sanctis suis. 2. Ut inde Ecclesia ædificetur. 3. Ut Christiani magis magisque ad virtutem excitentur. 4. Ut perhibeatur testimonium Ecclesiæ pro articulo fidei sentientis Sanctorum communionem. Præterea animadvertendum est, honorem, qui Sanctis adhibetur, neque profanum, neque politicum fuisse, sed sacrum & Religiosum, & octo præcipua puncta complecti. 1. Eum, qui Canonizatur, in Sanctorum album inferri cum mandato ad eos omnes, qui confitentur Ecclesiam, credendi illum talem esse, de eodem loquendi, scribendique, eumque velut talem colendi. 2. Hanc in publicis precibus invocari posse. 3. Huic extrui posse Templa, Sacella, Aras, & Monumenta in illius memoriam, & sub titulo Nominis ipsius. 4. Ejus officium celebrari posse, & offerri Deo in illius honorem augustissimum Missæ Sacrificium, & in gratiarum actionem gloriæ, quæ illi collata fuit. 5. Dies festos in ejus Nomine institui posse. 6. Fieri posse imagines, & simulacra, ac illi honorem adhiberi superiorem ei, qui Principum imaginibus adhibetur, in signum gloriæ & beatitudinis, qua in Cælis gaudet Divinitati conjunctus. 7. Ejus lypsana cum honore asservari, ac proponi populo religioso ritu colenda. 8. Peregrinos omnes undequaque confluere posse ad invisendum locum, ubi humatus fuit, ad vota sua Deo vovenda, & servandos eos pietatis situs, qui quovis tempore ergo Sanctos, quos hoc titulo endavit Ecclesia, servatus fuit. *Ex pluribus Auctoribus, sed præsertim ex Patre Croiset.*

Æquum est Sanctos Canonizare. Deus, qui certissima est omnis justitiæ regula, in utroque docet Testamento, æquum esse Canonizare Sanctos. primum quidem in Veteri per Ecclesiasticum, ubi ait: *Sunt, quorum non est memoria, perierunt, quasi non fuerint, & nati sunt quasi non nati, & filii ipsorum cum ipsis. Sed illi viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt, cum semine eorum permanent bona. Hereditas Sancta, nepotes eorum. & in testamentis stetit semen eorum. Et filii eorum propter illos usque in æternum manent, semen eorum, & gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem, & generationem. Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudes eorum nuntiet Ecclesia.* (Eccl. 44.) Ita recenset in numero Sanctorum omnes Patriarchas, & Prophetas, propter eas qualitates, quibus ornati erant, dum viverent. In novo autem Testamento videmus, S. Lucam in Actis Apostolorum simili pacto Canonizare S. Stephanum, S. Jacobum Majorem, S. Petrum, S. Paulum, Barnabam, & Silam, unde inferri potest, Deum Ecclesiæ suæ reliquisse potestatem utendi eodem modo cum illis, quos tali honore dignos recenset. *Ex iisdem.*

Ex officio nos impellere debet, ut Sanctos colamus. Quis inficias ibit, honorem sequi virtutem, ut umbra sequitur corpus? Quis neget honorem adhibere illis, quos Deus habet in honore? Quinam poterit tanto honore prosequi Sanctos, quanto Deus illos prosequitur? Quis ignorat quantum in animabus nostris valeant ad eas ad pietatem excitandas eorum exempla, qui nobis similes fuerunt? Cum audimus, aut videmus in eorum simulacris, imaginibus, aliisque monumentis, quomodo superaverint Carnem, Mundum, & Satanam; quamvis iisdem sæpe essent inimicis, iisdem obnoxii periculis, iisdemque infirmitatibus circumdati, atque gratiæ thesaurum in fictilibus vasis, ut Apostolus inquit, deferrent? Quid cogitare possumus? Nonne cum illis unum, & idem corpus constituimus? Nonne hic sermo est Apostoli ad Hebræos, & Romanos scribentis: *Mementote*, inquit, *præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem. Jesus Christus heri, & hodie: ipse & in sæcula.* (Hebr. 13.) Quid docet, Jesus Christus esse potest in vobis id, quod fuit in illis; quemadmodum per hæc alia verba significat: cum ait: *Multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alterius membra.* Æquum autem est secernere amicos Dei, quos Sanctos vocamus. Modo vero dicatur nobis cujus intersit debitos illis honores præcipere? Utrum æquum sit, ut singulorum libitui liceat id statuere; an operæ pretium potius sit id relinquere Ecclesiæ, & iis, qui præsunt illi, ordinem tali in negotio constituendum? *Ex pluribus Auctoribus deceptum.*

Ad quem spectet Sanctos Canonizare. Sanctorum Canonizatio vel particularis est, vel generalis. Particularis est cum aliquis Sanctus declaratur in Provincia aliqua, vel una tantum Diœcesi. Generalis vero, cum pro tali habentur in universo Mundo. Priori modo quilibet Episcopus olim poterat in Diœcesi sua aliquem Canonizare, quemadmodum videmus apud Sanctum Cyprianum in Epistola tertia, ubi se celebrari admoneat jubet, uni Martyr aliquis per sanguinis sui effusionem perhibuerit testimonium Jesu Christo; ut memoria illius recolatur, inquit, in orationibus, & sacrificiis. Verum cum per nimiam Episcoporum facilitatem obrepsissent abusus aliqui in Fabulis, & Nomenclaturas Ecclesiarum particularium, Alexander III. itemque Innocentius III. Summi Pontifices edicto caverunt, ne in posterum aliquis pro Sancto haberetur, nisi Apostolicæ Sedis auctoritate probaretur. Ita hodierna die nunc alia est Canonizatio præter generalem, quæ jure optimo pertinet ad Ecclesiam, vel Summum Pontificem, qui eam repræsentat, & constat ratio: in dubiis enim ad Ecclesiam confugiendum est; ut in iis, quæ ad vitam, mores, & miracula Sanctorum referuntur. Ecclesiæ igitur est, videlicet Conciliorum, ubi cogi possunt, alioquin illius qui Concilii caput est, & sine quo Concilium nequit esse legitimum, judicium ferre, & decisionem evulgare. *Idem.*

Neque ideo putes, Sanctos omnes, quos colit Ecclesia, semper Canonizatos fuisse a Summo Pontifice, quod nunc fieri solet. Sancti enim Patres Basilius, Gregorius Nazianzenus, Joannes Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, & generatim illi omnes, qui sextum præcesserunt sæculum, nonnisi Præsulum approbatione, & omnium Fidelium consensu inter Sanctos adscripti fuerunt; Sed Canonizatio, quæ hodierna die fit, diligentior est, & longe cautius instituta, ita ut de sana mente dejectus habendus sit, qui Ecclesiæ decisionibus resistit post tot quæstiones, processus, ac testes, quos illa requirit, antequam aliquem in Sanctorum albo recenseat. *Ex pluribus Auctoribus.*

Rationes eædem, quæ S. Mathiæ probant Canonizationem, cum in Apostolorum numerum adlectus fuit, authenticam reddunt Sanctorum apotheosim, cum Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedis Oraculo tales declarantur; nam sicuti Spiritus Sanctus tunc Apostolorum cœtui præsidebat, præsidet adhuc cœtibus successorum ipsorum, qui si falli possent, similiter in dubium revocari posset, quidquid ab illis sancitum est. Secundo fidei consonum non est, nobis audiendam esse Ecclesiam proposita anathematis pœna, in iis controversiis omnibus, quæ de religione fabricari possent; in hac autem re tanti momenti, licere nobis Ecclesiæ judicio obluctari, eique detrectare obedientiam. Tertio abhorret a fide, quod Divina velit Providentia talem in Ecclesia errorem permittere, & pati, a nobis eum coli, qui seipsum dedecore affecisset, & esset æternæ justitiæ suæ infelix objectum. Miracula etiam, quæ operatur Deus ad Sanctorum invocationem, confirmant judicium, quod fit in Sancti Petri Cathedra; quia hæc totidem sunt divina testimonia, quæ nos fateri cogunt Omnipotentem manum illius, qui unus operari potest effectus, qui naturæ vires excedunt. Sed si unquam diligentia adhibetur in secernendis veris miraculis ab iis, quæ falsa, & illusoria sunt; tunc adhibetur pro certo ubi agitur de Sanctorum beatitudine statuenda. Credimus Alexandrum, Cæsarem, Pompejumque tales fuisse, quales Plutarchus narrat, simplici hujus auctoritati, ac uni Auctoris hujus, & similium testimonio innixi; dubitabimus vero utrum admittendæ sint probationes, quas Deus ipse nobis suppeditat in judicio, quod constituit Ecclesia? *Ex pluribus Auctoribus.* *Judicium Ecclesiæ & S. Sedis declarantis in Sanctorum Canonizatione est infallibile.*

Ex his omnibus rationibus, ac testimoniis liquet, quam caute Ecclesia Catholica nobis Sanctorum cultum proponat, & animadvertendum est, nullum esse in terris negotium, cujus perquisitio sit commendatior, & quæstio diligentior, quam de vita, moribus, obitu, & miraculis eorum, quos hoc nomine dignatur. Nam præter inquisitionem, quæ habetur in locis, ab iis, qui ad hoc negotium deputantur, præter juramentum, attestationes, uniformem consensum, ac humana divinaque testimonia, quæ accuratissime ad examen vocantur; præter hæc, inquam, indicuntur jejunia, publicæque preces, ut Deo placeat illuminare Ecclesiam suam, eique adsit in re tanti momenti, quam subsequitur verus cultus, vel sacrilega superstitio, si in album Sanctorum referret plures, quin antea illorum virtutem, vitam, & mortem ad examen revocasset. Tamen ullo ne modo probabile videri potest illis, qui eam fovent de Deo, ejusque Providentia opinionem, illum velle derelinquere Ecclesiam suam, eumque in tanti momenti re fallere tunc vero, cum potissimum illi pollicitus est Spiritum Sanctum, & cum omnibus recepit, se, ubi duo, aut tres congregati fuerint in nomine ejus, in medio eorum se esse adfuturum? Hinc facile potest inferri, fieri nequaquam posse, ut Ecclesia semetipsam decipiens velit decipere fideles, postquam etiam illorum poposcit suffragia; ita ut unus, vel duo falsi testes sufficerent, ut plures annos differretur, & prohiberetur Sancti unius Apotheosis, quod accidit in Caussa B. Roberti de Arbricella. *Ibidem.* *Summa Ecclesiæ cura in inquirendis probationibus in Sanctorum Canonizatione.*

Utrum credi queat de fide divina, Sanctum Canonizatum vere frui gloria cœlesti? Theologi hoc loco quæstionem instituunt, de qua operæ pretium est auditores a Concionatoribus admoneri; utrum tenendum sit tanquam articulus de fide, Sanctum a Sancta Sede consuetis formis, ejusque in Beatorum, Sanctorumque nomenclaturam relatum, reipsa beatum esse, ac in Cælo Dei visione gaudere? Quæstioni huic facilis patet responsio dicendo, quamquam verum, ac certissimum sit talem Sanctum N... beatum esse, tamen hoc non esse objectum fidei divinæ. Si enim Veritas hæc in semetipsa perpendatur, cum minime sit objectum peculiariter revelatum, Ecclesia fideles non obligat ad fidem hanc, nisi cum iis, de quibus in Scripturis singularem habemus revelationem, cujusmodi sunt S. Joannes Baptista, S. Stephanus, Sancta Elisabeth, aliique id genus. Sin autem veritas ista consideretur per principia, ex quibus infertur, & per ratiocinium, Theologicumque argumentum; de fide est, quemlibet Sanctum talem ab Ecclesia declaratum post omnes regulas requisitas vere beatum esse: quod autem talis Sanctus N... meritus fuerit finalem in gratia perseverantiam, in Dei amicitia obiit, & vitæ genus prorsus sancte duxit, hoc nunquam pervenire posse ad certitudinem de fide, ideoque consequens, quod elicitur ex præmissis hujus argumenti, nonnisi de humana fide esse posse, juxta Philoso-

losophorum canonem docentium, Syllogismi conclusionem semper sequi partem debiliorem, ex qua deducta est. Exempli gratia: in Altaris sacrificio de fide est, omnem consecratam Hostiam continere verum corpus Salvatoris Mundi, & adorandam esse hostiam, quam Sacerdos missam celebrans elevat, sed de fide non est, talem hostiam vere consecratam esse, vel Sacerdotem, qui consecravit illam, vere sacris ordinibus fuisse initiatum. Hoc ipsum dicendum est de Canonizatione cujuslibet Sancti singillatim. De fide non est talem Sanctum N. esse in gloria; sed ex S. Bonaventuræ sententia, terribilis, ac temeraria incredulitas esset de hoc ambigere, & sicuti tanquam hæreticus haberetur, qui nollet adorare hostiam, quam Sacerdos sacris operatus elevat; similiter non deest credendi locus, illum esse sensui Ecclesiæ rebellem, qui renuit credere, Sanctum rite, & recte inter Sanctos relatum, in Cælis esse beatum. *Ex Theologis.*

Insignis temeritas est, quærere inter ex duobus Sanctis major sit coram Deo.

Insignis temeritas est instituere velle comparationem inter merita Sanctorum, & S. Hieronymus imprudentes, & parum sanæ mentis insimulat eos, qui ad examen vocare conabantur, uter e duobus sanctis major esset coram Deo, & uter alterum in gloria statu præcederet. *Qui Sanctorum merita stulte comparant.* Verum citra imprudentiæ notam, immo sapienter comparari possunt opera bona, & actiones Sanctorum, alias aliis magis meritorias, Deoque magis acceptas judicando, quia Deus in scripturis nobis Canones quosdam proposuit, ut illas hoc pacto secerneremus, & cognosceremus. Nequaquam revelavit nobis, quis in Cælo major sit, vel gloriosior; sed exempli gratia revelavit obedientiam Deo magis acceptam esse, quam Sacrificium; & ab altari esse recedendum, ut cum fratre redeamus in gratiam. *Hortamenta Christiana P. Bourdaloue tom. 1.*

Romani Pontifices evocarunt jus sibi Canonizandi ad sedem Apostolicam, ut meliorentur omnia Episcoporum Indulgentia.

Cum Summi Pontifices animadvertissent Episcopos, & Metropolitas, qui uti suo jure pergebant, nonnunquam oscitantius sanctitatis probationes exigere, imo ut graves identidem abusus obreperent, evocaverunt tandem ad Apostolicam Sedem jus pios homines in Sanctorum album recensendi tanquam unum ex causis majoribus, de quibus judicium facere suum esset; quod tamen non accidit nisi postquam variis subinde temporibus complurium sanctorum celebratæ fuisset apotheosis. Ut Sancti alicujus Canonizatio fieret authentica, nequaquam credebatur sufficere, quod Summus Pontifex dignaretur hoc vivæ vocis oraculo vel scripto confirmare, nisi religiosum hunc ritum iis convestiret formis, & solemnitatibus, quæ optimo jure constitutæ sunt. Hoc visum est Innocentio III. qui Canonizationem respiciebat tanquam jus Sanctæ Sedi devolutum. Pontifex hic per Bullam anno 1208. editam, vel potius per Encyclicam Epistolam inscriptam Nobilitati quinque Provinciarum Galliæ, B. Petrum de *Gastelnau* Martyrem pro fide declarat, addens ad ejusdem gloriam, operæ fuisse pretium illum mortem oppetere, ne natio universa periret, & sanguinem illius futurum salutare lavacrum ad eluendas hæresis sordes, simulque semen, quod maximos in Ecclesia fructus erat pariturum. Tamen quis supremus ille Pontifex ibi substitit, passim creditum est, huic Martyri tribuendam non esse Sancti dignitatem, neque generatim ad Ecclesiam universam extendendam esse illius cultum, qui peculiariter illi in patria, & Ordine ipsius adhibetur. *Ex pluribus Auctoribus.*

Romana Ecclesia non improbavit aliquas Canonizationes a pluribus Episcopis factas.

Usus juris, quod Sancta Sedes recens obtinuerat ad Sanctorum Canonizationem, seu fuerit receptus, seu in dubium vocatus, minime prohibuit quominus aliqui Episcopi jus adhuc sibi vendicaverint Canonizandi Sanctos, qui ad peculiares eorum pertinebant Ecclesias, cujus rei multa extant exempla. Romana Ecclesia nequaquam repudiavit hoc particularium Canonizationum genus, cujus effectus intra unius Dioecesis, vel Provinciæ fines continebatur: verum non diu hæc viguit consuetudo, quo minus omnis hæc sanctificandi ratio exclusive ad omnes, uni Romano Pontifici reservanda censeretur. Novus igitur ritus, quem Beatificationem dicimus, institutus est, qui provisionalis actus species est, & quædam veluti dispositio ad generalem Canonizationem, & facultas interim in honore habendi Sanctum religioso cultu in particulari Ecclesia, & in loco suis cancellis concluso, puta in aliqua communitate, aut Ordine toto. Recens hæc species tunc tandem invecta est, ubi e re visum est Sanctorum Canonizationes per diutinas temporum moras esse peragendas, ut diligentius, ac tutius constet de rei veritate per severissimas quæstiones. Re adhuc integra creditum est quinquaginta annorum spatium post sancti viri obitum sufficere posse ad detegendas malas artes, quibus fucus fieri posset Sanctæ Sedi, sed quamprimum intellectum fuit sæculi spatium requiri, necnon visæ sunt quæstiones, ac processus Canonizationis ad ducentos fere annos proferri. Hæ rationes expugnandi cultum Sanctorum in Ecclesia non solum compescuit immoderatam licentiam multiplicandi per temporum intervalla Sanctos ignotos, sed plurimum contulerunt ad dignoscendos plures fictitios, quorum memoria esset reprobanda. *Ex iisdem:*

Articuli, de quibus constare debet apud omnes de Sanctorum Canonizatione.

Nemo unus dissentire debet 1. Aliquem Canonizare, non esse hunc Sanctum facere, sed talem declarare, eumque inferre in nomenclaturam eorum, quos tanquam Beatos colit Ecclesia, quæ præcipit, ut quilibet palam eum honorare valeat, & invocare. 2. Præsupposita Sanctorum invocatione tanquam licita, ac salutari; operæ pretium esse, immo etiam necessum esse, ut Ecclesia determinet eos, qui coli, invocarique possunt, ad auferendam cuilibet facultatem sibi ad arbitrium confingendi commentitias devotiones, & ad prohibendum omnibus superstitionibus aditum. 3. Sanctos triplici ratione tales haberi posse, vel scripturarum testimonio, quales fuere Simeon, Zacharias, Elisabeth, Joannes Baptista; vel populorum consensu, quod accidit in primis Ecclesiæ Græcæ, Latinæque temporibus, S. Athanasio, S. Gregorio Nysseno, S. Basilio, S. Joanni Chrysostomo, S. Hieronymo, S. Ambrosio, S. Augustino, aliisque; vel tandem diligenti, prudenti, ac fideli perquisitione probationum, quæ haberi possunt de illorum sanctitate, & dum viverent, & postquam mortui sunt; præsertim vero per divina testimonia, quæ mentiri non possunt, ubi talia reperiuntur, qualia sunt miracula. Hujus generis fuit Canonizatio Sanctorum Francisci, Dominici, Bonaventuræ, utriusque Thomæ Aquinatis, & Cantuariensis, S. Ludovici Galliæ regis, S. Francisci Paulani, aliorumque, qui hodierna die in Catholica celebrantur Ecclesia. 4. Fatebuntur omnes privatorum non esse vera a falsis secernere miracula propter illusiones Antichristi, quas Scriptura signa, & prodigia vocat mendacia. 5. Adesse eos, quibus examen hoc Ecclesia committit, & curam hanc summo Jesu Christi Vicario esse reservatam. 6. Si quis velit asserere, Summum Pontificem falli posse in Sancti approbatione, jure illi responderi posse, ipsum etiam falli posse in reprobatione vel Sancti, vel argumentorum Sanctitatis ipsius. 7. Tutius esse pendere ex judicio eorum, quos Salvator haurire jussit tanquam seipsum, quam ex suo, ideo eo magis, ut dictum est, ubi nulla humana veritas attentius, atque curiosius ad examen vocatur, quam cum agitur de norma populis tradenda circa honorem, imitationem, & invocationem Sanctorum; cum præsertim in tota actione hac, nihil repugnet Verbo Dei; & nemini vis affertur, ut nolens confugiat ad Sanctos, dummodo non improbet aliorum pietatem, & celebret festos dies, quos celebrari jubet Ecclesia. Denique haud ægre fatebuntur omnes, Ecclesiam, quæ in Cælis est, unum duntaxat corpus efficere cum illa, quæ est in terris; & utramque invicem sibi esse conjunctam. *Ex pluribus Auctoribus.*

Vetus forma Sanctos Canonizandi.

Facultas homines in Sanctorum album referendi, Episcoporum auctoritati inhærebat; qui illam exercebant cum suffragiis, aut consensione Cleri sui, suorumque populorum. Sed eorum constitutiones nonnisi in Ecclesia, vel dioecesi eorum locum habebant. Quapropter temporum omnium decursus in hoc statu permansit, videlicet usque ad sæculi decimi finem, nulla habita tais generalis canonizatio, nisi forte, hæc particularia Episcoporum, vel Synodorum judicia probatæ, & receptæ fuerint ab Ecclesia universa; Episcoporum auctoritas in eo munere legitima quidem erat, non autem infallibilis. Ratio referendi aliquem inter Sanctos primis Ecclesiæ temporibus simplex erat, facilis, sine multo apparatu, ac formalitate. Primum quidem in martyribus hoc fieri tantum consuevit, & hinc ferri potest judicium de cura, quæ tunc adhibebatur; nam alibi e nobis dictum fuit de cura, quam Ecclesia Romana, Sanctus Cyprianus, aliique sancti Præsules adhibebant in colligendis eorum nominibus, qui propter Jesum Christum patiebantur, una cum circumstantiis martyrii eorum, ut in Sacris Dypticis referrentur, & ut in sacrificio illorum mentio recoleretur. Patet non licuisse honorem habere cuipiam martyri, cujus cultus non esset palam probatus, & munitus Episcopi, vel Synodi auctoritate. Honor postea inserendi nomen in Canonem Sanctorum mox cum Episcopis, Eremitis, Virginibus, aliisque eminenti sanctitate præditis cum maribus, cum feminis communicatus fuit, qui in osculo pacis decesserant; qui mos in Oriente obtinuisse videtur sub finem Ethnicarum persecutionum: quod conjicitur minus ex cultu Sancti Gregorii Thaumaturgi, Sancti Dionysii Alexandrini, & aliorum antiquorum, quam ex jussu Sancti Antonii, qui Discipulis suis præcepit, ut corpus illius post ejus obitum absconderent, prohibituri ne super tumulum suum ædificaretur sacellum, quæ una erat tunc temporis canonizandi ratio. Cujus nobis occurrunt plurima exempla sæculo quarto, eaque frequentia fuisse videntur præsertim in Palæstina, Syria, finitimisque Provinciis. *Ex variis Auctoribus.*

Abusus qui obrepserunt in determinatione verorum Sanctorum.

Non defuerunt inter Catholicos viri boni, & etiam murum sanctitate præstantes, in quibus veritatis amor non semper vim habuit corrigendi studium illud, quo mortales in mendacium, & figmentum impelluntur. Ipsis etiam Apostolorum temporibus non defuit hujus notæ vir in persona S. Papiæ Hieropolitani Episcopi, qui se ferebat discipulum Apostolorum, & priscorum eorum, qui J. C. cognoverant. Papias autem licet pietate insignis esset, & zelo erga Religionem, non abhorruisset tamen ab admiscendis fabulosis, de J. C., Apostolisque, narrationibus, cum mirum in modum credulus esset & facilis recipiendo quæcumque sibi sub tantis nominibus narrarentur, quin vera, a fictis secerneret, eam & ipse indiscriminatim eadem aliis venditaret; & liquet opera illius nugas, & mendacia pro factis, ac sententiis Apostolorum traducta fuisse. Hujus characteris quales fere semper in Ecclesia inventi sunt, pares etiam sunt fictis conscribendis historiis, non secus ac hæretici. Inter hos tamen illud intercedit discrimen, hos non decipi, nisi quod primi decepti fuerunt, quæ res illos magis excusabiles efficere potest, præ Hæreticis & calumniatoribus, qui sunt primi calumniarum auctores: sed non ideo minus molestos parit effectus in animis legentium, & malum eo est incurabilius, quo altiores sunt impressiones, quas præjudicium meritis eorum invexit. *Ex iisdem Auctoribus.*

Vide-

Rationes, cur impulerunt Ecclesiam ut Sanctos Canonizaret.

Videmus primis Ecclesiæ seculis fideles vivendi genus adeo frugi, sanctumque ducere consuevisse, ut eorum plurimi post mortem communi Episcoporum totiusque populi voce in Sanctorum album referrentur: sed fidelium pietate sæculorum decursu tepescente, non cessabant Christiani, quominus Sanctorum numero accenserent eos, quorum virtutes, dum viverent, inclaruerant. Sed cum Ecclesia cognosceret, hac in re quosdam obrepere abusus; veritatis amor effecit, ut accuratius, & severius ad examen revocarentur mores, & vivendi ratio eorum, qui inter Sanctos erant adnumerandi; eamque sibi reservavit auctoritatem, ut filios suos ab omni superstitionum genere averteret, in quas ipsa quoque lapsa fuisset, nisi satis esse duxisset in Sanctorum numerum admittere personas virtute præditas, quæ deinceps illi propositæ fuerunt, secundum simplicem declarationem populorum, & sæpe etiam amicorum, affinium, discipulorum, vel etiam magistrorum illorum, a quibus proponebantur. Id igitur piam matrem impulit, (ne deciperetur, neque deciperet filios suos in re tanti momenti) ut horum id genus testium pro suspectis haberet, donec ipsa diligentissimas, & accuratissimas haberet quæstiones, ubi de alicujus sanctitate ageretur, ad id integros satisque multos impendens annos ad propius inspiciendum ortum, vitam & mortem eorum, qui hoc titulo essent honorandi.

Quo pacto primorum sæculorum Sancti fuerint Canonizati.

Ad hæc animadvertendum est primis Ecclesiæ sæculis pios homines nequaquam in album sanctorum relatus fuisse secundum monumenta, & testimonia, quæ de eorum vita, moribusque exhibita fuere; quoniam acta eorum tunc tandem fuere conscripta, cum jam nomen illorum in canonem relatum fuisset. Hinc factum est, ut plures scriptorum indiscreto acti zelo erga Patriam suam, & pietate singulari erga sanctum, quem talem esse arbitrabantur, eo evaserint, ut illis facta, & peculiares actiones affingerent, non aliis probationibus innixi, nisi suis testimoniis. Hinc ansam arripuerunt Hæretici in dubium revocandi nonnullorum sanctitatem, prætexentes, gratis asseri de illis facta, quæ nonnisi aliquorum scriptorum fide fulciuntur. Sed facile est hac in re illis rationem reddere; si enim actiones peculiares vitæ Sancti alicujus nonnisi ab uno, vel duobus referuntur, fateor equidem hæc testimonia suspicione non carere; sed pertinax error est, & voluntaria cæcitas asserere, aliquem vere Sanctum non esse, quia illi facta tribuuntur, quæ cum nonnisi a privatis aliquot cognita sint, nondum satis probata sunt, quandoquidem Ecclesia unquam in canone retulit Sanctum juxta peculiaria testimonia; sed tantum secundum universalia; idque ad enixas preces populorum, atque Regnorum, quorum interest magis, quam privati alicujus hominis, non falli ea in re, in qua agitur de vero cultu, vel de superstitione. Hanc ob causam bona Mater per se cognoscere voluit rationes, quibus agebantur Populi, ut sibi apud Deum Patronum, atque Intercessorem eligerent. Itaque, ut in hac fide sese confirmet, ad hanc quoque diem plurimos impendit annos in accuratissimis quæstionibus habendis, antequam suam de hac re proferat sententiam.

Regula quam servat Ecclesia erga Sanctos, & Martyres dubios, non secus ac erga illos qui in errore obierunt.

Ecclesia semper intenta ad cultus puritatem servandam, non secus ac fidei, & morum filiorum suorum sibi potius duxit negligendam memoriam Sanctorum, & Martyrum incertorum, quam semel periculo objicere honorem deferendi iis, qui falso inter Sanctos accenserentur. Patres Concilii Laodiceæ habiti in Phrygia, quod celebratum creditur imperante Constantio, vel Juliano Apostata, edicto cautum voluerunt, anathematis pœna proposita, ne deferrentur Sancti Jesu Christi pro talibus habiti, & ne quis ad illos confugeret, qui ab Hæreticis sancti haberentur, sive ab illis adoptati fuissent, seu tandem & ipsi hæresi fuissent infecti. Ecclesia tamen non eo severitatis procedit, ut eos omnes excludat, qui in errore decessisse creduntur, vel qui aliquibus in sententiis deprehensi fuerint hæretici: neque ambigit in classem maximorum Sanctorum inserere eos, quos millenarii, aliique viderentur sibi ab illa posse repetere. Censuit vero a communione sua alios abscindendos esse, quia ad finem usque se hæreticorum fautores ostenderunt, & qui anathemate perculsi obierunt; quamvis a populis cultus religiosi honores obtinuissent.

Idem sequitur argumentum.

Felicibus primitivæ Ecclesiæ temporibus facilius erat Sanctis invenire Historicos dignos se, ac sibi similes. S. Lucas exemplum reliquit iis, quibus satis esset ingenii & consilii, ut eum sequerentur. Tamen latet, cur permiserit Deus tam paucos esse, qui illius vestigia legerent, & plerosque eorum, qui hoc stadium ingressi sunt, non eos fuisse, quibus notatum opus beneverteret: Omnium temporum Sancti minorem navarunt operam, ut aliorum Sanctorum acta conscriberent, quam ut & ipsi facerent opera conscribenda ad publicam eruditionem. Fatendum est tamen, complures quæ nobis supersunt, particularium Sanctorum vitas, qui quinque, aut sex prioribus Ecclesiæ sæculis floruerunt, Sanctos Auctores habuisse. Hæc opinio posterioribus sæculis magis percrebuit, in quibus Sancti, & boni Scriptores infrequentius claruerunt. Nam S. Eulogius Cordubensis per historiam Martyrum ævi sui; S. Bernardus per S. Malachiæ vitam; S. Bonaventura per illam D. Francisci plurimum ad eam fovendam, servandamque contulerunt. *Ex iisdem.*

Objectiones adversus Ecclesiæ infallibilitatem in Canonizatione Sanctorum.

Duo isthic objiciuntur contra Ecclesiæ auctoritatem, videlicet assertus quidam S. Augustini locus, & quorumdam Sanctorum vitæ, quas eruditissimi quidam Critici putant apocryphas; quæ tamen probantur in populis, qui in iis suam erga Beatos illos pietatem constituunt. Operæ pretium est brevi utrique respondere. Quoad priorem pertinet; obtrudunt nobis hanc Sancti Augustini sententiam: *Multorum corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna.* Respondemus aut sententiam hanc nullibi inter S. Augustini opera inveniri, & licet vel ex illius ore, vel penna exciderit, eam intelligendam esse de Regibus, vel Monarchis Ethnicis, quorum eo processit ambitio ad assequendam per fas, & nefas immortalitatem, ut super cineres suos superba ædificari voluerint monumenta, quæ illos posteritati commendarent, quales extitere Ægypti Pyramides: vel dicendus est S. Augustinus locutus fuisse de Sanctis supposititiis; vel quod probabilius est, de Martyribus Donatistarum, qui ab Hæreticis tunc temporis colebantur, licet vere animæ eorum cum illis aliorum Hæreticorum in gehenna torquerentur. Objectio altera Sanctos respicit, quorum vita, mors, & generatim historia universa nobis vel prorsus ignota est, vel non satis suis circumstantiis convestita; sed de quorum sanctitate aliunde constat. *Ex pluribus Auctoribus.*

Cur Historici veritatem sanctitatis non valuerint scribentes vitas Sanctorum?

Mirum esse non debet si plura admodum antiqua, & fere oblivioni sepulta per tyrannorum persecutiones, sine probationibus referuntur ab Historicis, alioquin satis fidelibus; quippe crediderunt Traditionem, publicamque fidem sufficere posse argumento suo, quod in eo versabatur, ut Sancti cognoscerentur, & colerentur. Sed Hæretici inde ansam arripuerunt in eorum scripta inserendi plura mendacia: præterquam quod nonnulli Catholici, seu propter suam utilitatem, seu per imprudentem zelum finxerunt, & immiscuerunt aliquot indigna christiana pietate, uti constat ex censura Gelasii Papæ in Romano Concilio. Quid dicam de electione, ac dispositione rerum, de brevitate, & proprietate verborum, de sinceritate, ac spiritu, qui requiritur ad vitas Sanctorum scribendas, ut in legentium animis imprimant pretium, in quo illi habendi sunt, & desiderium facta ipsorum imitandi? *Recens Auctor.*

Canonizandi usus antiquitus in Ecclesia constitutus.

Ambigi nequit, quominus usus canonizandi Sanctos ab ipsis usque primordiis viguerit in Ecclesia, quandoquidem patet morem obtinuisse sub finem sæculi quarti mittendi de Provinciis Romam acta Martyrum, ut describerentur, & inserentur in collectionem Sanctorum post examen a Summis Pontificibus de illis habendum. Videtur etiam hoc institutum non potuisse posterius esse S. Fabiano; quandoquidem ante hunc Tertullianus locutus est de his Ecclesiæ fastis, ac vivente illius successore Cornelio, S. Cyprianus etiam atque etiam commendabat, ut summa cura notaretur dies obitus Martyrum, & Confessorum, qui pro Religione passi fuerant, ut eorum celebrari posset memoria. Verum est Sanctum Cyprianum hoc in loco non referre, utrum ageretur de colligendis Martyrum Actis, & describenda passionis eorum historia; sed liquet ex vita ejus a S. Poncio Diacono ipsius conscripta, morem hunc jam in Carthaginiensi Ecclesia viguisse. Non igitur eorum dumtaxat ratio habebatur, qui præ ceteris Martyribus enitescerent; honor idem habebatur iis, etiam qui novissimi erant e populo, immo iis etiam, qui hactenus erant Catechumeni; & opera collocabatur ad colligenda ea omnia quæ dixerant, fecerant, vel passi fuerant, & minimæ etiam conquærebantur circumstantiæ. Nihil putabatur esse prætermittendum; omnia quippe in Jesu Christi gloriam, vel in Fidelium ædificationem cedebant. *Ex pluribus Auctoribus.*

Quid sint Acta martyrum?

Quod dictum fuit de cura colligendi, vel componendi Martyrum Acta, nobis ostendit duplex eorum fuisse genus; eorum videlicet quæ tantum erant colligenda, & eorum, quæ post factum erant componenda. Prima illa, quæ vocabantur autographa, acta erant judiciaria; quia illi, qui præcedebant inter Præsides Provinciarum, sub Ethnicis Imperatoribus, quæstiones de Martyribus habebant. Acta hujusmodi, quæ non aliud erant, nisi interrogationes juxta consuetas formulas habitæ, in publicis tabulariis servabantur; videlicet Christianis erat curæ illa conquirere, atque transcribere, quod sæpe per exceptum fiebat per judicum interrogationes, & responsiones eorum qui accusabantur; & sæpe etiam contractius, & per compendium. Tabulariorum custodibus mos non erat facultatem hanc negandi, & complures etiam confluebant, ut eorumdem actorum sibi exemplaria procurarent. Quibus mox ad libitum utebantur, seu, ut eadem historicorum more describerent, seu ut de uno idiomate in aliud traducerent, seu ut in compendium redigerent. Inter acta autographa recensebantur illa etiam, quæ ipsi Martyres conscribebant, cum per otium illis liceret, quod fecerunt Sancta Perpetua, S. Flavianus, Sanctus Montanus, aliique: & ea, quæ Christiani, qui aderant quæstionibus, ipsi quoque describebant tempore eodem, quo Scribæ; & illa, quæ ipsi testes præliorum statim post martyrii consummationem scribebant, quemadmodum fecerunt Fideles Smyrnæ, Carthaginis, & Ecclesiæ Lugdunensis. *Ex iisdem.*

Compendia Actorum martyrum considerantur aliquid esse Canonizationi.

Generis alterius acta, quæ ad hanc quoque diem tanquam tituli authentici recipiuntur, illa sunt, quæ immediate ex autographis desumpta fuerunt. Hæc ut plurimum non aliud sunt, quam compendia, ex quibus rescinduntur morosæ illæ judiciariæ quæstionis formulæ, quibus Auctores subrogarunt aliquot animadversiones suas, vel aliquid eloquentiæ ornamenta. Acta hæc ita composita mox ad Episcopos, vel alios inspectores afferebantur, qui ea corrigerent antequam in lucem

emit-

emitterentur, vel in populi manus traderentur. Breviora, ac magis simplicia, fere meliora habita sunt; in duabus istis qualitatibus creditum fuit, situm esse verum characterem actorum authenticorum, & hunc non parum contulisse ad secernenda ea quæ in origine sua falsa erant, vel in paraphrasi corrupta. *Ex pluribus Auctoribus.*

Acta martyrum.

Vera, & mendosa Martyrum acta in Ecclesia multiplicata sunt usque ad tempus sævissimæ persecutionis Diocletiani; quemadmodum videtur simul in agro eodem crescere triticum, & lolium usque ad tempus messis. Sed propter Edictum, quod Imperator idem edidit anno 303. contra Sanctas Scripturas, aliosque Religionis nostræ titulos; pleraque acta hæc eodem involuta fuerunt incendio, quo Sacra Biblia. Quæ in Templis asservabantur, cum eorum excidio interierunt; Quæ erant apud Lectores, aut privatos tradita fuerunt Præfectis Ethnicis, a quibus fiebat perquisitio Scripturarum, & qui indiscriminatim comburebant omnia. Quod in caussa fuit, ut quam plurima ficta Martyrum acta ab Hæreticis composita involuta fuerint in jactura verorum, quæ in Fidelium cœtibus legebantur, & quæ Ethnici confusæ sub generali titulo Scripturarum nostræ Religionis complectebantur. Ante immanem illam persecutionem Arnobius exprobraverat jam Ethnicis bellum ab ipsis contra Christianorum libros illatum, quoniam intelligebant, illos lectione hac communiri, & excitari ad caussam suam tuendam, pro qua martyres tot cruciatus subierant. Similem ob caussam persecutores, & judices jubebant nonnunquam processus habitos adversus martyres flammis adjudicari, quia in Tabulariis asservarentur, vel eorum exemplaria petentibus permitterentur. *Ex pluribus Auctoribus.*

Vita Patrum in Eremo, & Monachorum.

Eusebii labores non soli fuerunt fructus pacis, quos Christiani Imperatores Ethnicorum persecutionibus succedere voluerunt. Peculiares etiam Ecclesiæ inde profecerunt, ut in Martyrum suorum actis separandis operam collocarent. Paucissimus eorum numerus inventus fuit; sed nondum illis in mentem venit nova substituendi in locum eorum, quæ interciderant. Hæc inopia caussa fuit, propter quam avidissime exciperetur non modicum incrementum, quod paullo post accessit historiæ vitarum Sanctorum Martyrum, per recentem quamdam martyrii speciem, videlicet Eremitarum, & omnium eorum, qui cum non possent ad martyrii gloriam per sanguinis sui effusionem pro Religionis caussa pervenire, deserta petere loca, quærentes, quomodo per pœnitentiæ austeritates martyrio supplerent. *Ex iisdem.*

Restaurantur martyrum acta.

Quæcumque roboris, viriumque accessio facta fuerit per incrementum vitæ Eremitarum, ac Monachorum, satis non fuit, ut solatium afferret Ecclesiæ ob jacturam Actorum Martyrum conquestæ, quam in novissimis Ethnicorum persecutionibus passa fuerat, & quæ subsequentibus sæculis propter Barbarorum irruptiones fuit instaurata. Ex conquisita sunt, quæ temporum calamitatem evaserant, & tot inimicorum furorem effugerant, atque labores impensi sunt, ut quæ non ultra inveniebantur, restituerentur. Difficile, arduumque non fuit reparare mendacia martyrum acta per eas rationes, quibus Auctores usi erant, ut eadem elucubrarentur; satis enim ad id erat, ut homo libidini suæ obsequeretur. At non æque facile fuit vera reficere, veris, quæ interierant, subrogandis, ut unicum suppeteret subsidium memoria viventium, & vulgares Traditiones. *Ex pluribus Auctoribus.*

Ejusdem argumenti continuatio a Tillemontio desumpta.

Tillemontii monumenta summis laudibus excipienda sunt, eaque non aliud sunt, quam Historia vitæ sanctorum, in qua annos quadraginta pertinaci labore se insudasse testatur, quæ non ita pridem prodiit in lucem. Si Hæreticorum, Ethnicorumque historiam propensius evolvit, hoc accidit solum, ut iisdem ad propositum sibi finem multa cum utilitate uteretur. Immo neque Cæsarum Historiam prætermisit. Antiqua, & autentica martyrum acta ibi in nativa puritate inveniuntur, non sine iis, quæ certissima sunt ex optimis Ecclesiæ monumentis, ut historia ab ipso exornata numeris omnibus absoluta prodiret. Acta, quæ suspicione minime vacant ad examen summa cum verecundia, & cura vocantur, cum præsertim emunctæ naris sit Auctor, scitus, & ab omni præventione expeditus. Acta fabulosa inde proscripta sunt; ita sæpe tamen, ut id retineatur, quod prodesse potest ad servandam, ornandamque memoriam Sanctorum, quorum nonnisi obscuram, confusamque cognitionem tribuunt. Nihilominus nihil illi fuit antiquius, quam ut caveret, ne fidelium pietatem falleret, cum eamdem ædificare vellet, cautus quidquid in his incertum innotesceret, consecratum, aut sanctificatum fuisse labiis SS. Patrum, quorum semper rationem habendam duxit, iisque præstandum obsequium. *Ex pluribus.*

Ecclesia non expungit ex numero Sanctorum pios homines post quorū mortem hæretici scriptis illorū falsum sensum affinxerunt.

Ecclesia, quæ Spiritus Sancti lumine afflata certissimis inhæret canonibus, ut feras de Sanctitate judicium, nunquam renuit Sanctorum catalogo inserere plures pios mortales, qui inciderant in sensus, ex quibus deinceps subortæ sunt hæreses, præsertim vero cum hæreses ipsæ non coaluerint, vel nonnisi ab ipsis damnatæ fuerint. Hoc liquet ex pluribus exemplis ex historia Sanctorum trium primorum Sæculorum desumptis, qui varios retinuerant errores a priscis Philosophis profectos, cum illi ad Evangelii dogmata traducerentur; in historia Sanctorum, qui nimis temere, leviterque Millenariorum opiniones adoptarant, vel alias id genus nugas, quæ mox cesserunt in hæreticorum hereditatem; in historia Sanctorum, qui duriusculè, vel subobscure verba fecerant de Jesu Christi nativitate, nimis contumeliose de gratia Redemptoris, & nimis favorabiliter de naturæ viribus, & hominis libertate.

Licet Ecclesia canonizet Sanctos, non ideo omnes sensus illorum probat.

Pluribus in rebus nobis significavit Ecclesia, sibi ubi Sanctos in canonem inserit, mentem non esse omnes illorum sententias probare. Itaque honor, quem illis impendit, postquam sollemni ritu memoriam eorum sacravit, minime supponit, ubi semel eos canonizaverit, se condemnare non posse quidquid vere damnandum in eorum scriptis, ac sententiis inveniatur. Hoc dicendum est quoque de Sanctis, qui post novissimas juridicæ canonizationis formulas in Cælum recepti sunt post duodecimum sæculum sub Alexandro Papa III. licet postmodum longe major cura, & severitas adhibita fuerit in examine, cum sensuum, cum actionum eorumdem. Hoc crediderunt nonnulli observari posse in Sancto Antonino Florentino, aliisque, quibus nihil licebat sapere, quod scholam non sedoleret, necnon in nonnullis Sanctis mulieribus, quæ non secutæ sunt ad apicem sensus Ecclesiæ, ubi voluerunt in lucem edere visiones, atque revelationes suas; & in Sanctis aliis, qui alios quidem fideles superarunt spiritualitate sua, & qui Theologiæ mysticæ sensibus repleti fuerunt. Non est quidquam de Sanctorum canonizatione deterere, fateri errores, qui in scriptis eorum occurrunt. Una in Sole labes ejus claritatem non aufert; Ecclesia simulac testatur se illustratam doctrina Sanctorum, quos canonizat, tantum abest, ut omnes, & singulos eorum sensus adoptare, ac tueri velit, ut sibi semper reservet jus secundis curis iterum cognoscendi, ac judicandi doctrinam, atque scrutandi, an qui errores fuerint illapsi. Inutile est igitur asserere, quidquid dictum fuit ab iis, qui in Sanctorum albo descripti sunt, vel ab iis, quorum memoria optimum in Ecclesia perflat odorem, censoria virgula notari non posse, & ad examen revocanda non esse. Hoc privilegium pertinet solum ad Canonicorum librorum Auctores, ex D. Augustini sententia, qui verba faciens de S. Cypriano, testatur in eruditissimis Doctorum, & Christianorum Oratorum scriptis errores inveniri posse; licet fortasse in peccatorum scriptis non inveniantur, Deo permittente, ut Sanctarum Scripturarum auctoritati maximum pondus accedat. *Ex pluribus Auctoribus.*

Abusus in opinione ac titulo Sanctitatis.

Non omnis eadem est Sanctitatis idea, neque omnes æque norunt ea, quæ ad Sanctos pertinent. Qui meliores habebantur, non semper consentiebant, qua in re sanctitas sita sit, neque inter illos constabat, ex quibus indiciis esset arguenda. Hinc orta est dubietas de fama tot Sanctorum, cum ut de illis judicium fierat, homines immorati sunt in actionum singularum disquisitionibus, quin de universa vitæ ratione, & morte ferrent judicium. Hoc autem judicium Ecclesiæ est; populi, qui sæpe illud sibi vindicarunt, testes quidem fuerunt, ac delatores, nunquam vero judices Sanctitatis. Verum est sæculis illis felicibus, quibus nullum erat æquivocum in Sanctitatis indiciis, populorum testimonia tutissimorum judiciorum loco habita fuisse, ac satis fuisse, ut piis hominibus titulus, & locus inter Sanctos tribueretur. Sed per vitium, quod multitudini familiare est, libertas hæc degeneravit in licentiam, quæ varios peperit abusus, & quæ Ecclesiam impulit, ut medicinam afferret, revocans suum jus, sibique sapientiæ plenas constitutiones præscribens. Abusus, quos illa reformandos suscepit, aliter, aliterque obrepserant: sed omnes fere innuebant hominum suapte natura propensionem in vitium. Sensim, & sine sensu relabebantur in eas superstitiones, quas ethnicam impietatem ejurantes abjecerant. Quærebatur, quo pacto mortuorum memoriæ cultus religiosi haberentur, quos divinos vocare minime audebant, ex quo Christi Religionem professi erant; sed qui nihil fere distabant ratione objecti cultus, & honorum, quos apotheosis, vel consecratio apud Ethnicos procurabant iis, quos in numinum Deorum suorum ordinem afferebant. *Ex pluribus Auctoribus.*

Abusus qui inoleverant cum Principes essent in Sanctorum albo describendi.

Naturales grati animi, & obsequii sensus, quos erga magistros, & Benefactores commus, præsertim fuerunt in caussa, propter quam Principum, Illustriorumque virorum memoria consecraretur; sæpe satis erat, si a vitiis fuissent immunes, si præ se tulissent zelum Religionis, & lenitatis erga populos, si monasteria ædificassent, locupletassent Ecclesias, & Xenodochia; inspiciebantur quidem noxæ licet non modicæ, quæ in ipsorum vitæ ratione deprehensæ fuerant, ubi mirum in modum de Ecclesia fuissent meriti. Pietas subditorum inter martyres recensebat eos, qui injuste cæsi fuerant, ubi bene moratam duxissent vitam, licet inter necis eorum caussas locum non habuisset religio. Abusus cultus hujus, qui propter amorem, assentationem, servitutem, vel cupiditatem Principibus adhibebatur a Populis, nonnunquam vilus fuit in rumoribus, qui effundebantur, propter miracula, quæ illis adhuc viventibus referebantur accepta. Et asserebant miracula hæc, quæ plurimum effectus erant calumniæ, titulos esse, quibus satis confirmaretur opinio sanctitatis eorum, quam actionum ipsorum improbitas mendacii arguebat. *Ex iisdem.*

Abusus qui committebantur in Episcoporū apotheosi suspicione non caret.

Episcopi etiam, ut plurimum, majorem præ terrenis principibus partem obtinuerunt in cultu, qui iis adhibebatur, quam Spiritus Religionis. Sæpe in tumulum secum afferebant *Sanctorum* nomen, quod dum viverent, gesserant; ibique servabant venerationem, quæ huic titulo adhæserat. Hoc no-

mine

rant in Ecclesia.

men vulgò Episcopali tribuebatur dignitati, & nonnunquam etiam Christianæ Religioni professioni deferebatur, in qua omnes ad sanctitatem evocabantur. Hos in sensu non Episcopi tantum, & Sacerdotes, sed complures etiam sexus utriusque hoc nomine pluribus sæculis appellati sunt, quin schisma, vel hæresis, quibus erant quandoque implicit, dum viverent, hoc illis auferret. Plures adhuc post obitum illud retinuerunt, quod sæpe fefellit simplicitatem, vel affectum populorum, qui decreverunt illis honores cultus religiosi, decepti æquivocatione tituli, quin rem totus, & in cute cognoscerent. Æquivoci hujus gratia videntur in martyrologium obrepsisse nomina Eusebii Cæsariensis in Palestina, qui Arianismo suffragatus est, aliorumque complurium, quorum doctrina, & mores etiam fortasse non erant ab omni reprehensione vacui. *Ex pluribus Auctoribus.*

Media quibus usi sunt, ut multiplicarent Sanctos quorum aliqui nonnisi in populorum opinione celebres erant.

Alia quoque excogitata sunt adminicula in augendo Sanctorum numero, quæ non minus in Ecclesiæ suspicionem inciderunt. Facilitas illos recipiendi eo crescebat magis, quo vera sanctitas decrescebat, ita ut fidem attrueret, ut Cæli jacturæ reparari viderentur, accessione novorum Sanctorum, quorum nonnulli fortasse penes unicam hominum existimationem pro talibus habebantur. Hoc præcipue visum est sub duplici prima Regum nostrorum Sobole, qua rerum summam obtinente dicere possumus sanctitatis pretium viluisse. Integræ, satisque frequentes, videbantur familiæ ex Sanctis conflatæ, quorum singuli aliquando cultum religiosum seorsim erant habituri. Cœptum est admitti non solum simplices Neophitis quamvis adultos, sed etiam pueros infra rationis usum; videlicet Sanctos sine cooperatione, qui nihil suorum meritorum Jesu Christi meritis admiscuerunt; Sanctos, qui fortasse majorem constituunt numerum Beatorum in Cælo: qui tamen illi non sunt, quos sibi proponit Ecclesia tanquam objecta cultus filiorum suorum, nisi passi fuerint pro Jesu Christi caussa, quemadmodum Sancti Innocentes Bethleemitæ; quemadmodum S. Cyrus S. Julitæ filius primus martyr, aliique nonnulli, & quemadmodum non pauci infantes sæculis posterioribus a Judæis trucidati tempore Paschatis eorum, propter odium, quo Jesum Christum persequebantur. Ambitio quoque & naturalis affectio adnumerabantur caussis hujus multitudinis Sanctorum; impendebatur nonnunquam aurum, vel existimatio familiarum, ut in hoc albo recenseretur consanguineus, amicus, affinis, concivis, & arbitrabantur sibimet hoc pacto coram hominibus gloriam comparare, & patrocinium apud Deum. Satis erat aliquando quadam obiisse die, puta in Parasceve, vel alia id genus, ut in populorum opinione aliquis sanctus esset, illi ponerentur aræ, cerei, & oblationes ad tumulum afferrentur. *Ex iisdem.*

Ecclesia recentes constituit canonizationis regulas, ut moderetur malis consiliis, quæ prioribus sæculis committebantur.

Ecclesia ut medelam afferrat malis, quæ prioribus sæculis percrebuerant, novas constituit regulas pro canonizatione Sanctorum, in quibus formæ juridicæ præscribuntur aptæ ad avertendos dolos, & pravas artes, & calumnias eorum, quorum erat ad examen vocare titulos sanctitatis a populis oblatos. Ipsum canonizationis vocabulum nonnisi sero invectum fuit ad indicandam authenticam receptionem Beati in catalogum Sanctorum, quos cultu publico dignatur Ecclesia; nec liquet, illum ante duodecimum sæculum in usu positum fuisse. Sed sub finem decimi cœptum est uti formulis canonizationis regularis, quod factum est eodem tempore, quo inceperunt Episcopi ad Sanctæ Sedis auctoritatem confugere, ut Summos Pontifices inducerent ad extendendum in Ecclesiam universam cultum Sancti, quem proponebant, & qui ut plurimum nonnisi in peculiari Diœcesi colebatur. Itaque distingui possunt tres ætates, secundum varios modos canonizandi Sanctos in Ecclesia. Prima, quæ obtinuit ab ipsa institutione cultus religiosi martyrum usque ad sæculum decimum; altera usque ad Alexandrum III. qui Petri solium ascendit anno 1159. & postrema ab hoc Pontifice ad hæc usque tempora. *Ex pluribus Auctoribus.*

Decretum Joannis XV. de canonizatione Sancti alicujus vetustissimum est, quod noverimus.

Vetustissimum, quod noverimus sollemnis Canonizationis decretum a Summis Pontificibus factæ, ad alienigenarum preces, Bulla est, quam Joannes XV. edidit anno 995. adnitente Liutolfo Episcopo Augustano in Germania, ut in Sanctorum catalogo S. Ulricus adscriberetur. Coegit Summus Pontifex in Lateranensibus ædibus Concilium Episcoporum, Sacerdotum, Diaconorum, aliorumque Romani Cleri Ecclesiasticorum ad Episcopi propositiones audiendas. Præsul hic jussit legi librum de vita, & miraculis Sancti in cœtu universo, & secundum Episcoporum sanctiones Pontifex consecravit memoriam S. Ulrici Episcopi Augustani per cultum divinum, videlicet per generalem canonizationem, quæ locum erat habitura in Ecclesia universa, vel saltem in tota Gallia simul, & Germania; videtur enim Sanctus hic jam honorem hunc obtinuisse in Ecclesia Augustana per auctoritatem Episcoporum ejus loci. *Ex pluribus Auctoribus.*

Summi Pontifices intellexerunt necessitatem pertractandi in Generali Concilio de Canonizatione Sanctorum.

Romani Pontifices duodecimo tandem sæculo intellexerunt, Canonizationem Sanctorum, quæ percrebrescebat, negotium esse in generali Concilio pertractandum, & habendum esse inter gravissima Ecclesiæ negotia. Non autem Concilium hoc Œcumenicum esse volebant; illud generale duntaxat vocabant, ubi aderant Præsules ex variis ditionibus, vel Regnis, ibique per se præerant. Aliquamdiu post visum est in Gallia exemplum insigne Episcopalis Canonizationis, quin ulla habita fuerit mentio Pontificis. Fuit autem illa *S. Gautier* Abbatis S. Martini Pontisaræ, quæ sollemni pompa celebrata est per Archiepiscopum Rothomagensem, cui ministrarunt Episcopi Parisiensis, & Silvanectensis. Nec satis illis fuit corpus elevare, ejusque translationem recolere post annos ab obitu fere sexaginta; sed instituerunt etiam diem festum, & concesserunt Indulgentias admodum singulares iis, qui lypsana Sancti ejus inviserent, & ad illius intercessionem confugerent. *Ex iisdem.*

Ritus canonizationis celeberrimus.

Plurimis gradatim juridicis formis facta est accessio, non secus ac ritibus canonizationis ut semper redderetur augustior; atque varii conscripti fuerunt tractatus, qui consuli possunt. Putant nonnulli ritus hos constitutos fuisse circiter annum 1347. sub Clemente VI. Ante hoc tempus cœptum fuerat fidelibus elargiri Indulgentias die hujus celebritatis. Unum ex prioribus exemplis, quod occurrat, illud est Honorii III. in Canonizatione Sancti Laurentii Dubliniensis peractæ anno 1226. in qua multos Indulgentiæ dies concessit. Gregorius IX. ejus successor illas ad annum extendit, & ultra. Ita omnes, qui in Ecclesiis apparuerunt, & mortui sunt in Sanctitatis odore post decimum tertium præter propter sæculum, cultu publico non decorabantur, nisi, canonizarentur, vel beatificarentur juridice a Sancta Sede, vel declararentur Sancti per Concilium œcumenicum, quod S. Roccho accidisse plures testantur. Illi autem excipiendi sunt, qui recens inserti sunt in Romanum Martyrologium, post illius reformationem sub Gregorio XIII. & Sixto V. peractam. Sed non fiunt amplius hujusmodi inscriptiones sine aliquo Summi Pontificis Brevi, aut Decreto Sacræ Rituum Congregationis pro diei festi institutione, & officio. Hoc nostro præsertim ævo innotuit, cum ageretur de S. Joanne de Matha, & S. Felice Valesio, Ordinem quorum placuit immunem præstare a sumptibus Canonizationis, qui non sine detrimento crumenæ Captivorum erogandi fuissent. *Idem.*

Quid sanxerit Urbanus VIII. ut malis occurreret, quæ in Sanctorum Canonizatione emergere poterant.

Ut recentibus malis aditus intercluderetur, Urbanus Papa VIII. anno 1625. decretum edidit, illudque instauravit anno 1634. prohibiturus ne quid in vulgus proferretur de virtutibus, vel miraculis eorum, qui Sancti habentur, sine Ordinarii approbatione. Alterum quoque proposuit 1631. ut interdiceret absolutum *Sancti*, vel *Beati* titulum iis, qui nondum authentice probati fuerant Romanæ Ecclesiæ auctoritate. Ceterum sicuti neque Sanctæ actiones sine miraculis, neque miracula sine sanctis actionibus satis sunt pro Beati alicujus Canonizatione, uti palam docet Gregorius Pontifex IX. non desunt tamen occasiones, ubi actiones Sanctæ, & miracula simul conjuncta efficere non potuerunt, ut in Sanctorum albo describerentur illi, qui non satis repararetunt scandalum ab iisdem partum in Ecclesia, sive criminibus suis, sive scriptis. *Idem.*

Quid præcedere debeat Sancti Canonizationem.

Fortuito accidit, si quid magni momenti benevertit, nisi prius omnia, quæ erant præcavenda, summa cum diligentia fuerint provisa; & hæc sapienti consilio præmeditatur Ecclesia, cum de Sancti alicujus canonizatione peragitur. Primum in quæstionibus quas habet, antequam illum formiter talem esse declaret. Secundo in cæremoniis, & regulis præscriptis in authentica declaratione quam facit, Sanctitatis illius, de quo inquiritur, atque de honore, qui illi deferri potest post sollemnem hanc Canonizationem. Primum quod spectat ad quæstiones, quæ præcedere debent authenticam declarationem de Sancti alicujus beatitudine, & Sanctitate, en quid scriptum optimus auctor reliquerit. 1. Supremus aliquis Princeps, vel integra Natio, vel magistratus cum Populo urbis alicujus proponunt Summo Pontifici illum, quem in Sanctorum numerum student inserere; exponunt illi actiones pias, miracula, opera, per quæ de Deo, & Ecclesia benemeritus est. Hoc sæpe faciendum est, & per plures menses, & annos, ut per hanc moram, atque intervalla factorum veritas magis elucescat, & magis authentica fiat. 2. Postquam rumor, ac celebritas meritorum, ac miraculorum pii viri semper viguit, atque etiam percrebuit; preces obuizæ, ac humiles postulationes, quæ fiunt ad hanc obtinendam Canonizationem, reiterantur; atque tunc Papa in Consistorio, quod secretum appellatur, proponere consuevit nomen illius, de cujus Beatificatione agendum est; & eodem in Consistorio præcipitur, ut quidquid allatum & adlegatum fuit de hominis sanctitate, scriptis tradatur, illius Patria Provincia, atque Conditio, non miraculorum catalogus, ac devotio, qua populi ejus memoriam colunt, ac demum quidquid conferre aliquid potest ad perfectissimam cognitionem meritorum, & sanctitatis ejusdem; & deinceps Episcopis, aut exploratæ probitatis Præsulibus provincia mandatur exactissimæ, ac fidelissimæ perquisitionis habendæ. 3. Si Episcopi, vel alii quibus hæc demandata fuerit provincia testati fuerint constare de hominis actibus; tunc Summus Pontifex Cardinalium sententiam requirit, utrum ad perquisitionem habendam peculiari mandato deligendi sint homines delecti ex eodem consistorio secreto. 4. Si statutum fuerit deputare quosdam ex eodem cœtu; de hoc explicita Bulla significatur Episcopis, quibus præcipitur, ut cum legatis, de quibus dictum est, diligentissimam habeant quæstionem, præsertim vero de operibus misericordiæ, quæ Sanctus exercuit, de aliis actionibus humilitatis, atque patientiæ, & demum de miraculis; eisque etiam atque etiam commendatur, ut hæc omnia prudenter, diligenter, fideliterque cognoscant, juxta ea, quæ illis præscribuntur in Bulla ad eosdem missa: Omnia, & singula ad examen revocata, & mandata scriptis, conclusa, & annulo

co-

eorum signata quam primum ad Summum Pontificem mittenda sunt. 5. Hic ea tradit nonnullis Sacræ Rotæ Auditoribus, aliisque viris prudentia, & consummata experientia præstantibus peculiari cura, atque attentione ad examen revocanda; quibus singuli suas adnectunt animadversiones, atque sententias. 6. Hæc omnia ita disposita, ac in tabulas redacta postremo a Summo Pontifice, sacroque Cardinalium collegio summo cum rigore excutiuntur; & exquiritur, utrum omnia satis accommodata videantur, ut declaretur legitima, & secundum omnes formulas canonizatio; & si Pontifex censuerit procedendum esse ad Canonizationem, hæc definitur, & declaratur. 7. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Abbates, qui tunc Romæ sunt, ad Consistorium vocantur, quod publicum fit, in quo Summus Pontifex narrat, quid in tali negotio actum, transactumque fuerit, quin tamen prodat quid fuerit definitum, eorumque de hac se vota, sensusque requirit. Die vero ad celebritatem hanc constituta, præparatur populus publico jejunio, ac sollemni supplicatione, quæ cum congruis, aptisque indomentis, ornatibusque peragitur. Elata voce cantantur Litaniæ, aliæque preces, donec ventum fuerit illuc, ubi sollemnitas est celebranda.

Descriptio eorum, quæ in hac fiunt cæremonia.

Hic locus esset singillatim describendi ea, quæ in augusta hac accidunt cæremonia, nisi satis hæc esset comperta, & explorata, ex narrationibus, quæ fieri consueverunt quotiescumque Sancti alicujus apotheosis celebratur; sed ne quid hac in re desideretur, en quid afferat auctor idem, ex Augustiniana familia. Ubi perventum est ad locum in quo cæremonia hæc celebranda est; Summus Pontifex prostratus ad Altare preces ingeminat, & obtestatur astantes, ut conjunctis secum precibus a Deo peculiare subsidium implorent pro re tanti momenti, omnibusque in genua procumbentibus, Hymnus *Veni Creator* concinitur: quo absoluto, Sanctus assurgit Pontifex, ac definitive pronunciat, illum, de quo agitur, Sanctorum catalogo esse inscribendum, & declarat quotannis festum illius diem recolendum. Qua sententia cum gravi majestate prolata, harmoniacis concentibus psallitur *Te Deum*, & mox missa celebratur a summo Pontifice ea qua fieri potest celebritate in honorem Sancti, qua vix expleta, Principis Orator, vel Cardinalis, qui Oratoris vices obit, & alii, qui cæremoniam hanc procurarunt, humillimas gratiarum actiones summo Pontifici testantur, cum inter hæc undique sonitus æris campani, bellicorum tormentorum strepitus, tubarum, tympanorumque clangor exauditur, omniaque exultantis lætitiæ argumenta, quæ plebs gratulabunda excogitare potest, undique perstrepunt. Nihil est reliquum nisi ut instituatur Bulla hujus Canonizationis, & Publici rogentur Notarii, ut quam citius in universum orbem illa mittatur ad totius Urbis, & Orbis Christiani gaudium, & fidelium omnium venerationem. Bulla vero continet facultatem celebrandi missam de Sancto recens in album relato, illius officium recitandi, templa eidem dedicandi, Sacella, & altaria, eique adhibendi cultum omnem, qui Sanctis ejusdem classis, & characteris adhiberi solet; utque fideles ad id magis excitentur, Papa magnas concedit Indulgentias iis, qui illum pie, ac devote invocaverint.

Viros gloriosos, qui divites in virtute adepti sunt gloriam in conversatione gentis, hoc est sanctos, & electos Domini, quos clarioribus multiformis suæ gratiæ charismatibus exornavit divina dignatio, laudandos esse monet Spiritus Sanctus; decet siquidem eis, quos æternus judex immarcessibili gloriæ corona donat in Cælis, & quorum sanctitatem sequentibus signis testatam facit in terris, debitæ venerationis cultum etiam a Fidelibus exhiberi, ut sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nunciet Ecclesia.

Declaratio Clem. XI. in Beatificatione Patris Joannis Francisci Regis non ita pridem inter Sanctos relati, quæ pro cæteris esse potest exemplo.

Hos inter cum longe, lateque refulserit Dei servus Joannes Franciscus Regis Sacerdos Professus Societatis Jesu, qui nimirum virtute indutus ex alto, portansque jugum ab adolescentia sua pœnitentiæ austeritatem cum innocentiæ candore usquequaque conjunxit: ac jugiter dilatante cor ejus Spiritu Sancto in omnibus exhibuit seipsum sicut Dei ministrum in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in scientia, in suavitate: præcipue vero in caritate non ficta, qua in Deum, & in proximos mirabiliter æstuavit; Apostolici muneris, quod nos viribus licet & meritis longe impares, gerere voluit Altissimus, ratio exigit, ut illius honorem, ac venerationem ad Omnipotentis Dei gloriam, Catholicæ Ecclesiæ decus, Christianique populi spiritualem ædificationem, quantum nobis ex alto conceditur, promovere studeamus.

Cum igitur mature, diligenterque discussis, atque perpensis per congregationem Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sacris Ritibus præpositorum processibus rite ac recte confectis super vitæ sanctitate, & virtutibus heroicis, quibus idem servus Dei Joannes Franciscus multipliciter claruisse, necnon miraculis, quæ ad ejus intercessionem, & ad manifestandam hominibus illius sanctitatem a Deo patrata fuisse afferebantur, eadem Congregatio coram nobis constituta, auditis etiam Consultorum suffragiis, uno spiritu, unaque voce censuerit, posse, quandocumque nobis videretur, prædictum servum Dei Beatum declarari cum consuetis indultis; hinc est, quod nos piis, & enixis quamplurium Venerabilium Fratrum Archiepiscoporum, & Episcoporum Regni Galliarum, & potissimum Provinciæ Occitaniæ, necnon dilectissimorum filiorum Magistratuum, Procerum, & populorum provinciæ hujusmodi, ac totius insuper Societatis Jesu supradictæ supplicationibus (quas dudum etiam claræ memoriæ Ludovicus XIV. dum viveret, Francorum Rex Christianissimus devotarum suarum precum accessione roboraverat) Nobis super hoc humiliter porrectis paterna benignitate annuentes, de memoratorum Cardinalium consilio pariter, & assensu, auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus, ut idem Dei Servus Joannes Franciscus Regis in posterum Beati nomine nuncupetur, ejusque corpus, & reliquiæ venerationi Fidelium (non tamen in processionibus circumferendæ) exponantur; imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur, & de eo recitetur officium, & missa celebretur de Confessore non Pontifice singulis annis juxta Rubricas Breviarii, & Missalis Romani die XXIV. Maji, cum dies XXXI. Decembris, qua ipse Servus Dei spiritum Creatori reddidit, & alia plures illam subsequentes, ut notum est, impedita reperiantur &c.

PRO COMMUNI APOSTOLORUM.

VIRORUMQUE APOSTOLICORUM.

M O N I T U M.

Quandoquidem S. Paulus in Ordine Sanctorum, quos elegit Deus, & ad ministerium suum evocavit, primum locum Apostolis tribuit, qui in humanæ salutis opere illius Coadjutores fuerunt; æquum est, ut in ordine in hoc Supplemento a nobis servando ab iisdem Apostolis ducamus initium, qui prima fuerunt Ecclesiæ fundamenta, & qui mox illam latius protulerunt lumina fidei ad barbaras usque, ac remotissimas gentes longissime afferentes. Quapropter cum minime liceat, ut alibi dictum est, rerum copiam afferre pro singulis Apostolis, non secus ac pro viris Apostolicis, qui illorum vestigia legerunt, exornandis, in communi verba faciemus cum de illis, qui primi fuerunt ministri Filii Dei, tum de aliis qui eodem acti zelo, eodemque spiritu animati labores suos contulerunt ad salutem proximi, ad Populorum conversionem, ad fidei tutamen, majoremque Domini gloriam perquirendam. Unde procul dubio fiet, ut enarrando labores, quos susceperunt, quin eorum nomina memorentur, si cujuspiam eorum elogium singillatim instituendum est, qui ad eadem munera, & officia vocati sunt, quamvis ignoretur singularium Actionum elenchus, satis sit ostendere, illum non potuisse mereri nomen, ac titulum Apostoli, neque cum eodem felici eventu operari, in tali, vel tali regione, nisi exercuisset munia omnibus Apostolis communia, & nisi cum eodem zelo, atque constantia labores eosdem fuisset ingressus.

PRO COMMUNI APOSTOLORUM,

& Apostolicorum Virorum.

Publica vita Sancti hujus Apostoli nō fuit minus austera, quā S. Joannis Baptistæ vita propter

SI vita publica Sancti Apostoli nostri minus austera visa est, quam S. Joannis Baptistæ, non minus molesta fuit propter labores Apostolicæ vitæ inhærentes, propter juges cursus, quos obiit de civitatibus in civitates, de pagis, in pagos semper pedetentim, anni temporibus semper incommodis, per vias semper difficiles, horrentia deserta, cum magis fuerit æstus ad extremam usque lassitudinem, ostiatim victum quæritans, & corpori suo nihil tribuens, nisi quod mera necessitas eidem negari vetat, hordeaceo victitans pane, & crassiori usus esca, & nonnunquam iis, quæ sunt necessaria deficiens; tandem nullum habens, quo secedat, locum, ut post exantlatos labores quiescat, ita se gessit Apostolus hic toto vitæ suæ tempore; fingi enim potest imago vitæ magis molestæ, mortificatæ, & austeræ? cum ille nullam unquam voluptatem, vel solatium permiserit corpori suo, vel requiem animo qualibet refectione, licet ab omni

labores & fides.

culpæ

culpæ suspicione remota? *Pater Nepveu in Solitudine juxta exemplum Domini Nostri Jesu Christi.*

Quanti Ecclesia Christiana, & Christiani omnes debeant Apostolis.

Scio, auditores, Apostolos omnes esse communes Christifidelium parentes, qui sanguine suo irrigarunt Ecclesiam, & morte sua illam ubertate donarunt. Equidem scio laboribus eorum debere nos gratiam conversionis nostræ, & spem nostræ salutis; & nisi eorum sermonibus, & scriptis eruditi fuissemus, futurum fuisse, ut ad hanc quoque diem erroris, atque peccati tenebris essemus sepulti: *In omnem terram exivit sonus eorum.* (*Psalm.* 18.) Terrarum domitores ibi ignorantur, ubi colantur Apostoli; & Petri, ac Joannis nomina nominibus Alexandri, Cæsarisque sunt celebriora. Verum quoque scio inter gloriosos hosce Evangelii præcones neminem esse, cui plura debeamus, quam Sancto Paulo. Nam præterquam quod hic est Gentium Apostolus, electusque a Deo fuit, ut nos de dæmonis tyrannide, & peccati jugo subduceret; ille etiam est prototypus Concionatorum, secundum cujus exemplum ii omnes conformandi sunt, quibus Evangelii prædicandi honor confertur. *Pater Senault Oratorii, in Panegyricis Sanctorum Tomo* 2.

De Apostolorum nomine & missione.

Apostoli nomen significat missum, & novum hoc nomen probat necessitatem, quod missus fuerit ad legitime obeundum Evangelicum ministerium. Apostoli missi fuerunt a Jesu Christo. Omnium sæculorum decursu hæc missio necessaria habita fuit. Illi tantum existimati sunt ministri Evangelici, qui missi fuerunt ab Apostolis, vel qui in eorum loco successerunt. Apostoli omnes, quorum audistis oracula, a Jesu Christo maximas obtinuerunt facultates. Nullus est, qui non assecutus fuerit potestatem patrandi miracula, & qui per admirabilia opera sua non ostenderit summam illius potentiam, in cujus nomine nuntiabat Evangelium. (*Marc.* 16 17.) Omnibus in locis, quo Apostoli fidei lumen inferebant, qui credebant, in Jesu Christi nomine dæmonia ejiciebant, linguis loquebantur novis, serpentes tollebant, & si quid mortiferum bibebant, nihil iis nocebat; super ægros manus imponebant, & illi bene habebant. Hinc illa populi affluentia, innumeræ conversiones, Religio contra infestissimorum inimicorum conatus instituta, admirabilis Evangelii progressus, progressus, inquam, ex Sancti Augustini sententia adeo mirificus, ut habendus esset tanquam miraculorum omnium maximum, nisi per-actus fuisset per ea prodigia, quæ Apostoli omnibus in locis operabantur, ubi Jesum Christum prædicabant. *Lambert in anno Evangelico tomo* 7.

Apostoli magis inclaruerunt virtutibus suis, quam miraculis.

Quantumlibet insignia fuerint miracula, quæ patraverunt Apostoli, illi tamen magis virtutibus suis inclaruerunt. Cur non meditamur sæpe ea, quæ nos docet Ecclesia de eorum zelo, integritate, laboribus, fidelitate, ardentique caritate, ut nos præclaris id genus exemplis eiciant, atque inflammet? Quæ patientia! quæ fortitudo! quæ constantia! nunquam cupidius aliquem in locum feruntur, quam illuc, ubi sciunt, se gravissimas passuros esse persecutiones. Mors in singula momenta præsens illos non absterret, immo eorum acuit fortitudinem, majoremque spem illis inducit. (*Actor.* 10.) Prædicant Jesum Christum tunc etiam temporis, quo carnifex brachium attollit, sententiam a crudeli tyranno prolatam exequuturus. Quodnam prolixius martyrium, quodnam acerbius, & ad subeundum difficilius, quam illud, quo Sanctus noster, quem colimus, vitæ suæ finem imposuit? Tyranni, atque tortores nequicquam sæviora excogitarent supplicia. (*Roman.* 8. 35.) Adversa, persecutiones, ferrum, vis, nunquam separabunt ab amore Jesu Christi eos, qui arcte adeo eidem adhærent. Inter tot mala victoriam referent semper per illum, a quo animantur. Eccaquinam fuerint illi, quos Jesus Christus elegit, & quos Apostolos appellavit. *Idem.*

Apostoli sunt perfecti, & consummatæ sanctitatis.

Apostoli sunt homines prorsus spirituales, homines a mundo avulsi, homines, quæ sua sunt contemnentes, homines non sancti solum, sed etiam consummatæ sanctitatis, homines Deo pleni, ac semet vacui; verbo, homines perfecti, atque irreprehensibiles. Non sunt, Sanctus Chrysostomus loquitur, aurum terræ informe, & impurum, quale terra gignit; sed *aurum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum.* (*Psalm.* 11.) Ignis autem, quo probati sunt, Sanctus Paulus addit, est ipse Deus noster, non amplius ut olim iratus, & ignem iracundiæ suæ in peccatorum caput jaculatus; sed Spiritus Sanctus affundens large dona, gratiasque suas, & igne amoris sui emundans quidquid impurum, ac terrenum est in Electis suis: *Deus enim noster ignis consumens est.* (*Deuter.* 4.) *P. Bourdalous Sermone in Pentecosten.*

Zelus Apostolorum, & prodigia quæ fecerint.

Quocunque oculos circumfero, ibique video miracula zeli Apostolici, cæcos videre, ægros curari, mortuos resurgere; hic populum ad Deum converti, & e Satanæ laqueis eximi, atque ut Biblicis verbis utar, in viis omnibus salutis vestigia deprehendi: *In omnem terram exivit sonus eorum.* (*Psalm.* 18.) Zelus Apostolorum æque late patet, ac orbis universus: zelus eorum omnes infringit obices, & omnia contemnit pericula: zelus contra quem fœderatæ inferorum portæ nunquam prævaluerunt. Hujus zeli magnitudinem assecuturi, Auditores, scrutamini, si fieri potest, contradictiones, quæ Apostolis exhauriendæ fuerunt, vitæ ipsorum amaritudinem, laborum seriem, atque assiduitatem. Lustrate spiritu immanes regiones illas, & maria immensa, quæ summis cum periculis, laboribusque pertransierunt, æstuantes zelo domus Dei, & salutis animarum. Nihil illos deterruit, non miseria, neque paupertas. Pergunt annunciaturi Evangelium, tradituri barbaris nationibus veri Dei cognitionem, eversuri dæmonis imperium, illud Jesu Christi in illius ruina ædificaturi. Messis quidem multa est, Domine, sed habes operarios zelosos, laboriosos, indefessos. Via Apostoli Spiritum Sanctum receperunt, cum jam incipiunt loqui, & prædicare: *Repleti sunt Spiritu Sancto, & cœperunt loqui.* Hic primus est zeli eorum effectus. Sed quid loquuntur? Cujus partes se amplecti declarant? nempe Jesu Christi, cujus se jam veluti legatos, militesque strenuos considerant, veluti fideles testes quos pudet, se nondum ausos fuisse illi perhibere testimonium, quod jam debebant perhibuisse; quos pœniret se nondum caussam illius propugnandam suscepisse, indignantes quod illum turpi desertione dedecoraverint; & fugam infirmitate plenissimam arripuerint, inito consilio scandalum hoc reparandi per confessionis suæ fervorem, ac vitæ sumptus, quid agunt? Novo animati spiritu, qui mox in illos descendit, eosque communivit, de Cœnaculo egressi, ubi delituerant, prodeunt palam in vicos, & plateas, ingrediuntur in Synagogas, sese producunt coram Tribunalibus, Dei verbum prædicaturi. *Pater Bourdalous ibidem.*

Apostolus inter persecutiones probari debere.

Apostoli juxta illam imaginem, quam magnus nobis proposuit Apostolus, homines erant, qui semet objiciebant omni generi contumeliarum, atque cruciatuum Evangelium annunciaturi. Nonnulli invidentes, ac dolo pleni Evangelium prædicabant, ut sæviorem in Paulum conflarent persecutionem, ejusque captivitatem, & vincula efficerent duriora: sed quid refert, ait ille, dummodo eorum improbitas, ac patientia mea in laboribus sustinendis conferant, ut ubique agnoscatur Jesus Christus? En quid sentiendum sit nobis pro consiliis Dei, quorum ille nos facit instrumenta. Quandoquidem ut omnia bene vertant sustinendum est, hilariter sustinemus: beati quod Deus suam cum nostra caussa conjungit, & quod nos ita ad majorem sui nominis gloriam exercens, propter eamdem nos consolari, lacrimasque nostras detergere teneatur. *Fenelon Episcopus Cameracensis in delectis sermonibus.*

Apostolus præsto esse debet ad semet immolandum pro fratribus suis.

Prima dispositio, quæ in Apostolis requiritur, hæc est, ut parati sint ad vitam suam in singula momenta pro fratrum salute immolandam. Dixerat Jesus Christus, majorem caritatem habere neminem, nisi ut quis ponat animam suam pro amicis suis. Ex quo Apostoli sese Jesu Christi devoverunt, maximum eorum votum fuit hoc amoris sui testimonium fratribus præbere. Omnes homines facti sunt illorum amici, sed amici dilecti, & optatissimi, pro quibus si vitam suam prodigere valeant, beatos se putant; præsertim cum agitur de iis, qui amantur, evellendis ab erroris semita, & adducendis in viam, quæ ducit ad Deum. Pingite vobis ergo æquam imaginem zeli Apostolici. Admiramini in illis strenuos homines, qui nihil faciunt vias suas, & qui semper sunt præsto, ut sese immolent pro fratrum suorum salute. *Lambert.*

Apostolus vitam ducere debet irreprehensibilem.

Nostis, dicebat olim Senioribus Ecclesiæ Ephesinæ Apostolus, qui illos Miletum evocaverat; nostis, quomodo ea prima die, qua in Asiam ingressus sum, vobiscum vixerim Domino serviens. Ita loqui debent illi omnes, quibus animarum salus concredita fuit; omnium qui ad peccatorum conversionem operam locant, integritas, probitas, vita pura, mortificata, ædificans modestia, insignis pietas debent in eorum gratiam conciliare mentes, & corda, necnon zeli ipsorum texere elogium. Verbi ministri prædicent actionibus suis; Concionatori semper cum fructu adhibebuntur aures. Dicere possumus audientium dispositionem pendere ut plurimum a conceptu quem fovent prædicantis. Semper verbis est potens, qui potens est operibus. Exempla sunt mutus sermo, sed omnibus eloquentissimis Oratoribus eloquentior. Væ iis, qui manu altera ædificant, & altera destruunt; væ illis, qui abnormem ducentes vitam, dedecorant doctrinæ, quam prædicant, veritatem. *Pater Croiset in anno Christiano.*

Prædicatores bonum tenentur præbere exemplum.

Apostolicus Prædicator magis persuadet exemplis, quam argumentis; his semper responsum datur, illis non item. Exempla semper sunt sermonibus eloquentiora. Doctrina sancta, quæ non innititur sanctitati vitæ exemplaris, lucem habet mancam, & exanimem; opus est, ut Prædicatoris vivendi ratio mentes animosque occupet in gratiam suæ morum disciplinæ. J. C. incepit facere priusquam inciperet prædicare. Vita mollis, vita mundana, & immortificata in Concionatore mirum in modum frangit, ac debilitat ejus eloquentiam. Nemo sibi persuadere potest ab eo credi eas, quas prædicet veritates, cum nihil eorum facit, quæ aliis facienda esse tradit. *Pater Croiset ibidem.*

Viros Apostolicos non decet esse cupidos.

Cum pugnas pro fide, vel pro J. C. Doctrina contra licentiam, & errorem; unus pro Dei Domini tui gloria finis agat te. Cum minitatur Deus se impiam Babylonem eversurum, declarat, se missurum in eam milites, qui aurum, & argentum non requirent; qui sine lucri spe decertabunt, quin aliquem impunem ebire permittant. *Suscitabo super eos Medos,*

qui

qui argumentum non quærant, nec aurum velint, sed sagittis parvulos interficient. (*Isaia* 13.) Talis esse debet character ministri Evangelici. Irreconciliabilis erroris, & impietatis inimicus, apertum illis indicit bellum, ubicumque latere cognoscit. Nulla res efficere potest, ut caussam prodat veritatis, virium in ipsis propugnaculis suis persequitur. Sed ad id quænam in ipso integritas, quænam zeli puritas requirenda est? *P. Segneri in Medit.*

Viri Apostolici aliorum saluti invigilare coacti sibimet ipsis metuere tenentur consulere.

Donec Ministri Evangelici aliis communicant ea lumina, quæ Dominus ipsis communicavit, dum super tecta prædicant veritates, quas illis in auriculam insusurravit, præcipua eorum cura esse debet, ut ad unguem illas iidem exerceant. Quid re ipsa Evangelicis prodesset ministris J. C. omnes homines lucrari, si ipsi animæ suæ facerent detrimentum? S. Paulus ipse licet donis cælestibus mirum in modum auctus esset, malum hoc formidabat, & omnes Apostolici viri ad exemplum illius numquam satis possunt reformidare: eorum enim interitus imminet, nisi virtutem habuerint tanti ministerii periculis parem. Ut autem firmam hanc virtutem, quæ nullis incursionibus labefactari valeat, adquirant, opus est, ut indesinenter vacent orationi, ut sedulos se præbeant iis, quæ ipsis tunc dicit Deus, & ut alte imprimant in mentibus suis veritatem quam meditantur. Tot sacri Ministri ideo laxantur, & mox labuntur in vitium, quia orationis exercitationem negligunt, neque audiunt Deum, vel non satis accurate quod inde didicere, custodiunt. Retinent sibi ea tantum, quæ a se aliis dicenda sunt & quidquid ad ipsos pertinet, eos fugit. Unum illud quærunt, ut aliis prædicent, sibi vero nil dicunt. *Idem.*

Quinam esse debeant sensus Apostolicorum virorum de vocatione sua juxta Moysis exemplum.

En quid nobis retarat Biblia de Moysis vocatione. Deus vocat illum, eique aperit, se illum mittere velle ad Pharaonem, ut liberet populum suum. Quis ego sum? Moyses respondit, ut eam ad Pharaonem? Nonne hoc opus superat vires meas ut hanc subire velim provinciam liberandi filios Israel? Primus fidelis famuli sensus! Semetipsum intuetur; suam agnoscit indignitatem. Moysi jus erat diffidendi de se. At nonne sperandum erat illi, testante Deo se illi præsidium allaturum, ac se futurum cum illo? Non obstupescitis? Post hanc promissionem Moyses adhuc renitit. Populus, inquit, mihi non habebit fidem. Non metuit Moyses ostendere Deo talenta sua, quæ sibi satis exilia videntur. Opus est, ut Deus illum dicto parere cogat, pluries imperet, minitetur, & irati speciem præseferat. Admirabile justi hominis facinus, qui Deum timet, qui eidem inserviendi summo flagrat desiderio, sed qui cognoscit pondus ejus officii, quod sibi a Deo demandatur. Moyses summa officii fide omnia Dei exequitur imperia, omnes superat obices; & quodcumque aggreditur, ex cedit e sententia. Quorsum istud? Quia Dominus est cum illo, non secus ac semper erit cum omnibus illius imperam facientibus, & nihil aggredientibus, nisi consulto Deo, ejusque voluntate explorata. *In Sermone de vita Ecclesiastica D. Lambert, Tome* 1.

Non duodecim Apostoli Jesum sed Jesus duodecim elegit Apostolos.

Jesus Christus vocat discipulos suos, & ex illis elegit duodecim, quos Apostolos nominavit. Heu! si Apostoli sese ultro obtulissent, nisi missi fuissent, irritus extitisset labor eorum, ac nullum inde fructum retulissent. Ita illis locutus est J. C. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos, ut eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat.* (*Jo.* 15. 16.) Fructum referebant Apostoli, quia ipsi delecti fuerant. Si Evangelium parvum efficit fructum, hoc accidit plerumque, quia prædicatur a ministris, quos Dominus non vocavit. Cum Dominus locutus sit, inutile est servos inducere loquentes. Attamen necessemus audire Apostolus. Veritas adeo essentialis numquam satis solide confirmari potest. Apostoli eum zelo confirmaverunt veritatem, quam a Magistro didicerant. Numquid potest apertius ostendi, quam a S. Paulo, necessitas vocationis? *Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* (*Hebr.* 5. 4.) *En Sermone Lambert de Vita Ecclesiastica.*

S. hic Apostolus ea relinquit, quæ sunt minus necessaria, ut sibi vacet exercere prædicationis ministerium.

Apostoli insignem suarum prædicationum fructum intuiti, & peculiarem necessitatem assidue sese in Sacro ministerio exercendi, consilium inierunt semet aliquibus minus necessariis officiis abdicandi, ut liberius vacarent iis, quæ magis necessaria videbantur. *Nos vero*, inquiunt Apostoli, *Orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Num dubitari potest, an Apostoli his duabus tantum rebus intenti, omnem in illis curam impenderent? Num aliquid ultra requiritur, ut rubore suffundantur, qui id negligunt, quod illi præcipuum sibi munus esse putarunt? Talis extitit S. Apostoli nostri character, ut nemo umquam visus fuerit magis intentus prædicationis ministerio. Sciebat nihil esse ad hominum salutem utilius, & huic preces addendas esse, quod ille magna cum pietate præstitit, quæ in fidelibus omnibus devotionem ciebat. *Sermo de vita Ecclesiastica Lambert, Tome* 2.

Cum Apostolatus præcipua esset in J. C. regno dignitas digne exerceri non poterat sine pluribus heroicis qualitatibus.

Satis non erat, S. Nostri fidem conjunctam esse cum sublimi cognitione mysteriorum nostrorum, qualis in iis requiritur, a quibus alii sunt erudiendi. Oportebat etiam caritatis pretium esse munus amplissimum ejusdem Caritatis, quale est Apostolatus. Hæc præcipua est Sacri Regni J. C. dignitas; sed illa etiam est, quæ digne exercere non poterat, sine quamplurimum heroicarum qualitatum subsidio. Nam ut Apostoli digni essent, qui Ecclesiæ Patres, ac Principes haberentur, necnon terræ universæ magistri, quibus repletos esse virtutibus oportebat? Quæ in illis virtutes non requirebantur? Flagrabant illi zelo incomparabili pro gloria Dei sui, & hominum salute; indefessus erat illis animus ad superandas omnes difficultates tanti ministerii: erat illis erga peccatores judicum severitas, erga pœnitentes lenitas paterna, affectio ac miseratio erga miseros non otiosa, invicta patientia, ut exhaurirent omnes labores, contumelias, & cruciatus pro nomine J. C. Sed hæ virtutes omnes, aliæque plures, quas in Apostolis deprehendere possumus, licet variis nominibus appellentur, & sua seorsim habeant officia, non aliud tamen sunt, quam una Caritas. Apostoli absolutam obtinuerunt potestatem in dæmones, & morbos; in fatis legere potuerunt remotissimos eventus; cordium omnium recessus penetrare, & abditissima, æque ac obscurissima mysteria cognoscere: Sed nonnisi per Caritatem fuerunt Apostoli. Propter hanc terras traduxerunt & maria, naufragia passi sunt, persecutiones atque supplicia sustinuerunt, ut super excidio altarium fictis numinibus sacrorum J. C. solium attollerent. Hæc illis robur addidit, ut universam Inferorum potentiam profligarent; ut dæmonum rabiem, ac dolos eluderent; ut Tyrannorum sævitiam, falsam Sapientium hujus sæculi prudentiam, Gentium idololatriam, vitia, pravosque mores omnium populorum superarent. Ejusdem viribus, ubique gentium, ac tot adeo terribiles hostes subegerunt, adeo miraculosas retulere victorias, & J. C. Regnum ad extremos usque terrarum fines protulerunt. *Versus in Panegyrico S. Matthæi.*

Præclara Apostolorum prærogativa.

Mihi videor paucis satis amplum Apostoli hujus nostri Panegyricum exornare, si dixero illum fuisse unum ex insignibus his totius Terrarum Orbis Domitoribus. Mihi videor in satis præclaram lucem gloriam ejus afferre, qui illum vobis ostendero plenam caritate Apostolica, ubi primum vobis ob oculos posuero in illius vocatione opus hoc præexcellentissimum quoniam eminenter complectitur virtutes omnes, & postquam Scriptura eum inter terræ Principes recensuit, qui judicaturi sunt omnes gentes, quas virtutes, & miracula eorum amabili Evangelii jugo subegerunt, nequeunt ita facile elogia alia subnecti, quæ infirma non sint, & inutilia. Quid enim illustrius, & gloriosius est, quam eligi a Deo, ut sis omnium secretorum ejus sequester, ut sis unum ex nitidissimis, primaque magnitudinis syderibus, quorum luce mundum universum cupit illustrare, ut sis vas factum Dei spiritu repletum, ut afferas in cor omnium mortalium divinum hunc ignem, postquam illum tanta cum effusione recepit? Ille, de quo loquimur, singulares habuit pulcritudines luminum, quæ illius propriæ fuerunt, peculiares cursus, & motus, effectus, & influxus, qui quod non omnibus palam explorati, compertique fuerunt, non ideo tamen minus salubres, ac insignes extiterunt. *Idem.*

Spiritus, & lenitatis, & humilitatis semper fuit Spiritus Apostolorum virorum, & Apostolicorum.

Volebat S. Paulus, Apostolos haberi tanquam ministros Dei ac dispensatores mysteriorum illius; sed fideles dispensatores, qui unum prædicarent J. C. non autem se ipsos; qui nollent homines adhærere sibi, sed J. C. cujus servi erant, & in quo eorum omnium erant servi, quibus Evangelium nunciabant. Didicerant sane mites esse ad exemplum illius a quo mittebantur tanquam agni in medium luporum, ut lupos in agnos converterent, illos oppugnando, ac per lenitatem, atque patientiam suam profligando. Apostoli nequaquam per se ad Apostolatum gradum sibi fecerunt; Dei Filius elegit illos, & evocavit, dicit Evangelium. Omnia, ut illi, a Dei benedictione expectemus, & simus ex numero justorum illorum, super quorum capita illam uberius profundere oblectatur. Opus non est, ut nostri metum inimicis Dei vi miraculorum incutiamus; sed oportet ut Deo quidem placere adnitamur per fidem, hominibus vero per lenitatem, & humilitatem cordis quam etiam atque etiam Salvator nobis commendavit. Ne nosmet attollamus: sed digne repleamus locum, in quo Deus nos collocavit. Servemus præcepta, quæ tradidit nobis per primos illos Evangelii sui præcones, eaque peramanter adimplere adnitamur. *Tourneaux in anno Christiano. Tomo* 1.

Nequaquam Apostolorum triumphos celebramus, etsi eos ducimus conformem eorum præceptis.

Cum festos Apostolorum dies celebramus, colimus primos illos J. C. legatos, qui nomen ejus cognoscendum tradiderunt. Colimus cum Ecclesia gressus Sanctorum Legatorum, qui nobis felicissimum liberationis, pacis, novique fœderis, quod pepigit cum nobis Deus, nuntium pertulerunt. Sed quid nobis proderit honor, quo Principis hujus nostri Oratores excipimus, si nihil fecerimus eorum, quæ illi verbis ejusdem præcipiunt? Quid proderit nobis hæc pax, hoc fœdus, quod nobis annuntiant, si quotidie infringimus utrumque eo vivendi genere, quod prorsus pacis Evangelio adversatur? Lumen, quod respuerunt Judæi ad nos usque pervenit; hoc nos deseret non secus ac illos deseruit, si per illud videntes viam, quæ sequenda est, non sequemur illam, si consentientes veritatibus, quas docet, eas in praxim revocare negligemus. *Idem ibidem.*

Deus ad humanam superbiam infringendam semper usus est infirmissimis instrumentis ad majora sua consilia exequenda.

Ut ostenderet Deus, ea omnia, quæ divina Providentia sua efficere digata est, secundum divina, & secreta consilia nullo pacto hominibus accepta esse referenda; & ut horum superbiam infringeret, semper in præcellentissimis operibus usus est instrumentis magis humilibus, atque contemptibilibus; ita primi Præcones Dominicæ nativitatis fuerunt pastores, non secus ac primi Præcones Evangelii sui piscatores fuerunt. Magi Salvatorem erant visuri, sed ante illos hunc pastores viderant. Piscatores illum norunt, atque prædicant ante Philosophos: volebat quippe Deus confundere humanæ sapientiæ superbiam, & ostendere potentiam suam delectu eorum, quæ minima erant, ad maxima quæque operanda. *Idem ibidem.*

Vitâ docere Apostoli est vitam duce & crucifixam.

Prædicare, uti decet Apostolum, est gemere coram Deo, jugem agere pœnitentiam pro illis, quos convertere studes, & laboribus fatigari; violentiam, persecutiones, & calum-

nias pati, est sibimet ipsi emori, ut vivas propter salutem populorum. Loquamur cum S. Paulo, est omne genus tribulationis pati, quin vincaris; insuperabilibus difficultatibus premi, quin opprimaris; est semper in corpore circumferre passionem Christi Jesu; & in singulas horas pro Dei gloria mactari. *Abbas Anselmus.*

Apostolus vitam ducere debet conformem iis veritatibus, quas prædicat.

Ne putetis vos umquam proximo utiles futuros, atque effecturos, ut Evangelicas gustet veritates, nisi vos ipsi repleti fueritis sanctis hisce voluptatibus, nisi easdem in praxim redegeritis. De sinu credentis in J. C. fluere debent hi aquæ viventis fluvii, qui mox effluant, & quocumque afferant copiam, atque fertilitatem: *Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Si cor vestrum non consentit cum lingua vestra; si mores vestri a sermonibus vestris discrepant; licet celeberrimorum oratorum eloquentiam teneretis, hic inanium verborum torrens quamprimum dissipabitur, & paullo post loci, per quos transierit, arescent atque steriles ut ante. Proposita quidem purissima Evangelii placita, aquæ illæ pellucidæ sunt, ac salubres in semet; sed transeuntes per canalem vanitatis aut cupiditatis veneno imbutum, amiserunt, ut ita dicam, partem virtutis suæ, & efficientiæ, & facit Deus, ut vita vestra majorem non habeat vim ad impugnandam in animo fratrum vestrorum veritatem horum placitorum, quam habent sermones vestri ad eorum praxim persuadendam. Ita igitur vosmet saluberrimis hisce aquis replemini, ut eas ubertim communicare valeatis accedentibus ad vos; egrediantur ex corde vestro ea vi & impetu, cui nihil resistere valeat; alioquin frustra speratis fore ut Deus laboribus vestris benedicat. Hortabimini, docebitis, rigabitis; sed cum illi, cujus unius est dare incrementum, minime placuerit vestrum ministerium, eritis æri sonanti, ac cymbalo tinnienti similes. *P. Segneri in Meditationibus.*

Apostolatus præstantia.

Vobis Apostolatus præstantiam probaturus non confugiam ad magna nomina, quæ olim sanctis Apostolis concessa fuerunt, puta, Principum, Deorum, Doctorum, salis terræ, tituli gloriosi, ac immortales. Non loquar de hac præeminentia, quam illis S. Paulus contulit in mysticum J. C. corpus: *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio doctores &c.* (1. *Cor.* 12.) Neque illic mea immorabitur oratio, ut cum S. Chrysostomo dicam Apostolatum non solum esse primam Ecclesiæ dignitatem, verum etiam dignitatum omnium principium: *Neque vero tantum*, magnus hic Episcopus inquit, *principatus est ceterarum dignitatum Apostolatus, sed etiam radix, & fundamentum.* Et sane, Pater idem inquit, Propheta nequit esse Apostolus sed omnis Apostolus habet donum Prophetiæ: Omnis Apostolus est Doctor, omnis Apostolus virtutem habet patrandi miracula, omnis Apostolus gratiam habet curationum; vestes enim, & umbra ipsa Apostolorum infirmos curabant. Omnis Apostolus donum habet juvandi fratres suos ea sapientia, quæ ad eos regendos est necessaria: omnis denique Apostolus donum habet loquendi variis linguis, cum dono etiam illas interpretandi. *Disce igitur*, Pater idem inquit, *reliquarum gratiarum copiam omnem, tamquam in capite in Apostolatu residere. Recens Auctor.*

Ejusdem argumentum.

Per misericordiam suam invenit Deus viros idoneos ingentibus consiliis, quæ per illos executurus est. Colligit hæc omnia talenta, ac diversa dona in illis, ut eos se dignos efficiat; & omnia faciens cum pondere, & mensura illis communicat donum miraculorum, ut infideles credere cogat Religionem quam contemnunt; donum scientiæ, ut confundat invictis argumentis incredulos, atque æquo liberiores; donum fidei, ne unquam contradictionibus, atque ærumnis labefactentur; donum verbi ad impios ab impietate revocandos, ad erudiendos rudes, & servos nequam confundendos; donum virtutum ad populum eorum exemplo ædificandum; donum Prophetiæ ad justos intuitu præmiorum consolatione afficiendos & deterrendos improbos intuitu minarum, ut illos ad pœnitentiam impellat; atque ita aliorum donorum, atque talentorum, quæ omnia in Apostolorum persona collegit Deus, quandoquidem illos simul potentes effecit virtutibus, miraculis, & operibus, Apostolos, Prophetas, Doctores, concionatores, æquissimum erat, ut illi totidem donis cælestibus ornarentur quot variis veritati perhibituri erant testimonia. *Ut testimonium perhiberet de lumine.* (*Jo.* 1.) *Idem.*

Merces Apostolorum in cælo certissimum argumentum est insignis eorumdem virtutum in terra.

Si Apostoli prima tenent in cælis subsellia, fateri cogimur, illos in terris præ ceteris enituisse morum sanctitate, vitæ integritate, eminentia virtutum. Deus enim æquissimus præmiorum distributor, hac meritis Sanctorum exæquavit. Omnes æque beati sunt; non omnes tamen eumdem gloriæ possident gradum. Quam autem pollicitus est Deus mercedem Petro, atque in hujus persona Apostolis omnibus? *Amen dico vobis*, hæc sunt J. C. verba, *quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* O mutationem admirabilis manus Altissimi! Mundi evanuit illusio; homines, qui in oculis mundi videntur adeo abjecti, & contemptibiles, super nitentes gloriæ thronos attollentur, ut de nationum sorte judicent, ut de Regibus, subditisque ferant sententiam. Magni fuerunt virtutibus suis: ecce quam ob caussam magni sunt in cælo. *Recens Auctor.*

Sed quos homines existimatis fuisse Apostolos, antequam Spir. Sanctus doceret illos omnem veritatem? Heu? Fideles! quod portentum? Homines erant vitiis manantes, secundum ipsius J. C. exprobrationem, *stulti, & tardi corde ad credendum.* Homines carnales, & de iis, quæ pertinent ad Deum judicare volentes: *nisi videro, non credam.* Homines cupidos, qui vera ea tantum putabant, quæ desideriis suis erant conformia; homines, quos Salvator ipse ægre sustinebat, & quibus aliquando subindignatus ait. *O generatio incredula, quamdiu vos patiar?* (*Marc.* 9.) Ita illos nobis exhibet Evangelium, & talis adhuc erat post Resurrectionem Filii Dei cordis eorum affectus, namque Jesus Christus ab illis recedens, & ascendens in cælum, illis incredulitatem, & duritiam cordis exprobravit. *P. Bourdaloue in Sermone pro die Pentecostes.*

Exemplum S. Stephani a viris Apostolicis imitandum.

Quot peccatoribus dicere mihi liceret ea, quæ S. Stephanus cæcæ, rebellique genti exprobrabat? Tantum effluxit temporis, auditores, ex quo de hoc suggestu salutis veritates vobis prædicantur. Deus ad vos Evangelii sui ministros legavit, qui etiam vobis persuaserunt, disertos, atque patheticos concionatores, quos plurimi cum fructu audiverunt. Si ergo adessent hujusmodi corda indomita, & inflexibilia, de quibus Sanctus Stephanus loquebatur: *Dura cervice, & incircumcisi cordibus*, cur, illis dicerem, animum obfirmatis, ne de flagitiis vestris emergatis? & cur sanctissimis christianæ pietatis institutis resistitis, eisque opponitis fallacem mundi sapientiam, quæ Deo est inimica? Hoc enim vos indurat, ac perdit sæculo addictos. Sicuti Judæi sapientes esse volebant juxta legem suam, non autem J. C. ita sapientes esse vultis secundum mundi placita, intelligentes, prævidentes, eruditi in iis, quæ mundi hujus sunt. J. C. cum mundo, hujus Evangelium cum mundi legibus, hujus spiritum cum spiritu mundi vultis conciliare. Licet vobis persuasum sit de vestris erga Deum officiis, consilium capere non potestis contra mundi torrentem obnitendi; mundi censuram reformidatis, vobisque legem, ac necessitatem irrogatis vosmet ad mundi consuetudines formandi, ac vivendi quomodo vivitur in mundo. Tale est principium hujus duritiei cordis, quæ tamquam invictus hostis vestram prohibet conversionem. Putatis ne hos Judæos contra J. C. rebelles, & quorum infidelitatem domare S. Stephanus aggressus erat, vobis nocentiores fuisse in obduratione sua, atque impœnitentia? Equidem reor obdurationem vestram extra quamlibet comparationem esse criminosiorem & pœnitentiam eorum sequentis ex locis coram Deo magis excusabilem, veniæque digniorem extitisse: ne nobis os sublinamus, auditores: Judæi, quos S. Stephanus confudit, quemcumque de illis conceptum foveamus, minus erant infideles, quam nos. Illi falso religionis zelo peccabant, nos autem peccamus ex animi licentia, quæ non longe distat ab omni religionis carentia. Illi aures, & corde sua obstruebant verbo Dei, nos vero per longe graviat convicium verbum hoc non audimus, nisi ut ejusdem vel censores simus, vel prævaricatores. *P. Bourdaloue in Panegyricis SS. Tomo* 1.

Apostolica gloria fundamentum est, imitatores esse J. C.

Inter magnifica nomina, quæ passim Sanctis tribuuntur Apostolis, nullum invenio, quod in majorem cedat honorem eorum, vel quod nitorem virtutum ipsorum magis augeat, vel solidius constituat meritum actionum eorumdem præter nomen imitatorum Christi. Sicut nullum perfectius ad est exemplar, ita nullum est, quod in eorum honorem, & gloriam magis cedere valeat. *Nihil est dignius*, S. Leo ajebat, *quam ut homo sit sui auctoris imitator.* Ita Gentium Apostolus se quatenus Dei sui imitatorem proposuit Corinthiis. *Estote ergo imitatores mei*, dixit illis, *sicut ego Christi.* (1. *Cor.* 4.)

Lib. de vera innocentia c. 19.

Profecto præterquamquod hæc imitatio, ex D. Augustini sententia, format arctissimum vinculum inter Deum, & hominem, est etiam non æquivocum argumentum existimationis, reverentiæ, venerationis, gratique animi sui erga Deum. *Estote imitatores Dei*, S. Paulus ait, *tanquam dilecti filii ipsius.* (*Ephes.* 6. 5.) Tamen ne putetis, Auditores, Apostolos unquam respexisse conformitatem miraculorum suorum cum miraculis Salvatoris, tanquam fundamentum immortalis gloriæ, quæ in illis refulsit, neque gloriatos fuisse quod ut ille, dæmones ejecerint, ægros curaverint, claudis gressum, cæcis visum, mortuis vitam reddiderint; sed quod ut ille sancti fuerint, illum in laboriosa vita secuti fuerint, ut ille, amaverint cruces, calumnias, opprobria; quæ in re ipse J. C. se in exemplum omnibus Fidelibus proposuit: *Tollite jugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* (*Matt.* 11.) Gentium Apostolus, cum illi persuasum esset, veram gloriam consistere in hoc, si J. C. sequamur, non quidem in Thabor, sed in Calvarium, ajebat: *Mihi absit gloriari nisi in cruce D. N. J. C.* (*Galat.* 6.) & consolaturus Thessalonicenses, scribit illis: Fratres mei facti estis imitatores Ecclesiarum Dei, quæ amplexatæ sunt J. C. fidem in Judæa, & reddit rationem, quia, inquit, easdem persecutiones a concivibus vestris estis perpessi. Gloriosi imitatores J. C. Apostoli sancti auferte e nobis hunc tribulationum horrorem ac tædium erga ea, quæ amorem proprium possunt mortificare; precum vestrarum virtute teporem nostrum corrigite ardenti zelo, quo vocari mereamur Dei nostri imitatores. *Auctor recens.*

Fructus admirabiles missionis Apostolorum.

Ne dissimulemus, Auditores, grati animi sensu fateamur, nullam nobis in mundo gratiam esse quæ non fluxerit in nos per Apostolos, quibus usus est Deus, ut illa ad nos usque manaret. Illi organa fuerunt magnificentiæ, & misericordiæ Dei erga homines; namque undenam in nos profecta est hæc Jesu Christi cognitio, & hæc pura, & sancta fides? Unde ad nos usque effluxerunt hæ immensæ sacramentalium gratiarum divitiæ? Cuinam acceptum referendum est Ethnicæ

super-

superstitionis, & impietatis excidium? Nonne manibus Apostolorum, qui dum extruebant fidei ædificium, sanctitate doctrinæ suæ Gentium superstitiones prosternebant? Nonne inquam manibus divinorum hominum, qui simul & Jesu Christi Crucem figebant, & profana inanium Deorum simulacra prosternebant? Sancti Apostoli emiserunt vocem suam; Satanas in tutissimis etiam recessibus infremuit; Oracula obmutuerunt; & Jesu Christi crucifixi Evangelium in universo mondo cognitum fuit. Gentes licet barbaræ secutæ sunt vexillum Filii Dei, omnes novæ legis jugum amplexati sunt. *Idem.*

Amor J. C. erga Apostolos.

Cum Princeps subdito potestatem, atque auctoritatem impertit suam, illi ædes suas commodat, amicos vocat, gratias suas illi large, effusèque concedit, honores, & contumelias, quibus afficitur, sibi factas putat; proculdubio subito huic minus æquivoca præbet amoris erga ipsum sui argumenta. En autem quid mundi Salvator suis contulerit Apostolis. Vobis id probaturus neque rationum vi, neque eloquentiæ artibus utar. Simpliciter, & sine fuco vobis dicam, quod dicit Ecclesia: *Tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* (*Matth.* 16.) Paulus plenus potestate, atque auctoritate, quam illi suum conferebat ministerium, ad Corinthios scribebat; *Si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem vestram, non erubescam.* (2. *Cor.* 10. 8.) Et Sanctus Augustinus de hac loquens auctoritate, ait: Dedit Deus Apostolis suam auctoritatem super naturam, ut curarent illam, super dæmonem, ut hunc subjicerent, super elementa, ut illa mutarent, super mortem, ut illam contemnerent. Hanc potestatem contulit Jesus Christus Apostolis suis. Scriptura ita scatet exemplis Apostolicæ auctoritatis, ut vestra abuterer patientia, si eadem persequi vellem. *Idem.*

Sanctus Matthæus (*cap.* 16.) admirabilis est, ubi loquitur de summa confidentia, quam mundi Salvator suis testatur Apostolis, illos, se Christum esse docens vetat, ne cui hoc dicant ante resurrectionem suam, & S. Paulus ait J. C. eos replevisse intelligentia, atque sapientia, ut voluntatis suæ mysteria cognoscerent, S. Joannes perspicue loquitur de hac confidentia, cum J. C. loquentem inducit: *Jam non dicam vos servos quia servus nescit quid faciat Dominus ejus. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis.* (*Joann.* 15. 15.) *Recens Auctor.*

Deus Apostolis usus est cunqua pulcherrimo Ecclesia sua ornamentis, atque divitiis.

Nostis, Auditores, æque ac ego, Deum per Apostolos Ecclesiam suam constituisse. Hos regenerasse nos aquis Baptismatis; hos nobis spiritum veritatis dedisse; hos nobis secundam hanc post naufragium tabulam dedisse, ut inde emergeremus: hos nobis Angelorum panem distribuisse: hos docuisse, a Jesu Christo civilem matrimonii contractum ad Sacramenti dignitatem sublatum fuisse: hos per ordines sacros perennasse in Ecclesia, & inexhaustas effecisse divitias gratiæ Redemptoris; hos denique tradidisse nobis contra peccati ejusdem aliquam medicinam. Nolite ergo mirari post hæc, si cum misericordiarum pater tot illis præbuerit amoris, & benevolentiæ monumenta, quam aliquando in cælis erat coronaturus, ab omnibus, quæ ad illos in terra spectant, tam facile afficiatur. *Idem.*

Apostoli prorsus erant a terrenis rebus alieni.

Mundus fortasse tunc primum in Apostolorum persona vidit homines alienos ab iis omnibus, quibus mundi cultores illiciuntur, alienos inquam, non in speciem dumtaxat, sed reipsa, & non mente non solum, verum etiam corde. Sæculum quippe plures nobis exhibet fictitios thraloues, mundi spretores, quos vel ratio licet exilis, & infelix miseriarum hujus mundi experientia fateri cogunt, isthæc omnia nihil esse, & qui hoc aliis dictitant, quo ideo tamen minus sinceriter, acriterque ea conquirant, quæ sua putant interesse. Apostoli vident ad pedes suos projici fidelium thesauros ab iisdem collatos, sibique creditos: quodnam cupiditatis illicium! Sed divitiarum contemptores ne dignantur quidem ad illos manus extendere; errore deposito, non quidem ea parte, ut illi qui avaritiam negligunt, ut gloriam aucupentur, & qui in vanitate reperiunt mundum, quem in divitiis relinquunt; sed prorsus, & sine ulla exceptione: & non minus gloria, quam cupiditate moventur; coluntur tanquam delapsa cælo numina; & thure hoc non moventur, sensuque carent, ubi illis honor defertur, qui maximam, atque nullis finibus circumscriptam replere valent ambitionem. Errore deposito non earum tantummodo rerum, quæ ambiunt illos, utpote, qui flocci faciunt universa, ut sese in sola suimet ipsorum æstimatione contineant: sed etiam magis semet contemnentes, quam reliqua: homines isti, quibus mundus dignus non erat, sese respiciunt tanquam subditos maxime contemptibiles, & singuli se minimum, ac novissimum Apostolorum appellant. *Idem.*

In regno Filii Dei, nemo inutilis est, & Apostoli ibi tanquam Ecclesiæ fundamenta locantur.

Nihil inutile est in regno Dei: subditi omnes, qui componunt illud, ibi operantur, & qui propius accedunt ad illum ii sunt, qui præcipuam illis operam locant. Apostoli sunt Ecclesiæ fundamenta quæ illam suis laboribus sustinent, qui irrigant illam sudoribus suis, & sanguine, & qui verbo suo uberem faciunt; primi enim sunt prædicatores, qui nunciarunt infidelibus Evangelium: qui illos de mortis sinu eripuerunt, liberantes eos a servitute peccati. Evangelistæ addiderunt scripta sua verbis Apostolorum, nobisque narrantes historiam Jesu Christi, hujus exemplis nos excitarunt.

Houdry, Suppl. Bibl. Tom. V.

Cum S. Matthæus, duplici hoc honore præditus esset, utpote qui simul & Apostolus, & Evangelista, homines docuit & verbis, & scriptis; difficile satis est dicere utri magis Apostolo ne, an Evangelistæ debeamus. Tanquam Apostolus magnam terræ partem peragravit, & illustravit fidei lumine cæcos populos, quibus infidelitas sua majorem afflaverat caliginem, quam cælum suum; intolerabiles sustinuit labores, ut erudiret illos, & regionis illius ardores superavit ardoribus caritatis, adquisivit Filio Dei maximam Africæ partem; & tanquam Evangelista sese super Historicos, Prophetas, & Apostolos extulit, *Ex Panegyricis Sanctorum Patris Senault Oratorii.*

S. Matthæus J. C. facta describit, ejusque intentiones nobis aperit.

Sanctus Matthæus nobis describit actiones Filii Dei, ejus intentiones aperit nobis, & docet, illum in terras descendisse, ut salvos faceret peccatores. Exhibet nobis victorias innocuas, quæ nullas faciunt viduas, non orphanos, quæ cum verbo fiant, humanum cruorem non effundunt, neque vim inferunt, neque cædem. Admirabilem nobis proponit Regem, in animos, & corda regnantem, qui pro subditorum suorum salute vitam impendit, qui illos suo nutrit cruore, & qui injustitiam ex sua ditione extrudens, omnes sibi dicto parentes jubet, ut semetipsos oderint, inimicos autem diligant. Cum ille pluribus antecellat prærogativis Historicos sæculi, qui sæpe nobis exhibent clades exercituum, orbium expugnationes, odia injusta, impuros mores; antecellit etiam veteris Testamenti Prophetas; nam licet illi divino afflati essent spiritu, sæpe tamen portendebant, quæ non intelligebant, & ratio nos docet Prophetiam semper tenebris fuisse involutam. Sed S. Matthæus nihil scripsit, quod non intellexerit; cumque in Spiritus Sancti schola edoctus fuerit, luminibus ejus nihil tenebrarum erat commistum. *Ibidem.*

Evangelistarum major est utilitas, quam Apostolorum.

Sanctus Matthæus, quatenus Evangelista Apostolos superavit; & de Ecclesia melius meritus est scriptis, quam verbis. Nam licet divini Præcones illi terram universam peragraverint, dicere possumus, quin illis inferamus injuriam, non omnes singillatim omnes docuisse Provincias. Mundum inter sese diviserant, & singuli erudierunt eos populos, qui sibi sortito obtigerunt. Sed Evangelistæ universam terrarum orbem illustrarunt, eorumque libri maris traduxerunt, & apud Indos genuerunt fideles. Eorum scripta illuc pervenerunt, quo Gentium domitores armis suis non pervenerunt; & plures Filio Dei subditos, quam Romanæ Reipublicæ Scipiones, Cæsares, Pompeji pepererunt. Apostolorum prædicatio bonum fuit perfunctorium; aliquot tantum annos mansit; & idem sæculum, quod illam ortam, eamdem etiam deficere vidit. Sed Evangelium bonum est, quod semper perseverat, & quod nonnisi cum Ecclesia finem habiturum est, omnes fideles ad finem usque universorum edocebit. *Idem.*

Dei Filius Apostolos vocat mundi lumen.

Dei Filius Apostolos allocutus vocat illos lumen, *Vos estis*, ait illis, *lux Mundi.* (*Matth.* 5. 14.) Lux hæc sese manifestare debet, & in omnibus terræ locis lucere. Salvator Mundi, ut ostendat hanc necessitatem, quam suis imponit Apostolis annunciandi veritatem, cujus sequestres erant, utitur parabola oppidi cujusdam, quod cum in montem situm sit, latere non potest. Addit etiam non accendi lucernam, ut sub modio ponatur, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant. Quid autem Salvator infert ex hac parabola? Hoc sequentibus verbis explicatur: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* (*Matth.* 5.) *Lambert in anno Evangelico, Tomo* 7.

Ejusdem argumenti.

Apostoli sunt lux mundi, sed non ex se hac gloriosa qualitate sunt præditi; ideo sunt lux, quia illustrati sunt ab eo, qui vera est *lux*, & qui *illuminat omnem hominem venientem in mundum.* Hoc enim ille de se dixit. *Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.* (*Joann.* 8.) Ergo Jesus Christus vera lux est & cum homines lux mundi vocantur, hoc bonum est, quod ex semetipsis non habent, sed quod mutuati sunt ab illo, qui omnis lucis fons est. Jesus Christus cum sit lux per essentiam, mirum non est, si de se dixerit, quod dixerat de servis suis. Modo vidistis, ubi in sermone de monte dixit, nemo lucernam accendit, & ponit sub modio, tunc ad Apostolos suos locutum fuisse. Eadem usus est parabola in Evangelio nostro, sed præcedentia verba, & circumstantiæ palam ostendunt, de seipso tunc loqui. *Idem.*

Jesus Christus per miras virtutes suas ostendit, se verum esse lumen.

Neque abscondunt lucernam, & ponunt sub modio. Jesus Christus de seipso loquitur. Ostendi vobis, quinam sit lux vera. Lux hæc nequaquam posita fuit sub modio: Quænam præbuit nobis Jesus Christus missionis, & divinitatis suæ documenta? Cum fecit miracula & opera, quæ nemo alius facere potuit, cum verborum suorum vi, vitæ suæ modestia, patientia cum inimicis, & omnibus viis, quas caritas illum tentare coegit, ut eorum vinceret pertinaciam, toties ostendit, se esse illam, *in qua sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*; (*Coloss.* 2. 3.) hoc aliud esse, quam lucernam ponere super candelabrum, ut videatur ab omnibus qui domum ingrediuntur. Hoc pacto Dei Filius ostendit inimicis, ipsos abusos fuisse misericordiis suis, aperitque illis improbitatem qua contra illius consilia operabantur. Venit ad dissipandas tenebras, quæ terræ universæ incubuerant. *Populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam: & sedentibus in medio umbra mortis, lux orta est eis.* (*Matth.* 4. 16.) *Lambert Anni Evangelici Tomo* 8.

Apostolorum successores ad eorum exemplum pro Ecclesia laborare debent.

Omnes Apostolorum successores cum vocentur, non secus ac illi, *lux mundi*, tenentur pro singulorum ingenio, & officio pro Ecclesia laborare. Quidnam lux est, quæ non lucet? Inutilis est Minister, qui sibi tantum cogitat. Qui nullo habet in discrimine, utrum fideles verbi pane nutriantur qui nihil confert ad Dei gloriam, & proximi salutem neque laboribus, neque curis, neque exemplis, neque eleemosynis. Væ mihi dicebat Apostolus, nisi Evangelium prædicavero. *Sollicite cura*; (1.*Cor.*6.) ajebat idem Apostolus ad Timotheum Discipulum suum, *te ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis*. (2.*Tim.* 2.15.) Cum idem S. Paulus describit qualitates, quæ decent Episcopum, atque Presbyterum, vult ante cetera hunc parem esse docendo. Difficillimum est intelligere, quomodo homines J. C. Sacerdotio insigniti possint, citra conscientiæ labem, otiari, ac tempus terere, cum tot populi Deum ignorent, vel illum norint dumtaxat ut lædant; Cum tot Fideles æque rudes in iis, quæ ad Religionem pertinent ac Indorum maxime barbari ignorent fidei rudimenta, & cum tot alii panem poscant, nec adsit, qui hunc illis frangat, atque distribuat. *Idem.*

Duo sunt modi docendi, alter verbo, alter exemplo.

Duo sunt edocendi modi; quorum alter est, annuntiare veritates Evangelicas; alter vero illas fideliter exercere. Nihil validius est verbo, quod bono confirmatur exemplo. Ille, S. Augustinus inquit, cujus vita conformis non est veritatibus quas annuntiat, convertere potest neminem; quia inter ejus auditores fortasse inveniuntur aliqui, qui meminerint quo in honore J. C. haberi velit illos, *qui sedent super Cathedram Moysi*. (*Lib.*4. *de doctr. Christian. c.* 27. *Matth.* 23. 2.) Quocumque modo scimus quod facere teneamur, semper æque tenemur. Dei verbum sanctum est per se, & hominum nequitia illud vitiare non potest. Hinc fit, quod Deus non minus perficit opus suum eorum ministerio, qui morum suorum labe characterem dedecorant suum; sed longe aliter accidit, cum verba factis animantur. *Lambert in anno Evangelico, tomo* 8.

Sanctus hic insigne exemplum est viris Apostolicis.

Sanctus hic insigne est exemplum, quod omnibus Ecclesiæ ministris ostendere debet, nihil terribilius esse, quam munus Apostolicum, illos se beatos existimare debere, si dies suos transegerint, quin grave hoc onus sustineant; neque in Sanctuarium pedem esse inferendum, nisi invitis, & cum Deus præbuerit manifesta legitimæ vocationis indicia, quibus resistere nefas esset. *Idem.*

Sensus Patrum, ac Theologorum de vocatione Apostolorum.

Ex omnibus Divinitatis J. C. & veritatis Religionis, quam profitemur, argumentis, Patres omnes, atque Theologi Apostolorum vocationem respexerunt tanquam unum ex validissimis, atque invictissimis. Sive immoremur in operis magnitudine, atque summa ejusdem difficultate, sive intueamur eventum, quem obtinuit, & felicitatem, cum qua hæc religio ipsa perennavit; sive ad examen vocemus media, quæ ad id adhibita fuerunt, vel personas, quæ electæ fuerunt, ut tantum hoc opus feliciter ad finem perduceretur; hæc omnia nobis supernaturalia, atque divina videbuntur. *Elogia Historica Sanctorum Tomo* 1.

Religionem esse effusam in mundum universum laboribus Apostolicis.

Hæc non est communitia quædam, ut olim Platonis Respublica, jubentis omnes homines sub iisdem legibus vivere, & cupientis, ut sicut unus tantum est mundus, unus etiam mos esset, idemque vitæ genus. Eximia meditamenta, quæ tamen nonnisi in imaginatione unius ingenii delirantis vigebant, de quo S. Augustinus dixit, si in Mundum redivivus reverteretur, futurum, ut obstupesceret videns Religionem, quæ illi ridicula visa fuisset, si Apostolicis vixisset temporibus, ita in mundo universo institutam, cum ille vix aliquot in exiguo terrarum angulo discipulos congregare potuerit & sexcenti insuperabiles obices illi adversari videbantur. Cæcitas, ac superstitio Ethnicorum, qui jampridem falsa venerabantur numina; superbia, & pertinacia Judæorum, qui cum a vero Deo veram accepissent Religionem, credebant eam sibi numquam esse relinquendam; suavitas legum jamdudum rogatarum, ac diutina consuetudine confirmatarum; severitas legis alterius prorsus novæ, quæ homines ad austeram, humilemque disciplinam redigebat; hæc omnia recto sensui repugnabant, & ostendebant consilii hujus impossibilitatem. Ethnicis dicendum erat: Religio vestra est sacrilega & abominabilis. Evertite delubra, aras confringite, cædite simulacra. Dii vestri sunt fabulosi, unus tantum verus est, quem ipsi colimus. Judæis erat dicendum: Lex vestra olim bona erat, sed nunc abrogata est: habuistis figuras, quæ præterierunt, sed veritas, quæ apparuit, viget. Vos repleti fuistis promissionibus: sed qui vobis promissus fuit, jam venit: cæremoniæ, sacrificia, oblationes, purificationes, Sacerdotes, victimæ, Templa, sollemnitates, nihil horum vobis licet. Quis credidisset Religionem hanc bene vertere posse, & non omnino omnem de eadem spem abjecisset? *Ibidem.*

Quid vobis faciendum ut imitemur Apostolum, & ad illius exemplum Evangelii gloriã procuremus.

Quis vetat, ne aliquando exteriorem Apostolatum exerceatis? Parum infirmitatis, & constantiæ quibusdam in occasionibus, lenitatis, & indulgentiæ parum in aliis: scita prudentia in humiliatione vestra, & nonnumquam in exaltatione vestra, in persequendis juribus Dei, & in vestris remittendis; in adhibendis reprehensionibus, & in facienda pace in dissentientibus familiis, in procuranda familiarum afflictarum requie, quas discordiæ, & lites ad exitium vocant. Seria vobis adhibenda cura est, ut videatis quomodo in vobis cognoscere possitis Dei beneficia, quibus vos ornavit: hæc enim tot sunt media, quibus ad Evangelii gloriam cooperari valeatis. *Elogia Historica Sanctorum tom.* 2.

Sancti hujus Apostoli vita longe alia est a nostra.

Sed iis, quibus magnus hic Apostolus afficiebatur, nos non afficimur; ea, quæ illum ad agendum impellebant, minimum est vestrarum curarum, & occupationum objectum. Sanctus hic memor bonorum, quæ acceperat a Deo, nonnisi propter illum spiritum habere volebat; vos autem divinis beneficiis ingrati, si minus contra eumdem spiritum vestrum convertitis, numquam tamen illum impenditis, ut cognoscatis eum eique serviatis. Quot voluntariæ distractiones! Quæ cogitationes vel otiosæ, vel noxiæ! Quæ præcipue in muneribus vestris obeundis ignavia! Quot damnationis caussæ in hora mortis vestræ, omne tempus vestrum in iis rebus insumpsisse, quæ eodem erant indignæ! & in fatali oblivione vixisse Dei, qui semper de vobis erat sollicitus, qui semper memor erat vestri, qui semper vobis recentia patientiæ, ac bonitatis indicia præbebat! *Idem.*

De missione Apostolorum.

Messis quidem multa, operarii autem pauci. Orate dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Hæc verba dixit Jesus Christus Apostolis, cum misertus turbarum in agris effusarum, respexit illas tanquam oves non habentes Pastorem, qui ageret illas. Cum oculos conjiciens in tot populos sedentes in tenebris, & in umbra mortis, videre sibi visus est arva flavescentibus aristis plena, sed jam jam grandine depopulanda propter inopiam messorum, qui eas demetere, & in horrea Patrisfamilias condere properarent. Mundi Salvator tunc respiciebat salutem ovium Israel, pro quibus potissimum venerat; & orationis hujus vis ab Apostolis potissimum erat intelligenda, quos jam jam missurus erat in universam terram; sed quemadmodum noverat Evangelicæ prædicationis gratiam a Judæis contemptam, ad Gentes esse transferendam; & vineam hanc infelici sterilitate percussam propter ingrati populi negligentiam, tradendam esse aliis, qui excolendo eam uberem facerent, & quandiu permaneret Ecclesia, non semper defutura tempora, ubi Apostolicorum ministrorum inopia relinqueret in prædam singularis feri vineam hanc J. C., & Apostolorum sanguine irroratam, & cujus torcularia redundarunt cruore Martyrum, quem ad illam tuendam, augendamque effuderant: petit ab Æterno Patre homines spiritu suo repletos, suis donis, & scientiis locupletatos, qui ferant opem Ecclesiæ in publicis, urgentibusque necessitatibus, & in difficilibus temporum circumstantiis, quibus illa premenda erat toto tempore suæ durationis. Efficaciæ hujus orationis, quæ omnia amplectebatur tempora, omnesque populos, Religio debet inæstimabile donum Sancti hujus, cujus hodierna die laudes recolere aggredior. *Ex Specimine Panegyricorum tom.* 1.

Deus aliquando eligit ministros sine scientia ut in eorum Apostolatu effectus admirabiles pareat.

Deus, cujus gratia multiformis est, inquit Apostolus, & pluribus modis operatur, non semper tribuit easdem qualitates ministris, quos extra ordinem mittit, ut sint Religionis Reparatores, aut Institutores: nonnumquam eligit homines humili genere natos, nulla educatione præditos, scientiis expertes, urbanitate vacuos, immo etiam iis vitiis diffluentes quæ opposita videntur officiis, quibus perfuncturi sunt, ut effectus admirabiles prodeuntes per adeo incongrua instrumenta, melius ostendant caussam divinam, ac superiorem, a qua vires suas mutuantur. Sed legimus in Scripturis, Moysen nihil intentatum reliquisse, ne Pharaonem adiret illum Dei verbis allocuturus; dicentem sibi vitium esse in lingua; & se omni carere eloquentia; Jeremiam videntem Domini voluntatem esse, ut ipse tamquam murus æneus objiceretur domui Juda, caussatum esse oris sui impedimentum, ac trepidanti voce dixisse: *A, a, a, Domine nescio loqui.* Apostolos ex populi fæce eductos, rudes, naviculorum suarum limo imbutos delectos fuisse, qui universum terrarum orbem converterent; Verum non latet Isaiam magnum illum Prophetam ex Regia sobole procreatum fuisse, David Regni solium obtinuisse, ut ibi Domini laudes concelebraret, fieretque organum æternum omnibus vocibus, quæ sanctæ huic exercitationi devovciuntur: Sanctum Paulum cum perfecta legis cognitione conjunxisse ardentem zelum pro tuendis Traditionibus, cum segregatus fuit, ut esset Gentium Doctor; neque satis admirari possumus in Epistolis ejus profundas, divinasque locutiones, ad quas humana eloquentia pervenire non potest: ac tandem Jesum Christum ob missionis suæ singularitatem Messiam nuncupatum, & ejus ordinis, qui prorsus ab alio quovis longe recedit, voluisse originem ducere ex progenie David; & mulieres illum audientes exclamare consuevisse, nullum umquam hominem ita fuisse locutum. Ita Deus Sanctum Nostrum replevit iis donis, quibus par fieret maximis quibusque rebus peragendis, quas Deus per illum peracturus erat. *Ex Specimine Panegyricorum tom.* 1.

J. C. usus est Apostolis, ut homines ad fidem vocaret.

Cum vellet Jesus Christus homines ad fidem vocare per Apostolos, erudire per Prophetas, regere per Pastores, his quidem Apostolatus donum, illis Prophetiæ, aliis alia dona concessit. Primum igitur dedit Apostolos. Nomen hoc missum significat, & collatum fuit duodecim illis, quos J. C. ante Passionem elegit ex omnium Discipulorum suorum numero, qui erant futuri primi Evangelii præcones. His adjunxit alios septuaginta duos; verum cum his non contulerit absolutam potestatem, ut primis illis; neque vocavit eos nomine eodem. Apostolorum autem nomine illos intelligimus, quos sibi delegit ipse Jesus Christus ad obeunda Apostolatus munera non cum iis, quos ante Passionem delegerat. Tales fuerunt S. Mathias, S. Paulus, S. Barnabas. Denique nomen Apostolorum se extendit ad omnes illos, qui primi fuerunt

rant Ecclesiarum Institutores, cum hoc tamen discrimine, quod Apostoli vocantur earum tantummodo Ecclesiarum, quae instituerunt. Hoc pacto S. Dionysius est Parisiorum Apostolus, cum Apostoli a Jesu Christo instituti cum ante, tum post Ascensionem ejus sint totius orbis Apostoli. His quippe dictum fuit; Ite in universum mundum, & prædicate Evangelium omni creaturæ. Cum autem Jesus Christus plerosque Apostolos ante suam Ascensionem delegerit; dicere tamen possumus hunc illos Ecclesiæ dedisse, postquam in Cælum ascendit: cum enim illos de Jerusalem efferre pedem prohibuisset antequam Spiritum Sanctum recepissent, illos vere dedit Apostolos, cum illos implens Spiritu Sancto post Ascensionem, contulit illis omnes gratias Apostolatus, effecitque, ut omnia Apostolatus munera obirent.

Deus in ministris suis non damnat infelicem laborum eventum, sed inertiam.

Si boni, fidelesque servi omnibus nonnumquam viribus suis adlaborabant, laborumque nullus fructus videtur, J. C. consolatur illos his verbis, quibus Paterfamilias servum inertem reprehendit: Oportebat *te committere pecuniam meam nummulariis; & veniens ego recepissem utique quod meum est cum usura*. Deus in Ministris suis inertiam damnat, non autem laborum ipsorum eventum. Vult illos plantare, rigare, dare autem incrementum sibi reservat. Illos jubet attrectare vulnera, sed ille vulneribus adhibet medicinam. Illi Domini sui pecuniam in eum, quem jubentur usum convertunt, & ille eum percipit fructum, quem cupit. Cum illo adlaborarunt, quia adlaborare jussi sunt, si labor illis bene vertit, humiles sunt, neque sibi vindicant fructum, quem norunt a Deo proficisci. Si labor eorum inutilis est iis, quibus prodesse vellent, non ideo mœrore conficiuntur scientes obedientiæ ac fidelitatis suæ mercedem sibi non defuturam. His innixus principiis Sanctus hic omnem vitæ suæ rationem composuit; & licet illi beneverteret labor, & zelus, ut Jesu Christo animas lucraretur, non ideo tamen id sibi gloriæ vertit. *Tourneaux in anno Christiano tomo* 8.

Ministri & fideles omnes in lucro ponere debent talenta, quæ singuli acceperunt.

Si illi, quos Deus ad Ecclesiæ suæ ministerium evocat, non debent humi recondere talenta, & singularia dona, quibus cumulati sunt ad aliorum utilitatem, quandoquidem eorum rationem Deo sunt reddituri; Quilibet Fidelis, S. Gregorius ait, diligenter attendere debet, quomodo omnibus utatur bonis, seu naturæ, seu fortunæ, seu gratiæ, quæ Deus in manibus eorum collocavit. Omnia a Deo sunt, & ad Deum sunt referenda. Auctoritas parentis in filios, & domini in servos, medium, quod tribuunt divitiæ erogandi eleemosynam, existimatio, qua apud Principes viros fruimur; omnes optimæ qualitates seu mentis, seu corporis, veluti robur, bona valetudo, ratio, vis intelligendi &c. Dives, qui pauperi non opitulatur; superior, qui Deum a subditis suis adorari non jubet; amicus principis qui sua non utitur amicitia prohibiturus, ne innocens opprimatur, totidem sunt servi infideles, qui Domino suo non afferunt lucrum, quod ex credita ipsis pecunia præstolatur. Omnia prodesse possunt; omnia animæ fideli sunt talenti loco. Illi ipsi, qui nihil facere potest, ipsa impotentia sua talentum fuit, quod refert Domino, si ideo se minus audacem, magisque humilem, dociliemque præstat &c. Simus tantum boni servi, & amemus eum, cui servimus, nec deerit nobis, quomodo undique educamus incrementum gloriæ Dei, & salutem animarum ad hujus Ecclesiastici viri imitationem. *Idem*.

Apostoli teste S. Paulo sunt ministri Dei, & dispensatores mysteriorum illius.

Optaret S. Paulus, ut Apostoli haberentur tanquam Dei Ministri, & dispensatores mysteriorum illius, sed fideles dispensatores, qui Jesum Christum tantummodo prædicant, non autem se ipsos; qui nolebant populos sibi, sed Jesu Christo, cujus servi erant, adhærere, & in quo ipsi servi erant omnium, quibus annuntiabant Evangelium. Denique mites esse didicerant ad exemplum ejus, a quo missi fuerant tamquam agni inter lupos, ut mutarent lupos in agnos, eosdem lenitate dumtaxat sua, atque patientia superantes, atque vincentes. Moyses nequaquam seipsum posuit Caput, & legislatorem populi, & Apostoli nequaquam se ipsos ad Apostolatum evexerunt. Elegit eos Jesus e numero discipulorum suorum, & Evangelio teste, illos vocavit, quos voluit. Itaque dicebat illis: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, ut eatis, & fructum afferatis, qui æternum manet. Simili ratione Deus Aaronem Moysi fratrem, magnum populi sui sacerdotem constituit. Percussit fœdus æternum cum illo; sacerdotium enim, quod illi contulit, mansurum erat in progenie illius, & duraturum, quandiu Judæorum lex, atque Religio erat duratura, videlicet usque dum Jesus Christus veniret in terras, æternum instituturus Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech. Extulit autem Apostolos ad apicem novi hujus sacerdotii, & loco magnificorum indumentorum, quibus Aaronem cooperuit, & Thiaræ, quam dedit illi; ornavit eos justitia, & virtutibus omnibus, quas Summi illius Sacerdotis ornatus significabant. Dedit illis coronam gloriæ, & immortalitatis in mercedem laborum, quos in obeundis ministeriis hujus vicibus perpessi sunt. *Tourneux in anno Christiano. Tomo* 15.

Miracula, quæ patrarunt Apostoli magnam obtinuerunt vim, ut homines in J. C. parentes transirent.

Constat Apostolos insignia edidisse miracula, miracula vero illorum magnam obtinuisse vim, ut quod de Jesu Christo perhibebant, testimonium reciperetur. Non genus, non existimatio, auctoritas, vis, divitiæ, sæculi dignitates impellebant populos ad audiendos Apostolos; sed cum viderent, S. Augustinus ait, homines loquentes omnibus omnium gentium linguis, cum viderent S. Petrum curantem claudum dicendo, *In nomine Jesu Christi surge, & ambula*, cum viderent lintea, quæ tetigerant Apostoli, morbis salutem afferre, eorumque umbram eumdem gignere effectum; cum intuerentur tot alia miracula, quæ in sacris canonibus referuntur, & quorum auctoritas in dubium revocari non potest; hæc populum captivabant, hæc palam ostendebant, eos, quibus erat facultas hæc operandi portenta, a Deo missos fuisse. Miracula, quæ patrarunt Apostoli, illis vim contulerunt, ut mundum converterent, & mundus conversus argumentum est Apostolos magna operatos fuisse miracula. Quare S. Augustinus dixit, si mundus sine miraculis conversus fuisset, hoc fuisse futurum miraculorum omnium maximum, quæ asserimus facta fuisse, & profuisse, ut christiana Religio institueretur. *In Anno Evangelico Lambert. Tomo* 3.

Apostoli perhibentes testimonium J. C. Spiritu Sancto erant afflati.

Spiritus Sanctus testimonium perhibuit Jesu Christo, cum Apostoli illud divino huic Salvatori perhibuerunt. Quorsum istud? quia cum Apostoli prædicaverunt, illuminati, afflatique erant Spiritu Sancto, qui eos confirmabat, & per os illorum loquebatur. Non estis vos qui loquimini, sed Spiritus Patris mei qui loquitur in vobis. In Evangelio dixit Deus Apostolis suis: Testimonium perhibebitis de me: sed antea dixerat, Spiritus Sanctus perhibebit testimonium de me; quod palam ostendit tunc dum asserebat Apostolos de se testimonium perhibituros, innuere voluisse, Spiritum Sanctum illis vim, animosque additurum, vel potius spiritum ipsum per os Apostolorum prolaturum esse Evangelium in mundo universo. *Ibidem*.

Apostoli suum obeuntes ministerium non alios motus sequebantur, quam Spir. Sancti.

Apostoli in Sacri Ministerii sui exercitatione, non alios motus sequebantur, quam quos Spiritus Sanctus illis inspirabat. Neminem attollunt ad sacrum hoc ministerium, nisi quem certo sciunt Spiritu Sancto repletum. Cum Domini Ministros mittunt, eligunt illos secundum divini Spiritus imperium, & afflatum. Cum congregati erant in Conciliis, illud statuebant, quod ipsis, & Spiritui Sancto videbatur: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*. (*Act.* 15.) Cum quis illos audire detrectat, non verentur asserere, Spiritui Sancto resistere. Inter teterrima sui Apostolatus tormenta, eos Spiritus Sanctus consolabatur, confirmabat, ac replebat lætitia. *Idem*.

Apostoli non timuerunt minas, vel tormenta ut J. C. testimonium perhiberent.

Apostoli quot in locis Jesu Christo testimonium perhibuerunt? Qua vi, qua constantia? Minas contempserunt; semper præsto fuerunt, ut vitam effunderent; suppliciorum metus illos non terruit; multos adierunt locos, quin scirent, quid sibi esset eventurum, nisi quod Spiritus Sanctus illos subinde admonebat, illos vincula, ærumnasque manere. Quodnam illorum solatium fuit? Licet muneribus suis obeundis essent intenti, horis successivis manibus suis artem aliquam exercebant, ne cuiquam graves essent. Gloria, quam ardentissime appetebant, erat in extrema rerum omnium inopia vivere, & nihil recipere ab illis, quibus Evangelii divitias communicabant. Mori maluissent, quam pati gloriam hanc sibi præripi. Quænam fuit eorum perseverantia? Ad finem usque fideles fuerunt. Prædicaverunt in ipsis carnificum manibus positi, coram tyrannis, iis in locis, ubi vitæ jacturam erant subituri. Suppliciorum aspectus illis addebat animos; duplex illis erat gaudium, annuntiare Evangelium, ac illud enuntiantes pati. Numquam zelus eorum erat ardentior, nec major lætitia, quam cum tempus imminebat reddendi rationem illi, a quo missi fuerant. Hæc omnia ob oculos J. C. versabantur, cum dicebat fore, ut Apostoli de se testimonium perhiberent. *In Anno Evangelico. Tomo* 3.

Verum testimonium, quod reddiderunt Apostoli de eo, quod ipsi viderant.

Vult Dei Filius, eos, quos eligit ad annuntiandum Evangelium suum, testes fuisse actionum vitæ suæ, ut eorum testimonium majorem vim obtineret, cum dicere possent: Nos scimus veritates, quas annuntiamus vobis, non solum quod ab aliis eas acceperimus; sed testes fuimus vitæ, miraculorum, mortis, & resurrectionis Salvatoris, quem prædicamus. Hinc Apostoli in omnibus fere sermonibus suis repetebant, se testes esse veritatum quas annuntiabant. S. Petrus in Sermone, quem habuit ad Judæos, simul ac recepit Spir. Sanctum, ait: *Hunc Jesum resuscitavit Deus, cujus omnes nos testes sumus*, Et alibi, *Et nos testes sumus omnium, quæ fecit in regione Judæorum, & Jerusalem, quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc Deus suscitavit tertia die, & dedit eum manifestum fieri, non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo, nobis qui manducavimus, & bibimus cum illo, postquam resurrexit a mortuis*. *Non enim*, idem Apostolus inquit, *doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri J. C. virtutem, & præsentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis* (2. *Pet*. 1, 16.); & S. Joannes: *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de verbo vitæ: & vita manifestata est, & vidimus, & testamur, & annuntiamus vobis*. (1. *Jo*. 1.) Admiramini confidentiam, qua loquuntur Apostoli: Nos vidimus, nos attrectavimus: quod sane authenticum est sinceritatis eorum argumentum. Veritas habet characteres, ex quibus facile cognoscitur; sed mortales homines nunquam præbuerunt certiora suæ sinceritatis specimina, quam Apostoli. Inter cruciatus Sermonem non mutabant; percutite, carnifices, torquete, rabiem vestram expromite, pacificas laniate victimas, saturamini cruore justi, ac innocentis; non alia extorquebitis verba: Nos testes sumus, nos vidimus, nos attrectavimus, & tales morimur. *Idem*.

Si Apostoli ideo ad hunc apicem evecti fuerunt, ut J. Christo redderent testimonium, nos quoque divini hujus Salvatoris Discipuli sumus; ut illi testimonium perhib

Ut testimonium perhibeamus ad Apostolorum exemplum.

& ille nobis universis dicit: Testimonium perhibebitis de me. At non prædicando Evangelium dumtaxat illi perhibetur testimonium, ut ab Apostolis; neque enim omnibus Christianis mandatum est, ut prædicent Evangelium, & nihilominus Christiani omnes ineluctabili tenentur necessitate perhibendi Jesu Christo testimonium. Quid significat perhiberi ab hominibus testimonium J. C. Satiu' ad id est sacro ablutos esse baptismate? credere in illum? Ecclesiæ sacramenta recipere? exteriores quasdam actiones peragere, quas nobis præscribit Religio? Non ita profecto. Hæc satis non sunt. Videte opera mea, dicebat Dei Filius, *ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me*. *In anno Evangelico. Tomo 3.*

Idem sequitur argumentum.

Vultisne serio ad examen vocare, utrum testimonium Jesu Christo reddatis? videamus opera vestra. Quantum temporis insumitis in Oratione? Num vobis curæ est, ut vosmet prosternatis coram Deo, ut coram illo vosmet exinaniatis? Ullane mortificationis opera facitis? Potestisne hoc vobismet testimonium perhibere, vosmet vobis vim inferre, vobismet interdicere quasdam voluptates, vosmet studiis vestris adversari? quam patientes subitis tribulationes, quibus vita vestra agitatur? Quonam oculo illum excipitis inimicum, a quo vos læsos fuisse contumelia existimatis? Effunditisne in pauperum sinum partem eorum bonorum, quibus vos Deus cumulavit? Intueamur opera vestra. Fides sine operibus mortua est, ut inquit S. Jacobus. (*Jacob. 15.*) Non omnes, qui dixerint: Domine, Domine, intrabunt in regnum cælorum; (*Matth. 7.*) sed ille tantum qui Patris mei voluntatem perficiet, & multis bonis operibus testatur, se fideliter, & peramanter servire Deo. *Idem.*

Jesus Apostolis voluit significare, si piscantes plurimum piscium ceperint, uberes relaturos esse victorias prædicando Evangelium.

Magnam piscium vim ceperunt Apostoli, cum in Domini verbo retia jecerunt; & per hoc illis innuere voluit, quanta futura esset multitudo conversionum, quas facturi erant, ubi in nomine ipsius prædicarent Evangelium. Necesse erat, ut Filius Dei sæpe repeteret Apostolis hanc magni momenti veritatem. Opus, quod illis commisit, erat adeo difficile, ut numquam illud suscipere fuissent ausi, nisi Magistri, Dominique sui verbum illos sustinuisset. Nostis obices, quos superarunt Apostoli. Quis illos sustinuit inter tot pericula, quæ evitare nequaquam posse videbantur? Quis illos sustinuit, cum omnes humanæ vires coalescerent contra infirmos homines, quibus nulla erant arma, quibus se tuerentur, præter invictam patientiam? Dei verbum illos reddebat fortiores supra omnes terræ, ac inferorum potestates simul in eorum excidium conjuratas. Necesse igitur erat, ut verbum hoc Domini sui altius infixum cordi eorum inhæreret; quoniam omnis erat eorum fortitudo, atque præsidium. En cur Salvator mundi illos ad sacrum evocans ministerium incipit illis miraculo ostendere quinam futurus esset laborum ipsorum eventus. Effectus Salvatoris oraculo respondit. Quid accidit statim ac Apostoli laxaverunt retia sua in verbo Domini? Quam jucundum est meditari Salvatoris vaticinia, eorumque complementum considerare? Anima attollitur; Dei digitus agnoscitur, cum accuratius ad examen vocatur, quod nobis narratur de Evangelii progressibus in actibus Apostolorum, & in Scriptis Patrum Ecclesiæ. Hinc evincitur, solam Evangelii prædicationem demonstrare posse, citra omnem controversiam Christianæ Religionis divinitatem. Hinc evincitur nonnisi Deum persuadere potuisse Apostolos de eventu adeo difficili, & qui toto cælo captum eorum, ac humeros excedebat. Hinc evincitur, fieri nequaquam potuisse, ut promissio Filii Dei adimpleretur per Apostolorum ministerium, nisi Deus eorum dux fuisset, atque præsidium. S. Petrus ad quem Jesus Christus potissimum se converterat, & cui dixerat; *duc in altum, & laxate retia in capturam*? (*Luc. 5. 4.*) S. Petrus inquam laxavit rete in verbo Domini. In prima concione convertit tria hominum millia, in altera vero quinque millia. Hoc legimus in secundo, tertio, & quarto capite actorum Apostolicorum. Macti ergo hoc animo divini Piscatores, retia vestra laxate in capturam. Incipitis experiri effectus promissionis Jesu Christi. *In anno Evangelico tom. 3.*

J. C. confortavit Apostolos, & sustinet Ecclesiam.

Quis est ille, qui deduxit Apostolos, qui magnam hanc capturam fecerunt piscando, cujus captura Evangelica non aliud est, quam umbra, & figura? Quisnam confortavit Apostolos cum mundum universum verbo subegere? Quis est Jesus Christus, in cujus nomine jecerunt retia? Quis est, qui sustinet Ecclesiam circumundique lacessitam, sive ab illis, qui eam deseruerunt, seu ab illis, qui in illius sinu sunt, sed illam dedecorant vivendi genere, quod ab Evangelicis abhorret institutis? Hic est Dei Filius, Sponsus Ecclesiæ, illius fortitudo, atque præsidium: quæ licet jugibus oppugnata fuerit hostibus, semper tamen victoriam reportavit. Ne quæratis igitur aliam causam præter illam, quam affert S. Paulus. Videlicet, quia Jesus Christus est Caput Ecclesiæ, quæ illius corpus est, & cujus etiam Salvator est. Ecclesia subjecta est Filio Dei: Filius Dei amat Ecclesiam, & mortem subiit propter illam. *Ibidem.*

Æque infirmi sumus ac Apostoli, sed cum illis in Deo confidere debemus.

Sumus infirmi; nihil possumus ex nobismetipsis. Æque calamitosi, ac Apostoli totam noctem laborantes nihil cepimus. Sed Jesum Christum adeamus, laxemus retia in verbo ejus, & confirmabimur. Si adhæseritis Salvatori, si Sanguis illius effusus super vos, abluerit, & emundaverit vos; si secuti fueritis Evangelii ejusdem præcepta, quantacumque fuerit infirmitas vestra, eritis in numero fortium. Qui mundum universum devicit, omnes prosternet obices, quos in medio cordis vestri experimini. Sed ut eatis ad Filium Dei, necesse est, ut cognoscatis eas animi præparationes, quas divinus hic Salvator requirit in vobis. Hæ autem in Evangelio connotatæ sunt. *In anno Evangelico tomo 3.*

Quomodo Judæi excipiebant Apostolos, qui Synagogas eorum frequentabant ut ibi docerent, sicut jussi erant a Domino.

Apostoli Institutoris sui mandatum secuti, statim in Judæorum Synagogas ingrediuntur, sed quomodonam illic excipiuntur? Plerique contra illos insurgunt, hos de urbibus, oppidisque ejiciunt, eosque lapidibus petunt. Gentiles vero se magis dociles præbent, & Apostolorum miraculis victas dant manus. Judæi pervertere student eos, quos Apostoli converterant. Illi ipsi, qui non ita pridem Apostolis thura offerre cupiebant, in eos lapidibus irruunt. De Judæorum sævitia vel hoc esto judicium quod narratur in actis c. 14. Hi sunt eventus illi tristes, quos Dei Filius spectabat, cum in parabola quadam dicebat, futurum ut Judæi accedere minime vellent; Judæos irruturos esse in servos Dei, & eos suppliciis, & contumeliis affectos esse occisuros. In alia parabola gravissimum illorum scelus Mundi Salvator indigitat, Patremfamilias postquam ad illos ingentem servorum numerum misisset, novissimis temporibus misisse quoque Filium suum, secum hæc cogitantem: *Verebuntur filium meum*. (*Matth. 21.*) Sed barbaros illos videntes filium dixisse: *Hic est heres, venite, occidamus eum, & habebimus hereditatem ejus*. Tot scelera sceleribus congesta Judæis conflarunt terribilem hanc damnationem, de qua loquitur in Evangelio. *Idem tomo 4.*

Exemplum S. Pauli pro Apostolicis viris quod noster Apostolus perfecte adimplevit.

S. Paulus Apostolus in communibus fidelium cœtibus non eodem modo loquebatur, quo coram Judicibus Areopagi, & rege Agrippa. Sed quomodocumque loqueretur, semper in illo loquebatur Spiritus Sanctus. Vituperandi non sunt omnes Apostolici viri, qui diserte, atque eleganter sensus suos exprimunt, neque laudandi illi, qui omnem dicendi curam, ac studium se negligere profitentur? Sunt qui inficete loqui non possunt, & homines cuperent, ut illi concionaturi, sermonis elegantiam corrumperent. Sunt, qui nonnisi humili, ac pedestri oratione sensus suos valent exprimere, & æquam esset eorum virium in virtutem traducere. Discrimen inter Evangelicum, & mundi Concionatorem est finis utriusque; si enim est finis, qui habendus est, videlicet Dei gloria, & salus animarum, hic a sermone suo amovebit quidquid ab hoc fine abhorret. Profecto curiosæ cogitationes, humanæ scientiæ acumina, fucus humanæ eloquentiæ, neque Deum glorificare possunt, neque erudire auditores. Hæc, ut loquitur Apostolus, infirmant, ac debilitant virtutem Crucis Jesu Christi; non licent amplius modo, quæ olim licebant, cum Crux illa prædicari incipiebat. Sacer Orator verborum elegantia nequaquam persuadebit hominibus, ut illam amplectantur; natura abhorret, & si minus aures, cor saltem obstruit. Sed Sanctus hic Apostolus incessanter quærens conditionem, ingenium, mentem auditorum suorum cognoscere, se singulorum captui submisit. *Homilia D. Gedeau.*

Felicitas Apostolicorum virorum, qui a Deo missi sunt.

Facile est cognoscere quantæ facilitatis sit a Deo mitti, & verbis illius omnibus hominibus pacem annuntiare. Si quid arcere posset homines a munere adeo sublimi, id sane fuissent omnes persecutiones, quæ ad Apostolicum munus exhauriendum erant subeundæ. Sed Jesus Christus ostendit, licet persecutiones illæ deterrere debuissent, ne homines se penitus devoverent servitio fratrum suorum, easdem pati novum esse beatitudinis genus: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. (*Matt. 5.*) Beatitudinis genus est pro Jesu Christo pati. Magnæ illius curæ fuit hanc maximi momenti veritatem iterare Apostolis suis. Necesse erat, ut hoc illis alta mente repositum inhæreret, ministerii sui munia obeuntibus, ne periculis deterrerentur. Numquam majori exultaverunt gaudio Apostoli, quam cum hominum furori patebant; illos enim J. C. verbum confortabat. Quomodonam conqueri potuissent, vel infelices se credere, cum Dei Filius illis declaraverat, ipsos beatos esse, quia pro justitia passi fuerant persecutionem? *Idem.*

J. C. replevit Apostolos suos zelo.

Jesus Christus zelo plenus spiritum suum Apostolis suis communicavit, eosque zelo replevit, ut status sui muneribus rite perfungerentur. Zelus hic prorsus erat Apostolis necessarius; & sane procul dubio maximus requirebatur zelus ad exequenda ea, quæ illi præceperat Jesus Christus. (*Matt. 10, 16.*) Apostolis prodeundum erat coram Regibus, ac Præsidibus provinciarum. Homines timidi, ac zelo vacui consilium ne inire potuissent enuntiandi J. C. fidem, cum omnibus in locis hæc fides impugnaretur, cum ad Evangelii ministros deterrendos teterrimæ adhibebantur minæ, & illi non aliam laborum suorum mercedem sperare poterant, nisi gravissima supplicia? Primum illud in Apostolis requirebatur, ut parati essent vitæ suæ exponendæ in singula momenta pro fratrum salute. Jesus Christus jam dixerat: *majorem caritatem nemo habet, quam ut ponat quis animam suam pro amicis suis*. (*Joann. 15.*) Ex quo Apostoli se se devoverunt Jesu Christo, nihil illis antiquius erat, & jucundius, quam ut fratribus suis hoc argumentum amoris conferrent. Omnes homines facti sunt eorum amici. Sed amici dilecti, amici, pro quibus si salutem impendere valeant, se beatos putant, præsertim vero cum agitur de iis, qui diliguntur, ab erroris via deducendis, eosque in viam adducendis, quæ ducit ad Deum. *Lambert in vita Ecclesiastica tomo 2.*

Mirabilia quæ fecerunt

Dignatus est Jesus Christus sibi in operis tanti socios homines

Apostoli prædicantes Evangelium.

mines eligere; quibus in societatem admissis, significavit, illos ad finem perducturos opus, quod ipse inchoaverat, & in honorem ipsorum cessurum esse, annuntiare veritates, quas illis revelaverat. Dixit Apostolis suis: *Euntes prædicate*. Paruerunt Apostoli. Iverunt, & ubique Salvatoris Evangelium annuntiaverunt. In Apostolorum actis legimus, fideles simul congregari consuevisse, atque in cœtibus suis tempus terere solitos fuisse audiendo Apostolorum Doctrinam, summa cum pietate Domini corpore sese reficiendo, & orando. Audiebant Apostolorum doctrinam, videlicet, doctrinam, quam a Jesu Christo acceperant Apostoli; ac Apostolis curæ erat illis divinam hanc escam distribuere; & Apostoli eo majori cum labore prædicabant, quia doctrinæ ipsorum omnes adversabantur. Verum est, eos a quibus habiti fuerant, tanquam inimici, ubi eis aures præbuissent, vi verbi eorum resistere non potuisse, & factos fuisse eorum ferventissimos amatores. (*Matth.* 10.14.) Sed sæpe etiam repellebantur Apostoli; ac tenebantur parere verbo Domini, & de oppidis exeuntes excutere pulverem pedum suorum, videntes, urbes illas in die Judicii severius esse plectendas, quam Sodoma, & Gomorrha. Contradictiones nunquam retardarunt zelum Apostolorum. Quo magis impugnabantur, eo magis conabantur ut annuntiarent, & explicarent Evangelicas veritates. Munus hoc illis videbatur adeo gravis momenti, ut in hoc dies noctesque simul impenderent. In Apostolorum Actis legimus, cum Discipuli congregati erant, S. Paulum apud illos habuisse sermonem quem usque ad mediam noctem produxit; quod præbuit occasionem insigni miraculo, quod operatus est S. Paulus in gratiam adolescentis, cui vitam restituit in nomine, & auctoritate illius, cujus doctrinam prædicabat. *Idem*.

Apostolis Inimicum erat omne genus humanum.

Putabant Ethnici ab Apostolis juges evomi blasphemias, cum ab illis idololatrici cultus vanitas ostendebatur. Judæi falso rati Apostolos Legis suæ esse inimicos, merito sibi verebantur, si eos insectarentur. Imperatores, Principes, magistratus eos persequebantur. Omnes illis obstabant; circumundique nonnisi scopulos, præcipitesque locos intuebantur; & satis aperte videbant in se terribile illud adimpleri vaticinium, quo illis prædixerat, futurum ut propter nomen ipsius ab omnibus in odio haberentur: *Odio eritis omnibus propter nomen meum. Lambert in anno Evangelico. Tomo* 1.

Quomodo S. noster Apostolus Evangelium prædicaverit & in Ecclesia Prædicatores efformaverit.

Sanctus hic unus fuit ex illis, qui Gentibus Evangelium prædicavit, qui in Ecclesia Evangelii præcones instituit, & qui illis divinam hanc tradidit artem, quæ dæmoniis animas eripit, easque J. Christo lucratur. Hic Gentibus ineffabilia Christianæ Religionis aperuit mysteria; hic timore, ac stupore perculsit Philosophos, & Reges, eosque coegit credere, vel admirari veritates Evangelii. Magnus hic Apostolus, qui licet divino illustratus esset lumine, tamen ignorabat, Gentes ad veritatis cognitionem evocatas fuisse, ad eos verba facere non est ausus, nisi prius jussu Filii Dei excitaretur. *In Panegyrico S. Pauli P. Senault. Tomo* 2.

Quomodo Sanctus hic operam navaverit ut infideles converteret.

Si ingens, insignisque fuit prædicationis Apostoli nostri successus, hic illi multis quidem stetit curis, atque laboribus. Multorum annorum spatio minime cessavit, quo minus ex agro, quem colebat, spinas convelleret, illum plantaret, irrigaret, & uberem faceret. Quid autem in illo excolendo non pertulit? Integros absumebat dies prædicando. Vix illi reliquum erat temporis momentum, quo corpus reficeret; refectio autem tanta erat, quanta vix naturæ satis esset. Quemadmodum fames illius erat salus animarum, cibus illius erat facere voluntatem Patris cælestis. Modo erudiebat infideles, modo gentes docebat, modo invisebat ægrotantes, modo Sacerdotes efformabat, modo virgines hortabatur, modo baptizabat, modo manus imponebat, ut conferret Spiritum Sanctum, modo sacris operabatur mysteriis. Noctem, quam fesso reficiendo corpori impenderet, insomnis transigebat in oratione, & contemplatione. A Deo petebat cum lacrimis robur, ac vires, quibus indigebat, ut ministerii sui laborem sustineret. Coram ipso omnem vitæ suæ rationem ad examen revocabat. Illi omnem gloriam referebat acceptam; eique gratias agebat maximas propter progressum, quem verbo suo referebat Evangelium. Cum vero de oratione ad contemplationem gradum faceret, quis fando explicare potest sublimem cognitionem, quam Deus aperiebat illi magnalium suorum, suarumque veritatum? Hæc par erat amori Domini, a quo peramanter diligebatur, par magnitudini animæ suæ, quæ erat vas electionis, & par officio Doctoris Gentium, & Apostoli. *Elogium S. Pauli apud D. Godeau, in libro, qui inscriptus est: Elogium Episcoporum.*

Quo magis ministri Domini operam locant, ut serviant Deo, eo magis patent mundi persecutionibus.

Apostoli actu vacabant exequendis Domini sui imperiis, cum furenti procella agitati fuerunt. Obedientia, & fides ministrorum Evangelicorum non semper illos a tempestatibus incolumes præstat; immo quoquam magis mundi persecutionibus patent, quam cum majori cum zelo, & constantia divinis operibus vacant. Felices tribulationes! contradictiones gloriosæ! quam longe præstatis omnibus hominum plausibus, atque favoribus! Nolite ergo nimis has reformidare procellas; breves sunt, earum vim patienter sustinete; nihil enim tandem evincere possunt, nisi ut vos in portum citius perducant; Jesus Christus oculos habet inhærentes vobis; novit ille quod vos patimini, & quam ob caussam patiamini. Inimici vestri frustra suam intentionem, & odiorum suorum caussam dissimulant. Deus novit utrumque, hoc vobis sufficiat, eorum violentia erit aliquando eorum quidem opprobrium, vestra autem gloria. Sustinete vosmet saltem diebus his tenebrarum per humilitatem, patientiam, & orationem; cetera Deo permittite. *Ex morali Novi Testamenti P. la Nouville tomo* 4.

Apostolicis viris recessus amandus est.

Jesus Christus absolutissimum Pastorum exemplar, cognoscit discipulorum suorum necessitates, aptat viribus eorum labores, rationem habet infirmitatis eorum, illis quietem procurat, & consolatur Apostolatus eorum labores, solitudinis jucunditate. Licet exteriores Apostolicorum virorum occupationes afferant sanctitatem, tamen neque nimis producendæ sunt, neque ad excessum usque perferendæ. Nimis prolixum, & frequens commercium cum filiis sæculi, ut plurimum periculosum est filiis lucis; ut zelum suum foveant, & alant, sæpe ad Salvatorem redeundum est, ut subinde illum excitent, atque rursus inflamment. Oratio, meditatio, sui ipsius collectio, silentium sunt divini hujus ignis nutrimenta; quæ si desint, periculum est, ut ignis ille repescat, & extinguatur. *Vita activa* utilis est proximo; *Vita contemplativa* nobismet est necessaria. Ad salutem fratrum nostrorum cooperemur, sed vacemus etiam propriæ perfectioni. Hic veræ caritatis est ordo; hunc negligere, ut aliam sequamur regulam, non est amplius zelus, ingenium est, temperamentum, amor proprius, qui suapte natura magnæ lucis nitorem præfert caligini solitudinis. Si vultis esse perfecti, & Apostolos imitari, scitote Marthæ actionem cum Magdalenæ contemplatione conjungere. *Idem tomo* 3.

Necesse non est virum Apostolicum semper cum hominibus versari; sæpe fratribus suis melius prodest solitudine, quam ardentibus concionibus.

Necesse non est ad hoc ut hominibus prosis, te semper cum hominibus versari. Vir Apostolicus magis prodest fratribus in allocutionibus suis cum Deo, quam documentis, vel patheticis concionibus suis. Moyses populo Dei magis profuit orando, quam per se bella gerendo. Tempus, quod impendimus, ut ita dicam agentes cum Deo facie ad faciem, nescio quem imprimit characterem gloriæ, atque sanctitatis, qui illicit homines, eosque reddit & obsequentiores, & dociliores. Nunquam melius, utiliusque de Deo sermo habetur, quam cum ipse auditus fuit loquens in solitudine, atque in deserto Prophetas, atque Apostolos finxit. Da nobis Domine pennas columbæ, ut avolemus tecum, & requiem capiamus in Montibus sanctis, ubi oblectaris communicare te ministris tuis, illis loquens ad cor. O requies suavis! o sancta solitudo! quot, & quantis polles illecebris in anima, quæ te cognoscit! Quam libenter relinquitur Ægyptus ab iis, qui semel deserti manna gustaverunt! *P. la Nouville in libro, qui inscribitur: Moralis novi Testamenti tomo* 3.

Quanta in Apostolicis viris humilitas requiratur.

Nihil subtilius quam superbia, quam vanagloria, quam amor proprius: hæc vitia, quæ fere percipi nequeunt, sine sensu obrepunt in cor Discipulorum, & sub oculis Jesu Christi. Sacer Character, quo ministri Evangelici præditi sunt; sublimis gloriæ vertex ad quem in Ecclesia sublati sunt; auctoritas, & potestas, quam acceperunt a Deo, nisi rite invigilaverint iis, quæ corde ipsorum aguntur, & transigantur; sæpe nimis usuvenit, ut pereant per ea, quæ secundum Dei consilia nobis prodesse deberent, ut nosmetipsos salvaremus aliorum salutem quærentes. Igitur vobismet ipsis invigilate, semper diffidite, nunquam satis intelligetis quam subdolus, callidusque sit amor proprius. Quantumvis optime vertant conatus vestri; quantumvis niteant successus consiliorum vestrorum, quantumvis sancta videantur opera vestra, mementote non *brachium vestrum*, sed virtutem Nominis Christi Jesu operari in vobis; ideoque uni illi acceptam referendam esse omnem gloriam, quin vel minimam illius partem in vosmet detorqueatis. *Idem*.

Quanti profuerit Apostolis vidisse Salvatorem & admissos fuisse in illius societatem.

Felices Apostoli, felices Discipuli, qui adeo gloriose, sed satis prælati fuistis maximis Prophetis, sanctissimisque regibus ex domo Juda! Vos intuiti estis Redemptorem Israel, quem tandiu videre illi concupierant. Vos arctam cum illo iniistis necessitudinem, ejus vestigia legistis, illum tanquam exemplar secuti estis, audiistis sacra increatæ Sapientiæ oracula; Verbum illius auribus excepistis, & placita illius in praxim redegistis. Eo quid vos extulit quodammodo supra Jeremias, Danieles, Davides, Josaphat. Verum, quis vetat, Domine, ne & ipsi iisdem gloriemur prærogativis, & eamdem gloriam assequamur? Nos, quos nasci jussisti nunc temporis, quo tantum offers privilegium omnibus hominibus? Si hoc est esse beatum, vidisse te Jesu, circumdatum infirmitatibus nostris *per dies passibilis carnis tuæ*, quæ nostra est beatitudo videre te hodierna die oculis fidei in splendoribus Sanctorum sedentem a dextris Patris tui, applicantem nobis fructum Sanguinis tui, ac nutrientem nos immortali carne tua, & communicantem nostræ eamdem immortalitatem? Numquid unquam nostram hanc felicitatem satis perpendimus? Numquid illius sensu afficimur? Num hinc gratias habemus? Num inde satis proficimus? *P. la Nouville in libro, qui inscribitur: Moralis novi Testamenti tomo* 3.

Effectus divinæ Providentiæ in eos, qui sunt ministri Domini, ab omni cupiditate alieni.

Dei Providentia, qui semper invigilat omnibus creaturarum suarum necessitatibus num deesse potest ministris fidelibus, qui sibi gloriæ vertunt illi obedire, & nonnisi in promissionibus ejus confidere? Minister Evangelicus, qui alia sibi aliunde quærit subsidia, nimiam sollicitudinem, & anxietatem metum ingerit, ne totum habeat status sui spiritum. Quam rerum omnium abnegationem exigit Dei Filius e primis discipulis suis? Credimusne ipsum aliquid minus expetere a nobis, qui in eorum ministerium successimus? Etsi character est idem, cur nos erimus diversi? Juxta principium hoc, quod adeo solidum videtur, quoddam judicium ferendum est, a te

Do-

Domine, de ea cupiditate, qua me vides quotidie quærara, non ea solum, quæ necessarie sunt, verum etism superflue, & commoda, & ad victus elegantiam spectantia, & fortasse etiam magnifica, quæ filii sæculi vis sibimet eudeot permittera? Probas quidem Domine, si ee ministerio meo victum meum sumpsero, cetera vero severe interdicis, & minitaris te aliquando rationem expetiturum. Tuus igitur emor, vel timor jugulet in me cupiditatem istam, quæ sese inter arctos cancellos, quos illi præscribis, continera non patitur. *Idem*.

Viro Apostolico non alia voluntas est, quā Domini sui.

Qui vere Minister est Apostolicus nullo habet in discrimine locum hunc, vel alium: quærit semper Domini voluntatem, neque propria ilium agitat voluotas. Cum Dei mandatum non satis illi meoifestum est, humilitae ejus loquitur pro pauperibus, efficitque, ut vicos, & pagos obscurissimos celeberrimia civitatibus præferat, quia messis ibi plerumque copiosior est, & fructus sunt minus obnoxii verbis superbiæ, & venitetis. Domus maxime simplices, omnibusque vitæ commoditatibus carentes, vulgo sanctissimæ habentur, ideoque illæ, quæ Apostolis digniores sunt, illæ sunt, qua Jesus Christus destinet ministria sola, ubi illi constanter permanere debent, quin tædio afficiantur. Quantumvia solida sit virtus Missionerii, non ideo setis probata fuit per omnia pericula, quæ sæpe inveniuntur in domibus Principum, vel peccatorum. Tutius later apud virum bonum, vel per pauperem. Humilitae, & mortificatio, quæ ibi exercetor, sunt jam conciones eloquentissimæ, & efficeces. *Moralis novi Testamenti P. le Nouville*. *Tom*. 3.

Eleemosyna per amorem J. C. ministris ejus collata semper efficit locupletiores.

Eleemosyna quæcumque illa tandem sit nunquam pauperes facit, quæ vero fit propter amorem J. C. semper efficit locupletes. Conscientiæ pae, gaudium Spiritus Sancti comitantur quocumque Apostolos, ac in omnibus locis sedem suam figunt, ubi nullum formalem obicem inveniunt. Domini Verbum esplicitum est, qui recipit Discipulum, cooperatur operi illius, & accedit in partem mercedis ejusdem. Miraculum peractum in gratiem viduæ Sareptanæ adhuc instauratur crebro in lege gratiæ. Quot benedictiones etiam temporales promerantur Missionarii precibus suis in domos, quæ fuot eorum perfugium? Cælestium divitiarum sequestres, non ne poterunt terræ bona procurare egenti familiæ, quæ io ipsa paupertate sua eleemosynam erogaret? Nunquam te liberalitate vinci finis, o Deus! reddie centuplum in hoc etiam mundo, eorum quæ in nomine tuo erogantur. *Idem*.

Quomodo Laici esse valeant participes meritorum & mercedis Apostolorum.

Non omnes Apostoli sunt, neque Domini Prophetæ, S. Paulus est; possunt tamen omnes participes fieri meritorum, atque mercedis Apostolorum, atque Prophetarum. Quo pacto? Illis opem ferendo eleemosynis, illos auctoritate fulciendo, illos existimatione sua protegendo, laboribus eorum compatiendo, illos in tribulationibus consolando, constanter eum illie, & pro illia preces offerendo. Per hæc opera misericordiæ Laicus sæpe cum Sacerdotio se consociatum nanciscitur per interiorem secretamque unctionem, quæ illum reddit æque acceptum in oculis Dei, atque laboriosissimum, frugiferumque ministrum. Heu! si intelligere velimus quonsque pergat meritum Christinni aliqua ex parte aliquid conferentis ad institutionem Regni Dei, ad conversionem animæ unius, quanta festinatione conaremur conferre aliquid ad opus ita gloriosum, & sanctum? Heu! Opes, quæ in nostrum cedunt exitium, sæpe sufficerent ad integras Provincias Domino lucrandas. Quod intra anni unius spatium in alea, & spectaculis insumis, utilius insumeretur, facerentque te Apostolum immensi infideiium, vel peccatorum numeri. Conversio illorum tuam confirmaret; & fortasse consummaret opus tuæ prædestinationis ad glorism. *Moralis Novi Testamenti P. le Nouville*, *tome* 3.

Si viri Apostolici non satagunt se se identidem colligere, & ad preces se efferre, periculum adeunt, ut se ipsos perdant.

In Evangelio nihil est inutile, omnia ibi erudiunt, omnia ædificant animam attentam, scientem legere illud secundum spiritum, quo scriptum fuit. Quot utilia argumenta in sola circumstantia de Apostolis post missionem redeuntibus! Se se congregant apud Jesum. Licet opere Caritatis, & Zeli per se sancta sint, semper metuendum est tamen, ne, si diligene habeatur cura, nimie dissipent, & imminuant aliquando sensibilis pietatis unctionem. Ad hunc scopulum evitendum semper invigilemus spiritui, & cordi nostro; ne sinamus unquam trahi impetu naturæ nostræ. Labores, studium, occupationes vitæ activæ nos licet invitos distrahunt. Curæ igitur sit nobis, ut identidem interpellemus per Orationem exteriores nostri ministerii exercitationes; ne avertamus unquam, si fieri potest, oculos ab intuitu divini Institutoris nostri, qui nos applicat operi; interior illius præsentia nos fulciet inter labores, & nos confirmabit. Redeamus sæpe ad Jesu Christi pedes nostras reparaturi vires, eumque in rebus ambiguis consulturi, opem impetraturi, nostrum fervorem servaturi, vel excitaturi, si quando per negligentiam, vel infirmitatem nostram tepesceret. *Idem*.

Ratio ab Apostolis reddenda Deo de omnibus iis, quæ acciderint in ipsorū missione.

Apostoli accurate, ac prolixe narraverunt Salvatori omnia, quæ illis in Apostolica sua excursione contigeraot. Hoc exemplar est Ministrorum Evangelii, eorumque omnium, qui extrinsecus operam locant, ut proximo opitulentur. Reddite rationem Jesu Christo: videlicet 1. Coram illo ad examen vocate, utrum ratio, quæ vos ad agendum impulit, pura fuerit, & intentio recta: utrum lapsi fueritis ob nimiam festinationem, an ob nimiam cunctationem: utrum omnis ratio nostra æque fuerit cum *serpentis prudentia*, & *columbæ simplicitate* conjuncta. 2. Deo uoi acceptam referte gloriam successus, quem ille tribuit laboribus vestris, quin inde vobis aliquam particulam vindicetis. 3. Gemite coram illo propter cæcitatem, & infidelitatem populorum, qui repulerunt verbum saluris, vel qui inde perceperunt fructum, qui illis erat percipiendus. Talis character est servi prudentis, atque fidelis, cui commisit Dominus curam familiæ suæ. Est fidelitas, zelus, sapientia muneri huic adeo sancto, atque sanctificanti necessaria? Pete ergo has virtutes a Patre luminum, labora cum auxilio gratiæ suæ ut illas adquiras, & ne ingeras te sacris ministeriis, nisi postquam illas adquisiveris; alioquin multa peccabis, & exiguum referes fructum. *Moralis Novi Testamenti Patris le Nouville*, *Tome* 3.

Discipulus Jesu Christi gloriari non debet de talentis, quæ a Domino accepit.

Quam male cognoscit Jesu Christi Discipulus Magistri sui characterem! Quam parum assequitur spiritum vocationis suæ, ubi gaudium suum constituit in exteriori gloria, quæ nonnunquam illius laborem subsequitur! Si animum adjungeret ad Dei consilia intelligenda, inveniret sæpe in gloriosissimis muneribus suis, plura pudoris, quam gloriæ argumenta. Benedictio, quam super labores vestros effundere Domino placuit, minus ad vos, quam ad proximum vestrum spectat. Igitur vani estis ineptique, si gloriamini de bono, cujus adeo modica pars ad vos pertinet; sed licet ad vos maxime pertineret, num æquum est, ut occupet cor, quod de Deo tantum replendum est? Infirma eventuum præclarissimorum instrumenta, quid in illis invenitis, quod vobis sit proprium, & de quo jure gloriari valeatis? Quæ personis vestris inhærent animi dotes, ingenium, eloquentia, quæ in vobis est, vestra non sunt; & nimis vobis periculosum est oculos conjicere in hæc naturalia talenta; num potiori jure licebit vobis imueri gratias supernaturales, & mere gratuitae, quae Spiritus Sanctus vobis largitus est tanquam bonum alienum, quod unice cessurum est in fratrum vestrorum utilitatem? Igitur te ipsum considera tanquam œconomum; fidelis esto in harum divitiarum dispensatione; neque adeo insipiens esto, ut te inflet thesaurorum magnitudo, quorum nihil habes nisi administrationem. *Idem*.

Progressus quam brevi retulit N. in domo Domini.

Sanctus N. exiguum sane temporis spatium transegit in domo Domini, & repletus fuit spiritu Apostolico. Heu! quot annos vivis, ut ita dicam, familiariter cum Domino, domi ipsius, ubi tam crebro refectus fuisti carnibus ejus, quin adhuc potueris spiritu ejusdem animari? Quid ille produxit in te atque in fratribus tuis? Si status tuus non patitur, ut in exterioribus Apostolatus muneribus te exerceas, Sanctæ Theresiæ exemplo debes saltem te in spiritu socium addicere Ministris Apostolicis, illis precibus tuis afferre suppetias, de illorum successu lætari, in partem accedere laborum suorum, misereri peccatorum, cupere ut Jesus Christus illos tangat, & illuminet, hoc sæpe ab eodem in communi deprecari, & ad hoc facilius impetrandum exercere preces, ac mortificationes. Caritas ingeniosa est in adinveniendis viis, per quas procuramus gloriam ejus, quem diligimus. *Moralis Novi Testamenti Patris le Nouville*, *tome* 1.

Jesus Christus excusat Apostolos suos qui una secum aliquando conviviis intererant.

Jesus Christus excusavit factum Apostolorum, qui cum ipso, & ad ejus imperium mundanorum conviviis intereraot; volebat enim ex eo tempore tradere illis sapiens illud placitum, quod S. Paulus exercere callebat, & quod explicite docuit primos fideles, quos ad Evangelii vitam informare studebat. *Scio*, dicebat illis, *Scio & humiliari*, *scio & abundare*, *& satiari*, *& esurire*, *& abundare*, *& penuriam pati*. *Omnia possum in eo*, *qui me confortat*. (*Ad Philipp*. 4. 12) Talis erat vita, & dispositio Apostoli, & ita nos quoque affecti esse debemus. Nobis erit secundum ordinem Providentiæ modo bene, modo male; hodie in honore, cras in contumelia; hodie nobis plaudent, cras in nos ingerant injurias. Assuescamus benedicere Deo de omnibus, & omnia ab illius manu recipere, omnia indiscriminatim, quin prosperis rebus inflemur, quin vinci sinamus adversis; si solidi fuerimus amici Sponsi, æque modesti erimus in gloria, ac in ignominia generosi. *Ibidem*.

PRO COMMUNI MARTYRUM.

MONITUM.

CUM in Christiana Religione maximus Caritatis actus sit Martyrium, Salvatoris ipsius testimonio, Ecclesiæ cordi fuit colere memoriam illorum, qui vitam suam, sanguinemque effuderunt, ut fidem propugnarent, ejusque veritatem assererent. Hinc enim antiquitus primis Ecclesiæ sæculis Martyrum nomen illis inditum fuit, quasi testibus Religionis illius, quam profitentur, neque alias quæsivit probationes, ut eos in Sanctorum album inferret sollemni Apotheosi, quam authenticam fidem, illos pro Jesu Christo mortem oppetiisse. Unus hic Martyris titulus effecit, ut in eorum nomine Templa ædificarentur, festi celebrarentur dies, pro Ecclesiarum Patronis assumerentur, & haberentur eorum locorum præsides, ubi passi fuissent. Vix urbs invenitur, quæ sibi gloriæ non vertat aliquem peperisse, cujus celebritatem non prosequatur, potissimum vero virtutum ejusdem prædicatione, & elogio.

Verum cum sæpe numero contingat propter insignem Martyrum multitudinem, quæ numerari non potest, ut ille, cujus laudes instituendæ sunt, non satis agnoscatur, & honoretur, nisi eo in loco, ubi ejus memoria colitur; immo etiam omnes lateant mortis ejusdem circumstantiæ, ex communi Martyrum petetur, unde repleri valeat sermo; si late verba fiant de firmitate fidei, quæ supponenda est in Martyre, de operis magnitudine, de tormentis, quibus excruciatus fuit, de promissionibus, vel minis ad deterrendam illius constantiam adhibitis, quod est veritati consentaneum. In hæc ipsa nos ipsi curam nostram extendimus in hoc pro communi Martyrum supplemento.

PRO COMMUNI MARTYRUM.

Admirabiles effectus Christianæ fortitudinis in martyrio.

MUndus duplici armorum genere, S. Augustinus ait, aggreditur Martyres J. C. modo illecebras adhibet ut fallat, modo minas intentat ut eorum labefactet constantiam, nos autem semper victoriam referemus, dummodo ita ignavi non simus, ut velimus esse nostrarum voluptatum mancipia; neque ita timidi, ut alienæ cedamus crudelitati. Uterque fortitudinis effectus est: generosa hæc virtus de malis omnibus, quæ homines maxime reformidant, refert triumphum. Amat periculum; contendit ad Martyrium; non respicit quod patitur, sed quod lucratur; non curat qua iter ingrediatur, dummodo ad finem perveniat; ac tantum abest, quod tormenta sint terroris objectum illis, ut partem etiam coronæ ipsorum constituant. Jesu Christi heredes non timent supplicia; his etiam recreantur. Mors illis est præcox resurrectio; supplicia vero sunt flores, qui gloriæ fructus pollicentur: *Non terrent crucifixi heredes mortis supplicia, sed pascunt, & reficiunt maturata resurrectionis lætabunda sollemnia.* (*S. Cyprian.*) Contemptus, in quo habent Sancti omnes vitæ voluptates, non est illis minus gloriosus, quam ille passionum, & mortis. Triumphant de doloribus mortis illos superando, & de deliciis fugiendo. Primus eorum motus est ad Crucem confugere; occurrere morti; illam citra formidinem intueri, & ferre cum gaudio. *P. Novet de S. Vincentio.*

Quæ res efficiunt robur, animū, ac meritum Martyrum.

Ut aliquis Martyr fiat, huic sufferendum, huic moriendum est, & pro caussa bona sufferendum, atque moriendum. Audacia efficit ut sufferat, metus ut moriatur. Amor Jesu Christi facit, ut pro bona caussa ferat, & moriatur: *Ab ipsa enim patientia mea.* (*Psalm. 61.*) Ecce nervus fortitudinis illius, ecce robur, quod spiritum ejus sustinet, ecce spiritus, quo animatur spiritus illius, secundum Oraculum Arausicani Concilii: *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas, fortitudinem Christianorum Dei Caritas facit.* (*Canon. 17.*) Jucundum est pro Deo pati, sed hæc est miraculosa jucunditas, quæ ad unum pertinet Deum, de quo inquit Scriptura, *Saturatum opprobriis* fuisse, & opprobria sibi in exquisitissimas dapes convertisse: & ad cælestes homines, qui Spiritus ejusdem viribus animati, ad supplicia, & tormenta, tamquam ad quietis suæ centrum feruntur. *Idem.*

Rationes, quibus utebatur dæmon, ut ipsam ab incunabulis Ecclesiam jugularent, profuerunt ut mirum in modum proficeret.

Sancti Martyres moriendo, divinæ pro se ipsis justitiæ satisfecerunt, simulque per fluxa tormenta sibi immortale gloriæ pondus adepti sunt. Sed præter privatam utilitatem, quam ea passionibus suis perceperunt, effecit Deus, ut inde generale Ecclesiæ suæ bonum existeret; quippe latius Christianæ Religionis fines prolati fuerunt, ejusque progressus incrementum habuere: nihil enim magis profuit ad Christianorum numerum augendum, quam Martyrum sanguis. Qua in re Dei Providentiam admirari oportet, quæ usa est iis obicibus, quos dæmon sanctissimis ejusdem consiliis objecit, ut celerius illa adimpleret. Infernus Tyrannorum excitat rabiem, ut vagientem in incunabulis Ecclesiam jugulet; sed illa eo magis confirmatur, & augetur, quo magis furit persecutio, quia numerus Martyrum in Ecclesia auget præclara veritatis illius testimonia; quia quicumque moriuntur pro fide tuenda, hanc efficientius prædicant sanguinis sui voce, quam verbis. *Ex Specimine Panegyricorum.*

SS. Martyres fuot fidei & Christianæ Religionis institutores.

Præstantissima qualitas, quæ sit in Ecclesia, qualitas est Martyris: hæc simul est actus fidei, fortitudinis, & caritatis, & cum S. Cypriano dicere possumus, titulum Martyris quodammodo Apostoli titulo esse præferendum. Ratio autem, quam Sanctus hic Pater affert, hæc est, in Christiana fide nihil majus inveniri Caritate, atque actum virtutis hujus præstantissimum esse Martyrium, juxta illud Salvatoris: *Majorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* (*1. Joann. 15. 13.*) Idem Sanctus Pater Martyres appellat Principes fidei, & Christianæ Religionis Institutores; quapropter Tertullianus dixit Ecclesiam, *quæ persecutionibus crevit*, filiorum suorum *Martyriis fuisse coronatam*. Gloriosa hæc corona, quam a Sponso suo recepit Ecclesia, illis defutura non erat, a quibus erat fundata, videlicet Sanctis Apostolis, ac potissimum capiti eorum, super quo Mundi Salvator illam ædificaverat: & sicuti munus præcipuum Apostolatus erat perhibere testimonium divinitati Jesu Christi, & veritati Evangelii; illi satis digne ministerium suum obire non potuissent, nisi per sanguinis sui effusionem perhibuissent maxime authenticum fidei suæ testimonium, & nisi præbuissent præclarissimum suæ caritatis, & perfectæ similitudinis suæ cum Dei Filio documentum. Quod si dilectus Discipulus vitæ suæ finem martyrio non fecit, in caussa est, quod cum affuerit morti Salvatoris, satis superque passus fuerat ad pedes Crucis in Calvario. *Ex Specimine Panegyricorum.*

Martyres non pro se tantum, sed etiam pro nobis patiuntur.

Cum Martyr patitur, non pro se tantum patitur sed etiam pro fratribus suis; martyrium quidem martyrii coronam promeretur, nobisque insigne relinquit exemplum videntibus illum pro fide propugnanda ferentem. Discimus credere in Jesum Christum, & nosmet dignos reddere vita æterna per fluxa hæc tormenta, & nihil vereri mortem, quæ certam facit nostram felicitatem. Fateamur igitur auditores, quid debeamus Sancto huic Martyri. Sanctus hic morti se tradidit, ut a morte peccatores liberaret. Hic fuit carnificum victima, ne nos præda fieremus dæmonum; & vita æque ac mors illius nobis salutares fuerunt. Martyres post mortem suam eamdem servant potestatem, qua viventes pollebant. Ejiciunt dæmones, omnes tyrannidis eorum conatus Jesu Christi virtute propellunt. Etenim Spiritus Sancti gratia, quæ illos viventes animabat adhærens sacris eorum Lypsanis eadem semper miracula operabatur; & quia Jesum Christum confessi sunt coram hominibus invicta constantia, Deus illos dignatur gloria immortali coram Angelis. Quemadmodum milites confidenter alloquuntur Principem, ostentantes illis vulnera, quibus confossi fuerunt in prœliis, Martyres manibus suis tenentes lanista membra, & amputata capita, eaque offerentes oculis Dei, jus habent ad ea obtinenda, quæ petunt. Itaque cum zelo accedamus ad insignis hujus Sancti sepulcrum, ut cum sacras ejus exuvias venerati fuerimus, & sacra martyrii ipsius monumenta, possimus in partem accedere gloriæ ipsius, & referre thesauros gratiæ, quos ipsorum ministerio dispensat. *Specimen Panegyricorum tom. 2.*

Nescio quid divinum est & miraculosum libenter pati propter Deum.

Non deest voluptas quædam in iis, qui patiuntur propter Deum; sed voluptas hæc est miraculosa, quæ ad unum pertinet Jesum Christum, de quo Sancta Scriptura testatur, illius suavissimas epulas opprobria extitisse; *saturabitur opprobriis*, & ad cælestes hos homines, qui animati vi Spiritus ejus currunt ad cruciatus, atque supplicia tanquam ad centrum suæ felicitatis. Deus qui propter essentiæ suæ eminentiam pati non potest, permanens in singularitate naturæ suæ, agere potest cum tota sua omnipotentia; sed nequit pati. Ejus beatitudo ita longe abest a dolore, ut quidquid efficere potest, ut dolori aditum præbeat, totum in eo positum sit, ut permittat ejus aspectu oculis suis, & cordi suo oblectationem. Homo e contra nihilum est indutum impotentia, & infirmitate; pati quidem potest, sed patiendi voluptatem gustare non potest. Cor illius nonnisi amaritudinem invenit; cumque de rebus judicium ferre teneatur secundum sensum, quem habet, naturali ratione sibi persuadere non potest, corpus suum bene se habere in equuleo, quasi in floribus cubaret; ferreas ungulas, quibus laceratur, illum palpare; dentes leonum, a quibus voratur, sibi blandiri; vel ipsum in cruce confixum adeo suaviter ac in molli culcitra, penna suffultum quiescere. S. Petrus erat caput Apostolorum, primus testis divinitatis C. J., ferventissimus discipulorum illius, & non ideo tamen poterat semper gustare Crucis ignominiam. Zelus illius adhuc nimis cæcus, ut illius cognosceret pulcritudinem perterritus fuit, ubi primum de eadem incidit sermo; sed cupiens absterrere Dominum suum a consilio ita glorioso, illum offendit, & ab eo retulit responsum severitate plenum. *Vade retro, Satana, non sapis ea quæ Dei sunt.* (*Matth. 16.*) Quamobrem dico, ut quis patiatur, satis est hominem esse; sed ut patiendi voluptatem gustet, requiri, ut aliquid sit super hominem, & habeat cor divinum. Patientiæ exercitium humanum est, patientiæ vero gustus divinus est.

Qui multum amat,

Pati, infirmitas est naturæ communis; sed cum voluptate

pa-

Gaudet pati multum pro objecto quod amat.

pati miraculum est fortitudinis, cujus omnis gloria accepta referenda est amori J.C. Amor, S. Chrysostomus ait, principium est omnis fortitudinis nostræ. Nihil durum amanti; nihil illi videtur molestum, nihil difficile, nihil mortale. Provocat pericula, mortem contemnit, superat omnia. Hujusmodi erat Sancti nostri character, quem non fine peculiari consilio videtur elegisse Deus, ut ostenderet, quousque pervenire posset vis Christianæ fortitudinis, nihil nisi J.C. gloriam appetentis. Hic vir erat admirabilis natus ut pateretur & moreretur, cum alii nascantur, ut vitæ bonis perfruantur. Ex hominibus alii voluptatibus pascuntur, alii gloria, alii spe, ac desideriis. Sanctus N. doloribus, ac Martyriis pascebatur. Passio unicum erat objectum votorum ejus, scopus ambitionis, fons gaudiorum, & quod in Sancto hoc singulare est, caussa fortitudinis ipsius, quæ illum fovebat per ea, quæ alios destruere consueverunt. *Vita Jesu P. Novet.*

Idem hic teneris unguiculis flagrabat desiderio martyrium subeundi.

Invictæ hujus fortitudinis, quæ Sancti hujus nostri constantiam roborabat, argumentum extremum est patiendi desiderium, quod J.C. amor afflaverat illi ab extrema pueritia, & qui jugibus crevit progressibus toto vitæ ejusdem curriculo. Sapientiæ est eminus prospicere mala, quæ nobis possunt ingruere, & hac prævisione illis novitatem adimere, quæ ut plurimum fallit eos, qui ad illa parati non sunt. Consilium hoc generatim omnibus utile est, ut sese præparent contra dolorem, & spiritui suo id roboris tribuant, quo nullis labefactari possit infortuniis. Sed hæc optare, & petere a Deo, cruciatibus, ac morti occurrere, eam nondum accendentem arcessere, ei manus tendere, eam tarditatis insimulare, verbis prævertere, ejusque imaginem in mente insculptam, gestare, tanquam suavissimum objectum; hæc non communis est virtus; immo extremus est heroicæ virtutis conatus, quem nihil gignere potest. Pluribus deficeret cor, si temere sese hujusmodi consiliis immiscerent, & in discrimen adducerentur pereundi propter simplicem ejus mali timorem, cujus pondere re ipsa nunquam fortasse obruerentur. Infirmis animabus satis est citra murmur sustinere tribulationes, quas illis immittit Deus, easque de illius manu recipere, atque intueri tanquam remedia, quæ epotamus, non quidem, quia nobis sapiunt, sed quia nobis sunt necessaria. *Ex vita Jesu Patris Novet.*

Propter hoc Sanctus N. laudem meretur peculiarem.

Laus hæc omnibus debetur Martyribus, qui sanguinis sui magis, quam verborum fuerunt prodigi; sed pauci inveniuntur, qui æquiori jure eam mereantur, quam Sanctus N. quo nemo unquam generosius subiit Martyrium. Nemo unquam liberius locutus est. Pertinax, ut ita dicam, certamen erat inter Tyrannorum furorem, & patientiam Sancti N. alterum quidem, ut nascisceretur, alter vero ut sævissima quæque tormenta pateretur: sed cum nihil invictam Martyris constantiam prosternere posset, nihil ejus poterat captivare libertatem. Licet in illum expediretur fames, ignis, ferrum, equulei; Tyranno insultabat, eique exprobrabat ignaviam, non minus gloriosum existimans illius superbiam infringere, quam delassare sævitiam.

Prudentius.

Ridebat hic miles Dei,
Manus cruentas increpans,
Quod fixa non profundius
Intraret artus ungula.

Christianus inquit Poeta. Job conquestus de suarum passionum excessu, dicebat: *Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.* (*Job.6.*) Sed e contra de Sancto N. dicere possumus hunc utriusque simul & marmoris, & æris duritiem, ac robur habuisse. Tanta firmitate perferebat, ac si marmoreus fuisset; & inter tormenta sua divinis personabat laudibus tanto clamore, quanto si æneus fuisset. Qui hinc quidem vidisset sævitiam cruciatuum in laniena illius, & hinc constantiam, quam verbis suis testabatur, credidisset, S. Augustinus ait, duos esse homines in uno homine, alterum quidem loquentem, alterum patientem. Et sane ita erat: patiebatur enim secundum carnem, & loquebatur secundum spiritum. Fallor. Non Sanctus N. sed J.C., & loquebatur, & patiebatur. Cum loquendum est in caussa Dei, nemo de ingenii sui viribus præsumere potest; & cum patiendum est, nemo in robore suo præsidere debet; quia ad annuntianda Dei mirabilia satis est habere hominis prudentiam, sed ad perferendas hominis infirmitates necesse est habere patientiam Dei. Ergo Dei Filius regit mentem illius, & carnis sustinet infirmitatem, ille verba inspirat, & vires suppeditat, & ut Sanctus hic Pater ait, cognoscendus est Deus patiens in creatura sua; nunquam enim humanum cor, quod non est aliud, quam pulvis, sustinere posset impetus adeo violentos, quibus extrinsecus oppugnatur, nisi Jesus Christus ad opem eidem ferendam in eo intrinsecus habitaret. *Quando enim corruptibilis pulvis contra tam immania tormenta duraret; nisi in eo Dominus habitaret? Ex vita Jesu P. Novet.*

Miracula quæ operatus est Deus, ut leniret Martyrum tormenta.

Sæpe liberat Deus Martyres suos a cruciatibus iis adminiculis, quæ omnes naturæ vires excedunt; veluti cum placat furorem leonum, qui ad eos demulcendos accedunt, quin illis noceant; vel cum ignis vim prohibet, qui eos circumlambere videtur, ut eos lucis vestimento circumdet, & capiti eorum gloriæ coronam imponat. Si minus eos omnibus eximit tormentis, quibus afficiuntur, sæpe omnes illis aufert eorum sensum, & adeo suavibus deliciis eos cumulat, ut omnes corporis dolores feliciter in mentis voluptatibus submergantur. Denique si minus omnem adimit sensum, semper illis mirifice recentes vires adauget, ut vincant; & si corpora eorum vinci finit sub suppliciorum magnitudine, similí efficit, ut spiritus se attollat per constantiæ suæ magnitudinem. Alterum quidem vincitur, alter vero victor est: alterum cedit vi tormentorum, alter de carnificum crudelitate triumphat. Fingite vobis Martyrem in prælio donec illius corpus lancinatur, & viscera ipsa ferro torquentur: oculo constanti, ac interrito videt sanguinis sui rivos ex vulneribus suis effluentes. Ubinam tunc temporis est anima victoris hujus athletæ? In tuto est; est in visceribus J.C. cujus vulnera ad illam excipiendam semper patent. Inde provocat Tyrannos, inde carnificum rabiem sibi vertit in ludibrium, inde spectatoribus stuporem injicit. Si enim hæreret adhuc corpori suo; si aliquo affectu sibimetipsi inhæreret, ne illa quidem careret sensu dolorum suorum, ignis vim sentiret, nec inconcussa, & constans permaneret in fide. *Idem.*

Duplex Martyrum genus, 1. eorum, qui patiuntur & moriuntur pro fide, 2. Eorum qui patiuntur solum pro fide.

Martyrium practicum, & actualis cruciatuum, & mortis pro tuenda fide perpessio, calix est pretiosissimus, qui peculiarem meretur lauream, & eximium dat Martyribus honoris gradum apud J. Christum. Primo quidem intuitu videtur Sanctus N. hujus gloriæ particeps non fuisse; neque etiam efflavit animam inter cruciatus sibi paratos; sed e contra ex illis egressus est vegetior, ac fortior quam fuerat ingressus: sed animadvertendum est nos duplici ratione consequi posse palmam martyrii; primum quidem patiendo & moriendo propter fidem; deinde vero propter fidem patiendo dumtaxat ea, quæ citra miraculum mortem possent afferre. Hoc autem pacto Sanctus N. hausit calicem Domini, ac Martyrum lauream promeritus est, non moriendo quidem, sed perferendo flagella, exsilium, & carceres, quæ omnia pluries ei mortem valuissent inferre. *Idem.*

Patientia, & odium nostri efficit, ut obtineamus salutem animæ nostræ.

In patientia vestra possidebitis animas vestras, videlicet, per patientiam salvabimini, quemadmodum peribitis, si noflueritis pati, & nisi constantes manseritis in fide inter supplicia. Hoc alibi repetit J. C. aliis usus verbis. Qui seipsum odit in hoc mundo, seipsum servat in vitam æternam: nam invenire, lucrari, possidere, salvare animam suam est unum, & idem; & nemo invenit, salvatque se, nisi per patientiam perseverantem, & firmam usque ad vitæ finem manentem. Ad finem usque extremum eundum est: labor omnis exhauriendus est, superandi sunt omnes inimici, ut mercedem, præmiumque feramus. Hæc patientia, & perseverantia Martyres coronavit, in quorum sollemnitatibus has legimus veritates, quæ non minus nobis, quam primis fidelibus diriguntur. Si enim desunt nobis Judæi, atque Ethnici, qui nos ideo persequantur, non ideo tamen deerunt nobis persecutiones. Nonne sunt hæc tempora nequitiæ, quibus fideles sese mutuo oderunt, ac vicissim homines alternis odiis produnt? Veritas invenit inimicos inter ipsos Christifideles, qui eamdem sequi profitentur. Propter hanc quotidie ineunda erant certamina, seu ut illa propugnaretur, contra oppugnantes illam, seu ne illa desereretur, cum afferi minime posset, quin aliqua conflaretur calamitas. Quis non videt iniquitatem percrebuisse, & caritatem intepuisse? Si incidunt bella, pestes, & fames, turbamur, petimus quidem finem horum malorum; sed vitæ rationem nequaquam mutamus. In ipso etiam Ecclesiæ sinu suborluntur pseudoprophetæ, qui decipiunt plurimos cupientes mundi placita cum Evangelicis institutis consociare; & torrens consuetudinis, atque exempli trahit ingentem numerum frigidorum Fidelium, qui nomine tenus christiani sunt, sed virtutem christianorum non habent. Nos igitur eosdem invenientes obices, quos J.C. prædicabat Apostolis, nobismet applicemus monita, quæ tradidit illis, & conemur cum illis radices jacere in caritate, ut illos in ipsorum perseverantia imitemur. *Tourneux in Anno Christiano tomo 2.*

Fides Martyribus constantiam inspirat.

Licet omnes Christianæ virtutes ad Martyrem efficiendum conspirent; fortitudo, & patientia illum excitent; prudentia, & sapientia regant; spes alliciat, eumque coronet perseverantia; mihi videtur fides illi animum immittere, & tantam sibi vindicare partem in illius præliis, ac certaminibus, quantam simul reliquæ. Si enim Tertulliano credimus, fides contemnit omnia suppliciorum genera, quæ Tyrannorum sævitia excogitavit ad fallendam Martyrum constantiam: (*Tertull. lib. de Idolol.*) *Fides famem non timet, contemnit enim propter Deum omne mortis genus.* (*Ambr. l.7. in Luc.6.9.*) Fides, S. Ambrosius ait, omnem gloriam suam collocat in intelligenda, & imitanda cruce J. Christi. Eam cognoscit meditando, & imitatur eam sustinendo. Fides Christianum crucifigit, ut perfectum efficiat: *Fidei gloria, si vere crucem Christi intelligat.* Sed cum S. Cyprianus Martyrii honorem consecutus sit, præ aliis melius cognovit, quid suæ fidei deberet; & melius explicuit gloriosa bona, quæ ex hac praexcellenti virtute percepit. Fides, ait, pugnat atque triumphat in Martyribus. Si cui deest animus, inde fit, quia fides illi deest, & si de cruciatibus refert victoriam, gloriam fidei acceptam referre debet. *P. Senault Oratorii in Panegyrico S. Nicolai tom. 1.*

Martyrum mors loquitur æque ac sanguis eorum.

Addamus cum Ecclesia mortem æque ac sanguinem loqui, & eam, quæ nobis vitam aufert, viam aperire sibi, quæ ferit aures mundi totius. Eloquentior est omnibus Concionatoribus: & S. Chrysostomus animadvertit, cum S. Paulus sermonem interpellavit suum, ut suscitaret adolescentem, quem uno fere ictu mors, & somnus oppresserant, illum in locum suum subrogasse, & voluisse, ut defunctus hic absolveret orationem, quam ipse inchoaverat: substituit mortuum, ut concionem absolveret; & scite Pater alius adnotavit, Dei Filium ubicunque ægros curavit, semper salutaria illis adhibuisse monita, eisque malorum suorum caussam aperuisse, ut ea deinceps evitare docerentur; sed ubi mortuos in vitam revocavit nihil præterea adjecisse, quia mors est omnium eloquen-

quentissima magistra, & qui illam audiverunt, non ugent ultra monitis viventium. Quoniam mora loquitur, nihil superest quod S. N. agat: Martyr est æque ac Confessor, neque illi in dubium revocari hæc posterior qualitas potest, quia confessus est Jesum Christum loquendo, eumque confessus est moriendo, & quia secundum Patrum loquendi rationem mori pro Jesu Christo, est Jesum Christum confiteri. Ne igitur ultra Martyria dignitatem illi negemus; quia per lacrimas locutus est, ac sensus suos exprompsit per sanguinem, & semet per mortem explicuit. *Idem.*

Admirabiles effectus quos gratia in Martyribus parit.

Fatendum est gratiam Martyribus conferre in carceribus licentiam, in doloribus voluptatem, & vitam in sinu mortis ipsius. Hinc S. Petrus Chrysologus asserit, martyrium non esse tantum humanæ fortitudinis effectum, quam gratiæ divinæ, & qui illud passi sunt, illud non sibi acceptum referendum esse sed Spiritui Dei, qui illos in tormentis sustinuit: *Non constat Martyrium per meritum, sed per gratiam.* (*Chrysol. serm. 152. Idem Ibid.*) Et in his verbis quæ validiora sunt, *ad Martyrium qui sua virtute currit, per Christum non pervenit ad coronam*; & qui in viribus confidit suis, nonnisi pudore, & confusione repletur. *Idem.*

Carcer inventus ad sontes puniendos atque ac servandos.

Carcer non solum ad sontes detinendos, sed & puniendos inventus est. Hæc sedes est tenebrarum, ubi lumen non nisi per ferreas ingreditur crates, vel spiracula, quæ vix, & ne vix quidem lucem admittunt. Exilium est, quod miseri in patria sua nanciscuntur; servitus est sub qua libertas opprimitur; sepulcrum est, ubi viventes adhuc contumulantur; & a Tertulliani sententia, *carcer domus est diaboli, in qua familiam suam continet.* Ille autem in quem conjectus fuit strenuus Martyr noster, longe crudelior erat, quem ceteri vulgo. Nam præterquamquod ille huic eripiebat Solis lucem, amicorum solatium, & membrorum usum, acutis stratus erat cilicibus, ut requiem auferret homini vulneribus confosso, & omnes illius dolores instauraret. Molle stratum semper incommodum fuisset Martyri nostro eo in statu, in quem redactus fuerat a tortoribus; hinc conjicite, quem dolorem afferre ei poterat humus tot consita aculeis, qui iterum, iterumque aperiebant ejus vulnera, omniaque tormenta exasperabant? Attamen, lectulus hic suppliciorum, & horroris fit locus deliciarum, & voluptatum Sancto N. gratia animam ejus roborat, eique satis virium suppeditat, ut Dei laudes concinat in ipsa carceris caligine. Cæleste lumen dissipat carceris tenebras, & illuc voluptatem infert cum claritate; ita ut contra spem Tyranni Martyr funesto illo in habitaculo invenit omnibus malis suis medicinam, omnibusque suppliciis suis consolationem. *In S. Vincentii Panegyrico.*

Tormenta, & mors martyrum sunt aperta constantiæ, & caritatis eorum argumenta.

Si homines non morerentur, nulli essent Martyres in Ecclesia, & generosi hujusmodi athletæ non potuissent dare Deo tot specimina suæ constantiæ, & caritatis; nam licet justitia caussæ Martyres faciat, fatendum tamen est mortem etiam nihil minus conferre, & si qui aliquot perpessi fuerant tormenta, illustri Confessorum nomine nuncupabantur, illos tantum qui vitam effudissent in prælio, augustum Martyris nomen gerebant: *Confessio exordium est gloriæ, non meritum coronæ, non perficit laudem, sed initiat dignitatem.* (*Cyprian. de simpl. Prælat.*) Non patiendum erat dumtaxat, sed moriendum ad coronam adeo gloriosam redimendam, & Ecclesia Martyres eos habebat dumtaxat, qui morte fidei suæ confessionem signaverant. Hoc pacto S. Stephanus sibi Protomartyris nomen comparavit, & super homines sublatus fuit, non secus ac per Virginis qualitatem super Angelos fuerat exaltatus. *In Panegyrico Sancti Stephani P. Senault. Tom. 1.*

Varia mortis genera in Martyribus.

Quamvis qualibet mors molesta sit, quia mors omnis suppliciorum est, non tamen omne genus mortis par est. Alia prolixa est, alia brevis; alia turpis, alia honesta; illa crudelis, hæc suavis; singulæ suum habent characterem, & pro hujus varietate requirunt a morientibus majorem, vel minorem patientiam, atque fortitudinem. Non magna opus est præparatione, ut aliquis pugionis ictu intercidat; mediocris tantum virtus requiritur, ut eam subeat; cum id mortis genus neque cum dedecore, neque cum sævitia conjunctum sit, sontes quidam ad patibulum properant, quin facie colorem immutent, cumque sciant funem, qui seris reciprocationem impedit, omnem sibi doloris sensum ablaturam, merito putant, supplicium hoc sibi plus dedecoris, quam doloris esse allaturum. Sed non desunt alia mortis genera, quæ sævitate sua stuporem injiciunt, quæ novitate sua opprimunt, ac pompa sua perterrefaciunt. *Idem.*

Quo in honore Martyres suos habeat Ecclesia.

Ecclesia nihil novit præstantius Martyribus; respicit illos tanquam Heroas suos, qui laboribus suis illam honestarunt; tanquam Parentes, qui illam Sanguine suo uberem effecerunt; tanquam Athletas, qui eam suis certaminibus propugnarunt. Et sane videtur Martyrium esse extremum virtutis conatum, altissimum gradum caritatis: *Martyrium Baptismum est*, S. Cyprianus ait, *post quem non peccatur.* Species est contractus, quem Martyres ipsi proprio suo sanguine signant; Prælium est, ubi qui patiuntur, fortiores sunt iis, qui inferunt pœnam: *Martyres torti, tortoribus fortiores*; & ubi pœna videtur acuere fortitudinem, & dolor arma ministrare: *Martyr sua pœna armatur.* (*Cypr. Epist. lib. 2.*) Denique si fides habenda est alteri cuidam Ecclesiæ Patri: *Plus est esse Martyrem, quam esse Apostolum.* (*Idem de laude Martyr.*) Sed nobis persuasum est, inter Martyres eos esse illustriores, qui plura passi sunt: magnitudinem meritorum ex cruciatuum eorumdem esse dimetiendam, & eos beatiores existimari, qui pluribus vulneribus confecti sunt, & qui gravioribus affecti fuere doloribus: *Martyres, dum beati vocamur*, S. Joannes Chrysostomus inquit, *ex vulneribus beatificamur.* Juxta illud principium, quod Paradoxi loco haberi potest; quia communi sensui repugnat, & loco ænigmatis, quorum nonnisi ab amantibus potest intelligi: inferendum est, nullum esse Martyrem, qui plura fuerit perpessus, & qui Sancto N. majorem gloriam meritus fuerit. *Ex Panegyrico S. Joann. Evangelistæ P. Senault. Tomo 1.*

Pœna non tantum confert Martyrium, quantum caussa.

Caussa longe magis Martyrium confert, quam pœna. Sanctus enim Augustinus ait: *Martyres veros non facit pœna, sed caussa.* Profecto si cruciatuum dumtaxat ratio haberetur, sontes omnes inter Sanctos essent recensendi, qui propter scelera sua perpessi sunt, & Martyrum qualitas illis esset deferenda, qui inter supplicia, aliquam constantiæ speciem prætulissent. Dæmonibus non defuerunt homines, qui partes eorum sustinerent, & qui mortem subierunt, ut mendacium mordicus assererent morientes, quod viventes enuntiaverant. Ambitio sua habet mancipia, quæ pro vanitate tantum sustinent, quantum Martyres pro veritate sustinuerunt. Avaritia quoque sordida sit licet, habet victimas suas, quæ se se immolant propter lucella sua, & ut opes suas tueantur, vitam ipsam in discrimen adducunt. Opus est ergo, ut qui Martyris qualitatem indipisci velit, pro Filii Dei gloria patiatur, ut effundat sanguinem suum, ac vitam perdat ad Ecclesiam propugnandam. Hinc negari nequaquam potest Sancto N. Martyris nomen, quia moritur pro J. Christo, quia hoc insignitur honore prædicandi illius divinitatem voce morienti, & docendi mortales omnes illum, qui natus est in præsepio, esse Filium Dei, quandoquidem & ille suos habet Martyres, ut Pater ejus suos. *Idem in Panegyrico Sanctorum Innocentium.*

Animadversio S. Ambrosii de sanguine, & lacrimis Martyrum.

Animadvertit S. Ambrosius, ubi Princeps Apostolorum negavit Salvatorem suum, maluisse lacrimis eluere peccatum suum, quam illud excusare, vel tueri: *Maluit caussam suam flere quam dicere, & quod voce negaverat lacrimis confiteri*; (*Ambros. serm. 42.*) & lacrimæ suæ effecerunt, ea in occasione, ut melius exaudiretur, quam verbis obtinuisset. Cum sanguis dignior sit, quam lacrimæ, vehementius loquitur, & vox, quam edit, longe graviores edit effectus. Ipsum Dei thronum ascendit, jus sibi fieri postulat a sicario, qui effudit illum, & clamare non cessat, nisi reus pœnas luat. Sanguis Abel Deum de solio descendere jussit, & mutus hic Orator tanta eloquentia defuncti caussam peroravit, ut a judice obtinuerit Cain parricidæ damnationem: *Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra.* (*Genes. 4.*) David pœnitens fatetur conscientiam suam nulla unquam re magis perturbatam fuisse, quam voce sanguinis Uriæ, quem injustissime jusserat effundi. Hæc Principem singulis fere noctibus excitabat; hæc illi crimen exprobrabat suum in cubili, & in solio; cumque nullum in ditione sua inveniret perfugium, in quo tutus esset, tenebatur confugere ad Deum ab importuno liberandus hoste, cui silentium imponere minime poterat: *Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meæ.* (*Psalm. 50.*) Si igitur verum est lacrimas, & sanguinem alte adeo suam vocem attollere, si verum est Deum illis aliqua cum reverentia aures præbere, cur non credemus Sanctum N. confessum fuisse J. Christum, quandoquidem in Martyrio suo tantum effudit lacrimarum, & sanguinis? Non ne satis locutus est oculis suis? nonne satis sensus suos expressit vulneribus suis, & cruentum os ejus non ne melius suam mentem explicuit, quam fecerint ejusdem Apostoli? *In Panegyrico SS. Innocentium P. Senault Oratorii. Tom. 1.*

Sancti qui passi sunt, & patiuntur martyrium pro fide tuenda, sunt præstantiores aliis, qui illud passi non sunt.

Martyres præstantissimi sunt inter Sanctos, quia honorant generosissimam Jesu Christi actionem, eamque imitari contendunt in morte, in qua illud nobis maximum amoris sui præbuit testimonium. Hinc credidi, maximam laudem, quam illustribus Patronis vestris conferre possem, esse martyrum dignitatem, & hoc pacto me absolutissimum eorum exornare Panegyricum, & eorum magnitudini parem, si vobis ostenderem illos esse ex numero gloriosorum Militum, qui pro Jesu Christi gloria dimicaverunt. Verum ne quis mihi succenseat, quod illis applicuerim elogium ipsis cum aliis pluribus commune, & non quæsiverim peculiarem eorum characterem, quo ab aliis secernantur: per una hoc in sermone mihi liceat ostendere, illos per sibi propriam prærogativam, quæ præter illos convenit nemini, Martyres esse in Nativitate sua, Martyres in mortu, & Martyres in sepultura. *Ex Panegyr. SS. Gervasii, & Prothasii P. Senault Oratorii.*

Licet Ecclesia omnes Sanctos veneretur, majori tamen veneratione complectitur Martyres.

Ecclesia nihil videt præstantius Martyribus, & licet summo in honore babeat Prophetas, Apostolos, & Evangelistas, tamen Jesu Christi Martyribus obsequia præcipua reservat: *Etenim mortem Martyrum Religio defensa, cumulata fides, Ecclesia roborata est*; (*Ambros. serm. 77.*) Sanctus inquit Ambrosius. Nostri vero Martyres non parum gloriæ, atque institutioni illius contulerant; nam præter quam quod plurima passi sunt tormenta, & constantia sua effecerunt ut omnes Jesu Christi potestatem admirarentur, ac pugnarunt in urbe satis celebri, ubi populus universus testis fuit fortitudinis eorum, plurimos converterunt Infideles, plurima operati sunt miracula, & ulti sunt Filium Dei de inimicis, qui blasphemias in Sanctum illius nomen evomebant: Hæc fuit Martyrum nostrorum pugna, hæc simul & victoria. *Idem.*

Martyres sustinuerunt persecutiones non tam pro se, quam pro nostra conversione.

Summi isti Viri non pro se tantum, verum etiam pro nobis sustinuerunt, & si mercedem suam requirebant, in martyrio non quærebant nostram eruditionem: *Martyr non sibi tantum patitur, sed civibus; sibi patitur ad præmium, civibus ad exem-*

exemplum. (*Ambrof. ferm. 77.*) Verum quid arbitramini, vos ab illis actionibus suis edoceri? Hoc ex S. Ambrosio percipite, ut qui Patronorum vestrorum virtutes vobis aperuit, easdem doceat imitari. Docent enim vos, inquit eloquentissimus hic Archiepiscopus, credere promissis J. Christi remuneranti servientibus sibi, docent non reformidare mortem, quæ celeriter præterit, docent dolores contemnere, quandoquidem pariunt beatitudinem: *Exemplo eorum didicimus Christo credere: didicimus contumelias vitam æternam quærere; mortem didicimus non timere.* (*Idem ibid.*) Sed dicamus illustres Patronos vestros docere vos nativitatem vestram, quæ baptismus est, vos etiam non secus ac illos ad Martyrium impellere; vitam vestram, si illam regit Evangelium, non secus ac vitam eorum, esse debere juge martyrium, mortem vestram constantius & amantius sublatam esse posse, non secus ac mortem illorum, verum martyrium, & demum sepulturam vestram, si expers fuerit vanitatis, futuram esse, ut illorum, triumphum Martyris, quia sepulti, vel in cœmeteriis, vel in templis, proximi eritis Aris; & Jesus Christus, postquam peccata vestra expiaverit super terram, vobis gratiam largietur cum illo in Cælis regnandi. *Ex Panegyrico Sanctorum Gervasii & Protbasii P. Senault Oratorii Tomo primo.*

Persecutiones, quas passa est Ecclesia tempori bus Sancti Martyris nostri.

Erupit contra Ecclesiam persecutio summa cum violentia, ita ut dæmon qui excitaverat illam, putabat fore, ut tandem victa satisceret. Sacerdotes, Idola, Magistratus, docti viri, divites, pauperes eodem furore correpti in Christifideles exarserunt. Omnia sanguinis, & necessitudinis vincula sub inani deorum prætextu confracta sunt. Patres patrium erga filios suos amorem jugularunt, illos tanquam sontes pertraxerunt ad tribunal, quia nolebant esse socii impietatis eorum. Matres adduxerunt filias suas ad carceres; atque ut religiosæ haberentur, sibi gloriæ verterunt suam crudelitatem. Amici proditionem fecerunt, & crediderunt Religionis caussam debere corda simul & mentes separare. Servi non dubitarunt heros suos accusare; & beneficia tam accepta, quam sperata, cesserunt simulatæ pietatis persuasionibus. *Godeau in Elogio Sancti Irenæi in libro, cui titulus Episcoporum Elogia.*

Artes quibus usus est Tyrannus ut fideles Religionem abnegarent.

Arcessivit captivos Tyrannus, & statim illos eloquenti sermone persuadere conatus est, ut Idolis sacrificarent. Sed fideles aures suas obturaverunt, ne audirent ejus blasphemias in J. Christum. Postmodum adjecit promissiones, & minas, blanditias, munera, & honorum, atque voluptatum oblationes. Sed ubi omnia in irritum labi cognovit, ut Servos Filii Dei ab officio avocaret; teterrima adhibuit supplicia, quæ dæmonum furor tortoribus ea in occasione suggerere poterat. Sed nihil valuit in invictis eorum cordibus præ suavitate crudelitas. Nulla fuit inter illos concertatio, nisi quis prior, & quis plura pateretur. Pueri visi sunt virili robore excellere, & cum gaudio vitam amittere, quam vix gustare incipiebant. Membra eorum nondum manicis pedicisque arctari poterant, sed pares erant, qui novaculas, & ferreas ungulas sustinerent. Virgines molliores, ne suspirium quidem emiserunt, cum in earum corpora liquatum plumbum effunderetur, id unum dolebant, quod hominum oculis nudæ objicarentur. Non sentiebant illæ quidem tormenta sua, sed acerbissimum earum martyrium illud erat pudoris. Senes corporeis effæti viribus, eas constantia reparabant, & beatos se putabant si vitæ suæ stadium absolverent adeo gloriose. *Elogium S. Irenæi Domini Godeau in libro, qui inscribitur, Elogia Episcoporum.*

Crudele bellum fidelibus indictum ævo Sancti N.

Sævissimum exarsit bellum adversus Ecclesiam; persecutiones præteritæ in hujus comparatione levia videbantur certamina; nullæ fidelibus relinquebantur induciæ, Magistratus, & populi æque in illos erant incensi. Omnia consanguinitatis, & amicitiæ jura cedebant odio Christiani nominis, Patres a filiis, filii a Patribus in judicium arcessebantur. Viri deducebant uxores ad Judices, ut occiderentur; & uxores sibi gloriæ vertebant prodere viros suos eadem de caussa; in oppidis, ac urbibus nihil videbatur, nisi equulei, cruces, ignes, rotæ. Pastores hac fugiebant, illac oves dispergebantur. Magna hac in procella Sanctus N. non extimescebat. Extremum vulnus expectare cupiebat, cum ostendit illi Deus, se velle, ipsum egredi e domo, ubi persequentes se præstolabatur. Hunc ceperunt in via, cumque illum raperent in quamdam urbem, ibi occidendum, fideles eum e manu delictorum manu subducere conati sunt. Horum consilium illum summo affecit mœrore, neque habuit eos tamquam amicos, sed invidentes sibi, qui coronam conabantur eripere. Hos ille hortatus, obtestatusque est, ut se in carnificum potestate relinquerent, a quibus maximum, qui sibi fieri posset, expectabat honorem. Eos ille vis sibi illatæ insimulavit; & rogavit etiam, ut manibus suis sibi mortem infligerent, si ipsum alienis manibus mori nollent. Martyris desiderium eloquentiæ ejusdem vires ingeminaverat, verum satis non fuit, ut cogeret liberatores suos ad ipsum in discrimine præsenti relinquendum. *Idem in Elogio S. Dionysii Alexandrini.*

Sanctus hic vir lætatur videns advenire diem martyrii sui, & alios ad mortem subeundam hortatus, illis præivit exemplo.

Advenit tandem dies martyrii Sancti hujus Viri; qui gaudii ipsius, atque triumphi dies fuit. Hunc expectans languebat; Datum erat illi alios ad mortem hortari; eisque minime præbere exemplum patiendi. Malebat ille cruore suo potius, quam calamo fidei suæ Confessionem signare. Tyrannus irrito conatu conatus est illum maximis delinire promissionibus. Decreverat Sanctus Vir N. se per proditionem nequaquam emere velle sæculi honores, quos adeo strenue contempserat. Vitta, qua obnubendi erant oculi ejus properantis ad mortem, videbatur illi Cæsarum diademati præferenda. Irrisit minas, ac ubi proferri audiit in se mortis sententiam, in secreto cordis sui cecinit Epinicion. Sequebantur illum fideles, quorum ululatibus æs undique personabat, ut minime possent solatium admittere in tanti Pastoris jactura. Oravit eos, ut lacrimis abstinerent, tanquam gloriæ triumphi sui contumeliosis. Volebant cum illo mori; sed ille noverat boni Pastoris esse animam ponere pro ovibus suis. *Godeau in Elogio S. Cypriani in libro cui titulus: Episcoporum Elogia.*

Caritas hujus Viri erga fideles adversata est desiderio patiendi martyrium.

Ardentissimo flagrabat desiderio Sanctus N. subeundi martyrium, sed ovium suarum caritas adversata est cupiditati, qua inflammatus erat extremum præbendi argumentum suæ erga Deum caritatis. Spiritus, quem diu precibus suis consuluit, mentem illi injecit capessendi fugam cum fidelibus omnibus, & locum cedendi torrenti huic persecutionum, quia sese illi objicerat. Oderant quidem gregem Ethnici, sed potissimum in Pastorem sæviebant. Sciebant illum facili negotio in suam venturum potestatem, si huic imperitarent, & ubi in hujus interitu suam explevissent iracundiam, satis amplam se victoriam retulisse arbitrabantur. Illum ergo magna cura conquæsiverunt, quin tamen nancisci possent. Sed cum non possent Ethnici Pastorem in sua potestate habere, in oves omnem furorem suum converterunt. Has ubicumque persecuti sunt; repleverunt carceres, ac teterrimis suppliciis affecerunt. Sed donec Israelitæ in plateis adversus Amalec decertabant, Moyses attollebat in Cælum manus in monte, eisque victoriam precibus obtinebat. Tanta ea copia ne unus quidem cessit. Pueri præ se virilem tulere firmitatem: puellæ, & mulieres molles fortitudinis suæ vi sexus imbecillitatem superaverunt. Locupletes opum suarum jacturam pro Evangeli tuitione benedixerunt, & omnibus Ægyptiorum thesauris opprobrium Crucis Jesu Christi prætulerunt. Ita cum alibi dæmon omnium ætatum, & qualitatum mortales dejiceret, urbs vidit omnes fideles suos stare, ac nullam præseferre infirmitatem. Omnes qui in stadium ingressi sunt, coronam adepti sunt. Varia fuere certamina, eventus autem ubique fuit æque gloriosus. *Idem.*

Qualitas cruciatuum quibus Martyres afficiebantur.

Magnitudo resistentiæ, atque victoriæ martyrum delumitur ea triplici qualitate, quæ in eorum tormentis animadvertendæ sunt, videlicet ex eorum vi, diuturnitate, ac multitudine. Mori acerbum est: sed cum præcincta videtur mors omni suppliciorum violentia, & multitudine tormentorum stipata, duplex requiritur animi fortitudo. Sunt qui æquo, & constanti animo ferrent supplicium, modo unum esset; sed tormentorum varietas, & violentia humanæ menti tumultum, metumque incutiunt. Denique inveniuntur satis fortes animi, ut perferant cruciatuum & multitudinem, & violentiam, si omnes uno ictu, ac brevi essent perferendi, sed cum tarditas accedit, & lento gradu, ac pedetentim subeundi sunt, & ad mortem sustinendam, pluries moriendum est: hæc diuturnitas eos fatigat, & requiritur quodammodo triplex constantia, ut tres hæ tormentorum qualitates superentur, ubi simul omnes inveniuntur, *Biroat, Tomo 2. in Panegyrico S. Victoris.*

De suppliciorum tarditate.

Illud autem inter Martyrum supplicia mihi videtur maxime extimescendum, videlicet lenta applicatio multorum instrumentorum, ut qui torquetur, sentiat mortem suam, eamque pluries, ac per intervalla recipiat; hæc quippe diuturnitas potest tandem animum suum labefactare. Mirum! hac in re Deus cum dæmone consentire videtur, quoniam illum non sine miraculo conservat, eumque facit suis tormentis superstitem. Deus quidem id agit, ut Martyris innotescat constantia, Dæmones vero, ut illius fortitudinem labefactent; sed fides, quæ cor ejus animat, hanc etiam attribuit fortitudinis diversitatem, ut cruciatuum prolixitate non fatigetur, & inconcussus in eorum diuturnitate, ac varietate persistat. Hic addere possumus laudem pulcherrimam, quam Clemens Alexandrinus tribuit fidei, quam appellat; *anticipationem æternitatis*; quoniam simul colligit imagines æternitatis Paradisi, & voluptatum illius, easque applicat menti Martyris, simulac dæmon applicat eidem imaginem suppliciorum suorum. *Idem in eodem Panegyrico.*

Dei potentia enitescit in martyrio.

Dei potentia refulget in morte Martyrum, quæ tantum roboris, & constantiæ tribuit imbecillis creaturis, cujusmodi sunt homines, mulieres, & pueri, ut omnes Tyrannorum conatus superent: Tormentorum crudelitatem, inferni furorem, ita ut nihil non cedat fidei eorum, atque virtuti. Nonne aliud divinæ potentiæ argumentum est, cum ignes vires amittunt suas apud Sanctos torquendos; cum belluarum feritas mutatur in illecebras, & carcerum tenebræ convertuntur in lucem? Sed hic major est divinæ effectus potentiæ, quod homo, qui suapte natura mortem reformidat, & mortem illi Martyrum simillimam, immo hanc cupiat, requirat, occupet, & ob eamdem lætetur, & gratias habeat. Hoc sane ostendit illum esse Omnipotentem, & Dominum, cum liquet, servos illius illi adeo fideles esse, ut nihil eos ab officio valeat avocare; permittit, immo omnes provocat, ut id qua illecebris, quas suppliciis experiantur. *P. Hayneuve Meditatione pro Martyrum festivitate.*

Fervens Christiani beatos se putant, si pro Jesu Christo moriantur.

Ubi Dominus, ubi magister est, quem servi, ac discipuli sui adeo observant, & colunt, ut cum illi omnia impenderint obsequia, beatos se putent, si pro mercede ipsis gratiam permittat patiendi, moriendique propter sui nominis gloriam? Verum si omnes moriantur, quemadmodum mundus se eos de medio tollere contendit, omnis Religio, & Dei cultus ad nihilum redigetur? Num invenientur adhuc servi, qui velint, &

pos-

possint, ubi voluerint, illi servire servitutem, si illos vivere non patitur? Ita est. Mundus quidem auferat illi optimos servos, illos ad extremum usque obitum persequatur, illos occidat, trucidet, terreat omnes, qui eum sequi profitentur, tantum abest, ut inde domus ejus decrescat, vel Servorum numerus imminuatur; ut immo potius augeatur, & multiplicetur. *Sanguis Martyrum semen est Christianorum*, & in singulos, qui moriuntur, decies centena millia suboriuntur. Quis hoc facere valeat, nisi Omnipotens Deus? Nonne igitur in hoc potentiam suam maxime manifestat? Nonne illum ideo admirari oportet, eique dicere: Quam admirabilia sunt, Domine, opera tua, quam insignis est potentia tua! *Idem.*

Tres relationes Sanguinis martyrum cum sanguine J. C.

Quamvis dixerit Tertullianus, pretiosum Salvatoris Sanguinem esse veluti purpuram Christianorum, quæ illos nobilitat, ac decorat; possumus addere hoc potissimum in Martyribus accidere, cum suum effundunt sanguinem ad suam gloriam, atque utilitatem, Martyrum sanguis triplicem habet rationem cum Sanguine Salvatoris: 1. perhibet testimonium veritatis, & gloriæ; nam naturaliter loquendo nemo diceret, Hominem Deum tot pertulisse pœnas, & in cruce mortuum fuisse. Sui amoris excessus aliquam offunderet caliginem gloriæ ipsius, & in humanis mentibus aliquam gignere posset dubitationem: sed ad confirmandam Sanguinis J. C. gloriam Infideles veritatem hanc confessi sunt, hoc elicientes argumentum, de quo S. Hieronymus loquitur. *Nisi esset verum Evangelium, nunquam sanguine defenderetur.* Viderunt Martyres in equuleos ascendere ad asserendam J. C. divinitatem, hoc inde argumentati sunt, si Evangelium, quod illi credebant, verum non esset, neminem unquam in eam mentem ingressurum fuisse, ut illud sanguine suo propugnaret: Sanguinis hujus testimonium omnium est validissimum, ac potentissimum. 2. ratio altera sanguinis martyrum, hæc est, quod par pari referunt domino suo: reddunt vitam pro vita, sanguinem pro sanguine secundum S. August. sententiam. 3. hinc tertia existit ratio, quod quædam fit commixtio Sanguinis Jesu Christi cum sanguine Martyrum; ex parte quidem Martyrum; quia offerunt Salvatori suo & sanguinem, & merita sua; ex parte vero Salvatoris: quia hic applicat meritum, ac pretium Sanguinis sui cum sanguine Martyrum; quando quidem ex duobus hisce liquoribus simul conjunctis fit quidam veluti fluvius irrigans Ecclesiam, huic ubertatem afferens, & robur. Prima Martyrum gloriæ est testimonium perhibere Sanguini Jesu Christi; altera illi par pari rependere, dare sanguinem pro sanguine, vitam pro vita; tertia miscere sanguinem suum cum sanguine Redemptoris. *Biroat Tome 2. in Panegyr. S. Jacobi Majoris.*

Passiones Martyrum sunt totidem voces quæ nobis prædicant fidei veritatem.

Dicebat Tertullianus nascentem Ecclesiam muta usam fuisse philosophia, sed eloquenti, & ad persuadendum aptissima ad illustranda fidei principia, & jucundam efficiendam doctrinam in theorica parte, quæ in practica adeo austera erat, & rudis: *Elingui philosophia vita nostra contenta est.* Christiani omnes in hoc dicendi genere validissimi erant Concionatores: Oculi eorum, frons, manus, vestigia, vestes, quidquid in illis erat, prædicabat divinitatem, sanctitatem, omnesque Jesu Christi perfectiones. Præ ceteris autem, Tertullianus ait, constantia Martyrum inter cruciatus: generositas hæc, & alacritas, qua mortem subibant, fuit primus Evangelii Commentarius, & perspicua nostrorum mysteriorum interpretatio: *Illa ipsa obstinatio, quam exprobratis, magistra est.* Profecto via præceptorum longa est, illa autem exemplorum brevis, & efficax. Sermones, qui nobis fiunt de virtute, segnius irritant animos per aures immissi, quam exempla oculis subjecta fidelibus. Hæc adeo validas in nobis impressiones efficiunt ad mentes nostras evincendas, ut ex S. Chrysostomi Sententia in Elogio Sancti Martyris babylæ, solidæ virtutis actiones nos magis persuadeant, quam miracula: *Convincunt magis opera virtutis, quam miracula.* Quam eloquens est os vulnerum! Quam urgens est vis Sanguinis Martyrum. Quis est idolorum cultor, cui ad aspectum horum miraculorum, fortitudinis, zeli, caritatis, patientiæ, persuasum non sit de veritatibus, quæ sibi inter cruciatus prædicantur! Vis sanguinis diffluentis, quam vehementes ciet affectus, validosque motus in animabus eorum, qui adstant Sanctorum Martyrio! Quam pathetica sunt verba de ore Martyris emanantia! Non amplius lingua loquitur, sed ignita penna scintillas emittit, & flammas. *Ignis vibrans est, non lingua loquentis: & si lingua est, ignea plane est. Carbones sunt lingua ejus, & ignis, quem de excelso misit Christus in ossibus ejus. P. Texier T. 2. in Panegyr. S. Andreæ.*

S. hic martyr tormentis victus non fuit.

Religionis propugnatores, qui constanter propter illius gloriam deprælientur, oppositores nanscisci, calumniis affici, hominum manu profligari possunt, vinci autem non possunt. S. Augustinus de Sanctis Martyribus verba faciens, quærit, utrum fidei persecutores, qui illis vitam eripiebant per tormenta, eorum victores essent, necne? *Vicerunt persequentes, & victi sunt Martyres? absit.* Victoria Tyrannorum in speciem erat duntaxat; *Visi sunt sibi vicisse.* Patiebantur martyres, non vincebantur; *Passi, non victi.* Triumphabant inter supplicia, quia patienter sustinebant in corde foventes caritatem, quia eorum prælia plaudebat Ecclesia; quia Cælum palam eos protegebat, & coronabat. Dicere quoque possumus Sanctum hunc Martyrem triumphasse: primo quidem per patientiam suam, secundo propter Ecclesiæ plausus, tertio per visibilem cæli protectionem; & Religio illum in hoc certamen impulerat, ut eum hoc triumpho decoraret: *Certamen forte dedit illi, ut vinceret.* (*Cap.* 10.) *Oratio funebris Cardinalis de Mailly, habita a P. Candido Chalipet, Recollecto.*

Fidei confessio in martyrio requisita.

Confessio essentialis est para martyrii; satis non est amare Deum ex corde, nisi illum ore confiteamur: *Corde creditur ad justitiam: ore autem confessio fit ad salutem*, ait Gentium Apostolus, *Confessio exordium est martyrii*; (*Rom.* 10.) & Sanctus Cyprianus præferre videtur gloriam Confessoris, qui diu in carceribus patitur, gloriæ martyris, qui brevi animam efflat in cruciatibus. *Semel vincit, qui statim patitur, & qui manens semper in pœnis congreditur cum dolore, nec vincitur, quotidie coronatur.* (*S. Cyprian. l.* 2. *Epist.* 4.) Et quo diuturnius, atque acerbius est, eo sanctius, & gloriosius est ejusdem martyrium. Cum ergo Confessio, ut ita dicam, sit anima martyrii, opus est, ut Martyr annuntiet & gloriam J. Christi, & religionis suæ veritatem. *Idem in eodem Paneg.*

Quidquid maxime perhorrescit natura, majorem SS. Martyribus voluptatem afferebat.

Visi sunt Martyres insultare Tyrannis, & exprobare tortoribus eorum imbecillitatem, quia fatigabantur illi potius torquendo, quam ipsi patiendo propter Deum. Si quis damnatum se videbat ut uno ictu mortem subiret, ille sane hoc sibi invito accidere restabatur, ratus mortem hanc nimis parum gloriosam esse fortitudini suæ. Cupiebat omnes venas torqueri, & secari, ut multiplici velut ostio funderet sanguinem; optabat, ut caro tota lancinaretur, ut ossa confringerentur omnia, ut in singulis artubus corporis sui martyr esset, atque tunc quo plura patiebatur, eo majorem triumphum referebat. Sibi invicem deosculabantur viscera sua, mutuo sua sibi invidebant & vulnera, & patiendi occasiones. Quis autem illis tantum virium, & fortitudinis conferre poterat? Non igitur natura, & vanitas erant totum illud quod formidabant. *Auctor recens.*

Tertulliani sensus convenit martyribus propriis.

Hac in re N. Martyr explevit illud Tertulliani placitum asserentis Sanguinem Martyrum germen esse fecundum, & sacrum, quod frequentat Ecclesiam, cum deserit mundum, & gignit subditos Filio Dei, simulac eripit dæmoni mancipia: *Sanguis martyrum semen est Christianorum.* (*Tertull. Apologet.*) Nam licet Sanctus hic gloriosum filiorum numerum pepererit Deo, fatendum est, multo plures illi peperisse in morte. Hæc non secus ac Domini sui mors fecunda fuit, & prout Sanguis illius effundebatur in terram, & vox sanguinis hujus ascendebat in cælum, convertebantur populi, & invenientes baptismum in martyris hujus morte, renascebantur ex vulneribus ejus, & fiebant Ecclesiæ filii, eo vitam fidelibus dante, cum amitteret suam. *Paneg. Sanctor. P. Senault Orat.*

Nemo ex Martyribus est, qui plus habeat conformitatis cum Jesu moriente quam S. Matthæus.

Quamquam non tantum requiratur similitudo in genere mortis, quam sacrificii forma, confitendum est, neminem inter Martyres esse, cui plus adsit conformitatis cum Jesu moriente, quoniam ut ille ad aram expirat; additur suum Domini sui sacrificio; sanguis eorum simul commiscetur; & ex victimis duabus una fit tantum; & dicere possumus Jesum Christum se immolare cum S. Matthæo, vel S. Matthæum cum Jesu Christo immolari. *P. Senault in S. Matthæi Panegyrico.*

Si minus imitari possumus Sanctum Matthæum in Martyrio, saltem sequi debemus sapientiæ consilia, quæ suppetit nobis.

Etiamsi sapientia S. Matthæi consilia secuti fueritis, adhuc ab illius virtute distabitis: illius enim sacrificium ad mortem usque processit, sanguinem ex omnibus venis effudit, vitam pro Domini sui gloria perdidit, & a vobis non quæritur, nisi ut injustos sensus aliquot juguletis, ut inordinatas affectiones aliquot castigetis, atque ut infideles aliquot sensus dæmoni, & peccato faventes mortificetis. Superstites esse potestis sacrificio, quod vobis præscribitur, & quoniam Deus non postulat mortem, sed conversionem tantummodo peccatoris; illi sufficiet mortificatio, quæ martyrii vel imago est, vel umbra. *Corpus tuum securus admove ad victimam*, (*Serm.* 108.) eloquenter S. Chrysost. inquit: *fidem quærit non mortem, votum non sanguinem.* Tutissime fac victimam ex corpore tuo. Deus, cum quo tecum res est, indulgens est, ac mitis, quærit tuum desiderium, non cruorem. Offer illi fidem tuam, ut in te punias infidelitatem tuam. Offer illi jejunia tua, ut punias oris tui intemperantiam; offer illi continentiam tuam, ut expies vitæ tuæ nequitiam: *Offer fidem, ut sit punita perfidia, jejunium, ut gula cesset: sacrifica castitatem, ut moriatur libido.* Invenies his sacrificiis nihil severitatis inesse præter quam nomen, & hæc tibimet relinquendo, te a peccati tyrannide liberare. Sed ut hoc fungaris officio, quod homines in perfectione constituit, alia duo munere obeunda sunt, quæ illos ad eamdem adducunt. *Idem.*

Plures Martyres converterunt carnifices suos.

Martyres secuti sunt Salvatoris vestigia in cruciatibus, quos pro fide subierunt. Summi isti viri pepercerunt tortoribus suis: Medici isti caritate pleni curarunt phrenericos, a quibus sibi mors fuit illata, & ex sanguine suo pharmacum illis propinantes reddiderunt rationis usum ad valetudinem furentibus, qui cruorem hunc ex eorum venis eduxerant. Sed quin in omnium Martyrum laudes excurram, mihi per vos immorari liceat in illis Sanctorum, quos hodierna die nobis repræsentat Ecclesia, vobisque ostendam illos ad exemplum Filii Dei conversionem carnificum suorum obtinuisse.

Jugulantium conversionem Sancti ... ipsis ... supplicia.

Illud autem mirum est, quod Sanctis his justos suffocantes tot contumeliarum sensus converterint pro ingratis, dolores suos pro salute ipsorum obtulerint, & per tormenta converterint illos, quos beneficiis suis delinire non potuerant. Querimur Christianam Religionem nimis esse severam cum ultionem vetat, & jubet injuriarum oblivionem. Dicimus, Jesum Christum nequaquam consuluisse nostram imbecillitatem, cum dixit in Evangelio: *Diligite inimicos vestros.* Et alios

metientem ex femet, credidisse, affectiones noſtras æque ſubjectas eſſe atque ſuas. Sed ne conqueramini ultra, quandoquidem videtis martyres, qui plura iis faciunt, quæ J. Chriſtus Jubet, & qui ſatis non eſse rati, ſi tortoribus ſuis pepercerint, ſeſe offerunt ſacrificium pro illorum ſalute, ſuumque cruorem effundunt ad expiandas noxas hominum totius humanitatis expertium. *Ex Panegyrico P. Senault Oratorii.*

Omni niſu contendendum eſt, ut imitemur illuſtrem hunc Sanctum.

Quam reformido N. ut exemplum tuum, quod infideles convertit, damnet chriſtianos! Quam timeo ne ſanguis hic, qui carnificum tuorum cauſſam peroravit, pronuntiet contra filios tuos ſententiam, & extremo judicii die inſurgas in nos, & oſtendas Jeſu Chriſti præcepta non eſſe impoſſibilia! Evitemus æquiſſimas has objurgationes; vivamus ita ut Orator hic judex noſter non fiat. Sanctum hunc imitemur, niſi velimus ab ipſo damnari; & ſi nobis non licet, ut illi, admirabiles curationes perficere, adnitamur eas facere, quæ teſtes ſint noſtræ caritatis. Ægrotantes juvemus opibus noſtris, eorum miſeriam noſtra miſeratione ſolemur; noſtra cum eorum lacrimis admiſceamus ſuſpiria; ſi de nobis conqueſti fuerint poſtquam illis operam noſtram impendimus, patiamur ingratos eo modo quo Sancti paſſi ſunt furentes; & ſperemus bona opera noſtra, quæ nullam ab hominibus mercedem obtinuerunt, a Jeſu Chriſto præclariſſimum æternitatis pretium eſſe obtentura. *Idem.*

Animadverſiones in Sancti N. martyrium.

Ubi mecum tacitus Sanctorum aliorum martyrium reputo, ſentio cor meum bifariam in odium, & amorem, in admirationem, & horrorem dividi. Patientem laudo; Tortorem execror, qui illum afficit ſupplicio. Prioris conſtantiam admiror; alterius crudelitatem abominor; repertens martyrium cum cæde conjunctum, & ſacrificium cum ſacrilegio commixtum, alterum quidem revereor, ſimulque alterum condemno. Sed in actione hac nihil eſt niſi magnum, & ſacrum. Ex parte Dei gratia eſt, quæ ſatis æſtimari non poteſt; ex parte Angeli bonum eſt officium, quod ſatis non poteſt commendari; ex parte Sancti noſtri eſt actio heroica, quam ſatis admirari non licet. *Idem.*

Omnia ſunt admirabilia in Sancti hujus ſupplicio.

Verum ſi in hoc ſupplicio ſancta ſunt omnia, omnia etiam ſunt admirabilia, & minores circumſtantiæ, quæ in illo occurrunt, prodigia ſunt, & miracula. Cor illius vulneratum eſt, & ſpiritum reciprocat; vulnera aperta ſunt, & cruor ejus non effluit. Biennio crucifixus eſt, & in adeo prolixo, tetroque ſupplicio non emittit ſpiritum. Mors conſentit cum vita in hoc homine; unicus eſt inter Martyres, qui lethali confoſſus vulnere, tamdiu vitam producat. Ecce votorum ſummam jam adeptus es, ecce jam crucifixus es; ſine, ut quin te retraham a mortificationibus tuis, te glorioſum oſtendam, ut doceam audientes me, gloriam in Sanctis non eſſe niſi dolorum ſuorum mercedem. *Idem.*

Nulla major dignitas, vel perfectio quã martyrium.

Nemo eſt, qui non arbitretur, præſtantiſſimam Sancti N. qualitatem procul dubio eſſe martyrium, & illius elogium cumulatiſſime exornaſſe, qui dixit illum ſanguinem vitamque ſuam effudiſſe pro Jeſu Chriſti gloria. Quippe Martyrium maximus eſt caritatis conatus, & altiſſimus gradus perfectionis. Et ſicut nihil ultra expeti poteſt ab homine, qui animam poſuit pro amico; nihil ultra expeti poteſt a Chriſtiano, qui pro Redemptore ſuo mortem ſubiit. Tamen Sancti N. martyrium videtur mihi dimidium dumtaxat gloriæ ipſius conſtituere, & viderer non omnia vobis merita illius expoſuiſſe, ſi vobis extremum dumtaxat illius certamen ob oculos poſuiſſem. Aliud adfuit martyrium, quod præceſſit martyrium ejus, & auſim dicere, illum nunquam ſubiturum fuiſſe mortem pro gloria Filii Dei, niſi reliquum vitæ ſpatium in ejuſdem ſervitium collocaſſet. Prævenit carnificum ſævitiam pœnitentiæ auſteritate; cruciatibus ſeſe præparavit per merita, totaque vita ejus fuit felix martyrii Tyrocinium. *Tota vita Chriſtiani*, Tertullianus ait, *eſt diſciplina martyrii. Ex Panegyrico S. Placidi Patris Senault ex Oratorio tom. 3.*

Nullum verò eſt martyrium niſi in eo qui paratus pro veritatibus Religionis.

Et ſane Chriſtianus, qui vivit ſecundum leges Evangelii, verus eſt Martyr, quas niſi diligentiſſime obſervaverit, in dubium martyrii dignitas poteſt revocari. *Tota vita*, S. Cyprianus inquit, *martyrium reddit Deo, & niſi illa præceſſerit, martyrium, quod ſanguine perhibetur, non eſt martyrium.* (*De duplici martyrio.*) Tota Chriſtiani vita prolixum eſt martyrium, quod patitur propter Deum; & niſi illa directa fuerit ſecundum Religionis placita, martyrium, quod ille ſanguine ſuo ſignat, verum non eſt martyrium. Hoc poſito, dicimus S. N. tota vita ſua martyrem fuiſſe, quandoquidem eaſdem ſubiit pœnas, quas carnifices illi intuliſſent, & quia eorum furorem prævertens omnis pertulit ſupplicia, quæ ab illis ſibi fuiſſent illata. Si enim tortores ſeparabant patres a filiis, & uxores a viris per exſilium: ille ultro ſeceſſit a Patre, matre, ac fratribus; ſi illi fidelibus auferebant opes, & honores, ille utrique per humilem paupertatem abrenuntiavit; ſi ſexcentis illos ſuppliciis torquebant, ille ſexcentas excogitavit auſteritates ad patientiam exercendam; ſi denique illi damnant morte, ille ſemet addixit mortificationi, quæ æque diuturna eſſet, ac vita, & æque crudelis ac mors. *Idem.*

Ad Martyrum gloriã contendere licet cum noſtræ concupiſcentiæ reſiſtimus.

Juxta ea, quæ S. Cyprian. docet, ſatis eſt concupiſcentiæ reſiſtere, ut martyres ſimus, & ſine aliis tortoribus, quam hoc, contendere nobis licet ad generoſorum Athletarum gloriam, qui de Tyrannis triumphaverunt: *Non deeſt concupiſcentia, quæ martyrii materiam quotidianam nobis exhibet.* (*Cypr. de duplici martyr.*) Immo ex hujus Doctoris ſententia difficilius aliquanto eſt vincere voluptatem, quam dolorem; dolor enim extrinſecus procedit, voluptas autem e contra; & qui dolorem ſuperat, vincit tortores, ſed qui ſuperat voluptatem, vincit ſe ipſum: *Malum omne facilius vincitur quam voluptas: qui hoſtem vicit, fortior fuit; ſed alter, qui libidinem repreſſit, ſe ipſo fortior fuit.* (*Cypr. de bono pudicit.*) Denique martyrium hoc non ſolum quædam eſt ad alterum promerendum diſpoſitio, ſed conditio eſt, ſine qua obtineri non poteſt; namque ex ejuſdem S. Cypriani ſententia, qui martyr fuit, tortores noſtros vincere non poſſumus, niſi vicerimus noſtras cupiditates, & inutile eſſet illos vincere, niſi antea has ſubigere contenderimus: *Fruſtra cervicem præbueris carnifici, niſi prius occideris affectus.* (*Cypr. de dup. Martyrio.*) *In Panegyr. S. Placidi P. Senault Orat.*

Idem ſequitur argumento.

Hinc infero non ſine graviſſima injuſtitiæ labe negari poſſe magno huic Viro Martyris dignitatem, quia nunquam ſuæ paruit voluntati, ac ſemper ſtudiis ſuis eſt adverſatus. Si enim per vos mihi licet leviter ad examen vocare præcipuas vitæ ejuſdem actiones, liquebit, ne unam quidem eſſe, in qua præliatus non fuerit, & aliquam de ſemet victoriam retulerit. Amat propinquos ſuos, reliquit illos citra ſpem eos ultra videndi; ac ſeſe in Clauſtro ſepeliens, moritur illis, & illi quoque viciſſim eidem moriuntur: cupit bona, quia præter ſtudium illud, quo rapimur omnes omnia poſſidendi, nobis quædam ingruunt neceſſitates, quæ noſtrum cient deſiderium; Sed generoſe deſerit illa; atque ſuum augeat dolorem ſimul, ac meritum, ſuum jugulat deſiderium, quamvis ſuam noverit neceſſitatem. Cupit honores, quoniam filius eſt Adam, & ſecundum ambitioſi hujus parentis ſtudia, nihil habere vellet ſupra ſe, & ſubtus ſe omnia. Sed primi hominis ſenſus impugnans ſenſibus alterius, non ſolum fugit honores, ſed quærit contumelias, neque unquam magis voti ſui compos eſt, quam cum magis humiliatur. Cupit denique voluptates; quoniam omnes homines ſuapte natura diligunt illas, & videtur naturam ſuam prodere, qui dolorem amat, & quærit. Nihilo minus huic reſiſtit cupiditati, & non ſine afflatu gratiæ Chriſti Jeſu reſpicit voluptatem tanquam infeſtiſſimum hoſtem, eamque oppugnat rebus in omnibus, in quibus latet, ut nos fallat. *Idem.*

Chriſtianus, qui vivit in pœnitentiæ ſpiritu, verus eſt martyr.

Denique ſemper patitur, quia ſemper pugnat: ſemper eſt martyr, quia ſemper eſt pœnitens, & verum oſtendit illud S. Auguſtini placitum aſſerentis: *Vita Chriſtiani, ſi ſecundum Evangelium vivat, crux eſt, & martyrium.* Et profecto quid excogitare poſſent Carnifices ad torquendum hominem, quod pœnitentes ad ſemet torquendos non inveniant? Quas pœnas illorum crudelitas nanciſceretur, quas horum ſeveritas nacta non fuerit? Et cum vobiſmet exhibetis ea omnia, quæ Sanctus N. paſſus fuit inter Clauſtra, nonne confiteri cogimini, illum fuiſſe Martyrem, antequam tortores violentas illi manus inferrent, ac illum magis induſtrem atque crudelem fuiſſe in ſemet excruciando, quam in ipſum fuerint Tyranni? *Idem.*

Tyranni putabant, ſe Deo rem acceptã facere perſequẽdo Martyres, & exercendo in eoſque dira ſuppliciorum genera.

Cum Martyres apud Tyrannos haberentur tamquam Dei, hominumque oſores, & inimici, hi nullum prætermittebant tormenti genus, ut eoſdem affligerent; cogitabant crudelitatem ea in occaſione opus eſſe pietatis; hoc idem eſſe, ac Cælum terraſque ulciſci; animadvertere in rebelles, & impios; necnon poteſtatem hanc in manibus ſuis poſitam fuiſſe, ut homines exterminarent, qui evertere conabantur delubra deorum, & aras. Hæc rati modo utebantur æquuleis ad luxandos Martyrum artus, modo ferreis pugnis ad eos decorticandos, modo ignibus ad eos torrendos, modo aquis ad præfocandos, modo leonibus ad eos devorandos: *Innocentes Juſtos*, objurgabat quemdam ex his tyrannis S. Cyprianus, *Deo caros, domo privas, patrimonio ſpolias, catenis premis, carcere includis, gladio, beſtiis, ignibus, punis. In Panegyrico S. Placidi P. Senault Oratorii.*

Tyranni omnia excogitabant tormentorũ genera, ut eos cogerẽt ejurare fidem & proferre blaſphemias quas intus perhorreſcebant.

Tyranni vim naturæ inferebant, & ſimul contraria conciliabant, ut hominem multiplici cruciatuum genere torquerent, pœnæ magnitudinem cum ejuſdem diuturnitate conſociabant, efficiebantque ut diutius languerent ad patientiam eorum labefactandam. Illis etiam fallaci lenitate, & vera crudelitate parcebant, ut cum paullulum reſpiraſſent, poſſent perpeti mala recentia. Hinc fit, ut apud S. Cyprianum neſcio quis, qui J. Chriſti fidem ejuraverat, crimen ſuum in Judicum ſævitiam, ac tormentorum auſteritatem culpam rejiceret. Cum Judicis ira iterum exarſit, & infirmatus fuiſſem malis, quæ jam paſſus fueram, flagris cæſus, & virgis, ferreis ungulis laocinatus, equuleis fractus, flammis aſſatus fui, ita ut defecerit ſpiritus meus in certamine, & infirmitas mea impotentiæ reſiſtere non potuerit, & os meum prodens cor protulit blaſphemias, quas intrinſecus execrabatur. *Idem.*

Tyranni ſatigati martyrum ſuppliciis illos morte plectebant.

Si Martyres ſeſe tutabantur adverſus Tyrannorum dolores, hi victi, vel fatigati illos capite damnabant, & cum eos vincere non poſſent, conabantur illos ad nihilum redigere, vel deſtruere. Nam verum eſt mortem eſſe hominis excidium, & animam ſuam a corpore ſeparare, atque exſcindere compoſitum hoc admirabile, quod mundi gloriam conſtituit, ejuſque ſuperbiam redigere in tumulum, & nihil præclari hujus operis relinquere, niſi modicum cinerem in tumulo. Ita Tyranni, atque Carnifices putabant ſe de Chriſtiano pœnas ſumpſiſſe, poſtquam illos ſexcentis multatos ſuppliciis, animam ex corpore divellebant, & illis reſpondendi facultatem eripiebant. *Idem.*

Sanctus hic tot genera tormentorũ perpeſſus eſt mille

Sanctus hic Martyr fortitudine, & caritate plenus tot mortes paſſus eſt, quot ſubiit tormenta; & in imbecillitate ætatis in ſenium provectæ ſuperavit ignes in cratibus, leones in arenis, crucem in plateis, & carnificum gladios in hoc

monte

Mortes pro Domini sui gloria.

monte Sancto. Denique nonne vobis ostendi mortuum ambulantem, & prædicantem; mortuum persequentem fungi sancto munere præconis Evangelici, & utentem reliquiis vitæ, atque eloquentiæ suæ, ad adquirendos subditos Domino suo? Incomparabilis iste Martyr sexcentas subiit mortes pro Domini sui gloria; & præcipua inter sanctos laus ejus est, vidisse corpus suum flammis succensum, a leonibus dilaniatum, cruci suffixum. Ut hic, omnem gloriam vestram collocate, ut omnia pro Sponso patiamini; novam in singulos dies excogitate pœnam, qua justitiæ illius, & amori vestro satisfaciatis. Ideo vivite, ut patiamini; & ideo patiamini, ut fiat accessio gloriæ illius, qui tantum passus est pro salute vestra. *Panegyricus S. Dionysii P. Senault Oratorii tomo* 3.

Mortes tardiores sunt acerbiores.

Certissimum illud effatum est, mortes prolixiores esse molestiores, & sæpe mortem inferri alicui cum fit, ut diutius moriatur. Equidem scio, id, quod mortem dicimus, momento dumtaxat contingere, & omnem Tyrannorum crudelitatem, cum omnibus dolis, artibusque efficere non posse, ut diutius mors proferatur. Verum si de morte loquamur, eo modo quo loqui debebant Philosophi, certum est eam æque diu durare, ac metus illam nobis ostendit, & dolor efficit, ut illam sentiamus. Mori incipimus, statim ac mortem metuimus; & mori pergimus quamdiu patimur. Mors martyrum æque prolixa est, ac eorum timores, atque tormenta, & mihi persuadeo illos toties mori, quoties illi ostenduntur, vel in illos exercentur suorum suppliciorum instrumenta. Neque putetis me has rationes comminisci, ut eorum merita amplificem. Mecum consentiunt Judices, & sciunt mortis metum partem esse mortis; quandoquidem parcentes sontibus, illis mortis sententiam pronuntiant ea ipsa die, qua capite plectendi sunt. Non defuere quidam, quibus solus mortis timor mortem attulit, & qui præ timore passi sunt, quod alii per cruciatus subiere. *Ex Panegyrico P. Senault Oratorii tomo* 3.

Virgines ad Martyriũ properabãt ut aliæ ad solatia.

Virgunculæ, S. Ambrosius inquit, quæ suapte natura sunt timidæ, mortem apud nos concupiscunt; & Teclæ, Agnetes, & Pelagiæ cucurrerunt ad martyrium, eo pacto quo aliæ ad choream, ac theatra festinant. Inventa est, addit ille, Virgo quæ inter leones lætitiam prætetulit, & quæ videns e carceribus prodeuntes feras, occurrit illis, easque provocavit. Sancta Pelagia non vulgari motu Spiritus Sancti percita, carnifices ipsos prævertere statuit, sibique mortem consciscere, ut suam tueretur castitatem. Si S. Ambrosius cogitationes ejus assecutus est, illa hæc secum reputabat, cum impudicas persequentium se manus fugiebat: Morior, ajebat illa, libere, ac libenter morior; sed mors mea neque tristis est, neque coacta; & gaudeo, quia profanæ manus, & oculi impudici non coinquinabunt puritatem meam: deferam mecum integritatem, & pudorem meum, & occurram Sponso meo, sine timore, & sine macula. *Panegyricus S. Martini P. Senault Oratorii.*

Gratia in fidelibus gignit mortis desiderium.

Quamvis adeo generosum exemplum stuporem injicere possit omnibus hominibus; tamen videntur mihi, si qui nostræ Religionis norunt principia, nequaquam obstupescere debere; nam primus effectus, quem in fidelium animabus gratia producit, est mortis desiderium. Diceres eos ubi credunt, metum ponere, & eadem virtute, qua Fideles fiunt, fieri etiam strenuos. Placitum hoc adeo verum est, ut S. Augustinus asserat, eum qui mortem timet nondum credere, & nondum illi satis esse persuasum de altera vita; timet enim ne ad illam perveniat: *Nondum credit, qui mortem timet*. Si de fide nostra cum hac severitate judicium ferretur, nonne merito infideles haberemur? quoniam expallescimus, cum nos aggreditur morbus, nostramque perturbans valetudinem vitæ nostræ exitum minitatur? Veri Christiani longe aliter sentiunt, & si tales sunt, quales nobis exhibet Augustinus, patienter vivunt, cum voluptate moriuntur, vitam sustinent, & mortem desiderant: *Christianus patienter vivit, & delectabiliter moritur. Idem.*

Fideles cupiunt mortem, ex quo J.C. pro illis mortuus est.

Nemo mirari debet, si gratia fidelibus omnibus hoc desiderium immittat; mors enim conditionem mutavit, ex quo transiit per Jesum Christum. Illa enim, quæ olim erat supplicium, modo beneficium est: *Justi meritum fit supplicium peccatoris*. Quæ pœna erat, facta est sacrificium; quæ caussa erat timoris nostri, fit spei nostræ argumentum, & quæ ex ore nostro querimonias eliciebat, elicit laudes, & benedictiones. Denique mors finem facit exsilii nostri, & initium nostræ felicitatis; nos a carcere eximit, & asserit in libertatem; nos eripit ex procella, & in portum adducit: atque ut S. Bernardi verbis loquar, hæc est, quæ cum sit inimica gloriæ, eam nobis procurat; cum mater sit tristitiæ, nostrum parit gaudium; & cum sit inferorum janua, nos introducit in cælum. Igitur miramini cum mortis immutata sit natura, homines sensum mutasse: hoc cupere, quod olim metuebant, inquirere quod fugiebant, sibi opem deposcant ab ea, quam tanquam sibi infensissimam arbitrabantur? Hac mente Martyres illam exoptabant. *Ex Panegyrico S. Martini P. Senault.*

Quo majora Tyrannus inferebat tormẽta, eo major ẽ cõstantiã Sancta hæc præferebat.

Dixisses cruciatus recentes addidisse vires Sanctæ N. tormenta illam fortiorem effecisse, & constantiæ ipsius cum dolore crescenti novos semper paratos fuisse triumphos. De illa dici poterat, quod S. Cyprianus de martyribus sæculi sui dicebat: illos inter tormenta nullum præ se tulisse animi motum, & visos fuisse roborari pœnis suis, & armari suppliciis contra carnificum rabiem. *Martyr torquetur, nec movetur; & sua pœna armatur.* Hoc agebat incomparabilis N. quo enim magis furebat Tyrannus, illa fortior erat; quo majoribus ab illo afficiebatur doloribus, eo plures hæc palmis referebat; quo plus sanguinis ex venis ejusdem hauriebat, eo plus fortitudinis, ac virtutis illi Jesus Christus largiebatur. *Idem in Panegyrico Sanctæ Catherinæ.*

Martyres sunt amatores J. C.

Martyres, quorum Ecclesia festum recolit diem, veri sunt amatores Dei; fortitudo eorum, quæ de tormentorum severitate egit triumphum, effectum est amoris eorum; nisi dilexissent, non pugnassent, & illustres victoriæ, quæ de Tyrannis, & Carnificibus retulere, gloriosa sunt invictæ caritatis eorum trophæa. Hinc nequeo, Auditores, exhibere vobis S. N. veluti Martyrem, quin simul tanquam amatorem exhibeam, & ostendam fortitudinem, quam ille testatus est in variis suppliciis, quæ pertulit, certissimum esse argumentum eximii amoris ejusdem. Amor enim, ut in Canticorum canticis est, fortis est æque ac mors; & contemptus, in quo Martyr noster mortem habuit, me docet, hanc licet omnipotens sit, amori resistere non posse. *Idem de S. Victore.*

Sensus amoris S. Cypriani erga martyres.

Cur mihi non licet, ajebat olim S. Cyprianus, amplecti corpora horum generosorum Martyrum, qui adeo crudeles cruciatus passi sunt pro Jesu Christo! Quam libenter deoscularer ora illorum, qui Sanctum illius nomen confessi sunt, fide adeo viva, & ardenti; manus, quæ cum renuissent offerre thus idolis, oneratæ fuerunt tot catenis, & tot ictibus sauciatæ; pedes, qui exsecuti fuerunt tanta vi, ac dolore; venerabilia capita, quæ carnificis gladius a corpore amputavit; membra hæc, quæ laniata, laxata, contracta, & vulneribus confossa fuerunt propter Jesu Christi fidem! Eheu! quantum illa videre cuperem, eaque deosculari! Verum quandoquidem hoc mihi negatum est, fac Salvator amabilis, ut eorum spiritum colligam & ebibam post illos calicem tuum. Fac, ut per amorem mortificationum, atque Christianarum austeritatum, per tranquillam in vitæ hujus adversis patientiam, per integram voluptatum carnis sensuumque abrenuntiationem, & per generosam crucifixionem meorum affectuum, ac inordinatorum appetituum, obtineam hunc spiritum Martyrii, qui suppleat defectui carnificum & variorum suppliciorum, quæ mihi inimicorum tuorum sævitia posset infligere. *Elogia Historica Sanctorum, Tomo* 2.

Jesus Christus nõ tuetur martyrũ vitam, sed illos miraculis protegit.

Martyres expositi fuerunt impiorum furori, eique succubuerunt. Tamen Dei Filius protegebat illos in fortitudine brachii sui, & magnam eorum gerebat curam. Sæpe illos divinitus tuebatur prohibens, ne teterrima quæque tormenta officerent illis; alias momento omnia eorum sanabat vulnera, sed tandem illos gladio interire patiebatur. Ostendebat ubique per prodigia, quæ in ipsorum gratiam operabatur, se posse illos a morte liberare, veluti cum J. C. unico verbo stravit milites, qui ad illum capiendum accesserant, tunc prodidit, se non invitum, ac ultro inter manus eorum tradere. Sinens ergo Martyres mori, quomodonam illos tuebatur? Tuebatur ille non vitam quidem, sed fidem eorum; quia vita eorum suppliciis lacessebatur, quin fidei eorum constantia labefactaretur. Si illi Jesum Christum ejurare voluissent, nequaquam torti fuissent. Quis reddebat eos ita fortes, ut omnia subirent, potius quam a Dei fide desciscerent, nisi Deus ipse, a quo majori cum miraculo sustinebantur, licet fortasse minus specioso in oculis hominum, illos reddendo invictos inter supplicia, quam si per visibilem potentiæ suæ effectum eos imperiose avulsisset de manibus furentium, a quibus torquebantur? *Anno Christiano Tomo* 3.

Ubertas miraculorũ, & benedictionum, quam parit martyrum sanguis.

Sanguis, quem pro J.C. Martyres effuderunt, fertilis fuit miraculis, & benedictionibus: ascendit in cælum usque tanquam vapor suavissimi holocausti, dissolvendus in imbrem gratiarum, quæ in terram decidere debent. Magna hæc luminaria, quo nomine illos S. Augustinus appellat, nunquam puriores, fecundioresque radios emittunt, quam cum extingui videntur. Nunquam hæ Ecclesiæ columnæ firmius solidantur, quam cum videntur everti. Nunquam mysticæ hæ nubes, quemadmodum ab eodem Doctore vocantur, Dei spiritu actæ in omnes terrarum plagas, ut fecundæ fiant tot admirabilium productionum, nunquam eruperunt in fulgura, & fulmina validiora, & salubriora, quam cum ab hominum oculis evanuerunt: *Vocem dederunt nubes*. (*Ps.* 76.) Tunc illæ confregerunt idola, violentius everterunt delubra, inferis terrorem incusserunt, & concusserunt fundamenta Babylonis, quæ in Cælum ipsum insurrexerat. Sanctorum horum Martyrum mors coram Deo satis æstimari non potest. Hic illos habet in honore in magnificam remunerationem pœnarum, & laborum, quos pro ejusdem cultu pertulerunt. Eam adjungit morti Filii sui propter Regni sui incrementum, propter victoriarum ejus perfectionem, atque ornatum triumphorum suorum, eaque utitur ad gloriam eorum immortalem, & coronas immarcescibiles efficiendas. *Verjus in Panegyrico S. Matthæi.*

S. Martyr N. ostendebat tortoribus suis se non timere illorum tormenta.

Generosus Athleta noster, non secus ac alii Martyres post illum, & exemplo illius dixerunt suis judicibus, atque tortoribus: me equuleis, rotis, crucibus torquete; injuste damnate me, in exsilium ejicite, carceri mancipate, vinculis obruite; incendite, discerpite, omnes artus meos lancinate. Nullam doloris speciem prætermittite, nullum relinquite supplicium, quo me non torqueatis. Si in exsilium miseritis, vel minimus terræ angulus mihi mundi totius loco erit; quia ibi Deum meum inveniam. Si mihi mortem inflixeritis; beatam simul

mihi libertatem permitteris, quam cupio, & liberabitis me de carcere hoc terreno, ut regnem in cælo. Si me ignibus, vel ardentibus prunis damnaveritis; ego jam alias superavi flammas, aliosque æstus concupiscentiæ resistens. Quodcumque supplicium mihi irrogaveritis, molestum, & grave mihi esse non potest; nam cor habeo caritate succensum, ad illud non perferendum duntaxat, verum etiam concupiscendum. *Idem in Panegyrico S. Pauli.*

Tyranni obstupescebant pro patientia Martyrum constantia.

Martyres prodibant coram Tyrannis, eisque constanter respondebant, ita ut illis terrorem, ac stuporem injicerent. Tradebantur lictoribus excruciandi, comburendi, crucifigendi; & illi in teterrimis doloribus suis gratulabantur, & suavissimis deliciis reficiebantur: At enim, hæc erant miracula! Esto; Sed Deus idem, qui hæc in illis operabatur, nonne dicta paritate, & secundum varios passionum status, quibus affligimur, eadem in nobis valet operari? Non vult? Nonne idem est J. C., qui nobis suam offert gratiam hac nobis duntaxat conditione proposita, ut nos crucem illius arripiamus, & cum illo simul eamdem bajulemus? Numquid nimis petit a nobis cum ait: *Venite ad me, & ego reficiam vos.* (*Matth. c. 11.*) Proficiamus, dilectissimi auditores, subsidio adeo præsenti, atque efficaci. Millies benedicamus Deo huic Salvatori, quod voluerit hoc pacto ipsa illa; & exemplo suo, & gratiæ suæ impressione omnes vitæ hujus ærumnas mulcere. Satis superque erat efficere, ut inde merita, ac salutem perciperemus, sed hoc illi satis non esse ratus est. Vult præterea, ut ex hoc temporis articulo, uti dicebat olim discipulis suis, tristitia nostra vertatur in gaudium: *Tristitia vestra vertatur in gaudium.* (*Joann. c. 15.*) Vult, nos veritatem verbi illius aperiri, ubi nobis proposuit tanquam beatitudinem ploratus, terræ hujus calamitates, adversam fortunam, persecutiones; *Beati qui lugent.* (*Matth. c. 5.*) Confidamus in illius Providentia tunc etiam cum nobis minus videtur propitia. *P. Bourdalouë in Christianis Exhortation. Tom. 2.*

Quid significet Martyris nomen, & quid de Christianis fideli sentiam.

Solum Martyris nomen sufficit, ut intelligatis, nunc propria testem esse: sed cujus rei? Fideine fabulosæ, & erroneæ? Scio equidem Ethnicos hoc nomine fidem nostram insimulasse. Scio illos nostros Martyres accepisse pro fatuis, furentibus, atque ab omni spe dejectis. Ita illos nuncupavit Antoninus, qui territus aspectu ingentis cujusdam civitatis in Asia, quæ sese obtulit illi sine delatoribus, ut se Christianam esse profiteretur, & ab eodem mortem gratiæ loco obtineret, illos omnes cum hoc convicio dimisit. Ita, miseri, ait ille: si mortem tanto cum furore quæritis, numquid desunt prærupti loci, unde vos dejiciatis in præceps? Desunt funes, quibus vosmet juguletis? Sed quis non videt, hunc neque furorem esse, neque desperationem? Quot extiterunt eu Martyribus nostris, quibus Ethnici Sapientiam nomen negare valuerunt? Quot qui existimati sunt auream habere mediocritatem, omnibusque numeris absolutam virtutem? Quot magnis abundarunt opibus, magnis honoribus, & majoribus etiam sententiis? Ita si illi maluerunt subire jacturam vitæ, opum, honorum, quam Jesu Christi, nonne hoc argumentum est veritatis, & puritatis fidei, quam profitebantur? Ecce, S. Ambrosius ait, ecce cautiones, & fidejussores, quos habeo Religionis meæ. Si dextrorsum intueor, video miraculorum frequentiam carentem numero: si sinistrorsum, innumeram Martyrum copiam invenio: & hi sunt totidem vades, ac patroni veritatis fidei meæ. *Ex Moralibus Sermonibus Tomo 1.*

Quanta iis Martyribus debeamus.

Testes juridici fidei Jesu Christi, quanta vobis debemus? Sine vobis, hactenus fortasse essemus permixti cum corrupta Ethnicorum caterva; sine vobis hactenus fortasse gemeremus in Satanæ laqueis, tristitia libidinum ejus mancipia. Sine vobis fortasse essemus adhuc involuti tenebris idololatriæ: si enim tanquam ignavæ pecudes, fautores placitorum mundi passi fuissemus nos trahi vel futilibus sæculi promissionibus, vel æstu nostrarum cupiditatum, ubi essemus modo? Immortales habeantur gratiæ, & gloria divino Reparatori nostro, qui vos elegit futuros imitatores passionum suarum, sequestres veritatum, incorruptibiles fidei suæ testes, & columnas Sanctæ Religionis suæ, quam ad nos sermonibus vestris transmisistis; quam verbo vitæ vestræ, & morum vestrorum sanctitate confirmastis, & quam tandem sanguine vestro signastis: *Ipsi Martyres, fidei Christi Martyres, id est hujus fidei testes fuerunt*, S. Augustinus ait. *Auctor Anonymus.*

Martyrum hujus gaudia, & consolationes in teterrimis cruciatibus.

Videte, S. August. ait, Martyres omnes exultantes gaudio ad aspectum cruciatuum suorum, amplectentes carnifices suos, deosculantes manus eorum, a quibus interficiuntur, capitibus suis ardentes prunas in coronæ speciem distribuentes, & harmonice in rogis suis concinentes; Nonne diceretis hos omnem amisisse sensum, & vix sui compotes esse? Vestra vos non fallit opinio dicit hic Pater; gutta una præclari calicis, quo Deus in Cælis utitur ad replendas lætitia omnes facultates animæ Beatorum: *Calix meus inebrians, quam præclarus est!* (*Ps. 22.*) Modica gutta ex hac aqua gaudiorum cœlestium in horum Martyrum animam dilapsa, eos tali modo inebriavit, ut sui compotes minime sint: inveniunt, ut inquiunt, Paradisum suum inter rotas, & equuleos, atque fornaces, licet hæ sint exiguæ inferorum imagines. Ecce sublimis hæc lectio, quam caro, & sanguis non capit, quam Sanctus N. nos docet tormentis suis; hic nobis aperit solidum hoc, verumque gaudium, quod in tormentis latet, cum ibi quiescit tanta cum suavitate inter supplicia, cum metuit unum illud, videlicet ne diutius pati prohibeatur. *Ex Panegyrico P. Texier T. 2.*

Admirabiles effectus, quos gignit amor J. C. in corde Martyrum, qui pro eodem J. C. moriuntur.

Quam potens, & ardens est in Martyrum cordibus amor, efficiens, ut pro J. C. moriantur! Non deest illis satis valida caussa, videlicet cogitatio J. C. qui propter illos mortuus est. Hinc S. Laurentius Justiniani animadvertit, inter veteris testamenti Patriarchas juvantos esse, qui variis enituerint virtutibus, fide, ut Abraham; obedientia, ut Isaac; patientia, ut Job; misericordia, ut Tobias; at neminem, qui in Sacris Bibliis laudetur præsertim propter amoris, atque Caritatis excellentiam. Laus hæc reservabatur legi gratiæ, in qua Jesus Christus accensurus erat ignem in cordibus plurimorum Martyrum, qui illum testati sunt sanguinis sui effusione & vitæ suæ detrimento. Hæc etiam est utilitas mortis Martyrum, quod peculiarem habeat rationem cum morte Filii Dei, pro quo illam passi sunt. Hæc igitur mors est per semet adeo pretiosa, & quæ velut signum superadditur illi, quæ pro ejusdem caussa perfertur. S. Paulus ait, nos quodammodo insitos esse in morte Filii Dei: *Complantati similitudini mortis ejus.* (*Rom. 6.*) Ramus trunco insitus, inde succum haurit, & vitam, quæ mox etiam in fructus se effundit. Martyrum enim tumuli insiti sunt in Cruce Filii Dei, unde existit quædam commixtio gloriæ, quæ illos pretiosos, & venerabiles reddit; *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. Panegyrici Sanctorum Biroat Tom. 2.*

PRO COMMUNI DOCTORUM ECCLESIÆ,

Et aliorum, qui fideles sanctificaverunt Scriptis, & Sermonibus suis.

M O N I T U M.

Post Apostolos, qui in universo terrarum orbem fidem fundaverunt, recensendi erant Doctores, qui tanquam præcipua Ecclesiæ luminaria propugnaverunt illam contra Hæreticos, Schismaticos, aliosque inimicos, qui eamdem penitus convellere conati sunt. Propter hanc qualitatem S. Paulus illis secundum locum assignat tanquam præcipuis hujus Ecclesiæ membris, quæ doctrinæ eorum, eruditisque scriptis, ac laboribus acceptum referre debet decus, atque integritatem suam. Sed operæ pretium facturum me censui si Ecclesiæ ordinem sequerer, quæ in Communi Sanctorum post Officium Apostolorum subdit illud Martyrum, de quibus in superiori Titulo fuimus locuti. Quod pertinet ad Doctores, quos loco novimus, ut eos melius ab aliis Sanctis distingueremus, cum quibus rationem aliquam habere poterant, animadvertendum est, in illustri hac classe non collocari solum Sanctos Patres, qui scriptis suis impugnarunt hæreses, quæ ipsorum temporibus insurrexerunt, puta Augustini, Hieronymi, Athanasii, Gregorii, Chrysostomi, ac tot alii qui nobis suppeditarunt arma, quibus decertavimus cum ministris iniquitatis, qui flagitiosis novitatibus suis corrumpere voluerunt sanam doctrinam, & Apostolicas Traditiones: sed hunc Doctorum titulum extendimus ad eos etiam, qui scriptis, atque prædicationibus suis tuentur, vel docent Catholicas veritates, novisque erroribus adversantur, & illis, qui sæculis omnibus tritico superseminaverunt zizania.

Præterea notandum est, ubi elaborandus sit Panegyricus Doctoris hujusmodi, vel cum ad illum elaborandum copia suppeditanda sit; licet nosmet ad hanc unam coarctaverimus qualitatem, non ideo animum esse nobis excludendi actiones, aut virtutes, quæ illius exornare possint elogium: fieri enim potest, & sæpe etiam usuvenit, ut unus idemque homo pluribus ex locis spectari queat: sed loquimur de eo Sancto, qui nobis ex hoc loco præsertim fit notus, qui primum sermonis argumentum constituit, & illis, qui alios huic voluerint titulos adnectere integrum relinquimus, ut ex Bibliotheca nostra alteram rerum copiam depromant.

PRO

PRO COMMUNI DOCTORUM ECCLESIÆ,

& Aliorum, qui sanctificeverunt Fideles scriptis, atque Sermonibus suis.

Paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, & faceret, & doceret in Israel præceptum, atque judicium. Elogium Esdr. Eccl. L. 1. cap. 7.

Doctor cum Esdra potest comparari.

HÆc verba in Scripturis dicuntur de homine, quem elegerat providentia ad restituendam in Populo Israel cognitionem legum, & magnalium Domini. Quænam fuit hujus populi ignorantia, cum permixtus cum Barbaris in acerbissima captivitate, vidit se pene exutum pretioso divini verbi thesauro, qui tanquam sacrum depositum illi præ cæteris terrarum nationibus creditus fuerat, quemadmodum S. Paulus testatur? Tunc non erant neque Propheta, qui proferret Oracula, neque Scriba, qui illa colligeret, neque Doctor, qui eadem explanaret. Tunc Sancta Biblia, in quibus Deus jusserat describi mandata, quæ irrogaverat, & mirabilia, quæ in populi ejusdem gratiam fuerat operatus, ruderibus infelicis Jerosolymæ sepulta, non videbantur amplius, ac deinde necesse fuit, ut fideles secuti duntaxat infirmum lucis radium, quo olim illustrati fuerant, & qui vix eorum oculos afficiebat per densam obscuritatem quæ illis offusa erat, profitebantur, se colere Deum, quem ignorabant, atque cum religioso cultu quem præscripserat Deus, permiscebant populorum superstitiones, quibus fors armorum illos subjecerat. Sanctus hic vir *præparavit cor suum, ut investigaret legem Domini*. Hujus curis, atque laboribus Sacri Codices, quibus funestæ perturbationes Judææ non pepercerunt, restituti sunt, Templum iterum ædificatum, altaria posita, Israel edoctus, & Altissimi cognitio fuit ad posteritatem transmissa. *Ex Manuscripto Sermone.*

S. hic Doctor plenus erat pietate, humilitate.

In Sancto N. sinceram admiror pietatem, profundam humilitatem, ardentem caritatem. Sincera hæc pietas deduxit illum ad scientiam sine errore, profunda hæc humilitas ad sublimem scientiam perduxit; & insignis denique caritas viam illi stravit ad scientiam renidentem. Neque satis est: cum per sinceram pietatem pervenisset ad scientiam ab omni errore vacuam, hæc scientia pietatem ejus solidiorem effecit. per profundam hanc humilitatem sublimem assecutus scientiam, hæc scientia humilitatem ejus perfecit; & demum cum per ardentem caritatem adeptus fuisset nitentem scientiam, hæc illius caritatem ad agendum paratissimam reddidit. *Ex Manuscripto Sermone.*

Quid ex S. Hieronymi exéplo valeat depromi.

Ad texendum Elogium Sancti hujus Doctoris Ecclesiæ sufficere videretur titulus gloriosus, quem illi tribuit Ecclesia, Doctoris magni, vel Doctoris antonomastice. Si enim S. Paulus confert cum Apostolatu qualitatem Doctoris generice, quodnam esse debet meritum illius qui ita enituit in hoc illustri ministerio, ut magni nomine decoraretur singulari prærogativa inter eos, qui digne hoc eodem munere perfuncti sunt? Nonne dicere possumus cum S. Laurentio Justiniano, Patrem hujus characteris esse: *Lumen mundi, Præconem Regni Jesu Christi, Interpretem cælestium Oraculorum, Catholicorum veritatum Patronum, verbo, magnum & incomparabilem Ecclesiæ Doctorem? Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Sanctus hic Ecclesiæ inimicos impugnavit.

Magnus iste Sanctus haberi potest tanquam insignis Ecclesiæ Doctor, qui fidei suæ puritatem sustinuit contra omnes Sectarios, qui oppugnarunt illam, & puritatem Doctrinæ suæ contra sæculi sui laxitatem. Denique Sanctus hic in scriptis suis, tanquam armamentario reliquit arma ad decertandum contra Ecclesiæ inimicos qui hæretici sunt, usque ad finem sæculorum, nihilque intentatum reliquit, ut in corde creaturarum omnium insculperet amorem erga Deum, & erga proximum. *Idem.*

Deus Sanctū hunc omnibus donis cumulavit.

Replevit Deus magnum Sanctum hunc dono scientiæ cum auctor illi fuerit, ut legeret, evolveret, & consuleret auctores omnes cum sacros, tum profanos, ut secernere posset bonum a malo, vera bona a falsis, & ut præclaras cognitiones, quas sibi tot sudoribus, vigiliis, laboribusque pepererat, traduceret ad semet in fide confirmandum, alendum, atque muniendum. Dedit illi quoque Deus donum intellectus non in mensura, & affluenter implevit illum, ex quo non solum cognovit, & secrevit sensus mysticos latentes sub cortice litteræ, & sub figuris, allegoriis, ac similitudinibus, quibus scatent sacra biblia; sed etiam plenitudinem hanc communicavit fidelibus omnibus utriusque sexus, qui in variis terrarum plagis dispersi sunt; & sublimi hac eruditione usus est ad expugnandos, & confundendos Ecclesiæ inimicos, qui detorquere conabantur in privatum sensum verba divinorum bibliorum, explicans ipse per se fidelibus sensus veros, juxta quos sunt intelligenda. *Auctor Recens.*

Quomodo Deus ipse huic Doctori tradidit Sanctarum Scripturarum cognitionem.

Littera occidit, & spiritus vivificat. Nullus hæresiarca, nullus est hæreticus, quem littera, ut ita dicam, non occiderit per abusum Sanctarum Scripturarum. Per secretam superbiam proprio intellectui mancipati, secuti sunt errores, ac in ludibrium mortalium omnes adduxerunt infirmitates suas. Cum Deus in Scripturis Sanctis cum hominibus loqueretur, ipse quoque, ut ita dicam, humano more locutus est; hæc vocabula, hæ locutiones, hic hominum sermo complectitur sensum Dei. Littera cortex est, sub quo latet sensus mysticus, & divinus. Unus fuit Dei Spiritus, qui sub humana littera detexerit sensum spiritualem Doctori nostro: spiritus enim hominis nesciret corticem pervadere, quin erraret; & non videns nisi quod littera naturaliter offert menti, id unum intelligit quod est infra captum suum; si longius procedit, errat. Spiritus solus effecit, ut S. Doctor noster assequeretur verum divini sermonis sensum & modo qui Ecclesiæ Sanctæ conformis est. En cur ante Salvatoris adventum populus Judæorum nonnisi humilem, crassam, rudemque habuit cognitionem Scripturarum; in his nihil nisi terrenum, ac naturale cognovit. Sancti dumtaxat Patriarchæ, Prophetæ, aliique nonnulli veteris Testamenti, ac inter alios Sanctus noster Doctor penetrarunt sensum spiritualem sanctorum librorum; sed hoc accidit per peculiarem Dei revelationem. *P. Croiset in Asceticis Tomo 5.*

S. Doctor N. habuit scientiam sanctorum

Doctor iste Sanctorum scientia fuit præditus, quæ sita est in divinarum Scripturarum intelligentia. 1. quia nemo cum majori assiduitate illas meditatus est. 2. quia illis usus est ad conterendos Hæreticos, & quia suppeditavit arma contra omnes, qui labentibus sæculis contra Ecclesiam insurgent. *Idem.*

Labores, quos hauserunt Apostoli, ut veram Religionē constituerent, & eas, quæ mites, & suaves videbantur, everterent.

Plura requiruntur in eo, qui alios docet. Ut hoc utiliter peragat, opus est auctoritate, & a Discipulis amandus est. Oportet, ut quæ tradit placeant Auditoribus. Libenter etiam audiuntur Potentes sæculi, qui cum possideant terræ bona, large, effuseque illa iis concedunt, qui sese illis præbent erudiendos. Apostoli in penitus oppositis circumstantiis versabantur. Non solum nulla per se pollebant auctoritate, sed qui hac pollebant, nihil relinquebant intentatum, ut seducerent homines, eosque ad Apostolos persequendos impellerent. Si aliquorum benevolentiam, ac fidem sibi conciliabant, vix fieri poterat, ut inde aliquam perciperent utilitatem. Inhumani enim Tyranni ita torquebant Apostolos, ut nullibi illis permanere liceret; volebant hos ex omnibus oppidis extrudi, ab omnibus populis repelli, & omnibus Legum privilegiis orbari. Præterea vitæ recens genus, quod Apostoli conabantur invehere, durum erat, atque molestum; ea vero e contra, quam evertere adnitebantur, suavis erat, & jucunda. Esto etiam si qui severas Evangelii leges sequi se adstringebant, aliquem fructum percepissent; sed quæ utilitas erat Christianum fieri persecutionis tempore, cum Christianam Religionem amplecti nemo poterat, nisi jam decrevisset sibi martyrium esse subeundum? *Ex anno evangelico Lambert. Tomo primo.*

Quomodo Deus repleverit spiritum S. Bernardi luminibus suis.

Deus replens Sancti hujus Doctoris mentem, eamque suis luminibus circumdans, revelabat illi non veritates solum, & mysteria sua, verum etiam secreta, quæ *profunda Dei* a S. Paulo vocantur. Videbatur cælum totum in spiritum ejus descendere, vel spiritus ejus totus in cælo versari. Legere satis est admirabilia ejus scripta, quæ edidit in sacros Libros, ut innotescat sensuum ejus sublimitas, & profunda eruditio in secretis mysticæ Theologiæ. Loquebatur de perfectionibus adeo alte, & stylo adeo sublimi, ut facile sit cognoscere illum a Deo afflatum fuisse, & a Spiritu sancto fuisse eruditum. *S. Joannes* scientiam hausit *in pectore Jesu, Thomas in latere, Petrus in sinu Patris, Paulus in tertio cælo.* Sed Sanctus hic hausit eamdem ex raptibus contemplationis, vel tanquam Moyses alter in montem sublatus loquebatur cum Deo, & Deum loquentem audiebat. Heu! *quam cito discitur ubi Deus est magister!* Hinc nescio quis ex eruditissimis Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus Sanctum N. vocat hominem vere Apostolicum, & missum a Deo. Et profecto cum Apostoli omnes eruditi fuerint a Deo secreta, intimaque Spiritus sancti infusione, per quam ostendit illis brevi temporis spatio veritatem, & certitudinem doctrinæ, quam Jesus Christus illis tam frequenter nuntiaverat, dum versaretur cum illis; ita ut intellectus eorum, voluntas, & lingua nihil conciperet, amaret, & prædicaret, nisi cælestes veritates, statim ac spiritu eodem repleti fuerunt: *Repleti sunt omnes Spiritu S., & cœperunt loqui.* (*Act.* 2.) Ita Sanctus N. intrinsecus in eadem schola eruditus fuit, & hausit ex fonte eodem plenam, claram, integramque Scripturarum intelligentiam. Vitæ illius scriptores docent, illum in ictu oculi assecutum fuisse verum sensum mysteriorum, quæ continent, in obscuritate sua, ipsumque inter amicos dicere consuevisse, sibi in hoc studii genere non alios fuisse magistros, quam quercus, & fagos, quia in agris præsertim, atque nemoribus acceperat per meditationes, & preces vivida lumina, quæ in operibus ejus coruscant. Stylus Sacræ Scripturæ, qui ubique videtur effusus, satis ostendit, illum hausisse ex hoc inexhausto fonte, ex quo Apostoli quoque, sublimes cognitiones suas hauserant: neque ille uti potuisset divinis hisce locutionibus tanta vi, ac facilitate, nisi plenus fuisset Spiritu S., qui easdem divinitus inspiraverat. Undenam fit, quod ipsi adeo parum proficimus in Dei, & veritatis cognitione? Nisi quia majorem æquo sensibus nostris licentiam permittimus; nisi quia spiritus noster sese effundit extrinsecus, & ut ita dicam extra se evagatur; nisi quia per sensus tot ultra citraque transeunt imagines, atque phantasmata, quæ nos corrumpunt, vel saltem dissipant, & vetant, ne mentem ad objecta cælestia transferamus. Hinc S. Paulus Apostolus dixit: *Animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt.* (1. *Cor.* 2.) Mirum igitur esse non debet, si Sanctus N. tantos, ac tam celeres in scientiam Sanctorum progressus ediderit; quoniam perfecte sese colligebat, & vix permittebat, ut sensus sui iis perfungerentur officiis, quæ erant necessaria,

sis, atque illis interdicens, quoad fieri poterat, usum rerum omnium, quæ vitæ civili inserviunt, eorum opera utebatur in iis, quæ ad pietatem, aliaque Religionis munia spectabant. *Ex Speciminibus Panegyricorum, Tomo secundo.*

SanctusN. tanquam vere doctus, hoc discernere novit & in certaminibus, quæ illi ineunda fuerunt cum pluribus Hæreticis, cum præsto esset, ut in reliquis componeret, nunquam voluit sibi verba fieri de pace, donec illi sine dissimulatione, vel dolo, aut explicatione subscripsissent dogmati, quod in Ecclesia erat constitutum. Semper huc illos revocabat; norat enim ea, quæ Sanctus Hieronymus deinceps scripsit, Catholicam veritatem minus pati in bello aperto, quam in simulata cum hæreticis pace. *Sermo Manuscriptus.*

Sanctus N. ut Moyses, & S. J. Baptista fuit electus a Deo, ut doctrina sua illustraret Ecclesiam.

Deus Moysen constituit, ut esset interpres voluntatum suarum, eique necessaria communicavit lumina, ut explicaret legem, & doceret populum suum. Seorsim egit familiariter cum Deo ubi didicit secreta ejus, & facie ad faciem locutus est ad illum. Nonne ex horrore deserti Deus S. Joannem Baptistam evocavit, ut doceret populum Israel præcipuum Religionis mysterium, videlicet Messiæ nativitatem? In lege nova in secreto cœnaculi receperunt Spiritum Sanctum Apostoli, & gratia illius facti sunt omnium Populorum Magistri, omniumque terrarum doctores. Sanctus Paulus ab initio conversionis suæ, ut se ad Apostolatum præpararet, nonne triduo latuit, atque in hoc secessu permansit non bibens, neque vescens, & per austerum hoc jejunium mox dignus habitus fuit extasibus admirabilibus, in quibus maxime abscondita didicit secreta, & eminentissimam Theologiam? & simili ratione nonne S. Petrus post secessum atque jejunium post peccatum suum a Deo fuit electus, ut illustraret Ecclesiam scientia cælesti, non secus ac Seniores illi, ut esset Magister fidelium, eosque in rectam cæli viam perduceret? *Auctor Recens.*

Quoad spiritum sapientiæ, atque intellectus repletus fuit ea cum ubertate, quæ mundi totius oculis apparet; neque solum recepit sapientiæ naturalis donum, sed ea quoque plenus fuit, quam studio adeptus est, & lectura profanorum Auctorum, quam perfecte possedit, & qua opportune usus est in operibus suis contra inimicos Ecclesiæ. Sed sæculari eruditione, & profana Sapientia seposita, dico illum in seipso conjunxisse quidquid magis commendabile est, & eximium, omnes virtutes sapientis Ecclesiastici, quæ sunt præcipue zelus salutis animarum, & amor religionis, quem sequitur odium hæresum. Paupertas, continentia, religiosa mortificatio fuerunt virtutes illi acceptæ, atque jucundæ, quod luce clarius ostendit ipsum perfectum fuisse doctorem. *Idem.*

Dedit illi Deus scientiam Sanctorum.

Sanctorum scientia posita est in cognitione Sanctarum Scripturarum: continent enim quidquid ad salutem est necessarium. Sanctus hic in hac re fuit incomparabilis. Refulsit Solis instar ab ortu usque ad occasum; & sublimis hæc Sacrorum Bibliorum cognitio peperit illi odium hæreticorum omnium temporis sui, amorem omnium Fidelium, doctorum omnium admirationem; sed hæc illi ne unum quidem injecit motum vanitatis. *Idem.*

Contra illos, qui in sua scientia temporis præsumunt, & honesto superbiunt.

Hæc sunt prodigia, quæ placuit Deo ostendere in hoc Sancto Viro consocianti in persona sua eminentem scientiam cum profunda humilitate, quæ raro simul in uno, eodemque subjecto inveniuntur. Nos quidem nonne æque ablumur a magni Sancti hujus humilitate, ac a scientia, & ingenio, quandoquidem ne minimam quidem laudem consequi possumus, quin mens nostra statim intumescat, & se veram magnitudinem, & supereminens meritum se putat assecutam, quod vere nihil est nisi tumor, & vanitas? Hoc est temporis ingenium; ubi in duabus, vel ad summum tribus in circumstantiis acris ingenii vim præ nobis tulimus, statim præclari ingenii auram aucupamur; ideoque nanciscimur nitendi occasiones; cupimus hæc a nemine ignorari, & per ineptissimam vanitatem omnium, recinimus echo laudibus, plausibusque nobis delatis, & putamus nosmet immodicis attollere laudibus posse, cum nosmet ab aliis laudari cognovimus. Ad hanc quoque diem eruditi extant viri, inficias ire non possumus; sed plerumque hoc accidit, quia ipsi nimis se ostentant; si enim occurrunt aliqui inter ceteros nitentes, statim quamdam exercent dominationis speciem in litterarum imperio eo usque, ut sibi palam inimicos infestissimos pateat eos, qui pedibus in ipsorum sententiam non abeunt. Hinc prodigii locum habitum est hoc scientiæ fœdus cum humilitate christiana, quod in Sanctis dumtaxat reperitur, vel saltem, quod sanctitas una parere potest. Cum enim inter homines adsit ars nitendi inter ceteros, cumque ars hæc unum sit ex primis mundi elementis: *Secundum elementa hujus mundi* (*ad Col. 2.*) ut Apostolus loquitur: adest etiam ars latendi, quam Sanctorum scientiam vocamus, & quam admirabilis Doctor noster peculiari modo possedit. Si animalia invenere viam abscondendi talenta sua in hominum oculis; Sanctus hic, qui sua celare non poterat, quia ipso invito renidebant, nactus est artem illa in oculis suis abscondendi per humilitatem adeo æque profundam, ac sublimis erat ejusdem scientia. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Scientia sine caritate obest potius quam prodest.

Ut ex hoc sermone proficiamus, discamus satis non esse habere lumina scientiæ, nisi adsit ardor Caritatis, & sicut utrumque maximam affert utilitatem, ita scientiam solam futuram caussam damnationis nostræ, eo quod melius quam alii cognoverimus officia nostra, eaque neglexerimus. Sed etiam, si qui erudiunt multos ad justitiam, hoc est ad perfectionem, & praxim reliquarum virtutum per scientiam in cælo nitescere debent tanquam sydera, juxta Salvatoris promissionem, quanam erit gloria eorum, qui ad Sancti N. exemplum ad gloriosum hoc munus labores suos, scientiamque consecraverint?

Cujnam rei vacet Doctor in secessu suo.

Mirum est, quod homo sepultus in solitudine sua, infirmitatibus obrutus, jejuniis confectus, vigiliis, & jugibus exercitationibus austerissimæ pœnitentiæ, ad maciem redactus, sufficere posset gravibus occupationibus, quas salut erga Ecclesiam, caritas in proximum, & sui nominis existimatio procurabant illi. Existimatione illius in dies crescente ab omnibus terrarum provinciis consulebatur; confluebant ad illum, tanquam Christianitatis Oraculum, confugiebant ad illum, tanquam unicum Ecclesiæ Doctorem; præcipuum illius studium illud erat Sacrarum Scripturarum. Silentio prætereo reliqua incomparabilis Doctoris nostri opera, declamationes, orationes, ac infinitas id genus elucubrationes, quarum si meminisse vellem, fastidium vobis crearem. *P. Croiset in Asceticis.*

J. C. reliquit Ecclesiæ suæ, & sancto huic Doctori intelligentiam Scripturarum.

Unus potuit J. C. nobis conferre intelligentiam Scripturarum, & relinquens Ecclesiæ spiritum suum, reliquit illi cum deposito fidei suæ intelligentiam earumdem. Hæc una jus habet inalienabile cognoscendi verum sensum earum, & conferendi Doctoribus quos illa sua probaverit auctoritate, facultatem illam fidelibus aperiendi. Hæc errare non potest, quippe Spiritus Sanctus illam animat, regit, illuminat; extra scholam ejus nihil nisi ignorantia, illusio, fallacia, mendacium invenitur; extra Ecclesiam nonnisi tenebræ occurrunt, & si quod lumen apparet, hoc non aliud est, quam obscuræ faces, quas improbæ exhalationes producunt; falsus nitor, ignes fatui, qui omnia in præceps adducunt, & qui nonnisi in errorem possunt inducere. Omnes revoca hæreticos ab ipsis Ecclesiæ incunabulis; ne unus quidem est, qui proprium spiritum secutus non fuerit, propriisque adhæserit luminibus, cum veritatis detrimento. In hoc pertinaces, quod Ecclesiam audire nolunt, in quas insanias, miserosque errores prolapsi non sunt, sequentes infirma lumina propriæ mentis? Nullum abit sæculum, quod tristia hujus rei non præbeat exempla. Sanctus Doctor noster longe aliter se gessit; neque enim subibat unquam populorum edocendorum provinciam, nisi consuluisset Ecclesiam timens ne caderet, simulque alios in errorem induceret. *P. Croiset in Asceticis, Tomo 1.*

Sanctitas N. medium illi fuit ad scientiam comparandam.

Pietas N. fuit secretum admirabile, & præcipuum medium, quo usus est ad profundam hanc sibi scientiam comparandam; secretum, quod pauci norunt, sed quod Sanctus noster didicerat a Propheta David, qui primus eodem fuerat usus: *Accedite ad eum, & illuminamini.* (*Ps. 33.*) Vos, qui illuminari vultis sublimioribus cognitionibus, quibus mens humana capax est, ad Deum confugite; nam sicuti quo magis ad Solem accedimus, eo magis illius radiis illustramur, ita quo propius accedimus ad Deum, qui fons est luminum omnium, eo magis luminibus ipsius penetramur. Ex hoc igitur fonte Sanctus N. hausit scientiam adeo profundam, & raram; Sanctus factus est, ut doctus evaderet; non quod scientia sit finis sanctitatis, sed quia sanctitas certum est medium ad scientiam adquirendam. A teneris unguiculis plures impendebat horas quotidie in oratione, & hunc contraxerat habitum, qui mox fuit prima, & maxima vitæ suæ occupatio, quam ob rem de hoc dici potest quod olim Salomon de seipso dicebat: *Optavi, & datus est mihi sensus; invocavi, & venit in me spiritus.* (*Sap. 7.*) Optavit, & petiit scientiam hanc, & hæc fuit affectus orationis suæ, & mox prætulit eam, non secus ac magnus Rex ille omnibus magnalibus familiæ suæ, & omni spei fortunarum suarum, omnibusque bonis, ac juribus, quæ genus suum illi poterat comparare: *Et præposui illam regnis, & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius.* *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Ut quis Sapiens fiat, implorare cælestem opem ad imitationem Sancti N.

Neque melius inire poterat consilium Sanctus N. ut sapientiam indipisceretur, quam eamdem petere a Deo. Præclarum illi aderat ingenium, & sublimibus cognitionibus par; ejusque magnitudo, atque extensio stuporem injiciebat illis ipsis, qui antea illum propter modestiam, ac verecundum silentium contempserant. Memoria ejus immensus erat thesaurus, ex quo nihil excedebat, ejusque penetrandi vis, & facultas non aberat a prodigio; verum sicuti humana mens suis est finibus circumscripta, & cum agitur de divinis, nihil videt nisi fidei luminibus juvetur; ille in Oratione sublimes has hausit cognitiones; quapropter altissima quæque mysteria perscrutatus est, ubi alii multi ante ipsum nonnisi tenebras invias nacti erant. Ita ex historia vitæ ipsius constat, ipsum nunquam studiis operam addidisse, nisi post affusas preces; nunquam consultum fuisse de difficili quapiam quæstione, nisi ille ipsum consuleret Deum, antequam responderet: quapropter assero scientiam illius similem fuisse lumini ignis Caritatis, quo ardebat, & pietatem ejus esse fructum scientiæ, vel unam vicissim fuisse caussam, & effectum alterius. Caritas illum studio addicebat, ut semper se parem efficeret, qui Deo serviret; & sanctæ cognitiones, quas adquirebat, illum ita Deo adnectebant, ut sæpe sensuum usum amitteret. *Idem.*

Quomodo S. N. hauserit scientiam ex luminibus superioribus.

Quemadmodum admirabili huic Doctori accepta referenda est methodus illa regularis, quæ regnat in schola, cum qua expediuntur opiniones, errori persona aufertur, veritas in suum lumen adducitur, & perspicue fidei dogmata explanantur; ita secundum verum Ecclesiæ & PP. sensum, Hæresis

nullum

nullum habuit inimicum Sancto N. magis infensum, nunquam enim resistere potuit contra illius soliditatem, & audeo dicere, contra Doctrinæ ejusdem infallibilitatem. *Pater Croiset in Asceticis.*

Nulla scientia est in qua non excelluerit, nec difficultas, quam nō complanaverit.

Ne miremini, si dixero, nulla esse naturæ secreta, quæ admirabilis doctor noster non aperuerit; nullas esse in Philosophia difficultates, quas ille non complanaverit; nulla in Theologia mysteria, quæ non explicuerit; nullam in morum disciplina virtutem, aut vitium, quorum levissima discrimina non connotaverit; nullum in politicis acumen, de quo non differuerit; nullam Hæreticorum objectionem, quam non refutaverit; nullum in schismate secessionis colorem, quem non impugnaverit; nullam gratiam, quam perscrutatus non fuerit, ille proculdubio possedit omnia dona, quæ in aliis divisa sunt. Quem non profligavit errorem? Quem conscientiæ casum non resolvit? Quem Scripturæ locum interpretatus non est? Eruditus in cognitione Ethnicarum superstitionum, tanquam Tertullianus, Sanctus Cyprianus, & Arnobius; Theologus tanquam Sanctus Augustinus, & Sanctus Gregorius Nazianzenus; in Scripturarum interpretatione peritus tanquam S. Hieronymus; moralis tanquam S. Gregorius, & S. Chrysostomus; lenis, & fluens tanquam SS. Ambrosius, atque Bernardus. Videtur illos ideo subsecutus esse in ordine temporum, ut omnium quodammodo spiritum colligeret. *Ex Elogiis historicis.*

Sanctus N. invictè suadet Atheos, & Ethnicos.

Ex omnibus doctis, eruditisque Viris nemo est, qui majori vi, ac lumine persuaserit Atheis quidem unum esse Deum; Ethnicis vero, unum duntaxat oportere esse Deum, quam Sanctus N. Doctor iste in ipso usque Naturæ sinu rei caussam petit. Ut primos evincat, eorum verba sensibus eorum opponit: menti eorum crucem figit, & ex invitis veritatem extorquet. Ostendit illis necessario petendum esse principium, quod prima sit caussa effectuum omnium, quos videmus; motus eorum nos adducere in eum statum, ut simus immobiles; numerum eorum nos adducere ad unitatem; creaturas nos ad Creatorem attollere; tot opera, quorum pulcritudine trahimur, aperire nobis divinum opificem, a quo facta sunt; varias eorum qualitates totidem esse voces, a quibus erudimur; eorum sermonem ab omnibus percipi, & satis esse rationis compotes esse, ut nobis sit de Dei existentia persuasum. Ille docet Deum ex communi mortalium omnium consensu esse ens supremum, perfectum, atque beatum; ipsum omnia hæc amittere privilegia, ubi unitatem amittit: & si socium habeat, videre statum divisum imperium suum, imminutam perfectionem, ac turbatam felicitatem. *P. Senault ex Oratorio.*

Sanctus hic Doctor repletus erat scientia & caritate.

Cum Sanctus hic Doctor incredibilem haberet caritatem, qua ferebatur ad omnia aggredienda pro salute animarum, scientia illum ita feliciter moderata est, ut nunquam eruperit in illum zelum imprudentem, qui ab Apostolo *zelus non secundum scientiam* vocatur. Hinc facile est videre quibus & se, & simul alios periculis objiciant illi, qui sine sufficienti, probatæque scientia sese in Asceticæ vitæ magistros erigunt, & fieri quærunt alii duces vitæ illius, quam minime norunt. Etenim, quæso, quid ex hac præsumptione contingit, nisi quod aliquando Filius Dei de Pharisæis verba faciens dixit: si cæcus cæco ducem se præbere voluerit, futurum ut uterque decidat in foveam, quæ illi sese objecerit? Heu! quam frequens hoc sæculo malum est! quo plurimi sequuntur impetum zeli imprudentis! qui cum vix aliquam delibaverint suavitatem in oratione, & servitute Dei, statim se aliorum directores constituunt, tanquam arbitri de rebus disceptant omnibus, rejiciunt quidquid non intelligunt, & sæpe dum in minimas noxas deliraviunt, sibi non cavent, ne majores invehant per errores, & ineptias, in quas conjiciunt eos, qui eorum regimini subjiciuntur! Ita est, audeo dicere, in Christiana morum disciplina nihil est periculo propius, quam rudis homo zelo succensus: nam illa virtutis species, quæ in illo apparet, cum probet rationem vitæ illius, cujus labes & vitia mundus ignorat, si error viam sibi facit in caput ejus sub majoris reformationis specie, licet ignarus, poterit tamen plures fallere, quam eruditi Theologi possent ab errore revocare; ubi zelus suus, qui sæpe non aliud est quam secreta vanitas, & subdola ostentatio, comparaverit eidem magni directoris, probique Viri celebritatem. Hinc sequitur, non zelum, nec virtutem simpliciter efficere hominem idoneum ad alios regendos, sed scientiam cum pietate conjunctam: *Labia Sacerdotis custodiant scientiam*, (*Malach. 2.*) inquit Propheta; & Deus ipse repellit eos, qui sacris se ingerunt ministeriis sine scientia necessaria: *Quia scientiam repulisti, abjeci te, ne sacerdotio fungaris mihi.* (*Osee 4.*) Hoc magnum est Divi Thomæ erga Sanctitatem promeritum, quam per eminentem scientiam suam tutam reddit, & ab omni erroris suspicione & periculo vacuam, illam erudiendo, & sese illi ducem præbendo in via adeo parum frequenti, tot laqueis referta, & circum undique horrentibus, præcipitibusque locis præpedita. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Quomodo S. hic Auctor mirè in modū explanaverit veritates Fidei ratione, eis tribuerit quādā evidentiæ speciem. Nullus magister

Cum non omnes Religionis veritates æque explicite revelatæ fuerint; & alias principia ex quibus inferuntur, non semper sint æque perspicua, ut nulli sint disceptationi obnoxia; dicere possum Sanctum N. ex duplici re adeo admirabilem unionem fecisse, ratione, videlicet, & fide, ut fidei quamdam evidentiæ speciem tribuerit, & rationi integram ferme certitudinem. Quolibet in argumento nostra aperit mysteria, caussam adjiciens earum rerum, quæ sunt magis abscondita, & adeo solidis rationibus omnia confirmat, ut fidei articuli videantur; cumque vim eamdem, atque facilitatem servat in rebus omnibus, de quibus agit, sive morales sint, sive theoreticæ, audacter dicere possumus, nullum tutiorem esse ducem, nullum magistrum, qui melius in proposita sibi methodo insistat: ita ut si vita ejus perfectioribus esse possit exemplo, doctrina illius doctoribus esse possit pro norma, ne unquam a fide, & ab Ecclesiæ sensu recedat. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

est [illegible] sionibus suis.

Pietas Sancti hujus par fuit scientiæ illius.

Metuendum est, ne qui juge studium profitentur, qui magnam habent percipiendi vim, & facultatem non satis in pietatis praxi proficiant, nisi in scientia, & eruditione. Si enim scientia pietati par est, & neutra præponderet, timendum est, ne hic ritus diu maneat; plerumque enim accidit, ut scientia, quam non custodit humilitas, juguletur pietatem. Comparari potest cum salutari arbusto, quod ad pietatis umbram crescere debet; ex quo hæc non dominatur amplius, tunc scientia perniciosa est: *Si magnitudine sua præcedit scientia, magnitudinem caritatis non ædificat, sed inflat.* (*Aug. Comment. 17. in Psal. 118.*) Incredibile est quanta celeritate vanitas illam impellat. Sanctus N. omnia hæc norat pericula; sciebat, intrinsecus omnia vanitati favere; extrinsecus autem omnia illi plaudere; pietatem e contra secretos & publicos habere inimicos, & minus præstare, quam scientiam, quia minus nitet, parum cognoscitur, modici usus esse in mundo, minusque in honore haberi, quam scientiam, quæ undequaque laudibus tollitur. Sanctus igitur hic Doctor sese contra communem impressionem communiit, certus consilii, ut omnia pietati tribueret, efficeretque, ut illi deserviret scientia, tanquam mancipium, quod dominæ suæ famulatur. Delegit amicos suos ex eorum numero, qui humillimi habebantur. Raro loquebatur de scientia, & de illis, quæ in ipsius laudem cedere poterant. Nullo afficiebatur laudum sensu; neque illud quærebat quomodo apud mortales audiret, dummodo acceptus esset Deo. *Auctor recens.*

Humilitas in omnibus actibus vitæ ejus enituit.

Gentium Apostolus nobis palam ostendit periculum, quod in humanis, profanisque scientiis est, cum ait, scientiam inflare; sed cum profunda accedit humilitas cum sublimi eruditione, quam in hac vita mortalis valeat adquirere; hæc tunc vera appellari potest Sanctorum scientia. Sed hæc quam rara concordia est! quam difficilis! Sed gloriosum est humili, atque doctissimo Thomæ hoc in seipso fecisse prodigium, tanquam in exemplari numeris omnibus absolutissimo! Eo usque ut in tanta nominis celebritate, ac plausu, quem scriptis, & sermonibus suis sibi comparaverat, sub finem dierum suorum Deo gratias agat, quod nunquam vel minimus inanis gloriæ sensus illum affecerit, propter quem ullius noxæ sibi conscius extiterit. Hæc vocari potest non solum scientia Sancti, verum etiam effectus, & miraculum sanctitatis in homine erudito, qui sibi cavere potuerit contra juges incursus adeo callidi inimici; qui scientiam adeo illustratam, adeo late patentem, ac sublimem conjungere novit cum altissima humilitate; qui cum per eminentem eruditionem suam super homines se extulisset, ita sese infra omnes abjecerit, perinde ac subtilitas cognitionum ipsius fuisset mensura humilitatis ejusdem. Ita de se humiliter sentiebat, ut constanter maximas quaslibet Ecclesiæ dignitates repudiarit. Hæc enim ab ipso proposita norma fuit perfectionis gradum in virtutem exercentibus metiendum esse ab humilitatis profunditate. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Si homo in innocentiæ statu permansisset, verā scientiā habuisset.

Sine studio doctum fieri, hoc esse debebat privilegium status innocentiæ. Nam veritas tunc ultro sese obtulisset menti, quin eamdem inquirere cogeretur, Doctor Angelicus ait. Sed heu! quam longe distat status ille, ab eo ad quem nos peccatum redegit! Nihil sine labore magno percipimus; ita ut verissimum sit illud veteris cujusdam effatum; quod videlicet scientiis hodierna die nonnisi opus esse quam studii pertinacis, atque molesti, cum peccator non minus damnatus fuerit seipsum excolendo, ut doctus fiat, quam olim excolendo terram, ut fructu illius vesceretur. Itaque respicere debemus tanquam prodigium hominem, qui perfecte doctus evaserit sine ope profundæ meditationis, lecturæ constantis, ac diligentis doctrinæ; hoc enim studere significat. *Sermo Manuscriptus.*

Sanctus Doctor N non tantum profecit in studiis, quam precum.

Sed quibus adminiculis Sanctus Noster ita profecit? Ne expectetis, Auditores, me prolixam hic vobis texere nomenclaturam eorum Librorum, quos legit, enumerare annos, quos in studiis traduxit, vel aperire quibus institutoribus operam dedit. Licet verum esset omnia hæc illi adfuisse subsidia, mirari etiam deberemus intuiti tantam ingenii facultatem; quo usque veræ nostra crescet admiratio, quandoquidem sine omnibus hisce auxiliis ad hunc apicem evasit? Tandem enim nullos habuit magistros præter orationem, atque meditationem: non defuerunt plurimi, quorum conscientiam moderabatur, & plurima illi negotia in Ecclesia procuranda fuerunt, &c. *Ex Sermone Manuscripto.*

Divinæ Providentiæ de Sancto N. consilium.

Nostis, optatissimi Auditores, quodnam esset divinæ Providentiæ consilium de Sancto N. Decreverat illa ex hoc facere unum ex præcipuis post Sanctum Paulum magistris Fidelium, & unum post Apostolos ex præstantissimis Ecclesiæ Doctoribus. Oportebat igitur, ut huic Apostolicæ scientiæ conferret plenitudinem. Etenim ad tantum hoc ministerium rite, & recte obeundum, ut patetis profanam scientiam aliquid opis conferre. Apostolicæ scientiæ perfectio in duobus sita est, quæ a SS. Patribus nobis adeo frequenter memorantur;

tur: Primum quidem ut scias mentibus persuadere Fidei veritates, tot licet obstent præjudicia, quibus occupati esse possunt: Alterum vero, ut scias christianam pietatem infundere in animos, quibus antea amor mundi dominabatur. Nemo sibi fingere potest quem usque ad gradum Sanctus noster utramque scientiam possederit. Omnes confudit hæreses, quæ illius ævo insurrexerunt; ubique præsidebat per incomparabilem scientiæ suæ eminentiam. *Idem.*

Veritas ignoratur est in scientia.

Sanctus Paulus hoc exprobrabat quibusdam ævi sui fidelibus, qui licet studiis jugem operam darent, nunquam tamen veritatis cognitionem assequebantur: *Semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes.* (2. ad Tim. 3.) Sæculo hoc, in quo sumus, legimus, consulimus, disceptamus, ad examen vocamus, perscrutamur, & fortasse non ideo quidquam proficimus, quamvis magis, quam antea illuminatos nos esse gloriemur. Et undenam proficisci potest malum hoc non satis deplorandum? Hiccine effectus est inanis curiositatis, quæ sub specie illustrandi omnia ad nostram eruditionem, putamus nobis dubitandum esse de rebus maxime manifestis, temere ingrediendi in Sanctuarium, perscrutandas abyssos mentibus humanis imperscrutabiles, loquendum de iis argomentis, quæ rationem superantia esse debent objectum fidei simplicis, atque docilis? Curiositatem hanc Sanctus noster impugnavit huic innixus magni momenti principio; contra rationem esse, velle per rationem dumtaxat illa intelligere, quæ suum captum excedunt: quam ob rem curiositas hæc damnanda est; & Sanctus Bernardus alibi eam turpem esse putat, cum sit, quo modo re ipsa est, palam a recto sensu abhorrens: *Sunt qui scire volunt eo fine tantum, ut sciant, & turpis curiositas est.* Et nonne æquum est, ut Deo in illam animadversuro, ac tradente nosmet mobilitati opinionum nostrarum, cæci oculis gradiamur, semper periculo obnoxii sequendi mendacium? *Idem.*

Plerique scientiã sequuntur, ut inter ceteros nitèant.

Nonne hic cæcæ vanitatis effectus est, quæ nos ad studendum impellit, ut inter ceteros secernamur, & quæ scientiæ lumen non quærit, nisi ut hominum plausus aucupemur, quomodo sexcenti faciunt; de quibus S. Bernardus ait; ens studere dumtaxat, ut semet aliis tradant cognoscendos? *Sunt qui scire volunt, ut sciantur & ipsi. Et hoc turpis est vanitas:* In hoc plurimi peccant, qui magnifice de seipsis sentientes, in omnibus occasionibus sese proferunt, & de rebus omnibus loquuntur ea audacia, quam sibi arrogant, quasi sint magistri in Israel: donec Deus ad puniendam vanitatem, quæ illis dominatur, permittit, ut confundantur ab illis, quos ipsi despiciunt. Tale fatum est horum pseudo Sapientium in æquissimam superbiæ pœnam. Errant, & in erroribus se se præbent omnibus irridendos. *Idem.*

Remedia contra ignorantiam, vel potius contra mundi scientiam.

Hæ sunt caussæ ignorantiæ nostræ, quidquid contendere videamur ad adquirendam salutarem scientiam Christifidelium. Cur mihi non liceat, vobis salutaria præbere remedia? Opponerem aliorum curiositati sanctam simplicitatem, & fallaci aliorum credulitati sapiens secerniculum. Modicæ reverentiæ, quam isti adhibent erga cælestes veritates, objicerem sensus cultus, ac venerationis, quos illæ merentur, & vanitati, quâ illi ob scientiam tument, humilitatem, sine qua, Sanctus Bernardus egregie docet, neminem unquam perventurum ad veritatem. O nos beatos, si hasce vias sequeremur! Æterna quippe Sapientia se se communicat animabus simplicibus, prudentibus, obsequentibus, humilibusque. Frustra, si hæ desint animi affectiones, secreta illius assequi contendimus, quascumque sapientias invenire possimus in natura perspicientia, vel in assiduis laboribus vigiliisque, nunquam auferre licebit velum quo conteguntur; sed si affectiones illæ adfuerint, & reliqua defuerint omnia, Deus impertiet nobis spiritum suum, cujus ope intelligamus, quod ipsi per nos intelligere non valemus: *Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem, & trementem Sermones meos?* Nolo diutius in hoc argumento immorari. *Sermo Manuscriptus.*

Quomodo S. hic Doctor impietatem profligaverit & fidem reparaverit?

Sanctus N. divina constitutus fuit Providentia ad cohibendos impietatis progressus, quæ late jam in universum terrarum orbem se effuderat. Fides Christiana in ipso Christianismi sinu semianimis erat. Verum quidem est tunc temporis inanibus Deis delubra nequaquam ædificata fuisse; sed Jesu Christo ea in dubium revocabantur, quæ sanctissima vetustas illi dicaverat, & per sacrilegas seditionis conatum, Dei Filius in omnibus Patri æqualis divinitate exuebatur, & in creatarum rerum classem cogebatur. Hac in re, quæ Religioni essentialis est, oboriebantur singulis diebus recentes opiniones, quæ se mutuo evertebant, efficiebantque, ut hominum mentes in incertitudine æterna fluctuarent.

Sanctus N. in scientia invenit omnia necessaria subsidia ut recentes opiniones omnes everteret.

Ubinam Sanctus N. necessaria nactus est subsidia in re adeo periculosa? Nactus est illa in scientia admirabili, qua cælitus donatus fuit. Ad hæc verba quisnam est mentium vestrarum conceptus? Nunquid putatis me loqui de scientiis illis, quarum solet palpare consuevit hominum vanitatem? Eas possidebat quidem, sed possidebat illas, utar illius verbis, ut victor possidet captivos, de illis quodcumque sibi libitum fuerit facturus, non autem illis quidquam in se auctoritatis permissurus. Illis usus est, ut per eas ad scientiam longe sublimiorem ascenderet: scientiam, quam ille ex ipsis veritatis fontibus hausit. *Idem.*

Scriptura sine ullo præjudicio legenda; &

Cum Sancto N. persuasum fuerit, Deum unum perfecte semet cognoscentem, efficere unum posse, ut ab aliis cognoscatur: *Idoneus sibi testis est, qui nisi per seipsum cognitus non est;* non adhæsit ultra penetrationi mentis suæ, neque cogitationibus, quas in semetipso deprehendit, sed divinis adhæsit Oraculis in Scriptura expressis, eaque non sine duabus maximi momenti regulis perlegit: quarum prior est, legendum esse sine præjudicio, & afferendum esse spiritum docilem ac paratum ad eos imbibendos sensus, qui non habentur, & ad eos, qui habentur facile abjiciendos: *Optimus lector est, qui dictorum intelligentiam expectat ex dictis, potius quam imponat, retulerit magis, quam attulerit:* altera vero, quod cum hæretici Scripturis impugnati se per Scripturas tuentur, confugiendum est ad Traditionem Ecclesiæ, quæ sicuti de manu in manum, de sæculo in sæculum traducit pretiosum veræ doctrinæ depositum, quod in sacris Libris continetur: *Memento neminem hæreticorum esse, qui se nunc non secundum Scripturas prædicare ea, quibus blasphemat, non mentiatur. Ego, quod accepi, teneo. Idem.*

ad Ecclesiæ traditionem confugiendũ.

In S. Doctore non sufficit pietas, nisi fuerit conjuncta cũ scientia.

Ex magni hujus Doctoris exemplo discamus satis non esse ad sacrum Ministerium afferre vitam innocuam, & frugi. *Ardere parum.* Sed cum labores impenderet in sui met sanctificatione, laborandum esse quoque, ut veram scientiam adquireras: *Ardere, & lucere perfectum est.* Verba hæc sunt S. Bernardi, & Magnus Pontifex S. Gregorius rationem affert in Pastorali. Ait enim, *Ignominiosum est, si tunc quærat discere, cum quæstionem debet enodare.* Sed quænam in nobis scientia requiritur? Sæculares scientias ne contemnamus; ut Sancti Doctores loquuntur. Has studio suo indignas nequaquam arbitratus est Sanctus N. Sed plurimi faciamus scientiam verorum Fidelium. Adhæreamus, uti præstitit noster Doctor insignis, sacris Codicibus, ac Traditioni, quæ nobis verum illorum aperit sensum. Ne propriarum cogitationum ultores aliquid vel addamus, vel demamus Legi Domini. Utrum sit periculosius non liquet. Sed liquet, utrumque eodem anathemate in Scripturis percelli. Itaque opinionum nostrarum nimis fautores esse non decet, eo usque ut illas haberi velimus pro veritatibus, vel ut ipsis veritatibus labem aspergere audeamus ad eas confirmandas. Ea tantum Oraculorum loco a nobis habenda sunt, quæ colit Ecclesia; in iis autem, quæ illa integra nobis reliquit, alios cogere velle, ut hanc potius, quam aliam sequantur sententiam, hæc quædam est violatio publicæ libertatis. *Idem.*

Complura sunt in Mundo fallacia lumina, quæ homines fallunt.

Mundus plenus est fallacibus luminibus, quæ nos fallunt, atque in præceps inducunt. Opes fucata quædam sunt lumina, quæ oculos nostros perstringunt. Honores sunt lumina mendacia, quæ nos illiciunt; vitæ hujus deliciæ lumina sunt impura, quæ nos avertunt a Deo: diabolus ipse, qui Princeps est tenebrarum, sæpe se se in lucis Angelum transmutat; sed Jesus Christus vera lux est, quæ neminem fallit, & quæ nobis aperit fluxorum horum bonorum, quæ nos tot trahunt illecebris, mendacium. Heu! Domine, quis non contemneret opes, & honores, videns te ad præsepis usque fenum humiliatum? Quis non fugeret sæculi voluptates, & gaudia, videns te medium inter duo animalia plorantem? O Sol mentium, veni, illumina animam meam, & reple tuis luminibus cor meum, sicut illud Sancti hujus Doctoris replevisti, ne aberrem unquam a recta via, quam ipse in terris secutus es, & ut vias salutis cognoscam: *Ut cognoscam in terra viam tuam in omnibus gentibus salutare tuum. Ex Meditationibus P. Nevet, Tomo 7.*

Pietas fecit ut Deus in S. Doctoris nostri mentem infunderet sublimes cognitiones.

Sed ut redeamus ad Sanctum Doctorem nostrum, quinam fuit character, quem pietas adeo vera contulit scientiæ Sancti N.? Inveniens in illo Deus animam sine maculis, effudit in mentem ejus lumina, quæ inde statim errorem ejecerunt. Nemo unquam divinitus rectiorem sensum, solidius judicium & vim secernendi exquisitiorem sortitus est. Non ille temerariis innixus præjudiciis, neque præcipiti festinatione pronuntiat. Adhæret meræ veritati, & tutiores eligit vias, per quas felicius, tutiusque ad illam perveniat. *Sermo Manuscriptus.*

In maximis difficultatibus omnes ad S. hunc cõfugiebãt.

Ullane inter doctos Viros disceptatio oriebatur? Omnes ad S. N. confugiebant; ejusque sententiæ tanquam totidem Oracula habebantur. Ullane erant impeditiores propositiones in argumentis æque delicatis, & magni momenti, quæ in Ecclesia scandalum parere poterant? consulebatur Sanctus noster, ejusque censuræ sine provocatione omnes adquiescebant. Indigebantne fideles certis canonibus, ut vitam suam componerent ad eam regulam, quam nobis Christiana Religio præscribit? Ille admirabiles proposuit, qui late in omnes terras effusi sunt. *Idem.*

Sanctus N. quo majori lumine pollet, eo minus propriũ sequitur lumen.

Quæ subsidia Sancti nostri pietas invenit in scientia pura, & ab omni errore vacua, cujus hanc principium fuisse nobis est locus credendi? Fatendum est, sæpe nimis accidit per funestum humanæ corruptionis effectum, mentem quo magis mens illustratur, cor eo magis arescere in rebus asceticis; quo magis cognoscitur Deus, eo magis cultum illius nullo in discrimine haberi. Etenim quot docti Viri similes illis Philosophis, qui ut Sanctus Paulus ait, Deum quidem cognoscebant, sed non colebant tanquam Deum, dicere possent cum S. Augustino, se reperire in sexcentis crassis imperfectionibus, licet teneant elatissimas Religionis veritates, donec interim rudes homines ac illitterati assurgunt ad ea, quæ in Christiana religione sunt perfectissima! *Indocti rapiunt regnum Cælorum, & nos cum doctrinis nostris perimus, ubi volutamur in carne & sanguine. Idem.*

Quid discri-

Ignorasne, magnum illud discrimen, quod Sanctus Noster consti-

Discrimen inter scientiam Ecclesiasticorum & sæcularium. constituit inter Ecclesiasticorum scientiam, & sæcularium? si ignoras illud, tibi aperiendum est. Ingens interest discrimen, inquit ille, inter Doctorem, & virum secundum mundum eruditum; hic in eo collocat felicitatem suam, si in se mundi totius admirationem convertat, si sermonis sui elegantia, atque veneribus fascinet illum, & sæpe suis abutitur luminibus, ut alios in errorem inducat, efficiens ut alii præcipui officii sui obliviscantur. Sed Doctor, vel Pastor Ecclesiasticus lucerna est ardens, ut mundum illuminet, homo est a Deo constitutus, ut populos erudiat, & dirigat conscientias. Debitor est illis omnibus, qui ad ipsum confugiunt, & se eum dispensare non potest, quominus respondeat omnibus dubitationibus, atque difficultatibus, quæ sibi proponuntur in quovis argumento, & undequaque mittantur. Cognitio ejus satis esse potest. Perfecte sciat oportet dogmata, & Mysteria fidei, Scripturas, Sanctam Traditionem, Historiam Ecclesiasticam, Ecclesiæ Canones, atque Instituta; profundam habeat lectionem Operum Sanctorum Patrum, ita ut merito illi tribui valeant hæc Ecclesiastici verba: *In versutias parabolarum introibit, occulta proverbiorum exquiret.* (*Eccli.* 19.) *Auctor recens.*

De variis Ecclesiastici muneris. Nemo est, qui non censeat duas professiones inter se adeo diversas per characteres adeo peculiares, simulque, ut ita dicam, oppositos, non indigere propriis, ac peculiaribus cognitionibus; & eos qui alteri horum statui congruunt, alteri nequaquam congruere. Doctores instituti sunt, ut loquantur, alii, ut sibi indulgeant. Doctores, ut doceant; hi ut discant; illi ut seorsim; hi, ut in mundi luce vivant. Illi ut invigilent populorum conversioni per documenta, ac monita; hi vero precibus suis atque gemitibus. Doctores in publicis cœtibus Dei Verbum annuntiant, alii hoc in solitudinis suæ recessu meditantur. Doctores aliquid de vitæ suæ auctoritate remittunt per occasionem eorum, cum quibus inveniuntur Providentiæ jussu; alii, de aliis vulgo Religiosis loquor, qui semper æqualem servant Pœnitentiam, ubi legitima non adsit ratio illam interpellandi, ita ut se fideles præbeant in solitudine sua servanda. *Idem.*

Admirabiles effectus studii. Studium, & litterarum amor aperit os illorum, qui illud silentio devoverant. Educit illos de requie, & obscuritate recessus illorum, eos in spectaculum profert, illos transformat, eisque mutuatam formam induit. Communicat illis varias dispositiones, eisque imprimit characterem, nihilo minorem illo, quo Jesus Christus secernit eos, qui vere suum habent spiritum, ab iis qui illum non habent. *Idem.*

Studium, & scientia pietatem Sancti N. corroboravit. Sancti Doctoris nostri scientia non profuit, nisi ut pietatem ejus solidiorem efficeret. Pietas deliciæ erant illius; & studia sua haud ægre relinquens, festinanter ingrediebatur in hoc sanctum animæ commercium cum Deo. Sed quomodonam precabatur? Cum reverentia & fervore, quæ maxime decebat conceptum Majestatis supremæ Dei, ante quem accedebat. Quoties visus est, in terram prostratus, repletus ea formidine, qua occupantur sublimes intelligentiæ circum Altissimi thronum? Quoties visus est igni sacro succensus, qui se se prodebat extrinsecus per nitorem insolitum, quo facies illius coruscabat? Tamen parum sibimet ipsius contentus cum Deo nonnunquam conquerebatur, dicens: Nunquid opus est, ut adeo parum te diligam, ego, qui novi quam sis amabilis? *Sermo Manuscriptus.*

Doctor noster non spernebat media, sed singula diligentissime observabat. Tantum aberat, ut crederet, communem pietatis praxim exilium esse mentium, vel habendam esse veluti quamdam speciem servitutis, cui se se subjicere magna non debent ingenia; hanc summa diligentia servabat, multo magis in hoc ceteris præstans, quam eminentia spiritus ac scientiæ. Ratus enim nihil modicum esse in Dei servitute, quod ab aliis audacibus nugæ vocantur, de his summa cum reverentia loquebatur, ac summa officii fide persungebatur. Nulla erat actio in diei spatio, pro qua peculiarem methodum sibi non proposuisset; atque cum illi persuasum esset, simplices in recto tramite ambulare, per alias vias nolebat incedere; sed conabatur in illo ambulare eo consilio, ea mente, sensu, fervore, qui iis responderet luminibus, quæ ille habebat, & simplices non habent. *Idem.*

Scientia uti debemus ad pietatem & devotionem augendam. Felices eruditi viri, quibus, secundum Sancti Doctoris Nostri exemplum, satis non est veritatem cognoscere per scientiam puram, & ab omni errore vacuam; sed utuntur scientia ad pietatem suam excolendam: *Recte existimare de Deo*, S. Augustinus ait, *initium pietatis est.* Huic fundamento superædificanda pietas est eo major, quo solidior. Alioquin quid proderunt Doctis omnia sua lumina, nisi ut ad Jesu Christi Tribunal magis, magisque damnentur? Vobis meditandum relinquo tanti momenti argumentum, ut vobis ostendam, cum Sanctus Noster ad sublimem scientiam pervenerit per profundam humilitatem, illum scientia sua usum fuisse, ut humilitatem suam vividiorem efficeret. *Idem.*

Multa profecit cum doctis & per orationem. Effatum est Sancti Augustini æque præclarum, ac solidum; *Non parva pars scientiæ est scienti conjungi.* Sanctus Noster sibi gloriæ vertebat discipulum fuisse alterius hominis; cumque sciret, hominem per orationem potissimum conjungi Deo, ut accedat in partem bonorum, quorum est origo, intellexit, ad hoc ut vere doctus fieret, se multo magis profecturum esse si cum humilitate preces funderet, quam si attentius studiis operam daret. Illud etiam animadverterat, ubi Jesus Christus aliquam proposuisset parabolam, cujus sensus lateret, Apostolos illum orare consuevisse, ut illius sibi traderet explanationem: *Edissere nobis parabolam.* Præterea non ignorabat, talem fuisse praxim Sanctorum Doctorum, de quibus Sanctus Augustinus scribens contra Faustum Manichæum, cui nostrorum mysteriorum profunditas, & obscuritas negotium facessebat; dixit, non minorem habuisse perspiciendi vim, quam ille, ut has cognosceret difficultates; sed majorem præ illo habuisse humilitatem, ut earum posceret, & assequeretur explicationem: *Quæsierunt, & invenerunt, pulsaverunt, & intraverunt.* Meminerat tandem S. Augustinum sublimem illum, doctissimumque Virum, cui nihil impenetrabile videri debebat, ita & ipsum agere consuevisse, cum dicebat Deo: Tu, Domine, immisisti in me desiderium cognoscendi te, sed quomodonam cognoscam te, nisi nubem, quæ te oculis abscondit meis, dissipaveris? *Da, quoniam suscepi cognoscere te, & labor est ante me, donec aperias.* (*In Ps.* 12.) Sanctus Doctor noster fidelis imitator summorum horum Virorum, orationem studio præcedere volebat, neque temporis jacturam facere verebatur, cum aliqua deterritus difficultate libros relinquebat, ut ad Orationem confugeret. Supersunt nobis adhuc ea verba, quibus Deum precabatur, & divinitus factum est, ut pretiosum hoc suæ humilitatis monumentum inter alia præclara scientiæ suæ conservaretur. *Auctor recens.*

Quem characterem tribuat Deus scientiæ Sancti Doctoris hujus. Videamus quem characterem tribuat Deus scientiæ Sancti Doctoris hujus propter adeo profundam humilitatem. Eam adeo sublimem reddidit, ut pauci sint in Jesu Christi Ecclesia Doctores, qui hunc exæquent, & nemo qui eum superet; adeo sublimem, ut omnes crediderint eam minus fuisse fructum laboris, & applicationis ad studium, quam effectum mirificæ illustrationis Æternæ Sapientiæ: adeo sublimem, ut licet methodica sit, exerceat tamen majora virorum ingenia, similis hac in re ipsis sacrorum Librorum Oraculis, quorum sensus profundus quotidie argumentum est nostrarum dubitationum, atque disceptationum. *Auctor recens.*

Scientia inflat corda hominum. Nisi nobismet caverimus, scientia periculosum in nobis parit tumorem in corde. S. Paulus hoc dixit, & quotidiana nos docet experientia. Fatendum est non sine erubescentia coram Domino: Adepti ne sumus mediocrem scientiam? Oculos nostros perstringente lumine, quod inde emanat, præclaros de nobismetipsis conceptus animo imbibimus: festinanter intelligere cupimus, ut illos aliis communicemus, nosmet aliis ipsi præferimus propter secretam vanitatem, & invidiam, quæ quamprimum erumpit. Volumus etiam ab aliis præferri, idque avide concupiscimus post omnia honoris insignia, quæ putamus esse mercedem debitam meritis, quæ ipsi nobis inesse arbitramur. Horum oppositum desumendum est, ut veram Sancti Doctoris nostri imaginem nobismet proponamus. *Idem.*

S. Doctor profitebatur omnem scientiam suam non a se, sed a Deo fuisse profectam qui ipsi omnia lumina fuerat elargitus. Scientia utebatur, ut apertius cognosceret in se nihil esse præter ignorantiam, atque infirmitatem, & quin gauderet de nominis sui celebritate, tribuens vel ingenio, vel labori suo lumina, quæ fuerat adeptus, in singula momenta cogitabat; si hæc erant in illo, sua tamen non esse; & divina ope in se profecta; quorum potest quidem homo subjectum esse, non autem principium. Ita parvulus in oculis suis, donec universus terrarum orbis illum tanquam unum ex doctissimis Viris habebat, vix se aliquid scire putabat, cum undique tanquam Oraculum consuleretur. *Idem.*

En adhuc nonnihil vestra dignum admiratione. Frequenter usuvenit, ut cum meritum nobis adesse cognoscimus, cupiamus eo in loco esse, ubi merita nostra in lucem proferre valeamus. Testes illi sunt, qui omnibus fere temporibus visi sunt in Ecclesiæ sinu per artes, quibus sibi uti licere putant, aditum sibi aperire ad insignes dignitates, ut sibi jus illud fiat, quod se mereri contendunt. Tantum abest, ut fateantur hosce motus effectus esse ambitionis secretæ, sibimet persuadent, oriri ex vero zelo pro publica utilitate, & rati sibi injuriam fieri, si intra vitæ privatæ cancellos continerentur, conantur inde egredi, ut ea talenta, ita enim inquiunt, quibus cælitus aucti fuerunt, fiant utiliora. Sanctus noster ab hujusmodi sensibus semper abhorruit, cujus rei plura dedit argumenta. *Idem.*

Ambitio, qua quis doctus haberi vult plurimorum malorum caussa. Mira hæc rerum est perturbatio, S. Bernardus ait, velle primum in scientiis nitescere, nam in Dei ordine caritatis ardor scientiam gignere debet: *Quid lucere festinas? quare primum fervorem & nec dubium, quia splendor adjiciatur tibi.* Vis, ut aliquando scientia tua in hominum oculis elucescat? primum hoc age, ut cor tuum sanctis christianæ caritatis ardoribus ferveat. Sanctus Noster perfecte ordinem hunc secutus est. Postquam seipsum sanctificavit diligenti praxi officiorum Religionis, aliis sanctificandis operam dedit omnibus illis adminiculis, quibus zelus ardens uti consuevit. Concionari, docere, confiteri, scribere hæc omnia illum vicissim occuparunt, & gradum fecit ab uno ad aliud quin inter utrumque requiem interponeret, quæ facile creditur necessaria ab iis, qui non eumdem habent fervorem, ac ille: *Quare primum fervorem, & nec dubium, quia splendor adjiciatur tibi.* Videtur Deus oblectatus fuisse adimplens in illo hæc Scripturæ verba: *Ponam in lucem scientiam illius*; (*Sapient.* 6.) vel hæc alia: *Ecce intelliget servus meus, & exaltabitur valde.* (*Isaiæ* 52.) Et sane vix sanctus N. scientiarum curriculum ingressus est, cum Mundus universus admiratus est vastam ingenii, & scientiæ ipsius extensionem. Quin vellet, omnia enim hac in re modestus erat, factus est summus Scholarum arbiter; in controversiis, quæ aliquando inter eruditos haberi solent, quamcumque in partem sentiret, in eam

libram

librum inclinabat, ac de illo cœptum est dici, quod Antiquitas de S. Augustino dicebat, cujus ille se Discipulum profitebatur, potiori jure, quam neoterici quidam, qui ut erroribus suis auctoritatem adquirant, conantur illos inferre sub nomine Incomparabilis hujus Doctoris gratim. *Legi doctè, quod Augustinus ignoravit. Auctor recens.*

Loquitur nobis Deus non solum per Scripturas, sed etiam per Doctores.

Non per Scripturas tantum nobis loquitur Deus; sed etiam, & fortasse apertius per inspirationes, per interiores gratiæ suæ motus, per quædam lumina, quæ nos perstringunt, & sæpe pariunt in nobis, & cum nobis tot optimas cogitationes, tot sancta desideria, tot pia consilia. Ecce secundum Jesum Christum quinam sit solidas fundus in quo vobis laborandum est ad ædificationem interioris hujus domus, ubi Deus cum vobis habitare vult. Verum cum vobis sufficiat salutares has impressiones recipere, quin illis reipsa utamini, arguendum est, insipientem esse eum qui id fecerit, & in irritum laborare; opus enim hujus omni carebit soliditate ac diuturnitate. Virtus fortasse aliquando subsistere poterit, ac hominum admirationem conciliare; at nunquam ita erit valida, ut resistat fluctibus tentationis, & furentibus cupiditatum incursibus, & vitiis, quæ serius, ocyus in illam erumpent. Vere igitur dicere possumus Sancti hujus Doctoris virtutem nunquam labefactaram fuisse ulla tentationum vi, quæ nunquam profuit, nisi ut hunc in sevissimis Ecclesiæ persecutionibus inconcussum proberet. *Moralis Novi Testamenti P. la Neuville.*

Quantâ Ecclesiæ damnum afferat ignorantia.

Si quæ sæcula turpia, & indecora fuerunt in Ecclesia propter fidelium ignorantiam, & corruptionem, illa sane fuerunt, quibus Ecclesia profunda tranquillitate fruebatur. Ignorantia fictæ hujus pacis mater erat; vitium autem fructus. Nemo erat, qui vel zelum haberet, vel scientiam, ut privatorum flagitiis, aut corruptis laxisque doctrinis, quæ in Ecclesiam obrepebant, adverlaretur. Contra sæcula magis florentia, velati prima, illa fuerunt, quibus homines eruditi firmiter institerunt non solum fidei veritates, verum etiam morum puritatem, & disciplinæ severitatem. *Auctor recens.*

Prophetæ scripserunt, quæ non acciderant; & Doctores ea nobis tradiderunt majori cum voluptate, & progressu.

Prophetæ, atque Doctores sunt historici Filii Dei; si primi non æque illuminati fuerunt, fuerunt nihilominus admirabiliores posterioribus. Quippe illi scripserunt, & connotarunt ea, quæ nondum acciderant, & futurorum caliginem penetrantes Prophetarum qualitatem cum qualitate Historicorum conjunxerunt. Si Doctores hac de causa illis cedunt, tamen illis quam maxime antecellunt. Cum enim de præteritis scribant, longe diligentius factorum circumstantias connotant, & cum in scriptis eorum lumina minime permixta sunt tenebris, uti sunt in scriptis Prophetarum, nos erudiunt & jucundius, & utilius. Verum quin ea vobis ostendam discrimina, quæ inter utrosque intercedunt, vobis ob oculos statuam unam ex præcipuis rationibus, propter quam convenit inter ipsos, eaque est, quemadmodum Prophetæ variis modis Jesum Christum consideratunt, ita & Doctores aliter illum spectasse; & utrolque simul universam illius historiam tradidisse nobis describentes omnes ejus actiones, & qualitates. *Panegyricus S. Lucæ. P. Senault.*

Deus diversis tribuit donis Sanctis Ecclesiæ Doctoribus.

Largitur Deus Sanctis suis diversa dona pro temporum varietate, variisque Ecclesiæ suæ necessitatibus. Ubi vult Religionem statuere, in medium profert Sanctos, quos replet donis insignibus linguarum, Prophetiæ, miraculorum ad idololatras convertendos. Cum Ecclesiam jam constitutam contraminatamque Tyranni persecuti sunt, replevit Martyres dono fortitudinis & patientiæ, ut eorum incursibus resisterent: sed postquam Ecclesia eadem constituta, confirmataque fuit in persecutionibus, nullosque inimicos habuit quam hæreticos malosque Christianos, suscitavit Deus servos fideles, quos replevit donis scientiæ, atque intellectus, ut morum, ac disciplinæ labentis repararent excidium. Talis fuit Sanctus N. Dedit illi sanctitatem eruditam, ac illustratam, qua tunc indigebat Ecclesia ad impugnandos errores, qui tunc in sinu illius oriebantur, & ad inhibendos impietatis, ac vitii progressus. Sed scientia Sancti N. primum egit in ipsum, mox in Ordinem ipsius, in Ecclesiam, & proximum. *Ex Specimine Panegyricorum, Tom. 2.*

Scientia profana ducit effectus modo bonos, modo malos; at in Sancto vel pravum propensiones posse ... illa.

Scientia æstimabilis non est nisi quatenus sanctitati conjuncta est; si adest in homine profano, profana est; si adest in Sancto, sancta. Sanctus sciens Angelus est propter corporis puritatem, & lumina mentis suæ, ideoque dupliciter particeps est perfectionis harum sublimium mentium. Sanctus N. utramque hanc possedit prærogativam in gradu eminenti. Hunc nobis fingere possumus tanquam Seraphim divino amore succensum, ab omnibus concupiscentiæ ardoribus emundatum per ignem caritatis, simulque tanquam Angelum Apocalypsios *volantem per medium cælum, habentem Evangelium in manu sua.* (*Apoc.* 14.) Sed divinus ille liber transit in ejus substantiam: alitur veritatibus illius, repletur ejus scientiis, utitur ejus scientia ad emundandas virtutis suæ caussas; intellectus illius ideo illustratur, ut magis magisque suam inflammet voluntatem. Per accidens scientia nonnunquam officit pietati; remedium est potius ad curandam animam, quam virus ad eam corrumpendam: Ita Sanctus Augustinus scientias comparat chirurgicis medentium scalpris, quibus aliquis uti potest ad membra secanda, licet effecta fuerint ad eadem servanda; sed hoc contigit contra mentem artis medicæ. Scientia fax est, quæ in manu furentis ignem in Templa potest inferre; sed in manu Sancti Viri lumen aptum est, ut super Aras refulgeat. In hunc usum Sanctus N. suam scientiam adhibuit. Quos radios hoc sydus non effundit in Ecclesiam? Sed magnus iste Sanctus suis utitur cognitionibus, ut eorum splendorem abscondat. Ejus humilitas est velut obscura nubes, quæ suam tegit in oculis suis claritatem donec interim Ecclesia admiratur in eo divinam hanc scientiam, qua repletus fuit. Ille eo se magis humiliat, quo magis attollitur; vellet si fieri posset, exercere talenta admirabilia, quæ divinitus recepit, quin inde ullam reciperet gloriam. Modestia sua clam zelo ipsius adversatur. *Idem.*

Tria quæ J. C. a Doctoribus exigit.

Jesus Christus tria exigit a Doctoribus, quibus jure applicat Ecclesia, quod Apostolis dictum est. 1. Ut doceant, quoniam ideo sunt lux, ut luceant; & ne humi talentum infodiant, cujus rationem reddituri sunt illi, a quo ipsis creditum fuit. 2. Ut faciant ea, quæ docent, neque corrupto vitæ genere deleant, quod doctrinæ suæ puritate confirmandam est. 3. Ut Dei gloriam tantum respiciant, neque ad utilitatem, aut vanitatem referant officia illius ministerii, quod ideo constitutum est, ut per illud Deus agnoscatur & honoretur. Qui retinet fratrem suum, & vetat ne cadat in scelus habita hujus ratione sal est, quo a putredine præservatur. Qui exemplo suo ad bene agendum excitat alios, lumen est eorum, & defert in se verbum J. C. quoniam bona illius vita prædicatio est verbis omnibus potentior. *Annus Christianus, Tom. 6.*

Sanctus hic Doctor ostendit hominibus Dei magnalia.

Munus, quod contulit Deus Sancto N. in Ecclesia sua amplissimum est, atque præstantissimum. Si lumen Solis non alios habet limites, quam orbis totius, Sancti hujus doctrina in studio suo illi non cedit. Hæc universalis est & ratione locorum, quandoquidem ab omnibus nationibus recepta est, & ratione temporum, siquidem sæculorum omnium diuturnitatem exæquabit, & ratione veritatum, quas explicat, quoniam nihil lumen illius fallere potuit. Non deest illi, unde hæreses conterere valeat, unde Ethnicorum errores refellat, unde vitia in exsilium expellat, unde Ecclesiæ faciem instauret, unde virtutibus existimationem conciliet, & unde amplissimos colligat fructus. Theologi quinque mundos diversos distinguunt; Archetypum, Intelligibile, cæleste, elementare, & microcosmum; quod est reliquorum compendium. In Archetypo Sanctus hic nobis ostendit in luce admirabili perfectiones Dei: in intelligibili Hierarchias Angelorum: in mundo cælesti ordinem, motum, influxum, & Astrorum concentum: in elementari omnia naturæ secreta; in microcosmo denique quidquid spectat ad mores & hominum politiam. *Vita Jesu P. Nouet.*

Superbia Doctorum Legis antiqua causa erat propter quam illi Doctrinam J. C. contemnebant.

Doctores Legis, & Pharisæi doctrinam Jesu Christi non recipiebant, quia se doctiores putabant quam ut ab illo possent edoceri; & ille his exprobrat aliquando incredulitatem, quia se videre gloriabantur; nam e contra si cæci fuissent, videlicet, si cæcitatem suam fuissent confessi, credidissent in lucem, quæ venerat, ut illis luceret. Parvuli e contra, videlicet simplices, quales erant Apostoli ac discipuli, & ex ima plebe alii credentes in Jesum Christum, illuminati erant a Deo, qui illis ea revelabat, quæ superbos sapientes celabat. Neque ideo putandum est, neminem doctum Virum extitisse inter discipulos Filii Dei, quales fuerunt Nathanael, Nicodemus, Gamaliel: sed facti sunt parvuli, hoc est humiles, ut fidei lumen reciperent. Ut enim ex horum parvulorum sis numero, satis est fateare, teneres te nihil nisi tenebras esse ac Dei lumine indigere. *Annus Christianus de Tourneaux, Tom. 1.*

Superbia efficit, ut Mundi sapientes cæci sint, dum parvuli illuminantur per humilitatem ac meram Dei misericordiam.

Probat Jesus Christus Patris sui consilium, simulque nos docet, si mundi hujus docti Viri æquissimo judicio relinquuntur in tenebris propter eorum superbiam, parvulos illuminari ex mera Dei misericordia, non autem propter merita sua: iisque cum Jesu Christo dicendum esse: *Ita Pater: quoniam sic fuit placitum ante te.* (*Matth.* 11, 27.) Jesus Christus tanquam Deus per æternam nativitatem suam accepit naturam, atque potestatem æqualem Patri; & quatenus homo, per missionem suam recepit absolutam potestatem instituendi Ecclesiam, eam regendi, homines sanctificandi, efficiendique, ut cognoscerent Deum, &c. *In anno Christiano Tomo 1.*

Pravi Doctores quidem afficiunt Ecclesiam.

Dei Filius pseudo-Prophetarum nomine generatim intelligit eos omnes, qui serunt errores, qui fallacibus doctrinis populos fallunt. Hi sunt pseudo-Prophetæ illi, qui fidem corrumpunt, qui arma contra Ecclesiam distringunt, qui ejusdem decisionibus sese victos dare nolunt, qui illius unitatem infringunt. Mundi Salvator nos admonet: *Attendite a falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: a fructibus eorum cognoscetis eos.* (*Matth.* 15.) Hoc unum in modum iis quadrat, qui novas doctrinas annuntiant, qui ab Ecclesiæ communione secedunt, qui falso asserentes, veritatem non amplius doceri, ipsi contra veritatem loquuntur. Dei Filius dicit, *qui veniunt ad vos.* Adnotate verbum: pseudo-Prophetæ veniunt; videlicet veniunt ex se, & propria auctoritate. Prophetæ veri mittuntur; fallaces ultro veniunt: Hæc tutissima nota est ad distinguendos veros Prophetas ab iis, qui falluntur. Omnes qui ultro, ac per se veniunt, a nemine missi, omnes sunt pseudo-Prophetæ. Hoc pacto hæc Jesu Christi verba ab omni antiquitate explicata fuerunt; & secundum hæc principia, qui ex se, & ultro venerunt, semper habiti sunt tanquam schismatici, & pseudo Doctores. *Annus Evangelicus Tomo 3.*

Tertulliani sententia de Doctoribus qui novi

Tertullianus ut ævi sui Hæreticos confundat, unam duntaxat proponit quæstiunculam: Quinam vos estis? Quando incepistis? Unde venistis? Hoc autem unum ab illis quærebat, quia

docent, ut Hæretici.

quia ævo illius omnibus persuasum erat, eos, qui ex semet veniebant, secum gattare characterem schismatis, qui unus satis erat, ut eos pseudo Prophetas esse liqueret. Quinam estis? Recens venistis; ergo doctrina vestra nova est; quod satis est ad illius falsitatem probandam. Quando incepistis? Nostris hisce diebus incepistis, veritas antiquior est, ideoque vos illam minime docetis. Unde venistis? A vobismetipsis. Igitur ab Apostolis nequaquam missi fuistis, qui soli sunt Doctores veritatis. *Annus Evangelicus Tomo 3.*

Hæretici semper confugerunt ad Scripturas, ut doctrinam aliquam statuerent.

Obliti non estis, hanc omnibus temporibus Hæreticorum artem fuisse, ad Scripturas confugere; sed cum sibi vindicant licentiam explicandi Scripturam eo modo, qui Ecclesiæ decisionibus adversetur, nonne Ecclesia jure suo illis cum Tertulliano respondere potest: Scriptura est hereditas mea, & possessio mea; bonum meum est, quod mihi aufertis: Ego illam accepi ab Apostolis, meum est aperire abditos Scripturæ sensus. Undenam inceperunt perditissimi earum partium principes, quæ sibi fucum fieri passæ sunt a speciebus fallacibus? Inceperunt illi quidem frangentes unitatem, atque evocantes populum ad secessionem. Primis Ecclesiæ temporibus constabat, eum statim interire, qui frangit unitatem; & nullam unquam afferri posse caussam secedendi. Qui opposita afferebant placita, habebantur tamquam Hæretici, & pseudo Prophetæ. Nunquid dici potest, id quod primis temporibus verum erat, hodie non amplius esse verum? Si veritas manet immobilis, qui unitatem novissimis temporibus fregerunt, existimandi sunt seductores, & pseudo-Prophetæ, non secus ac qui primis Ecclesiæ temporibus frangebant illam. *Idem.*

...ula, quot pseudo-Prophetæ reperiuntur in Ecclesia.

Qui a nobis recesserunt, nonne totam Ecclesiæ doctrinam subverterunt? Si populis, quos deceperunt, inesset primorum fidelium simplicitas, de quibus loquitur S. Irenæus, ne audivissent quidem eos, qui venditabant doctrinam Ecclesiasticæ doctrinæ pugnantem. Deo habeatur gratiæ, nos sumus in unitate, nihil timendum est nobis a pseudo Prophetis. Adhærentes Ecclesiæ, quæ est *columna, & firmamentum veritatis*, (1. *Tim.* 3.) nunquam verba nobis venundari sinemus; quoniam semper subjecti erimus illi, contra quam *portæ inferi non prævalebunt*. (*Matth.* 16. 18.) Operæ tamen pretium est in his veritatibus animadvertere, ut nosmet in fide nostra contineamus, gratias agere omnipotenti, qui nos a pseudo-Prophetarum illusionibus liberavit. Nonne sumus in Ecclesiæ sinu? Spiritus seductionis quocumque obrepsit. Nunquid desunt funesta experimenta, quæ nos doceant pseudo-Prophetas in ipsum etiam Ecclesiæ agrum late depopulationem inferre? Verum est pseudo Prophetas, qui fidem corrumpunt, non audirit sed non desunt alii, qui mores corrumpunt, qui maxime periculosi sunt, & qui post se magnum discipulorum numerum trahunt. *Idem.*

Pseudo-Prophetæ inveniuntur, quia prava doctrina sua decipiunt peccatores.

In ipsa etiam Ecclesia inveniri possunt pseudo Prophetæ, a quibus sibi cavere maxime interest. Secundo loco assero quamplurimos esse, qui tantum abest, ut sibi caveant a pseudo-Prophetis, ut immo illos inquirant, & decipi velint. Addo præterea pseudo Prophetarum auctoritatem minime excusare eos, qui illidem fidem habent; & non minus sontem esse qui fallitur, quia falli vult. Dico tandem unicam rationem sibi præcavendi ab illusionibus pseudo-Prophetarum esse audire Jesum Christum, ejusque præceptis, quæ nobis tradidit, inhærere. Hi sunt illi, quos pseudo Prophetarum nomine vocat Ecclesia. Utrum vero hi magno sint in numero, penes vos esto judicium. Eos cognoscite, ut ab illis vobismet secundum Salvatoris verba caveatis: *Attendite a falsis Prophetis*. Illi sunt pseudo Prophetæ, & seductores, quemadmodum Oseas Propheta testatur; qui palpant peccatores, & adulantur illis, eosque in suis detinent iniquitatibus. Quot peccatores tuto in via iniquitatis perseverant, quia septi sunt assentatoribus sibi plaudentibus, qui malum pro bono laudant, qui vitiis adolent thura æque ac virtutibus? Quis ambigit, cum cessions in vitium sicut sumus, ne sit periculosæ plenum opus aleæ, ac etiam lethale circumdari iis mortalibus, qui criminosa fovent, ac muniunt animi nostri studia per laudes, ac plausus, inanesque assentationes? Quoties peccator in suoestis ipsius consiliis confirmatur sermonibus eorum, qui ambitionem ejus palpant, amorem divitiarum, ultionem, luxum, magnificentiam, & qui virtutis nomen profanant eo usque, ut illud applicent vitiis omnibus, qui virtuti maxime adversantur? Nonne hoc illud est, quod Propheta vocat blandiri peccatori, eumque in iniquitatibus detinere? Si ergo juxta Filii Dei monitum, præcavere debetis vobismet a pseudo-Prophetis, cavete etiam ab adulatoribus. Venenatæ laudes enim quamplurimum conferre possunt, ut in vitio volutemini, tunc vero potissimum cum adulatio eo procedit, ut scelus laudet, eique nomen virtutis affingat. *Annus Evangelicus Tomo 5.*

Pseudo-Prophetæ non aperiunt peccatori iniquitates ejus, ut illum ad pœnitentiam adducant.

Ex Jeremiæ testimonio, illi sunt pseudo-Prophetæ, qui peccatori *non aperiunt iniquitatem* ejus, *ut illum ad pœnitentiam provocent*. (*Lament.* 2.) Constat quamplurimos esse peccatores gravissimorum criminum conscios, & qui expiari non possunt nisi maximis pœnis. Liquet multos ex his infecta pœnitentia, vel non ea peracta, quæ sit peccatis eorum congrua, ducere tamen vitam tranquillam, & multos etiam Ecclesiæ Sacramenta recipere: *Attendite a falsis Prophetis*, videlicet ab illis, qui ob zeli, ac firmitatis defectum, non exprobrant peccatori vitæ ejus flagitia, neque animant illum, ut salutarem pœnitentiæ medicinam recipiat. *Idem.*

Multi sunt in Mundo pseudo-Prophetæ docentes doctrinam prorsus oppositam doctrinæ J. C.

In mundo passim pseudo-Prophetæ inveniuntur, docentes ab illis, quæ a Jesu Christo tradita fuerant, prorsus abhorrentia. Nihil in mundo vulgarius auditur, quam: Beati divites; Beati qui omnibus commodis perfruuntur; Beati qui magnas obtinent dignitates. Quicumque hæc placita effutiunt, nonne sunt pseudo-Prophetæ habendi? Qui impugnat dogma aliquod in Ecclesia universa receptum, proculdubio, inter pseudo-Prophetas, atque hæreticos recensetur. Cur igitur liceat aggredi moralia præcepta a Christo Jesu instituta? Qui dixit: *Hoc est corpus meum*, dixit etiam: *Beati pauperes, divites maledicti*. Quemadmodum ergo hæresis est asserere, Eucharistiam non esse corpus Jesu Christi; hæresis quoque est affirmare beatos quidem esse divites, pauperes autem miserrimos. Non solum attendite vobis e pseudo-Prophetis, qui Jesu Christi verbo adversantur, sed attendite vobis, ne vos etiam evadatis pseudo Prophetæ docentes placita illis opposita, quæ nos Dei Filius edocuit. *Annus Evangelicus Tomo 3.*

Salvator agit circumspectius cum Doctore legis, qui eum tentaturus accesserat.

Mundi Salvatori non sufficit agere circumspectius cum legis Doctore, cujus cor plenum erat iniquitate; neque satis est illi erudire Judæos ea de re, quæ maxime ad Religionem spectabat; verum cum semper intentus esset illuminandis fidelibus omnibus, qui sæculis labentibus erant venturi, docet, quænam sint majora legis præcepta, eaque sua auctoritate confirmat. Hæ sunt veritates, quæ a nobis ad examen revocandæ sunt. Videte bonitatem qua Jesus Christus lucratur Legis Doctorem, qui ipsum tentaturus accedit. Admiramini sapientiam, qua erudit Judæos in eo Religionis argumento, de quo vix verba facere licebat, quin irritarentur, & se lacessitos putarent. *Annus Evangelicus Tomo 4.*

Sancti hujus pietas tanta ac tam sincera fuit ut id exerceret opere quod sileus docebat.

Pietas Sancti N. illum magis commendabat, quam doctrina. Melius docebat christianas veritates exemplis, quam verbis. Hæ magis patebant in moribus, quam in sermonibus illius. Ad hos intelligendos opus erat acri ingenio, & eruditione, sed ad illos intuendos, satis erat oculos habere, ut liqueret, Doctorem, qui ita ad unguem opere complebat, quod docebat ore, mendacem esse non posse; zelum ejus pro gloria Dei sui esse ardentem, amorem erga Ecclesiam integerrimum, pœnitentiam austeram, orationem assiduam. *Godeau in Elogio Sancti Dionysii Alexandrini, in libro cui titulus: Episcoporum Elogia.*

Quænam fuerit Doctoris hujus institutio?

Educatio Sancti N. fuerat admirabilis, & propter ingenii felicitatem non communem progressum fecerat in scientiis. In sectis Philosophorum nihil erat, quod eum falleret, sed illi satis fuit naturæ secreta cognoscere, quin illa vellet profiteri. Eloquentiam potissimum aggressus est, & fuit Rhetor eximius. Ingenii vis, imaginandi facultas, judicii soliditas, memoriæ fidelitas, artium, & scientiarum politiorum cognitio, vocis suavitas, ac robur fuere dotes, quas ad hanc attulit professionem, & propter quas in hac enituit dicendi ratione; & jam in senium processerat, cum a mundi amore secessit, & sæculari professioni suæ vale dixit. Sed tanta diligentia reliquum sibi stadium absolvit, ut omnibus illis præcesserit, qui celerius in stadium ipsum fuerant ingressi. Illius homo vetus adeo perfecte in baptismo consepultus fuit, ut repente hominem novum induerit. Mortuus est prorsus & mundo, & sibimet ipsi. *Elogium Sancti Cypriani ibidem.*

Cum Doctor hic ad extremos usque limites suas cognitiones protulerit, eas veneratus est veritates, quarum Deus uni sibi cognitionem reservavit.

Satis admirari non possumus Doctorem, qui cum suas cognitiones usque ad scientiæ permissæ limites extremos produxerit, si ita loqui fas est, didicit revereri sacram illam lineam, qua Deus secrevit veritates, quarum cognitionem permittit nobis, ab iis, quarum perquisitionem nobis voluit interdictam: semper sapiens, & venerabundus in altissimis elevationibus suis, nunquam aberravit in curiosas id genus cogitationes, ubi pseudo Sapientes antiquitatis evanuerunt; semper cæcus fuit in noxiis istis scientiis, quas hominum superbia & nequitia excogitavit; satis sibi ratus est eminus notare scopulos, syrtesque hujus ignoti pelagi, & officiosa protendere brachia illis, qui aberraverunt; & eorum proficiens exemplo, scivit nonnunquam voluntariam præferre ignorantiam scientiæ vanæ ac periculosæ. En, Auditores lectissimi, quem vobis hodierna die velim astruere conceptum Doctoris S. N. Admiremur Doctorem, qui nihil ignoravit eorum, quæ scienda erant; Sanctum imitemur, qui nihil scivit eorum, quæ erant ignoranda. *Ex Specimine Panegyricorum pro die festo Sancti Thomæ Aquinatis, Tomo 1.*

Quam late patuerit hujus Doctoris scientia.

Ullane fuit unquam scientia major, latius extensa, magisque naturalis, quam hujus Doctoris scientia? Sibi ille concinnaverat stylum in arctum redactum, atque concisum; cum enim multum cogitaret, opus erat, ut de quolibet argumento parum loqueretur, ut omnia tractaret. Hinc ille conciliare novit duas qualitates, quæ raro simul inveniuntur, succosam brevitatem, cum incredibili fecunditate, qua ita re mirifice excelluit, per ordinem admirabilem, quo infinitam ferme disposuit multitudinem veritatum, principiorum, argumentorum, quæstionum, conclusionum, objectionum, & responsionum sibi invicem veluti catena quadam connexarum, vinculo, & nexu adeo naturali, ut a novissima divinorum operum ejus quæstione ascensus fieri possit usque ad primam. Illud vero Sancti N. doctrinam magis venerabilem efficit, quod hac magis orthodoxa nulla est. Nam in Sanctarum Scripturarum explicatione nunquam in propriis luminibus confidit, licet ille per se satis perspicax esset, semperque præcedentem Ecclesiasticæ facis lucem secutus, videtur in eo totus intentus fuisse, ut Patrum mentem assequeretur, ut liquet ex

pretiosa

pretiosæ catena, quam ille composuit ex locupletissimis eorum sententiis, qua voluit, ut ita dicam, mentem suam captivare sub jugo sententiarum eorumdem. Hinc nullam proferebat propositionem, quam non confirmaret auctoritate summorum Virorum; ita ut vix inveniri valeat articulus, qui non sit hac defensione munitus. *Ex Specimine Orationum Panegyricarum pro die festo Sancti Thomæ Aquinatis, Tomo 1.*

S. Hic Doctor expurgavit scripta sua ab omni errorum labe, & interpretatus est S. Augustini opera secundum sensum & ordinem naturalem.

Secundum hæc placita expurgavit scripta sua ab omni vel minima erroris labe, & legens vestigia Insignis Sancti Augustini in naturalem congessit ordinem acervum illum divitiarum, quæ confusius effusæ erant in libris magni illius Religionis magistri, ac dissipatis nebulis, quæ caliginem offundere poterant puritati doctrinæ illius, inseruit in operibus suis manubias omnium Doctorum Catholicorum, cum luminibus, quæ ex propria scientia mutuatus est. Quam admirabilis est, cum Philosophorum Ethnicorum vestigiis insistens, feliciter evitat scopulos, in quos inscitia rerum sacrarum illos conjecit, cum simul ac illos tanquam duces eligis, sibi illos in omnibus erroribus colligit, & per Religionis principia emendat quidquid abnorme est in principiis scientiarum suarum, & ponit Philosophiam tanquam tyrocinium fidei, & christianæ Religionis rudimentum! Post hoc principium credimusne crassam, rudemque illam saecularem ignorantiam, in qua sumus immersi circa infinita nostri status officia? Sed inter generales cognitiones, quas Christiani titulus exigit a nobis, nonne quædam sunt in vita civili professiones, quæ poscunt lumina, sine quibus fieri minime potest, ut salutem nostram operemur? Tu es Ecclesiasticorum thesaurorum dispensator, ubi tibi placuerit, aperis & claudis sacros rivulos, in quibus continetur pretium Redemptionis humanæ: tibi deest necessaria cognitio, ut adeo periculosam dispensationem procures, indiscriminatim effundis Jesu Christi sanguinem in eos, qui veri, & in eos, qui simulati sunt pœnitentes: vel te parem fac statui huic tuo, vel te abdica eo ministerio, quod ipsi etiam Angeli reformidant. Tu sequester es auctoritatis Principis, & fati populorum arbiter; minima verba, quæ tibi elabuntur pro Tribunali sedenti, unde judicis de bonis, honore, ac vita civium, inseparabiles habent effectus, ubi semel locutus es. *Idem.*

Sanctus N. fuit semper oppositus vanis spiritibus, fidei rationem subjiciens.

Vos, qui nostis soliditatem, sapientiam, & doctrinam Sancti N. optime nostis, quantum ille semper adversatus fuerit spiritibus vanis, & curiosis. Nullus unquam Doctor Evangelicus melius captivavit rationem suam sub jugo, nullus verius de propriis diffidit luminibus, nullus sincerius humanæ mentis infirmitatem expertus est, nullus plenius omnes curiositatis illecebras abjecit, vel fidelius Evangelicis institit vestigiis, vel inviolabilius Ecclesiæ decisionibus adhæsit, quam Sanctus N. Nunquam in iis quæstionibus, quæ liberum aperiunt aditum, tanta cum modestia, præcautione, ac verecundia, loquitur, & quia iis in argumentis, in quibus nihil vel Ecclesiasticis edictis, vel Patrum auctoritate sancitum erat, mens ejus hærebat anceps inter probationes, & objectiones, quas ille sibi opponebat, plerumque silentium servabat, cum non poterat loqui post alios; & quin ad inania commenta confugeret, immorabatur in erudita hac ignorantia, quæ fructus est scientiæ omnibus numeris absolutæ. *Idem.*

Periculum quod adest in cognitione veritatis curiosius inquirenda.

Quamvis veritatis cognitio maxime excellat, tamen inconditum hujus cognitionis desiderium non cessat, quominus maxime nocens evadat in iis, qui sese illi mancipant. Quot sunt vani spiritus, qui ad exemplum eorum, de quibus loquitur Jeremias Propheta, linguam suam erudiunt, ut vendidant jucunda mendacia, qui temere sese impediunt iis perquisitionibus, quæ illorum captum excedunt, ex quo plurimæ suboriuntur chimeræ & errores; quia multi sunt, quos supplantavit suspicio eorum, sapiens ait, & quos amor proprius in vanitate sensuum suorum? Ita ratiocinabatur Doctor ipse incomparabilis, & Sanctus hic Vir vitam suam regebat, secundum præcepta, quæ aliis tradebat. Non laudo Sanctum ejus ordinis, cujus fuit S. N. eo quod ignoraverit scientias superstitiosas, atque diabolicas, quæ sunt tot impiorum occupatio. Si ex hac ignorantia aliquam percipere gloriam posset, hæc esset, illam non prohibuisse quominus satis eas cognosceret ad illas oppugnandas, & hæc phantasmata scientiarum a dæmonibus animata, ad aspectum hujus Angeli Lucis evanuisse. Illud vero Sancto N. gloriosius est, suam ipsam scientiam quodammodo ignorasse. Cum ille semper vacaret perquisitioni veritatum, sibi enucleandarum, sæpe non attendebat ad eas, quas ipse detexerat; ardenter concupiisset communicare aliis eas cognitiones, quas adeptus fuerat, quin inde ulla sibi cederet gloria; ac semper adversatus est pertinaciæ, fastui, indocilitati, & arrogantiæ sapientium, ea modestia, simplicitate, atque indulgentia, quarum nunquam ipsum pœnituit. *Idem.*

S. hic Doctor præclara præbuit exempla viris doctis.

Sanctus N. præclara exhibet Viris doctis exempla: nam cum laboramus scientias adepturi, non utique laboramus, ut illas ostentemus coram hominibus, ut in mundo niteamus, ut viam nobis aperiamus ad sæculi honores, atque divitias, ut expleamus inexplebilem humani spiritus curiositatem, ut evadamus auctores vel fautores præcipui novitatum, quæ scandalum cient, quæ puritatem, & veterem Ecclesiæ doctrinam corrumpunt, ut nosmet implicemus inanibus disputationibus, propter quas pietas in ipso fonte exarescit, ut etiam immoremur in simplici cognitione sterili veritatis; sed ut Deum cognoscamus, eumque facilius cognoscendum aliis præbeamus: ut amemus illum, & illum impensius amari procuremus: Vir enim eruditus, qui menses, annosque traducit in sacrorum librorum studio cum profanis intentionibus, nihilo innocentior est illis qui vitam transigunt in nugis sæculi nugis. Scientiæ omnes, quæ ad Dei cognitionem minime perducunt, cognitiones omnes, quæ non adducunt ad ejus amorem, inanes, ac inutiles sunt. *Idem.*

Egregiæ S. Doctoris laudes non verecundia debent suffundere.

Quænam recentes laudes a me tribuendæ non essent Sancto huic Doctori, si vellem illum exhibere vobis repletum luminibus, ac talentis necessariis ad ministerium ad ampliora, ac sublimiora Religionis munera sublatum; si adniterer celebrare infatigabilem zelum, qui totum illum status sui officiis impendebat; eloquentiam hanc unctione, ac robore plenam, qua Evangelicas annuntiabat veritates; inconcussam firmitatem, quam præsetulit ordinis sui gloriam propugnans ab ipsis incunabulis ab invidentibus lacessitam; invictam illam vim, qua omnes impugnavit hæreses, easque funditus evulsit per ea principia, quæ vel illas diruunt, vel prævertunt? Ita scientia Dei fuit admiratione digna in Sancto N. Sed hoc exemplum adhuc minus aptum est, ut vobis stuporem, quam confusionem injiciat. Tandem enim nobismet persuademus nostram de præcipuis nostræ Religionis officiis ignorantiam posse mereri aliquam excusationem, cum abutentes eximio hoc spiritu, quo cælitus donati estis, illum impenditis, ut adipiscamini tot periculosas vel inutiles cognitiones; cum ex eo quod aliena non rapitis, adeo prodigi, vel avari estis rerum vestrarum; cum diligentiam, curamque vestram collocantes in criminibus quibusdam evitandis, quæ perhorrescitis, ea vobis licere vultis omnia, quæ quia minus sunt turpia coram hominibus, non ideo minus sunt criminosa coram Deo; cum viventes sine mentis collectione, sine oratione, sine asceticorum librorum lectione, sine actibus fidei, spei, & caritatis, creditis Missam, vel conciones aliquot, quibus interestis ex consuetudine apud vos locum habere posse Religionis & Christianismi. *Ex Specimine Panegyricorum pro die festo S. Thomæ Aquinatis, Tomo 1.*

Quam large Doctor hic gratiæ luminibus repletus fuerit.

Mirum esse non debet si magnus hic Dei servus, repletus tanta gratiæ affluentia effudit in scripta sua dulcedinem, & si virtutem adeo amabilem reddiderit, ut in omnibus legentibus illa cieat desiderium illius assequendæ. Uberrima effusio unctionis Spiritus Sancti tantam afferebat suavitatem, ac vim verbis illius, tantam benedictionem, ac successum zelo ejus, ut prope infinitum hæreticorum numerum converterit. Hinc ferte judicium de plenitudine gratiæ, qua illum repleverat Deus. Profecto fructus, quem cælestis ejus doctrina protulit, ipso vivente, & quem profert adhuc quotidie, adeo mirabilis est, ut quidquid dici potest exsuperet: & si modo invenirentur Evangelici Doctores satis fideles, ut per illius spiritum agerent, & ut divina illius præcepta sequerentur, vix credibile est, quantum de Deo benemererentur, quas coronas lucrarentur, & quot animabus prodessent in iis, quæ ad spiritum, & ad corpus pertinent. Nullum est bonorum operum, aut negotiorum genus, quod illis non beneverteret cum facilitate, suavitate, profunda pace, & incomparabili tranquillitate. Sed magni hujus Sancti vita perfecte conformis fuit doctrinæ illius; & omnia ad apicem operum complevit, quæ docuit. Dicere enim possemus illum fuisse magnum, atque admirabilem in rebus minimis; & mirum in modum parvulum & humilem fuisse in rebus magnis; sed semper sibi parem in utrisque. *Vita Jesu in P. Nouet.*

Meretur summum qui veram docent J.C. doctrinam.

Qui ad justitiam erudiunt multos, Sapiens ait, *fulgebunt sicut stellæ in perpetuas æternitates.* (*Daniel.* 12.) Hinc facile conjici potest, quibus gloriæ radiis Sanctus N. in cælo redimitus est, quandoquidem actiones ejus tanta in luce coruscant in terra, & sunt veluti fons inexhaustus, unde tot Doctores hauriunt adhuc lumina puriora. Non moror hic recensens vobis nomenclaturam divinorum librorum, quos est elucubratus; elogiorum insignium quibus a Summis Pontificibus, Academiis, Universitatibus condecoratus fuit; honorum summorum, qui ipsi delati fuerunt in Conciliis, in quibus aliquando Patres illius verbis usi sunt ad decreta, canonesque conscribendos. Immoror solum admirabili huic ordini, secundum quem omnia digessit argumenta, quæ pertractavit. Qui in scientiis versati sunt, norunt, quantum debeat schola Doctori huic incomparabili, quod eduxerit infinitam ferme multitudinem quæstionum, veritatum, principiorum, conclusionum ex ea caligine, in qua quodammodo erant sepulta. Hic viam stravit eruditis Viris, atque Theologis, qui eum subsecuti sunt, & illius vestigiis Schola institit, atque insistit. Profunda eruditio plerumque cum obscuritate, atque ariditate conjuncta est; sed Sancti N. character est altissima Religionis argumenta tanta perspicuitate, quanta unctione tractasse. Ordo, quem in scriptis servavit, omnem proscripsit obscuritatem: Lumen, quo insignis hujus hominis mens erat illustrata, videtur usque ad locutiones ejusdem transiisse: Scripta ejus adamantibus videntur similia, quæ quo solidiora sunt, magis nitent; & satis est illum pedetentim sequi, ut bene intelligatur. Cæterum movemur, & ædificamur æque ac docemur, & illuminamur opera ejus legentes, & ubique nanciscimur absconditum manna, & nescio quod efficax secretum, quod Dei spiritus communicat scribentibus secundum afflatus suos, & iis, quos suis luminibus replet. *Ex Specimine Panegyricorum pro die festo S. Thomæ Aquinatis, Tom. 1.*

Mini-

Ministri, & Doctor et rationem reddere debent doctrinæ suæ.

Ministri subalterni rationem reddere debent primo Pastori a quo missi sunt, non solum actionum, verum etiam doctrinæ suæ. Hanc illi cum sinceritate exponere debent sine æquivocatione, & sine dolo. Pseudo-Propheta potest quidem veros sensus suos dissimulare, in ore quidem gestare sacrum *veritatis* nomen, licet cor ejus *mendacio* tumeat. Huic facile est homines fallere, sed Filio Dei fucumne facere potest? Doctor qui non semper respicit finem legis, qui est Jesus Christus, & finem præceptorum, qui caritas est, certissime errabit alios in errorem impellens. Satis non est Pastori, directori, superiori habere virtutem; scientiam habeat opus est: quæ si deerit illi, repulsam feret a Principe Pastorum, atque inter hypocritas amandabitur. Bona fides non excusat ministrum Evangelicum, ubi agitur de doctrina. Præoccupatio, pertinacia, educationis præjudicia non efficiunt, nisi ut nocentior habeatur; hæc sibi cavere debuerat; veritas habet characterem, ex quo facile cognoscitur, cum sincere amatur, & sincere inquiritur. Ne concedas, Domine, Ecclesiæ tuæ nisi Ministros illuminatos ac dociles voci tuæ; communis caritatis ejusdemque doctrinæ vinculo conjunge: fac, ut mutuo se amore complectantur omnes, ut omnes conflato consensu sese diligentes laborent, unum sensum, unum eumdemque habeant sermonem. *P. le Nouville in libro, cui titulus, Moralis novi Testamenti, Tomo 3.*

Reverentia & submissio, quam Sanctus hic Doctor erga Ecclesiam profitetur.

Nemo est, qui pro se non jactet Scripturas, sed pro singulorum sensu, atque interpretatione explanatas. Rudis femina, mentis exiguæ, ac imbecillis, se divinitus inspiratam putat, ac præsumit, se Sacra Biblia intelligere æque ac Concilium. Interpretatur, docet, prophetat, eique aures præbentur. Nonne hoc nostris quoque diebus etiam est inter hæreticos? Profecto fanatismus individuus est comes Sectarum Hæreticarum; nemo ignarus est qui se Doctorem non putet. Adeo verum est, Litteram sine Spiritu occidere, & spiritum dumtaxat ædificare. Sed hic est Spiritus Jesu Christi, atque Ecclesiæ, non autem spiritus peculiaris. Adeo persuasum erat Sancto huic Doctori de hac veritate, ut licet Jesus Christus ipse illum docuerit, voluit etiam ab Ecclesia confirmari in hac bona doctrina sua, priusquam hanc traderet aliis, innuere hoc pacto volens, quanta reverentia, & obsequio coleret Ecclesiam. *P. Croiſ. T. 5.*

Pharisæus quærit occasionem audiendi lectiones Salvatoris, ubi fieri audiit verba de illius divina doctrina.

Pharisæus quidam ubi audiit verba fieri de divina Jesu Christi doctrina, hunc in pretio habere cœpit, & sincere ab illo funditus edoceri cupiit; & occasionem cum eo colloquendi procuravit. Licet Sectæ illius Doctores superbia tumescere consueverint, audiit tamen humiliter prima Salvatoris rudimenta. Ecce prototypus Christiani Religiosi ejus, qui sincere cupit esse in suo statu perfectus. Debet primum amplum animo imbibere conceptum hujus perfectionis. 2. illam ardenter concupiscere. 3. audacter illam aggredi, neglectis difficultatibus, quæ in consilio hoc exequendo possunt occurrere. 4. cum humili docilitate audire Jesum Christum, qui loquitur vel immediate per se in oratione, in meditatione, in spirituali lectione, vel solum per os Directorum, aut Superiorum suorum, qui Dei ipsius apud se locum tenent. O felix anima fidelis, quæ hoc pacto fertur ad perfectionem! Favente gratia tua, Deus, certe ad beatum perveniet terminum, ad quem tanto ardore festinat. *Moralis novi Testamenti Patris le Nouville, Tomo 1.*

Superior erga subditos eamdem servare debet rationem quam Salvator erga discipulos.

Superior, magister, qui aggreditur docere salutis scientiam sperare potest, se Divino spiritu afflatum esse, si eam rationem secutus fuerit, qua usus est Jesus Christus erga discipulos suos, videlicet: 1. Si illos quovis tempore, quovis in loco, quavis hora cum humanitate, ac suavitate excipit. 2. Si patienter eorum sustinet imperfectiones, aliaque vitia, quin fatigetur, quin illos repellat, quin amare & acriter illos exprobret. 3. Si illis erudiendis, atque efformandis in omni christianæ vitæ praxi curam impendat; si illos suaviter, & opportune monet, si prudenter corrigit. Hoc pacto se gerit Jesus Christus cum Evangelico Pharisæo, ita quotidie se nobiscum gerit. Quæ lenitas! quæ patientia! qui zelus! Imitemur hasce virtutes erga eos, qui nobis subjecti sunt, Dominum nostrum precemur, ut eas nobis largiatur; ipsi pro viribus eas nobis comparare conemur per curam, ac sedulitatem, necnon per fidelem divinæ gratiæ correspondentiam. *Idem.*

Quicumque docet extra unitatem Ecclesiæ similis Pseudo-Prophetæ est.

Quicumque est extra Ecclesiam, quicumque extra unitatem Ecclesiæ docet, Pseudo-Propheta est, & lupus rapax. Hoc S. Cyprianus asserit. Sanctus hic Doctor ait, ubi quis docet extra unitatem Ecclesiæ, quærendum non esse, qualis sit ejus doctrina; quoniam audiendus non est, ex quo novam erigit cathedram, & ab Ecclesiæ castris recedit. Ita Sanctus hic respondit interroganti, quisnam esset Novatianus, & quæ hæresis ejus? S. Cyprianus respondit: Quod spectat ad personam Novatiani, de quo scire cupis, quam recens hæresim in Ecclesiam invexerit; primum scias, nobis inquirendum esse quid doceat; docet enim extra unitatem Ecclesiæ. Ecce, Auditores, verba, quæ nunquam satis meditari possumus. Quicumque docent extra unitatem Ecclesiæ, audiendi non sunt; necesse non est doctrinam eorum ad examen revocare; satis est eos peregrinos esse, & ab Ecclesiæ sinu aufugisse. Cur autem audiendi non sunt? quia ex quo divisionem, ac secessionem invehere student, & gregem dispergunt, *jam sunt lupi rapaces. Annus Evangelicus Domini Lambert, Tomo 3.*

Sanctus hic Doctor magna cum eloquentia explicabat verba Scripturæ.

Sanctus hic Doctor tanta cum perspicuitate Scripturæ verba explicabat, verum eorum sensum aperiebat tanta facilitate tanta gratia, unctione, & fructu præ ceteris omnibus qui eadem interpretari profitentur, ut dixisses, hunc unum habere clavim eorum; & loquens de deplorabili Ecclesiæ statu hoc pertractabat argumentum tanto lumine, tantaque earum rerum, quæ mox contigisse vidimus, præcisione, ut tibi visus esses audire Moysem descendentem de monte, ubi cum Deo fuerat conversatus. Tamen quantamcumque scientiam ille sibi comparasset, nunquam ad agendum palam prodire voluit; pro viribus in tenebris celare voluit divinas cognitiones, propter quas renidet tanquam sydus in æternitate; & omnia contempsit honoris argumenta, quæ ab hominibus recipere potuisset, expectaturus coronam, quam in cælo Deus reservat Doctoribus suis. *Ex vita Cardinalis de Berulle lib. 1.*

Sanctus hic Doctor celare non potuit gloriam suam, nam ipso etiam invito lumina ejus renidebant.

Sanctus hic Doctor non secus ac Moyses alter, nequidquam celare contendit gloriam suam, apponens integumentum luminibus suis; hæc enim ipso invito fulgebant, & existimatione, quam illa huic conciliabant, illum quocumque præcedente ac subsequente illi erant, quod oculis umbra. Tunc temporis nulla fere momenti alicujus gerebantur negotia ad majorem Dei cultum, & gloriam; nulli habebantur cœtus Patrum, vel Doctorum pro necessitatibus, vel perfectione animarum; nullæ habebantur collationes pro hæreticorum conversione, ad quas ille non vocaretur. Omnibus intererat consiliis ad Deum spectantibus, & credita fuisset deesse aliqua divini spiritus, qui cœtibus hujusmodi præesse debet, portio, nisi illis Doctor noster interfuisset. *Idem.*

Docti viri ad S. hujus exemplum debent humilitati suæ scientiam conjungere.

Quemcumque sæculi nostri Patribus cultum atque observantiam debeam, audeo dicere, licet S. N. doctrina emineret, doctrinam tamen, & conversionem hæreticorum non solum effectum esse profundæ ejusdem scientiæ, sed etiam profundissimæ ejusdem humilitatis. Et vere non est cur moremur, in operibus id genus, doctissimos non semper eosdem esse, ac felicissimos; & Deum non semper gratia sua prosequi eam scientiam, quæ sæpius cum ambitione est conjuncta. Mirum esset, si quod olim potuit Angelos in Apostatas convertere, posset modo Apostatas in fideles, & Angelos immutare. Tantum abest, ut credamus Doctos superbos ab hæresi aliquem convertere posse, & antiquos errores exterminare, ut rem magnam facere videantur, nisi veteribus recentes addiderint; & humilitatis est, quæ virtutum omnium fundamentum est, laborare pro fide, quæ est Religionis fundamentum. Non quod scientia necessaria non sit ad animas ab errore, in quo sunt, educendas; & illas, quam S. N. possidebat eminenter, non summam illi opem attulerit ad eos persuadendos, qui veritati resistebant, seu ad revocandos eos, qui a virtutis semita aberrabant; at si volumus hanc validam esse ac victricem, exuenda est arrogantia illa, quæ illi adeo naturalis est, & induenda abjectione, & humilitate Jesu Christi. Subjicienda est cum toto fulgore, luminibusque suis scientiæ Jesu crucifixi. Et ut me expediam verbo, in hujusmodi occasionibus, ubi agitur de reparandis detrimentis, quæ lapsus fratrum nostrorum Ecclesiæ intulerunt, adlaborandum est non secus ac olim labori vacabant Israelitæ in Templo Jerusalem. Arma præ manibus habenda sunt; ita tamen, ut memoria teneamus verba, quæ illis tunc temporis dicta fuerunt. Domum Dei restitutum iri non hominis viribus, sed spiritu, ac potestate Domini. *Ex vita Cardinalis de Berulle l. 1.*

Officia Doctorum.

Sancti Patres crediderunt, veram caritatem erga homines exigere, ut vehementibus, acribusque scriptis in eorum crimina inveherentur; neque veriti sunt hinc lædere caritatem, & habere pro maledicis, atque detractoribus, ea palam corripientes, ubi erant publica. Existimaverunt, eos, qui publica perpetrabant scelera, vere illos esse qui vera gignebant scandala, & eos quibus Jesus Christus dixit: *Væ mundo a scandalis: væ illi per quem scandalum venit*; (*Matth.* 18.) & e contra hi erant illi, qui iis occurrebant, eaque suffocabant, & quos Jesus Christus ad hoc pietatis officium hortatus fuerat, cum dixit: *Necesse est, ut veniant scandala. Apologia Abbatis Trappensis.*

Ejusdem argumenti.

Locus, quem Scribæ, Pharisæi, & Legis Doctores apud Judæos tenebant, longe amplior erat eo, quem Doctores tenent in Ecclesia: quippe Dominus noster dicit illos sedisse super cathedram Moysis, & præcipit, ut observent homines, quod ab illis docetur. Nihilominus eminens gradus, ubi positi erant, & necessitas, quam habebant, ut sibi populorum existimationem conciliarent, ad hoc ut illi doctrinam suam sequerentur, prohibuerunt, ne palam Jesus illos corriperet, & modo terribili, fulmineoque eorum vivendi rationem abjectam, & cupidam increparet. Nonne illos vocat *hypocritas*, *insipientes*, *cæcos duces*, *serpentes*, *genimina viperarum*? Nonne illos comparat *sepulcris dealbatis, quæ foris parent hominibus speciosa, intus vero plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia*? Nonne dicit, illos in oculis hominum justos videri: intus vero diffluere hypocrisi, & iniquitate? illos extrinsecus tergere calicem, ac lancem, cum interim eorum corda sint plena rapinis, & impudicitiis? Et licet quidam ex illis Doctoribus illi respondens dicat, ipsum ita loquentem eos dedecore afficere, num ideo cessat eorum nequitiam in lucem proferre? Væ Doctoribus Legis; *alligant enim onera gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum. digito autem suo nolunt ea movere.* Denique cum sui etiam Discipuli

Ii monuerunt eum, Pharisæos scandalizari ob eam licentiam, qua errores eorum corripiebat, nonne respondit illis: sinite eos, cæci sunt, & duces cæcorum? *Apologia Abbatis Trappensis.*

Veri Doctores non iment homines, sed constanter docent veritatem quæ in Religione maxime latent.

Sanctus hic Doctor ostendit etiam, cum Pseudo-Prophetæ ignavi sint, & metuant homines quia ab illis expectant, quod amant: veros Dei ministros e contra plenos esse viribus, & constantia; & cum agitur de gloria Dei, nequaquam metuere mortales, quia nihil ab illis se consecuturos sperant. Primi illi cum sint suarum cupiditatum mancipia, semper præsto sunt ad asserendam iniquitatem, atque mendacium; posteriores vero nihil quærentes, nisi placere Deo, nonnisi propter veritatem agunt, atque justitiam, & cum illi humano tantum spiritu agantur, hi aguntur spiritu Dei, cujus organa sunt, atque ministri. Postquam Sanctus hic Doctor conatus fuerat populo suo errorem auferre quoad Pseudo-Prophetas, qui eidem maximo erant incommodo, illis alterum aufert non minus terribilem laqueum, videlicet fictæ pietatis, quia nihil terribilius est, quam decipi eo in cultu, qui adhibetur Deo. Ex se igitur quærit in nomine populi, Quid offeram Deo, quod sit dignum Ipso? Num genua flectam coram illo? Num offerram illi holocausta? & statim hoc addit responsum, quod appellari potest totius pietatis compendium, quod ipse Dei Spiritus per Prophetam descripsit: O homo, dicam, quid tibi prosit, & quid a te expetat Deus; ut videlicet agas secundum justitiam, & diligas misericordiam, & ambules coram Domino cum vigilantia plena metu, ac reverantia. *Ex vitis Prophetarum, Tomo 2.*

Vera discendi ratio est sancta oratio.

Errat, qui putat unicam discendi rationem esse libros evolvere. Plerumque magis proficis ad pedes crucis Dominicæ, quam legendo codices. J. Christus orationis tempore animas nostras alloquitur, illas erudit, illis sua secreta communicat. Quid non proficimus audientes magistrum adeo plenum scientia, atque sapientiæ? Prudentes sæculi, qui humanis omnia subsidiis accepta referunt, intelligere nequeunt aliquem per orationem doctum evadere posse. Sed falluntur. Hæc via est, quam Sancti secuti sunt, ut se doctos præberent. Fatentur omnes, se scientiam suam debere orationi, se omnia, quæ sciunt, didicisse, sese prostrando J. Christi discipulos in oratione, & secessu. Denique scientia, quæ præsertim in Doctore requiritur, est scientia Sanctorum; hæc scientia illum Jesu Christi discipulum constituit. Hæc scientia docet illum uti omnibus iis cognitionibus ad salutem suam, & fratrum suorum utilitatem. Quis ibit inficias in oratione Dei Filium dignari hanc scientiam animabus communicare? S. Augustinus de magna hac veritate in Epistola quadam nos erudit. Tradit duas artes eximias feliciter difficillimas quaslibet quæstiones enodandi, orationem, & animadversionem. Mox verba facit de utilitate, quam percipere possumus ex studio, doctos Viros audiendo. Sed præfert præferendas esse duas illas rationes, quas re adhuc integra proposuit; neque ambigit, utrum orationi major vis insit, quam studio. Scientia cæleste donum est; ad Deum igitur confugiendum est, ut illud assequamur. Ne speretis citra Domini auxilium vos quidquam profecturos. Hinc fit, ut præditus virtute Doctor, qui prudenter agere vult, antequam studiis vacet, primum ad Deum confugere, opemque illius per orationem exposcere debeat. *Sermones de vita Ecclesiastica Domini Lambert, Tom. 2.*

Sanctus hic Doctor ipse primus exercuit J. C. doctrinam, quam tradebat aliis.

Sanctus hic Doctor nequaquam Dei Legem didicerat, ut eam alios duntaxat doceret, sed ut ipse illam exerceret; quapropter ad normam illius sua consilia direxit; & suas cognitiones composuit, ut illis uteretur secundum regulas sapientiæ, a qua illas acceperat. Eo eo aptior factus est, ut alios doceret, quia illas primum exercuit, quam aliis traderet, & tanto dignior erat, qui meditaretur, & penetraret secreta Dei, quo melius noverat sumere sibi pro regula vitæ suæ veritatem, quæ eidem erat aperta. Deus fœdus pepigit cum hominibus: hi promiserunt se illi obtemperaturos; ille vero horum obedientiam remuneraturum. Sapiens hic Doctor gloriam suam in eo constituit, ut Dei Legem cognosceret, ut illam adimpleret, ut alios doceret, & ut hominibus diceret ea solum quæ a Domino acceperat; quia hominibus illius fœdus, ac verbum nuntiabat, ac unum illum inspiciebat; quia unicam Domini sui gloriam, non autem propriam inquirebat. *Annus Christianus, Tomo 7.*

PRO COMMUNI CONFESSORUM

Quibus Ecclesia hoc tribuit Nomen, & qui passi sunt persecutionem pro fide, justitia, &c.

M O N I T U M.

Licet hodierna die tribuat Ecclesia indiscriminatim Confessoris nomen Sanctis omnibus, qui neque Apostoli, neque Martyres sunt, sed qui, in quocumque statu divina Providentia illos collocaverit, sanctificati sunt, scimus tamen Christianæ Religionis initio, & dum primæ sævierunt persecutiones, neminem ex Sanctorum numero titulo hoc glorioso decoratum fuisse, qui propter Religionem passus non fuerit, & hac in re præ cæteris animi fortitudine non enituerit. Scire etiam debemus illustrem hunc titulum tali in pretio, & honore in primitiva Ecclesia fuisse, ut qui insignes fuissent resistendo promissis, ac minis Persecutorum, vel qui non cessissent contumeliis, quibus afficiebantur, haberentur toto vitæ suæ spatio tanquam Fidei propugnatores, & Ecclesiæ decus, atque præsidium; sed etiam post mortem illis redderetur cultus peculiaris, atque in Martyrum albo recenserentur illi, qui enecti fuerint miseriis, quas passi sunt in exsilio, in carceribus, atque cruciatibus, licet multo post tempore ad plures abiissent; atque membrorum suorum mutilatio habita est tanquam nota heroicæ fidelitatis, & satis dignum Panegyrici argumentum.

Putandum tamen non est, primos duntaxat fideles meritos fuisse in peculiari sensu, in quo istic accipimus, illustrem hunc Confessoris titulum. Hoc elogium est, quod Ecclesia non abnuit iis etiam qui hodierna die patiuntur ob defensionem, vel professionem fidei suæ in regionibus satis cognitis. Non enim desunt, qui exsules sunt, atque extorres propter hanc causam, & qui in exsilio suo vix aliquod inveniunt perfugium, & qui omnibus modis exagitantur.

PRO COMMUNI CONFESSORUM,

Qui hoc nomine proprie ab Ecclesia vocantur, & qui passi sunt persecutionem pro fide, justitia, &c.

Impii homines semper persecuti sunt.

Nullum fuit tempus, Auditores, quo in mundo innocentia exagitata non fuerit, & dicere fas est primam, ac funestissimam omnium persecutionum eam fuisse, quam Satanas invidens hominis felicitati excitavit in illum cum adhuc in innocentiæ statu versaretur. Deinde invidia, quam crudelis Cain fovit adversus Abel insontem, impulit eum, ut huic vitam eriperet, ad quem odii, atque invidiæ gradum non evasit, nisi quia frater suus justior erat ipso, ut quidam Apostolus inquit. Necesse non est plura in lege veteri exempla quærere, neque diuturnam repetere persecutionem, quam Jacob passus est ab Esau fratre suo; neque illam, quam fratres Joseph huic conflavere, qui propter innocentiam, & egregias animi dotes erat patri suo dilectissimus; neque illam denique, qua Saul afflixit David hominem secundum cor Dei. Solum testimonium protomartyris Sancti Stephani satis probat hoc in acri illa reprehensione, qua Judæos exprobravit, videlicet Prophetas, licet sanctissimos, justissimosque evadere non potuisse furorem, & crudeles persecutiones, quas in illos excitaverant. *Quem Prophetarum non sunt persecuti Patres vestri? (Act. 7.) Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

In lege veteri numquam improbi semper persecuti sunt bonos.

Si in lege naturæ, & lege scripta virtus, sanctitas, & innocentia ita patuerunt acerrimis persecutionibus, quid cogitandum est de lege gratiæ, ac de Religione, quam Jesus Christus instituit? Religione, inquam, quæ præclare reparavit innocentiam, cujus primi Patres jacturam fecerant; quæ restituit justitiam, ac morum integritatem, quam idolorum cultus proscripserat, & quæ sola hominibus contulit semet sanctificandi subsidia! Nostis, quanam rabie Tyranni illam fuerint persecuti; nostis e contra, fideles, qui illius partes amplecti voluerunt, ejusque gloriam sustinere, omnes exhausisse pœnas, atque tormenta, quæ hominum sævitia potuit excogitare. Ecclesiastica historia mille nobis exempla suppeditat, quæ in Menologio referuntur; quapropter mihi de hac re prolixius disserendum esse non puto; sed suppono, ut cum Apostolo dicam: *Omnes, qui volunt pie vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur. (2. ad Tim. 3.) Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Persecutiones quas sustinent propter Deum respiciendæ sunt tanquam certa pignora amoris ejusdem.

Ne vos hæc irritet veritas, & caveat, ne hic scandali occasionem arripiatis; quippe felicitas, & incomparabilia bona, quæ persecutiones procurant illis qui propter Dei gloriam patiuntur, efficere debent, ut inter maxima beneficia, & certissima amoris Dei pignora habeantur: ita ut Dei Filius, qui eadem veritas est, jam in antecessum beatos vocet eos, qui patiuntur: *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam.* Hoc ipsum bonum impiorum persecutiones pariunt bonis: illos plerumque tuentur in gratia, & in Dei servitio confirmant; sed quia alios quoque illæ pertulerant, dicere possu-

possumus, in hoc veros Dei filios a filiis sæculi distingui, ut loquitur Scriptura; hi sub persecutionibus cedunt, & resistere nequeunt irrisionibus, atque detractionibus, quibus ipsorum nomini officitur; robur illi deest sustinendi odium impiorum, bellum, quod sibi ab improbis infertur; verbo, persecutiones, quibus agitantur. Pudet illos, se palam pro justitia, ac virtute profiteri, timent ne se irrisos, despectosque videant, & ne habeantur tanquam homines rudes, imbecilli, & qui ipsam quoque vivendi rationem, & mundi officia prorsus ignorent. *Idem*.

Persecutorum potentia in eo sita est, ut occidant corpus; sed ad hoc infinita pariat animæ bona.

Vultisne cognoscere totam crudelissimorum persecutorum potentiam? Dei Filius dixit vobis, posse illos quidem corpus occidere; sed addendum est, posse illos vobis infinita comparare bona, & nihil præferendum esse iis fructibus, quos ex injustis persecutionibus suis valent recipere. Ut hac de re vobis persuasum sit, attendatis sufficit ad Salvatoris verba: *Beati, qui persecutionem patiuntur &c.* Quis magis prodesse potest vobis illis, qui vobis totum suppeditant medium, quo recenseamini in numero Beatorum, quibus in cælo magna merces reservata sit? Quomodo loquitur Tertullianus, ubi verba facit de persecutionibus quæ in Christianos urgebantur. Victores sumus, dum morimur; eo ipso momento, quo perimus, egredimur e manibus vestris, & libertatem nostram recuperamus. Cruces de quibus suspendimur, rogi, qui circum nos incenduntur, ut corpora nostra comburantur, sunt victoriæ nostræ trophæa, sunt victoriæ nostræ ornamenta, & currus triumphalis. Verum est, cum alii vos prosequuntur, & exagitant, fieri posse (quod etiam frequens usuvenit) fieri, inquam, posse, ut non solum temporalia bona amittatis, verum etiam anima vestra vulneribus saucietur. Hujusmodi sors est eorum, qui obmurmurant, queruntur, ac spem abjiciunt in tribulationibus. Sed hæc vulnera non intulit vobis, qui vos persequitur; vos præcipui auctores estis vestræ calamitatis. Si intuiti fuissetis J. Christi consilia, si vosmet illis subjecissetis, si novissetis fructum ex tribulationibus vestris percipere, frustra persecutor sese furore suo præcingeret; quidquid facere posset, in eo situm esset, ut eriperet vobis temporalia bona, sed longius procedere non posset, Donec jacturam hanc paremini, quæ levis est, colligeretis in anima vestra gratiæ thesauros longe pretiosiores bonis omnibus, quæ vobis fuissent erepta. Hoc veris Christifidelibus persuadet, homines nequiores metuendos non esse, & illum solum metuendum esse, *qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. (Luc. 12. 5.) Lambert in anno Evangelico. Tom. 7.*

Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam. Attendite ad verba Salvatoris. Omnis, qui persecutionem patitur, non ideo se beatum existimare debet. Jesus enim Christus eos tantum Beatos futuros pollicitus est, qui persecutionem passi fuerint propter justitiam. Sancti Patres docuerunt, eos, qui extra unitatem Ecclesiæ passi sunt, abusos esse verbis Filii Dei cum iisdem uti volebant, ut ostenderent se beatos esse, quia patiebantur. *Nemo autem vestrum patiatur.* S. Petrus ait, *ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem ut Christianus, non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine.* (1. *Petr.* 4. 15.) En igitur gloria, & beatitudo hominis; hæc est pati, ut Christifidelem, & pati propter justitiam. *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam.* Quod discrimen inter Hominum judicium, & Dei! Contemnebantur Apostoli; Tyrannus a quo damnabantur, sedebat pro tribunali; Ministri J. Christi conculcabantur. Hi in oculis Dei superiores erant inimicis suis, & gloria erant circumdati. Præclarum passionum privilegium! Persecutio, quam perferebant, certum erat pignus remunerationis eorum, & jam existimare poterant, se adiisse Regni Cælestis possessionem. Jesus Christus dicit: *quoniam ipsorum est Regnum Cælorum.* Hoc est beatitudinis eorum fundamentum. *Idem.*

Dei filius inspirare voluit omnibus discipulis desiderium patiendi in nomine suo & propter gloriam suâ omne genus injuriæ, & persecutionis ab hominibus.

Cum maxime interesset altius doctrinam hanc imprimere in animis fidelium, Dei filius id fusius persequitur. *Beati estis*, ait, *cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint; & dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* Beatitudo est, affici contumeliis. J. C. repetit adhuc; beatitudo est persecutionem pati. Beatitudo est, impiorum calumniis proscindi. Dei filius curam habet addendi conditionem essentialem, nobisque ostendendi hæc omnia mala tunc solum nostram constituere beatitudinem, cum propter ipsum patimur. *Gaudete*, sed nondum satis; commune gaudium non sufficit in tanta felicitate. *Gaudete, & exultate.* Gaudium par esse debet remunerationi; & sicuti maxima omnium remunerationum parata est remuneratio patientibus propter Jesum Christum, oportet, ut gaudium sit omnium gaudiorum maximum. Opus est, ut qui illos vident, intelligant eos summa affectos esse lætitia. *Gaudete, & exultate. Idem.*

Impressio, quâ in spiritu Sancti hujus fecerunt Salvatoris præcepta.

Dogmata Salvatoris mundi in Sancti hujus spiritu omnem illam pepererunt impressionem, quam parere debebant verba Præceptoris adeo boni, & potentis, qualis est Jesus Christus. Dixerat illi; *Gaude*, cum te persecuti fuerint. Sanctus hic perfecte docilis fideliter paruit verbo magistri. Re ipsa gavisus est tempore persecutionis: Videte illum egredientem e cœtu, ubi damnatus fuerat. Inde pedem efferi exultans gaudio, quia dignus habitus est, qui omnia pro Jesu Christi nomine perferret opprobria. Quodnam est gaudii ejus fundamentum? Domini sui verbum spiritui ipsius semper præsens: *Gaudete, & exultate. Idem.*

Houdry, Suppl. Bibl. Tom. V.

Nobis patienter sustinendum est & orandum pro iis qui nos persequuntur.

Cum homines afficiunt nos contumeliis, cum nostris opibus potiuntur, cum nostro nomini labem offundunt, cum nigræ loliginis succo nos aspergere conantur: quidquid audeant in nos, ac ea omnia peragant, quæ propheta innuere voluit per hæc verba: *Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.* (*Ps.* 7.) Nobis persuasum esse debet, tunc nos cognoscere debere, & efficere, ut & alii cognoscant, nos esse id, quod esse debemus; non aliis utentes armis, ut inimicorum impotentiæ adversemur quam precibus, & patientia, & imitantes perfectos illos Discipulos, de quibus scriptum est: *Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* (*Act.* 5.) Nisi Christianus peculiarem habeat curam sese in hoc statu adeo sancto confirmandi, ejus tranquillitas incessanter perturbationibus erit obnoxia. Nam ex quo pendebit ab hominum libidine, aut nequitia, vel a dæmonum invidia, Satanas nunquam deerit quominus recentes ingerat tentationes, multiplicet persecutiones suas, & persecutores; & Christianus parebit iracundiæ suæ, & ultiones machinabitur; ejusque anima afflicta sub pondere inimicorum, ac pœnarum suarum cedet. Fidelis denique, qui alienis commovetur injuriis, & expers est passionum Jesu Christi, coronarum illius in partem minime accedet. *Ex libro, cui Titulus: Regula S. Benedicti. Tom. 1.*

Quo amore prosequi debeamus; pauperes alienigenas qui maluerunt patriâ solum, bona & amicos deserere, quam Religionem?

Hoc autem, ut mihi videtur, efficere debet in cordibus vestris non levem impressionem. Non desunt pauperes alienigenæ, extorres a patria, inde ejecti in exsilium in odium Religionis, & Fidei; pauperes exagitati, qui propter Deum patiuntur; quibus natale solum interdictum est, quia sunt Sacerdotes, vel initiati sacris; quia sunt Catholici, & Ecclesiæ gloriam sustinent. Primis Christianæ Religionis sæculis adscripti fuissent in albo Martyrum, & Confessorum J. Christi. Nam persecutionum tempore Martyrii species erat in exsilium ejici propter fidem, & in carcerem trudi propter eamdem, (*Hebr. c.* 11.) Hic est status horum miserorum: fides, quam profitentur, excivit in illos tot inimicos, quot error fecit hæreticos in populis, qui sunt indociles, & rebelles lumini. Pro fide hac sævissima quæque passi sunt. *Angustiati, afflicti.* Proscripti fuerunt, & in carceres conjecti: *Insuper & vincula, & carceres.* In desertis locis & in cavernis latitantes, nonnisi post sexcenta pericula ad nos usque pervenerunt, quæsituri in Christiano regno perfugium: *In solitudinibus errantes, in montibus, & cavernis terræ. Exhortationes Christianæ P. Bourdaloue Tomo* 1.

Finis, quem sibi proponunt, qui instituunt Seminaria.

Qui instituunt Seminaria in illis regionibus, quæ hæreticis patent, non alium sibi finem proponunt, quam alere homines, qui aliquando afflictæ huic Ecclesiæ prodesse valeant, ejusque excidium reparare: qui contra Legum injustitiam, atque Edictorum severitatem subrogari valeant in locum Pastorum, quorum jacturam fecerit, & quibus prope fuit, ut viduaretur; qui ob id audeant periculo objicere libertatem, vitamque suam; & quos nullum periculum, vel metus valeat deterrere. Homines, qui consolentur, confirment, foveantque gregem non adhuc prorsus dissipatum, sed quam primum dissipandum: Qui confirment infirmos in fide: qui revocent eos, quos procella abstraxerat; qui recentes animos addant iis, quos persecutio de loco movere non potuit. Talis fuit Sancti hujus viri agendi ratio, qui postquam se exercuit in his piis locis, perpessus est omnia persecutionum genera, quæ, quin illius fidem, & caritatem labefactarent, profuerunt, ut easdem augerent, illumque perfectum efficerent veri Christiani prototypum. *Idem.*

Fructus quos Sanctus N. ex omnibus persecutionibus suis percepit.

Pauci sunt Sancti, qui, ut ita dicam non debeant persecutionibus, adversitatibus, passionibus aliquem saltem gradum gloriæ suæ in Cælo. Quid non debent Martyres cruciatibus suis? Proximi vestri, & amici vos persequentur, inquit Salvator: non iden tamen eritis calamitosiores. Universa crudelissimorum Tyrannorum nequitia, ne unum quidem de capite vestro capillum convellere potest. Cum Deo cari simus, & accepti, quid nobis est metuendum? Quantus error est respicere odium mundi tanquam malum, cum nos mundus odit, quia diligimus Deum, quia Deo obsequimur, quia odio mundum habemus? Quos favores, quot bona mundus pollicetur S. N. ut illum pervertat? Et respuenti omnes promissionum illecebras, quot persecutiones minitatur? Qua constantia Sanctus hic utrasque contemnit, & blanditias, & minas? Immo in blanditiis ejus gravius nanciscitur tormentum? Mavult se objicere vitæ periculo, quam Dei sui gratiam amittere. Quandonam ita sentiemus? Quando secundum hæc principia ratiocinabimur? Peccatumne hodierna die malorum omnium maximum ducitur? Habeturne tanquam malum ab iis, qui peccare gaudent, & in peccatis gloriantur? Malum vocatur, jactura bonorum, ærumna, persecutio, infortunium, quæ benedictionum sunt fontes secundum divinæ Providentiæ consilia. At habetur ne loco mali insignis peccatum, ubi respiciatur tanquam facilis ad locupletandum via? Proh Deus in quanta cæcitate hactenus vixi! Dimitte mihi iniquitates meas, & digneris exaudire orationem meam! Fac, Domine, potius ut patiar omnia tormenta. Fac, ut omnia vitæ hujus mala perferam, potiusquam unum scelus committam. *P. Croiset in Asceticis. Tom.* 5.

Mundi persecutiones efficiunt ut boni non-

Plerique eorum, qui patiuntur propter justitiam, labefactari se sinunt persecutionibus, & sæpe deserunt causam Jesu Christi, ut sequantur mundi placita, quæ ipsis faciliora,

...nquam necati & Christiani nominis ... ornamentum.

atque utiliora videntur. Hæc maxima est persecutio, quam mundus infert innocentiæ, ex S. Augustini sententia. Persecutio aliquo in sensu crudelior, atque magis funesta quam ea, quam Tyranni intulerunt fidei, & Religioni; efficit enim, ut abdicemus pietatem, omniaque Christianæ Religionis officia, quorum Christiani in Baptismo, publicam professionem fecerunt. Aliunde vero eædem persecutiones secernunt, & cognoscendos præbent eos, qui electi sunt, atque prædestinati. Hæ illos probant, eosque ostendunt generosiores, fideliores, & gloriosiores. Hæc veritas est, quam omnium sæculorum veritas comprobavit: virtutem, innocentiam, morumque sanctitatem nunquam enituisse magis, quam in persecutionibus. David nunquam major, sanctiorque fuit, quam cum Saul illum odio internecino prosequebatur; Judæorum populus nunquam magis divino cultui adhæsit, quam cum permisit Deus ut opprimeretur, in servitutem abduceretur, & undique affligeretur: Christiani vero nunquam Sanctiores fuerunt, quam cum cruentissimis agitarentur persecutionibus; cum in singula momenta versabantur in vitæ discrimine veriti ne ad Tribunalia raperentur; tunc illi martyrium aspiciebant tanquam suæ beatitudinis cumulum, ac mercedem vitæ sanctæ, integreque transactæ. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Crux Salvatoris sanctis esse debet, ut nobis inspiret amorem patiendi pro ipsius gloria.

Quamvis natura ipsa constitutum sit, ut passiones horreamus; tamen ad earum amorem in nobis ciendum satis esset, scire Deum in eis altissimum gloriæ suæ apicem constituisse; per illas triumphasse, & in illis præcipuum gaudii, votorumque suorum objectum constituisse. Nam sicuti crux, licet Judæorum ævo turpissima haberetur, ex quo in ea animam efflare voluit hominum Salvator propter salutem nostram, promeruit cultum Angelorum, & hominum, ita ut, S. Augustinus, ait, maximi terrarum Domini deinceps honori sibi tribuerint illam in fronte gestare: ita quantumvis turpes in se ipsis esse possent cruciatus, quia peccati pœna sunt, ac effectus; ex quo tamen Dei filius illos sibi in partem delegit, illos in persona sua consecravit, eisque omnem abstulit turpitudinem, & ignominiam, quæ illis adhæserant. *Idem.*

S. Paulus ait Deum velle, ut pro illo patiamur aliquid.

Procul dubio inter magna secreta, quæ S. Paulus ad tertium raptus cælum hausit, hujus quoque cognitionem assecutus est; alioquin favorem hunc ille nequidquam adnumerasset inter præcipuos, quos Deus homini in vita hac possit conferre, & tanta cum certitudine minime dixisset: *Vobis datum est, non solum ut in ipsum credatis, sed etiam, ut pro ipso patiamini*, quasi diceret: Magnum quidem donum est, vos accepisse fidem, immo fundamentum est omnium donorum, omniumque bonorum gratiæ; at illius vultisne consummationem? Scirene cupitis, quod donum reliquis præstet, & quod suavius sit pignus amoris Hominis Dei? *Vobis datum est, ut pro ipso patiamini. (ad Philipp. 13.)* Præter fidem, quæ vobis cum aliis communis est, voluit vos propter ipsum pati: quoniam hic pretiosissimus est sermo amoris sui. At cuinam hanc præstitit gratiam? *Vobis.* Vobis Apostoli quos constituit sequestres secretorum suorum. Vobis, quos amicos suos nominavit, vobis quos constituit tanquam fundamenta Ecclesiæ suæ; & quos delegit, ut essent Heroes Evangelii sui; *Vobis datum est, non solum, ut in ipsum credatis, sed etiam, ut pro ipso patiamini.* Hæc est maxima gratia, & favor eximius, quem conferre possit homini in vita hac; eo usque ut S. Chrysostomus putet ipsum S. Paulum Apostolum beatiorem esse, & gloriosiorem in vinculis, & catenis, quam cum sublatus est usque in tertium cælum; & Sanctus hic doctor profitetur, si sibi optio facta fuisset, se maluisse cum magno hoc Apostolo in carceribus esse, quam sedere in sublimissimo Empyrei solio; nam persecutiones sunt fulgidius testimonium amoris Dei. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Desiderium effundendi sanguinem suum, quo S. Noster flagrabat.

Scio nonnullos dixisse nimis ardentem zelum effecisse, ut S. N. terminos exactæ modestiæ transgrederetur; sed excessus nomine appellari ne potest sancta libertas, qua usus est, quia simul infinitus Martyrum numerus condemnetur, quorum verba exprobationum refertissima, quæ ingerebant illi in Reges nomini Christiano inimicos, summa cura Ecclesiastica Historia collegit; & quia in hujus criminis partem vocentur fideles omnes, qui postmodum verba hæc respexerunt tanquam argumentum fortitudinis eorum, atque constantiæ. S. N. sua firmitate confudit illos, qui ipsum persequi oblectabantur; sed hæc victoria illi pepetit lacrimas, atque ejulatus cogitanti, se eo pacto jacturam fecisse præclaræ occasionis, quæ sibi fuerat oblata moriendi pro filio Dei: Domine, ajebat ille, iis verbis, quæ mirum in modum erant pathetica: Cur per sanguinis mei effusionem non signavi meam tuæ divinitatis confessionem? Beati, quibus sub primis Sancti Nominis tui persecutoribus hoc contigit! Heu! quam illis invideo! *Utinam hoc confessionis meæ in te, atque Unigenitum tuum, ministerium Neronianis, Decianisque temporibus explessem!* Verum bono, fortique animo sis, Sancte vir. Si Providentia tibi occasionem abstulit moriendi pro Domino tuo; fortitudo tua tibi martyrii meritum comparavit. *Sermo Manuscriptus.*

Quanta sit virtus eorum, qui persecutionem patiuntur propter amorem Dei.

Quam præclara sunt virtutis testimonia, cum fideles una cum fontibus suppliciis objiciuntur. Christiani, qui illorum certaminibus adstant, licet nunquam ante illos viderint, non ægre illos dignoscunt: pleni sunt hilaritate inter ipsos cruciatus, fidenter cælum intuentur, tormenta ipsa, pœnasque contemnunt, & adventante morte principia suæ immortalitatis præseferunt. Sed paullisper inspiciamus, quomodo primi fideles adstabant fratribus suis, qui pro fidei confessione in vinculis, compedibusque detinebantur. Nullus erat carceris custos, quem non delinirent, nullus murus æneus, quem non perfoderent, nullus tenebrosus locus, quo aditum sibi non aperirent. Illuc alii post alios ingrediebantur, generosorum Confessorum vulnera deosculabantur, remedia, & refectiones fessis artubus, fractisque corporibus afferebant, eorumque veneratio ad illorum etiam manicas, pedicasque migrabat. *Auctor Recens.*

Christiani, qui persecutionem patiuntur propter justitiam in persecutionibus suis nanciscuntur fideles, qui eos consolantur.

Nonnunquam Tyranni Sanctos hujusmodi Confessores in exsilium ejicere contendunt; sed nullum est exsilium Christiano. Hic ubique locorum fratres invenit, & concives: hi illos agnoscunt tanquam homines, qui pertinent ad se, & coeunt illos consolaturi, ubi per Ecclesiæ testimonium audiunt, Cultum Dei, quem colunt, & confessionem fidei, quam profitentur, caussam esse damnationis eorum. Si eamdem ob caussam fidelis ad metalla damnatur, recipit in labore suo eadem testimonia a Caritate fratrum suorum: accurrunt ex finitimis locis illi solatium, opemque allaturi, eum in bonorum suorum partem vocaturi, ejusque pœnas imminuturi, in laboris partem accedentes. *Idem.*

Persecutiones in Sanctum hunc commotæ ad illius gloriam contulerunt.

Pii hujus servi Dei sanctitati aliquid deesset, si illi defuissent persecutores; & sicut in J. C. corpore, licet glorioso, & pulcherrimo in omnibus, singulisque partibus, nihil magis elucet, quam vulnera illius: dicere possumus, persecutiones efficere pulcherrimam, ac nitidissimam partem vitæ servorum, atque Sanctorum illius. Verum si divinum hoc caput vult, artus suos participes fieri passionum suarum, vult quoque in partem accedere insignium honoris, quæ illas concomitata sunt. Adorabilis ista sapientia, quæ in omnibus humiliationibus suis novit gloriam cum dedecore, & potestatem cum infirmitate conjungere, quæ semper visa est & homo & Deus, nunquam permittit suos opprobriis affligi, nisi in tenebris aliquis protectionis suæ radius illucescat; & eo momento, quo eorum calamitas videtur eos aliis hominibus mancipare, ex aliquo charactere Dei filii esse intelliguntur. Hoc accidit S. N. in persecutionibus, quæ exarserunt in illum. Nam simulac infernus in illum contumelias evomebat, Cælum pro eodem palam locutum est; eumque Deus justum esse evulgavit plurimorum mortalium, ac miraculorum, quorum ipse instrumentum fuit, voce. Quod videbatur labem allaturum innocentiæ ipsius, fecit, ut in dies magis sanctitas ejus inclaresceret; tantumque gloriæ percepit ex iisdem rebus, quæ ad illum dedecore afficiendum fuerunt adhibitæ: licet non habuisset, quem habebat Spiritum, ac sensum J. Christi, non deesset illi caussa diligendi inimicos suos, & deprecandi pro calumniantibus se. *Ex vita Cardinalis de Berulle libro primo.*

Quomodo Sanctus hic vir fidem constanter defenderit, licet magna illi impenderent pericula.

Procul dubio admirabimini, si vobis in mentem revocavero firmitatem, atque constantiam, cum qua S. N. propugnavit fidei veritatem: thesaurus pretiosior est, cum de latronum faucibus illum furari cupientium eripitur; & cum multi labores exhauriendi fuerunt, ut propulsarentur vires ab infestissimis hostibus illatæ. Quot non stetit laboribus Sancto huic, summa cum fide tueri pretiosum fidei depositum adversus inimicorum suorum impotentiam? Quot ille pertulit injurias, minas, atroces calumnias, exsilia, persecutiones, cruciatus, tormenta? Ecclesiastica historia nobis suppeditat alia infinita strenuorum Doctorum exempla, qui non laboribus, neque vigiliis pepercerunt; immo neque ipsi vitæ, ut injustis inimicorum fidei conatibus adversarentur. Sanctus hic vir, non secus ac Apostoli quibus successerat, cogitabat se a J. Christo esse missum ut nostrorum mysteriorum veritatem assereret. Illi persuasum erat eum, *cui data est omnis potestas in cælo, atque in terra* ipsis dicturum: *Euntes docete omnes gentes.* Hoc illius animum inflammabat; hoc effecit ut ne gravissimis quidem periculis deterreretur: sed econtra crederet se tunc magis teneri, ut veritatem defenderet, cum impotentius impugnaretur. *Lambert in anno Evangelico Tom. 6.*

Sanctus hic vir sese disponebat ut omnia subiret genera persecutionum.

Sanctus hic semper paratus erat, ut omnia persecutionum genera propter J. Christi amorem perferret, ideoque jugiter secum ipse reputabat ea verba, quæ dixit Jesus Apostolis suis ut eos disponeret simulque excitaret ad perferendos cruciatus, ad tuendam fidem. Ita illos hortabatur. Omnes potestates, dicebat illis inferni, ac terræ in vos insurgent; consanguinei, amici, convives, omnia insurgent in vos: vos habebimini tanquam id, quod in mundo abjectissimum, ac deterrimum est, donec mundus gaudebit, vos mœrore afficiemini. Non dissimulo vobis, filii optatissimi, quæ vestra portio sit in terris futura: haud æquior vobis erit conditio, quam mihi fuerit Patri vestro: Neque melius excipiemini, quam ipse fuerim exceptus: *Amen amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit. (Jo. 16.)* Dies vestros inter ærumnas ducetis, anima vestra erit in amaritudine, donec mundus gaudebit, donec mundi sectatoribus dies omnes sereni erunt, ac festi. Sed lætamini: non diu hæc scena producetur; tristitia vestra quam primum convertetur in gaudium, sicut gaudium eorum brevi in tristitiam mutabitur; cum hoc tamen discrimine, quod pro aliquot diebus lacrimarum tot interioribus solatiis delinitis, gaudium estis habituri, quod *nemo tollet a vobis.* Æterna felicitate perfruemini, quæ illico vobis inferet oblivionem malorum, quæ tot vitæ spatio passi fueritis propter me; & e contra mundi sectatores pro aliquot horis voluptatum, quæ tot amaritudinibus cumulatæ fuerunt, quandiu

diu passuri sint infinitum ploratuum, acerbissimorum dolorum, suppliciorum ac rabiei æternitatem! Consolamini; tristitia vestra non diu duratura est, eamque omnibus numeris absolutissimum gaudium excipiet. Quonam evaserunt Apostolorum persecutores, scitus quidam quærit interpres? tempus eorum potentiæ, & lætitiæ abiit, tempus vero suppliciorum nunquam finem est habiturum. Plura excesserunt sæcula, cum Apostoli aliquot post vitæ patientis annos migrarunt in sinum perfectissimæ felicitatis; & post infinitum annorum numerum hæc beatitudo erit adhuc recens, gustus recens, felicitas recens, illecebra recens. Donec superbi illi, & crudeles persecutores discipulorum J. C., Apostolorum, facti opprobrium, & horror hominum, & Angelorum torquentur exquisitissimis suppliciis, uruntur flammis, quin vel minimum valeant sperare solatium. *P. Croiset in Assumtis Tomo 4.*

Consolatio Confessoris in carcere & vinculis positi.

Scio, Tertullianus ait, obscurum esse carcerem; sed vos gloriosi Confessores aspectu vestro tenebras illius dissipatis; estis enim luminaria fulgentia. *Habet tenebras carcer, sed lumen estis ipsi.* Fateor compedibus estis onerati, & pedum, manuumque usum amisistis; sed liberi estis in Domino, quoniam estis illius filii, & carcer vobis via est, quæ ducens in cælum, vos ad hereditatem vestram perducit: *habet vincula, sed vos soluti estis Deo.* Fateor, male olet: & ex ea cloaca, nonnisi teterrima mephitis exhalat; sed vos J. Christi bonus odor estis, & vitæ vestræ puritas ostendit Sanctitatem legum illius, & animæ vestræ innocentiam: *Triste illic expirat, sed vos odor estis suavitatis.* Fateor denique vos ibi præstolari judicium hominum, vel aliquando affici metu tormentorum, & mortis, ac expavescere, ne carnificum sævitia de fortitudine vestra triumphet. Sed vos judices estis vestrorum judicum; damnabitis eos, a quibus damnati fueritis, & sedebitis super sedes cum filio Dei proferentes sententiam in eos, qui in vos mortis sententiam protulerint: *Judex expectatur de judicibus, sed vos estis de judicibus ipsi judicandi. Patris Senault in Panegyrico Sancti Clementis Tom. 3.*

Ejusdem argumenti.

Ita sane, gloriosi testes fidei gustatis in tenebricosis illis carceribus pacem conscientiæ puræ, & sine macula; cum vobis persuasum sit locos omnes nullo esse debere in discrimine Christiano viro; nam in quacumque mundi plaga versetur, cum mundo fecit divortium. Suave initis commercium, non equidem dicam cum Angelis, sed cum ipso Angelorum Domino. Ibi procul a corrupti sæculi illusionibus libere colloquimini cum Patre misericordiarum, qui sustinet vos consolationibus suis, qui replet vos Spiritu suo, qui vos gratia sua confirmat, gratia victrici, qua suffulti de carnis infirmitate, deque tormentorum formidine triumphatis. Dei vestri beneficio in carceribus vestris easdem invenitis illecebras, quas olim Prophetæ sancti inveniebant. *Hoc præstat*, Tertullianus ait, *Christiano, quod eremus Prophetis. Idem.*

Nihil gloriosius fuit Apostolis, & martyribus quam pro Jesu C. pati.

Nemini gloriosius fuit pati, quam Apostolis, atque Martyribus. Cur? Quia sustinuerunt J. C. caussam. Ipsum hoc nomen Salvatoris illis mortalium odium conflabat. Inimici J. Christi, illorum inimici fuerunt. Nonne *præcipiendo præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto?* dicebant persecutores. Sed Apostoli contemnentes sacrilegum hoc edictum, animose respondebant illis. *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Hac de caussa erant in odio hominibus, flagellis cædebantur, de civitatibus ejiciebantur, & tanquam hostes publici habebantur. Apostoli J. C. nomen confitebantur, tunc etiam cum in carnificum manibus efflabant animam. Igitur beati sunt, & mortalium omnium beatissimi; quia nemo fuit, de quo verius prædicari possit, hunc pro Jesu Christi nomine passum fuisse. *Annus Evangelicus Tom. 7.*

Qui patiuntur Dei gloria, & Ecclesiæ, beati vocari possunt.

Illi beati sunt, qui patiuntur pro tuenda veritate, pro Ecclesiæ gloria, pro disciplinæ ejusdem observantia, pro recti ordinis incolumitate, pro excitatione Spiritus veteris Christianismi, pro sanctarum Legum observantia, quam Antiqui Patres tanta cum Sapientia instituerunt, & cum vitæ suæ periculo sustinuerunt. Illi beatissimi sunt, qui cum possent persecutionem evitare & mulcere furorem inimicorum, prætulerunt honestas tribulationes functæ quieti, quæ ipsi staret innocentiæ jactura, & illos in Dei odium adduceret. *Idem.*

Illi sunt beati qui sine murmure sustinent omnes injustitias quas illis inferunt homines.

Illi sunt beatissimi, qui cum licet innocui exagitentur persecutionibus, solidas quærunt consolationes, quas Deus semper fidelibus servis ministrat. Nullo habent in discrimine mortalium judicia; sufficit illis, si scrutetor Deus cordis ipsorum secreta. Licet ab omnibus hominibus sontes habeantur, lætantur ex quo testimonium habent conscientiæ suæ, & merito sibi persuadere possunt, se apud Deum omni culpa vacare. Illi etiam beatissimi, qui licet oppressi pondere injustæ ac tyrannicæ auctoritatis, licet exuti bonis suis, licet exagitati per irreconciliabilem nequitiam a potentibus inimicis, quibus resistere nequeunt, licet præsto sint in caussa justissima vinci, neque enim se defendere possunt deficientibus probationibus, pecunia, & existimatione, nomen Domini Jesu Christi benedicunt, secum consolantur, quærunt in semet, & in propriis iniquitatibus fontem suæ calamitatis; cum humilitate ac timore Dei adorant consilia, fatentes illa semper esse justissima, ac semper favorabilia illis, qui sese cum iisdem volunt conformare. *Idem.*

Beatus est qui patitur aliquid pro nomine Salvatoris.

Princeps Apostolorum hac utatur cogitatione tanquam omnium validissima, ut nos impellat ad æquo animo perferendum propter Jesum Christum: *Si exprobramini in nomine Christi*, dicebat ille primis fidelibus, *beati eritis, quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & ejus spiritus, super vos requiescit.* (1. *Petr.* 4.) Quam beati estis, si quid pro Salvatoris nomine sustinetis! Nam quidquid veri honoris est, quidquid solidæ gloriæ esse potest in terris, quidquid gratiæ conferre potest Spiritus Sanctus, depluit, ut ita dicam, in vos. Sed si sustineretis tanquam noxii, pœnam luentes scelerum vestrorum, vos quidem, pergit, lacrimis prosequerer, ac supplicium vestrum turpe putarem. *Nemo vestrum patiatur, ut homicida, aut fur, aut alienorum appetitor.* (*Ibid.*) Sed si ideo patimini, ut sitis Christiani, vel quod non absurdius, ac fere idem est, si patimini, ut pati debet Christianus, propter justitiam: Heu, vos minime pudeat. *Si autem ut Christianus, non erubescat.* Quare? *Quoniam tempus est, ut incipiat judicium a domo Dei.* Hoc enim tempus est, quo incipere debet in vobis judicium Dei: videlicet ex interpretum sententia: judicium, quo vos approbat; judicium prælationis, quo vos ab aliis distinguit per hoc sui erga vos amoris argumentum. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

De particeps simus gaudii filii Dei prius participes fieri debemus passionum illius.

Hoc in sensu exclamare possem cum Principe Apostolorum: *Communicantes Christi passionibus gaudete.* Heu! vos qui participes estis passionum filii Dei, lætamini, ac agite cum illo triumphum. Nunquid honori vestro, ac nomini labes offunditur? Quo major illis infertur contumelia, eo magis similes estis illi, qui voluit opprobriis saturari, ut inquit Propheta, *saturabitur opprobriis.* (*Thren.* 3.) Nunquid bonorum jacturam sustinetis? *Gaudete.* Quo majus detrimentum passi fueritis, eo magis illum imitabimini, cui non erat, ubi caput suum reclinaret. Nunquid morbis, aut corporis doloribus affligimini? Quo magis acuti sunt, eo majorem habetis similitudinem cum viro dolorum: hoc enim est imitari illum, qui ideo se nobis similem præbuit, ut nos sibi similes faceret, & hoc pacto faceret nos dignos amore Patris sui, qui nihil probat, nihil æstimat, nihil amat, nisi quod habet aliquam cum dilecto filio suo similitudinem: *Quos scivit, & prædestinavit conformes fieri imagini filii sui. Idem.*

Honor est aliquid pati ut J. C. similes simus.

Ita est, Auditores; vos qui propter Deum sustinetis, ne consideretis amplius passiones tanquam criminum vestrorum supplicium, neque tanquam viam, quæ ducit in Cælum, neque tanquam certissimum vestræ prædestinationis adminiculum: cogitate solum, quamvis omnium mortalium integerrimi essetis, in nominis vestri gloriam cessurum pati, ut similis evadatis Regi vestro, prototypo vestro, Capiti vestro. Si hic Dei filius postquam ebibit illum amaritudinis calicem in Cruce, vobis manu propria ejusdem reliquias potandas offerret, num vobis animus esset eas recusandi? Si postquam crucifixus fuit, imprimeret in pedibus, manibusque tuis Passionis suæ stigmata, nonne te summo honore affectum putares? Nonne illa reciperes tanquam pignora amoris sui? Hoc tamen usuvenit tibi, quotiescumque aliquid pro ipso sustines; & si id æquo, alacrique animo sustines, hæ totidem sunt passionis ejusdem particulæ. Verbum hoc aculeatum, quo illuditur pietas tua, spina est de corona illius, injusta illa persecutio clavus est, qui te cruci ejusdem affigit: dolor iste cuspis est lanceæ, quæ cor illius transverberavit; & cum patienter sustines, dicere potes cum Apostolo; *Christo confixus sum cruci.* (*Ad Galat.* 2.) Cruci confixus sum una cum Salvatore meo, Domino meo, & Deo meo: Cumque ille per hæc testetur excessum sui amoris in nos, ajo, nos vicissim melius non posse amorem testari nostrum erga illum, nisi patientes pro illo, & æquo animo, & Christiana submissione recipientes persecutiones, quibus affligimur, pro gloria ipsius, quam tuemur. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Nemo majorem Deo amorem, vel fidelitatem testatur, quam qui pro ejus gloria patitur.

Difficile non est alteram hanc veritatem probare vobis; nemo enim majorem generositatem, integritatem, fidelitatem testari potest Deo, quam qui propter amorem illius patitur. Hæ sunt præcipuæ conditiones, quæ magnum, perfectumque amorem ostendunt erga Deum, cum æquo animo excipimus omnes ærumnas, quæ nobis ingruunt ipso annuente. Dixi primum in persecutionibus, quas patimur propter amorem illius, posse nos melius, quam in aliis quibuslibet occasionibus significare magnitudinem, atque præstantiam amoris nostri. Si enim generatim proprium amoris est, immittere fortitudinem, & generositatem; quotidiana quippe docemur experientia nihil inausum, atque intentatum relinqui pro illis, qui effictim amantur; ubinam fortitudo Christiani melius enitescere potest? ubinam amoris erga Deum magnitudo cognosci potest, nisi in hoc genere passionum? Tandem enim quis ignorat, verum fortitudinis, & generositatis objectum esse adversitates, persecutiones, & omnia, ubi plurimum ferendum est? & contra id genus inimicos vim, ac virtutem esse adhibendam, nam in iis maxime animus elucescit? Hoc enim apud Ethnicos constituit Heroes, & adhuc in Christiana Religione summos viros constituit. Cetera pro communi virtute possunt haberi; sed patienter pro Dei gloria ferre, hoc magnum aliquid est, aliquid non commune, aut vulgare: in hoc gratia triumphat: in hoc virtus elucet: hoc denique, ut Sanctus Paulus ait, Angelorum, hominumque meretur admirationem. *Spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus.* (1. *ad Cor.* 4.) Hinc S. Chrysostomus infert; pati propter Deum aliquid esse majus, & admirabilius, quam patrare miracula, quæ sua, deque omnes naturæ leges subverterent. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Pati pro Dei gloria argumentum est amoris minime cogitandi.

Pauca sunt id genus animi generosa, quæ unice propter Deum virtute sint prædita, cum honor, aut alia quælibet utilitas virtutem subsequitur, atque illi theatro est, non desunt eidem illecebræ, propter quas sectatores habet, sed ubi his ornatibus caret, ac Deo, ut ita dicam, sumptibus nostris serviendum est, tunc palam fit, unum illum amari, id agi unum, ut placeamus ei, & nobis non nisi divinas proponi causas, supra sensus ipsos, ac rationem positas. Quis enim non amaret nobis blandientem Deum, nos bonis, & prospero rerum cursu cumulantem? Quisnam hoc pretio illi non obsequeretur? Profecto credendi locus est amorem hunc mercenarium esse, & legis antiquæ proprium, ubi Deus non nisi de terrenis benedictionibus loquebatur, ut homines ad sui cultum pertraheret. Sed amate Deum nobis exhibentem cruces in præmium servitutis, quam illi præstamus, mecum fatebimini hunc esse amorem integerrimum, ac perfectissimum, quem eidem testari valeamus. *Idem.*

Gloriari debemus ob eas persecutiones quas in præsenti vita sustinemus.

Hinc fit, ex Apostoli sententia, tribulationes, quas propter Deum sustinemus, unum esse illud, de quo gloriari liceat in vita hac tanquam de argumento amoris integerrimi, ac sincerissimi. *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis*, (2. *Cor.* 12.) ait ille. Quid autem? Non ne christianæ humilitati adversatur, ostentare labores suos, & persecutiones, tanquam præclarissimum vitæ suæ locum, quod hic facit Apostolus? Nequaquam, quia gloria, quam ex omnibus rebus aliis aucupamur, inanis est, & commentitia, sed quam ex nostris passionibus propter Dei causam excipimus, justa est, solida, & vera: *Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini*. (*Ad Gal.* 5.) Ideo prolixam texit enumerationem ærumnarum, & persecutionum suarum; ideo narrat itinera sua, vincula, carceres, naufragia; ideo ait se flagellis cæsum, lapidibus obrutum, de tribunali raptum ad tribunal: ideo tandem ostendit signa, & cicatrices vulnerum suorum, totidem veluti honoris titulos. *Stigmata Domini Jesu in corpore meo porto*. (*Ib.*) Undenam, quæso, Apostolus adeo humilis, & cum de se loquitur adeo verecundus, homo timens, ne postquam Mundum universum converterit, ipse reprobetur, qui arbitratur se primum esse, & maximum peccatorum omnium, undenam, inquam, Apostolus hic jactat suas tribulationes, quas pro Deo passus est tanquam totidem victorias, atque trophæa? *Quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor*. (2. *Cor.* 11.) Quia iterum dicam, hæc unica ea res est de qua licet gloriari, quia hoc unum vere gloriosum est, & perfectam ab omni cupiditate integritatem significat. Hinc sequitur, sicuti licet palam profiteri, se diligere Deum, & fas est præbere signa, & documenta hujus amoris, & fieri nequaquam potest, ut prohibeamus, quominus magnus hic amor erumpat, si verus est; consequenter licere producere amoris hujus testimonia, ea videlicet quæ passi sumus pro gloria ejusdem tuenda, & quæ meridiana luce clarius ostendunt amorem illum nihil simulationis habere, integerrimum esse, atque ardentissimum: *Libenter gloriabor; mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini*. Vanitas quæ omnibus bonis inhæret operibus, & quæ similis est vermi eorum fructum corrumpenti, parcere videtur tribulationibus, quas propter Deum patimur: quoniam proprius earum effectus est nos coram Deo dejicere, sub manu justitiæ ipsius humiliare, & quia ipsa etiam confusio, & humiliatio numerantur inter afflictiones, quas nobis immittit Deus eo consilio, ut dirumpatur hic tumor cordis, qui in rebus prosperis nos attollit. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Amor, quo tamur Deo in iis, quæ propter illius amorem patimur non solum integrior est, sed fidelior, & constantior.

Si in iis, quæ propter Deum patimur, amor, quem illi testamur, generosior est, & integrior, dico etiam esse fideliorem, atque constantiorem, & ea nos potissimum fidelitate verum amorem cognosci. Ita ut cum passim dicatur, in adversis, & infortuniis periculum fieri de amicorum nostrorum fidelitate: prorsus e contra per fidelitatem testamur in passionibus illum a nobis vere diligi; & donec hoc tentationis genere probati fuerimus, nobis esse metuendum, ne aliqua incidat de amore nostro suspicio. Tantum enim in mundo simulationis est, hypocrisis, dissimulationis, ut sæpe nosmetipsos fallamus, antequam alios decipiamus. Et ii videtur Deus experiri velle Sanctos suos, & sibi amicissimos per passiones, ut liqueat utrum fides eorum sit sincera; quamvis ille renes scrutatur, & corda: possumus ne ipsi certi esse nostræ fidelitatis, cum nondum hac in re tentati fuerimus? Ex quo S. Jacobus Apostolus nos docuit, patientiam constituere Christiani viri perfectionem, quæ si desit, nihil esse pater, in quo solidum haberi possit fundamentum. *Patientia opus perfectum habet*. (*Jacobi* 1.) *Idem.*

Gloria, quā persecutiones procurant viris bonis, qui in onres propter justitiam patiuntur.

Nihil addere possum incomparabili huic felicitati patiendi propter Deum, nisi quod injusta persecutio gloriam aliquam procurat viris bonis, qui innocentes propter justitiam patiuntur; quin illis aperit viam veram ad gloriam. Hinc Deus nequaquam permittit, ut eorum vita semper sit tranquilla, & beata secundum mundum. Providentia mihi videtur peculiarem curam gerere illis suppeditandi occasionem patiendi propter ipsum, in ærumnis, & adversis, quæ illis suscitat in optimis quoque consiliis: modo invidia illos aggreditur, & in illos publicum odium concitatur; modo eorum inimici apertum illis bellum indicunt, & modo ipse Deus non sinit illos frui omnis diuturna tranquillitate, quæ permanentes virtus eorum majori versaretur in periculo naufragii faciendi quam procella sæviente. Sed spes saltem perfruendi immutabili requie in vita altera, efficere debet, ut omnes hæ persecutiones ab illis habeantur tanquam favores, & beneficia, tanquam peculiaris Providentiæ circa ipsos cura, & tanquam pignora felicitatis. Tandem enim mors, quæ finem factura est omnibus eorum ærumnis, adducet eos ad sedem quietis, atque æternæ beatitudinis. Ita sub hoc aspectu persecutiones inimicorum infensissimorum, gravissima fortunæ mala, atque inopinatæ calamitates non movebunt hominem sperantem in Deo, & se beatum ducet, eo quod patitur propter justitiam. *Auctor Sermonum in omnia Argumenta.*

Persecutiones quæ nos ad mortem adducunt sunt acceptissima Deo.

Verum est, Christi fideles, cum minime penes vos sit vitæ vestræ dominium, neque posse nos illam Deo sacrificare, non secus ac aliorum hominum vitam, in quam nullum nobis jus est; sed cum eam nobis eripere studet persecutionibus, idque æquo, magnoque animo patimur, ut Deo nostram testemur fidelitatem, vel ut proprio cruore signemus nostræ Religionis veritatem; hæc nostra acceptatio verum est sacrificium, maximum, sanctissimum, & acceptissimum, quod illi offerre valeamus, ideoque etiam gloriosissimum; quoniam hoc testimonium est probatissimum, quod perhibere valeamus, magnitudini essentiæ ipsius, supremoque, quod in nos tenet, imperio. Hoc autem illud est testimonium, quod omnes Christiani perhibent Incarnato Verbo, cum patiuntur non mortem quidem, sed persecutiones adeo crudeles, ut langueant, neque ultra aliud sperent subsidium, quam Cæli gloriam. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Hinc docemur, Auditores, nos nunquam majorem Dei Filio gloriam conferre, quam cum aliquid patimur propter amorem illius; & sicuti maximum sacrificiorum omnium, quæ illi offerre valeamus, illud est vitæ per generosum Martyrium; illud quod majorem cum eo similitudinem habet, & quod ideo gloriosius est, est sustinere aliquam persecutionem pro ejusdem gloria tuenda. Nobis non licet nobismet mortem consciscere; hoc esset horribile crimen; sed heroicum est mori propter justitiam, & æquo animo parcere injuste nobis vitam eripienti. Similiter pati, ut bona nostra auferantur nobis, & ea quæ nobis antiquiora sunt, eripiantur, id mea quidem sententia aliquid majus est, quod continet simul meritum patientiæ, avulsi animi a terrenis rebus, & submissionis imperio Providentiæ, & quod exæquat, vel superat rectum usum, quem facere possemus ejus boni, quod fuit nobis ereptum. Itaque, esto quidem, honor, & existimatio, ex Sapientis consilio, sit nobis thesauribus omnibus utilior; tamen si calumnia, & invidia nobis hunc rapit honorem, ut fidelius nostra munera obeamus; hæc, fateor enim, molesta est persecutio, ac tentatio complurium habita ratione satis delicata: sed magnum hoc est Sacrificium Deo, cum pro illius cultu contemnuntur hominum judicia, & flocci fit æstimatio illa, qua apud homines fruimur, ne illam, in qua apud Deum sumus, amittamus: ita ut licet omnia id genus infortunia nobis accidant invitis, patientia, quam in his persecutionibus testamur, sæpe cedat in majorem Dei gloriam, quam insignia ea facta, quæ propter zelum aggrederemur. *Idem.*

Utile est persecutiones pati præsertim propter justitiam.

Fructus, quem ex his omnibus percipere debemus, est patienter ferre persecutiones undecumque proficiscantur; præsertim vero cum patimur propter justitiam, & innocentes sumus eorum criminum, quæ nobis accepta referuntur. Vobis ostendi hoc pacto Deum præbere nobis insignia sui erga nos amoris argumenta, & apertius nostræ prædestinationis indicium; atque ut verbo omnia complectar, hic fons est æternæ beatitudinis nostræ. Quapropter una cum Dei ipsius Filio exclamo: *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum Dei. Beati, qui persecutionem patiuntur!* (*Matth.* 5.) Beati, quibus sors contigit insigniendi virtutem suam, ac Deo suam ostendendi fidelitatem! Hoc intuitu Apostoli, ac Discipuli præ gaudio exultabant, & secum præclare agi existimabant, cum in primis persecutionibus Religionis Christianæ rapiebantur ad Tribunalia, & contumeliis afficiebantur eo quod illam professi erant, & annuntiaverant populis; *Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati*. (*Act.* 5.) Tanta beatitudo, honor adeo insignis, ut Apostolorum Princeps asserere non dubitaverit, quidquid in mundo est amplissimum, omnia honoris argumenta, quidquid magnificentius est, ac par ad aliquem apicem gloriæ attollendum, in eos redundare, qui ut Christianos decet, patiuntur, qui videlicet patiuntur propter justitiam, & qui in odio ab omnibus habentur propter Jesum Christum. Hunc autem honorem, hanc utilitatem, hanc gloriam nanciscimur in persecutionibus, cum illis per nos nullam præbuimus occasionem: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam*. *Idem.*

Ex persecutionibus quas pro Deo patimur gloriā percipientes, huic vicissim gloriā procuramus.

Addendum est, quod si tantum gloriæ percipimus ex persecutionibus pro Dei causa exantlatis; nos vicissim illi majorem gloriam conferre: hoc enim est testari, nos illius servituti penitus adhærere; & nec odium hominum, neque metum illis displicendi, neque tandem quidquid in mundo est infensissimum, nos ab eodem posse divellere. Hoc in statu Deus nos esse putat servos sibi fideles, & pro illius gloria omnia subeuntes pericula, & audeo dicere tanquam Martyres justitiæ, quibus, postquam illorum virtutem hoc pacto probaverit, præparat coronas in Cælo. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Miserabilis Confessorū redeuntium de exilio.

Cum sedatur procella una cum Tyrannorum iracundia videntur Confessores egredi e carceribus, & de exilio reverti cum in statum, qui naturæ ipsi horrorem injicit. Quidam sever-

& de carceribus excitat fidelium Caritatem.

revertuntur plagis confecti; alii claudi, ac debiles; videntur quidam mutili, qui in præliis dimidiatos artus reliquerunt: tunc fidelium caritas producit novos effectus zeli, & pietatis; præcedunt illi ipsorum triumpho honorem addituri; omnes certatim sibi vindicant honorem hos domibus suis recipiendi; deosculantur gloriosa illorum vulnera, illis singularem testantur reverentiam, in reliquum vitæ eorum spatium; & parum abest quo minus illis tanquam Sacerdotibus deferatur obsequium. Profecto qui se se per Martyrium immolavit Deo, ad Sacerdotii honorem propius accedit, & hac de caussa Ecclesiæ consuetudo, & gloria est habere Martyres, & Confessores pro Sacerdotibus, & Episcopis. *Auctor Recent.*

Honores qui adhibebantur Sanctis Confessoribus.

Ubicumque Sancti Confessores inveniantur sive in carceribus, sive in insulis desertis, sive ad metalla damnati, alii Christiani nequaquam de illorum queruntur infortuniis, atque ærumnis, quas eos pati vident; e contra benedicunt eorum pœnis, incomparabilem illis testantur æstimationem, lætantur cum illis videntes eos in gradu adeo excelso, & optatissimo, & quin eorum invideant gloriæ, similem sibi concupiscunt. *Idem.*

Idolorum cultores contra servos Jesu Christi exercuerunt, hinc quidem carnificum sævitiam, ignis ardores, exsilii fastidia, tormentorum horrorem, paupertatis severitatem; inde vero divitias, dignitates, promissiones, voluptates, quæ contra fidem non sunt minus crudeles, quam novaculæ, laminæ ardentes; & omnia impietatis, & voluptatis eorum instrumenta Fideles in Ethnicos convertere non valuerunt. Christiani autem e contra adversus inimicos suos adhibuerunt solum patientiam, constantiam, & modestiam, & his virtutibus cum passionibus ipsorum conjunctis Idololatras in Christianos immutaverunt. Sanctus hic Confessor, quem colimus, vicit patiens, & legem dixit Auctoribus suppliciorum suorum: Ethnici vero diutissime torquentes illum victi fuerunt, ac semet subjicere coacti fuerunt illi ipsi, quem se ad nihilum redegisse cogitabant. *Auctor Recent.*

PRO COMMUNI CONFESSORUM PONTIFICUM, ALIORUMQUE PASTORUM.

MONITUM.

DEi Filius in nova lege satis non esse duxit Ecclesiam constituisse ex electo populo conflatam & se illius primum extitisse pastorem, qui omnibus perfunctus est hujus dignitatis officiis, quemadmodum semet in Evangelio descripsit: Ego sum Pastor bonus &c. *sed ille hanc præterea excolere voluit, eamque perennare per successores Apostolorum, qui sunt Episcopi, vicem eorum gerentes:* Posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei. *His autem addendi sunt, qui Episcopis subordinati eodem nomine Pastores dicuntur: quemadmodum Curati, quibus concredita est provincia regendi, & erudiendi Fideles eorum curæ subjectos, qui eorum dicto pareant tanquam Oves Pastoribus suis.*

Hoc autem in loco animadvertimus, sicuti nullum munus est, quod majorem flagitet curam, vigilantiam, zelum, caritatem, majoresque etiam labores, quam Pastoris officium, nullum quoque esse, quod plures suppeditet occasiones laborandi pro Dei gloria, & proximi salute, ideoque in quo amplius adquiri valeat meritum, & gloria pro Cælo; ex quo sequitur rerum copiam deesse non posse Sancti Pastoris elogium celebranti. Hunc enim titulum nequaquam illi contulisset Ecclesia, nisi omnia illius munera adimplesset ea sedulitate, qua & seipsum, & populum suum sanctificaret, licet in Sancti vita nullam Concionator inveniret actionum illius narrationem, & hæ laterent; Hic, inquam, titulus unus sufficeret ad Panegyricum texendum; ostendendo illum fideliter obiisse tantum, tantique momenti ministerium, quod tot atque tam gloriosos labores efflagitat.

PRO COMMUNI CONFESSORUM PONTIFICUM, aliorumque Pastorum.

Promisit Ecclesiæ Deus se daturum illi Pastores secundum cor suum.

NOn mediocris ex gratiis illis, quas Ecclesiæ suæ pollicitus est Deus, antequam illam institueret, fuit, eidem Pastores, juxta cor ipsius præficere: *Dabo vobis Pastores juxta cor meum.* (*Jer.* 3.) Hinc pendet salus populorum, juxta effatum illud: *Vos estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima eorum.* (*Judith* 8. 21.) Pastores secundum conceptum, quem nobis astruit Scriptura, similes quodammodo sunt parturienti: hæc non sibi tantum vivit, sed fœtui, quem ventre gestat; nec illa interire potest, quin fœtus intereat cum illa. Quamobrem Sanctus Petrus dicit Pastoribus, quorum caput est: *Pascite qui in vobis est, gregem Dei,* (1. *Pet.* 5.) videlicet qui in sinu vestro est, qui videlicet ita pendet a vobis, ac si illum in sinu vestro gestaretis. Ita certum est inferiores quodammodo vivere in illo, a quo reguntur propter influxum, quem membra recipiunt a capite, *P. Segneri de Curatorum officiis.*

Curati status majorē requirit perfectionē quam Religiosi.

Docent Curati statum in se consideratum majorem exigere sanctitatem, ac perfectionem, quam status Regularis; quia alter quidem in *statu perfectionis exercendæ*, alter vero in *statu perfectionis adquirendæ*. (*Suar. de Eccl. Tom.* 3. *l.* 1. *c.* 17.) Religiosi tenentur laborare, ut perfectionem adquirant, hoc est, ut destruant obices hujus perfectionis, tria emittant vota Paupertatis, Castitatis & Obedientiæ; sed Pastores sunt in statu perfectionis exercendæ: namque offerre sacrificia, sacras Scripturas explicare, Sacramenta ministrare, privatis, publicisque scandalis se objicere, pauperibus opitulari, afflictos consolari, ac tandem pro ovibus suis vitam impendere, sunt exercitia, quæ supponunt perfectionem non adquirendam, sed adquisitam, quæ necessaria est ad rite obeunda ea omnia, quæ in Curati statu requiruntur; cum Regulares omnia id genus non exerceant ministeria, propter statum Religiosum tunc potissimum, cum nondum sacris ordinibus initiati sunt. *Idem.*

De subordinatione a J. C. inter Pastores constituta.

Inter Pastores voluit Jesus Christus aliquam adesse subordinationem, ut alii aliis invigilarent, & habere auctoritatem illos regendi, ac reformandi. *Attendite vobis, & universo gregi; in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam adquisivit sanguine suo.* (*Matth.* 16.) Inter ceteros unus est, omnium primus, qui dicitur Petrus, super quem Ecclesia ædificata est. Hic ordo Pastorum a J. C. constitutus in sæcula vigebit. Hic servandus est quam diligentissime, & omnino necessarius est ad Ecclesiam tuendam. Hæc igitur auctoritas est recte instituta certissime a Deo ipso profecta. Huic auctoritati qui resistit, resistit ipsi Deo. Veritas hæc serio est consideranda, nihil enim hac validius est ad inferiores in obsequio, ac officio, quod suis debent superioribus, continendos. Jesus Christus hoc palam significavit, cum loquens ad Apostolos dixit: *Qui vos audit, me audit*, & qui vos spernit, me spernit. (*Act.* 20. 28.) *Qui autem spernit me, spernit eum, qui misit me.* (*Luc.* 10. 16.) Ad hæc animadvertitur ne? Et si hæ veritates altius animis nostris essent infixæ, numquid resistentiæ adeo frequentes essent, ac pertinaces, ut sunt? *Sermones de vita Ecclesiastica Lambert Tom. II.*

De obedientia Pastoribus debita.

Qui docilis est, qui agnovit characterem Dei alte impressum in fronte superiorum suorum quomodo illis obedit, tanquam Jesu Christo? Hæc sunt verba Sancti Pauli. Superiorum auctoritas est a Deo. Hæc veritas est, quæ negari non potest. *Omnis anima*, Sanctus Paulus inquit, *potestatibus superioribus subdita est: Non est enim potestas, nisi a Deo.* (*Rom.* 13.) Si omnis potestas a Deo est, qui sunt Doctores nostri, qui invigilant animabus nostris, tanquam earum rationem reddituri, potiori jure omnem a Deo potestatem acceperant. Igitur Dominus Auctor est ordinis adeo legitimi, qui inferiores superioribus subjicit. Hic alios quidem posuit Apostolos, (*Ephes.* 4.) alios Prophetas, alios Evangelistas, alios Pastores, atque Doctores. Hinc veri servi Dei unum intuentur Jesum Christum, in illum oculos intendunt, illum confitentur, illius potentiam adorant, huic semet subjicere debere putant; & hæc ratio est celeris hujus obedientiæ, cui nihil resistit; quoniam constat, hanc Deo adhiberi, & nunquam nimis celeriter eidem obedientiam præstari. *Idem.*

Bonū exēplum quod debent fidelibus Pastores.

Synodus Tridentina enumerans Episcoporum officia, singillatim memorat exemplum omnium bonorum operum, quod fidelibus debent: *Bonorum omnium exemplo oves pascere.* Et statim addit, quod de Episcopis dicitur ratione Diœcesium intelligendum esse de Parochis ratione parœciarum: *Eadem omnino de Curatis inferioribus Sacrosancta Synodus declarat, & decernit.* Quare? ut Curati intelligant, quemadmodum illi veri sunt Pastores, licet Ordinis Superioris, ita data ratione teneri iisdem legibus perfectionis, quibus tenentur Episcopi. Hoc unum interest discrimen, quod Episcopus erga Curatos id facere tenetur, quod Curati erga subditos suos; ideoque majorem perfectionem requiri in Episcopo, quam in Curato. *P. Segneri in Curatorum officiis.*

Præcipuum Pastoris officiū est Sacramentorū administratio.

Sacramentorum administratio continet præcipua Pastoris officia, quibus alludere videbatur Jesus Christus dicens ter Sancto Petro: *Pasce oves meas*; (*S. Th.* 1. *Cor.* 9. *l.* 1.) & secundum tres hujusmodi titulos, ut testatur Sanctus Thomas, Curati a grege suo exigere possunt victum suum, ac jura temporalia. Reliqua puncta ad hoc redigi possunt, in quo immoramur. Vidimus quænam esset temeritas per se peculiarem aliquem

quem statum amplectit, quicumque tandem ille sit, ubi Deum ducem non sequimur; quid autem erit se se implicare in statum publicum, ac omnium difficillimum, qualis est ille animarum regendarum? *Ars artium regimen animarum. Idem.*

Finis, quem sibi proponere debet qui recipit beneficium curatum.

Cum curatum aliquod beneficium vobis suscipiendum est, solide perpendendus est finis, propter quem illud suscipere oportet: hæc enim rerum ceterarum regula est. Quinam vero finis est, propter quem instituta sunt curata beneficia? Nunquid ut instituerentur gradus commodi, & jucundi? Nil tale; sed ut totidem præaltæ veluti turres ædificarentur, de quarum vertice invigilari posset publico animarum bono, & hoc illi procurari: *Speculatorem dedi te domui Israel.* (*Ezech.* 3. 17.) Hæc est præcipua occupatio, & finis verus, quem nobis proponere debeamus provinciam hanc ingressi. Non igitur audiendi sunt parentes, qui ad illam ingrediendam impellere vellent, habituri unde ex beneficiis vestris subvenire possint necessitatibus suis, & victui familiæ suæ: neque enim in eorum commodum, ac utilitatem Jesus Christus Pastorum dignitatem instituit. *Qui obturat aures suas, ne audiat sanguinem... iste in excelsis habitabit*, (*Is.* 33. 15.) inquit Scriptura. *Idem.*

Heroice facta Sancti hujus Præsulis.

Præsul qui legere nisus fuerat magnanimorum Episcoporum vestigia, Athanasiorum, Basiliorum, Ambrosiorum, qui se insignem præbuit tot memorabilibus factis, ac præclare gestis, qui in Ecclesia fecit quidquid Summi Duces in republica faciunt, nonne magnus videri debet in oculis fidei nostræ? Nonne nostram meretur admirationem, ac desiderium? Quibus elogiis non est in sanctissimis quibuscumque cœtibus cumulandus? Gloria, quam eximius hic Pontifex sibi comparavit, omnes superat laudes. Licet illam minime prædicaremus, non ideo minus vera esset, ac minus diuturna. Fama illam in omnes Christiani orbis partes effudit. Hæc cum Ecclesiastica Historia conjuncta est; Religio illius statuet monumentum, nunquam labentibus sæculis delendum. Calumnia illi nebulam non offundet. At æquo animo ferremus illius celebritatem ad alias omnes pervasisse gentes, & ad eam amplificandam in hac civitate nullum os aperiri? Quæ esset de nobis hominum querela, nisi sollemne illi consecraremus elogium? In hoc Diœcesis, æque ac Regni honor agitur. *Oratio funebris Cardinalis de Mailly a P. Candido Chalippet Recollecto.*

Deus jubet Pastores Evangelium prædicare.

Pastoribus illud ipsum præcepit Deus, quod Pater ipsi Jesu Christo præceperat: *Evangelizare pauperibus misit me.* (*Luc.* 4.) Salvator ita fideliter paruit, ut triennio indesinenter hac in re fuerit occupatus. In urbibus, in oppidis, in pagis, in Synagogis, in Templis, in compitis, in domibus, in agris, in sylvis, in mari, & in montibus semper prædicabat. Hoc ipsum agebat mensæ accumbens, & comedens. Quare? quia ad hoc missus erat: *Quia ideo missus sum.* (*Joann.* 20.) Hoc ipsum præcipiebat Discipulis suis imperans, ut suum illi sequerentur exemplum: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Cumque sollemnitates, quæ adhiberi consueverunt in publicatione legum, plurimum conferant ad majorem illis vim addendam; Salvator authentice hanc instauravit in frequentissimo Discipulorum suorum cœtu, cum jam jam ascensurus esset in Cælum, & cum sacerrimis præliminaribus, quæ fingi possint. Incipit autem dicens: Data est mihi potestas omnis in Cælo, & in terra; post quæ suis Apostolis addit; euntes docete omnes gentes. *P. Segneri in Curatorum Officiis.*

Pastor in id incumbere debet, ut peccatores corrigat & cum Deo conciliet.

Effectus maxime singularis caritatis hujus, quæ adeo late patet, est correctio facienda proximo ea mente, ut illum Deo conciliet; quod consilium dumtaxat non est, ut nonnulli arbitrantur, sed præceptum, & ipsum ita generale, ut ad illud fideles omnes teneantur; sed præceptum positivum, quod obligat solum eo tempore, quo omnes inveniuntur circumstantiæ requisitæ ad obtinendum propositum finem. Quanto magis Pastor tenebitur hoc observare præceptum erga animas, quarum ipsi cura concredita fuit? nam ex Sancti Augustini sententia: *Ad hoc enim speculatores, hoc est populorum præpositi constituti sunt in Ecclesia, ut non parcant objurgando peccata.* (*De Civit. Dei l.* 1. *c.* 9.) *P. Segneri de Curatorum officiis.*

Quilibet Christianus debet fidei suæ boni exempli tributum. Ad Christianam religionem evocatus fuit non pro se tantum, sed etiam pro aliis; ita ut si minus aliis prodesse possit, eos saltem debeat ædificare. (23. 94. *Debet homo.*) Si hoc officium commune est fidelium, proprium est Ecclesiasticorum, præcipue vero Pastorum, qui in Ecclesia positi sunt ad illam ædificandam; idque non exemplis solum, sed prototypis virtutis, quæ in illis effulgere debent. Hinc Apostolus ad eorum singulos æque ac Titum Discipulum suum hæc dirigit verba: *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum.* (*Tit.* 2.) Pastores habere debent maximum virtutis fundum, ut & ipsi recte vivant, & aliis in persona sua præbeant normam recte vivendi. Verum est Jesu Christi vitam esse debere jugè Christianis exemplar, sed ut Sanctus Thomas advertit, illa non potest æque omnibus esse cognita, seu propter mentis eorum evagationem seu propter ignorantiam: atque Salvator relinquens terras coegit Apostolos, eorumque successores, ut in se met formarent exemplum fidele eorum, quæ in ipso viderant, ut reliqui vulgo facilius illum imitarentur. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* (*Joann.* 13.) Tale igitur est officium Pastorum, exhibere, ut ita dicam, compendiose in se vitam Jesu Christi, ut aliorum Christianorum captui facilius accommodemus: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* (1. *Cor.* 11.) Hoc dicebat Apostolus Discipulis suis, & vos, data ratione, dicere debetis populis, quorum estis Pastores: *Prælatus debet esse quasi forma existens Discipulis.* Hæc est locutio Sancti Thomæ de verbo ad verbum ex sacris Canonibus desumpta. *P. Segneri de Curatorum officiis.*

Pastores gregi suo præire debent exemplo.

Certum est Pastores, qui gregi suo non prælucent exemplo, adducere Deum in necessitatem utendi mediis non vulgaribus ad animas salvas faciendas: cum enim decrevit populo virtutis praxim reddere faciliorem, proponens illi in exemplum eos, a quibus regitur, præsumi nequit, illi sufficere prototypum fallacem, & in speciem dumtaxat: hoc enim esset præsumere, quod uti vellet Deus capite anima destituto ad effundendos in membra spiritus eius, quod monstri loco haberetur. *Idem.*

Pravum Pastorum exemplum sæpe multa mala parit.

Exemplum plurimum confert ad malum effundendum, cum qui in illud incidit, ordinis est, & characteris, qui eidem reverentiam conciliet. Profecto enim statim dicitur: si Sacerdos, qui quotidie ad aras accedit æquo liberius vivit, mihi, qui sæculum sequor, & bis quotannis ad Sacram Synaxim accedo, non ne magis fas est eamdem mihi vindicare licentiam?

Quos dives decuit, quid mihi turpe putem?

Superiorum vitia sunt excusationes criminum subditorum; & sunt quædam veluti invitatio ad peccandum. Verbo, scandalum, quod præbet Pastor, eumdem habet effectum, ac ingens lapis, qui de montis cacumine dilaberetur. Ille secum obvium quidlibet traheret: ita nihil concipi potest hoc malo gravius ex Sancti Gregorii sententia. Deus, ait ille, nullam recipit graviorem contumeliam, nisi a Sacerdotibus, quos videt criminum exempla præbere, cum illos constituerit vitiorum correptores; & intuetur in præceps labi nos, qui ex professionis nostræ titulo aliorum vitia compescere, & castigare debemus. *Idem.*

Pastor tenetur convertere populos ad legem & illos in officio continere.

Officium Pastoris inhæret statui illius; & est tanquam norma ejus. Salvator enim jubens Discipulos suos proficisci ad Evangelium in orbem universum disseminandum cupiebat non solum, ut homines ad fidem converterent, verum etiam in ea illos confirmarent; quod fieri non poterat, nisi pergerent fidelibus divini verbi alimentum proponere. Ita dubitare utrum Pastor teneatur prædicare, idem est, ac ambigere, utrum Pater filios suos alere teneatur. *Idem.*

Gratia ob finem eumdem tribuit Pastores Ecclesiæ, propter quem Natura dat Mundo Patres. Pastores pascere debent oves suas, quemadmodum Patres alere tenentur filios suos, *Pascite, qui in vobis est gregem Dei...* (1. *Petr.* 5.) *Speculatorem dedi te domui Israel: audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me; si me dicente ad impium: impie, morte morieris, non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* (*Ezech.* 33.) Terribilis comminatio; sed æquissima! Tandem enim, nisi Dei verbum prædicatur, ulla ne sunt opera bona, aut virtus, quæ non pereant? S. Joannes Chrysostomus hoc aperte docet; *Ubi populus sub pastoris incuria spiritualem famem Cælestis doctrinæ patitur, ibi est omnis pietatis, & religionis exterminium. Hoc ipsa docet experientia. P. Segneri in Curatorum Officiis.*

Excusationes quas afferunt Pastores ne prædicent, sæpe homines reddunt negligentes, & infideles.

Excusationes, quæ afferuntur ad ea tegenda crimina, in quæ incidimus, sæpius peccatis ipsis sunt deteriores. Hæc enim vel ex ignorantia, vel ex infirmitate oriri possunt: illæ vero ex mera nequitia proficiscuntur: quamobrem Rex Propheta Deum alloquitur: *Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis.* (*Psal.* 140.) Videte modo utrum illæ, de quibus loquimur, ejusdem naturæ sint, & utrum ex negligentia, & inertia proficiscantur. Prætextus omnes, qui fingi possunt, ad duo redigentur capita, quorum alterum ad populum, alterum ad Pastorem pertinet. Hinc dicitur. 1. Populus exiguo tantum in numero accedere ad audiendas, quæ illis prædicantur veritates. 2. Ille non satis attentas aures præbere. 3. Non proficere. Inde vero asserunt, Pastori plurima negotia esse facienda; vel illi deesse talentum, ac ingenium, quod esset necessarium, vel denique, sicut re adhuc integra diximus, hunc alienis exemplis probari; plurimi enim hoc munere non perfunguntur, & nihilominus impunes abeunt. *P. Segneri. Ibid.*

Exiguus audientium numerus dispensare nequit Pastorem, ne prædicet verbum Dei.

Licet non confluant populi ad audiendum Dei Verbum, non ideo tamen opus est, ut Pastor se a prædicando dispenset. Verum est non deesse pertinaces homines, verbo Dei auriculam obstruentes, iis, quæ Deus ab illis petit: *Filii nolentes audire legem Dei.* (*Is.* 30.) Sed non omnes sunt id genus. Sunt quidam ita nequam, ut maximum bonum suum oderint, Sed quomodocumque se habeat res, una tantum anima, quæ ex sermonibus vestris proficiat, satis abunde omnes labores vestros potest remunerari, non secus ac una margharita, quam piscator pauper cepisset, satis esset persolvendis laboribus, quos aliis in occasionibus perdidisset. Videmus Salvatorem uni mulierculæ Samaritanæ celeberrima tradidisse præcepta: Pastor vero non dignabitur loqui ad exiguum ovium suarum numerum post tantum exemplum? Pluvii, fontesque publici quotidie æque haurientibus aquam ministrant, licet ad hauriendum accedant perpauci. Hoc ipsum vobis faciendum est: Estis enim in Ecclesia fons publicus aquarum Evangelicarum. *Idem.*

Pastores co-

Obligatio Fidelium vulgo quoad fraternam correctionem inviti-

nentur corrigere populus suos,

innititur solum generali caritati, quam ejusdem corporis membra debent habere, ut se se mutuo juvent auxilio in necessitatibus suis: Obligatio vero Pastoris quoad eamdem rem innititur peculiari caritati, quam habere debet caput erga alia membra, non solum, ut illis ferat opem, sed etiam ut eorum factis invigilet. (*Valent. 2. 2. dist. 3. q. 10. p. 2.*) Quod si aliis satis est, se se vicissim corrigere, ubi testes sunt alienorum criminum: Pastores tenentur præterea, quantum fieri potest, hæc detegere crimina, ut afferant medicinam: Si enim lupus ad ovem de grege rapiendam accesserit, futilis est excusatio Pastoris, se nihil scire asserentis. *Quæ potest esse Pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & Pastor nescit? P. Segneri de Parochorum officiis.*

Pastor magis, quam alius quilibet tenetur corrigere populos.

Alii fideles ad fraternam correctionem minime tenentur, cum illam facere nequeunt, quin se se gravi alicui periculo objiciant, licet esset temporale, nisi in casu necessitatis extremæ; sed Pastores negligere tenentur tale periculum non solum in casu extremæ necessitatis, sed cujuslibet necessitatis quæcumque tandem illa sit, ex quo vera est; semper enim defendere debent oves contra lupi furorem. (*Valent. 2. 2. dist. 3. q. 10.*) Mercenarius vero, & non pastor *videt lupum venientem, & fugit*. Bonus vero Pastor adstat intrepidus, eumque in fugam convertit. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Alii fideles fratrem corrigere non tenentur, cum minime sperant se profecturos: Pastores in his etiam occasionibus tenentur; eorum enim correctio fraterna non est solum, sed paterna; eorum enim finis est docere potius, quam simpliciter monere. (*Ric. 4. dist. 14. art. 2. q. 1. S. Th. 2. 2. q. 33.*) Non cessant teneri, nisi cum metuendum est illis, ne mala potius irritent, quam corrigant; & ne peccatorem rebellem efficiant potius quam docilem. *Idem.*

Pastoribus tria observanda.

Tria in Pastoris officio inveniuntur; 1. Labor cooperandi ad animarum salutem. 2. Hujus officii præstantia. 3. Reditus illi inhærentes. Qui respicit reditus, & utilitatem, cupide agit; qui præeminere studet, agit ambitiose: & ille tantum ex legitima caussa operatur, qui sibi Dei gloriam, & proximi respicit salutem. Sanctus Gregorius hoc nos docet in ea Apostoli verba. *Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* (*S. Gregor. Past. l. 1. c. 8.*) Laudo, quod quæritis, insignis Summus Pontifex inquit, sed cognoscite quid sit Beneficium cum animarum cura conjunctum. Non reditus, nec temporalia bona illius essentiam constituunt; sed labor, & cura suscipienda. Verum est tamen posse etiam spectari temporale bonum, quod cum spirituali ministerio conjunctum est; quoniam congruum esse debet curæ, & labori; sed si hoc spectetur, lævo illud quidem, ut ita dicam, spectetur oculo, non dextro: non sit illud tanquam propositus finis, sed tantum tanquam medium, ut homo ad agendum inflammetur. Verbo, hoc non sit tanquam caput, sed tanquam additamentum. *P. Segneri de Parochorum Officiis.*

Imago boni Pastoris.

Hæc est imago, quam fingere nobis debemus hujus Evangelicæ turris, de qua sermo est in Evangelio, ut propius ad examen revocemus, utrum nobis suppetat, unde illam ædificemus: *Sedens computat sumptus, qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum.* Quid ergo ad id requiritur? Tria, quæ memorantur inter Canones; ætas, scientia, morum disciplina. Quod spectat ad ætatem non magnam patitur difficultatem. Quoad scientiam in hoc munere requisitam plurimi per se evidentes videntur, se illam non habere; Quin ipsi prædicent, & erudiant populos suos, juxta officium suum, se se excusant, & se nequaquam pares esse dicunt. Sed si hæc vera sunt, cur ergo officium illud acceptarunt? cur beneficium hoc concupierunt? Nunquid oculis captus aliis se ducem præstabit? Igitur ne te immisceas negotio, quo rite fungi non vales: *Ne spondeas super virtutem tuam: quod si spoponderis, quasi restituens cogita.* (*Eccles. 8.*) Non solum tibi Beneficium quærendum non est, sed oblatum quoque respuendum est; & audacter dicendum: *Non sum medicus, & in domo mea non est panis.* (*Is. 3.*) Non est mihi scientia, qua mederi possim animarum infirmitatibus: Non est, unde illas tueri valeam, *noli constituere me principem populi*; alios me aptiores huic ministerio require. *P. Segneri de Parochorum officiis.*

Pastor populo debet exemplum.

Hæc ratio est, quare diximus animarum Pastorem debere spirituali earum vitæ consulere: *Pasce verbo, Pasce exemplo.* Sed ut melius intelligas hanc tanti momenti necessitatem, operæ pretium est, re adhuc integra considerare vim, quam habet in se bonum exemplum ad virtutem suadendam. Leges, quas invexit consuetudo, Philosophus inquit, præ aliis plures habent asseclas; praxis enim, quam earum videmus, efficit in nobis impressionem suavem, ac blandam, qua ad illas servandas excitamur. Ad illas studio, ac plena voluntate ferimur: non autem inviti, & cum imperfecta voluntate; ita exemplum sine vi obtinet, quod Tribunalia maxime terribilia vix obtinent edictorum suorum severitate: immo videmus homines vulgo magis affici exemplis etiam fabulosis, quam ratiociniis serioribus. Quilibet respicit exempla tanquam res, quæ cum ab aliis factæ fuerint, a se quoque fieri possint; cum e contra putet ratiocinia, vagos esse sermones, ac intellectu difficiles, qui suum captum excedant, & qui idcirco ad ipsum minime pertineant. Docti etiam non minus moventur exemplo, quam imperitissimus quisque. Salomon ipse fatetur, exemplum inertis hominis, vineam excolere negligentis plus sibi valuisse, quam solidæ meditationes, ad inertiæ horrorem concipiendum. *Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.* (*Prov. 24.*) *Idem.*

Pastor præire debet populo suo in via salutis.

Hæc omnia, & alia longe plura, quæ dici possent de hoc argumento, palam ostendunt arctam obligationem, quam vobis indicit lex naturalis, ac divina, ut populo vestro præcedatis in via salutis, eumque tuo bonis exemplis adducatis, Domino explicite docente: Pastor, *cum proprias oves emiserit, ante eas vadit.* Si rite animum adverterimus ad ea verba, *ante eas*, hæc mysterio nequaquam esse vacua liquebit. Pastor pecus suum agere potest post illum incedens; sed tunc non tantum est ducere, sed cogere, ut vi incedat, qui character est rigidi, severique Pastoris; sed cum illa præit gregi suo, facile, ac suaviter illum attrahit post se, qui character est Pastoris amantissimi, & hoc Jesus Christus ab Ecclesiæ suæ Pastoribus exigit. Itaque licet nonnunquam cogere possitis oves, ut rectam sequantur semitam, reprehensionibus, asperisque modis; his tamen abstinendum est, hæc enim potius est ratio agendi cum jumentis, quam cum hominibus. Deus non ita se gerit vobiscum, ita neque vos ita gerere debetis cum aliis; & vetat, ne superbe, & imperiose agatis cum ovibus vestris. *Pascite qui in vobis est gregem Dei, non coacte, sed spontanee, neque dominantes in cleris, sed forma facti gregis, ex animo.* (*1. Petr. 5.*) Neque ideo dixeris, Pastori minus esse auctoritatis in gregem; sed in Pastore magis valere debet exemplum, quam auctoritas. *P. Segneri de Parochorum officiis.*

Ejusdem argumenti.

Opus est ergo ut optimum populo vestro præbeatis exemplum, ut discat contemnere ex animo peritura bona, eaque secundum caritatis ordinem dispensare: nam quomodo ille despiciat, quod videt esse cultus vestri argumentum? Cum navis dominus, naufragium evitaturus prior illo in mari projicere incipit, quæ sua sunt, alii qui in eodem versantur periculo, illum facile imitantur; sed si rebus suis ille parcere velle videatur, nunquid alii rerum suarum jacturam facere studebunt? *Idem.*

Pastor avaritiã debet horrere.

Hoc in loco notandum est duos esse præcipuos effectus avaritiæ: Primum oppositum justitiæ, per quem alienum cupitur bonum; alterum liberalitati, qui efficit, ut immodice parcamus bonis propriis. Vix credi potest Pastorem obnoxium esse priori avaritiæ generi; sed fieri facile potest, ut in altero deficiat, & mordicus inhæreat juribus suis, eaque rigide persequatur, ita ut torculari similis nolit prætermittere olivam, vel uvæ racemum, ex quo non omnem succum expresserit omnino. Contra hanc animi affectionem prævertere vos voluit Salvator, admonens: *Videte, & cavete ab omni avaritia*, (*Luc. 12.*) quæ nobis repræsentari videtur, tanquam inimicus æque potens, ac subdolus; *Videte, & cavete*; Maxima enim in Pastore potissimum gignere potest effecta. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Esto nihilominus, licet hæc obstet inordinata cupiditas terrenorum bonorum, Pastor non cesset prædicare, ægris, ac morientis opem ferre, corrigere, & consolari populos, aliaque id genus opera facere, dico avaritiam, si minus illi aufert arma spiritualia, saltem illa hebetare eorumque aciem obtundere, ac vim imminuere. Pastoris existimatio majorem præbet verbis ejus vim, existimatio autem hæc nunquam melius constituitur, quam per contemptum temporalium bonorum, quibus laici mordicus inhærent. Animarum pastori applicare possumus illa Evangelii verba: *Ego, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.* (*Joann. 12.*) Si ei contigit, ut terræ bona contemnat, nulla est anima, quam ad se trahere non valeat, & in cælum perducere; sed si horum bonorum turpe fuerit mancipium, nihil proficiet; & licet portenta fuerit operatus, ei non habebitur fides. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Ex profecto cum Pastor habebitur homo cupidus, cum videbitur id appetere quod in majorem cedit utilitatem, præsto ne erunt populi, ut sua negotia illi permittant, atque in illo confidant? Immo nonne ab illo rebus in omnibus sibi cavendum putabunt? Si illos ad peculiarem aliquam devotionem invitaveris, censebunt illum de aliqua retributione cogitare; si eleemosynam faciendam dixerit, putabunt illum velle aliena vivere quadra, ubi viderint semper illum paratum ad recipiendum, ad dandum vero reluctantem. Una ex præcipuis conditionibus, quas Scriptura in Pastore requirit, est avaritiæ fuga: *Provide de omni plebe viros timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam.* (*Exod. 18.*) Posteriora hæc verba notanda sunt, *oderint avaritiam*, odium enim celari non potest; & Pastor cane pejus & angue ab hoc scelere abhorrere debet; alioquin nemo est, qui non contemnat illum, & munere suo indignum non judicet, *Ignominia Sacerdotii est propriis studere divitiis.* *Idem.*

Pastor tenetur eleemosynam pauperibus erogare.

Avaritia in Pastore efficit etiam, ut in semetipsum convertat arma, & adminicula, quæ illi præ manibus sunt contra infernum; quod accidit, cum non vocat pauperes in partem eorum bonorum, quam illis debet. Ubi Pastori considerandum est, homines omnes caritatis præcepto teneri, ut ex eo quod superest, proximi necessitatibus subveniant, idque proposita a Deo pœna nunquam obtinendi misericordiam, quam aliis detrectaverint: *Judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam.* (*Jacob. 2. 13.*) Æquum enim est, ut sicut natura plantis quibusdam, quæ nequeunt ex se se sursum attollere, ac sustinere, aliarum quarumdam plantarum tribuit præsidium, ac fulcrum: Gratis similiter hominibus, qui per se victum sibi comparare non possunt, aliorum hominum opem destinat, quibus abunde sufficit, unde vivant. Lex hæc ita sapiens, & sancta, quæ pro omnibus generatim

lata

lata est, præsertim pertinet ad Pastores, qui professionis suæ vi tenentur non solum eleemosynam date petentibus, verum etiam illam sæpe dare etiam non petentibus; immo etiam dandi occasionem inquirere. Ad id autem tenentur ex natura bonorum suorum, quia omnis Ecclesiæ bona ad pauperes pertinent; cum in jure nihil magis sit manifestum, quam hoc effatum: *Quidquid habent clerici, pauperum est*. Quspropter hæc bona jugiter *bona pauperum* nuncupantur. *Pater Segneri de Curatorum officiis.*

De residentia, quã Pastores servare tenentur.

Non quæritur utrum nauta in navi, vigil in excubiis, urbis Præfectus in oppido obsesso, cui præest, debeat permanere; num quærendum, utrum Pastor in parœcia sua debeat residere? Nullatenus. Neque unquam hac de re in primis Ecclesiæ temporibus dubitatum est. Neque cuiquam in mentem venit de hac re dubitare, & nemo legem hanc transgrediebatur, quin severissimis non afficeretur suppliciis: sed nemo videt objecta, quæ ob illius oculos versantur, ubi mens ejus vehementer alia qualibet cogitatione occupatur. Hoc ipsum accidit, ubi cor acri aliqua cupiditate agitatur; quia tunc non videt illa, quæ visu facillima sunt. Agiturne de beneficio accipiendo? Ita inhæremus temporalibus emolumentis, quæ ibi reperiuntur, ut ne cogitemus quidem de iis muneribus, quæ ab illo separari non possunt. Dicere autem jure possumus residentiam præcipuum esse horum munerum; nam ubi hæc deest, cetera Pastoris necessario deficiunt. *P. Segneri de Parochorum officiis.*

Deus Pastorum statũ instituẽs præcipit illius curã officia.

Liquido constat Jesum Christum instituentem in Ecclesia excellentem statum Pastoris, ejusdem etiam officia præscripsisse. Quapropter dixit Sancto Petro: *Pasce oves meas*. Quod si Pastor adeo explicite jubetur pascere gregem suum, credereoe posset non teneri ad habitandum cum illo? Aliæ quælibet Biblicæ locutiones in hoc argumento hoc ipsum palam significant. Dominus dixit Moysi: *Applica ad te Aaron cum filiis suis, ut sacerdotio fungantur mihi*. (*Exod.* 28.) Non dicit simpliciter: Adhibe tecum Aaron cum filiis ejus, ut sint Sacerdotes: sed ut sacerdotali munere perfungantur, ut alibi duobus in locis hoc ipsum inquit: *Sanctificabo Aaron cum filiis suis ut Sacerdotio fungantur mihi: & Sanctificabis Aaron cum filiis suis, ut Sacerdotio fungantur mihi*. Deus semper hac loquendi ratione utitur; *Fungi munere Sacerdotii*. Et Apostolus in novo Testamento dicit Timotheo discipulo suo: *Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis*; (2. *Tim.* 2. 2.) & alibi etiam designat Pastoris qualitatem ex muneribus illi adhærentibus. *Pater Segneri. Ibidem.*

De necessitate quã Pastor semper populo suo opem ferre tenetur.

Cum Deus nihil unquam jubeat, quod obstet rectæ rationis principiis, vel potius, quod non sit illi maxime conforme, facile est videre, quomodo lex naturalis cum lege divina consentiat. Et sane ostendimus Pastoris officium præsertim in eo positum esse, ut bonum præbeat exemplum, populo suo Sacramenta administret, quotiescumque ab ipso petuntur; sed si tota die extra parœciam est, & nonnunquam etiam noctu, ubinam quærendus erit, ut morienti ferat opem in inopinata, ac urgenti necessitate laboranti? Quomodo vero parœciam ædificare potest, si in illa non maneat? Attamen illius ipse lumen est, *Vos estis lux mundi*. Illam ergo propriis splendoribus debet illuminare. *Idem.*

Fieri nõ potest, ut qui Pastoris officiũ exercet in loco Pastoris eã habeat curam pro populo, quã habere potest idem Pastor.

Pastor, qui alteri cuipiam populorum suorum curam commiserit, existimare non debet, eum, quem pro se constituerit, ut se absente præsit populo, eamdem habiturum esse dilectionem, eademque pietatis viscera, quæ ipse haberet? Oves ille tanta cura perquiret? Illas eadem constantia, eodemque consilio tuebitur? Hoc fieri non potest, vel si fieri posset, hic merus esset casus, cujus leges rationem nequaquam habendam putant; quia considerat omnia in statu communi, & consueto. Itaque sicuti facere non potestis, ut Mercenarius fiat verus Pastor, sic in vestra potestate non est ad arbitrium subrogare alium a vobis, qui regat gregem vestrum. Nonne hæc universalis est regula pro omnibus oneribus, quæ alicui personaliter demandata fuerunt? Medicus a Communitate electus, potestne in locum suum alium substituere, ut ægrotantes invisat, dunec ipse solatiis vacabit? Causidicus ad caussam perorandam electus, numquid alteri causidico peragendam tradet eam, a quo electus fuit non consentiente, ac invito? Publicus professor potestne cathedram suam cuicumque placuerit relinquere? Exercitus Imperator tradet cuicumque ipsi placuerit exercitum ducendum, sibi a Rege, vel a Republica traditum? Nullo pacto, & sola ratio naturalis evincit hoc fieri neque posse, neque debere. Quam igitur ob caussam Pastor id sibi in munere suo faciendum potet, quod longe majoris momenti est, iis quæ memoravimus, quandoquidem quæ ad æternitatem pertinent, longe majora sint iis, quæ sunt temporalia? *P. Segneri de Parochorum officiis.*

Lex Divina nullo modo probat substitutionem beneficii curati.

Neque divina lex magis quam naturalis probat hoc genus substitutionis; quod ita ostendo. Jesus Christus dixit S. Petro: *Pasce oves meas*, non dixit, *oves tuas*; quia Pastor non est absolutus ovium Dominus; quo igitur jure sibi vindicare potest auctoritatem eas alteri cuipiam credendi? Poterat quidem Labanus de opimis gregibus suis ad arbitrium disponere, quia earum dominus erat; poterat vendere, alienare, locare, & vel Jacob, vel alteri cuipiam committere; non poterat autem Jacob aliis sine impetrata a Labano facultate, concredere; tandem enim non aliud erat, quam pastor. Ita & vos memento Pastores tantum esse, non dominos, ovium J. C. cum earum curæ vos præficit; dici vobis *Pasce oves meas*, non *posside*. Vobis hanc commisit curam, non contulit facultatem in aliis confidendi. Hoc officium est, quod a vobis peculiariter exigit, & quod vos personaliter præstare debetis. Talis erat character Sancti N. cujus hodie festum recolimus diem; non commisit aliis sacrum depositum sibi a Deo creditum, qui lacrimarum torrentem effudisset pro animæ unius jactura. *Idem.*

S. hic Præsul omnem fiduciam, ac vim suam in timore Domini collocabat.

Virtus, quæ pro fundamento habet timorem Domini, juxta Sapientis oraculum gignit confidentiam, & fortitudinem: *In timore Domini fiducia fortitudinis*. (*Prov.* 14.) Huic innixi principio, quænam fuit S. hujus Præsulis constantia, ubi illi decertandum fuit pro Religione? Traduxerat adolescentiam in innocentia, atque integritate; Vocatus in Ecclesiæ partes concesserat. Solida probataque studia locupletaverant mentem ejus politioribus litteris, quarum nunquam saporem amisit: Eruditæ linguæ, in quibus varia supersunt opera ipsius manu conscripta, aliæque scientiæ Sacerdotalibus officiis adeo necessariæ, præcipue vero Sanctorum Canonum scientia, quam toto vitæ suæ tempore excoluit, & quam prorsus possedit, in illo enitebant; *Oratio in funere Cardinalis de Mailly, a P. Candido Chalippet Recollecto conscripta.*

Quid sentiendũ de Pastore relinquẽte in Vicariũ præcipua parte sui officia.

Quid sentiendum est de his Pastoribus, qui unice vacaturi domesticis rebus, lites acturi & temporalia familiæ suæ negotia procuraturi in Vicarium rejiciunt spirituales Parœciæ suæ functiones? Cur non potius huic terrenarum rerum curam commendent, sibi proprii gregis pascendi officium reservaturi? Quodvis mortalium genus forsitan videbitur illi satis aptum ad ovium suarum curam suscipiendam, non autem ad domestica negotia pertractanda? Quorsum hoc? nisi quod pluris facit temporalia negotia sua, quam salutem ovium suarum? Ad ciendum ergo amorem residentiæ, satis esset illi immittere tantum animarum zelum, quantus est zelus redditum. Hoc exigere parum quidem est; & nihilominus non obtinetur. *P. Segneri de Parochorum officiis.*

Pastor potest aliquãdo discedere & alium sibi substituere; sed ad breve temporis spatium, & facultate impetrata.

Verum est residentiæ præceptum esse affirmativum, ideoque non æque semper obligare. Multæ sunt occasiones, in quibus licet ad aliquid tempus extra Parœciæ terminos abesse. Nimis longum esset ad examen vocare, quænam sint occasiones hujusmodi: sed semper ab Episcopo sunt probandæ. Meminisse peculiariter opus est, si residendi necessitas est unquam magna, atque inevitabilis, tunc esse cum aliqua gravis ingruit calamitas, veluti atræ luis, tremitus terræ, persecutionis, vel alterius id genus adversitatis; quis tunc nullo pacto vobis licebit abesse, neque aliquem in locum vestrum collocare, qui sit minus peritus, quam vos. Vobis in loco permanendum est, ut opem feratis ovibus vestris, licet hoc vita ipsa statutum esset. Æterna animarum vobis creditarum vita prævalere debet vitæ vestræ temporali. Opus non est, ut quod longe pretiosissimum est, in discrimen adducatur, ut in tuto sit quod infinite minus est pretiosum; præterquamquod hoc est naturaliter boni Pastoris officium. Exemplum, quod vobis reliquit Jesus Christus Princeps Pastorum, satis hanc probat veritatem, quandoquidem ille vitam suam, divinam licet, pro nobis impendit: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis*. (*Joann.* 10.) *P. Segneri de Parochorum officiis.*

S. hic Præsul erat perfectus Episcoporum prototypus.

Sanctus hic vir erat prototypus Episcoporum, qui sunt successores Apostolorum. Habent auctoritatem, habent arma; his uti debent ad Religionis inimicos oppugnandos, cum illos nequeant aliis rationibus coercere. Hoc prælii genus ineundum fuit Præsuli nostro propter eamdem Religionem: *Certamen forte dedit illi*. Numquid alter visus fuit hoc generosior? Quænam actuositas? Quænam libertas? Quam imperterrita constantia! Eadem agit fortitudine, qua Patres Ecclesiæ contra temporum illorum errores. Ad Episcopos locutus est, ut olim S. Gregorius Nazianzenus Collegis in Episcopatu, & ut magnus Carthaginis Archiepiscopus Patribus Ephesini Concilii. Expetiit ille patrocinium a Terræ Principibus ut olim Sancti Ambrosius, & Leo ab Imperatoribus Theodosio, & Marciano. Seipsum roboravit contra omnes obices, atque pericula non secus, ac generosissimus fidei propugnator. Neque vobis stuporem injiciet tanta constantia, si illius caussas inspexeritis. Hæ quippe erant, ortus, virtus, & spiritus Religionis. Nativitas hanc illi mentem afflaverat, virtus roboraverat, spiritus Religionis confirmaverat. Cum per hæc principia aliquis animatus est, cui rei aggrediendæ, & exequendæ par non est? *Oratio Funebris P. Candidi Chalippet Recollecti in Obitum Domini de Mailly.*

Vita S. hujus longe alia erat a vita plurimorum Episcoporũ.

De Sancti N. meritis judicium fieri poterit ex magno illo discrimine, quod videtur inter ipsum, & illos, quorum flagitia Sancti Cyprianus, & Bernardus jure condemnant. Hi negligebant prædicationis ministerium adeo proprium Episcopis, & eumdem finem suis prædicationibus fecit, ac vitæ. Illi gregem suum derelinquebant, ut in remotis provinciis turpe lucrum facerent, hic vero nunquam recedebat a suo, nisi forsitan ad majorem illius utilitatem, & ubi id sola necessitas posceret. Illi pauperes sine ope ulla relinquebant; hic vero sua omnia vendebat; illi usuram exercebant summo cum gregis scandalo; hic vero non aliud usuræ genus agnoscebat, nisi quod integerrime, & sanctissime exercetur, juxta illud Sapientis: *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis*. (*Prov.* 19. 17.) Illi nullo dolore affecti videbantur neque in Sacerdotibus pietatem, neque fidem sinceram in Ecclesiæ ministris videntes; & hic dies noctesque traducebat in Cleri sui reformatione, & in Ecclesiam suam revocanda Ecclesiastica

stica disciplina: quamobrem tot promulgavit Edicta, atque Instituta, quæ documento erunt omni posteritati. Illi prodibant magnificis, superbisque induti vestibus fastum redolentibus ornati reditibus Domini, quamvis illis negotium non facesserent ea, quæ ad Domini cultum spectant; hic vero præter suæ dignitatis insignia, pannosis utebatur, obsoletisque indumentis, semper divinis rebus intentus, prædicans, & catechizans in omni occasione, noctemque semper in oratione traducens. Illi in aureis poculis potabant, hic frugalitatem diligebat, nonnisi communibus cibis, neque unquam aurea, argenteaque usus supellectile. Illi semper lautis intererant conviviis, ibique sese ingurgitabant; hic jejunabat crebro, ac ut plurimum in arcto pane, & aqua brevi. Compotationi eorum non deerant concentus musici; hic vero mensæ accumbens non aliud patiebatur solatium, nisi quod ex Sacrorum librorum lectione capere poterat. Non deerant illis arculæ odoramentorum refertæ, & sacculi semper pecunia tumentes: hic omnibus mundi thesauris Jesu Christi præferens paupertatem, cum dives esset, pauperem se fecit, neque satis putans locuples patrimonium suum in operibus caritatis impendere, ultro reliquit plura, eaque opima beneficia, quæ possidebat; rarum exemplum, & hactenus inauditum. O verum, perfectumque Jesu Christi imitatorem! O quam beati essemus si illum imitaremur, cujus sanctitatem suspicimus, & laudibus celebramus! Sed quam deplorandi sumus, quod ob oculos habentes tantum excellentium virtutum exemplum non videmus hoc speculo vitia nostra, eaque emendare non conamur. *Ex opusculis Cardinalis Bellarmini. Tomo 3.*

Plerique Præsules non aliam habēt curam, quā recensendi suā supellectilē, reditumque suorum.

Nil turpius est Episcopo, quam tempus terere in recensendis supellectilibus, ac reditibus, ac præcipuam curam in minimis etiam rebus ponendis, & exigenda earum ratione; quam ita replere animum suum suspicionibus, & succensere, ubi aliquid periisse, vel neglectum fuisse cognoscitur: Ægyptius ille, qui rebus suis præfecerat Joseph, non ita agere consueverat. Mirum! Episcopi inveniunt fideles homines, quibus tuto animarum salutem commendent, & inveniunt, cui domesticarum rerum curam committant. Imprudentis sane est, ea curare, quæ essent negligenda, & ea flocci facere, quæ maxime facienda sunt; sed liquet multo magis affici jactura earum rerum, quæ nostræ sunt, quam, quæ sunt Jesu Christi. Satis esse diligentem in eo, quod quotidie expenditur, & non aperire oculos, ut pessimus gregis Domini status videatur. Suaves non ducuntur somni, nisi quæsitum fuerit ex famulo quantum in obsonio, & pane fuerit insumptum die illa, & raro Sacerdotes consuluntur, quænam in populo obrepant vitia. Cadit jumentum, & ad illud elevandum accurritur; perit anima, & nemo hac dolet jactura. Sed non est cur miremur, quoniam ipsi vitia nostra ignoramus. *Ex Opusculis Cardinalis Bellarmini. Tomo 3.*

Pauci sunt Præsules, qui digne appellati sint ad Ecclesiasticas dignitates.

Una ex præcipuis rationibus, propter quas inter Ecclesiæ Principes pauci sint zelotes Jesu Christi famuli, est ea, quia pauci sunt, uti oportet, ad Episcopatum vocati. Ita deficit in illis præcipua conditio, videlicet vocatio, ad quam proculdubio respiciebat Apostolus, cum audacter de se dicebat: *Paulus servus Jesu Christi vocatus a Deo ad Apostolatum.* Mirum esset profecto si qui per ambitum viam sibi aperiunt ad Ecclesiasticas dignitates, quærerent non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi. Quicumque igitur suam quærit utilitatem non est J. C. servus, sed suæ ambitionis mancipium. Sed nondum satis; etenim assero eos, qui ad Præsulum dignitatem perveniunt, & ad illam provehuntur; non eo quod in illis doctrina, & meritum magis quam in aliis reperiantur, sed vel ob consanguinitatem, vel ob validas commendationes; hi licet sollicite non exquisiverint locum suum; non ideo tamen sunt ex numero eorum, quos vocat Deus; sed eorum jure vocari possunt filii carnis, & sanguinis. Hi sunt aulici potius quam servi Jesu Christi. Hi cupiunt Episcopi fieri ad majorem Jesu Christi gloriam, sed ut commodius vivant, & familiæ suæ sumptibus parcant. Quapropter S. Bernardus (*de Consid.*) scribens ad Eugenium Papam: alter ambit pro altero, & aliquis fortasse sibi. Suspicione non vacet quicumque apud te adhibet intercessores, nam illius qui te urget per se, & propter se, caussa jam acta est, jam damnatus est. Cave ne ad Episcopatum attollas, qui illum appetunt, ac depereunt; assume potius detrectantes; immo illos coge, & vim adhibe. *Idem.*

Irreprehensibilis erat hujus Præsulis vita, & minimis etiam status Ecclesiastici muneribus desungebatur.

Quanam ædificatio videre Præsulem generis præstantissimi, florenti juventa cum ea venustate, quæ mundo placere poterat, quin nihil in ipso mundum saperet; nihil ab aula mutuatum nisi veram, nobilemque morum elegantiam, in id intentum ut se locis omnibus dignum præstet, quin tamen ad illos evehi studeat; omnes Ecclesiastici status regulas servantem, sibique ad scrupulum caventem ab eo sexu, qui jure periculis plenus appellari potest: quæ præcautio illum constituit extra jactum omnis suspicionis, & reprehensionis, & a qua secum nunquam dispensavit tunc etiam cum provectiori esset ætate, & cum amplissimis, iisque consanguinitatis vinculo conjunctissimis matronis? Quam vim, quod robur non contulerunt illi virtutes Episcopales, quarum absolutissimum erat exemplar, ut illam missionem obiret! Ex omnibus qualitatibus, quas S. Paulus requirit in Episcopo, nulla ei deerat, irreprehensibilis in moribus testem vocare poterat universum terrarum orbem, & nemo illum citra ruborem insimulare potuisset, sobrius, & modestus, prudens, sapiens, cautus rebus in omnibus, quem ordinem domi suæ non constituebat? Non arbitrabatur indignum se eam regere, diligenter avertere, quidquid illam perturbare posset, eam sanctificans quotidie precibus, quas cum domesticis suis effundebat. Magnus sine superbia, acer sine iracundia, litium osor, justus, & æquus, nunquam se præverti sinens neque ipsa specie pietatis. Se se ad Religionem excolebat, quemadmodum suadet Apostolus, non autem ad hanc pietatem speciosam, cui nihil inest soliditatis, sed ad eam, quæ innititur fidei, & quæ probatur operibus, Officio divino, Missæ sacrificio, Episcopatus muneribus, praxi Religionis, ac fideli omnium officiorum suorum observantia. Adeo præclaræ qualitates adducebant illum in statum generose sustinendi ea omnia, quæ ad Dei gloriam pertinent, & non metuendi obtrectationem, quæ doctrinæ auctoritatem abrogare studet per ea, quæ accidunt in vita. Illius adversarii cum nihil invenirent quod in vitæ illius ratione reprehenderent, rubore suffusi sunt, juxta illud Apostoli verbum: *Ut is, qui ex adverso est, vereatur nihil habens malum dicere de nobis: Ex oratione funebri P. Candidi Chalippe Recollecti in laudem Cardinalis Mailly.*

Præsules nō debent tāta cū facilitate Ordines conferre.

Præsulibus etiam id observandum est, quod S. Paulus præcipiebat Timotheo discipulo suo, ne cuiquam manum imponeret, nisi re attentius explorata; Cum enim elegit illos Deus, ut sint Pastores animarum, advertendum est, ut habeant ministros pares opem sibi ferendo in muneris sui exercitatione, ideoque ordines non esse promiscue conferendos. Nimia facilitas, & modica circumspectio, quæ modo in Ordinibus adhibetur, efficit, ut hodierna die Clerus repletus sit iis qui ad Sacerdotium anhelant, non ideo ut Deus sit semper eorum hereditas, sed ut laicam jurisdictionem effugiant, vel ut habeant, unde sibi comparent victum sperantes se ad Ecclesiæ dignitates esse perventuros. *Idem.*

Pastor debet subditis suis amoris argumenta.

Dicere possumus Pastorem patrem esse, qui filios suos summa complecti debet benevolentia, & qui assiduis curis suam illis testatam facere debet caritatem. Videamus igitur quam gregis vestri curam suscipiatis. Videamus, utrum illi ea præstetis officia, quæ pater amantissimus debet liberis suis. Vacandum vobis est potissimum puerorum institutioni, & maximi momenti est tenellas has plantas excolere. At enim indociles sunt, atque vestris hortamentis renituntur. An potius penes vos culpa est, quibus nulla est diligentia, & qui cum illos allicere deberetis, illos aliquando repellitis, quia illos nullo habetis in discrimine, & fortasse etiam duriuscule agendo absterretis? Pastores zelotes plurimas habent artes innocuas, quas illis caritas suggerit, ut puerorum sibi amorem concilient, ut illos cieant, & ad crebro ventitandum alliciant. Peccatorem in criminum suorum cœno relinquitis: Creditis ergo vos huic nihil debere? An ignoratis Deum ex vobis non expetiturum rationem animæ illius, vobisque luendam esse pœnam, nisi testimonium perhibere valueritis vos pro virili parte nihil intentatum reliquisse, ut illum ad frugem, ac pœnitentiam revocaretis? Num iis perfungimini officiis, quæ debetis ægrotantibus? Illis Ecclesiæ quidem Sacramenta administratis, & mox eos deseritis. Creditis ne vos ea præstitisse omnia, quæ vobis erant præstanda, & vos universo munere vestro perfunctos fuisse? Nonne inevitabilis vos necessitas urget ægros invisendi, consolandi, docendi rectum ægritudinum usum? vosmet toto proximo vestro debetis, ergo penes vos esto judicium, utrum severe corripiendi sitis; cum tot in occasionibus illos relinquitis sine ope, sine solatio, sine subsidio: *Lambert in sermonibus de vita Ecclesiastica. Tomo 1.*

S. Augustini sententia de dignitate Episcopali.

S. Augustinus scribens ad Valerium Episcopum suum, quæso, ait illi, cum omnia in hoc mundo sint consideranda hoc præsertim tempore, nihil commodius, ac suavius est Episcopali dignitate, ac ordine Sacerdotum, vel Diaconorum, ubi oscitanter functiones illius adimplentur secundum aulicorum Ecclesiasticorum consuetudinem; sed coram Deo nihil tristius est, atque funestius. Altera ex parte considerate in hac vita, nostris præsertim temporibus, rem omnium difficillimam, molestissimam atque periculosæ plenam aleæ esse Episcopi dignitatem, & officium Sacerdotis, & Diaconi, sed econtra nihil esse beatius, atque utilius coram Deo, cum illud adimpletur ea cura, quam supremum rerum Dominus exigit. Ita loquitur S. Augustinus, & hoc est argumentum epistolæ ipsius, quæ legenda est ab illis præcipue, qui quin sciant, quod faciunt, ad Episcopatum, vel ad Sacerdotium contendunt, & qui quum obtinuerunt, quod efflictim optabant, deserunt gregem suum de alia re quavis solliciti quam de munere suo, quin cogitent de ovium salute tuenda, earumque numero augendo. *Ex Opusculis Bellarmini Tomus 11.*

Exempla veteris Testamenti.

Pastores, qui in Bethleemitico stabulo beatam nacti sunt sortem videndi, & adorandi ante alios Verbum carnem factum, noctu vigilabant, ut gregum suorum gererent curam. Quid igitur faciendum est Pastoribus, quibus non brutorum animantium cura habenda est, sed spiritualium animarum, pro quibus J. Christus in terris vivens noctes impendebat in gemitibus, ac orationibus! Si Jacob tantam gessit curam ovium soceri sui, ut vere dicere posset: *Die, noctuque æstu urebar, & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis;* (Gen. 31. 40.) quodnam incommodum metuendum est illi, cui credita est hujus cari gregis cura, pro quo Dei Filius suum sanguinem, ac

vitam

vitam effudit? Et si diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, nonne æquum est, ut bonus Pastor sit prope oves suas, & præsto ad illas ex infernalis lupi faucibus exculpendas? *Idem.*

Quomodo S. hic Præsul seipsum sacrificabat animabus J. Christo lucrandis?

Tantum aberat, quod Sanctus hic Præsul quidquam de omnibus laboribus suis remitteret; ut recenti ardore omnes ubiret sacri sui ministerii exercitationes, & ita in persona sua adimplebat hoc Sapientis verbum: *cum consummaverit homo, tunc incipiet.* (2. Cor. 12. 15.) Vita tot laboribus exercita significare debebat, Præsulem corde plenum inventum iri, cum agendum esset pro tuenda Religione, ac una cum Sancto Paulo dicturum: *Ego libentissime impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris.* Nullus erat dubitandi locus post ea, quæ assidue faciebat, animas Jesu Christo lucraturus, easque ad Romanam Ecclesiam revocaturus. Illos erudiebat, hortabatur, urgebat; illos in prolixis, difficillimisque morbis, quorum tædio nunquam afficiebatur, frequentibus visitationibus consolabatur; neque eos relinquebat nisi vidisset illos perfecte conversos, animam efflare in unitate fidei, & in Sacramentorum communione. *Oratio in funere Cardinalis de Mailly habita a P. Candido Chalippes Recollecto.*

Pastor non minus tenetur gregem suum tueri, quam regere.

Vigilantia Pastoris in grege tuendo non minus ad illius pertinet officium, quam labor illius agendi. Cum Jacob ostendere vellet Labano sua erga illum promerita, dicebat, se gregem illius tanta fortitudine, ac prudentia tutatum fuisse, ut ne ovem quidem lupi ex grege ipsius ceperint, occiderintque, *nec captum a bestiis ostendi.* David ut apud Saul suam ostentaret vigilantiam, atque fortitudinem, testabatur, se ubi forte vidisset leonem, vel ursum arripientem arietem, statim in illos irruere consuevisse, ut ex eorum gutture prædam exculperet: & ipse J. C. nobis significare volens quousque pastoralis ipsius caritas processerit, ait, se quin in turpem conjiceret fugam, quod plures mercenarii pastores efficiunt, dedisse animam suam pro ovibus suis. Modo vero cum nequeat ultra per se hanc nobis opem & aperta caritatis in nos suæ argumenta præbere, exercet se, Sanctus Gregorius Pontifex inquit, hac parte curarum suarum in hos *misericordiæ viros,* quos subinde excitat per intervalla, Fideles, integerrimosque Pastores, qui suo invigilant gregi, in has electas animas, quæ non alium habentes characterem nisi amoris, zelique sui, sese totas impendunt fratrum suorum servitio, incessanter cogitantes de illis & jugiter pro illis eas deprecantes a Deo gratias, quibus indigent, pro illis offerentes thura precum suarum, & myrrham mortificationum, avertentes ab illis procellam persecutionum, ac miseriæ, tenera, ac delicata caritate sentientes importunitatem malorum, quibus anguntur, dolentes cum dolentibus, gementes cum gementibus, & in carne sua a criminibus vacua circumferentes pœnam peccatorum earum, ut illas Jesu Christo lucrentur. *Elogia historica Sanctorum Tomo 1.*

Sacerdotes novæ legis, non secus ac antiquæ ex hominibus assumuntur ut discant compati similibus sui.

Prima quæ ad Pontificem efficiendum conditio requiritur, hæc est, videlicet ut ex hominibus assumatur. Noluit Deus huic ministerio Angelos præficere. Quemadmodum Pontificis munus est offerre sacrificia Deo pro hominibus, oportet, Apostolus inquit, eum esse hominem: ut iisdem obnoxius infirmitatibus, ac illi, propter quos orare debet, pronior sit, ut eorum peccatis, & vitiis compatiatur, in quæ per ignorantiam, vel errorem inciderint. Hoc ipsum invenitur in Jesu Christo, qui Angelorum naturam non sumpsit, sed filiorum Abraham; & quia illi, ad quos liberandos accesserat, carne, & sanguine erant induti, seipsum induit iisdem, & eos fratres vocare minime erubuit. Debuit ergo illis similis fieri per omnia, ut esse posset pro illis apud Deum, quemadmodum testatur Apostolus, Pontifex misericors, & fidelis, qui pro peccatis populi piaculare sacrificium offerret. *In anno Christiano Tourneux Tomo 1.*

Debentur illis decimæ, ne a ministerio suo illos avertat cura rerum temporalium.

Pontifex constituitur in iis quæ ad Dei cultum pertinent, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Pontifex igitur fungitur mediatoris officio Deum inter, & homines. Curam gerit rerum omnium, quæ ad Dei cultum pertinent, & ne a sacra hac functione avertatur, ut olim in Lege veteri tribus Levi altaris ministerio consecrata oblationibus populi alebatur; ita in nova Pontifices ne ab officio suo dimoveantur; certos habent redditus suis adnexos dignitatibus, unde subsistere honeste valeant, ac tueri dignitatem suam cum Dei honore, & liberius invigilent saluti gregis sibi crediti, quin temporalibus negotiis vacare teneantur. Sed sicuti Pontifices non secus ac homines alii amicti sunt carne, iisdem sunt obnoxii infirmitatibus, ac erratis, & opus habent expiandi per sacrificia propria crimina sua æque ac aliena. Hinc legis antiquæ Sacerdos orare tenebatur primum pro se, proque familia sua, ut simul cognoscens suas infirmitates intelligat, quanta indulgentia alienis compati debeat. Hac de causa ab Evangelicæ legis Pontificibus petit Apostolus, ut cognoscentes quot lapsibus illi obnoxii sunt, æque ac populus compatiantur laboribus eorum, qui sibi demandati sunt, intuitu propriæ miseriæ, secuti in re hac ipsius Salvatoris exemplum, qui cum esset sine peccato, etiam, atque etiam commendavit Discipulis suis spiritum lenitatis, ac miserationis, quo semper erga peccatores usus est. *Idem.*

De affectu Pastorum erga gregem.

Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum. Ad Hebr. 5. Deus eligit Pastores populi sui, hic illos constituit in Ecclesia futuros illi Patres, Pastores, & Oracula. Horum est oves adducere per viam, quæ ducit ad vitam; horum est deligere illis optima pascua, & illas a lupis tutari circumeuntibus septa, ut oves devorent aberrantes. Quænam esse debet ovium docilitas, & quæ Pastorum caritas, & sanctitas? Porta, per quam Pastor ingredi debet in ovile, ut præeat gregi suo, est Jesus Christus. Quicumque igitur ingreditur illuc non vocatus a Jesu Christo, & non incensus caritate ejus erga gregem, hic fur est, quærens non quidem pascere, & saginare pecus, sed ex ejusdem spoliis locupletari, juxta verba Salvatoris ipsius. Verus Pastor, ait ille, facit ut oves suæ vocem suam audiant. Illas palam, privatimque docet. Num zelo carere debet? debet ne rudis esse? Illas dolentes solatur. Num parum callere tenetur vias Domini, & aspergi levi sanctitatis fuco, & in sola superficie possidere virtutem? Verus Pastor præit ovibus suis, videlicet præbet illis exemplum, atque in moribus suis proponit illis praxim virtutum, quas prædicat. Tales sunt Pastores, quorum vocem audiunt oves, & quos cum oblectatione sequuntur. *Pater Croiset in Asceticis.*

Ipsius gloria seculariorum, & ministrorum Ecclesiasticorum, qui ad dignitates anhelant honoresque.

Mundi sectatores sua utuntur elatione, ut magnitudini suæ at propriæ assententur superbiæ. Intumescunt de semet præclare sentientes: falso illis persuasum est omnia sibi deberi; gestiunt in honore haberi, summa cura perquirunt prærogativas adnexas dignitatibus suis. Cum Ecclesiæ ministri similiter utuntur elatione sua, jam mundi partes sequuntur, quas Dei Filius reprobat, & quæ cum Ecclesiastico statu omnino stare non possunt. Ecclesiæ ministro persuasum esse debet, elationem hanc illi fuisse commissam, ut fratribus suis opitularetur, & eorum sanctificationi cooperaretur. Licet super fratres se videat sublatum, seipsum debet respicere tanquam servum omnium secundum verbum Salvatoris dicentis se non venisse, ut alii sibi servirent, sed ut serviret aliis, præsto esse debet, ut sese aliis humiliet, eos coacturus ad ingrediendam salutis viam. Debet seipsum respicere, ut victimam jamjam pro omnium salute immolandam. *Lambert.*

Qualitates quas habere debet bonus Pastor, & quænam sint ejus officia?

Pastoris Caritas, quin mutet naturam, se in varia partitur exercitia secundum varias gregis sibi crediti necessitates; & semper eadem permanens sua multiplicat officia pro variis necessitatibus, quibus opem ferre tenetur. Semper occupata est in regendis fidelibus: alios parturit, aliis compatitur, coram aliis se humiliat, & aliorum habita ratione se exaltat. Pluribus suavis, paucis severa, communis omnium Parens: Pastoris caritas efficere debet, ut in animarum regimine hæc varia obeat officia. Caritas fecunda esse debet, quantum in ipsa est quotidie recentes filios parere debet Ecclesiæ; *alios parturit.* Pastoris caritas compati debet Fratribus suis, eorum infirmitatibus opem ferre, sine personarum acceptione; *cum aliis infirmatur.* Caritas hæc humilis esse debet, ita ut si in illius regimine aliquid reprehendatur præsto sit illud reformatura, licet etiam aliqui e plebe illius vitium detegerent; *ad alios se inclinat.* Caritas hæc esse debet constans, & generosa corripiens mala sicubi inveniuntur sine ullo metu rationum humanarum; fortiter sustinens Dei laesi gloriam, sed diligentissime cavens ne quæ Dei sunt cum amore proprio conjungat, quod nimis est familiare: *Ad alios se erigit.* Caritas nonnunquam debet esse severa, *aliis severa,* sed hæc qualitas potissimum necessaria est erga seipsum & parum, ut plurimum, erga alios. Quod pertinet ad peccatores, tractandi sunt cum eadem lenitate, qua Dei Filius nobis ostendit, reminiscentes nos quoque peccatores esse, & non permittentes, ut quispiam in vitiis, ac pravis habitibus cujuscumque generis marcescat. *Ex Specimine Panegyricorum, ex Sancti Bernardi Panegyrico.*

Integritas Sancti hujus Præsulis, & liberalitas ejus.

Quot recentes roboris gradus non accesserant ex integritate ipsius, & erga pauperes liberalitate? Nil magis animum emollit, quam spiritus avaritiæ. Sapiens ait, eum qui divitias amat paratum esse, ut sacrificet honorem, atque conscientiam suam, & ipsam quoque animam habeat venalem. *Hic enim & animam suam venalem habet;* Dives autem suis opibus non inhærens homo rarus est, qui laudari meretur; fecit quippe insignia miracula: *Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.* Sanctus hic Præsul animo magno contemnebat opes. Dignitati suæ, & cordi tribuebat quidquid Ecclesiæ spiritus permittit. Mensa illius, non secus ac D. Augustini, patebat nobilitati, merito, & virtuti, magnifica, ubi opus esset; pluribus in occasionibus Principes, & Reges excepit cum generosa liberalitate. *Oratio funebris P. Candidi Chalippes Recollecti in obitum Cardinalis de Mailly.*

Tenera Sancti hujus pietas, caritas, mansuetudo, actus, quibus omnes sibi conciliabat sermone unctione manante, quæ validissima est ad efficiendum, ut peccator vulnerum suorum magnitudinem sentiret, jampridem illi famam comparaverant viri ad animas dirigendas aptissimi. Pauci ex hæreticis illi restiterant; pauci ex illis, qui æquo libentius sunt illius hortamenta sequi non potuerant; ex omnibus terræ partibus, quod erat usitatum zeli sui theatrum, ad ipsum confugiebatur. Vix tot curis sufficere poterat cum molitus est attollere ædificium diutius mansurum ad Dei quidem gloriam, proximi vero salutem. Hoc autem consilium ita vehemens fuit, ut nullus dubitaverit, quoniam [illegible] descendisset, & qui hanc illi mentem injecerat, suppeditaret etiam ad eamdem explendam subsidia. Hæc tamen subsidia juxta commu-

nem

nem Providentiæ rationem satis procul abesse videbantur; modicam sibi affulgere extrinsecus spem videbat, ipse per se opibus non pollebat; & quem huic operi præficeret, ignorabat. *Auctor Recent.*

Labores, & ærumnæ S. hujus Præsulis.

Num magni labores suscipiendi ad Sanctam doctrinam alendam, fatigare valuerunt Sancti hujus Præsulis animum? Assuetus erat laboribus in obeundis Diœcesis suæ visitationibus in quibus fama testatur illum sibi proposuisse imitandum S. Carolum Borromæum, omnes obeuntem licet locorum longinquitate maxime dissitas Ecclesias, & viarum difficultate impeditissimas, ubi populos hortabatur, omnibus, ac singulis præbebat aures, componebat lites, regebat negotia a summo mane usque ad vesperam divinis operibus intentus, quin se ulla reficeret esca. Gravissimi morbi non prohibuerunt illum quominus infinitos pueros, qui eorum notas recentes in facie præferebant, sacro confirmationis chrismate inungeret. Neque ipse immunis fuit, & parum abfuit, quominus & ipse victima fieret. Post adeo molestas visitationes, qua in re quietem suam collocabat? Videlicet in frequentibus collationibus cum Parochis, quibus præ ceteris liber, & jugis patebat aditus; dicebat enim, hæc mea sunt negotia, & illa mihi sunt procuranda. Requiem suam collocabat in jugi lectione Sanctorum librorum, & Canonum, in non intermissa gregis sui cura, in edictis, mandatisque instruendis contra errores, pro caritate, ac de disciplina, ubi, non secus ac in reliquis operibus ejus elucet eruditionis ubertas, cogitationum amplitudo, sublimis, & magnifica eloquentia. *Oratio funebris in obitum Cardinalis de Mailly habita a Patre Candido Chalippe recollecto.*

Benevolentia S. hujus Præsulis erga summos, & imos, quibus æque placebat.

Humanitatis ejus officia erga omnes, quibus sese omnibus conditionibus accommodabat, ut sese simplici populo, & pueris ipsis communicaret; hæc, inquam, officia non erant in eo, ut in aliis plurimis, steriles significationes; sed proficiscebantur ea sincero desiderio de omnibus statibus benemerendi. Nullibi visus est animus generosior, & beneficentior. Quot ille gratias pro amplissimis familiis obtinuit, nominis sui fama, qua in Regis aula pollebat? Amabiles hæ animi dotes generatim omnium corda demerebantur. Amplissimi viri præsto erant illi, ut operam, ac obsequium suum testarentur, ac adventu significare gestiebant sensus, quos in honorem tanti Antistitis sovebant. Aula ejus conferta erat iis magis, quos zelus, & observantia, quam quos negotia trahebant. Cum per vias ille præteriret, omnes undique confluebant, beatos se putabant ii, quibus illum oculis suis usurpare contigerat, omnes laudibus humanitatem extollebant, eique sexcentas benedictiones deprecabantur. *Ex eadem lugubri Oratione.*

Quidquid Sanctus hic adnixus est, ut Episcopalem renueret dignitatem, Deus non sine miraculo adegit eum, ut illam reciperet.

Si quis umquam dignitates oblatas respuit, hic sane fuit S. N. & si violentia opus fuit, ut aliquis Episcopalem sedem amplecteretur, hac sane utendum fuit cum hoc, qui cum in ipso omnes collucerent qualitates in tanta dignitate necessariæ illam constantissime respuit, donec Dei voluntas innotuit insigni miraculo. Nam præter quam quod didicerat regere Episcopatum, eumque Clerus, & populus probaverant, opus adhuc fuit, ut Angelus cælo dilaberetur, ac testaretur illius electionem a Deo fuisse probatam, & illum obstiturum mandatis Dei, nisi Ecclesiæ suæ votis adquiesceret. Attamen omnes illi aderant qualitates, quas S. Paulus Apostolus requirit in Episcopo, quas si a me vobis recenseri placet, me eas enumerante, quæ in illo relulgent, videbitis neminem illo ornatiorem fuisse. *Ex Panegyrico S. Maglorii P. Senault ex Oratorio.*

Vita Præsulis esse debet irreprehensibilis.

Episcopus esse debet ab omni crimine vacuus, ejusque existimatio, & vita ita munda esse debet, ut ne minima quidem labes in eo deprehendi valeat. *Irreprehensibilem.* Diutius Sanctus Noster in eo operam, curamque omnem collocaverat, ut stirpitus omnia vitia in seipso convelleret, & ad tantum perfectionis apicem evaserat, ut, si per modestiam suam sibi licuisset, dicere posset inimicis suis: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Nihilominus in infulis excipiendis contremiscit; vix illum confirmat Angelus, & nisi metueret se divinæ obsistere voluntati, ne ille caput, vel manum suam impediret adeo gravi, aleæque plena sarcina. Illustre hoc exemplum minime deterret cæcos illos ambitiosos, qui impudentissime Ecclesiasticas ambiunt dignitates, qui turpiter sese dejiciunt, ut crescant, qui conscientiam, vitamque suam prostituunt, aucupaturi dignitatem, ubi ipsa etiam nominis existimatio, ac vita sacrificanda est, ut Ecclesiam tueantur: Non contremiscunt, ubi cogitant, ambire Episcopatus, quos Sancti rejiciunt, se conquirere id, quod illi fugiunt; & omnibus meritis, virtutibusque destituti, *ipsis etiam Angelicis humeris formidabile onus*, ut S. Bernardus ait, concupiscunt. Sanctus noster longe hinc aberat; ut enim dignitatem hanc reciperet cogeretur, opus fuit Cleri suffragiis, expliciteque J. C. imperio; sine quo numquam ausus fuisset onus subire, quod adeo suave, & honorificum videtur ambientibus hanc dignitatem; sed quod econtra videtur adeo grave, ubi serius illius munera, ac officia inspiciuntur. *P. Senault in Panegyrico S. Maglorii.*

Sententia S. Bernardi de munere Episcopali. Bern. Epist.

S. Bernardus ea, qua enituit, eloquentia Episcopo cuidam repræsentans ejusdem officia, dixit illi: *Misisti manum ad aratrum, opus est fortitudine. Speculator factus es, opus est prudentia. Debitor es omnibus, opus est justitia. Prædicare debes, opus est scientia*, & scire teneris, quid gregi tuo prosit, quid obsit; hunc tibi relinquendum non aliis, alioquin rationem redditurο omnium malorum, quæ illi tua pariet absentia. Alibi etiam in eamdem sententiam, atque vere æque ac fortiter exaggerans illam, ostendit Episcopis quid illis faciendum sit in Ecclesiis suis. *Civitas est, vigilate ad custodiam, concordiamque*; (*Serm. 76. in Cant.*) & ne permittatis, ut inimicus pacis absentia vestra abutatur, ad serenda zizania. *Sponsa est, studete ornatui.* Mementote Filium Dei cum invenisset Ecclesiam suam, hanc exornasse virtutibus, & non pepercisse sanguini suo ad detergendas labes, & rugas, quæ illius decori caliginem offuderant: *Oves sunt, intendite pascui*: Illas in optima, & salubria pascua deducite, eas a lupis arcete, scitote, hoc a vobis officium præstari non posse, nisi una cum illis fueritis, nisi præcesseritis illis, ut eas vestris dirigatis exemplis. *Idem.*

De onere, & honore Episcopatus.

Constat Episcopos primas esse caussas boni, & mali, quod accidit in Ecclesia, & eos secum rapere homines universos, non secus ac primum mobile secum trahit cælos omnes, & inde fit ut per felicitatem nullo satis umquam habendam in pretio participes fiant omnium bonorum operum, quæ fiunt in ipsorum Diœcesi; merentur cum omnibus operantibus, coronantur cum omnibus certantibus, tantaque illorum est merces, ut in se contineat illam omnium militum, qui sub eorum vexillis vicere. Verum cum nullum in terris bonum sit, quod labe nulla aspergatur, neque dignitas, quæ suis septa non sit periculis, Episcopi rei sunt omnium criminum quæ in ipsorum Diœcesi patrantur; rationem reddituri sunt mortis ovium suarum; semper illis metuendi locus est, ut supremus Pastor ab illis rationem exposcat, & ne ulciscatur in illis de jactura gregis sui, qui ob illorum negligentiam interierit. Etenim post terribilia hæc verba, quæ protulit per Prophetam; *Sanguinem illorum de manum vestra requiram.* (*Genes. 9. & 41.*) Quid metuendum est ab illius amore, ubi fuerit in furorem conversus? Hæc justissima caussa est stuporis S. N. Hoc efficit, ut in solio suo trepidet, & contremiscat; hoc graves efficit ejus infulas, & crucem suam non ferendam hoc illi terrorem incutit, ne dum ipse alios salvare cupit, seipsum condemnet. Nunc vobis cogitandum relinquo, quinam esse debeat timor communis magno huic Episcopo ac aliis, & utrum dignitas, quæ hujus metum parit, cum eadem in ipso ac in aliis sit, eumdem in omnibus sit metum paritura? Non timent, ut in Diœcesi sua ea oboriantur mala, quæ irritare valeant Dei Filium contra se? Nonne committuntur vulgo peccata, quæ ipsorum peccata fiant, vel quia non jugulant illa in ortu ipso, aut quia in eorum progressu minime coercent? Non reformidant ne Dei Filius illis imputet omnia scelera, quæ minime prohibent? Non expavescunt, ne tot, ac tam diuturnæ absentiæ, quarum color est aliquod lucrum temporale, & quarum vera caussa non alia est, quam inutile solatium, excipiantur perturbatione aliqua familiæ, & post se trahant licentiam Ecclesiasticorum, & scandala sæcularium? Non verentur, ne pompa hæc, quæ illos quocumque subsequitur, confirmet querimonias pauperum, quorum dissipant patrimonium, & ne hæc magnificentia, quæ in eorum ædibus renidet, hic luxus, qui in eorum pretiosa supellectili refulget, hic nitor, qui in eorum conviviis collucet, accuset eos coram supremo hoc animarum nostrarum Episcopo, quo ea illis rationem expetente horum omnium bonorum, quorum œconomi tantum sunt, non excipiantur eadem cum severitate, qua Pater illefamilias excepit in Evangelio servum, qui familiæ suæ commoda contempserat? Verum si hujusmodi vitiis immunes sunt; si bona sua cum pauperibus partiuntur, non timent, ut Dei Filius ab illis rationem exposcat sanguinis sui, fidelibus distribuendi, verbi illis annunciandi, & Spiritus Dei, ab illis in ejus Ecclesiam effundendi? Hac de re obstupescebat Sanctus N. hæc erat ratio, & caussa jugis terroris ejusdem. *P. Senault in Panegyrico Sancti Maglorii.*

Magnus N. propter ea miracula, quæ operatus est, sibi laudi vertere potest easdem prærogativas, de quibus gloriatus est Gentium Apostolus.

Si magnus Gentium Apostolus jure suo gloriari poterat suum Apostolatum divinitus confirmatum fuisse per miracula, & doctrinam suam per prodigia fuisse probatam; mihi videtur Sanctus N. pariter gloriari potuisse, & eadem de se prædicare; pauci enim fuerunt Apostoli in Ecclesia, qui tot operati fuerint portenta ad convertendos peccatores, & ad opem miseris ferendam. Omnes enim ejus actiones totidem sunt prodigia; vita ejus non aliud est quam series miraculorum; & ipse etiam magnum est miraculum, quod perstringit oculos, & animos rapit. Sed si ille tanta cum facilitate patrabat illa, prævideo fore ut eadem vobis jactitare minime velit. *Idem in Panegyr. S. Marcelli.*

Hujus Sancti Præsulis erga pauperes caritas.

Ubi Sanctus hic ad Episcopatem sublatus fuit dignitatem, credidit redditus suos, redditus esse pauperum, credidit se nihil habere quod non esset eorum, & non solum contra caritatem, verum etiam contra justitiam esse, melius vel cœnare, vel cubare quam miseros illos. Luxum expulit e domo sua. mensæ suæ sociam adhibuit sobrietatem, in vestibus suis modestiam prætulit; & docuit omnes Episcopos non aliud esse quam bonorum Ecclesiæ dispensatores. In summa annonæ caritate, quæ illorum Diœcesim afflixit, mutuatus est, vendidit, dedit, quidquid potuit in pauperum solatium, argenteam supellectilem pignori dedit, reliquam vero distraxit, ac eo redactum se vidit, ubi pro suo, familiæque suæ victu deerant omnia. Nonne fatendum est, auditores, Sanctum hunc omnium bonorum suorum sacrificium obtulisse, ac seipsum exinanisse, ut omnibus Diœcesis sui pauperibus ferret opem? *P. Senault in Panegyrico S. Caroli.*

Licet S. hic Antistes coegeretur cum hominibus habere consortium, sæpissime latebat, ut orationi vacaret.

Sanctus hic Antistes perfectissime novit actionem cum contemplatione consociare, & nullus umquam Sanctorum tantam habuit cum hominibus, & Angelis consuetudinem. Nam uti primum poterat sese negotiis subtrahere, orationi vacabat, recipiebat a Deo quod largiri debebat populo suo, ac Moysis instar se transformans in monte, sancte sibimetipsi moriebatur, ut feliciter viveret J. C. Sibimet identidem exhibebat duo præcipua Archipræsulis officia, prædicationem, & orationem: hac consulendum esse Deum, scrutandas illius intentiones, & perdiscenda ejusdem mysteria, atque consilia; altera vero populos esse ædificandos, rudes erudiendos, afflictos solatio afficiendos, & peccatores convertendos. *Idem.*

Regere cœpit personam, domumque suam, tum diœcesim suam sic laboravit reformare quia exciperet magnos & parvos vel Ecclesiasticos.

Initium duxit a persona, ac domo sua, & utramque ita moderatus est, ut jam re adhuc integra esse posset prototypus & exemplar omnibus Præsulibus, omnibusque notum familiis. Diœcesim vero suam tanto zelo, ac vi reformavit, ut neque sæculi, neque Ecclesiæ Principibus parceret. Res illi fuis cum Provinciæ illius moderatoribus, Proregibusque, qui arbitrabantur, corruptos mores corrigere idem esse ac fus, deque publicam evertere libertatem; sibi ille conflavit malorum Sacerdotum odia; & longe magis laborandum ei fuit in Ecclesiasticis, quam in sæcularibus refringendis. Verum cum illi compertum atque exploratum esset ex illorum reformatione illam etiam populi pendere; *Sicut Sacerdos, ita & populus*: tantam adhibuit curam, laboremque impendit, & tandem tantam lucem, & calorem immisit, ut clerus qui totius Italiæ flagitiosissimus erat, fieret omnium modestissimus, atque sanctissimus. Domus illius facta est Seminarium Episcoporum, Cardinalium, atque Pontificum: ibi exemplis suis præcipuos sæculi sui viros informavit, qui proficientes ex monitis ejus evaserunt nitidissima mundi luminaria. Sed dicamus, Auditores, pietatem illius nequaquam coarctatam fuisse in illius Diœcesi; industria enim amor ejus artem inspiravit illi, qua universæ proficerat Ecclesiæ, & in remotissimas licet Provincias doctrinam, & reformationem inferret. *P. Senault in eodem Panegyrico S. Caroli.*

Seipsum pro ovibus suis sacrificavit ac dies & noctes impendit, ut illis indigentibus ferret opē.

Postquam Episcopale solium ascendit, non aliam mentem habuit, quam ut se pro subditis suis sacrificaret, id unum quærebat, quomodo illis procuraret bona, quæ iis deerant, & ab illis ea amoveret mala, quæ illis impendebant. De civitate in civitatem migrabat pudibundos egenos quæsiturus, simul conciliabat eos, quos utilitatis ratio secreverat, dæmonibus eripiebat eos, quos error perverterat, & tanquam bonus Pastor montes, vallesque peragrabat ut quæreret oves, quæ vel perierant, vel deerraverant. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Qui labori non parcebat pro peccatorum conversione, non parcebat opibus, ut pauperibus ferret opem. Illi persuasum erat, sibi nihil esse, quod ad Diœcesanos suos non pertineret; thesauros in arca recondere idem esse, ac ibi includere vitam miserorum, ac sibi vindicare ea, quæ divina Providentia ei ad aliorum dumtaxat salutem crediderat. *Cave ne intra loculos tuos includas salutem inopum, & tanquam in tumulis sepelias vitam pauperum.* (*Ambr. l. de Offic. c. 16.*) Visit, & ubit in exercitiis caritatis; & dicere possum quin aliis Præsulibus injurius sim, neminem fuisse, qui eo plura pro populo suo operatus, & passus fuerit. Sed quia ad hoc ut aliquis justus sit, esse oportet æque severum in se, ac lenem in alios. Ita profecto Sanctus hic Præsul se gessit, ut qui erga alios mitissimus erat, se sibi severissimum exhiberet. *Idem.*

Episcopi nomen oneris potius est, quam honoris.

Etiamsi Episcopatus eminens sit in Ecclesia dignitas, mihi videtur jure S. Gregorium dixisse hoc esse nomen oneris potius, quam honoris. Nam præterquam quod Episcopus semet sacrificare debet pro ovibus suis, easque præcedere debet, ut agat, ac tueatur, opus est ut seipsum perdat, illas salvas facturus, ut vitam suam in discrimine collocet, illas in tuto locaturus, ut objiciat se inediæ, itisque periculo, illas inde erepturus. Neque enim sumus amplius in lege veteri, in qua Pastores alebantur lacte ovium suarum, earumque vellere induebantur: sed in lege nova, ubi ad exemplum J. C. Summi Pastoris animarum nostrarum Episcopi effundere debent sanguinem suum pro salute, ac victu ovium suarum; Opus est, ut ad illum imitandum sese objiciant omnibus periculis, quæ ovibus impendent, ac morientes sibi, adhiciantur sensu malorum ovium suarum curæ suæ mandatarum. *Panegyricus Idem.*

Episcopi sunt mediatores inter homines, & Deum.

Licet Episcopi homines sint, tamen simul etiam sunt mediatores homines inter, & Deum; quoniam hujus sustinent auctoritatem, ejusque personam referunt in Ecclesia. Verum cum Deus gloriam suam ea nostra gloria percipiat, cumque illi ad gloriam cedat, quod nobis cedit ad utilitatem, permittit, ut Episcopi hominum negotia procurent, & ad thronum suum illorum caussam perorent. Et sane videtur præcipuum eorum munus esse divinæ sese objicere iracundiæ, de illius manu fulmina excutere, cui si satisfacere nequeant, illum obtestari, & obsecrare, ut debitas peccatoribus pœnas in suum caput deflectant. Ita in cruce operatus est Jesus Christus; sciens enim hominum peccata nonnisi per mortem expiari posse, sese ad illam subeundam obtulit, ut eos liberaret: & oravit Patrem suum, ut illis parcens, in unum se pœnas detorqueret. Hac in re illum generose imitatus est Sanctus N. & licet summo flagraret zelo pro gloria Domini sui, tantam prætulit caritatem pro ovium suarum salute, ut quotiescumque Deus manum extulit ad eos perdendos, suum obtulerit caput ad evitandum vulnus, & mortem ipsam subire pro nocentibus maluerit, ut illos immunes præstaret. Cum hæresis omnes finitimas civitates, & oppida invasisset, & Deus æquissimam testatus esset iram suam in pœna, qua interibant omnes, qui ab eo recesserant; mediator hic conspersus cinere, indutus cilicio, flagellis armatus, coram Deo prodiit & non secus ac Jesus Christus eorum peccata lavit in Sanguine suo. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Verum cum optime sciret Sanctus Noster Episcopos mediatores esse Deum inter, & homines, & his satisfaciendum esse alterius justitiæ, at aliorum peccata expiarent; voluit ea in celebritate prodire tanquam pœnitens, vel publicum anathema; indutus est cilicio; cineribus aspersis caput suum, nudatis, cruentisque pedibus, fune ad collum alligato, & manibus funale tenens, objecit caput suum fulminibus Cœli, sofusisque lacrimarum imbre genis Deum obtestatus est, ut vel se de hac eriperet vita, vel parceret populo suo: *Aut dimitte hanc noxam*, (*Exod. 32.*) dixit illi cum Moyse, *aut dele me de libro, quem scripsisti.* Nonne jure dicere possum, auditores, Magnum hunc Præsulem fuisse reconciliationem populi sui in tempore divinæ iracundiæ; sanguinem ipsius lacrimis adminiatum delevisse peccata subditorum suorum, & gratiam illis obtinuisse, quia contempserat vitam suam: *In tempore iracundiæ factus est reconciliatio.* (*Eccli. 44.*) *Idem.*

De Zelo quem habere debent Episcopi pro grege suo.

Super omnia opus est, ut Episcopi zelotes sint, potentes, pleni fortitudine, ac fervore, gloriam J. C. tueantur. Zelus est flamma caritatis; incendit omnes, quos animat; eosque paullatim absumens, facit victimas rei illius, quam amant. *Zelo zelatus sum*, inquit verus amator, *pro Domino exercituum.* (*3. Reg. 19.*) Zelus meus consumit me. Afficior injuriis, quæ Deo Israel inferuntur: & magis lædor contumeliis, quæ illi inferuntur, quam doloribus, quibus ipse torqueor, nisi illum ulciscor, zelo, & amore conficior. Zelus enim non urit solum, sed devorat, & quemadmodum ante dixi, ipsa etiam ossa pervadit, medullas exsiccat, & in cinerem redigit amatores, quos possidet. *Zelus domus tuæ comedit me*, (*Ps. 68.*) Zelus iste plerumque cum potentia conjunctus est, & iis, quos animat, vim, ac fortitudinem tribuit. Hinc S. Augustinus testatus est; sicuti amor gloriæ, & voluptatum strenuos efficit infideles; ita amorem Dei invictos fideles efficere. Minæ ac tormenta illos deterrere non possunt; Tyranni, & Carnifices eorum constantiam non labefactant: & quidquid excogitare crudelitas potest, illius auget constantiam, & amorem. Inquiunt enim; sumus infirmi, quia sumus peccatores; sed fortes sumus, quia diligimus; zelus nobis in necessitate robur immittit, & semper nobis certa adest victoria, quia semper præsto sumus moriendo. *P. Senault in Panegyrico S. Sulpicii.*

Sanctus hic secessit, ut lacrimis sua, & omnia gregis sui elueret peccata.

Cum Magnus hic Sanctus præsertim secessisset, ut sese morti præpararet, amaris eluebat lacrimis peccata, quæ sui Diœcesani patraverant; putabat se redditurum esse rationem, si quid Ecclesiastici deliquissent; cum enim illos ad Ordines promovisset, sibi persuaserat futurum, ut ab ipso Deus rationem expeteret flagitiorum, & scelerum eorumdem. Conceptus hic dolor eliciebat crebro ex corde suspiria, ex ore questus, ex oculis lacrimas. Repetebat sæpe terribilia hæc verba: *Sanguinem eorum de manu vestra requiram*: Cumque sciret ovium jacturam esse Pastoris vel infortunium, vel crimen, Deum obtestabatur, ne sibi accepta referretur earum calamitas. *Idem.*

Unus est Pastor bonus, qui J. C. est, cujus vices gerunt alii pastores.

Unum habemus bonum Pastorem, cujus omnes Pastores boni sunt membra. Hic est J. Christus; & quatenus boni Pastores, sunt, S. Ambrosius ait, Vicarii amoris, & caritatis ejus, non secus ac auctoritatis. Bonus Pastor respicit animas, quas regit, tanquam a J. C. redemptas; & quia amat Jesum Christum, amat eas, qui sunt J. C. Quamobrem Salvator ter a S. Petro quæsivit: *Petre, amas me?* antequam illi diceret: *pasce oves meas.* Illas amas ita, ut si opus sit, sese objiciat pro earum salute; & si sibi vitam ipsam in necessitate putas impendendam pro iis, quæ sibi a Deo creditæ sunt: quomodo S. Gregorius ait, non partieris cum illis bonum quod habes, cum aliena indigeant ope? Nihil est, quod suum sit; quia ipse totus illarum est in Christo Jesu, & cum Apostolo dicit illis: *Ego autem libentissime impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris.* (*2. Cor. 12. 15.*) *Tourneaux in anne Chrétienne. Tome 6.*

Pastor mercenarius non amat oves, nisi quatenus eis prodest.

Pastor mercenarius ille est, qui in Ecclesiastico Ministro, ea dumtaxat quærit, quæ sua sunt. Cum de lucro agitur referendo, tunc laboris nec piget, nec pœnitet; sed omnia deserit, ubi non invenit ultra honorem, aut quæstum quem petit. Etenim non amans Jesum Christum, neque amat illos, quos Jesus Christus proprio redemit sanguine. Videt lupum, & fugit. Persecutio terret illum, efficitque, ut deserat gregem, vel si manet cum illo, in hoc, S. Augustinus inquit, fugit illum, quia metus linguam ejus ligat, & prohibet, ne loquatur pro populo, aut pro veritate tuenda. Quicumque alia habes negotia quam J. C., par non est, qui sancte gregem regat J. C. *Idem.*

Veri Pastoris officiū.

Denique bonus Pastor animum appellit, ut suas oves cognoscat, & singulis prospiciat. Novit imbecilles, ut sustineat; ægras, ut curet; errantes, ut revocet; lapsas, ut relevet; mœstas, ut soletur. Novit omnes, & se præbet omnibus omnia, ut omnes salvas faciat. Eas autem hoc pacto cognoscere nequit, quin cognoscatur ab illis. Ex his indiciis quantum illi caræ sint videnť, & hoc videntes illum amant, ejus obediunt voci; quia non loquitur nisi ut salvas faciat eas. *Idem.*

Sicuti

Ministri J. C. incumbere debent perfectioni singulorum fidelium componentium totale corpus Ecclesiæ, cujus sunt membra.

Sicuti corpus integrum tunc perfectum est cum membra singula peculiarem perfectionem assecuta sunt, J. C. Ministri ad totalem Ecclesiæ perfectionem tunc tantum incumbunt, cum operam navant in peculiari cujuslibet Fidelis perfectione. Primi Pastores efformarunt, ac perfecerunt prima membra Corporis Spiritualis C. Domini; successores eorum inceptum opus perennarunt, formantes, ac perficientes fideles temporum suorum; quod usque ad sæculorum finem vigebit. Hæc autem particularis singulorum fidelium perfectio in eo sita est, ut firmitatem habeat fidei, nullis tempestatibus concutiendam, S. Paulus ait, & hanc assequitur firmitatem, qui caritate veritatem exercent. Hoc illi tradere debent Christianis; & hic status est, quo adducere debent eos, quibus J. C. distribuit dona, quæ ad animarum salutem donantur. Ob hæc dona tumescere non debent, neque enim eadem habent ex se, neque pro se illa acceperunt. Inertes esse non decet, neque otiosa relinquere hæc dona, quibus aucti fuerunt, ut iisdem ad ædificationem, & perfectionem Corporis J. C. uterentur. *Annus Christianus. Tome 6.*

Opus est Præsulem esse perfectum, ut digne obeat munus suū.

Si Episcopatus eminenter complectitur in se totam dignitatem, atque potentiam ordinum, & graduum Ecclesiæ, oportet etiam, ut Episcopus quodammodo possideat omnium statuum perfectionem. Apostolus autem addit per fidem placeri Deo: quia nemo sine illa Deo placere potest. Oportet ut Episcopus satis habeat fidei placiturus illi, a quo jugiter pro aliis misericordiam est deprecaturus. Unus Noe justus repertus est, cum omnis caro, ut loquitur Scriptura, viam suam corrupisset. Decrevit tunc Deus ostendere hominibus effectus iræ suæ, eosque universali aquarum eluvione delere. Sed justitia Noe Mundum cum Deo reconciliavit, & eripuit ex universo interitu Patriarcham illum, cum filiis, qui terram incolis repleverunt. Episcopus justus inveniri debet, ut Dei placare iracundiam, & cum Deo conciliare valeat peccatores. *Idem.*

Opus est ut Pontifex compati possit alienis miseriis eo quod & ipse illis obnoxius est.

Prima, quæ in Pontifice requiritur conditio, hæc est, ut ex hominibus desumptus sit. Noluit Deus Angelos ad hoc ministerium vocare. Cum Pontificis officium sit offerre Deo sacrificia pro hominibus, opus est, ut ille ipse homo sit, ut iisdem obnoxius infirmitatibus, quibus illi, pro quibus orare debet, facilius compati possit alienis lapsibus, in quos sive ex ignorantia, sive per errorem inciderit. Hoc vere invenitur in J. C. neque enim assumpsit ille naturam Angelicam, sed illam Filiorum Abrahæ; & quia illi ad quos liberandos veniebat induti erant carne, & sanguine, ipse quoque iisdem indui voluit, neque illos fratres suos erubuit nuncupare. Debuit ergo eorum similis esse in omnibus ut fieret apud Deum Pontifex misericors, & fidelis, ut populi peccata expiaret. Cum enim & ipse per tentationem probatus fuisset; iis posset succurrere, qui iisdem tentationibus probarentur. *Annus Christianus. Tome 2.*

Qualis esset Caritas hujus Sancti Præsulis erga pauperes.

Ejus erga pauperes caritas eum magis magisque commendabat, & acceptiorem efficiebat. Cur nequeo vobis referre quidquid in eorum gratiam operatus est? Videbatur ingredi Nosocomia, & ibi ægrotantibus opem ferre. In cœtibus caritatis, quibus sæpe aderat, in pauperum tuguriis, quæ lætus obibat, in tota diœcesi sua, quam invisit, seu ut sartas tectas servaret domos, quæ sunt publicæ miseriæ perfugium, seu ut consuleret iis, quos, vel quas egestas nocentes efficere potuisset; verbo, pro omni necessitatum genere effundebat uberes eleemosynas, eleemosynas sapienter distributas, & minime vulgares. Non deerant illi etiam secretæ eleemosynæ, quas diligenter abscondebat oculis populi, ipsis etiam Aulicis suis; & quæ cognitæ non fuerunt nisi grati animi sensu eorum, quibus per obliquos euripos ferebat opem. Largitiones illius tales erant, ut intelligi minime posset ex quo fonte haurire posset, unde tot erogaret pecunias. Ita hæ quidem exhaustæ sunt, caritas autem non ita. *P. Candidus Chalippet Recollectus in Funebri Oratione Cardinalis de Mailly.*

Observantiam, & obedient. debemus Pastoribus, & Doctoribus nostris.

Recordari, & imitari debemus virtutes doctorum nostrorum, qui obierunt; observare tenemur, & parere illis, qui vivunt. Hi a Deo constituti sunt, ut nos dirigant. Nos sumus grex, illi Pastores. Jesus Christus vult, nos revereri cathedram, in qua sedent, & auctoritatem, qua induti sunt, eo usque, ut faciamus, quod dicunt, tunc etiam cum abhorrere debemus ab iis, quæ faciunt. Non audiendi tantum sunt tanquam Doctores, sed illis subjectos esse nos decet tanquam iis, quibus jus est præcipiendi. Apostolus enim non dicit illis credendum esse, sed obediendum; & nihil nos ab hac obedientia dispensat, nisi cum illis obedientes, non obediremus Deo. *Tourneaux in Anno Christiano. Tome 12.*

De Pastorū vigilantia in populos suos, deque eruditione, quam illis debent.

Pastores vobis invigilare debent erudientes vos, & deducentes, sed eorum consilia vobis prodesse non poterunt, nisi dociles fueritis ad credendam veritatem, quam tradunt, & subjecti, ut pareatis iis, quæ vobis præcipiunt. Et hoc esse debetis ratione illorum, ut vobis invigilent hilariter, & non ægre, quod vobis nequaquam prodesset. Gravis est eorum sarcina; hanc leviorem efficite, curis eorum proficientes. Profectus enim vester totus ille fructus est, quem sibi vigiliarum suarum proponunt.

In steriles agros nolunt juga ferre juvenci.
Pingue solum vexat, sed juvat ipse labor.

Illi vobis præcipientes serviunt, in commodum vestrum illi præsunt; jactura vestra est, cum non recipiunt eum laborum suorum fructum, quem quærunt; quoniam hic eorum fructus non aliud est, quam salus nostra. *Ibidem.*

Pastores in lucro ponere debent talenta sibi a Deo tradita.

Servi illi duo, qui ex pecunia sibi a Domino credita duplum retulerunt, sunt fideles J. C. Ministri, qui illius tantum gloriam quærentes, nihil prætermittunt ut augeant gratias, quas receperunt; videlicet cum zelo operantur salutem fidelium, & nihil missum faciunt, ut placeant illi, qui dixit: Ecce vos ipse constituo, ut eatis, & fructum referatis. Hoc fecerunt Episcopi, in quorum diebus festis legendam proponit Ecclesia parabolam hanc. Apparebunt isti coram J. C. cum animabus, quas lucrati fuerint, onusti gloriosis manubiis, quas hosti eripuerint, & recipient tunc debitam sibi laudem, ac mercedem, quam promeriti fuerint; quoniam singulis eorum dicetur: *Serve bone, & fidelis.* Bone, quia fidelis fuisti, veni, ut recipias multum, pro modico, quod fecisti. Quantulum enim est quod Sancti facere possunt in comparatione gloriæ, & supremæ felicitatis qua donabuntur, & ineffabilis gaudii Domini sui, in quod ingressuri sunt, futuri participes regni Cælestis, eo quod non abnuerint in partem accedere laborum ipsius. *Tourneaux in Anno Christiano. Tome 12.*

Ejusdem argumentū.

Qui autem abiens fodiit in terram pecuniam domini sui, quin illam in lucrum poneret, repræsentat illum, qui per inertiam, ac vaporem non adhibet in servitute J. C. & Ecclesiæ suæ talenta, quæ ab eo recepit. Nam sapientia, quæ se non communicat, Scriptura inquit, thesaurus est in terra absconditus. Deus non accendit lucernam, ut jaceat sub modio, quin totam illustret Domum iis luminibus, quæ ad id illi data fuerunt. Habere donum verbi, ac tacere; regendis aliis parem esse, & nullius curam velle suscipere; demum aliis prodesse posse, & sibi tantum vivere; hoc Evangelium vocat fodere pecuniam Domini. Et quoniam, ut S. Gregorius ait, ratio, quæ reddenda est, par erit acceptis; qui plura acceperint contremiscere debent, cogitantes illum, cui parum datum fuerit, non ideo minus damnatum iri, ut ignavum Evangelii servum, nisi impenderit hoc parum in quæstum illius, a quo parum illud accepit. Ita se gessit S. hic Pastor, qui locum habet exclamandi cum J. Christo: ecce, Domine, animæ omnes, quas tibi lucratus sum, & quas ex ore hostis exculpsi. Ex omnibus quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam. *Annus Christianus. Tome 12.*

Caritas hujus Sancti Præsulis in præveniendis Populorum necessitatibus.

Sancti hujus Præsulis Caritas omnium erat temporum, & locorum. Nullum umquam illi propositum fuit opus misericordiæ, quod non hilariter fuerit amplexus, & in quod large, effuseque opes suas non contulerit. Ipse immo diligenter percontabatur, & occurrebat necessitatibus. Quot familias aluit? Quot Ecclesiasticis Diœcesis suæ secretis subsidiis non profuit? Quot Catholici ad ipsum confugientes ejus liberalitatem experti non sunt? Num latet quomodo publice hospitalitatem exercuit in ædibus suis, mortalium non exiguo numero, cui manu propria ministrat? Putatisne Sanctum hunc Præsulem integerrimum, & caritate refertum formidaturum fuisse umquam terrenarum rerum jacturam, & in præliis pro Religione susceptis metu hoc examinandum fuisse? Una Caritas efficere potuisset, ut earum desiderio teneretur & animus, quem illi genus suum immittebat, & quem virtus roborabat, non minus Spiritu Religionis fuisset succensus. *P. Candidus Chalippet Recollectus in funebri Oratione Cardinalis de Mailly.*

Non ambitio, neque avaritia impellere debet Præsules in Aulam.

Magnus visus est Moyses coram Pharaone per ea prodigia, quæ coram hoc Principe operatus est. Deus enim dixerat Moysi futurum, se illum Deum Pharaonis esse effecturum. Episcopus dignitate sua supra Reges sublatus est, neque illam abjicere debet turpi ea servitute, quæ Principum aulæ subjicit ambitiosos, cupidosque præsules. Neque sese attollere debet per superbiam super legitimas Potestates, quibus illum subjicit Deus, non secus ac reliquos subditos, quoniam ipsius auctoritas mere spiritualis est. Sed semper magnus erit in oculis Principum, cum erit præditus virtute; cum de exercendis omnibus dignitatis suæ officiis erit sollicitus: neque relinquet gregem suum, ut Moyses in Aulam iturus, nisi ob explicitum Dei imperium, & Ecclesiæ suæ utilitatem. *Idem.*

Sacerdotes & Episcopi sunt Vicarii J. C. non successores.

Episcopi reipsa non sunt successores J. C. sed Vicarii & Ministri. Ille vivit, sed abest; hi in terra sunt, & ille in Cælo. Ille per seipsum offert in Cælo victimam, quæ in cruce oblata fuit, eamdemque offert in Cælo per ministros suos super terram in Missæ Sacrificio. Sacerdotes, & præsertim Episcopi ex D. Pauli sententia sunt dispensatores Mysteriorum ejus. J. C. regnum non minus æternum est, quam Sacerdotium, quod non prohibet quominus sint Reges in terris, quorum Ministerio populos gubernat. Deus est Judex æternus mortalium omnium, & nihilo secius vult hic etiam adesse Judices ejus indutos auctoritate, qui dicant jus; immo ille ipse dicit eorum ministerio. Jesus Christus per Sacerdotes offert. Ipse Ecclesiam suam per Pontifices regit. *Idem.*

Tenentur Præsules pascere gregem verbo Dei.

Divinitus demandata est Episcopis cura dispensandi Fidelibus cibum Cælestem verbi Dei, administrandi illis Sacramenta, & præbendi illis omnia necessaria subsidia ad salutem. Propter hanc escam, quam illis ministrare tenentur, Pastores appellati sunt. Et quia vitæ eorum debent invigilare, ideo Episcopi vocati sunt, quasi diceres, Inspectores, Procuratores. Humiles esse debent, fideles, & sapientes in ministerio suo. Humiles quia respiciuntur tanquam servi Dei. Electi sunt, inquit Scriptura, ut populos regant; numquam extollas te, sed esto inter illos tamquam unus ex illis. Servus aliis præpositus servis,

non ideo minus est servus; non aliam habet in fratres suos auctoritatem, quam ut illos parere cogat communi Domino; & onus illi commissum aliorum necessitatibus consulendi, injicit illi aliam servitutem eo majorem, quo plures habet inferiores; quam ob rem primus omnium Episcoporum titulum sibi vindicavit Servi Servorum Dei. *Annus Christ. T. 2.*

Character bonorum Pastorum.

Non desunt Pastores, qui S. Paulo teste, animum appellunt ad Sanctorum perfectionem, ad officia ministerii sui obeunda, ad ædificationem Corporis J. C. hisque rebus vacant, quia sacrum Ministerium sit unquam interpolatum, donec occurramus omnes in unitatem ejusdem fidei, & cognitionis ejusdem Filii Dei donec perfecte efformetur in electis suis, quod nonnisi in sæculorum consummatione continget. Usque ad illud tempus non erit sæculum tenebrarum, quo veritas prorsus ignota sit, & quo J. C. ita obliviscatur nostri, ut non ultra loquatur ad nos. S. Paulus asserit, nunquam defuturos Pastores; Pastores has oves, quæ deerraverint in septa revocaturos, eisque semitam rectam ostensuros. *Annus Evangelicus Tomo 1.*

Lenitas, & Indulgentia Sancti hujus Præsulis in eos, qui defecerunt.

Sanctus hic Præsul non erat ex iis duris, ac superbis hominibus, spiritum dominationis præferentibus, quem S. Petrus condemnat, qui clementiam ignorant, & quos quoddam feritatis genus inexorabiles efficit. Paterna caritate admonebat, & corripiebat eos, qui deliquerant, & tantam eorum, & Ecclesiastici status curam gerebat, ut illos in ædes suas secederet eo tempore, quo noverat ministros, ac domesticos suos abesse, ut ad litteræ apicem adimpleret illud Evangelii verbum: *Corripe eum inter te, & ipsum solum.* (*Matth. 18.*) Non erat tamen ex eo genere hominum infirmorum, ac ignavorum, qui summum Sacerdotem Heli imitantur, quos Scriptura canes mutos, cæcasque vigilias appellat. Retundere noverat superbiam filiorum Levi, acriter coarguere, & severe animadvertere in eos, qui non merentur indulgentiam, quin rationem haberet ullam eorum qui Pharisæorum vitia superaverant, & qui inter fideles turbas ciebant. Firmus & constans nunquam in Doctrina nutavit, ac eo ipso tempore quo maxime usus est indulgentia propter Ecclesiam, liquet illum semper præsto fuisse, ut ad officium revocaret, & persequeretur quidquid non omnino esset subjectum. *P. Candidus Chalippes Recollectus in funebri oratione Cardinalis de Mailly.*

Sanctus hic insigne est exemplum ministro Ecclesiæ.

Sanctus hic unum est ex egregiis exemplis, ex quibus omnes Ecclesiæ ministri deberent intelligere, nihil magis esse metuendum, quam onus Pastorale, beatum existimandum esse, qui vitam suam traducere potest, quin immane hoc deferat pondus; neminem nisi invitum, ut ita dicam, ingredi debere in Sanctuarium, & cum Deus nobis apertissima ostendit legitimæ vocationis indicia, quibus resistere criminosum esset. Illi qui ambiunt Ecclesiasticas dignitates, & qui sine tremore conspiciunt sublimiores Ecclesiæ gradus, accedunt visuri Sanctum virum; qui mentem suam nequeunt inducere ad excipiendum superioris officium, & qui se nimis arduum opus aggredi censent, ubi consentiunt se inter Ecclesiasticos recenseri. Quinam Sancti nostri tremor, ac trepidatio, cum a populo in Episcopum petitur? Arte opus est, ut in urbem se conferre cogatur. Tanquam summum deposcit beneficium, ut sibi liceat reverti in solitudinem, ut ibi innocua fruatur tranquillitate, æternas ibi veritates meditaturus, & austerissimas pœnitentias in semet exercitaturus. Omnes illum Episcopatu dignum testantur; ipse unus se profitetur indignum. Hoc vocatur veram habere ideam Episcopatus, illum cogitare tanquam gravissimam sarcinam hominis vires superantem; & quæ nonnisi cum singularibus gratiis deferri potest. Quas quidem gratias largitur Deus trepidantibus horrentibusque onus adeo grave, illudque solum excipientibus, quia displiceret Deo, cujus voci non obediret. *Annus Evangelicus Tomo 9.*

Quantam fuerit mens Dei Sanctum hunc ad Episcopalem dignitatem vocantis?

Deus igitur Sanctum hunc vocaverat. Elegit illum, ut repleret unum ex amplissimis locis Ecclesiæ suæ, ut ostens hoc lumen expositum oculis fidelium omnium, validissima esset ratio, qua exaltarentur ad obeunda omnia munera sua, & ad exequenda fideliter omnia præcepta, quæ per Pastorem adeo sanctum illis data fuissent. Eo igitur attentius nobis considerandum est lumen hoc, quod se nostris oculis offert, quia videtur pro nobis peculiariter effecisse Deus, ut nobis colluceret: *Mementote præpositorum vestrorum*, ajebat S. Paulus, *qui vobis locuti sunt verbum Dei.* Mementote igitur, Auditores, & non obliviscamini cum idololatriæ tenebræ adhuc effusæ essent in satis magnam partem Europæ, Sanctum N. missum a Deo fuisse ad illas dissipandas, & illuc Evangelii veritatem afferendam. Hoc consilio instauravit Deus in illo magnas eas facultates, quas Apostolis suis communicaverat. Pauci sunt Sancti qui plura & magis authentica operati fuerint miracula quam Sanctus N. Cur autem illi contulit Deus has omnes facultates? Nempe ut ostenderet, illum a se mitti, ut disponeret discipulos Sancti hujus viri ad audienda cum docilitate verba vitæ, quæ illis nunciabat. *Annus Evangelicus Tomo 9.*

Pastor se totum sacrificare debet pro grege suo.

S. Joannes Chrysostomus hanc in rem perspicue aperit sententiam suam: asserit eum, cui demandata est cura ovium J. C. si unam ex illis interire passus fuerit, ovis amissæ rationem esse redditurum. Cogitate, inquit hic Doctor, quæ ultio, & quæ supplicia pastoribus sint metuenda, ubi sunt non solum in necessitate reddendi rationem de peccatis suis, verum etiam in periculo in æternos ignes ruendi propter peccata populi sui. Si hæc vera sunt, Pastores negligentes, num satis obiistis ea quæ ad vos spectant officia, cum sacra celebrastis mysteria, cum sollemnibus diebus aliquot horas impendistis, ut festinanter excipiatis confessiones ovium vestrarum, cum illos morituros extremis reficitis Sacramentis? Sed pueros erudire, Evangelica dogmata prædicare, peccatores cogere, ut a peccatis recedant, deerrantes oves conquirere, dissidentes conciliare, putatis hæc ad vestrum ministerium minime pertinere? Ostendet aliquando vobis Deus, ea quæ vestri muneris erant, & quid sibi velit, pascere oves ipsius. Ostendet vere Pastorem non esse, qui non totum se mancipat curæ gregis sui. Ex veritatibus, quas attigi, arguo, Pastorem non esse spectandum tanquam hominem juris sui, sed tanquam mancipium eorum omnium, qui illius indigent ope; atque felicem habendum esse, si gregi suo omne tempus, requiem omnem impenderit; & illum nunquam efficientius saluti suæ dare operam, quam cum vacat alienæ. *Lambert in Sermonibus de vita Ecclesiastica. Tomo 2.*

Constantia Sancti hujus Præsulis in tuenda unione in Ecclesia.

Quodnam principium agebat scribit adeo Sancti hujus Præsulis animum? Spiritus Religionis, Auditores, non alius. Eduxit ille gaudium spirituale, ut sese objiceret scissuræ, quam reformidabat: non secus ac Israelitæ cucurrerunt ad arma prohibituri, ne Tribus aliquot aberrarent. Quidquid a vobis petimus, dicebant illi his Tribubus, hoc unum est, videlicet ne secedatis a nobis. Hoc ipsum dicebat Sanctus hic Antistes apud indociles, atque ut poneres gladium non præstolabatur aliud quam responsum æque sincerum ac illud Tribuum, de quarum fide oborta erat suspicio. Tulit ille quidem rigidas sententias per Jesu Christi potentiam, ut olim S. Paulus, sed non aliud illi versabatur animo, quam salvare animas, & membra bene valentia a putrescente ulcere præservare. Allocutus est ille Præsules Illustres Confratres suos, sed ut tanquam Moyses se conjungeret cum illis omnibus qui erant Domini, neque abnuit cum Rebellibus communicare, nisi quatenus verebatur, ne se objiceret terribilibus minis, quas Dei Filius in Apocalypsi intentat piis Episcopis, ea tantum de caussa, quia in Ecclesiis suis tolerabant viros, & mulieres, quæ erroneam doctrinam profitebantur: *Pater Candidus Chalippes Recollectus in funebri Oratione Cardinalis de Mailly.*

Character Pastoris boni, & mercenarii.

Bonus, & verus Pastor actus Spiritu J. C. per se assumit quidquid severitatis habet Christiana morum disciplina, ovibusque suis reservat quidquid habet indulgentiæ, caritatis, lenitatis. Ipse ad unguem incipit exercere, quod traditurus est ovibus suis. Quin exasperet officia satis aliunde austera, quæ a fratribus suis exigere debet, mallet potius in eorum gratiam legitima invenire lenimenta legis in ipsa lege: aliis eam tantum imponit necessitatem, a qua citra prævaricationem dispensare non potest, nec aliis imponit, quod ipse solus gestare non potest. Malus autem Pastor econtra nullam in Evangelio cognoscit indulgentiam, nisi pro se; cupidus, ignavus, iners, sensibus suis addictus, exuit oves suas, illas inutilibus laboribus, atque indiscretis mortificationibus obruit. Consilia in præcepta illic commutat, totaque ejus sanctitas in eo sita est, ut alii ne latum quidem unguem a regula secedant. Qui vero intueretur macerationes, & austeritates, quibus infirmiores opprimit, diceret, penes illum jus esse per inflictas aliis piaculares pœnas propria peccata expiandi. Ex his characteribus cognoscite hypocritas, & eorum tactus evitantes vobismetipsis cavete ab æquissimo anathemate, quo Jesus Christus eos percellit. *Ex libro cui titulus Moralis novi Testamenti per P. la Nouville Tomo 4.*

Tenetur Ecclesia vim facere, ut Sanctus hic vir Episcopatum accipiat.

Sanctus N. diu summum renuit Pontificatum, neque illum accepit, nisi postquam Ecclesia sanctam vim in eumdem exercuit: *Non ut quidam, vim fecit, sed ipse vim passus est, ut Episcopatum coactus acciperet.* (*Cyprian. Epist. 52.*) Audite Pontifices, audite populi, qui eligitis, vel qui ordinatis Episcopos. Eligendus est ille, qui vocatus renuit, & conquisitus latebras quærit. En quid dicat Carolus Magnus, qui præ ceteris Principibus Ecclesiæ rebus studuit: *Profecto indignus est Sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus.* Episcopi electio suspicione non vacet, cum vim sibi fieri non expectat. *Panegyricus Sancti Mathiæ P. Senault. Tomo 1.*

Qui ambit directe vel indirecte beneficia indignus est sacerdotali dignitate.

Si verum est Sacerdotio, & Episcopatu indignum esse, qui non invitus illud assequitur, quis jactare potest se rite electum esse eo tempore, quo ambiuntur beneficia, quo nihil festinantius, ac turpius requiritur quam Ecclesiasticæ dignitates, quo Principum virorum favor captatur ad illas obtinendas, & quo obsidentur Ministri ad eas per assiduas importunitates extorquendas? Discite ab Ecclesia Matre vestra, eos, qui cupiunt beneficia, nocentes esse coram Deo, eos qui illa petunt, nocentes esse coram hominibus, & eos, qui per alios petunt, alios secum habere velle nocentes. Neque in medium afferatis illa S. Pauli verba ad excusandam ambitionis vestræ injustitiam: *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* (*1. ad Timoth. 3.*) Nam præterquamquod Episcopatus optari poterat eo tempore, quo illi adnexum erat Martyrium secundum S. Gregorii Magni sententiam. *Tunc laudabile fuit Episcopatum quærere, quando quis plebibus pravas primus ad Martyrii tormenta ducebatur.* (*In secunda parte Pastoralis c. 8.*) Quis nescit, simulac Apostolus in nobis desiderium accendit, omnem spem nobis abstulisse, & ubi præclaras illius nobis dotes descripsit, ut nos alliceret, præsentasse etiam pericula, ut nos deterreret? Si Episcopatum respicitis, Episcopi qualitates considerate; & si primi illius vos titor perstringit, alterius vos terreant conditiones. Apostolus vult Episcopum

pum esse irreprehensibilem. *Oportet Episcopum esse irreprehensibilem.* Est ne aliquid in persona tua reprehendendum? ita ne perfectus es, ut omni non labe solum, verum etiam suspicione careas? *Sobrium.* Es ne sobrius tu, cujus Deus venter est, qui gloriam tuam in esca, & potu constituis, & qui ideo ambis beneficia, ut mensæ tuæ ampliores sumptus efficias? *Pudicum.* Castus es? qui semper in cœtu mulierum versaris, & qui eas sequeris ad Theatrum, qui eas ne in Templis quoque deseris, ut Dei Filius qui residet in Altari, testis sit impudicitiæ tuæ, & in furore iracundiæ suæ sibi dicere possit: *Etiam Reginam vult opprimere me præsente in domo mea?* *Prudentem.* (*Esther c. 7.*) An prudens es qui tuam lædis existimationem, atque conscientiam, ut constituas fortunas tuas, qui præfers terram Cælo, & qui te præbes mancipium nobilium, ut fias Episcopus populorum? *Ornatum.* Numquid ornatus es virtutibus, ut Apostolus exigit: & habes ornatus interiores, qui animam Deo jucundam efficiunt; an qui comptior es mulieribus, omnemque locas operam in cæsarie calamistris colenda, & negligis animam tuam, quæ est Creatoris imago? *Doctorem.* Denique Doctores, qui nunquam Sacra legisti Biblia, qui ex nomine tantum cognoscis Ecclesiæ Patres, & qui Sanctum Paulum contemnens de Cathedra veritatis loqueris tantum de Seneca, vel Aristotele? Ex toto hoc sermone disce, quandoquidem nullam habes Episcopi qualitatem, te citra injustitiam minime posse ad Episcopatum anhelare, ac te anhelantem eamdem dignitatem, quam non meruisti, te tuum dedecus, tuamque perniciem conquirere. *P. Senault in Panegyrico S. Mathiæ. Tomo 1.*

Episcopis bella pro Religione sunt dimicanda.

Verum est, Episcopis dimicandum esse pro Religione. Hi sunt vigiles positi in excubiis super muros Jerusalem, quibus neque interdiu, neque noctu tacendum est. Sunt magni Sacerdotes Domini, & doctores exercituum ejus, qui ut olim Judas Machabæus acceperunt Sanctum gladium ad evertendos inimicos populi Dei, & Levitæ sub eorum auctoritate in prælii partem descendunt. Horum conatos sustinet Principum potestas, a quibus Ecclesia jus habet petendi suppetias, & quas digne petit per Pontificis summi verba ad Regem. *Præliare, dilectissime Fili, præliare una nobiscum pro Domini causa tuenda: & vi brachii tui cege inimicos, ut ad officium redeant, qui recesserunt a nobis, & qui tam manifesta præbuerunt pertinaciæ suæ documenta.* Vos autem, Auditores, cogitatis ne inutiles esse Sanctorum horum præliorum spectatores? Nonne vobis etiam dimicandum est pro Religione, palam illius negotium, & gloriam procurantes, ac publice profitentes, vos Cathedræ S. Petri, & Corpori primorum Pastorum inhærere, sedulo evitantes nexus, & lectiones, quæ fidei vestræ integritatem valent corrumpere, vestra utentes auctoritate ad infringendos pravos sermones, elevantes manus vestras adinstar Moysis, & offerentes Deo sacrificium vestrorum operum bonorum, ut illius benedictionem super labores Sacrorum Ministrorum detrahatis? Ita vos decertans & licat, & decet quin vinci metuatis: quippe Religio efficit semper, ut triumphent illi, qui pro ipsa dimicant, cujus rei documento esse potest Sanctus noster Antistes. Hic in prælio fortitudine plenus, simulque visus est in triumpho cumulatus gloria. *P. Candidus Chalippet in funebri Oratione Cardinalis de Mailly.*

Pastor seipsum respicere debet tanquam parem populorum suorum, atque bona spiritualia, ac temporalia bona procurare, quibus indigent.

Ecclesiæ Minister non solum Pastor, sed & Paterfamilias est. Hujus autem curam gerat. 1. Sese accommodet prudenter necessitatibus componentium illam. 2. Ne quæras de eorum substantiis saginari. 3. Nullam ex officii sui partibus negligat, aut contemnat. 4. Omnes, & singulos peramanter excipiat, nunquam utens cum illis severitate, nisi prius lenitate nihil proficiat. Quod scandalum, & quæ calamitas Ecclesiæ tuæ Deus! Si qui illi nomine tuo præsunt abjicientes viscera caritatis erga filios tuos præferant superbum Domini titulum suavissimæ qualitati Pastoris, & Patris! *Ex Morali Patris la Neuville. Tomo 4.*

Quid faciendi Pastoribus tanquam calestis Patrisfamilias œconomis.

Domestici Patrisfamilias generatim sunt omnes Christiani, quibus ille contentus est, dummodo sibimet invigilent. Ejus Œconomi sunt Pastores, & illi omnes, qui aliquam habent in Ecclesia auctoritatem. Neque satis est his vigilare, ne ipsi incidant in manus inimici; debent etiam esse *fideles, & sapientes.* 1. Fideles erga Deum, quem vereri debent, cujus negotia, & gloriam debent procurare cum ardore, firmitate, constantia, etiam cum jactura quietis, libertatis, & vitæ, 2. Sapientes autem erga populum Dei, quem adducere debent in vias salutis publicis, privatisque eruditionibus. Fidelitas, & sapientia Pastoris petit, ne quis in eo tantum quod necessarium est immoretur; sed ne quid omittat eorum quæ utilia esse possunt ad perfectionem ovium suarum; ne quid illis abscondat omnium veritatum, quibus capiendis sunt pares, sed illis annuntiet Moralem Jesu Christi disciplinam quoad late patet, investiget Dei ipsius de ovibus suis consilia, ad ea detegenda illis præstet opem, & ad illa fideliter perficienda suadeat, hortetur, inflammet. Væ igitur Superioribus, ac directoribus ignavis, cupidis, inertibus, quorum vitio animæ illis concreditæ aliquod ex officiis suis ignoraverint. Hujus ignorantiæ rationem erunt reddituri. *Idem.*

Pastor pascere debet gregem suũ quatenus Pater spiritualis, & temporalis.

Pastor pascere debet gregem suum, quatenus pater filiorum suorum. Tu hac duplici indutus es qualitate erga eos omnes, quos Providentia curæ tuæ credidit; sedulo igitur hoc munus adimple. Frange omnibus panem verbi: hoc quidem nonnullis satis est, sed non desunt alii, quibus debes præterea panem magis physicum. Hæc duplex esca tibi duplex injicit munus; quorum alterum nequaquam minus est altero necessarium. Primum ex plebis per eruditionem, altero autem nonnisi per eleemosynam defungi vales, quæ etiam par esse debet. 1. Facultati tuæ, 2. Alienæ egestati. Visne in re adeo delicata scire quousque sese tua extendant officia? dicam. Cum Pastor cujuscunque tandem ille ordinis esse potuit, secundum Mundum, sibi sumpsit, quod necesse est secundum leges frugalitatis, & christianæ modestiæ, ut decenter vivat eo in statu, in quo illum constituit Ecclesia, ea quæ superant proculdubio ad pauperes spectant. Aliter cogitare, falli est. Aliter de bonis suis disponere, interire est. O Deus illumina quæso hac in re mentem ministrorum tuorum, sed præsertim inflamma cor, illud tua replens Caritate. *Ex libro cui titulus, Moralis novi Testamenti Patris la Neuville. Tomo 4.*

Pastor semper sibi cavere debet, & gregem suum regere sapienter.

Pastor debet semper esse vigilans, & expectare Dominum suum; ubi esset, similis est malo œconomo, qui sibi persuadet herum suum abesse, & diu abfuturum. Hæc est omnium criminum causa, 1. Abuti per superbiam spirituali auctoritate sua. 2. Negligere per ignaviam officia sua magis essentialia. 3. Superbe, duriuscule & per impotentiam regere eos, quibus præest. 4. Amare, quærere, sibique procurare omnes vitæ voluptates. 5. Affectare præ ceteris enitescere & intumescere propter honores suæ delatos dignitati. Hæc sunt, dicit S. Hilarius, (*Comment. in Matth. c. 26.*) mala, in quæ certissime ruit Pastor, qui solet Dei judicium respicere, tanquam maxime dissitum, & qui diuturnam sibi vitam pollicetur. Bone Deus! quam facile est in hanc incidere illusionem! E contra vero quam arduum est ab eadem sibi omnino præcavere! *Ibidem.*

Væ populis duces cæcos habentibus, eorumque exempla sequentibus.

Populus infelix, qui pro duce cæcos habet! Et longe infelicior, si illos illuminatos credit! Miseri duces! Sed longe miseriores si amaverint cæcitatem suam, ac lumini prætulerint tenebras! Malum ipsorum omni prorsus caret medicina, & inevitabilis pernicies eorum, quibus se duces præbent. Non potest Deus terribilius nobis ostendere signum iræ suæ, adversus familiam, Ecclesiam, Communitatem, quam cum illi ducem præficit vel seductorem, vel seductum. Quod scandalum, quæso, gignet corpori universo, cui præest, nisi infirmæ, ac nimis credulæ oves tandem aperiant oculos, & videant periculosi ducis hujus imperitiam, præsumptionem, atque nequitiam? Ne credas, Domine oves tuas nisi Pastoribus satis oculatis, ut detegant præcipites gressus, quibus septæ sunt; satis strenuos, & fortes, ut illas avertant, licet natura ipsa, & animi propensione eo ferantur. *Ibidem.*

Quantum esse debeat caritas Pastorum in populos?

Amor proprius efficit, ut ad vivum sentiamus mala nostra; caritas autem facit, ut malis fratrum nostrorum magis, magisque afficiamur. Hæc medicinam sollicite inquirit, eamque a Deo humiliter petit. Pastor, qui agnoscit spiritum J. C. & eodem repletus est, sincere amat gregem suum, respicit tanquam filios suos eos omnes, qui componunt illum. Paternus amor pro illis loquitur incessanter: tanquam sibimet factum putat, quidquid boni accidit ovibus suis; earum infirmitatem indulgenter excusat; earum vitia patienter tolerat, earum errores leniter corrigit; in gaudii ipsarum partem accedit, earum dolore dolet, omnibusque necessitatibus consulit. Itane vos geritis cum iis, quos Deus curis vestris subjecit? Si pro illis minus foves sensus hujusmodi, jam non es verus pastor; ad summum pastor es mercenarius adhærens gregi non teneris quidem caritatis amplexibus, sed duris vinculis cupiditatis. *Idem.*

Obices, qui prohibent ne Ecclesiæ ministri peccatoribus afferant medicinã.

Modicum fidei, & caritatis, vel defectus attentionis in Ecclesiæ ministris sæpe soli obices sunt, qui peccatorum saluti adversantur. Hoc his quidem grave malum est, sed longe gravissimum illis, ac terribile argumentum judicii. Sola in superiore inertia crimen est, quod sufficit illius damnationi. Propheta non aliud objicit crimen calamitosis hisce Pastoribus domus Israel, qui a Domino damnati fuerant, nisi quia oves suas negligebant: *Quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est, non alligastis, & quod abjectum est, non reduxistis, & quod perierat, non quæsistis.* (*Ezechiel. 34. 4.*) Hæc reprobationis illorum caussa est: nonne igitur & nostræ caussa erit? Sunt animæ morbi, qui Apostolorum ministerio curantur; sunt quos curat solus J. Christus: hi sunt affectus quidam vitiosi, & inveterati. In hoc igitur statu ad illum confugite liberandi. Sed opus est, ut ad illum vos adducat humilitas, oratio, mortificatio, fiducia. *Idem.*

S. Petrus exemplo esse debet aliis Pastoribus.

Quemadmodum S. Petrus futurus erat Ecclesiæ caput, voluit illum, & cum illo reliquos Pastores docere quomodo pati deberent infirmitatem eorum, quibus erant præficiendi, neque obstupescere propter lapsus illorum, sed cum lenitate eos relevare, iisque parcere cum caritate cogitantes in quæ mala ipsi etiam ruere possent. Si Petrus non peccasset, zelus ejus pro fidelitate, quam debebat Deo, nimis acer, ac violentus fuisset. Non cogitasset humani cordis imbecillitatem, quod oblivisci potest officiorum omnium. Horum officiorum justitiam solum respexisset, & horrorem ingratitudinis a subditis contra Regem, a captivis redemptis contra redemptorem suum, & a filiis contra Patrem suum perpetratæ: Alii pastores sibi imitandam esse illius severitatem credidissent; & sicuti peccatorum numerus major est, quam justorum, rebelles occalluissent in defectione sua, ubi pœnitentiæ januam sibi interclusam, vidissent. *Godeau. In elogiis Episcoporum in S. Petri elogio.*

Jesus ex S. Petro ac successoribus ejus petit magnum erga se amorem, qui complectitur ceteras conditiones Pastori necessarias.

Jesus a S. Petro magnum petit amorem, quia illum constituere vult in loco, ubi ille maximis erat laboribus exercendus. Jesus non interrogat illum de luminibus mentis ejus, non de scientia, prudentia, constantia, patientia, non denique de temperantia, justitia, puritate, quæ virtutes sunt in Pastore necessariæ. Quærit tantum ab eo, utrum ille ipsum amaret præ omnibus sodalibus suis. Amor enim complectitur reliquas omnes conditiones, quas Pastoris munus requirit. Qui enim amat J. C. amat Ecclesiam illius, sponsus enim amari non potest, nisi ametur & Sponsa. Itaque cum illam nactus esset fœdam, prostitutam, atque infidelem, effudit sanguinem suum ad abstergendas omnes illius maculas, ad tollendas rugas, eamque formosam, omnibusque dotibus absolutam efficiendam. Pastor, qui gregem suum amat, non solum in eo omnem impendit spiritum, curam, scientiam, experientiam, tempus: sed prodigit etiam valetudinem, & vitam suam, ut illum pascat, agat, tueatur, quæ tria sunt officia pastoris. Diligite ergo pastorem summum, subalterni pastores, & amabitis oves vestras sicuti amandæ sunt, eritisque illis duces fideles, strenui defensores, prudentes nutritii, teneri, verique Patres. Ita conquiretis deerrantes in septa reducturi. Ita non fatigabimini præbituri illis escam verbi, & & escam earum infirmitati congruentem; & quæ illas nutriat, non quæ delectet, quæ earum bonam servet valetudinem, non quæ earum gustui satisfaciat. Ita illas mundabitis, quæ se coinquinant; ita alligabitis vulnera earum, quæ sunt sauciæ, quin earum vulnera horreatis. Ita in vitam revocabitis, quæ mortuæ sunt. Ita vita earum gloriosum fiet vestræ dilectionis trophæum. Ita amor vester omnia cum diligentia, sapientia, pace, & gaudio procurabit. Ita digni eritis nomine, & honore vestro, qui ille ipse est, ac Filii Dei. *Idem.*

Sanctus N. adlaboravit ut impugnaret Ethnicos eosque confunderet.

Sanctus hic vir adlaboravit, ut emundaret gregem J. C., plures annos antequam illum duceret. Ethnici resistere non poterant vi verborum illius. Philosophia illi cedebat armat quocumque acumine contra hunc illa disputaret, semper superata rubore suffundebatur. Sectas omnes æque pudebat. Vario armorum genere cum illis certabat; sed ubique similis erat victoria. Populi victos iis se videbant argumentis, quibus sibi utendum esse arbitrabantur ut vincerent; & doctrinæ illius nihil opponere poterant nisi pertinaciam, & cæcitatem suam. Ubi se in Petri Cathedra conspexit, sibi magnum hoc exemplar proposuit ad imitandum. Succedens illius dignitati, voluit etiam illius zelo, & caritati succedere. Quid illum facere non coegit hic zelus? Quid hic amor non peperit? Nihil illi erat molestum, nihil supra vires eximii hujus Pastoris. Interdiu noctuque laborabat, ut gregem quem coegerat, pasceret, eumque novarum ovium accessione augeret: bene valentes alebat pabulo verbi Evangelici, earumque bonam valetudinem roborabat. Curabat ægrotantes, & non horrebat putridissima earum ulcera. Errantes conquirebat, vel prohibebat, ne errarent. Infirmitati debilium semet accommodabat: insolentium vim strenue coercebat. Denique se omnia omnibus præbebat, ut omnes Christo lucrifaceret. Dæmon in illum quotidie ciebat seaceotos fere obices; sed cum difficultatibus, calumniis, injuriis, contumeliis illius fortitudo crescebat. Carcer, fames, sitis, paupertas erant illi in deliciis. Cum infernus se illum stravisse putabat, tunc se victum, prostratumque videbat. *Idem.*

Ecclesiæ tanto indiget Pastore, qui illam regere, & tueri noscat.

Ut Ecclesiæ navis regeretur inter fluctuum, quibus agitabatur, æstum, opus erat gubernatore æque callido, & strenuo, qualis fuit Sanctus N. Zelus illius æque fuit sapiens, & ardens. Non expavit persecutionem; neque ulla in occasione illi cessit; verum neque provocavit illam per imprudentiam. Veritatem propugnavit, sed ita ut nullam ei conflaret invidiam. Fortis fuit, non pervicax; Severitatem habuit religiosam, non autem superbiam. Nulla in re sibi pepercit; aliis vero compatiebatur. Oves suas gerebat in corde, ut afferret illas in cor J. C. Præsules omnes tanquam Magistrum suum consulebant, & tanquam Patrem colebant. Ubi aliqua difficultas incidisset, ejus responsa ab illis tanquam oracula habebantur. Hac autem utebatur auctoritate, cum de Ecclesiarum tranquillitate agebatur. Post tot initas pro Evangelii defensione pugnas, voluit Martyrii coronam. Confirmavit mortis suæ constantia adhortationes, quas ovibus suis proposuerat de morte alacriter, constanterque subeunda ob tuendam Supremi pastoris gloriam. Præbuit illis exemplum fidelitatis ab ipsis observandæ, & signavit sanguine suo veritates, quas iis prædicaverat. Memoria ejus sancta fuit in Ecclesia, quæ illum ad hodiernam usque diem tanquam unum ex illustrioribus Præsulibus veneratur. *Elogium Sancti Irenæi Domini Godeau in libro cui titulus, Episcoporum elogia.*

Sanctus hic Præsul habebat omnes necessarias dotes, ut digne Pontificis munus obiret.

Post insignia humilitatis documenta, quæ Sanctus hic Præsul ediderat, dubitandum non erat, utrum dignitas Episcopalis illi superbiæ scelus immitteret. Nimis procul aberat a laqueis, quos illi Mundus nectere poterat, ut incidere posset in Dæmonis laqueos: e contra illi objici non poterat astutior inimicus. Non deerat illi scientia, ut illum confunderet, non eloquentia, ut impugnaret; non sapientia, ut vinceret; non fortitudo, ut de eo triumpharet. Sed quid dico? Illum jam vicerat; omnibus pompis ejus jam abrenuntiaverat; eum se in statum eduxerat, ubi illum jam nocere non posset. Exempla jam prædicationi præcesserant. Pauperior erat illis, quibus paupertatis amorem prædicaturus erat. Seculi honoribus se abdicaverat antequam aliis eorum persuaderet contemptum. Cruci jam adhæserat, antequam de Jesu Crucifixo loqueretur. Longius processerat, quam alios vellet adducere. Epotarat fæces Calicis, quem aliis delibandum tantummodo porrigebat. Denique difficillima Evangelii consilia exercuerat, antequam doceret præcepta. Attamen, ubi populi consilium perspexit, se conjecit in latebras. Adeo plena erat illi cognitio Sanctitatis, quam Sacerdotium postulat, ut se hoc dignum existimare non posset. Contremuit, & expavit ad intuitum Cathedræ, quæ illum super fratres attollens per dignitatem, exigebat, ut super illos magis, magisque per virtutem se attolleret. *Idem in elogio S. Cypriani.*

Ratio habenda ab Episcopis erga eos, qui adversus Ecclesiæ auctoritatem rebelles sunt.

Quamcumque severitatem adhibere teneantur Episcopi, ut illos impugnent, qui fidei puritatem corrumpunt, & contra Ecclesiæ auctoritatem rebellant; opus tamen est, ut pati sciant, & in summo zeli sui æstu semper patientiam nullis perturbandam tumultibus tueantur. *Prædica verbum,* dicebat S. Paulus Timotheo discipulo suo, *insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia.* Et Sanctus hic Apostolus Apostolatus sui gloriam constituebat tam in magna patientia, quam præsetulerat semper, quam in miraculis, quæ fuerat operatus. Fatebimini, Auditores, Præsulem cujus admiramini illis certamina, non minus patientem, quam fortem extitisse, & hunc primum illius triumphum fuisse. Quam durum est Præsuli oppositionem, ac renitentiam invenire in fidelibus, quos illi subjecit Deus, & qui illum observare deberent, ejusque mandata facessere! Quam durum est Pastori non posse revocare in septa oves, quas super humeros suos gestare cupit? Quam durum Patri videre filios paternam deserere domum, ut in longinquam abeant regionem miseram ibi vitam ducturi? En quid perferendum fuit illi, qui per antonomasiam fuit Episcopus, Pastor, & Pater. *P. Candidus Chalippet in Oratione funebri Cardinalis de Mailly.*

Omnes actiones sancti N. responderunt vocationi ejus.

Quemadmodum particularis Dei vocatio constituerat Sanctum N. in Cathedra Episcopali, ita vitæ suæ sanctitas sanctitati suæ Missionis respondit. Fuit virtutum omnium Episcopalium exemplum, iisque monasticæ professionis suæ virtutes adjecit. Elias erat zelo succensus, contra cultum Idolorum, qui in Patria sua dominabatur. Evertit illa & prædicationibus, & miraculis suis in Diœcesi sua, & in finitimis Provinciis. Nullum invenirem finem, si aggrederer omnia vobis exhibere prodigia, quæ operatus est, ut J. C. Fidem plantaret. Illuminavit cæcos, mutis vocis usum restituit, infectos lepra mundavit, suscitavit mortuos, liberavit energumenos, Idolorum templa suis orationibus evertit. Attamen sæpe Discipulis suis confessus est, se post Episcopatum pauciora edidisse miracula, quam ante. Sed actiones ministerii sui, quibus tanto cum lumine, & pietate perfungebatur, totidem erant miracula. Unus homo nequaquam par videbatur qui solus tot, tantaque operaretur. Itaque non erat solus; sed gratia Dei erat cum illo, & hæc ostendebat per illum potestatem suam in cor hominum. Nulla erant corda ita dura, quæ verba ejus non emollirent, vel ejus exempla non flecterent. *Idem elogium S. Martini.*

Zelus, & amor sancti hujus præsulis erga populos.

S. hic Antistes in zeli sui motibus acer adeo, & accensus, talis erat, qualis S. Augustinus nobis exhibet generosum S. Stephanum Diaconum. *Clamabat, & amabat. Sæviebat in illo Caritas. Sæviebat, & salvos fieri volebat. Non est victa caritas in eo.* paternum cor illud plenum erat lenitate, tunc etiam cum verba fulminum instar sæviebant. *Lingua ferox; cor leve.* Irascebantur homines eo quod respondere non possent sapientiæ, ac spiritui, qui per os suum loquebatur. Intus disrumpebantur, atque fremebant, donec tranquillitas animi naturalibus ejusdem gratiis cælestem adjiciens pulcritudinem efficiebat, ut os suum enitesceret ipsis videntibus tanquam facies Angeli, in qua nulla interiorum affectuum nubes dignoscitur. *Et intuentes eum ... viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli. P. Candidus Chalippe Recollectus in funere Card. de Mailly.*

Sanctus N. ante specum relinquit, ut Episcopale solium ascenderet.

A puero Magnus hic Sanctus secessit in desertum ut baptismatis sui tueretur innocentiam, quam pluribus obsessam periculis videbat, si domi suæ maneret. Hic futurus erat plurimorum spiritualium filiorum pater; & Deus cum illo egit non secus ac cum Abraham, quem omnium credentium patrem cupiebat efficere. Illum igitur eduxit de patria, & de familia sua, ut habitaret non quidem terram alienigenam cum magnis opibus, sed ut viveret potius in tumulo, quam domo homini congrua. Ibi plures transegit annos in austeritate, quæ sine peculiari ope gratiæ Dei, ne ad paucos quidem dies ferri potuisset. Cum in eo totus esset, ut stadium suum absolveret, ac sese Deo sacrificaret per pœnitentiam, Angelus illum admonuit, ut egrederetur ex deserto, ac in urbem conferret se, ibi J. C. ovibus præficiendus. Visio hæc humilitati ejus suspicione non caruit; eamque repulit tanquam illusionem Dæmonis, educere illum quærentis de solitudine, & inspirantis illi desiderium Episcopatus, quo se indignum putabat. Credit Angelum tenebrarum se in Lucis Angelum convertisse, ut ex eo eliceret quamdam Episcopatus cupiditatem. Repetita visio illum inducere non potuit, ut specum relinqueret, ubi constituerat Tabernaculum suum, ibi mortem præstolaturus. Quo magis Episcopalem Cathedram considerabat, eo magis perhorrescebat, cognoscens illam undique septam periculis. Verum cum cæli nuntius tertio illi Dei expressit imperium, tunc sibi parendum esse duxit. Reliquit igitur rupem suam non sine gemitibus, suspiriis, & lacri-

mis,

mis, ex quibus facile erat cognoscere, quam sibimet ipsi vim afferret. *Idem Elogium S. Amphilochii.*

Sancti Præsulis mors.

Sanctus hic Præsul incidit in morbum, cui tota Medicorum ars fuit inutilis. Preces nihil obtinuerunt; denique obiit; at imminuta ne fuit ejus gloria? Quænam est mortis ejus caussa? Jugis illius applicatio, vividique sensus Ecclesiæ caussa? En quid vitæ illius spatium succidit; quod saluberrimum temperamentum, ac robustissimum, diuturnissimum fore pollicebantur. Quomodo mortuus est? In icctulo honoris; arma tenens manibus: dicam potius palam. Non vivebat nisi per Jesum Christum, & propter Ecclesiam: *Mihi vivere Christus est.* Mors non fallebat illum, immo illi fores ad beatam immortalitatem aperiebat, & cum Apostolo dicere poterat; *Et mori lucrum.* Nostra erat, Auditores, jactura! heu, quæ jactura! thesauri, quem sæcula beatiora nobis inviderunt, & quem diutius nos possessuros esse sperabamus. Vobis vero peculiariter, erat jactura Pastoris suavissimi, qui summa vos caritate complectebatur, licet a nonnullis minus diligeretur, tanquam S. Paulus; & pro Ecclesia universa strenui propugnaculi, quod æque merebatur ac Judas Machabæus, ut clamaretur: *Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat populum Israel?* (1. Mach. 9.) *Oratio funebris Cardinalis de Mailly per P. Candidum Recollectum.*

Populus vi eduxit Sanctum nostrum de solitudine ut eum sibi in Episcopum delegeret, & quomodo ostenderit se dignum hoc munere.

Nuntium electionis Sancti nostri incussit illi terrores Mortis: primum quidem jejune respondit se uxorem duxisse solitudinem, & eam deserere non posse: hominem in sylvis inutritum aptum non esse vivendo in orbe magno: tantum gregem, quantus erat in illa Ecclesia, exposcere Pastorem, qui tantum experientia valeret, quantum robore. Sibi utrumque deesse, & cum nondum satis didicisset imperata facere, non ferendam esse ejus insaniam, si imperandi locum eripere vellet; Ad summum se nolle, ut illis gratificaretur objicere sese periculo incidendi in tentationem, & in laqueos diaboli. Rationibus preces adjecit, obtestationes, & lacrimas. Sed inutiles fuere, & vi extractus fuit ex cella adducendus in urbem, ubi populus excepit illum tanquam Angelum de Cælo dilapsum. Ordinatus fuit in Episcopum, & in ipso sui Episcopatus exordio palam innotuit eum vere a Deo vocatum fuisse. Applicitus fuerat navis gubernaculo, antequam remum attigisset; sed patuit illum esse Nautam eximium antequam remigio applicaretur. Fluctus, qui insurrexeront in eum, non terruerunt illum. Illis opposuit animum satis firmum citra superbiam, zelumque ardentem citra pertinaciam. Retinuit semper in mensa, in cubili, in supellectili Monasticæ vitæ austeritatem. Eo quod conditionem mutaverat, minime censuit mores sibi esse immutandos, immo e contra totus in eo fuit ut illos puriores efficeret, atque innocentiores. Ex quo Episcopus factus est, cœpit agere pœnitentiam pro peccatis ovium: sentiebat mala, quibus illæ non afficiebantur. Donec illæ deglutiebant velut aquam, iniquitatem; hanc ipse lacrimarum suarum aquis eluebat. Gustabant illæ peccati voluptatem, gustabat ipse medicinæ amaritudinem. Severitas sua non reddebat hunc in ipso aditu morosiorem, ac difficiliorem. Hanc in se uno exercebat; in alios vero sancta utebatur indulgentia, qua infirmus erat cum infirmis, atque facultatem faciebat omnes sibi suas infirmitates aperiendi. *Godeau in Elogio S. Eucherii in libro cui titulus: Episcoporum Elogia.*

Amor, quo S. hic Episcopus Regem suum prosequebatur cogebat illum ut inspiraret omnes virtutes dignas Rege.

Sanctus hic Episcopus perfecte conciliavit Dei, & Principis servitutem. In diœcesi sua omnis eximii Pastoris munera adimplevit. Nunquam visus fuit Antistes adeo pius, vigilans, sapiens, suavis, strenuus, & caritate refertus: neque aula unquam hominem vidit adeo constantem, & minime cupidum rebus in omnibus. Tenera dilectione Regem complectebatur, sed dilectione Episcopali, quæ illum sollicitum efficiebat cælestis potius, quam terrenæ magnitudinis. Inspirabat illi omnes Christiani Principis virtutes, & apud illum miseris omnibus favebat. Auctor erat illi, ut peccata sua redimeret eleemosynis, atque ad Regni dignitates attolleret, non eos quidem qui per ambitum illas quærebant, sed qui erant digniores. Arcebat a domo ipsius omnia mala, quæ illuc adrepere velle videbantur, eamque muneris sui auctoritatem religiosam efficere conabatur, prout loci natura, ac temporum conditio poterant pati. Communicato cum aliis Episcopis consilio, salutaria, ac severa statuit edicta in eos, qui Regis nomine bona Ecclesiastica usurpabant; & qui Principum gratia Episcopatum assequebantur. Hanc ascendendi viam semper abhorruit Ecclesia; Sed hominum ambitio non semper rationem sequitur. *Idem in Elogio S. Germani Parisiensis Episcopi.*

Licet Sanctus hic avectus esset ad Episcopalē dignitatem, semper servavit spiritum pœnitentiæ.

Ordinationis gratia invenit in hoc Sancto viro veterem hominem jam mortificatum; attamen non cessavit, quominus ex eo novum hominem faceret. Effudit illa nova lumina in mentem illius, novoque igne voluntatem ejus accendit. Ex humili pœnitente strenuum, atque magnanimum Præsulem fecit. Nihil de primis austeritatibus dimisit. Eadem semper fuerunt ejus jejunia, eædem vigiliæ, iidem cubiles, potus, esca, quies. A domo sua ejiciebat quidquid superfluum erat, quidquid luxum, ac delicias sapere videbatur. Ad clerum suum, qui ab ipso repertus fuit abnormis, & calea, prædicavit regimine vitæ suæ prorsus frugi, ac integerrimæ. Laici flagitiosi, ac perditis libidinibus perditi in actionibus ejus viderunt censuram libidinum, ac flagitiorum suorum. Hæc quidem conjuncta erat cum vi prædicationum suarum; sed sola licet illis terrorem, ruboremque injiciebat. Poterant quidem ejus eloquentiam violentiæ nomine redarguere, quasi fictitiis uteretur lenociniis ad trahendas eorum mentes, atque decipiendas. Sed nihil objicere poterant bonis ejusdem exemplis. Prodigi simul & avari in summa ejus erga pauperes largitate habebant documenta recti usus opum suarum. In hac erga egenos cura, nullum servabat modum. Amor ejus erga ipsum Ecclesiæ Caput nullis erat terminis circumscriptus, quomodo vero amor erga membra aliquos sibi poterat constituere? Usus est ille re adhuc integra suavitate correptionum, ut Ecclesiasticos flagitiosos ad officium revocaret. Sed ubi se nihil proficere sensit, ac se timidum haberi, vocarique audiit, omni usus est auctoritate, ut cogeret imperio. Neque reveritus est conditionis amplitudinem; neque illorum gratiam expavit in loco, ubi erat alienigena. Minas eorum contempsit, illos detrusit in carcerem, aliisque ademit beneficia, quibus abutebantur. *Idem in Elogio S. Norberti Magdeburgensis Episcopi.*

Sanctus N. domū suam regere incepit antequam regeret diœcesim.

Sanctus hic diœcesim suam reformaturus initium duxit a reformatione, ac regimine domus suæ, a modestia supellectilis suæ, a mensæ frugalitate, domesticorum verecundia, & pietatis exercitatione. Dici poterat, ejus vita jugis esse ad populum prædicatio. Profecto toto cælo potentior est, quam ipsa verbi prædicatio. Virtus in cor populorum ingreditur per oculos potius quam per aures. Fides eorum non magis ex auditu, quam visu pendet. Episcopos esse posset purus ad instar Angeli; si domestici ejus fuerint libidinosi, populo nunquam persuadebit pudicitiam, vel huic suspicio obrietur, quod Præsul secreto indulgeat vitio, quod patitur in suis, vel illum palam insimulabit negligentiæ, & arguet in illo defectum caritatis, quam debet suis. Pravum exemplum illis loco erit vel legis, vel excusationis. Sancti nostri familia fuit: Seminarium optimorum Sacerdotum, & Sanctorum Episcoporum. Ubi per omnem italiam percrebuit fama disciplinæ, quæ illic servabatur, complures viri nobiles in eam admitti concupierunt, ut ad Ecclesiasticam pietatem se formarent. Ille potius Pater erat, quam Dominus. Cura, quam gerebat eorum, qui in inferiori familia censebantur, ne quid illis seu bene valentibus, seu ægrotantibus deesset; amor, quo singulos complectebatur, lenitas, qua illos corrigebat, innocens erat illecebra, qua illos sibi lucrabatur, ut lucraretur Deo. Vita illius erat severissima. Extremis ejusdem annis pane tantum vescebatur, & potabat aquam, in paleis cubabat. Nunquam calefaciebat se, & modicum temporis spatium somno impendebat. Sed nolebat aliquem ex domesticis, licet Sacerdotio insignitum, hanc imitari austeritatem. *Godeau in Elogio S. Caroli Borromæi.*

Pastor superare debet oves suas virtute.

Pastor, qui regat oves, sanctior esse debet ovibus suis. Deus, optime inquit S. Gregorius Nazianzenus, voluit esse in Ecclesia ad quem pertineret gregem pascere, & alios esse, qui nati essent, ut pascerentur, ac se regi permitterent. Hoc ipsum præter propter in humano corpore deprehenditur. Homo partibus constat, quarum aliæ regere debent, aliæ regi, & quæ ordinem minime servant, nisi quatenus obediunt. Qui imperant, habita ratione illorum, qui obediunt, id sunt, quod anima ratione corporis. Sed ad imperium hoc satis digne exercendum, qualiter affectos esse nos decet? illi solum, S. Gregorius ait, merentur primas in Ecclesia sedes habere, qui ceteris virtute præstant, qui facti sunt amici Dei, & qui cum illo arcta adeo necessitudine conjuncti sunt, ut dici queant adepti quamdam cum Deo speciem familiaritatis. *Sermo de vita Ecclesiastica D. Lambert. Tom. 1.*

Vita solitaria Filii Dei simulque vita publica Sancti N. & Episcopalia ejusdem munera.

Dei Filius vitam duxit privatam, & vitam publicam; eam vero, ut sese hujus functionibus præpararet. Venerat enim in Mundum, ut homines sanctificaret. Per Sanctitatem suam, semetipsum in se collegerat, sed per caritatem egreditur ex se, ac se totum impendit pro humani generis salute. Hoc documentum est Episcopis, qui ad illius imitationem sese in Deo recipere debent, ut Sancti, sed qui curam impendere debent gregibus suis, ut Caritate referti. Sunt Soles diœcesum suarum. Non secus ac Sol conjungit in se calorem cum lumine, & non illi satis est coruscare, sed omnia vivificat: ita illis satis non est omnium virtutum exempla præbere; effundant opus est suos influxus in gregem, pascant illum, nutriant, tueantur. Episcopalis gratia est gratia effusionis. Canticorum Sponsa dicit, Sponsi sui nomen esse thymiama effusum. Thymiama in se continere debet odorem bonum; sed retenere illum non debet, exhalet opus est, & sese effundat in omnes locos, qui illum debent recipere. Beatus N. erat vas pretiosum vitali hoc odore repletum; eumque statim in omnem diœcesim effudit. Ministri Evangelii, S. Augustinus ait, sunt veluti montes, qui pacem recipiunt: videlicet divinam illustrationem, ut colles, qui sunt populi, recipiant justitiam. Hi sunt rivi, illi autem fons; & si non diffluunt, rei sunt sterilitatis animarum, quæ nisi irrigentur, nihil producere possunt. Ita prima Sancti hujus Nostri Præsulis cura fuit illuminare, & expiare Sacerdotes suæ diœcesis. *Idem, in elogio S. Francisci Salesii.*

Pastores enitescere debent virtutis suæ præstantia super ceteros.

S. Ambrosius perspicue, ac pathetice explicat necessitatem in qua versantur Pastores enitendi inter fideles ceteros virtutum suarum præstantia. Incipit autem proponens exemplum veterum Philosophorum, & ait primis illis Sapientibus hanc fuisse opinionem, videlicet, opus esse, ut illi super alios attollerent se virtutum praxi. Putat autem S. Ambrosius, philosophos hos mutuatos fuisse nobiles hujusmodi sensus ex Sanctorum Codicum lectione. Ibi observatur, populum substitisse ad montis radicem, Sacerdotes ad montis hujus verticem evasisse: & Moysem solum in nubem ingressum fuisse. Di-

stin-

stinctio adeo belle connotata accuratius est observanda; videlicet, necesse est, ut Pastores semoti sint a populo. Quomodo semoti? Per vitæ sanctitatem, per agendi regularitatem, per morum gravitatem. Pastoris dignitas pondus est; hæc ingentes injicit obligationes. Qui illa insignitus est, sibimet diligentissime invigilare debet, & efficere, ut vitæ suæ sanctitas respondeat celsitudini suæ dignitatis. Quomodo populus non revereatur Pastorem, in quo nihil agnoscitur, quod observantiam, ac obsequium non mereatur? *Lambert. Tome 3.*

Dei Filius nihil intentatum relinquit, ut revocet oves suas deerrantes.

Divinus Salvator nihil inausum, atque intentatum relinquit, ut omnes deerrantes oves suas revocet. Ille ipse eas quærit, ut cogat. Vult illas in meliora deducere pascua; ego illas requiescere faciam, inquit ille. Ecce quo pacto Pastor bonus agit cum ovibus suis, quæ jam perierant, & ad quas perquirendas ipse descendit. Non utitur ille minis, neque acribus correptionibus exprobrat illis errorem. Lenitas, clementia, gaudium eo quod eas revocaverit, suadent illi agendi modum longe officiosiorem. Relevat eas, quæ ceciderant, imponit eas humeris suis, ut illis ambulandi laborem auferat, alligat vulnera earum, quæ fauciatæ fuerant. Quis pater magis tener, quis Pastor sollicitior? Quis medicus ad miserationem propensior? Peccator post hæc, quantumlibet deerraverit, quantumvis nocens fuerit; potestne non confidere in sancta talis Salvatoris misericordia? Sed debet ne ille aures obstruere voci adeo boni Pastoris? Debet in erroribus suis occallescere? debet detrectare reditum in septa post tot a Deo benevolas invitationes, sollicitationes, ac impetus gratiæ? Si Dei bonitas erga populum certo incomprehensibilis est, nunquid facilius comprehendi potest nequitia, & impia pertinacia peccatoris, suam conversionem differenti? *P. Croiset in Asceticis. Tome 1.*

Lenitas, & severitas pastoris, vel directoris habent similiter illusiones suas.

Lenitas habet illusiones suas æque ac severitas; in animarum regimine sæpe pro effectu caritatis desumitur id, quod re ipsa est affectio prorsus humana. Superior Confessarius, non potest tantum habere caritatis, quantum satis sit erga illos, quos curis ejusdem Providentia commisit: sed sua erga illos benevolentia nunquam illum impellere potest, ut divinis obluctetur consiliis, ut eorum interpellet, ac perturbet sacrificia, & christianæ mortificationis usum interdicat. Prohibendus est etiam, & cohibendus pœnitentis zelus, cujus austeritates corporales sunt immodicæ, & palam adversantur valetudini, quæ ad alia munera obeunda est necessaria: quod vero spectat ad mortificationem mere interiorem, deferendus est interiori Spiritus Sancti consilio, & inflammandus ad illecebras gratiæ sequendas. Mortificatio, quæ affligit carnem, aliquando modum potest excedere; nonnunquam ergo est coercenda: quæ autem crucifigit mentem, & cor, nunquam nimis procedere potest. Vana igitur miseratio est ejus, qui illi terminos velit præscribere. *Moralis novi Testamenti P. Nouville tome 4.*

Satis admirari non possumus Sanctum hunc gravissimos labores subeuntem ad ea sustinenda, quæ in Conciliis statuit Ecclesia. Quinam Sancti hujus Episcopi mœror videntis turpes artes, quibus utebantur hæretici ad fucum erroribus suis allinendum? Cor illius dolore conficitur, cum intuetur progressus hæreseos, & victorias quas referebat. Magna quidem illius constantia fuit inter veritatis hostes, in ipsis ædibus Cæsaris errori patrocinantia sese afferre, adversarios provocare, & admirabili vi caussam suam perorare. Sanctus hic, licet solus, timetur a multitudine adversariorum. Hi non audent oblatum inire certamen. Calumnia, consueta eorum arma qui suam sentiunt imbecillitatem, adhibetur, ut in Patriam dimittatur, ubi pro meritis exceptus fuit ille, qui adeo generose pugnaverat ob tuendam veram fidem, atque, ut S. Gregorii Nazianzeni verbis utar, contumelia, quam illi studuerunt inferre inimici, in majorem cessit illius laudem, quam gloria universa ab eodem relata. *Idem.*

Pie, & robur Sancti Præsulis in Ecclesiæ decisionibus sustinendis.

Cura Pastoris erga gregem assidua esse debent, & ingentes.

Pastoris sollicitudo nullis finibus continetur, & sicut Deus nihil majus ei credere potuit quam animarum sanctificationem; mirum non est, si ab ea requirat ingentes curas, quæ modum superare videantur: & ne ille oscitetur, ne incidat in negligentiam, ne sibi præscribat fines, peculiares sibi leges irroget, ac sibi in quadam complaceat mediocritate, quæ minime decet hominem, cui tanta hæc provincia demandata est; Deus profitetur, se omia velle ab eo, quæcumque facere potest; & opus est, ut laboret, vigilet, oret, gemat, corrigat, corripiat, moneat; quandoquidem illi dixit Deus, illum nunquam perfuncturum munere suo, nisi nihil inausum, atque intentatum reliquerit, ut medeatur malis fratrum suorum, eosque in officio contineat: *Ex Regula S. Benedicti. Tome 2.*

Pastor nunquam præsumere potest se coram Deo justificatum esse, nisi omnia sua obierit officia.

Nefas est Pastorem sibi præsumere se jam in aliquo Tribunali in quo omnia ad unguem diligenti indagine perquisita sunt, jam justificatum fuisse: sed quisnam est, Auditores, qui facit quodcumque potest, qui adhibet quidquid habet virtutis, fortitudinis, ac potentiæ sine ulla exceptione? & quisnam sincere dicere potest; feci, quod potui; & in hoc nihil mihi sum conscius? Ut quis hoc dicat, opus est, ut Superior nihil videat in doctrina sua, & documentis, quæ tradidit, quod abhorreat a puritate regularum, & se earum omnem veritatem, atque latitudinem earum expressisse: opus est, ut fratres illius in ejusdem actionibus nihil deprehenderint, quod ipsos non ædificaverit, vel quod ejusdem monita, ac hortamenta in suspicionem revocare potuerit. Opus est ut sedula sit illius vigilantia, ut omni tempore testis esse potuerit vitæ eorum, & apud eos sibi conciliare obedientiam amoris per ea, quæ ipsis tradidit caritatis erga illos suæ monumenta. *Ibidem.*

Vivendi ratio non nullorum Pastorum, qui dedecorant sanctitatem characteris sui per negligentiam.

Populus in Pastore non videt nisi modicum virtutis; immo in eo gravia deprehendit vitia. Hic Pastoris character contemnitur. Si populus est nocens, Pastor est multo nocentior. Si sanctissimum ex omnibus characteribus in persona illius dedecore afficitur, succenseat ille sibi, suæ negligentiæ, & morum suorum intemperantiæ. Pastor igitur supra ceteros virtutum suarum fulgore debet enitescere. Pastor seipsum exprobrare debet, cum in grege aliquem invenit diligentiorem se, majori zelo succensum, magisque suis officiis intentum. Pastor, qui alios excitare deberet, opus habet, ut ipse excitetur. Donec Pastor languet in mollitie homo rusticus, simplex femina zeli sui fervore in parœcia pietatis spiritum fovebit. Hoccine est præire gregi, quomodo necessario Pastor tenetur? Tantum abest, quod talis Pastor aliis præcedat, ut vere dici possit, tunc in oculis Dei esse novissimum omnium. Nihil igitur est characteris titulo primum esse, nisi primus sit virtute. Quo magis vos vester attollit character, eo magis vosmet dedecora afficitis, cum ordinis vestri dignitatem nitenti, bonisque operibus repleto vivendi genere non sustinetis. *Lambert. Tome 1.*

Satis non debet esse Pastori bonum exemplum præbere, opus est etiam ut verbo populum erudiat.

Si Pastor ageret solum, & redigeret sollicitudinem suam ad simplicem actionem, seque dispensaret a verbi prædicatione; exemplum aliquid efferes nimis jejunum; actio sola non sufficeret; possent quidem illud sequi, & imitari nonnulli mortales duri, vel crassiores. Sed ægre, & vix sibi conciliaret fidem eorum, quibus acrior est spiritus, lumen, & intellectus; & nisi illis ostenderet facti sui rationem, bonum, atque utilitatem, quam illa producere potest, præsertim vero cum agitur de viis remotioribus ab usu communi, & oppositis omnibus naturæ propensionibus, non consequetur unquam, ut illam amplectantur in iis, quæ sensibus repugnant; quæ communi consuetudini, sensibus omnibus, omnibusque humanis affectionibus adversantur: Ad id autem aut validissimis rationibus opus est, aut miraculis. S. Bernardus vult etiam ut verbum accedat voci exempli; videlicet, ut hæ duæ dispositiones simul occurrant in Pastore, sibique manus mutuo præbeant. Nullus, ait ille, ordo est aut speciosior, aut utilior, quam ut primus tu geras onus aliis a te imponendum. Exemplum quod per actionem præbes, documentum est vivum, & efficax, & haud ægre persuades mihi, quod doces, ubi ex operibus tuis video fieri posse, quod jubes. *Ex Regula S. Benedicti Tome 1.*

Quanam sit temeritas Pastoris abutentis potestate quam illi contulit Deus?

Non est ulla temeritas par temeritati Pastoris abutentis potestate, & jure, quod illi contulit Deus loquendi de justitiis suis, ubi negligit opere implere illa, quæ docet. Hoc est Dei veritates polluere; hoc est ostendere, illas contemni; hoc est illis omnem abrogare fidem apud eos, quibus illas audes prædicare: hoc est ansam præbere Deo aliquando dicendi: *Serve nequam, de ore tuo te judico.* (*Luc.* 19. 22.) Illud vero terribilius, & quod Superiores vix animadvertunt, est, quod illi non sui tantum sceleris pœnas dabunt, sed illas etiam quas meritæ fuerunt omnes animæ, quibus illi locum, caussamque præbuerint interitus. Quid respondebitis, dicit Spiritus Sanctus Pastoribus per Prophetam, cum grex vester insurget in vos, & exprobraverit vobis, eo quod illas in perniciem vestram edocueritis? *Ibidem.*

Quid faciendum Pastori, ut præservet animas a malis omnibus impendentibus sibi?

Quid facere potest Pastor zelotes, & fidelis gloriæ Domini sui; vel potius quid illi faciendum non est, ut præservet has animas ab omnibus malis, quæ illis impendent? Quam invenire potest requiem, ubi illas jamjam videt perituras? Nonne oportet, ut indesinenter invigilet, ut dies noctesque impendat, ut incessanter laboret, ut exhauriat quidquid virtutis, spiritus, rationis, lacrimarum habet; ut occurrat, & avertat quidquid illis nociturum est? Et si tanto afficitur dolore, quanto debet, cum Apostolo dicat: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror?* (2. *Cor.* 11. 29.) Sentiet ille non solum eorum morbos physicos, & reales: sed eos etiam, qui illis accidere possunt, quasi si jam adessent: Denique si oculi ejus indesinenter invigilaverint his animabus, quarum illi cura concredita fuit, sibi semper illa applicabit verba, quæ dicta fuerunt a Principe Pastorum: *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.* (*Psalm.* 120.) Addam etiam pauca, Auditores, vobisque dicam; S. Benedicto magnam fuisse caussam loquendi de hoc munere, tanquam de re molesta, & laboribus plena; nam opus est, ut Pastor proprie loquendo sit famulus tot capitum quot illi subjecta sunt: nemo enim est, a quo minime pendeat, & cui peculiarem aliquem famulatum non debeat. *Idem.*

Quodnam sit ministerium Pastorum, & eorum officia?

Pastores illi sunt, quorum ministerium est regere populum Dei, quales sunt Episcopi, & sub illis curati, aliique superiores, quibus animarum cura demandata est Doctores illi sunt, qui docent, & explicant veritates Religionis: Apostolus hic Doctores cum Pastoribus jungit: nam licet aliquis esse valeat Doctor, qui Pastor non sit; nemo Pastor esse debet quin sit simul & Doctor; quandoquidem præcipuum Pastoris officium est gregem suum edocere. S. Paulus alibi perspicue ait, opus esse, ut Episcopus sit etiam Doctor: & hortatur Timotheum discipulum suum, quem Cretæ constituerat Antistitem ut invigilet sibi, & doceat alios, atque in id fortiter, & constanter operam collocet. Omnes hæ diversæ

gra-

gratiæ, quas Jesus Christus communicavit secundum mensuram, quæ ipsi placuit, illis, quos suos ministros in Ecclesia constituit, non illis tantum datæ sunt propter se, verum etiam propter alias. Omnes laborent, opus est, singuli pro modulo suo, ut perfectas reddant animas, quæ ipsis creditæ sunt, & hoc pacto construant Corpus Jesu Christi, efformantes partes omnes, ex quibus coaltare debet. Naturale corpus fit, atque perficitur formatione, & perfectione omnium membrorum illius. Ecclesia corpus est spirituale Jesu Christi; fideles omnes illius membra sunt. Apostoli, Prædicatores, Pastores efformant hæc membra convertentes homines vel ad fidem, vel ad meliorem frugem; illos autem perficiunt docendo, sustinendo, confirmando; & ut verbo me expediam, adducendo eos ad Sanctitatis, & perfectionis statum, ad quem illos Deus destinavit. *Annus Christianus. Tomo 6.*

PRO COMMUNI CONFESSORUM EREMITARUM.

M O N I T U M.

DUO in Ecclesia fuere genera eorum, qui in solitudinibus vixere in ipsis primis Christianæ Religionis initiis percelebres: quorum primi Anachoretæ, vel Eremitæ vixere in sylvis ab omni hominum consuetudine semoti, quales fuerunt Antonii, Hilariones, Pauli, aliique id genus plurimi, qui Ægypti, Palestinæ, ac Thebaidis deserta frequentarunt &c. Alteri vero quibus inditum est nomen Cœnobitarum incolentes non procul ab oppidis vixere sub obedientia Abbatis, & religiosam sociabilemque vitam duxerunt: sed procul ab hominum consuetudine, ut vacarent contemplationi, & mutuo sese ad serviendum Deo animarent; terrenis rebus parum adeo occupati perinde ac in remotissimis desertis habitarent.

Ecclesia quamplurimos habuit duplicis hujus generis Eremitas, qui sublimem astruxerunt conceptum Religionis Christianæ, & sensibilia argumenta sanctitatis vitæ illius, quam profitetur. Satis est consulere quid S. Hieronymus, S. Joannes Chrysostomus, Cassianus, aliique Patres scripserunt de utroque genere vitæ, ut liqueat, nunquam rerum copiam deesse posse illi, qui aggressus est scribere elogium alicujus ex his Sanctis sigillatim. Operæ tamen pretium est animadvertere, si pauci sunt, quorum celebratur Elogium, ac festus dies recolatur in tota Ecclesia, prope infinitos esse, qui sese per solitudinem sanctificare inceperunt; & qui illius amorem, atque desiderium servarunt; cum inde fuerunt educti, ut populo subvenirent, sicut S. Bernardus, S. Franciscus Paulanus, & alii, qui post vitam propalam actam, quam tumultuosam vocaverunt, illuc reversi sunt. In hisce collectaneis hoc nobis proposuimus, præter ea quæ in hoc argumentum collegimus Tomo quarto Bibliothecæ Moralis titulo de solitudine, ex quo uberrima depromi potest rerum copia ad Sancti alicujus Solitarii Panegyricum elucubrandum.

PRO COMMUNI CONFESSORUM,

Eremitarum.

Quomodo auctus est numerus imitatorum vitæ absconditæ Salvatoris?

PRimis Ecclesiæ sæculis visi sunt imitatores vitæ absconditæ Salvatoris. Numerus deinceps auctus est decursu temporum propter persecutiones, quibus fideles in deserta loca fugam capessere cogebantur. Illic sapientes hi profugi fiebant Sancti Anachoretæ; & antra, in quibus delitescebant, fuerunt tamquam prima Religiosorum cœnobia. Sed cum ibi sese martyrio præpararent & carnifices illuc sæpe ventitarent, ut avulsos a solitudine raperent ad supplicium, non poterant coalescere: quod deinceps factum est, neque vitæ monasticæ eam formam tribuere, quæ subsequentibus sæculis inolevit. Tunc Ecclesia pacata vidit filios suos agere triumphum de sæculi voluptatibus per victricem fugam Tyrannorum horum blandientium, atque adulantium, qui crudelibus, barbarisque Tyrannis successerunt; atque tunc deserta, ubi videbantur undique vestigia gloriosorum Jesu Christi Confessorum, qui illa incoluerant, frequentia facta sunt Eremitis, qui coeuntes in corpora sub probatis capitibus, exactissimis observatoribus disciplinæ regularis, non minus profuerunt ad fidem extendendam per exempla pietatis, quam Martyres ad eam confirmandam per zelum suum, atque constantiam. *Ex Specimine Panegyricorum Tomo 1.*

Idea, quam nobis formare debemus absolutissimi Eremitæ.

Fingite vobis animo imaginem Eremitæ omnibus virtutibus cumulatissimi; vobismet exhibete virum, ne levissimis quidem cupiditatis impressionibus obnoxium, nullis superbiæ sensibus pervium, nullis voluptatum illiciis flectendum, ab omni avaritiæ labe immunem, nullis iracundiæ subitis motibus perturbandum, & acutissimis calumniæ jaculis invium. Fingite vobis spiritum semper tranquillum inter contemplationis delicias, vel semper in caritatis officiis vigilantem, cor divisum inter raptus amoris sui in Deum, & motus zeli sui in proximum: corpus indefessæ caritatis instrumentum aut jugis pœnitentiæ victimam; oculos omnibus sæculi pompis clausos; os divinis laudibus semper apertum, manus semper ad opem miseris ferendam paratas, visum calcantem pedibus mundum devictum, carnem subactam, illusos dæmones. Considerate illum medium in Sanctorum manu ad idem exemplar efformatorum. Imagini vitæ prorsus sanctæ accedat imago mortis Angelicæ, quam comitatæ, & secutæ sunt omnes circumstantiæ, quæ reddere possunt hominis memoriam omnibus sæculis venerabilem: hæc tabula est Sancti N. perfectæque Eremitarum prototypus. *Specimen Panegyricorum Tomo 1.*

Societas, & solitudo licet oppositæ inter se, singulæ suum habent meritum.

Utrum societas sit solitudini præferenda, an solitudo societati, difficile judicium est. Solitudo quidem est comes innocentiæ, schola pietatis, theatrum in quo Deus maxima operatus est miracula; hic secernit a mundo hominem, cum illum vult reddere illustrem; & ex hoc loco, unde omnis abest rumor, educit Moysem, qui regat populum suum; Eliam per quem puniat inimicos suos, & Joannem Baptistam, qui prædicet pœnitentiam, & peccato bellum indicat. Inde tandem eduxit Unigenitum suum, cum illum tradere voluit cognoscendum mundo, & notas facere in Judæa virtutes ejus, atque miracula. Sed quascumque laudes solitudini tribuamus, fatendum est societatem magis esse naturalem, utilem, & acceptam hominibus. Magis naturalis est, quia homo natus est, ut cum hominibus conversetur, & verbum illi datum est, ut cum aliis ineat necessitudinem. Utilior est, parit enim abundantiam, & securitatem inter homines, ab illis prohibet terræ sterilitatem per laborem, & ferarum vim mutuis auxiliis. Est etiam hominibus gratior, quoniam constituit maximam vitæ nostræ suavitatem, ut sola omnibus malis nostris remedia suppeditat. Si enim rudes sumus, erudit; si infirmi, confirmat; si mœrore confecti, consolatur; & nobis ea reparat bona, quæcumque per scelus amiseramus. Quapropter qui societatem deserunt, ut in solitudinem se conjiciant, vel admodum generosi sunt, vel admodum temerarii; nihil enim horrentius est, quam hujus deserta; nihil tristius silentio, nihil terribilius paupertate. Neminem habet eum quo colloquatur, neminem, qui recreet, neminem, qui consoletur. Antra quæ illi homines auferunt, non alios iisdem comites parat, quam Tygrides, & quacumque spe solitudo Eremitas alliciat, eos frequentius dæmonum persecutioni, quam Angelorum objicit consolationi. *Ex Panegyricis Sanctorum Pater Senault. Tomo 1.*

Vita quam in eremo ducunt Solitarii.

Verum est dicere nostrum Eremitam nullam in deserto habuisse consolationem. Sibi inhabitandum terræ centrum delegit: ibi nonnisi tabidum aerem reciprocat, nonnisi serpentes videt, non audit nisi bubones, & virtus ejus omnibus abscondita testes non habet nisi Angelos, qui, non secus ac homines, illius obliti fuisse videntur. In desertis vero filios genuit; his vitam dedit, cum mortuus est mundo; & Eremita hic, qui non erat amplius homo, factus est Pater illustris posteritatis. Si in solitudine sua adeo præclaram nactus est societatem, in humilitate sua non minorem honorem assecutus est. *Idem.*

Omnes mundi vanitates contempsit.

Sanctus N. ab infantia omnem mundi gloriam superavit; nuntium misit honoribus, ex quo voluptates, atque divitias contempsit, delituit in solitudine, ut ignotus esset omnibus mortalibus; & in desertum concessit gloriam evitaturus, quæ a virtute separari non potest. Noluit in solitudine sua aliquem familiarem; sed nequidquam mundum fallere conatus est. Sua illum prodidit virtus, sua illum merita detexerunt; & cælum in universam terram hujus Eremitæ gloriam evulgavit. Quilibet videre voluit Solitarium hunc, qui fugiebat mundum, Anachoretam hunc, cui non alius erat secessus, nisi specus ferarum, viventem hunc sepultum cum mortuis, hunc Jonam, qui non triduo submersus fuerat in abyssis maris, sed qui annos complures in visceribus terræ delituerat. Omnes deserti illius Echo unum dumtaxat illius nomen iterabant, & nonnisi de virtutibus ejus loquebantur, & populi ex proximis urbibus egressi sese conferebant in solitudinem, ut testes essent miraculorum illius. *Idem.*

De bona, ac regulari vita Sanctorum.

Sancti Eremitæ summo veritatis amori adjiciebant vitæ optime institutæ, ac perfectissimæ nitorem. Postquam sese

se-

rum Eremitarum.

rebus omnibus exerant, & cum mundo crucifixi ſunt, longius proferunt zelum ſuum, propriis manibus operantur, ut lucrentur, unde pauperibus ferant opem: Non ideo quod jejunant, aut vigilant, tota dies inertes eſſe volunt: ſed noctem traducunt in hymnis, & vigiliis, diem vero in precibus, ac labore manuum, hac in re Apoſtoli zelum imitantes. Si enim cum mundus illum tanquam veritatis Prædicatorem intueretur, voluit tamen operi vacare tanquam opifex, & manibus ſuis operari eo uſque ut noctes traduceret inſomnes lucraturus unde pauperibus opitularetur: quanto magis dicebant ſancti illi viri, nos qui ſolitudine fruimur, & quibus nihil eſt commune cum urbium tumultu, requiem hanc conſecrare debemus labori alicui utili, ac ſpirituali? Nos igitur ſeu pauperes, ſeu divites pudeat, quod cum Sancti hi Eremi cultores, quibus nihil eſt præter corpus, & brachia, ſibi vim inferunt, ut in ſuis laboribus inveniant, ex quo pauperibus præſtent alimenta; nos e contra, quorum domus tot diffluunt bonis, ne ſuperfluum quidem impendimus in miſerorum ſolatium? Quomodonam tantam excuſabimus duritiem? quomodo veniam conſequemur? *Sanctus Chryſoſtomus. Ex Sermone 8. in S. Matthæum Tomo 1.*

Teſtimonium Sancti Gregorii Nazianzeni in apologia ſuga ſua.

Sanctus Gregorius Nazianzenus poſtquam multa dixit in laudem horum Eremitarum, ita concludit: hæc pars eſt Jeſu Chriſti, hic fructus paſſionum ejus; hoc præſidium veræ Religionis, honor populi Chriſtiani, mundi columen, & ornamentum, quod pulcritudine non cedit iis quæ pulcherrima, & nitidiſſima in cælo renident. S. Joannes Chryſoſtomus ita loquitur: (*homil. 8. in Matth.*) Qui modo venit in Eccleſiæ deſerta proculdubio ſolitudinem hanc præferet Paradiſo, inveniet illam repletam innumeris Angelorum copiis mortalibus ſpoliis indutorum. Hic caſtra ſunt exercituum Chriſti Jeſu; hic videtur Regius grex, homines divini, qui in terris poſſident omnem Chriſtianarum virtutum perfectionem. Nec minora dicit Sanctus Hieronymus: quia gaudio elatus exclamat: (*in Epiſt. ad Heliodor.*) O deſerte, ubi J. Chriſtus pulcherrimus flores ſuos collocavit! O ſolitudo, ubi coaleſcunt, ac cæduntur ingentes lapides illi, ex quibus Civitas magna Regis extruitur, & ubi familiariter agitur cum Deo. S. Auguſt. (*l. 1. de moribus Eccleſiæ.*) poſtquam laudavit Eremitas, ut dictum eſt, gradum facit ad Cœnobitas, de quibus ait: Si tantum virtutis non eſt, ut vivamus in ſolitudine, quis ſaltem non admirabitur, & non exaltabit virtutem eorum, qui cum mundi voluptates contempſerint, ſimul conveniunt, vitamque ducunt prorſus Sanctam, vacant orationi, ac lectioni, inter ſe colloquentes de argumentis pietatis, quin aliquod præſeferant inanis gloriæ, pertinaciæ, aut invidiæ ſpecimen; ſemper modeſti, verecundi, pacati, olores diſcordiæ, ardentiſſimo amore conjuncti cum Deo; quæ unica res eſt, qua melius illi teſtari valeant ſuam pro tot beneficiis gratitudinem. Nemo ex illis quidquam proprium poſſidet; nemo fratribus ſuis eſt incommodus; ſeniores, qui inter illos non ſanctitate ſolum præſtant, ſed etiam divinarum, ſpiritualiumque rerum cognitione, junioribus præſunt paterna benevolentia, & ſi magnam in imperando auctoritatem præſeferunt, alii non minorem in obediendo oſtendunt docilitatem. *Ex Opuſculis Bellarmini Tomo tertio.*

Bona opera inſignis hujus Sancti in ſolitudine.

Quis dicere poſſet ea, quæ accidebant in perennibus communicationibus Sancti hujus Eremitæ cum Deo? Quis explicare ardorem ſublimium harum contemplationum, & lumina quibus is donabatur? Rupes, quæ teſtes fuiſtis harum ſecretarum operationum; flumen cui toties immiſcuit lacrymas, quas vel gratiæ ubertas, vel aliena peccata eliciebant ex oculis ejus; ſecreta loca quæ toties profundis illius ſuſpiriis perſonuiſtis, quæ in cælum emittebat propter cæleſtis Patriæ deſiderium, quot, quantaque nobis diceretis, niſi muti teſtes eſſetis? Sed niſi muti fuiſſetis, nequaquam adeo familiares teſtes fuiſſetis ſervorum illius. Eadem quippe humilitas, propter quam nobis cognitionem earum rerum ſurripuit, earumdem ſpectaculum vobis eripuiſſet. *Sermo P. Anſelmenſis Tomo 2.*

Noluit Deus hominis hujus ſacta nobis eſſe abſcondita, quodcumque Sanctus hic adnateretur.

Verum ſi magnus hic Sanctitate vir prohibere non potuit, ut quæ inter ipſum, & Deum acta, tranſactaque ſunt, homines laterent; prohibere item non potuit, quo minus virtus ſua, quam homines celare non poterant, tantam nominis famam illi conciliaret, quantam merebatur. (*Luc. 12.*) Non poſuerat Deus in domo ſua facem adeo fulgentem, ut illam teneret ſub modio, ut cum Scripturis loquar; ſed illo invito ſuper candelabrum fuit collocanda, ut totum ſanctum locum illum illuſtraret, & ſuis conſiliis regeret eos, quos ædificarat exemplis. *Idem.*

Vitæ ratio Eremitarum in deſerto.

Qui vivunt in ſolitudine procul a rumore, tumultu, & impedimentis Urbium, & qui, ut ita dicam, in portu ſunt a vento, ac procella tuti, licet his nihil metuendum eſſe videatur ad ſalutem, tamen inceſſanter invigilant ſibi, nihilque obliviſcuntur, ut vivant cum ea integritate, quam exigit Deus a fidelibus, atque ut in ſtatu ſint ad illius prodeundi Tribunal. Quos conatus non debet exercere homo, qui amplectitur ſolitudinem, ut ſe ab omni ſorde præſervet, atque ut vitam ducat dignam profeſſione ſua, quæ plus virtutum requirit, quam vita ſæcularium, qui in mundi luce verſantur? quia homines illi majoribus ſunt obnoxii periculis jacturam faciendi innocentiæ ſuæ, niſi ad eam longe majorem curam adhibeant. Eremitæ ab omnibus hiſce curis ſunt immunes. Nemo eos lædit, nemo illis moleſtus eſt, ideoque minime ſibi cavere debent, ne iracundiæ impetu corripiantur. Nemo eos palpat, laudat nemo; ideo non expaveſcunt, ne plauſus ſibi ingerant vanitatem. Non eſt, cur adquirere adnitantur prudentiam, pro Eccleſiæ regimine neceſſariam. Licet cum ad id eligantur, ut ſæpe uſuvenit, & nullatenus parati ſunt, exſpirant in ſingulos gradus; ambigunt quid ſibi conſilii capiendum ſit; ſæpe, quod eſt deterius ampleCtuntur. Egent conſilio, & neſciunt ad quem confugiant; deſunt illis neceſſariæ qualitates, ut Sacerdotio fungantur, & eas, quas pro Eremitica vita ducenda habebant, amittunt. *Ex opuſculis S. Joannis Chryſoſtomi.*

Sanctus omnia reliquit, ut audiret vocem J. C. illum in deſertum vocantis.

Ad primam Jeſu Chriſti invitationem magnus iſte Sanctus omnia reliquit, & etiam ſemetipſum, ut illum ſequeretur in deſertum, ex quo ſemel tantum egreſſus eſt, ut martyrium inveniret; ſed hoc non invento, rediit in ſolitudinem tanquam utiliſſimum locum, ubi pugnaret cum mundo, carne, ac dæmone, & ubi ſibimetipſi moreretur per voluntarium martyrium, quod illi populorum omnium conciliavit admirationem, & deſertum in Paradiſum convertit. Quotidie jejunabat in pane, & aqua; non cubabat niſi tectus cilicio; non aliud habebat cubile, niſi humum, neque tectum niſi cælum cujus aſpectus ita illi placebat, ut ſæpe conqueraretur cum ſole, qui conſurgens mane, auferebat illi magnum illud ſpectaculum, quod totam noctem fuerat contemplatus. Quadam die vidit mundum retibus, laqueiſque tectum, & quærens, quis tot evitare poſſet pericula, audiit hanc eſſe humilitatem. Præſtans hæc virtus cum oratione, & jejunio conjuncta reddidit illum victorem de dæmonibus, qui eidem ſæviſſimum bellum indixerant, de quo peramanter cum Domino noſtro conquerenti poſt aſperrimi certaminis exitum, apparuit, eique in corde ſuo ſciſcitanti: *Ubi eras, bone Jeſu? Ubi eras?* Reſpondit Jeſus: In te eram, ac te ſtrenue pugnantem videbam; ſed efficiam nomen tuum celeberrimum in univerſa terra. *Vita Jeſu Patris Noſtri.*

Licet primorum fidelium mores relaxarentur, voluit tamen Deus reſervare ſibi Eremitas qui ſub eadem viverent diſciplina.

Ex ipſis primis Evangelicæ prædicationis ſæculis fidelium mores collabeſcere inceperunt; ſtatim ac ex eorum oculis evanuerunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri, memoria veritatum, quas illi docuerant, in pleriſque fidelibus infirmata eſt, & tot, ac tam gravibus confecta fuit vulneribus a filiis ſuis, ut S. Cyprianus affirmare non dubitaverit, ideo obortas fuiſſe adeo violentas perſecutiones, quia Lex Dei diuturnæ pacis tempore corrupta fuerat, & divina ultio ſuſcitavit fidem proſtratam, & quodammodo ſomno ſepultam. Deus tamen, qui nolebat divinum hunc ignem, quem ipſe attulerat in mundum, & quem per prædicationum, exemplorum, & miraculorum ſuorum ſanctitatem ſuccenderat, & flammas corripuerat per labores, & curas Apoſtolorum, & martyrum cruorem, extingui in hac iniquitatis colluvie, ſpiritu ſuo afflavit homines, qui correpti eodem ſpiritu, qui duxit Jeſum Chriſtum in deſertum, ibi vixerunt tanquam Angeli in corporibus mortalibus, ſejuncti a bonis, a parentibus, ab uxoribus, a filiis, & ſibi in partem reſervantes unum Deum, deliruerunt in ſemotis ſolitudinibus, expoſiti nuditati, frigori, fami, omnibus temporum ſæviſſimorum contumeliis; laudantes Deum in ſilentio, & alienatione rerum omnium quæ poterant illos avellere ab æternarum rerum meditatione; & qui per ſeveriſſimas auſteritates, ardenteſque preces ſocios ſe addidere illis, quos Deus ſibi ſervaverat in mundo, & qui tota licet, etiam univerſalis graſſaretur corruptio, ſtrenue pro divini nominis gloria dimicabant. En quænam fuerint actionis hujus primordia, & ſublimis hujus ſtatus, quem Sanctus noſter cum tanto fervore amplexus eſt, & cujus adeo digne replevit officia toto vitæ ſuæ ſpatio. *Ex regula Sancti Benedicti Tomo 1.*

Quinam ſint fines vitæ ſolitariæ?

Vita Eremitica non unum habet finem. Quemadmodum, qui amplectuntur illam, vel criminibus graves ſunt, vel ſceleris puri, pro illis quidem ſtatus pœnitentiæ eſt, pro his autem ſtatus probationis, & exercitationis; & utrobique dubitandum non eſt, quin labores, & corporis macerationes utiles ſint, ac etiam neceſſariæ. Nihil Peccatori magis neceſſarium eſt, quam pœnitentia; qui ut ſeſe convertat, in clauſtra ſe recipit. Omnis converſio, ſi vera eſt, ſuſcipienda eſt in ſpiritu pœnitentiæ; ſed nequaquam putandum eſt poſt converſionem, non eſſe ultra opus pœnitentia. Cui tantum accidit malum, ut innocentiæ jacturam fecerit, Deumque lethali noxa læſerit; illi vita ſatis diuturna non eſt, ut in ſemet animadvertat; multoque minus arbitrari debet integram converſionem, perfectamque ſpiritus inſtaurationem unius diei opus eſſe, ad illam non ſine Sacramentorum ope, ſine violentis gemitibus magniſque laboribus pervenire non licet. *Auctor recens.*

Quomodo S. Benedictus perfecerit ſolitudinem.

Sub Sancto Benedicto potiſſimum abſolutum eſt opus a Paulo, atque Antonio inchoatum. Providentia in magno hoc Cœnobitarum Patriarcha collegit virtutes omnes Superioribus neceſſarias, ut conſtitueret illum magni hujus Ordinis caput, ex quo tot alii prodierunt tanquam ſurculi e radice. Norat ille jugum Monaſticæ Regularitatis ad captum ſuorum diſcipulorum aptare, ut illos deduceret ſecundum illicia diverſarum gratiarum ad peculiarem perfectionis gradum, ad quem vocati erant. Adjiciens ſemper Evangelicam ſerpentis prudentiam leni ſimplicitati Columbæ, temperabat ſeveritatem obedientiæ cum præcepti ſapientia; & longe alius ab auſteris Phariſæis, qui alienis humeris impono-

ponebant onera non ferenda, quæ ipsi ne digito quidem attingebant, auferebat disciplinæ jugo quidquid onerosum erat, omne quidem pondus referens sibi, aliis, pro virili parte, impertiens leviora. *Ex Specimine Panegyricorum.*

Infinita reverentia, quam Sanctis præstare debet his magnis viris.

Nunquam satis honore afficere debet Ecclesia summos hosce viros, qui per instituti sui sanctitatem aperientes Claustrorum asylum tot animabus, quæ inter mundi scandala interirent, sunt veluti adminiculum, cui Providentia adnectit discipulorum prædestinationem. Quo autem latius harum arborum rami protenduntur, eo magis disciplinæ hujus observatores multiplicantur; & quo longius abest originis eorum vetustas, eo majores sunt fructus, quos ferunt in vinea Domini, plus illis debet Paterfamilias. Juxta hoc principium quænam Sancto N. debentur elogia? Quot Sancti ex hoc ordine in Cælitum album relati celeberrimis Canonizationibus, vel quorum memoria in authenticis fastis asservatur! Quot se ipsos sanctificaverunt in cellularum suarum caligine, remotisve desertis, non alium testem habentes nisi Deum, & qui vitæ suæ spatio *absconditi in secreto faciei Domini*, magna revelationis die luce micabunt fulgebunt! Quot adhuc sese sanctificant in Cœnobiorum numero, ubi Sancti N. regula observatur! Quot tandem animæ laudant, æternumque laudabunt Deum in Cælo, qui æternæ furoris fuissent victimæ ultionum illius, nisi Sancti hujus Patriarchæ institutum illis ostendisset viam, quæ illos ad beatum terminum adduxit! Post hæc si verum est, fore ut qui fecerint, & docuerint, tanquam sydera in Firmamento collucebunt, quibus tandem gloriæ radiis Sanctus N. in cælo fulgebit, quandoquidem quisquis prædestinatorum fuit inter discipulos ejus, illum circumstant, tanquam tot radii, ex quibus constat *corona immortalis, quam Justus Judex illi præparavit?* Sed sicut fuit Pater Cœnobitarum, eorumdem fuit etiam exemplar. *Ex Specimine Panegyricorum. Tomo 1.*

Plura Solitariorum genera.

Primum exemplum, quod Sanctus N. Eremitarum prototypus reliquerit, est quærere solitudinem ut ibi Jesus Christus inveniatur. Sunt solitarii quidam morosi, agrestes, voluptuosi, superbi, ambitiosi, osores hominum, sibimet ipsis non ferendi, ac similes tetro illi Dæmoni Evangelico deserta dumtaxat, atque sepulcreta incolenti. Sunt Solitarii lenes, pudici, mortificati, humiles, ad agendum parati, pleni interiori gaudio, quod secum defert gratia; semper pro fratrum salute suspirantes, vel pro sua laborantes, qui ab humana societate recedunt, ut vitam ducant Angelicam. Hos Jesu Christi discipulos in deserto, alloquitur Deus: his perfectis imitatoribus vitæ ejusdem absconditæ se communicat Deus: his cordibus, in quibus jugulati omnes sæculi effectus nullum amplius relinquunt vestigium agitationis, atque tumultus, audiendam se præbet vox cæli. Cum ille florenti ætate mundum reliquit, nequaquam actus fuit ulla ex secretis rationibus illis, quibus nonnunquam mundi sectatores impelluntur, ut illi extremum vale dicant; non tædio, quod fortunæ casus pepererit; non mœroribus conceptis ob ea quæ maxime cupiebantur, sibi negata; non mollitie ingenii morosi societatem fugientis, ne incidat in contradictiones, quas superbia & amor proprius pati non potest; non impotentia explendi latentem ambitionem, aut propulsandi, ulciscendique illatam sibi contumeliam. Nulla ex his rationibus Sanctum N. coegit, ut solitudinem amplecteretur. Sacrificium ejus purum fuit, & sine labe; noverat ille, quod *victimæ impiorum sunt abominabiles coram Deo*, (*Prov. 15. 8.*) quia cor eorum pollutum est. *Ex Specimine panegyricorum.*

Qui sese Deo vult devovere debet roborare se se, ac se præparare, ut omnes superet tentationes.

Quicumque vere vult se mancipare Deo, semet præparare debet ad necessariam, ac inevitabilem tentationum probationem. Canis Satanas, qui Eremitas loquitur in abditissima saltuum latibula, tanta vi aggressus est Sanctum N. ut cum tentationis vim sustinere vix posset, neque illi superesset integrum, nisi superior pars voluntatis, quæ in perturbatione, ac tumultu sensuum omnium cedentium præbet consensum, vel negat. Verum metuens ille, ne satis diu in extremo hoc rerum perfugio perseveraret, invenit in solitudine genus quoddam armorum ciliciis, hispidisque subuculis potentius adversum hostem, a quo premebatur; & ex illo triumphat novo præliandi genere inter spinas, in quibus sese immergit, atque volutat; carnem suam lacereris vulneribus lancinans, ut ne uno quidem puritas illius sauciaretur. *Idem.*

Societas habet suas illecebras sed simul etiam sua pericula.

Societas sua hebet pericula, non secus ac illecebras suas. Sæpe jucunda est, sed fere semper est nocens; si nos consolatur, corrumpit; si eos reficit, dissipat; si spiritum excolit, sæpe debilitat. Nullum fere nobis faciendum esset examen, si nulla nobis esset cum hominibus consuetudo; & jure suo dictitabat Philosophus cum ajebat se plura in hominum conversatione didicisse vitia quam virtutes. Sed quamquam tanta non pareret mala, saltem fatendum est, hanc nos mundo adglutinantem efficere, ut nos e Cælestibus avertamus, & creatis admoventem rebus, e Creatore divellere. *Biroat in Panegyricis Sanctorum. Tomo 1.*

Sanctus N. in exteriori rerum humanarum tumultu interiorem servabat solitudinem.

In virtute altas jecisse radices oportet illum, qui in conversatione dissipari non vult, & quicumque hanc obtinet vim in spiritum suum, de Deo cogitandi, ubi cum hominibus egit, ne hic gloriari potest ad erectissimum se perfectionis apicem pervenisse. Hunc sane attigerat Sanctus N. per praxim Orationis. Nam licet de deserto suo fuisset egressus cum mundo conversaturus; & obedientia atque Caritas coegissent, ut tot discipulorum regimen amplecteretur, & virtus, quæ illum insignem omnibusque cognitum reddiderat, eum cogeret audire illos, a quibus consulebatur, tuebatur suam in negotiis agendis tranquillitatem, atque inter hominum consortia suam solitudinem. Deferebat secum desertum suum in oppida; agebat cum Angelis, donec versabatur cum hominibus, & duo simul adeo diversa munera sustinens satisfaciebat simul quantum debebat Deo per solitudinem, & quantum debebat creaturis per conversationem. Roma gentilis olim admirata est unum ex amplissimis Civibus suis eo quod *unquam minus solus erat, quam cum solus.* (*Cic. in Somnio Scip.*) Ceterum omnime video tantam hanc caussam hominem admirandi, qui in penetralibus suis secum cum cogitationibus suis colloquitur, & seorsim a viventibus cum mortuis versatur. In solitudine omnia facere possumus, omnia aggredi; per totum terrarum orbem excurrere licet, quin loco moveamur; disputare possumus cum omnibus Philosophis, deliberare cum Oratoribus, dimicare cum terrarum Domitoribus in remotissimis deserti latebris; & Solitario nihil facilius est, quam absentes vocare, suscitare mortuos, ut solus cum illis versetur. *Idem.*

Pericula, quibus obnoxii sunt qui mundo sectantur, efficiunt, ut Sanctus N. in solitudinem confugiat.

Mundus magnus est liber, qui nos brevi eruditiu scientia Sanctorum, cum Deus unus respicitur; hic unicus erat liber Sancti N. ex quo didicit mirabilia, ut sermonibus suis eruditissimis Doctoribus placeret, qui obstupescebant videntes hominem adeo illustratum, ac eruditum sine studiis, & litteris. Ex una parte in mundo non vidit nisi vanitates, & dolos; ex altera nihil nisi nequitiam, furta, cædes; ac tandem cognovit quantæ opus plenum esset aleæ cum illo inire familiaritatem; & quam arduum esset ibi salutem suam operari; quamobrem iniit consilium relinquendi illum; atque sibi caveret ab omnibus periculis, quibus septus erat, in horrentem concessit desertum, ut ibi serviret Deo cum majori caritate, & ab humanis rebus abalienatione. *P. Nouet in vita Jesu.*

Solitarii non habendi sunt tanquam homines mundo inutiles.

Illi de Ecclesia merentur optime, qui vitæ sanctitate fideles ædificant. Hinc Patres Ecclesiæ toties cohortati sunt populos, ut sacra inviserent Monasteria, sacrosque tumulos, ubi veteres Eremitæ adhuc viventes, erant insepulti. Putabant enim exempli eorum lucem, radios emicantes quos in ima solitudine emittebant, solos pares esse dissipandis tenebris, quæ peccatores excæcant. S. Augustinus de antiquis Anachoretis verba faciens, quibus satis erat modicum panis, & aquæ, in inhospita confugiebant loca, ut in requie, & cordis silentio vacarent Deo, ait injuria e nonnullis haberi, tanquam inutiles mundo. Ad id autem satis est, cogitare nolle, quantum opis nobis afferant precibus suis, optimis exemplis, & bono virtutum suarum odore Sancti illi, quamvis latentem vitam ducant. Adeo verum est, eos, quorum vita ædificans est in Ecclesia, habitos semper fuisse tanquam pretiosos homines; qui perquam bene merentur de proximo, quia nos amant, & per exempli sui sanctitatem nobis unimos faciunt. *Sermones de Vita Ecclesiastica Lambert. Tom. 2.*

Sanctus N. ex quo illam parem cognoscit per ætatem eligendo vitæ statui, vitam amplectitur eremiticam.

Sanctus hic admirabilis ubi eam attigit ætatem, in qua vitæ genus eligere posset, quale Deus ab illo cupiebat, ut perveniret ad perfectionis gradum, quem ab æterno illi constituerat, iniit consilium eremiticam amplectendi vitam, & aufugiendi in desertum, ut liberius persisteret in suavi illo commercio, quod jam in cælo sibi comparaverat. Hæc enim præcipua erat ejus illecebra, & dicere consueverat, necesse esse, ut qui cum Deo agere vellet, in solitudinem concederet; arduum esse audire vocem illius in mundi tumultu, & simul gustari non posse terræ voluptates, & delicias Paradisi. Hic solitudinis amor, qui cordis ejus imperium occupaverat, ex eo fecit hominem cælestem, & perfectum Jesu imitatorem in Deserto. In hunc ille ductus fuit, non secus ac Jesu a Sp. Sancto; ibi tentatus fuit a spiritu tenebrarum, qui per horribilia, & obscena spectra conabatur illum a suscepto consilio deterrere. Ab Angelis visitatus fuit, qui eidem magna contulerunt lumina, & salutaria consilia. Quadam die cum Sacellum ædificasset paullo ante Ordinis sui institutionem, vidit eos de Cælo dilabi veluti ad illius celebrandam dedicationem. Oratio, & mortificatio duæ erant illius comites individuæ. Silentium ipsius elementum erat; solitudo Paradisus; vita vero jejunia, vigiliæ, flagella. *Vita Jesu P. Nouet.*

Quomodo eduxit Deus hominem hunc de deserto.

Eduxit Deus sanctum hunc hominem, ut ita dicam, ex aliorum hominum massa, & plures annos peculiari gratia abscondit illum *in secreto faciei suæ* secundum Regis Prophetæ locutionem, ut præservaret illum a sæculi nequitia, & sequentibus ætatibus daret innocentiæ pœnitentis exemplum. Homo hic, qui veluti casta Columba vivæ fidei, & fervidæ caritatis alis suffulta, ut novam terram, novosque cælos inquireret, deserti vias delineavit, & didicit gemere coram Deo in Solitudinibus; Angelus hic, licet mortalis factus tanquam invisibilis, precibus suis protexit imperia, fidei suæ sanctitate sustinuit Ecclesiam, austeritate, ac asperitate vitæ suæ humanam confudit sapientiam, verbi vi, & silentii sui efficientia oppugnavit Hæreticos, domuit dæmones, de Inferno triumphavit ope Cælestis auxilii, & sua constantia; cujus vita excedens captum, & consueta lumina rationis fuit miraculum gratiæ Jesu Christi, veritatis Religionis argumentum. *Ex Panegyricis Flechier.*

Quomodo se gesserit Joannes in perfecta solitudine quam ab...

Ab extrema pueritia vixit in Solitudine perinde ac esset in Cælo; rexit corpus suum, quasi spiritum, & Spiritum aluit, quasi Angelum. Alii mundum relinquunt postquam cognoverunt illum; hic illum reliquit, antequam in illum in-

gre-

[illegible] ingressus est.

grederetur. Alii obliviscuntur criminis per virtutem, postquam illud per nequitiam perpetrarant. Hic nunquam patravit illud, quia nunquam cognovit: pœnitentia aliis medicina est, huic antidotum. Ibi fecit initium, ubi alii essent beati si facerent finem; hujus infantia maturior est aliorum senectute. Primus, quem fecit in sanctitate gressus, terminus est perfectioni Patriarcharum, & Prophetarum; postremus est ille ipsius Christianismi; & dicere verum est illum nascentem novissimum esse hominem Legis, morientem vero primum gratiæ. Ante hunc Cælum ingens erat, vastaque solitudo, unde ceciderant Angeli; & quo homines ascendere non poterant illam repleturi; sed modo felici permutatione solitudo Cælum facta est coram Sancto Joanne. Cælum est mansio Beatorum, & desertus Sanctorum. Cælum alit sydera ad terram illustrandam; solitudo nutrit astra ad Cælum locupletandum. Cælum est thronus victorum, desertus est præliantium castra. Ibi triumphi celebrantur; hic victoriæ reseruntur. Cælum sedes est Angelorum, solitudo hominum, qui tamquam Angeli vivunt. *P. Nouet in vita Jesu.*

Sanctus N. [illegible] desertis [illegible] gloriosissimâ de pœnitentia & de patria optime meritus est.

Sanctus N. Pastor fuit civitatis, unde originem hauserat. Hic illi plura reddidit, quam accepit; illa etenim in lucem hanc ediderat filium iræ, & maledictionis; hic autem curis, sermonibus, & exemplis illam a Dei indignatione, & hominum furore surripuit. Sed non uno ictu ad hanc dignitatem pervenit. Ad eam præparavit sese per vitam pœnitentem, & omnibus laboribus plenam, quam a puero ducere incœpit. Patriam deseruit domum, & in desertum aufugit; ibi incepit redigere corpus suum in servitutem spiritus, antequam per ætatem rebellare posset. Diluculo Jugum Domini ferre assuevit, & puritatis habitum induis, antequam sordibus ullis corrumperetur. Naturæ illud permittebat unum, quod ad vitam alendam erat necessarium. Terra ministrabat mensæ illius radices, quas fert inculta. Hæ autem ex suo sapore satis condiebantur. Sylvestres arbores ferebant illi fructus, qui esurienti erant deliciæ. Purus fons sitim illius relevabat, & aquam bibens temperantiam servabat. Sitim ipsam nolebat expiere; ardorem ejus lenire studebat, ne ipsius sanctimoniæ noceret. Humus erat illi cubile. Dormitabat potius quam dormiret, adeo modicum tempus indulgebat somno, ut vix viribus reficiendis sufficeret. Hoc pacto spiritus ejus nunquam corpore premebatur. Nulli unquam ad illum atque vapores assurgebant, qui illi caliginem effunderent, nulla coalescebant, quibus turbaretur, tonitrua. Non erat ei cur semper de se diffideret, sibique caveret; veruntamen semper trepidabat. Victoria, quam per pœnitentiam referebat, tantum aberat, quod illi vanitatem suaderet, ut immo vigilantiorem faceret, & humiliorem. Nullæ terrenarum rerum cogitationes illum occupabant. Longius aberat a mundo affectu, quam solitudine. *Godeau, in Elogio S. Jacobi Episcopi Nisibiensis; in libro cui titulus Episcoporum Elogia.*

Quomodo hic Sanctus [partly illegible]

Ab ipsa ferme pueritia vitam adeo sanctam exorsus est, quæ exemplo esse poterat iis etiam, qui in virtute provectiores essent. Ubi primum cognoscere potuit seipsum, non sibi, sed Deo vivere voluit. Primus rationis usus fuit sacrificium illi, qui pro ipsius salute dignatus est nasci. Princeps sæculi vidit illum e sæculo egredientem antequam per ætatem illum corrumpere posset. Avertit ille oculos ab omnibus vanitatibus antequam perstringi possent. Austeritas pœnitentiæ, quæ animam illius roborabat, corporis valetudinem perturbavit adeo, ut specum, ubi morabatur, deserere coactus fuerit. Dei manus infirmaverat victimam; sed lex Dei præcipiebat, ut utilitatis rationibus illam tueretur. Beatum semet arbitratus esset, si peregrinationi suæ tam cito finem imponere potuisset; sed illius terminus præscribendus erat a Deo. Corporis sui carcerem non amabat; sed inde exire non poterat, nisi ad nutum illius, qui ibi concluserat animam suam. Ægra valetudo, quæ illum aliquot pharmaca epotare jussit, non effecit, ut vel minimas delibaret delicias. Valetudini reparandæ operam dedit, quin tamen suæ officeret pietati. Morbi cura fuit illi pœnitentiæ loco, tamen propter curam hanc non convaluit. Ipse Jesus Christus se illi medicum obtulit per visum. Quemadmodum huic serviens in morbum inciderat, ita Deus illi manu sua facere voluit medicinam. Ut huic muneri gratias referret pauperibus erogavit omnem pecuniam, quam ex bonorum suorum venditione collegerat. *Godeau in Elogio S. Porphyrii. Ibidem.*

Sanctus hic sermonum suorum eloquentia placet ad solitudinem amplectendam inducit.

Sanctus N. de bono solitudinis verba faciens, eam adeo jucundam exhibet, ut ad eam diligendam quamplures mundo implicitos egerit. Nulla est aula tam deliciis affluens, atque magnifica, quæ cum deserto ore illius delineato valeat æquiparari. In antecessum ibi quies, & Cæli felicitas reperitur. Ibi omnia a rebus mortalibus procul sunt. Ibi cum Angelis habetur necessitudo. Secundo nos docet mundi contemptum, & fugam ita festive, ut fieri nequeat, ut qui hunc audierit, mundum non oderit. Docebat hinc quidem quomodo sanctam in mundo vitam instituerent illi, quos conditio sua retinebat; inde vero, quomodo fugam arriperent illi, quibus hoc integrum erat. Collocabat arma in manibus eorum, qui cum illo decertare debebant, sed libentius tradebat illis, quomodo fugiendo vincerent illum. Mallebat efficere, ut tuto, quam ut cum periculo vincerent. Illam sua docuit experientia. Loquebatus de deliciis, quas gustaverat. Liquebat, calamum ejus corde agi, & ipsum ea describere, quæ ardenter amaverat, amabatque. *Godeau in Elogio S. Eucherii Lugdunensis Episcopi.*

Quid nobis commendet Deus per Prophetam, & de duplici solitudinum genere.

Sapiens væ dicit Soli, & Deus videns *non esse bonum, hominem esse solum; faciamus inquit ei adjutorium simile sibi.* Veruntamen per Prophetam clamat: *Egredimini de Babylone.* Imperat Patri credentium, ut relinquat patriam domum, atque familiam profecturus ad incolendam terram desertam, quam illi ostensurus est, & explicite ait, se in solitudine cum anima conversari. Profecto duo sunt solitudinum genera; unum quo nos ducit spiritus tentator, & in quo peccatores errant in calamitosis semitis iniquitatis; alterum, quo nos adducit Deus ut in viis justitiæ deambulemus, & ut ibi audiamus vocem Dei: *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus.* S. N. Eremitarum Pater percelebris est in Ecclesia ex glorioso hoc charactere. Illustri huic Patriarchæ debet Ecclesia prima fundamenta vitæ Monasticæ, & Regularis. Divinus hic homo fuit tanquam divinum germen, ex quo olim prodierunt tot SS. Anachoretæ, qui orbis Christiani deserta frequentarunt. Ne consideretis ergo in Sancto hoc Patriarcha unum ex iis Solitariis, qui æque sunt hominibus inutiles, ac ignoti; Sed Solitarium agentem propter sanctificationem populi, vel pro sua laborantem; imitatorem vitæ absconditæ, atque discipulum vitæ publicæ Salvatoris; qui prædicavit super tecta veritates, quas Deus illi revelavit in auriculam, & qui ad mundum erudiendum protulit salutaria documenta, quæ dederat illi Spiritus Sanctus in Solitudine. *Ex Speciminе Panegyricorum pro die festo S. Benedicti, Tomo 1.*

Vera solitudo est imitari solitudinem J. C. & vitâ ejus absconditam.

Quemadmodum omne ædificium, quod positum non est super lapidem angularem, qui Jesus Christus est, ruit necessario, neque aliud ponere licet fundamentum, nisi J. Christum; in hac basi totum stinere debemus elogium Sancti N. cujus primus character est, fuisse Christianum, & Evangelicum Eremitam, verum imitatorem obscuræ, absconditæque vitæ Salvatoris mundi. Neque enim defuerunt Ethnicis solitarii, qui ab hominum commercio abhorrebant, ut facilius sua celarent vitia; quorum cognitio simul esse non potuisset cum admiratione, quam sibi conciliare cupiebant; qui vendicantes, ut S. Augustinus ait, inflatis superbia buccis magnifica inanis scientiæ suæ dogmata, expectabant, ut plausuum, laudumque rumor ad eos titillandos usque in peniriores solitudinum recessus accederet, & qui speciem illam tranquillitatis, qua perfruebantur, obtenderent tanquam honestum integumentum ad celandam inexplebilem gloriæ cupiditatem, qua vorabantur. Propter longe alias rationes Sanctus N. solitudinem ingressus est. Ex una ex præstantissimis Italiæ familiis egressus, & Romam a parentibus missus, ut humanarum scientiarum lumina illis accederent, quæ ex nobili institutione hauserat, divinitus secreto illustratus fuit, & loco profanarum scientiarum, quibus operam dabat, aliam didicit prorsus cælestem, atque assecutus est sensum horum verborum Jesu Christi: *Porro unum est necessarium. Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Qui amat patrem, aut matrem suam plusquam me, non est me dignus. Qui vult perfectus esse, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me.* Maximis his veritatibus commotus, noluit ultra librum alium præter Evangelium, neque alium præceptorem, quam Jesum. Interpellavit studiorum suorum curriculum; omnem abdicavit scientiam præter hanc crucifixi: & admirabilia hæc secutus consilia, omne scidit commercium cum mundo, toties maledictione, atque anathemate percusso, ut adhuc vivens in deserto inhospitali delitesceret. *Idem.*

Miracula, quæ Dei Filius in deserto operatus est.

Nullus est in mundo locus, ubi Dei Filius plura fit operatus miracula, quam in Deserto: illuc secessit ductus a Spiritu Sancto cum dæmone pugnaturus, & de illius potestate crudeli homines liberaturus. Ibi dies quadraginta jejunavit; & hæc adeo diuturna abstinentia spiritui nequam primas ingessit de illius divinitate suspiciones: *Ut vidit illum jejunantem, suspicatus est esse Deum.* (*Chrysolog. serm.* 12.) Ibi Angeli ministrarant ipsi, eique recepit honores, quos suis præliis meritus fuerat. Ex eo tempore solitudo semper Jesu Christo cara fuit, & eo secessit per Orationis commercium acturus cum Patre: *Erat pernoctans in Oratione.* (*Luc.* 6.) Illic coram Apostolis sese transfiguravit, deditque eis apertissima ejus gloriæ documenta, quam Beatis præparabat. Illic majora operatus est miracula, bis panes multiplicavit in populos, qui eumdem subsecuti fuerant, dedit satietatem, atque hoc prodigio sese præparavit ad illud, quod illi facturi erant in Ecclesia ad fidelium alimoniam. *P. Senault in Panegyricis.*

Quid sentiendum sit de eo, qui omnem sibi voluptatum mundi hujus usum interdicit? Bernardus de vita solitaria.

Quid vobis sentiendum videtur de eo, qui omnibus rebus caret, & nullius indiget rei in deserto; qui ædium vestrarum pompam, indumentorum luxum, conviviorum intemperantiam, sermonum vanitatem irridet, & fruens Deo, ac semetipso, in solitudine suam nanciscitur felicitatem? *Cum quo Deus est, nunquam minus solus, quam cum solus est. Tunc enim fruitur Deo in se, & se in Deo:* S. Bernardus ait. Hoc exemplo discite auditores, homini voluptatem suam, & requiem quærendam non esse in societatibus; opus esse, ut recedat a mundo, si accedere cupit ad Deum; & donec permanebit implicitus in sæculi impedimentis, illum nequaquam gustaturum esse Paradisi delicias, neque ullum habiturum esse jus ad gaudia Beatorum. *Idem.*

Christianus omnis esse debet solitarius.

At enim, inquient illi, qui propter genus, & conditionem terrenis rebus inhærent. Eo quod sumus in hominum socie-

societate, nunquamne ad societatem Angelorum licet nobis aspirare? Vita urbana, aut politica ita nocens est, ut qui regit domum, familiam, urbem, rempublicam proscriptus sit a Regno Jesu Christi, & pro publica utilitate laborantes carere debeant ea mercede, quæ Solitariis destinata est? Utique, Auditores, Eremita esse debet, qui salvus fieri vult; solitudo nos adducit in Cælum, & homo ut sit Christianus, esse debet solitarius. Ex quo Ecclesiam ingressus est, mundo nuntium misit; & Baptismus, qui est imago sepulturæ Jesu Christi, Sancta est solitudo, in qua feliciter consepultus est. *Consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem*, (*Rom. 6.*) *Idem.*

Primi fideles penitus erant a mundo avulsi, & cælestia duntaxat cogitabant. Primis fideles semet tanquam Eremitas cogitabant. Corpore tenus erant in mundo, spiritu vero, cogitatione, desiderio in Cælo erant, & cum hominibus conversantes per negotiorum commercium cum Angelis per Orationis commercium versabantur: *Conversatio nostra in cælis est.* (*Philipp. 3.*) Tertullianus olim hac usus est ratione, ut Martyres consolaretur; eisque persuasit, carcerem nullam iis ademisse ex innocuis voluptatibus eorum; quandoquidem licet libertate fruerentur, abstinebant tamen a sæculi voluptatibus, quibus æque abrenuntiaverat tam in domibus suis, quam in carceribus: *Christianus etiam extra carcerem sæculo renuntiavit.* (*Tertull. ad martyr.*) Ita mundus Christiano viro desertus est. Mortuus est omnibus ejus solatiis; omnibus illius pompis abrenuntiavit, & nisi violare velit ea, quæ in Baptismo pollicitus est, oportet, ut vivat tanquam Solitarius in Ecclesia. *P. Senault Tomo primo Panegyricorum.*

Qui solitudinem quærit, æque Deo acceptus est ac martyr. Fatendum est, Hominem, qui oculos mundi fugit, ac in solitudinem se recipit: qui plausus, & gloriam contemnit, æque Deo acceptum esse, ac Martyrem, qui dolorem superat, & spernit voluptatem. Nam pugnat cum acerrima, eaque suavissima omnium cupiditate; iis abrenuntiat, quæ magis niteot in mundo; sacrificat ea, quæ in hominum opinione sunt pretiosissima, & jugulat ea, quæ altius impressa sunt in corde filiorum Adam; ex quo necessario inferendum est, S. N. qui hæc omnia complevit, jure ad martyris honorem contendere: fuit enim in eremo, sese contumulavit in Claustro; sese mundo abscondit universo, ut fugeret gloriam. Neque putetis hoc esse relinquere modicum, cum relinquuntur honores expetiti. Illustri est ortus genere, quod illi omnia sperare permittit; mundus non habet honorem, quem hic sibi polliceri nequeat; & si sceptrum, & coronam excipias, nulla dignitas est, quæ non sit virtuti ejus inferior. Tamen has omnes sublimes spes sacrificat, omnes has nitentes dignitates relinquit, & secundum Moysis vota præfert Crucis opprobria pompæ &. gloriæ Ægypti. *Idem Tomo 3.*

Gratia Christiana Sanctis inspirat desiderium solitudinis. Cum Sancti nihil tam reformident, quam mundum, Jesu Christi gratia illis hoc desiderium inspirat, & ex quo baptismate abluti sunt, contumulari cupiant cum Jesu Christo, & hominum oculis abscondi. Desertus, qui est umbra mortis, eorum delicias constituit, & scientes, quænam intercedat ratio inter sepulcra, & solitudines (*Nunc dormirus silentio cum Regibus, qui ædificant sibi solitudines*) cupiunt esse Eremitas, ut mortui sint, & esse solitarios, ut quodammodo sint sepulti. Quærunt hanc terram oblivionis, ubi peccatores nullum amplius habentes cum illis commercium, nequeunt turbare requiem eorum, neque preces interpellare. Hoc erat Sancti N. votum, qui prætereos statui suo desertum, petebat, ut sibi liceret qualitatem suam cum illa Anachoretarum permutare; Voti reus factus est, deseruit statum suum, sibique desertum quæsivit in Insula, ne mundus ipsi negotium facesseret. Ibi suas auxit austeritates, noctes in oratione traduxit, induit se cilicio. Fertur ibi aliquot annos transegisse in horrenti illa solitudine majori cum animi tranquillitate, quam in Episcopatu; sed ubi vidit populum ejus meritis illectum accedere ad se in deserti sui latebris conquirendum; ægros ad valetudinem, mœrentes ad solatium, energumenos ad libertatem quærendam; cœpit mortem optare, ac vitæ suæ finem concupiscere, ut molestiarum curarum suarum finem inveniret. *Panegyricus S. Maglorii per P. Senault.*

Quantum nostra vivendi ratio discrepet e vita Sancti hujus in deserto. Videamus, ut erubescamus Sanctum N. in deserto; Videamus Sanctum corpori suo licet vigiliis, ac annis effæto, bellum inferentem, & metuentem hunc hostem licet infirmum, vires hujus infirmantem, ne rebellandi foveat audaciam; negantem illi necessaria, ne illi tribuat superflua, nunquam bibentem vinum, ne incontinentiæ flammam accendat. Heu! quam longe distamus ab hoc terribili vitæ genere! Quam longe discrepat vita nostra ab innocentis Eremitæ hujus disciplina! Tamen nostrum nobiscum gerimus hostem ut ille; carne, & sanguine sumus coagmentati, ut ille; eodem urdemus igne, quo ille metuebat, ne ureretur. Sed dicamus, Auditores, inimicum hunc in nobis longe terribiliorem esse, quam esset in Sancto N. Rebelli huic, qui sumptibus suis obedientiam didicerat, & ita infirmatus erat, ut larva nudis ossibus cohærens potius videretur, quam corpus animatum, si minus extinxerat, saltem oppresserat ignem impuritatis; & si quæ adhuc supererat favilla cineribus insepulta, neque fumum emittere, neque flammam concipere poterat. Sed corpus vestrum vegetum est, opipare illud saginatis; superbis vestibus operitis, magnificis ædibus excipitis; nihilque obliviscimini eorum, quæ necessaria sunt ad alendam insolentis hujus mancipii impotentiam. Ignis, qui viscera vestra exurit, quotidie accenditur alimentis, quæ illi ministratis; illum

alitis impuris lectionibus, parum honestis imaginibus, nimis libera cum mulieribus consuetudine; Oleum camino additis, ut generale incendium fiat, quo simul conflagreris. Deinde vero in Confessionibus vestris hæc auditur querela, castitatem difficilem esse; cum Dei Filius vobis illam imperavit, non consuluisse vestras vires, & credidisse vos Angelos esse, vel oblitum fuisse vos esse homines. *Idem.*

Deus eligit eos quandoque de desertis Eremitas, ut faciat eos sibi fideles Apostolos. Deus qui est admirabilis in Sanctis suis, sæpe præparat illos per solitudinem Apostolicæ vitæ muneribus. Ubi videt Eremitarum virtutem attigisse illum sublimitatis, roborisque gradum, qui illam constituit super contagiosa sæculi exempla, nonnunquam eos mundo opponit ad illius impugnanda flagitia, atque scandala, & post quam illos in solitudine efformavit tanquam in schola cælesti ad Religionis certamina; Providentia ejus fallens humilitatem servorum suorum, semper amantium caliginem, & silentium, illis suscitat occasiones, ut in medium proferant scientiam salutis, in qua illos magistros constituit. Etenim ex omnibus Domini ministris nulli ad populorum conversionem sunt aptiores, quam homines isti admirabiles, qui inter saltus, & nemora enutriti prodeunt repente tanquam divinitus demissi Cælo, ut homines vias salutis edoceant. *Ex Specimine Panegyricorum pro die festo S. Benedicti. Tomo 1.*

Idem sequitur argumentum. Id genus erat gloriosus Sanctus N. Deus, qui ex illo magnum Ecclesiæ suæ lumen cupiebat efficere, diu illam sub obscuris nubibus texit, ut majori cum luce prodiret. Sed hic thesaurus diutius terræ sepultus latere non poterat: hic flos agrorum inter spinas, quibus septus erat, sese prodidit per optimum odorem, quem circum undique effundebat. Pastores, qui in adhuc integra silvestrem hominem esse censuerunt in ea specus caligine, quo sese receperat, mox tanquam Sanctum coluerunt. Pietatis illius fama Romam usque perlata fuit. Quicumque tuto ambulare volunt in arcta via, hunc sibi deligunt ducem. Alterum videre mihi videor Joannem, qui ab ipsis usque incunabulis ductus fuit in solitudinem, ut se ad sublime Præcursoris ministerium præpararet; catervatim populos attrahit ad pœnitentiæ baptismum, quem illis prædicat. Vix Sanctus N. prodire cœpit, tanquam *lucerna ardens, & lucens*, eum illuminavit illos qui *sedebant in umbra, ac tenebris mortis. Ex Specimine Panegyricorum pro die festo Sancti Benedicti. Tomo 1.*

Sancti hujus exemplum imitari debemus, in solitudine laborare pro mundo, & in mundo ad solitudinem anhelare. Ita Sanctus N. postquam sanctificavit semetipsum in solitudine, novis efficaciter alienæ sanctificationi cooperari. Sequamur exemplum illius, auditores, & fugiamus mundum, ut ab illius corruptione præservemur. In mundum non prodeamus nisi, ut impugnemus scandala; ad solitudinem anhelemus, & in solitudine pro Mundo deprecemur. In secessu nosmet sanctificemus, in sanctitate sanctificemus alios exemplo nostro; ne solitariam vitam in otium nocens, neque vitam urbanam in profanam dissipationem convertamus. *In omnibus viis tuis cogita Deum*, Sapiens ait, *& ipse diriget gressus tuos.* (*Prov. 3.*) Nihil aggrediamur, nihil faciamus, aut dicamus, quod vel nostræ, vel proximorum nostrorum saluti profuturum non sit. Numquid jampridem hæret nobis aliquid, ut nosmet Deo totos impendere debeamus? Nondum satis nobis exploratum, compertumque est nihilum rerum terrenarum? Nondum satis nobis persuasum est, unum salutis opus unum esse illud, quod occupare nos decet? Nondum satis audivimus in hora mortis, quæ properat, omnia nobis acta, transactaque esse, præter opera nostra bona, & mala, quæ nobis manent, manebuntque? In præsentiarum deestne tempus agendi? Vita nostra inutilibus animadversionibus absumetur? Tempus agendi pœnitentiam in meditatione illam agendi impendemus? *Idem.*

Studium & sa[illegible] [illegible] esse [illegible] occupatio. Eremitarum officium est non simpliciter credere, vel scire esse Deum, illum amare, & colere, verum etiam illum penitus cognoscere, assequi lumina sapientiæ, ac intelligentiæ ipsius, ad illum in seipso videndum, & gustandum, eoque perfruendum, quid efficere potest, ut felicius hoc munere perfruamur, quam studium, & sanctorum librorum lectura, ubi Deus ipse eos alloquitur, atque tot modis erudit, & ubi Sapientia Æterna se prodit tanta in luce illis, qui per attentionem norunt pulsare ad ostium illius? Si Eremitæ destinati sunt ex ipso statu suo contemplandis divinis perfectionibus in cordis silentio, in cupiditatum suarum tranquillitate, & procul ab iis omnibus, quæ illos possent distrahere ab æternarum rerum meditatione (ut ad hanc quoque diem eximius ait hujus artis Magister) quænam illa est ex omnibus exercitationibus, quæ melius hæc illis bona procurare valeat, quam studium, atque lectura eorum tractatuum, qui ampla eorum contemplationi suggerunt argumenta, qui auctoritate sua, & ipsa impressione Spiritus S., sese ibi explicantis, silentium indicunt, qui mulcent animi affectus per unctionem ejusdem Spiritus, qui animos pascit pulcritudine, ac luce earum veritatum, quas continent, & qui jucunde sustinent attentionem, & separationem objectorum omnium sensibilium, multiplici varietate exemplorum sanctitatis, & abalienationis quæ illi proponunt? *Auctor recens.*

Difficile est [illegible] solitudinem cum Mundi [illegible] impedimentis. Mirum in modum est arduum invenire solitudinem in tumultu Mundi, expedire mentem a negotiis, quæ occupant illam, non amovere animum a Deo, ubi cum hominibus conversamur, utrique satisfacere, quod debes reverentiæ quam debes Deo, & caritati, quam debes hominibus. Ita unum ex maximis Sancti N. privilegiis, & unus ex amplissimis characteribus,

bus, quibus ab aliis Sanctis distinguitur, & una ex arctissimis obligationibus, quas suis filiis præscripsit. Si enim fieri volunt Patris sui imitatores, deserere debent quocumque solitudinem suam, ita ut nunquam magis soli sint, quam cum mundo sunt impediti; & reservantes meliorem sui cordis partem Deo, minori dumtaxat rebus creatis adhæreant. *P. Senault in Panegyricis Sanctorum, Tomo 1.*

Baptismus obligat Fideles, ut vitam vivant solitariam conformem vitæ Jesu Christi.

Baptismum est tanquam spirituale sepulcrum, ubi homo peccati sepelitur, & gratiæ renascitur: itaque prima obligatio, quam hoc Sacramentum Christianis imponit, est ducere vitam prorsus spiritualem, a sensibus avulsam, & vitæ Jesu Christi conformem; quoniam baptizantur in sanguine illius, & in similitudinem mortis ejus, ut Apostolus loquitur; sed generalis hæc obligatio fuit particularis vocatio horum fidelium, quos, ut ita dicam, eduxit Deus de aliorum hominum massa, ut sanctificaret illos in solitudines mortuos mundo. Hi non aliud respexerunt, quam Cælum; non aliam habuere conversationem quam orationem; non aliam exercitationem nisi pœnitentiam; non spem aliam, quam vitam æternam; non alium bonorum operum suorum testem, quam Deum, qui cum eorum esset objectum, merces etiam futurus erat. *Ex Specimine Panegyricorum. Tomo 1.*

Voluit Deus dare illum posteritati tanquam gratiæ prodigium, & absolutissimum exemplar ad imitandum.

Ex hoc numero fuit Sanctus N. Hic vir, quem Deus plures annos abscondit in secreto faciei suæ, ut futuris illum sæculis daret tanquam imaginem innocentiæ mortificatæ, ac pœnitentis; hic vir, vel dicam melius, hic Angelus, qui se invisibilem quodammodo præbuerat reliquis hominibus; qui habitus fuit tanquam prodigium gratiæ Jesu Christi, & vivens imago veritatis Religionis suæ, a nobis habendus est tanquam Mundo mortuus per omnimodam separationem a sæculo in solitudine, & vivens cum Christo, ut mundum ædificet. Si ipsum æterno damnat silentio, & nullam nisi in Cælis habere vult conversationem, & mundum ipsum deserit, ut sese totum Deo in solitudine devoveat. *Idem.*

Divina Providentia miram gerit curam, qui se se penitus illi tradunt.

Cur nequeo illum exhibere vobis plures annos inclusum in tumulo, a natura universa alienum, & sæculi oculis absconditum? O Domine, qui tristem consolaturus Agar errantem in Deserto, & avertentem oculos, ne morientem puerum videret, non sine miraculo fontem excitasti, qui sitim utriusque extinxit, qui exquisitas dapes, & manna cælitus demittere dignatus es in populum suum per desertum in terram promissam euntem; qui corvorum ministerio aluisti Prophetam Eliam secus oram torrentis, ubi delituerat, ut falleres Jezabel persequentem; qui panem multiplicasti, ut aleres Turbas, quæ te secutæ erant propter suavissimas divini eloquii tui illecebras, visus es Dominus naturæ attente ad vocem omnipotentis Creatoris sui; hæc potes instaurare miracula in gratiam S. Anachoretæ; sed effundere voluisti quocumque exempla virtutum illius, ita ut lumen hoc absconditum sub modio penetraret nubem, quæ celabat illum in oculis mundi. *Ex Specimine Panegyricorum.*

Satis admirari non possumus vitam solitariam, quam Sanctus hic duxit in spelunca.

Quanta nos caperet admiratio Sancti hujus viri, si liceret exhibere vitam Angelicam, quam tot annos duxit in obscuro specu, & inhospitali, ubi spiritus ejus non minus quam corpus aberat a Mundo! Quis enarrare posset raptus ejus, atque extases? Quo magis vacuus erat sæculo, eo magis plenus erat Deo. Effundebat Dominus in animum ejus cælestes delicias, ac interiores suavitates, quæ efficiunt verum gaudium, solidamque Eremitarum beatitudinem, ibique ille gustabat voluptates adeo suaves, ut de temporis quereretur pernicitate, quod aliquando illi harum consolationum delicias auferebat. *Idem.*

Recessit a Mundo non ut evitaret mortalium tædia, sed mero pœnitentiæ spiritu.

Sancti hujus nostri a Mundo recessus non fuit coactus, qualia eorum esse consuevit, qui secedunt, ut evitent tædia, atque fastidia, quæ in nobis ciet morosum ingenium societatis inimicum; & ubi post aliquot horas devotioni impensas, homo dissipatus nugis, quæ parum decent Eremiticæ vitæ sanctitatem; ubi amor singularitatis, & dominandi spiritus nos includunt in quorumdam amicorum orbe, qui nostris infirmitatibus adulantur; & ubi famosis libellis, asperrimisque censuris corripimus mundum, a quo contemnimur, & derelinquimur. *Idem.*

J. C. novit conciliare vitam absconditam cum vita publica.

Jesus Christus omnis Sanctitatis, & Sapientiæ exemplum, quo nomine a Clemente Alexandrino appellatur, vitam duxit publicam, & vitam absconditam. Voluit conversari cum peccatoribus, ut illos erudiret, quos Providentia in Mundi commercio implicat, & vivere voluit seorsim a peccatoribus, ut perfectam daret ideam vitæ solitariæ iis, quos eadem ad contemplationem appellat. Ideo in deserto suo, absconditaque vita complecti voluit omnes virtutes, quæ Eremitis sunt necessariæ: vim admirabilem resistendi omnibus dæmonis tentationibus: *Ductus est Jesus in Desertum, ut tentaretur a Diabolo*; (*Matth. c. 4.*) admirabilem humilitatem, propter quam gloriam, & Mundi honores contempsit: *cum cognovisset Jesus, quia venturi erant ut caperent eum, & facerent regem, fugit iterum in montem ipse solus*: (*Joann. c. 6.*) infatigabilem in Oratione perseverantiam, *secessit in Desertum, & orabat*. Denique generosum consilium tuendæ gloriæ Patris sui, & se præparandi ad mortem veluti victimam: *Egressus ibat secundum consuetudinem in montem Olivarum*. En quid fecerit J. Christus in Deserto, & simul ecce, quid ad illius imitationem fecerit Sanctus N. ita ut de hoc dici possit illum mortuum esse, ut mortuus est J.C. & vitam illius absconditam fuisse in Deo, ut ejusdem J.C. vita. *Ex Specimine Panegyricorum. Tomo 1.*

Sola narratio vitæ, & mortis Sancti nostri, satis esset ad peccatores convertendos.

En, Auditores lectissimi, quid sit vivere, & mori in Jesu Christo. Sola narratio vitæ, ac mortis Sancti N. plurimas gignebat conversiones. Ubi de magno hoc Eremita incideret sermo, peccatores flagitia sua relinquebant; justi excitabantur, ut se se in virtute perficerent; pœnitentes sese in exercitatione mortificationis inflammabant; mercatores negotiationes, milites arma, eruditi volumina, Reges, atque Reginæ regias ædes relinquebant. Cur ergo vitæ ejus historia non poterit nos a mundo divellere? Opus ne est, ut exemplum Magni Sancti hujus, ac tot aliorum, qui sacrificarunt quidquid in sæculo amplissimum, atque suavissimum erat, efficere nequeat, ut hæc infringamus vincula, quibus mundo vincti adhæremus? Numquid nobis non sunt causæ eædem, quæ illos excitarunt? Nunquid deest nobis earumdem gratiarum subsidium? Non ne Infernus nobis metuendus est, ac superandus Paradisus? *Idem.*

Sanctus hic mundi commercium vitavit, ut in Deo viveret.

Sanctus N. ingressus est in teterrima deserta, quæsivit penitiora vastæ solitudinis latibula, abdidit se in specum, ut hominum oculos falleret, sepelivit se in tumulo cum mortuis, ut nullum amplius haberet cum viventibus commercium, & sensim, & sine sensu moriens sibi, vivere cœpit Deo. In felici hoc secessu domuit corpus suum jejuniis, rationi subjecit cupiditates, avulsit spiritum suum a carne, & adhærens summo bono, quod amabat, feliciter inde egregias omnes qualitates expressit. Ibi docuit homines quærere solitudinem, ut ibi Deum inveniant, & refulgens *tanquam Stella Deserti* terram in Cælum convertit. Ibi dæmones prælio vicit, expulitque solitudine, quam sibi delegerant postquam ex mundi oppidis exturbati per Evangelii prædicationem acti sunt. *Idem.*

Sanctus hic Pœnitens omnes mundi curas abjecerat.

Sanctus hic Pœnitens permanebat in solitudine, omnibus sæculi curis expeditus; ibique cælesti rore pascebatur, cujus ope incessanter suavi, & frequenti divinarum rerum meditatione perfruebatur. Ne corpus mentis suæ volatum præpediret, illud jugi pœnitentia exercebat, in illud tanquam in inutile mancipium sæviens, & tanquam in reum animadvertens. Quænam erat illius esca? Jejunium. Quæ illius quies? Vigiliæ, & labor. Quod indumentum? Asperum cilicium. Ex quo infertur, duplicem Eliæ spiritum fuisse, quod spectat ad corpus, Spiritum mortificationis, quod ad animam pertinet, Spiritum orationis, & contemplationis. Utroque simul repletus fuit divinus Præcursor Joannes Baptista, ex quo in terris visus est; quapropter illum nobis exhibuit Evangelium tanquam alterum Eliam: *Et ipse præcedet in spiritu, & virtute Eliæ*. (*Luc. 1.*) Magnificum quidem elogium in paucis verbis, quibus continetur; sed licet magnificum, melius applicari nequit, quam illustri Sancto, cujus memoriam hodierna die universa colit Ecclesia. *Exhortationes Christianæ Patris Bourdalouë. Tomo primo.*

De præstantia, & magnitudine pœnitentiæ.

Fatendum est in vita austera, & mortificata non deesse magnum aliquid, & hanc non parum conferre ad Sanctitatis meritum commendandum. Eos veneramur, qui in persona sua deferunt vitæ hujus characteres; & licet ipsis nobis indulgeamus, in aliis severitatem hanc admiramur, neque credimus raram, ac singularem virtutem melius exhiberi posse, quam si repræsentetur tanquam rigida in moribus, studiis naturæ opposita, sensus, & carnis inimica. Et sane bellum hoc, quod sibimet infert homo, hoc corporis sui odium, indefessus hic labor negandi illi omnia, & generosum consilium illud persequendi, crucifigendi, destruendi, totidem sunt miracula, quæ superant nostræ humanitatis infirmitatem, & quæ non aliud habere principium possunt, quam omnipotentem Dei gratiam. Quærebat ex Judæis Jesus Christus, quid illi quærerent in Deserto, cum illuc catervatim confluerent gloriosum Præcursorem ejus visuri: *Quid existis in Desertum videre?* (*Matth. c. 11.*) Putatisne, dicebat illis, vos ibi visuros hominem mollibus vestitum? &c. *Exhortationes Christianæ P. Bourdalouë. Tomo 1.*

Sancti Eremitæ in desertum contulerunt ut facilius se sanctificarent.

Thebaidis, Nitriæque deserta, quibus ut ita dicam, tot insignes sanctitate viros debet Ecclesia, parum frequentia fuissent, nisi tranquilli eorum secessus aptiores visi fuissent contemplationi, quam urbium rumor, atque tumultus. Et quam inutile fuisset Paulis, Antoniis, atque Hilarionibus mundum deserere, ut expeditius viverent in Sancta simplicitate, quam illis præscribebat Evangelium, nisi necessaria fuisset ad adquirendam spiritus, & cordis puritatem, quam tanta cura quærebant? Neque dixerim ideo necessum est, ut omnes relinquant urbes, ut se sanctificent. Quilibet perfici potest in omnibus sæculi statibus, & conditionibus. Nemo tenetur in Desertum secedere, ut saluti prospiciat suæ: sed qui ad altiorem perfectionis gradum contendere volunt, sese omnino expediant e mundo, ne amplius ullum cum eo habeant commercium, atque ut arctius adhæreant Deo. *Sermo quintus Academiæ anno 1677.*

Anachoretæ principem tenent inter solitarios locum.

Anachoretæ semper principem inter solitarios locum tenuere propter status excellentiam, & eminentiam virtutis, & sanctitatis. S. Benedictus secundum ordinem, ac naturalem dispositionem primos Cœnobitas appellat; quoniam a Cœnobio ad Eremum gradum faciebant, & hi primum semet inter Claustra efformare debebant, & per virtutum aliarum exercitium, præcipue vero obedientiæ adquirere perfectionem, robur, & mortificationem necessariam ad feliciter

susti-

sustinendæ prælia, quæ illis in solitudine sunt obeunda. Neque ideo existimandum est, quo minus Deus, qui ubi vult, communes regulas prætermittit, in ictu oculi de medio Mundi in Desertum abripuerit electas animas, quas gratia sua roboraverat, suoque repleverat spiritu, ut innotescit exemplis S. Pauli, S. Antonii, S. Mariæ Ægyptiacæ, Sancti N. cujus hodie memoriam celebramus, aliorumque plurimorum. *Ex Regula S. Benedicti, Tomo 1.*

Tædia, & amaritudines, quæ obruit Sanctum hunc Eremitam in deserto.

Vir Sanctus hic Eremita mundo extremum vale dixit, ut se in deserto sepeliret, cum (nondum enim satis illi videbantur omnes austeritates, quas sanctum sui odium, cum Dei amore conjunctum fecerat, ut in semet exerceret) permisit, ut cor suum amaritudine repleretur; voluntas sua ariditatibus, tædiis, extremisque desolationibus affligeretur; conscientia acutissimis morsibus turbaretur, & scrupulis adeo importunis urgeretur, ut nullum quietis momentum carpere posset. Integras traducit noctes effundendo lacrimas felle amariores; pœnitentias suas iterat, onerat corpus suum recentibus austeritatibus; confugit ad sacramenta; producit preces suas; & nihilo minus lucem invenire nequit in tenebris, neque animæ suæ lætitiam reperire. Crescunt illius tumultus, & sollicitudines, vel ut melius dicam, crescunt agones illius, et tentationes augentur: videt se exagitatum importunis persecutionibus Dæmonis, qui jugibus desperationis cogitationibus illum torquet. *Ex Panegyricis P. Texier. Tomo 2.*

PRO COMMUNI CONFESSORUM POENITENTIUM.

MONITUM.

Hoc Pœnitentium nomine, quod in primitiva Ecclesia locus erat a communi Fidelium loco distinctus, de illis verba facere intelligimus qui fidem abnegaverant, aut flagitiosam, & abnormem vitam duxerant, qui tamen per Domini gratiam, atque misericordiam ad efficum ab errore conversi, humiliter se se Canonicis pœnis, atque animadversionibus subjiciebant, & ad non modicum tempus a reliquo Fidelium cœtu sepositi permanebant. Hæc autem exigebat Ecclesia pro peccatis enormibus, publicisque, donec post publicam satisfactionem illos in partem admittebat Sanctorum Mysteriorum, quæ illis negabantur, nisi in gratiam cum Ecclesia rediissent, ac sinceræ, veræque pœnitentiæ specimen dedissent. Hinc factum est, quod complures eorum per singularem Dei gratiam, cum essent antea peccatores insignes, evaserint admirabili sanctitate viri; & postquam Ecclesia illos Anathemate percusserit, & in eos tanquam impios animadverterit, deinde tanquam Beatos coluerit; eorum pœnitentia facta fuerit æque gloriosa coram Deo, ac eorum crimina eos in oculis hominum dehonestaverant. Non est cur admodum in Scripturis, Sanctisque historiis versati simus, ut ingentem Sanctorum id genus numerum inveniamus, quorum elogium sub Pœnitentium nomine celebrari potest.

Modo licet Ecclesia justis de caussis plurimum de hac veteri disciplina remiserit, Dei tamen justitia nihil de jure suo relaxavit. Hæc sibi vult in hac, vel altera vita ad extremum quadrantem satisfieri, cum hoc tamen discrimine, quod qui pœnitentiam suam in alteram differunt vitam, in aperto versantur periculo nunquam pœnitentiam agendi: ii vero, qui in hoc ipso Mundo fructus faciunt dignos pœnitentiæ, non solum Dei justitiam vitæ austeritate mulcent, verum etiam sæpe ad eum sanctitatis, gloriæque gradum in Cælo perveniunt, quo non pervenissent, si nunquam flagitiosam vitam duxissent. Non desunt plurimi, qui hac via se se sanctificarunt: sed quos aliunde cognoscere non valemus, nisi ex pœnitentiarum suarum asperitate; qui unicus titulus satis est ad eorum exornandum elogium sermone satis utili, ac frugifero, pro quo hic non arctam rerum suppellectilem suppeditamus.

PRO COMMUNI CONFESSORUM

Pœnitentium.

Tria omnino dolore afficere debet lacrimas ex oculis nostris.

Ratio traducendi in sancto mœrore dies nostros, est concipere, et assequi mente, quid sibi velit peccasse; tunc enim non in solo dolore, & mœrore subsistimus, sed erumpimus in ploratus, lacrimas effundimus, & carnis austeritatibus maceramur. Hæc tria necessaria sunt, ut vivamus sicut perfectum decet Pœnitentem. Primum fovendus est in imo corde extremus dolor patrati sceleris; secundo lacrimæ fundendæ sunt, vel saltem ingemiscendum est coram Domino; tertio caro mortificanda est per eas pœnas, quæ singulorum viribus, atque statui aptiores existimantur. *Abbas de Jarry.*

Lacrimæ, quas fundimus in obitu consanguineorum, aut amicorum, sunt inutiles.

Inutiles lacrimæ, quas consanguinei, vel amici mors, aut temporalis alicujus boni jactura elicit. Hæ quidem facerent, ut jacturam sentirem, illam autem non repararent; ex tantum lacrimæ, quibus eluam peccata mea, jacturam a me factam sarcire possunt. Sum ex illis miseris, quibus permittit Deus consolationem, nisi amplius sæculi voluptatibus me abdidero, si inutiles nugas contempsero, si omnia magnitudinis, & fortunarum meditamenta abdicavero. Sacrificium hoc non potest esse difficile cognoscenti pretium lacrimarum pœnitentiæ. *P. Segneri Tomo 5, Meditationum.*

Lacrimæ pœnitentiæ, quas Magdalena, & S. Petrus effuderunt, ortæ sunt eorum pœnitentiâ.

His pœnitentiæ lacrimis peccatrix Magdalena se abluit, & sanctus Petrus emundatus est; sed oportet, ut salutares contritionis aculei, qui has lacrimas eliciunt, in corde per gratiam defixi sint, & gemitus, qui peccati sordes eluunt, manent ex fonte divino; quia animæ justificatio effectus est supernaturalis, qui non nisi a supernaturali caussa producendus est. Hujusmodi fuerunt sancti Petri lacrimæ; ex contrito illius corde, & divino Domini sui obtutu, tanquam salutari quodam jaculo confosso effluxerunt, cujus vi pus, & venenum vulneris adhuc recentis manavit; *& egressus foras flevit amare.* (*Matth. 26. & Luc. 22.*) Lacrimarum amaritudo conjuncta fuit cum copia. Quod per voluptatem ingreditur in cor, non nisi per dolorem potest emergere. Hinc fons lacrimarum, qui post peccatum ejus obortus est, ad mortem usque fuit inexhaustus. Traditio testatur, hos lacrimarum rivulos, jugiter ex oculis ejus fluentes, in genis illius effodisse visibiles notas doloris ejus: adeo illi persuasum erat, satis esse semel peccasse, ut fletibus æternis peccatum delendum sit. *Satis est peccasse semel ad fletus æternos, Idem.*

Propheta excitat ad effundendas coram Domino lacrimas.

Jeremias secundo lamentationum suarum capite, ita loquitur ad populum Israel: *Deduc quasi torrentem lacrimas per diem, & noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui: consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum; effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.* (*Thren. 2.*) Propheta per hæc verba Judæos excitat ad pœnitentiam, quia graviter læserant Deum, & quia post excidium Jerusalem captæ, direptæque a Rege Babylonis, adhuc reliqui erant anni septuaginta molestissimæ captivitatis; ostendit illis veram pœnitentiam requirere gemitus, & ploratus; & nihil addi posse videtur iis, quæ dicit: *Deduc quasi torrentem lacrimas.* Satis esse non putat lacrimas aliquot, sed tanta in copia lacrimas jubet effundi, ut æquiparari valeant torrentibus, cum impetu fluentibus, ac omnia secum trahentibus. Jubet etiam bis fluere *per diem, & noctem*, ut ostendat, lacrimas has nequaquam cessare debere, quod prorsus oppositum est torrentibus, qui celeri quidem cursu feruntur, sed quam primum exarescunt. Oportet igitur ut lacrimæ torrentis habeant rapiditatem, & perennem fluminum cursum. Plorare *per diem, & noctem* ex Prophetæ sententia non aliud est, quam a plorando non desistere. Quapropter addit: *non des requiem tibi:* Ne somno indulgeas; neque enim quiescendi tempus est, cum Dominus sublata manu percussurus est te; lacrimare, incessanter implora divinam misericordiam suam non verbis quidem, sed lacrimis, non lingua, sed oculis. Hic enim orandi modus magnas habet vires ad iram supremi judicis flectendam. *Cardinalis Bellarminus in Opusculis.*

Quando & quo doloris sensu plorandum est.

Sed quoniam infirmitas humana aliquam requirit requiem, admonemur, ut saltem aliquam noctis partem vigilemus, quod tempus maxime proprium est vacandi orationi, & gemendi coram Deo: *Consurge*, ait Propheta, *lauda in nocte*; videlicet cum modicum quieveris per diem, indulge orationi, & ne expectes donec admodum processerit nox: *Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini*; hoc est contere illi peccata tua, ita emunda cor tuum, ut nihil reliquum supersit; sicuti ne una quidem aquæ gutta superest in vasculo, quod evacuatum est. Hoc enim tempus est inveniendi gratiam coram Deo, confitendo patrata scelera; & humiliter, & cum lacrimis profitendo, te pœnae meritum esse, ac dignum esse, qui puniaris. S. Ambrosius loco huic hunc tribuit sensum: *Effunde* ait, *cor tuum in conspectu Domini.* Sed non satis est amaris fletibus nostra eluere peccata; illa etiam fratrum nostrorum ploranda sunt, & quantum per nos fieri potest, eorum conversioni conferendum est. *Idem.*

Homo afficitur morte propria in fletu, quam gratia.

Lacrimis profequi debemus gratiæ jacturam, & animæ nostræ mortem. Qui vidit filium suum morientem, aut quæ virum suum, summo tantum mortis illorum dolore conficiuntur; nos vero, qui peccatis nostris Cæli jacturam facimus, ne advertimus quidem. Eos, quicumque tandem illi sint, non pudet testari immensum dolorem suum, se se prostrant humi, amaras emittunt lacrimas, vestes mutant, & sordidati ingemiscunt. Non cogitant amplius, se in deliciis innutritos fuisse; non timent, ut maciem contrahant, ac dolori indulgentes incidant in morbum. Molles feminæ sustipent ea, quæ maxime fastidium creant, & marem, virilemque animum præseferunt. *S. Chrysostomus in Opusculis.*

Quomodo S. hic ostenderit tradidit documenta vera & sincera pœnitentiæ?

Cordis, & vitæ mutatio adeo est de essentia pœnitentiæ, ut ipsi quoque Hæretici nobiscum consentiant, & hac in re non differant a Catholicis, nisi quatenus in hoc ipsi constituunt omnem essentiam, & obligationem, nobis asserentibus hanc partem esse dumtaxat; sed cui ut plurimum adeo præpostere satisfacimus, ut libenter affirmarem, eodem tempore, quo Hæretici illius destruunt naturam, sæpe Orthodoxos praxim evertere; nunquam enim minus sinceræ visæ sunt conversiones, nec minus veræ morum, vitæque mutationes. Abusus qui hac in re succedunt, eo procedunt, ut inutilem efficiant supremam malorum omnium medicinam, & unicam salutis nostræ spem diruant. Cum autem Sancto Pœnitenti nostro explorati compertique essent omnes isti abusus, nemo fuit, qui speciosiora dederit veræ, sinceræque conversionis documenta. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Theologorum de Pœnitentia sententia.

Jure optimo dixerunt Theologi, Pœnitentiam esse justitiæ divinæ effusionem, & præcipuum illius munus esse acuere peccatorem in seipsum, eumque cogere, ut in se animadvertat. Profecto Pœnitens non aliud est, quam homo irritatus, quærens Dei gloriam, & ulciscens contumelias, quæ in ipsius personam illatæ fuerunt. *Quid est aliud homo pœnitens,* S. Augustinus ait, *nisi homo sibimet iratus?* Ægre se ipsum sustinet, quia se nocentem videt; & perinde ac suus esset judex, & carnifex, excogitat nova quotidie supplicia, ut se ipsum puniat. Cum ejus augetur iracundia, de dolore gradum facit ad mortem, & qui in scelus admittas, innocuam artem invenit efficiendi, ut quidquid in se displicet Jesu Christo, moriatur. Conatur enim delere omnes reliquias peccati, quas a primo Parente accepit. Occidit per pœnitentiam veterem hominem, confugit ad mortificationem, deficiente Martyrii occasione, & minime valens vitam perdere inter supplicia, eam breviorem efficere studet per jejunia, atque vigilias. *Veterem hominem*, Guerricus Abbas ait, *cum actibus suis aliquis pœnitentia interficit.* (*Sermone de Pœnitent.*) Et S. Bernardus, *perdit animam suam sive ponendo eam, ut martyr, sive affligendo, ut pœnitens.* (*Bernard. serm. 30. in Cantic.*) Denique in excessu iræ suæ eligit sævissimum mortis genus, ac se ipsum damnat ad subeundam honoris, ac vitæ jacturam, in ipsum cruci configens. *Christo confixus sum Cruci.* (*Galat. 2.*) Ubi S. Joannes Chrysostomus inquit, duo magna efulcere miracula visa sunt, quæ stuporem fidelibus injiciunt; Quorum primum est, pœnitentem vivere, quia resurrexit: alterum vero, mortuum esse, quia crucifixus est: *declaratque duplex miraculum, alterum quod crucifixus est, alterum quod vivit, & quod vivens, ac ipse simul crucifixus est.* Pœnitentia nequit longius procedere, nihilque ultra exigit a peccatore, ubi illum contra se ipsum animavit, ejusque manibus usa est ad occidendum illum innocuo parricidio, & affixit illum Cruci, ut justitiæ divinæ faceret satis. *In Panegyricis P. Senault Oratorii. Tomo 3.*

[illegible]

Sanctus hic vir nulli pepercit rei, ut se puniret, & mortificaret abdicaret?

Ex omnibus Pœnitentibus, qui has omnes diversas tentavere vias, nemo diligentius, austeriusque id fecit, quam Sanctus N. cujus festum diem hodie recolimus. Si enim attentius ad examen revocaveritis primos conversionis ejusdem annos, videbitis hominem iratum sibi, nihil sibi parcentem, sibi recusantem non dico superflua, sed necessaria, corpori suo indicentem bellum, quasi hosti infestissimo; dies in jejuniis, noctesque in vigiliis traducentem, & in omnibus actibus æquissimam ultionem suam præferentem. *Idem.*

Quomodo Sanctus hic ad mortis tædium, & pœnitentiam confugit?

Sanctus Noster sciens Pœnitentem mortem dolori adficere debere, omnes mortis occasiones inquirit, eamque illam in Martyrio nequeat invenire, confugit ad mortificationem, quæ non aliud est, quam diuturna mors, eaque austera. Ut enim sic S. Bernardus ait, si hoc supplicii genus non ita crudele est, ac illud, quod Martyrum constantiam exercet, faltem est prolixitate molestius: *Quamquam est genus Martyrii spiritu facta carnis mortificare, illo utrum, quo membra caeduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius.* (*Bern. serm. 30. in Cantic.*) Verum quis melius novit rigorem diuturnitati supplicii hujus conlocare, quam hic Sanctus, quandoquidem quotidie recentem excogitabat austeritatem ad corpus, spiritumque suum mortificandum? *Idem.*

Mundo festis est admirari eos, qui ab gaudio amplectuntur cruces, & mortificationes, sed illos sequi, & imitari detrectant.

Cum Calvariæ Philosophia eo sublimior est, quo austerior; longe plures habet admiratores, quam Discipulos; & nisi in Crucis schola fuerint innutriti, non ita facile illius assequuntur præcepta. Vult enim peccatorem non solum mundo emori, sed etiam crucifigi. Vult illum amare, & in pretio habere omnia, quæ mundus contemnit, & odit; & e contra odisse & contemnere quidquid Mundus amat, & habet in pretio. Opus est, ut cruces sint mutuæ, ut & mundo pœnitens crucifixus sit, & mundus pœnitenti, *Omnia quæ mundus amat, crux mihi sunt*; ut quidquid diligit mundus illi supplicium sit; ut honores, opes, voluptates ille perhorrescat, & quæ Mundus cruces putat, castas delicias esse arbitretur; illas diligenter requirat, libenter amplectatur, iisque toto adhæreat affectu. *Idem.*

De exiguo pœnitentium numero in Ecclesia.

Pauci pœnitentes, & crucifixi in Ecclesia inveniuntur, & si aliquot Sanctos excipitis, inter quos Sanctus Noster insignem locum promeritus est; non multos video, qui cum S. Paulo dicere valeant: *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* (*Galat. 6.*) Non desunt, S. Gregorius ait, qui carnem suam mortificant, & qui ad mundi gloriam anhelant; qui jactitare possunt, se crucifixisse corpus suum; sed simul fateantur necesse est, se per ambitionem mundo vivere. & quin ibi crucem suam perquirant, se voluptatem, ac opes inquirere. *Qui corpus macerat, sed honoribus anhelat, crucem carni intulit, sed mundo per concupiscentiam pejus vivit.* (*Gregor. l. 8. Moral. c. 26.*) Sed pauci inveniuntur, hic idem Pater addit, qui crucifixi sint mundo, & quibus mundus sit crucifixus; qui non amant amplius Mundum, & quos mundus non amplius diligit; qui mundum horreant, & quos horreat mundus, adeoque pauci sunt pœnitentes. *P. Senault in Panegyrico Sancti Francisci.*

[illegible]

Vera imago Pœnitentis.

Non ne hæc vera est Sancti N. tabula? Contemnit mundum, & a mundo contemnitur; ille mundum pati nequit; neque illum mundus; se se mutuo affligunt, & alterum vicissim se crucifigit; & quasi mundus factus esset Sancti hujus carnifex, persequitur illum, & voci compos sui non est, nisi eum suffixerit cruci. Illum enim tanquam insipientem traducit, in ludibrium vertit, & omni contumeliæ genere afficit. Videri ne potest bellum apertius, odium crudelius, & magis furens persecutio? *Idem.*

Verus Pœnitens mundi placitis adversatur.

Verum si mundus Sanctum hunc crucifigit; Sanctus hic non parcit mundo. Per Evangelii placita perniciosa mundi placita evertit: austeritate pœnitentiæ noxias illius voluptates condemnat; cilicii sui humilitate vestium pompam redarguit, ac tandem mundum crucifigit condemnans quidquid mundus veneratur. Severiusne id facere poterat quam cum tot exercuit severas mortificationes, quæ illum verum Jesum Christi imitatorem efficiebant? Non ne hoc erat sapientem Crucis stultitiam restituere? Non ne hoc tandem erat insanam mundi Sapientiam damnare, illam Cruci suffigere, quemadmodum Jesus Christus olim damnavit, & peccatum suffixit? *Idem.*

Homo, qui agit pœnitentiam, Dei Justitiam prævertit, illam ultro in semetipsum exercens.

Homo agens pœnitentiam Dei fungitur officio, ejusque locum tenet sua peccata condemnans. Illa igitur cum omni severitate damnare debet; hæc prima est conclusio. Homo agens pœnitentiam simul est & judex, & reus; hoc est judex a Deo constitutus in causa sua, in qua in severiorem partem debet inclinare. Hæc altera conclusio est. Homo agens pœnitentiam fert judicium a quo datur provocatio ad superius judicium; cujus sententiam sine illa relaxatione subire debet. Hæc tertia conclusio. Homo autem plures ne ob causas in semet debet esse severus? *Ex primis Sermonibus P. Bourdaloue Tomo 3.*

Peccator pœnitens sui ipsius Judex est.

Peccator vere tenet locum Dei, cum se per pœnitentiam judicat; & hoc Tertullianus innuebat per emphatica verba illa: *Pœnitentia Dei indignatione fungitur.* Quid est Pœnitentia? Virtus est, quæ in nobis fungitur munere justitiæ, vel potius iracundiæ Dei. Fingite vobis, S. Ambrosius inquit, Deum instituentem pœnitentiam pactum fecisse cum homine, cum illo egisse, eique dixisse: opus est, ut aut ego judex sim peccati tui, aut ut tu ipse contra te judicium feras. Tibi optionem relinquo; alterutrum evitare non vales; peccatum enim tuum pœnam meretur; sed alteruter satis erit. In te igitur est, esse judicem tui; si enim temet per pœnitentiam judicare volueris, mihi nulla erit amplius actio in te; alioquin nisi ipse volueris exercere in te ipsum judicium hoc, jus meum mihi manebit, & tanquam Deus, tenebor mihimet jus dicere. Hæc Deus; sed quo in Scripturæ libro ita loquitur Deus? Nescio equidem quot in locis Veteris, novique Testamenti, præcipue vero per sanctum Paulum, nobis dicentem: *Quod si nos dijudicaremus, non utique judicaremur a Domino.* (*1. Cor. 11.*) *Ex primis Sermonibus P. Bourdaloue Tomo 3.*

[illegible]

Bona, quæ inveniuntur in corpore pœnitenti Sancti hujus.

Multa inveniuntur bona in terris in corpore pœnitenti Sancti hujus. Hoc est adeo subjectum spiritui suo, ut nunquam rebellet adversus ipsum; sine murmure obedit omnibus voluntatibus ejus. Pœnitentia fidelis gloriæ imago illud ita subjecit, ut nullus in eo deprehendatur motus molestus, qui justorum patientiam exerceat, & qui ex eo non eliciat, ut olim ex S. Paulo, votum illud cum suspiriis, & ejulatu: *Quis me liberabit a corpore mortis hujus?* Videtur Beatus hic non manducare amplius ex necessitate, sed ex potentia, alimenta huic non esse amplius necessaria; & si vescitur, non vesci, ut suis satisfaciat necessitatibus, sed ut evitet mundi gloriam, & laudem. Nullum habet amplius commercium cum hominibus, & aures illius, quæ non audiunt amplius verba nostra, singulis noctibus audiunt concentus Angelorum, quibus recreatur. Sed ut vobis liqueat nullam ei gloriosi corporis deesse qualitatem, sciatis oportet, eum tantum resurrectionis Domini sui esse participem, quantum crucis ejusdem particeps fuit. *Ibidem.*

S. hic Pœnitens sibi blanditus non est in sua pœnitentia.

Satis omnibus persuasum est, ad veram peccatorum pœnitentiam faciendam, & consequendam eorum veniam sincere peccatis esse abrenuntiandum, & credere volo neminem ad Pœnitentiæ Sacramentum accedere, qui non habeat desiderium, &

re

re ipsa non curet inire consilium pœnitentiæ peragendæ, finetiquo scit confessionem inutilem futuram. Sed prima illusio, quam deprehendo, & quæ omnium est vulgatissima, hæc est quod hoc consilium semper in consilii natura consistit, & determinatio, quæ stabilis, ac firma videtur, quæ etiam exprimitur fallacibus verbis, quæ & Confessarium, & pœnitentem illudunt, simplex semper est determinatio, non autem effectus. Nobis autem blandimur, nobis verum esse vitæ mutandæ propositum, & ab omnibus flagitiis abhorrendi; sed cum effectus non subsequatur propositum, consilium hoc ut plurimum chimœricum est. Hac in re Deum fallere non possumus, qui renes scrutatur, & corda, sed plerumque nosmetipsos decipimus accipientes cogitationes mentis nostræ pro affectionibus cordis, & nostræ imaginationis commenta pro veris voluntatis nostræ consiliis. E contra si ad examen revocaverimus Sancti hujus Pœnitentis factum, intelligemus, illum sibi nequaquam blanditum fuisse & fideliter pro virili parte quantum in ipso erat, contulisse veræ, sinceræque pœnitentiæ. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Pœnitentia propriorum criminum facienda. Siscitabimini, quænam vobis instituenda sit peccatorum vestrorum pœnitentia, & respondebo vobis, ut olim Jesus Christus mulieri adulteræ: *Nec ego te condemnabo: vade, & jam amplius noli peccare.* (Jo. 8. 11.) Magna pœnitentia vestra erit ferre patienter mala vestra; configi in cruce cum Jesu Christo; ab hac vita vos convellere in statu tristi, & molesto, in quo sit adeo fragilis; eamque, si opus fuerit sacrificare Deo cum humili fortitudine. O quam bona pœnitentia est sese tenere sub manu Dei inter vitam, & mortem! Nonne hoc est reparare omnia vitæ crimina, patientem esse in doloribus, & præsto ad subeundam, ubicumque Domino placuerit, vitæ hujus jacturam, qua adeo perperam abusi sumus? *Ex Epistolis Domini Fenelon Cameracensis Episcopi de variis Religionis argumentis.*

Magnus hic Sanctus est prototypus pœnitentiæ qui nobis ostendit placita Evangelii non esse ardua, & difficilia. Intuemini in Sancto hoc Pœnitente viventem crucifixi Salvatoris imaginem; ex vita ejus discite nihil esse in Evangelio, quod amor facere nequeat, severissima Evangelii instituta facillima esse iis, quibus aliquid fortitudinis inest: mortificari posse corpus non sine aliquo voluptatis genere; relinqui posse divitias, & in ipsa paupertate copiam inveniri; contemni posse honores, & sibi nominis famam conciliare; bajulari posse crucem, & in ea delicias invenire; denique glorificari posse, postquam crucifixus fueris; quandoquidem Sanctus N. adeo feliciter crucem cum gloria conjunxit. *Panegyricus S. Francisci apud P. Senault.*

Caussæ quæ prætexitur, ut nosmet a pœnitentiæ officiis dispensemus. Cum vobis exhibetur Dei Filius minus habens clavis terebratas, & caput spinis coronatum vestram caussamini imbecillitatem, atque illius potentiam; dicitis illum Deum fuisse, vos autem homines esse; illi æque facile fuisse dolorem superare, ac dæmonem vincere, & ob futiles has caussas vosmet ab officio vestro dispensatis. Sed quid dicetis de vobis proposito exemplo? Quid dicetis de hoc Pœnitente crucifixo, quem vobis ob oculos posui? Nonne homo erat, uti vos? Nonne iisdem circumdatus erat infirmitatibus; & illius anima licet generosa, non ne non secus ac vestra in fragili, mortalique carne erat inclusa? Attamen ille toto vitæ suæ tempore egit pœnitentiam, sensibus suis negavit, non equidem dico, eorum desideria, sed necessaria. Excepit ille corpus suum tanquam infensissimum hostem, vixit in omnium contemptu, in paupertate, in dolore, atque ad virtutis cumulum, gestavit Crucem, ac vulnera Domini sui. *Idem.*

Timendum nobis est, ut S. hic Pœnitens aliquando nos accuset, & damnet. Non veremini ergo, ut vos aliquando crucifixus hic vos damnet, & Sanguis de vulneribus ejus defluens sit attamentum illud, quo scribatur, vel signetur justa mortis vestræ sententia? Vobis mihique magis reformido Sancti hujus, quam ipsius Jesu Christi plagas. Hæ pro nobis quidem misericordiam deprecantur, illæ vero contra nos ultionem deposcunt. Hæ nostrum nobis ingrati animi vitium exprobrant; sed illæ nostram exprobrant ignaviam. Hæ nobis suggerunt excusandi modos: illæ hos nobis eripiunt, nosque erudiunt, si minus ea patimur, quæ passus est N. nobiscum tantum nobis esse succensendum. Petamus igitur participes fieri passionum ejus; oremus, ut ille nobis sua stigmata inurat, & pœnitentiæ amorem inspiret. *Idem in Panegyrico S. Francisci.*

Pœnitentia est æternarum pœnarum compendium. Ignorare nemo potest pœnarum æternitatem deberi, & paratam esse uni tantum mortali peccato; & hanc æternitatem nulla ratione evitari posse nisi per pœnitentiam. Igitur pœnitentiæ magnitudo secundum hanc mensuram æstimanda est. Sceleribus nostris æternum meriti sumus supplicium; nobis per pœnitentiam efficiendum est, ut eruditus quidam Auctor ait, quoddam veluti *Compendium ignium æternorum.* Si igitur compendium est, eorum æternitatem exprimat necesse est durationis diuturnitate; compenset opus est inutiles damnatorum desperationes suspiriis, & vivæ, sinceræque pœnitentiæ doloribus; ignibus, ac tormentis loci hujus suppliciorum subroget jejunia, cilicia, aliasque severitates, quas verus dolor inspirat; verbo, hæc pœnitentia aliqua cum similitudine facere debet, quod Divina faceret aliquando justitia, si ita miseri essemus, ut illam nollemus prævertere: *Compendium ignium æternorum.* Scio equidem in compendio non requiri totam extensionem ejus rei, cujus compendium est; verum nonne compendium hoc omnes continere debet proportiones rei ipsius? Ita sicuti per nostrum scelus promeriti sumus maximum omnium suppliciorum; opus est, ut pœnitentia, quæ justitiæ locum tenet, nobis inferat pœnam, quæ ratione habita vitium nostrarum maxima sit omnium pœnarum: alioquin timendum est, si minus pœnitentia nostra, quæ divinæ justitiæ supplementum est, quo nomine ab erudito Theologo appellatur, non satis fuerit congrua, Deus vicissim justitia sua nostræ suppleat pœnitentiæ; videlicet suppleat ignaviæ nostræ, atque tantum in nos severitatis exerceat, quantum in nosmet in præsentiarum indulgentiæ adhibemus. *Ex Dominicali Auctoris Sermonum in omnia argumenta. Tomo 1.*

De gaudio, quod in cælo gignit peccatoris conversio. Nihil peccatoribus majus solatium, aut confidentiam, vel conversionis celeritatem afferre potest, quam Evangelii Parabola. Salvator pluribus in locis testatus fuerat singularem suam erga peccatores benevolentiam, salutis eorum desiderium, sollicitamque curam eos convertendi; verba, facta, parabolæ, omnia prodebant viscera misericordiæ divini hujus Salvatoris. Non veni vocare justos, ajebat ille, sed peccatores; bene valentibus non est opus medico; ægris pharmaca propinantur. Si peccatoris imaginem nobis adumbrat in evagatione filii prodigi, suam quoque proponit in optimo libidinosi hujus filii parente, qui illum alacriter cum tanto gaudio, festinatione, hilaritate excipit, ita ut fratri conflaret invidiam. Denique mysterium Incarnationis Verbi, nativitatis Domini, vita ejus mortalis, & mors valida sunt argumenta illius amoris, quo Deus complectitur homines, & desiderii illius, quo peccatorum salutem quærit, & urget; sed duplex parabola, quam in hoc proponit Evangelio, superare videtur quæcumque alia misericordiæ suæ monumenta. Se Patrifamilias comparat, centum oves habenti; qui summa sollicitudine earum curam gerit, omnesque peramanter complectitur; nihilque intentatum relinquit, ne earum quævis aberret. Ipse eas agit in optima pascua, & arcet lupos ab ovili. Nihilominus, licet omnem vigilantiam, & curam adhibeat omnem, una earum deerat: Bone Deus! quænam tunc amantissimi Pastoris cura est? quid non agit? Quem laborem non aggreditur, ut deerrantem inveniat, & reducat in pascua? Diceres salutem ovium nonaginta novem, quæ reliquæ in ovili supersunt, tantam illi non afferre voluptatem, quantum affert dolorem unius jactura. Relinquit alias unam illam quæsiturus, qua inventa, quænam ejus est lætitia, quæ voluptas? Quin huic subirascatur, agatque illam ante se, ut intra septa cogat, imponit eam in humeris suis, ut eidem itineris laborem auferat, & suavi hac onustus sarcina triumphantis instar in ovile suum ingreditur; neque satis esse putans illam recuperasse, vult omnes amicos suos gaudii sui participes fieri. Salvator amabilis sub hac imagine seipsum describit. Invenite, fingite vobis argumentum, colores, locutionem, schema aliquod magis aptum ad suavem nobis confidentiam injiciendam. En aliam parabolam, quæ non minorem grati animi sensum, & conversionis desiderium in peccatore ciere debet. Mater familias argenteum nummum amittit; quæ e summo dolore conficitur. Quot se non torquet laboribus, ut illam inveniat! Lucernam accendit, omnia evertit loca, omnem sus deque domum evertit, omnes scrutatur angulos, donec tandem invenit illam. Quæ tunc animi exultatio, quæ gaudii significatio, qui intemperantis lætitiæ clamor! Diceres, illam omne bonum suum, quod amiserat, reperisse: Ita, Dominus addit, gaudium erit in cælo ob reditum, & conversionem peccatoris, qui cum per peccatum interiisset, tandem gratiæ victas dat manus. Post hæc autem adhuc aliæ expetuntur caussæ, ut quis se convertat? *P. Croiset in Asceticis. Tomo 5.*

Peccator differens conversionem excusari nequit. Peccator est inexcusabilis si post adeo urgentes sollicitationes, tantamque Dei benevolentiam se non convertit, & differt adhuc pœnitentiam. Quam enim prætexere caussam potest suæ pertinaciæ? Quantulumcumque adhuc religionis superstit; potestne quis ignorare periculum æternæ infelicitatis, si velit adhuc vivere in peccatis? Nisi hoc ignoretur, quid retinere potest hominem, cui superest adhuc lux recti sensus, & aliquod religionis principium, ne ruat in præceps, tunc etiam, cum tenditur ei manus, quæ retrahat illum; quid inquam illum retinere potest in statu peccati, cum etiam Deus illi suam exhibet gratiam? Numquid severitas Dei jure irritati flagitiis, & sceleribus ejus? Sed tandem potest ille non prævidere gaudium, quo universa Cælorum patria exultabit propter illius conversionem, reditumque, post hanc Evangelii nostri parabolam? Poteratne Salvator aliquid dicere aptius ad sedandos furores nostros, ad timorem nostrum auferendum, ad levandum ruborem nostrum, nobisque immittendam in misericordia ipsius confidentiam, quam hanc parabolam? Cælum universum magis gavisurum est nostra conversione, quam justorum perseverantia. Deus ipse, ut ita dicam, sibi gratulatur de reditu nostro ad se. Quantum terribilis est peccatori in peccato morienti, tantum suavis est, compatiens, misericors, præveniens, indulgens peccatori peccata sua in hac vita detestanti. Mors in peccato ignes æternos accendit, & Dei provocat iracundiam, armat ultionem illius in omnem æternitatem contra peccatorem in peccatis morientem; conversio autem peccatoris, sincerus illius dolor, & pœnitentia examinat iram Dei, iterum accendit omnem illius benevolentiam erga peccatorem, efficitque, ut omnium criminum illius obliviscatur. Et post hæc differtur conversio? Peccator adhuc vivit, & moritur in peccato? *P. Croiset in Asceticis Tomo 5.*

Quo Dominus magis misericors est, eo peccator obstinatior est, & &c necatur. Quo magis Dominus erga peccatorem misericors est, eo nocentior peccator est, si in sua rebellione persistit contra Patrem adeo bonum; nihil melius ostendit justitiam adeo severi supplicii, quo Deus ita pertinacem punit nequitiam, quam impia

impia peccatoris in peccato obstinatio. Scrutamini sensum parabolæ, quæ tantæ consolationis repleta est. Tandiu, ut ita dicam, mœrore affecistis Cælum universum impurissimo vivendi genere: hodie potestis Cælum universum afficere lætitia per sincerum conversionem vestram ad Deum. Ne cunctemini ergo, neque differatis ad horæ dimidium, neque ad breve momentum afferre Sanctis Angelis lætitiam vobis utilissimam futuram. Si nondum temet convertisti, convertere, hoc ipso temporis articulo per actum perfectæ contritionis, & per integram confessionem. Si jam te convertisti; instaura conversionem tuam interiori pœnitentiæ renovatione, & recentibus actibus Contritionis sæpe per singulos dies repetendis. Tibi non sufficiat solus conversionis affectus; illam per effectus proba, præbe hodierna die recentia illius argumenta sive per ampliorem confessionem, sive per officiosam visitationem illis præstitam, cum quibus in gratiam redisti, sive per opera misericordiæ. Elice professionem magis apertam pietatis, & sanctimoniæ. Non vulgarem eroga eleemosynam animo reparandi quidquid injuste fortasse peccaveris, licet te fallas. *P. Croiset in Asceticis Tomo 5.*

Sensus veri Pœnitentis.

Quo magis me attollere conabor, eo minus in decidendi discrimine versabor; & quo magis ad id contendam, quod sanctissimum est in officiorum meorum observantia, eo minus metuam ne in iis, quæ magis essentialia sunt, deficiam. Verum licet hoc ineam consilii, quod coram te, & non sine gratia tua capio, non audeo asserere me illud caste, integreque in conspectu tuo servaturum. Donec vixero, plurima mihi excident errata; & donec mortali hoc corpore indutus ero, nimia tristes humanæ conditionis effectus experiar; verum saltem proponens ea semper facere, quæ superent ea, quæ facere teneor, me in eum statum adducam, ut non deficiam in iis, quæ majoris momenti sunt, & invigilans sanctificationi meæ, effugiam occasionem, ac periculum memet prævertendi. *P. Bourdaloue in spiritualibus recessibus.*

Comparat J.C. peccatorem filio viduæ, quem a mortuis revocavit.

Quid dixit Jesus Christus filio viduæ, quem suscitavit? Dixit illi, *Adolescens tibi dico, surge*. Opus est, ut peccator, qui sincere converti vult, surgat e tumulo suo. Videlicet nulla est, nec vera conversio, nisi peccator omnes exerit conatus suos, ut de peccato referat victoriam. Mundus ignavis plenus est in scelere suo languentibus. Peccati effectis deterriti, consilium aliquando capiunt ex erroribus suis emergendi; sed ubi illis suades, ut pro viribus surgere conentur, consilium hoc stuporem illis injicit, & abjiciunt animum. Nolunt illis sibi sumptibus, laboribusque stare pœnitentiam. Clamante Mundi Salvatore, *Surge*, tanta eorum est mollities, ut nollet sibi quidquam facessere negotium; manent in mortis lectulo. Dei Filius quærit, ut sibi vim faciant; hanc vim postulat, & sine hac nunquam eos suscitabit. *Tomo 4. Anni Evangelici.*

Vis, quam sibi inferre debet pœnitens, ut superet peccatum.

Primum quidem exigit, ut vobismetipsis vim inferatis ad superanda peccata. Cum enim vos Deum dereliquistis, ac dæmoni ejus inimico servistis; peccatum auxit vires suas, altasque jecit radices in animas vestras. Peccatum fortius, ac validius est deliberationibus vestris, quæ adhuc nutant, & infirmæ sunt. Hic rapidus est torrens, qui secum rapit quidquid ipsi objicitur. Putasne te repente violenti hujus fluminis pernicitatem cohibiturum? Tempore opus est, multisque conatibus. Vim tibi facias oportet; plures admovendus est huic vulneri ignis, antequam convalescat. Animos despondere non debes, cum hostis robustus, & acer aliquam de te refert victoriam. Innocentia nonnisi multis laboribus, & post plurima certamina reparatur. Caussam affert S. Augustinus: si enim facile repararemus semel amissam Innocentiam, illam iterum, ac sæpius amittere consuesceremus, quod sine labore haud ægre reparavissemus. Peccator videns quanti sibi stet eum, ex quo semel decidit, statum adipisci; diligentius servabit thesaurum, quem tanta difficultate via potest reparare. *Idem.*

Progressus quos efficere debet pœnitens, ubi vicerit peccatum.

Multum profecit peccator, cum eo pervenit, ut peccatum vinceret, & ab eodem recederet. Nondum tamen hoc totum illud est, quod ab illo expetit Jesus Christus. A peccatis cessare, & patrata delere scelera, duo sunt, simul non perturbanda. Cum recens non conflatur æs alienum, non ideo illud, quod antea conflatum fuerat, dissolvitur. Exigit ergo Jesus Christus, ut non mediocres conatus exeramus, ad hoc, ut veteribus noxis satisfaciamus. *Anni Christiani Tomo 4.*

Licet Sanctus hic a lethali peccato esset immunis, tamen vitam duxit pœnitentem.

Sed quin S. Ambrosii rationibus utar, nonne satis est a me vobis exhiberi exemplum S. N.? Innocens erat, & per eam gratiam, quæ novissimis hisce sæculis est infrequentissima, in Baptismali innocentia perseveraverat; tamen erat pœnitens usque ad vigilias, jejunia, flagella. Non parcebat sanguini suo, cum Deo satisfacere vellet, & licet nullius sibi criminis esset conscius, nisi eorum, quæ ne justi quidem evitare possunt; tamen non cessabat quominus in se tanquam nequissimum hominem animadverteret. Nos vero per exsecrabilem ignaviam nocentes sumus, & esse nolumus pœnitentes; gloriamur de infirmitatibus nostris, & pharmaca pudet exportare; crimina criminibus agglomeramus, & semper pœnitentiam differimus. Attamen nulla salus est peccatoribus sine pœnitentia, & quoniam divinam læsimus Majestatem per impœnitentiam, opus est, ut illi satisfaciamus per pœnitentiam, atque dolorem. *P. Senault in Panegyrico S. Nicolai de Tolentino. Tomo 2.*

Quid faciendum sit,

Manus nostras commodemus divinæ justitiæ, ut illam ulciscamur, & nosmet puniamus. Exequamur judicia, quæ profulit in peccatores, & in nosmet ipsos carnificum ministerium exerceamus, & suppliciorum nostrorum severitatem magnitudini scelerum aptemus. Oremus Sanctum, cujus hodierna die colimus sollemnitatem, ut nos animet contra nos, ut nos participes faciat luminis ejus, cujus ope in semet minimas etiam labes detegebat, illius severitatis qua in seipsum acerrime animadvertebat, & inflammati zeli, quo tanto cum furore sæviebat, in ea, quæ Dei legem, ac honorem lædebant. *Idem.*

ut sibi hujus pœnitentis exemplo sequamur?

Nã adquievisset Deus promissis Ninivitarum pœnitentiã se facturos promittentium, nisi illam vere & præstitam egissent.

Si Ninivitæ non reliquissent scelera sua, & satis esse censuissent eorum pœnitentiam polliceri, ac profiteri, se deinceps non peccaturos; putatis ne futurum fuisse, ut Deus umbratili huic pœnitentiæ adquiesceret? Non ita, Auditores; factis opus erat; & in hoc adimpleta fuit, Sanctus Augustinus inquit, Jonæ prophetia, qui prædixerat fore, ut intra dies quadraginta Ninive subverteretur: *Aliter quidem hominibus, aliter Deo visum est: Ego impletum puto, quod Propheta prædixerat.* Eversa sunt Ninivitarum vitia. Ninive non fuit ultra voluptuosa illa Ninive, ac deliciis abdita. Mutatio ejus, quæ vim habuit mulcendi iram Domini, fuit omnimoda vitiorum ejus submersio; & quia in ruderibus contumularetur, luxum, ac libidines suas sub cinere pœnitentiæ sepelivit. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Quomodo Sanctus hic ploraverit, & egerit pœnitentiam.

Simulac Sanctus N. suum crimen confessus est, *prorupit ad lacrimas*. Uti noluit verbis, quæ fallere possunt, lacrimas adhibet, quæ doli, ac fraudis suspicione vacant: *Sermo in precando forte fallit, lacrima non fallit*. Verum est lacrimas non loqui, tamen secretam habent vocem, quæ in Cælo auditur; quam ob rem Propheta Deum deprecabatur, ut lacrimarum suarum vocem exaudiret: *Exaudi vocem fletus mei.* (*Psalm. 7.*) Non poscit criminum suorum veniam, sed hanc obtinent gemitus. Mavult plorare caussam suam, quam perorare; *Maluit*, Sanctus Ambrosius ait, *caussam flere, quam dicere*; arbitratus enim energetice verba exprimere nequaquam posse totum dolorem suum, credidit sibi confugiendum esse ad compendiosum lacrimarum sermonem, qui locum teneret eorum omnium, quæ dicere posset ad judicis iram flectendam. Et sane nihil est validius, & magis efficax ad peccata delenda, & promerendam Dei misericordiam, quam lacrimæ pœnitentiæ. S. Gregorius ait, eas fontem fuisse, quo Magdalena insignis illa peccatrix abluta est, & quo S. Petrus scelus suum eluit; Sed opus est, ut caritas, & gratia eliciant lacrimas, & hæ ex imo scateant corde, ut divinam hanc virtutem obtineant: animæ quippe justificatio supernaturalis est effectus, qui nonnisi per spiritualem caussam produci potest, & cum peccatum coalescat in corde, destrui nequit nisi in loco, ubi duxit originem; opus est etiam ut lacrimæ, quibus deletur, amaræ sint, & peccatum in cor per voluptatem ingrediens, inde non exeat nisi per dolorem. *Ex Specimine Panegyricorum pro die festo Sancti Petri Tomo 1.*

Dei erga peccatores pœnitentes providentia.

Nos opera nostra sequuntur; neque ea aliis cedere possumus. Admiremur infinitam Domini nostri sapientiam, & nullis cancellis circumscriptam illius misericordiam. Qua patientia sustinet ille peccatorum aberrationes, & qua illos excipit humanitate ad paternam domum redeuntes! Ejus lætitia, liberalitas, exultatio in reditu prodigi filii tanta est, ut filio natu majori invidiam creet. Nonne exuberans cordis mei gaudium mihi significandum erat? bonus hic Pater ait. Tales sunt Dei sensus erga peccatorem pœnitentem. *Perierat.* Manuum mearum opus, imago mea, similitudo mea, pretium sanguinis mei *perierat*, hodie vero iterum in hujus boni possessionem ingredior. *Mortuus erat.* Hæc anima erat, de qua spem omnem abjeceram, centies sollicitata, requisita me repulerat, atque contempserat; omnes conatus mei in irritum cesserant, in peccati somno erat sepulta. Hodie contra omnem spem impius hic aurem præbuit voci meæ, cessit amantissimis gratiæ meæ sollicitationibus, avertit se ab impietate, in qua vixerat, pertæsus impuritatum suarum redit ad me, provolutumque ad pedes meos illum inter ulnas meas peramanter excipio, & in cor submissum, emollitum, ac docile ingredior. Video rebellem hunc filium execrantem defectionem suam, deprecantem misericordiam meam, & ad clementiam meam confugientem. Cur mihi non liceat hac victoria frui? Tenebar illius subire jacturam, licet tunc illum diligerem; non obstat ultra, ne meo satisfaciam desiderio eumdem felicem efficiendi. Quodnam majus gaudium creare potest creatura suo creatori? Justum e contra meis beneficiis cumulatum, si postquam per otium gustavit dulcedinem dilectionis meæ, & bona illa expertus est, quibus perfruuntur mihi fideliter servientes; si quando capitur tædio servitutis meæ, ac fastidit Domini sui amantissimi delicias, & optimi Parentis illecebras; si moritur in erroribus suis; si moritur mihi infensus, ac inimicus, nonne mihi in illum erit animadvertendum tanquam in rebellem filium, nonne illum miseræ reproborum calamitati tradere debeo? Oblitus est ille gratiarum, & beneficiorum meorum; nonne æquum est, ut ego bonorum operum illius obliviscar? Nonne justum est, ut in eum tanquam in impium ultio mea sæviat, quandoquidem mortuus est in peccato suo? *P. Croiset.*

In pœnitentia tantum lacrimæ non sunt steriles.

Proprie loquendo lacrimæ factæ sunt pro pœnitentia; ceterum nulli rei prosunt. Si enim quis jacturam passus fuerit consanguinei, amici, nominis sui, vel suorum bonorum, ac ploret quoad voluerit, lacrimæ illum magis, magisque torquebunt. In sola pœnitentia non sunt steriles, quia nos eluunt,

& mul-

& multiplici cum fenore nobis restituunt, quod amiseramus. Denique per illas peccata nostra feliciter obliterantur. Hæ delent chirographum mortis, quod scriptum fuerat contra nos, & quod alioquin in æternum vigeret. In inferno quippe peccatum quidem punit Deus, non autem delet, ac illud semper præsens efficit in oculis illius, a quo patratum fuit, ut indesinenter conspectu ejus auctor torqueatur. Ita sane, Deus inquit illi, qui propter scelera sua damnatus fuit, te puniam in omnem æternitatem; ego vero, peccator reddit, maledicam tibi in omnem æternitatem: te, Deus inquit, æternum perhorrescam; & ego te, miser addit, æterno prosequar odio. Infinitis sæculis, Deus ait, exercebo in te ultionem meam: ego autem, respondet infelix, te jugibus blasphemiis lacessam. Justitia hæc peccatorem domat, ac subigit, non convertit. Sola pœnitentia peccatum destruit, & ad nihilum redigit separans voluntatem peccatoris ab affectu criminum, efficitque ut revertatur ad Deum ex tota cordis sinceritate. Hæc est amplissima, ac præstantissima, quæ fieri possit satisfactio, quoniam ab amore procedit & dolore numinis læsi. Hoc unicum est spectaculum quod Cælo afferre valeat lætitiam; hanc pœnitentiam expectat Deus, & poscit. Et sane nihil eum cogit tot annos sustinere peccatorem, nisi spes conversionis illius. *Ex Dominicali Auctoris Sermonum in omnia argumenta.*

Non defuerunt pœnitentes, qui exercuerunt in se omnia severitatis genera.

S. Ambrosius ait quosdam fuisse pœnitentes, qui, ut ex divina misericordia peccatorum suorum veniam extorquerent, exercebant in seipsos omnia pœnarum genera, omnibus voluptatibus nuntium mittebant, nullas lacrimis suis permittebant inducias, in vultibus suis mortis speciem præseferebant, & qui ad tempus sibi imposuisse videbantur inferni pœnas, ut se se ab illis in æternum liberarent: *Cognovi quosdam sulcasse vultum lacrimis, exarasse continuis fletibus genas, stravisse corpus suum calcandum omnibus; jejuno ore semper, & pallido, mortis speciem spiranti in corpore prætulisse.* (*Lib. 1, de pœnitentia c.16.*) *P. Senault in Panegyrico S. Nicolai Tomo 2.*

Monitum ad peccatores, ut agant pœnitentiam.

Hic idem Sanctus alibi peccatores ad pœnitentiam invitans, salutaria illis præbet consilia, quæ tantum abest, quod mundus nequam sequatur, ut ne noverit quidem: *An quisquam illam pœnitentiam putat, ubi* grassatur *adquirendæ ambitio dignitatis?* Putasne te agere pœnitentiam, cum ambitione captus ad honores anhelas, ac temet novis criminibus implicas, ut novas assequaris dignitates? *Ubi vini effusio?* Cum noctes, diesque inter commessationes atque compotationes transigis, cum te mero proluis, & oblivisceris jejunium esse partem pœnitentium? Cum licitis etiam voluptatibus non abstines? Scias ad divinam justitiam mulcendam libidinis tuis irritatam, abrenuntiandum esse sæculo, noctes in oratione traducendas esse, & in lacrimis impendendum esse tempus, quod somno natura destinavit. Denique ita vivendum est, ut rebus omnibus moriare, & vita tua sit imago mortis prolixæ, atque crudelis: *Vivendum ita, ut vitali huic moriamur usui. Idem.*

Sententia S. Augustini de conversione peccatoris, & præsertim Sancti Pauli.

Auream hanc S. Augustini sententiam expendite, non desperandum est de ullo peccatore, quamtumvis nequam, donec vivit, & si de illo desperatur, actus est imprudentiæ pro illo preces effundere. S. Leo in eadem est sententia: In hac vita mortali non desperanda est alicujus conversio; sed omnium optanda correctio est ope Dei, qui relevat lapsos, qui nexos solvit, qui illuminat cæcos; & asserere possumus Jesum Christum nominis sui gloriam insignem effecisse, destinando Sanctum hunc, ut olim sanctum Paulum ad conversionem omnium gentium, & populorum. Hoc est vas electionis, dicit Dominus, quod mihimet reservavi, ut ferret nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israel. S. Paulus conversus factus est instrumentum conversionis universorum. Conversio illius conversio fuit totius mundi. Hoc illius munus erat, hoc officium donec vixit in terris; hoc etiam magnum illius est opus, & jucundissima victoria in cælis. Non cessat, quominus vacet peccatorum conversioni & exemplo, & precibus, & doctrina. Sola conversionis ipsius memoria magnam vim obtinet in cordibus; nam, ut S. Bernardus ait, peccator hinc spem concipit veniæ, quæ illum ad pœnitentiam agendam excitat; & qui hujus consilium cœpit, in illo invenit perfectæ conversionis exemplar. Discite ex hoc Apostolo, quid vobis faciendum sit, ut valeat vestræ conversionis gratia, ut ille aliorum conversionem procurando. Gloria enim illius, qui convertitur, est cum fervore operari; & sicut acies oculorum hebescit, cum agere nequit, ut accidit illis, qui diu in carceris tenebricosi caligine detinentur; ita virtus interit, cum iners est. Illius exercitium eam sustinet, atque tuetur. Vobis igitur satis non sit ad Deum converti, nisi ex abysso, ex qua vos emersistis alios longe plurimos eruatis. Hodie unus sanctus Paulus in terram prostratus fuit; sed cum illo mundus omnis consurrexit. *Vita Jesu P. Novet.*

Pœnitentia in nobis eumdem ac in Ninivitis effectum producere deberet.

Si quis ingressus fuisset in Ninive aliquot dies post Jonæ prædicationem, inscius quid accidisset, proculdubio obstupuisset videns adeo universalem mutationem. Quæsivisset proculdubio, ubi essent illa theatra, atque spectacula, quæ antea ibi videbantur; & admiratione perculsus fuisset non audiens ultra verba fieri de ludis, conviviis, atque solatiis, neque amplius cognovisset urbem illam, adeo fuerat immutata. Hoc ipsum nobis accideret, si pœnitentia, quam agimus, vera esset, atque sincera. In ea, quam in nobis pareret, immutatione, qui antea nos in statu peccati cognoverunt, post conversionem non amplius cognoscerent nos. Sed Christiani facile cognoscuntur post pœnitentiam, quia nulla in iis immutatio contingit. Illos invenis in iisdem habitibus, & iniquitatis operibus; easdem in illis affectiones deprehendis, eadem ultionis desideria, eumdem voluptatum amorem. Dicamus igitur audacter, pœnitentiam eorum non esse veram; aperta enim reliquisset vestigia; luxum hunc omnemque vanitatis apparatum reliquisset; obtruncasset has visitationes, hæc colloquia, integram vitæ mutationem peperisset, quoniam hic naturalis est veræ pœnitentiæ effectus. *Auctor Sermonum in omnia argumenta &c.*

Fructus quos debemus recipere ex Sancti hujus pœnitentia non secus ab illa filii Prodigi...

Ecce, Auditores, fructus ex magni Sancti hujus pœnitentia a vobis percipiendus; verum quemnam hodie percipere nos docet ex pœnitentia filii Prodigi? Suo vobis ostendit exemplo, pœnitentem omnes conatus exerere debere, ut e peccatis emergat; Pœnitentem ad criminum suorum conspectum semet exinanire debere, & pœnitentem in pœnitentiæ sensibus debere perseverare. Cum Pœnitens ita affectus est; omnia expectare potest a Dei sui misericordia. Vidistis jam primos effectus benevolentiæ in Patre Filii prodigi, cujus mihi nunc vobis enarrandæ sunt misericordiæ, ut intelligatis quo usque procedant Dei erga peccatores pœnitentiam agentes, misericordiæ. Ajo Evangelii nostri parabolam ostendere, peccatorem per pœnitentiam assurgere posse ad gradum altiorem illo, unde excidit. Peccator per virtutem Pœnitentiæ superare potest meritis justos, qui in gravia scelera lapsi non sunt; sed dico etiam, illum falso ex Evangelii nostri parabola argumentaturum, qui assereret tantas esse Dei misericordias, ut sese effundant etiam in peccatores, qui in impœnitentia versantur, & qui sese convertere negligunt. *Ex Anno Evangelico Lambert. Tomo 2.*

Deus semper paratus est recipiendis peccatoribus contritis, & humiliatis, qui non differunt ad illum reverti.

Quod minus præsto sit Deus recipiendis peccatoribus ad illum redeuntibus, nequit dubitari; & veritas hæc adeo palam expressa est in Evangelii nostri parabola, ut satis superque probata esset, etiamsi Sacræ Scripturæ non alias rationes alibi afferrent. *Cum adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum ejus; & osculatus est eum. Cum adhuc longe esset.* Non expectavit donec filius propius accederet, ut illi amorem suum testaretur: *misericordia motus est.* Amabat ergo filium hunc, licet aberrantem, ingratum, inobedientem. Major ne ostendi potest sollicitudo? Ruit in collum ejus, illum amplectitur: quinam amor! quæ bonitas! quæ misericordia! Amor cum verus est, non hæret in simplicibus significationibus; statim gradum facit ad effecta. Prodigus hic filius pulcherrima induitur purpura, alioquin non potuisset interesse convivio, quod illi parari jusserat Pater. Peccatores igitur cum per pœnitentiam purgantur; adesse possunt cœnæ, in qua panis, qui manducatur, caro est Jesu Christi. Dixi, cum per pœnitentiam purgantur; vereor enim, ne peccatores in semetipsis fallendis industrii hoc abutantur exemplo & nimis festinanter ad sacra accedant Mysteria. Romæ Clerus scribens ad S. Cyprianum ait eos, qui nondum per pœnitentiam expiati volunt communionis suæ tempus prævertere, hos non salutaria sibi remedia deposcere, sed maturatæ communionis perniciosum virus recipere. *Pro salutaribus remediis exitiosa deposcunt properatæ communionis venena.* Non igitur inficior peccatores admitti posse Domini mensæ, sed ajo solum, ad hoc ut cum fructu fiant divinarum epularum participes, opus esse, ut iisdem sensibus affecti sint, quibus affectum vidimus Filium prodigum. Verum est igitur, Salvatorem amare peccatores; ipsum ad peccatores quærendos accessisse; ipsum in peccatores uberrimas gratias effundere: verum ne omittamus necessariam conditionem, dummodo illos pœniteat, dummodo ex Dei documentis proficiant, & faciant fructus dignos pœnitentiæ. *Lambert in Anno Evangelico Tomo 11.*

Quomodo peccatores audierunt vocē S. Joannis pœnitentiam prædicantis?

Postquam Joannes Baptista annuntiavit hominibus gloriosa Jesu Christi consilia, exercuit ministerium suum. Primi illius conatus fuerunt convertere peccatores, eisque sensus veræ contritionis immittere. Peccatores ad illum fidenter accedunt; etenim ad illum aditus suavis erat, & facilis. Procul absit hinc fallax illud commentum, quod passim nominatur, virtutem semper esse truculentam, armatam, terribilem. Mundi Salvator repulit neminem. Licet eadem esset innocentia, tamen qui gravissima commiserant scelera, certi erant, se benigne esse excipiendos. Publicani, & Peccatores accedebant ad Filium Dei, beati, qui digni habiti aspectu illius; ad ejusdem cor etiam accedebant. Sæpe enim qui accedebant ad Filium Dei in vita ejus mortali, ab illo quam longissime aberant; & modo, qui videntur a Salvatore remoti, invenire possunt secretum accedendi ad ipsum; Propheta enim ait: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum.* (*Psalm. 144.*) *Idem Tomo 3.*

Publicani invitati erant, ut audirent verbum Dei illis pœnitentiam prædicantis.

Accedebant Publicani ad filium Dei, ut audirent illum. Divina ejus doctrina alliciebat omnes, qui illum sequebantur, & audiebant: Ejus dulcedo, lenitas, eloquentia, in qua, licet simplex esset, renidebant tamen aliqui divinitatis ejusdem characteres, facti erant nodi, quibus tot populos ad sui sequelam attrahebat; eæque invisibiles erant catenæ, quibus ad se omnes voluntates trahebat. In septimo S. Joannis Capite legimus, cum Jesus Christus magno quodam festo die sermonem habuisset ad populum, nihil ultra quæsitum fuisse, ut omnes uno ore clamarent, homo hic certe propheta est.

Alii

Alii dicebant, hic est Christus. Milites quos Pharisæi, & Principes Sacerdotum miserunt, ut illum comprehenderent, animum suum educere urquerunt, ut imperata facient; & ubi reversi sunt, ut sese excusarent, dixerunt: *Nunquam locutus est homo sicut hic homo. Annus Evangelicus Tomo 3.*

Nunquam desperandum est de peccatorum salute; sed e contra nobis orandum est pro illorum conversione.

Multum orandum est pro conversione peccatorum. Obduratissimi, pertinacissimi in nequitia sua, & a Deo remotissimi, quin eorum nos capiat oblivio, esse debent objectum precum nostrarum ardentissimarum; sunt in vie interitus sui; eorum necessitates urgent; pro illis igitur nobis potissimum laborandum est. Nonne est nocentem esse, dormitare, & fratris salutem negligere, cum ille tanto est obnoxius periculo? Scimus donec peccator spiritum ducit, nunquam conclamatam esse illius conversionem; semper locum habet illud Jonæ Prophetæ: *Quis scit, si convertatur, & ignoscat Deus, & revertatur a furore iræ suæ? (Joel. 2.) Idem Tomo 4.*

De peccatoribus benemereri possunt, qui a mundo semoti sunt pro illorum conversione.

Illi de Ecclesia perquam optime merentur, qui in solitudine permanentes, Deo juges offerunt preces. Seipsos immolant pro salute fratrum suorum; sese castigant, ut cohibeant Dei brachium jamjam fulmina jaculaturi. Illi de Ecclesia merentur optime, qui in mundo viventes, tanquam in solitudine, eo magis noti sunt Deo, quo mortalibus ignoti sunt. Clam plorant, & gemunt. Sunt quidem, qui majorem edunt rumorem, & cum majori pompa operantur quam humiles hi pœnitentes; sed creditur ne id, quod hominum oculos attrahit, semper esse jucundius illi, qui peculiari prædilectione prosequitur animes humiles? Humilium preces, simplicium vota, gemitus secreti salvant imperia, convertunt peccatores, eiens motus, quorum nemo crederet usquam auctores esse Christianos, qui latent, & qui omnibus sese mundi negotiis abdicarunt. *Idem.*

Causas quas habet pœnitens mœrendi.

Revoca, si potes in memoriam omnia vitæ mala, quæ cor mœrore conficere possunt; plurima invenies in peccato tuo, & ejusdem speciei, & majora, quæ tristitia debent opprimere; Si quis mœrore contabescit eo quod jacturam passus fuerit laborum, operumque suorum, tu perdidisti fructum omnem operum tuorum. Si tristatur, qui exsulare cogitur a Patria, tu exsulas a Paradiso. Si mœret, qui ære alieno obrutus est; bone Deus, quid ipse non debes Deo? Si tristitia conficitur, qui se infamie laborantem, ac rubore suffusum videt, tu factus es objectum horroris in oculis Sanctorum, & Dei. Si mœrore consumitur, qui se in crudelem carcerem detrusum conspicit; tu factus es dæmonis, Inferique mancipium. Si tristatur, qui in lectulo languet periculoso morbo confectus; anima tua mortua est. Si mœrore contabescit ille, cui magnum auri, argentique pondus diutinis collectum sudoribus surreptum fuit, quot supernaturalibus bonis exutus fuisti? Si mœret, qui seipsum e pluribus inimicis tueri debet, creata omnia prælio sunt ut irruant in te, ad hoc ut Deum vindicantur. Si dolet, qui jacturam facit Parentis, conjugis, amici, Deum amittens amisisti Patrem, sponsum, amicum. Si tristitia conficitur, qui in manu est inimici; Deus inimicus tous est, & tu in illius potestate: Si mœrore afficitur, qui gratiam amittit Domini neque magni, & amabilis: quis major, quis amabilior Deo, qui te odit? *P. la Pesse, Sermone de dolore Pœnitentis.*

Pœnitentium lacrimis aliis lacrimis inferiores sunt, quem lacrimæ reparare valent.

Lacrimæ, de quibus loquitur Jesus Christus, illæ sunt, quæ oriuntur ex dolore, quo ob alicujus boni jacturam afficimur; tamen non semper lacrimæ hæ illæ sunt quas Salvator beatas appellat. Lacrimis prosequimur bonorum direptionem, magistratus amissionem, amici mortem, & non ideo sumus ex numero fidelium lugentium, de quibus dicit Evangelium: *beati qui lugent; quoniam ipsi consolabuntur. (Matth. 5)* Et sane videbitur tunc lacrimarum Oceanus; hæ non reparant malum, pro quo effunduntur, neque beatior est, qui lacrimas fundit. E contra horum omnium mœrorum inutilitas, nos miseriores efficit, magisque inconsolabiles. Sed beati propter lacrimas sunt, qui illis prosequuntur detrimenta, quæ per peccatum fecerunt: soli eulis sunt, quibus dolor reparare potest amissa bona; soli sunt quibus ploratus, & gemitus afferre possunt consolationem. Bona, quorum jacturam passi sunt, dona sunt gratiæ, & gloriæ; Pœnitentia in utrorumque possessionem restituit; quam ob rem Jesus Christus illis beatitudinem, & consolationem pollicetur: Beati, qui lugent; quoniam ipsi consolabuntur. *Pater Segneri Tomo 3. Meditationum.*

Pœnitentia est status, quem N. amplexus sit toto vitæ suæ spatio.

Pœnitentia in Ecclesia status vocatur ad innuendam ejus consistentiam, & soliditatem: dicimus enim statum innocentiæ, & statum pœnitentiæ; & in ipsis Christianismi temporibus, pœnitentes ab aliis seorsim morabantur, & indumento distinguebantur, neque in sacrorum mysteriorum partem admittebantur nisi post diutinam probationem, ea qua ferebatur de conversionis eorum veritate judicium. Apertum hoc discrimen hodierno die antiquatum est, & Ecclesia, quæ falli non potest in consuetudine sua, non secus ac in doctrina, pluribus in rebus indulsit infirmitati filiorum suorum in Pœnitentiæ caussa; sed illos dispensare nequit a vitæ immutatione, quis hæc mutatio ad pœnitentiæ spectat essentiam. At senctus hic Pœnitens toto vitæ suæ curriculo fideliter velutem morem retinuit. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Pœnitentiæ necessitas.

Nisi pœnitentiam egeritis, peribitis. Nemo hinc exceptus; generalis est comminatio; omnes in pereundi versantur discrimine; omnes igitur peccatores sunt: omnes ergo indigent pœnitentiæ. Veritas hæc nullam patitur contradictionem, Omnium una est in re hac sententia; omnes fatentur agendam esse pœnitentiam, qui autem agat illam, est nemo. Quidam se illam pollicentur facturos; alii se jam illam fecisse putant; Primi temerarii sunt, qui in re adeo incerte, quale tempus est, periculo objiciunt æternitatem beatitudinis, vel calamitatis: secundi sunt præfidentes, qui satis se plorasse tenent, ad flammas æternas extinguendas. Dolor, quem vera parit contritio, cum ipsa vita manet; dubito equidem de earum lacrimarum sinceritate, quarum fontem momento exhauriri video. Sed licet certus esses, te abunde pro antiquis peccatis his satisfecisse, num certus es te ab omni peccatu immunem factum fuisse? Ex eo tempore ita ne fidelis fuisti, ut reparare gratiam minime debueris? Hæc omnisi per pœnitentiam vel petitur, vel obtinetur. Ad hoc igitur præsidium satis validum confuge, quo excepto reliqua vel parum valent, vel nihilum. *P. le Neuvelle Tomo 40.*

Pœnitentia non in sola vitæ mutatione consistit; sed in satisfactione facienda Deo pro sceleribus præteritis.

Hæreticorum sæculi superioris error est credere pœnitentiam consistere in sola vitæ mutatione. Sed audeo dicere practicum errorem plurimorum hodiernorum temporum fidelium esse in solo dolore præteriti temporis adquiescere, quin admodum laborent justitiæ Dei satisfacere per preces, jejunia, aliasque id genus austeritates. *Parum est Christiano peccatorum pœnitere,* quidam Pater ait, *nisi & pœnitentiam peregerit.* Itaque hoc pœnitentiæ nomen non significat solum simplex consilium relinquendi vitæ flagitia; verum juxta consuetudinem scripturarum nomen hoc significat etiam pœnam, qua illa mulctare debemus, simulque complectitur interiorem cordis dolorem, & externas corporis mortificationes. Hac de caussa cum Prophetæ populos ad pœnitentiam invitabant, Dei verbis duo simul indicebant; *Convertimini ad me in toto corde vestro,* atque in hujus conversionis, veræque pœnitentiæ argumentum, lacrimæ, jejunia, aliique rigores, quos hæc virtus inspirat illis qui vere convertuntur, testetum faciunt, vos fecisse, & ex tota cordis sinceritate converti. *In jejunio, & fletu, & planctu.* Ratio vero petitur ex eo, quod Doctores omnes post SS. Augustinum, & Thomam docent, pœnitentiam tenere locum ultricis justitiæ, quæ pœnas sumit de peccatore per ipsum peccatorem. *Est dolentis vindicta puniens in se, quod se dolet admisisse.* Ultio est, satisfactio est, quam Deo tribuit peccator, quem pœnitet injuriæ, qua illum affecit. Igitur pœnitere, quin Deum ulciscamur hoc pœna, & satisfactione, non est verem agere pœnitentiam: Nam ut idem sanctus Augustinus ait, necesse est hominem puniri vel a Deo, qui contumelia affectus fuit, vel a peccatore, qui eumdem affecit. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Quænam sint caussæ pœnitentiæ.

Pœnitentia, cujus scopus est fugere, & mortificare corpus ratione vivendi, quæ sit prorsus opposita vitæ inordinatæ, efficit, ut statim nuntium mittamus noxiis, quæ ipsi etiam noxia esse confitemur; mox vero prout in illius viis progredimur, superfluum, quod ipsi innoxium esse censemus, obtruncat, deinde nos privat commodo, quo nos carere minime posse putavimus: denique aufert etiam non quidem necessarium, sed adhæsionem, & nimiam earum rerum, quæ sunt necessariæ, curam. Eximium pœnitentiæ, variorumque illius graduum specimen! Si quid est, quo infirmitas nostra non audet sperare se perventuram, saltem ne lateat nos, & illud essequi optemus. Efficit, ut noxia abdicemus, videlicet impuras voluptates, quas divina lex prohibet, quia nullum est peccatum magis divinæ oppositum sanctitati, & quod minus cum Spiritu ejus simul esse queat, quam impudicitia. *Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. (Genes. 6.)* Superfluum obtruncat, hoc est vitæ delicias; quia nihil est difficilius simul conciliendum, quam vita mollis, & morum innocentia, & innocentia hæc, Job inquit, *non invenitur in terra suaviter viventium. (Job 28.)* Nos privet commodo, hoc est iis, quæ ad vitam commode ducendam inserviunt, quæ licet nobis omnino negata non sint, fovent tamen carnis rebellionem, & aufert etiam nimiam eorum quæ sunt necessaria sollicitudinem: hoc enim ignotum est Sanctis viris placitum, nolle quidquam pati, nihil negare sibi, nihil sibi deesse, velle, & ne pœnitentiam quidem agere. Sed quod Sancti non assequebantur, factum est secretum devotionis sæculi. Dici enim potest, nullum unquam sæculum majori cum ostentatione locutum fuisse, quam nostrum de pœnitentiæ severitate, & in praxi magis sibi indulsisse in iis, quæ vitæ suavia nuncupantur. Nonne enim aliquando ita se excæcat, ut putet rationem sibi corporis sui habendam esse? Nonne eo usque procedit, ut judicet nos esse mundo necessarios, & hanc potissimam esse caussam, ut nosmet a vulgatissimis legibus dispensemus? Attamen id dixit Apostolus; & verum est, pœnitentiam, ut sit perfecta, extendendam esse usque ad odium sui ipsius, & peccatum satis reparari non posse, nisi crucifigendo hanc peccati carnem, quæ est inimica Deo. *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt. Ex Quadragesima P. Bourdaloue Tomo 1.*

Quam deploranda sit infirmitas humana est obnoxia peccatis.

Eheu! quam longe distamus a fervore, & severitate priorum discipulorum Filii Dei! quam raro lacrimarum donum, tunc temporis adeo commune, invenitur! Tunc propter unum crimen, populus omnia ingemiscebat; precibusque cæli iracundiam mulcere quærebat: modo cum plurimi sint peccatores, vix unus homo invenitur, qui doleat videns Deum quidem affici contumelia, animas vero interire. De necessitate plorandi, atque gemendi aliquod argumentum elicimus ex Epistola Sancti Jacobi. *(cap. 4.)* Mortificamini, inquit S. hic Apostolus, miseriam vestram confitemini. *Plorate,* mutetur

risus

risus vester in luctum, & gaudium vestrum in tristitiam. Generatim loquitur ad omnes fideles, de quibus paullo superius dixerat. Peccamus quotquot sumus in plurimis. Vult, nos confiteri miseriam nostram, ideoque nos indigere misericordia Dei, ad quam promerendam non solum clamores in cælum mittere, verum etiam contritionis sensus concipere debemus, quæ risus nostros convertat in lacrimas, & lætitiam nostram in mœrorem. Quid enim prodesset aliquot effundere lacrimas, si statim nosmet inanibus manciparemus mundi voluptatibus? *Cardinalis Bellarminus de gemitu columbæ.*

Dolor numinis læsi ex corde procedere debet nisi est hypocrisis.

Dolor læsi numinis sincerus esse debet, & emergere ex imo corde; alioquin omnia hæc externa, quæ videntur, non aliud sunt quam hypocrisis mera. Sed si dolor iste sincerus est, & procedit ex corde vere contrito, dolorem hunc certo certius impulsurum hominem ad præbenda apertissima indicia odii, quod illi suadebit pœnitentia contra peccatum, & hoc armaturum manus illius contra se ad ultionem reposcendam. Hoc ipsi experimur. Quidquid vere odimus, hoc delere conamur; & odium, quo agimur, efficit, ut nullam inveniamus requiem, nisi prius illud posuerimus extra facultatem nobis nocendi. Hoc ipsum de peccato dicendum. Si illud vere oderimus, ipsum in nobis delere conabimur. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

S. hic vir agnoscebat Deum plura fecisse pro se, quam Pater filii prodigi pro filio suo.

Prodigi filii Pater fecerat ne quidquam pro filio suo quod exæquare posset omnes favores, & misericordias, quas debeo Providentiæ Dei mei? Id autem mecum repetere possum, quin tenerum animi grati sensum foveam, vel id cogitare minime possum, quin sim mortalium omnium ingratissimus? Hæc cogitatio Dei adeo misericordis, præsertim vero erga me quantumvis paullisper illi meditandæ immorer, certissime ope divinæ gratiæ commovebit cor meum; & sensus contritionis mea producet effectus, qui sunt essentiales pœnitentiæ. *P. Bourdaloue in Affectibus sacris.*

Alacriter mihi confugiendum est ad Deum, ac coram eodem prostrato mihi instituenda est confessio scelerum vitæ meæ; hæc ad pedes ipsius detestanda sunt, & lacrimis eluenda. (*Luc. 4. 15.*) Peccavi, Domine, contra te, non quidem semel, ut olim Prodigus filius in Parentem suum, sed toties ferme, quot sunt momenta vitæ meæ. Non afferο inanes excusationes coram te, neque fictas caussas prætexo: mendacii me redargueret cor meum, & sapientiæ tuæ lumina me pudore suffunderent. Peccavi, Domine, magis adhuc, quam ipse cognoscam, & quantum tu ipse cognoscis, melius quam ego. Omnia audeo confiteri coram te, atque ut deliniam, non habeo quid offeram tibi, nisi amarissimam confessionem, & lacrimas meas. *Idem.*

Christianus incessanter plorare debet peccata sua.

Christianæ lacrimæ non sunt essentialiter exteriores, & sensibus subjectæ; quæ non prodeunt extrinsecus, ut plurimum sunt ampliores, ac sinceriores. Vera pietas detegit animæ fideli tres lacrimarum fontes, quæ æque meritoriæ sunt. Primus est peccatum generatim sumptum, præsens, vel præteritum, personale, vel alienum, grave, vel leve; nullum est, quod dignum non sit totius cordis nostri dolore. Recogita igitur incessanter ad exemplum Sancti Ezechiæ Regis omnes annos vitæ tuæ in amaritudine animæ tuæ. Nullum invenies, quod lacrimis tuis eluendum non sit; Sanctus hic mœror debet semper te comitari, sed in te dominari non debet: Neque enim laudabilis esset, si vellet spem, & caritatem superare. *P. Neuville in morali novi Testamenti Tomo 3.*

Christiani ab antiquis Patribus pisces vocantur in aquis Baptismi nati, & qui in illis, tanquam in elemento suo vivere debent. Sed heu! Quotusquisque in cælesti hoc permanent balneo? Alterum est pœnitentiæ balneum, cujus aquæ non sunt quidem adeo perspicuæ, sed aptissimæ ad reparandam albedinem jam amissam, & ad valetudinem roborandam. Aquæ sunt lacrimæ, quas pœnitentia elicit de corde, & quæ per oculos fluunt Pœnitentis. Ita fluebant ex oculis David, dicentis: *exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.* Oculi mei fuerunt duo perennes lacrimarum fontes, non quod filius meus insurrexit in me, vel quod vidi rebelles populos meos, vel quia validis hostibus septus fui; sed quia non custodivi legem tuam Domine, quia tuis mandatis non parui. Numquid propter hoc lugetis, mulieres, & facile manant lacrimæ ex oculis vestris! Heu! aliam omnino ob caussam vos inconsolabiles estis: ob filii mortem, ob viri jacturam, lugetis; sed animæ vestræ mortem, jacturamque gratiæ, ac Paradisi non lugetis. Attamen opus est, ut verus Christianus sit piscis, qui semper in aquis vel innocentiæ, vel pœnitentiæ vivat; non autem in aquis maris mundi, ubi ferre non potest nisi ingentes procellas, ac tandem deplorabili naufragio demergi. *Gedeon in Homilia.*

Occasiones peccati fugiendæ.

Ad veram pœnitentiam agendam satis non est proximas peccati occasiones relinquere: incessanter fugiendæ sunt, & eminus fugiendæ; has ob caussas, 1. Sine pœnitentia nulla salus, sine horrore peccati nulla pœnitentia; nullus horror peccati sine fuga occasionis, quæ adeo arctam habet cum peccato necessitudinem. Josephus, quin suæ virtuti confideret, celeriter fugit; vicit: David fugam distulit; victus fuit. Si tuo incolumem servare cupis innocentiam tuam, amove a corde tuo, quantum fieri potest, objecta, quæ illud alias inflammarunt; fax non satis bene extincta, quam primum concipit flammas, quantumvis parum ad eam ignis accedat. Ne excidant tibi ex animo hæc maximi momenti monita; fac, ut semper in te validam impressionem efficiant; Dominum precibus fatiga, ut te illis docilem præbeat. *Ex Morali Novi Testamenti P. la Neuville Tomo 3.*

Quinam sint fructus pœnitentiæ.

Pœnitentiæ fructus sunt sincerus dolor, vitæ mutatio, mundi fuga, pomparum ejus contemptus, indumentorum modestia, familiæ cura, pauperum amor, in sacris Officiis assidua cura, orationis gustus, Sanctorum librorum lectio, praxis mortificationis. Tempora admodum mutata sunt. Olim pœnitentia agebatur in cinere, membra cilicio tegebantur; Modo creditur in mundanis ornamentis agi posse. Olim magnus requirebatur annorum numerus ad peccata expianda; modo credimus semihoræ precibus expiari. Olim Pœnitentes in copia pauperibus eleemosynam largiebantur, scientes prætium eorum auxilium ad Dei mulcendam iram esse necessarium; modo censemus adinventam esse artem conciliandi pœnitentiam cum luxu; nescitur quid sit peccata eleemosynis redimere; cum sanctus noster N. aliter omnino agere consueverit, ut enim pauperum egestatibus opitularetur, vix sibi necessarium reservabat. *Lambert in anno Evangelico. Tomo 1.*

Sensus humiliationis & contritionis S. N. pœnitentis.

Quomodo leniam justitiam Dei irritatam in me? Ad eam mulcendam, Domine, vel reparanda esset noxa, quam tibi intuli, per humiliationem, quæ noxam ipsam æquaret, vel huic noxæ satisfaciendum esset pœna, quæ esset congrua; Neutrum fieri potest: & nisi Deus cesserit, interii. Quomodo humilians me coram illo injuriam reparabo; qua illum affeci ab eodem deficiens, & contra illum rebellans? Illum offendi, quia legem ejus violavi; & admodum contemptibilis eram coram oculis ejus, cum peccavi; post inobedientiam meam æque dignus sum odio, atque contemptu; Honor quem illi adhibere possum, longe igitur minor erit contumelia, qua illum affeci. Hujusmodi semper fuerunt sensus hujus pœnitentis. Quomodo vero illi satisfacere potero pro pœna meo sceleri debita? Ullane excogitari potest pœna, quæ illatam Deo puniat contumeliam? Si mandata illius non violarentur; si peccatum non læderet infinitam illius Majestatem, non ita graviter peccaretur, & inveniretur pœna, quæ scelus nostrum expiaret; quoniam id ageretur solum, ut creaturæ unius supplicium alterius creaturæ contemptum exæquaret; Quam pœnam pati potest homo, quæ auferat Deo in omnibus perfectionibus suis infinito, jus exigendi ab illo honores semper majores? Infirmitas nostra nos impares omnino fecit, qui justitiæ illius satisfaciamus. *P. de la Pesse Tomo 5.*

Sanctus hic pœnitentia & vita mortificata summam percipit voluptatem.

Quanam voluptas fuit fideli huic Dei famulo dicere posse, credo infallibiles veritates, sublimia, & impenetrabilia mysteria, & vitam fidei meæ conformem duco. Adorabilis est, incomprehensibilis, inaccessibilis. Eam habeo, quam habere possum ideam majestatis illius; me imperiis ejus subjicio, & justitiæ, quam nihil fallit, & quæ omnia crimina punitura est. Illius me terrent minæ, & ictibus ejusdem memet conor subtrahere. Ego illum non irrito, nec me dignum dilectione illius puto. Misericordia ejus infinita adeo incredibilis est infidelitati; benedico illi, illi gratias ago, ejusque beneficio. Providentiam illius, cujus altissima arcana nostram mentem excedunt, hanc adoro, ejusque perfectiones, curas ac illecebras veneror. *Idem. Tomo 2.*

Lacrimas & contritionis dolorem fundere pars pœnitentiæ est.

Nihil, ut supra dictum est, melius decet Pœnitentem, quam fundere lacrimas. Contritio pars est illius, qui cum Propheta dicere debet: *Fuerunt mihi lacrimæ meæ panes die, & nocte.* Nec solum hæ peccata delent, sed dicere possumus his animam refrigerari; & præcipuam illius consolationem esse lacrimarum assiduitate testatam facere Deo magnitudinem doloris, quo conficitur eo quod illi displicuerit. Nihil est, quod Dei Spiritus melius inspiret iis, qui semel deseruerunt viam veritatis, ut illam erroris, atque mendacii sequerentur, nihil inquam est in quo magis constituat sinceritatem conversionis peccatoris alicujus, quam in illius gemitibus. Hoc passim testatus est per Prophetas, & Jesus Christus satis aperte hoc professus est, cum dixit, beatos esse, qui lugent, & ipse etiam visus est effundere lacrimas. (*Matth. 5. v. 5.*) *Ex libro cui titulus: Regula Sancti Benedicti. Tomo 1.*

Idem sequitur argumentum.

Hæc est dispositio, quam in omnium Sanctorum personis deprehendimus, & non in iis solum qui post diuturnos errores redierunt ad Deum, sed in illis ipsis, quorum vita a crimine fuit immunis. Alii uberes fundebant lacrimas, alii fundebant illas sensu earum noxarum, quæ in oculis mundi videntur leves, sed graves sunt in oculis eorum, qui diligunt Deum, & qui sensu afficiuntur earum rerum omnium, quæ ad illum pertinent, & qui malorum omnium maximum putant, Deum lædere, ac illi displicere. Opus est ergo, ut Christiani confiteantur peccata sua in amaritudine cordis sui, & doleant repetentes præterita crimina, & præsentia cognoscentes, necnon sæpe cogitent, se a Deo positos esse, & se vivere *in valle lacrimarum.* (*Psalm. 83.*) Nihil eos melius attollere, & propius ad Deum efferre, quam motus contritionis peccatorum suorum. Hæ lacrimæ non semper exteriores sunt; cor illas effundit, & in animas effluunt, easque Spiritus sanctus producit. Denique gratissimum quod peccator, & pœnitens offerre valeat divinæ Majestati sacrificium, illud est luidoloris, & contritionis: *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus. Psalm. 50.*

Nota quæ significant dolorem latentem.

Si patrati criminis dolor vere magnus esset, illum procul dubio testaremur, & proderemus eo pacto, de quo dubitandum non esset. Cum lethalis mœror cor nostrum opprimit, is facile prodit in faciem: non licet de alia quapiam re dubitare; satis clamat ipsum silentium nostrum, ut ab omnibus

Idem. radia-

audiatur; lacrimæ ex oculis nostris erumpentes primi sunt ejusdem interpretes, & suspiria nostra id exprimunt eloquentius, quam verbis omnibus fieri valeat. Vide Magdalenam sensibili hoc dolore confectam; statim ac cor illius hoc confoditur jaculo, ad Salvatoris pedes funditur in lacrimas; & quin illi negotium facessant hominum sermones, magno in cœtu quærit salestem medicum, cui conscientiæ vulnera aperiat, & ab eo expetat curationem. Sanctus Petrus eodem actus dolore egreditur statim ex eo, in quo erat loco, & lacrimarum eaundantia ostentat doloris sui magnitudinem: *Et egressus foras flevit amare. Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Duo præstolari sincerum culparum nostrarum pœnitentiam.

Vult Deus corda nostra conteri, & in pulverem redigi. Hæ loquendi rationes ostendunt ad iracundiam Dei leniendam non sufficere profiteri, nos pœnitere peccatorum, sed acrem concipiendum esse eorum dolorem, quem ut plurimum singultus, gemitus, & lacrimæ comitantur. Patres de contritione loquentes adhibent verba energetica, apta ad terrorem ignavis animabus injiciendum. Fundamus lacrimas, sanctus Cyprianus ait, pares magnitudini scelerum nostrorum. Non curis, neque remediis parcatur ad profunda curanda vulnera, ita ut pœnitentia scelus exæquet. Preces iterandæ sunt; nosmet interdiu affligere debemus, & vigilare noctu, vitam totam in ploratibus, gemitibusque transigere, humi, & in cinere cubare, nosmet induere cilicio. Clemens Alexandrinus pœnitentiam baptismum laborum appellat. Sanctus Gregorius Nazianzenus ait, se recipere pœnitentes, dummodo videat faciem eorum lacrimis madidam. Theodoretus inquit, licet vulnera, quæ post baptismum recipiuntur, non sint insanabilia, ea tamen non æque facile curari, ac antiqua, quæ per aquam Baptismi curata fuerunt; sed lacrimas, & pœnitentiæ severitates esse adhibendas. Ita primis Ecclesiæ sæculis de vera contritione loquebantur. Hodierna vero die plurimi ad sacram Exomologesim accedunt, qui nullam, vel certe modicam habent criminum suorum dolorem: sed qui ex corde quærunt in gratiam reverti cum Deo, & recte vivendi principium facere, ut bene mori possint; hi nil melius efficere possunt, quam negotia sua ad tempus differre, omnemque spiritum in pœnitentiæ sensus impendere. *Ex opusculis Bellarmini. Tomo 5.*

Sensus subinde veræ pœnitentiæ.

Quid feci, quid cogitabam, cum tale scelus patravi? Læsi Patrem parentum omnium suavissimum, & mei amantissimum; contempsi illum, cum effundebat in me suas benedictiones, & totidem habebam suæ in me bonitatis infinitæ documenta, quot illius erant vel in me beneficia, vel in proximum meum. Sed quid respondebo Jesu Christo Salvatori meo, qui me licet indignissimum dilexit, & tradidit semetipsum morti pro me, qui adhuc illum sceleribus meis lædere pergo. Quod ingrati animi vitium, quæ crudelitas! Dominus meus passus est turpissime cædi, spinis coronari, crucifigi pro expiatione criminum meorum; & illum nihilominus repentibus novis lacesso? De cruce clamabat ad me *Sitio*; nec cesso illi fel amarissimum propinare? Quis posset mihi aperire quanta illa gloria est, quam amisi, mortale peccatum committens? Hæres eram Regni cælestis; mihi in præmium destinata erat vita beata, atque æterna: huic abrenuntiavi ut sordida fruerer voluptate; & eadem indignum me præbui per blasphemiam, quam protuli in Deum, & per teterrimam calumniam, quam intuli proximo meo. Et quid hæc mihi profuerunt? Ecce in maximam corrui omnium calamitatum. Ecce me factum dæmonis mancipium, & sævissimum omnium inimicorum meorum: & simulac mortale hoc corpus, quod atteritur, & corrumpitur in singulos dies, amiserit, quod illi reliquum est vitæ, peccatrix anima æternis ignibus adjudicabitur, Heu! me miserum! Cras fortasse, hac ipsa nocte demergar in stagnum ignis, & sulphuris; sed quod maximum mihi dolorem parit, est gravissimum ingrati animi vitium erga Patrem, & Dominum meum, qui eo pluribus me cumulabat bonis, quo audacius illum criminibus lacessebam. *Idem.*

Quanta sit Dei patientia expectantis conversionem peccatoris.

Scriptura, & Patres nos docent, quantumvis conclamata videatur peccatoris salus, te, Deus bonitatis, nolle illius obdurationem, & mortem, sed potius conversionem, & vitam; donec est in hoc mundo patientiam tuam semper illum expectare, & ubi peccatum abundat, gratiam tuam superabundare. Cum tu sis omnium hominum judex, esse quoque Salvatorem; & cum veneris ad vocandos non justos, sed peccatores, & cum ægris opus sit medico, non iis autem qui optima gaudent valetudine, beatis impiis in ipso beatitudinis ipsorum statu te suppeditare salutaria eorum malis remedia; & validos stimulos, ut convertantur. Ut hoc fiat duo tantum requiruntur. Ex parte Dei, quod illis tempus, & gratiam permittat, quod illos expectet, requirat, justificet; ex parte vero peccatorum quod vocantis voci respondeant, & redimant tempus. Dies enim eorum mali fuerunt; nec illi sunt amplius illud, quod erant; quapropter agant pœnitentiam, & vitæ rationem commutent. Hæc quidem omnia difficilia sunt, non tamen impossibilia. Impii isti beati non fatigantur Deum lædendo, sed Deus etiam nonnumquam illos expectando non fatigatur. Voluntatem habent inhærentem malo: sed cum voluntas hæc sit indifferens, ferri potest in bonum. Sunt similes nivi, grandini, & crystallo; frigidi, gelu adstricti, obdurati; sed non desunt misericordiæ thesauri sub hac nive, grandine, & crystallo, & *nemo* (ut in S. Cypriani dicto perseverem) *nemo desperet eos quos adhuc frigidos videt, quia absconsos Dei in nive, & grandine non videt. Ex moralibus Sermonibus Tomo 1.*

In primitiva Ecclesia peccatores qui non se subjiciebant legi pœnitentiæ privabantur precibus, & a publicis cœtibus arcebantur.

Certum est, donec vigebat fervor Christianus, flagitiosos peccatores, qui semet subjicere detrectabant legibus pœnitentiæ, non solum a communibus cœtibus, precibusque arceri, sed non putari quidem veros Christianos consuevisse. Quid prodest nomen Christiani citra professionem Evangelii, dicebat eorum temporum auctor? Homines, addebat ille, Christiani non sunt, ex quo hoc illis nomen defertur; sed e contra hoc illi nequicquam defertur, donec se christiani non sunt. Et alter vitioso Catholico exprobrabat, cur te gloriaris non esse te in Hæreticorum sententia, quandoquidem onera tua tibi eamdem præparant pœnam, quam illis errores ipsorum? Sed ubi ad salutaria pœnitentiæ remedia confugiebant, dolore errata sua reparabant, & communis fidelium sensus erat, ut simulac peccator pœnitens fieret, tunc ultra probro non esset Ecclesiæ. Pœnitentes aliis secernebantur, & dicere possumus, quemadmodum Sancti componebant Ecclesiam innocentiæ suæ candore circumquaque ornatam; similiter Pœnitentes alteram, prioris sororem composuisse, quæ in luctu, lacrimisque suis dicere poterat: filiæ Jerusalem, nigra sum, sed formosa, & sub pœnitentiæ caligine inveni gratiæ ornamenta. Ita se gessit Sanctus N. cujus hodierna die memoriam colimus; ita ille toto vitæ suæ spatio pœnitentiæ austeritates exercuit, non solum ut præterita peccata sua expiaret, verum etiam quæ ab hominibus quotidie perpetrabantur. *Auctor Recens.*

Apostoli post Salvatorem a Christianis pœnitentiam exquisiverunt.

Prædicatores, quos Dei filius destinavit ad mundi conversionem, eumdem secuti sunt ordinem ac ille, ut populos edocerent. Apostoli eodem tempore, quo fidem, pœnitentiam annuntiarunt: Patres Ecclesiæ de Baptismo, & Christianorum vita locuti sunt sub nomine pœnitentiæ: Omnes Sancti summa cum austeritate illam exercuerunt; & ratio ipsa suadet, quandoquidem natura generatim nocens est per originale peccatum, quod in ea relinquit semen ceterorum; & singuli etiam homines nocentes pariter sunt propter crimina, quæ originis suæ calamitati addiderunt; tenentur semper agere pœnitentiam, & satisfacere, nisi velint aliis sceleribus suis cumulum addere recentis injustitiæ & cæcæ præsumptione. Quoniam vero Christianismus illis viam aperit, ut reparent justitiam; quam amiserant, necesse est, ut illos in pœnitentia contineat, & gratia Salvatoris eos doceat præterita expiare delicta, & Cæli viam reparare. *Auctor Recens.*

Pœnitentia privat hominem omni voluptate, & honore.

Gloria, & voluptas duo maxima sunt hominis desideria. Nunquam sine alterius privatione consentit, nisi illud alterius adquisitione immolare teneatur. Voluptuosus honoris obliviscitur, quia illum allicit voluptatis illecebra: ambitiosus negligit voluptatem, quia illum trahit gloria. Sed pœnitentia aufert homini duorum horum bonorum perfruitionem, voluptatis quidem per doloris amaritudinem, gloriæ vero per sensus humilitatis, qui nunquam magis profundi sunt, quam cum se sontes esse cognoscunt. Invenimus homines pluribus modis humiliatos, qui illis aliorum contemptum conciliant. Primus modus est natalium turpitudo, in qua inveniuntur nonnunquam sordes adeo probrosæ vel sceleris, vel servitutis, ut rubore suffundantur, quin noti habeantur, & in hoc sensu peccator exprobrare sibi potest originem suam, quæ in lucem edidit servum dæmonis, & parentum suorum sceleribus coinquinatum. Modus alter quo homines humiliantur, est per naturalia corporis, animique vitia, quorum altera visum, altera lædunt societatem. Et in hoc quoque sensu peccator habet occasionem humiliandi se, considerans circum undique suas ignorantias, & infirmitates. *Idem.*

Miseria extrema peccatoris sine pœnitentia.

Certum est gloriam cum miseria simul esse non posse; & in Sacrorum Bibliorum stylo vocabula afflictionis, & humiliationis unum, idemque significant. Nulla autem miseria major est, quam peccatoris, qui procul abest a Deo, exutus omnibus gratiæ bonis, & cui æternum instat supplicium. Sed omnes abjectiones longissime absunt ab illa, cujus caussa peccatum est: illæ non complectuntur nisi naturæ, vel conditionis calamitatem; hæc autem, quæ sita est in peccato, meretur omnino, ut qui illud commisit, contemnatur. Hoc pacto peccator potissimum humiliatur, & pœnitens, qui omnes colligit humilitatis caussas, hanc præ ceteris agnoscit, & erubescit cum fuimet ipsius contemptu, qui illum sub ipso dejicit inferno. Interior hic humilitatis sensus Sancti Pœnitentis nostri mores formavit. *Idem.*

Notio veræ pœnitentiæ ab omnibus habenda.

Pœnitentiæ nomen hoc in loco pressius non excipitur velut significans christianam virtutem illam, quæ conterit cor peccatoris, quæ illum disponit ad gratiam, & quæ maximos ejusdem progressus concomitatur. Utor nomine Pœnitentiæ, quomodo omnes vulgo uti solent ad exprimendas pœnas, quæ pro peccato imponuntur; cujus usus adeo communis est, ut quidquid molestum suscipitur agendum in patratorum criminum satisfactionem, pœnitentia vocetur. Loquor hic igitur de pœnitentia spiritus, videlicet de pœnis, quæ sufferuntur propter peccatum primis conversionis temporibus. Distinguo igitur spiritum corporalis pœnitentiæ, ab hac pœnitentia spiritus; altera quippe eadem est hujus virtutis essentia; habitualis, & permanens dispositio, quæ in anima quoque eorum, qui eminent Sanctitate, invenitur; sed pœnitentia de qua loquimur proprie pœna est recentium Conversorum, in quos Dei justitia vult animadvertere per rigores suos, & quos divina Sapientia vult expiare, & separare ab illiciis amoris Mundi, & amoris proprii per has pœnas. Distinguo etiam

hanc

hanc pœnitentia spiritus a corporis pœnitentia; quia earum severitates longe differunt, non secus ac earum subjecta. Cum utrumque particeps fuerit peccati, tenetur utrumque illud expiare pœnis; sed corporea regitur discretione, quæ tempus earum, & vires observat, ita ut vulgo neque immodicæ fiat, neque assiduæ, cum pœnæ spiritus nullam habeant mensuram, nullumque intervallum. Et vere æquum est ut quoniam ex duobus nocentibus spiritus est nocentior, acrius puniatur; ita pœnæ illius aliunde proficiscuntur, & ab alio imponuntur judice, quam illæ, quas Pœnitentes patiuntur extrinsecus. Spiritus imponit corpori pœnas, quas patitur: sed Deus ipse infligit spiritui varias pœnas, quibus afflictatur: ideoque corporis pœnæ voluntariæ sunt, & pœnæ spiritus necessariæ. Licet spiritus dominetur in corpus tanquam mancipium suum; tamen adeo arcte illi conjunctum est, ut semper illi indulgeat, semperque aures benignas præbeat illius excusationibus, ut eam moderetur severitatem, quam meretur: sed justitia Dei, quæ pœnas irrogat spiritui, capax non est, aut erroris, ut decipiatur, aut infirmitatis, ut flectatur. Videamus ergo quas pœnas illa per se irroget, & quas juste permittit in pœnam, vel probationem recens-Conversorum; & discamus, quam periculosum sit lædere Deum justum, ac potentem, qui tanta cum severitate in eos ipsos animadvertit, quos jam gratia sua dignatus est. *Auctor recens.*

Lacrimæ quas fundimus eamdem non habent vim ac illæ Sanctæ Magdalenæ nisi eamdem habeant causam.

Credendum non est, Auditores, omnibus lacrimis, quas fundimus, eamdem inesse vim, ac lacrimis Magdalenæ, nisi fluant ex eodem fonte, & nisi eadem caussa eas cieat. Baptismatis aqua per se nullam habet efficiendi vim, nisi ad Sacramenti dignitatem attollatur per verba baptizantis. Hoc ipsum accidit lacrimis ex oculis fluentibus: inutiles sunt, nisi illas eliciat pœnitentia. Omnes lacrimæ, quas temperamenti mollities tanta cum facilitate elicit, nihil prosunt ad salutem; Omnes illæ, quas elicit boni alicujus, vel amici jactura, steriles aquæ sunt, quæ nihil pro cælo producunt. Opus est, ut Sanctus Spiritus eas uberes faciat, alioquin omni fructu carent, vel si mavis, secundum S. Augustini mentem, ac locutionem, docte plorandum est. *Docte plangite.* Quid sibi vult insignis hic Doctor? Igitur ad lugendum doctrina requiritur? Ita sane; & hominum plerique ignari sunt in tribulationibus suis: ignorant quippe usum lacrimarum suarum: nam hæc fortunæ perturbatio, propter quam tantum lacrimarum profundunt: hæ neces filiorum, vel amicorum, quæ illis tot, tantosque dolores afferunt: hoc pravum viri ingenium, & tot alia infortunia, quæ mulieri huic perennem pariunt dolorem; si hæc omnia perferrentur propter Deum, & propter peccatorum ejus satisfactionem, quos thesauros, quos meritorum acervos illi cumulassent! Quæ gloriæ pondera in cælo! Sed hæc omnia pereunt, eo quod lacrimarum usus ignoratur. *Plangite docte.* Heu! S. Cyprianus addit, cum jacturam fecistis alicujus boni fortunæ, nullo affici potestis solatio; ubique proditis doloris magnitudinem, quæ vos premit: Jacturam passi estis animæ vestræ, Deique vestri per scelus, & siccos habetis oculos, & cor inflexibile? Animam tuam perdidisti, & non acriter plangis? Non *acriter ingemiscis*? Video quid hoc rei sit, & facile caussam hujus carentiæ sensuum agnosco. Hoc oritur, ait, quod homines verum habent dolorem jacturæ bonorum, quæ respiciunt corpus, & opes terrenas: quia illas habent in pretio, eisque penitus adhærent. Tristitia eorum in his omnibus occasionibus sincera est: sed in speciem tantummodo dolent ob jacturam bonorum æternorum, quæ flocci faciunt, & de quibus nunquam fere cogitant; quia lacrimæ eorum non manant ex corde, ut olim lacrimæ Magdalenæ, cujus dolor illas excitans non minus violentus est, quam sincerus. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

RPO COMMUNI SANCTORUM,

Qui semet in Mundo sanctificarunt bonorum operum praxi

M O N I T U M.

Liquet in ordine naturæ Providentiam constituisse, ac præscripsisse hanc statuum, & conditionum varietatem, quæ alit societatem hominum, & quæ tenet in mutuis officiis civitates, regna, & Respublicas; simili pacto supernaturalis Providentia Dei in omnes generatim, & singillatim fideles vocat illos in eum vitæ statum in quo nasci voluit, aut in eam conditionem, ad quam illos vocavit; ideoque adjecit illis ea media, per quæ ad finem suum pervenirent, & gratias, quarum ope semet in hoc statu sanctificarent, & etiam ad eminentem sanctitatis statum se attollerent.

Hinc Ecclesia Sanctos veneratur, & colit ex omni professione, & vitæ genere, & S. Paulus, ut nobis omnem auferret caussam, quam prætexere possemus negligentiæ Sanctificationis nostræ in eo statu, in quo sumus, palam profitetur, non omnes homines esse Apostolos, Prophetas, Doctores, nec omnes iisdem talentis donari, Unde sequitur, Deum non ab omnibus eadem exigere officia, & munera eadem; sed id maxime optare, ut omnes sint Sancti, 1. Thessal. 4. Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra. *Quin opus sit afferre argumenta ex veteri, novoque Testamento deprompta, in primitiva Ecclesia Christiani omnes fere Sancti erant, eadem exercebant munia, eadem officia, communem vitam ducentes, & sæpe obscuram, & absconditam, quemadmodum fecit S. Joseph, & per plures annos ipse Salvator. Sancti vero, de quibus hic quæstio est, ex hoc sunt numero; semet sanctificarunt in vita communi, & hominum commercio per exercitationem virtutum, ac christianorum dogmatum, per bonorum operum praxim, per obedientiam voluntati Dei, per passiones, & sedulam officiorum status sui, mandatorum Dei, & Ecclesiæ observantiam. Contingere potest igitur, in aliquibus Civitatibus, vel peculiari quopiam in loco celebrari diem festum Sancti viæ hujus, quæ Oratori ad elogium texendum nihil aliud suppeditabit, quam vitam frugi, & sancte peractam, quæ quidem satis æstimari non potest. Hoc itaque in argumento invenietur rerum supellex quæ peculiariter applicari possit Sancto, qui pro tali habitus, probatusque fuerit.*

PRO COMMUNI SANCTORUM,

Qui se se in Mundo Sanctificarunt virtutum, & bonorum operum praxi.

Fidelitas a nobis habenda, in quocumque statu simus, ratio est semet sanctificandi.

Quoniam infidelitates nostræ in Dei servitio vulgatissima est caussa, propter quam deficit nostra in Deum confidentia; exhauriamus venenatum hunc fontem sedula, & constanti fidelitate. Nihil negemus Deo ex iis omnibus, quæ scimus illum petere a nobis, & certe orantes illum replebimur sancta confidentia quidquid obtinendi. Impendamus saltem aliquod tempus in examine rerum earum, quas Dominus petit a nobis eo in statu, in quo nos collocavit. Arduum non erit illas cognoscere. Sumus ne in statu religioso? ne aliud quæramus apertius documentum divinæ erga nos voluntatis, quam regulas nostras; has deinceps indiscriminatim, & sine ulla exceptione observemus. Præditi sumus augusta Sacerdotii dignitate? Minima etiam sublimis hujus status obeamus officia, & secundum illius dignitatem vivamus. Vivitis in sæculo? cogitate, quæ vestra sint officia, non quidem generatim, ut plurimum accidit, sed singillatim, & prolixius, Officia erga familiam, filios, servos, Officia Christifidelium, praxim pietatis constantem, assidua Religionis exercitia, inevitabilem Mandatorum Domini, & dogmatum Evangelicorum observantiam: & consilium capite nihil in posterum Domino negandi. Ita sanctus ille vir, de quo verba facimus, in ipsis mundanarum curarum impedimentis, & mundi negotiis sanctificatus est; simili ratione & nos possumus sanctificari, si conabimur illius vestigia legere, & exempla imitari, *P. Croiset in Asceticis. Tomo* 1.

In omni statu quocumque occurrat difficultas, possumus sanctificari.

Hac perquisitio curiosa fuit Doctorum virorum, nullum vitæ statum in Republica inveniri posse, ubi aliquis ab eadem Ecclesia inter Sanctos relatus non sit, ut intelligamus, quemadmodum non conditiones, neque instituti genus Sanctos minime faciunt, hæc nequaquam illa esse, quæ prohibent, ne aliquis sanctificetur; sed sita quæ in quolibet genere ducitur, & fidelitas, qua cujuslibet status officiis defungimur. Hoc olim dicebat Tertullianus fidelibus ævi sui. *Nihil refert ubi sitis, extra sæculum estis.* Quid interest, quam vitæ rationem profiteamini, dum modo ad illam vos evocaverit Dominus! Ita non quæro utrum sæculares sitis, an Religiosi, utrum Sacris Ordinibus initiati, an Matrimonio impliciti: sed hoc esse debet commune Christianis omnibus, cujuscumque conditionis, & professionis sint, ut a sæculi absint corruptione, quod fieri potest in omni genere conditionum. *Auctor Sermonum in omnia Argumenta.*

Inter Reges, milites, mercatores &c. plurimi semet sanctificarunt.

Profecto ex Regum numero, qui inter Fideles illi esse videntur, qui majores obices habeant ad salutem, infiniti prope sunt, qui in Beatorum album relati sunt, postquam in Aula profana vixerunt, quin vitiorum contagione inficerentur. Quænam conditio est, ubi sit plus licentiæ, & Religionis minus, quam militum status? Attamen exercitus fieri posset ex illis, qui in eo instituti genere sanctificati sunt, nec defuerunt legiones integræ, quæ maluerunt mortem subire, quam fidei abrenuntiare. Inter homines negotiosos quænam pericula, quænam salutis difficultates? Quæ impedimenta!

Non

Non defuerunt tamen multa illorum millia, qui consummatæ virtutis insignia ediderunt specimina, & qui ad altissimum sanctitatis apicem evaserunt. *Idem.*

Multitudo hæc Sanctorum ex omni statu & conditione nos redarguere, & reprehendere, eo quod eorum exempla secuti non fuerimus.

Hæc Sanctorum multitudo ex omnibus statibus, & conditionibus ex Apostoli sententia, sunt veluti nubes testium, qui aliquando insurgent in nos, nobisque nostram exprobrabunt ignaviam: *Tantam habentes testium nubem.* (*Ad Hebr.* 12.) Numerus eorum perspicuum erit, ac manifestum argumentum, & nos sanctos esse potuisse, & nostra factum fuisse culpa, si nobis sanctos esse non contingit. *Testium nubem.* Hæc nubes supra nos est, & in media aeris regione pendens, ostendens nobis, se in terris fuisse, quin affectu terris adhæreret; se inter negotia, quibus obrui videbatur, per pietatem assurrexisse, & non nisi de Cælo cogitasse. *Testium nubem.* Hæc nubes est, quæ fert imbres gratiarum, & quæ has impetrat a Deo pro iis, qui iisdem impediuntur muneribus, easdemque difficultates experiuntur. Sed cavendum est, ne nubes ista aliquando super caput nostrum disrumpatur, & erumpat in fulmina proferens damnationis nostræ sententiam, si ita miseri fuerimus, ut pereamus. *Idem.*

Iii qui in conditione nostri salvi facti erunt, aliquando exprobrabunt illos qui in eodem vitæ genere interierunt.

Eheu! Auditores, quam gravi dolore torquebimur aliquando, cum Deus locum ostendet nobis destinatum inter eos, qui ejusdem sunt ordinis, & conditionis, cujus ipsi sumus! Quid respondebit homo ille, qui perit ea in conditione, in qua sexcenti alii, quibus non plura, neque majora fuerunt subsidia quam sibi sanctificati sunt. Tunc contra illum consurgent, ac testabuntur illum unice culpa sua interiisse, & conditionem eamdem illi viam esse potuisse, per quam in Cælum ascenderet. Quid respondere poterit Magistratus ille, vel judex qui perierit in eo munere persungendo in quo obeundo alius salutem nactus est, quamvis nullum validius præsidium obtinuerit, & cui fortasse in eodem tribunali successit? Hæc dignitas, quam polluisti, venalem habens justitiam, fuit ne caussa damnationis tuæ? dicet illi. Non ita, quandoquidem me Sanctum fecit, tu vero reprobatus fuisti, quia abusus es potestate, atque auctoritate, quam tibi conferebat. Tu ergo caussa es excidii tui, non hæc provincia, quæ tibi suppeditabat adminicula temet sanctificandi. Hoc ipsum de omnibus aliis vitæ generibus dici potest: ubi qui sanctificati fuerunt, urgebunt aliorum damnationem, cum suo exemplo ostenderint, nos non solum posse nosmet sanctificare, & servire Deo in quolibet genere conditionum, verum etiam nos nunquam melius perfuncturos esse nostræ conditionis officiis, quam cum in ea fidelius serviemus Deo, ibique nosmet sanctificare aditemur. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Qui putant in sanctificari non posse inter impedimenta mundi negotiorum alienam bona caussa prætexere.

Ecce quid confundere debet eos, qui hodierna die putant, se posse christianam vitam ducere inter eas curas, quæ adhærent professioni suæ, vel qui credunt statu, munere, & negotiis suis dispensari, ne sanctificationi sui ipsorum operam navent. Mira illusio! Auditores, quæ non minus periculosa est, quam communis in Mundo; ubi nihil auditur præter excusationes, prætextus, difficultates, & obices qui afferuntur, vel potius finguntur in virtutum praxi, & in officiorum suorum functionibus; Sed illusio, quam dissipandam pro virili parte aggrediar. Fictus prætextus, quem evertere adnitar ostendens nullam esse conditionem, nullum statum, vel munus in quo nequeat aliquis sanctitatem adipisci. Hoc argumentum magnum afferre debet solatium mortalibus omnibus; quoniam meridiana luce clarius videbunt non solum se in conditione sua salvari posse; sed etiam debere ipsam conditionem suam sibi tanquam medium ad suam sanctificationem proponere. *Idem.*

Ubi agitur de nostra sanctificatione eorum nobis suboriuntur difficultates, & obices.

Nihil est in quo plures comminiscamur difficultates, & majores nobismet obices fingamus, quam cum de nostra agitur sanctificatione. Dolent quidam, & queruntur se simul non posse de Deo, & de negotiis suis cogitare; alii ajunt, munus officiumque suum cum pietate, ac devotione simul esse non posse; alii denique afferunt omnes curas, & cogitationes suas negotiis occupari, & absorberi; & quod magis metuendum est, hominum nequitia conditiones omnes periculosas evasisse, & vitium, atque morum corruptionem scopulos ubique sevisse. Ego tamen vobis probaturus sum, hæc omnia inanes esse prætextus, quibus plerique sibi in flagitiis suis assentantur, & quibus licet etiam æquo effusiorem excusare adnituntur, rejicientes in statum, vel officium suum difficultates, quæ non nisi ex prava mentis, & cordis eorum affectione proficiscuntur. *Idem.*

Deus concedit sufficientes gratias cuilibet secundum statum suum, ut se sanctificet.

Posse nos servire Deo, & in omnibus vitæ conditionibus sanctificari, cum veritas sit, quæ hinc quidem inanes prætextus omnes evertit, quos affert ignavorum spirituum negligentia; inde vero sedat turbas omnes, quas timor, atque diffidentia in intimis excitant animabus, satis solidis argumentis via probari potest. Dum tamen, vel tria mihi occurrunt, aptissima ad persuadendum iis, qui ea voluerint attentius ponderare. Primum est, cuilibet vitæ statui, & conditioni proprias inesse gratias, & singularia ad id adminicula. Gratia, quam Sacra Scriptura Cælestem rorem appellat, caussa generalis est, quæ cuique professioni, ac muneri, & privato cuipiam statui se accommodat, ut facile omnibus perfungamur officiis, & omnes obligationes nostras expleamus. Gratia, exempli caussa, cadit in virum nobilem, & facit virum strenuum, & illum zelo succendit tum gloriæ Dei, cum servitutis erga Principem suum. Ecce quomodo hujus conditioni se accommodat. Descendit in animam hujus judicis, tribuitque illi cordis rectitudinem, amorem justitiæ, vim, ac robur libram æquis lancibus tenendi, quin ex alterutra parte præponderet. Labitur in negotiosum hominem & probatissimam inspirat illi fidelitatem; in Ecclesiasticum, & hunc efficit hominem divinum vitæ suæ exemplo sustinentem characteris sui sanctitatem; in Religiosam, & Sanctum facit. Hæc una eademque potest esse gratia; quæ tamen variis hominum ingeniis se accommodat, variisque conditionibus, in quibus Deus illos constituit: Sive gratia semper sit eadem, & differat solum propter varios effectus, quos parit: sive ut innuere videtur Princeps Apostolorum, vere sit multiplex pro varietate personarum; & Deus, qui omnes novit species illius, usus, & proprietates, illas applicet statui, ingenio, ac studiis singulorum: *Multiformis gratia Dei. Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Deus unicuique tradit gratias congruas statui, & conditioni singulorum.

Liquet, quemadmodum generalis adest Providentia, quæ omnibus magni hujus mundi rebus invigilat, ubi omnia concinne in pondere, numero, ac mensura disposita sunt, non deesse aliam particularem, quæ respicit gratiarum distributionem, easque accommodat statui, & conditioni hominum. Hinc infertur, si quilibet status, & quodlibet vitæ genus suas habet gratias, ut se sanctificet, ac Deo serviat: asserere, se virum bonum esse non posse, neque in hac, vel illa conditione salutem suam posse operari, hoc est Deum injustitiæ nomine insimulare, quasi a nobis ea exigat officia, quæ illi præclare minime possemus; hoc est velle ordinem Sapientiæ ipsius caussam esse criminum, & delictorum nostrorum; hoc est illum auctorem constituere nostrorum peccatorum, & excidii nostri, eo quod ea nos constituerit in statu, ubi fieri non posset, ut sanctificaremur: hoc est denique destruere illius Providentiam, quæ cum hoc discrimen inter homines collocaverit, conditiones partitus fuerit, & cuilibet locum, & ordinem assignaverit in Mundo, nequaquam illis suppeditaverit adminicula, ut officiis suis defungantur. Quod si inficias ire non possumus, nobis non deesse hæc adminicula, & gratias, sequitur ergo futilem esse excusationem, & prætextum omni fundamento destitutum, negligentiæ suæ caussam in Dei servitutem, & modicam salutis suæ curam in statum, & conditionem suam rejicere. *Idem.*

Nullus est status vel conditio, quæ proprias non habeat gratias, & qua unice infignes sanctitate viri evadere possunt.

Satis non est Auditores, quod singulis conditionibus suæ sint gratiæ, & adminicula; nam singulæ propria, & singularia habent præceteris subsidia ad finem, propter quem creati sumus. Quapropter dico etiam, nullum esse statum, in quo nemo queat ad insignem pervenire Sanctitatem; quod arguo ex præcepto, quod nobis Deus irrogavit. *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra.* Hinc enim posito quod Deus exigat a nobis, ut ad sublimem contendamus sanctitatem, atque proposuerit locupletissimas coronas, & prima Regni subsellia iis, qui illas meriti fuerint; inde vero non liceat ambigere peculiari sapientiæ suæ dispositione ab eo institutas tot varias conditiones fuisse, quod semper præsuppono, quis esto non arguet quemadmodum ejus Sapientia hanc statuum varietatem instituit, bonitatem ejusdem hanc ad æternam salutem retulisse, tanquam media ad finem suum, & in singulis eorum aliqua adesse subsidia, quorum ope ad illam perveniamus? alioquin in hac distributione, in qua videmus tantum inæqualitatem, licet Deus nihil cuipiam deneat, homines tamen se læsos rati aliquam haberent caussam invidendi aliorum sorti, & conquerendi sibi infigi pondus, cui ferendo vires deessent, vel saltem putandi se a Deo quodammodo neglectos fuisse instituta cum aliis comparatione. *Idem.*

Divitiæ mundi sectatoribus suis fons omnium vitiorum, cum ad illorum sanctificationem conferre deberent.

Conditio divitum satis improbatur in Evangelio, quia divitiæ latissimam pandunt viam omnibus vitiis; suppeditant nobis, unde nostris desideriis satisfacere debeamus, ac faciliorem nobis ad illa aditum præbent. Hac de caussa toties objectum fiunt maledictionum, & anathematum Filii Dei: *Væ vobis divitibus.* (*Luc.* 6.) Attamen hæ ipsæ divitiæ, si illis uti vellemus, quemadmodum utendum est illis, quam nobis opem afferrent ad nostram sanctificationem? Redimere possemus peccata eleemosynis; omnia caritatis opera, quibus Cælum promittitur, quomodo, aut a quibus melius exerceri possunt quam opibus, & a possidentibus illas? Non ne dicere possumus, si divites recte uti vellent divitiis suis, illos obtenturos citra laborem quidquid alii per vim, validosque conatus rapiunt? Hinc sequitur, hunc errorem esse, & illusionem ab inimico nostræ salutis profectam credere, si essemus in alio quolibet statu ab eo, in quo Deus nos esse vult, & in quo nos constituit per providentiam suam, nos eidem melius famulaturos esse, cum interim præsentia contemnamus adminicula, & gratias præsentes, quas præ manibus habemus, ut alias commentitias optemus, quas neque habemus, neque sumus habituri. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Inanis prætextus est dicere se quidem in Claustro sanctificari potuisse, sed non posse se in mundo, in quem Deus nos evocavit.

Mulier illa, quæ inutilibus conficitur querimoniis eo quod ingressa non sit Religionem, ad quam se credebat evocari; & quæ inter importuna impedimenta œconomicæ administrationis cogitat quam beatam viveret vitam, si procul a familiæ curis, ac moroso viri sui ingenio de uno Deo, ac salute sua esset sollicita; huic uni magno, ac necessario negotio vacarem, sit, si me prius inter claustra devovissem Domino; & mihi non suppeteret altra tempus de hæc recogitandi. Sed quid prodest hæc querela? Non ne captum est tuum vitæ institutum? Non ne delecta fuit vitæ tuæ ratio? hæc non est ultra nisi tentatio, quæ prohibet, ne facias quæ debes, dum mentem occupas tuam cogitando ea, quæ faceres, si alio esses in statu. *Idem.*

Quod

Status, in quo Deus nos constituit semper est melior, & ille quê nobis eligere meliori judicavit.

Quod vero solatio mortalibus omnibus esse debet in re hac, illud est, quod præterquam singulis conditionibus sua adsunt adminicula, & gratiæ particulares, asserere audeo, illam, in qua nos esse vult Deus, & in qua nos ipsius providentia constituit, omnium optimam esse, & ad nostram sanctificationem aptissimam, & ex iisdem principiis argumentor. Si enim Deus omnia hæc vitæ genera instituit, & varias hasce conditiones, quæ componont Civitates, & Regna, & si in hoc Dei elucet Providentia, & Sapientia, quæ diversa hæc impertit studia, talenta, & secretos instinctus hominibus, quorum alii aliud inquirunt ad civilem societatem hoc pacto sustinendam: *Unicuique sicut divisit Dominus*, (1. *ad Cor.* 7.) ut Apostolus loquitur; igitur Deus est, qui diversas has personas applicuit, & ad varia vitæ genera peculiari vocatione appellavit, Quicumque enim vult finem, vult etiam media per necessariam illationem; alioquin si hæc Dei Providentia non tendit solum ad bonum commune, & universale magni hujus mundi, verum etiam ad bonum cujuslibet singillatim, qua in re ab humana distinguitur, qui particulare bonum publico sacrificat; sequitur, ubi nos Deus ad aliquam conditionem aut aliquod vitæ genus vocavit, haud hæsitanter posse affirmari, hunc illum statum esse quem optimum nobis censuit, & in quo per æternam præscientiam suam vidit, nos facilius, ac utilius sanctificationi nostræ cooperaturos esse, si illius consiliis obtemperaverimus. *Idem*.

Contendendum est, ut nosmet sanctificemus eo in statu, in quem nos Deus evocavit, neque obmurmurandi est contra illius sapientiam quod non alium nobis statum tribuerit.

Quin contra divinam hanc obmurmuretis sapientiam, quæ vos hoc in loco constituit; quin inutilis foveatis desideria ejus rei, quam vobis nequaquam utilem censuit, cur non exeritis conatus vestros, ut illius de vobis consilia expleatis? Videlicet cur eidem obsequi non satagitis, simulque vosmet sanctificare conamini eo in statu, in quo vos esse voluit? Hic adscititius est color, quem homines affigunt negligentiæ suæ, cum afferunt & negotia sua, & dignitates, & curas, & conditiones, ut se dispensent ab officiis hominis Christiani, & ut salutis suæ curam abjiciant: *Quod ipsi gerunt*; S. Ambrosius inquit, *officiis suis adscribunt*. (*Ambrof. serm. 7. de milit.*) Personalia vitia sua in statum suum rejiciunt; non professio tua prohibet ne servias Deo, sed unice prava voluntas tua. Hi omnes prætextus fallaces sunt, atque inutiles, quoniam possumus non solum nosmet sanctificare; sed etiam summum perfectionis apicem in omni conditionum genere attingere. *Auctor sermonum in omnia argumenta*.

Quo magis ad nostram sanctificationem incumbimus eo magis nostræ conditionis officiis defungimur.

Hæc, Auditores, propositio priori minus constans non est; nunquam melius satisfacimus nostræ conditionis muneribus, quam cum melius Deo obsequimur, & fidelius sanctificationi nostræ vacamus; ideoque tantum abest, ut hæc duo simul esse non possint, ut sibi mutuo dent manum, & alterum alterius alterius firmetur subsidiis. Ut hoc liqueat, non est cur longius argumenta petamus; afferam solum rationes aliquot probatissimas, & quas rudis quisque facile intelligere valeat; videlicet Christianismum, & Dei cultum nullam cum statu nostro habere oppositionem; sed e contra se accommodare omnibus conditionibus, ac statibus: immo auxilium nobis præbere, ut eorum perfungamur officiis: & præterea conditionem nostram nobis re ipsa media suppeditare præstandi Deo quæcumque a nobis expetere potest; ac tandem omnem sanctitatem nostram in eo positam esse, ut adipiscamur perfectionem propriam status, & conditionis, in quas nos divina providentia constituit. *Idem*.

Nullus status est, vel conditio quæ non suppeditet media apta ad requirendam sanctitatem.

Nemo infitias ire potest media præstandi Deo quæcumque a nobis exigit, abunde nobis in quavis conditione suppetere; & sine recenti laboris accessione, eadem facientes, quæ facimus, eademque negotia pertractantes, quæ tractamus, posse nos sanctificari, & insignes sanctos evadere; quia nulla est actio tam abjecta, & humilis in quolibet statu, quæ rectis rationibus nequeat animari, & suam in Cælo mercedem mereri. Ita, ut salutem vestram operemini, ac Deo serviatis, nequaquam jubemini mundo vale dicere, negotia vestra deserere, bonis, ac prædiis vestris abrenuntiare, quæ tamen vobis essent facienda, nisi alioquin sanctificationi vestræ animum possetis appellere. Sed Deus, ut ita dicam, vobiscum paciscitur: non cogit vos, ut statum, & conditionem mutetis, sed ut recte in illo vivatis, omniaque illius obeatis officia. *Idem*.

In omnibus statuum & conditionum muneribus nihil officere potest sanctificationi nostræ sed nos ibi aliquem in ipsis obicem commiscemus.

Omnibus fatendum est, id quod singulis muneribus, vel conditionibus est essentiale, saluti nostræ obesse non posse, & id unum, quod ipsi adjicimus ex nobismet, id unum officere. Quærere enim unde victum nobis comparemus, in quo nosmet occupemus, & publico utiles simus, id in quolibet statu essentiale est, & donec in eo morabimini, audeo dicere virtutem perfecturam esse statum vestrum, & hunc vicissim ad virtutis exercitationem non nihil esse collaturum. Sed dæmon, quem Tertullianus appellat corruptorem operum Dei, illis admiscens sua; dæmon inquam abutitur illis, suisque inservire facit consiliis prorsus oppositis naturæ illorum, ac institutioni, cum sequimur placita, quæ suggerit nobis, quæ res omnem parit civilis, ac moralis Mundi perturbationem. In hoc munere, & statu, quem ob id unice amplexus es fortunas tuas augere quæris: & hoc omnes has parit injustitias, fraudes, & illicita locupletandi media. Hac arte copiis enitescere, ac inter alios ordinis ejusdem fulgere; hinc luxus, servorum caterva, inanes sumptus; non aliud quæris nisi ut tempus fallas; hinc ludi, convivia, sodalitates, frequentia compotationum, & commessationum, quæ totidem sunt obices & muneri status tui explendo, & simul sanctificationi tuæ procurandæ. Sed diligenter inspice ea omnia, quæ te in peccatum impellunt, esse quemadmodum aliena a statu, & munere tuo, & quidquid aliquid confert, ut tuis perfungaris officiis simul efficere, ut sanctior fias, ac virtute cumulatior; ideoque duo hæc sibi mutuo sunt subsidio, & auxilio; verum etiam hoc illud est, quod a nobis expetit Deus. *Auctor Sermonum in omnia argumenta*.

Vult Deus in omnibus statibus & conditionibus sanctos inveniri.

Si præceptum, quod irrogat Deus hominibus universis, ut se in quocumque tandem statu, vel conditione, sint sanctificandi, jungis simul cum hoc adeo certo principio, quod ipsi statuimus, videlicet Deum velle ut in omnibus statibus, & conditionibus homines sancti fiant, facilis est argumentatio, mensuram perfectionis, quam exigit a nobis, comprehendi in propria perfectione status, in quo nos providentia constituit. Itaque tanquam constantem supponimus veritatem, tantum abesse, quod nostra conditio sit obex saluti nostræ, ut immo melius, tutiusque hanc operari nequeamus, nisi utrumque simul nectentes, quandoquidem mutuis se se juvant auxiliis, Nunquam Deo melius serviemus, neque facilius sanctificabimur, quam perfungentes conditionis nostræ muneribus; neque his melius perfungemur quam omnem navantes operam, ut Deo in conditione nostra serviamus, ibique sanctificemus. Quam frigida ergo isthæc est excusatio nostra, S. Chrysostomus in hoc exclamat argumento! *Nequaquam frigida illa verba proferas, mundanus sum, uxorem habeo, filiorum curam gero*; (*Serm. 9. contra Judæos*.) Quasi nemo unquam sanctus, & perfectus extiterit inter curas frequentioris familiæ, & inter negotia longe nostris graviora & impeditiora. *Idem*.

Non licet ambigere, prætextus qui afferuntur ut homines se dispensent a cura semet sanctificandi futiles sunt, & sine fundamento.

Nobis igitur modo dubitandum non est, quominus in omnibus conditionibus nosmet sanctificare valeamus; verum quo dolore aliquando torquebimur videntes tot inter vias, ac subsidia sanctitatis indipiscendæ in nullam reditus spem interiisse? Quid reprobo huic non exprobrabit Deus? Tu eo constitueram in loco, ubi commode poteras Cælum adquirere, ergo te in eo statu collocaveram, qui cæli aditum reddebat tibi faciliorem: memet tuo ingenio, studiisque tuis aptaveram vocans te in hunc statum, & nihilominus omnia hæc neglexisti subsidia, & periisti! *Perditio tua ex te Israel.* (*Osee* 13.) Tu te perdere voluisti, & ob tuam voluntatem æternum miser eris. Nostrum est hæc mala prævertere, obsequendo consiliis Dei; & serio vacando sanctificationi nostræ eo in statu, & conditione, ubi nos collocavit; quoniam causæ, quascumque prætexere possumus, futiles sunt, & fundamentis laborant. Si nondum certum aliquem statum sumus ingressi, mature deliberandum est; neque cæcorum more statuendum inconsulto Deo, & inexplorata numinis voluntate in optione tanti momenti ad nostram sanctificationem. Sin autem electio facta est, & vitæ status susceptus, in hoc omnino serviendum est Deo; & ex hoc faciendum est medium tutum ad nostram sanctificationem. *Auctor Sermonum in omnia argumenta*.

In mundo civili conciliari possunt status officia cum officiis Religionis.

Liquet mundum corruptum, & inspectum tanquam tenebrarum imperium, nimis oppositum esse spiritui veritatis, ut impia illius placita cum sanctis Evangelii dogmatibus concilientur. Absit, me imminuere velle anathemata, quæ Jesus Christus optimo jure protulit, & conciliare cultum Baal cum illo Dei Israel. Sed si consideraverimus mundum tanquam societatem mortalium varias conditiones constituentium, vel acervum professionum, quarum aliæ aliis præstant, ubi homines vel ortu, vel talentis suis implicit mutua sibi præstant subsidia, singuli in statu suo securitati suæ prospicientes, commoditati, gloriæ, & Patriæ suæ bono; commercium hoc, hoc vinculum & reciproca utilitas, quæ mores format, rationem excolit, & nos aliis vicissim efficit necessarios; proculdubio in ordine naturali est præstantissimum opus divinæ sapientiæ, peculiaris character, & gloriosa naturæ humanæ proprietas. Et hoc in sensu error est affirmare, Evangelii dogmata, & moralis ejusdem disciplinæ puritatem ab officiis cujuslibet professionis abhorrere. *In Collectione Orationum oblatarum Gallicæ Accademiæ anno* 1703. *Sermo primus*.

Perfecta similitudo hominis honesti cum vero Christiano.

Vir honestus etiam secundum mundi sensum, & perfectus Christianus adeo similes sunt, ut qui utrumque confundat, non admodum decipiatur, Tandem enim quænam est imago hominis honesti quam in mundo concipimus? Hæc profecto congeries est qualitatum, quæ potissimum in Christiano requiruntur. Vir honestus cor bonum habet, rectas intentiones; spiritus illius illustratus est ad bonum secernendum, & voluntas ejus sequitur illud: nobiles, ac sublimes sunt sensus illius, justitiæ potius, quam propriæ intentus utilitati severissimus est in seipsum judex. Si de Reipublicæ bonis agitur, bona illius publici sunt thesauri; ejus opera non ex aliis manant principiis, quam ex animi magnitudine, neque ad alium finem, quam ad gloriam referuntur. Ejus obedientia est effectus rationis suæ, non metus servilis, Sed si hæc imago est honesti viri juxta Mundi sensum, ubi est igitur hominis Christiani imago? Non ne Jesu Christi morum disciplina ministravit mihi colores, quibus utrumque simul descripsi? Quæ vitæ conformitas, quæ sensuum similitudo inter virum honestum, perfectumque Christianum, in hisce essentialibus vitæ circumstantiis, ex quibus probitas pendet, & Religio! At enim, quinam conciliari possunt severæ Christianismi leges, cum officiis, quæ mundus ab honesto viro requirit, cum hac ratione, complacendi studio, assiduita-

te, lepore, alacritate? Christianus ad hæc minuta, quæ ars aliis placendi requirit, demitti non potest. Palleris. Caritas in uno efficit, quod in altero morum elegantia. Perfectus Christianus admodum facilis est commercii; mores illius suaves sunt, & officiosi. Non ambit dominari in societatibus. Ejus alloquium abhorret ab acrimonia, & amaritudine: cor ejus ignorat invidiæ motus, & experta est improbæ lætitiæ, quam aliena calamitas in hominum faciem, ac sermonem effundit. Ergo nequidquam conaris non ferendum interserere vallum inter hominem, quem Mundus honestum appellat, & verum Christianum; utrumque inspicere satis est; eadem utrobique tranquillitas, idem sermo, eadem vitæ ratio. *In eadem collectione sermo primus.*

In quovis statu, & conditione sine labore, ac sumptibus nosmet sanctificare non possumus.

Hoc quidem re adhuc integra constat, in variis mundi conditionibus magnos ad salutem obices inveniri; absit enim ut arctam Evangelii viam latiorem velim efficere; virtutis semitæ semper asperæ fuere, ac spinis septæ quovis in statu. Sed quisnam sine labore, & sine sumptibus semet sanctificare contendit? Nunquid Cælum nihil meretur, & mundus solus meretur, ut pro illo fiant omnia? Ita cum dicimus, nos in mundo sanctificari posse, non afferimus in mundo facilius, quam inter claustra hominem sanctificari posse, neque illud dicimus jucundius esse laborem impendere pro mundo, quam pro Deo, & nostra salute. Immo ipsa experientia docet oppositum mundi sectatores. Etenim qui vult ditari, & Principum virorum aucupari gratiam, quot labores sustinendi sunt? quæ servitus ferenda? quæ assiduitas adhibenda? Quot competitores removendi? quot evitandæ libidines? quot tædia voranda? Nunquid cuperes, ut bonorum omnium præstantissimum, & unum quod beatos nos efficere valeat, citra labores, & sumptus adquiri posset; cum interim minima mortalis, brevisque vitæ hujus bona non nisi cura, constantia, patientia, labore quærantur? Verum igitur est in mundo homines sanctificari posse, sed haud ægre, & sine labore ibi sanctificari posse, hoc falsum est. *In eadem collectione, eodemque Sermone.*

Multorum Sanctorum exempla persuadent nos posse in mundo sanctitatem adipisci.

Memoria repetamus vitæ rationem tot insignium virorum, qui nos præcesserunt; evolvamus annalia, in quibus descripta sunt facta insignium fidelium, quos Religio nobis tamquam prototypos ad imitandum proponit. De sæculo in sæculum ascendamus, & consideremus ingentem hanc copiam Sanctorum utriusque sexus, ætatum, & conditionum omnium; & ex nobilmetipsis percontemur, cur in eodem stadio, ac illi currentes, eadem obtinentes officia, nosmet nequeamus in sæculo sanctificare, quemadmodum illi sanctificati sunt? *Idem.*

In ipsis celsitudine, & in mundi ipsius successu esse possumus.

Pompas, & luxum mundi contemnere, non est donum ita claustris, desertisque adnexum, ut illius exempla in editioribus etiam conditionibus inveniri minime possint. In ipso Aulæ meditullio, quod ut ita dicam, centrum est mundanæ vanitatis, ubi hæc mundi figura majori in luce coruscat, & exhibet objecta ad cor fallendum, & ciendam cupiditatum acrimoniam aptiora, David, Esther, S. Ludovicus vim habuere semet attollendi ad cogitationes æternitatis, ineundi secretum cum Deo commercium, erigendi eidem thronum in corde suo, ut solus imperii summam teneret, ubi in spiritu, & veritate coleretur; & ubi, licet fallaces mundi conceptus, & sollicitationes rerum omnium, quæ majoribus illecebris pollent, aliter suaderent, ratio semper audiretur, & lex æterni Regis semper observaretur. *Idem.*

Character honesti Hominis Christiani.

Ut manum extremam, ac ultima addamus lineamenta prototypo, quem Christianus homo sibi proponere debet; Christianus est homo absolutum exercens imperium in omnes motus animæ suæ. In prosperis modestus est, in adversis constans, datæ fidei religiosus observator; sincerus in amicitiis, affabilis in colloquiis, zelator publicæ felicitatis; fidelis Regi suo, ab omni cupiditate vacuus, & humanorum respectuum expers, caritate plenus sine superbia, pius sine hypocrisi, semper sibi contentiens, semper paratus ad reparandum, si quid offenderit; erga omnes officiosus, & tantæ bonitatis, ut aliorum felicitatem constituere, aliorum miseriam valeat recreare. *Idem.*

Non omnes tenentur inire cum mundo commercia infringere.

Si secundum generalem regulam judicium ferendum est, dubio locus esse non potest, quominus æternum cum mundo divortium tutissimus sit status ad salutem. Animam sublimius attollit ad Deum, illam arctioribus vinculis eidem conjungit; illam, ut ita dicam, a sensibilibus expedit objectis; ejus cupiditates emundat, eamque in superiori collocat regione, ubi nulla turba, aut tumultus ejus tranquillitatem valeant perturbare. Hinc divinus Sponsus edicit, se ducturum illam in solitudinem, ut eidem loquatur ad cor. Tamen ex his principiis arguendum non est, omnia mortalium genera ad innocentiam tuendam debere initum cum mundo commercium infringere. Hoc enim consilii est, & ad perfectionem spectat; non autem est necessitatis. *In collectione Orationum Parisiensi Academiæ oblatarum anno 1703. Sermone tertio.*

Character Christiani fidelis Deo in Mundo.

Consideremus Christianum semper officii sui regulis inhærentem, medium in sæculi corruptione; sequamur hunc semper attentum officiis suis, a quibus nulla obtinere dispensatio valet; huic satis non erit evitare status sui vitia; pro viribus etiam virtutes omnes adipisci conabitur; haud ignarus, teporem relaxationis, relaxationem vero flagitiorum omnium originem esse. Assiduo labore omnes superabit obices, quos in perfectione offendet; cumque ejus pericula sint perennia, perennis quoque erit ejus vigilantia, ut ex illis victor evadat. Ita Christianus hic gratiæ ope in ipsa mundi luce fidelis erit Deo, quin exteriores occupationes illum avertant ab officio, quin vanis ambitionis, ac fortunæ ideis repleatur; quin prava exempla illum in vitium trahant; quoniam flagitia ab homine proficiscuntur, non autem ab illius statu, & conditione. Quin adhærescat perfunctoriis bonis, quæ possidet, vel æternorum obliviscatur, quæ illi Religio promittit, non quærit in dignitate, vel opibus suis inanes relaxationis prætextus; invenit etiam in sua prosperitate virtutis argumenta, quibus revocatur ad Deum per animi grati sensum, & quibus cogitur fidem servare Deo, quibuscumque illiciis urgeatur, ut ab illius cultu recedas. *Idem sermone quarto.*

In mundo sancta vita duci potest.

Omnes fere virtutes in mundo possunt exerceri æque ac in remotioribus saltuum latebris; possumus enim inter homines vivere, quin in partem accedamus corruptionis, & vitiorum eorum, per gratiam supra naturam assurgentes, & secuti leges vitæ communis, cum ad sublimiorem vitæ rationem non evocamur. Verum est Scripturam deplorare mala eorum, qui viam latronum sequuntur; verum simul hortatur illos, ut arctiorem ingrediantur. Malum non est publicam exercere dignitatem, eminentem honoris gradum tenere, præcila exercitui; sed se præbet nocentem, qui his abutitur locis ad explendam suam ambitionem, & cupiditatem, ad opes congerendas sumptibus miserorum, qui sub injustæ potestatis pondere conteruntur. *Idem Sermone 4.*

Satisfieri potest simul & Religioni, & urbanitatis officiis.

Quin abrenuntiandum sit hominum commercio, haberi potest pietas nullis sæculi tentationibus labefactanda, conciliari possunt vitæ civilis officia cum illis conscientiæ, nosmet possumus attollere ad Deum per fidem, nosmet proximo communicare per caritatem, & si quid peccaverimus, expiare per pœnitentiam. Possumus etiam in imis cordis nostri adytis quamdam solitudinis speciem concinnare, ut a mentis evagatione nosmet tueamur, quam negotiorum pariunt impedimenta. Si harum animarum hisce privilegiis præditarum numerus minus frequens est, inveniuntur adhuc fideles, qui in mundo vivant quin mundi spiritum assumant, & jugiter contra concupiscentiæ motus dimicant. *Idem Sermone 4.*

Vera virtus est rite defungi omnibus status & conditionis suæ officiis.

Vera virtus nostras cogitationes, & consilia, motus, & gressus inter status nostri cancellos coarctat. In actionum nostrarum œconomia ea obtruncat omnia, quæ extra ordinem sunt, atque in omnibus occupationibus nos continet tanquam sub manu Dei. Efficit, ut ad beatam progrediamur æternitatem secus viam, quam nobis Providentia indigitavit, quin ad dexteram, vel ad sinistram deflectamus. Sapiens ex D. Augustino innuit, ne vel in superbiam, vel in ignaviam incidamus. Viventes, agentes, & hoc pacto nosmet gerentes meritorum thesauros congerimus; occupationes nostræ seu magnæ, seu modicæ, consuetæ, vel insuetæ, nitentes, vel caliginosæ; actiones nostræ magis simplices, magis communes, & familiares, magis abjectæ & contemptibiles in hominum oculis, in oculis Dei meritum habent, ac speciem, quæ divinæ misericordiæ obtutum in nos convertit, & figit. *Auctor recens, & Anonymus.*

Nexe studio quæ inter honesti virum, & vere Christianum intercedit.

Plerisque mortalium videtur nihil magis inter se differre, quam honestum esse hominem juxta Mundi sensum, & verum esse Christianum, religionis amatorem. Diceres profecto primo intuitu inter hæc duo nihil esse commune. Probitas secundum mundum opus est naturæ, & rationis. Natura illam imprimit in corde, ac spiritu, & ratio illam fovet, ac perficit. Sed Religio non aliud habet principium, nisi Deum. Probitas, qualis a mundo concipitur, ad naturalia tantum fertur officia, & nonnisi quamdam respicit naturalem felicitatem, quam inter homines constituit, quæ sæpe per eorum escidit improbitatem, & quæ unum cum illis finem est habitura. Fatendum est tamen, quosdam inter utramque nexus inveniri, ut vix, & ne vix quidem fieri possit, ut seorsim subsistere valeant. Necesse est aliquid Religionis habere, ut aliquid habeas probitatis; & vicissim necesse est aliquid probitatis habere, ut aliquid habeas Religionis. Quænam regula, quod fundamentum esse posset nobis ad statuendam probitatem nostram, nisi in ipsa Religione esset constituta? Religionem considerare debemus tanquam catenam, quæ nos Deo adnectit & cum illo conjungit. Quomodo autem fieri posset, nos Deo conjunctos esse, nisi simul essemus conjuncti? Conjunctio quippe cum Deo supponit conjunctionem cum hominibus, & complectitur officia omnia, quæ illi a nobis exigunt. *Liber cui titulus: Vitæ civilis officia.*

Religio, & lex Christiana approbat, & non condemnant vitæ civilis officia.

Credendum non est ad hoc ut in mundo vivamus necesse esse, ut saluti nostræ abrenuntiemus. Religio non destruit societatem; e contra approbat, quod amicos habeamus, quod illis hæreamus, & sunt occasiones quædam, ubi assentitur, ut vitam ipsam sacrificemus, nostram erga illos benevolentiam testaturi. Si etiam ultra amicitiam extendit; præcepit ut omnes diligamus, & alii alios mutuis visitationum officiis excipiamus. Illa tandem societati parum adeo opposita est, ut velit quidem ut per intervalla aliquot horas innocuis voluptatibus impendamus, neque ægre fert convivia, & solatia inter amicos honesta; hæc enim adminicula sunt ad roborandam mutuam inter nos conjunctionem, & societatem fovendam. Illud vero efficit, ut nobis persuadeamus mundum cum Religione non ita facile consentire quia alteri adhærere non possumus, quin ab altero dissentiamus, quia civilis, urbanaque vita non servantur officia. *Idem.*

Illi,

Sanctissimus quisque melius potest vitæ civilis officia cum pietatis officiis conciliare.

illi, qui optime ... quidquid solidum, & magnum est in Religione, ... etiam melius cum mundo conciliare. In mundo, ubi sequi videntur vitæ rationem honestam, facilem, quæ neminem exasperat, & quæ jucunda est æque ac irreprehensibilis; etenim ne cuipiam displiceant non minor in illis deprehenditur cura. In Religione videatur ordinem servare, subjecti, severi in semet, faciles erga omnes in iis, quæ eorum non adversantur officia; in iis vero, quæ lædunt ea dogmata, quæ ab ipsis exercentur, magis adhuc discreti sunt, ac magis verecundi. Ita qui conciliare norunt simul mundum, & Religionem, ex mundi placitis abscindunt quidquid ipsis vitiosum, atque corruptum videtur, & retinentes in Religione quidquid solidius est, & rejicientes omnino quidquid plerumque hypocrisim sapit, & quod aptius est ad illam in hominum mentibus contemptibilem efficiendam, quam ad augendam reverentiam nostram, & zelum: In Religione inviolabiliter adhærent morum disciplinæ, quæ coalescit ex præceptis a Dei filio nobis relictis: & in mundo eas sequuntur consuetudines, quæ nulla in re Evangelio repugnant: ita ut tota eorum vivendi ratio præseferat quemdam characterem probitatis, justitiæ, & pacis, qui sese effundit in omnes actiones eorum, quin aliquid in illis coactum, vel erga alios nimis austerum videatur. *Idem.*

Ut salutem nostrã operemur in mundo, satis est, quod fideliter status nostri officiis perfungamur.

Ne arbitremur ad hoc, ut salvi simus, Deum a nobis exigere magnas austeritates, vel quidquam extra communem, vulgatumque ordinem positum; vestrum singuli intra status sui cancellos facile salutem possunt invenire. Officia, quæ illis obeunda sunt, munia, quibus perfungi debent, sufficiunt, ut in viam Sanctorum ambulent. Negotia vestra, cura familiarum vestrarum, filiorum vestrorum educatio, bonus ordo, quem domi constituere debetis ad pacem servandam; fortuita consiliorum vestrorum perturbatio, inopinatus rerum eventus, qui subdeque vestra evertit negotia, vobis occasiones abunde suppeditant Deum glorificandi, & vosmet sanctificandi. Sed quoniam nihil horum facimus nisi Ethnicorum more, videlicet, quia illa Dei intuitu animemus; & aliunde sequimur propensionem naturæ corruptæ, & rapi permittimus torrente exemplorum, ac flagitiorum sæculi; hoc illud est, quod parit difficultatem salutis in mundo. *Sermo Manuscriptus.*

Sanctitas simul esse potest cum plerisque urbanitatis officiis.

Nostræ religionis laus est multiplici via ad Jesum Christum servos adducere. Verum nihilominus est, christianam virtutem in se consideratam, ut plurimum, non labi in hos excessus, qui a commercio proscribant partem eorum officiorum, quæ ad eamdem servandam conducunt. Hæc statibus omnibus præscribit leges, quæ illis sunt propriæ; hæc omnes homines ad salutem adducit per observantiam mandatorum Dei, per terrenarum rerum contemptum, per bellum, quod indicit cupiditatibus. Verum cum non obliget fideles omnes, ut in solitudine vivant, & sequantur praxim eorum, qui a sæculo penitus recesserunt; non prohibet quidem illis mores, quos bona edocet institutio, & quos vitæ elegantia, & honestas postulant. Elegantia, exempli caussa, affectata, mollis, magnifica, minime deceret Jesu Christi discipulum, & læderet humilitatem, & modestiam, quam ille profitetur: vero sequitur ne, illi in lucem prodeundum esse inculto, sordido amictu quasi rusticus esset, & agrestis? Nullo pacto. Hic esset fortasse effectus libidinis inordinatæ, & turpis avaritiæ. Honesti homines possunt, & debent Sancti esse. Fortasse tristis, & ferox sanctitas non semper ædificabit: sanctitas vero nonne semper debet ædificare? *Nec affectata sordes, nec exquisita munditia conveniunt Christiano.* S. Hieronymus ait: (*Epist. 22.*) *In libro cui titulus: Animadversiones in varia Religionis, ac Moralis argumenta.*

In mundo possumus sanctificari.

Post hæc diceisne aliquando tecum, quomodo conciliari sanctitas potest cum mundi impedimentis? Quomodo Sanctum esse, & in quibusdam mundi statibus vivere? Quomodo? Mirum est, te adhuc nescire, cum tua tantum intersit id scire; & minime decet te ignorare quod tibi discendum, & meditandum erat diebus omnibus vitæ tuæ. Igitur studendum tibi est. Reris statum tuum adversari sanctitati, & cum ea simul esse non posse. Vehementer erras. Si hoc verum esset, quod statum vocas, tibi fieret peccatum & sine ulla ratione de præcepto, ille tibi esset relinquendus. Sed quoniam est status tuus, sicuti status est, ad quem te Dominus vocavit, lædis Providentiam illius, & infers Sapientiæ ejus contumeliam, respiciens illum tanquam obicem tuæ sanctificationi. Nullus in mundo status est, qui non sit, & esse non debeat status Sanctitatis. *P. Giroust in Adventu.*

Ineptæ excusationes eorum, qui putant se non posse vivere in Mundo ut decet Christianum.

Frustra ignaviæ nostræ certi ejus caussam rejicimus in difficultatem christiano ritu vivendi in hac mundi corruptione, sine ulla religione sinentes nos trahi hoc torrente iniquitatis, qui omnes fere mortales rapit, & mendose asserentes, nobis deesse vires, quibus resistere valeamus. Si enim accurate nobismetipsis invigilaverimus, non Parentum flagitia, non prava educatio, non locus, in quo vivimus, non omnes illæ rationes, quas vulgo prætendimus, ut nosmet excusemus, nobis officere poterant. Abraham Patrem habebat impium, & idolorum cultorem, tamen paternæ impietatis heres non fuit. Ezechias filius fuit execrabilis Regis Achaz; hoc tamen non prohibuit, quin fieret amicus Dei. Moyses vixit in Ægypto, & tot Sancti in tot terræ locis, quin virtus eorum minus esset perfecta, eo quod illi cum improbis semper consueverint. Incepta igitur, neque unquam a Deo admittenda excusatio est, asserere hominem esse non posse bonum, neque se præservare a sæculi corruptione, ubi vivat, & jugiter cum illis agat, qui ejusdem placita sequantur, & non aliam habent vitæ suæ regulam. *Abbas de Montmorel. Homilia pro septima post Pentecosten Dominica.*

Qui in mundo vivunt Evangelii præcepta servare tenentur.

Una ex magnis artibus dæmonis ad eos corrumpendos, qui propter conditionem suam vivere tenentur in mundo, est fallax persuasio, quam alunt, Evangelii præcepta pro illis esse tantum, qui religiosam vitam amplexi sunt, vel qui in solitudines concesserunt: inquiunt enim, qui publicis fulgent honoribus, vel qui ingenti præsunt familiæ, ac torrenis impediti curis incessanter occupati sunt, quomodo vacare Deo possunt, uti oporteret? Curam filiis suis consulendi juxta eorum genus, & conditiones, necessitatem esse, qua a plurimis dispensatur officiis, ad quæ alii tenentur; & hoc pacto sibi persuadent, plurima peccata, quæ inter hæc impedimenta committunt, sibi non esse imputanda. Mira illusio! perinde ac mortales seu per conjugium, seu aliam ob caussam mundo impliciti, minime tenerentur christianam vitam ducere, & Evangelii præcepta observare; & perinde ac verum esset, aliquem per latiorem viam ambulantem sanctificari posse; vel arctam viam Religiosis dumtaxat, ac Eremitis reservari. *Ex Morali in Pater Noster.*

De necessitate fugiendi proximas peccandi occasiones in mundo.

Hæc moralis est, & maxime necessaria, & naturæ corruptæ difficillima. Quot occasiones in vita, ubi nihilominus eam fugere omnino necesse est? Patronum habes, cujus gratia nites, ac fulges: patrocinium cujus noxiis assentationibus tibi comparas: hic oculus est eruendus. Famulum habes tibi necessarium, consanguineum tibi in necessitatibus opitulantem, amicum quo nullum habes in vita cariorem; sed si eorum servitus, consuetudo, mores afflant cordi tuo contagionem, jam tot manus sunt tibi abscindendæ. Implicitus es in eo munere, professione, magistratu, ex quo omnis tibi suppetit alendæ familiæ tuæ ratio, & sine quo in mundo versari non vales. Verum muneris hujus exercitatio, hujus professionis officia, hujus magistratus functiones simul esse non possunt cum salute tua; hic omnino pes est, quem obtruncari jubet Evangelium. Bone Deus! quanam vis nobismet inferenda! quot sustinendi dolores! quot obices superandi! homo tot conatibus parne est? Haudquaquam, Domine, sine ope gratiæ tuæ; quam tamen negas nemini sincere petenti, ac ferventer inquirenti. *P. la Neuville in Morali novi Testamenti Tomo 3.*

Idem sequitur argumentum.

De mundo es, inquis. Heu! hoc fortasse crimen tuum est, & in excusationem affers. Patria tua est in cælo; tu autem terræ vis inhærere. Concivis Sanctorum es, & in corruptione habitas. Christiano, qui cælo destinatus est, quocumque in statu, qualibet in professione versetur, non nisi propter Cælum vivendum est. Corpus ejus sequi debet motus animæ ipsius; & ibi esse oportet cor, ubi spiritus est. In mundo quidem est, sed vivere non debet propter mundum. Ne dixeris quod olim S. Chrysostomo dicebatur: Igitur ut quis se sanctificet, inter claustra confugiendum est. Quid? Num sui ipsius abnegatio, injuriarum oblivio, temperantia, modestia, humilitas, animus a terrenarum rerum affectu alienus, virtutes sunt tantum Claustrorum? Si ut quis in mundo vivat, ab illis dispensandus est, dicendum est, vivere in mundo christiani qualitatem exuere. *Sermo Manuscriptus.*

Quid sit honestus vir ex mundi sensu.

Quid est honestus homo ex mundi sententia? Ille est, qui suum honore fortunam tueri novit, qui suo perfungitur munere, qui conditioni suæ decentes sumptus erogat, qui amicis suis gratificatur, qui in iis, quæ ad Religionem pertinent, sedulus, & fidelis est: modestus in verbis, sincerus in factis; amicus bonus, & commodus in societatibus; præsertim vero expers avaritiæ, pertinaciæ, levitatis, & infidelitatis. Hæc enim, præter propter, vitia sunt honesto viro magis opposita; & virtutes, quæ ad illum efformandum quamplurimum conferunt. Hæ qualitates omnes Christiano viro minime adversantur. Licet in honesto homine duas tantum qualitates admitteres, sinceritatem, & generositatem, hoc mihi satis esset ad refutanda, & damnanda vitia omnia, de quibus homines mundi hujus (æquo liberiores, & impios intelligo) gloriantur; quæ tamen in aliis condemnant, ac in corde suo vituperant, & quæ pati nullo pacto possunt iis, in quibus sensus viget, & ratio. *P. Ruaus.*

Difficile quidem in mundo sanctificari possumus quin nobismet vim faciamus.

At enim, quæ crux, quis labor est, regularem esse Christianum in mundo! Quæ difficultas placere Deo, & hominibus, ac ita tuæ professionis officia cum illis Religionis componere, ut in neutris deficias! Difficile sane, & arduum est: Sed quoniam statum hunc elegisti, & ad hunc te Providentia evocavit, & suppetunt tibi gratiæ ad hæc obeunda officia necessariæ: quæcumque adsit difficultas, tibi superanda est, & omnes humanæ rationes vincendæ. Sed iterum dicam, si hoc est difficile, putasne, te sanctificatum iri, quin ullam tibimet vim afferas? Ubinam hæc crux est tibi in Mundo æque ac in Religioso statu ferenda? Hæc est ut te ad hanc vim inferendam tibi redigas. Crux ista tibi dura videtur, sed si contuletis hanc cum illa, qua onerat Deus tot Ecclesiasticos, tot mortificatos cœnobitas illam patienter gestantes, fatebet is tuam longe suaviorem esse. Quæ enim tandem hæc est comparatio crucis tuæ cum cruce illorum? Tua abscondita est; Deus unus videbit illam; Deus unus testis erit illius; beati, qui cælum tam vili pretio mercari possunt; beati, qui in cælo, & in terra esse possunt beati! Verum si salutaribus his animadversionibus uti recusas; scias nullam tibi in die novissi-

tuo excusationem futuram. Quereris de salutis tuæ difficultate; quid vis a Deo fieri, ut eam tibi præbeat faciliorem? Non ne tibi longe difficilius esset illam in miseriis, & paupertate operari? Ad hanc te redigere noluit Deus, & nolles ipse tibi vim facere eo in statu, in quo te ille constituit. *P. de la Rue.*

Ratio propter quam plerique Christiani salutem suam non operantur permanentes in mundo.

Caussa propter quam Christianorum plerique non explent suæ professionis officia, neque se ipsos sanctificant eo in statu, in quo illos Providentia constituit; hæc est quod non solum mundi corruptionem non fugiunt, sed quod sollicite se se in eamdem immergunt magis, quam illis permittit Deus. Hac mente illi sibi comparant honores, ambiunt magistratus, quin ad examen vocent, utrum ad illos vocentur a Deo, & utrum ipsi iis polleant viribus, quæ ad onus illud digne ferendum sufficiant; & quin aliquem consulant, nisi homines cupidos, & suis consiliis faventes. Tanto huic malo non alia superest medicina, quam, si fas est, abdicare statum, quem injussu Dei ingressus es, tunc vero præcipue, ubi in eo lapsuum occasiones inveniuntur. Nam si malum est se se illi implicuisse, multo pejus est in eo velle persistere; & nisi te velis periculo objicere interitus; sola ratio reparandi damnum, est ex eodem statu quam primum emergere. Quod tamen intelligendum non est de quibusdam statibus laboriosis ac licitis; ubi optime cum agendæ patientiæ necessitate consentiunt. *De Sancta Martha Tomo 2. Tractatu primo de Mundi fuga.*

Quid faciendum illis, qui implicati sunt in periculosa conditione nec illam relinquere possunt?

Quoad illos qui in periculosa quapiam conditione impliciti sunt, ex qua se se nesciunt expedire, hi sibi persuadere non debent, se versari in absoluta impotentia salutem suam operandi, aut vivendi, ut veros decet Christianos. Lacrimis eluendus est error, in quem lapsi sunt, semet implicantes in tale vitæ genus temporalem dumtaxat utilitatem suam consulentes; orandusque Deus eo magis, ut ipsos liberet ab iis, quibus septi sunt tentationibus, quod cum illas vitare non possint fuga, redactos se vident ad necessitatem illas vincendi, vel ut vincantur ab illis; sperandi locum habent fore ut cum illis misericordia sua utatur Deus, si nihil prætermiserint, ut illius obsequantur imperiis. *Idem.*

In mundo vivere possumus ut decet Christi fideles.

Utile quidem est, non autem omnino necessarium, ut Christiano ritu vivamus, & nosmet sanctificemus in desertum confugere, aut se intra claustra concludere. Quemadmodum Israelitæ vixerunt inter Ægyptios, quin idola colerent, vivere possumus in mundo, quin mundani simus. In hoc Dei Providentia est æque amabilis & adorabilis, quod in quolibet statu, & in qualibet conditione dederit nobis tot ideas sanctitatis, quot opus erat, ut componeretur hæc mystica varietas, qua Jesu Christi Sponsa, Ecclesia nempe, juxta Prophetam, amicta est. Ideo oblectatus est Deus efformare Sanctos in iisdem statibus, in quibus plures difficultates sanctitati superandæ tales videntur; prodigia humilitatis in ipso Regni solio; austeritatis in ipsis deliciis, collectionis, & vigilantiæ in semet usque inter negotiorum impedimenta, & temporalium curarum tumultus; & denique per secretum prædestinationis, quod satis nunquam admirari possumus, nunquam voluit vel unam esse in mundo professionem, earum videlicet, quæ per leges licita sunt, & quæ bonis moribus non adversantur, quæ non haberet Sanctos in cælo, & in terris tanquam tales ab Ecclesia recognitos, & probatos. *P. Girouſt Sermone de Sanctitate.*

Error est putare, nos in mundo sanctificari non posse.

Vehementer errat, qui credit, in mundo inveniri conditiones, & status ex illis, quos Providentia pro societate constituit, quorum officia cum Christiani hominis officiis simul esse non possint. Mortalium illusio, qui ignorant Christiani hominis officia, & officia hominis in mundi luce viventis, & qui duplex sibi comminiscuntur phantasma earum rerum, quas ab altero quidem Christiana religio, ab altero vero mundus requirit. Tantum abest, quod Christiana religio aliquid petat ab homine, quod ejus professioni advertetur, ut singulis pertingi officiis professionis suæ, semper primum illud sit, quod singulis vera Jesu Christi religio præscribat. Ita cum nobis persuasum est, nos nobismet conjungere aliquod phantasma earum rerum, quas postulat Christianismus, nobismet persuademus, nos saltem nobis fingere ideam æque fallacem rerum earum, quas postulat mundus. Qualo enim, cui grata sunt pleraque eorum, quæ facitis mundo placituri? Laudat ne mundus sumptus vestros insanos? Mundus probat ne immensos ludos vestros? Per commercia vestra in mundo continuatum est mercium vestrum? Mundus ita cæcus non est, ut laudet sumptum, qui domum vestram evertit. Deus quidem, & mundus non semper consentiunt, & avertat Deus, quod utriusque placita conciliare audeas. Sed quin illa concilies, scias, te vivere posse, ut honestum hominem decet, & in mundo optime audire: scias te in hujusmodi placitis, posse, non secus ac multi fecerunt, mundi rationem redarguere, & mundi approbationem mereri, damnare mundi flagitia, & mundi benevolentiam parare, mundum contemptibilem reddere, & illius obsequia tibi conciliare. *P. Andianensis in Sermone Sanctorum omnium.*

Quid faciendum sit illis, qui in mundo implicati sunt, neque illo se inde explicare se possunt?

Sunt, qui licet inviti, in mundo permanere debent per inevitabilem necessitatem, veluti uxores, quarum viri vel propter dignitates suas, vel propter negotia sua, mundo innarcor, vel alii per suam conditionem, quæ illos adnectit operibus, artibusque, unde famaiæ suæ necessitatibus prospiciant. Si mortales hujusmodi pie vivere volunt, in ipso mundo quærere debent sibi eam etiam, extra quam nulla salus, & sperare fore ut Dei ope illam inveniant, dummodo sibi in gemitus causam convertant, quod aliorum gaudiis constituit; & respicientes oculis fidei vanitates, & pompas sæculi, has condemnant, oderint, exhorreant. Opus est, ut in ipsa mundi luce solitudinem sibi ædificent, quam sibi re ipsa ædificabunt, cum aliter vivent a sectatoribus mundi, & cum alias habebunt exercitationes, atque consilia eorum consiliis opposita. Quod si labori vacabunt, cum alii otiantur, si cupiditates suas impugnabunt, si mentem admovebunt, ut Deum precentur, & audiant, cum alii tempus traducunt in inutilibus conversationibus, vel obtrectationibus: denique si nihil intentatum reliquerint, ne fiant iniquitatum sæculi participes: Deus, qui omnipotens est, divinis luminibus suis illos illustrabit; illi in infelici Ægypto hac semet sanctificabunt, ibique suam servabunt integritatem. *De Sancta Martha T. 2. tractatu primo de mundi fuga.*

In ibi Christiane vivunt.

Bona ferre desideria satis non est ad Christiane vivendum.

Mundus plenus est optimis desideriis; & pauci mortales inveniuntur, qui in peccatis ita occalluerint, ut aliquando se, ut Christianos decet, vivere velle non profiteantur. Sed si cum hujusmodi desideriis mollem, laxamque vitam ducunt, quin aliquid conentur illinc evasuri, argumento est, illos intus & in corde Christianos non esse, neque pares bonis effectibus proferendis. Sed cum misericors Deus illis vera injicit desideria vitæ recentis, semper vires etiam suppeditat ad illa adimplenda. At cum his desideriis permanere in perniciosis, vel saluti suæ periculosis nexibus, vel semper in tempus differre viam melius institutam, hoc sane non est sincere suam quærere sanctificationem; sed qui hoc fecerit scipsum fallere, & insoia illius esse vota, ac desideria. *Idem.*

Non est impossibile illis, qui in mundo implicati sunt servire Deo eique fideles esse.

Igitur estne impossibile illis, qui in mundo impliciti sunt, sese convertere ad Deum? Haud ita profecto, modo in mundo manentes utantur rebus hujus mundi, quasi non uterentur; modo sine affectu iisdem utantur tanquam solatiis præsentis miseriæ, quibus utendum est, non autem perfruendum, & quæ ingentia mala sunt abutentibus. Vobis mente repetenda sunt ea, quæ dicit Apostolus, mundi hujus figuram præterire. Si enim illis aliter usi fueritis, in perditionis statum incidetis: & quantumvis tuta in speciem videatur via, quam sequemini ad Deum profecturi, illam lubricam, ac tenebris coopertam experiemini. *Via illorum tenebræ, & lubricum. Sermones Christiani pro Dominica quarta post Pascha.*

Sanctus N. jam ætate provectior vivendi licentiam deferit, quæ in nobilibus adolescentibus communis est.

Magnus ille Sanctus manifesta præbuit fidei suæ documenta jam provectior ætate: ætate, qua omnes illi ferme, qui nobile genus cum opibus sortiti sunt, ruunt in magna flagitia, & obscenas voluptates: ætate, qua via excusso magistrorum, & Collegiorum jugo, quod servitutem putant, se se abdunt flagitiosæ licentiæ sub speciem honestæ libertatis: ætate, qua cupiditatum æstu inflammati, præsentia objectorum, quibus plurimæ insunt illecebræ, irritati, rapti torrente pravæ consuetudinis, pravorumque exemplorum, sese præcipites agunt in horrentem scelerum omnium colluviem: ætate nihilo secius, qua N. sursum illustratus, & salutari timore perculsus in id operam intendit, ut voluptatum, & vitiorum diluvio arcem minime perviam ædificaret: *Aptavit arcam in salutem domus suæ*; (*Hebr.* 11.) ætate demum, qua pietate, & vigilantia damnavit impietatem, & evagationem; temperantia, & mortificatione mollitiem, & luxuriam: humilitate, & eleemosynis superbiam, & avaritiam mundi: *Per quam damnavit mundum*. (*Ibidem.*) Unice intentus pretiosæ hereditati comparandæ, justitiæ videlicet juxta S. Pauli locutionem, quæ oritur ex fide. *Et justitiæ, quæ per fidem est heres institutus.* (*Ibidem.*) *Elogia historica Sanctorum, Tom.* 1.

Laicis æque ac Ecclesiasticis, & Religiosis contendendum est, ut semet sanctificent.

Generalis necessitas non Ecclesiasticos, & Regulares tantum, verum etiam laicos urget, semet sanctificandi, relinquendi spiritum mundi, Deum ita amandi, ut præsto sint ad sacrificandum illi quidquid bonorum est, consanguineorum, amicorum, ac semet ipsos, perinde ac hæ res vel nullo habendæ in discrimine essent, vel in odio etiam habendæ. Sed quotusquisque in sæculo hanc intelligit veritatem, vel ad eam advertit animum, ne dum in praxim redigat? Vix in Religione, & Clero vincuntur, qui ad hanc a rebus omnibus abalienationem perveniunt. Quid igitur erit de mercatoribus, opificibus, & plebe universa? Apostolorum ævo non deerant in Ecclesia multi infirmi, & imperfecti, qui nutriendi erant lacte velut infantes, & quibus solidum præbere cibum non audebant. Vescebantur tamen quotidie pane vitæ, & jugiter illis ob oculos magna obversabantur virtutum exempla. Quinam fervor, quinam zelus Christianæ perfectionis! Ergo speramus ne in hac corrupti sæculi lue, ubi rara sunt exempla, & ubi plerique semel in anno communicant, laicos perfectionis studiosos inventum iri? *Ex Opusculis Bellarmini, Tomo* 3.

Sectatorum mundi vita Evangelicis placitis opposita.

Ad quid quærenda sunt argumenta, ut ostendamus nihil magis Evangelicis placitis adversari, quam vita sectatorum mundi? Nonne videmus cædes, latrocinia, furta, sacrilegia, adulteria, perjuria, calumnias, fraudes, injustitias, quæ ubique grassantur, quin loquar de luxu, vanitatibus, aliisque dæmonum operibus, quibus quilibet Christianus sollemniter in baptismate suscipiendo abrenuntiat? Ecclesia celebrat memoriam plurimorum Sanctorum Episcoporum, Sacerdotum, Regularium; sed admodum pauci ex laicis sunt, quos in Sanctorum albo recenseas; & exceptis Martyribus, historia singulos, aut binos in qualibet insigni Provincia memorat. Hoc ipso tempore complures memoramus Præsules, ac Religiosos Sanctorum Catalogo adscriptos; & plures adhuc sunt, qui

gir-

virtutibus, & miraculis inclaruere eodem honore digni, sed de Sanctis laicis, nullibi fit sermo. *Idem.*

Sanctus N. sanctificatus fuit in aula, & in magna mundi luce.

Licet S. N. hoc præstitisset unum, quod seipsum in magna mundi luce, & ipsa Aula sanctificasset, semper satis operatus fuisset, ut nostra mereretur elogia, & omnibus afficiendus esset honoribus, quibus eum colimus. Spiritus S. non postulat tantum, ut ore proprio hominis celebret laudes. Date mihi, ait ille, hominem, qui legem violare potuerit, & illam non violaverit; qui peccare cum posset, non peccaverit; hunc ego laudibus prosequar, quippe magna miracula operatus est: *Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.* (*Eccli.* 31.) Hoc posito, quibus laudibus cumulandus fuit a Spiritu Sancto insignis ille Sanctus, quem colimus, cum noverit in mundo omnem claustrorum sanctimoniam tueri, & in Aulæ fulgore nihil de Monasterii amiserit innocentia! Mundi hujus aer semper periculosus est, verum dicere possumus, nullibi magis tabescere, quam in Aula. *Sermo P. Aurelianensis, Tomo* 2.

Sanctus N. semet sanctificavit gestans Domini jugum ab adolescentia.

Si honor parentum est filios ad virtutem, ac Dei timorem informare; bonum quoque Filiorum est sequi salutaria præcepta, quibus a Parentibus suis imbuuntur: *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua. Bonum est.* Magnum proculdubio bonum est; quippe innocentiæ jactura malum est irreparabile. *Bonum est.* Magnum profecto bonum est, nam pravus habitus ab adolescentia contractus, malum est vix, & ne vix quidem curabile. *Bonum est.* Interest enim, quam diluculo manum admovere negotio tanti momenti, quale est salutis nostræ negotium. Quantumvis parum viator initio sui itineris aberret, error altius in infinitum semper augetur. *Bonum est.* Magnum est bonum, si enim juvenis adhuc diem obit extremum, brevi seipsum sanctificasse gaudebit, si diutius vixerit, virtus illi erit facilior, vita sanctior, & mors pretiosior. *Bonum est.* Magnum bonum est si illum servasti, benedic Deo, ut S. N. cujus hodierna die memoriam colimus; at si illius jacturam passus es, elue præteritas noxas, easque per pœnitentiam reparare contende: *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris Domine.* (*Psal.* 24.) *Meditatio P. Neveu, Tomo* 7.

Sanctitas nõ in eo sita est ut ea facias, quæ nitent, sed communia regulariter.

Æternitatis nostræ felicitas ex vitæ nostræ sanctitate pendet; sanctitas vitæ nostræ pendet ex vitæ nostræ regimine; & regimen vitæ nostræ a regimine dierum singulorum. Cum enim vita nostra non sit aliud, quam series singulorum dierum illam componentium, dicere possumus, quod singulos dies ritu Christiano dirigere, sit dirigere, & sanctificare totam vitam suam, & beatam æternitatem certam facere. Non satis est bonum facere, sed bonum bene faciendum est. Bonum fieri potest oscitanter, ex mero ingenii impetu, ex consuetudine, ex necessitate, & ob humanas caussas. Hoc pacto bonum operari, idem est ac non operari illud; quia hoc non est illud facere eo modo, quo faciendum est. Vitæ sanctitas plerumque sita non est in eo, ut ea, quæ extra ordinem sunt, & mira facias. Sanctificari potes communia tantum faciendo, sed non faciendo illa modo communi. Hæc una est inter solidissimas christianæ praxeos rationes: hoc magnum est asceticæ vitæ secretum, sed secretum, quod non aperit Deus nisi animabus humilibus, & fidelibus. Quid est hoc communia modo non communi facere? Est facere illa intentione pura, ferventer, & ordinate. Plures plura faciunt opera bona; sed inordinate, & sine regula; ipsum autem bonum, cum inordinatum est, estne verum bonum? Vitium vulgatissimum est devotorum, ex mero ingenio operari. Hodie bonum faciunt, quia sese ad illud ferri suopte ingenio sentiunt; cras illud minime faciunt, quia illius faciendi libidine non aguntur. Quadam die nimis; alia vero non satis operabuntur; & hoc pacto dies una ut plurimum destruit multarum hebdomadarum laborem. Si manu altera diruatur, quod altera ædificat, Sapiens ait, quomodo consurget ædificium? Hæc agendi ratio leves, & inconstantes prodit nonnullos pios viros, qui pietati ipsi labem inferunt, & ab eadem avertunt eos, qui illam vellent amplecti. Nihil magis veræ pietati adversatur, quam inæqualis vitæ ratio sibimet minime constans; nihil autem magis ad illam conducit, quam vita semper sibi constans, & similis: quia hæc iis fulcitur principiis, quæ nunquam nutant, ratione videlicet, & fide. Nostra in pietate inconstantia nonne inde proficiscitur, quia non agimus secundum hæc eadem principia? *Pater Neveu, in Christianis Animadversionibus.*

Ut ordinate vivamus jugiter Dei voluntas nobis est inspicienda.

Attentio ad Dei voluntatem nos in vita frugi, æquali, & uniformi continet, & efficit, ut cum fide eadem exercitia, iisdem temporibus peragamus. Cum enim pro scopo habeat sequi Deum; merito judicat se futurum magis illius voluntati conformem institutum ordinem sequendo in rebus, quæ nullo sunt in discrimine, quam si illum ex animi studio, ac libidine derelinqueret. Quo minorem in rebus partem habemus, eas facientes, credendi locum habemus, nos Deum sequi; & ea quæ per se æqualia sunt ac neutra, fiunt inæqualia, & bona, cum illis accedit quædam ratio uniformitatis in iisdem exercitiis. *Ex Specimine Moralium.*

Sanctus N. semper sanctam duxit vitam in mundo.

Nunquam Sanctus hic vir otiari videbatur, nunquam solatiis indulgere ea ætate, qua viri nobiles sese reficere consueverunt; & sicuti de Jesu Christo narratur, qui sæpe lugere visus est, ridere vero nunquam, (licet non desint risus innocui,) ita in hoc Discipulo, veroque Jesu Christi imitatore notatum fuit, nullum unquam ludum licet innocuum lusisse.

Houdry, Suppl. Bibl. Tom. V.

Parum est dicere illum a voluptatibus abstinuisse: pœnas, doloresque amplectebatur, & præter communes pœnitentias, alias omnibus in occasionibus exercebat. Cupiebat enim cum oratione mortificationes conjungere, & huic inhærebat principio, quemadmodum per crucem omnia sumus adepti, ita per illam, & cum illa nobis omnia esse obtinenda. Attamen in illius faciem non prodibat austera hæc severitas, quæ efficit, ut homines non sine terrore videant devotionem, quæ nonnisi ægre quidquam Deo dare videtur. Aspectus ejus suavis erat, & gratiosus, sermo autem Dei spiritu repletus, sed eo Spiritu, qui secum affert pacem, & suavitatem: atque inter majestatem, quæ in illius facie nitebat, dulcedo Angelica emicabat, quæ quadam non carebat illecebra, & quæ divinis rebus amorem æque ac reverentiam conciliabat. *Ex vita Cardinalis de Berulle, Lib.* 1.

Nihil potuit S. N. a J. Christo separare.

Licet Sanctus hic vir pluribus afflictatus fuerit morbis, licet ei plura ingredienda fuerint itinera, licet aliquando mari diutius iter illi fuerit obeundum: nunquam vel corporis infirmitas, vel in negotiis agendis diligentia, vel itineris labor illum divina hac gloria privare valuerunt, neque unquam illum separare potuerunt non dicam a Caritate, & gratia Jesu Christi, sed neque a caritatis actibus, qui matutinas horas absumebant omnes, videbatque se redactum inter illecebras Dei sui ipsum vocantis, & inter minas hominum vetantium, ne tamdiu jejunus fatigaretur. Sed quæcumque illi impenderent, vel re ipsa illum urgerent incommoda, fames animæ, quæ in ardoribus suis escam flagitabat, semper corporis necessitatem superabat. Licet tot premeretur infirmitatibus, audebat, & poterat omnia in eo, a quo confortabatur. *Ex vita Cardinalis de Berulle.*

Nobiles, qui se ad Deum convertūt majorē habēt præ ceteris ad cælum adquirendū facultatem.

Cum nobiles se convertunt ad Deum, ea habent privilegia, quæ reliquis desunt. Plus habent rationis, plus cordis, plus pietatis, plus magnitudinis animi; sensus habent digniores de Christianæ Religionis majestate, & melius dignoscere callent regulas officii sui. Quid magis ædificat, quam pietas quarumdam Fidelium Matronarum? Nonne in aula quosdam Principes viros suspicimus, qui zelotes Eremitas ipsos rubore suffunderent? In exercitu videntur imperatores, & duces Centurioni illi similes, de quo Jesus loquens testabatur, se non vidisse tantam fidem in Israel. Si laboriosæ vitæ vocabulo illam intelligimus, in qua ad virtutem exercemur, inutile esset asserere, nos in illa Cælum posse promereri; hoc enim esset dicere, nos merendo mereri posse. Sed si illam intelligimus, quam plebej, & pauperes sustinent in assiduis laboribus, fatendum est in illis pauciora vitia, quam apud Nobiles inveniri. Domine, unus tu scrutaris hominum renes, & corda: sed dicere audeo, in singulos, qui in magna mundi luce salvantur, centenos esse in imis, obscurisque conditionibus, quorum misereris. Hi vitæ huic non adhærent affectu; hi se falli non sinunt illecebris inertiæ, quæ non vacat periculis; hi bona fide Evangelii credunt veritates; hi ad audiendam Evangelicam prædicationem accedunt, ex sola proficiendi cupiditate. Et cum S. Augustino dicam, dum eruditi cum præclaris suis eruditionibus damnantur, pauperes, & plebs cum ignorantia sua Cælum rapiunt. Hoc pacto Sanctus iste Cæli coronam adeptus est, postquam fideliter Jesu Christi mandata servavit. Cælum erat hereditas illius, domus ejus erat, quemadmodum erit & nostra, si legere voluerimus ejus vestigia, & sequi exempla. *Dictionarium Morale, Tomo* 1.

De communium actionum perfectione.

Nostra secundum Deum perfectio nequaquam in eo posita est, ut multa faciamus. Hic error fuit Marthæ, quam Jesus Christus corripuit. Neque in eo sita est, ut magna facias. Non desunt Sancti coram Deo maximi, qui nihil magnum fecerunt unquam propter Deum: Sancti, vita quorum obscura fuit, & abscondita, quorum actiones nihil fulgoris, ac lucis habebant, & de quibus Mundus locutus non est. Magni erant per sanctitatem; sed tota eorum sanctitas in modicis rebus continebatur; & Deus efficiebat ut in ea fidelitate, qua hæc modica operabantur, infinitos gratiarum thesauros invenirent. Magni erant per humilitatem; & humilitas impellebat eos, ut sibi abjectissima quævis deposcerent munia, & aliis relinquerent illa, quæ magis nitebant, censentes se minime pares, ac dignos esse, quibus hæc mandarentur. Denique perfectio nostra non flagitat, ut mira, & singularia faciamus. Ex quo sunt singularia, & admirabilia, rara sunt, & eorum occasiones non sunt adeo frequentes. Attamen in eo esse debet perfectio nostra, quod nobis magis est habituale, & quod sæpius nos obligat: in eo quod jugiter nobis præ manibus est, in eo quod replet dies, & annos vitæ nostræ. Hinc sequitur eam perfectionem, ad quam nos Deus vocat, in vulgatissimis actionibus nostris consistere. Quia hæ sunt actiones propriæ professionis nostræ nostrique status, ideoque illæ sunt, quas peculiariter a nobis exigit Deus; neque enim per gratiam suam in hunc statum, & professionem nos adduxit, nisi ut ibi viveremus, & ageremus secundum ordinem ibi constitutum ab ipso. Alioquin certum est voluntatem Dei, caussam esse effectricem nostræ sanctificationis; sine qua Dei voluntate præcipuæ actiones nostræ nihil sunt, & cum qua affectiones etiam minimæ maximum meritum habent. Hinc igitur inferendum est Sanctum hunc virum coram Deo ad summum perfectionis apicem evasisse per maxime communium officiorum suorum complementum. Quid egit J. Christus annos triginta? Nihil insigne in Mundi æstimatione; & nihil non humile,

& abjectum in oculis hominum ; sed eo quod faciebat voluntatem Patris sui, quia in omnibus se gerebat, ut ipse ait, secundum Patris sui beneplacitum: actiones illæ humiles, & abjectæ in oculis hominum erant objectum, in quo Deus sibi complacebat. Ita S. N. nactus est perfectionem suam in quotidianis exercitationibus, officiisque, ita ut vere affirmare possimus, totam illius vitam vitæ Jesu Christi fuisse conformem, quam videlicet gessit per annos triginta, quibus absconditus erat hominibus. *Recessus Spiritualis P. Bourdalous.*

Benedictiones quibus Deus sancti hunc hominem cumulavit ut illum attraheret ad se.

Prævenit Deus Sanctum hunc virum in benedictionibus dulcedinis, quas nonnunquam effudit in animas Electorum suorum, ut eorum exemplo alios ad pietatem perducat. Hæc animæ bonitas, qui fructus est felicissimi horum; hæc monita caritatis, quæ suggerit gratia, ubi cor docile nanciscitur; hi labores propter Deum sublati; fidelitas hæc in ministerio suo; hæc patientia in injuriis hauriendis; hic spiritus paupertatis in divitiarum possessione; hæc puritas in hominum commercio, humilitas ejus inter delatos sibi honores, ejus abalienatio a mundo in mundi ipsius luce, in illo non solidas tantum, sed nitentes virtutes affuserunt. Viais, ut fideles antiqui in sublimium virtutum praxi, docuit horum temporum fideles vitam communium virtutum praxi tradacere; prioribus illis comparandus, imitandus vero posterioribus te se extulit ad illorum virtutem, & se horum infirmitati subjecit, & ope Spiritus hujus Omnipotentis, qui aliter in sæculis aliis operatur, nobis reliquit imaginem vitæ, tum veteris, tum novæ, & suo docuit exemplo, vitam traduci posse secundum sæculi præsentis consuetudinem, simulque integram servari posse primorum Ecclesiæ sæculorum sanctimoniam, & perfectionem. *Ex Specimine Panegyricorum. Tomo 1.*

Sancti hujus viri Sanctitas omnibus in rebus fulgebat.

Magnus hic Sanctus quamdam universalis sanctitatis speciem invenit, & visus est habere Spiritum pœnitentium, Religiosorum, & Apostolorum; semper admirabilis in ordine communi vitæ suæ, semper perfectus in hoc, quod nullam peculiarem perfectionem affectavit, semper singularis, quod nullam amavit singularitatem; & quod in communi vita nunquam prætermisit exercere maximas, maximeque sublimes Christianæ Religionis virtutes. Plures quidem puritate vitæ illum exæquarunt, quamvis semper integerrime servarit Baptismi sui innocentiam. Alii zeli ardore pares illi fuerant, quamvis prope infinitum animarum numerum Deo fuerit lucratus: alii in patientia, quamvis scientiæ hominis perfecti pueri docilitatem adjecerit. Sunt qui illum in divitiarum contemptu æquarunt, licet omnes reditus suos in pauperum sinum effuderit; sed quis unquam par illi inventus est in hac constanti, & uniformi praxi officiorum Christianorum, licet in jugi occasione distractionum usus fuerit sæculo in sæculi centro, quasi non uteretur juxta S. Pauli consilium. In spectatissimis honoribus ac oneribus se se colligit, & delituit: interiorem & spiritualem secum gessit solitudinem, in ipsas conversationes, & cœtus; & fecit ea omnia, quæ facimus, sed modo longe alio ab eo, quo ipsi ea facimus. *Ex Specimine Panegyricarum Orationum. Tomo 1.*

Vita priscorum fidelium, quam S. N. in terris imitatus est.

Priscorum Christifidelium ævo inventi sunt, qui inter ceteros eximium gradum servarunt, de illis loquor, qui ut Deo perfectius adhærerent, servarunt continentiam, sive in conjugali vita, sive in separatæ vitæ libertate. Plures ab ortu Christianæ Religionis inveniuntur, qui puritatis suæ fulgore inter fideles ceteros renidebant. Vivebant semper seorsim ab aliis in mundi contemptu, & oblivione; urbes illis erant solitudines, & domus sepulcra. Sacra Scriptura tota erat mentis eorum occupatio, & jejunium suæ sanctitatis præsidium. Plures ex illis postquam ita in recessu se se roboraverant, palam exercebant privatæ professionis suæ munia. Quæret fortasse quispiam, utrum inter primos fideles vitia invenirentur, & utrum essent aliqui, vita quorum contumeliam inferret nomini, quod gerebant. Fatendum est non defuisse tunc temporis peccatores; sed adfuisse quoque severissimas pœnas, rigidasque pœnitentias, quarum memoria saltem nobis est retinenda in praxeos illius relaxatione. *Auctor Recens.*

Vera media cœlum sibi comparandi pauperibus opem ferendo.

Opes sunt instar pecuniæ, cum qua Cœlum comparari potest per eleemosynas. Paupertas titulus est ad salutem; honores, & prosperitas insignes suppeditare possunt occasiones magnis Sacrificiis; calamitates, & adversa latam pandunt viam ad gloriam. Si bona valetudo Donum est Dei; valetudo mala non est deterius. Multa propter Deum pati, majus adhuc meritum est, quam propter illum multa operari. Denique Spiritus talentum est, simplicitas virtus. Oblectatur Deus se se simplicibus animabus communicans. Verbo, dicere possumus, omnia haberi posse tanquam talenta. Ipsa etiam vitia nostra nobis esse possunt utilia. Nullum habemus graviorem salutis nostræ inimicum, quam dæmonem: Tamen illius versutiæ, ac tentationes ipsæ aliquid ad salutem nostram conferre possunt. Quæ mediorum copia! quæ sanctarum industriarum multitudo! Omnia, inquit Apostolus, omnia cooperantur in bonum eorum, qui diligunt Deum. *P. Croiset in Asceticis.*

Gratiâ Dei indigemus, ut sanctificemur.

Necessario Dei gratia requiritur, ut sancti simus; sine qua conatus omnes in irritum cedunt; itaque certi sumus, nos quidem gratiæ deesse posse; sed gratiam nobis defuturam; & sic unum quidem inter damnatos esse, qui culpa sua damnatus non fuerit: & qui non ideo damnatus fuerit, quia uti noluit subsidiis, quæ illi præsto erant, ut salutem suam operaretur. Quis dolor? Infirmi sumus, verum est, vehementes sunt tentationes, & hoc verum est; sed invenimus robur, virtutemque singularem in Sacramentis: in Sacramentis inquam, in quibus J. Christi merita nobis applicantur; in Sacramentis, quæ ut ita dicam, præstant nobis balneum sanguinis illius, & per quæ anima tot tantaque nanciscitur in omnibus necessitatibus nostris subsidia; in Sacramentis, quæ saluberrima sunt remedia pro omnibus malorum generibus, & totidem gratiarum fontes inexhausti. In æternum benedicaris, glorificeris, lauderis, Salvator mi; ex quod adeo valida mihi contulisti adminicula ad salutem comparandam; fac Domine, ut illa mihi reddam utilia imitatus Sancti N. exemplum, qui ut ita dicam largitatibus suis erga pauperes, tuorumque Sacramentorum usu coronam a te sibi concessam comparavit. *Idem.*

Sedulo nobis adimplenda sunt nostri status officia.

Omnes vitæ hujus status multiplices viæ sunt, quæ secundum divinæ Providentiæ ordinem, omnes ad extremum nostrum finem adducunt. Tentatio est arbitrari, nos melius alibi, quam in eo statu, quem sumus amplexi, operaturos. Quisnam error est mente ea perscrutari, quæ essent futura, si in alio essemus loco ab eo, in quo sumus, & negligere illius, in quo sumus, officia! Paucæ artes ita benevertunt salutis nostræ inimico, sicut hæc inquieta animi sollicitudo. Deus modo non videt te, nisi in eo vitæ statu, in quo es; id unum cura, ut omnibus muneribus tuis rite defungaris. Respice tanquam perniciosam illusionem omnem hanc mentis, & cordis mobilitatem, quæ exhaurit animum inanibus doloribus, futilibusque desideriis, postquam vitæ ratio delecta jam fuit. Igitur id unum cogita, ut quam sedulo omnia expleas ejus status officia, quem delegisti. Considera quænam sint illius munia, & quæ a te negligantur. Uteris ne omnibus adminiculis, quæ tibi in statu hoc tuo suppetunt, ut te ipsum sanctifices? Nullus vitæ status sine crucibus: nulla sine spinis rosa. Florentis fortunæ dulcedines, obæratæ familiæ amaritudines, tumultuosæ conditionis impedimenta, œconomiæ domesticæ curæ, gaudia, ploratus vitæ hujus, omnia ad salutem conferre possunt; cogita, quem in usum hactenus hæc omnia converteris. *Idem.*

Ut nosmet in mundo sanctificemus non sufficit evitare malũ, bonũ quoque efficiendum est.

Putate satis esse evitare malum, quin bonum fiat, hæc nunquam habita fuit vita Christiana. Quinam hero servus placeret, cui satis esset nullam domino inferre contumeliam, ejusque pretiosa non frangere vasa, quin ullam illi præstare vellet operam, neque in re ulla eidem utilem esse? In religione nostra satis non est, non esse pravum; bonum esse opus est. Semper magnum est malum nequaquam facere bonum, quod est faciendum. Servus iners, de quo in Evangelio sermo est, nequaquam damnatus fuit eo quod creditum sibi talentum in pravum usum converterit; sed tantum, eo quod ex eo lucrum non perceperit, & non dederit illud ad mensam; & Virgines fatuæ, licet semper Virgines, nonne a divino Sponso ex aula convivali ejectæ fuerunt, eo quod sopore captæ fuerunt, quin oleum sibi compararent? Quot fidelibus hoc ipsum continget, eo quod laboribus pepercerunt! eo quod nimis sapientiores fuerunt! Vitium inundat, verum est; licentia ætatum omnium est, omnium sexuum, statuum omnium; sed tandem iniquitas universalis non est. Non desunt veri Israelitæ in medio Babylonis; at inter fideles raræne sunt Virgines fatuæ, & Servi ignavi? Malum vitatur; secretum etiam habetur testimonium, quod nemini infertur injuria. Conscientia neque injustitias exprobrat, neque impudicitias, neque calumnias; sed ista conscientia adeo tranquilla propter malum, quod non agit, satis ne solatium invenit in bono quod illi faciendum est? In hoc confidimus, quod non ita nequam sumus, ut plurimi; at confidendum nobis est in numero, meritisque bonorum operum, quæ a nobis facta non fuerint? Peccatum conscientiæ stimulos acuit, & meretur supplicia; sed virtutis defectus minus peccatum est illi, cui omnia justitiæ officia sunt obeunda? Hæreticus, Ethnicus etiam malum evitare potest; sed Christianus potest ne salvus esse sine operibus bonis? Servus Fidelis æternæ beatitudinis mercedem obtinet, quia accurate minima etiam sua officia adimplevit: *Quia super pauca fuisti fidelis*; & titulus, qui electis omnibus jus tribuit ad cœlestis Patris hereditatem, est visitasse pauperes, infirmos, & in carcere detentos, nec non exercitatione operum misericordiæ dies suos sanctificasse. Bone Deus! quinam error est arbitrari, quod sufficiat evitare malum, quin fiat bonum! & quot sæculares, & forsitan etiam Ecclesiastici, & Religiosi a Beatorum sede prohibebuntur, eo quod non fecerint bonum, quod ab illis Deus expetebat? *P. Croiset in Asceticis, T. 9.*

Humilitas est virtus, quæ potissimũ est necessaria.

S. Paulus fusius explicat præcipuas virtutes, quas vocatio ad fidem in nobis requirit. Jure Christianis virtutibus præfert humilitatem tanquam fundamentum totius spiritualis ædificii, & perfectionis christianæ. Virtus hæc ignota Philosophis, S. Augustinus ait, parum cognita Judæis, a mundi sectatoribus contempta, adeo est ad salutem necessaria, ut sine hac virtutes ipsæ fiant vitia. Norat Apostolus illum, qui humilis est, esse mitem, affabilem, patientem. Humiles vicissim semet sustinent, mutua caritate sibi ultro citroque compatiuntur, quæ quidem caritas, cum superbia simul esse non potest: *Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis*; (*Ephes.* 4.) Hoc potissimum curantes, ut spiritus vestri conjuncti maneant in vinculo pacis: vivite inter vos, o mortales, quasi vobis esset *cor unum, & anima una*. (*Actor.* 4.) Hæc unio regnare deberet inter veros fideles. Spiritus Dei, qui fideles omnes

anima-

animare debet, est vinculum pacis. Hoc spiritu animemur; nulla unquam inter nos erit dissensio, nulla acrimonia, nulla simultas. Amor proprius, avaritia, mundi spiritus, & ambitio sunt omnium schismatum caussæ. Spiritus Dei anima est, & vinculum pacis: *Unum corpus, & unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ.* (*Ephes.* 4.) *Idem.*

PRO COMMUNI CONFESSORUM

Regum, Principum, & Optimatum Mundi, sexus utriusque.

M O N I T U M.

Scire satis est, Regem, vel Principem ab Ecclesia in Sanctorum numerum relatum esse, ut inferri statim possit, hunc eximium Sanctum esse; oportet enim virtutes omnes, sanctas actiones, cupiditatum victoriam, magna opera, quibus de Deo, deque Ecclesia optime est meritus, verbo, insigne bonum, quod exemplo suo peperit, & malum, quod sua auctoritate cohibuit, totidem sint argumenta eminentis Sanctitatis, quæ in hominum oculis emicuit, & coram Deo singularis extitit meriti; eo magis, quod infinite infrequentius, ac difficilius est sese in sublimi fortuna sanctificare, quam in conditione privata, in qua non reperiuntur iidem obices ad virtutem, & sanctitatem indipiscendam.

Hinc facilis patet conclusio ad exornandum Sancti alicujus Regis elogium in particulari, non inquirendam esse aliunde dicendi copiam præter sanctas illius actiones, atque virtutes, quæ in illius persona emicuerunt. Sed, cum ut plurimum, hæ sint cum Monarchis aliis communes, qui sanctitatem adepti sunt; fere totum id quod dici potest de uno, dici quoque potest de illo, quem colimus, Omnes enim eamdem secuti sunt viam; Itaque quin latius sermo habeatur de sublimi gradu, ad quem Deus Principem extulit ut esset vivens divinæ Maiestatis imago; vel de reverentia, quæ illi debetur, in eo, cujus elogium nobis exornandum erit, unice considerabimus sanctitatem, quæ illum magnum reddidit in cælo; & qua ratione illuc pervenit, præsertim vero per pietatem, cum tantum subjectus fuerit Deo, quantum habuit auctoritatis, & potestatis super ceteros homines; cavendum est duntaxat in Panegyrico, qui de Sancto quopiam Rege, vel supremo Principe instituetur, ne tam fuse de ejusdem officiis differamus, ut non fiat descensus peculiariter ad ea, quæ propria sint illius, cujus festus dies celebratur, & ad circumstantiam, quæ propius characterem illius potest connotare.

PRO COMMUNI CONFESSORUM,

Regum, Principum, Optimatum utriusque sexus.

Magnificentia in sanctificatione ejus. Psalmus 45.

Sanctitas magis enitescit in Regibus, quam in aliis hominibus.

QUemadmodum Deus nunquam melius ostendit virtutem, ac potentiam brachii sui, quam cum mundi hujus Optimates Evangelii jugo subjecit: ita dicere possumus sanctitatem nunquam melius enituisse quam cum in throno fuit collocata, & felix percussit fœdus cum sanguinis claritate, Regum potentia, & orbis Domitorum fortitudine. Neque alia hujus rei caussa inquirenda est, præter hanc. Cum enim nemini majores perstringendi sint obices, quam terræ hujus beatis, ut sanctitatem indipiscantur, ubi hi satis roboris, ac fortitudinis habent, ut hoc opus aggrediantur, & illis bene vertat: audacter dicere possumus eos mereri ceterorum hominum admirationem, seu quod virtutum suarum fulgor longius emicet, ac utilius colluceat; seu quod nihil est, quod melius ostendat meritum, & pretium sanctitatis, quam intueri inde ipsi quoque Regum majestati lucis fieri accessionem. Hoc erit, Auditores, elogium incomparabilis Sancti N. cujus diem festum celebramus, ubi vobis meridiana luce clarius apparebit magnificentiam nullibi magis, quam in magno hoc Monarca enituisse. *Magnificentia in sanctificatione ejus. Ex Panegyricarum Orationum Specimine Tomo 3.*

Quid sit magnitudo.

Cum homo magnus vocari possit propter plures laudabiles qualitates, quarum singulæ magni nomen eas possidenti conciliare possunt; dari nequit notio communis, & definitio, quæ simul omnibus conveniat. Magnus aliquis esse potest coram hominibus vel propter virtutem, & meritum, vel propter genus, & nobilitatem, vel propter scientiam, auctoritatem, denique propter egregie facta. Dici ergo solum generaliter potest, quod magnum esse propter aliquem ex hujusmodi eximiis qualitatibus, est illam non sine aliquo excellentiæ gradu possidere, qui possidentem ab aliis vulgo mortalibus secernat. Sed cum hoc in loco spectemus magnitudinem propter generis, & fortunæ bona, quæ reverentiam, & peculiariter dignitates, honores, auctoritatem, & potestatem promerentur: Ecce quid hac in re morum disciplina, & religio nos doceant. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Optimates semper Deo subjecti esse debent.

Difficile non est animadvertere, veram magnitudinem semper esse debere conjunctam cum submissione, & obedientia erga Deum, propterea quod legitima magnitudo, ea Divo Paulo, species est emanationis ex ipsius Dei magnitudine; ideoque talem esse desineret, si Deo subjectam esse cessaret. Fallax magnitudo effectum habet prorsus oppositum: cum illa suam ducat originem ab humana superbia, nihil suadet nisi superbas cogitationes, ab homine tantum pendere. Testis esto calamitosus ille Princeps, qui nullum præter se Deum habere dignabatur, & qui per impotentiam dicebat: *Quis est Dominus, ut audiam vocem ejus?* (*Exod.* 5.) *Idem.*

Nobiles viri ægrius quam ceteri omnes sanctificantur.

Semper manus Dei opus est, & ejusdem potentiæ effectus hominum sanctificatio, cujuscumque status illi sint; sed ubi ille vult potiri corde Regum, atque nobilium; ac in illis sinceram constantemque sanctitatem affingere; hoc opus est manus dexteræ ejusdem, uti loquitur Scriptura: *hæc mutatio dexteræ Excelsi.* Opus est, ut agat cum omni robore, ac vi gratiæ suæ, ad infringendam fatalem hanc oppositionem, quæ intercest magnitudinem inter & pietatem, ad cohibendum totum cupiditatis pondus, quod ultro ruit in illos, & ad evertendos obices, quos astruit mundus, ut illos vi trahat, & efficiat, ut intrinsecus saltem conditionem, & naturam immutent. *Idem.*

Reges, & Principes sunt viventes Dei imagines.

Nunquam satis iterare, ac repetere dicendo possumus ad subditos in officio continendos, Reges ac Principes esse Dei imagines, & in eorum persona Deum esse respiciendum; ideoque eos, qui potestatem ejus exercent, & Magni appellantur, aliquem hujus magnitudinis characterem gestare in dignitate sua; sed etiam oportere, ut ipsi Reges hac utantur cogitatione, se videlicet esse Dei imagines, & hoc non in eo tantum situm esse, ut vim illius, ac potestatem præseferent, verum etiam bonitatem, caritatem, providentiam, aliasque perfectiones, quæ in magni orbis hujus regimine collucent. *Idem.*

Certa principia a Principibus non ignoranda.

En aliquot principia, quæ scire tenentur illi qui in dignitate constituti sunt, & qui in alios auctoritatem exercent. 1. Dignitas omnis a legitima auctoritate manare debet; quælibet enim dignitas suas habet facultates, & onera; & legitimæ duntaxat auctoritatis est, alicui facultates concedere, & onera imponere. 2. Nulla in mundo legitima potestas est, quæ non sit ordinata; omnis enim legitima potestas a Deo est, & omnis potestas, quæ a Deo est, semper est ordinata. *Non est potestas nisi a Deo, quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt.* (*ad Rom.* 13.) 3. Facultates, quæ tribuuntur ab ordinata potestate, semper justæ, & æquæ sunt. Onera, quæ præscripta, & imposita sunt ab ordinata potestate semper justa sunt, & rationabilia. Nulla dignitas est, & esse nequit, cujus onera non sint imposita ab ordinata potentia. Igitur nulla est dignitas, neque esse potest in republica, cujus facultates, & onera justa non sint, & rationabilia. 4. Dignitatis alicujus munera esse nequeunt justa, & rationabilia, nisi quatenus subordinata sunt magno, ac primo oneri, quod nobis impositum est serviendi Deo, & salutem nostram operandi. Ex quo cum hoc onere, quod nobis potissimum, & ineluctabile, non consentiunt, desinant esse onera, & officia. Ita quamcumque dignitatem aliquis habeat, & quæcumque hæc illi imponat officia, non debet se totum impendere vel dignitati, vel officiis. Non est Caritatis, nec justitiæ, quod illis totum suum tempus impendat. Immo e contra Caritatis est, & justitiæ, ut illud tribuat Deo, & sibimetipsi, ut cum Deo agat de suæ salutis negotio. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Si principis conditio magnis obnoxia est periculis, quæ ad salutem pertinent, magna etiam habet bona.

Magis quidem optimatum salus obnoxia periculis est: sed illi præ manibus habent magna subsidia. Vitium callide adrepit in statum opibus affluentem; sed virtus etiam nunquam ibi nisi imperiosius dominatur. Magnorum virorum mores exempla sunt. Beati si eorum facta ad imitandum proponi possent. Hoc certum est, in ipsis positum esse, ut conditio sua minoribus periculis pateat, & illa etiam effugiat, quæ illi quodammodo inhærent. Eorum, qui per genus suum, vel per electionem se sistunt in aliquo vitæ genere, quodcumque tandem illud sit, est, uti bonis, qui in eo reperiuntur, difficultates autem superare. *Idem.*

Quid conferat ad veram principis felicitatem.

Felix est Princeps, qui omnes ditionis suæ partes amat, ut partes corporis sui; qui suavis, & ad lenitatem pronus est, qui non nisi invitus severis utitur remediis; cui nihil est ferox in animo; qui cum justitia suam potestatem exercet,

cet, qui in iis omnibus, quæ operatur, a subditis suis probari cupit; qui non nisi æquissima fovens consilia, ab omnibus amatur, defenditur, & colitur, qui scire gestit in privatorum penetralibus clam ea de se dici, quæ palam in societatibus, & in paucorum colloquiis, easdem sibi tribui laudes, quæ in publicis concionibus sibi tribuuntur. *Eadem de illo homines secreto loquuntur, quæ palam.* (*Clement. l. 1. c. 3.*) *P. Senault in Panegyrico Sanctorum Simonis, & Judæ.*

De terribilibus effectibus iracundiæ Regum.

Quamvis odium, & ira duo sint affectus in hominibus admodum pertimescendi, fatendum est eos in Principibus viris multo magis esse reformidandos. Cum enim possint quidquid volunt, eorumque potentia non aliis sit finibus circumscripta, quam illis voluntatis ipsorum; ubi illi irascantur, omnes illorum subditi trepidant; & fulminis instar, quod in unum hominem dumtaxat illapsum terret omnes; Regis ira omnes stupore percellit, licet in unum sæviat. *Non potes irasci*, dicebat Seneca Principi, *nisi omnia tremant; ut fulmina paucorum periculo, omnium metu cadunt; ita Regum animadversiones.* (*1. de Clement. c. 8.*) Et ratio, quam affert, excellens est. Quia cum irritati sunt, non tam consideratur quod faciant, quam quod possunt; & metientes eorum furorem ab eorum potentia, omnia timemus a Rege, qui omnia potest. Scriptura Sancta, quæ nullibi eloquentior est, quam cum de Regibus loquitur, duabus usa est admirabilibus locutionibus, ut astrueret ideam magnitudinis iracundiæ illorum, nobisque terrorem incuteret effectuum ejusdem. Quodam enim in loco ait, *Indignatio Regis nuntium mortis*; (*Prov. 6.*) quasi vellet innuere; subditis metuendas esse cruces, & rotas, cum in illos irritatus est Rex; nulla enim in terris potestas est, quæ illos contra regiam potentiam valeat tueri. Alibi vero inquit: *Sicut fremitus Leonis, ita & ira Regis*; (*Prov. 24.*) quemadmodum enim nobile hoc animal rugitu suo omnes nemorum terret bellnas; ita Princeps efficit, ut omnes ditionis suæ subditi contremiscant, ubi aliquem percutit, vel illi minas intentat. Sed illius iracundia nunquam truculentior est, quam cum amori succedit, & cum irascitur in eum, quem amore prosequebatur, & qui se eodem præbuit indignum per ejusdem contemptum. Tunc enim arbitratus affectum hunc justum esse, ac se justitiæ partes tueri, nihil intentatum relinquit, ut ultionem reposcat, & censet illatam sibi contumeliam nullis unquam suppliciis esse reparandam. *P. Senault in Panegyrico S. Catharinæ.*

Principes & Nobiles positi sunt, ut aliis benefaciant & quomodo illis benefacere debeant.

Cum Deus in lucem edit Principes, ac Nobiles viros, non magis eorum habet rationem, quam populorum, illis aliquando subjiciendorum; ideoque nequaquam ad se illis referenda sunt omnia conditionis suæ bona, quandoquidem illa cum aliis sunt communicanda. Ex omnibus bonis, quibus perfruuntur, unica voluptas iisdem æquabiliter utendi in gratiam aliorum, tota ipsorum est, & eos perfecte beatos potest efficere. Ratio benefaciendi illis jucundior esse debet ipso beneficio, ut dici queat, ipsos plures semper gratias concedere cum illa, quæ ab illa pereunt; & ne imitari videantur illos, qui oris habitu, sane illiberali, ac moroso artem inveniunt homines beatos efficiendi cum illis gratificantur. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Ut Princeps per se judicare debeat de meritis eorum, quibus suã communicat auctoritatem.

Opus est, ut Princeps propriis luminibus judicium ferre assuescat, de justo hominum pretio, præsertim vero illorum, quos constituit suæ auctoritatis sequestres, ut omnes illum revereri teneantur in delectu suo, & sentiant meritum ejus in regimine eorum, quos præficit aliis. Consensus, & requies populorum; rectus ordo in Regno suo institutus; regularitas omnium corporum illud componentium; leges in earum rigore observatæ; militum moderatio, ac disciplina; Religio florens, & protecta; hæc simul omnia nihil aliud esse debent, quam character mentis, & sensuum illius, qui præsidet, & se omnibus ditionis suæ statibus communicat. *Idem.*

Ratio, quã secutus est Deus novã legem instituens,

Deus, lectissimi Auditores, in Christianismi, & Evangelii progressu non semper eamdem secutus est rationem, quam illius Sapientia re adhuc integra, in prima ejusdem institutione servaverat; si enim ad illam advertitis animum, cum nova hæc lex publicanda fuit, eique nationes omnes subjiciendæ, ut palam innotesceret, hoc unice opus esse manus suæ. non usus est sapientibus mundi, neque principibus terræ. Uti noluit armis Imperatorum, neque Regum potentia, sed ut doctos, sapientesque contunderet, ut Populos, Regesque subjiceret, & ut universorum faciem mutaret, adhibuit pauperes Piscatores, illitteratos, inermes, & omni auctoritate destitutos; & his usus instrumentis in mundo universo Religionem instituit, & Crucem in ipso etiam Regum diademate collocavit. Hinc dixit S. Paulus: *Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia; & ignobilia mundi elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt, destrueret.* (*1. ad Cor. cap. 1.*) Sed postquam hoc Evangelium receptum fuit, ac in universam terram effusum, visum Deo fuit rationem immutare, & uti prorsus opposito consilio; quoniam ut hos eosdem Christianos adduceret ad sanctitatem, & praxim sublimium Evangelii hujus dogmatum, adhibuit sapientissima mundi capita, potentissimos Reges, & gloriosissimos orbis Domitores, quorum exemplum modo validius esse videtur ad reliquos homines animandos, & aptius ad contundendam eorum ignaviam, quibus deest animus illos imitandi. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Deus in

Quapropter ut hodierna die vobis ostendam in persona Sanctissimi Regum nostrorum magnificentissimum sanctitatis prototypum, quem hic prodire voluerit Deus; per vos mihi liceat invertere S. Pauli oraculum, quod non nisi in ipsa Religionis institutione locum habuit: & qui dicam, usum fuisse Deum iis, quæ abjectissima erant, & maxime contemptibilia, ut ea quæ erant maxima confunderet, dicam ipsum usum fuisse præclarissima nobilitate, & majestate præstantissimi Regis, ut christiana regnaret humilitas, ut inter opes, ac delicias Aulæ, omnium maxima enitesceret mortificatio; & quia cum eodem Apostolo adjiciam, & quæ stulta sunt mundi, elegit Deus ut confundat sapientes, ostendam insipientissimi hujus Regis exemplo, sapientiam Evangelii, quam sibi normam proposuit in regimine ditionis suæ unum illud esse, quod Regna efficit felicia, & florentia; ac tandem, quia asseram infirma mundi elegisse Deum, ut confundat fortia; ajo, Deum usum esse fortitudine Sancti hujus Regis, ut tueretur, & augeret imperium Filii Dei; hunc Regem humilem & mortificatum fuisse inter opes, ac delicias; Sapientem, qui non nisi Evangelica lumina mutuatus est, ut regnum gubernaret; strenuum imperatorem, qui sua usus est virtute ad Domini gloriam propugnandam. *Idem.*

Sancti hujus Regis persona magnificentissimũ edidit Sanctitatis prototypum.

Præcepta, quæ ante oculos habere debent Principes.

Si qua in terris difficilis est, & periculosa conditio, hæc sane eorum est, qui ad alios regendos vocati sunt. Principes, qui supremam habent auctoritatem; Domini peculiarium locorum, habent subalternam; Magistratus, publicique Ministri, delegatam. Si ergo per conditionem tuam, vel aliquam aliam caussam vides te aliorum regimini præpositum, temet sedulo præmonere debes contra magnas difficultates, & hujus status pericula placitis Christianis, & salutaribus, quorum hæc præcipua sunt, ad quæ serio animum advertas quæso. 1. Cave, ne te superbia inflari sinas, quia te super alios sublatum videas; memento quo magis attolleris, tibi eo majorem esse occasionem metuendi secundum illud Scripturæ adagium: *Quanto major es, humilia te in omnibus. Rectorem posuerunt te? noli extolli; esto in illis, quasi unus ex illis.* (*Eccl. 3. Eccli. 30.*) 2. Ne putes statum tuum, privilegium esse, vel felicitatem tuam, sed onus grave; nec tanquam aliquod, quod tibi collatum sit in beneficium, sed in aliorum utilitatem. Scito eos, quibus imperitas, non tibi factos esse, sed sibi; tibi reverentiam, obedientiam, fidelitatem debent; sed tu illis plura debes, ac difficiliora: curam, vigilantiam, præsidium, justitiam. 3. Tibi persuasum sit, quidquid habes, hoc te a Deo accepisse, ut te non nisi Ministrum esse, ut qui tibi subditi sunt, moderetis. Unde sequitur, tibi secundum Dei voluntatem regnandum esse, & a te districtam rationem regiminis tui Deo esse reddendam. 4. Scias, qui præsunt aliis, imperium suum primum exercendum esse in semet, suis affectibus imperitando; & considerandum est turpe esse, aliis moderari, sibi autem moderari nescire; imperare hominibus, & suis inservire cupiditatibus. 5. Scias exemplum tuum omnia posse in inferioribus tuis. Si bonus vir fueris, virtutem tuam illos imitaturos, si nequam, illos se se in omnem nequitiam tradituros, juxta illud Sapientis effatum: *Secundum judicem populi, sic & ministri ejus: & qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea.* (*Eccli. 10. 2.*) *Idem.*

Vitia a Principibus vitãs evitãda.

1. Permittendum non est, se adulationibus falli, quæ Principum spiritum pervertunt, quorum conditio hac in re ita infelix est, ut nunquam fere illis ostendi veritas possit in iis, quæ scire tenentur. Procul a vobis ejicite, o Principes, sordidum assentatorum pecus, & credite, hos nequissimos esse inimicos vestros, ut reipsa sunt; e contra vero diligite eos, qui vobis veritatem aperiunt. Eligite unum, & alterum vobis familiares, quibus onus committatis vos certiores efficiendi, monendique, si quid peccaveritis, & non celandi, quidquid vos nosse operæ pretium censuerint. Hac in re deficiunt omnes Principes, & magistratus. 2. Caveant sibi opus est ab avaritia, & inexplebili divitiarum cupiditate; quæ Principum terræ lues est, quæ illis populorum odia conciliat, eosque in plurima scelera compellit. Hinc enim proficiscuntur injustitiæ, violentiæ, oppressiones innocentium, iniquæ extorsiones, & sexcenta id genus mala, quæ efficiunt, ut populi conquerantur de optimatum injustitia, & tyrannide, quam Deus per Prophetas tantopere execratur. 3. Ultio quoque ingens malum est, ad quod eo facilius se trahi summi viri sinunt, quia ulciscendi potestatem præ manibus habent; & quia sæpe sub justitiæ specie exercent illam, cum oriatur ex mero animi affectu, in quo falluntur. Justitia enim bonum publicum, vel correctionem illius, qui punitur, spectare debet; non ultro cupiditati suæ satisfacere quærat. 4. Sed ultionem, & affectum fugientes, opus est, ut ab alio sibi caveant extremo, nimia videlicet indulgentia, quæ in ignaviam degenerat, in criminibus persequendis. Hac in re debent esse diligentes, tunc vero potissimum cum contra publicam utilitatem, & multo magis contra Religionem peccatum est. *Auctor Recens.*

Sancti N. Sanctitas in oculis mũdi totius magnifica apparuit.

Ut liqueat, magnificentiam in Sancto N. enituisse, ne vereamur Sancti Pauli invertere oraculum, & asserere Deum, qui uti noluit nobilibus, summisque viris, in prima Ecclesiæ institutione; deinceps nequaquam utiliua invenisse consilium ad eam amplificandam, quam reliquos homines Principum, Regumque exemplo excitare. Exemplo quidem procul dubio, quod sub alio prorsus intuitu virtutem, & sanctitatem proponit respiciendam. Nam licet non agat infirma hac

luce

luce ad illius magnitudinem ostendendam, verum est tamen foedus hoc cum nobilitate, atque amplitudine eam efficere admirabiliorem, ut Sanctus Hieronymus inquit: *Non quod habentibus magna sint, sed quod contemptibus mirabilia.* Quorsum illud? quia optimates videntur ex ipso ortu duos maximos afferre secum obices ad Sanctitatem, superbiam mentis, & propensionem ad sensuum voluptates, ita ut cum videtur Princeps non solum de duobus hisce vitiis triumphare, sed etiam inter sanctissimos enitescere per profundam humilitatem, & austerissimam mortificationem, tunc virtus in summa magnificentia sua, ut ita dicam, refulget. Hac in re Sanctus N. esse potest exemplo non solum Principibus terræ similibus sibi, sed etiam vulgo mortalium, quorum imbecillitas exemplis tantæ auctoritatis sustinenda est, & excitanda. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Insignis humilitas Regis hujus in elatione sua.

Et sane quisnam altius sublatus fuit hoc magno Rege? Et quisnam in tanta elatione verius humilis fuit, & perfectius exinanitus in oculis suis? Magnus erat genere, nobilis regia dignitate; sed inde sanctitas illius gloriosa, & magnifica, ut cum Propheta loquar, effecta est; quia cum altissimo magnitudinis suæ fastigio altissimam conjunxit humilitatem. Vitium est, nemo ignorat, quod secum mortales ab utero deferunt, super ceteros eminere velle per inordinatam ambitionem; per superbiam nostræ naturæ quodammodo inhærentem, & quæ in humillimis etiam conditionibus, & abjectissimis mortalibus invenitur; sed quæ Principibus viris separari non posse, eique dupliciter naturalis esse videtur; nam quatenus homines sunt, illis est communis cum ceteris, quasi hereditatis jure illam a protoparentibus hauserint; sed quatenus Reges, quasi alteram hereditatem acceperunt illam a tot Principibus, quot in majorum suorum fastis numerantur. Diceres, illustrem sanguinem in ipsorum venis fluentem nonnisi ambitiosos spiritus alere; & fulgorem generis, qui illos perstringit, in illis parere meritorum suorum conceptum; & pompam, qua septi sunt, efficere, ut suimet ipsorum obliti, nunquam se aliis pares censeant, quos tanquam toto cælo infra se positos despiciunt; ideoque si ex Sancti Chrysostomi sententia prodigii loco est videre hominem, qui omnino naturalem hanc propensionem in se jugulaverit; duplex prodigium sit regem videre de se humiliter sentientem; quia nihil summis viris tam difficile est, quam flocci facere ea, propter quæ inter ceteros enitescunt. *Idem.*

Continuatio ejusdem argumenti.

Hinc factum est, ut ne minima quidem superbiæ, vel ambitionis umbra, neque ulla ostentatio deprehensa fuerit in actionibus, verbis, moribus ejus; ut non erubesceret prodire in lucem, simplici amictus veste, cum omni mortalium genere colloqui; imbecillioribus summa cum bonitate indulgere, & sese humiliandi locum ex his ipsis rebus desumere, ex quibus alii majoris vanitatis argumentum percipere consueverunt. Verum est, Auditores, non defuisse Reges, & Principes, qui omnibus Aulæ divitiis abrenuntiarunt, ut latentem inter claustra vitam ducerent, & inter Sancti N. Majores extitisse, qui Regni possessionem, vel spem abdicaverunt, veluti nonnulli, qui in hac re videntur christianam humilitatem exercuisse modo perfectiori, & in sublimi gradu: fateor equidem eximiam magnorum horum Principum gloriam fuisse, omnia propter Deum reliquisse; sed præterquam quod Sanctus noster centies hoc ingressus est consilium, quia illud nunquam complere posset, & quotiescumque suos exeruit conatus, ut latentem vitam in solitudine amplecteretur. Deus semper palam significavit, se eum velle Regem: id egit, quod ex Sancti Bernardi sententia laudabilius, ac difficilius est; quippe Religiosi humilitatem cum pompa, & majestate Regis conjunxit: & si minus exuit se dignitate, quam genus suum tueri jubebat, saltem illam detrectavit, quæ electionis jure ad ipsum deferebatur; cum noluerit unquam Imperium accipere, nisi prius Deum consuluisset de iis officiis, quæ ipsi erant contrahenda. *Idem.*

Quærunt in re Christiana generositas magis nitent.

Qua in re præclarum vobis problema propositurus sum, quod vobis simul disputandum relinquo; videlicet quanam in re christiani generositas, quæ ab humilitate separari non potest, effulgeat magis, in detrectando ne honore, qui offertur, an in servanda moderatione in illo, qui possidetur, ne quid fiat extra eos fines, quos constituit Deus, & te inter officii tui cancellos contineas. Plurima utrinque dicenda suppeterent. Opus est alii dicunt plusquam humano consilio, ut detrectes bonum, quod alii vitæ ipsi censent anteferendum; sed virtute prorsus divina opus est, adducunt alii, ne te evertat ventus ambitionis, qui in Principum virorum animis tot procellas ciet. Videre gloriam dignitati regiæ inhærentem, & nihilominus illam fugere, idem est ac habere cor plusquam regium; & ostendere, non deesse quamdam spiritus nobilitatem gloriosiorem, quam sanguinis; sed jugiter vivere cum hoc hoste adeo blando, jucundo, & fallaci, & nunquam falli, decipi, superari: probatissimæ virtutis opus est, quæ, ne in cælestibus quidem Angelis inventa fuit. Sola humilitas Christiana tantam suadere potest modestiam. Quamcumque partem in proposita quæstione amplectamini, lectissimi Auditores, hæc cedet in laudem Sancti N. & judicium vestrum præstolatus utriusque partis gloriam illi deferam. Nihil inausum, & intentatum reliquit, ut suam abdicaret magnitudinem, quam ab ipsis usque incunabulis natura illi contulerat, & constanter primam mundi dignitatem sibi oblatam, cujus dignissimus habebatur, detrectavit; sed christianæ humilitatis triumphus in magno hoc Rege est, quod postquam alteram quidem repulit, alteri nuntium mittere non potuit, servavit cor Regis, & Christiani, quod simul esse non posse censebat Tertullianus; videlicet humile in ea status sublimitate, ad quam genus, & meritum mortalem attollere possunt, hac in re simile arboribus, quæ altius in terram radices suas jaciunt, dum caudex sublimius cælum versus assurgit. Hunc appellare possum ipsius humilitatis triumphum, qui non ita quidem vulgo nitescere consuevit, sed quæ, ut jam dixi, nitet cum magnificentia, ut universo mundo sit exemplum æque raræ virtutis, ac necessariæ in omni statu, & conditione. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Reverentia quæ debetur Regibus, eo quod illorum potentia a Deo est.

Sanctus Paulus Apostolus docet, nullam esse potentiam, quæ non sit a Deo, a quo omnis potentia, quæ in terris est, ordinata fuit. Omnes igitur subditos esse debere superioribus potestatibus non solum propter metum pœnarum, verum etiam propter officium conscientiæ: *Non solum propter iram, sed propter conscientiam.* (*Rom.* 13.) Principes sunt imagines Dei, & ejusdem ministri ut in pravos homines animadvertant, sed ut illorum opera boni tuto vivant: *Dei enim minister est in bonum, vindex in iram ei, qui malum agit.* Hanc ob caussam illos colere debes, de illis cum obsequio loquendum est tibi, neque in eos injuriæ inferendæ, neque illi contumeliose dictis proscindendi, neque gaudendum, ubi eorum agendi, regendique rationem carpi, damnarique audis. Nihil tibi accidit, nisi Deo permittente, & Providentia illius disponente. Si qui sunt, qui Principum auctoritate abutuntur, & te onerant tributis, & vectigalibus; hoc permittit Deus ad justitiam suam exercendam, ad pœnas de peccatis tuis sumendas, & corrigendum pravum usum pecuniarum tuarum. Nisi fenerator esses, avarus, fur, non permitteres, ut publicani tua tibi eriperent; verum cum nihil tibi religionis sit, & conscientiæ, utraque manu colligis, vel bona tua in libidines, ac impudicitias obligurris; mirum ne est, si ingruunt mortales, qui bona tua auferant adinventionibus injustis, & violentis? In omne nefas ruis, nihil tibi sanctum, & sacrum est; fanda, infandaque omnia audes. Non Dei, non Regni legibus pares; mirum ne est si vapulas, ac durius tecum agitur? *Vis non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa: Dei enim minister est tibi in bonum.* Neque satis est Regem verbo tenus colere; colendus est & effectu, hoc est quantum in te est, illi serviendum est. Æquo animo illi tributa persolvenda sunt, *cui tributum tributum*; neque fraudandus est jure suo. Illi vero rationes reddendæ erunt Deo, nisi juste illa erogaverit; sed interea tibi non ægre, neque invito solvenda sunt. Etenim obedientia, quam Christi fideles suis Principibus præstant, similis esse debet illi, quam præstant Deo. Ex corde proficisci debet, & pro principio caritatem habere: *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Homilia Godeau.*

Sancti hujus innocentia, & mortificatio illum constituerunt exemplum Principum.

Hinc Sanctus ille Rex factus est Regum, omniumque vulgo mortalium exemplum, quod Regum omnium integerrimus fuit, & austerissimorum Pœnitentium mortificationem æquavit; utrum enim admirabilius est, servasse ne inter Aulæ delicias innocentiam, quod Sanctus Ambrosius tanquam insignius miraculum habendum putat, quam videre tres pueros in Babylonis fornace inter flammas incombustos, an mortificationem, & vitæ austeritatem exercuisse, quod ex ejusdem Doctoris sententia non est minus mirandum? Sed nonne hoc est ostendere sanctitatem in magnificentia, innocentiam, & mortificationem cum Regum gloria conjungere, in quibus potestatis mensura sæpius tota est officiorum suorum norma? Ego quidem alterum tanquam alterius caussam confidero. Austeritas pœnitentiæ, qua alii reparare contendunt amissam innocentiam, in Sancto N. illam tuetur. Cum sancta educatione hauserat ille pietatis principia, quæ cum molli, ac voluptuosa vita non consentiebant; sed arduum fuit servare illa inter mundi impedimenta sine mortificationis præsidio. Si ex me quæritis quam pœnitentiam, & mortificationem ille exercere potuerit; dicite mihi, quid Regis potentia sibi permittere valeat, & dicam vobis Sanctum hunc id sibi proposuisse, tanquam assiduæ mortificationis argumentum. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Ejusdem argumenti continuatio.

Nonne Auditores, hoc pacto mortificatio æque ac humilitas fulget in solio, quandoquidem ab eo Rege exercetur, qui pluris fecit Salvatoris coronam, quam eam, quam ipse gerebat, & qui non solum pietatem suam constituit in redimenda, & colenda Sancta hac Reliquia, cum parte veræ Crucis, sed in imitando illo, qui gessit utramque propter hominum salutem; sed non simul hæc nostra damnatio est, a Sancti hujus Regis solio profecta! Rex ille Deo fidelis in Aulæ corruptela, ac licentia, eo usque, ut pro certo habeatur, nunquam baptismi sui gratiam, & integritatem amisisse; sed Rex, qui ob inviolabiliter servandam fidelitatem hanc christianam mortificationem summa cum severitate exercet; & post hæc videre mortales fortasse tam longe abhorrentes a Sancti N. innocentia quam absunt ab illius genere, & dignitate, genus, & nobilitatem suam prætexere, ut se dispensent ab omnibus Christianæ Religionis austeritatibus, ne minimam quidem sibimet vim inferre posse, ut divinæ satisfaciant justitiæ, & Ecclesiæ præceptis; credere dignitatem suam sibi justum conferre jus omnia vitæ commoda inquirendi, & fruendi omnibus conditionis suæ bonis; mollem ac deliciis affluentem vitam ducere, & arbitrari, præceptum deferendæ

Hoc dici potest de S. Ludovico Rege Galliæ.

crucis,

crucis, & semet abnegandi, ad se nequaquam pertinere; vel ad summum hoc merum esse consilium, quod sequi integrum sit, & a sua pendeat voluntate. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Deus postquam rudes elegit homines ad Christianam Religionem instituendam, elegit etiam sapientes mundi, ut Evangelii placita observent.

Magnum hoc est Apostoli oraculum, carnis sapientiam, & prudentiam mundi Dei esse inimicam; quamobrem in Christianismo rejecit hos sæculi sapientes, quorum prudentia in ipsis primordiis maxime videbatur necessaria; sed pauperibus uti voluit piscatoribus, rudibus, atque ignaris, & adhibuit etiam ea media, quæ tanto huic consilio magis videbantur opposita: *Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes.* Sed temporum decursu Deus consilium invertit; elegitque sapientissima mundi capita, quæ omnia lumina, omnemque sapientiam suam Evangelio submiserunt, ut docerent homines reliquos hanc unicam esse debere regulam vitæ, & actionum suarum. Quodnam autem illustrius, & magnificentius exemplum sapientis hujus rationis nobis ob oculos subjicere poterat, quam admirabilem Sanctum N. quem vocare possum Religiosum politicum, sed sapientissimum omnium mundi hujus Regum, qui regnum suum gubernavit, ac tutatus est juxta sola Evangelii placita? ita ut de hoc Rege dici possit, quod de Joas narrat Scriptura, cujus capiti summus Sacerdos illum in Regem Israel inungens, imposuit cum regio diademata librum Scripturarum: *Posuit super eum Diadema, & testimonium.* (*l. 4. Reg. c. 11.*) Videlicet, statim ac ille per ætatem sumere potuit regimen ditionis suæ, propositis sibi Evangelium tanquam legem fundamentalem, ac normam omnium consiliorum suorum, quin unquam consuleret hanc mundi sapientiam, atque placita, quæ illam Dei inimicam constituunt. Quod si vos tenet libido cognoscendi qua ratione usus sit, Religio, & justitia totum fuit politicæ ejusdem secretum; altera quippe fecit, ut regnaret Deus, altera autem populorum suorum felicitatem procuravit. Hæ sunt, veluti manus duæ, quæ Salomonis solium fulciebant, & illud Regis nostri confirmarunt, contra vim alienigenarum, contra propinquorum suorum rebelliones, & contra internos, externosque tumultus, qui illud poterant labefactare. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Religio, & Dei gloria semper extiterunt causa præcipua bellorum quæ gessit.

Religio, quam mundi politica propriis subjicit commodis, eaque per impium scelus abutitur in suam utilitatem; Religio, inquam, & Dei gloria unica extitit caussa bellorum, quæ gessit, & unicus Regiminis sui scopus, cujus primos annos in delendis omnibus de Regno hæresibus consecravit, quæ rursus consurgere videbantur favore adolescentiæ ipsius: sed Princeps hic, qui semper hostes suos censuit inimicos Dei sui, nunquam cessavit, quominus illos persequeretur, & penitus exterminaret, nullæ re se flecti passus, non precibus, nec alia quacumque ratione. *Idem.*

Quam operosum sit humilitatem cum honore conjungere.

Quam operosum est, Auditores, esse simul & Regem, & Dei servum; hominibus imperare & illis imperare obedientem Deo! Quam arduum est supremam auctoritatem cum vera obedientia consociare, magnitudinem cum exilitate, majestatem cum humilitate! Quam difficile est Regem esse sine superbia, & servum sine sordibus! Regnum destruit servitutis humilitatem; servitus Throni majestatem humiliat; ita ut perrarum sit videre servum vere servientem in persona Regis vere regnantis. Difficile autem est invenire humilitatem cum magnitudine animæ Christianæ, potissimum vero apud Optimates: Hanc tamen reperimus in Sancto N. Deus illum extulit ad dignitatum omnium fastigium; collocavit eum in præcipuo Terrarum solio; & Sanctus N. suam abjicit majestatem coram illo, a quo illam mutuatus est, ita ut in illius persona simul invenietis Regem sese Throni majestate exuentem, ut serviat Deo; & ut eidem serviat, omni utentem Throni sui auctoritate. *Auctor recens.*

Ille Sanctus Rex nunquam cessavit quominus Deo serviret.

Sanctus N. oritur inter funestas hac pompas, & periculosos honores, qui tam sæpe Principes viros a Dei servitio detorquent; sed tot licet obicea urgeant, sciet ille Dei servum esse, quin cesset esse Regem. Possidebit ille omnia Throni bona, quasi non possideret illa; propria utetur dignitate, quasi non uteretur. Meminit *Creatoris sui in diebus juventutis suæ*; (*Eccles. 12.*) & didicit, quam *bonum sit viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua*: (*Jerem. Lament. 3.*) videlicet cum obedierit supremis legibus suis, generosum arripit consilium millies potius moriendi quam eum lædat, quem omnibus terrenis rebus antefert. Hinc orta est diligens illa sibi præcavendi sedulitas, qua Davide ipso sapientior semper custodivit cor, oculosque suos, eisque interdixit vel minimam impudicitiæ impressionem recipere eo tempore, loco, & statu, ubi omnia conterant ad præclaræ hujus virtutis jacturam. *Idem.*

Gloriosus hic monarcha magnificus erat in eleemosynis suis.

Sancto huic Regi satis non fuit exterminare e regno suo vitium, & impietatem; fecit etiam ut ibi floreret Religio, ita ut magnus, & magnificus videretur in eleemosynis, quas erogabat, ac in tot pietatis operibus. Quærebat autem, in quo Regum opes & magnificentia melius impendi posset, quam in cultu Dei. Quæ res tot de cælo benedictiones in ingentem ditionem illam detraxit, ut nunquam antea fuerit locupletior, beatior, florentior; & de Sancto illius Rege dici potest, quod Scriptura de Salomone: *Magnificavit Dominus Salomonem super omnem Israel: & dedit illi gloriam regni, qualem ante nullus habuit eum;* (*1. Paral. 29.*) Nullum Regum hoc fuisse gloriosiorem, & hostibus suis terribiliorem, subditis vero jucundiorem, & cariorem Deo, & hominibus, quam incomparabilis Sanctus N. *Auctor sermonum in omnia argumenta.*

S. hic Rex semper se componere voluit quomodo Jus diceretur subditis suis.

In justitiæ administratione illi satis non erat eligere semper integerrimos Judices, & ab illis rationem expetere judiciorum, quæ ab illis ferebantur: sed quin aliis haberet fidem, seipsum judicem constituebat in caussis pauperum, quas ille sæpissime audiebat, veritus ne nimis differentur; & narrant Historici, neminem unquam apud illum conquestum fuisse de injuriis, vel oppressionibus, quibus affligebatur, quia Rex statim in arena illi jus diceret, accersitis in cubiculum suum partibus, ut per otium utramque audiret, & decretorio judicio litem dirimeret; & quasi natus esset tantummodo ad subditorum suorum commodum, & tranquillitatem, studebat, ut solatia sua, ac ipsum quietis tempus aliquid ad publicam requiem conferrent; & cum olim prisci in lucos concedebant Oracula consultari, audiebantur Sancti hujus Regis responsa, qui partibus interrogatis, & ad examen vocatis rationibus, ac testibus, sententias ferebat, quæ ita justitiæ conformes ab omnibus habebantur, quasi essent de Cælo dilapsæ. Quod erat in caussa, ut finitimi Principes non alium optarent arbitrum in controversiis suis; fama enim, & opinio sapientiæ ipsius sese effundebat ut fama Salomonis per universam terram; ita ut Provinciæ, & integræ nationes, quæ illi tanquam Regi minime patebant, eum sibi in judicem eligerent impetrata a suis Principibus facultate, & tandem undequaque confluerent advenæ ad excipiendam recentis hujus Salomonis sapientiam. Quapropter de utroque dici potest, quod illorum Throni justitia solidati essent, & roborati: *Firmabitur justitia thronus ejus.* (*Prov. 5.*) Quod si quando tenebatur in sontes animadvertere, & justitiæ gladium stringere, quam in illius manu Deus collocarat, sola Evangelii sapientia ducebatur, utebatur quippe clementia proprias dimittens injurias, & severe persequebatur eas, quæ vel Deo, vel proximo inferebantur. Ita contra fallacia Politicæ placita pepercit pluribus rebellibus Principibus, qui in personam illius arma converterant. *Idem.*

Juvenis hujus Regis vita mundi mollitiæ obdormiunt.

S. N. juvenis est, Rex est, vitaque illius semper pura fuit, & innocens; & S. N. juvenis macerat carnem suam, vivit in austera pœnitentia: Hodierna vero die quotusquisque in mundo est, qui non horreat austeritates? Ætas, conditio, valetudo, negotia, temperamenti mollities, omnia dispensationem requirunt. Religio minime consenuit; moralis J. C. immutata non est: sensus nequaquam minus inimici facti sunt: Tentator fatigatus non est: cupiditates non sunt extinctæ: Numquid aliquod ipsi obtinuimus privilegium? Numquid Cœli via latior facta est? Dicamus melius: multine salvabuntur? *P. Croiset in Asceticis Tomo 3.*

Quæ adsint in aula pericula, & quomodo ibi se gessit Sanctus N.

Regum aula mare est, quod suam habet malaciam, suasque procellas, suas syrenes, & scopulos. Malacia favor est, procellæ calamitates; Syrenes sunt formosi vultus, qui ibi videntur; scopuli vero, infortunia quæ ibi occurrunt. Ut sanum feratur judicium, malacia non minus periculosa est, quam procella; & Syrenes non pauciora pariunt naufragia, quam scopuli. Favor enim & Principis gratia sæpe superbos, ac impotentes facit, qui fortunæ vento tumidi, se deos, vel Reges esse putant, quoniam thura illis adolentur, ut Deo, eisque deferuntur obsequia, ut Regibus. Inter tot honores admirabilis requiritur animi fortitudo, ad modestiam fartam tectam tuendam. Forma ibi sæpe impudica est, & plurimum requireretur castitatis, ut quis contra tot artes, & dolos invictus resisteret. Attamen Sanctus, cujus laudes prædico, summi Regis intimus extitit familiaris, neque fuit insolens. Aliquot traduxit annos inter aulæ delicias, & semper servavit castitatem: qua in re veram constituo magnitudinem, quæ in vobis ciere debet admirationem. Principis sui familiaris, & illi gratiosus beatior est Principe. Princeps enim suam non sentit magnitudinem, quippe quæ cum ipso orta est; sed Amicus Principis qui fortunam suam debet arbitrio fortunæ, eam majori cum voluptate gustat, & majori libertate eadem fruitur, quam ipse Princeps. Ille reipsa regnat, ipse gerit sceptrum, ipse ad gubernaculum sedet, ipse gratias, favoresque dispensat, distribuit dignitates, & honores, & ipsi aguntur gratiæ, quia ab ipso beneficia omnia expectantur. *Ex Panegyrico S. Sulpicii P. Senault.*

Ejusdem argumenti continuatio.

Regis affectus Sanctum nostrum ita extulit, ut nemo esset in aula, qui non faceret plurimi illius necessitudinem. Omnes Regni magistratus distribuebat, provinciis præficiebat, disponebat officia, & nemo magnus esse poterat, qui Sancti N. amicus non esset. Rex nonnisi per ejus oculos videbat, nonnisi per ejus manus agebat, & per aures ejus audiebat. Denique hic illius familiaris ita regnum, & Regem Dominum suum regebat, ut nunquam visa fuerit fortuna magis elata, & melius confirmata, quam fortuna illius. Creditis fortasse, Auditores, me hac in re constituere velle magnitudinem illius, & me satis ostendisse vobis illum in Aula fuisse potentem, quia Regis familiaris erat, & carus? Sed a me illustri huic Sancto viro injuria fieri videretur, si magnitudinem ejus non ex meritis, sed ex fortuna metirer. *P. Senault in Panegyrico S. Sulpicii.*

Sanctus major erat virtute, quam gratia, & nunquam sua potestate abusus est.

Sanctus hic profecto magnus erat genere, & gratia, at major adhuc virtute. Nunquam enim abusus est potentia sua, donec possedit Principis sui amicitiam; distribuebat magistratus, sed illis, qui illos recte possent exercere: provincias præficiebat, sed eos, quorum explorata erat illi fidelitas;

litas;

litas, disponebat de officiis, sed in favorem illorum, qui honorem cupiditati anteferebant. Verbo, Regis erat amicus, sed non insolens; tantum valebat apud Regem gratia, quantum fieri poterat, sed eadem nunquam abutebatur. Regebat Principem, non indigne illi imperitabat; laudabat illum, non assentabatur ei; quotiescumque illi consilia præbebat, ejus personam potius quam reliqua; hoc est Principi suo servire, quam eidem placere querebat. Cum felix hoc regnum floreret, nulla audiebatur vel doli alicujus, vel impotentiæ querela: homines non tradebantur in carcerem nisi primum habita quæstio fuisset; nemo indicta causa damnabatur, & sontes dumtaxat Regem, & Regis familiarem pertimescebant. *Idem.*

Sanctus N. agnoscebat inconstantiam & fragilitatē honorū hujus mundi.

Magnus hic Princeps norat eos honores, qui a fortuna pendent fragiles esse, & sexcentis casibus, qui nequeunt prævideri, auferri posse, quo altiores sunt, eo facilius fulminibus patere; nihil in illis nitere, quod periculis obnoxium non sit; & memoria tenens egregia illa S. Augustini verba, ea sæpe repetebat, & in penetralibus suis sibimetipsi dicebat: *Et ibi, quid non fragile, quid non plenum periculis? & per quot pericula pervenitur ad grandius periculum, & quamdiu istud erit?* Considera fortunam tuam, & videbis nihil esse, quod sexcentis non subjaceat periculis; & quod in te cicere non debeat timorem lapsus adeo gravis, quantum sublimis est favor tuus. Principum affectus nutat, & sicut locum, quem tenes in corde Principis tui, omnes ejusdem subditi invident tibi, eripi ille tibi ab aliquo potest. Neque te fallat spes inanis, & fallax, quæ omnibus Regum familiaribus sublinit: eripi tibi potest, quod possides, & quodcumque admitatis, ut serves illud per fidelitatem operæ tuæ, semper esse debes præsto, ut illius jacturam patiaris. *Idem.*

Sunt status, qui plus virtutis flagitent quā reliqui.

Necesse quoque est vobis ostendere, non deesse status quosdam, qui plus virtutis exigant, & virtutis eminentioris, quam status alii. Principes, summi viri, maximi fulgentes honoribus, divites, & opulenti non assequentur salutem, neque eam communi, ac mediocri pietate, audeo dicere, assequentur. Pericula, occasiones, auctoritas, illecebræ quæ ab eorum conditione separari nequeant, illos cogunt actiones nobiles, atque difficiles aggredi; si Deo fideles esse volunt, indigent consequenter majori diligentia, constanti fortitudine, generoso consilio, ut muneribus suis perfungantur. Et plerumque hi sunt illi, qui sibi fas, & jus esse credunt sese in plurabus laxandi, ac minus sibi præcavendi in Dei servitio; quasi illis esset satis non esse ita nequam, ut esse possent; perinde ac possent illi non ita virtutibus præditos esse, ut esse debent. Sed sufficit, inquit Scriptura, non quærere Dominum, ut tradantur iræ Dei: *Ira Domini gentes, quæ non exquisierunt eum, hereditabit.* (*Eccl.* 39. 28.) Nationes, quæ per idololatriam, intemperantiam, injustitiam Deum lædent, interibunt. Ut quis intereat, satis est non agat bonum, quod faciendum est. *Sermo Patris la Pesse. Tomo* 1.

Cur Deus gravius minetur Regibus & Principibus, quam privatis.

Cur minitatur Deus judicium adeo terribile, ac severum Regibus, atque Principibus? ideo potissimum, quod eorum peccata, ut plurimum, sunt graviora, & majoribus suppliciis digna quam privatorum. Privati delitescunt, ut noctu fure tur aliquid parum; sed Principes non metuunt invadere Civitates, Provincias, & Regna; & si bellum injustum sit, quis dicendo numerare potest quorum scelerum causa sit? Tot furta, tot cædes, urbium depopulationes, domorum incendia, Templorum profanationes, horribilia sacrilegia, impotentiæ, aliaque infamia scelera, quæ sunt effectus bellorum injuste susceptorum, recidunt in eos, qui susceperunt illa, in quos animadvertet Deus eo terribilius, quod in eorum potestate non est infinita reparare mala, quæ ubique parit effrænis militum licentia. Mirum igitur non est, *si judicium durissimum his, qui præsunt fiet* (*Sap.* 6. 6.) Immo admirari potius deberemus videntes personas, quæ præesse cupiunt. Ergo si Deus tanta cum severitate puniat Principum temporalium peccata, severissime profecto puniet illa Principum Ecclesiasticorum; pro ratione discriminis, quod intercedit spirituale inter ac temporale, sacrum atque profanum. Quicumque oculis Fidei respiciet pericula quæ vix, & ne vix quidem separari possunt a vita Principum terræ, hunc miseratio tenebit, & per caritatem pro illis preces effundet. Ceterum quod dicimus deplorandam magis esse conditionem eorum, qui præsunt, quam qui obediunt, id a S. Augustino palam confirmatur, cum ait facilius esse famulis obtemperare bene, quam dominis bene imperare. *Ex Opusculis Bellarmini. Tomo* 3.

Sanctus hic Rex fidelis fuit Dei servus, qui animum appulit ut cognosceret & exequeretur Dei voluntatem.

Cur Sanctus, cujus festum diem colimus, fidelis fuit servus? Quia legem Dei meditatus est, & illius voluntatem cognoscere studuit: usus est secundum intentionem supremi Domini sui creditis sibi talentis. In quem vero usum convertit potentiam suam? Optime tenens illud S. Pauli principium, omnem potestatem *dari ad ædificationem, & non ad destructionem.* (2. *Cor.* 13. 10.) Nunquam usus est sua, nisi ut æquitatem probaret, injustitiam proscriberet, virtutem foveret, vitio bellum inferret, non solum subditis suis, sed aliis etiam quam plurimis gratificaretur. Sanctas leges tulit, ut ubique Supremus Regum dominator, & dominus coleretur. Vera ducatum internuntia erga illos, qui de arca egressi in periculosis versantur discrimine; nihil intentatum reliquit, ut cogeret Hæreticos ad aperiendos oculos, & agnoscendam veritatem, ut in Ecclesiæ sinum redirent. Voluit, ut Ecclesiastici modestiam, quæ statum eorum decet, servarent; ab Aula proscripsit blasphemiam, & libidinem; infirmioribus contra potentes patrocinatus est, & ut satis accurate pauperibus redderetur, quod suum est, facilem illis aditum præbet, & eorum causam probat. *Annus Evangelicus. Tomo* 7.

Bonus usus, in quem Sanctus N. suā potestatem, & opes impendit.

Quid illi profuerunt opes immensæ, quarum se Dominum nactus est? Ut aleret innumeram pauperum multitudinem, Xenodochia ædificaret, extrueret Cœnobia, Aras locaret. Sanctus hic Rex sumptibus parcit; se se a subditis suis, non quidem nitore, & pompa, sed zelo, virtutibusque secernit. Avarus est, ut ita dicam, sibi, ut pauperibus opituletur. Quot miserationis, amoris, & benevolentiæ argumenta non præbet membris Jesu Christi patientis? Cum illis accumbit mensæ, regiæ manus illi ministrant; nec satis. Quis credat? Sæpe visum est sacrum os illius infirmorum ulcera deosculari. Ejus misericordia nullis finibus circumscripta extendit se usque ad Fideles, qui in remotissimis locis sub tyrannide Barbarorum, & Infidelium jacebant. Quid inausum reliquit, ut ferreos illorum compedes confringeret? Merus Religionis zelus fecit, ut maria tranaret, ferre non valens, ut S. Bernardi verbis utar, inimicos Sanctæ Crucis sacrilegum caput attollere ea in regione, ubi completum fuit opus Religionis nostræ, neque ea polluere loca, quæ Agni immaculati cruore fuerant irrigata. Hæc magna illa sunt documenta zeli, & amoris sui erga pauperes, quæ nobis reliquit. Cur Sanctus hic tantopere dilexit eos totius vitæ tempore? quia considerabat Jesum Christum in eorum personis. Quia illi persuasum erat Jesum Christum respicere tanquam factum sibi, quidquid per Caritatem fit in solatium pauperum. *Annus Evangelicus. Tomo* 7.

Reges non alium supra se habent, nisi Deum.

Orator licet omnibus artibus suis eloquentia, ut persuadeat nobis, Reges, non aliud esse, quam homines; fateatur tamen necesse est, unum Deum esse super illos, & eos subditis suis legem irrogantes, hanc ab uno eodem recipere: *Omni homine majores, solo Deo minores.* (*Tertull. in Apol.*) Peccatum, quo gratiæ jacturam patiuntur, non adimit illis potentiam, & tunc cum inimici sunt illius, a quo Coronas obtinuerunt, tamen imagines ejus esse non desinunt. Quæcumque committant scelera, non alium habent Judicem, nisi Deum, & quamvis, ut David, adulterio cædem adjecissent, semper possent cum eodem ad Dei tribunal provocare. Attamen nonnunquam Deus illis dominos imponit, & in Regnis eorum mortales constituit, qui super illos habeant auctoritatem. Licet Pharao toti imperaret Ægypto, tamen subjectus erat Moysi; & Propheta hic suam missionem recipiens, Deus potius Pharaonis, quam Rex fuit appellatus: *Constitui te Deum Pharaonis.* (*Exod.* 7.) Ad hæc puniendum anni tempora, & elementa subvertit, armavit cinyphes, & locustas contra illum; accersivit ranas ex paludibus, easque coegit Regem hunc in ædibus suis obsidere: Et quasi arbiter esset illius, in regno ipsius exprobatum, obiurgatumque erythræi maris fluctibus illum tumulavit. *P. Senault in Panegyrico Sancti Francisci Paulani. Tomo* 1.

Homo suapte natura cupit honores, & opes.

Maxima voluptas, cui humana mens par sit, honor est, & potentia. Naturaliter quippe cupit nihil habere super se, & omnia subtus se intueri. Cogitat se eo magis dominaturum, quo Deo erit similior; & si id assequi posset, ut a nullo penderet, se proculdubio divinitatem assecuturum. Hæc est periculosissima tentatio, qua dæmon Sanctos lacessit, & postquam illi voluptatum illecebras superarunt, vel contempserunt divitias, tormentum extremum, quo ad illos perdendos utitur, vanitas est. Hac arte de Adæ libertate egit triumphum. Videns quippe illum neque vitæ desiderio, neque scientiæ cupiditate superari posse; fefellit eum, illi magnitudinem, ac dominium promittens: *Eritis sicut dii.* Eandem retinet ordinem cum illius filios aggreditur, & novissimus ad eos perdendos conatus est, eosdem tentare ambitionis. *Idem in Panegyrico S. Ludovici. Tomo* 2.

Dæmon Sanctum hunc Regem seducere conatum est, ostendens ipsum nemini esse mortalium, & Deum solum illi majorem esse.

Videtur illi facile fuisse hac arte Regem nostrum superare, & corrumpere, per adulationem, dicenti illum a nemine pendere, quippe hæc Regno qualitas inhæret. Nihil enim in terris majus est Regibus, neque Regibus assentamur, cum dicimus post Tertullianum, illos *omni homine majores, solo Deo minores esse.* (*Tertull. ad Scapulam.*) Nulla in terris dignitas est, quæ non sit infra Regum dignitatem, & jure S. Augustinus regnum *supremum magnitudinis fastigium* (*Aug. in Psalmos.*) nuncupavit. Attamen omnia hæc magnalia non prohibuerunt quominus esset Regum omnium, & fortasse Sanctorum omnium humillimus. Nullam enim Rex magis adamavit, plurisque fecit humilitatem, quam ille. Et videtur tota illius vita transacta fuisse in hujus virtutis exercitatione. Humilis erat in vestibus, & quoniam aliquid conferunt ad honorem Principum, eas contemnebat, & non nisi communibus, simplicibusque utebatur. *Idem.*

Magnus hic Princeps petebat a Domino gratias suæ magnitudini pares.

Quantacumque sint pericula magnitudini inhærentia; qui Dei jussu hac onerati sunt, animum non debent despondere. Deus potest eadem cum facilitate efficere, ut majores obices, ac minores superentur. Salvos facit, ut inquit Scriptura, æque, cum exiguis viribus, ac cum innumerabilibus copiis, & in infinito gratiarum suarum thesauro, habet nostris necessitatibus pares. Sed ut & hæ congruæ paresque necessitatibus gratiæ obtineantur, opus est veri Principes noverint suarum necessitatum magnitudinem, & sciant gratias communes non sufficere. Regi nostro de hac veritate persuasum erat, ideoque

fin-

singulis diebus Dominum orabat, ut sibi pares statui, & magnitudini suæ gratias concederet. *Ex Specimine Ethicæ. T. 2.*

Qua cura hic Rex admittebatur in digne suæ conditionis munere perfungeretur.

Juvenis Princeps est Dei filius, divinitus destinatus officiis maximi quidem momenti, sed periculosissimis, & quæ esse possunt magnum misericordiæ, vel iræ Dei in homines argumentum. Hac de caussa magnus iste princeps non alio spectabat, nisi ut se parem præberet omnibus muneribus suis adimplendis, & ut se pararet omnibus periculis, quibus illum sua objiciebat conditio. *Ibid. T. 2.*

Sanctus hic Rex non est imitatus vanitatem Regum aliorum in vestibus.

Reges magnitudinis suæ pompam commendant, ac se a subditis suis vestium luxu secernunt, quasi hæc certissima esset Regni sui nota, purpuram sibi reservant, & in insignibus cæremoniis, ciere conantur in populo admirationem, & obsequium pretiosis lapillis, & margaritis, quibus suas vestes exornant. Sed Sanctus Noster, qui ex Christiana Religione didicerat, vestes esse amissæ innocentiæ subsidia, non nisi communibus utebatur, ut Divinam revereretur justitiam, & præferens pannum crassiore lana contextum purpuræ, quærebat potius pœnitenti similem coram Deo videri, quam coram subditis suis Regem. Indumentorum suorum simplicitati cilicii austeritatem adjiciebat, & ut simul carnis superbiam, atque mentis vanitatem subigeret, sæpe induebatur sacco, qui in domesticis ipsius horrorem simul cieret, & miserationem. *P. Senault in S. Ludovici Panegyrico. Tomo 2.*

Quænam esset Sancti hujus Regis humilitas, in actionibus æque ac in vestibus.

Si humilis erat in vestibus, nihilo minus erat in actionibus; præcipuum enim Magni hujus Principis opus erat conversari cum pauperibus, illis in mensa ministrare, & in necessitatibus eorum opitulari. Quamvis pauperes sanctissimæ sint Jesu Christi imagines, & nobis illius personam magis ad vivum exhibeant; habent tamen aliquid, quod animum nostrum avertit, nostramque confundit vanitatem. Filius Dei in ceteris imaginibus suis nitet, & sicut in illis potentiam, vel gloriam suam effundit, quasdam habent illecebras, quibus eas colere, vel amare cogimur. *Idem.*

Sanctus hic Rex omnem impendit auctoritatem suam ad Ecclesiã tuendam, & hostes illius evertendos.

S. N. intellexit, Christiani Regis finem esse Domini gloriam. Itaque omni potestate sua usus est ad Christianæ Religionis sanctitatem inter subditos suos reparandam, & tuendam fidem contra hostes Ecclesiæ. Nationes vi domitæ, vel suavitate revocatæ, Belli sacri opus primum quidem Deo favente susceptum, mox vero infortuniis perturbatum, blasphemia in Regno ipso punita, impietas exterminata, proscripta licentia, spectacula in exsilium ejecta, usura in commercio interdicta, Templa vel ex fundamentis excitata, vel reparata &c. Denique virtutes, & exemplum Principis, magis quam ejusdem curæ, & edicta ostendunt satis duplicem illius Religionis zelum; sed hæc omnia admirabilibus conjuncta animadversionibus, de fœdere virtutis cum sanctitate, de magnitudine, & humilitate viri Christiani, & Herois: quæ animadversiones Sancti N. meritum celebrantes astruunt magnificum Christianæ Religionis conceptum, & ostendunt per illud, Heroismum in Sancto rege, quam in Heroe profano esse angustiorem. *Ex monum. Ephemeridum Trevoltianorum pro Mense Majo 1722.*

Principis hujus suavitas, efficiebat, ut suis parceret hostibus.

Animi suavitas, quæ in S. N. illuxit per generosam clementiam, & prodigam caritatem, docuit illum religionis, non vanitatis caussa parcere; secernere contumelias, quibus Rex ab iis, quibus Christianus tantum lædebatur; nullo, vel modico in discrimine habere illas, quibus flocci fieret virtus illius, dummodo auctoritatis suæ ratio haberetur: Inhærens pietati, non ut honorem apud homines aucuparetur, sed ut placeret Deo; ex hoc eodem spiritu hausit caritatem humilem, generosam, universalem. Homo durus ac superbus ipsis etiam posteris invisus est... Sed homo affabilis, misericors, pacificus in populorum amore suam nanciscitur magnitudinem, gloriam, requiem; præcipit semper cum auctoritate, quia sibi cum amore obtemperatur. Nihil illi resistit, quia illi corda ipsa non resistunt... Beatam ducit vitam, quia alii per ipsum beati sunt. Populo est tanquam thesaurus, quem tueri singuli sua putant interesse, & carus hominibus, quorum amorem possidet, carus etiam est Deo, cujus voluntatem adimplet, & repræsentat bonitatem. *Idem.*

Quam necessaria sit Principi optima institutio ut suis perfungatur muneribus.

Multa profecto bona concessa fuerunt Sancto illi, cujus memoriam colimus, & contulit illi Deus plurima talenta, quæ Sancta institutio matris sapientissimæ, quæ omnem curam, ac solertiam impendit, ut Christianum Principem fingeret, mirum in modum auxit. Spiritus acer, & perspicax, quem fallax nitor fallere nequit, & qui primo statim aspectu veram dignoscit magnitudinem; absoluta potentia, quæ superbissimos hostes frangit; oris habitus compositus, modestus, & gravis, qui reverentiam etiam apud ferocissimum quemlibet, ac barbarum sibi conciliat; heroica fortitudo, quam nullum periculum terret: cor veræ gloriæ cupidum, afflictorum miseriis compatiens, & subditorum suorum amorem omnibus præferens rationibus, quæ ex cupiditate, vel metu proficiscuntur; quidquid potest magnus Rex, qui ab omnibus passim diligitur, qui nullum consiliis suis obicem invenit, penes quem est arbitrium felicitatis subditorum suorum, qui exemplis, actibus, auctoritate, sapientissimis institutis plurimum conferre potest, ut vetus regnet Deus, & cultus illius reflorescat; hæc ea sunt talenta, quæ posuit Deus in manibus Sancti N Quo magis quis evehitur, eo majoribus ditatur talentis, ut bona operetur. Rex, Princeps, vir potens, qui magnam obtinet auctoritatem, & qui illis uti potest, ut gravissima inde bona operetur, hi sunt illi, qui pluribus talentis donati fuerunt. *In anno Evangelico Lambert Tomo 7.*

Quam rara sit in Principibus humilitas.

Arduum est in Principibus humilitatem invenire; quoniam se sua magnitudine excæcari patiuntur, ac in omnibus occasionibus ostentare quærunt potentiam suam, ac se non hostibus tantum, verum etiam subditis terrorem immittere, quos tanquam mancipia despiciunt, & qui ut plurimum obediunt, magis propterea quod metuunt, ut sibi concilient odium regium, quam propter sincerum amorem, ac reverentiam. Tamen videmus quænam in Regia potestate fuerit Sancti Ludovici humilitas; Quænam humilitas Elisabeth utriusque, quarum altera Hungariæ, altera vero Lusitaniæ Reginæ extiterunt; quænam humilitas tot illustrium Reginarum, tot piarum Viduarum, tot Virginum misericordiæ devotarum. Sublimibus gradibus distinctæ fuerunt, & in gradibus istis magna habuerunt imperia, magnas hereditates, ingentia bona, sed illis uti visæ ne sunt aliquando? In tanta hac affluentia, nosti Domine, cur se beatas vocarent, sibique in animæ suæ secreto plauderent, cur tibi benedicerent: nempe quia electæ fuerant ministræ Providentiæ tuæ in solatium pauperum. *P. Bourdaloue in Christianis adhortationibus Tomo 1.*

Deus ab incunabulis Principem hũc ad magnas res destinaverat.

Deus, qui Principem hunc ad magnas res destinabat, eumque dabat mundo, ut plurimos illuminaret, noluit huic, ubi in lucem editus fuit, aliquem deesse radium, qui majorem fulgorem, & potestatem virtuti ejus posset conferre. Prodiit ille ex spectatissima familia tam paterna, quam materna, & illa ex domo, quæ meritis, & honoribus claruisset, etiamsi ab illo tantum lucis, ac fulgoris mutuata non esset. Sed quantacumque nobilitate spectabiles essent parentes illius, vix, & ægre de illis verba facerem, nisi eorum amplitudo fuisset cum omni virtutum genere conjuncta; vel si de illis loquerer, hoc facerem, ut Parentibus a filio laudis fieret accessio, non ut filium a parentibus commendarem. Nam in hoc etiam, non secus ac in ceteris electis Jesu Christo similes mihi videntur esse; & sicuti Evangelium de sacra illius nativitate loquens inter majores illius Reges, Principesque recenset, non tam ut huic licet pauperi deferat honorem, quam ut illos licet alioquin gloriosos, & nobiles, recenti cumulet laude: simili ratione Sanctorum genitores majorem ex filiorum suorum virtutibus gloriam recipiant, quam ipsi filiis suis propria dignitate valeant impertire. Sed in hac familia, in qua pietas non minus, quam nobilitas est hereditaria, dicere possumus, utrumque per se, & dare, & vicissim accipere. Gloriæ lumina confunduntur, simulque ex superiori, & inferiori parte proficiscuntur. *Ex Vita Cardin. de Berulle Lib. 1.*

Insignes Regis hujus eleemosynæ efficiebant, ut a subditis suis secerneretur.

Sanctus hic Rex non sinebat se subditis suis majorem censeri posse, nisi ex magnitudine eleemosynarum, ac largitatum sanctarum. Quemadmodum Sol non dividitur, sed omnibus totus lucet, quin aliquem relinquat locum quem suo fulgore non illustret; caritas illius mundum totum complectebatur, & sese in eos effundebat omnes, qui aliqua laborarent necessitate. Sed antequam admirabilem hunc Virum spectemus tanquam regem, & illum cogitemus in privatis virtutibus ejus, illum domui suæ intuentes, omittere non possumus id, quod de Sancto Job narratur, qui cum domesticis suis agens, tantum aberat, quod aliquid superbius, vel imperiosius faceret, ut diceret, se nunquam ægre passum fuisse, subire judicium cum quopiam ex servis suis cum ipso disceptantibus: *Si contempsi subire judicium cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarent mecum.* (*Job.* 32.) Admirabilis hic Princeps, qui æquissime jus dicebat populo suo, non detrectabat tamen semet judicum sententiis subjicere, ut domesticis suis jus redderet; & Rex videbatur quodammodo de solio descendere auditurus judicium, quo dirimebantur lites, si quæ cum famulis suis suborirentur. Quandonam hoc visum fuit, nisi sub optimis Principibus, & cum tales sunt, ut non credatur aliquis inveniri posse, qui de illis conqueratur? *Ex vita Patriarcharum Tomo 1.*

Animæ magnitudo familiaritas Principis.

In hac moderatione Princeps hic didicit veram animæ magnitudinem sitam esse; nobis ostendit, summis viris, qui propter supremam auctoritatem possunt omnia, nihil esse gloriosius, quam ita assuescere rationem inire cum subditis suis, & calculos præ manibus accipere ad omnia supputanda, nihilque illis abscindendum eorum, quæ propter justos ipsorum labores debetur, ac testandum, sibi persuasum esse inter homines omnia vi esse dijudicanda, quod inter belluas usuvenit. Similiter moderationis hujus effectus erat erga domesticos suos, ut cautius ageret cum redditutum suorum exactoribus. Non exigebat ab illis ea, quæ dare non poterant, & benignis auribus excipiebat, quæ illi de jacturis suis, & modico agrorum, quos colebant, fructu comminiscebantur. *Idem.*

Afferta multorũ pietas est alios bonis privare, ut pauperibus conferant eleemosynam.

Nemo dicere auderet, hanc esse assertam plurimorum pietatem, & colorem majores effundendi pauperibus eleemosynas illos impellere, ut ad extremam redigant egestatem illos, qui primi experiri deberent eorumdem caritatis effectus. Volunt liberales in pauperes videri, ideoque injusti sunt, & violenti; & integras familias ad excidium vocant, ut ex earum miseria extorqueant, unde opitulentur aliis, quorum status fortasse minus lugendus est. Magni hujus Principis pietas horribili hac illusione falli non potuit. Ipse enim testatus est, *se non afflixisse animam Agricolarum suorum, & eorum, qui redditus suos exigebant, & se nunquam luctu cooperuisse faciem arvorum, quæ ab illis colebantur. Se nunquam coegisse terras eorum, ut ultionem contra duritiam suam expeterent, & sulcos illorum nunquam effudisse lacrimis, propter tyrannidem ipsius.* *Ex Vita Patriarcharum, Tomo 1.*

Cum

Moderatio Regis hujus erga subditos suos exactores.

Cum Sanctus hic Rex sciret, eos, per quorum Principum pecuniæ transeunt, ut plurimum magnas exercere crudelitates, & abutentes nomine, & moderatione eorum, quibus serviunt, torquere inferiores, & eos in quos aliquam habent auctoritatem; volebat exemplo illis præire, & moderationem, qua ipse utebatur erga illos normam esse modestiæ, quam ab illis servari cupiebat, erga eos, qui ipsis erant subordinati. Exemplum rarum Principibus, qui hac in re multifariam peccant, quin sæpe ad id animum advertant, & qui aliquando ab hoc Sancto Rege erunt judicandi, quod illius exemplum secuti non fuerint, qui ita operabatur suo exemplo, & sine alia doctrina præter eam, quam illi pietas sua suggerebat. *Idem.*

In quo sita sit felicitas Regum, & Principum, juxta S. Augustini sententiam.

Felices vocamus Reges, S. Augustinus ait, cum regnant juste. Cum inter summos honores sibi delatos, & infima, quæ illis præstantur obsequia, reminiscuntur se homines aliis simillimos esse. Cum potissimum omni potentia, & robore utuntur ad latius proferendum divini cultus imperium. Cum Deum timent, cum illum amant, & serviunt illi. Cum præferunt possessioni Regni sui alterum illud Regnum æternum, in quo non verebuntur alios suæ potestatis consortes. Cum lenti sunt ad pœnas, & faciles ad veniam. Cum pœnas non expetunt nisi pro bono, & salute ditionis suæ, non ut propriis ultionibus satisfaciant. Cum non indulgent, ut vitiorum faveant impunitati; sed quia sperant, ut improbi resipiscant. Cum iis in occasionibus, ubi severius agere tenentur, rigorem temperant actibus suavitatis, & clementiæ & liberali beneficiorum profusione. Cum verecundius voluptatibus perfruuntur, dum majori cum licentia se se illis possint ingurgitare. Cum malunt suis imperitare cupiditatibus, quam populis. Cum in omnium horum officiorum exercitatione non agunt per inanis gloriæ cupiditatem, sed solum æternæ felicitatis amorem. Cum non negligunt sæpe immolare Deo propter crimina sua humilitatis, misericordiæ, & orationis sacrificium. Ecce ad quid conferre debent auctoritas, potentia, & Regum magnitudo, ceteraque interiora, atque exteriora bona, quibus a Deo cumulantur. Validas habent caussas, quibus efficiant, ut Deus regnet in ipsis, & in corde subditorum suorum; sed sæpe etiam sibi præcavere debent ab illis, quibus septi sunt; quia propriam præferentes utilitatem utilitati dominorum suorum, quæ a Jesu Christi gloria abhorrere minime debet, illis absconduut, vel aliam veritati induunt personam, & hoc pacto in caussa sunt infinitorum malorum, quæ sub Principis nomine, & auctoritate patrantur; sibi quidem miseri, Principibus vero perniciosi; quia abutuntur talento gratiæ, qua gaudent & quo uti possent, ut Cæli sibi viam aperirent; & prohibent, ne Principes utantur illis, quæ receperunt a Deo pro salute sua, & salute populorum suorum. Beati Reges illi, Domine, qui exemplum secuti Sancti N. cujus diem festum colimus, talentis, quibus e te donati fuerunt, utuntur, effecturi, ut populi sui pacatam, atque tranquillam vitam ducant, legesque tuas observent, & colant. Beati Reges, qui duplum referunt fructum ex donis tuis per laborem, quem exercent titulo Caritatis, ut animas lucrentur, & adducant ad te. Reges id genus, Domine, sunt munera, & effectus tuarum in nos misericordiarum; vices enim gerunt amoris tui, & dum abes a nobis, curam habent nobis invigilandi efficiendique, ut in lucro ponamus ea, quæ nobis dedisti talenta. Ignavia nostra, Domine, hujusmodi eget subsidiis, Gratia tua id genus Principes firmet, ut ubique bonorum, fidelium que servorum tuorum numerus magis, magisque augeatur. *Ex Anno Christiano, Tomo 10.*

Commendabilis charitas magni cujusdam Principis in aula, & Regis, qui eâ imperitabat.

Nun ne jucundum spectaculum est videre virum, qui plurimum pollebat gratia apud Regem, qui amabatur a Principibus, qui ab alienis habebatur in pretio, illum, inquam, ex regiis ædibus egredientem pedem inferre in Nosocomium ut ibi pauperibus ferat opem, & ægrotantes consuletur; in carcerem se conjicere ut inde captivos eruat; operam suam collocare in omnibus locis, ubi aderant miseri, ad eorum necessitates sublevandas? Tamen tunc in aula vivebat, cujus aer non admodum piis ejusdem exercitationibus prodesset. Vulgo non in opulentioribus domibus, majores fiunt eleemosynæ, & misericordia licet sit locuples, aulæ tamen virtus, ut plurimum, non est. Principum felicitas plerumque illis aufert alienarum miseriarum sensum; cumque mentem habent refertam ideis magnitudinis, & Majestatis, non ita facile agnoscunt Jesum Christum in persona pauperis, cum sese illis offert non Regali indutum purpura, sed scrutis tectum stipem flagitantis. Ad hæc eorum temporum aula non erat similis Regum nostrorum aulæ; vel qualis fuit deinceps regnante Sancto N. cum Sanctus hic Monarcha videbatur pauperes arcessere, illos liberalitatibus, ac beneficiis cumulaturus. Nihilominus eo tempore Sanctus hic Princeps ostendit suæ caritatis exempla non solum erga singulos, sed toto terrarum orbe inspectante tanta cum pompa, & fulgore, ut vulgo diceretur ad cognoscendam hujus Principis domum satis esse illam intueri, ubi plures pauperes simul coacti cernebantur. *Biroat in Panegyrico Sanctorum, Tomo 1.*

Sancta hæc Regina honores, laboresque suos in Pauperum solatium devovit.

Sancta N. cujus diem festum hodie colit Ecclesia, nequaquam satis esse duxit omnia fortunæ bona ad sublevandas proximi sui necessitates conferre; sed semet ipsam impendit; & quæ erat Regina, facta est pauperum ancilla. Pro illis fortis hæc mulier, (quandoquidem omnia superasit sexus sui studia, & triumphum retulit de hac mollitie, & inordinato amore sui ipsius, qui passim in mulieribus, potissimum vero in iis, quæ locupletes, ac nobiles sunt, dominatur:) Pro pauperibus, inquam, fortis hæc mulier in ædibus suis labori vacabat; *digiti ejus apprehenderunt fusum*, (*Prov. 31.*) Illa omnia officiorum genera obibat, & cibos ægrotantibus præparabat. De regiis ædibus pedem efferamus, & sequamur illam cum omnibus puellis suis in maximum Nosocomium, ubi quotidie ingens pauperum numerus sumptibus suis alebatur. Certe vos admiratio capiet, ubi videbitis hanc Regis filiam, hanc Cæsarum cognatam, hanc tot populorum dominam abjectissimis quibusque obeundis se devovere ad pauperum solatium. *P. Texier in Panegyricis Tomo 2.*

Deus plurimos Reges sanctos effecit, ut potestas sua magis eluceret.

Non sine magnis rationibus sæpe Deus Reges sanctos fecit, & voluit præstantissimas virtutes, quæ cultum nostrum promeritæ sunt, in soliis Regum enitescere. Novi equidem hoc accidisse, ut fieret palam omnia conditionum genera sanctitati esse idonea, Regnum cælorum non pauperibus tantum esse propositum; & ad gloriam viam stratam esse præ foribus regalium ædium non secus ac Cœnobii alicujus, vel Xenodochii; novi etiam hoc Providentiæ consilium fuisse, ut virtus potentior evaderet per Regnum, atque ut in præstantibus his dignitatibus, illa illustria præbere posset exempla, atque ita Reges fierent veluti instrumenta potentiæ suæ in populos; & uti loquitur Scriptura, tanquam anuli in manu Dei, qui sanctitatis suæ characterem imprimere possent in mentibus subditorum suorum. Hoc nomine in Bibliis magnus quidam veteris Testamenti Rex appellatur: *Anullus in manu dextera mea.* (*Jerem. 22.*) Verumtamen confitendum est unam ea potissimis caussis, propter quam voluit Deus sanctitatem cum Regia dignitate consociare, fuisse, ut videlicet coronaret in illustri occasione hac Sanctitatem, & ut ipse in Regum virtutibus exhiberetur; sive in eo, quod ostendit potentiam gratiæ suæ super Principes, & dignitates; eos jubens Sanctos esse inter easdem dignitates, & pompam; sive quia Reges Deo sua deferentes obsequia, faterentur, se ab illo regna sua obtinuisse, ideoque ille non jure adquireret qualitatem, quam assumit in Apocalypsi tanquam *Rex Regum.* (*Apoc. 19.*) Nequaquam: Non solum Rex sum pauperum, vel peccatorum; non solum tuguriis, & mapalibus impero; sed Reges ipsos inter subditos meos recenseo, qui mihi potentiam, suamque coronam subjiciunt; & quod necessarie possideo per creationis privilegium, hoc ex voluntaria eorum obedientia, & obsequiis recipio. Quod si Deus unquam hanc possedit qualitatem, nonne hoc contigit in persona S. N. vel Sanctæ N. quam, vel quam illius coronam vocare possumus, quæ nobis ostendit J. Christi regnum in imperia, & mundi dignitates? Non ideo tamen, o Sancte, vel Sancta, te producere cupio in ea magnitudine, quam contempsisti, vel in sermone meo ostentare coronas, quas in Religionis obscuritate abscondisti. Si de Regno tuo loquor, ideo loquor, ut dicam te effecisse, ut regnaret Jesus Christus; & si profero coronas tuas, non solum profero, ut tuum caput exornem, sed ut coronem sanctitatem, quam illi servasti. Sed quia sanctitas sua duplici eluxit in statu, in mundo videlicet, & Religione, relinquens in Religione coronas, quas in mundo possideret, videbimus quandonam has coronas possederit, & quando easdem reliquerit. *Biroat in Panegyricis Sanctorum Tomo 3.*

Magnus hic Princeps primum seipsum cognoscere voluit antequam alios gubernaret.

Morum est hominum scientia, præsertim vero, Principum, quoniam non solum homines sunt, verum etiam hominibus imperare debent; quod facere nescirent, nisi semet ipsos, & alios cognoscerent in defectibus, & affectibus suis, & nisi omnia sua callerent officia. In hac igitur potissimum scientia formandi sunt. Quemadmodum illius usus esse debet assiduus, studium quoque juge esse debet. Nimis cito huic operi dari nequit; quia nemo nimis cito potest se ipsum cognoscere; ea vero tanto commodior est, quanto omnia ad illam aliquid conferre possunt. Ubique enim homines, eorumque vitia inveniuntur. Talis fuit assidua hujus Principis occupatio, toto vitæ ejus curriculo. *Ex Ethicorum specimine Tomo 2.*

Periculum cui obnoxii sunt divites, & Principes mundi; media quæ illi habent ad Cælum lucrandum.

Aliquisne in utenti vita Cælum promereri potest? Nihil eadem magis damnatur in Evangelio, Dei Filius in divites maledicta contorquet. S. Paulus illos idolis similes facit: & Sancti Patres nullibi fuerunt, quam in hoc argumento eloquentiores. Hæ conditiones alunt vitium, virtutem exterminant, mentem veneno inficiunt, & replent cor iniquitate. Sed quin loquamur de divitibus, nonne viri nobiles ut plurimum sanctissima quæque negligunt officia? Sibi fortasse honori vertunt morales virtutes, sed christianas contemnunt, habent animi magnitudinem, sed hæc fastum, & superbiam redolet; fidem hominibus præstant, sed infideles sunt Deo: peramanter amicis gratificantur, sed crudeliter inimicos persequuntur; in hujus vitæ negotiis solliciti, sed in alterius ignavi; erga divites officiosi, erga pauperes rustici, pro temporalibus fortunis ad agendum parati, pro æterna salute otiosi. Hoc significat, auditores, in nitentibus conditionibus ingentes difficultates superandas esse; sed per hoc ipsum æterne sibi præmia fuisse promeritum. Mirum sane videretur, si divites salvari non possent, & Deus tanta illis contulisset bona, ut eos in æternum miseros faceret; & illi eidem gratias agere ob adeo funestum beneficium tenerentur. In divitiis plurimos ad salutem obices inveniri, non dubito. Evangelium hoc asserit: sed ab ipso etiam Evangelio disco, posse nos nobismet amicos conciliare, ut recipiamur in æterna tabernacula; & cum divitiis pulcherrimas, ac præstantissimas virtu-

quam Angelis ipsis reformidandam. Credere possumus Deum dignitatis hujus malle magnitudinem abscondere, ne illi, quos vocat, non audeant ad illam accedere. Non secus ac e contra, secundum magni cujusdam viri sententiam, dæmon ad eam plures impellit, vel qui vocati non sunt, vel quorum mores sunt ab eadem abnormes. Et id ex nobis fremitum elicere debet; malus enim Sacerdos committet plures divinorum Mysteriorum profanationes uno tantum anno, sæpe celebrans, quam sæculares æquo liberiores, qui perraro in toto vitæ suæ spatio ad eadem accedunt. Sacerdotibus potissimum diriguntur illa Scripturæ verba: *Estote Sancti, quoniam ego sanctus sum.* (*Lev.* 11. 44.) Divinum eorum ministerium, propter quod infinitæ Majestati appropinquant, non sinit in eis labem aliquam esse. Destruere debent peccata populorum, debent igitur immunes esse a peccatis. Sunt in loco Sancto Dominum precaturi, ut peccantium misereatur: possunt ne hoc perfungi munere, cum ipsi peccent? Participes sunt tituli, & officii mediatoris, quæ non nisi ad Dei Filium pertinent: Quænam esse debet eorum sanctitas, ut hac mediatione fungantur? Magna quæritur perfectio in quotidie communicantibus: heu! Quænam esse par est in Sacerdotibus quotidie divinum offerentibus sacrificium & accedentibus ad aras ad mulcendam iram Dei hostia immaculata, non pro suis solum, verum etiam pro totius Mundi sceleribus? *Boudon in Christiano incognito.*

Solitudo Ecclesiasticis necessaria.

Si non vivis in solitudine, si in mundo evagaris, habebis nexus, & societates, quæ tibi magis erunt periculosæ, quam eas, quas cum tuis consanguineis habere vales. Fovebis consuetudinem cum hominibus plenis spiritu Mundi, quibus dominatur ambitio; qui sunt voluptatis mancipia, quibus turpissimæ quælibet affectiones imperitant. Quænam hæc Ecclesiastico viro societas est! Excæcari ne quisquam posset, ita ut sibi persuadeat adeo periculosa commercia nequaquam prorsus non Ecclesiasticæ solum, verum etiam Christianæ vitæ adversari? Necessitudinem fovebis cum filiabus sæculi, cum illis prolixas, inutilesque conversationes protrahes? & particeps fies voluptatum earum? certe jacturam facies nobilis, & necessariæ hujus gravitatis, ut fias homo facetus, & qui gloriæ sibi vertit occupare inutilia momenta mulierum sæculi. Potest ne deterius de gradu suo semet dejicere Ecclesiasticus? Potest ne hanc tenere vitæ rationem adeo sanctitati sui status oppositam? *Lambert.*

De terrenarum rerum omnium abnegatione.

Ubi Ecclesiasticus perituris, fluxisque hujus Mundi rebus omnibus abrenuntiaverit, bona, quæ in illius manibus sunt, dispensare tenetur juxta J. C. placita. Cum facile sit se ipsum fallere, & sibimet assentari putantes nobis eos sensus esse, qui in corde non sunt, palam videmus, ubi urguntur, nimia sollicite vitæ hujus commoda consectari, audacter respondere; cor suum ab illis longissime abhorrere. Huic innixi principio mollem vitam ducunt, sibique persuadent, se Filii Dei discipulos esse, neque existimant ulla teneri rerum abnegatione, & audent affirmare se mundo esse mortuos. Facile est ostendere illusionem eorum esse gravissimam. Cordis abrenuntiatio vera esse non potest, nisi Christianus paratus sit ad relinquenda omnia bona sua, si J. Christus jusserit; atque inde inferendum est, omnes homines, qui non utuntur bonis Mundi hujus secundum Evangelii præcepta, hos mundanis rebus nuntium nequaquam misisse, & non esse J. C. Discipulos. Altius in cordibus vestris hanc veritatem imprimite, & quamprimum summo cum rubore vestro intelligetis, vos Discipulos ejus non esse. Religionis instituta sunt, Christiano in humilitate vivendum esse; illi mortificatum vivendi genus esse amplectendum; ita illi assuescendum, ut patiatur, inordinata desideria incessanter illi esse oppugnanda, illum redigendum esse ad id, quod necessarium duntaxat est, ut suppetat illi, unde pauperibus opituletur. Observate igitur quem in usum bona vestra erogetis, & videbitis vos illis abusos fuisse ad irritandas cupiditates vestras, ad fovendam superbiam, & inflammandam cupiditatem, ad semovendas occasiones omnes, quæ se se vobis offerunt sustinendi, exercendique mortificationes. Videbitis vosmet superfluis insanisque sumptibus vestris, adduxisse illuc, ubi pauperibus opem ferre nequeatis, & quod cum illis dividendum erat, ne vobis quidem sufficere. Igitur bonis mundi hujus utimini secundum cordis vestri desideria; quid magis oppositum præcepto Salvatoris, quo perfecte, atque corde omnibus possessionibus vestris abrenuntiare jubemini? *Lambert.*

De omnimoda abnegatione eorum omnium, quæ nobis sunt antiquissima.

Præcipuum axioma de creatis rebus est, illas cum actione gratiarum a Dei manu recipere; illis uti juxta Domini mandata; eas non amare, nisi quatenus ad eum referuntur; ita affectos esse, ut sincere ab iis sejungamur, ubi Deo placuerit separationis hujus proferre sententiam. Abraham amat filium suum ea benevolentia, qua Pater potest maxima. Abraham præsto est, ut ad nutum Dei immolet filium. Ecce regulam, & mensuram amoris, qui secundum Deum est, & cujus principium est Caritas. Audite S. Paulum Apostolum dicentem: *Tempus breve est .... & qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi.* (1. *Cor.* 7. 31.) Quæ omnia ostendunt omnimodam a Mundi hujus rebus separationem, dispositionem esse omnino in quolibet Christiano requirendam. Egregiam rationem affert Apostolus: *Tempus breve est.* Igitur illud amandum unice, quod est æternum: *Præterit figura hujus mundi*: quæ igitur est insania diligere ea, quæ prætereunt, dum alle qui numquam præterit, nos ad se vocat, & expetit cor nostrum a nobis? *Idem.*

Boudry, Suppl. Bi Tom. V.

De obligatione ministrorum Ecclesiæ.

Cum omnes illi, qui Apostolis succedunt, vocentur non secus ac illi, lux Mundi; tenentur omnes pro virili parte, & talentorum suorum ratione, atque officio pro Ecclesia operari. Quid lux est, quæ non lucet? Quid minister inutilis, qui sibi tantum vacat? Quid minister, qui nullo habet in discrimine utrum fideles verbi pane nutriantur, qui nihil confert in opus Dei, & salutem proximi, vel laboribus, vel curis, vel exemplo, vel eleemosynis? Væ mihi, dicebat S. Paulus, nisi prædicavero Evangelium. (*Ad Cor.* 59.) Cum Apostolus idem describit qualitates, quæ convenire debent Episcopo, & Sacerdoti; vult præsertim hunc parem esse docendo. Satis difficile est intelligere, quomodo homines decorati Sacerdotio J. C. incolumi conscientia existimare valeant se posse otiari, & tranquillos esse, dum populi Deum minime norunt, vel norunt solum, ut lacessant; dum tot Christiani æque rudes in iis, quæ ad Religionem pertinent, ac barbari, prima fidei ignorant rudimenta; dum tot alii panem petunt, & nemo est, qui illis panem frangere, ac illis possit distribuere. *Lambert, Tom. 7.*

Quomodo Ecclesiastici perfungi debeant muneribus statui suo inhærentibus.

Dei Ministri debent duplici hoc modo erudire. Annuntiare debent Evangelii dogmata, eaque fideliter observare. Nihil fortius verbo quod bono exemplo fulcitur. Ille, vita cujus abnormis est a veritatibus quas annuntiat, non ita facile auditores suos promovebit, & modicum afferet fructum. Longe aliter permoveri sinit, cui persuasum est, docentem intrinsecus penetratum esse iis, quæ docet. Sanctitas morum annuntiantis Evangelium solidior est eloquentia, & habet, quidquid potentius est ad veritatem in hominum cordibus imprimendam. Cum igitur dicebat Christus Apostolis suis, & omnibus, qui in eorum locum successerunt, illos esse mundi lumen, innuebat illis & doctrinæ puritate, & morum sanctitate Ecclesiam esse illustrandam. *Idem.*

De magnitudine Ecclesiasticarum dignitatum, & status Sacerdotalis.

Nullum gravius onus est, quam esse ex eorum numero, quibus Dei Filius dixit: Vos estis Mundi lumen. Mirum est adesse mortales adeo præfidentes sibi, ut ultro hanc sarcinam subire velint. Sancti, qui cælestibus donis affluebant, & qui sublimi in gradu virtutes omnes possidebant, contremuerunt: & sæculi hujus homines, quos Deus donis suis censet indignos, qui nondum laboraverunt, ut christianas virtutes adquirant, non contremiscunt? Cur quæris Ecclesiasticas dignitates? Numquid propter zelum gloriæ Dei? Hoc esse nequit, si tibi vel minima esset scintilla divini illius ignis, quo Sancti conflagrarunt, facile intelligeres opus esse, ut temet Jesu Christi intentionibus conformes; ut temet indignum putes, qui inter Ministros illius annumereris; ut scias tuum non esse te proferre, & offerre. Scires a Jesu Christo ministros suos quæri, & illum sibi reservasse jus illos vocandi. Qui Sacerdotii pondus agnoscit, arripit fugam: beatum se putat, quod aliorum dirigendorum provincia sibi demandata non fuerit. Si illam acceptat, non sine trepidatione acceptat; & quia sibi legem irrogavit in omnibus obediendi voluntati Dei. *Idem, Tomo 7.*

Quid Ecclesiasticorum plerique requirant ambientes beneficia.

Sciscitari per vos mihi liceat, quid quæritis cum ad curata beneficia concurritis. Quid non timetis aliorum curam suscipere, cum adeo parum vobis sit scientiæ, ut vosmet regere nesciatis? Video, quid vos agit. Honorem quæritis, temporalia quæritis emolumenta. Eheu! si ut olim, labor & gloria sanguinem suum effundendi sola essent privilegia Pastoris dignitati inhærentia, quæ moderatio, quæ verecundia non elucerent in his ambitiosis, in his avidis Parentibus, qui tanta solicitudine Ecclesiasticas ambiunt dignitates? Qui tenentur dare Pastores Ecclesiæ non adeo importune sollicitarentur, ut tot indignis conferrent beneficia, non aliud sæpe meritum obtinentibus, quam indignam pertinaciam, qua illorum Collatores obtundunt. Hæc ergo abjicite præjudicia, ac serio attendite, ut omnia cognoscatis Ecclesiasticarum dignitatum onera. Si in cordibus vestris possitis imprimere salutaria præcepta, quæ Sancti Patres tradiderunt, vosmet condemnaretis, & confiteremini, nullam esse temeritatem parem illi homini, qui amplectitur provinciam hanc, quin noverit, vel qui jam eruditus, credit sibi satis esse virium ad ferendum onus æque grave, ad onus Pastoris. *Idem.*

Quinam esse debeant Ecclesiastici spiritus.

Indigent Ecclesiastici præstantissimis donis ad dignitatem suam, & status sui difficultates sustinendas. Opus est, ut non secus ac Apostoli habeant primitias Spiritus; opus est, ut Dei Spiritus illis uberius, quam ceteris Christianis communicetur, non solum quod eorum functiones sunt sublimiores; sed etiam quod per illos Fideles Dei Spiritum recipiant. Prudentia maxima necessaria est huic statui, ubi sit cum humilitate, & caritate conjuncta. Prudentia necessaria est ad malum a bono secernendum, verum a falso, vel bonum ipsum ab eo, quod melius est. Humilitas ibi omnino est necessaria ut nosmet crebro colligamus in meditatione nihili nostri, & hoc pacto mereamur Spiritum Domini, qui nos de officiis nostris erudiat, & ardorem nostrum instauret; & frustra Ecclesiasticus Director, Pastor semet pascerent verbis illis S. Petri, Gens sancta, Regale Sacerdotium, Genus electum: quæ magnifica nomina, licet vera, sine humilitate ad eorum damnationem conferrent. Ecclesiasticus inflammatus esse debet ardenti Caritate, ut præsto sit opem ferendo proximo in omnibus ejus seu corporis, seu spiritualibus necessitatibus, & dicere possumus, si Eliseus in he-

sedítatem obtinuit duplicem Eliæ Prophetæ Spiritum, hunc triplicem esse Spiritum Salvatoris. *Auctor recens.*

De integritate in Ecclesiastico requisita.

Generosus Minister primum operam navat, ut se ab omni avaritiæ suspicione præbeat immunem. Illi persuasum esse debet turpem suspicionem hanc efficere posse, ut ille omnem laborum suorum fructum amittat, & non solum suspicionem hanc evitare debet, sed re ipsa ab omni cupiditate abhorrere. Debet ille potius in extrema paupertate vivere, quam polluere honorem ministerii sui abjecta, & sordida affectione. Dare lubentius debet, quam accipere, secundum Salvatoris consilium. Cum recipit id, quod Ecclesia patitur illum recipere, hoc illi faciendum est tanta integritate, ut omnibus persuasum sit, illum secundum S. Pauli verbum, animam quidem, & fidelium salutem inquirere, non autem eorum divitias. O nos beatos, si tali pacto essemus affecti erga mundi hujus bona, ut Eugenius Pontifex cui S. Bernardus amplissimum hoc perhibet testimonium: Nihil est quod de avaritia dicam; audio enim te non pluris pecunias facere, quam paleas. Hic nobis habendus est bonorum Mundi hujus conceptus. Bona hæc caduca sunt, indigna amore, & adhæsione Fidelis, Ecclesiastici vero indignissima. *Lambert, Tomo* 1.

Superbia e stratione opposita est Ecclesiastico.

Salvatoris verba ad Pharisæos ambientes primos recubitus in conviviis, primasque Cathedras in Synagogis, in publicis plateis salutari cupientes, & magistros nuncupari, satis ostendunt, miseriis illis ingentem fuisse de semetipsis opinionem; quod sane in J. C. ministro ferendum non est. Cum enim cupis hunc locum, qui te super alios extollit, ac te eorum regimini præficit, vel credis omnia tibi inesse talenta ad provinciam hanc sustinendam necessaria, vel dubitas. Si dubitas, nulla temeritas est tuæ par, & magis damnanda. Sin putas te parem esse sustinendo munus illud, quod cupis, bona, quam de te foves, opinio, te præbet indignum; superbia quippe, cujus reus es, simul conciliari non potest cum dignitate Ministri J. C.. Sin autem vere aptus es ad onus ferendum, quod optas, tunc eodem te dignum præbebis, si nihil festinanter egeris, si ad hoc præstolatus fueris imperio divinæ Providentiæ, quæ non deerit, quominus tibi locum præbeat exercendi talenta tua ad majorem Dei gloriam, ad Ecclesiæ suæ utilitatem, & ad animarum salutem. *Lambert, Tomo* 1.

Contra aviditatem beneficiorum.

Quot sunt quos, beneficiorum ambitus indignos efficiunt statu Ecclesiastico! Plurimi enim inveniuntur, qui contenti parte sua pacate otiantur in ea conditione, ubi Divina Providentia illos constituit; vel potius quid vulgatius, quam videre homines, semper sollicitos, & numquam sua sorte contentos, & quos juge habendi urget desiderium? Qui beneficiis auctus non est, intelligere nequit, felicitatem esse nulla premi administratione difficili, & periculosa. Incessanter laborat, neque ullam sibi requiem permittit; nihilque relinquit intentatum, ut id obtineat, quod ferventer exoptat. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Beneficium petis. Cur petis? Ut commodam vitam ducas, ut locum habeas unde enitescas. Hæ caussæ sunt illis oppositæ, propter quae status Ecclesiasticus ingrediendus est. Si beneficium quod cupis, cum animarum cura conjunctum est, quot exeris conatus, ut illud assequare, totidem sunt documenta indignitatis tuæ. Qui pingue obtinet beneficium, alterum longe opulentius ambit. Quicumque desideriis angitur, sciuntne quæ cupiunt? Noruntne inconstantiam, & injustitiam sollicitudinum suarum? Si curatum postulas beneficium, majus illo, quod obtines, & quod onus est viribus tuis non ferendum, alterum gravius quæris cujus pondere opprimaris. Et si te Deus eo ti reum constituit, non ne tibi metuendum est, ut Deus hac aviditate irritatus necessarias tibi deneget gratias ad tantum pondus ferendum, & ut te prorsus derelinquat? *Lambert, Tomo* 1.

Qua mente Ecclesiasticus status ingrediendus sit.

Passim inveniuntur in mundo mortales, qui statum amplecti cupiunt, quia sibi commodus est, sed qui illius officia obire nolunt, quia illa obituri vim sibi debent inferre; quod hominibus jugum videtur non ferendum. Ita plurimi Ecclesiasticum statum amplectuntur, sed quid illi sperant, cum sanctam hanc conditionem amplectuntur? Quidquid hoc in statu commodum est, Dignitas, gradus, bona temporalia, quies, tranquillitas; hæc omnia apud illos magnas habent illecebras, & hoc illud unum est, quod considerant. Officia vero status Ecclesiastici pauci norunt, vel si quis novit, non satis habet zeli, ut omnibus illis satisfaciat. Sed quid sibi vult Ecclesiasticum statum amplecti, & officiis illius non perfungi? Nonne hoc vivere est in jugi rebellione? Nonne est irritare Deum? Profecto si liqueret quantum horreat Deus Ecclesiasticos, qui sua obire negligunt ministeria: plurimos sane metus subeundi teterrima iræ divinæ supplicia deterret. *Idem.*

De Sacerdotii supereminentia.

Sacerdotis dignitas ab eo, qui eadem decoratus est, exigit, ut stet in Monte tanquam alter Moyses, donec populus in ima valle subsistit. Videlicet exigit, ut Sacerdotes prorsus secreti sint a populo per eitæ sanctitatem, & morum gravitatem. Sacerdotis dignitas pondus est; magna secum trahit munera. Qui hac insignitus est, sibimet debet levigare; efficere debet, ut vitæ sanctitas dignitatis suæ sublimitati respondeat. Quomodo non populus Sacerdotem reveretur, in quo nihil videt, quod illi reverentiam concilies? Ergo suarum ottore virtutum Sacerdos præsertim supra ceteros, debet enitescere: Magnum quidem Pastori probrum est, videre in grege suo oves diligentiores se, majori zelo succensas, ac magis suis officiis attentas, *Lambert, Tomo* 1.

Ministri Dei viventis, Sacerdotes Domini, qui ad Aram tales videntur tantum ob sacros ornatus, quibus amicti fulgent; & qui videntur offerre sanctissimum, atque augustissimum omnium sacrificiorum adeo modica pietate, & sæpe etiam sine eo oris habitu, qui Christianum virum decet: Hi Sacerdotes adeo parum a populo dissimiles moribus, & sæpe etiam minus de sacris mysteriis nostris solliciti, quam populus: Hi inquam sciunt cujus pretii sit victima illa quam offerunt, & credere profitentur pretiosam hanc victimam esse Jesum C., nulla profecto videntur affecti reverentia Jesu Christi, ubi Sanctum hoc celebrant Sacrificium præcipiti festinatione, quæ scandalum creat. Quam citius fieri potest, ea se se expediunt, quasi eam fastidirent; talis victima illi ne gravis est, & molesta? *P. Croiset in spirituali recessu pro unico singulorum mensium die, Tom.* 1.

De Sacerdotibus indignis ministerio suo.

Levitæ sejuncti erant a populo.

Cum quæsitum fuit, quinam a Deo electi fuissent & ad Levitarum gradum sublati, eosque declarasset Deus, en quid dixerit illis, qui per ambitum se se cupiebant attollere ad gradum, & dignitatem Sacerdotum Domini: Deus Israel secrevit hos ab omni populo; vos sibi adjunxit, ut serviatis sibi in cultu Tabernaculi sui, & sitis ejus Ministri. Hinc Ecclesiasticus esse debet a mundo quidem separatus; Deo autem adhærere debet. Non sumus amplius de Mundo: inde nos retraxit Dei Filius; ultro illi nuntium mittimus, cum ordinibus initiati sumus. Ordinatio nostra mysterium est consecrationis simul & separationis; nos ibi recipimus characterem, qui nos Deo consecrat; divortium facimus, quo a Mundo separamur; cumque character, quem a Deo recipimus nequeat deleri, divortium quod cum mundo facimus, nullum est finem habiturum. *Recens Auctor.*

A Deo ad Sacerdotium vocandi sumus.

Exemplum Aaron palam probat, Dei esse vocare ad Ecclesiasticum statum, & neminem se se ingerere debere in Sacerdotium, & hujus status ministerium sine peculiari vocatione, quam nobis ostendit Deus. Primus hic antiquæ legis Sacerdos consecratus fuit non sine explicito Dei imperio: Deus enim Moysi dixit: (*Levit.* 8.) Sume Aaronem, & filios ejus, & indues illos vestibus Sacerdotalibus, & oleum sacrum super illorum caput effunde. Ea igitur Lex Generalis, a qua nemo dispensari potest, quo eodem exemplo utitur S. Paulus ad ostendendam hujus vocationis necessitatem: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* (*Ad Hebr.* 5.) *Recens Auctor.*

Sacerdotum peccata graviora sunt quam aliorum.

In Levitici libro scriptum est, quod cum Deus in lege veteri instituisset diversa sacrificiorum genera pro variis generibus peccatorum; unum addidisse, quod publica appellabatur victima pro peccatis totius populi generatim; & quod animadvertendum est, illud Sacrificium pro populi totius peccatis institutum pro uno unius Sacerdotis peccato erat offerendum. Animadversio, quæ terrorem incutere debet illis, qui in hoc statu impliciti sunt, videndo eorum peccata in Dei judicio esse tantum enormia, ut eadem in statera unum unius Sacerdotis peccatum omnia populi peccata, & una ejusdem prævaricatio omnes infinitæ multitudinis prævaricationes exæquet. *Idem.*

Sanctitas quæ in Sacerdotibus & ministris Domini requiritur.

Sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei. 1. Machab. 4. Optandum esset, ut Sacerdotes potestatem habentes moraliter producendi in animabus, & realiter in ara eumdem Jesum Christum, quem Sanctissima Virgo creaturarum rerum omnium purissima peperit in tempore, & quem Pater Cælestis, qui eadem puritas est, genuit ab æterno, similem, & prorsus Cælestem haberent puritatem. Verum si hoc in eorum non est potestate, saltem similes esse debent Sacerdotibus, quos olim elegit Judas Machabæus, homines sine macula, Dei legem amantes, deferentes illam in cordibus suis, eamque religiose observantes, qui ne transversum quidem unguem ab ea recedant, nihilque antiquius habeant quam illam caste, integreque servare: *Sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei, Idem.*

Prava Ecclesiasticorum exempla corrumpunt populi mores.

Propter peccata Prophetarum ejus, & iniquitates Sacerdotum ejus erraverunt cæci in plateis. Thren. 4. Populus, ait Jeremias, in publicis plateis erravit; lapsus est in viis stratis, directisque; abdidit se in ea scelera, in quæ incidere minime poterat; excæcatus est; nihil videt amplius vel in articulis fidei, de quibus numquam dubitaverat, neque in iis quæ pertinent ad morum disciplinam: *Erraverunt cæci in plateis.* Et quorsum hoc? *Propter peccata Prophetarum ejus, & iniquitates Sacerdotum ejus.* Peccata Prophetarum, & scandala Sacerdotum populum in omnia mala hæc impulerunt. *Auctor Recens.*

Sacerdotes in novissimo judicio rationem reddituri sunt de scandalis, quæ dederunt.

Audite hoc Sacerdotes, & attendite, quia vobis judicium est, quoniam laqueus facti estis, & rete expansum super Thabor. Oseas Propheta ait, (*cap.* 5.) Sacerdotes audite quæ dicturus sum, eaque attentius meditamini: *Quia vobis judicium est, quoniam laqueus facti estis, & rete expansum super Thabor.* Vos estis scandalum populo Dei; Expositi estis in Thabor, & in Monte Sancto, in elatione, & Sacerdotali dignitate, tanquam retia expansa, ad involvendos fideles, ad illos in peccatum, erroremque pertrahendos, ut illos ibi retineatis, atque perdatis; ex hac die vos Deus ad universale vocat judicium, & vos expectat. Propter vos, & potissimum propter vos terribilem illam præparat diem: *Vobis judicium est. Idem.*

In Sacerdotibus requiritur Sanctitas.

Consecrati sunt Sacerdotes Deo suo, & panes propositionis offerunt; sint ergo Sancti, quia & ego Sanctus sum Dominus, qui sanctifico eos. Levit. 21. Singula hæc verba notanda sunt; hæc

hæc autem potissimum: *Consecrati sunt Deo suo.* Imperat Deus Sacerdotibus, ut Sancti sint, quia illi consecrati sunt. Quod Deo sacrum est, sanctum est; non debet ultra in sequiorem usum converti; immo neque in communes Mundi usus convertendum est; immo inutile non esse debet; hoc attendum est; sed non nisi in honorem Dei, & usus sanctos. Consecrati esse debetis Deo per ordinationem vestram; ergo Sancti esse debetis; non debetis vosmet in usus profanos impendere, neque mentibus, cordibus, lingua, manibus uti debetis in re aliqua, quæ sancta non sit. Sanctæ esse debent cogitationes vestræ, affectus, verba, facta. Omnia redolere debent Sanctitatem, eamque mundo inspirare. *Idem.*

Ecclesiastici mundani inutiliter Deo, & mundo servire volunt.

Nemo potest duobus dominis servire. Matth. 6. Licet hæc verba ad Christianos omnes generatim pertineant; dici tamen potest peculiariter ad Ecclesiasticos referri, qui quatenus Ministri Domini illius servituti speciatim devoti sunt. Quamobrem cum in mundi commercium ingrediuntur, & vivunt non secus ac illi, qui mundo sese devoverunt, de his dici potest, quod duobus serviant dominis, quorum alter eos abjicit, & suos esse negat, alter vero contemnit, & horret, itant neutri serviant. Et sane fidei ne consonum est simul conciliari posse spiritum sæculi, & spiritum Sacerdotii? Posse aliquem esse mundi mancipium, & Jesu C. ministrum? Quinam duobus dominis adeo sibi invicem opppositis servire potest? Quis potest simul bibere calicem Domini, & calicem dæmoniorum? Quis simul particeps esse mensæ Domini, & mensæ dæmoniorum, ut loquitur Sanctus Paulus? (1. ad Cor. 10.) *Auctor Recens.*

Ecclesiastici incumbere debent in divinæ legis studium.

Primum Ecclesiastici officium est, seriam dare operam studio divinæ legis tam pro se, ut de moneribus suis erudiantur, quam pro aliis, ut illis erudiendis se parem exhibeat: nam ex ignorantia Ecclesiastici duo ingentia mala procedunt, ipsorum nequitia, & nequitia populorum, quos ineruditos relinquit. Profecto omnia peccata, quæ dominantur in terris, proficiscuntur ex ignorantia quæ habetur de Deo, legum cujus studium negligitur. Ita populi eam non audientes, & Ecclesiastici, quorum est eos docere, docendo cum pares non sint, vel sint alienis curis impliciti, utique pereunt vitam abnormem ducentes. Hi quidem errant in viis salutis, quia duces non habent: alii vero quia cæci sunt duces cæcorum juxta illud Evangelii: *Cæci sunt, & duces cæcorum*, (*Matth. 15.*) *Idem.*

Semper colendi & in honore habendi sunt Sacerdotes licet vitiosi.

Magnum in Ecclesia malum est, cum Ecclesiastici, præsertim vero Sacerdotes, vitam ducunt flagitiosam, quæ non numquam scandalo est fidelibus. Frequens hæc auditur querela, ipsos contumelia afficere characterem suum moribus pravis. Hoc in loco illorum flagitia consecrare non fert animus, immo neque excusare; sed Doctores omnes asserunt, illis semper honorem esse deferendum. Et ratio constat; quia Sacerdotum crimina nihil officiunt magnitudini characteris illorum; injustitiæ ipsorum nullam eis adimunt facultatem valide administrandi Sacramenta, quæ semper valide administrantur, quocumque scelere fœdata sit eorum conscientia, quidquid sentiant hæretici nonnulli, quos damnavit Ecclesia. Deus non adnectit eorum potestatem, atque auctoritatem vitæ sanctitati, ex quo ingens rerum existeret perturbatio; non enim possumus semper bonos a malis secernere; sed voluit potestatem hanc sejungi non posse ab illorum charactere, & officii ipsorum jurisdictione. *Auctor Recens.*

Sacerdotum peccata graviora sunt, quam secularium, & quare.

Peccata mutant speciem secundum varietatem objecti, vel principii. Ita irrisio facta contra honorem proximi, licet in re gravi, retinet nomen irrisionis cum obtrectatione conjunctæ; sed irrisio contra reverentiam Deo debitam rerum sanctarum, blasphemia est. Hoc ipsum dicendum est ratione principii. Homo, qui ratione status sui, professionis, vel characteris tenetur bene vivere, committit majus peccatum, ubi polluit characterem suum, & dedecorat professionem suam, quomodo faciunt Sacerdotes, & Ecclesiastici, & hoc in sensu S. Bernardus ait, *Nugæ in ore laici, sunt nugæ; in ore Sacerdotis, blasphemia.* *Idem.*

Ecclesiastici se negotiis mundi implicare non debent.

Quemadmodum status hic a laicorum statu distinctus peculiari consecratione Ecclesiasticos adigit ut serviant Deo, & opem ferant animabus, & pauperibus, ab omnibus sæcularibus curis illis est abstinendum, teste S. Paulo, *Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus.* (2. *Tim.* 2.) Hoc est, debent procul esse ab impedimentis sæculi, expediti a curis familiæ, fugere mundi oblectamenta, & quidquid illos amovere potest a ministerio suo, & functionibus propriis status sui. Hac de caussa Concilia illis mercaturam interdicunt; & secundum Sancti Joannis Chrysostomi interpretationem, aliquid emere, illud carius venditures; profiteri artem mecanicam, quod tamen facere possunt solatii caussa, vel ad otium fallendum. Hac de caussa Sancti Canones illis vetant theatrorum spectacula, choreas, & ipsam etiam venationem, ubi fiat cum canibus, equis, & apparatu ad hanc exercendam necessario; non quod Concilia ignorarent, venatum per se vacare culpa, sed quia dedecet statum divino cultui devotum, & qui simul esse non potest cum evagatione mentis, quam hoc pareret exercitium. *Idem.*

De bonis Ecclesiasticis.

Ecclesiastica bona vulgo fidelium vota appellantur, pretium peccatorum, patrimonium pauperum. Sunt vota fidelium, quia fideles obtulerunt Ecclesiæ bona hæc tanquam sanctam oblationem ad promerendas Cœli benedictiones. Sunt pretium peccatorum, quippe crediderunt se bonorum suorum

heredem scribendo Ecclesiam, facilius consecuturos misericordiam, & veniam peccatorum suorum: Sunt patrimonium pauperum; voluerunt quippe bona hæc in pauperum commodum esse impendenda; & quia Ecclesiastica bona, sunt pauperum patrimonia, hinc sequitur, Ecclesiastico viro semper esse parcendum, ac a sumptibus temperandum, ut pauperibus conferre valeat quod pertinet ad illos. Sequitur præterea, quod Ecclesiastica dissipare bona, est dissipare patrimonium pauperum; & vehementer errant qui putant se posse illa secundum cordis sui desideria dispensare. *Idem.*

Mundi querela de pravo usu redituum Ecclesiasticorum; & de electione eorum, qui iisdem sunt indigni.

Auribus quotidie accidit sæcularium querela de pravo redituum Ecclesiasticorum usu. Nunquam sunt eloquentiores, quam cum luxum, mollemque Ecclesiasticorum vitam exaggerant. Haud equidem paratus sum, ut probare velim, quod jure damnatur: dico solum, non secus ac sæculares de sacrorum reddituum usu conqueruntur, ita illis cavendum esse ne sacros hos redditus ponant in manibus eorum, a quibus dissipantur. Pater Beneficium ambit, ac sollicitat pro filio, & filius hic erit ex numero infidelium œconomorum, qui dissipant opes Ecclesiæ. Homo hic qui eligat digniorem, & eum, qui par sit explendis necessariis hujus beneficii muneribus, humanis rationibus actus, animarum curam committet lupis, qui in ovile ingressuri sunt, ut oves disperdant? Quis ergo inficias ire potest, christianorum omnium interesse cognoscere, quid sit beneficium, cui conferendum sit, & in quos usus Sancti redditus isti sint convertendi? En quid dicere debent Christiani. Revereri Ecclesiasticum characterem, non introducere in Ecclesiam indignos ministros, non procurare beneficia iis, qui Ecclesiæ scandalum ingerunt propter reddituum sacrorum abusum. *Ex monita libri, cui titulus: Sermones Lambert de vita Ecclesiastica, Tome 1.*

S. Paulus respiciebat se tanquam servum omnium fidelium.

Nosmet consideramus tanquam servos vestros, S. Paulus ait. Hæc vera est idea ministerii Ecclesiastici. Ministerium est, quod nos subjicit, ut proximo deserviamus, & nosmet fratrum nostrorum servos cogitemus. Sed ne putemus nostru hoc ministerio nos dedecorari, Cum fratribus nostris servimus, servimus Jesu Christo. Ipse etiam Jesus Christus vitam suam mortalium servitio consecravit. Servitis Jesu Christo, S. Augustinus inquit, eo modo, qui acceptus est illi, cum servitis illis omnibus, cujus servum se esse professus est. Idem S. Paulus alibi dicit: *Græcis ac barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.* Evangelicum ministerium nos facit fratribus nostris debitores. Quid debemus illis? curas, labores, tempus. Hæc omnia nostra non sunt; bonum est, quod ad illos pertinet, & quo ad eorum utilitatem nobis utendum est. *Idem.*

Sententia Episcoporum, quæ Ecclesiasticis aperit eorum officia.

En præclaram, insignemque sententiam ab Episcopis expressam, & altius in omnium Ecclesiasticorum cordibus imprimendam. Nos consecrati sumus Episcopi, ut populo Christiano serviamus. Hoc ipsum dico de omnibus Sacerdotibus, Pastoribus, Ecclesiasticis. Quicumque Ecclesiasticus factus est, Deo in hoc statu consecratus est, ut serviat proximo suo. Usquequo Apostoli, qui nobis velut exemplaria propositi sunt, pertulerant curam hanc, quam character noster nos habere cogit pro fratribus nostris? S. Paulus asserit, se premi *instantia quotidiana sollicitudine omnium Ecclesiarum.* (2 *Cor* 11.28.) Sanctus hic Apostolus omnibus fratrum suorum necessitatibus attentus est, ut infirmetur, infirmos roboraturus: *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* (1. *Cor.* 3.2.) Nullum in Ecclesia suboritur scandalum, quod illum intus in corde non torqueat. Fortes ab infirmis secernit, ut aliis quidem lac, aliis solidas carnes præbeat. Jugiter fert in *corde suo* (2. *Cor.* 7.3.) fideles, quos genuit in Jesu Christo. Amor illius comparabilis est cum amore matris nutrientis, & diligentis filios suos. Sed comparatio hæc non est satis valida. (1. *Thren.* 7.) Tantus est amor illius, ut postquam Evangelium fidelibus prædicavisset, illis etiam vitam suam impendere optaret. *Lambert in sermonibus de vita Ecclesiastica, Tome 1.*

Ecclesiasticis eadem incumbunt onera, quæ pastoribus.

Nullus est Ecclesiasticus, cui aliquo in sensu non incumbant eadem onera, quæ Pastoribus. Olim nullus consecrabatur Sacerdos, qui non affigeretur Ecclesiæ alicui ad ibi exercendas functiones ministerii sui. Nemo inutilis otiabatur, omnes de proximo benemerebantur. Hic primus erat ordo, ideoque magis uniformis intentionibus Jesu Christi. Si Ecclesiastica disciplina immotata est, Spiritus Jesu Christi semper est idem. Vult, omnes Ecclesiasticos semet considerare tanquam debitores fratribus suis. Vos estis Sacerdotes, ergo insigniti estis eo charactere, quem Jesus Christus instituit, ut qui eodem insignitus esset, saluti proximi vacaret. Creditisne vos impune ordinem Dei subvertere posse? Creditisne vos ibi posse vitam ab omni cura vacuam ducere, donec eo estis in loco, in quo nemo positus est, nisi ut proximi saluti sese devoveat? *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Non estis quidem Pastores, sed eumdem habetis characterem ac Pastores; ideoque eorumdem officiorum participes. Dei, & Ecclesiæ ordo est, characterem hunc illis tantum committi, qui ad laborandum sunt dispositi. Verum est Pastoris qualitatem nova adjicere officia, & peculiares curas flagitare; sed contendere, eo quod Pastor non es, te ab omni cura esse expeditum, ac tranquille frui posse quietis dulcedine; hoc est abuti Sacerdotio; hoc est ignorare omnino illius institutionem, naturam, atque præstantiam; hoc est velle perturbare ordinem, qui constans usque in sæculorum finem debet permanere; quoniam Deus illum constituit. *Ibidem.*

Quo oculo Deus inertes Ecclesiasticos respiciat.

Quonam oculo putatisne Deum respicere inertes Ecclesiasticos, qui proximo suo non præstant eam curam, quam debent? Audistis, proculdubio fici Parabolam, quæ in Evangelio narratur. Qui ficum plantaverat, venit in ea fructum quæsiturus; cumque in ea nullum invenerit, Dominus illam jubet succidi: *Ut quid etiam terram occupat?* (*Luc.* 13. 7.) Ita Deus respicit inertes Ecclesiasticos; considerat illos tanquam homines non obeuntes munus illud, cui destinati sunt; ideoque succidendos, & in ignem mittendos. *Idem.*

Tria, quæ Ecclesiastico facienda sunt erga populum.

Tria facere debet Ecclesiasticus erga populum. Vitam innocentem, & irreprehensibilem vivere debet, ut illum exemplorum sanctitate ædificet; hoc primum est. Opus est, ut se doctum, & ad illum erudiendum aptum efficiat; hoc alterum; ut se præbeat vigilantem, & minime cupidum, ut per caritatem, & zelum illum perducat ad Deum; hoc tertium est. Incipiendum est a Sanctitate, ex quo ad ministerium vocatus est, & altaribus inserviendo destinatus, inde ex statu suo habere debet Dominum, in partem suam, S. Hieronymus inquit; ideoque debet semet separare non solum a noxiis mundi oblectamentis, sed ab iis etiam, quæ vel minimam habent peccati suspicionem; se totum devovere professioni, quam amplectitur, & semet exercere in praxi virtutum, quarum indiget ad obeundum rite munus suum. Heu! quibus non indiget virtutibus? Dicere satis sit, id quod alios in aliis conditionibus salvos faceret, solam ad illius salutem satis non esse; illi adlaborandum esse ad propriam, & fratrum suorum sanctificationem; omnibus christianæ pietatis officiis vacandum; & negligere salutem eorum qui eidem crediti sunt, idem esse ex dimidiata dumtaxat parte velle salvari; vel ut melius dicam, salvari nolle; & ut verbo me expediam, ut sibi æquam sanctitatis suæ ideam concipiat, illam regere debet secundum vocationem, & gratias eidem inhærentes, *Idem*, *Tomo* 3.

De vocatione interiori, atque exteriori Ecclesiastici,

Distinguenda est interna vocatio ab externa. Qui recipit ordinationem secundum Ecclesiæ Canones, & qui ut illuc perveniat, nulla utitur fraude, vel via prava, exteriorem habet vocationem; missionem habet sufficientem quoad homines, cujus vi potest ducere, & docere fideles. Qui per avaritiam, & ambitum, sine virtute, sine captu petit ordinem, beneficium, ecclesiasticam dignitatem, non habet vocationem interiorem; hoc est non vocatur a Deo; & licet homines, nihil habeant, quod reprehendant in missione exteriori, quam legitimam esse suppono; Deus tamen damnabit illum tanquam hominem, qui non missus vadit, qui injussus loqui, loquitur; & quamvis diceret veritatem, eam dicere solum pro salute eorum qui se se illi subjicerent; cum illi non aliud expectandum sit nisi æquissima pœna usurpationis pravæ, qua se illi immiscuit ministerio, quod ipsi non credidit Deus. *Anni Christiani*, *Tomo* 8.

Sanctus N. præ[illegible] statum Ecclesiasticum militari & [illegible] cuilibet statui.

Ex quo S. N. per ætatem sibi in mundo statum eligere potuit, omnes sibi patere vidit aditus ad gloriam, & honorem. Generis sui ratio eidem militiam sequi suadebat, & animus ejus pollicebatur fore ut nomini suo magnam celebritatem compararet; & si timuisset audacem hanc militiæ ingrediendæ rationem sequi, spes non deerat, ut in Ecclesiastico statu floreret, ubi institutio, & scientiæ, quas adeptus erat, sperandi locum præbebant, nihil futurum supra meritum ejus ex iis, quæ favor, & virtus illi hoc in genere poterant promereri. *Sermo P. Aurelianensis*, *Tomo* 2.

Sanctus N. omnino a mundo secessit,

Talis erat Mundus Sancto huic, cum illum reliquit. Aliane requiruntur argumenta, quibus ostendamus recessum illius fuisse effectum prudentiæ, & supernaturalis illius sapientiæ, quæ ea cogitans, quæ rationem, & cupiditatem humanam excedunt, suppeditat cognitiones superiores, quas sanguis, & caro non suggerunt? Nemo unquam potiori jure, quam ille dicere potuit cum Apostolo: *Hæc est victoria, quæ vincit Mundum, fides nostra*: se non alio armorum genere usurum fuisse ad Mundum vincendum, quam fide. Non Philosophia necessaria, non cupiditas indigoabunda, non irritata petientia cautum hunc illi suasit. Sæculum per se nihil contulit ad hoc divortium. Frustra se illi ostendit ex ea parte, qua placere novit; frustra oculis ejus ostentavit fulgorem gloriæ & honorum, illecebras opum, & voluptatum, suavitatem necessitudinum, & societatum; ad aspectum fallacium illiciorum se fide sua satis illuminatum esse dicebat: ita est, mundana gloria, nites quidem; sed hic nitor celeriter decidit in umbras tristis, æternæque oblivionis. Ita est, voluptates, sensus palpatis; sed somniorum instar evanescitis, ita est, divites, multis fruimini commodis; sed cum his vos efferri non videmus; ita est, commercia, mollesque necessitudines, scio, vos a mundi sectatoribus haberi inter maxima vitæ oblectamenta; sed vel per mobilitatem desinitis, vel denique semper per mortem; honores, opes, voluptates, commercia, humanæ amicitiæ quam periculosæ estis saluti! & cupiditates, quæ vos concomitantur, quam multos in præceps ferunt! *Idem.*

Idem sequitur argumentum.

Non fuit ex hoc numero S. N. Mundi mendacium cognoscere, animumque ab eodem divellere, unum, idemque fuit; & velox separatio, quæ subsecuta est, ejusdem sinceritatem ostendit. Sanctus enim hic non fuit ex illis, qui arbitrantur, juventutem virtutis esse vacuam & qui illam respiciunt tanquam ætatem, quam per necessariam indulgentiam Deus tradit cupiditatibus. Æquioribus institutis imbutus Sanctus N. suam respexit adolescentiam, tanquam optimam sacrificii sui partem, & credidisset se labi in eorum crimen, quibus Scriptura exprobrat rapinam in holocausto, si vitam suam devovens Deo, sibi florem reservasset, ut illi vitiorum, & concupiscentiæ dumtaxat reliquias daret. Hac cogitatione præventus, simulac Sanctus iste iniit consilium mundum relinquendi, illud executus est; ita ut dicere possit cum S. Paulo, ex quo placuit illi, qui eum a sæculo avocare quærebat, suas aperire voluntates, non audivisse ultra nec carnem, nec sanguinem. Frustra Pater, qui respiciebat illum tanquam suæ familiæ columen, dicit, illum sese devovere debere conservationi nominis sui. Frustra mater plorans tendit brachia, ut illum retineat. Frustra seductores amici speciosas rationes afferunt, ut illi persuadeant: maturo opus esse consilio ea in re, ubi adolescentia levitatis suspicionem ingerere poterat. Frustra vanis hisce conatibus, qui melius vocandi essent periculosæ tentationes, ejus constantiam labefactare contendunt; immobilis sanguinis exprobrationibus, inconcussus necessitudine, ac precibus amicorum, invictus adversus artes, & conatus tentationis, omnia deserit sine dolore Deo vocanti obsecuturus. Heu! quid interest mea, utrum nomen meum in terris servetur, necne, dummodo scribatur in cælo? Quid refert me levitatis ab hominibus argui, dummodo me fidelem inveniat Deus? Cum his sensibus, & hac constantia a mundo secedebat Sanctus N. neque vobismet fingatis separationem illis similem, quæ nihil auferunt a mundo, nisi quod in eo est incommodum, & quæ a pietate mutuantur ea, quæ lenia sunt, & facilia.... *Ex Sermone Patris Aurelianensis*, *Tomo* 2.

Caussa propter quas Sanctus N. a mundo secessit.

Per effectum Evangelicæ hujus Sapientiæ, quæ semper moderata est vitam, & consilia Sancti N. hanc ille vivendi rationem elegit. Satis cognoscebat mundum, ut judicaret arduum esse, in mundo esse, & non conformari cum mundo; semper abnormem esse ab illis, cum quibus vivendum est; habere mores semper oppositos moribus eorum, cum quibus communia intersunt officia; numquam participem esse operum illorum, cum quibus ex consensu agendum est, opus esse audacissimum, & quod paucissimis benevertit: Hac mente Sanctus N. respexit statum Ecclesiasticum, qui jam in Ecclesia celebrabatur, tanquam portus contra Sæculi corruptionem tutissimus. *Idem*, *Tomo* 2.

Ecclesiasticæ dignitates non sunt requirendæ ab iis, qui sibi aliqua exteriora talenta esse gloriantur.

Satis non est exteriora quædam habere talenta, ut quis semet proferat, atque in honores, & Ecclesiasticas dignitates injiciat. Cum omnibus talentis, quæ excogitari possunt, duo requiruntur adhuc, vocatio, & virtus. Non deerant J. Christo omnia dona, omnesque Spir. Sancti gratiæ; tamen ille numquam per se Pontificis qualitatem sibi vindicavit; & nemo, inquit Apostolus, hunc sibi honorem vindicare potest, nisi a Deo fuerit vocatus. *Annus Christianus Tomo* 6.

Oportet ut Ecclesiasticus primum seipsum sanctificet, antequam alios sanctificare aggrediatur.

Qui ad Ecclesiasticum ministerium assumuntur, nequeunt utiliter aliorum Sanctificationi operam navare, antequam seipsos per recessum, silentium, & mortificationes sanctificaverint. S. Joannes illos docet quæcumque talenta illi se habere putent, numquam tamen præcipiti festinatione ingrediendum adeo terribile ministerium; sed opus est expectare donec illos appellet Deus, eosque mittat in vineam suam. *Annus Evangelicus Lambert Tomo* 1.

Leprosis, quos mundaverat J. C. præcepit, ut se ostenderent Sacerdotibus.

Postquam Jesus oculos conjecit in decem leprosos, dixit illis: ite, ostendite vos Sacerdotibus. Misit illos ad Sacerdotes, ut pareret legi. Lex præcipiebat, ut leprosi sese ostenderent Sacerdotibus, quibus jus erat de eorum statu judicium ferendi. Leprosi ea privilegia, ex quibus exciderant, reparare non poterant, nisi Sacerdotes judicium suum protulissent. Ubi nullum morbi supererat vestigium, illos expiabant, vel potius mundos, & sanos esse declarabant. Tunc pro illis offerebant sacrificia, & leprosis in castra reverti licebat. Cum Jesus Christus leprosis inquit, ite, ostendite vos Sacerdotibus, nobis præbet longe majoris momenti documentum, & docet peccatores necessitatem ad ministros suos confugiendi ut peccatorum suorum veniam obtineant. Cum enim lepra non aliud esset, quam peccati figura, potestas quam antiquæ legis ministri receperunt expiandi peccatores, longe inferior fuit illa, quam mundi Salvator conferre dignatus est Sacerdotibus novæ legis. *Annus Evangelicus*, *Tomo* 4.

Deus illis, quos ad Ecclesiasticum statum vocat, tribuit necessaria talenta ad illius officia obeunda.

Deus illis, quos ad Ecclesiasticum statum appellat, mentem injicit statum hunc amplectendi, unice, ut ipsi serviant; non autem, ut temporalia lucra aucupentur. Deus illis omnibus, quos ad hunc evocat statum, tribuit necessaria talenta, quibus suis perfungi valeant officiis, prætereaque præcipit ne nosmet ipsos judicemus, ne propriam sententiam amplectamur; sed nosmet Superioribus nostris subjiciamus, per quorum vocem voluntatem suam explicare consuevit. Hæc igitur diligentius ad examen revocanda sunt illi, qui cognoscere cupit, utrum vocatus fuerit ad statum Ecclesiasticum. Primum cogitare debet finem, quem sibi proponit; deinde serio debet expendere talenta, quæ Deus ipsi concessit. Denique aperire cor suum legitimis Superioribus, & consulere illos, quorum lumen, & pietas talia sunt, ut fidei consonum videatur, Deum sese per illos explicaturum. Qui seipsum judicat, fallitur, præsertim vero cum de re agitur tanti momenti, qualis est status Ecclesiasticus. *Annus Evangelicus Lambert Tom.* 6.

Ecclesiasticus bene agere, cum amplectitur bene

Bonitas actionis pendet peculiariter ab intentione. Cum recta est intentio, passim actio tota bona est; cum prava est intentio, certum est universum actionis corpus infici, & male

Statum recta intentione.

sapere. Vultis ingredi in statum Ecclesiasticum, quinam est finis vester? Vivere commode, beneficium obtinere, nullo premi labore, vitam in inertia transigere. Finis vester est ex nihilo emergere; vosmet in lucem proferre, ditescere, ambitionem vestram fovere, ad Ecclesiæ dignitates pervenire. Hic profecto sordidus est finis pro statu adeo sublimi, ad quem anhelatis! Nihil ultra requiritur, ut innotescat, vos a Deo nequaquam vocati: *Oculus tuus nequam est*. Prava est intentio vestra, ideoque tenebris estis involuti. *Idem.*

Bonæ qualitates cujusdam Ecclesiastici.

Ecclesiasticus zelotes est vir constans; quia Ecclesiasticus zelotes vir est unum dumtaxat metuens, ut Jesu Christi gratiam amittat. Omnes humanæ rationes nullam in illius mente vim obtinent, nisi ad Jesum Christum referantur. Nihil est, quod illum a recta via deterrere valeat. Officia sua sunt lex. Hæc regula est, a qua nunquam oculos amovet. Consilium exequendi officia sua firmum est principium, quod ducit eum in omnibus actionibus ejus, & a quo nunquam recedit. Heu! quam fortis est Jesu Christi minister, cum rationes humanæ nihil possunt in ipsum, & unum habet desiderium placendi Jesu Christo! ubi Ecclesiasticus ita affectus est, illum non terrent minæ, illum præmia, & terræ bona non movent. *Lambert in sermonibus de vita Ecclesiastica. Tom. 2.*

Ecclesiasticus immobilis esse debet in consiliis suis.

Quid est Ecclesiasticus timidus, vel ambitiosus? Timor, vel spes constantissima illius labefactabunt consilia. Times hujus hominis minas, qui te perterrefacere contendit. Quid ergo? Cur times? itane eris ignavus, ut tuum deseras officium? Si ita est, dicit S. Cyprianus, si expavescimus, cum nobis improbi minitantur, si justitia succumbit sub temerariis eorum conatibus, qui nos opprimere tentant, ubi ergo est constantia, quæ apparere debet in Jesu Christi ministris? Sacerdos habens in manibus Evangelium, & qui est fidelis Jesu Christo, occidi quidem potest, vinci & superari non potest. *Idem.*

Ecclesiasticus utilem se præbere debet proximo suo.

Si inutiles estis fratribus vestris, quid fiet de omni illa potestate, quam accepistis, cum Sacerdotio insigniti fuistis? Omnis potestas ministrorum Ecclesiæ eo tendit, ut illos pares efficiat, ut proximo prosint. Ecclesia, quæ illis suam committit auctoritatem, supponit illos usuros esse potestate ipsis collata, ad filiorum suorum utilitatem. Recipitis potestatem consecrandi corpus Domini, & sacrificium offerendi. Vos non pro vobis tantum offertis sacrificium, sed offertis illud Ecclesiæ nomine, & pro tota simul Ecclesia. Offertis illud nomine populi, qui huic interest sacrificio. Frustra recipitis facultatem redimendi peccata, si nullum habetis zelum pro salute peccantium, & si nullo habetis in discrimine fratrem vestrum, qui perit, & obdormit in scelere. Quid vobis prodest facultas annuntiandi Evangelium, si vos pudet annuntiare Jesum Christum? si non laboratis, ut peccatores intelligant quam miseri sunt, cum ab Evangelicis dogmatibus recedunt? Ecce facultates vestræ; ecce talenta, quibus donati estis, de quibus rationem reposcet Deus in die iræ suæ. *Idem.*

Quomodo S. Ecclesiasticus sese gerere debeat erga pœnitentes.

Licet certo innotuerit Sanctum hunc Ecclesiasticum nullum unquam commisisse crimen prorsus voluntarium licet exiguum; agebat tamen cum peccatoribus, qui ad pedes ipsius procumbebant, perinde ac ipse fuisset omnibus simul nocentior. Qui humilem, modestumque oris ejus habitum vidisset, dixisset illum potius a se veniam percepturum, quam daturum; & distillabat super peccatores sanguinem Jesu Christi cum ea caritate, ac suavitate, qua illum Jesus Christus effudit. Ipse semet coram illis accusabat, ut illi facilius seipsos accusarent, & ejus humilitas erat tanquam suavis, & sancta ratio, qua utebatur, ut nocentes animas torqueret ruptibus verecundiæ suæ, non autem doloris eorum. Sed quamvis omnino dulcis esset pœnitentibus, dulcedini suæ quamdam aspergebat severitatem, quæ illos in obsequio continebat. Se ipsum abjiciebat, quin tamen abjiceret Deum, quem repræsentabat; servabatque semper in hoc judicio majestatem, quæ ciebat in illis memoriam Dei, ubi veniet ad universale Judicium. Non poterat parcere illis, qui nolentes penitus abrenuntiare piscitiis sæculi, mundum cum Deo conciliare conantur; & qui sententia sua J. C. sapientiores, credunt unum eumdemque hominem posse duobus simul dominis deservire. (*Matth. 6. 24.*) Cum aliquos inveniebat hac in re pertinaces, palam dicebat illis, melius esse, ut alium sibi quærerent confessarium; illos in ea necessitate, in qua esse credebat dicendi semper veritatem, haud ita facile in eamdem sententiam conventuros; & se haud ita facile eam taciturum, quam ipsi eamdem essent passuri. Ita Sanctus hic Vir testabatur exemplo suo omnibus Confessariis, quod licet humanus respectus aliter suaderet, si tamen sincere, & secundum Deum loquendum esse, licet nihil inde proficerent nisi quod suo munere perfungerentur, & ostenderent, nobis non esse prætermittendum, quominus veritati testimonium perhibeamus, etiam si alii submissione sua illud perhibere detrectent. *Ex vita Cardinalis de Berulle lib. 1.*

Plurimi sunt Ecclesiastici, sed pauci, qui æque ac Sanctus N. in vinea J. C. laborant.

Jesus Christus curam prorsus singularem gerit animarum; modo illas respicit tanquam gregem, cujus est Pastor; modo tanquam uberem messem, cujus est Dominus; modo illi displicet magnam quidem esse messem, paucos autem operarios. Mundus plenus est Ecclesiasticis, dicit S. Gregorius hoc malum deplorans, & nihilominus pauci inveniuntur operarii in messe Domini, quia accipimus quidem characterem, & officium sacerdotale, sed non replemus opera ministerii nostri, neque nostræ dignitatis officia. Quotusquisque est, qui cum S. Paulo dicere valeat: *bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi?* Quidquid de aliis sit, tu conare secundum Sancti nostri exemplum gratiæ vocationis tuæ respondere: *Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple*; Deum precare ut tuis suppleat defectibus, & mittat operarios in messem suam. Hæc enim messis ab illo procedere debet; hoc illius opus est. Vult operarios, non inertes homines vult a Domino messis mitti; vult orari. Nubes quæ ubertatem afferunt ubicumque agros irrigantes, non alium habent motum, nisi quem ab illo recipiunt. Ea se ultro non feruntur hac potius, quam illac; imbrem effundunt æque super terram alienam, ac in illam, quæ produxit eas; præsto sunt, ut imperata faciant, & moventur, & procedant ad nutum misericordiæ ipsius. Ita Sanctus N. obedijt voci Dei, qui illum ad munus hoc evocaverat; acceperat illud de manu Dei, qui erat robur, & præsidium ejus; quapropter Dominus benedixit omnibus laboribus ejus. *Meditationes P. Nouet. Tomo 6.*

Quod sit discrimen inter eos qui ad Ecclesiasticum statum vocati sunt ab iis qui secus.

Qui legitime vocatus est, & qui secus, uterque Sanctuarium ingrediuntur, sed non sine discrimine. Priori patet janua; alteri vero non item. Videlicet, prior ille ingreditur Pastore summo consentiente; hic illum inter ministrorum suorum numerum gaudens admittit; Angeli gaudium suum testantur Canticis laudum; oves, videlicet Sancti festinant audituri vocem Pastoris sui. Qui non vocatus venit, invito Patrefamilias ingreditur, qui eum ægre sustinet. Angeli irritantur impotentia, qua polluitur quidquid sanctissimum est in Religione; Sancti dolent cogitantes, eos qui mittuntur ad annuntianda Domini mirabilia, os aperire, ut profana loquantur. *Lambert in anno Evangelico, Tom. 6.*

Quanta sint Ecclesiasticorum obligationes, & quomodo illis abutantur.

Coram Deo munere nostro perfuncti non sumus, eo quod divinum Officium recitavimus, vel aliquot exercuimus functiones, quæ satis magnum præmium nactæ fuissent, si qui possident beneficia omnia munera sua adimplevissent, cum adeo levibus obligationibus fecissent satis. Quo ampliora sunt beneficia sive per dignitatem, vel emolumentum, eo majores sunt obligationes. Illi in quorum manibus hos sacros reditus deposuit Deus, falluntur, si putant, penes se arbitrium esse illos pro libidine dispensandi, Jesu Christi intentio est, ministros suos contentos esse illius, quod ipsis est necessarium juxta regulas christianæ & Ecclesiasticæ mediocritatis. Quod superest, consecrandum est in proximi utilitatem. Si reditus Ecclesiastici fideliter administrarentur, ignari eruditi essent, afflicti solatium invenirent, Evangelium pauperibus annuntiaretur; qui derelicti sunt, & squallent in miseria tantum haberent solatium, nunquam in urgentibus eorum necessitatibus defuturum. *Idem.*

Conceptus quem habere debemus de statu Ecclesiastico.

Quid existimandum est de Ecclesiastico tranquillam vitam ducere quærente? Creditisne illum salvari posse? dicere possumus terribilia illi onera impendere, & vereor, ne plurimi suis perfungantur officiis: Contremisco pro tot Beneficia obtinentibus, ne J. Christi hereditatem depopulentur. Ubinam sunt Sacerdotes, qui postquam obtulerunt Sacrificium, facti fuerint sacrificium justitiæ Dei, cujus imploraverunt misericordiam? Ubinam sunt Præsules, qui postquam peccatoribus aperuerunt cæli januam, eam sibi obstruxerunt? Ubinam Pastores, qui cum alios J. Christo reconciliaverint, ab eodem recesserunt? Verum quid esset, Domine, si animæ sanctæ, quæ omnibus abrenuntiant, ut te sequantur, quæ tibi omnia bona, spesque suas sacrificant, si electus hic grex hi invisibiles Angeli nullum apud te perfugium invenirent? *Dictionarium morale, Tomo 1.*

Licet Ecclesiasticum ministerium sit omnium elatissimum, qui in eodem constituti sunt, multum habere debent humilitatis.

Nihil majus, nihil sublimius est, quam Evangelicum ministerium. Quid inde inferre debent illi, quos Deus ad ministrorum suorum ordinem dignatur evehere? Hoc debent inferre, debere se se humiliare, expiare, laborare. Quo magis Ecclesiasticus elatus est, eo magis se ipsum humiliare tenetur: Ecclesiasticus sustinere nequit gradum, in quo situs est, nisi accuratissimam, purissimamque ducat vitam. Ministerium Ecclesiasticum honor est, cui gravissimæ adhærent obligationes, quæ expleri nequeunt nisi jugis labor adhibeatur. Multum elati fuistis per honorem, quem vobis contulit J. Christus vos inter suos ministros recensens. Profunde igitur vosmet humiliate: Si enim tantum vosmet humiliare debetis, quantum elevati fuistis, quousque tandem vobis descendendum est, ut aliqua ratio adsit inter gloriæ gradum, ad quem vos extulit Deus, & vestram descensionem? *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam.* (*Eccli. 3. 20.*) Nemo est, qui magis teneatur hoc Sapientis placitum sequi, quam Ecclesiastici. Magni sunt, neque ulla est magnitudo cum hac ministrorum Domini comparanda: Hæc igitur eximia caussa est, propter quam omnibus in rebus humiliari debent. Debent igitur in omnibus vitæ actionibus sese humiliare. Ad quid enim tota eorum magnitudo prodesset, nisi inde proficerent coram Deo gratiam inventuri? Cum magnitudo non est cum humilitate conjuncta, cum non habetur tanquam urgens caussa, quæ nosmet humiliare cogit, nos in speciem attollit, sed re ipsa lapsus nostri caussa est. Magnitudo omnis, per quam non invenitur gratia apud Deum, vanitas est. Ergo tantum abest, quod magnitudo nobis injiciat oblivionem obligationis nosmet humiliandi, ut immo in nobis ciere debeat memoriam. Etenim quantuscumque es, omnia perdis, nisi Deo places, & Sapiens pollicetur fore ut te in omnibus humilians, gratiam invenias apud Deum. *Lambert in sermonibus de vita Ecclesiastica. Tom. 1.*

Fi-

Ecclesiæ sanctificatio finis est status Ecclesiastici.

Finis status Ecclesiastici est Ecclesiæ sanctificatio, & hæc Ecclesiæ Sanctificatio sita est in vitiis prohibendis, scandalis tollendis, moribus reformandis, legibus observandis, & disciplina reparanda. Finis est medicinam afferre jacturæ tot animarum quotidie pereuntium seu per ignorantiam veritatum fidei, & officiorum suorum oblivionem, seu per contagionem vitiorum, quæ impune grassantur, secumque ferunt quocumque licentiam, & corruptionem. Damnum infinitum, & jactura inæstimabilis! O abyssus consiliorum, & judiciorum Dei! Possumusve tot lapsus, & tot mala intueri, quin ut olim Propheta, præ dolore ingemiscamus? *Tabescere me fecit zelus meus.* Finis est efficere, ut cesset rerum sanctarum profanatio, sacramentorum abusus, pœnitentiæ relaxatio, & in Communionis usu Sacrilegia. Finis est reparare Domini cultum, inspirare populis reverentiam erga terribilia mysteria, illos prædicationibus nostris audiendis, & sacris officiis, & ceremoniis promptiores efficere; rursus inflammare ardorem jam jam fere extinctum pietatis, & hoc pacto totum J. Christi gregem instaurare. Denique, ut me verbo expediam, vobis fingite auditores quidquid perfectissimum, & divinissimum est in ministerio Apostolico; hoc illud est, quod spectarunt homines Dei, ferventes gloriæ ipsius zelatores, & digni ministri verbi illius; & hoc etiam illud est, quod fideliter præstitit Sanctus N. cujus memoriam hodie recolimus. *P. Bourdaloue in Christianis Exhortationibus. Tom. 5.*

Efficacissima ratio Ecclesiam sanctificandi est bonos facere Sacerdotes.

Parum tamen profuisset finis adeo nobilis, nisi Deus sapienter de mediis cogitasset. Credidit autem brevissimum, efficientissimum, certissimumque medium ad pietatem fovendam esse, bonos efformare Sacerdotes, qui tanquam sal terræ, secundum Jesu Christi figuram, & tanquam mundi lumen illustrarent Ecclesiam, ejusque servarent integritatem. Consideravit, ubi sal terræ semel corrumperetur, & lux mundi caligine aspergeretur, futurum esse ut spiritus densissimis tenebris obruerentur, & corda perverterentur. Christianismi vastitatem quovis tempore minus obortam esse a populis, quam ab eorumdem ductoribus, atque ut mali causa cognosceretur, habendos esse Sacerdotes eruditos, vigilantes, laboriosos, attentos; frugi, & irreprehensibiles; eruditos Concionatores, sapientes Confessarios, Pastores fideles, atque zelo succensos. Ad id necesse esse domos, ubi educarentur, & perficerentur; domos, in quibus Ecclesiastici ponerent tyrocinium, quale habent Regulares, & hæc seminaria longe magis utilia futura Ecclesiasticis, quam simplicibus Religiosis; quia simplices Religiosi sese relaxantes sibi ipsis nocent duntaxat, cum Ecclesiasticorum, & Sacerdotum relaxatio, officiat toti orbi Christiano, cujus duces esse debent, & directores. In hujusmodi Seminariis Sanctus Ecclesiasticus noster se ad veram pietatem effinxit, qua sanctus effectus est. *Adhortationes Christianæ P. Bourdaloue, Tom. 5.*

Quomodo plerique Ecclesiastici habeant ut scientiam Pœnitentiam.

Jesus Christus in Evangelio ait: *Messis multa, operarii pauci;* vel si mavis, multi sunt operarii, sed ratione operum, & curatum, quas flagitat, pauci. Operarii multi, sed pauci, qui in se complectantur omnes qualitates, quæ requiruntur, doctrinam, pietatem, zelum, prudentiam, patientiam, laboris amorem. Multi operarii, sed pauci, qui necessariis talentis ornati sustinere velint Sacerdotii labores, ibi vitam suam consumere, sese devovere, ac sacrificare. Multi operarii ad quædam replenda subsellia, ad possidendas quasdam dignitates, ad obtinendum honorem, privilegia, redditus; pauci vero ad sarcinam, ac onus ferendum. Multi operarii pro eminentibus ministeriis, sed pauci pro obscuris officiis; multi pro civitatibus, sed pro agris pauci. Nequo miror, ut enim quis ablegetur in rura, & provincias, præsertim vero ut in agris operetur, consilium capiendum est, sese subjiciendi iis omnibus, quæ sunt molestissima, & quæ animos nostros avertunt. Paratus esse debet ad tristissimam solitudinem perferendam, ad vivendum cum hominibus, in quibus præter formam nihil humanum videtur; cum illis necessitudo, ac familiaritas est ineunda; assuescendum est barbaris eorum moribus; illorum rusticitas perferenda est; centies eadem sunt illis repetenda, ut intelligant; vox est exhaurienda, ut aliquibus Religionis rudimentis imbuantur. Huic vivendi rationi Ecclesiasticus noster sese consecravit. *Idem.*

Non desunt ubi præstent operarum viri Apostolici, seu sæculares, seu regulares.

Seminariorum institutio respicit æque agros, & urbes; obscura æque ministeria, & fulgentia; Dei solum gloria, & proximi salus spectatur. Ubique alterutrum inveniri potest; indiscriminatim labor quærendus est. Sensus hujusmodi adolescentibus Christianis inspirantur; qui postquam aliquantisper exerciti sunt in domo Domini, quo illos zelus non adigit? Hoc ipse intuitus sum, auditores, & testari possum. Sed quanam cum consolatione id sum intuitus? qua cum admiratione? Memini adhuc, neque obliviscar. Vidi viros indefessos; semper alacres ubi de animarum progressus agebatur; homines semper occupatos sine requie excolendis siccis, aridisque terris; videlicet intentos ad revocandos illos, qui aberraverunt, ad errorem ab illis extorquendum, qui in illum inciderant, ad flectendos spiritus pertinaces, ad illuminandos cæcos, eosque sibi conciliandos, ut illos cum Ecclesia reconciliarent. Illos vidi, ac millies benedixi domui, unde egressi sunt, non secus ac ex Cœnaculo Apostoli. Millies optavi, ut multiplicari possent, ut Europa universa particeps fieret laborum illorum. Quænam inde sequeretur reformatio & in clero, & in omni fidelium corpore? Si igitur Auditores vos movet Dei honor, ac bonum spirituale fratrum vestrorum; si vos afficit sensus bonorum vestrorum; si vultis solide, ac plene reparare scandala omnia, quæ fortasse præbuistis; alii quidem non sine cognitione; alii vero imprudentes, & nescientes; nihilne est, cui parcere debeatis, nihil, quod vobismet subtrahere valeatis ad alimoniam Sancti hujus loci, ubi tales ministri efformantur? Quot animas lucrabimini J.C. eleemosynis vestris, procurantes illis adeo eruditos præceptores, & Prædicatores tanto zelo succensos? *P. Bourdaloue Tom. 1. Exhortationum Christianarum.*

Multum terrarum est, etiã in illis partibus ubi Christiana viget Religio, ubi Deus imperfecte tantum cognoscitur.

Quantum terrarum est, non dico solum apud Idololatras, sylvestresque homines, verum ibi etiam, ubi Christiana viget Religio, in quibus Deus, vel non cognoscitur, vel obscurissime tantum, & imperfectissime cognoscitur? Quot pagi, ubi nulla est idea articulorum maxime essentialium nostræ Religionis? O me beatum, si hic in antecessum humiles gratiarum actiones referre possem Deo, eique benedicere eo quod huic malo medicinam estis allaturi, & eo quod odor caritatis vestræ in incultas, desertasque terras penetrabit! *Deo autem gratias, qui odorem notitiæ suæ manifestat ubi per nos in omni loco.* Hac in re imitabimini zelum primorum fidelium quorum fidem profitemini. Quemadmodum Apostolis universus terrarum orbis peragrandus erat, & omnes populi erudiendi, ita fideles se teneri putabant, ut eorum necessitatibus providerent, donec illi ad Ecclesiæ incrementum locarent operam. Legite Epistolas S. Pauli; & videbitis, quomodo ad id colligebantur quotidie eleemosynæ & quonam ardore sui putabant interesse Christianæ fidei dilatationem. *Idem.*

Magni progressus, quos fecit Sanctus N. in amore Castitatis. Quia Angelus Domini exercituum est. Malac. 2. Qui pascitur inter lilia Cant. Cant. 2. Ego enim sum Dominus Deus tuus, & æmulator. Deut. 5.

Castitatis amor, quem Sanctus hic Ecclesiasticus habuit, ut vidimus, ab ipsis pueritiæ suæ annis, non secus ac aliæ virtutes, magnum nactus est incrementum. Volebat esse Angelus per puritatem, antequam esset per ministerium; & expectans recipere sæpe sine suo Agnellum Immaculatum, maximam adhibuit curam, ut candorem, & speciem liliorum tueretur, inter quæ pasci, & quiescere oblectabatur. Ejus in colloquiis, quæ cum mulieribus habere tenebatur, tanta erat verecundia, ut plerumque oculis in terram defixis loqueretur; volebatque, ut ne intuitus quidem sui negotium facessere possent Deo, qui zelotypus est. Necesse non erat illi, ut mulieres faciem suam velarent, juxta S. Pauli præceptum, ne scandalum sacris Ministris inferrent; modestia hujus viri oculis suis aliud objiciebat velamen, quo illas intueri prohibebatur. Videbatur pietas, quæ illum Mundo mortuum effecerat, clausisse oculos ejus omnibus Mundi vanitatibus; eratque ita collectus in se, & Deo plenus, ut solus ejusdem intuitus in cordibus J. Christum imprimeret; & cum e contra non desint oculi impuri, qui lasciviam inspirent, & injiciant virulentos spiritus in corpora, oculi ejus injiciebant puritatem, & divini amoris scintillas usque in penitiores animarum recessus, & quidquid manabat ab illo, ita erat ab omni alienum immunditia, ut plurimi ex tentationibus incolumes evaserint; alii quidem per verba, alii per facta, quidam per preces, nonnulli per Epistolas. *Ex vita Cardinalis de Berulle, lib. 1.*

Quomodo sese gereret Sanctus hic Ecclesiasticus in conversationibus, quibus interesse debebat cum hominibus.

Facies ejus, & sermo non erat austerus. Jesus Christus in illo suavitatem suam collocaverat, & cælestes veritates, quas hic Dei servus effundebat in animas sermonibus suis, non descendebant, ut olim de Monte Sinai inter fulmina, atque tonitrua. E contra ejus conversatio hilaris erat & elegans, licet seria esset, & sancta; nunquam loquebatur cum tædio, licet semper loqueretur cum ædificatione, & lepide verba proferebat, licet nulla unquam proferret otiosa. Illa vero quæ neutra videbantur, & quæ ad recreandos animos efferebat, secum afferebant utilitatem. Ut plurimum ad contemptum, ac terrenarum rerum vanitatem referebantur. Et innocenti dolo divina lumina sensim, ac sine sensu in animas illabebantur, cum ad oblectationem, & animi relaxationem dicta viderentur. Quod si quis ex comitatu inutilem Sermonem ingereret, vel in ipso ortu jugulabat, vel si minus hoc posset, se se intrinsecus cum Deo colligebat, ne semet illi immisceret; ac interea spiritu versabatur in Cælo, ita ut sæpe confessus fuerit, sensus suos nullam habere partem cum sensibus hominum. Verbo, qualis esse decreverat in oratione sua in societatibus, cum ibi adesse teneretur; talis reipsa erat; licet in plerisque animabus id accidat de bonis propositis, de meditatione, & recessu, quod de floribus arborum, quorum præclara quidem est species, & magna in copia nascuntur, sed qui ubi ventus afflaverit, decidunt, & minima tantum pars perficitur. *Ex vita Cardinalis de Berulle Libro primo.*

Sanctus hic fugiebat Ecclesiasticas dignitates, quoniam ut plurimum magnis periculis septæ sunt.

Si Sanctus N. fugiebat humilitate sua oitorem bonorum: non huic tantum virtuti accepta referenda est tota hujus contemptus gloria; quippe generosum hoc se se in abjectione continendi consilium duabus aliis rationibus innitebatur; quarum prima timor erat pereundi, & cognitio, quam tenebat dignitates omnes etiam Ecclesiasticas gravissimis conjunctas esse periculis, & quo sanctiores sunt per se, eo magis metuendum esse possidentibus illas, ne sanctitatem suam indiscrimen adducant. Dicebat, Jesum Christum præcipere, ut qui per auctoritatem sunt omnium primi, humilitate sint omnium novissimi, & dignitatem a persona sejungentes, caveant ne sibi vindicent magnitudinem, quæ ad dignitatem tantummodo pertinet. *Idem.*

Sanctus hic Ecclesiasticus singularem habebat ... [illegible]

Deus, ut S. Paulus Apostolus loquitur, erat in hoc J. C. Ministro, sibi Mundum, & peccatores reconcilians. Docebat imperitos, confirmabat infirmos, pacabat animas perturbatas, molliebat eos, quorum corda erant indurata; avellebat

eos,

fessionibus gratiam, ut qui apud illum confiterentur non mediocrem fructum perciperent.

eos qui mundo inhærebant, & quidquid illis diceret, verba ejus, ut plurimum, in mentes eorum penetrabant, quemadmodum proficiscebantur ex spiritu ipsius inflammata, & ardentia. Potissimum vero validissima habebat verba, ut aperiret quanti momenti sit, non pati, ut quis trahatur communibus imperfectionibus suis, postquam insignibus gratiis cumulatus fuerit a Deo; & ne quis contaminet Salvatorem, & Sabbatum Domini polluens animam, in qua ille semel quieverat. Loquebatur ad singulos juxta captum eorum, & omnibus omnia se se præbebat, ut Jesum Christus esset in omnibus omnia. Sæpe se se attollebat ad Deum pro pœnitentibus suis tanto zelo, ut simul illos secum attolleret, & similis aquilæ pullos suos volare edocenti circum illos volabat. Imponebat illos alis suis, & ut ita dicam super humeros accipiens, eos in cælum usque rapiebat. Id præsertim ei erat curæ, ut ab illis Contritionis actus eliceret, ut eos a veteri homine avulsos, novo adnecteret. Volebat ut se sibimet eripientes, se totos Deo mancipparent; ut in se morerentur, in illo victuri; & sanctum odium, quod peccator concipiebat in se, principium esset amoris perfecti pro Filio Dei. Ita licet nihil sit Naturæ gravius, atque acerbius, quam anceps hic gladius, qui separat hominem a se ipso, & dividit animam a spiritu, vulnera tamen mirum in modum leniebantur oblectatione recentis affectus, quem illis in Deum inspirabat. Evellebat cor sine sensu, ac mortem amori proprio inferebat sine dolore, quoniam illum alterius amoris jaculis confodiebat. *Ex vita Cardinalis de Berulle Lib. 1.*

Sacerdos tenetur orare pro Populo & illi Domini gratias promereri.

Tenetur Sacerdos Domini gratias non solum sibi, sed etiam populo promereri. Quid est Sacerdos? Homo est, qui per statum, & conditionem suam debet semper presto esse, loquatur pro populo. Si Deus iratus est, Sacerdotis est illum mulcere. Si populus eget auxilio, Sacerdotis est illud flagitare: Sacerdotes sunt Mediatores inter Deum, & populum. Quomodo vero amplissimo, & maxime necessario hoc munere perfungentur, nisi preces obtulerint Deo, quæ exaudiri mereantur? Sæpe mementote Sacerdotes Domini muneris, quod vobis impositum est loquendi apud Deum pro populo. Sanctus quidam Propheta asserit, cum Deus irritatus est contra populum suum, Sacerdotum officium esse se se *prosternere, plorare, clamare*, (*Joel.* 11.) & humiliter veniam precari pro populo ingrato, & rebelli adversus Dominum suum. Munus hoc adeo necessarium est, ut alius Propheta affirmet, si illud obire neglexerit Sacerdos, Deum hoc illi exprobraturum. Quid?, inquiet illis, (*Ezech.* 13.) Ministri indigni, & prævaricatores, expectabam a vobis, ut vosmet objiceretis inter me, & populum meum, neque hoc fecisti: credebam vos similes futuros mœnibus præaltis, & fortibus, quæ ab hostium incursu populum tuentur, & nihil fecistis eorum, quæ vos facturos sperabam. Verba terribilia, & quæ palam ostendunt grave illud onus, quod Sacerdotibus impositum est. *Lambert in Sermonibus de vita Ecclesiastica. Tom. 2.*

Ecclesia Sacerdotibus præscribit modum orandi pro populo.

Ecclesia huic muneri intenta officia sua ita disposuit, ut Sacerdotes sæpe cum Deo loquantur pro populo. Ingerit in os eorum eximia verba, quibus a Deo misericordiam petunt pro populo, & in quibus Deum deprecantur, ut peccata populi obliviscatur. Hæc omnia satis ostendunt, quanti Sacerdotum intersit sæpe preces effundere; quanti referat illos placere Deo, ubi eidem sua nuncupant vota. Hæc omnia palam ostendunt, officii recitationem eximium esse medium ad explendam obligationem, quam contrahit Sacerdos, ubi Mediator constitutus est Deum inter, & populum. Sacerdotes Domini, attente orate, quia hæc prima est conditio, ut in oratione placeatis Deo. Sacerdotes Domini, novos adhuc conatus exerite, considerantes onus, quod geritis, cum arcta adeo necessitate fovere teneamini precibus, & bonis operibus vestris sanctam unionem, quæ esse debet Deum inter, & populum. *Idem.*

Prima dispositio, quâ Deus exigit ab Ecclesiastico est castitas.

Prima ex illis dispositionibus, in quibus Dei Filius adveniens invenire cupit Ecclesiasticum, est castitas sine macula, & sine labe. Cingulum quo jubet renes nostros præcingi, S. Gregorius ait, est figura salutaris, & constantis hujus violentiæ, quam inferre debemus carni ad compescendos omnes inordinatos motus illius, ad minimos etiam impetus ejusdem cohibendos. Hoc Salvatoris imperium generatim ad omnes homines pertinet: sed potissimum ad Aræ Ministros, & eos omnes, qui frequentius, & propius accedunt ad illum. Docet Scriptura Deum zelotem esse sanctitatis Templi, & Altaris, ubi ipsi sacrificia offeruntur. Sacerdos non ne & ipse est hoc Templum, & Altare? Non ne in manibus ejus immolatur, & in ejus corde consumitur purissima victima? Quænam igitur esse debet puritas harum manuum, & sanctitas hujus cordis? Religiosa usque ad scrupulum puritas, quam Dominus olim a Sacerdotibus, & Levitis exigebat, umbra tantum erat illius, quam hodie requirit a nobis. Nostra tantum illam superare debet, quantum veritas figuram. Maria licet purissima, nimis pura non erat pro ministerio, ad quod evehebatur. Nostrum vero neque minus sanctum est, neque terribile minus illo: nostra igitur puritas illius puritatem æquare deberet. De his principiis apud omnes constat, sed hinc ea quæ debemus, inferimus? Sancte Spiritus ea nobis tuis luminibus explica. *Ex Christiana morum disciplina Patris la Neuville. Tom. 4.*

Puritati accedere oportet bonorum operum praxis, sine qua fit inutilis.

Puritas est dispositio necessaria, sed sola non est; addenda est praxis bonorum operum, quæ S. Gregorius ait, per *ardentes lampades* significantur. Castitas æque ac fides, inutilis est cum sejuncta est ab operibus sanctificantibus. Virgines fatuæ erant puræ, sed lampades earum erant extinctæ; quod satis fuit, ut a Sponso excluderentur. Non igitur satis est, manus nostras puras esse; laboriosas, & ad agendum paratas esse decet. Væ illi, qui satis esse putans cor suum a corruptione præservasse, audet *fatuarum Virginum* exemplo indulgere somno, otio, inertiæ. Convivalis aula illi in æternum obstruetur. Arguamus igitur cum Patribus, castitatem sine aliis virtutibus parum esse, licet sine illa in Christiano neque virtus, neque meritum possit inveniri. Quodnam meditationis argumentum, quod documentum pro omni ætate, sexu, statu! Ecclesiasticus sobrius, ac temperans est; incessanter in vinea Domini operatur, zelum habet pro salute fratrum suorum, large effundit eleemosynas suas in sinum pauperum; sed in sinu suo aliquas retinet sordes? omnia illius opera interierunt. E contra religiose custodit cor suum ab omnibus sordibus vacuum: sed nulla in eo Deus invenit opera bona? jam in servorum inutilium ordinem rejiciendus est, & in æternas tenebras conjiciendus. *Ex libro cui titulus; Moralis Christiana Patris la Neuville. Tom. 4.*

Ecclesiasticos qui habet spiritû J.C. semper mundi conventus evitat.

Jesu Christi Minister, qui repletus est spiritu status sui, non invenitur crebro in Mundi conventibus. Libenter invisit pauperes, afflictos, ægrotos, & raro videtur præ foribus Principum, atque Optimatum. Eo pergit, cum necessitas, vel zelus gloriæ Dei adducunt illum; nunquam vero ob animi voluptatem, studium, vanitatem; neque ut in partem accedat inanium solatiorum, vel ut eorum gratiam, favoremque aucupetur. Hæc morum disciplina sola non est regula, quam ex hoc Evangelio haurire debetis per occasionem convivii, cui Dei Filius interesse dignatus est apud Pharisæum; mementote divini illius convivii, quod hodierna die vobis præparat in domo sua, ad quod vos invitat. Accurate vosmet disponite, honorem hunc tanti facite, quanti faciendus est; contendite, ut quam sæpissime eodem dignos vosmet præbeatis. Pharisæi ideo Salvatorem cogerunt cum illis manducare, ut illi necterent insidias. Religiosus, & Sacerdos vulgo, & sine temeritate suspicari potest, parem intentionem in laicis illum invitantibus, ut voluptuariis illorum cœtibus intersit. Quamcumque sollicitudinem illi vobis ostentent, semper vobismetipsis cavete, neque existimetis, homines, qui statum nostrum profitentur, posse aliquid conferre ad eorum lætitiam. Scitote vos ab illis eodem ferme oculo respici, quo Jesus a Pharisæis spectabatur. Vos propius censoria trutina scrutabuntur, & fortasse etiam improbe notabunt. Difficile est, ut coram illis omnem servetis modestiam, omnem gravitatem, quæ statum vestrum decet, quin illis graves sitis; sed si vel tantillum a vestro charactere aberrabitis, contemptus eorum pretium erit vestri erga illos obsequii. Quomodonam Jerusalem particeps fieri potest festivitatum Babylonis? Quantum profana illius gaudia pariunt amaritudinis vero Israelitæ! *Ex eodem Tom. 4.*

Quibus se se objiciunt periculis illi, qui vel consanguineis, eorumque amicis beneficia procurant.

Sanctus hic Ecclesiasticus non imitabatur aliorum exemplum, qui consanguineis, amicisque beneficia procurant. Postulas pro consanguineo, amico aliquod beneficium; agnoscis ne tu illius qualitates, talenta, virtutes? Scisne quid sit status Ecclesiasticus? Nunquid calles illius officia, & conditiones, quæ requiruntur ad illa recte, & rite obeunda? Scisne Deum abs te rationem expetiturum vitæ hujus hominis, qui debet sollicitationibus tuis locum, quem tenet in Ecclesia? Utique illius talenta cognoscis, & nosti illi deesse ea, quæ sufficere valeant; virtutem esse mediocrem, captum non satis magnum; illum neque docendo, neque ædificando parem esse. Trahitur ille carnalibus caussis, & minus te afficit salus animarum, quam cæca cupiditas provehendi consanguineum, vel amicum? Quot congeris crimina? quandoquidem constat, omnem hominem, qui quomodocumque contulerit ad indigni electionem, participem fieri peccatorum, quæ indignus committit in exercitatione sui ministerii. *Lambert in Anno Evangelico. Tom. 6.*

Ejusdem argumenti.

Fatentur quidem, eos, qui Ecclesiasticum statum ingressi, vitam sanctam minime vixerint, gravissimis obstringi criminibus; sed negligunt scelus patratum ab illis, a quibus implicantur in hoc statu ad quem vocari non sunt. Nihilominus hæ duæ veritates inter se arctissimis vinculis cohærent. Homo hic scandalo est; tu autem te putas innocuum licet ille per electionem tuam, sollicitationes, ambitum ad hoc munus fuerit evectus. Scito, illum nullum crimen committere, quod non recidat in te, & quod tibi imputandum non sit. Secundum hæc principia conscientiam suam debent excutere illi, qui collatione beneficiorum non alium canonem sequuntur, nisi libidinem, & cupiditatem suam; illi qui suis affectibus præventi, citra examen morum affinium, vel amicorum suorum ardenter requirunt beneficia pro indignis; illi, qui auctoritate sua, & inconsulto Deo, volunt filios suos Ecclesiasticum statum amplecti; illi, qui filios onerant beneficiis, quin cogitent ea tot esse vincula, quibus retinentur in eo statu, qui illos non decet, & in quo fortasse postea quam alios plures perdiderint, interibunt. *Annus Evangelicus Lambert, Tom. 6.*

Sancti hujus Ecclesiastici Exemplum confundit ministros hujus temporis, qui se ...

Heu! cur mihi non licet ad tanti hujus exempli conspectum rubore suffundere tot indignos Ministros, qui Sacerdotio se immiscent non ullius vocationis illecebra, sed ob caussas carnis, & sanguinis, ob humanas, politicasque rationes, & solam ambitionem, & vanitatem? Consilium hoc suscipitur,

ut-

... non vocari.

ut extra domum collabentem invenire perfugium possit, ut adversantibus solatium quæratur, ut honestum otium foveatur sub specioso prætextu conditionis, quæ assumitur, & sub habitu sacro vita prorsus profana ducatur. Cælum, ac terra sus deque movetur, ut in iis, quæ ad honorem, ac utilitatem pertinent, sibi consulatur, sed nihil intentatum relinquitur, ut abiiciatur sarcina, & onus, quo gravamur. Hoc non accidit Sancto N. qui non nisi trepidans ingreditur in officium ministerii sui; & licet ille se se non immiscuerit in illud, sed singulari divinæ Providentiæ jussu fuerit vocatus; jugi timore agitatur, videas se sublatum ad sublime hoc ministerium, quo sibi Dominici gregis cura demandatur. *In Specimine Orationum Panegyricarum pro festo die S. Joseph.*

Quid faciendo Ecclesiastico, ut se præparet ministerio cui destinatus est.

Vir sacro destinatus ministerio, ad illud serio, & constanti studio se præparare debet, sed laborem hunc lenire debet, eumque sanctificare rectitudine intentionis suæ; debet scientias amare, non propter ipsas, sed propter gloriam, quam Domino possunt procurare. Vetus est ars pseudo doctorum simplicem popellum impellere, ut se se disputationibus de Religione commisceat. Veritas tua, Domine, laico non eget suffragio, cum auctoritate non residet nisi in sacris Ministrorum tuorum labiis, quorum est Oracula tua pronuntiare. Ceterorum Fidelium pars humilitas est, & submissio. *Moralis Novi Testamenti Patris la Neuville.*

Ecclesiasticus esse debet vir orationis, si vult aliis inspirare sensus pietatis.

Jesus nunquam fere visus est Judæorum populo dignior reverentia, & admiratione, quam cum viderunt illum de Thabor descendere. Dei famulus qui cum Ipso habet intimas, peculiares, ferventesque communicationes, ut plurimum facile inspirat aliis sensus, quibus ipse primum repletus fuit in Monte Sancto. Vultis ne reverentiam conciliare ministerio vestro, & robur addere verbis vestris? Estote viri orationis: per frequens Domini commercium æque ac Moyses adquiretis hunc auctoritatis habitum adeo necessarium ad animos permovendos, gravem hunc sanctitatis characterem adeo aptum ad animos conciliandos: hæc exteriora gratiarum genera non cedunt in gloriam eorum, qui illa recipiunt, sed in honorem eadem concedentis. Si ergo voluerit Omnipotens illa vobis conferre, ne illis utamini, nisi ut prævaricatores magis, magisque contremiscant. Aliter uti idem est, ac prævaricari. Dignare Domine hoc a me prorsus avertere. *Idem.*

Virtutes Ecclesiastico necessariæ.

Si Caritas fraterna, patientia, lenitas sunt virtutes, quarum praxis generatim Christianis omnibus præscriptæ sunt, quam necessariæ videntur esse in Ecclesiastico, qui adeo frequenter vescitur carnibus Agni, qui figura, & prototypus est Christianæ mansuetudinis? Panis hic Ecclesiasticus, qui, S. Augustino teste, symbolum est perfectissimum unionis cordium, nunquid potest non mutari in mortale virus in anima, quæ ex felle, & amaritudine coaluit? Serio igitur vosmet colligite: conamini detegere, simulque exhaurire fontes dissensionis, iracundiæ, acrimoniæ. Pax cum fratribus vestris dispositio est ad J. Christum recipiendum non minus necessaria, quam pax cum ipso Deo. *P. la Neuville, Tom. 4. Moralis novi Testamenti.*

PRO COMMUNI SANCTORUM,

Confessorum, qui se Sanctificarunt in Statu Religioso, Abbatum, Institutorum Ordinis &c.

M O N I T U M.

Trecenti, vel quadringenti sunt anni, ex quo Ecclesia in Sanctorum Album tantum Religiosorum sexus utriusque numerum retulit, ut delevisse videatur memoriam eorum, qui præcesserunt: quorum multitudo tanta est, ut in solo S. Benedicti Ordine numerus fere infinitus recenseatur, eo usque, ut necesse fuerit, ab aliorum Canonizatione cessare. Quapropter non est, cur nobis probandum sit, quod Sancti Patres scripserunt pro Religiosis generatim; videlicet hanc electam esse partem hereditatis Filii Dei, in quam ille plures effuderat benedictiones, & cui plura ad adquirendam sanctitatem contulerat adjumenta: ita illi peculiarem habent necessitatem ad altiorem perfectionis gradum contendendi, præcepta, & Consilia Evangelica observanter.

In hac autem Sanctorum Multitudine, qui in Ordine quisque suo, & in regionibus aliquot satis cogniti sunt, sed in aliis parum noti, fieri potest, ut nihil suppetat dicendum de horum quopiam, de quo tamen elogium habendum est, nisi de observantia exacta, regulari, & constanti regularum communitatis Religiosæ, quæ cum per se Sanctæ sint, consequenter eos sanctificarunt, qui religiosius illas observarunt, eosque deinceps ad tantum perfectionis apicem elevarunt, ut digni fuerint, qui in Sanctorum catalogo adscriberentur.

PRO COMMUNI SANCTORUM CONFESSORUM,

qui semet sanctificarunt in Statu Religioso, Abbatum, Institutorum Ordinis &c.

Status Religiosus est status perfectionis.

NEmo unus ignorat, Statum Religiosum statum esse perfectionis, non quidem adquisitæ, sed adquirendæ; & sicut opera naturæ nihil perfectum habent sine artis subsidio, quæ expolit, & perficit illa; ita virtus sua habet principia, suos progressus, & præceptis, ac regulis indiget, quæ viam monstrent, & ad altiorem perfectionis gradum attollant. At si vultis scire, quænam sit hæc sanctitas, in qua sublimis hæc virtus sita est, & quænam via sit ad eam perveniendi; iterum dico, Deum ipsum eam connotasse omnibus Religiosis Ordinibus cuilibet in regulis suis, quia dubitari nequit, quominus cælitus fuerint inspiratæ eorum Institutoribus, quos ideo replevit spiritu suo, suisque luminibus illustravit, ut ostenderent viam, per quam ambulare debebant illi omnes, qui eosdem erant secuturi. Hoc in dubium vocari non potest; quandoquidem tenet S. Thomas leges etiam politicas, ubi justæ sint, & institutæ ad servandum rectum ordinem ditionis alicujus, esse divinæ, æternæque legis quamdam emanationem, & Deum quodammodo reflectere suam auctoritatem, atque sapientiam in illos, quos constituit Legislatores. Quamobrem S. Paulus ait, omnem potestatem esse a Deo; ex quo argumentatur idem Apostolus: ergo illorum præcepta recipienda esse, eisque tanquam ipsi Deo esse parendum. Sed hoc potiori jure, majorique cum certitudine dici potest de his legibus adeo sanctis, atque perfectis, quarum finis est sanctitas ipsa, videlicet de regulis cujuslibet Ordinis Religiosi propriis, quæ quidem variæ sunt; quippe voluit Deus multiplices esse vias, quibus ad hanc beatitudinem perveniremus, sed omnes certas, tutasque esse, ut illos qui eas sequerentur ad status sui perfectionem adducerent; & quæ vocari possent idea, & mensura hujus perfectionis, quam ab illis exigit; ita ut sicut homo vere hominis vitam ducit, cum sequitur lumina rectæ rationis, & vere Christiani, cum Dei mundata servat, & sequitur Evangelii dogmata, secundum quæ vitam suam debet instituere; similiter Religiosus perfectus sit, & status sui munera adimpleat, cum ad unguem suas Regulas servat, & vota. *Auctor Sermonum in omnia argumenta, &c.*

Quæcumque opera bona Religiosus facere queat, Deum præsertim quæris ut sint regulæ conformes.

Licet Religiosus omnia bona opera faceret, quæ zelus ardens illi fundere potest; licet omnes excogitabiles austeritates exerceret; licet dies noctesque in jugi, ferventique O. tione traduceret; si hæc omnia minime fuerint regulæ suæ conformia, minime sunt in ordine officiorum ejus; neque hoc exigit ab illo Deus: cum e contra vulgatiora, & communiora opera Deo non placere non possint, quia in illis Dei voluntatem adimplet. Et ecce, quid parere debeat gaudium, consolationem, & pacem cordis ipsius; hæc nempe certitudo, qua scit se esse in eo statu, in quo illum vult Deus, & se facere omnia, quæ placent Deo. Hoc hujus nomine Regius Propheta pollicetur: *Pax multa diligentibus legem tuam.* (*Psal.* 118.) Alioquin semper anceps, incertusque essem, utrum opera mea Deo essent accepta, & utrum oculo benigno me supremus rerum Dominus intueretur. Sed nihil jam est, quod mihi figat crucem: omnes actiones meæ, gressus, officia singillatim in regula connotata sunt, qua doceor singularum rerum tempus, locum, diuturnitatem, omnesque circumstantias. Regula præscribit, quibus vestimentis induendus sum, quibus cibis utendum, quo in loco habitandum; imperat quandonam mihi loquendum, quando tacendum, qua hora preces fundendæ, labori vacandum, quieti indulgendum: & per singula erudit quomodo in omnibus memet gerere debeam. Mihi igitur in id est incumbendum, ut rite illam observem; & jam ex hac parte pacem consecutus sum; jam scio quid a me velit Deus; sum in hac recta via, per quam justus ad editissimum sanctitatis gradum adducit. Hæc enim regula, quæ mihi monstrat viam, mensura est, idea, & exemplar, quod mihi proponendum est: ita ut sicuti opus perfectum est, cum secundum omnes artis regulas elaboratum est; ita de Religioso viro fideliter observante regulas, & ideam perfectionis ad quam vocatur a Deo, replente, dicere possim, eum talem esse, qualem vult Deus; hæc in re tandem judicatum iri a Domino, qui constituet gloriæ mensuram, & præmium, quod meritus fuerit; non autem secundum magna opera, quæ fecerit, neque secundum magnifica officia, quæ exercuerit, neque secun-

cundum numerum animarum, quas converterit, neque demum secundum magnos labores, quos hauserit, nisi hi conformes fuerint regulis suis, quæ primæ sunt ejus officia, & veræ obligationes. *Idem.*

Regulæ non solum certissima sunt Religioso media ad vota servanda, sed statuunt etiam quomodo servanda sint.

At enim, inquiet fortasse quispiam, cum vota sint in Religione maxime necessaria, Religiosum illis potissimum curam præcipuam impendere debere, & ex illis salutem ac perfectionem ejus pendere. Sed hoc est id confirmare quod dixi; nam præterquam quod regulæ certissima sunt media ad vota integerrime servanda; modum etiam determinant; docent, quo usque extendenda sint, & illa accommodant singillatim cuilibet Ordini Religioso, quemadmodum S. Bernardus animadvertit: *Qui profitetur, spondet obedientiam, non omnimodam, sed determinate secundum regulam.* Quo posito dicere peculiariter potestis de illis, quas gloriosus Institutor vobis præscripsit, eas simul esse ideam altissimæ perfectionis, æque ac medium ad eam perveniendi propter admirabilia placita, quæ complectuntur, & eas res, quas præcipiunt, quæ ad maximam sui abnegationem, ad cæcam usque obedientiam, ad summam rebus in omnibus mortificationem, ad virtutes omnes in sublimi gradu exercendas procedunt. Itaque regulæ vestræ non solum sunt vobis via recta, per quam vos Deus ad perfectionem adducit; sed via illa admirabilis, de qua loquitur Sapiens; *Deduxit illos in via mirabili.* (Sap. 10.) Quia nulla via tutior, breviorque est, per quam citius, ac tutius perveniatur ad Sanctitatem. Verum igitur est vos nihil melius, sanctius, atque perfectius efficere posse, quam ad unguem servare regulas vestras, quibus continetur quidquid ex vobis Deus potest exigere. *Idem.*

Qua in re consistat obligatio qua Religiosi tenentur præ ceteris ad sanctitatem contendere.

Quandoquidem S. Thomas, aliique Doctores cum illo docent, Religiosum status sui teneri ad perfectionem contendere, quæritur, utrum illi qui manent in mundo, eadem obligatione teneantur; quoniam Dei Filius omnibus, cujuscumque tandem status, & conditionis illi sint, ait: *Estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est.* Respondere potest utrumque attendendum esse, ut proprium status sui perfectionem assequatur; sed in Christianismo duplex esse perfectionis genus, quorum alterutrum suos habet gradus, alterum quidem ad eos spectat, qui in mundo vivunt, & quod in eo situm est, accurate observent præceptum: alterum vero, quod a Religiosis exigitur, ut videlicet præcepta cum consiliis observent; & ita primi perfecti esse debent priori modo, & semper contendere, ut in dies progrediantur; secundi vero præceptis consiliorum observantiam adjiciant; quoniam hæc illa perfectio est, quam se secuturos professi sunt. Cum autem ista perfectio in Christianismo sit ceterarum maxima, cum dicimus Religiosis ad perfectionem esse contendendum, intelligimus de altissima status sui, juxta regulam D. Thomæ, attribuendi speciei excellentissimæ nomen, quod omnibus est commune. *Auctor Recens.*

Ad quid Religiosus teneatur, ut ea adimpleat, quæ in hac re debet.

Quemadmodum Religiosus per statum suum tenetur ad perfectionem caritatis, intimæque cum Deo unionis contendere, quæritur quibus mediis ad finem hunc debeat pervenire? & cum S. Thoma Doctores respondent, per vota, regulasque suas. Hæc media sunt illi necessario utenda, ut ad hunc finem perveniat, & debet velle perfectum esse, & per hanc viam ad terminum hunc anhelare. Qui in se si defit, sibi persuadere debet, se peccare; quod si quæratur quodnam peccatum sit, & in quo sit positum; inquiunt Theologi esse mortale, si Religioso mens non est ad hunc statum sui perfectionem perveniendi, neque viam ingreditur, qua illuc assequatur; nam licet re ipsa perfectus esse non teneatur; tenetur tamen non habere oppositam voluntatem, & sese non prodere perfectionis inimicum. Peccatum vero veniale tantum est, si Religioso vere mens est ad Religiosam perfectionem contendendi ea adimpleat omnia, quæ secum ferunt obligationem mortalis peccati, sed per quamdam ignaviam, & negligentiam spiritus nolenti tantum laborem subire, quantus ad sui perfectionem sequiritur, secluso tamen formali contemptu. *Idem.*

Privilegia, quibus gaudent Religiosi, ut se ad eminentem perfectionem attollant.

Docet S. Thomas per tria vota, quæ Religiosus elicit; hunc pro virili parte fugere peccatum, & occasiones quæ in illud possent adducere, namque ut idem S. Doctor animadvertit, ille procul abest a desiderandis, vel usurpandis alienis bonis qui ne sua quidem servare vult; neque ita facile illicitas consectatur voluptates, qui a legitimis quoque abstinere decrevit; neque audet voluntatem suam divinæ antefcire, quandoquidem propter Dei amorem vovit se voluntatem suam hominis voluntati subjecturum. Per hæc eadem vota se in beata necessitate constituit serviendi Deo, ideoque æterna felicitate gaudendi; sibique imponit ineluctabilem necessitatem exercendi virtutes, seu Theologales, seu Morales, pœnitentiam, caritatem erga proximum, humilitatem, sensuum, & cupiditatum mortificationem, & ea omnia, quæ fidelem possunt ad eminentem sanctitatem attollere. *Auctor Recens.*

Per religiosam professionem continetur remissio omnium peccatorum pœnarumque in sæculo.

Inter Religiosi status, quem amplectimur privilegia, omnes post S. Thomam Doctores asserunt ingressum Religionis alterum esse Baptismum, qui remittit peccata in sæculo commissa non solum per viam Indulgentiæ, sed etiam per viam meriti; continet enim actum, cujus pretium satis æstimari non potest. Hanc rationem afferunt Theologi; quia hæc indulgentia, & remissio non procedit ex concessione a Summo data Pontifice, quæ plures requirit conditiones, quæ non semper inveniuntur in illis, quibus conceduntur Indulgentiæ. Sed ex ipsa natura actionis, quæ fit, quæ talis est, ut omni tempore, omni in loco, & in omni personarum genere eundem pariat effectum. Hoc innititur auctoritati Sancti Hieronymi, qui ratione convictus ait, hac in re vitæ Religiosæ professionem non admodum a Baptismo differre. Et S. Bernardus, cui non minus persuasum est de hac veritate, duas alias rationes affert, primam propter magnam pœnitentiam, cui nosmet subjicimus, & quam secum gerit hæc actio; alteram vero propter excellentiam vitæ spiritualis, quam ingredimur. *Idem.*

Religiosa vita species est Martyrii.

Quod præstantius, ac nobilius in Religioso statu invenitur, est hæc omnimoda traditio sui ipsius in manibus Dei per tria vota, quæ nuncupantur; quæ quidem actio est adeo excellens, & heroica, ut Sancti comparent hunc statum cum statu Martyrii. Et sane hoc est juge martyrium, quod quidem, S. Bernardus ait, minus horroris habet, quam illud, quo cruciatibus membra torquentur, sed quod est ipsa diuturnitate molestius; illud enim, quod Tyranni fidelibus inferebant, unico ensis ictu terminabatur, sed illud Religiosorum non uno ictu perficitur; prolixum est martyrium, quod quotidie innovatur in nobis, modo per superbiæ nostræ abjectionem, modo per nostræ voluntatis & nostrorum luminum exinanitionem, ita ut cum Psalmista dicere valeamus: *Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves occisionis* (Psal. 43.) Tamen nostra submissio hoc in statu talis esse debet, ut sicut Martyres sibi non eligebant supplicii, mortisque genus, & semper erant parati ad illud recipiendum, quod sibi inferebatur: ita Religiosus semper esse debet paratus subeundis mortificationibus, quæ sibi inferuntur. *Idem.*

Dolores illorum qui, in statu Religioso non se sanctificaverant.

Fides, & fortasse ratio sola nonnumquam satis est ad omnes invidiæ motus cohibendos. Homo, qui solide Christianus est, aut vere Philosophus, videt sæpe summa cum animi tranquillitate prælationes quæ conceduntur non sine detrimento suo competitoribus, quos contemnit; sed quis poterit consolari hunc Cœnobitam, hunc Solitarium, qui hic in terris acceperant primitias spiritus, & pretiosa gloriæ cælestis pignora, cum justitiæ corona, cujus se certos esse opinabantur, repente evanescere alteri concedenda? Primum tenuerant locum in domo Dei; nonnisi novissimum in Regno illius obtinebunt; fortassis etiam inde penitus prohibebuntur, & cogentur locos suos cedere Laicis, quos erudierant, impudicis mulieribus, quas converterant, publicis peccatoribus, quos in Cælum perduxerant, quo ipsi nunquam ingredientur. O Deus, quomodo non exprimi, vel intelligi poterunt gemitus, dolores, querimoniæ horum prævaricatorum ad conspectum gravissimæ hujus prælationis? *Ex libro cui titulus: Moralis Novi Testamenti P. le Nouvelle. Tom. 1.*

Religiosus suo officio non fungitur, nisi regulas Religionis observat.

Constat, regulas Religiosorum veram esse viam, quam Deus ipse illis indigitavit, ut ad veram perfectionem perveniant: quandoquidem per illas his suam voluntatem aperuit. Igitur errare, est aliam viam sequi, & illusio mera est sinere oculos suos perstringi actionibus nitentibus, præclare gestis rebus pro gloria Dei, nihil a nobis tale petentis, per austeritates, & virtutes, quæ status nostri non sunt; nam quod in se bonum est, & quod etiam est optimum, sanctissimum, & gloriosissimum, ubi juxta ordinem fiat, tale amplius non est, cum ab ordine recedit; vel saltem non est aliud, quam bonum arbitrarium, de quo dici potest, quod Sanctus Augustinus ait de virtutibus infidelium: *Magni passus, sed extra viam.* Magna sunt opera, magni conatus, sed qui minime prosunt, quia sunt extra viam. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Ejusdem argumenti.

Spiritus Dei inspirare nequit zelum huic, & illi suadere, ut ea faciat, quæ regulis prohibentur; & prolixis his precibus vacet, quæ illum a munere suo obeundo prorsus avertant; ut extra ordinem se impliceet austeritatibus quibus sibi crucem figit, ut sibi benevertat opus, in quo agi putat de gloria Dei. Non ita Dei Spiritus suadere nequit hæc negotia, quibus se immiscet sub colore caritatis, & cetera, in quibus regula non observatur, ac de iis illud dicendum est, quod olim Deus respondit populo suo conquerenti, quod ille rationem non habuisset jejuniorum, & mortificationum suarum. *In jejuniis vestris reperitur voluntas vestra* (Is. 58.) Vestram, non Dei voluntatem facitis, pro vobis, non pro illo laboratis. Hæ igitur actiones sunt a regula abnormes; bona sunt opera, meritis carentia, zelus & caritas Pharisaica, quæ sua deserit munera, & officia, ut ad arbitrium agat, quærens fortasse occasiones semet liberandi ab ea cruce, quam illius ingenio studiisque regula figit. Ita inanem sanctitatis, & perfectionis conceptum astruis tibi, qui illum constituis in aliis actionibus, quam in iis, quas regula perscribit. In hoc enim sita est mortificatio, vera sui ipsius abnegatio, vera violentia, quam quisque sibi debet inferre; ita ut licet alioquin fierent prodigia, totus converteretur orbis, & fieret totus ille fructus, quem magnus quidem zelus, sed inordinatus, & ex adhæsione proprii sensus procedens, suaderet, hæc omnia essent nauci facienda. Cum enim de virtute agitur, hoc inelucTabile principium est, primum ea esse facienda quæ sunt de necessitate, antequam de illis cogitetur, quæ sunt supererogationis; primum ea esse adimplenda, quæ præcepti sunt, & non ea, quæ consilii; quippe hic ordo est a Deo constitutus. Igitur cum vota, regulæ, observantiæ prima sint officia nostra post præcepta, quæ nobis sunt cum reliquis Christianis communia, non licet nobis has obligationes pro aliis omittere, quæ

quæ sui cuique fuadet illusio, & ex ea cura, qua primis hisce muneribus Religiosus fuerit perfunctus, judicium feremus de illius sanctitate, & virtute. Hoc igitur medium est ad obtinendam cordis tranquillitatem, quæ in ordine sita est, & oritur ex certitudine, qua intelligimus nos esse in eo statu, in quo nos vult Deus, & hujus voluntatem a nobis fideliter adimpleri, *Pax multa diligentibus legem tuam*, (*Psal.* 118.) *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Regula vestra Religiosorum opus est Christi.

Nihil aptius potest vobis accuratam, atque constantem regularum vestrarum observantiam persuadere, quam cogitare has regulas opus esse Jesu Christi, qui illas quodammodo dictavit, & quarum primus est auctor. Namque per illius auctoritatem, & in ipsius nomine omnes Legislatores leges suas tulerunt. Hic ipse est qui curam gessit peculiariter inspirandi Institutori vestro eas, quæ vobis hodie sunt observandæ; illæ continent mandata, & voluntates Dei de vobis; hæ sunt compendium, & epilogus omnium præceptorum, omniumque Evangelicorum consiliorum. Quanti ergo a vobis faciendæ sunt istæ regulæ? Sed illud attendite, æstimationem natura sua ad amorem, amorem vero ad praxim perducere. Velle igitur arbitrari regulas plurimi fieri, & amari, & nihilominus illas haud ægre violare, eas in omnibus occasionibus transgredi, hoc est illas odisse: & nemo non fatetur, contemptum, & odium regularum idem crimen esse. Punctum hoc omnem attentionem vestram desiderat, & debet fortasse non levem curam vobis injicere. Nonne vos ipsi fatemini vocationem vestram esse a Deo, & vos vocationi vestræ infideles esse non posse, quin salutem vestram in discrimen adducatis? Sed quam aliam fidelitatem exigere a vobis potest, quam diligentiam in servandis status vestri regulis, in obeundis officiis omnibus professionis, cui vosmet mancipastis? Haud ita sane; non aliud sibi proponere potuit; hæc tota est servitus, quam illi præstare potestis: Jesus Christus non aliter suam exercet auctoritatem, atque imperium in Religiosas animas, quas a mundo secrevit, ut S. Bernardo teste, sibi quoddam veluti regnum seorsim componeret, in quo dominari vult absolute per regulas, ac necessaria statuta, quæ ille constituit. Qua igitur obedientia, qua fide respondeatis oportet huic gratiæ Salvatoris, qui adeo gloriose vos a ceteris mortalibus segregavit? *Vos enim estis genus electum, regale sacerdotium, gens Sancta, populus acquisitionis.* Aliquam ex his regulis consulto violare nonne, est Domini jugum excutere, vel illud nimis durum fateri? Assuescite igitur in qualibet regula vestri Legislatoris auctoritatem revereri. Nulla est, cui tanta cura obtemperare non debeatis, quanta si ille adesset, & personaliter imperaret. *Moralis Novi Testamenti Patris de Nonvilliers, Tomo* 1.

Facilius est novos ordines instituere, quam veteres reparare.

Ordinum reformatio adeo difficilis est, ut Pontifices nonnulli censuerint facilius esse novos instituere, quam veteres reparare; ac minus laboris requiri ad novum spiritum effundendum, quam ad suscitandum illum, qui jam perierat. Tamen insignis Sanctus N. caritate succensus consilium iniit restituendi maximum ordinem Ecclesiæ, eumque priorem in statum, fervoremque revocare. Quot illi labores peperit generosum hoc facinus? Quot illi ingredienda fuerunt itinera, quot superandæ difficultates, quot subeunda pericula, ut mortuos suscitaret, vel saltem curaret infirmos, & confortaret homines, qui propter relaxationem præscriptione roboratam misere animos desponderant! Quot illi prælia sustinenda fuerunt, ut cogeret homines regulam recentem accipere, & quot labores illi fuerunt sustinendi, ut antiqua monasteria reformaret, & ædificaret recentia! *P. Senault in Panegyrico S. Theresiæ. Tomo* 3.

Sanctus hic propositus est, quem sequi debet religiosus.

Verum quia satis non est Sanctos colere, nisi ex illorum exemplis proficiamus; liceat mihi omnes percurrenti status, in quibus magnus hic Sanctus vixit, illum in exemplum proponere Religiosis Eremitis, atque fidelibus. Plures traduxit annos in Monasterio; & per diuturnum hoc temporis intervallum non aliam habuit exercitationem, quam castigandi corpus suum, illudque subjiciendi spiritui, spiritum vero Deo. Christianus es, & quatenus Christianus imitari debes Sancti hujus Religiosi pœnitentiam, & omnes curæ tuæ, quoad vivis, esse debent, spiritum tuum Deo subjicere, si vis subjicere corpus spiritui. Sicut peccatum nostrum fuit rebellio; supplicium quoque nostrum rebellio est; sicuti fuimus ipsi ita insolentes, ut per terribilem excessum superbiæ deficeremus a Deo; ita ille nos punit per defectionem carnis nostræ, ac permittit, ut in æternum insolentiæ nostræ opprobrium ancilla rebellet contra dominam, ita ut tota occupatio nostra super terram sit placare Deum subjiciendo illi animam nostram, ut illius gratia domet carnem nostram, eamque spiritui subjiciat. *Idem in Panegyrico S. Malgarii. Tomo* 1.

Religiosi debent imitari Sanctos, qui in ordine suo vixerunt.

Quod Sancti faciunt in Ecclesia pro fidelibus omnibus, id pro vobis facere debent in ordine, quem estis amplexi. Vobis de cælorum vertice dicunt, quod S. Paulus in terra dicebat ad Corinthios: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* (1. *Cor.* 4.) Vobis exhibent, quod fecerunt, dum in hoc mundo versarentur; & potentiores Philosophis, vobis cæleste procurant auxilium: adhuc vobis loquuntur actibus suis, vos bonis operibus suis erudierunt, ut faciatis, quod illi fecerunt, & faciendum docuerunt: *Adérunt illi, qui præbuerunt exemplum, ut præbeant auxilium.* (*Aug. in Psal.* 56.) Ne credatis Sanctos hos vobis inutiles esse excitando vos ad virtutem; facta enim majorem habent ad persuadendum vim, quam verba. *Exemplum efficacius persuadet, & altius se imprimit animis.* (*Senec. ep.* 52.) Quia cum vobis non sunt, non ideo cessant quominus auxilientur vobis: *Adjuvare vos possunt non solum qui sunt, sed & qui fuerunt. Ex eodem Panegyrico.*

Religiosus nihil causari potest ne sequatur exempla eorum, qui in ordine suo sanctificati sunt.

Religiosus ergo imitari debet Sanctos, qui vixerunt, & sanctificati sunt eo in Ordine quem ille amplexus est; quia hæc domestica sunt exemplaria, & per conditionem, exemplumque suum, omnem auferunt prætextum, & excusationem. Si solitudo vobis molesta videtur, invenietis Eremitas inter eos, qui eamdem vobis jucundam efficient; si Oratio apud vos nullas habet illecebras, & si Sponsus recedit, cum ad illum accedit is amorem vestrum probaturus, plures invenietis, qui in ariditatibus illi fideles extiterunt, & illum cedere coegerunt sanctæ perseverantiæ suæ. Si paupertas vobis videtur difficilis, & si ægre reliquitis omnia propter illum, qui omnia reliquit pro vobis; videbitis Sanctos, qui non contenti communibus legibus paupertatis, recentes sibi irrogarunt, neque uti voluerunt iis, quæ vobis Religio permittit. Si passiones, quæ ab austera vita separari nequeunt, ex ore vestro aliquod suspirium eliciunt vel ex oculis lacrimas, Sanctos reperietis, qui suimet ipsorum carnifices fuerunt, & amore acti excogitarunt supplicia, quæ neque sævitia, neque crudelitate Tyrannorum suppliciis cedebant. *Idem in Panegyrico sanctorum Ordinis S. Benedicti.*

J. C. magna promittit præmia iis, qui eum secuti omnia dereliquunt.

Mihi non defutura videtur sanctis aliqua occasio conquerendi de Jesu Christo, si eodem tempore, quo adeo ardua proponit illis præcepta, magna etiam illis non proponeret præmia. Vult enim eos omnia relinquere, ut sequantur se, & profitetur, se pro discipulis non habiturum illos, qui non renuntiaverint omnibus bonis, quæ possident. *Qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* (*Luc.* 14.) Sed statim pollicetur se cum fœnore illa redditurum, daturumque centuplum eorum, quæ quisque reliquerit, & insuper vitam æternam. Vult omnes, qui serviunt illi, oblivioni dare omnes nexus cum carne, & consecrantes ipsi amorem omnem, non amplius amare Patres, Matres, Fratres, Sororesque, ubi de illius cultu agatur, vel gloria. Sed simul promittit, se eorum mercedem futurum, se illis rerum omnium loco futurum, eosque tanquam filios, & fratres amaturum. *Idem in Panegyrico S. Clementis.*

Periculum, ac status infelix Religiosi extra monasterium, & in mundo viventis.

Religiosus extra claustra est tanquam lapis extra centrum, tanquam arbor extra humum; tanquam Adam, & Eva extra Paradisum terrestrem, tanquam corvus extra arcam, fœtidis cadaveribus insidens, tanquam piscis extra aquas ex Sanctorum Antonii, & Bernardi sententia; tanquam ovis extra septa, quæ in periculo est, quod voretur a lupis secundum S. Theodorum Studitam: tanquam avis extra nidum juxta eumdem S. Bernardum; tanquam mortuus extra sepulcrum, qui sua tabe inficit accedentes, uti asserit S. Petrus Venerabilis, & Regula S. Hieronymo adscripta; ideoque in statu e regione prorsus opposito regulari vitæ, quam amplexus est. *Ex Apologia Abbatis Trappensis.*

Superior Religiosus sui bonum præbere debet exemplum, & id facere, quod jubet.

Quid prodesse possent Superioris curæ, qui Regulam non servaret? Quænam fidei species est, illum diligentiam suadere, qui omni caret diligentia? Illum docere veritates oppositas factis suis? illum prohibere, quæ facit, approbare, quæ minime facit, hortari ad pœnitentiam, atque austeritatem, qui laute comessatur, & vivit in mollitie? qui alios velit esse assiduos in regularibus exercitiis, qui teneritus inveniat colores, ut se ab illis dispenset, prædicare simplicitatem, ac Religiosam paupertatem, cum Principis alicujus instar magnam alat servorum familiam? Denique quæ fides est fore ut aliis afflet horrorem adversus sæculi placita, & doceat fratres suos id, quod S. Benedictus intelligit per hæc verba: *A sæculi actibus se facere alienum*; (*Reg. c.* 4.) Donec omnes mundi artes sequitur, & amat vanitates, & nihil intentatum relinquit, ut sæculi consuetudines, moresque in se exprimat habitu oris ad mundi speciem composito, ac testetur spiritum Religionis in se extinctum esse, & ne levissima quidem illius vestigia in se permanere? Fierine potest, ut unquam inspirare valeat virtutis amorem animabus illis, quæ nondum illum perceperunt? immo fere inevitabile est, ne eum deleat in iis, qui fortasse illum adepti sunt; quia nihil potentius, nihil validius est ad aliquem in actiones parvas inducendum, quam pravum exemplum ubi in illis deprehenditur, qui ceteris præstant, & pollent auctoritate. Inferiores, ut S. Greg. inquit, multo magis sinunt se impelli malo, quod intueri possunt in Superioribus suis, quam verbis eorum: *Subjecti non sectantur verba, quæ audiunt, sed sola, quæ conspiciunt exempla pravitatis.* (*Paster. p.* 1. *c.* 2.) *Idem.*

Superior cum difficilia proponit, illa primus exequi debet.

Cum erudienti, ac difficilia proponenti, satis est loqui tantum, & in operibus ejus nihil deprehenditur ex iis, quæ ab audientibus exigit, dat credendi locum, se persuasum non esse de utilitate, vel necessitate rei illius, quam poscit; vel saltem praxim ejusdem molestam esse, ac plenam esse difficultatibus, quæ illum absterrent. Hæ duæ sunt cogitationes, quæ suapte natura tali in re suboriuntur, & altera non minus quam altera adversatur consilio persuadendi. Etenim credine potest id, quod necessarium esse dicitur ad salutem, vere tale existimari ab illo, qui illud negligit observare? Quod si rejicitur observantia in difficultatem, quam ipse illic noscitatur, aliquidne aptius est ad auferendum animum, tædiumve inferendum illis, cum quibus loquitur, & prohibendum ne tentent, quod ne ille quidem facere auderet? *Apologia Abbatis Trappensis.*

Ere-

Rigor austeritatum effecit, ut Religiosorum numerus augeretur.

Eremitarum passionibus idem accidit, quod passionibus Martyrum: Eorum lacrima, sudoresque non secus ac horum sanguis ubertatem attulere agro Ecclesiastico; & sicut fidelium numerus nunquam magis crevit quam vi persecutionum; ita Religiosorum numerus nunquam magis auctus est, quam magnitudine austeritatum; & notatu facile est, Religiosas observantias nunquam magis percrebuisse, quam per celebritatem, quam illis pepererunt Sanctitas, pœnitentia, & disciplina ibi diligentissime observata. *Idem.*

Horret Deus peccata eorum, qui sese illi devoverunt.

Si serio attenderitis terribiles impressiones, quas Judæ scelus fecit in animo Salvatoris; liquebit illa eo usque procedere, ut quodammodo divinam labefactent firmitatem, interioremque divini cordis pacem perturbent. Hinc arguite quid in oculis Jesu Christi sit peccatum personæ, quæ sese illi devovit conjunctum cum sacro ministerio, & animarum cura. Laici peccatum illum affligit, Sacerdotis vero, ac Religiosi illum prosternit, ac sauciat. Quid intentatum reliquit Dei Filius ut perfidum illum lucraretur Apostolum? Statim quidem significavit non latere ipsam ejus perfidiam; tamen illam nemini manifestat. 1. ut ad extremum usque parcat nomini illius. 2. ut prohibeat ne in illum alii insurgant discipuli. 3. ut illum flectere conetur illi tantum testatus amorem; sed omnes isti conatus in irritum cesserunt, & Jesus Christus quodammodo cogitur aperire proditorem suum, eum aliis cognoscendum tradere, & æternis persequi maledictis. Quid primum admirabimur? immensos ne thesauros bonitatis, mansuetudinis, longanimitatis Dei, an monstrosam ingratitudinem, ac duritiem cordis humani? Heu! cor meum fortasse nequius fuit, quam cor Judæ? Ita Domine, prodidi te, & plusquam centies tradidi te infensissimis hostibus tuis, sed per gratiam tuam minus obduratus, quam Judas, agnovi scelus meum, illud detestatus sum, illud lacrimis eluere conatus sum. Excipe igitur, Deus meus cor hoc contritum, & humiliatum. *Moralis novi Testamenti Patris la Neuville, Tom. 1.*

Abbates Institutores Ordinum comparari possunt cum Moyse: receperunt leges a Deo easque Religiosis suis dederunt.

Arduum non est Sanctis Abbatibus applicare illud Moysi elogium, quod mirum in modum, licet in alio sensu, illis quadrat. Quippe receperunt a Deo leges, videlicet Regulas, quas Religiosis suis dederunt. Familiariter conversati sunt cum Deo per orationem. Hic audierunt vocem illius, ut non & ipsi ab illis, qui eorum suberant regimini, exaudirentur. Fidem habuerunt ut omnibus abrenuntiarent, & mansuetudinem, ut omnia perferrent. Orationibus suis placaverunt Deum, & a Regibus habiti fuerunt in honore; qui illos sua protectione, & gratia protexerunt, & qui pleraque eorum cœnobia ædificaverunt. Plerique tandem nituere prodigiis, quæ illos exaltaverunt coram hominibus; & solum Sancti Antonii nomen unius ex primis Eremiticæ vitæ Institutoribus, efficiebat, ut dæmones contremiscerent, & Energumeni per Ægyptum universam liberarentur. Ecclesia omnes docet fideles, sin minus imitari tenentur Sanctos Abbates in miraculis peragendis, & in animarum regimine, quibus in rebus Moysen imitati sunt; singulos saltem imitari debere mores eorum, & ea eorum exemplis discere, quomodo audiant Deum, illum orent, illius recipiant, serventque legem, se Domino, & hominibus caros præbeant suavissimum sanctitatis odorem emittentes, ac tandem semet sanctificantes viva fide, & hac lenitate, & cordis humilitate, quam etiam atque etiam in Evangelio suo Jesus Christus commendat. *Annus Christianus. Tom. 12.*

Quanam fuerit obedientia S. N. & quanam esse debeat nostra.

Sancti hujus obedientia adeo prompta erat, simplex, & submissa, ut quin periculum sentiret, super aquas ingrederetur. Adeo fervens erat, ut licet habitu corporis esset exili, & delicato; tamen omnes Regulæ austeritates servaret; & mortem libentius subiisset, quam in aliqua vel levissima parte illas violaret. Adeo elevata erat super sensus, rationemque humanam, ut non ageret nisi per Spiritum Dei; & nonnisi Deum respiraret; & Deum unum rebus in omnibus intueretur; verum ostendens in se, quod S. Gregorius ait, obedientiam solam esse virtutem, quæ virtutes alias serit in animabus nostris, & satas ibi conservat. Habeto ergo illam in pretio, ac persuasum tibi sit, donec illa florebit in te, reliquas nequaquam defecturas, sed laturas fructus, quos ille cupit, qui reparavit genus humanum quod per hujus virtutis contemptum perierat, factus obediens usque ad mortem, & mortem Crucis. *P. Nouet in vita Jesu.*

Religiosi debent imitari Sanctum hunc, præsertim vero ejus obedientiam, ut illum imitentur in morte.

Si ad Cæli coronam contenditis, legite vestigia Patris vestri, sequimini exemplum Præceptoris vestri, & pervenietis in Cælum per praxim regularum vestrarum, per interiorem, exterioremque mortificationem, per annihilationem vestrummet, & perfectam vestrum traditionem divinæ de vobis providentiæ. Hoc ad unguem Sanctus N. explevit, moriens ut vixerat, in spiritu pœnitentiæ, stratus in cilicio, & omnibus Sacramentis munitus: O quam validum subsidium ad perfectionem, æternamque salutem adquirendam est Obedientia! Adam de Paradiso egressus est per inobedientiam, & per obedientiam Christus ingressus est illuc. Sequimini eum per viam hanc, illum in Superiore vestro respicite, audite illum, neque derelinquatis eum. Nunquid alibi melius esse potestis, quam cum Deo in hac, & altera vita? Aliquidne est, quod majores habeat illecebras, quam sermones ejus? Nonne habet ille verba vitæ æternæ? Hic autem vobiscum loquitur per Superiores vestros: & bene vobis erit cum illo, si bene fuerit vobis cum illis. *Idem.*

Sanctus hic Religiosus super omnia...

Sanctus N. perfectus fuit Jesu Christi imitator in religioso statu. Ut paupertatem illius imitaretur, vendidit omnia bona sua, eaque pauperibus distribuit. Ut secundum ejusdem exemplum exerceret obedientiam, & zelum imitaretur, coegit aliquot discipulos, cum quibus ibat prædicans per urbes maximo cum profectu, & peculiari gratia, ut sedaret discordias, & infensissimos inimicos invicem conciliaret. Denique ut imitaretur paupertatem, & perfecte Cruci adhæreret per corporis sui mortificationem, secessit in desertum, ubi per divinam revelationem Ordinem suum instituit, eumque Beatissimæ Virgini consecravit, quæ illi contulit omnia subsidia ad eumdem amplificandum, & sanctificandum. O Salvator amabilis, aiebat ille, da mihi Spiritum sanctum tuum, qui me doceat, unice amare te; quippe in uno te invenio, quidquid est amabile. Cum amore tuo nihil mihi difficile est. Sine te nunquam voti mei fui compos, cum te nihil iniquo animo tuli. *Idem.*

...num dessit, ut se præberet perfectum J. C. imitatorem.

Sanctus N. mundi bona contempsit.

Omnia terræ hujus bona Sancto huic tot erant contemptus objecta; illa non cupiisset nisi ut ea sacrificaret. Dicere oportebat illum tanta hilaritate sacrificium hoc adimplesse, quanta si Paradisi possessionem adiisset. Ita ingressus est statum Religiosum, quasi in Cælum ingrederetur, hæc Regia Prophetæ proferens verba: *Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo, quoniam elegi eam*; (*Psal.* 131.) quasi diceret: Hic terræ Paradisus est, ubi vivitur quomodo Angeli vivunt in Cælo. Cordis mei pax non perturbabitur, ibi profunda requie gaudebo. O quænam vitæ suavitas! Quænam conscientiæ tranquillitas? Quodnam lætitiæ argumentum! *Idem.*

Quanam fuerit vitu hujus castitas & diffidencia in viribus suis.

Sanctus hic excelluit in sui ipsius diffidentia, & confidentia in Deo. Nam etiam si cælitus adeo eximio castitatis munere donatus fuisset, noluisset tamen vel levissimo periculo objicere, neque minimam sensibus suis licentiam permittere, quos omnino mortificaverat. Tanta cura fugiebat non solum familiarem cum mulieribus consuetudinem, sed vel ipsum aspectum, ita ut ne auderet quidem in ipsius parentis suæ faciem aciem oculorum intendere. Tanta cum severitate sæviebat in corpus suum, ut illud jejuniis, flagellis, vigiliis, omnique pœnitentiarum genere opprimeret ita crudeliter, quasi his eguisset remediis ut sisteret violentissimis tentationibus, licet immunis esset a levissimis etiam sensibus contra virginitatem, quam Deo a teneris usque unguiculis voverat. *Vita Jesu Patris Nouet.*

Quanam extiterit Sancti hujus obedientia erga Superiores suos.

Sanctus N. excelluit in eam obedientia super perfecta castitate fundata. Nam quod pertinet ad præcepta ita ad unguem, ac feliciter adimplevit, ut juxta eorum qui cum illo vixerunt, judicium, nullum unquam lethale crimen commiserit. Quod vero spectat ad consilia; per omnes Religiosæ obedientiæ gradus evasit, ut nunquam in illo visus fuerit sensus aliquis contra Superiorum mandata, nisi cum isti negabant illi facultatem gravius in seipsum sæviendi. Tunc enim magna cum modestia respondebat, & enixe flagitabat, ut petita facultas sibi concederetur. Se igitur humiliavit ad Magistri sui exemplum factus obediens usque ad severissimas mortificationes, quas non solum nunquam respuebat, verum etiam summopere concupiscebat. *Idem.*

Quo magis elatus fuit hic sanctus, eo magis illi curæ fuit, ut se submitteret.

Quod commune est Sanctis omnibus, proprium est, & particulare Sancto N. Magnitudo nunquam ingessit illi oblivionem humilitatis; quo magis Cælum elevavit eum, eo magis sese submittere conatus est, & in hac contentione difficile est conjicere, penes quem fuerit victoria. Pontifices illum cum honore excipiunt, Reges visitant illum, Optimates illum requirunt, Doctores illum consulunt, & quilibet certatim esse vult magni hujus Magistri discipulus. Hi omnes honores illum non tentant, cogitat de suis miseriis, quin oblatis laudibus animum advertat. Confitetur se peccatorem esse, cum tanquam Angelus celebratur; & æquissimo judicio Deo tribuit gloriam omnem, sibique nonnisi humilitatem reservat. Ex domesticis hisce exemplis discite, Auditores, paupertatem cum copia conjungere, & omnia possidentes, nihil possidere, superfluum obtruncare, & vobismet necessarium reservare. Discite ea magno hoc Sancto N. conjungere solitudinem cum societate, nunquam oculos a Dei præsentia dimovere, cum agitis cum creaturis ipsius, & nunquam efferre pedem ex deserto vestro, nisi ubi caritas vos cogat conversari cum mundo. Discite tandem conciliare humilitatem cum magnitudine, ut in vobis separari non possint, quomodo in Patre vestro non potuerunt. Laudes sæculi ne vos titillent. Immergite vosmet in nihilo vestro, & in criminibus vestris, ne vanitas vos adoriatur. Nolite contemnere gratias, quæ in vobis sunt, sed ne obliviscamini illius, a quo eas recepistis. Cavete ne magnitudo vobis eripiat humilitatem, & mementote, hanc virtutem in statu filii Dei nos ad gloriam perducere. *P. Senault in Panegyrico S. Benedicti.*

Quomodo S. N. reliquit mundum, & se gessit in statu Religioso.

Sanctus N. mundum reliquit, & se inter claustra conclusit, ubi omnino oblitus est, qualis in præsenti sæculo fuerat, ut disceret quid sibi faciendum erat, ut fieret magnus in sæculo futuro. Novitiatum non fuit diuturnus; nam statim ac Religionis habitum induit, perfectus fuit Religiosus. Magnis passibus in stadio pœnitentiæ, & mortificationis cucurrit. Tempus, quod in sæculo amiserat, diligentia sua reparavit. Statim ac discipulus fuit, factus est perfectionis Religiosæ magister. Magnus hic in pietate progressus fecit illum Abbatem Cœnobii sui post obitum illius, qui eidem præerat. Neque censuit aliquis electionem ejus temere factam, licet adhuc juvenis esset Religiosus. Pietas ejus plurimorum annorum locum tenebat. Virtutes illius tanta luce coruscabant, ut a

communibus regulis eum dispensarent, sed humilitas sua non persuadebat illi, se posse dispensari. Hæc ipsi abscondebat virtutes omnes, quas alii in ipso admirabantur. Non sinebat illum nonnisi infirmitatem suam videre, ad demandatum sibi onus exercendum. Hæc illius omnia aperiebat pericula, quin etiam augebat; quæ res illum coegit ut sibi ædificari jusserit in loco remoto cellulam, ubi se ipsum conclusit. Ibi totus propriæ perfectioni vacavit, & cupiditatibus suis mortificandis, licet jam essent fere extinctæ. Ibi silentium ita observavit, ut mutus haberi posset. Nisi caritas aliqua ex illius ore verba extorqueret, nunquam loquebatur. Potuisset ille fratribus suis admirabiles pietatis lectiones proponere: sed magistri cathedram horrebat. Exercebat id, quod S. Augustinus dixit, divinas veritates facilius disci, & meditando cogitari, quam doceri. Sciebat silentium eloquentem esse formam laudandi Deum, qui nullo sermone satis digne laudari potest; & hoc pacto interdiu, noctuque illum laudabat. Austeritates ejus naturales hominis vires superabant. Eas moderabatur potius secundum amorem, quo pœnitentiam diligebat, quam secundum considerationem eorum, quæ pati posset. Levissimæ illius noxæ severissimis suppliciis dignæ videbantur ipsi; easque puniebat juxta lumen suum. Nolebat se victimam esse mollem. Id unum curabat, ut semet omnino deleret. Sed corpus ejus non æque robustum erat, ac spiritus. Aliquandiu restitit severis jejuniis, jugibus vigiliis, ciliciorum asperitati, cubitus duritiæ, malisque cibis, quibus utebatur. Denique illi fuit succumbendum. In gravem incidit morbum, & post dies aliquot obiit. Fratres curaverunt corpus ejus, & dum efferretur, primum quidem se movere cœpit, & paullo post revixit. *Elogium S. Salvii Albigensis Episcopi in libro Godeau, quem inscripsit, Episcoporum Elogia.*

Sanctus N. servavit innocentiam suã in statu Religioso, ita ut fueris exemplũ aliorum.

Sanctus hic Vir attulit in Cœnobium innocentiam corporis sui, eamque ibi immaculatam servavit, & licet nondum tyrocinium explevisset, quamprimum factus est Professorum omnium exemplum. Nunquam visus est Religiosus tam celeriter ad perfectionem contendere. Didicit scientias fere sine magistro, ad virtutem formatus fuit sine rectore. Bona in conventu intuebatur exempla, sed & ipse aliis vicissim suppeditabat. Ejus obedientia prompta erat, Angelica modestia, jugis mortificatio, austera abstinentia, profunda humilitas, invicta patientia, pœnitentia incredibilis. Quam primum ad præcipuos Ordinis honores evectus est, quorum munus tanto zelo, sapientiaque explevit, ut illum instaurasse videatur. Vitæ suæ exemplum domos reformabat, ubi aliqua inveniretur abnormitas. Modestus oris habitus modestiam docebat, lenitas sua mulcebat iracundos. Animi integritas, & a rebus omnibus abalienatio confundebat proprietarios; humilitas corrigebat superbos, ac tandem quin loqueretur, adeo eloquentes habebat prædicationes, ut pertinacissimum quempiam moverent, ac persuaderent. *Elogium S. Antonini ibidem.*

Qua in reverentia S. ncũ hunc habeat Ecclesia.

Talis fuit Sanctus N. Ex gloriosis hisce lineamentis facile cognosci potest in Regula hac prorsus divina, quam colit Ecclesia tanquam immortale magni hujus Sancti monumentum, tanquam unus ex locupletissimis monastici status thesauris, & pretiosa hereditas, quem Pater filiis suis relinquere poterat: Regula vere admirabilis, quam sibi tanquam prototypum proponere debent, quicumque a Deo aliis dirigendis præpositi sunt. Suavis simul, & austera compensans austeritatibus spiritus, quidquid nonnullis discipulorum suorum de corporis mortificationibus adimit; alios in solitudinis exercitiis sanctificans, alios in Apostolicis ministeriis, complectens in uniformitate Spiritus Evangelici, qui ibi regnat, hanc ferme infinitam multiplicitatem facierum, sub quibus virtus sese ostendit hominibus, & visibili ratione dictata ab Æterna Sapientia, quoniam ibi detegitur hæc varietas characterum, quam Salomon illi tribuit. Hinc factum est quod Sanctus N. adeo gloriose enituit numero, & sanctitate discipulorum suorum. Hinc tanta Monasteriorum copia, quorum rudera venerabilia adhuc piam ostentant magnificentiam Institutorum suorum; hinc admirabiles illæ fidelium eleemosynæ qui acti zelo, & spiritu primorum Christianorum afferebant undique thesauros suos ad Sancti nostri, ejusque successorum pedes, non valentes consecrare divitias suas in usum meliorem, quam ad perennandas Domini laudes in ore Religiosorum sanctæ huic exercitationi devotorum. Hinc constans Ordinis hujus duratio; qui superior humanis vicibus, quibus humana obnoxia sunt, ostendit originem suam a cælo profectam, quæ quin aliquam passa fuerit pristini fulgoris jacturam, disciplinæ regularitate tantum ædificat, quantum per institutionis suæ antiquitatem sibi apud omnes reverentiam conciliat. Hinc nitentia illa Ecclesiæ lumina, Summi Pontifices, Præsules, Doctores, Eremitæ, quos Sancto Patriarchæ nostro debent Cælum, & terra. Ita ut Sanctus N. non solum in vita sua mundum erudierit; sed spiritus illius adhuc in ejusdem filiis operetur, & tanquam caussa secunda influat in salutem eorum omnium, qui secuti Regulam ejus, operabuntur illam. *Ex Specimine Panegyricarum Orationum pro die S. Benedicti, Tomo 1.*

Pii sensus Religiosi Viri.

Recedenti mihi a fine propter quem sum Religiosus, quid trepidandum non est, atque erubescendum, cum in mundo video sæculares agi magis, quam me, salutis suæ desiderio; magis intentos esse, quam me suimet ipsorum perfectioni; ideoque perfectiores in conditione sua, quam ego in mea? Quid loquar de politicis, civilibusque virtutibus, quæ sunt meritum asseclarum mundi; & quæ totidem esse mihi deberent documenta? Quot in Mundo Christiani sunt magis mortificati, magis humiles, magis caritate referti, quam plurimi Religiosi! Quale hoc erit contra me testimonium, & quænam mihi confusio, cum Deus in judicio suo oculis meis hæc objiciet exempla? Sed omni comparatione seposita, nonne turpe, ac indignum est, quod post tot annos, quibus sum Religiosus, ac per statum meum teneor per viam perfectionis incedere, nondum fortasse inceperim, neque serio cogitaverim proficere, & hodierna die magis imperfectus sim, quam cum eram in Mundo, qui tantum abest, ut in virtute creverim in domo Dei, ut immo de die in diem fortasse degeneraverim. ac me relaxaverim? Hoccine Deus requirebat a me? Hoccine illi pollicitus fueram? *Pater Bourdaloue in recessibus spiritualibus.*

Ejusdem argumenti.

Prorsus singularis extitit gratia, quod placuerit Deo me ad religiosam perfectionem accersere; hæc distinctio est, & electio, cujus bona non satis cognoscere possum & æstimare. Verum est propter hanc electionem plura exquirere a me, quam ex aliis vulgo fidelibus, sed in hoc ipso quænam fuerunt virtutes illius in me providentiæ & misericordiæ? Voluit, ut illi magis peculiari, ac intima ratione devotus essem. Voluit me recensere in numero familiarium suorum, qui ad eum propius accedunt, & cum quibus habet frequentiores, uberioresque communicationes. Voluit non solum conservare me in perfectiori innocentia, sed etiam ad sublimes virtutes attollere ut arctius illi adhærerem, & mihi locum præberet majora apud ipsum adquirendi merita. Voluit omnes gratiæ suæ divitias enitescere in me, ac me disponere ad recipienda præstantissima gloriæ suæ dona. Voluit me mundo proponere tanquam prototypum, ut sermones mei, actus, tota vita mea honori esset ipsius servituti, ædificaret proximum, & mundi hujus Fidelibus esset præsens, & visibile documentum, quod illos erudiret, & permoveret. Hæc enim omnia adhærent huic perfectioni, quæ status mei sanctitatem, & characterem constituit. *P. Bourdaloue in spiritualibus recessibus.*

Sequuntur piæ animadversiones Religiosi Viri de statu suo.

Nonne in hoc Dei bonitatem admirari debeo, qui ita me elegit, qui prorsus gratuita prædilectione me destinavit ad res tantas; talibusque me gratiis prævenit; qui ut in adeo sancta vocatione me sustineret, & ad illam replendam opem ferret, tot mihi media suppeditavit? Possum ergo æque ac Moyses, & potiori jure quam Moyses, dicere illum non præstitisse pares gratias omni nationi; videlicet, inter Fideles ipsos, inter ejusdem Ecclesiæ filios, & inter populum suum me prætulisse tot millibus, quos reliquit, & adhuc relinquit inter mundi & corruptionis ejusdem pericula. Quid fecissem ego plus quam illi, antequam Deus educeret me de hoc sæculo perverso, ubi me reperiebam non secus ac illos expositum; & quomodo me dignum eximiis ejusdem beneficiis præbuissem? *P. Bourdalour ibidem.*

Ejusdem argumenti.

Post hæc quid mihi de me ipso cogitandum est, si eo in statu, in quo esse me oportet singulariter devotum Deo, omnibus rebus aliis vaco, præterquam Deo? Si eo in statu, in quo sæpius, & familiarius cum Deo communicare teneor, versor in jugi mentis evagatione, propter quam omnem fere Dei sensum amitto? Si quin secundum statum meum me præservem ab omnibus vel levissimis noxis, & exerceam omnem sanctitatem Christianismi in eminenti gradu, millies saucio animam meam; vel saltem memet conjicio in periculosissima conscientiæ meæ impedimenta, & si mihi desunt christianæ pietatis principia, si tantum abest quod locuples fiam cælestibus bonis, ut omnia oscitanter agam, & sine spiritu interiori; si, quin Deo, ac professioni meæ honori sim, utrumque dedecore afficio; & quin mundum ædificem, illi scandalo sum? Non pauci sunt Regulares, ad quos hæc probra pertineant. Quomodocumque sit, meum est illa mihi utiliter applicare, & æquas inde haurire illationes ad doctrinam, & sanctificationem meam. *Idem.*

Profundæ humilitatis sensus in Sancto hoc Religioso.

Mihi locus est memet contemnendi, & eo magis indignitatem meam cognoscendi, quo sanctiorem regulam professus sum. Heu! Volebat Deus de me Religiosum facere: at sumne? Talis inter homines vocor; & externam gero speciem; sed intus, & in cute talis sum? Mirum! hoc Religiosi nomen, quod gesto, esse mihi debet gloriæ argumentum, sed timeo, ut sit verecundiæ. Nam cujus rei me pudet magis, quam quod Religiosus nuncuper, nec sim? Post hæc admirerne, Domine, quod non me prosequaris tot peculiaribus gratiis, & divinis communicationibus, quas tot perfectis Religiosis communicas? Hi vere filii sunt tui, quia te honorant, tibique tanquam Patri obsequuntur; & jure filiis reservatur panis filiorum. Hunc neque poscere valeo, neque expectare. *Idem.*

Sanctus hic Cœnobita spiritum mortificationis amplectitur.

Me ipsum condemno iis omnibus, quæ in religiosa vita sunt molestiora & austeriora: his memet subjicio nolens mihi in re ulla parcere, neque cupiens, ut mihi alii parcant; æqui bonique faciens omnia fastidia, omnesque aversiones, quæ mihi redeunti essent ferendæ; alacri ferens animo, quod permittat Deus, ut quin leniat onus meum, illud quantumcumque sit, totum experiar. Nonne satis est, Domine, quod e domo tua me non rejicias? Ceterum nequaquam vixi, ut decet filium docilem, atque obedientem: æquum est, ut mecum agas tanquam cum *Mercenario*, & mancipio. Ita cogitat anima contrita, ita agit, atque ita mihi cogitandum, ita loquendum, & agendum est, *Idem.*

Ego,

Obligatio quam Sanctus hic religiosus per statum suum cum Jesu Christo contraxit.

Ego, Sanctus hic Vir inquit, peculiarem habeo obligationem, quæ me Jesu Christo alligat, eique recens jus tribuit in me, videlicet qualitas Religiosi. Quid feci memet consecrans Religioni? me palam, & singulariter professus sum Jesu Christi discipulum, ejus imitatorem & subditum, paratum ad omnia derelinquenda, ad omnia facienda, omniaque propter illius gloriam sustinenda. Religiosum statum consideravi tanquam sanctam militiam, cui nomen dabam, ut sub Jesu Christi vexillo pugnarem, & ad ejus nutum agerem, non secus ac miles sese gerit ad nutum imperatoris. Ideo me illi tribus votis conjunxi, quæ tria mihi sunt vincula nunquam dissolvenda. Per tria hæc vota illum constitui in omnimoda mei ipsius possessione, & memet illi tradidi in donum absolutum, & irrevocabile. Illi devovi omnia hujus mundi bona per votum paupertatis; illi subjeci omnes sensus meos per votum castitatis, & per votum obedientiæ propter illum propriam voluntatem abnegavi; ita ut nihil mihi supersit, quod illi minime contulerim. Postquam vero me hoc pacto illi devovi, num licet palinodiam canere? Nonne pejerarem, si fidem minime præstarem post tot adeo juridica, & authentica Sacramenta? *P. Bourdaloue in Recessibus Spiritualibus.*

Religiosus per paupertatem fit verus J. C. imitator.

Si recte loqui volumus, nemo est paupertatis Dei sui verus imitator, nisi Religiosus. Hic reipsa pauper est, voluntate autem pauperior. Re pauper, quia omnia reliquit, pauperior voluntate; ipse enim divino afflatu, & suasu decrevit omnia relinquere, & praesto esse ut mundo universo abrenuntiaret, si ejusdem haberet dominium. Igitur in sacrificii hujus virtute dicere possum Jesu Christo cum Apostolis: *Ecce, Domine, reliqui omnia, ut sequerer te;* (*Matth.* 19.) & si semper fidelis fuero vocationi meæ; in ejusdem sacrificii præmium, a Jesu Christo gratissimum illud responsum, & amplissimum promissum expectare possum: *Sedebis super sedem,* (*Ibidem.*) gloriæ. Tali spe fretus, & Salvatoris mei confirmatus exemplo possumne duci pœnitentia sacrificii mei? Immo illud habendum ne mihi est alio in pretio? Respiciendumne mihi est tanquam donum, quod fecerim Deo; vel non potius tanquam favor nimius Dei, qui illud excipere dignatus est? Paupertas in qua vivo, nonne mihi gloriosior est, ea quo est Jesu Christi paupertas? Nonne fit illa mihi suavior, & amabilior, ea quæ arcte adeo me Jesu Christo connectit? Nonne fit mihi toto cælo jucundior ac preciosior, ex quo mihi peculiare jus tribuit ad Regnum Christi Jesu, & ad æternam felicitatem? *P. Bourdaloue ibidem.*

Sanctus hic Vir venerabatur in superioribus suis Dei auctoritatem.

Sanctus hic heroicam habebat fidem, quoniam credebat, ut obediret, ut Religiosum decet, auctoritatem Dei in Superioribus residere, quibus a Jesu Christo communicata fuit; non quidem a Jesu Christo in persona sua, sed in Vicario ejus, & in omnibus Ecclesiæ potestatibus legitime ordinatis. Ita ut hæc auctoritatis communicatio æque certa sit, ac si facta esset per visibilem ipsius Jesu Christi apparitionem, qui viva voce id docuisset. Credebat ad hæc, cum ipse virro, ac libenter sese subjecisset huic jurisdictioni divinæ simul & humanæ, sea Deo gubernari per Superiores, sibique illis esse obediendum, non quatenus homines erant, ut ille, sed quatenus tenebant Dei locum, & per os suum illi Dei voluntates aperiebant. Et quoniam hæc veritas nequaquam pendebat ab imperfectionibus & infirmitatibus superiorum, vel a contradictionibus spiritus, & repugnantiis cordis sui; hinc fit, ut nihilominus idem actus fidei semper subsistere debeat, & quamvis in superiore defectus, & vitia cognosceres, illum semper æque revereri debet, vel potius in illo Deum cognoscere, & colere. *Idem.*

Error, in quo plerique religiosi versantur, qui putant se mundi gratiam festivis conversationibus aucupari.

In hunc errorem incidunt plerique Religiosi, qui sibi persuadent semper festivis, & parum cautis conversationibus mundi gratiam aucupari, existimationem & confidentiam. Mundus e contra censor est perspicacissimus & severissimus, ita ut a religiosis sit præ ceteris pertimescendus. Perfecte novit, quænam illius mensuræ observandæ sint, & quem gradum sanctitatis in professione sua debeant obtinere. Licet ille sit abnormis & exlex, peculiarem in hoc animadversionem instituit; exigit ab illis regularitatem, & cautelam, quam nonnumquam ad scrupulum usque extendit. *Idem.*

Quid Mundus exigat a Religioso viro quoad speciem externam.

In Religiosi viri sermonibus Mundus requirit gravitatem, verecundiam, modestiam, prudentiam, atque sapientiam; & si quem invenit, in quo hi omnes niteant characteres, inter se ædificat, & in illo confidit. Alius quilibet nonnisi aptus ducitur, nisi ut cum illo nugetur. Dici etiam potest, illum esse talem in iis, quæ pertinent ad Communitatem. Permittitur illi, ut loquatur, & quantum & quoad illi placuerit, effutiat; sed illius sermones, qui plerumque ordine, ac lege carent, modicam efficiunt impressionem, & illis ne levis quidem impenditur attentio. *Idem.*

Votum, & regula duo sunt quæ in Religione servari debent.

Duo sunt in Religione servanda: votum, & regula. Utrumque deciduum est; ideoque, quantum fieri potest, debemus nosmet in utriusque praxi renovare. Votum est veluti corpus arcis hujus mysticæ, in quam confugimus, mundo abrenuntiantes: *Urbs fortitudinis nostræ*, regula vero locum habet muri, atque antemuralis: *Ponetur in ea murus, & antemurale.* Hoc in loco de voto non loquar; neque enim ambigere possum ne inter animas adeo Religiosas illud suam integritatem servaverit; sed quod ad regulam spectat, fateamur omnes, singuli in statu nostro, quemadmodum illa magis patet incursibus naturalis infirmitatis nostræ, ita frequentius accidere ut illi non modici momenti vulnera inferantur, quæ postulant omnem curam ad ea reparanda, si vocationis nostræ gratiæ fideles esse velimus. S. Paulus primis Christianis pollicebatur, quicumque ad unguem sequeretur eamdam regulam, ac illum hunc Christianismum profitentem, beata pace perfruiturum: *Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos.* (*Galat.* 6.) Ego vero redigens propositionem Doctoris gentium ad peculiarem regulam, quam sumus amplexi in Religionis statum ingredientes, e contra dico, si in regularum nostrarum observantia nosmet relaxaverimus, neglexerimus illas, earum jugum excusserimus, & nobis habitum comparaverimus illas infringendi, nos tunc neque cum Deo, neque nobiscum, neque cum proximo pacem servaturos esse; videlicet cum superioribus nostris, & illis, qui eadem utuntur veste, & eadem in domo nobiscum versantur; neque cum Deo, qui rationem a nobis exiget, neque cum nobis, qui indesinentes in conscientiis nostris stimulum sentiemus, neque cum proximo; vinculum enim, qui nos in una, perfectaque societate conjungit, regula est; & hoc vinculum disrumpitur vita parum accurata, & abnormi. Vere autem dici potest nemo melius exercuisse, & adimplevisse regulas Religionis, quam Sanctus N. cujus hodie memoriam recolimus; hic in omnibus officiis suis fidelis extitit, neque removit unquam oculos ab iis oneribus quæ per sanctam hanc affinitatem cum Deo contraxerat. *Adhortationes Christianæ P. Bourdaloue, Tomo* 1.

Quid sit Religionis regula juxta S. Thomæ sententiam.

Religionis Regula, S. Thomas concludit, specialis est voluntas Dei, cujus homines erga nos sunt veluti interpretes. Voluntas, quam S. Paulus appellat beneplaciti, atque perfectionis ad distinctionem alterius voluntatis magis absolutæ, & quæ nobis magis severam obligationem imponit: *Voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.* Voluntas, per quam nos sanctificat Deus, ostendens nobis vias, per quas nos ambulare jubet, & præservans nos ab erroribus inevitabilibus, quibus nostra vivendi ratio pateret, si nos traderemus propriis luminibus, ipsique etiam intentionum nostrarum rectitudini. Voluntas, quam non efformavit Deus pro hominibus volgo, sed singulariter pro nobis, & quam nos idcirco intueri debemus, tanquam gratiam electam. Denique voluntas, a qua pendere Sanctus Noster merito sibi vertit, cujus beatam servitutem prætulit omnibus privilegiis libertatis sæculi. Hæc regula est, quam semper secutus est magnus iste Sanctus, & quam in religiosa professione sequi debemus, *Idem Tomo* 1.

Tentationes quibus adjidem probamur a Deo efficere debent, ut meminerimus promissionum quas fecimus Religionis statum amplectentes.

Meminisse debemus promissionum, quas fecimus Deo in tentationibus, quibus identidem nos objicit, & hæ ipsæ tentationes nos adhuc ferventiores efficient. Etenim illas memoria recolentes quomodonam nosmet relaxare poterimus in regularum nostrarum observantia, in paupertatis amore, in nostrum met abnegatione, in spiritu mortificationis, in cæca, submissaque praxi obedientiæ? Ad vosmet ipsos Auditores, & ad peculiares cognitiones vestras provoco: Memoria hæc descripta, ac fortiter in animabus vestris impressa per instaurationem vestrorum votorum, nonne vos centies relevavit post quosdam fere inevitabiles lapsus; & nonne fecit, si ita loqui possum, ut gressus vestros duplicaretis, in Sanctitatis via profecturi? Vobis igitur ad exemplum Sancti N. adeo utili recordatione proficiendum est, & religiosa cæremonia, quæ illam vobis inspirat, ut certi sitis vos servare spiritum regularitatis, atque pietatis. Duo hæc verba: ego elegi Dominum, & Dominus elegit me, vos sustinebunt, atque roborabunt. Ita nulla erit difficultas, quam non superetis, nulla tentatio, cui non resistatis, nullum tædium, fastidiumque quod non contemnatis. Ego elegi Dominum, & Dominus suscipiens vota mea signum addidit electioni, qua ipsum elegi; Dominus elegit me, & per liberum consensum probavi electionem, qua ille me elegit. Hoc illud est, quod fecit, ut Sanctus N. gustaret omnem religiosæ vocationis suæ felicitatem, simulque indefessa constantia laboraret ad omnem illius perfectionem adquirendam, *Exhortationes Christianæ P. Bourdaloue, Tomo* 2.

Carnis mortificatio est juge martyrium.

Quoddam martyrii genus est, quod neque pendet ab injustitia, neque ab hominum infidelitate, sed a sola caritate, quæ animam religiosam absumit. Martyrium minus crudele in omni actione præsenti, sed multo acerbius ipsa diuturnitate. Hæc est carnis mortificatio, per quam non semel morietur, sed quotidie, ut cum Apostolo loquar: *Quotidie morior.* (1. *Cor.* 15.) Hoc autem illud martyrium est, ad quod vos ipsi aspirastis, & propter quod non satis vobiscum gratulari possum. Illud ex prima, ac florenti juventute vestra quæsivistis, atque illud inveniretis, non secus ac Sanctus N. ut ille omni sæculi hujus spei abrenuntiastis. Evangelico spiritu repleti nequaquam affecti estis desiderio earum rerum, quas reliquistis, & sepositis fallacibus mundi imaginibus, ubinam in terris felicitatem vestram collocatis, nisi in sacrificando Domino, qui vocavit vos, omni humana felicitate, ita ut eodem in sensu, in quo Sanctus vester Protector vobismet perhibere possitis suavissimum illud testimonium, vos quotidie mori pro Deo? vita enim vestra quid est aliud, quam mors? *Quotidie morior. Idem.*

Austeritates quas Sanctus hic Religiosus exercuit, & fecit, ut exercerentur ab aliis.

Satis admirari non possumus austeritates, quas Sanctus hic Vir exercuit, effecitque ut exercerentur in Christianismo a tot imitatoribus pœnitentiæ suæ: Solitudo profunda, exactissima clausura, severa corporis subjectio, perennia jejunia, omnimoda commodorum omnium privatio; pannosæ vestes, pedum in

Ordinis sui Religiosa.

in maximis frigoribus nuditates, frequentes macerationes, hoc est, ut ita dicam, compendium omnium austeritatum, quas Sanctus N. in vita sua exercuit. Neque ideo dixerim in institutione regulæ adeo austeræ, qualem Sanctus N. proposuit, & quam illi dictavit Deus, plures non invenisse difficultates, & contradictiones. Mundo, Sanctus Bernardus inquit, satis est crucem revereri in imagine, sed re ipsa illam pati non potest. Hoc verbum satis superque adimpletum est in beato N. Nullum unquam opus majores obices nactum est. Lutherus ubique habuit reformationis suæ approbatores, & Sancti N. reformatio utinam excepta fuit sine oppositionibus, & contentionibus? Legens fundationum ejus historiam, nonne crederes te legere sancti Pauli persecutiones? Quot illi exhauriendæ fuerunt calumniæ, quot vorandæ contumeliæ? Ad quæ extrema sæpe se redactum vidit, ad quam rerum omnium inopiam? Quoties ad Tribunalia accitus fuit, & respondere coactus severis inquisitoribus? Dixissent illum non reformare, sed sus deque universa pervertere. Sed hic est character operum Dei, impugnari: neque unquam feliciorem eventum expectare possumus, quam cum minor illum sperandi locus est secundum humana consilia. Sanctus noster de rebus omnibus triumphum retulit, omnia contentus est, omnia illi cesserunt e sententia. *Idem.*

Inter Religiosos adsunt, qui illos studeant corrumpere.

In sanctissimis etiam Communitatibus, si ita loqui fas est, non desunt membra infirma, & quæ totum corpus corrumpere valeant, nisi adhibeatur morbis eorum necessaria medicina, & si contagioni tempus permittatur sese latius effundendi. Medicina vero promptissima, præsentissima, & efficientissima, data hujus diei festi occasione, est conjectus oculorum in gloriosum Sanctum, quem colitis. Fieri nequit, ut anima quæ habet ob oculos vitam illius pœnitentem, & crucifixam, anima, inquam, nimis sibi indulgens, rubore non suffundatur coram Deo, & novo non flagret zelo, ut austerissimas status sui in se pœnas non exerceat. Hac enim de caussa S. Chrysostomus inquit, Sanctorum festos dies celebramus, & statis temporibus eorum memoriam recolimus: Ut memoria ejus, quod illi fuerunt, nos doceat, quid nos esse debeamus; & cum non simus id, quod illi fuerunt, ideoque nec id, quod esse debemus, nosmet excitemus, ut tales evadamus. Nonne reipse intolerabilis esset contradictio, exempli caussa, in S. N. laudare perfectam sui abnegationem, in qua vixit & ab enuntiationem iis rebus omnibus, quæ sensus nostros palpare possunt, donec illis satisfacere quærimus; donec pro virili eis favemus; donec ad id, sescentis utimur excusationibus, & in hac re nosmet fallimus; & conamur, nulla habita ratione, fallere Superiores, quos caritas fortasse cæca nimis, reddit æque faciles, ut indulgeant solatiis, quæ ab ipsis petuntur, & credant eas necessitates, quæ illis prætexuntur? Ne ulterius persequamur hoc argumentum. Privatæ animadversiones vestræ, o Auditores, his supplere poterunt, ac interea postquam vobis in Sancto N. exhibuerim corpus Deo sacrificatum per mortificationem, vobis ostensurus sum animam in Deum per orationem transformatam. *Exhortationes Christianæ P. Bourdaloue, Tom. I.*

Deus Sanctum hunc vocaverat ad orationem mentalem, eique jugiter vacabat.

Agitur hoc in loco de ea non communi, & eximia oratione, in qua anima juxta Sancti Dionysii doctrinam divinas recipit operationes, potius quam ipsa operetur. Ad hanc Sanctus N. a Deo vocatus erat, & in hac ita enituit, ut sit tanquam exemplar proponendus. Scio D. Thomam quarto Sententiarum Libro solide probare, hoc orationis genus non esse virtutem, sed virtutem solummodo sapere. Hæc omnia vera sunt, & si hinc arguitis, non igitur regulas posse præscribi; non dissentiam, & fatebor, ut reipsa fateor, nullum non esse explicare, quid accidat in hoc intimo animæ commercio cum Deo, multoque minus de hac tradere præcepta, & conari eamdem ad artem redigere. Verum hoc minime prohibet, quominus vobis in Sancti hujus Religiosi viri exemplo, vitaque illius utilissima dogmata ostendam ad vitam contemplativam spectantia. Si enim hæc oratio prorsus extatica donum Dei est, quod Doctor idem fatetur, operæ pretium est tria cognoscere. Primum quo pacto nosmet illi præparare debeamus. Secundo, quo spiritu donum hoc sit recipiendum. Tertio, quomodo fieri possit jussum, verumque discrimen, ad evitandas illusiones Angeli tenebrarum, ejusque præcavenda vestigia. Hoc autem ad vos pertinet magis quam ad ceteros fideles. In Religiosa professione, quam estis amplexi, vulgatissima colloquia vestra sunt cum Deo, vel esse debent. Audeo etiam dicere, cum brachium Dei nequaquam abbreviatum sit, & ejus misericordiæ nullos habeat fines, in oratione nihil esse adeo sublime, quo secuti vestigia beati N. pervenire nequeatis. *Idem.*

Pauciffimi Religiosi perveniunt ad sublimè gradum contemplationis.

Mirum nobis esse debet, quod in statibus etiam semotissimis, ac religiosissimis modo adeo infrequenter inveniantur animæ contemplationi deditæ; vel potius non miremur, quandoquidem in omnibus statibus, non equidem dico mundi, sed Ecclesiæ, & in omnibus Religiosis statibus paucissimi sint qui necessariam ingrediantur viam, ut ad hunc sublimem gradum perveniant: Via enim, quæ ducit illuc, & per quam Sancti omnes ambulaverunt, sunt communia orationis exercitia. Exercitia solide in praxi posita, & constanter servata, tot licet accidant sterilitates, tædia, naturales humanæ mentis evagationes, & difficultates semet applicandi, & captivandi. Ita Deus quæri vult; & nonne æquum est, ut ita quæratur, quandoquidem centrum est totius perfectionis? *Quærite Dominum*, Hoc pacto Sanctus hic Cœnobita sinebat se rapi in oratione, & in colloquiis, quæ habebat cum Deo. *Exhortationes christianæ P. Bourdaloue, Tomo I.*

Quantum negligatur oratio in domibus religiosis.

Quamvis in omnibus Religiosis domibus institutæ, ac præscriptæ sint praxes Orationis, nihilominus inter ipsos Religiosos nihil neglectius est oratione. Vellent illi vacare, quin sibi vim facere cogerentur, & quin de semet victoriam ferre tenerentur. Vellent statim pervenire ad terram promissionis, & in eamdem ingredi, quin per deserta iter sibi esset habendum. Vellent semper ambulare plena luce, & nunquam incidere in tenebras. Vellent se statim, & in singula momenta Dei spiritu transferri, & sancta ejusdem dulcedine inebriari. Vellent cum sancto Paulo ad tertium usque Cœlum rapi, sibique in hac ipsa vita dari claram visionem Dei, & omnium adorabilium attributorum illius. Sanctus Cœnobita noster longe aliter se gerebat; tantum enim aberat, ut orationem negligeret, se desereret, ut nihil intentatum prætermitteret quin ei vacaturus; quapropter nonnisi ægre illam relinquebat; & ut ostenderet Superioribus suis submissionem suam, perfectamque obedientiam. *Idem.*

Fructus, quos colligere debet Religiosus ex orationibus suis Sancti N. exemplo.

Post multas orationes, & contemplationes Religiosus ad Sancti nostri exemplum præbere se ipsum debet indulgentiorem alienis infirmitatibus, minus acrem in sermonibus, magis regularem magisque fidelem domesticæ disciplinæ, magis obsequentem voluntatibus, ac monitis eorum, qui præsunt: verbo, non debet ultra obnoxius esse iisdem imperfectionibus, & noxis, sed majorem curam habere sese reformandi, immutandique. Alioquin licet omnes haberet Eliæ impetus, raptus omnes sancti Pauli, omnes Prophetarum revelationes, vel eas habere videretur; hæc omnia nihil faciam, neque mihi quispiam persuadebit, Dei spiritum ibi inveniri, atque Deum harum rerum Auctorem esse. Cur? quia Spiritus Dei spiritus est Religionis, & Religionis puræ & immaculatæ; nam Spiritus Dei, quo plenus erat Sanctus N. spiritus erat sanctitatis, spiritus obedientiæ, spiritus regulæ, spiritus caritatis, quorum nullum invenio in vacuis hujusmodi speculationibus, affectisque contemplationibus. *Exhortationes christianæ Patris Bourdaloue.*

Quomodo Sanctus hic Religiosus magis magisque amplectebatur paupertatem.

Sanctus N. ratus se non satis magnum Sanctæ paupertati sacrificium obtulisse, conatus est illi in singulas horas recentem aliquam facere oblationem, sibimet negans quidquid poterat de victu atque vestitu, & postquam omnia sibi abstulisset superflua, abstulit etiam nonnulla, quæ naturæ ipsi erant necessaria. Qui si in domo locum teneret hominis inutilis, atque propter Dei honorem toleraretur, Lazaro pauper erat humilior; vivebat non jam ex reliquiis divitis, sed pauperis cujusdam Congregationis, & videbatur loquens humiles Chananææ sensus item præter propter dicere ac illa, quæ Jesu Christo dicenti: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus*, (*Matth. 15. 26.*) respondit: *etiam, Domine, nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa Dominorum suorum. Ex vita Cardinalis de Berulle, lib. 2.*

Quomodo S. hic Religiosus sese accommodabat omnibus characteribus, & ingeniis privatis.

Certum est, cum hominum studia adeo varia sint, & characteres, & ingenia particularia, rationem agendi in superiore esse non debere uniformem. Modo firmitatis opus est ut his resistat, modo severitatis, ut illos reprimat, modo lenitatis, ubi solatium adhibendum, & indulgendum est: ac tandem requiritur, ut diversa hæc agendi ratio unum duntaxat habeat principium, nempe Caritatem, & unum finem, nempe fratrum salutem. Ita se gessit semper Sanctus Religiosus noster; noverat caritatem cum severitate, atque indulgentia conciliare; & caritas ejus semper eadem erat, quamvis vias semper varias, & sæpe etiam oppositas, sequeretur. *Ex Regula S. Benedicti Tomo I.*

Sanctus hic Cœnobita non solum levissimas quasque noxas, sed etiam animas etiam virtutes affectabatur.

Dicere possumus Sanctum hunc Virum magnum, & admirabilem fuisse in minimis, omnem in modum, exiguum & humilem in magnis; sed in utrisque sibi parem. Si magna virtus est ex S. Augustini sententia fidelem esse in modicis, hac in re Sanctus Noster enituit. Videbat minima etiam motuum suorum momenta, & adeo perspicaci lumine pollebat in iis, quæ ad cordis puritatem pertinent, ut cognosceret vel levissimas labeculas, easque pati non posset in anima sua, quæ Sole purior, & nive candidior erat in cogitationibus, consiliis, & affectibus. Quantum leves noxas perhorrescebat, tantum amabat virtutes, quæ vocantur exiles; sed quas animæ magnæ pretiosas judicant; sed quod frequentes occasiones actus earum exercendi frequentiores sunt, & in horas singulas nobis occurrentes, locum præbent maximos congerendi thesauros; sed quia oculorum aciem non perstringentes, ut virtutes aliæ quæ nitent, & populi admirationem sibi promerentur, minus patent direptioni improborum spirituum, qui nos explorant, & vento vanitatis, qui crebro confringit cedros Libani, & pulcherrimos fructus dejicit in terram. *Vita Jesu Christi P. Nouet.*

Quinam esse debeat status, & professio viri Religiosi.

Sanctus hic Vir paucis ostendit, quid sit status, & professio Religiosi hominis, cum ait illam esse debere jejunii perpetui observantiam; videlicet, quidquid pœnitentiæ, mortificationis, & austeritatum quod statis temporibus observatur, ab ipso singulis vitæ suæ diebus esse observandum. Quemadmodum promissio ab illo facta Deo, se omnibus mundi hujus voluptatibus, omnibus illius oblectationibus abrenuntiaturum, & crucifixurum carnem suam cum omnibus cupiditatibus ejus, illum quovis tempore obligat: nullum quoque tempus est, quo non debeat adimplere quod recepit: ita ut oporteret, ut Religiosus

satis-

satisfacturus voto suo incessanter daret operam ut quam diligentissime sibi præcaveret adversus ea, quæ vel minime lædere possent animæ puritatem; ut procul omnia extruderet vitia; ut omnes preces suæ cum lacrimis essent conjunctæ; ut vacaret sacrorum librorum lectioni; ut viveret in gemitibus & contritione, in jejuniis & abstinentia; videlicet totam vitam suam in tristitia, & dolore transigeret, & abstinens non secus ac primi fideles ab esu carnium, ovorum, lactis, & vini, jejunium quotidie usque ad stellarum fulgorem produceret. Sed quia pauci sunt Religiosi, qui pares sint ferendo semper disciplinam adeo austeram & laboriosam, Sanctus noster exigit, ut saltem statis quibusdam temporibus id peragatur, & præcipue carnis privio tempore, & summa cum fidelitate reparent omnes has negligentias, languores, attentionis defectus, distractiones, levitates, impetus, denique omnia hæc vitia, quæ illis elapsa sunt totius anni tempore, & quæ proculdubio illi evitassent, si religio, & pietas illorum talis extitisset, qualis esse debebat. *Ex Regula S. Benedicti Tomo* 2.

Religiosi certis temporibus ab Ecclesia præscriptis augere debent suas austeritates.

Religiosi, ut sese conforment Sancti hujus institutis, debent consuetas austeritates augere. Cum eorum crescant obligationes, crescat etiam, opus est, illorum vigilantia, uberiores sint lacrimæ, lectio magis assidua, contritio magis profunda; aliquid esculenti, & poculenti imminuant; diutius orent, diutius vigilent, minus loquantur; & si quis hactenus vocationi suæ minus fidelis extiterit, aut imprudenter quædam effutierit verba, quibus interdictum esse oporteret, hic se se corrigere quærat: denique abluat animam suam, eamque emundet ab omnibus sordibus, quas forte contraxisset, ita ut taliter sit affectus, ut nihil habeat, quod cordis sui serenitatem perturbet, & sancta cum lætitia expectare valeat Sanctam magni hujus diei sollemnitatem, quæ totius Ecclesiæ consolatio est, & particeps fiat Resurrectionis Jesu Christi. *Idem*.

Non satis est Religioso viro non committere gravia scelera; opus est etiam ut minimas, statusque sui regulas servet.

Nequaquam satis est, ab omnibus homicidiis, adulteriis, blasphemiis, infidelitatibus, gravibusque sceleribus, quæ non consentiunt cum eo, quod probitas appellatur, abhorruisse, ut temet irreprehensibilem esse putes. Hoc multo minus satis est in Religioso, cujus vita pura esse debet, & qui sibi perfectam proposit Sanctitatem, ad quam tendit, ac se attollit; cumque Deus illum ad perfectionem vocet, summa cura evitare debet leves noxas; quoniam perfectio nullam patitur. Hac mente secrevit Deus Sanctum hunc Religiosum ab omnibus iis rebus, quæ illum in malum impellere poterant, abscondens illum in solitudine, tanquam in secreto faciei suæ, & illum cumulans mediis, subsidiis, & omni facilitate ad bonum operandum. Sancti, qui cognoverunt præstantiam professionis Religiosorum, illos respexerunt tanquam visibiles Angelos. S. Bernardus vocat illos Prophetas, Apostolos, Martyres, considerans quænam esse debeat vitæ eorum sanctitas & puritas omnis vitæ eorum; & nihil non verum affirmabimus, cum asseremus, virtutem, quæ salvum faceret hominem è mundo, futuram esse Religiosi viri damnationem. Deus judicabit mortales secundum singulorum officia; & officia secundum Dei mentem æstimabuntur, & secundum gratias, quibus singuli a Deo aucti fuerunt. Nihil hoc certius; quoniam ipse Jesus hoc nobis testatus est: *Cui autem multum datum est, multum quæretur ab eo; & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo.* (*Luc.* 12.) Evitate igitur, Auditores, qua maxima fieri potest religione, noxas quantumlibet leves videantur; seu quia status vester, qui jubet vos id facere, quod in christiana vita perfectissimum est, nullas patitur; seu quia minimæ, ubi negliguntur, efficiunt, ut Deus in graviores vos labi permittat: *Qui spernit modica, paullatim decidet.* (*Ecclesi.* 19.) *Regula S. Benedicti, Tomo* 1.

Conformitas quam Religiosus habere debet cum voluntate Dei per statum ubi illū hic esse vult.

Quomodocumque igitur de me Deus disponat, sive me attollat, sive me deprimat, sive me consoletur, sive me affligat; sive huic, sive alteri cuipiam loco me destinet; sive etiam quoad animam viasque interiores efficiat, ut ambulem in tenebris, aut in lumine; in pœnis, & desolationibus, vel in affluentia cælestium suavitatum; his rebus omnibus quid respondere debeo, nisi illum Dominum esse, & me in illius esse manibus? Utique Dominus est, & Dominus meus, nec alium volo. Elegi illum, & absit, quod ab eodem discedam. Si hactenus non habuit in corde meo locum omnem, quem occupare debebat, hunc integrum illi trado. Volo ipsum solum ibi regnare, ibique omnem suam adhibere potestatem. Nolo amplius quidquam in pretio habere, quod illi in pretio non est; nolo quidquam cupere, nisi secundum illius affectiones, neque quidquam quærere, nisi illum ipsum. Quidquid ille contemnit, contemnetur a me; quidquid ille damnat, a me damnabitur. Ita Sanctus N. fidem semper servavit, quam Domino nostro juraverat, & hujusmodi semper illius sensus fuerunt. *P. Bourdalone in spiritualibus recessibus.*

Quid intersit inter voluntariam paupertatē & coactam.

Non desunt in mundo pauperes, sed alii quidem re pauperes tantum sunt, & per conditionis suæ necessitatem, quin sint pauperes corde; alii sunt pauperes affectu & corde, licet non sint re, atque effectu. Illorum paupertas coacta est, quam deplorant, & de qua conqueruntur; unde sequitur, hanc nequaquam fuisse paupertatem Jesu Christi, quæ fuit voluntaria. Horum vero paupertas christiana est, & accepta Deo. Cor horum avulsum est a bonis, quæ præ manibus habent, & secundum illud Apostoli consilium, possident illa, quasi ea non possiderent. Hæc nihilominus non est tota Jesu Christi paupertas, qui voluit omnem abdicare proprietatem & possessionem. Si recte loqui volumus, nemo est paupertatis Dei sui verus imitator, nisi Religiosus &c. *ut supra P. Bourdalone ibidem.*

In statu Religioso discuntur placita placitis mundi prorsus opposita.

In Religiosa professione, quæ schola est prorsus divina, instituta quædam traduntur, quæ mortales in commerciis, & secundum sæculi spiritum viventes neque gustare scirent, neque intelligere. Ibi suadetur, divitias, honores, & voluptates esse contemnendas, iisque paupertatem, ignominias, ac passiones anteferendas, carnem crucifigendam, sensus mortificandos, abrenuntiandum spiritui suo, Patrem odio habendum; hoc est, abneganda ea omnia, quæ in nobis parere possunt vel minimam adhæsionem, & prohibere, ne intime cum Jesu Christo consentiamus. Denique ibi Sanctus noster Cœnobita invenit regulas, & subsidia ad exercenda hæc adeo pura, & expedita placita, quæ Jesus Christus verbo suo, operibus, miraculis, toto vitæ suæ spatio, omnibusque mortis suæ circumstantiis prædicavit; videlicet veram gloriam tamquam a vero fonte oriri ab humilitate, & necesse esse, ut per crucia passiones æterna felicitas comparetur. *Ex Regula S. Benedicti, Tomo* 1.

Quinam fuerint sensus, & intentiones Sancti hujus Institutoris.

Cum Sanctus hic Institutor dicat, se sperare nihil a se durum & asperum institutum iri, credendum non est illi mentem esse instituendi vitam suavem, commodam, facilemque. Longe illo abfuit ab hac sententia; loquens enim de Novitiorum professione, vult illis indici, antequam admittantur, *omnia dura & aspera, per quæ itur ad Cælum.* (*Reg. c.* 5.) Sanctus noster Cœnobita callebat omnes has veritates, easque amplectebatur non jam ægre, & invitus, sed cum omni zelo, qui conditioni ipsius inhærebat; & hoc pacto seipsum incepit sanctificare. Vobis igitur ignorandum non est, Auditores, Sanctum N. respicere regulam, quam proponit sub multiplici aspectu; modo enim cogitat illam habita ratione virorum eorum, qui illam sunt amplexuri, & bonorum, quæ illa in iis est paritura; modo vero secundum dispositiones naturæ, & habita ratione studiorum, ac sensuum eorumdem. Verum est, cum illam comparat cum iniquitate peccatorum, & oculis ejus obversantur supplicia, quæ illi meriti sunt; videlicet cum comparat inferni cruciatus cum austerissimis Regulæ exercitiis, nihil adesse, quod durum, asperum & molestum appellandum sit, omniaque lenitatis & moderationis esse plena. Quæ enim haberi comparatio potest inter ea, quæ in religione licet exactissima ac severissima perferuntur, & ea, quæ in locis illis pœnæ ac tenebrarum sunt perferenda? Seu quis illic in æternum torqueatur; seu ibi usque ad reliquias peccatorum expiandas illic moraturus sit; hi cruciatus sibi comparentur cum illis licet teterrimis, durissimis ac molestissimis quæ perferuntur in terris; levis imago, & somnium existimandi sunt. *Idem*.

Arcte in monasteriis vita constitoit unionem & concordiam in cordibus Religiosorum.

Dolores non minus utiles sunt, neque minus necessarii pro tuenda caritate, quam pro reparanda innocentia; communem vero in Religiosis Congregationibus caritatem privatæ evertunt amicitiæ. Cum autem hæ omnes privationes, & abrenunciationes earum auferunt occasiones, objecta, & materiem, caritas ibi inviolabilis permanet; ibi constans est & æqualis; Amor, qui fratres Deo jungit, illos simul conjungit; & caritas nunquam labefactatur. Licet hæc una ratio Sanctum N. impulisset, ad arctam vitam instituendam, ea gravissima satis est, & hoc esset vili pretio redimere concordiam, & unionem cordium in Monastica Congregatione. Hæc sancta consensio docet ibi esse digitum Dei; ipsum illam fovere, & inutiles efficere omnes inimicorum conatus, qui eidem nocere vellent; ipsum pro illa tuenda pugnare; & opus esse, ut verborum ejus veritas adimpleatur: *Non rapiet eas quisquam de manu mea.* Non solum est in pace, sed esse debet in perfecta securitate. Sanctus autem hic Vir nunquam magis laboravit, quam ut statueret pacem, atque concordiam in Monasteriis, innuere volens illam esse necessariam non Religiosis tantum, sed sæcularibus etiam esse utilissimam, qui sine illius ope subsistere & servari minime possunt. *Ex Regula S. Benedicti, Tomo* 1.

Mala, quæ accidunt monachis inter se pacem non foventibus.

Quantumvis parum lædatur concordia, quæ regnare debet inter eos, qui sese Deo devoverunt, & sacer nodus, quo eorum voluntates vinciuntur, relaxetur; & aliquis inter fratres invenitur, qui frangat, ac interpellet admirabilem hunc, sanctumque ordinem; evenire potest, ut Deus, qui ipsa Caritas est, & qui non oblectatur, nisi ubi hæc virtus prorsus divina dominetur, recedat, & deserat Congregationem hanc, cujus erat Patronus, expositam improbis inimicorum suorum consiliis, & sæpe unius culpa generalem pariat destitutionem; fatendum est ergo nihil esse posse minus dignum illo, qui consilium iniisset sese Deo devovendi, quam sententiam mutare ac retrocedere per metum ingrediendi in vitæ genus austerum; cum hæc austeritas adeo sit necessaria pro incolumitate innocentiæ & caritatis. *Ibidem*.

Ejusdem argumenti.

Si concordia non invenitur inter eos, qui Deo dicati sunt, Solitudines, & Monasteria loca erunt confusionis, ac perturbationis, singuli secundum suam immortificationem, licentiam, libidinemque, quin id sibi Religioni vertant, efficient, quidquid arbitrabuntur sibi fas esse per regulam. Ostia Domus Dei promiscue patebunt omni mortalium generi; inde egredientur ad obeundas visitationes, ibique recipientur; habebitur sermo de quolibet negotiorum genere, & de rebus novis, quæ nuntiantur non secus ac in publicis plateis; ibi potabitur, & manducabitur omnibus horis, quibus voluerint; sese dispensabunt ab interventu in Choro, a vigiliis, atque jejuniis;

denique ab omnibus actionibus pietatis, regularitatis, disciplinæ: qui Dei timorem non habent, leges contemnunt, & pro nihilo habent; sed illæ cohibent eos, quibus hic timor inest, & vetant, ne illius faciant jacturam. *Ex Regula S. Benedicti, Tomo 1.*

Religiosi, qui observant exacte regularitatem, facile vitam suam in innocentia traducunt.

Non est tantum difficile, quantum putatur, Monachos sub exacta disciplina viventes, qui semoti sunt ab occasionibus, qui omnes suas vias observant, qui regulas habent, eisque obtemperant, & habent Superiores eorum regimini præpositos, vitam suam in innocentia traducere: & cum crebro seipsos diligenti examine excutiant coram Deo sub finem dierum singulorum, & scrutantur abditissimos sinus conscientiæ suæ, ibi eas tantum noxas invenire, in quas secundum Scripturarum testimonium justi cadere nequeunt, quo minus labantur. Præterea si incidunt in vitia paullo graviora, modo conjuncta non sint cum duritia, improbitate, superbia, contemptu, crassa negligentia, quæ irritat Deum, & sinceram habeant sese corrigendi voluntatem, ut plurimum non excedunt venialium peccatorum magnitudinem, & merentur potius Dei miserationem, quam indignationem & iracundiam. Sin autem gravia committuntur crimina, quod non debet in sanctis locis accidere, regula suppeditat remedia ad illa curanda; & casu quo iisdem uti nemo negligit, eaque sibi velit applicare, certissima venia obtinetur: *Remediis post peccatum restituitur innocentia.* (*de Præcept. & dispens. cap. 13.*) *Idem.*

De conformitate vitæ religiosæ cum vita J. C.

In Religiosa professione videtur Cœnobitarum vitæ conformitas cum Jesu Christi vita. Illi in paupertate sua, quam profitentur, imitantur Jesu Christi paupertatem arctissimam, cui defuerunt, ut ipse de se fatetur, ea, quæ natura non negat Cæli volucribus, & bestiis terræ: *Vulpes foveam habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* (*Matth. 8.*) Laboribus, quos exigit regula, imitantur labores Jesu Christi, quos per hæc Prophetæ verba exprimit: *Pauper sum ego, & in laboribus a juventute mea.* (*Psal. 87. v. 16.*) Solitudine sua imitantur Jesu Christi solitudinem, cum Spiritus sanctus eum in desertum adduxit: *Tunc Jesus ductus est in desertum a Spiritu, ut tentaretur a Diabolo.* (*Matth. 4.*) Jejuniis suis imitantur admirabilem abstinentiam, quam diebus quadraginta, totidemque noctibus exercuit: *Et cum jejunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit.* (*Ibidem.*) Per humilitatem suam adeo essentialem, suæque professioni inhærentem imitantur humilitatem J. C. quæ in toto vitæ ipsius curriculo deprehenditur, & per obedientiam suam, illam, qua omnibus Patris sui mandatis obtemperavit: *Descendi de Cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.* (*Joann. 6. v. 38.*) Jugibus mortificationibus, & privationibus voluptatum omnium, quæ sensus palpare possunt, imitantur omnes circumstantias passionis Jesu Christi, quæ a primo suæ nativitatis momento incepit, usque ad extremum vitæ spiritum, & omnibus vitæ suæ momentis offerunt victimam pœnitentiæ pro peccatis suis, & pro peccatis Mundi, quibus secundum S. Bernardi sententiam, oneraverunt se, tanquam suis, vel in Sanctitatis suæ incrementum, casu, quo Deus illis faverit, propter sanctam innocentiæ suæ integritatem. Denique sicut illi amorem reddere tenentur pro amore, & nequeunt pro illo mori, quemadmodum ipse pro illis mortuus est; nequeunt aliud facere, quam vitam suam breviorem per actus, & exercitia rigidæ austeritatis; atque ita sibi applicantes, quantum fieri potest omnes illius passiones, digni fiunt juxta ipsius promissiones, qui in regnum ejus ingrediantur, & fiant gloriæ ejusdem participes: *Si tamen compatimur, ut & conglorificemur.* (*Rom. 8.*) *Regula S. Benedicti, Tomo 1.*

Religiosus debet facere bonum, & evitare malum majori cura, quam qui vivunt in mundo.

Una conditio mortalibus omnibus proposita est, ut videlicet evitent malum, & faciant bonum; quæ conformis est documento Apostoli præcipientis, ut ab omni specie mali se abstineant. Conditio hæc ad omnes homines spectat, & ne unus quidem est, qui non teneatur exequi hoc Spiritus sancti præceptum: *Ab omni specie mala abstinete vos.* (*Thess. 5.*) Attamen Religiosos multo magis obligat, quam ceteros. Quoniam Deus non instituit illos in Ecclesia, nisi ut illius ornamentum essent, & lumen; & opus est, ut qui in mundo vivunt, in eorum vitam certam sitæ suæ normam inveniant. Omnes Christianæ virtutes in illorum puritate, ac fructu debent enitescere; & omnia conformari ita debent sanctissimis Evangelii placitis, ut satis sit scire, quid fugiant, vel quid sequantur, ut liqueat, quid sit perfectus Jesu Christi Discipulus. Non enim promiscue amplecti debent omnia bonorum genera, & indiscriminatim sequi quidquid illis caritas offert; sed tanta præstantia & perfectione perfungi debent omnibus officiis Religionis atque pietatis, quæ in eorum statu continentur, ut inspectantium oculis habere videantur in imo corde, quidquid non est in manibus eorum; videlicet in extrinsecis eorum operibus, & se non coarctent intra cancellos professionis suæ, nisi quia Dei continentur imperio, & consortium ipsorum non patitur, ut inde egrediantur. *Idem.*

Religiosus præferre debet veterum Patrum placita illis recentium.

Quin immoremur in Patrum sanctitate, vel eorum missione cogitanda, illorum placitis, ac sententiis ornamur, ut nostras cogitationes, sensusque sequamur; neque religionis servitus subjugare mores potius humanos, ac recentes sanctis regulas, quas summi illi Viri nobis reliquerunt: *State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & invenietis refrigerium animabus vestris.* (*Jerem. 6.*) Proficite, Auditores, ex hoc Spiritus sancti monitu; nolite ab antiquis semitis aberrare. Servate constanti adhæsione ac Religione Testamentum Patrum vestrorum; nullum recipite temperamentum, nullamque modificationem, quæ sit spiritui eorum contraria; animæ vestræ re ipsa veras consolationes gustabunt. Rejicite sensus omnes, & explicationes, quas illi non noverunt, & habete tanquam adulterinam pecuniam omnem illam, quæ antiquitatis nota signata non est. Via vitæ illa est, quæ vero spiritu animata est: illa, cui Deus vitam communicavit per intercessionem Sanctorum suorum: illa, quæ nos a morte præservat, ac dignos efficit regno vitæ. Et ne vos species fallat, vel fucatæ rationes os vobis sublinant: sæpe cogitate, non deesse vias, quæ in se veritatem si bene videntur, & quæ non aliud habent effectum, quam eos perdendi, qui illas sequuntur: *Est via, quæ videtur homini justa, novissima autem ejus deducunt ad mortem.* (*Prov. 14.*) *Idem.*

Necesse est, ut Religiosi sub una eademque regula vivant.

Opus est, ut Religiosi sint *sub una Regula*; si enim consuetudine aliqua, usu, aut Superioris ad arbitrium viverent, plura occurrerent, quibus necesse esset, ut illi per se ipsi legem applicarent, & inciderent in necessitatem se determinandi pluribus in occasionibus per spiritum suum, per lumina, affectusque suos, ita ut propriam voluntatem roborarent, cum illam destruere debeant, quod fini adversatur, quem Sanctus noster sibi proposuit in recessu suo. Ceterum, si Religiosis nulla esset regula, nullam haberent certam vivendi rationem, & agerent fortuito, cum inæqualitate, & sine consensu, & sæpe superioris arbitrium majorem sibi partem vindicaret in eorum regimine, quam amor veritatis, atque justitiæ. *Idem.*

Opus est, ut Religiosi habeant superiorem, a quo dirigantur.

Opus est etiam, ut Superiori subditi sint; nam quamcumque regulam habere possint, & quæcumque illis constituta sit disciplina ad rectum ordinem servandum, fieri minime posset, ut subsisterent; cum humani cordis instabilitas tanta sit, ut nisi superior omnem curam, atque vigilantiam impenderet regendis motibus omnibus, & moderandis iis, quæ fortasse nimis violenta sunt, & excitandis iis, quæ nimis languida, dirigendis iis, quæ longius a vera via aberrarent, prohibendis prævaricatoribus, ac tandem æquo servando inter fratres temperamento, secundum cognitionem quam habet de illorum affectionibus; omnia sus deque essent turbata. *Idem.*

Quomodo Deus Sanctum hunc Religiosum præparaverit, ante quam monasticam vitam ingrederetur.

Quemadmodum Dei mens erat Sanctum hunc Religiosum addicere vitæ generi, quod divinum esset potius, quam humanum, eumque objicere contentionibus, quæ communes hominum vires excederent, ille semetipsum præparare debebat in Cœnobio, ubi disceret, quid sibi vellet resistere Dæmonum conatibus, suffultus monitis, & curis Superioris, & fratrum exemplis; & cum post plurima ac diuturna experimenta se satis valentem viribus cognosceret ad recens certaminis genus ineundum, de medio illorum, tanquam ex acie prodiret in singulare certamen non alio suffultus præsidio, quam quod in Dei patrocinio sibi non defuturum sperabat contra spiritus, cordis, & sensuum perturbationem. Deus, qui componebat illum cum teterrimis hostibus, & in ipsius persona inferorum potentiam profligare volebat, noluit illum in prælium descendere, nisi par esset victoriæ de hostibus referendæ, ideoque diutius illum exercere voluit in Monasterio, ut omnes abjiceret impuras, & probrosque affectiones, quibus dæmon contra ipsum abusurus esset; videlicet cupiditates, & ægritudines animi; atque ut oppositas qualitates indipisceretur, quales sunt viva fides, animosa confidentia, puritas perfecta, ut inde fortior evaderet, & hostibus suis terribilior. *Ex Regula S. Benedicti, Tomo 1.*

Cœnobitæ majores progressus fecerunt quam Anachoretæ.

Cœnobitæ cum numero, ac multitudine Anachoretas superaverint, Ecclesiæ majora, & qualitatis potent, bona contulerunt; seu quod simul conjuncti vinculis concordiæ, & sanctæ consensionis, componant exercitum, quem omnes dæmonum conatus infringere, & superare nullatenus valeant; seu quod, cum eorum vita non aliud sit, quam obedientiæ exercitium, incessantes arma gerunt; ita ut fideliter illa munera obeuntibus, quæ sibi demandata fuerint, nullum sit momentum, quo non dimicent, & non triumphent: ac tandem quia Cœnobitæ status magis, quam Anachoretæ, necessaria continet subsidia ad bellum sustinendum, in quo uterque implicitus est. Habent enim solitudinem, silentium, alienationem a Mundo, vitæ austeritatem, & præ ceteris obedientiæ exercitium, cujus bona atque utilitates satis explicari non possunt. Quibus omnibus illud accedit, quod fratrum suorum conspectus illis animos addit, præsertim vero superiorum. Hæc officia sunt, quibus Sanctus noster toto vitæ suæ tempore fidelissime perfunctus est. *Regula Sancti Benedicti, Tomo 1.*

Quamvis superior religiosis suis prælucere debeat exemplo, non inde sequitur, illum esse debere impeccabilem.

Quamvis superior subditis præire debet exemplo, & fidelitas illius accuratissima debeat esse; credendum tamen non est, Auditores, opus esse, ut ille sit impeccabilis ad hoc, ut doceat, corrigat, & reprehendat; si enim oporteret, illum sine crimine esse, cum hoc ad Angelos dumtaxat pertineat, Cœnobitæ monitis, & præceptis carerent. Satis igitur est esse illum Regulæ observatorem, in munere suo diligentem, ac zelotem, qui in tota vitæ suæ ratione fidelitatem præferat, & item assuat, se occupari suæ professionis amore, & unicam sibi curam esse eosdem sensus ceteris inspirandi. Si ita fuerit affectus, illius raræ, levesque noxæ erunt, & opinio, quæ de virtute illius apud omnes percrebuit, vitia illius vel teget, vel imminuet; ita ut in monitis, & directione illius perfectam foveant confidentiam. Verum si ille ab officiis suis se dispensaverit, non dico solum de illis, quæ sunt

essen-

essentialis, sed de omnibus illis, quorum observantia fratres suos ædificare potest, hæc Jesu Christi exprobratio in illum recedet, ipse vero non poterit evitare confusionem, quam meretur, qui exigit a subditis suis eam fidelitatem, qua ipse caret; & hic ille est, qui vere habens trabem in oculo, nec illam videns, in oculis fratrum suorum festucas deprehendit. *Idem.*

Æqualitas habenda in Religiosa professione.

Professio Monastica illos omnes æquat, qui illam amplectuntur. Nulla cognoscit humana discrimina, & ea tantum admittit, quæ Jesus Christus operatur in manibus per impressiones gratiæ suæ, & per Spiritus Sancti sui motum. Status hic adeo purus & sanctus omnimodam requirit abdicationem; & cum hæc abrenuntiatio facta est, qui plura contulit, nihil habet amplius eo, qui minus, vel nihil omnino donavit: nisi forsasse suum obtulerit Sacrificium cum præstantioribus, perfectioribusque perfectionibus. Inter Claustra recipiuntur magni, parvi, pauperes, divites, nobiles, plebeji, docti, indocti ac simplices; & indignum esset sacris hisce locis, in quibus J. C. perfecte imitari, eique deservire Monachi debent, ullam haberi personarum acceptionem, & prælationes haberi aliis de caussis, quam in quibus ipse suas dilectiones constituit; & qui aliter ageret, inter Claustra inveheret mundi spiritum, illuc illius placita, consuetudines, mores, principia, affectiones, cupiditates, omnemque ejus vanitatem revocaret, quæ ibi neque cognoscenda esset, nec nominanda. *Idem.*

Quomodo Religiosi sint a Superiore corrigendi.

Correctiones sunt veluti calcaria, quæ ex D. Gregorii sententia, efficiunt ut in via Domini progrediantur illi, quibus admoventur; & dubitandum non est, si lenitas Superioris jugis esset, & non esset cum rigore, & severitate conjuncta, hanc effecturam esse, ut animæ in languorem, ac ignaviam inciderent, neque haberent ultra illam vim, & alacritatem, sine qua virtus non obtinet apud Deum accessum illum, quem debet habere. Sicuti opus non est, ut Superior animos exasperet indiscretis austeritatibus, ita opus non est, ut illos dejiciat molli, ac blanda indulgentia. *Regula S. Benedicti, Tomo 1.*

Qua ratione Superior a Religiosis eum eminentem adeptis sint pietatem a

Æquum non esset, ut qui se devoverunt Deo, & adepti sunt pietatem eminentem, iidem ab aliis obnoxii essent reprehensionibus. Deus qui permittit, ut in inevitabiles incidant notas, ut illos in humilitate contineat, & prohibeat, ne in sua virtute confidant, ac intumescant ob gratias sibi collatas, & quas illis etiam Deus in singulos dies collaturus est, vult procuidubio, ut Superior, qui præest illis, mentem ipsius adæquare, & conferat quantum in ipso est ad eos sustinendos, & ad perfectionem impellendos, ad quam vocat illos; cui officio non faceret satis, si eos quiete frui pateretur puritate status ipsorum, quantacumque esset, quin illos exercere conaretur per ea media, quæ ipsa illi exhibet regula, & quæ pertinent ad humiliationes. Sanctus autem hic Religiosus non operiebatur leges Superioris sui correptiones ad inflammandum zelum, & excitandam attentionem suam; sed illas omnino prævertebat humiliationibus suis, numquam cessaturis, quamdiu suis perfungeretur officiis. *Idem.*

Quomodo esse se debeat cum religiosis humilibus & docilibus.

Sanctus noster Fundator vult, lenitatem prævalere in Superiore erga Religiosos suaves, humiles, humanos, & dociles; sed hanc solam esse non patitur sine commistione aliqua, & temperamento. Noverat severitatem esse salis instar, qua vera, ne virtus corrumpatur in Sanctissimis etiam animabus. & Religioso viro nihil tam officere, cui in subjectione, & abjectione vivendum est, quam invenire Superiorem quovis tempore paratum, ac dispositum, ut illi blandiatur, assentetur, complaceat. *Idem.*

Quam ob Religiosus hic faceret jejunium.

Satis non erat huic Religioso jejunare, quin mortificationem hanc adeo sanctam & salutarem amaret; quippe illi de rebus duabus erat persuasum: quarum altera est nullam esse praxim pœnitentiæ, quam pluris fecerunt, & cui magis adhæserint veteres Cœnobitæ. Vos non fallit quantam hac in re fuerint austeritates Antoniorum, Benedictorum, Brunonum, Bernardorum, & tot observantiæ, quas Jesus Christus in Ecclesia instituit; & quid prodest habere luminos hos viros Parentum loco, eosque tanquam Regulares vitæ Magistros intueri, sed eorum sensus, actiones, & placita non imitari? Alterum est nullum esse pœnitentiæ exercitium, ex quo majorem percipere valeat utilitatem, ut se se ad status sui perfectionem attollat, ac tueatur puritatem, quam ejusdem professio requirit; quoniam hæc veritas est, quam non solum experientia didicimus, sed uniformi testimonio, quod Sancti hac in re nobis perhibuerunt. S. Athanasius ait, (*l. de Virginib.*) jejuniis morbos nostros curari, sensuum nostrorum impuritatem cohiberi, dæmones expelli, pravas cogitationes extrudi, animas nostras candidiores effici, corda purificari, sanctificari corpora, & hominibus tribui dignitatem necessariam, ut coram Dei majestate prodeant. Denique concludit abstinentiam cibum esse Angelorum, & qui illam exercet, Angeli simillimum fieri: *Jejunium enim Angelorum cibus est; & qui eo utitur, ordinis Angelici censendus est.* S. Basilius, S. Ambrosius, S. Joannes Climacus, S. Joannes Chrysost. eodem pacto loquuntur; quorum novissimus rem dicit notatu dignam; videlicet si castitas duabus hisce virtutibus destituta fuerit, a quibus nulla ratione separanda est, jejunio videlicet ac temperantia, illam non diu permansuram; sed si iisdem fuerit suffulta, perseveraturam, ac tandem debitam sibi mercedem esse accepturam. *Regula S. Benedicti, Tomo 1.*

Quantum differre debeat Religiosus.

Religiosus, qui cupit esse verus Sancti Nostri Imitator, nihil debet quidquid amat Mundi affecta, & quæ ere quilquid ille contemnit. Cum enim uterque a locis adeo longinquis discedant, & ad fines adeo oppositos contendant, tantum invicem adversari debent cogitationibus, operibusque, quantum Cælum distat a terra. Alter quidem ardenter cupit opes, alter vero illas contemnit. Alter ad terrenam gloriam anhelat, alter incessanter ad cælestem suspirat. Alter quocumque pretio terrenas quærit voluptates; alter vero illas horret, & nonnisi supernas exquirit. Alter pro virili parte commoda consectatur; alter numquam tantum mali patitur, quantum optat. Alter quodlibet mortalium genus lacessit, ut bona sua, & redditus augeat; alter vero semper paratus est cedere bonis, quæ ab illo exiguntur. Hic terrenis tantum negotiis occupatur, ille conversatur in Cælis. Hic voti sui compos non est, nisi loquatur; ille autem, nisi silentium servet. Hic hominum famam, atque existimationem aucupatur; ille autem se se abjicere quærit coram hominibus, æque ac coram Deo. Ita opus est ut Religiosi hominis cura tota in eo sit, ut vias Mundi derelinquat, & sequatur quidquid illis oppositum est; & status ipsius, qui destinat illum Cælo, non permittit illi sensus, desideria, actiones, cogitationes, quæ ibi non conferant aliquid, ut se Cælo eodem dignum præbeat. *S. Benedicti Regula Tomo 1.*

Exemplum Religiosi mitis, ostendit quam vincere solli sit, quid agens homine iracundiæ.

Sanctus Religiosus Noster numquam paruit iracundiæ. Ita Cœnobita, qui æque attentus est, ac esse debet in vitæ suæ ratione, & qui velit, ut servetur curam gerere cordis sui, omnia facit quæ potest, ut illud inaccessibile reddat motibus iræ, & ad id eo majori incumbat sollicitudine, quo magis secundum lumen, quod Spiritus Sanctus largitur illi, cognoscit mala, & vastitatem, quam hæc animi ægritudo parere potest: *Iracundia animositatis illius subversio illius est.* Quod sibi proposuit, ubi Mundum reliquit, hoc fuit, ut Deo frueretur in sacra solitudinis quiete, ut ibi sanctam legem illius meditaretur, eique serviret in societate eorum, cum quibus se vitam ducere obstrinxit, vivens cum illis in ita perfecta, intima, sinceraque consensione, ut nullo umquam vitio, aut perturbatione infringatur. *Ex Regula S. Benedicti Tomo 1.*

Ejusdem argumenti.

De ira idem ac de pyrio pulvere dicendum est; ubi hic corripit ignem, in magno aeris spatio evanescit, sese latius effundit, & officit nemini; sed ubi in arcto, clausoque loco inflammatur, parit concussiones, violentas agitationes, & quæcumque subvertit, ut sibi aditum aperiat. Sic ira, quæ pro nihilo habetur in Mundo, & quæ habetur etiam quasi quædam virtutis species, cum brevis est, effectus habet, qui valde formidabiles sunt in cœtibus regularium; & fratribus adnitendum est, ne umquam eam abjiciant mollitiam, atque tranquillitatem, quæ ipsis est omnino necessaria. Quamobrem Sanctus noster Monachus semper multum suavitatis prætetulit, non solum erga Superiores suos, verum etiam erga fratres. *Idem.*

De malo quod in regulari communitate parit murmuratio.

Murmuratio prava est affectio, & animi ægritudo, quæ concipitur contra vitæ genus, & actiones, vel Superioris, vel fratrum suorum; hæc aliquando est intrinseca, aliquando se prodit per aliquos gestus, aut signum vel manuum, vel oris, vel oculorum; cujuscumque generis sit, caritatem lacessit: & proprie loquendo Religiosus non murmurat, nisi quia non vult submittere vel spiritum, mentemque suam, vel cor. Murmurator se Judicem constituit eorum omnium, quæ accidunt in Monasterio; nihil illius, non dicam oculos fallit, sed improbitatem. Sæpe enim videt, quod non est; & cum cognoscit, quod reprehendere valeat, ipsa sua imaginatio sexcenta illi argumenta suppeditat. Promiscue censoria nota perstringit Superiores, & fratres; damnat quidquid abhorret a sensu suo, & cum ægritudo morosa efficiat, ut nihil ei placeat; tota illius cura in hoc sita est, ut vituperet, atque reprehendat. Non solum suum virus effundit per temerariis judicia, verum etiam sæpe communicat spiritum suum illis ex numero fratrum suorum, quibus facilius illum afflare potest; ex quo necessario germinant discussiones, lites, jurgia, ideoque exitium pacis, consensionis & concordiæ, quæ in Monastica Congregatione potius, quam alibi debet florere. Vitium hoc apud Religiosos ita percrebuit, ut dici queat, murmurare, & spiritum reciprocare in illis esse unum & idem. Eos alit obmurmuratio, hæc illis est necessaria refectio: & ut plurimum in eo tædio, quod recessus, & solitudo parit, atque in ea submissione, in qua dies suos debent traducere, nullum solatium inveniunt, quam oblectationem & voluptatem, quam ex murmuratione percipiunt. Hoc virus est, quo aluntur, & licet hoc illos enecet, tamen quia effectus non cadit sub sensum, illum nihili faciunt, ac celant in corde suo morbum lethalem, quin illum ignorent. Idcirco Sanctus Religiosus noster, tantum abfuit, ut ita tantum crimen moeretur, ut semper prætetulerit perfectam alacritatem in facienda Superiorum suorum voluntate, numquam eorum sese gerendi rationem corripiens. *Ex Regula S. Benedicti, Tomo 1.*

Detractio plerumque intrinsecus cum murmuratione conjuncta invenitur.

Ex quo Monachus ita miser est, ut ab aspectu Dei in vita sua aciem oculorum amoveat, & non amplius illum ea colit reverentia, & obsequio, quod illi debetur, nequit ultra rationem habere vel Superioris, qui illius locum tenet, neque fratrum suorum, quos ab eodem jubetur amare. De illis cogitat, & loquitur pro libidine, seu potius secundum affectionum suarum motus. Affingit illis vitia & noxas,

quæ

quæ non habent, & illis aufert virtutes, & eximias qualitates propter quas celebrantur, & quin illus sibi proponat ut debet, objectum caritatis, & admirationis, illos tanquam odii sui, atque contemptus objectum intuetur. Tamen nonne lacrimis effusis deplorandus est, eo quod illius fides, atque religio ita fuerit extincta, ut sibi religioni minime vertat excipere eo pacto, quo nollet inimicos suos, illos, quos a Deo jubetur in Patris, fratrumque loco habere, & non vereatur incidere in eas pœnas, atque supplicia, quæ Deus intentat illis, qui in id genus peccata labuntur? *Cum detractoribus non commisceaeris: quoniam repente consurget perditio eorum*, (*Prov. 24.*) inquit Spiritus Sanctus per os Sapientis. Sedulo, Sanctus Religiosus noster hujusmodi cœtus evitabat, veritus, ne si pravis eorum sermonibus aurem præberet, se se hoc pacto corrumperet. *Idem.*

Deus non exigit æqualem virtutem ab omnibus, ut Religiosis.

Si vos terret, Auditores, tot officiorum aspectus; si hæc præceptorum multitudo vobis vires vestras videtur excedere; ut vos liberem a cogitatione hac, quæ vobis negotium facessit, & prohibeam, ne animos despondeatis, ac in hanc incidatis diffidentiam, quæ vobis figit crucem, dicam, Deum non eamdem exigere perfectionem ab illis, quos ad hunc perfectionis statum appellat, neque ab omnibus indiscriminatim exigere æqualem virtutem; neque illum omnes destinasse ad eumdem Religionis gradum; & licet ne unus quidem sit, qui ad exemplum Sancti Cœnobitæ nostri non teneatur ad perfectam contendere humilitatem; tamen non omnes teneri ad illius adquisitionem; & modo quantum in ipsis est eam assequi contendant, & summo nisu sinceraque voluntate ad id omnia adhibeant adminicula, & eam praxim sequantur, quam Regula ipsis præscribit, respiciet Deus dispositionem cordis eorum, pietatem illorum remunerabitur, ejusque rationem habebit, quasi in illorum intentionibus, ac desideriis esset perfecta: *Jugis ad perfectionem conatus pro perfectione putatur.* (*S. Bernard. epist. 253.*) Nos autem vere dicere possumus de Sancto nostro, illum brevi adeptum esse hanc perfectionem, ad quam tot Sancti Cœnobitæ contendunt. *Idem.*

MISSIONARII, ET APOSTOLICI VIRI.

De missionibus Apostolicis.

Ecclesia, quæ in omnibus cæremoniis suis nihil nisi Christianissimi gloriam, & fidelium sanctitatem respexit, nequaquam satis esse putat Divini verbi pabulo adultos alere, & consulere eruditioni puerorum aliorumque simplicium, ac rudium, extendit zelum suum usque ad infideles, & ad Nationes remotissimas, barbarasque, per Missiones, quas Viri Apostolici quovis tempore susceperunt, & ad hanc quoque diem suscipiunt, quod in Catholica tantum videtur Ecclesia: nam licet Protestantes, aliique cœtus, qui Ecclesiarum nomen sibi vendicant, penetrarint quidem ad Indos, Sinenses, Japonios, aliosque populos maxime barbaros, cum quibus mercaturam exercent, ignorari non potest, illuc se se conferre negotiorum caussa, & divitiarum, propter quas longa illi susceperunt itinera, non autem propter zelum annuntiandi Fidem, & Christianam Religionem, cujus nullum adhuc extat exemplum.

Sed Ecclesia Romana zelo, quem semper præsetulit, extendendi quocumque fidem, merito est Catholicæ nomen, quod gerit, mittens in universam terram Missionarios, non aliam ob caussam, quam ut illuc inferat Jesu Christi cognitionem, & annuntiet Christianas veritates populis, qui nunquam de illis verba fieri audiverunt.

Apostoli hac mente ad extremas usque Mundi plagas se se contulerunt, & ideo *Apostoli* vocati sunt, videlicet *Missi*; & eadem ex caussa hodierna adhuc die Missionariorum nomine nuncupantur illi, qui eorum sequuntur vestigia, & qui fidem annuntiant populis, quos primi etiam ignorarunt Apostoli. Namque postquam novus Orbis detectus fuit in Insulis, quæ ne ex nomine quidem agnoscebantur, & in America tota quamplurimi Missionarii excoluerunt Nationes integras, & auxerunt Jesu Christi Regnum in terris; quod aliud non est, nisi hæc eadem Ecclesia.

Instituenda esset historia ditionum omnium, quæ fidem amplexæ sunt, & habendus census conversionis earum, quam Missionarii operati sunt; quod vero ad nostrum pertinet argumentum, est, quod hic idem zelus adhuc viget cum eodem fructu in Ecclesia Catholica, ubi recentes Apostoli, Missionarii nuncupari, idem munus exercent; ut hortamur illos, quos Deus non appellavit peculiari vocatione, ad Cælum sollicitandum, ut multiplicet hos operarios, qui hoc tempore non minus sunt necessarii, quam essent; cum Salvator dicebat Apostolis: (*Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in vineam suam.* (*Matth. 7.*) *Auctor recens.*

Zelus Apostolorū pro conversione populorum.

Apostoli sunt Principes Spirituales terræ totius a Jesu Christo instituti, tanquam Ministri ipsius ad instituendas Ecclesias in nomine suo, ad Evangelium prædicandum, & populos convertendos. Sicut Legatus obit Domini sui negotia cum potestate, & auctoritate, in omnibus quæ sibi demandata sunt, Principis personam repræsentans: ita Apostoli mundum convertebant, & quocumque afferebant Evangelium, ut congregarent homines in unam Ecclesiam per fidei unitatem, & Jesu Christo Magistro, dominoque suo plurimas animas lucrarentur. Ex quo Apostoli se se devoverunt Jesu Christo, maximum eorum consilium fuit zeli sui specimina illi præbere; extremas usque terrarum plagas adierunt, ut ibi quærerent idololatras, quos erudirent, & peccatores, quos converterent. Visi sunt mundum peragrare acti hoc Spiritu, ut universæ terræ nunciarent Evangelium. Operabantur quidem miracula, quæ stuporem populis injiciebant; imperabant ventis ac tempestatibus, & natura quodammodo illis ancillabatur; sed eorum zelus & caritas major erat miraculis eorum. Hic autem zelus efficiebat, ut cum voluptate sacrificarent honorem, vitamque suam, ut ferrent lumen Evangelii ad Nationes maxime dissitas, & educerent eas ex cæcitate, in qua erant; & nihil melius persuadebat Evangelium, quam zelus & caritas prædicantium illud. *Idem.*

Zelus Sancti Pauli.

Satis cogniti sunt labores, cursus, & multitudo populorum, quos Sanctus Paulus convertit, ut nobis persuasum sit jure illi Magni Apostoli, vel Apostoli per antonomasiam nomen factum. Sed unus ille nobis exprimere potuit cordis sui sensus, & ardens desiderium, quo fratrum conversionem, & Deo animas lucrari cupiebat. Hoc ille præsefert in pluribus locis Epistolarum suarum, sed præsertim in prima ad Timotheum: Nosmet humiliavimus tanquam pueri, habuimus ergo nos sensus eosdem, quos Mater, quæ alit, & unice amat filios, quos edidit in lucem. Ita præ amore, quo vos prosequimur, optassemus dare vobis non solum Evangelii cognitionem, sed propriam etiam vitam, tanta erat caritas, qua vos complectebamur. Meministis jam laboris, & angustias, quas passi sumus, & quo modo vobis prædicavimus verbum Dei, operantes die & nocte, ne graves essemus cuiquam vestrum. Vidistisne unquam majorem sollicitudinem, zelum, amorem? Zelus illius cogebat eum, ut omnes indueret formas; ut se fratribus suis acceptum redderet. Se humiliat, se ad pueri conditionem dejicit. Nullus unquam amor major est, aut sollicitior, quam amor Matris. Talis est amor Sancti Pauli. Effectivi amoris solidum argumentum est, cum quis paratus est, ut vitam impendat. Pluries innotuit, affectionem hanc jugem fuisse in corde magni hujus Apostoli. Quorsum omnes hæ sollicitudines? Quorsum hæ curæ? nisi quia S. Paulus flagrat amore fratrum suorum. Tantus est zelus ipsius, ut nullam illi requiem permittat. *Idem.*

Exprobratio Filii Dei ad operarios negligentes.

Alii laboraverunt, & vos in labores eorum introistis. Hoc exprobrare potest Dei Filius illis, qui Evangelicis sese implicuerunt ministeriis, & animarum salutem negligunt, vel qui oscitanter munus hoc tantæ necessitatis adimplent: *alii laboraverunt*. Tot homines vero zelo acti, curis, laboribusque confecti sunt, ut fratrum salutem procurarent; vos autem annos vestros, totumque vitæ spatium transigetis in otio ad conspectum agri, labores mensasque vestras petentis? *Alii laboraverunt*. Alii sudorem laboremque passi sunt; vos autem otio marcebitis, & amabitis requiem, quin cogitetis, labores Dei inutiles futuros, eo quod secundum ejusdem finem, & consilium laborare cessabitis? Mihi quidem exprobratio videtur terribilis his Domini verbis contineri: *Messis quidem multa, operarii autem pauci.* (*Matth. 9*) Habeo quidem agros ingentes, qui uberem messem pollicentur, fundus quidem est sterilis; Cæli influxus benefici, magnus fidelium operariorum numerus facis felicem messem retulerunt, & diurnum opus suum compleverunt; sed illi, quos conduxi, ut opus ad optatum finem perducerent, ne manum quidem admovere dignati sunt. *Auctor recens.*

Electio Virorum Apostolicorū a Deo facta.

Venite, faciam vos fieri piscatores hominum. Hæc verba sunt, quæ Salvator dixit nonnullis Apostolis, ut illos ad sui sequelam invitaret, promittens se immutaturum conditionem illorum, & piscatores piscium se in hominum piscatores conversurum; videlicet in homines hominibus convertendis, & pertrahendis ad Dei cultum destinatos. Hæc autem verba non solum indigitant electionem ab eo factam Virorum Apostolicorum, verum etiam eximias conditiones vocationis eorum, *Venite*. Illi quos Dei Filius evocat, statim obediunt, nihil caussantur, non ea, quibus premuntur negotia, non ineptitudinem, non difficultates, quas timere poterant in novo hoc munere: *Venite post me*. Non vocat illos, ut ambulent per ignota viarum sine duce; sed ut ambulent post se iter illis ostendentem: *Venite post me*. Non jubet eos facere plura iis, quæ ipsum videant facientem. Nullum sustinebunt laborem; nullum periculum adibunt; nullum patientur incommodum, quod ille primus non patiatur; verum etiam illis non proponit præmium minus illo, quod ille ipse fuerit consecutus. *Idem.*

Apostolici Viri Salomonis templo comparati.

Narrat Scriptura de insigni Salomonis Templo, aurum, pretiosos lapides & pulcherrima ornamenta illuc allata fuisse ex remotissimis terrarum plagis; ut non vereor dicere, in cælestis Jerusalem structura, cujus Templum illud erat imago locupletissima illius ornamenta futura animas, quæ in extremis

tremis

tremis usque orbis terrarum finibus conquiruntur; licet enim omnes æque pretiosæ sint coram Deo, qui illas suo redemit sanguine, raritas tamen commendat pretium, & tot labores, qui ad illas conquirendas sustinentur, eas efficiunt pretiosiores. Quamobrem tot Missionarii officio suo deesse arbitrarentur, nisi ferrent verbum Dei ad Gentes derelictasque tot barbarorum nomina non sunt modo ignota, quia eas cognoscimus regiones, quo hi Viri Apostolici ad Evangelium prædicandum concedunt. *Idem.*

Cur noluerit Deus re adhuc integra elizere doctissimos Oratores ad Ecclesiam constituendam.

In institutione Ecclesiæ, in qua Dei gloria præsertim enituit, noluit ille uti opera Sapientum mundi, ne, sanctus Paulus ait, Sapientes isti, doctique Oratores, & ingenia præstantia, sibi honori verterent, quem cum nullo partiri vult, & quem a nemine sibi præripi patitur. Sed temporum decursu consilium invertit, & ad reparandam gloriam, quam hominum peccata sibi eripiunt, ad illam augendam, & latius proferendam, procurans conversionem peccatorum, salutem populorum, & morum reformationem, elegit Viros absolutissime doctos & prudentes, quos ipse sublimibus sapientiæ suæ luminibus illustravit, ac replevit Spiritu suo, ut in Ecclesia sua facerent, quod in Cælo faciunt primi Ordinis intelligentiæ; videlicet, ut reflecterent in alios lumina, quæ magis immediate receperunt a Deo, & immitterent cognitionem, & amorem illius in reliquos homines, qua in re sita est omnis gloria, quam illi procurare possunt. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Quinam sit zelus Apostolicorum Virorum.

Ubi cogito hos Apostolicos Viros, dignos Apostolorum successores, qui eorum vestigiis insistere sunt orsi, & qui eodem zelo divinæ gloriæ inflammati sunt, illos, inquam, cogito tanquam pedem efferentes de Cœnaculo, ut sese in omnes Terræ nationes effundant: & videor mihi illis ex Prophetæ verba dicere posse: *Ite Angeli veloces.* (*Isaiæ* 18) Ite Angeli, & Apostoli: Quandoquidem nobis conjungenda est Angelorum velocitas cum ardore, & zelo Apostolorum. Ite, & nolite ultra cessare: Quo autem? *Ad gentem convulsam, & dilaceratam.* Modo ad Orientem, ubi Christianismus labitur, ex quo non innititur super firmam petram, super quam Dei Filius ædificavit Ecclesiam suam: *ad gentem dilaceratam.* Modo in plagas boreales, ubi schisma & hæresis tot florentia Regna in tot partes dilacerarunt, quot sunt sententiæ, in quas abierunt: *Ad populum terribilem*; ad populos, quorum sola nomina aliis terrorem incutiunt, & quorum crudelitas efficere potest, ut fortissimus, & audacissimus quisque contremiscat: *Ad populum, post quem non est alius.* Opus est, ut hi tranent maria, & ad extrema terrarum litora penetrent, novas detecturi plagas, & eo Dei gloriam prolaturi: *Ad gentem expectantem, & conculcatam.* Illi vero præsto esse debent, ut se conferant modo ad Nationes, quæ nobis brachia tendunt, & modo ad illas, ubi cruentissimæ persecutiones Ecclesiæ instaurantur. Verbo, erudiendi & illuminandi sunt promiscue, & sine personarum acceptione omnes populi: *Non patiamur aliquem in ignorantiæ tenebris vivere*, inquit sanctus Cyrillus Alexandrinus; neque Solem lucere gentibus, ad quas non afferatur lux Evangelica. Hoc facinus quantam præ se fert animi magnitudinem! sed hoc medium, quod tot Apostolici Viri aggrediuntur, quantum sapientiæ & prudentiæ præ se fert! *Idem.*

Quinam fuerit Apostolicorum Hominum successus?

Licet nec argumentum, neque effectus prudentiæ sit, Auditores, spondere de successu operum quæ peragenda suscipimus; quoniam deficere possunt ex iis locis, quibus tutissime consuluisse credimus; cum nihilominus ex eventu plerumque de illis feratur judicium, vobis non proposuissem absolutissimam imaginem sanctæ prudentiæ, nisi aliquem vobis conceptum adstruerem consiliorum tot Virorum Apostolicorum, ac tot mediorum, quibus usi sunt, ut illa exequerentur; aliquem, inquam, conceptum; nam ut ea vobis singillatim oculis exhiberem, solum vobis veluti tabula exhibendus esset status deplorabilis, ad quem duobus novissimis Ecclesiæ sæculis Religio, quæ, ut loquitur Paulus III. in Bulla Convocationis Tridentini Concilii, malorum multitudine obruta erat; & deinde vobis ostendenda esset medicina, quam sancti illi Præsules malis omnibus, curis, laboribusque suis attulerunt. Lutherus omnem suscitat Germaniam; Anglia erumpit in schisma eo periculosius, quod auctorem habebat Regem, qui scriptis Religionem tutatus fuerat. Gallia incipit sequi hæresim Calvini; neque aliud videtur ubique gentium, quam exsilia vestigia zeli antiqui, qui olim animabat Pastores ad tuendam ministerii sui sanctitatem. Clerus iis abditus erat flagitiis, quæ colorem, & occasionem universali huic perturbationi rerum omnium præbet. Ordines Religiosi, vel laxitate sua, vel solitudine, & observantiis suis prohibentur, ne ferant suppetias, & se objiciant furenti colluvioni tot hæresum, quæ repente ingruerunt. Quodnam satis validum vallum ad torrentem hunc inhibendum? Ubi inveniri potest tot malis medicina? quomodo tot calamitatum origo exhauriri? Moyses quærendi erant, ut educerent populos de captivitate; Josue, qui pro Domini gloria dimicarent; Homines succensi zelo Domus Dei, ut tanquam Elias vitio bellum indicerent. Deus autem summorum horum Virorum virtutes collegit ut domum Israel repararet, & sustineret Ecclesiam ab ipsis usque fundamentis concussam. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Quænam futura sit gloria, &

Cum venerit tempus messis quænam summis his Apostolicis Viris erit gloria, cognoscendum dedisse Filium Dei tot nationibus? & quæ consolatio, fecisse ut ex illius sanguine fructus perciperetur? Tunc, Magnus inquit Gregorius, offerent se Deo omnes Apostolici Viri; *Ibi Petrus*, ait ille, *cum Judæa apparebit: ubi Paulus conversum post se ducens orbem: ibi Andreas Achajam, Joannes Asiam, Thomas Indiam, in conspectum sui Judicis adducet*: aliique Apostoli terras ubi fidem plantaverunt & excoluerunt; Summi Viri! Apostoli incomparabiles! vos non vacuis manibus apparebitis; quandoquidem nil minus, quam mundum universum ostentabitis, qui campus erit gloriæ vestræ, sicut fuit olim vestræ missionis; vobisque dicere poteritis, quod de se Paulus dicebat: *Etsi minimus sum omnium Apostolorum, plus tamen omnibus laboravi.* (*1. Cor. 15.*) *Idem.*

Vestigia Hominum Apostolicorum in Judicio.

Quid constituat characterem Hominum Apostolicorum.

Evangelii prædicatio, & ministerium verbi Dei constituunt verum Apostoli characterem; per hoc novas instituit Ecclesias; & considerari potest seorsim tanquam instrumentum conversionum, & prodigiorum, quæ peculiariter facit: *Paulus vocatus Apostolus, segregatus in Evangelium Dei.* Qua in re ad gloriam horum Apostolorum hominum dico, quod cum per se ad sacrum hoc ministerium attulerint fidelitatem prorsus similem illi S. Pauli; mirum esse non debet, si quotidie eumdem obtineant successum. Hanc autem fidelitatem colloco: primum in annuntiando promiscue universo mundo Evangelium, quin habeant injustam hanc personarum acceptionem, quod ii faciunt, qui nitorem potius quærunt quam fructum in hac divini verbi distributione, & qui nonnisi humanos habent respectus, qui tanti muneris sanctitati nequaquam respondent. Sancti Missionarii S. Pauli exemplum secuti illud indiscriminatim prædicant omnibus mortalibus, sine locorum distinctione, vel personarum, Evangelii lucem ferentes modo in eas plagas, quæ solis ardoribus æstuant, modo apud illos, quos natura a nobis totius mundi intervallo secrevit: Indi, Europæi, Japonii, nullo sunt illis in discrimine, dummodo animas lucrentur Deo; nisi forte eorum studium libentius eos rapit ad populos maxime barbaros, & derelictos. Ubicumque animas Deo lucrari, eorum munus est, & officium: *Mandavit illis unicuique de proximo suo.* (*Eccl. 17.*) Sed illos in extremis usque plagis conquirere, sed illos ex dæmonis faucibus exculpere de centro imperii illius, hæc illustris victoria est. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Mundi conversio effectus est verbi Dei in ore Apostolorum.

Insignis effectus Verbi Dei, prodigium prodigiorum, quod per illud pepererunt Apostoli miraculum, quod mentibus quibuscumque stuporem injecit, est mundi conversio. Asserere bis senos pauperes Piscatores effecisse, ut mundi totius mutaretur Religio, quæ una ratio est credulitatis fidei nostræ; ita ut nulla rationabilis adsit mens, quæ victas dare manus non debeat. Heu! quid dicetis Auditores videntes tot Apostolicos viros adhuc quotidie in mundo recens detecto similia operari? Novissimis hisce sæculis instaurarunt quidquid in ipso Christianæ Religionis ortu admirabilius contigit. Ita post Ecclesiam institutam, quod Dei opus est; quodnam mirabilius prodigium accidit, quam videre homines, qui doctrina dumtaxat pollent plantare fidem in plusquam centum Regnis, enunciare Evangelium varietate linguarum plus quam triginta, proferre trophæa Filii Dei ultra duo leucarum millia longius quam veteres Geographi terrarum fines extremos constituerunt, & propriis manibus integras nationes baptizare? *Idem.*

Qua in re Apostolici viri sint imitandi.

Equidem scio, lectissimi Auditores, ad imitandos hosce Apostolicos viros, non omnes posse prædicare Evangelium, neque apud idolorum cultores fidem inferre; sed vobis quoque sciendum est, unumquemlibet esse posse Apostolum in domo sua, S. Ambrosius ait, ubi aliorum conversionem procuret exemplis, consiliis, doctrinis, & salutaribus monitis. Ita vos eritis qualitatis hujus participes, cum domesticos, & omnes illos, cum quibus versabimini; ad virtutes impuleritis exemplo vitæ vestræ; cum zelum testati fueritis ad prohibenda scelera iis in locis, ubi aliquam habetis auctoritatem, & cum quocumque modo conati fueritis aliquid ad proximi vestri salutem conferre. Non quæritur ex vobis Matronæ ornatissimæ, zelus sanctæ Theresiæ, quæ nulla habita ratione ætatis, vel sexus sui, migrare cupiebat in exteras, barbarasque terras, ut illuc Apostolorum exemplo fidem inferret; non deerit vobis, ubi illam exerceatis, quin peregre proficiscamini; quantum in vobis est, conamini solum inspirare pietatem, ac devotionem in cœtus illos, in quibus versari vobis in more est; sinite vos aliquando videri adeuntes Carceres, & Nosocomia ad opem, solatiumque ferendum pauperibus & ægrotantibus. Hæ sunt actiones dignæ statu, & conditione vestra: & ad hunc Apostolatum alia missione opus non est, quam illa, quam vobis dedit Deus præcipiens, ut vobis curæ sit proximi salus: *Mandavit illis unicuique de proximo suo.* (*Eccl. 17.*) Præsertim vero si nobis deest animus, & occasio suscipiendæ conversionis omnium mortalium, certum nobis saltem sit consilium ex corde salutem nostram operandi. Summi isti Apostolici viri, non minus nostram quam Indorum, & Barbarorum salutem concupiscunt, & hodierna die, qua Deus cupit efficere ut eorum zelus magis, quam unquam admirabili conversionum numero enitescat, nullus dubito si accesserit subsidium precum, & eleemosynarum nostrarum, nos quoque futuros participes meriti eorum in vita hac, & eorum gloriæ in altera. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

De missione, & vocatione ho-

Necesse non est, Auditores, hoc loco vobis ostendere, quænam sit missionis necessitas, quæ nomen tribuit Apostolo, & quæ

…nirum Apostolicorum.

quæ re ipsa præcipuam illius conditionem constituit, si hoc nomen in propria significatione accipiatur: videlicet pro facultate enuntiendi fidem, quæ danda est ab legitimam auctoritatem habente; & satis est, ipsum S. Paulum testari, id si desit, verum Apostolum haberi non posse: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* (*ad Rom.* 10.) Dici potest quamplurimos Apostolicos homines accuratissime hoc officio perfungi: via enim ad munus hoc obeundum addunt operam, ex missione, quam ordinariam simul, & extraordinariam vocare possum, cum re adhuc integre spectant quanam in terrarum parte zelum suum debeant exercere. Sed vocatio procul dubio illud est quod ante cetera in Apostolo requiritur; ad id enim opus est viris, qui singularem habeant characterem, & ita eximiam virtutem, vim, animumque ita heroicum, ut dici possit hoc esse miraculum gratiæ illos vocantis, & opus Dei, qui illos ad hoc munus effinxit. Videmus etiam Deum illos ne cogitantes quidem inquirere, & sæpe etiam cum remotissimi sunt, & maxime adhærent mundo per ea vincula, quæ difficilius franguntur, & nonnunquam etiam cum apertissimi sunt inimici, ut olim S. Paulus. Quamobrem S. Augustinus dixit, hoc illud esse, in quo maxime elucebat suprema illius potestas, atque triomphus gratiæ, mutandi persecutorem, quod etiam dici potest de homine sæcularibus curis impedito, in Apostolum. Tamen citra errorem asserere possumus, illum admirabili supernaturalis Providentiæ suæ consilio, nosse ita gratias suas accommodare eorum ingenio, quos ad hoc ministerium appellat, ut cum nanciscitur corda generosa, animosque magnos, hi objectum dumtaxat mutant, quin mutent characterem, & magnanimum hunc ardorem servant in omnibus actionibus suis. Hinc non unius generis sunt Heroes, & tota virtus heroica non in eo sita est, ut armis Regna adquirantur: quippe Christiana Religio plurimos peperit, qui illis animi robore non cedunt, quo in ordine Apostolicos viros recenseo. *Idem.*

S. Dionysius perfectum Apostolicorum virorum exemplar.

Cum vir eruditus, qui in errore versatus est, se convertit, postquam plures habuit in errore suo sectatores, plurimos etiam secum trahit suæ conversionis imitatores. S. Dionysii, exempli gratia, conversionem longe plures subsecuti sunt eorum, quos sua traxit exemplo, judicatum fuit motum virum nequaquam amplexum fuisse Religionem novam, nisi illius veritate prorsus perfecta, & detecta illius, quam abdicabat, illusione. Lumen ejus æque sese effudit, ac tenebræ: *Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.* (*Psal.* 138.) Areopagi partem convertit, lumen veritatis in Græciam universam effudit cum suæ conversionis rumore, quem loci auctoritas, qua pollebat, cum doctrinæ celebritate in omnes fere partes disseminavit. *Divinorum*, ait ille, *divinissimum est cooperari Deo ad salutem animarum.* Hoc munus fuit S. Dionysii post Conversionem; quemadmodum habebat zelum immensum, unum illi Regnum satis non fuit. Missus fuit in has Provincias, in quibus incolebant populi a Græcis, Romanisque Barbari nuncupati. Nequaquam expavit audiens quæ sibi nuntiabantur de hac terra, incolas suos devorante; vel de catenis, persecutionibus, & morte, quæ ipsum manebant. Occurrit ille crucibus, æquuleis, fornacibus ardentibus, & omnes aquæ tribulationum congregatæ caritatis ardorem ejus non valuerunt extinguere; *Aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem.* (*Cant.* 8.) *Specimen Panegyric. Oration. T.* 2.

Quomodo S. Paulus hortabatur discipulum suum ad verbum Dei prædicandum.

Testificor coram Deo, & Jesu Christo, qui judicaturus est vivos, & mortuos, per adventum ipsius, & regnum ejus: prædica verbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina: erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros, prurientes auribus, & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple. Hæc omnia descripta sunt ex epistola 2. S. Pauli ad Timotheum discipulum suum. Postquam illum hortatus est ad discendam Sacram Scripturam, suadet, ut doceat alios & omnibus Apostoli officiis perfungatur. Obtestatur autem illum *coram Deo, & Jesu Christo, qui judicaturus est vivos, & mortuos*, ut prædicet verbum Dei, idque faciat *opportune, & importune*, hoc est cum assiduitate, & perseverantia, quin aliquid illum ab hoc munere divellere valeat, quod præcipuum est in ipsius ministerio, *opportune*, cum homines ita affecti esse videantur, ut inde proficiant; *importune* vero, cum non ita esse videatur. Deus enim non semper sequitur nostram cogitationem, & sæpe opus suum perficit, cum nihil a nostro speramus. Igitur Evangelium importune prædicare, est in Deo magis, quam in se ipso confidere; est in id unum incumbere, ut ministerii tui officiis perfungaris, est vere diligere eos, ad quorum salutem tibi laborandum est. Illis, S. Augustinus inquit, veritas nuntianda est, velint, nolint; quoniam admonendi sunt de officiis suis, cum obliviscuntur eorum, & invitis etiam propinande sunt pharmaca, quibus valeant sanari. *Annus Christianus Tournæus Tomo nono.*

Rationes, quæ impellere debent viros Apostolicos ad annuntiandum Evangelium.

Viri Apostolici eo majori cura animam appellere debent ad veritatem hominibus annuntiandam, quo pauciores sunt, qui illam enuntient; Nam cum homines nolint audire nisi quod illis placet, & quilibet sibi quærit Magistrum, vel Directorem, qui permittat, ut singuli suam sequantur voluntatem, suisque indulgeant cupiditatibus; pauci sunt veritatis prædicatores, quia pauci sunt illius auditores. Quicumque prædicat ob avaritiam, vel ut sibi nominis celebritatem adquirat, placere volunt; qui nonnisi mediocriter amant veritatem, illam non audent discere, cum displicet: & exigua superest manus fidelium ministrorum Jesu Christi, qui neque ambitiosi, neque cupidi, neque pavidi sese objiciunt corruptioni sæculi, & pure Dei Verbum annuntiant. Vult autem S. Paulus ab illis incessanter nuntiari veritatem; qui soli sunt, a quibus homines illam discere valeant. *Idem.*

Cur Spiritus Sanctus communicavit Apostolis donum linguarum.

Misit Deus Spiritum Sanctum in mundum in formam ignis, & linguarum ad expiandum, inflammandum, & addendum robur Discipulis suis, per ignem caritatis, & linguarum donum daturus facultatem prædicandi omnibus mundi nationibus gratiam Evangelii. Hoc ipsum illis præcepit Salvator, apud S. Marcum dicens: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ*; (*Cap.* 16. 15.) ita ut qui cognoscebatur solum in exiguo Judeæ angulo, prædicetur in universo mundo, & nulla sit creatura, quæ gratiam hanc non recipiat. Sed apud S. Matthæum hoc ipsum pluribus imperat; *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*; (*Matth.* 18.) certos illos faciens illis non esse metuendas mundi oppositiones, neque difficultates, quæ illis in hoc opere possent accidere: quoniam illi fulciebantur illius gratia, in cujus manibus erat tota cæli, terræque potestas. Et ne putarent, favorem hunc ad breve tempus duraturum esse, subdit statim hæc verba: *Et ecce ego vobiscum sum, usque ad consummationem sæculi.* Quæ adeo sollemnis promissio cum effecisset Discipulos suos æque prudentes, & sapientes, ac strenuos, præcepit illis, ut in mundum universum sese conferrent prædicatori omnibus gentibus, eosque baptizaturi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quæ una est ex maximis gratiis, & eximiis misericordiis, quas a Salvatore nostro recepimus. *Ex Granatensi Catechismo.*

Jesus Christus post passionem suam præcepit Apostolis suis ut irent ad prædicandum Evangelium in omnem terram.

Considerandum est, Jesum Christum mittentem discipulos suos ad prædicandum antequam ille pateretur, illis præcepisse, ut satis putarent colligere oves, quæ perierant de Domo Israel, cum post sacrificium suum imperavit iisdem, ut in omnem terrarum orbem indiscriminatim sese conferrent Judæis simul, & gentibus, barbaris ac Scythis, allaturi bonum Evangelii nuntium, per prædicationem. Rei hujus rationem reddit Apostolus, ubi ait: *An Judæorum Deus tantum? nonne & Gentium? immo & Gentium. Quoniam quidem unus est Deus, qui justificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.* Et licet Gentiles horribilibus vitiis essent implicati, ac impudicitiis immersi, Spiritus Sanctus nequaquam dedignatus est in monstris hujusmodi facere mansionem suam; ita ut quemadmodum dicit S. Chrysostomus, per gratiæ subsidium meretrices ipsæ fiant stellis cæli puriores. Hoc Deus signo admirabili ostendit Apostolo Sancto Petro, cum volens illum mittere ad prædicandum in quamdam ethnicorum domum, & sciens fore ut Apostolus abnueret consuescere cum mortalibus adeo abominabilibus, in visione ostendit illi linteum de cælo descendens plenum colubris, viperis, aliisque bestiis immundis, eumque jussit illa occidere, & manducare. Sed Apostolo renuenti talibus dapibus uti, tanquam immundis ac per legem vetitis; responsum fuit: noli vocare fœdum & immundum, quod Deus sanctificavit. Ut intelligerent gratiam Dei ita potentem esse, ut lupos in oves, & insignes peccatores in Sanctos admirabiles valeat convertere. His dictis, linteum in Cælum rediit, onde fuerat demissum. Testatur Scriptura visionem hanc ter illi apparuisse, cum fames illum urgeret. Hinc Apostolus insignem intellexit gratiam, & Dei magnificentiam, quæ per Jesu Christi merita sese ad omnes mundi nationes extendebat, quantumvis abominabiles essent; virtus enim Sanguinis Agni satis erat potens ad sævissimas feras in agnos convertendas. *Idem.*

Quid est Apostolus?

Quid est Apostolo perfectius? Homo est, qui per Cæli vocationem animabus sanctificandis destinatus ad hunc finem ardenter anhelat, ita ut nihil eum valeat remorari. Nullus illum deterret labor; nullum periculum eum removet; nullus obex, qui omnino superabilis non sit illum prohibet. Animus illius nullo frangitur labore, nullis contradictionibus, persecutionibus, violentiis labefactatur. Sed animus, & fortitudo sola non est, neque esse potest præcipua regula per quam judicium ferendum sit de Apostoli perfectione. Quæcumque sit Imperatoris fortitudo, si præter animum hunc imperteritum, nobilemque audaciam, quæ omnia provocat pericula, non haberet congeriem aliarum virtutum, vel naturalium, vel adquisitarum, sine quibus non nisi temere victoriam se relaturum sperare potest; dignitas illius longe merita ejusdem superaret. Quæcumque sit in Ministro Evangelico fortitudo, nisi huic robori, & firmitati, quam nulla difficultas absterret, accesserint virtutes, quæ illi deesse non possunt, quin periculum adeat nullum fructum referendi, hoc Apostoli nomine esset indignus. *Auctor Recens.*

Concipere qui habendus est Operarii Evangelici.

Pingite vobis, Auditores, hominem, qui sese laboribus Apostolatus mancipavit, & qui tantum abest, ut illos mulcere studeat, eorum pondus in dies augere desiderat; hominem cujus caritas se ad omnes conditiones extendit; sed qui nonnisi illorum sanctificationem, & salutem respiciens, qui curis ipsius concrediti sunt, nihil invenit, vel in aliquorum prosperitate, quod ipsum allicere valeat & zelum ipsius ardentiorem efficere, vel in aliorum adversis, quod illum amovere, & caritatem ejus valeat extinguere, qui prioribus unice ex officio adhæret, posterioribus vero eo majorem testatur benevolentiam, quo magis obscuritas, indigentia, & infirmitas.

tas, in quibus versantur, possunt illi tædium, ac fastidium inferre; hominem, cui oppressio, ad quam sæpe suis laboribus redigitur, ingerere nequit solatii alicujus desiderium; & cui ubi agitur de laboribus pro animarum salute sustinendis, anni tempora rigidiora, & itinera periculis propiora; mansiones squallidiores, & officia graviora dulcedine quadam condita videntur. Posito, quod huic adversentur illi ipsi, qui eidem subsidio essent futuri; quod calumniis afficiatur, quod fallax sapientia, invidia, malignitas ubique in eum excitent inimicos, & persecutores; quod contumeliis proscindatur, ac male excipiatur; quod vitæ illius struantur insidiæ, & hæc omnia illum prohibere non possint, quominus sua exequatur consilia; hunccine respicere non poteritis tanquam invictæ fortitudinis exemplar, quæ in Evangelicis Ministris requiritur? *P. Eon in Panegyrico Beati Joannis Francisci Regis*.

Mala, quæ accidūt vitio eorum, qui Evangelico implicīti sunt ministerio.

Deplorabilis status est videre cupiditates in Evangelici ministri corde dominari; quia *sicut populus, sic Sacerdos*. Lumen mundi extinctum est, sal terræ corruptum; Pastoris vocem oves non audiunt, vel oves Pastorem secutæ quærunt pascua veneno infecta. Virtutis propugnatores si qui sunt adhuc, eo redacti sunt, ut satis sibi esse putent gemere, & ejulatus suos in Cælum attollere; gratiæ, quas precibus suis promerentur, contemptæ sunt; recedit Deus: non depluunt amplius in terram maledicto percussam, nisi aliquot roris guttæ, quæ illam non molliunt: populi cæcitate percussi magis, magisque indurantur. Remotarum regionum incolæ vivunt in oblivione Dei, & Legis, & cæli iracundia in illos detonat, eo modo quo in eos, quorum flagitia imitantur. Ad hos Justitiæ inimicos oppugnandos, prosternendum est vallum quod circum illos muniunt saltus, nemora, & montes quasi inaccessi; viæ nivibus obsitæ; & glacies ex majori anni totius parte; torrentes, qui magno cum impetu in profundas valles dilapsi trahunt, vel evertunt, quidquid in eorum cursu invenitur. Ecce stadium illud, quod omnibus Apostolicis hominibus aperitur, quonam oculo respicitur? Quam impressionem efficiunt in eorum mentibus, & cordibus tabulæ, quæ illis proponuntur eorum scelerum, quæ grassantur in iis Provinciis, ad quas mittuntur, laborum, qui illis erunt sustinendi, & periculorum, quæ illis erunt adeunda? *Idem*.

Apostolicus homo neminem debet repellere.

Cujuscumque characteris illi sint, qui ad Apostolicos homines confugiunt, hi nunquam renuere debent, vel illis aurem præbere, vel illis suam curam impendere. Hi fere homines sunt rudes, imprudentes, indiscreti, qui ad importunitatem usque suam producant confidentiam; cum monentur tamen ut horum aliquam rationem habeant, si illis suam exprobrant imprudentiam; saltem per caritatis, & benevolentiæ signa, quæ illis præbenda sunt, reparanda est etiam exprobratio facta. Eorum rusticitas, & imprudentia in oculis hominum Apostolicorum illos nocentes reddere non debet. Onerosa licet sit immodica, quæ in ipsis est confidentia; operæ pretium est, eos minus cautos efficere, quam eosdem aliqua impatientiæ, vel contemptus nota avertere. Semper tranquilli, semper sibi æquales malle debent eorum importunitate enecari, quam viam negligere eosdem cum Deo conciliandi. Ægri qui horrorem cient, pauperes ulceribus saucii, & qui citra horrorem nequeunt videri, illi sunt, quos ex omnibus libentissime suis curis distinguunt. Ubi horum aliquis eorum eget auxilio, non norunt morborum contagionem, nulla intuentur pericula. In urbibus atra lue infectis in quibus sese perniciosisime morbus effundit, ac injicit metum, ne quamprimum in deserta convertatur; Apostolici viri nihil reformidant magis, quam ne quis sine subsidio moriatur, vel quam ne ipsi moriantur pro fratribus suis. Dies, noctesque transigunt ægrotantibus assidentes; alienis attenti necessitatibus negligunt suas: Ut modicum alimenti recipiant, vi divellendi sunt ex iis locis ubi rabidos morientium hauriunt anhelitus. *P. Eon in Panegyrico B. Regis*.

S. Paulus perfectus est Apostolicorum hominū prototypus.

Contradictiones dejicere non debent animum virorum Apostolicorum. S. Paulus, teste D. Joanne Chrysostomo semper omnibus adversitatibus erat superior; singulis diebus recenti ardore plenus videbatur: *Quotidie celsior; quotidie assurgebat ardentior*. Injuriæ, & plagæ illi argumenta erant lætitiæ. *Verberibus, & injuriis affectus triumphabat*. Mors illi, quam vita optabilior videbatur: *Mortem potius appetens, quam vitam*. Adamante fortior contemnebat labores, atque pericula, quasi non haberet corpus: *Adamante durior, ac velut incorporeus, labores omnes periculaque contempsit*. *P. Nicolaus Eon in quodam Panegyrico*.

Descriptio hominis vere Apostolici.

Hic vir fuit repletus ardore pro gloria Dei, & contemptu pro sua; labores ipsius sunt mensura zeli, quo pro Dei gloria æstuavit. Huic conceptui accedat alter contemptus in quo habuit sui nominis gloriam, quam eo usque neglexit, ut nonnisi obscuris applicaretur ministeriis, eo usque ut a se amoveret quidquid illi ingenii, ac doctrinæ laudem poterat promereri; eo usque ut putaret præclare secum agi, cum contemnebatur; eo usque ut ne digitum quidem moveret, ut teterrimas sibi ingestas calumnias dilueret; eo usque ut cum grati animi significatione durissimas reprehensiones acciperet; eo usque ut indignissimas irrisiones cum oblectatione exhauriret; eo usque ut quodammodo laudibus exciperet molestiam eorum, a quibus omni inquinabatur contumelia; eo usque, ut conviciis, & opprobriis expleri non posset. *Idem*.

Apostolici viri zelus semper esse debet cum lenitate cōjunctus.

Lenitas incomparabilis condire debet omnia verba viri Apostolici, ita ut suas reprehensiones amari faciat. Semper sapientia ductus nunquam ita se rapi debet desiderio procurandi gloriam Dei, ut obliviscatur ea moderatione, qua cum hominibus uti debet. Pro norma sumere sibi debet illud S. Augustini effatum; nocentium errata verbis acribus, duris, imperiosis non esse corrigenda; *Non aspere, non duriter, non modo imperioso, ista tolluntur*: Ut cum fructu reprehendas, hoc *magis docendo, quam jubendo, magis monendo, quam minando*, assequeris: & sicubi minæ sunt adhibendæ, ægre, gravate, & non sine dolore adhibendæ sunt; *Si quid minamur cum dolore* ut ostendamus, nos non id quærere, ut metuamur, sed Deus metuatur; *Ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur*. Taliter se se gerere debent homines Apostolici. *P. Eon in Panegyrico Sancti Joannis Francisci Regis*.

Ejusdem argumenti.

Excitandæ ne sunt animæ ignavæ, instabiles, infirmæ, oscitantes, nutantesque? *Non aspere, non duriter, non modo imperioso*. Reprehendendæ non sunt tanquam a judice severo; neque imperiosius tractandæ, tanquam ab hero ambitioso. Monendæ sunt, edocendæ tanquam a patre amantissimo: *Magis docendo, quam jubendo, magis monendo, quam minando*. Vitium ne oppugnandum est in illis, quorum voluntatem diuturnus habitus quodammodo tenet in captivitate, & quos ferox ingenium, ardens, violentum efficere videtur inaccessos? *Non aspere, non duriter, non modo imperioso*. Nihil nobis elabi permittendum est, quod illos valeat exacerbare. Quærendæ sunt occasiones de illis benemerendi. Illis testari debemus ipsos a nobis in pretio haberi, & nonnumquam etiam diligi, & cum illis utentes auctoritate, quam nobis tribuit Apostolicum ministerium, nonnisi ea debemus uti, quam nobis tribuit amicitia. Pauperes ne lucrandi sunt Deo? *Non aspere, non duriter, non modo imperioso*. Paupertas eorum apud Evangelicos Ministros nonnisi benevolentiæ notas sibi debet conciliare. Debent eorum ingenium scrutari, ac sese illi submittere; illis aptare debent documenta sua: atque ut audeant accedere, affectandi nonnunquam sunt mores eorum, explorandæ sunt necessitates, & sancta sollicitudine prævertenda sunt illorum desideria. *P. Nicolaus Eon ibidem*.

Severitas ipsa nonnunquā est necessaria Evangelicis Operariis.

Sapientia, quæ debet efficere, ut Evangelici Operarii ingrediantur vias suavitatis, & insinuationis ad amorem virtutis injiciendum, efficere nonnunquam debet, ut ad severitatem propendeant; magistrali voce loqui debent, imperare, minitari; ubi caussa non deest arbitrandi, fore periculo proximum, vel inutile adhibere tantum consilia, preces, verba amice prolata, sed sicut nunquam ita indulgentes esse debent, ut robore careant; ita neque decet tanta uti severitate, ut carere indulgentia videantur. Severitas lenitatem, & lenitas temperare debet severitatem, & tunc etiam cum firmius contra vitia exardescunt, nunquam nisi ægre, & velut inviti, minitari debent; *Si quid minamur, cum dolore fiat*. Non igitur illis quærendum est, quomodo in alios sui terrorem incutiant: sed quomodo inspirent metum salutarem, qui ad veram Sapientiam disponit: *Ne nos ipsi in nostra potestate: sed Deus in nostro sermone timeatur*. *P. Eon in Panegyrico Beati de Regis*.

PRO

PRO COMMUNI VIRGINUM

Sæcularium, & Regularium.

M O N I T U M.

EX quo gloriosa Dei Genitrix extulit Virginitatis vexillum, quæ virtus opprobrii loco in veteri lege habebatur; in nova visa est infinita Virginum sexus utriusque copia præstantissimam hanc virtutem exercens. Evangelium illam laudibus celebravit; S. Paulus illam docuit tanquam præsentissimum medium sese conjungendi cum Deo, eique serviendi sine ulla partitione, ac divisione, ac tandem illius praxis commendata fuit, tanquam altissimus Evangelicæ perfectionis gradus. Hinc illi, qui ad editiorem Sanctitatem anhelarunt, vel hanc virtutem professi sunt, vel cum illam exercere non potuerint ob aliquam publicæ, vel domesticæ rei caussam, quoad corpus illam observarunt, statim ac illis integrum fuit; semper tamen corde, ac desiderio secundum statum suum.

Hinc sequitur in hoc fere infinito Virginum numero, licet Ecclesia nonnisi quarumdam illustriorum, magisque communium Elogium efformaverit; plurimas dubio procul in qualibet regione adesse, quas cultu publico honorari permittit; ad quarum Panegyricam Orationem habendam explicandum est, quid Biblia, & Patres doceant de Virginitate; hujus enim virtutis elogium est etiam elogium illorum, illarumque, qui, vel quæ illam professi, & professæ sunt, sive in Regulari, sive in statu Sæculari, a quo præscindimus, considerantes hanc unam virtutem, dummodo sit immunis a noxis omnibus, quæ illius pretium imminuunt, & conjuncta sit cum aliis virtutibus, sine quibus nullius esset meriti coram Deo semper hac mente, & cum his conditionibus, præter ea quæ in morali Bibliotheca, sub Continentiæ *titulo a nobis tradita sunt; & ubi de Religiosis locuti sumus, hic communem afferimus rerum copiam, quarum applicatio pendebit a singularibus circumstantiis, quas vita, & actiones illius, qui vel quæ laudibus erit ornandus, vel ornanda, suppeditabit.*

PRO COMMUNI VIRGINUM

Sæcularium, & Regularium.

Origo, & excellentia Virginitatis.

LIcet virtutes omnes se se oculis nostris conspiciendas præbuerint, atque, ut Sanctus Augustinus ait, absit invidia verbo, sese incarnaverint cum Filio Dei, ex quo ille corpus assumpsit, ut videretur in terris, & cum hominibus conversaretur: dici tamen potest puritatem, & virginitatem præ ceteris quibuscumque hac donatas fuisse prærogativa; quia Verbum Æternum, quod eadem puritas est per essentiam in Sinu Patris, & quemadmodum eum appellat Scriptura fulgor lucis increatæ, non solum in mundo visum est, sed ex Virgine natum extulit vexillum virtutis hujus, quæ antea erat agnota. Ex eo tempore, Sancti Patres inquiunt, illius meritum agnosci cœptum est, & laudibus cumulari virtutem ita nitentem, quæ pridem apud Judæos habebatur opprobrium. Postmodum enim illam amplecti visa sunt tot Virginum millia per aptissimam professionem; & longe alii habiti sunt conceptus de profitentibus illam, ab iis, quos gignere solet admiratio: quoniam per illam sese supra humanæ naturæ conditionem elevarunt, & Angelis coæquarunt, qui hac in re plus quidem felicitatis, non autem plus fortitudinis, meritique habuerunt. Sed licet verum sit, virtutem hanc æque nobilem, & pretiosam, ac delicatam, & fragilem sexui utrique communem esse, tamen inficias ire non possumus, illam potiori titulo pertinere ad eum sexum, cujus est ornamentum, & in quo maxime consideratur: quoniam communis opinio in ea constituit apicem gloriæ ipsius in illis servanda, ut vitam ipsam pro ea tuenda effundere non vereantur. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Virgo potest comparari cum muliere forti Scripturarum.

Haud ægre modo invenitur, Auditores, Mulier fortis, quam Salomon spectabat tanquam thesaurum, cujus pretium exoticæ omnes divitiæ exæquare non poterant. Hoc arduum sane erat antequam Rex Virginum in terras descenderet, & tunc cum Virginitas habebatur tamquam obex honori, aliquid conferendi Messiæ obsistens: Verum modo cum Messias novam tulerit legem, in qua animæ, corporisque puritas unam constituit ex præcipuis præceptis, & virginitas unum ex præcipuis consiliis: Ecclesia hodierna die nobis ob oculos subjicit Virginis exemplum, quæ de gloria, & fortitudine cum generosissimis Martyribus certare potest; & in qua possumus affirmare adimpletum fuisse Salomonis Oraculum; quandoquidem ex transmarinis litoribus venit, ut de illa dici queat: *Procul, & de ultimis finibus pretium ejus.*

Exemplum Sanctæ Virginis.

Perfectissimum, & absolutissimum puritatis exemplar, quod in creatis apparuit, est gloriosa Dei Mater, virgo antonomastice, quæ ipsos Angelos superavit. Hæc prima vexillum Virginitatis erexit per votum, quod omnium prima nuncupavit, ut judicari potest ex verbis, quæ dixit Angelo nunciantì futurum, ut sinu suo Verbum æternum conciperet: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* (*Luc.* 1.) Ita status virginalis puritatis inde suam hausit originem, & ut ita dicam in eodem sinu conceptus fuit, in quo Dei Filius, qui eadem puritas est, & splendor lucis æternæ, incarnatus est. Ita Sancti Patres loquuntur: dicunt enim, si Deus inter homines erat nasciturus, hanc ex Virgine nasciturum fuisse; & si virgini pariendum erat, hanc Hominem Deum fuisse pariturum. *Recens Auctor.*

Alia exempla.

Ne hic omnia revocemus celeberrima elogia, quibus Sancti Patres beatissimam Virginem cumularunt, & quibus Evangelici suggestus toties personuerunt; lustremus solum alia exempla, quæ nobis Lex nova suppeditat. Quam castus esse debuit ille, quem elegit Deus in Conjugem Mariæ, ut custos esset & patronus puritatis ejusdem? Quæ intercedere debebat similitudo inter duas hasce personas, quas elegerat Deus, alteram quidem ut Mater esset sua, alteram vero ut honorem Matris hujus tueretur per conjugis qualitatem, quam gessit, & ut esset velut umbra Spiritui Sancto in conceptione Verbi incarnati? *Idem.*

Casti sunt Angelis similes.

Venerunt duo Angeli Sodomam vespere, &c. Genes. cap. 19. Qui Sodoma aufugerunt, Angelum habuerunt ducem, ut liqueret, Angelica virtute opus esse ad fugiendam sensuum voluptatem; & quo magis quis ab hac voluptate recedit, eo magis ad Angelorum conditionem accedere; castitas enim secundum Jesu Christi verbum proprie virtus est Angelorum: *Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei.* (*Matth.* 22.) At qui longius ab hoc voluptatis genere recedere possunt, quam qui voto perpetuo, ultro omnem sibi facultatem abscidere? *Idem.*

Puritas nos supra naturam nostrã extollit.

Eripe me de luto. Psalm. 68. Quid majus, vel præstantius dici potest ad gloriam virtutis hujus, quam illi acceptam referre facultatem eripiendi nos de luto, quod est origo naturæ nostræ, ut nos attollat usque ad Angelorum conditionem, & Dei ipsius similitudinem? Hæc enim illa virtus est, quæ quodammodo corpus ipsum efficit spiritale, quæ nos a terrenis expedit curis, quæ pares nos facit cælestibus veritatibus contemplandis, & quæ reipsa erit de luto nos a sensuum voluptatibus divellens, quæ spiritum tanquam pecudem stupidum efficiunt, & hominem bruto simillimum? O Deus, quam divesne, ac pretiosus thesaurus est Virginitas! Sed quantæ difficultatis est illum incolumem tueri? Hoc cæleste lilium est, quo omnem pulcritudinem, & omnem Virginum ornatum constituit; sed ut flos hic, & nitor servetur, irrigandus est lacrimis pœnitentiæ, & ne contaminata manus illum corrumpat, spinis sepiendus est: *Amica mea sicut lilium inter spinas.* (*Cant.* 2.) *P. Gentilio in libro, cui titulus: solitudo Virginum.*

Tuendæ puritatis adminicula.

En anima mea, tuendæ puritatis adminicula. 1. Mundi fuga, cujus aer tabidus est. 2. Sensuum tuorum mortificatio, qui ad voluptates lenem, violentamque simul habent propensionem. Tibi extinguendæ sunt vel minimæ tuæ cupiditatum scintillæ; una enim scintilla plerumque magna parit incendia. 3. Lacrimis tibi utendum est, ut olim usus est sanctus Augustinus; vigiliis, ut sanctus Hieronymus; cilicijs, ut Esther, & David; spinis, ut S. Benedictus; nivibus, & glacie, ut sancti Bernardus, atque Franciscus. Ecce quid tibi faciendum est, anima si vis esse casta. Nunquid ergo mihi audienda est sensuum meorum repugnantia, qui perhorrescunt ea, quibus mortificantur? Num tuta conscientia sequi cæce possum indulgentes directores, qui palpant corporis mei mollitiem, & fovent sensuum meorum rebellionem? *Idem.*

Sancta Nostra nullam unquã persensit infirmitatem.

Cum nulla unquam visa fuerit infirmitas in Incomparabili Sancta, cujus Elogium sum habiturus; non verebor de illa dicere, quod insignis quidam sanctus dixit de Judith; natura quidem illi sexum tribuisse, sed virtutem reliqua omnis in eadem efformasse. Cum autem fortitudo ex omnibus virtutibus illa sit, quæ magis emicat, & majorem ciet admirationem, eo usque ut virtus vocetur per quamdam prærogativæ, & præeminentiæ speciem; ad texendum Sanctæ hujus Panegyricum, satis mihi est virtutem hanc vobis describere vividis coloribus, ut simul fieret character Virginis, quæ temporum suorum miraculum fuit, & quæ ostendit licet natura alterutri sexui magis se liberalem præbuerit, gratiam tamen nequaquam hoc posuisse discrimen in favorum suorum partitione; quandoquidem infirmior corpore sæpe per spiritus, animique robur

ita

ita se extulit, ut esset aliis quidem exemplo, aliis vero probro, & verecundiæ. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Puritas corporis Deo placere non potest sine puritate cordis.

Scio, Domine, puritatem corporis tibi sine puritate cordis placere non posse. Scio jacturam fieri puritatis corporis, cum Spiritus pollutus est, licet sine labe sit corpus. Puritatis florem flaccescere, & amitti unice sensuum voluptate; & inordinatum desiderium cordis puritatem auferre; & inhonestam cogitationem quin perducatur ad effectum, animæ speciem corrumpere; neque enim fas est cupere quod nefas est facere. Hoc me Domine docuisti. Huic innixus principio putem me Virginem esse? Cor, corpusque meum puritatem servarunt incolumem? Tu scis Domine; & hoc me coram te rubore suffundit. Angeli, qui meri sunt spiritus, apparent non sine macula in oculis tuis; filii Dei respexerunt formam alienigenarum mulierum, & puritatem suam amiserunt. Sanctus Rex qui erat secundum cor tuum, imprudens oculos conjecit in objectum ab eo non videndum, & fœdavit nitorem purpuræ suæ, & polluit animæ suæ pulcritudinem. Puritas quam delicata virtus est! Speciosus quidem flos est, sed quam facillime marcescit! Domine amove a me quidquid mihi auferre potest integritatem meam, ac me in oculis tuis indignum efficere. Quam felix ero si servans puritatem, quam tibi vovi, sim aliquando cum Virginibus, quæ circumstant ante Thronum Agni! *P. Gentilis ex Solitudine Virginum.*

Nulla virtus est virginitate sublimior.

Cum nihil sit in Ecclesia virginitate sublimius, nihil etiam Dei Filius accuratius suadet, versutus diabolus dissuadet, quam illam. Adeo nobilis est, atque sublimis, ut plus Cæli habeat quam terræ, & magis Angelorum sit, quam hominum. Hæc est quædam veluti prægustatio, vel meditatio vitæ futuræ. S. Cyprianus ait: *Nihil aliud, quam futuræ vitæ gloriosa meditatio.* (*Cypr. de bono pudicit.*) Hæc infantia est, quæ semper viget, & in quam anni tyrannidem minime exercent: *Perseverantia infantiæ.* Hic pulcherrimus est omnium triumphorum; quia victoriarum omnium maxima est voluptatem vicisse: *Voluptatum triumphus: voluptatem enim vicisse maxima voluptas est.* In aliis victoriis fortiores sumus inimicis nostris, sed in puritatis victoria nos fortiores sumus nobilmetipsis, & gloriari possumus nihil nobis superesse vincendum, cum nosmetipsos vicerimus postquam de aliis victoriam reportavimus; *Qui hostem vicit fortior fuit, sed alter, qui libidinem repressit, ipso fortior est.* Hinc J. C. inspirat amorem hujus virtutis omnibus propius accedentibus ad illum; & vult uterque Joannes, alter quidem præcursor, alter vero sibi dilectus, mater, & sponsæ suæ Virgines sint. Videtur ille omnes status sui divitias reservare, Virginitatem remuneraturus; cumque difficilis sit, illam gloriosam facit, ut ad illam omnes invitet. *P. Senault in Panegyrico Sanctæ Ursulæ.*

Dæmon omnibus utitur dolis, ut Virginitatis contemptu vel timorem nobis insinuat.

Dæmon omnibus dolis utitur, ut homines a Virginitate deterreat; cumque sciat per hanc Cælum frequentatum iri, & repletum iri locos, quos ipse, suique sceleris conscii ante suam defectionem tenebant, nihil relinquit inausum, ut illius contemptum, vel timorem injiciat. Modo nobis persuadet, hanc puellarum partem esse, & statum earum sibi usurpare velle, qui velit servare virginitatem; modo hanc sibi tantum bonam esse, aliis vero statibus esse inutilem; illam desertam efficere terram, eamque non alia recommendetur, nisi difficultate sua, inde haurit omne pretium suum, quod aliis etiam fugit; modo hanc nobis negotium facessentem, modicum honorem afferre, & semper præliis implicitam, numquam certam esse victoriæ. Subnectit rationibus dolos, & sexcentis tentationibus utitur, ut Virgines deterreat a consilio sese Christo devovendi. Facit ut earum caro contra rationem rebellet; ac intestino domesticoque bello nititur, ut ancilla triumphum agat de domina. Voluptatibus utitur ad sensus earum palpandos, atque credulos hosce nuntios decipiens, infidelibus eorumdem narrationibus animam seducere contendit. Utitur pollicitatiunculis, ac minis impudicorum ad eas fallendas, corrumpendas, simulque duas affectiones commiscens, terrore superat illam, quam spe corrumpere minime potuit. *Ibidem.*

Ad Sanctæ N. laudem satis est dicere illam fuisse Virginem, & Martyrem.

Licet mirum in modum arduum sit SS. Elogiam exornare, ac invenire verba, & cogitationes, quæ meritis illorum respondeant; mihi tamen videtur Sancta N. laudari, ubi dicatur Virgo, & Martyr fuisse; & huic elogio nihil addi posse tota Oratorum eloquentia, quia in Ecclesia nihil illustrius est virginitate, & Martyrio; Virgines enim sunt imagines Dei, quæ respondent sanctitati autographi sui: *Imago Dei*, S. Cyprianus ait *respondens ad Sanctimoniam Dei.* Et si Patrum sententiæ sunt Oracula, credere tenemur, Virgines ipsis Angelis nobiliores esse, quia beatorum horum spirituum puritas effectus est felicitatis eorum, puritas autem Virginum effectus est gratiæ & virtutis. *Angelum esse, felicitatis est, Virginem, esse virtutis.* Martyres sunt Heroes Ecclesiæ, & secundum Origenis sententiam, *Plus est esse Martyrem, quam Apostolum.* Attamen Auditores, Sancta, quam vobis in Patronam delegistis, ita admirabilis est, ut elogium hoc quantumcumque sit, merita illius non exæquet; & quod constituit cumulum gloriæ aliorum SS. nonnisi gloriæ ejusdem principium constituat. Tanto enim amore prosequebatur virginitatem suam, ut oderit pulcritudinem suam; & per sensum non auditum, doluit se pulcram esse, quia timet, ne satis sit pura; tanto fervore martyrium appetit, ut præcipuus ejusdem dolor sit eodem privari, & maximo æstuet desiderio illius quamprimum obtinendi. *Panegyricus P. Senault ex Oratorio Sanctæ.*

Illustris hæc Sancta

Illustris hæc Sancta haud nescia, se a natura egregia donatam fuisse forma, fugiebat omnia mundi consortia, & clausa domi suæ latebat, ne fieret particeps peccatorum, quibus locum præbuisset, si se cuiquam conspiciendam præberet; illam pudebat pulcritudinis suæ; hanc metuebat, & sciens illam puritati esse inimicam, ejus occursum quam diligentissime evitabat. Virginitas, Tertullianus ait, adeo mollis est, ut alienos oculos vereatur, & suos. Seipsam & sociis suis, & sibimet abscondit; & videre, & videri timet, haud inscia, par ubique periculum esse, si vel sibi placeat, vel aliis: semet nemini ostendit: *Sed enim vera, & sola, & pura Virginitas, nihil magis timet, quam seipsam*, quia scit, donec seipsam non amoverit, non quæsituram esse, ut ab aliis ametur: *Etiam feminarum oculos pati non vult, alios ipsa oculos habet.* Non sustinet se a mulieribus conspici, vel quia suos, vel quia Dei oculos reformidat. Cur mihi non est Tertulliani eloquentia, ut illius sensus cum omni ipsorum pondere ac pulcritudine vobis exhibeam! Virgo, ait ille, quæ suam amat castitatem, confugit ad velum, tanquam ad loricam, vel clypeum, ut semet contra tentationum incursus tueatur, contra scandala, contra rumorem obscurarum suspicionum, secretarumque obtrectationum, contra invidiæ & zelotypiæ tela, satis agnoscens fieri non posse, ut aliqua simul & formosa sit, & suam formam ostentet, quin & sibi, & aliis omnibus officiat. *Idem.*

fugiebat hominum oculos, ne forsasse suus esset aliquis occasio lædendi Deum.

Sancta N. domo sua pedem non efferebat, nisi necessitate cogeretur.

Sancta N. perfecte has omnes veritates edocta, nunquam domo pedem efferebat, nisi illam urgens necessitas cogeret; & sive maneret domi, sive domo egrederetur, semper velo suo tecta videbatur, ne virus hoc, quod inficit aciem oculorum, illam ipsam inficeret. Norat illa, non deesse crimina, quæ sunt committimus, cum sumus in caussa, ut committantur ab aliis, & alia, quæ per desideria cor committit, & quæ oculus suo obtutu perficit; norat quædam adesse sine complice adulteria, & alia, in quibus sine actionibus, & sine verbis tamen uterque nocens invenitur. Norat denique eamdem animi ægritudinem, quæ efficit ut videamus, efficere etiam ut videamur; quod utrumque coram Deo nefas est: *Ejusdem libidinis est videre, & videri. Panegyricus P. Senault.*

Nulla virtus fragilior castitate, cujus jactura nequit reparari.

Ex omnibus virtutibus nulla fragilior est castitate: Similis est floribus fructuum, qui statim ac attinguntur, vitiantur; quippe ubi semel jactura illius facta est, reparari non potest. Patres antiqui hac in re ita fuerunt religiosi, ut inter illos non defuerint, qui crediderint puellam, quæ faciem aperiret suam, non esse amplius Virginem, & ubi ostenderit partem hanc, quæ est veluti compendium ceterarum, jam puritatem amisisse. Tertullianus ubique severus, hac in occasione adeo austerus est, ut neget, puellam, quæ velum abjecit, virginem appellari posse, & putet illam ex hac dignitate decidisse, simul ac formam suam ab aliis conspici passa est: *Denudasti puellam a capite; & tota jam sibi virgo non est, alia est facta. Idem.*

Quid putandum de puellis, quæ non solum faciem sua detegunt, sed & brachia, & humeros, & pectus.

Si effatum hoc verum est, & si Virginem decorare est, faciem ejus ostendere. *Omnis publicatio virginis bonæ stupri passio est.* Si jacturam fecit puritatis suæ detegens pulcritudinem suam, quid sentiendum erit de illis, quæ sese ubicumque producunt; quibus satis non est velum auferre capiti, ac vultui suo, nudant etiam lacertos, humeros, pectus, & impudentissime objiciunt se impudicorum desideriis? Nonne fatendum est, secundum Patrum sententiam, has amisisse castitatem, & solum nomen virginum retinentes, gloriam non habere, quoniam non habens ultra puritatem? Sancta N. cui de hac veritate satis erat persuasum, raro egrediebatur domo, & sicubi inde pedem efferre cogebatur; tanta cura seipsam celabat, ut sicuti in societatibus silentium, solitudinemque servabat, in conversationibus, ac visitationibus suam faciem obnuberet. Illam nihilominus sua fefellit species: hic Sol lucem suam effudit per omnes nubes, quibus tegebatur, & tantum emisit luminis, & caloris in universam terram, ut Sanctæ nostræ plurimos amatores, cultoresque peperit. *Idem.*

Forma periculosa ...

Forma sæpe nocens est, & si illius arma pulcriora sunt, vere dici potest, illam non esse minus periculosam. Quamlibet dulcedinem aperiat, simul etiam tyrannidem affectat. Illa sibi procurare contendit mancipia: regnare vult in servientes sibi, neque illud quærit, utrum nocentes faciat, modo comparet sibi idololatras. Censet ut plurimum subditorum suorum cogitationes esse inhonestas, eorumque desideria impudica, & amoris nomine turpem, obscenamque voluptatem conquiri. Hac de caussa Tertullianus christianis sæculi sui mulieribus crebro dicebat, desiderium, quo flagrabant, placendi viris sua pulcritudine, culpa vacare non posse; sciebant enim eo in statu, ad quem nos peccatum redegerat, formam plures pravas ciere cogitationes: *Non de integra conscientia venit studium placendi per decorem, quem naturaliter invitatorem libidinis scimus.* Quapropter addit, quandoquidem illæ profitebantur castitatem, illis non admittendum esse desiderium, a quo illa impugnabatur, neque utendum hac prærogativa, quæ objiciebat homines tentationi, eosque ad peccandum sollicitabat. Vos, ajebat illa, in caussa estis peccati eorum, ideoque nocentes, & licet etiam vos illis nonnisi occasionem præbuissetis, semper tamen essetis reprehendendæ, & exprobrandæ. *Id.*

De cultu feminæ.

Sancta N. ambigebat, utrum coram Deo innocens esset, quia locum fecerat adolescenti amandi eam, licet hoc

Hoc enim timorem incussit Sanctæ N. utrum innocens esset coram Deo, quia adolescentulo amoris locum præbuerat licet hoc contra ipsius mentem evenisset. Nullum solatium admittebat, quod amatorem erat adepta, quin vellet; sontem se putabat, quia illi placuerat. Verebatur, ne satis delituisset, & ne satis cultum suum neglexisset: quandoquidem in vultu suo tantum decoris reliquum erat ut in illius corde flammas accen-

cendere posse; pœnitentia ducebatur; tantum hausit pudoris, atque doloris ex hac adquisitione, quantum alia hausisset lætitiæ, & vanitatis. Tristitiam, qua affecta inde fuit, tanta extitit, ut ad eam consolandam de cælo descenderit Angelus, qui simul eam certam faceret, illam ab hoc crimine immunem esse; non voluntatem, sed pulcritudinem suam abstulisse cor amatoris illius; & quandoquidem non alium habitura erat Sponsum nisi J. C., illi polliceretur fore ut quamprimum illa voti damnaretur, eamque non multo post futuram esse J. C. sponsam simul, & Martyrem.

Contra illius intentionem accidisset.

Insignis hæc Sancta metuit, ut ab aliis ametur; sæculi vero hujus mulieres timent ne amentur. Sancta N. fugit magnos cœtus, tanquam prostitutiones castitatis, illæ autem hos quærunt tanquam gloriæ suæ theatra. Pudet Sanctam amatorem invenisse; illæ vero gloriantur, quod ab amore J. C. aliquem deturbaverint. Sancta se nocentem autumat, quod oculi sui libertatem Principi adolescentulo ademerint: illæ vero se innocuas putant, cum affectatis obtutibus sibi mancipia comparaverint, & tanquam dæmoniorum ancillæ imperii eorum & sui fines protulerint. Vitæ vestræ rationem intuemini: timete, ne cum tantum abhorreat a vita SS. funesta fit animæ vestræ. Mementote honestæ mulieri negligendam esse formam suam, quia obesse potest proximo; metuendam esse, quia adversatur castitati suæ; delendam esse jejuniis & vigiliis, quia & ipsi vanitatem suadet, & videntibus illam præbet vel tentationem, vel scandalum. *P. Senault in Panegyrico laudato.*

Sancta N. timet se aliis amorem immittere; cum hujus sæculi puellæ nonnisi formæ suæ cultores requirant.

Numquam ne vobis persuadebitur, vos sontes esse omnium peccatorum, quæ vestra caussa homines perpetraverint; simul ac vobis mens est illis placendi, vos incipere displicere Deo, atque ut S. Cyprianus ait, vos non amplius vacare culpa, ex quo vosmet ipsas amatis, vel ab aliis amari contenditis? *Dum hominibus placere gestiunt, Dominum offendunt.* (*Cypr. de habit. Virgin.*) Sed longe nocentiores estis cum adscititiis ornatibus, & mundo muliebri vosmet colitis; cum ea non contentæ forma, quam vobis natura largita est, illam augere conamini calamistris, & in templi similitudinem exornatæ, cultores, ac idololatras comparare vobis contenditis. Scitote mulierem sese comentem ad hominum oculos, & corda allicienda, coram Deo culpa non vacare; cum eorum elicit suspiria, & affectus fovet, excusari non posse, quominus de aliorum peccato insimuletur, quandoquidem illi vel occasionem tribuit, vel caussam. Quam diserta hæc verba sunt! Et quam vellem satis apta invenire ad eorum vim roburque exprimendum! Si vosmet sumptuosius apparaveritis, & si palam ambulantes luxuriosa quapiam veste indutæ processeritis, ita ut inter ceteras emicetis: si per nefarias has artes in vosmet adolescentium avidos oculos converteritis: si eorum corda abstuleritis; si eorum foveritis desideria, ac in illis flammas excitaveritis; scitote licet de vobis actum non esset, vos tamen honestæ mulieris honorem vobis vendicare non posse, quoniam suppeditavissetis virus, & ensem, quibus miseri sibi necem conscivissent. *Idem.*

Dei odium meremur cum volumus amari ab hominibus.

Si cuidam Ecclesiæ Patri licuit Angelos vocare Virgines Cæli, mihi videor jure appellare posse Virgines Angelos terræ, quia hic possident beatorum eorum spirituum prærogativas. Equidem scio post Incarnationis Mysterium, aliquod intercesse fœdus inter Angelos, & homines; Angelos quidem hominum patronos esse, homines vero Angelorum pupillos; Angelos esse hominum Magistros, homines vero Angelorum Discipulos, Angelos Reges esse hominum, homines autem subditos esse Angelorum; sed Virgines ita sunt nobiles, & puræ, ut cum adhuc in terris sunt, familiariter cum Angelis agant, & ante ipsam resurrectionem haberi possunt tanquam mortales Angeli: *de Familia deputatur Angelica*, Tertullianus ait, ac in terris possidere videntur felicitatem, quam reliqui fideles non nisi in Cælis sperant se esse possessuros. Quod hominibus promissum est, Virginibus datur. Hæ habent effectum cujus illi spem habent tantum. Hæ non sunt de hoc mundo, licet in hoc Mundo sint: & si Mundus se illas possidere gloriatur, non habet tamen facultatem retinendi illas. Sed quia diutius immorer in probationibus veritatis exploratissimæ, liceat mihi illam conformare unico exemplo Sanctæ N. vobisque ostendere illam Angelum factam per Angelorum communicationem; illam sæpe cum Angelis conversari, illius in terris munus idem esse, ac Angelorum in Cælis; & non secus ac beati illi Spiritus puritatem efflare. *Idem P. Senault.*

Virgines sunt Angeli terræ, qui tam nobilia & pura sunt, ut in terris familiarem habeant cum Angelis consuetudinem.

Quamvis homines Angelis cedant nobilitate, eadem vero præstent brutis; hanc habent prærogativam, aut vitium, ut nihil ex utroque tenentes, secundum cordis sui desideria fieri possint vel Angeli, vel bruta. Si enim sequuntur corporum studia, bruta fiunt, & anima eorum licet excellens sit, fit carnalis, cum nimiam habet cum carne necessitudinem; Sin e contra sequantur motum animarum suarum, attollunt se super se & quin corporibus exuantur, Angelis similes fiunt. Inter ceteros autem qui ad hanc gloriam contendunt, nemo facilius illam consequitur præ Virginibus. Nam licet ad illam Sancti omnes anhelent multifariam; & alii macerent corpus suum per pœnitentiam; & alii purificent illud per jejunium; alii exuvent illud per orationem; fatendum est tamen non nisi Virgines ab eo perfectissime separari. Nam licet debeant unum ex præcipuis bonis suis corpori suo, illud tanta cum severitate pertractant, ut hoc tanquam infestissimum inimicum videantur intueri. Modo jejuniis utuntur, & vigiliis ad vires illius atterendas; modo ad illud puniendum dolores adhibent; modo ab illo recedant per preces, & se sæ conjungant cogitatione, ac desiderio cum eo, quod amant, ut de Virginum corpore dici possit id, quod Tertullianus dixit de Beatorum corpore, illius qualitatem mutari, & fieri spirituale, aut Angelicum: *In regno Christi reformata, & Angelicata caro.* Et sane Christianæ Virgines negligunt corpus suum, contemnunt dotes suas, dolent propter suam pulcritudinem, & ne sint criminum, quæ hæc gignit, caussæ, nullam habent requiem, nisi eamdem innocenti crudelitate deleverint. *Idem in Panegyrico Sanctæ Cæciliæ.*

Hominibus inest aliquid Angelici & aliquid brutale, & juxta desideria sua fiunt vel Angeli, vel bruta.

Hoc erat gratiæ prodigium, quod puella in peccatis nata, & cujus anima erat in corpore inclusa, æque esset pura, ut Angelus; quod carnem oppugnans in ipsa carne victoriam de carne referret: & quod cum inferior esset beatis Spiritibus, natura illis superior esset virtute. Namque, ut præclare loquitur S. Petrus Chrysologus: *In carne præter carnem vivere, non terrena vita est, sed Cælestis.* Vivere in carne, & nullum habere commercium cum carne, vita est, quæ Cælum potius redolet, quam terram; *& si vultis scire, Angelicam gloriam adquirere majus est, quam habere.* Etenim Angelum esse, mera felicitas est, sed Angelum fieri virtus est; & hac in re Angeli cedere debent Virginibus, quoniam hæ virtute sua, & fortitudine obtinuerunt, quod illi hauserunt a natura. *Idem.*

Sancta N. erat gratiæ prodigium illius puritas æquabat puritatem Angelorum quos fortitudine superabat.

Ne conqueramini ergo, puellæ dilectissimæ, eo quod puellæ tantum estis; nam esse potestis Angelis gloriosiores: & Sancta, cujus diem festum hodie celebratis, potuit, licet sexus obstaret fragilitas, invidiam parere iis beatis spiritibus, quorum puritatem non æquavit solum, verum etiam superavit, & nobis suis exemplis ostendit nihil arduum esse virtuti magnæ in carnis infirmitate, ubi J. C. gratia fulcitur. Ita illa effecta est ita similis Angelis, ut Angeli postquam illius admiratores fuerunt, facti fuerint illius amatores, atque fidelem adeo illi societatem præbuerint, ut numquam fere videretur, quin illi præsto esset Angelus, cui illius cura erat concredita. *Idem:*

Sexus fragilitas prohibere non potest quominus Virgines sequantur exemplum Sanctæ N.

Non multæ vidimus Virgines, quæ non aliquem habuerint Angelum, qui illarum non susceperint curam. S. Dorothea vidit beatos hosce spiritus exequi mandata sua in vita, & post mortem. Angeli enim illius nomine flores attulerunt ad quemdam adolescentem, qui Sponsum illius irriserat, & hyeme in media revocantes ver, hoc miraculo infidelem juvenem converterunt. Sanctæ Agneti adfuit Angelus, cum illius pudicitiæ vim inferre conabantur: spiritus ille amore, & ira percitus, vitam abstulit filio Præfecti Romæ, qui ad Sanctam Virginem sine reverentia accesserat. Illustris S. Catharina vidit Angelos sibi solatium afferentes in carcere; se tuentes in cruciatibus, confringentes rotas ad illam perdendam paratas, & corpus suum tanquam in triumphum afferentes in Montem Sinai postquam de Tyrannis victoriam reportaverat: *Panegyricus Sanctæ Cæciliæ P. Senault ex Oratorio.*

Exemplum complurium Virginum, pro quibus ipsi Angeli laborarunt.

Numquam ulla virgo paratiores habuit angelos, qui sibi deservirent, quam insignis Sancta N. videbantur enim puri Spiritus isti Cælo abrenuntiasse, ut cum illa permanerent in terris. Hi aderant illi domi suæ, illam deducebant in Templum, sequebantur in viis, cum ipsa in penetralibus concludebantur, & quocumque illa pedem efferret, numquam a fidelibus hisce puritatis suæ custodibus deserebatur. Quemadmodum autem Virgines sunt Angeli terræ; videtur hoc illos officium peculiariter debere: eumque liberatæ sint ab omnibus vitæ sollicitudinibus, jugiter illis vacandum esse, ut Sponsi laudes concinant. Neque enim tenentur preces effundere pro virorum suorum valetudine, pro Filiorum suorum incolumitate, neque pro familiæ prosperitate; cumque J. C. sit illis omnia, nihil aliud facere tenentur, quam illum laudare, eique placere. Illæ sequuntur Agnum quocumque ierit; ingrediuntur in illius penetralia; explorata habent omnia ejus consilia; vident pulcritudinem, quantum vitæ hujus patitur miseria, & incessanter Sponsi sui laudes concinunt; recinunt Canticum, quod alii recitare non possunt, & vident omnes occupationes suas in id unum redactas, ut sequantur Agnum, & illi benedicant. *Nemo poterat dicere canticum illud nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra.* (*Apoc. 5.*) Et ne dubitaretur, a S. Joanne hic intelligi Virgines per hunc ingentem personarum numerum, addit simul. *Hi sunt qui cum mulieribus, non sunt coinquinati, virgines enim sunt. Idem.*

Angeli Sanctæ huic Virgini deserviebant.

Angelus hic, vel Virgo non aliam habebat occupationem, quam laudandi Sponsum, quam benedicendi bonitati illius, quam misericordiam ejus deprecandi, quam placandi justitiam ejus, eamque mortalibus omnibus propitiam efficiendi. Sed vocem suam cum organo consociat, animat instrumentum hoc anima destitutum, ut creaturas sensu carentes ad concinendas Sponsi laudes edoceat: *Cantantibus organis decantabat.* Sed sicuti Virgines sunt Angeli terræ hujus, eosdem producunt effectus, imprimunt castitatem in corporibus, & si minus eos, quos vident, Virgines faciunt, saltem faciunt continentes. Aliqua adest pugnæ species inter puritatem, & pulcritudinem illarum; hæc illis licet invitis mala parit desideria, viros ad malum sollicitat, eosque a Creatore semoventes, injuste ad creaturas convertit. Species enim in Virginibus ipsis, immunis non est ab hoc infortunio, & quasi illa magis addicta esset dæmoni præ ceteris rebus, hic utitur illa ad perdendos homines, eosque idololatras efficiendos, vel impudicos. Quamobrem Tertullianus optabat, ut pulcritudo exsularet a mundo; solus enim effectus, quem parit, impuritas est, & incontinentia. *Ubi pudicitia, ibi vacua pulcritudo, quia proprie usus, & fructus pulcritudinis*

S. N. vacabat laudibus Dei, & castitatem in cordibus imprimebat.

nis corporis luxuria, (*Dextitufemin.*) Sed puritas in Virginibus adversatur consiliis formæ, & hanc per pœnitentiam immittens, conatur castas dumtaxat cogitationes injicere, & J. C. dumtaxat adoratores adquirere. Contendit augere numerum Virginum, homines in Angelos convertere, & evellere corda illorum a rebus fluxis, & perituris ut ad æternorum amorem incendat. *Sanctæ Cæciliæ Panegyricus P. Senault.*

Virgines gloriari non debent de Virginitate sua professione, sed a merito humilitatis fundum fovere debent.

Inter omnes animas, quæ accurare custodiunt puritatem interiorem Christianis omnibus communem, non desunt, quæ servant adhuc virginitatem corporis, & quæ sunt secundum Patrum sententiam illustrior portio gregis Dominici. Hæ Deo peculiari modo ancillantur, uni illi placituræ, nequaquam ancipiti cura distractæ, ut placeant & viro. Vivunt in carne corruptibili, quasi carnem non haberent, & in corpore vitam ducunt Angelicam. Sed cuinam acceptas referre debent has prærogativas, nisi illi, qui prior dilexit eas, & qui illis hanc permittit facultatem, ut sese totas illi devoveant? Attente hæc audiant verba: *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* In hoc suam constituant gloriam, quod ad illum pertinent; sed hanc ipsam illi gloriam reddant, quia nonnisi donum misericordiæ ipsius est, quo ad illum pertineant. Quo majores sunt in oculis hominum per statum sui excellentiam eo debent esse humiliores, ut magnæ sint in oculis ejus, quem amant. Virgo superba, Sanctus quidam ait, est virgo adultera; quia corporis puritas nihil prodest sine humilitate, quæ est animæ virginitas. Se ipsas putent tanquam vasa fragilia, in quibus voluit Deus magnum thesaurum recondere, ut eniteat potestas gratiæ suæ, & incessanter pendeant ab illo, a quo sustinentur; & a quo illæ secedere nequeunt, quin confringantur, & quin jacturam patiantur divitiarum ab illo sibi concreditarum. Invigilent illæ sibimet, ut se puras sponso suo servent suo, qui illas amat amore zelotypiæ eo furtiori, quo plures ipsis gratias impertiit, & ab illo mutuentur, ut ita dicam, oculos zelotypos, ut semetipsas inspiciant, & videant ne quid in illas irrepat quod illum valeat offendere. Meminerint tandem, si illæ sunt Virgines J. C. ideo noluisse esse sub virorum potestate; ut essent non suimet ipsarum, sed Christi; ideoque indesinenter illis habendam esse curam integerrimæ hujus puritatis, cum qua se debent offerre coram illo ea die, qua vocabuntur. *Annus Christianus, Tomo 6.*

Virgines quærere debent, quomodo placeant Deo.

Virgines non ideo sunt Virgines, ut placeant sibi, neque liberæ sunt, ut suam tantum voluntatem sequantur; sed ut placeant Deo, ut serviant Creatori corde magis mundo, & mente magis libera, & affectu magis integro, quia non sunt ulli creaturæ subjectæ. Sanctæ esse debent corpore, ac spiritu. Corporis sanctitas est modestia, puritas, solitudo, silentium, simplicitas vestium, inanium horror indumentorum, contemptus speciei, quæ non nisi oculos fallere potest, quibus placere velle non debent. Sanctitas Spiritus est profunda humilitas animæ intelligentis quid debeat Deo per gratiam quam consecuta est, se te illi devovendi. Virgo enim, quæ sancta est, nequaquam se supra ceteras exaltavit; quo magis ornata est Cæli donis, timet magis, ut se indignam illis præbeat, & sciens se nihil posse sine sponso suo, de se diffidit, inhæret illi; omnem in illo suam confidentiam constituit, opem illius indesinenter implorat, illi gratias agit ob ea quæ habet, & ab eo petit, quæ non habet. Virgo quæ hanc non habet humilitatem, non est amplius sancta, non est amplius virgo secundum spiritum; superbia ejus fit ejusdem impudicitia. *Idem*,

Sancta hæc a pueritia mundi vanitates contempsit, & superatam vitavit.

Sancta N. a teneris unguiculis contemnere didicit sæculi vanitates, fugere societates, quæ illam ab oratione avocabant, & a familiari consuetudine cum Jesu Christo, nec non a praxi virtutum, quas diligentissime colebat frequenti oratione. Hoc enim potissimum erat illius negotium, in quo tot delicias nanciscebatur, ut inde avelli non posset, neque fatigari, quominus quasdam repeteret preces, quas illam pia mater docuerat. *Jesu Patris Mover.*

Domine, quid mihi prodesset corporis solitudo, sine solitudine spiritus? Nuncupavi perpetuæ clausuræ votum, sed hoccine est servare votum meum, quam late patet, cum sola in claustro a sæculo separata evolat anima mea & errat in Mundo? Hoccine est Religiosam esse, si intra arctos coactæ solitudinis cancellos, ubi oculi mei neminem vident, facultatem permitto menti meæ se se replendi omni idearum genere, quæ me perturbant, & agitant, credere ne possum, me fideliter servire Deo, si procul a sæculo per professionem meam, ad illud redeo desideriis, & cogitationibus? Hæc nihilominus, Deus meus, est illusio, in qua hactenus versata sum; contenta permanendi in cellula quo memet per amorem conclusi, sæpe in corde meo reviviscere facio, quidquid tibi sacrificavi. Tenera Patria, Matrisque meæ recordatio, vel fratris, sororisve singulis momentis occupat spiritum meum. Si Mater tua, Salvator amabilis, non invenit te inter *Cognatos*, & notos, quomodo te ego inveniam inter cognatos meos? Si Canticorum Sponsa non invenit Cælestem Sponsum *in urbe Jerusalem*, quomodo te inveniam in Mundo, ubi sum mente, cogitatione, cupiditate? Deus non loquitur, ubi vox ipsius audiri non potest. *P. Gentilis in libro, qui inscribitur, Solitudo Virginum.*

Virginitas in utroque sexu præstantissima virtus est

Quemadmodum Virginitas una est inter præstantissimas terræ virtutes, est etiam una inter illas quæ majoribus afficiatur honoribus. Rarissimæ gratiæ illi reservari videntur, & præclarissima privilegia illi sunt loco præmii. Si Sacrificium Abel acceptum fuit Deo, ideo fuit, quia sacerdos illud offerens erat virgo. Si Josue Solem retardavit, inde factum est quod hoc astrum tam puritatem ejus, quam nomen coluit. Si Elias in Cælum igneo invectus est curru; non minorem in hoc miraculo partem obtinuit virginitas ejus, quam zelus ejusdem: & si Daniel cicuravit Leones, & feroces, efutientesque belluas perdomuit, prodigium hoc illius tum castitati, tum abstinentiæ acceptum referendum est. Sed dicamus, si Maria electa fuit Dei Mater futura, id contigit, quia voverat Virginitatem: quod si Joannes Baptista meritus est esse Præcursorem J. C.; hoc evenit, quia puritatem cum pœnitentia conjunxerat; & si S. Joannes Evangelista dignus habitus fuit qui in J. C. locum substitueretur tanquam Filius Mariæ, hoc factum est, quia ille Virgo erat, non secus ac illa. Quia ex tot Apostolis, qui secuti sunt Mundi Salvatorem, & qui illius amicitia digni habiti sunt, S. Joannes Evangelista vel unicus, vel primus fuit, qui puritatis suæ Sacrificium offerret. *P. Senault in Panegyrico S. Joannis Evangelistæ.*

Maria fuit perfectum exemplar amoris quo Virgines persequi debent puritatem.

Licet Maria virtutes omnes amaverit; puritas, si ita loqui fas est, fuit virtus illi acceptissima, & cordis ejus deliciæ. Amavit illam tanquam virtutem, cujus præcipuum honorem accepit; & quam præ reliquis omnibus magis honoravit, Amavit illam tanquam virtutem, cui debet augustissimam qualitatem Matris Dei; Cum enim Deus sit primus Virginum, non nisi ex Matre Virgine nasci poterat. Quinam hinc accessit honor puritati? Sed quænam gloria Virgini sexus fragilis, eximiæ pulcritudinis, visisse in terris eadem puritate, qua Angeli in Cælo? Virginitas est ornamentum, & corona Virginum; sed tu Dei mater castissima es ornamentum, & corona ipsius Virginitatis. *In solitudine Virginum P. Gentilis.*

Deus plura edidit Miracula, ut virgines præservaret.

Nonnunquam Deus operatus est miracula præservaturus Virgines, quæ humilitatem cum puritate conjunxerunt; & quæ nequaquam intumescentes propter virtutem, qua fiebant Angelis similes, meminerant se æque fragiles esse, ac homines. Luciam ita immobilem reddidit, ut plura boum juga illam de loco pertrahere non potuerint trahendam ad turpitudinis locum, ubi erat prostituenda. Mentem immisit Christiano militi opem ferendi Virgini Christianæ tanto huic objectæ dedecori, & vestes cum illa commutandi, ut illius consuleus integritati hac arte, quæ omni carebat fraude, sibi in præmium Martyrii palmam compararet. Horum duorum fidelium contentio mirum in modum ab eloquentia Sancti Ambrosii descripta est, & licet illam in medium proferens videar ab argumento aberrare, hic tamen eam referam; hoc enim semper est proposito inhærere argumento, quod est elogium puritatis persequi. *Idem.*

Plum militis stratagema ad servandã sanctam Virginem ab infamia.

Ne quæso paveas soror; frater huc veni salvare animam, non perdere: Quasi adulter ingressus, si vis martyr egrediar. Vestimenta mutemus, conveniunt mihi tua, sed utraque Christo. Tua vestis me verum militem facit, mea te virginem: sume habitum, qui abscondat feminam, trade, qui consecret Martyrem. (*Ambros. l. de Virginib.*) Credit illa suadenti, & pia hac fraude defendit honorem suum, & militi ad Martyrii palmam locum aperuit. *Idem in Panegyrico Sanctæ Agnetis.*

Luculenter S. Ambrosius (*Ambros. ibid.*) ait, *non ideo laudabilis virginitas est, quia in martyribus reperitur, sed quia ipsa Martyres faciat.* Et sane qui sibi in vita interdixit voluptates, haud ægre sustinet tormenta, ubi sese illi offerat occasio, & ille gloriari potest se cælibem vitam ducentem ponere tyrocinium Martyrii: ita ut de Virginibus dicere possimus, quod de Christianis omnibus Tertullianus ait: *Vita Christiani est disciplina Martyrii.* In divina schola hæc illustris Sancta N. se ad Martyrium præparavit & vincens delicias, didicit superare tormenta. Duo hæc incepit exercitia, ex quo rationis usum adepta est; & sibimet imponens pœnitentias, carnificum crudelitatem prævertit. Jejunium æque illi familiare fuit, ac oratio; alebat animam suam eo, quod corpori suo negabat, & quasi necessitudinem inire voluisset cum morte, dies, noctesque transigebat, quin cibum, somnumque caperet. Nomen, quo appellabatur, videbatur portendere, quod aliquando erat futura, & Providentia, quæ permiserat, ut Agnes vocaretur, videbatur illam jam destinasse Martyrio. *Nomen ejus*, S. Ambrosius ait, *oraculum est martyris, & indicavit, quid esset futura.* (*Ambros. ibid.*) Quod vero illius prælium magis commendat, & victoriam ejus reddit illustriorem, est illam sustinuisse Martyrium ea ætate, qua alii ne levissimos quidem dolores valeant perferre; tertium supra decimum agebat annum cum ad Judicem rapta fuit; & quicumque de illius fortitudine ex habitu corporis ferebant judicium, existimabant, pollicitationibus tantum illam falli posse, vel minis deterreri. *Patris Senault in Sanctæ Agnetis Panegyrico Tomo* 1.

Virginitas e Cœlo suã ducit originem.

Virginitas, si credimus S. Ambrosio, qui sæpe illam laudibus extollit, non invenit locum nativitatis suæ in terra, sed in cælo, cumque illa sit integritas perfecta, ab omni contagione immunis, terram pro patria habere non potest; quæ sedes est impuritatis, & sordium. *In cælo profecto est patria castitatis, quæ nihil aliud est nisi expers contagione integritas.* Pro sociis habet Angelos, & sicuti beati Spiritus illi sunt Virgines Cæli, dici quoque potest Virgines esse Angelos terræ; sed pro exemplaribus, ac prototypis habere Jesum Christum, & Mariam. Nam quantumvis hæc mater sit, non cessat Virginem esse, & divina potentia operata est maximum miraculorum omnium ut in Deipara cum Virginitate fecunditatem compararet. Jesus Christus sibi assumpsit quod egerat in Matre; & postquam fuit Filius Virginis, voluit

& se Virginem esse; & in persona sua virtutem hanc consecrare. *Atque ipse repræsentavit.* S. Ambrosius inquit, *quod elegit in Matre. P. Senault in Panegyrico S. Margaritæ Tom. 2.*

Præclaræ dotes Sanctarum Virginum.

Virgines omnes Reginæ sunt, vel quia sunt Sponsæ J. C. qui rex est, vel quia cum sibi corporeas voluptates interdixerint, quæ homines reddunt mancipia; illæ non quidem captivæ, sed Principes sunt. Pulcræ sunt, quia puræ sunt; pulcritudo illarum, quæ in anima potius, quam in corpore sedet, nulli est obnoxia mutationi: anni, qui aliarum formam eripiunt, patcunt fortunæ earum, quæ cum ipsarum ætate crescens illas Sponso gratiores facit. Quid autem illis majus bonum procurare potest, quam easdem Regi suo amabiles facere, quam probare illas judici suo, eas Deo suo consecrare, illius sponsas facere, easque semper Virgines conservare, ne amor illius ullum inveniat finem, & pudor earum nullo detrimento afficiatur? Ad hæc accedit, quasi honoris cumulus, veram Virginitatem ornamenta contemnere, neque alia cognoscere, nisi virtutes, illam amare abstinentiam, & orationem, ac traducentem dies quidem in jejunio, noctes vero in oratione se se a peccatis defendere, quorum caussas ignorat: *Cibus parsimonia, potus abstinentia, docet vitia nescire, quia caussas docet nescire vitiorum.* (*Idem ibid.*) Denique cor illarum divisum non est: nequaquam partiuntur se inter viros, & filios, & Jesus Christus, cum illis sit omnia, unicum est amoris earum objectum. Sancta N. his bonis illecta puritatem suam Filio Dei consecraverat: imitabatur vitam Angelorum in terra, comitabatur Agnum suis cogitationibus, ac desideriis. Regnabat licet esset captiva in domo Patris sui; puritate alliciebat Sponsum suum, & pulcritudine illius crescente cum virtute, in singula momenta in amore ipsius procedebat. Vigiliæ sæpe requiem illius interpellabant, ut diutius cum amasio suo colloqueretur, & Angelo similior, quàm virgini divinam p tius, quam humanam vitam ducebat. *P. Senault in Sancta Margharita Panegyrico, Tomo 2.*

Jubet Apostolus, fideles ab impuritate ita abesse debere, ut ipsum nomen ignorent.

Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis. Vult Apostolus fideles ita ab hujusmodi vitiis abhorrere, ut ne ex nomine quidem ea norint. Avaritiæ nomen Sanctus Hieronymus hoc in loco putat significate quodvis obscœnitatum genus. Licet hominis cor sit corruptum, & corruptio hæc sit generalis; puritas tamen semper erit amica virtus Sanctorum, & character nitidior, & melius connotatus virorum Fidelium. Ex hac nota plurimi ne Fideles hodierna die cognoscuntur? Auditur ne in vobis *aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas?* Quid dixisset Apostolus si adfuisset in profanis sæculi nostri cœtibus? Sermonis, verborumque inutilitas hodie illud non est, quod in sæcularium colloquiis sit reprehendendum: quæ flagitiosa licentia in iis, quæ fiunt conversationis hodiernæ argumenta! Quam obscenæ imagines in allusionibus! Quæ turpitudo in verbis! non pudet eorum, propter quæ Ethnici olim rubore suffundebantur. Sine hoc sale conversatio languet: Amatoriæ nugæ; Fabellæ; opera corruptæ mentis per corruptionem cordis; amatoria carmina; en quænam fit hodierna occupatio; en quid animos recreet. Sed verba hæc obscœna, sermones æquo liberiores, hæ virulentæ æquivocationes, hæ lasciviæ, & scurriles joci, libelli eleganter conscripti, ubi nimium salis, ac veneris invenitur, a quibus Christianismi Spiritus proscriptus est, quot animas perdunt! Nam vobis persuasum esse debet, idem pergit Apostolus, *quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi, & Dei.* (*Ephes. 5.*) Heu! Domine, quot mortales hodierna die abrenunciant huic hereditati! Impuritas vocatur avaritia; quia per hoc vitium homo negat cor suum Deo, illud voluptati daturus. In Exodo, Levitico, Deuteronomio pluribusque aliis Scripturarum locis fornicatio idololatria nuncupatur; in utraque enim homo creaturam sibi tanquam Deum statuit, eique omnia sacrificat: *Nolite ergo fieri participes eorum.* Nulla devotio est, quæ non corrumpatur, ubi cum flagitiosis necessitudo ineatur. Nihil hoc commercio contagioni propius. Sanctus Paulus impudicos vocat filios tenebrarum. Profecto nihil magis crassiorem efficit mentem, nihil magis rationi obducit caliginem, nihil facilius fidem extinguit, quàm hoc teterrimum vitium. *P. Croiset in Asceticis, Tomo 2.*

Severitas, & extensio castitatis.

Castitas cum perfecta est, nihil permittit oculis, præ foribus aurium sedet, singulis invigilat verbis. Regit, ac reformat imaginationem; ira succenditur adversus cogitationes, quæ præter voluntatem oboriuntur; timet etiam desideria, quæ detestata est, post cautelas omnes adhibitas reformidat, & nonnisi in humilitatis sinu tutam se esse arbitratur. Precibus, sanctisque lectionibus pascitur; timet minimum quodvis intervallum, quod non aliquo officio repletum est, neque minus nimis acres expavescit occupationes, quæ adimunt pietati succum, & unctionem, qua indiget. Diffidit de tristitia, qua tanquam velo utitur dæmon, ut injiciat in cor tela inflammata, quæ torpor in quo est, nimis diu negligit. Sed multo magis sibi cavet ab inani lætitia, quæ animam emollit, eamque minus cautam efficit, minusque vigilantem. Summa cura evitat consuetudinem eorum, qui minus prudenter, & caute vivunt. Inter se, & periculum, maximam, quam potest interjicit longitudinem, & nullum ferre videtur illi interesse discrimen inter lapsum, atque temeritatem; etenim unum, & idem est vel præsumere, vel superari; superbia quippe prima est hominis impuritas, altera vero plerumque pœna est. *Auctor Anonymus.*

Puritatis amor efficit, ut evitemus pravas suspiciones, quæ de nobis suboriri possunt.

Tertullianus animadvertit, ubi virtus aliqua amatur, neminem velle incidere in suspicionem vitii, quod illi adversatur: *Rei displicentis etiam opinio reprobatur.* (*De Carne Christi c. 3.*) Si horres impudicitiam, quantum in horrore habenda est, non solum non debes fugere quidquid cor tuum potest corrumpere, sed oportet, ut ratio vitæ tuæ sit irreprehensibilis & ne teterrima quidem calumnia tibi valeat atrum loliginis succum aspergere. Frustra igitur vos urgeo ut commercium hoc abrumpatis, de quo jam pridem rumor percrebuit; respondetis enim, nullum umquam magis fuisse ab omni suspicione vacuum, & magis innocuum. Credo equidem, sed nonne verum est, pluribus hanc necessitudinem displicuisse? Nonne locum præbetis, ut de vobis obloquantur homines, & vos audiatis male? Numquid ultrà requiritur, ut teneamini illud sequi consilium, quod vobis præbetur? Quicumque diligit puritatem, numquam patietur vel ipsam vitii speciem huic virtuti oppositam sibi exprobrari. *Lambert.*

Tutissima ratio prohibendi mala judicia, quæ de nobis fiunt, est caussam removere.

Ejice quamprimum de domo tua illam cui nimis adhærere insimulatis. Quascumque caussas ad tuam excusationem afferas, reus es, ex quo illam pertinaciter retines. Dicis tibi esse necessariam, ego vero dico tibi magis adhuc esse necessariam tui nominis bonam existimationem. Dicis notam esse hominum improbitatem, & illos temere innocentiorum vitæ labem aspergere; ego autem respondeo, nequaquam temere vitæ tuæ rationem censoria nota perstringi, ubicumque tibi placuerit, in tua potestate futurum temet excusare, & finem facere pravis rumoribus, qui in vulgus manarunt. Ubi quis seipsum excæcare vult, rationes affert sine numeroque carentes; ego vero unicam habeo, quam objiciam tibi; ultro, & æquo animo sustines suspiciones, quibus finem facere tuum est; ergo puritatem non diligis. *Lambert.*

Vera puritas non in eo sita est, ut non tentemur sed ut acriter propulsemus tentationes, ac de tentatore triumphemus.

Sanctus Hieronymus docet, ex quo nos adoritur inimicus, tempus nobis amittendum non esse, sed pugnandum esse cum illo statim ac nobis obviam incurrit. Nolite, ait ille, dare locum diabolo, donec sese communiat. Vos prius illi occurrite, eumque superate, donec imbecillus est, & illius impetus minus sunt violenti. Neque putetis vos umquam ab eo pacem obtinere posse, quæ non perturbetur. (*D. Hieron. de custodia Virginum.*) Non desunt, Sanctus Augustinus ait, qui, eo quod summo prosequuntur amore puritatem, existimant omnes tentationes nocere posse puritati animæ suæ: cuperent habere pacem, qua in hac vita frui minime possunt; vellent non tentari. Sed discant non in eo positam esse veram puritatem: tentationes noxiæ non sunt, nisi illis, qui eas provocant vel negligentia sua, vel nimia vivendi licentia, quam sibi vindicant. Sed qui vigilat, qui accurate reprimit omnes sensuum suorum motus, qui sibimet severus sit irreconciliabilis suarum cupiditatum persecutor; tantum abest, hunc nocentem esse, cum illum urget tentatio, ut cum de certamine victor egreditur, novum meritum adquirat. Deus illum tentari permittit, ut ejus fidelitatis periculum faciat, & illi præbeat occasionem dimicandi, & vincendi. *Idem.*

Impudicus mavult abrenuntiare luci Solis quam voluptati. Rei hujus exemplum.

Narrat S. Ambrosius Theotimum quemdam hominem suis voluptatibus perdite inhærentem maluisse oculorum suorum jacturam facere, quam voluptati abrenuntiare. Miser hic in ardore impudicitiæ suæ sensit cæcitatem, quæ illum erat secutura, & decrevit potius lumine oculorum privari, quam brutalem libidinem moderari. *Vale*, exclamavit, *vale amicum lumen.* Jucundum Solis lumen non amplius videbo; sed explebo meam libidinem. Hoc ipsum dicere possunt mortales voluptatibus abditi ex ipso libidinum suarum principio, nisi pœnitentia illos ab impendentibus malis præservet. Divinæ veritates, adorabilia Spiritus Sancti lumina, salutares gratiæ radii mihi non ultra effulgebitis: Dominus effundet vos in animam meam, nec vos videbo. Frustra ab alto illustrabor: in tenebris ambulabo, & cæcitas mea me in abyssum deducet. En quo redacti estis vos, in quibus, obscena dominatur tot annos impudicitia. Ecce quid vobis oppetiendum est, qui hodierna die tot innodati estis turpissimis vinculis, quæ mors enodabit, illa vobiscum in sepulcro tumulatura. *P. la Pesse.*

Castitas, & puritas prius est Christianæ character, & virtus nice Dei Filio dilecta.

Castitas virtus est Filio Dei adeo accepta, ut illius zelotypus dici possit. Hæc una est, quæ in seipso noluit tentari. Pharisæi, dum ille viveret, plurima quidem illi crimina objecerunt; Carnifices mortis ejus tempore injuriis, & opprobriis affecerunt illum, sed neque Pharisæorum criminationes, neque carnificum contumeliæ nequaquam illum tetigere ea in re, quæ maxime illi cordi erat. Passus est se non credi Filium Dei, de se dici, quod in nomine Beelzebub, & non per divinam potentiam suam ejiceret dæmonia; vocari hominem abdomini indulgentem, energumenum, blasphemum, Samaritanum, hoc est Religionis inimicum, appellari publicæ quietis perturbatorem, sed sibi impudicitiæ crimen inferri passus non est. Quantum ergo pretiosa nobis esse debet castitas? Hæc proprius est Christifidelium character: sine hac nequeunt esse membra digna hoc corpore mystico, cujus caput est Jesus Christus. Frustra illi, qui cæcorum instar, naturæ corruptæ motus sequi volunt, dicunt omnino fieri non posse, ut eam tueantur spiritus, corporisque puritatem, quam postulat Evangelium. Gratia ad id aptos efficit quicumque velint sequi motus illius; neque habendum est tanquam impossibile id, quod vulgatissimum erat primis Ecclesiæ temporibus. Felicium eorum

sæcu-

sæculorum historia ostendit, Christianos tunc temporis satis palam cognovisse meritum virtutis hujus admirabilis, quæ argumentum erat omnium cogitationum, & finis omnium actionum suarum. *Sermo de puritate Accademiæ Parisiensi oblatus anno 1677.*

Puritas hominis quodammodo Pluris faciendo est quam puritas Angelorum, & quare.

Corporis puritas virtus est tanto habenda in pretio, ut cum nos incolumes tueatur tot inter occasiones pereundi, dici possit, ab hac Angelicam puritatem superari, & cum illa jure posse comparari. In altera homo supra seipsum se attollit, in altera Angeli in suo naturali statu subsistunt. Angeli puri sunt, quia a corpore secreti sunt, quod fertur propensione quadam ad impudicitiam: homines puri sunt, licet in corpore vivant. Hominum puritas caussa est certaminis, & seges triumphi; Angelorum autem status est tranquillitatis, ubi Angelus cum seipso pacem habet. In hac satis est, Angelum sequi naturæ suæ nobilitatem; in altera hominis pugnandum est contra naturæ suæ corruptionem. *Sermo tertius Accademiæ oblatus anno eodem.*

Virginitatis effectus est, quod homines fiant Angelis similes.

Quanam in re Angeli superiores erant Eliæ, Eliseo, Joanni Baptistæ, insignibus illis Virginitatis exemplaribus, nisi quod Angeli corpus non habent? Ceteris in rebus satis sunt similes, quod autem hominum gloriam videtur imminuere, commendat meritum puritatis eorum, quod non sine difficultate servari potest, cum ita infirmi, ac imbecilles simus, ut sumus: Si summi illi viri uxores habuissent, & filios, non potuissent in deserta conscendere, ut fecerunt, & domos, familiasque suas deserere. Verum hoc obice amoto, vivebant super terram vitam Angelicam sine tecto, sine cubili, sine mensa, quin tenerentur earum rerum desiderio, quibus vulgo mortales indigent. Cœlum erat illis pro tecto, terra pro cubili, solitudo pro mensa; desertum illis suppeditabat, unde mortem arcerent, & ne fame interirent. Inter necessaria nequaquam computabant vineas, prata, messes. Aqua sufficiebat illis ad levandam sitim, & super terram vivebant in corpore corruptibili, perinde ac induti essent immortalitate. Terrena omnia illis videbantur supervacanea. Hoc autem operabatur in illis vita honesta, & frugi, quæ eorum virginitati comes accedebat. Multum meretur, qui suis inconditis resistit cupiditatibus, sed unum hoc meritum satis non est ad homines salvos faciendos, nisi eorum puritas vitæ integritate fulciatur. Hoc probari potest eorum exemplo, qui virginitatem profitentur, & qui nihilo secius ab Eliæ, Elisei, & Joannis Baptistæ perfectione toto cælo distant. *Ex Opusculis S. Joannis Chrysostomi.*

Castitas non prodest nisi sit cum bona vita conjuncta.

Castitas nullam habet vim nisi honesta, & regulari vita fulciatur. Sed ubi utraque conjuncta est, fons est uberrimus omnium bonorum: radix consita in agro uberi, ac fertili, qui profert fructus in copia. Vita crucifixa simul radix est, ac fructus castitatis, qui omnes perfringit obices, quibus homines prohibentur, ne ad altiorem perfectionis gradum perveniant. *Idem.*

Virginitas spiritus a corporis puritate sejungenda non est.

Corporis virginitas non prodest, nisi quatenus operatur spiritus virginitatem: alioquin hoc esset redigere religionem ad corpoream privationem, & pravam Judaicam. Carnem subigere non prodest, nisi ut spiritus liberior fiat, & in Dei amore ferventior. Hæc virginitas corporis non aliud est, nisi consequens incorruptibilitatis animæ virginis, quæ nulla mundana affectione polluatur. Amasne id, quod Deus non amat? amasne, quod Deus amat, sed amore alio ob eo, quo ille amat? Jam virgo non es. Etiam si corpore virgo eris, hoc nihil est; neque enim virgo amplius es spiritu. Flos hic adeo speciosus emarcuit, ac pedibus calcatus est. Indigna creatura, mendacium impurum, ac turpe auferre amorem, quem solus tibi sponsus vindicabat; usque illius zelotypiam irritas, sponsa infidelis: adulterum cor tuum sese aperit inimicis Dei. Revertere, revertere ad illum, audi quid dicat Sanctus Petrus. *castifica animam tuam in obedientia caritatis.* (1. *Petr.* 1. 22.) videlicet, caritatis lex, quæ omnia refert ad Deum, sola est, per quam anima esse possit virgo, & digna fieri Agni nuptiis. *Fenelon Cameracensis Archiepiscopus in delectis Sermonibus.*

Pudor efficit, ut honesta persona levissimam etiam labem perhorrescat.

Pudor nobis magnum incutit terrorem, ne aliorum oculos, vel minima indecentia lædamus. Quid amabilius puella, quæ tecum gestat in societatibus hanc conscientiæ puritatem, ut levissima noxæ alicujus umbra perturbetur? Modestia tua in honore habent eos, cum quibus consuescit, sibi omnium honores promeretur: & tantum abest, ut in incompositam hilaritatem erumpat, ut ipsa aliis sit norma per verecundiam. Si pudet illam malum aliquod cogitare, vel facere, magis Dei, quam hominum oculos reformidat. Deus enim multo severius quam nos damnat, quidquid virtutem non decet. *P. la Pesse Tomo 5.*

De differentia inter connubium, & virginitatem.

Fatendum est, virginitatem conjugio præferendam, & illam huic tantum excellentia præstare, quantum Cælum terræ, & Angeli hominibus. Angeli non nubunt, sed etiam carne, & sanguine coagmentati non sunt. In terra non sunt, non sentiunt aculeos concupiscentiæ, non indigent cibo, vel potu, non adhibent aures obscœnis cantionibus, neque oculos figunt in formosarum puellarum facie. Nulla re tentantur; in æterna vivunt tranquillitate, cupiditatibus vacui; ideoque mirum esse non debet, si semper suam sartam tectam tuentur virginitatem. Virgines etiam æque ac Angeli; minime nubunt, jugiter ut illi, Dei cultui vacant, &c. *Ex Opusculis S. Chrysostomi.*

Semper invigilandum est contra impetus concupiscentiæ.

Job licet Sanctus esset, credebat nequaquam posse, ut simul cum virgine moraretur, & suam tueretur puritatem: immo non audebat in faciem ejus respicere, quia curiositas illa nonnisi funesta esse poterat. Si Jobi exemplum nos minime persuadet, fortasse magis movebunt nos verba Apostoli, qui gratia Spiritus Sancti plenus, postquam tot, tantaque pro Dei gloria operatus est, dicebat sibi semper dimicandum esse, ut tentationes propulsaret: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo: ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* (1. *Cor.* 9.) Quibus verbis testatur satis, quam pertimescendæ sint carnis rebelliones; & semper contra impetus concupiscentiæ esse invigilandum, Jesus Christus palam declaravit satis tuto mulierum facies respici non posse, & qui in illas oculorum aciem intenderit, sese adulterii periculo objicere. Cui cum Sanctus Petrus addidisset: *Si ista est caussa hominis cum uxore, non expedit nubere.* (*Matth.* 19.) Jesus quippe qui colebat omnino interdicere nuptias, respondit: *Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Ex Opusculis S. Chrysostomi.*

Tanta est infirmitas humana, ut semper decertandum sit, ut tentationibus resistamus.

Sæculo nostro heroicos homines vidimus, qui ut concupiscentiam subigerent, in horrentibus desertis delituerunt, mortificantes corpora sua vigiliis, & jugibus abstinentiis, nulli permittentes mulieri, ut ad ipsos accederet; & adhuc cum omnibus hisce præcautionibus castitatem suam ægre sartam tectam servabant. Sed diem totam sedere apud puellam, & propter voluptatem ex illius consuetudine captam ne ad breve quidem momentum inde recedere, licet decreverit quidquid pati, ac sustinere potiusquam alicui malo præbeat consensum; interim de semet non diffidit; & commercium hoc nullam injicit sollicitudinem, non timentur effectus periculosæ hujus cupiditatis, & sub pietatis specie malum celatur. Videtur hic velle persuadere sibi, se omni prorsus carere sensu; neque aliter ratiocinaretur, si inter lapidea simulacra versaretur. *Ex eodem libro.*

Joseph suo docet exemplo modum nos sese defendendi contra impudicitiam.

Patriarcha Joseph nobis est exemplum admirabile castitatis, & puritatis corporis; si enim contempsisset illecebras, ac lenocinia Ægyptiæ ea ætate, quæ hominibus omnem amoris sensum aufert, castitas illius nequaquam tot, tantasque laudes mereretur. Non admodum heroicum est referre triumphum de hoste, qui non adversatur amplius; sed virum annos viginti natum, quo tempore viribus pollet, ab impudica sollicitatum muliere, quæ omnes adhibet illecebras, & artes ad eum fallendum, quæ repulsam passa confugiebat ad ea omnia, quæ ars illi suppeditare poterat ad superandam adolescentis renitentiam, & illius corrumpendam virtutem lenociniis egregiæ formæ, commendata omnibus illiciis, quæ ex ornatu, cultuque possunt accedere; hoc sane argumentum est virtutis minime vulgaris. Nullus dubito, quo minus sibi timeret Joseph in tentatione adeo delicata; sed calamitas sollicitantis magis eum movit, quam periculum, cui erat obnoxius, ut facile constat ex verbis quæ protulit, plenissimis verecundiæ, ac urbanitatis. Jus erat illi superbe respondendi; cæcus amor, quo illa hunc deperibat, duritiem hanc excusavisset. Sed nihil cogitavit amplius quam quomodo illam revocaret a malo, in quod sese præcipitem erat datura. *Ecce*, inquit, *Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua, nec quidquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi præter te, quæ uxor ejus es, quomodo ego possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?* Ita cautus hic Patriarcha sese tutatus est in tentatione adeo periculosa, objiciens heræ suæ & dedecus, quod ipsi, ejusque viro cessurum erat, & peccatum quod illa in Deum suum perpetraret. *Ex Opusculis S. Chrysost.*

Non una ratio est castitatis jacturam faciendi.

Non semper castitatis, & puritatis jactura fit per gravia flagitia. Sunt etiam modi amittendi illam, & magis delicati, & minus sensibiles, quam crassiora hæc scelera, quibus plerique sunt obnoxii, Et quin loquamur de enormibus sceleribus, quæ semper in se trahunt iram, & ultionem Dei, plurimæ etiam inveniuntur occasiones, ubi corporis puritas periclitatur. Quæ plerumque nugæ videntur, quod in urbana vita necessarium etiam videtur, amicitia, conversatio, necessitudo, suavis societas, quæ vicissim habetur: alia id genus innocentia, quæ pura sunt, & omni labe vacua, cum illis bene utimur, noxia fiunt, & pariunt puritatis jacturam, statim ac temere, ac imprudenter adhibentur. *Sermo quintus oblatus Accademiæ anno 1677.*

Horrere debemus quidquid castitati huic virtuti contrarium est.

Abstinete vos ab omni impudicitiæ genere. S. Paulus Apostolus inquit, vel minima labes contra castitatem, virtutem adeo delicatam, polluit animam, eamque horridam efficit in oculis Dei. Mementote, pergit ille, corpora vestra esse Templa Spiritus Sancti, eaque ne vel levissimis sordibus polluatis. Christianus adhibere debet quamdam reverentiæ, & venerationis speciem corpori suo, quod est membrum Jesu Christi. An nescitis, inquit Apostolus idem ad Corinthios, quod corpora vestra membra sunt Jesu Christi? Ignoratis ne vos esse Dei Templum, & Spiritum Dei in vobis inhabitase? Quodnam scelus est illum inde per sacrilegam profanationem exturbare? Ne sequamini Ethnicorum exemplum, qui non alias regulas habent, nisi cupiditates suas, quorum sunt mancipia. *P. Croiset in Asceticis Tomo 2.*

Animæ fideles quarum vita corporis sui pura, Deo virgines sunt.

Omnes fideles animæ, quarum fides, & mores puri sunt, totidem sunt virgines J. C. devotæ, & illius Sponsæ futuræ; & simul omnes non sunt, nisi una virgo, & Sponsa, non se-

eus ac multa membra sub uno, eodem capite conjuncta unum dumtaxat corpus efficiunt. Sed inter omnes hasce animas quæ sedulo tuentur interiorem puritatem christianis omnibus communem, desunt quædam, quæ servant etiam corporis virginitatem, quæ ex Patrum sententia illustrior est portio gregis Dominici. Ad has loquitur Ecclesia in Epistola, quam legit in festis Virginum diebus. Ad Deum modo peculiari pertinent, uni illi placere debent, cumque distractæ non sint cura placendi viro, vivunt in carne corruptibili, quasi carnem non haberent; & in corpore vitam ducunt Angelicam. Sed cuinam acceptas referre debent has prærogativas, nisi illi, qui prior illas amavit, iisque gratiam largitus est, qua se se integras possent devovere? *Tourneux, anno Christiano Tomo* 10.

PRO COMMUNI SANCTARUM,
VIDUARUM.
MONITUM.

Licet Viduarum status in seipso respectus non sit æque perfectus ac status Virginum; tamen non caret peculiari merito, & Deo jucundissimus est, eumque suadet, probat, & commendat cum lex vetus, tum nova. Immo in veteri lege status hic alteri illi antecellebat, & colebatur in iis qui aliquam habere poterant partem in Nativitate Messiæ, quod tanquam summus honor habebatur, ad quem jure poterant aspirare; dum sterilitas Virginum, cujus meritum adhuc latebat, erat in causa, ut tanquam inutiles, & quodammodo a Deo reprobatæ haberentur. Longe aliter accidit in lege nova propter rationes, quas afferre hujus loci non est: quod tamen non prohibet, quominus S. Paulus viduarum elogium instituat, & afferat media, quibus semet possint sanctificare. Hoc infinitis probatur exemplis strenuarum, fideliumque Viduarum, quarum dies festos celebrat Ecclesia; quæ iis perfunctæ muneribus, ac officiis, quæ hoc in statu Sanctus Paulus præscribit, fieri nequit, quominus ad editiorem perfectionis gradum ascendant. Si igitur accidit, ut quis teneatur, singillatim contexere elogium aliquarum Viduarum, quarum caritatis opera, virtutesque aliæ satis compertæ, ac exploratæ non sint, hic inveniet quidquid dici potest in communi de Viduis, dummodo curam gerat, hoc peculiariter ad rem suam applicare.

PRO COMMUNI SANCTARUM,
Viduarum.

Deus eligit Viduitatem pro plurimis, eis suppeditans adminicula, quibus seipsas sanctificent.

Cum plurima Deo suppetant ad salvandas animas, easque sanctas efficiendas adminicula, pro multis viduitatem elegit; eisque viros auferens, inspiravit desiderium vivendi in viduali cælibatu; quod fecit cum Judith, cum Anna Prophetissa, cum Sanctis Monica, Paula Romana, Blesilla, Melania, Marcella, Birgitta, Elisabeth Regis Hungariæ filia, atque tot aliis, viduitate illis suppeditante magna media, & magna Sanctitatis exempla. Quorum afferam nonnulla. 1. Pluries promittit Deus in Scripturis Sanctis se peculiarem habiturum curam viduarum, ac se illis patrocinaturum. Seipsum constituit earum Tutorem, & Oratorem. O quam bene custoditum est, quod Deus custodit! 2. Vidua hac in re similis est virginibus, quod libera est ab hominum imperio, & libere potest servire Deo; cumque immunis sit ab omnibus mundi hujus legibus, non tenetur placere alicui peculiariter, neque cogitur alium quærere virum, cui iterum nubat, neque sibimet auferre libertatem, ut alterius viri pareat voluntati. 3. Omnes exercere potest sine obice christianas virtutes, quæ animam sanctificent; quarum duæ potissimum ad illas pertinent; altera resignationis divinæ voluntati, qui ut illam Sanctam viduam efficeret, peculiari providentia disposuit mortem viri sui; altera vero castitatis adeo commendabilis in illa, quæ connubii voluptates jam experta, cum sine crimine easdem gustare valeat, ultro illis abrenuntiat, in viduitate suam castitatem servatura. *In Anno Christiano P. Suffren Tomo* 3.

Quam vitam duxerint viduæ ut essent sanctæ.

Satis admirari non licet ea, quæ Sanctæ Viduæ fecerunt ut essent perfectæ, & ut in statu suo sese sanctificarent. Has Sanctus Paulus vere viduas appellat. 1. Mortuæ erant mundo, & carnalibus voluptatibus, ut vacare possent spiritualibus, delentes ex animo memoriam deliciarum præteritarum, mutantes carnales nuptias in spirituales, amorem viri in amorem Jesu Christi veri, & unici sponsi sui. 2. Maxime confidebant in Deo, tutore, & protectore viduarum, sibi persuadentes ea illa die, qua Deus abstulit illis virum, & viduæ factæ sunt, illum in viri sui locum successisse, ut ipsas consolaretur, atque tueretur contra eos, e quibus affligerentur, earumque necessitatibus consuleret. 3. Impensius vacabant amori Dei sui; ut Anna, Judith, S. Paula, aliaque. *Idem*.

Ejusdem argumenti.

Gradus alii, per quos Viduæ pervenerunt ad Sanctitatem, fuerunt sibi cavere ab illis imperfectionibus, quas S. Paulus reprehendit in viduis, & oppositas adquirere perfectiones. Præcipit quippe, ut 1. Irreprehensibiles sint, vitam ducentes sine labe, quæ vel Deum, vel homines offendat, & quæ Deo, & hominibus placeat. 2. Ne otiosæ sint, utiliter semper occupatæ, ne diabolus locum inveniat, vel opportunam occasionem illas tentandi, erudientes filios suos, si quos habent; familiam suam christiano ritu instituentes, exercentes opera misericordiæ & hospitalitatis erga alios. 3. Ut sese colligant, solitudinem servent, conversentur potius cum Deo in angulo domus suæ, quam sine ulla necessitate cum viris in cœtibus, nullisque publicis. 4. Ne sint multum loquaces, sed amantes silentium, ut melius loquantur ex corde cum Deo. 5. Ne sint curiosæ, neque alienis sese immisceant negotiis, nec aliis præbeant occasiones de se murmurandi. 6. Ut se abstineant a deliciis, a mollibus indumentis, dapibus, habitaculis, ornamentis corporis, quæ dum earum viri degerent, toleranda erant, ut placerent viris; sed in viduitate, ubi Jesum Christum habent pro sponso, hunc minime decent. Talis fuit Sanctæ hujus Matronæ factum, cujus vir præreptus fuerat morte; cœpit enim consilium non quærendi virum, qui magnam hanc, & irreparabilem jacturam sarciret. *Annus Christianus Patris J. Suffren T.* 2.

Viduæ visitandæ sunt & consolatione afficiendæ.

Viduæ afflictæ, & derelicti pupilli sunt ex numero eorum, quos christiana caritas nos jubet invisere: *Religio Munda, & immaculata*, S. Jacobus ait, *est visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum. (Ep. Jac. 1.)* Hic actus est Religionis puræ, & immaculatæ, ferre opem consilio, & opere in eorum necessitatibus. Hujusmodi in occasione S. Ignatius Martyr scribens ad Tharsenses, viduas nominans, vocat illas *altaria Dei*; nam sicuti super altaria offeruntur Deo sacrificia; similiter utilitas, quæ affertur Viduis, illas visitando, eisque opem ferendo, locum habet sacrificii coram Deo; videlicet tale caritatis officium est illi acceptissimum. *Auctor recens*.

Mirum non est quod mulieres, quæ nondum passæ sunt peras conjugii cupide nubere.

Mirum esse non debet, si mulieres, quæ nullum habuere cum viris commercium, quæ partus dolores expertæ non sunt, & quæ hæc omnia ignorant, nubere cupiant. Militia licet laboriosa, jucunda videtur illis, qui nondum labores, & pericula belli sustinuerunt; illud vero intelligere nequeo ac me cogitantem fallit, ubi video mulieres, quæ postquam tot labores sustinuere, & cognovere quam grave, & onerosum sit jugum matrimonii, & quæ millies detestatæ sunt momentum illud, quod ipsas viris suis conjunxit, & quæ invidebant innuptarum felicitati, quæ libertatem suam minime sacrificaverant, iterum cupiant post obitum prioris viri eamdem conscendere navim. Fert animus rationes scrutari, propter quas ad eadem vincula reversi voluerint, quæ adeo aspera, & injucunda ferentibus videbantur. *Ex Opusculis S. Joannis Chrysostomi*.

Ejusdem argumenti.

Quædam sunt, quæ se trahi sinunt amore mundi, & gloriæ: credunt, sibi dedecori esse statum viduitatis; & fallax hæc imaginatio illas iterum immergit in alterius conjugii calamitates. Aliæ se patiuntur ferri sua libidine, ac intemperantia, quam specioso aliquo prætextu celare contendunt. Non equidem damno secundas nuptias, quandoquidem Sanctus Paulus probat illas: nam postquam dixit: *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit, quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat, tantum in Domino. Beatior autem erit, si sic permanserit secundum meum consilium: puto autem quod & ego Spiritum Dei habeam; (1. Cor. 3. 39.)* quod subdit, ne quis credat hoc humanum dumtaxat esse consilium, & ostendat se divinitus hæc hausisse instituta. *Ex Opusculis S. Joannis Chrysostomi*.

Quid cogitandum de secundis nuptiis, & de viduitate.

Viduis negotium facessere nolo, neque fas est illis vitio vertere quod approbat Deus: verum cum virginitatem laudibus extollimus, non ideo nuptias improbamus; ita cum viduitatem celebramus, nolumus asserere alteras nuptias noxias esse; sed mulieres hortamur, ut contentæ esse velint nuptiis prioribus. Si expedit non nubere; quæ nubit, legem minime infringit. Cum ex duobus statibus alter præfertur, non ideo alterum vituperandum, ac turpem esse dico. *Idem*.

De discrimine inter priores, alterasque nuptias.

Multum quidem discriminis interest inter primas alterasque nuptias: cui satis est vir primus satis ostendit facto, si optime novisset quid sit conjugium, se nunquam de illo

fuisse

fuisse cogitaturam; sed quæ in thalamum suum alterum inducit virum, plane testatur, sibi mundum, humanasque res placere. Prior illa, donec vivit vir suus, de aliis hominibus non cogitat; sed hoc ipsum de posteriori affirmari non potest, licet nulli turpitudini assentiatur; sed veniamus ad rem, quin quidquam contra præteritam vitam ex recenti facto inferamus. *Idem.*

Viduæ, cui primæ sufficiunt nuptiæ, fieri deinceps potest similis Virginibus.

Virginitas est nuptiis præstantior; pariterque præstat semel tantum nubere, quam bis. Viduæ re adhuc integra inferiorem præ Virginibus statum sibi elegerunt; sed deinde iisdem fere evadunt æquales. Ad honorem hunc anhelare nequeunt nuptiæ secundæ. Mulier, quæ haud ægre viduitatem amplectitur, satis ostendit, se nihil admodum laborasse, vivente viro suo, ut deliciis operam daret; sed illa, quæ viduitatem tanquam statum incommodum respicit, satis probat, ipsam facili negotio pluribus viris sa se tradituram, si liceret; & ad extremam usque senectutem, hoc vitæ genus esse producturam. Quemadmodum quæ primo tantum conjugio contenta est, ostendit se honestatem, & continentiam diligere; ita quæ pluries nubit, si minus impudicitiæ notam incurrit, saltem præbet magnæ imbecillitatis indicium, vel prælefert spiritum abjectum, ac terræ inhærentem. *Ex Opusculis S. Joann. Chrysostomi.*

Vir deserere debet parentes suos, ut uxori adhæreat uxori.

De viduis intelligendum est Oraculum illud, quod protulit Dominus: *Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.* Adhæsit illa viro suo, tanquam si esset hic pars sui ipsius, neque secessit a capite quod illi datum fuit. Mulieres, quæ nubunt iterum, non ita viris adhærent suis; alios post alios extrudunt; satis palam ostendunt, memoriam eorum sibi caram non esse: neque possunt pro secundo conjuge amorem satis purum habere, quoniam semper retinent aliquot amoris reliquias pro priori, ita ut pro neutro eum amorem, ac reverentiam habeant, quam debent. *Idem.*

Quid secundus vir cogitet de uxore, quam voluptatibus, & lætitiæ deditam videt?

Scire vellem quid vir secundus, qui in prioris thalamum succedit cogitet de uxore, quam videt sese lætitiæ, & voluptatibus dedere? Nullus dubium quominus factum hoc illum commoveat, & ipsius benevolentiam imminuat. Quantumvis durus sit homo, exuere non potest omnes sensus humanitatis, neque animo æquo pati mulierem, quomodocumque ornatam, & licet omnia in domo ejus renideant, cum testatur in viri prioris omnino oblitam fuisse, mœrore non prohibetur quominus potiores gustet voluptates. *Idem.*

Licet secundarum nuptiarum species præclara videatur, amaritudines, quibus consociata sunt, non pauci parit dolores.

Cum paries fumum, atroremque ebibit, oleum & operam perdit, qui eumdem dealbare contendit, & superinducta albedo brevi fuliginem induit, & injucundum spectaculum præbet; ita licet species alterius conjugii primum quidem præclara videatur, tamen quædam molestiæ præteriti temporis cogitationes virus inspergunt voluptatibus quæ percipiuntur. Domestici, accolæ, consanguinei prioris viri gemunt ea, quæ sunt intuiti; & si qui supersunt thalami prioris filii; horum omnes miserentur, si parvuli sunt, & contra eorum matrem indignantur; sin autem adulti, vitrico suo, quantum poterunt officient, & incommodabunt. *Idem.*

Quæ iterum nubere volunt, eò debent profiteri viduitatem.

Si iterum nubere vultis, cur viduitatis statum profitemini? præstat non polliceri, quam fidem datam infringere. Jesus Christus vobis matrimonii usum permisit, quin legem importunam irrogaret: quod vobis dico tanquam id quod permittitur, & non præcipitur vobis ad prohibenda omnia incontinentiæ mala. Ita enim Jesus Christus humanæ fragilitatis misertus, hoc permisit ad evitanda mala graviora, potius quam hoc naturalis necessitas cogat. *Idem.*

Si vidua quæ professa viduitatem, commisit crimen, habetur tanquam adultera.

Virgo, quæ post elicitum virginitatis votum sibi vim patitur infert adulterio gravius crimen committit; ita vidua quæ viduitatem professa est, nisi præstet fidem & in scelus ruit, punienda est tanquam adultera, immo etiam majori cum severitate, quia cedit tentationi, licet criminis sui magnitudinem intelligat. Igitur ad hæc mala avertenda præcipit Sanctus Paulus viduis, ut iterum nubant, filios pariant, rei familiaris curam gerant, ne Religionis nostræ inimicis locum præbeant aliquid nobis exprobrandi. *Ex Opusculis Sancti Chrysostomi.*

S. Paulus viduis permittit ut iterum nubant ad scandalum auferendum, quod afferre possent prava vivendi ratione.

A veritatis specie non abhorret, plures tunc temporis viduas, post viri sui obitum vitam parum pudicam duxisse; abusas esse status sui licentia, & per impudentiam pessime audisse. Ut illas ab hac licentia removeret Apostolus, operæ pretium esse censebat illas iterum viri jugo subjicere. Nam, ajebat ille, si viduitatem prætexunt, prætexunt, ut libidini obsequantur, & sese omni dedecore commaculent; præstat illas nubere, ut rumores mali, & scandala cessent. S. Paulus aliis etiam de caussis exprobat illas: namquin vacent orationi, *otiosæ discunt circuire domos*; non solum otiosæ, sed & *verbosæ, & curiosæ, loquentes, quæ non oportet.* Viduæ, quæ hac ratione vivunt, nullatenus placent S. Paulo, vult enim illas æternis tantum rebus occupari. Vidua autem, *quæ in deliciis est, vivens mortua est.* Virginis virtus non in eo tantum sita est, ut castitatem sartam tectam tueatur, opus est, ut omne tempus suum in Dei laudes, cultumque transmittat. *Porro hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis injiciam, sed ad id, quod honestum est, & quod facultatem præbeat sine impedimento dominum obsecrandi.* Non vult illam esse divitam, sed unice Deo intentam, & nihil illi negotium facessere, nisi quod ad Dei cultum pertinet. *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Apostolus de Viduis eodem ferme pacto loquitur, quo de Virginibus: *quæ autem vere vidua est, ac desolata, speret in Domino, & instet obsecrationibus, & orationibus nocte, ac die.* Iis vero, quæ omne tempus suum terunt in nugis, rebusque inutilibus, & noxiis, rursus nubere præstat. Deus diem Sabbati Judæis concesserat, non quidem solum, ut quiescerent, sed ut ab illicitis operibus abstinerent. Ita virgines, & viduæ statum hunc non ideo solum amplectuntur, ut hominum fugiant commercia, sed ut semet omnino Dei cultui devoveant. *Idem.*

Rationes, quas prætexunt Viduæ iterum nubere cupientes.

Incommodum est mulieribus, quibus nulla est terrenarum rerum experientia, ea obire negotia, quæ ad viros tantummodo pertinent, & quibus obeundis illæ pares non sunt. Sese inutili labore torquebunt, & suas evertent opes. Quæ non nubunt iterum, dolent intuitæ bona sua imminui; non multæ vilæ sunt viduæ, quæ apte negotia sua procuraverint. Ea caussæ, & fucati prætextus, quibus utuntur ad suam tegendam infirmitatem: nam mulieres melius callent, quam viri œconomiam familiarem administrare; filiis optime educandis magis sunt pares; nec defuere, quæ redditus suos ampliaverint, & aliæ quæ ne minimum quidem eorum fieri detrimentum passæ sunt. Deus ab initio non omnia viris contulit. Domesticarum rerum œconomia ad mulieres æque ac ad mares pertinet, ne si illæ omnino inutiles essent, contemnerentur. *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* (Gen. 2. 18.) Quamvis mas primum, & mox facta fuerit mulier, non ideo nimium sibi arrogET; feminarum quippe curæ necessariæ sunt ad bene regendam domum, rectumque ordinem in illa constituendam. Vita præsens in publicis, privatisque negotiis versatur. Ea quæ ad rem publicam pertinent, viris mandata sunt; feminarum ministerium intra privatos parietes continetur. Si hic ordo subvertitur, omnia corruent; oportet enim singulos ea, quæ ipsos decent, curare. Feminæ in familiæ regimine tantum præcellunt maribus, quantum scitus artifex in arte sua præstat illis, qui in eadem penitus rudes sunt; cur ergo perperam adeo ministerium hoc reformident? *Idem.*

Ejusdem argumenti.

Viduæ igitur timendum non est, quod viri sui absentia domesticis negotiis officiat, nam illo superstite jam illa procurabat; Nemo audet mulieri dolorem inferre omnes enim timent virum illius, qui illam, ut ita dicam, protegit ab omnibus aliorum hominum pravis contentionibus: sed licet S. Paulus permittat, ut iterum nubant; non admodum tamen laudandæ sunt, quæ id agunt. Si minus ideo propter hoc factum puniuntur, saltem se laudatum iri non sperent; hoc sane argumentum est infirmitatis earum, & propensionis, qua in voluptatem feruntur. Præterea non deest viduis excellens ratio omnibus rebus suis optime consulendi, & bona sua sarta tecta procurandi, quin aliquis adversetur; immo e contra simul mortalium omnium laudes, & præmia consequentur, quæ Deus pollicitus est; videlicet si in bonorum suorum partem vocaverint pauperes, illa non solum non imminuentur, sed palam augebuntur. *Idem.*

Pericula quæ incurrent mulieri alterius viri jugum subeunti.

Si vidua de viribus diffidit suis, & non credit se carere posse viro, qui negotia procuret, ne adeo facile sibi persuadeat, illum, cui nubet, habiturum esse ea studia, quæ cupit ad reditus suos augendos; vel si habuerit; timendum est, ne illi probitas desit, & aliquid contra divinas, humanasque leges peragat: Si ille dives fuerit, & potens; sæpius plurima illi molesta, ac injucunda voranda erunt: mala commentitia, quæ sibi viduæ timebat, vera fient; & quin fortunam suam in tuto collocaverit, illam brevi labefactatam videbit. Si enim vidua aliquam patitur jacturam, tamen aliquid illi superest; sed quæ iterum summo alicui nubunt domino, cui Reipublicæ administratio demandata; sæpe amittunt die una, quidquid possident, cum viro aliqua incidit calamitas, propterea quod sit consors calamitatis ejusdem. *Idem.*

Feminæ, quæ iterum nubunt amittunt libertatem suam, & de bonis suis nequeunt disponere.

Sed licet hæc omnia mala nequaquam evenirent, numquid æquo animo libertatem suam sacrificabunt, & servitutem sibi comparabunt? Quid opes prosunt, cum de illis disponere non licet? Non ne præstat bono mediocri frui, de quo nobis facere licet quodlibet; quam omnes Mundi hujus possidere divitias, & ab alienis arbitriis pendere? Prætermitto curas domesticas, lites, probra, suspiciones, zelotypias, dolores partus, aliaque id genus sexcenta, quæ a conjugiis separari vix possunt. Hæc omnia verbis repræsentari possunt Virgini, quam nil tale rerum magistra docuit experientia; sed rationes hæ tædium afferunt viduæ, quæ hac in re plura didicit iis, quæ possit doceri. *Ex Opusculis S. Joann. Chrysostomi.*

Adolescentior vidua, quæ virtutem habet in viduitate permanendi majorem habet gloriam, ac majus meritum, quam si diutius vixisset cum viro suo.

Verum si hæc vidua fuerit adolescentior, nec diu nupta manserit? Quidquid hactenus dixi ad illas tantum pertinet, quæ ætate sunt paullo provectiori; de aliis ne cogitavi quidem. Si has tenet desiderium iterum nubendi, non habeo quid dicam; neque mihi satis est eloquentiæ, ut illis oppositum suadeam; quoniam tempus, & ætas illas cohibere non possunt; rationes, quas attuli, ad viduas juniores pertinent. At enim, inquis, quid esset mali, si postquam ad annum viduitatem servaverit, iterum nupserit? Sed si in ætate adeo tenera virtutem habuerit cælibem permanendi, majorem assequetur gloriam, ac meritum majus, quam si cum viro suo annos triginta vixisset. Hæc est S. Pauli sententia: *Beatior erit si sic permanserit secundum meum consilium.* Si diu nupta vixerit, saltem unum tantummodo virum habuit, quod magis venia dignum est, quam si duos brevi temporis intervallo habuisset. *Id.*

Remuneratione viduarum ...

Tenendum est non omnium viduarum remunerationes pares esse futuras. Quæ jugum sustinent ab adolescentia, glo-

riam

Cælo aptabuntur earum [illegible]

tiam majorem consequentur, quam illæ quæ in ætate provectiori viris suis destituuntur. Adolescentiori viduæ plura sustinenda sunt prælia, hæc propter amorem Dei omnia difficultatum genera suffert: quæ vero provectiores sunt ætate, nequaquam tantos conatus exercere debent, quia non tantis periculis obsidentur; ita illæ, quibus satis fortitudinis est, ut in florenti ætate viduitatem profiteantur, magis laudabiles sunt præ illis, quas senectus attrivit, & quibus non multum laboris sustinendum est, ut servent castitatem. Ita & præmia longe erunt alia, & difficultatibus congrua. Pendendum est pretium, quod expectatur. Hæc ratio est efficiendi, ut facilis videatur virtus, quæ alioquin habetur difficilis, ubi solo spectatur, quia ratio habeatur gloriæ, quam nobis procurat. *Idem*.

Ejusdem argumenti.

Nihil discriminis interest viduas inter & virgines. Hæ sæpe minus habere meriti, quia se se negotiis sæcularibus immiscent; sed quæ *vere vidua est, & desolata speret in Deum, & instet obsecrationibus, & orationibus nocte, & die.* Abrenuntiet sæculi impedimentis, & fit aptior ad pugnam, & ad recipienda præmia, quæ illi Deus pollicetur. Nequaquam credidi rationes omnes, quas huc usque attuli, esse necessarias; mens non est eas improbandi, quæ operæ pretium se facturas putant, si iterum nupserint; hortor illas ne terræ huic inhæreant, & vincula sua constringant; at perfecta libertate fruantes non nisi cælestia sapiant, & cupiant, & J. Christo adhærentes nihil viro suo indignum admittant. *Idem*.

Quantam esse debeat viduæ modestia in exterioribus actionibus.

Omni nisu contendite, ne quid immodestum, ac sese in obtutu, incessu, gestuque vestro innotescat. Oris etiam habete seriem, suavem, & affabilem, verecundum corporis habitum, statumque honestum, qui sapientem spiritum, ac bene natum redoleat. Contendite hujusmodi videri ubicumque, & cum quibuscumque estis, præsertim vero coram superioribus propter eam, quam illis debetis reverentiam. Refulgeat semper in vobis ædificatio, & bonum exemplum, etiam cum solæ sitis; semper enim estis coram Deo. Mulier sapiens, & bene instituta, ubicumque modestiam præferre debet; non enim est modestia, ut hominibus placeas, quæ mera vanitas esset, sed ut placeat Deo illam intuenti: *Modestia vestra*, inquit Apostolus, *nota sit hominibus, Deus enim prope est. Gobinet in institutione adolescentiæ.*

Conjuge defuncto uxor vidua remanere potest, vel iterum nubere ad libitum.

Constat post primi conjugii dissolutionem licere ad alterum, & ab altero ad tertium conjugium procedere. Gentium Apostolus, qui nihil ignoravit eorum, quæ fieri possunt in Ecclesia, palam docet, mulierem, quæ jacturam fecit viri sui, posse in suæ viduitatis statu permanere, vel iterum nubere. Verum quidem ait, ipsum addere; illam melius sibi consulturam, si sic permanserit, quam se recenti immisceat connubio; tamen satis perspicue docet, se id non vetare, sed duntaxat quasi monitum ad perfectionem adquirendam præbere. *Auctor Sanctæ Familiæ.*

Exemplum Abraham, qui plures habuit uxores.

Et si Sanctorum Virorum exempla regulæ sunt, quas citra errorem sequi licet, Abraham illos tuetur, qui non semel uxorem ducunt. Sacra Scriptura, quæ mentiri non potest, testatur, cum Deus dispensasset de Sara, quæ prima fuit uxor magni hujus Parentis tot Nationum, in secundas nuptias duxisse Ceturam, cum qua plures vixit annos. Fortasse, S. Augustinus ait, permisit Deus secundas has nuptias viro tanti meriti, ut os obstrueret omnibus Hæreticis, qui nuptias alteras damnare vellent; & ut mortales omnes doceret, conjugium alterum non minus, quam primum omni culpa vacare. *Idem*.

Utrum præstet viduitatem servare, an iterum conjugium amplecti.

Sed licet ad alteras transire nuptias nulli sit nefas, & licet strenuis hisce viduis, quæ sexui sui gloriam sustinuerunt, summi delati fuerint honores, semper dubitandi locus est, utrum utilius sit in viduitate perseverare post primum conjugium, an ad alterum gradum facere. Videntur illi, quibus primum non satis benevertit, imprudenter agere, si alteri se immisceant; si enim alterum priori nihilo melius processurum est, gravior illos manet pœnitentia, quod cum malum jam cognitum, atque exploratum evitare potuerint, se se eidem ultro rursus objecerint. Horum conditio non distat admodum ab illa honesti viri, qui cum mari iter esset ingressus, & ægerrime ex naufragio evasisset, iterum navim conscenderet, & iisdem ac ante se se periculis objiceret: qui se recenti procella videt jactatum, damnat quidem, sed sero nimis suam temeritatem. *Idem*.

Qui iterum nuptui tradunt carent gratiis, quas Ecclesia concedit aliis, qui unicam duxerunt uxorem.

Sive ad alteras transire nuptias expediat, sive secus, certum est sat semper aliquid inesse dedecoris, quod pudore suffundit faciem eorum, qui easdem sequuntur. Ecclesia ipsa, quæ illas permittit, gratias quasdam largitur non sequentibus eas, quas bigamis negat. Hac de causa ad sacerdotii sanctitatem non admittit eum, qui duas duxit uxores. Non quod hos judicet nocentiores, sed quod has in re aliquid indecorum esse videatur, quod hujus characteris dignitatem dedeceat. *Idem*.

Scriptura præcipit, ut viduæ in honore habeantur.

Si turpe est viro prioribus nuptiis contentum non esse, hoc turpius est mulieri; & sancta Scriptura, quæ de maritis in sua viduitate permanentibus minime loquitur, præcipit, ut viduæ mulieres in honore habeantur, cum modeste vivunt, & ut suam decet conditionem; quia hic status est unus ex sanctioribus, qui sunt in Ecclesia. *Auctor Sanctæ familiæ.*

Gloria quæ debetur viduis in sua viduitate permanentibus.

Prima, quæ viduis debetur gloria, illa est constantia primi amoris, quem inviolatum servare cupiunt, quin quamlibet illius partem admittant. Testari volunt mentem, quæ illas a viris suis separare valuit, satis fortem non esse, ut suam fidem frangere valeat. Gloria secunda, quam adipiscitur Mulier permanens in sua viduitate, hæc est, quod per constantiæ suæ firmitatem ostendit, se non esse voluptatibus obnoxiam, se esse dominam corporis sui, & superiorem omnibus sexus sui infirmitatibus. Quilibet eam laudibus cumulat, vel proponit veluti exemplar; & omnia opera illius bona probantur, & celebrantur. Viri sui consanguinei non ultra illam tanquam alienam respiciunt; eodem amore prosequuntur, quo virum ejus; eamque considerant potius tam virtute, quam affinitatis jure adquisitam. De hac tanquam de muliere forti loquuntur, quæ majorem gloriæ familiæ suæ partem constituit. Romani illam corona redimitam, tanquam victricem, triumphantemque deducebant. *Idem*.

Mulier, quæ iterum nubit locum præbet suspicandi non satis castam fuisse in primis nuptiis.

Hæ laudes veræ viduæ deferuntur; sed non iidem sensus foventur de illa, quæ facile ad alterum thalamum migrat. Hæc nescio quam relinquit suspicionem non satis accuratæ castitatis in primis, quod eo probabilius est, quod mulieres ipsæ testantur. Uxor bona alterius viri desiderio teneri non potest; de secundis nuptiis non loquitur, nisi tanquam solatio, quod miseris negari non potest, quæ hoc indigent remedio, licet turpi, ne in majorem confusionem decidant, cum quibus agendum est tanquam cum iis qui procella jactati, ex naufragio nequeunt emergere, nisi illis conjiciatur tabula, cujus ope salventur. *Idem*.

Extrema ejus gloria, quæ semel nuptiis implicare iterum post priorem thalamum detrectat, est caritas erga filios, quos præfert illi voluptati, quam ab altero connubio sperare posset. Non deesse videtur quædam duritiæ in patre, vel matre, ex priori thalamo cum susceperint filios, alios quærunt ex altero. Non ne hoc est aditum aperire zelotypiæ, & discordiam serere in familia? *Idem*.

Filii thalami prioris ut plurimum alterius thalami filios ægre ferunt.

Magna opus est dexteritate ad hoc, ut prioris connubii filii, qui natu majores sunt, ac se parvulos domus suæ dominos putant, æquo animo sustineant eos, qui ex secundis nuptiis oriuntur, quos habent tanquam alienos, qui nuper sine in jura ipsorum ingrediuntur, ut ipsos de bonorum possessione deturbent. Filiis bene natis molestum est, quod qui recens accessere, sibi patris, matrisve suæ amorem præripiant, quo nihil est ipsis antiquius. *Auctor Sanctæ Familiæ Tome 3.*

Zelotypia inter utriusque thalami filios sæpe multa mala parat.

Quod si acciderit, nec desunt exempla, hos prioris thalami filios, præter infortunium habendi vitricum, aut novercam, cujus ipsas etiam illecebras reformidant, intelligere, patrem, vel matrem superstitem affectum erga se mutasse, & ab illo non nisi novi conjugis filios amari, quis prohibere possit, ne illi in desperationem adducantur? *Idem*.

Magnus est filiorum dolor incidere in manus vitrici aut novercæ.

Nihilominus omnes fateri tenemur, maximo dolore confici filios, qui incidunt in manus vitrici, vel novercæ. Liquet quam odiosum sit Novercæ nomen: verum est, si intelligatur, quomodo intelligendum est, & juxta primam omnis institutionem nihil nisi amabile, significari: innuit enim mulierem in cor, & nomen bonæ matris succedentem. Sed tot mulieres nomine hoc appellatæ fuerunt, nihil habentes eorum, quod nomen significat, ut hoc nomen vulgo pro injuria habeatur. *Idem*.

Ratio habenda Viduarum.

Deposita quæcumque, viduarum autem potissimum, salva esse debent, asservanda sunt diligentissime, ne pereant. Fidelitas, & bona fides in civili societate omnium sunt necessariæ, præsertim vero cum agitur de bonis viduarum, & orphanorum. Machabæorum historia præclarum nobis exhibet rei hujus exemplum. Quidquid depositi loco in Templo positum erat, propter viduas conservatum fuit. Perfidus Simon Antiocho Regi aperuerat, ingentem auri, argentique vim in Templo asservari. Avarus Princeps mittit Heliodorum Jerosolymam, venit in Templum, Summo Sacerdoti significat Regis imperium, suique itineris caussam. Summus ille sacerdos respondet, pecuniam illam attingi non posse, quia ad viduas pertinebat, & destinata erat in orphanorum alimonium. Adjecit Hircanum quemdam sanctitate insignem quamdam pecuniæ summam in Templo deposuisse; illamque ostendit Heliodoro, quæ ducenta erant auri talenta, argenti vero quadraginta. Hæc auferre conatus est Heliodorus, ut ea in Regis thesauros inferret; Sacerdotes omnes Sacerdotalibus induti vestibus, in genua circum Altaris procubuerant, & lacrimarum torrentem effundentes, Deum vivum obtestabantur, ut illos ex imminenti periculo liberaret. Summi vero Sacerdotis mutata facies dolorem, ac timorem suum ostendebat; omnesque manus in Cælum attollebant Deum precaturi, ut suum legatum defenderet. Interim Eques procero corporis habitu omnium oculis conspiciendum se præbuit, cum duobus juvenibus similibus sui, qui omnium oculos in se convertentes irruerunt in sacrilegum Heliodorum, percusserunt illum, & semianimem reliquerunt, ita ut nulla ei salutis spes affulgeret. Sed improbi hominis amici, illius calamitatis miseriti, summum Sacerdotem exorarunt, ut ejus vitæ parceret. Quod cum obtinuissent, ac Heliodorus in se reversus crimen illud confessus fuisset, cujus tamen non nisi fuerat instrumentum, gratias egit Summo Sacerdoti, & hoc ostendit exemplo qua fidelitate, & cura servanda sint deposita viduarum. *Ex Officiis S. Ambrosii.*

Thabita a S. Petro in vitam revocata propter bona opera sua.

In actis Apostolorum cap. 9. legimus cum Sancta Mulier, Apostolorum discipula obiisset bonis operibus plena, ut loquitur textus sacer, exoratum fuisse S. Petrum, qui fletibus lacrimarum egenorum, mortem ejusdem plorantium, & prædicantium eleemosynas, quas illa dum viveret large effuse-

que

que donabat, atque ostendentium vestes, quas illis largiebatur, a Deo peteret, ut illi vitam restitueret, ad hoc ut in bonorum operum exercitatione perseveraret, Apostolorum Principem preces effudisse, ac voti fuisse damnatum magna cum admiratione eorum, qui aderant, ac totius regionis, *Auctor recens*.

De Viduarum cultu.

Viduæ sæculi longe discrepant ab Evangelicis, quæ vitam suam traducebant in Templo in jejuniis, & orationibus. Potius illis sunt similes, quas improbat S. Paulus, & quæ in deliciis vivebant. Profecto videntur plurimæ, quæ in amatoriis nugis versantur, tanquam in suæ vanitatis elemento. Si putant, eo quod tot se se instruunt ornamentis ex auro, & serico, fuco, & unguentis, sequi exemplum Judith, quæ hoc ipsum facere in Scripturis describitur; vehementer errant, vel potius se ipsas fallere quærunt. Hoc enim in forti illa viragine fuit suæ virtutis effectus, & in his ultronea est ars mollitiei ipsarum; illa hoc triduo, ad summum quatriduo fecit, hæ in hoc perseverant; illa vim fecit solitudini viduitatis suæ, ut hoc stratagemate patriæ suæ inimicum superaret; aliæ hanc sibi vim faciunt, ut vires augeant inimicis pudoris sui. Itaque tantum abest, ut in earum viduarum numero sint, quas haberi in honore jubet Paulus, ut sæpe mereantur contemptum eorum, qui testes sunt earum impudentiæ. *Ex speciminе Orationum Abbatis de Aubignac, in Sermone de Incarnatione Filii Dei*.

Consolatio ad Viduam propter obitum viri sui.

Testantur omnes infortunium, quod tibi contigit permittente Deo te ex ea parte vulnerare, in qua plurimus est sensus. Hoc illi ipsi, qui maxima pollent virtute fatentur; Verum cum non prosit dolorum suorum pondere superari; neque dies jugibus lacrimis terere; nihil prætermittendum est, ut ad cicatricem revocentur vulnera, quæ neglecta fiunt insanabilia, & quæ ploratibus, tædiisque magis, magisque exasperantur. Tibi igitur suadeo, ne ægre, & iniquo animo feras, quæ tibi solatium afferre quærunt, & ad tempus lacrimarum tuarum impetum cohibere. Hoc ausus non sum aggredi, cum dolor tuus adhuc vigebat nimis acer, ac vehemens: præstolatus sum donec ille iis imminueretur lacrimis, quas effudisti; sed cum incipias oculos abstergere, & aures præbere iis, quæ dicturi sumus, adjiciam sermones meos illis, quos mulieres tibi deservientes habere jam potuerunt. *Ex Opusculis S. Joannis Chrysostomi*.

Adolescentulæ nondum rerum experientia edoctæ graviori dolore afficiuntur in virorum obitum.

Mulieres magis obnoxiæ sunt dolori, cum præsertim juniores sunt, & mors inopina illis viros aufert, cum nullam habent rerum experientiam, cum repente multijuga curarum turba opprimuntur, postquam superiores annos traduxerunt in voluptatibus, & gaudiis, quorum inexhausti fontes erant opes, atque divitiæ. Mala, quæ incidunt cum omnibus his circumstantiis illis non ferenda videntur, & nisi eas fulciat gratia, metuendum est, ne statim confusa deficiant: Hinc certissimam elicio conclusionem, tibi Deum palam patrocinari. Temet desperationi tradidisti, cum in te irrueret tanta malorum turba; mens tua nihil amisit suæ tranquillitatis; homines hanc tibi malaciam procurare non valuerunt; sed Deus Pater misericordiarum, cujus sapientia infinita est, & Auctor est omnis consolationis: *Ipse cepit, & sanabit nos; percutiet, & curabit nos*, (*Osee* 6. 2.) Donec vir tuus vivebat; particeps eras gloriæ suæ, experiebaris effectus curarum, & sapientis administrationis illius; sed postquam illum tibi abstulit Deus, ipse in illius locum successit: *Dominus custodit advenas, pupillum & viduam suscipiet*. (*Psal*. 145.) *Idem*.

Conditiones, quas requirit S. Paulus in muliere, quæ inter viduas admitti postulat.

S. Paulus volebat, ut quæ eligenda erat, ut in viduarum numerum reconferetur, non esset natu minor annis sexaginta. Ætas ad hunc merendum honorem non sufficit; addit enim Apostolus: *Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si Sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est*. Hæc ratio est illa cognoscendi, & probandi. Vult illis omnes inesse virtutes, ut ostendat quanti faciat illas: cum enim dixerit: *Adolescentiores autem devita*, rationem addit: *cum enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt*. Quibus verbis S. Paulus significat, mulieres, post virorum suorum decessum, fieri Sponsas Jesu Christi: sed has nuptias suaves esse, & in se nullam habere amaritudinem; quia semper licet illis ad recentem thalamum transire. *Idem*.

Quanti S. Paulus faceret Viduas, & curam, quam de illis gerebat.

Ex pluribus Epistolarum S. Pauli locis liquet, quo in pretio ille viduas haberet, & quam earum curam gereret: *Nam quæ*, ait ille, *in deliciis est, vivens mortua est; quæ autem vere vidua est, & desolata, speret in Deum, & instet obsecrationibus nocte, & die*: & in Epistola ad Corinthios, *Beatior autem erit, si sic permanserit secundum meum consilium*. Hæ præclaræ sunt laudes Viduitatis. Hæc axiomata ex nova Lege discimus, quæ tantopere extollit statum Virginitatis, ut non deleat prorsus gloriam viduitatis. Hæc quoque, ut illa, suum habet pretium, Ne putetis ergo statum hunc, non secus ac Virginalem contumeliæ loco habeatis, Avertat Deus, ne adeo fallacia foveatis consilia. *Idem*.

Viduæ se consolari debent in obitu conjugum suorum.

Si obitus viri tui tot tibi mœrores parit, eos æquos esse non abnuo; neque enim in mundo universo invenies æque probum, humanum, cordatum, bonæ fidei, prudentem, ac integrum, Jure lacrimas effunderes, si mors illum ad nihilum redegisset; verum si est in tranquilliori statu, si quiescit in sinu Domini sui, major tibi esse debet lætitiæ causa, quam fletus. Mors hæc non aliud est quam mutatio mansionis; hoc est relinquere mansionem injucundam, ut aliam commodiorem inveniat; hoc est de terra in Cælum migrare, hoc est ab hominibus separari, ut versetur cum Angelis, & beata Dei visione perfruatur. *Ex Opusculis S. Chrysostomi*.

Si enim sponsus tuus ex eorum esset numero, qui flagitiosam vitam ducunt, non utique satis plorare valeres illius vitam, & mortem; sed quandoquidem Deo famulatus est cum zelo, non est cur illius desiderio tenearis; sed ingredi debes in S. Pauli sensum, qui ajebat: *cupio dissolvi, & esse cum Christo*, quod sine comparatione ulla mihi melius videtur. Sed velles adhuc videre conjugem tuum, illius frui consuetudine, ab illo amari, ut amabaris; participem fieri gloriæ, existimationis, & gratiæ ipsius, cujus hactenus tot tantosque effectus experta es. Horum bonorum jactura te in tristitiæ abyssum conjecit, & in animum tuum densissimas tenebras effudit, In te una situm est illam adhuc fovere amicitiam, quam cum illo fovebas; absentia vincula hæc non perfringit; tempus, locorum distantia perrumpere nequit nodos, quibus duo corda vinciuntur. Nullus dubito quominus tibi sit ardens illius iterum videndi desiderium; ut hoc merearis, esto illi fidelis, ne in thalami sui partem voces virum alium; sequere magna virtutis exempla, quæ tibi reliquit; hæc ratio est inveniendi illum, eumque possidendi, non ad brevem annorum numerum, sed in omnem æternitatem. Virtutis similitudo potius quam sanguinis affinitas adducet te in partem beatæ regionis illius, qua ille modo perfruitur. *Ex Opusculis S. Joannis Chrysostomi*.

Exemplum S. Stephani Curam, quam cum viduis se se gerebat.

Ut vos admoneam officiorum vestrorum, ac rationis, quæ a vobis est habenda viduarum, hodie vobis propono S. Stephani exemplum. Magnus hic Sanctus propter concreditam ipsi Ecclesiastici thesauri curam, hanc provinciam non solum administrabat, verum etiam curam gerebat viduarum, quæ seorsim a mundo divino cultui devotæ vivebant. Illius erat eas erudire, consolari, dirigere, ideoque sæpe inter illas versari, videre, & audire debebat. Hic Deus periculum fecit probitatis illius, hic refulsit integritas morum ejusdem; & publicum testimonium illi æque utile fuit, ac necessarium. Neque enim existimandum est, caritatem, immo neque sanctitatem primorum fidelium illum satis defensurum fuisse ab aliqua censura, si quem huic locum præbuisset. E contra quo sanctior erat Christianismus, eo paratior esse debebat ad severe animadvertendum in levissimas usque suspiciones. Sed licet S. Stephani munus sit conversari cum sexu adeo fragili, ceterumque satis valido ad fortissimum quemque superandum, quod unum est ex illis officiis, quæ semper ansam præbuerunt obtrectationi; per effectum prorsus oppositum hoc auget opinionem, atque æstimationem de illo conceptam. Nominis ejus celebritas adeo solide erat instituta, ut censura qualibet illi parcere teneatur. Stephanus in ipso ætatis flore, & in ministerii sui exercitatione versatur cum mulieribus, dicam ne sine scandalo? Hoc parum est, si vultis; dicam ne sine reprehensione? Hoc multum est: dicam ne sine suspicione? Hoc amplius est, sed nondum satis: nam hoc præstat cum honore, cum fructu, cum ædificatione, quæ sese ad Ecclesiam universam communicat; quod est miraculo proximum. Licet S. Hieronymus nullam prætermiserit cautelam in regimine illustrium Matronarum, quas pepererat Deo, quibus coloribus, licet fallacibus, nomini ejus officere mortales conati sunt? Quibus apologiis opus fuit ut zelum suum probaret, licet sanctum, ac intentiones suas licet purissimas? Quomodo hac de re ipse conquestus est, & quomodo pluribus in locis explicat animum suum? *In Panegyricis P. Bourdalouë*.

Viduarum regimini præfectus fuit S. Stephanus, quia plenus erat gratia Dei.

S. Stephanus sanctificatus per unctionem gratiæ, quæ homines perfectos efficit coram Deo, & Mundo, ad litteram appellari poterat *Operarius inconfusibilis*, (2. *Tim*. c. 2. *August*.) quo nomine Apostolus illum appellat, qui elata fronte potest incedere, quin pudore ullo suffundi possit, Ideo subdit S. Augustinus, illi mulierum committitur regimen, & inde recipit testimonium sibi debitum purgatissimæ, solidissimæ atque absolutissimæ virtutis: *Virgo præponitur feminis, & in hoc testimonium accipit integerrimæ castitatis*. Hinc nominis celebritatem adquirit, non solum apud domesticos fidei, verum etiam apud alienos. Hinc de inimicis triumphat, qui furore acti, postquam nihil inausum reliquerunt, ut illius opprimerent innocentiam, dentibus infrendent in illum; quia criminationes omnes, quæ in ipsum ingeruntur, sibi invicem adversantur, & nihil valent contra præclarum illud testimonium, quod, illis invitis, ei perhibet veritas. *Idem*.

Vitia a Viduis evitanda.

Quod Vidua sibi persuadeat, se impune sibi quodvis licentiæ genus permissuram, quin aliquis de ipsa obloquatur, & apud omnes audiat male, sibi futurum fas quæcumque sibi placuerint ineundi commercia, quin inde aliqua hauriatur illatio in honoris sui detrimentum; sibi jus futurum habendi amicitias, quæ cum periculo conjunctæ sint, & quin inde aliquis scandalum sumere debeat; & quidquid illa fecerit nemini esse credendum nihilque suspicandum, aut videndum alicui, vel potius unumquemlibet se ipsum obcæcare debere ut illam frugi, & castam existimet; non ne persuasio hæc æque chimerica est, ac injusta? Attamen hæc persuasio est tot mundanarum mulierum. Bene audire volunt, cupiunt ab omnibus existimari virtute præditæ, quin sibimet inferant vim, ac ulli subjiciant legi. Dicam melius, habere volunt virtutis, vitæ bonæ famam cum omni licentiæ, libidinisque facultate. Ita videbitis feminas iis implicitas societatibus, quæ ne indul-

gen-

gentissima quidem Caritas excusare potest, neque in æquiorem partem interpretari, & nihilo fecius gloriari, se ab omni labe immunes esse; velle se pro talibus haberi; irasci, nisi habeantur, & inimicos vocare, qui dubitant, qui de earum operationibus detrahunt, idque innixæ Domini præcepto, quo de quoquam judicium ferre prohibemur. Quo quidem in præcepto amplificando, quoniam earum interest, sunt eloquentes, quin considerent, si hoc principium tam late pateret, quam arbitrantur, turpissima quæque flagitia tranquille in mundo esse regnatura; quin liceret damnare rerum species, quæ nihilominus omne scandalum præbent, & species ita probatæ perniciosissimos foverent effectus. *Idem*.

Viduæ sequi debent Sanctæ Monicæ exemplum erga filios suos.

Ad S. Monicæ exemplum componenda est vestrorum filiorum cura a vobis habenda tanquam primum officium vestrum, vobis pro illis Deo preces fundentibus, illos eidem offerentibus atque patienti, & æquo animo ferentibus negotium, quod vobis facessunt, neque spem abjicientibus fore ut ab erroribus suis avocentur, & in viam salutis revertantur. Reliqua bona opera, quibus vacatis, fieri debent ad hunc finem, existimantes, cetera, quæ exercetis, pauperum visitationes, ægrotantium curam in nosocomiis, cœtus caritatis, spiritualia, & temporalia subsidia, quæ calamitosissimis, & maxime derelictis procuratis, omnes inquam actiones has sæpe esse opera supererogationis; sed præcipuum officium vestrum esse, filiorum vestrorum institutioni vacare: hoc est caritatem vestram, non esse ad alios extendendam, nisi postquam hoc maximi momenti officio defunctæ fueritis. Hinc Apostolus fert judicium de virtute, & sanctitate viduæ: & hinc ducit initium inquirendi quænam esse debeat viduarum vita, & mores: *Si filios educavit;* (1. *ad Tim*. 5.) & si minus nitent virtutes, quæ in hoc obeundo munere exercentur; tamen sunt in mercede recipienda solidiores, statui vestro accommodatiores, & illæ, quas a viduis potissimum requirit Deus. *Auctor Sermonum in omnia argumenta*.

Exemplum piorum laborum, quos Sancta Monica fovet erga filium suum.

Monica post obitum Patritii viri sui, jure Deo dicere poterat illa Prophetæ verba: *Dirupisti vincula mea;* (*Ps*. 115.) & nihil prohibere potest, ne tota tua sim, ac sine divisione. Et profecto perfectius se se illi devovit, quamvis illi a teneris usque unguiculis deservierit. Sed S. Augustinus filius ejus fuit tanquam vinculum, & nodus, qui arctius illam constrinxit; videlicet, fuit occasio, propter quam Deo pressius hæreret per preces magis assiduas, & ferventiores, per jejunia magis austera, per uberiores eleemosynas ut obtineret hujus filii conversionem, qui cum videret se majorem libertatem adeptum, & quasi juris sui factum, per obitum Patris, qui cum se convertisset ad Deum, & Christianam Religionem esset amplexus, filii vitia redarguere non desisset, se se omni voluptatum generi mancipavit, ita ut nullo habens in discrimine genitricis suæ sanctissima documenta, de vitio incidit in hæresim, & de morum licentia in licentiam fidei, donec tandem lapsus est in insanissimos Manichæorum errores, qui duo agnoscebant principia sibi invicem opposita, & duo numina, quorum alterum jubebat bonum, alterum vero malum. *Idem*.

Nulla unquam mulier melius statûs sui munera implevit, neque melius ... fungitur, & vult mundo valedicere.

Nulla unquam mulier majorem erga virum suum conjunxit amorem cum constanti adhæsione omnibus Christianæ Religionis officiis, neque vidua ulla melius omnibus status sui officiis perfuncta est; cumque jam pridem intus se cogi cognosceret ad mundi fugam, deinceps in id unum incubuit, ut ita domestica negotia sua procuraret, ut filii præsentia sua non indigerent, & sequi posset vocationem suam, ubi primum a conscientiæ suæ directore juberetur, qui & ipse operam suam collocabat, ut in hunc finem omnia disponerentur. Ejus mens non erat, ut ex epistolis ejus liquet, recentem Religionem instituere, sed quoddam vivendi genus, ut iis, quæ illud amplecterentur, liceret post emissum tyrocinium, egredi ad bona opera facienda, clausuram non observantibus, nisi quatenus esset necessaria ad ædificationem, Communitati adhærentibus per caritatem, quin se se eidem irrevocabilibus votis obstringerent. *Auctor Recens*.

Bona opera vacuitas hujus Viduæ magnam illi nominis celebritatem compararunt.

Cum Providentia nequaquam insignem Sanctam hanc implicuerit Aulæ negotiis, jure de illa prædicari potest, quod inquit Scriptura de quadam sancta vidua eidem simillima: *Erat hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum:* (*Judith* 8.) Non communis erat illius existimatio; timebat quippe Dominum, & nemo de illa obloquebatur. Verum multo magis commendabilis erat propter virtutes quam propter genus. Post obitum viri sui recesserat in Asceterium, ut ibi finem faceret diebus suis omnino a creaturis separata, ut Creatori tantum suo deserviret, & plures jam excesserant anni, quibus solitudinis suæ deliciis perfruebatur. Omnes admirati sunt gratiæ thesauros, quos Sp. Sanctus in anima hujus humilis Matronæ concluserat; sed quo magis interiorem illius partem perspexit, minus in illa probavit gustum solitudinis. Incepit illa exercere officia illius dignitatis, quæ ipsi demandata fuerat, tanta cum auctoritate, ac fructu, ut Religiosæ, quæ maxime adversari visæ fuerant reformationi, illam respicientes tanquam mox futuram Abbatissam suam, se ei illi dociles præbuerint, & ratione duce se se socias addiderint illi ex sororibus suis, quibus plus inerat pietatis. Benedictiones, quibus Cælum zelum hujus cumulavit, non fecerunt tamen, ut primum consilium abjiceret. Directoris sui absentia usa est, ut scriberet instituta, & regulas a Sanctis Virginibus, quæ suo regimini suberant servandas; præparavit Deus sensim, & sine sensu vias ad complementum operis. Quod non sum perspici patiebatur ab illis, qui secundum Providentiæ suæ consilia præcipua illius futuri erant instrumenta. Vix Claustrum hoc ingressa est, cum ad eum, qui percrebuerat, rumorem integerrimæ reformationis ab eadem introducendæ, ex omnibus domibus confluere visæ fuerint Religiosæ; quarum fervor eo usque processit, ut pleræque profiterentur, sibi tantum esse virium, & firmitatis, ut regulam, quam Sancta illa Matrona sibi summa cum austeritate erat perscriptura, ad apicem usque servarent. *Idem*.

Non defuerunt unquam in Ecclesia mulieres virtute præditæ & Viduæ Sanctæ.

Ex Actis Apostolorum, ac testimoniis, quæ Ecclesiastica nobis reliquit historia, discimus, nullo unquam tempore in Ecclesia defuisse mulieres virtute præditas, sanctasque viduas, quæ genere æque ac virtutibus præstantes se penitus addiderunt christianæ caritatis operibus. Per earum ministerium Providentia opem ferebat gravibus fidelium necessitatibus, qui coacti in cavernis perquirere perfugium contra furorem persequentium, si non earum subsidia invenissent finem crudeliorem omnibus illis suppliciis, quæ evitare conabantur. Earum largitates mulcebant amaritudines horum exiliorum, quibus nitebantur fatigare constantiam illorum, quos pertinacioris cruciatus deterrere non poterant: Nullum erat Cælum adeo remotum, ac inaccessum, ubi earum caritas æque industris, ac prodiga non inveniret aditus, quibus se se effunderet. Religiosis illarum curis debet Ecclesia pretiosas tot Martyrum exuvias, quorum illæ cruentos, lanistisque artus tenebrarum ope collegerunt: & hæc ossa sacra, quæ modo sunt proposita venerationi populorum, nisi earum extitisset cura, spectaculum essent opprobrii apud eos, in quorum mente Crux Jesu Christi tamquam stultitia habebatur. *Ex Speciminε Panegyricorum*, *Tomo* 1.

Viduæ filios non habentes in Deo debent confidere.

Si Viduæ filios habentes non carent subsidio; illæ tamen, quibus filii non sunt, se desertas esse credere debent, sed spem suam in Deo debent constituere. Et quoniam liberæ sunt, cum nullam habeant familiam, quam regant, nihil eas prohibet, quo minus se totas devoveant Deo, & reliquum vitæ spatium in precibus traducant. Hujus generis viduarum peculiarem curam Discipulo suo commendat Apostolus. En paucis imaginem Sanctæ Viduæ. Talis erat Prophetissa illa, Anna nuncupata, quæ erat in Templo, cum Jesus Christus illi præsentatus fuit, de qua S. Lucas testatur, quod *non discedebat de Templo, jejuniis, & obsecrationibus serviens die, ac nocte*. (*Luc*. 2. 37.) Talis erat Sancta, cujus memoriam hodierna die colit Ecclesia. *Annus Christianus*, *Tomo* 6.

Descriptio Viduæ Sanctæ, & quomodo [illegible]

Sancta Vidua induitur quidem secundum conditionis suæ qualitatem, sed sine luxu, sine immodestia. Induitur fortitudine, & ornatur virtute. Præfert timorem Domini formæ suæ; & per pietatem se dignam præbet iis laudibus, quibus cumulatur. Sæculi nostri Mulieres audiant S. Petrum (*Cap*. 3. 3.) dicentem illis: Nolite ornatum vestrum in exteriori indumentorum pompa statuere, non in crinium, & calamistris, neque in aureis vestium vestrarum ornamentis; sed exornate interiorem, & absconditum hominem; hoc est, cor puritate spiritus modesti & verecundi, quod quidem locupletissimum est, & magnificum in oculis Dei ornamentum. Antequam ingrediantur in Templum, quo sæpe inferunt secum omnem immodestiam, & vanitatem, legant hæc verba; Volo mulieres, orare, indutas ut honestas requirit, verecundia & castitate exornatas, non comptos habentes crines, neque aurea ornamenta, non margaritas, neque vestes pretiosas; sed quales decebant mulieres, quæ pietatem profitentur, eamque bonis operibus testantur. *Annus Christianus*, *Tomo* 12.

Sancta Vidua, quamvis aliquid habeat bona, otiosa esse non debet, sed e contra operari, ut pauperibus ferat opem.

Mulier fortis non comedit otiosa panem suum, operatur consilio manuum suarum, ut pauperibus opem ferat. S. Paulus inertes, otiosasque mulieres condemnat, sine ullo qualitatis discrimine, ne putent, se ab opibus suis dispensari ab ea pœna, quæ homini statim post peccatum imposita fuit verbis illis; In sudore vultus tui vesceris pane tuo. (*Gen* 3.) Si minus opulentis Matronis laborandum est, ut temporalem hanc vitam alant; sane illis est laborandum, ut vitam consequantur æternam. Non sunt Christianæ ut in otio, & mollitie vitam traducant; si Satanas minime invenerit illas occupatas, facile cordibus earum potietur. Igitur extra tempus illud, quod in familiæ suæ regimine, & in fundendis Deo precibus insumendum est, aliquam inveniant congruam exercitationem. Pro pauperibus, vel pro Ecclesia operentur, quandoquidem illis deest, quod sibi operentur. Vita earum tota in lucro illis esse debet; quia opibus affluunt, sed non ideo lucratæ sunt adhuc Cælum, neque lucrabuntur illud nihil agendo. Illis Deo habendæ, agendæque sunt gratiæ, quod cum sint extra necessitatem pro terra hac laborandi, laborem suum referre possunt unice ad illum, & imitari Sanctam illam Viduam, de qua sermo est in Actis Apostolorum, quæ post obitum suum, nacta est omnes pauperes feminas, quibus illa propriis manibus suis vestes elucubraverat. Illa viduis indumenta texuerat; viduæ autem S. Petrum precibus exorarunt, ut illam revocaret in vitam. Ita locupletes Matronæ pro pauperibus labori vacantes, sibimetipsis laborant. Non vescuntur illæ quidem in terra pane, quem labore manuum suarum sibi comparaverint; sed beatæ erunt, quia vescentur in Cælo fructu laborum, quos in terra ultro, alacriterque sustinuerint. *Idem*.

Vita, & bona opera.

Sancta N. plures traduxit annos cum viro suo, quin illi mole-

Sanctæ hujus Viduæ exéplo esse debent omnibus Viduis.

molestiam ullam afferret, & ne tantillum quidem domus suæ tranquillitatem perturbaret. Timor, quo sibi cavebat, ne Deum læderet, caussa erat, propter quam solitudinem, & orationem amabat, quæ jucundissimum illius erat negotium; sed non ideo tamen illi inhærebat, ut non libenter illam relinqueret ubi rei domesticæ, & familiæ suæ regendæ vacandum esset. Potissima illius cura fuit filios in Dei timore educere, Cum famulis ea utebatur caritate, & suavitate, uti parens. Extendit caritatem suam ad ægros, quibus deserviebat; ad pauperes in quorum sinum effundebat arculas suas, & horrea, quæ a Deo mirabiliter replebantur; ad peccatores, quos correptionibus, precibusque suis excitabat ad pœnitentiam, & ad inimicos, quorum contumelias, persecutiones, & calumnias perferebat sine querela, sine murmure, sine acrimonia. Se autem contemptui habebat, omnemque in semet austeritatem exercebat. Jugecilicium, cruenta flagella, cubilis sui durities, molesta ægrotantium cura, fere jugis oratio, nihil ipsi videbantur collata cum iis, quæ perferre moliebatur, nisi Custos Angelus intra christianæ prudentiæ terminos illam cohibuisset. *Vita Jesu P. Nouet.*

Sanctæ hæc in omnibus actionibus suis sanctã Monicam est imitata.

Satis admirari non possumus, quod S. Augustinus ait de Parentis suæ sanctitate, & de admirabili ratione qua reliquum vitæ suæ spatium traduxit. Erat illa inquit, serva servorum tuorum, Domine, & qui cognoscebant illam, laudabant te, colebant, & amabant te in illa; quia sanctitas vitæ suæ satis ostendebat, te in illius corde esse præsentem. Unum habuerat virum, parentibus suis omnia mutuæ pietatis officia præstiterat; summa probitate rexerat familiam suam; bonisque operibus suis eximiæ virtutis testimonia reliquerat; Filios maxima cura educaverat, illos toties parturiens quoties illos a te recedere conspiciebat. Hoc præclarum est exemplum earum rerum, quas in Sanctissimis viduis desiderat Deus, simulque magnum probrum est illis, quæ vivunt in deliciis, & suam æque ac filiorum suorum salutem negligunt. Heu! quid non egit Sancta N. ut obtineret a Deo filiorum suorum conversionem? Vidua hæc casta, sobria, & devota quales viduas esse vis, Domine, non cessavit pro illis lacrimas fundere coram te, semet excitans viva spe promissionum tuarum, ut quin negligentior fieret, nunquam vel requiem permiserit suspiriis suis, nec inducias lacrimis, neque finem votis precibusque, donec illam voti damnavisti. Tunc videns completa desideria sua, cum nihil illi desiderandum superesset in terra, in Cælum summo ferebatur anhelitu; & cum ex illa percontaretur, utrum timeret mori in loco, qui adeo a patria ejus tellure distabat; nullibi longe absumus a Deo, respondit, quocumque in loco simus: *Nihil longe est a Deo, neque timendum est, ne ille non agnoscat in fine sæculi, unde me resuscitet.* Quandonam eritis ita a mundo divulsæ, & supremo vestro bono conjunctæ? *Vita Jesu, P. Nouet.*

Viduæ Sanctam hanc viduã imitari debet.

Quam speciosum est comparere id quod testatum nobis reliquit Evangelium de S. Anna vidua cum iis, quæ docet S. Paulus Christianas viduas in Epistola ad Timotheum! Videtur in Sancto Paulo præceptum; videtur etiam in Anna præcepti complementum. Deus ad roborandum Apostoli sui documentum permisit, ut se illi Sancta hæc vidua subjiceret, & illud animaret exemplo multo ante, quam Apostolus adeo sanctam legem tulisset. inquit Apostolus: *Quæ vere vidua est, & desolata, speret in Deum, & instet obsecrationibus, & orationibus nocte, ac die.* Evangelium testatur *Annam nunquam discedere* consuevisse *de templo, jejuniis, & obsecrationibus servientem die, ac nocte.* Apostolus ait, *vidua, quæ in deliciis est, vivens mortua est.* Procul aberat, quod Anna viveret in deliciis, quandoquidem assidue jejunabat. Mortua erat in oculis hominum, quibus virtutes suas abscondebat; vivebat autem coram Deo, quia non amovebat oculos suos ab anima adeo sancta, & bonorum operum plena. Quam raro inveniuntur hujusmodi viduæ, de quibus loquitur S. Paulus, quæ vere viduæ, & desolatæ postquam jacturam fecerunt illius, quem illis amare licebat, sanctum ineunt consilium uni(ce) in posterum inhærendi sponso, qui illis auferri non potest! Quam raro inveniuntur hæ viduæ, quæ S. Pauli documenta secutæ, in uno Deo confidunt, & dies, noctesque in oratione traducunt? Viduitas hodie tanquam optabilis status habetur, ubi quovis excusso jugo nihil aliud faciendum sit, quam sibimetipsi indulgendum. Lusorii cœtus, hilares conversationes hodierna die apud has mundanas viduas habentur; domi suæ attrahunt lusores, sodalesque iis illecebris, quæ non improbantur amplius; Verecundia, quam servare debuerunt, efficit, ut magis magisque libertatis dulcedine perfruantur. Elegantia, festivitas, opipara mensa, mollities, nihil prætermittitur earum rerum, quæ mundanos homines allicere possunt, & eos omnes, qui voluptate feruntur. Quin gemant eo in statu, qui ex D. Pauli sententia status est consolationis; incipiunt vivere, respirare, numerare dies suos; nunquam voluptatis sensus fit acrior, nisi ex quo sunt in hoc statu, qui ipsis vitæ suæ videtur felicissimus. Oculos tandem aperiant hæ viduæ, quas fascinat voluptas, & si fieri potest intelligant terribilem S. Pauli sententiam, quæ par esse poterit, efficiendo ut resipiscant, nisi callum penitus obduxerunt. *Vidua, quæ in deliciis est.* S. Paulus non ait, quæ in peccatis est, sed *quæ in deliciis vivens mortua est.* Mortua est, quia egreditur e statu suo, qui status est lacrimarum, & desolationis, statim ac Mundi gaudiis se mancipat. *Annus Evangelicus Lambert, Tomo 1.*

Dominus ad viduæ dolentis commovetur intuitum. Hoc satis superque erat ad flectendum cor, quo nullum fuit unquam magis ad misericordiam pronum. Hæc vidua est, cui unigenitus in ipso ætatis flore præmatura morte præripitur. Amittere filium unice dilectum, amittere unigenitum, amittere filium unicum vitæ suæ præsidium, & columen, eumque amittere in statu, qui molestus est, & pluribus amaritudinibus repletus; & eo tempore quo in ejus ætate confiditur, & quo nequaquam creditur morte labefactari posse florentem robustamque illius juventutem: hæ omnes sunt circumstantiæ, quæ mœrentis, afflictæque matris cor sauciant, atque transverberant, Hanc cum vidisset Dominus misertus est; quomodo vero poterat non misereri, quandoquidem tot in occasionibus objecta minus permoventia, illum ad miserationem flexerunt? Itaque non expectat Jesus Christus se ab hac vidua exorari; Status illius satis, superque loquitur pro illa; ejus silentium plus innuit, quam verba valerent. Dolore contabescit; lacrimis suffusa dolet, omni, quod illi supererat subsidio, destituta. Ad miseri status hujus miseriam redactam esse, loqui est eloquentissime apud eum, qui venit in hunc Mundum, ut afflictis solatium, & miseris opem ferat. Necesse non est aliquid præterea quærere in Evangelica historia, ut plures maximi momenti veritates edoceamur, & discamus secreta consilia, quæ ad agendum movent Dominum universorum in peccatorum conversione. Vidua Evangelica Ecclesiæ figura est. Status desolationis ejusdem extremam indigitat tristitiam, qua Ecclesia Mater nostra conficitur, cum dæmon illi surripit filios suos, gratiæ vitam illis auferendo. Mundi Salvator viduæ filium resuscitat, quia tristitia, & lacrimis ejusdem permovetur. Unde liquet quantum roboris, ac virium adsit Ecclesiæ gemitibus ad ciendam Dei misericordiam, & peccatoris conversionem obtinendam. *Idem Tom. 4.*

Quantum fuerit commiseratio Filii Dei erga pauperem viduã mœrentem ob filii sui mortem.

Post pudorem, modestia omnino est Sanctis Viduis necessaria. Pudoris objectum est aversio ab omnibus exteris rebus, quæ oppositæ sunt castitati, & quas neque in se, neque in aliis pati potest. Modestia vero tollit quidquid inordinatum, & indecens esse potest in externo corporis habitu, puta in intuitu, in incessu, in gestu, in indumentis, in verbis, quarum rerum perturbatio signum, & effectus est spiritus inordinati. Virtus hæc ad summum optabilis est in vidua, quippe certissimum inditium est internæ virtutis, & spiritus sapienter instituti. Spiritus ex actibus, & hominis Sapientia ex exteriori specie dignoscitur. Sapientia, Scriptura inquit, renidet in ore Sapientis. Homo ex oculis cognoscitur, & incessus illius aperit, quid sit intus. Quamobrem S. Ambrosius dicit, spiritus dispositionem ex corporis positura cognosci, & exteriorem motum quamdam esse vocem, quæ in spiritus agnitionem inducit. Ita ut si tibi fuerit sapiens spiritus, & bene institutus, hoc liquebit ex modestia exterioris habitus tui; sed si extrinsecus fueris immodestus, ac abnormis, certum erit indicium, tibi spiritum esse levem, mobilem, indiscretum, imparem seriæ cogitationi, & qui omnibus insulsis, ineptisque cogitationibus patitur se circumferri. Et inconditus hic, incompositusque habitus malum erit indicium pro præsenti, & deterius præjudicium pro eo, quod aliquando futurus es. Virtutem hanc toto vitæ suæ tempore fideliter Sancta Nostra exercuit; nec perfectius vobis ad imitandum proponere possum exemplar in omnem vitæ vestræ cursum: *Gobinet in institutione Juventutis.*

Cura a Sancta hæc vidua suscepta, ut educaret filios suos.

Sancta hæc Vidua plures habuit filios, quos ut in cognitione, ac timore Dei educaret, talem suscepit curam, ut dici possit illos bis genuisse, & hos non minus illi debuisse gratiæ, quam naturæ vitam. Non continebatur tamen zelus illius intra filiorum suorum institutionem; eadem caritate institutioni, & motibus domesticorum suorum invigilabat. Hi non secus ac domini participes erant thesaurorum, quos Deus effundebat in illam, & in hac sancta familia servi æque ac filii panem, Cælestemque hereditatem partiebantur. Qui vidisset ipsos etiam servos a pedibus, & ancillas in asceticis exercitationibus, qui eos vidisset frequenter in Templa ventitantes, & crebro sacris se mysteriis reficientes, bene institutos, orationi vacantes, ædificantes, optimumque præbentes exemplum iis etiam, quorum melior erat conditio, dixisset profecto domum illius potius Religiosam esse, quam sæcularem; & si quid intererat discriminis, hanc non unum esse Asceterium, sed Seminarium plurium, & plerosque famulorum ex domo illius non excedere, nisi ut aliquam ex reformatis Religionibus ingrederentur. Hujusmodi erant occupationes, quibus in ædibus suis fortis hæc Mulier vacabat. Cum autem inde pedem efferret, pergebat in Templa, vel invisebat captivos, & pauperes; cumque venerata fuisset Deum in solio suo, & in locis gloriæ suæ, quod supererat temporis, ad nosocomia, vel ad carceres opem latura sese conferebat. Sed quantuscumque fuerit illius fervor in Cælestibus, viro suo adhuc superstite; alius omnino fuit, ex quo illum amisit. Cum enim amor illius unicum dumtaxat haberet objectum, palam geminatus est; neque tantum unquam dilexit Deum suum, quam cum ab eodem hoc vulnere sauciata fuit. Tunc illa ita ab omnibus abhorruit societatibus, ut una cum viro suo ex hoc mundo excessisse videretur. Omnibus visitationibus, quæ non nisi urbanitatis erant, non autem caritatis, nuntium misit; & palam professa est se teneri, ut melius impenderet tempus sibi ad Æternitatem lucrifaciendam concessum. *Idem.*

EXEM-

EXEMPLUM SANCTORUM,

Qui nobis esse debent loco Prototypi, ut nostrum quilibet, singuli in statu, & conditione sua propriam operetur sanctificationem.

MONITUM.

Postquam actum est de variis statibus, & characteribus Sanctitatis, deque illis, quos dignos censuit Ecclesia, qui in Beatorum albo recenserentur; & postquam ostensum est, quam illa obtinuerit a Deo facultatem cogendi Fideles, ut illos tanquam hac dignitate præditos venerarentur post habitam juridicam eorum apotheosis quæstionem; mihi videor, non posse hujus argumenti melius finem facere, quam omnes ad eorum imitationem cohortando, & sibi quisque in exemplar eos proponendo, qui aliquam habent rationem cum statu, & conditione, in qua singulos Providentia constituit. Quam ob rem pro viribus adnisus sum media proponere, ac simul ostendere, in quo sita sit vera sanctitas, probando, exemplum Sanctorum, qui iisdem in muneribus eademque in occasione vixerunt, qua nos, omnes nobis obices, & difficultates auferre; ac tandem eos, qui nobis præcesserunt, in iisdem occasionibus, & circumstantiis, ut ita dicam, nobis iter stravisse. Hinc omnes prætextus, excusationes, assertaque impedimenta omni prorsus carent fundamento, & sunt mera proprii amoris illusio, quandoquidem tot alii iisdem in officiis, & conditionibus nostris adepti sunt sanctitatem.

EXEMPLUM SANCTORUM, qui esse debent loco prototypi, ut nostrum quilibet, singuli in statu, & conditione sua propriam operetur sanctificationem.

Admirabilis Sanctorum varietas componentium Regnum Cælorum.

UT comprehendere valeatis admirabilem Sanctorum varietatem, qui Regnum cælorum componunt; mementote solum, illic adesse Patriarchas, qui Ecclesiæ primordium dedere primis Mundi hujus temporibus; Prophetas, qui per summum prodigium illius annales scripserunt pluribus ante ejus nativitatem sæculis; Apostolos, qui prædicationibus suis ejus fundamenta jecerunt; Martyres, qui illam sanguine suo irrigarunt, & uberem effecerunt vulneribus suis, quæ audaci quidem, sed vero vocabulo fidelium martyria possunt appellari: *Vulnera Martyrum martyrium fidelium*; Doctores, qui illam scripsit suis propugnarunt, luminibus suis illustrarunt, laboribusque extenderunt; Confessores, qui illam virtutibus suis exornarunt; Anachoretas, qui in deserta illam pertulerunt; Cœnobitas, qui illam a mundo secreverunt, illam in Claustris sui concludentes; Virgines, quæ illam sua puritate multiplicaverunt; Viduas, quarum opera in earum familiis floruit, & quaslibet alias conditiones, quæ illam ornarunt, & quas, nominibus deficientibus, exprimere non valemus. *In Panegyrico Sanctorum omnium P. Senault Oratorii.*

Admirabili consensione, & subordinatione, sua inveniuntur inter Sanctos in Cælo.

In hac tamen adeo admirabili varietate, quæ stuporem injicit illam sibi fingere adnitentibus, nulla confusio est, nulla invidia. Singuli ibi locum inveniunt meritis suis parem; singuli coronam gerunt, testem suorum laborum, atque mercedis; singuli æquissimum operibus suis honorem nanciscuntur: *Ubi dignitas, Sanctitas.* In Principum aula fortuna ut plurimum virtuti præripit palmam; Reges sua sequuntur studia, & non tantum in eos oculos figunt, qui sibi sunt utiliores, quantum in eos, qui iisdem sunt jucundiores: cumque in eorum cordibus nequeant inspicere, non semper agnoscunt eos, a quibus impensius amantur; sed eos, qui melius ipsis amorem suum testari, ac persuadere didicerunt: Cumque ipsi nequaquam sua benefacta pro meritis distribuant, non deest in ipsis quidem injustitia, & in subditis eorum invidia. Sed in Jesu Christi Regno hujus voluntas ipsa justitia est, præmia distribuens, ordines dirigens, coronas largiens, & favores illis etiam concedens, quibus concessit & merita. Etenim secundum Theologorum axiomata, gratia ipsa meritum constituit; & meritum dirigit gloriam, & gloria meritum remuneratur: *Gloria fons meriti, meritum semen gloriæ, & gloria merces meriti.* (*D. Thom.*) Ita in Cælo invenitur, sine perturbatione, & sine murmure varietas; cumque beatorum singuli pro meritis excipiantur, nemo queri potest, & nemini invidere; sed tantum abest, ut adeo ignavos sensus foveant, ut de aliorum felicitate lætentur; & per miraculum quod in hoc mundo non satis intelligitur, Divina Essentia sese totam omnibus largiatur, & eorum discrimen efficiens, simul requiem, & & felicitatem illorum constituat. *In Omnium Sanctorum Panegyrico P. Senault.*

Bona, quæ in Cælesti gloria inveniuntur, eorum debent in nobis desiderium excitare.

Fierine potest, Auditores, ut tot bona, quæ in celesti gloria inveniuntur, eorum in vobis desiderium non cieat? Fierine potest, ut res adeo excellens, ac tanti pretii nullum sui in vobis gignat amorem? Conquerimini, quod veritas mendacii fraudibus superetur in terris, quod illius pulcritudo non agnoscatur, quod sui amatores illam derelinquant, & divina hæc Dominatrix inhibere nequeat mobilitatem servorum suorum. Cur ergo non anhelatis in cælum, ubi veritas victrix est, ubi de mendacio triumphat, ubi omnes suas pandit illecebras, & ubi subditos suos ab impotentia, & iniquitate liberat? *Ubi victoria, veritas.* Illius gloria cum vestra conjuncta est; illi inferri nequit contumelia, nisi inferatur & vobis; & si illam diligitis, vobis optandum est, ut regnet, ut & ipsi cum illa regnetis. Mente igitur, ac desiderio volucer in cælum attollite, ubi ultionem sumit de inimicis suis, ubi amatores suos remuneratur, ubi ipsa illorum victoria est, atque triumphus. *Ubi victoria, veritas. Idem.*

Hominum iniquitas, & ingrati animi vitia efficere debent ut ad beatorum gloriam anhelemus.

Hic humi improbatis hominum injustitiam, qui non meritum, neque virtutem remunerantur, qui favori, ac generi tribuunt dignitates, & qui eruditos viros, ac justos sine honore, ac præmio relinquunt. Cur ergo non contenditis ad beatorum gloriam, ubi præmia laboribus paria sunt, ubi coronæ bonis respondent operibus, & ubi sanctissimus quilibet idem est honore cumulatissimus: *Ubi dignitas, Sanctitas.* Reges, quorum præclarissima virtus liberalitas est, inani specie plerumque falluntur; non satis cognoscunt merita, & sæpe vitium remunerantur, rati se remunerari virtutem. Sed, quem colimus Deus, ingenti lumine pollet: legit in cordibus deservientium sibi; intelligit actiones eorum, quarum principium gratia sua est, & omnes voluntatis nostræ motus conspiciens, nullum supplicio crimen impune abire patitur, neque virtutem ullam remuneratione vacuam abire permittit. *Ubi dignitas, sanctitas.* Præmium homines excitat, & generosissimus quisque in bonis operibus, quærit vel gloriam, vel utilitatem. Cur ergo in Cælum non contenditis, ubi æquissimus judex singulos pro meritis remuneratur, & nullam habens rationem vel generis, vel gratiæ justitiam tantum, & sanctitatem considerat? *Ubi dignitas, Sanctitas. Idem.*

Durities conditionis nostræ hic in terris nos impellere debet ut a terrenis rebus avulsi, ad cælestia anhelemus.

Hic in terris gemitis sub duro conditionis vestræ jugo, conqueriminor semper vobis ense districto incedendum esse, ut pugnetis, vos undique septos esse inimicis, eosque etiam in sinu vestro gestare. *Et inimici hominis domestici ejus:* vos esse theatrum intestini hujus belli, in quo caro vestra pugnat cum anima vestra, in quo vos estis oppugnantes, & propugnantes, victores, & victi, in quo de victoria vestra lætari vobis non licet, nisi simul de clade doleatis. Relinquite ergo miseram hanc sedem, ubi vita tentatio est, & certamen, & contendite ad jucundissimum illud domicilium; ubi pax incolarum felicitatem constituit, & ubi Sancti victores sunt, ac triumphantes: *Ubi pax, felicitas.* Doletis hic partem vestri contra partem alteram inimicitias exercere, & quotiescumque utramque simul conciliari conamini, semper nova exardescere prælia. Cur ergo mente, ac desiderio non tenditis in cælestem patriam, ubi vobiscum consentietis, ubi cum nihil adsit vel intra, vel extra vos, quod vos perturbet, inter pacis delicias locupletissima felicitate perfruemini? *Ubi pax, felicitas. Panegyricus Patris Senault in die Omnium Sanctorum.*

Perfectio secundum Deum non sita est in eo, ut magna faciamus.

Nostra secundum Deum perfectio non sita est in eo, ut plura faciamus. Hic fuit error Marthæ, quam J. C. reprehendit. Neque in eo, ut faciamus magna. Maximi sunt coram Deo Sancti, qui nihil magni fecerunt, propter Deum; Sancti quorum vita, obscura fuit, & abscondita, & quorum actiones minime nituerunt, & coruscarunt, & de quibus homines siluerunt, magni erant sanctitate, sed tota eorum sanctitas in rebus parvulis sita erat; & efficiebat Deus, ut illi ea in sanctitate, qua modica illa operabantur, infinitos gratiæ thesauros nanciscerentur. Magni erant humilitate; eisque humilitas suadebat, sua, ut novissima quæque sibi deposcerent munera, aliis relinquentes illa, quæ cum nitore conjuncta erant, indignos se rati, qui talibus præficerentur ministeriis. Denique perfectio nostra non exigit, ut mira, & singularia faciamus. Hæc ex quo sunt singularia, & præter consuetudinem, rara sunt, & infrequentes eorum occasiones; tamen perfectio nostra in iis esse debet, quæ magis nobis habitualia sunt, in iis, quibus sæpius occupamur, in iis, quæ jugiter nobis præ manibus versantur, in iis, quibus dies, & anni vitæ nostræ replentur. *P. Bourdaloue in Asceticis recessibus.*

Ejusdem argumenti.

Hinc sequitur a vulgaribus actionibus nostris pendere eam perfectionem, ad quam a Deo vocamur. Hæ quippe actiones sunt propriæ status, & professionis nostræ; ideoque illæ sunt, quas Deus præsertim expetit a nobis; quando-

qui-

quidem per gratiam suam nos in hunc statum adduxit, ut ibi viveremus, & ageremus secundum ordinem ab illo institutum. Ceterum liquet, Dei voluntatem esse caussam nostræ sanctificationis; illam tribuere pretium quibuscumque rebus, quas facimus: sine hac Dei voluntate, maximas quaslibet actiones nostras nihilum esse, & cum illa actiones licet minimas esse meriti præclarissimi. Hinc ergo inferendum est, me nonnisi per officiorum meorum, maxime communium operam Deo perfectum futurum. Quid fecit Jesus Christus annis triginta? Nihil quidem memoria dignum justa mundi æstimationem, & nihil nisi abjectum in oculis hominum; sed quia faciebat voluntatem Patris sui; quia in omnibus, ut ille dicebat de se, ea faciebat, quæ Deo maxime placebant; *quia ego, quæ placita sunt ei, facio semper*: (*Joann.* 8. 29.) actiones, quæ in mortalium oculis erant abjectæ, objectum erant, in quo Deus sibi complacebat. *P. Bourdaloue ibidem.*

Perfectionem nostram in obligatione officiorum nostrorum invenimus.

Quodnam nobis est argumentum consolationis! Necesse non est eminus nostram quærere perfectionem. Hæc prope nos est, & in nobis. Meam nanciscar in officiis meis, & in quotidianis meis exercitationibus. Perfectio extra hæc exercitia, & quæ non conducat ad obeunda mea munera, mihi erit perfectio inutilis, & falsa, quam Deus non probaret, & quæ a mundo quoque reprobaretur, quæ mihi superbiæ spiritum afflaret, & me sexcentis objiceret noxis; cum e contra hæc vitæ communis perfectio, & a Deo, & ab hominibus comprobatur. Hæc ædificat, hæc non inflat, hæc subjecta non est vanitati, creditur facilis, & talis revera est theoretice; sed ut diu in praxi, constanterque exerceatur, quot difficultates superandæ sunt, quænam vis sibimet inferenda non est, simulque quot præmia non sunt obtinenda? *Idem.*

Sanctificari possumus bene, & coram Deo quotidiana opera nostra faciendo.

A S. Augustino didicimus, Sanctitatem totam in vitæ nostræ innocentia & puritate actionum nostrarum consistere. Docebo vos, si volueritis, rationem laudandi Deum integris diebus; *Suggero remedium unde tota die laudes Deum, si vis; quidquid egeris, bene age, & laudasti Deum.* Hoc est, omnia fac ea mente, ut in omnibus, & singulis placeas Deo. Illum præ oculis habete, tanquam ultimum finem, quem vobismet proponitis. Non in re ipsa tantum, sed in minimis quoque circumstantiis actionum vestrarum estote illi fideles; ita ut nihil elabatur vobis, quod mutet dispositionem, in qua esse vos decet, & vita vestra nihil erit nisi jugis laus, & oratio perennis. *Regula Sancti Benedicti Tomo* 2.

Christianæ sanctitatis fundamentum.

Quænam sunt Christianæ Sanctitatis fundamenta, quales nobis J. C. proposuit? Evangelici adolescentis exemplum ea nobis palam ostendit. Hic se a Deo commotum sentiebat, suam salutem, atque sanctificationem operari cupiebat; & hac de re consulit divinum hunc Præceptorem, ad quem omnes undique confugiebant, ut ex ore illius æternas hauriret veritates. Quid autem re adhuc integra Dei Filius respondit? Num illi sermonem instituit de omnimoda abrenuntiatione bonorum, quæ ab illo possidebantur? Explicuitne mysticas gratiæ suæ operationes? allocutus est illum de sublimibus peculiaribusque donis orationis minime vulgaris? Nequaquam auditores; sed *Serva mandata*, (*Matth. c.* 19.) divinus ille magister respondit. Ecce quid tibi præ ceteris faciendum est, & nisi super hoc fundamento superædificaveris, omne ædificium perfectionis tuæ arenæ incumbens per se corruet, teque obruet ejusdem ruina. *P. Bourdaloue in Dominicali.*

In via salutis semper procedendum est.

Sanctitas opus est adeo diuturni laboris, ut hominis ætas ad extremum perducta senium nimis brevis videatur ut illum ad summum perfectionis apicem adducat; Sanctissimus quisque semper fieri sanctior potest: *Sanctus sanctificetur adhuc*, (*Apoc.* 22.) & illius virtus habet incrementa sua, quoad videat Dominum in Sion: *Ibunt de virtute in virtutem; videbitur Deus Deorum in Sion.* (*Ps.* 83.) Ipse etiam Apostolus postquam ad tertium usque Cælum raptus fuit, nonne vidit aliquam fieri suæ sanctitati accessionem, nonne semper deinceps majori cum ardore labores sustinuit? Scit, quænam sit merces Sanctorum; & credit non satis unquam fieri posse, ut illam sibi certam faciat; & quod rei hujus testis fuit, ideo timet, ne eadem habeatur dignus, quantumvis, ut ita dicam, illius arrhas perceperit. Non *quod jam acceperim, aut perfectus sim*, (*Ps.* 3.) ait ille, *sequor autem, si quo modo comprehendam... Ego me non arbitror comprehendisse: unum autem, quæ quidem retro sunt, obliviscens, ad ea vero quæ sunt priora extendens me ipsum ad destinatum prosequor bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu.* Quænam illic haberi potest comparatio, fideles, inter eam quam vos in perfectione fecistis, & eam quam fecit Apostolus? Tamen arbitramini vos satis jam processisse: & ex hoc ipso vobis judicium ferendum est, vos nondum primum promovisse pedem. Sanctissimus quisque, qui sicut gigas viam illam percurrit, vix se procedere sentit, & profecto immensum est iter justitiæ. Ne igitur metuatis nimis aliquid a vobis fieri, & contendite iter ad mortem usque prosequi, quin ne ad breve quidem momentum gradum sistatis. *Ne verearis usque ad mortem justificari, quoniam merces Dei manet in æternum.* (*Eccli.* 18.) *P. Segneri in Meditation.*

Oportet nullis unquam deterreri difficultatibus in via sanctitatis.

Num nos ab incepto deterret labor sanctitatis adquirendæ? Heu! quid! tanto ne stat nobis pretio, quantum non meretur possessio Dei ipsius? Terrent difficultates; labor animum frangit. Inanes metus, timor panicus, commentitiæ difficultates, quæ statim evanescant, ubi stadium ingredimur. At nullus ne labor est in opibus cumulandis, in ambiendis honoribus, & aliquibus dumtaxat gradibus adquirendis? Nullo stat sumpte, chimæricam sibi ædificare fortunam? Quot haurìendi labores! Quot mœrores, quot amaritudines vorandæ! Quænam adeo nitens fortuna unquam vit curas, fastidia, humiliationes, abjectiones, quæ fuerunt sustinendæ? Nulla in mundo via est, quæ non sit plena spinis, periculisque; tamen terribilis iste difficultatum acervus neminem terret. Arduum est Sanctum fieri; verum est, mortificandæ sunt cupiditates, prælia sustinenda, vincendum est, sed fatendum est Deum secretam effundere unctionem in cor amicorum suorum, quæ jugum illius delinit. Non desunt cruces in illo; sed fructus illius dulcis est. Quæ iis consolationum ubertas inter rigores austerissimæ pœnitentiæ? Sed licet inveniretur solummodo amaritudo in calice, & spinæ in viis hujusmodi, num dubitandum est, cum agatur de æterna beatitudine, vel de æterna calamitate? *P. Croiset in Asceticis.*

In perfectionis via gradum sistere extra salutis periculum nequit.

Timor amittendæ immarcescibilis hujus coronæ novus esse debet aculeus, qui vos cogat singulis diebus in via sanctitatis procedere. Si enim gradum sistitis, S. Gregorius ait, locum præbetis furibus, ut ante terminum vos assequantur, & thesaurum vestrum eripiant. Unum crimen efficere potest, ut Cæli jacturam faciamus. Extra peccati pericula nosmet nequaquam statuimus, nisi prout illius caussas in nobis delere contendimus, quæ nostræ sunt animi cupiditates; & evitamus leves noxas, quæ sensim, & sine sensu in graviores impellunt. Nosmet magis, magisque emundemus, sine ulla intermissione naturalibus studiis nostris obluctemur; hoc dicitur nostram operari sanctificationem; hoc Spiritus Sanctus in Ecclesiastico præcipit; ut nunquam ad ipsam usque mortem facere cessemus. *Ne verearis usque ad mortem justificari.* (*Eccli.* 18.) Ne credatis igitur fideles vos satis puros esse; ne putetis vos satis jam præliorum sustinuisse, ut ultra vobis metuendum non sit. Momentum, quo fortasse vosmet recreare velletis, fortasse illud erit lapsus vestri, ex quo deerit vobis resurgendi spatium, & quod vobis præriperet coronam, quam falso jam vos obtinere opinati fueritis. *P. Segneri in Meditationibus suis in delectos Scripturæ locos.*

Nostra cum J. C. similitudo semper perfici potest, imo debet.

Licet cor tuum esset omnino Jesu Christi per caritatem, nihil tamen esset prætermittendum, ut illum semper magis diligeres, & in dies singulas novæ illi præberes amoris tui documenta. Hoc innuit Apostolus suadens per hæc verba, ut *Crescamus per omnia.* Sæpe de illo cogitemus; sæpius loquamur cum illo, quæramus recentes modos illi placendi eumque glorificandi: *Crescamus per omnia.* Nam sicut corpus non crescit nisi partium singularum incremento; ita anima non crescit sanctitate, nisi quatenus facultates illius perficiuntur exercitatione virtutum, quæ illis sunt propriæ; præsertim vero, cum satis studere nescimus, nec satis intelligere. Tamen ubi corpus ad statam crevit mensuram, ulterius crescere nequit; anima vero semper sanctitate crescere potest. Huic non crescere decrescere est: non procedere juxta Patrum sententiam retrocedere est. *In via Dei non progredi, retrogredi est.* Ratio, propter quam ibi subsistitis, ubi estis, ea est, quod vos stadii metam creditis attigisse. Hoc ipsum *retrogredi est*. Pharisæus Publicano posthabitus fuit, ex quo credidit se ceteris antecellere. *Non sum sicut ceteri hominum.* (*Luc.* 18.) Si averteretis oculos vestros ab eo bono, quod agitis, ut de eo cogitaretis, quod vobis deest; intelligeretis, vobis adhuc plurima superesse facienda, ut perfectionem assequeremini. Sed censetis vos ad altissimum evasisse perfectionis fastigium, quia illius extensionem juxta fallaces conceptus vestros vobis proponitis. Ut bene agnoscatis, ubi sitis, vosmet cum Sanctis dimetimini; illi plura subierunt prælia præ vobis; illi magis magisque in perfectionis via processerunt; illi millies Jesum Christum dilexerunt magis, quam vos, & tantum abest, ut eis sanctitas eos delassaverit, ut nihil cogitent, nisi ut in dies in Dei amore concrescant. Ceterum sublimis perfectionis gradus, quem vobis propono, animum vestrum debilitare non debet. Si vobis suademus, ut novos quotidie conatus exeratis, ut in sanctitate progrediamini; hoc vobis faciendum est cum Salvatoris subsidio. Hic vos per omnipotentem virtutem suam fulcire debet, & infirmitati vestræ supplere. *P. Segneri in Meditationibus Tomo* 3.

Sanctitas veram magnitudinem nostram constituit.

Solus homo, qui magis est coram Deo, vere magnus est. Magnitudo illius in sanctitate ejus constituta est; & Deus, qui falli nequit in judiciis suis, nihil aliud nobis æstimat. Sanctitas maximum est omnium donorum illius; ipse unus pretium ejus cognoscere potest, ac illud æterna felicitate remuneratur. Sanctitas ergo nostra veram constituit magnitudinem, idque independenter ab omnibus sæculi bonis, & ab iis rebus omnibus, quæ in hominum oculis magnæ videntur. Fides nos aliter cogitare vetat. *P. Segneri in meditationibus.*

Perfecti esse debent non aliqui tantum, sed Christiani omnes generatim.

Estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est. Salvator ait. Obligationis hujus praxis nonne facere debet ex Christianis omnibus totidem Sanctos, quo nomine passim illos S. Paulus appellat? Quam igitur afferre possumus excusationem, nisi contenderimus, ut perfecti evadamus, & simus Sancti? Si exemplum quod habemus tot aliorum, qui semet sanctificarunt in tot diversis vitæ statibus, nos minime excitat, nos damnabit. Igitur non ad cœnobitas tantum, sed ad omnes fideles loquitur Filius Dei, cum illos ad perfectionem hortatur; neque ad Religiosos tantum scribebat S. Paulus, cum dicebat illis: Qui possident bona, illis utantur, quasi non possiderent illa. Qui conjugii vinculis alligati

sunt ita vivant, quasi alligati non essent; & qui hoc mundo utuntur, ita eodem utantur, quasi non uterentur. Quæ perfectio! Et profecto opus est, ut Christiani, si officia sua obire velint, avulsi sint ab omnibus divitiis; humiles inter honores, & in voluptatum perfruitione moderati, atque mortificati. *P. Neveu in Christianis animadversionibus.*

Sanctorum felicitas in terris non invenitur.

Fatendum est, in terris locum non esse vera felicitate perfruendi; neque enim nisi imperfectissime hic eadem possumus perfrui. Verum si quam nobis in hoc mundo fingere possumus; semper verum est, hanc unice in sanctitate consistere. Quemadmodum vita nequaquam data est homini, ut hic possideat veram felicitatem; ejus in hoc mundo felicitas in eo tantum sita est, ut alterius adquirat felicitatem; modo felix est quantum esse potest, ubi in eo statu sit, ubi possit aliquando esse vere beatus. Hoc nobis spondet verbum Dei. Jesus Christus verba faciens de beatitudine eorum, qui sunt in terris, semper eitæ hujus felicitatem constituit in spe beatitudinis æternæ. *Auctor recens.*

Cordi bene fixum sit videre exempla Sanctorum, ut ad eorum imitationem excitemur.

Sanctorum exemplum nos excitare debet, ut Sancti efficiamur, ut illi. Illi ideo beati sunt, quia sanctam vitam duxerunt. Gloriæ illorum participes esse non possumus, nisi eorum sanctitatem fuerimus imitati. Sed ne putemus sanctitatem eorum effectum esse beatitudinis suæ, non autem virtutis. Sanctitate illis pluribus stetit sumptibus; illis iidem obices superandi fuerunt, qui nobis; nos eadem habemus subsidia ac illi, & eamdem mercedem expectamus; & si ipsi illos vicerunt, nosmet excusare non possumus impotentiam prætexentes. Si nobis eadem sunt ac illis adquirendæ sanctitatis adminicula, nimium difficultatem caussari nequimus. Sed licet majores adhuc essent difficultates, quandoquidem ad eamdem contendimus remunerationem, quam Sancti consecuti sunt; nobis eadem esse debet fortitudo, quæ illis ad eas superandas, ob eamdem mercedem abdicare debemus. Heu nos, ad consolationem nostram, iisdem erant obnoxii infirmitatibus, quibus ipsi septi sumus; Sancti etiam, quia Sancti fuerunt, non ideo erant impeccabiles: & ipsi habuerunt infirmitates, defectus, cupiditates, uti nos; & hæc ipsa nonnihil ad eorum sanctitatem contulerunt. Quam prætexere possumus caussam, ne sanctitatem nostram operemur? Nunquid temperamentum? Nunquid hoc nobis ardentius est, quam Petro, vehementius quam Paulo? Illi hoc ipso usi sunt ad adquirendam sanctitatem. Num nostri cordis affectus? Quinam cor habuit erga creata propensius Maria Magdalene? Hæc tamen novit illud erga Creatorem convertere. Num vis pravorum habituum nostrorum? Quinam validiores, magisque inveterati in libidinibus erant habitus, quam S. Augustino? Ille autem gratiæ subsidio eos debellavit. Num scelerum nostrorum multitudo atque diuturnitas? Bonus latro nonnisi in Cruce peccare desiit, & momento Sanctus, & beatus evasit. Num conditio nostra, status, officium, ætas, sexus? Nonne Cælum repletum est Sanctis cujuslibet conditionis, ejusdem officii, ejusdem ætatis, & sexus, cujus nos sumus? ergo non licebit id facere, quod illi fecerunt? Cur non & ipsi laborabimus, ut sanctificemur, ut illi? *Non poteris, quod isti, istæ?* (*D. August. l. 9. Confess.*) *P. Neveu in Christianis animadversionibus.*

Nobis suppetunt eadem ac illis subsidia ad sanctitatem adquirendam.

Fortasse nobis desunt ad sanctitatem adquirendam eadem subsidia, quæ Sanctis fuere. Num id asserere audebimus, quin mentiamur conscientiæ nostræ testimonium? Nonne eidem famulamur Domino, cui illi? Nunquid hic Dominus erga nos minus est suavis, & mitis? An minus potens? an liberalis minus? An minus in illius ope confidendum est nobis? Num minus ille meretur amorem nostrum? An non idem nobis est Evangelium? Nunquid Evangelium hoc regula nostra non est? Regula hæc difficilior est, quam sequimur? Hoc Evangelium non minus habet luminis, ut nos illustret? An non eadem nobis sunt Sacramenta? Virtus dominici sanguinis, quæ in illis continetur, num minorem habet ad nos sanctificandos salutem? Gratiæ, quæ sunt hujus sanguinis pretium, minorem habent efficientiam ad nos movendos, & convertendos? Quare eadem media non gignunt in nobis eosdem effectus, quos in Sanctis pepererunt? Quia nobis non sunt eædem affectiones ac illis; quia hæc ipsi media negligimus, quia illis abutimur; quia hæc nostræ salutis adminicula in ejusdem salutis impedimenta convertimus, per eorumdem abusum. Si hactenus abusi sumus, Domine, gratia tua, ne sinas hoc ultra contingere; sed bonitas tua quæ te impellit, ut nobis tot ad nostram sanctificationem media suppedites, te nobis largiri suadeat gratiam iisdem utendi. *P. Neveu in Christianis considerationibus.*

Omnes fideles tenentur sequi exemplum Sanctorum, qui eodem in statu sanctificati sunt.

Quilibet nostrûm sequi debet exemplum Sanctorum, qui in eodem statu, & conditione, in qua ipse versatur, sanctificati sunt; stultum quippe est arbitrari, quin sequamur viam Martyrum, & pœnitentium, posse nos invenire semitam suaviorem, atque pulchriorem, quæ nos in Cælum deducat. Hinc proficiscuntur fallaces illi conceptus, quos nobis fingimus commodæ pietatis, harum relaxationum, quæ nostram dedecent professionem, & Baptismi nostri votis adversantur. Hinc irrita illa consilia nosmet devovendi Deo, quæ nunquam ad effectum perducuntur; consilia tamen, de quibus gloriamur, & quorum Deum rationem habiturum esse speramus. Abjiciamus, Auditores, periculosum errorem hunc, discamus nobilitates abrenuntiare, & gestare cruces in spiritu, & ad exemplum Jesu Christi. Hoc arduum quidem est, sed S. Augustinus ait: illis tantum videtur arduum, qui minime considerant mercedem horum officiorum complemento inhærentem; cum enim animus advertitur ad pulcritudinem loci, quo itur, facile pedibus calcantur spinæ, quæ inveniuntur secus viam, qua transeundum est. *Sermones Morales Tomo 8.*

Sanctitas aliter considerari potest juxta alias ejusdem partes.

Sanctitas eumdem in omnibus Christianis parit effectum. Protheus est admirabilis, qui diebus singulis faciem mutat, quin mutet naturam. Hæc est amor justitiæ, zelus publici boni in Magistratibus, Principibusque viris. Submissio est, & obedientia in parvulis. Castitas in Virginibus, fortitudo in Martyribus. Est sal divinum, de quo loquitur Scriptura, a corruptione præservans omnes vitæ status, eisque, ut ita dicam, impertiens christianæ perfectionis saporem. Denique animia est operatrix, cujus opus totum hominis salus. Ad id omnes exhibet conditiones in quibus reperitur, tanquam materiam, quam per se non novit, sed quam ex Providentiæ manibus recipit. Nullam repellit earum quas Lex Christiana permittit; neque aliud quærit, quam perfectum hunc consensum, qui efficit, ut cum omnes inter se tantum dissentiant, omnes ad eumdem finem collimeant, juxta illud Biblicum effatum: *Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum.* (*Rom. 8.*) *Sermo tertius oblatus Academiæ anno 1675.*

Unum illud necessarium de quo loquitur Filius Dei, proprie sanctitas est.

Sanctitas unum illud est necessarium, quod Dei Filius nobis etiam, atque etiam commendat. Hæc nobis est unum necessarium quoad Deum; in hoc enim terminatur omnis ejusdem voluntas de nobis. Nobis est unum necessarium quoad nos; est enim extremus ille finis, qui continet perfectionem, ac beatitudinem, quam in terra possumus reperire. Denique unum est nobis necessarium quoad omnia cæteriora bona, quæ ad nos pertinent: quia nihil requirendum est in his omnibus, quam bonus earum usus, qui totam constituit sanctitatis occupationem. *Sermo idem.*

Praxis, non autem sola cognitio virtutum in terra nostram efficit felicitatem.

Constat autem nos neque per cognitionem, neque per desiderium, neque per habitus, sed per solam christianarum virtutum praxim, esse posse vere beatos; Quid enim prodesset illas cognoscere? & quis esse posset fructus horum luminum otiosorum, quæ non aliud sunt, quam vana memoriæ ornamenta, & quæ levissima cupiditatum nostrarum nubecula potest obscurare? Quid parerent hæc inutilia desideria, quæ cupiditas ipsa non oppugnat, cum regno illius non adversantur, sed quæ illa jugulat, ex quo conantur contendere ad praxim harum virtutum, quæ amabiles inveniuntur? Habitus ipsi per actus præcedentes contracti, nullam tribuunt actibus præcedentibus soliditatem, nisi prius roborentur. Christianæ virtutes ex natura sua non sunt theoretica dispositio, sed actio; earumque interpellare exercitia, est earum fructus differre. Verum est hoc in statu felicitatem esse, ut ita dicam, semisopitam, eamque recentibus conatibus excitari; sed saltem confitendum est languidam hanc requiem Christiani minime triumphantis, cum pro illo sit victoriæ sopor, soporem esse etiam felicitatis ipsius. *Sermo quartus oblatus Academiæ anno 1707.*

Vera sanctitas in eo potissimum sita est, ut quilibet status sui obeat officia.

Quanta est Dei bonitas, cujuslibet sanctitatem in eo constituentis, ut quisque status sui expleat officia? Poteratne ille hanc propiorem efficere singulorum conditioni? Poteratne illam reddere faciliorem, ideoque nobis omnem excusationem auferre? Num Religionis statum sumus ingressi? in accurata instituti nostri, ejusque Regularum observantia sublimis sanctitas sita est. Nunquid ad prima honorum subsellia evectus es? Quodnam meritum assequeris in dignitatis tuæ officiis obeundis? & qua fulgidior virtus illa, quæ bonis tuis exemplis inhæret? Natalium humilitas, generis sordes, paupertas, infirmitas, calamitas sunt efficacissima media ad eminentem Sanctitatis gradum obtinendum. Ipsa etiam prospera fortuna nunquam fuit obex ad eam assequendam. Clemens esse oportet, patiens, caritate refertus; & tales esse licet quolibet in statu. Crucibus opus est, in Cælum ingressuris; Deus sapientissimo consilio illas ubertim effudit in omnes mundi conditiones. Earum sanctus usus faciendus est, ut sancti simus. Opera bona sunt necessaria: quot fieri possunt, quin per domo efferatur? Familiæ suæ curæ præcipua sunt uniuscujusque virtutis officia; quodnam ergo facilius medium ad sanctitatem ibi adquirendam? *P. Croiset in Asceticis Tomo 3.*

Unica ratio nosmet sanctificandi est conditionis nostræ officiis defungi.

Licet commendabiles, ac pretiosæ sint omnes pietatis praxes, nunquam tamen certiores sumus nisi a nobis exerceri, quas ad nostram sanctitatem expetit Deus, quam cum illis operam damus, quæ conditionis nostræ sunt propriæ. Servorum non est sibi eligere ministeria; dominorum est illis locum statuere. Labores molestissimi, maximæ in agendo sollicitudines parvi æstimantur, nisi ad nutum eorum suscipiantur. Quænam horum mortalium illusio, qui communia status sui negligunt officia, ut assertæ devotioni suæ satisfaciant, rati se ita posse sanctificari? devotioni inquam, quæ tamen non aliud est, quam personata amoris proprii dissimulatio? Igitur sanctitas vera in eo sita est, ut omnes conditionis suæ obeant officia: Hæc tutior est ad sanctitatem indipiscendam via. Alia quævis devotionis, & Sanctitatis idea fallax est, & illusoria. Licet omnia fecissemus pietatis opera, licet ferventissimum zelum exercuissemus, licet omnes vitæ nostræ dies traduxissemus in exercitationibus operæ misericordiæ; vere devoti esse non possumus, neque nosmet sanctificare, si conditionis nostræ officiis desumus. Omnes status lustrate; nullum invenietis Sanctum, qui viam hanc secutus non fuerit. Aliam quamlibet secuti viam aberrant. Quæ voluptas est, singulos in conditione sua invenire hanc gratiarum affluentiam,

hanc

hanc subsidiorum multitudinem, hanc mediorum, exemplorumque copiam! Sed quia dolor, & quæ desperatio hoc non cognovisse, & nunquam uti voluisse! *P. Croiset in Asceticis T. 5.*

Pessimus error est credere vias sanctitatis esse invias.

Hæc communis est inimici Salutis nostræ versutia, qua efficit, ut sanctitas conspiciatur tanquam exoticarum regionum fructus, in vertice tantum sublimium montium germinans. Fallacium horum præjudiciorum sub umbra, nunquam videmur assequi posse sanctitatem. Nostra imaginandi facultas eminus tantum illam nobis exhibet, & cum coloribus parum communibus. Sumus in mundo? Sanctitas non consideratur nisi tanquam in claustris seclusa sub macerationibus, & austeritatibus status religiosi. Vitam Religiosam sumus amplexi? in via perfectionis animum despondemus; quia nobis fingimus sanctitatem tanquam sitam in fulgentibus illis operationibus, in iis pœnitentiæ miraculis, in donis altissimæ contemplationis, quam in vita celeberrimorum Sanctorum admiramur. Corrigamus hodie fallacem hunc conceptum, & excusso hoc errore detegamus hunc ipsum thesaurum in nobis. Nobismet persuadeamus, perfectionem nostram status nostri officiis inhærere. Spiritus S. mulierem fortem commendat ex iis, quæ vulgaria videntur; quod videlicet rei œconomicæ invigilaverit, quod familiæ necessitatibus prospexerit, quod viri sui voluntati paruerit. Tale decet esse Christianæ matronæ encomium. Deo non placent prolixæ stationes vestræ in Templis, frequentes visitationes vestræ in Xenodochiis, si ex absentia vestra familia aliquid patitur detrimenti. Nulla virtus est si extra ordinem est. Hunc vos evertitis, ex quo vacare negligitis muneribus status vestri. Omnia tempus habent: ita omnia suis temporibus facite, si vestrorum operum vultis sanctificationem. Habete quidem alienæ salutis zelum, sed vestram nolite negligere. Tempus quod in operibus supererogationis transigitis, nonnisi ex subcisivis horis desumatur. Erogate quidem eleemosynam; sed opificibus, qui vobis operam suam locarunt, satisfacite, conflatum æs alienum dissolvite. Hæc lectio maximæ est necessitatis. Nulla sanctitatis spes affulget, si conditionibus, statusque sui negliguntur officia. *Idem ibidem.*

Quantum prosit ad virtutem, & sanctitatem inspirandā Sanctorum exemplum.

Certum est piorum hominum exemplum multum valere ad alias virtutes, & sanctitatis amorem ciendum. Hæc muta est eloquentia, verbum activum, quod sensim, & sine sensu obrepit in animam, paullatim mulcet cor, & suavi, jucundaque persuasione, voluntatis dominium adquirit. Nos natura ipsa ad imitandum proni sumus; vulgo facimus, quod ab aliis fieri videmus, & homines hominum exempla sequuntur. Prisci Philosophi oleum operamque perdiderunt, hortantes discipulos suos, ut virtutis viam sequerentur, atque probantes subtilibus argumentis, atque excogitatis ratiociniis nihil esse utilius, pulchrius, suavius: Semper enim homines nacti sunt plures actionum suarum imitatores, quam doctrinæ sectatores; & quidquid conati sunt, ut illos de hac re persuaderent, nunquam sermonum suorum puritate illos impellere potuerunt, ut virtutis semitam ingrederentur, a qua illi ipsi per morum suorum corruptionem recedebant; ita ut post plurimos frustra susceptos labores omnes confiteri debuerint veritatem hanc primum a Sanctis Patribus, & præsertim a S. Cypriano allatam, vocem actione infirmiorem esse, vitam magis loqui, quam linguam, exemplum magis persuadere, quam verba. Et sane, qui alium manu ducit, tutius eum ponit secus viam, quæ tenenda est, quam qui huic illam indigitaret voce, & digito. Ita videmus igitur per certissima argumenta, parentes, & superiores in quolibet statu, & conditione vitæ longe efficientius bonis exemplis suis viam virtutis, & Sanctitatis ostendere aliis, subditisque suis, & paribus etiam, quam sermonibus valeant: Quod palam S. Augustinus innuit per illa verba: *Verba sonant, exempla tonant:* Quoniam efficienter persuadet eos, qui testes sunt, & qui illa oculis suis subjecta intuentur. *Christiana institutio puellarum.*

Velle Deo partim partimque mundo servire, insignis est stultitia.

Cum admodum pauci sint Fideles illi, qui serio ad perfectam contendant sanctitatem; possumus quoque asserere non multos esse, qui decreverint vitam suam in nequissimorum flagitiorum cœno ad exitum usque traducere. Major est eorum numerus, qui aliquod perquirunt inter utrumque extremum temperamentum; qui vellent, si fas esset, conscientiam simul, & concupiscentiam conciliare, Deum cum mundo consociare, Mundo simul & Deo deservire, præcipua obire Christianæ Religionis officia, quin mundi spiritui, placitisque abrenuntient. Vellent Jerosolymæ quidem esse Israelitæ, Babylone vero semipagani. Ita Deo quidem simulque Mundo morem gerere vellent, & utrumque conciliare semet bipartientes, ut ita dicam, ut alteri quidem modo, modo vero alteri deserviant. Sed id irrito labore contendunt: hæc enim bipartita divisio neutri satisfacere potest. Hoc est nihil dare Deo, dimidium dumtaxat dare. Immo dimidium ne mundo quidem satis erit. Numquid adquievit unquam mundus parti exiguæ? Omnia vult, aut nihil. Quantumvis modicum mundo tribuatis, jam nihil superest, quod Deo detis; hoc est illi negare totum. Vel sanctos esse debemus, vel peccatores, nisi arbitramur, nos spiritu solum sanctos esse posse, corpore vero mundo addictos; quod in natura monstrum esset. Num satis magnam hanc veritatem intelligimus? Hæc maximi momenti est. Necesse est, ut alterutram partem optemus; vel pro Deo toti stare debemus, vel toti mundo mancipari. Velle ex dimidio utrique inservire insanissima insania est, execrabilis est impietas, species idololatriæ, quam satis perhorrescere non possumus. *P. Croiset in Asceticis Tomo 5.*

Vera devotio est, quod quisque status sui muneribus perfungatur.

Non omnis devotio idonea est omnibus conditionibus. Quæ aliorum sanctitati prodesset, aliorum officeret sanctitati. Hæ, ex Evangelio, sunt veluti totidem arbores, quarum singulæ ferre debent fructum suum, sed secundum speciem suam; quæ res ignaviam ac infidelitatem nostram magis inexcusabiles facit. Si nobis adquirenda esset perfectio status diversi ab eo, ad quem nos Deus evocavit; hæc nobis pluribus staret laboribus, & virtus esset ardua. Sed quam prætexere possumus excusationem cum sciamus veram sanctitatem in eo esse positam, ut status nostri officiis perfungamur? Religiosus, ut semet sanctificet, nil aliud præstare tenetur, nisi accurate omnia sua munera obire, & regulas servare; & ejus perfectio consistit in perfecta regularum suarum observantia. Pater, & mater familias invenit perfectionem suam conclusam, ut ita dicam, in praxi domesticorum officiorum. Hæc negligere, ut alia majoris perfectionis opera fiant, insignis est illusio. Lustrare Templa, & Nosocomia, cum interim institutio filiorum domesticorum curæ relinquitur; hic gravis est error. Negligere status sui officia, regulas inter claustra non servare, ut aliis bonis operibus vaces, multum quidem laborare est, sed in irritum hæc omnia cedunt opera. Quantumvis sanctus sit aliunde zelus noster, quantumvis recta sit intentio nostra; opera omni merito carent, immo reprehensione sunt digna, ex quo simul esse non possunt cum præscriptis nostri status muneribus. Deus sibi serviri vult secundum voluntatem suam, non autem secundum libidinem nostram; & Deo placere non possumus, nisi Dei mandata exequamur. *P. Croiset. In Asceticis. Tomo 5.*

Alias esse devotiones ab illis, quæ propriæ sunt status nostri; hoc est facere aliud ab eo, quod Deus petit a nobis.

Certum est, Deum vere velle, quemlibet sanctificari, sed non minus verum est, neminem sanctificatum iri, nisi, adamussim expleverit ejus status officia, in quo nos Deus ipse constituit. In hoc potissimum vera consistit devotio, sine qua nemo potest sanctificari. Quilibet Sanctitatis, & pietatis conceptus, qui hujus characteris non est, fallax est. Praxes pietatis, quæ parum decent statum nostrum, meræ sunt superbiæ nostræ, vel amoris proprii illusiones. Salutis nostræ inimicus fallaci hoc nitoro fallit animæ simplicis credulitatem. Quælibet devotio, quæ nos movet loco, error est. Quisnam error hoc deterior? Quisnam hoc vulgatior? Aliam quamcumque personam gerere placet, ab ea, quæ nos decet; Deo servire volumus longe alio modo, ab eo, quem ille cupit. Domesticus, qui secundum arbitrium suum serviret, non diu serviret. Præceptorum observantia, innocentia, mortificatio, omnes Christianæ virtutes decent omnia mortalium genera, sed non omnis praxis pietatis decet omnes. Assiduitas orationis, rerum sæcularium ignorantia, consanguineorum oblivio, virtutes sunt propriæ Religiosorum; sed Faber, opifex, Magistratus, Paterfamilias reprehensibiles essent si conditionis suæ officia negligerent. Vera devotio in hoc sita est, ut hæc expleas officia, ut fideliter ea facias, quæ Dominus jubet. Insignis igitur error est credere, non posse vere sanctum, & pium esse, nisi qui in Templo versatur, orationi tantum intentus, cum teneatur quilibet primum obire sui status officia, & munera familiæ suæ. Ex hactenus dictis inferri igitur potest, devotionem & sanctitatem in omnibus Patrisfamilias agris æque ac in solitudinibus germinare, & hoc omnibus Christianis insigne solatium esse, scire, se in omnibus vitæ conditionibus posse sanctificare. *P. Croiset in Asceticis Tomo 5.*

Generatim Christiani omnes sanctos fieri tenentur.

Ad Christianam Religionem vocari idem est ac vocari ad eminentem sanctitatem. Quam innocentiam, quam morum integritatem, quam vitæ puritatem non exigit ab omnibus fidelibus gloriosum nomen Christiani? Estote Sancti, sicut Pater vester Cælestis Sanctus est. Sanctitas Dei ipsius nobis tanquam exemplar proponitur. Quæ perfectior puritas? Vel levissimum impuritatis desiderium, vel minimam cogitationem condemnat. Ipsum nomen proscriptum est: *Nec nominetur in vobis.* (*Ephes. 5.*) S. Paulus ait. Quæ constantior sensuum omnium mortificatio! quæ modestia, quæ verecundia, quæ cura in sancta hac vita, quam Christiani ducere debent. Nulla est imperfectio, quæ damnata non sit. Quinam perfectior amor Dei! Quæ caritas erga proximum magis universalis, & sincera! Ullusne fuit conceptus perfectionis, & sanctitatis illo perfectior, quem nobis nostra astruit Religio? Nullus fidelis est, qui per suam vocationem ad Christianismum non teneatur semet sanctificare, & incessanter ad eminentiorem sanctitatem contendere. Hic Evangelii spiritus est; hic Spiritus est Salvatoris ipsius. Conamini quoad vobis libitum fuerit hanc vitæ sanctæ necessitatem cum vita molli, ac mundana plurimorum fidelium conciliare; jam non est ultra sanctitas; sed est tantum corruptio. *Idem Tomo 5.*

Nonnisi gradatim, & cum labore ad Christianam perfectionem ascendimus.

Quantumcumque sit subsidium, quod præstolamur a Deo, sperandum tamen non est, fore ut repente ad altissimum perfectionis apicem evehamur. Eo perveniemus, sed sensim, illuc gradatim ascendemus ut ait Propheta. Nonnisi paucissimis concessum est, ut ita loquar, eo convolare & illuc brevi spatio ferri. Et hæc potissima ratio est, propter quam adeo infrequenter sanctitatem adipiscimur. Plerique vellent ab ipso stadii sui carcere statim ad metam pervenire; sed id non patitur Deus. Vult nos de virtute progredi in virtutem, ut sensim ad perfectionis fastigium perveniamus, ut magis magisque mereamur per nisus juges, quos exerimus paullatim ascensuri. Eamus, dicebat Elias, ascendamus ad montem

Domini. Quodnam esset Prophetæ meritum, si Angelus qui admonebat illum, ut ad montem Oreb ascenderet, commodasset illi alas suas, et in ictu oculi eo rapperetur? Meritum illius fuit dies noctesque incedere per viam desertam, & asperam, & post multos exantlatos labores ad terminum pervenire. Ita dux ille, qui in perfectionis viam nos deducit, licet esset Angelus de cælo dilapsus, nunquam sine labore nos ad sanctitatem adducet. Fulciet nos, confirmabit nos, ne animos despondeamus; sed cum omnibus hisce subsidiis nobis adhuc diu laborandum supererit, & nonnisi per gradus, ac paullatim assequemur illum sanctitatis apicem, ad quem coercendimus. Domine, præserva me ab illusionibus eorum, qui ad sublimem pervenire vellent perfectionem, ex quo ingressi sunt viam, quæ illuc adducit. Intelligam, me nunquam assecuturum esse beatum hunc terminum, nisi procedendo de virtute in virtutem, & memet elevando ad te per varios gradus, quos mihi in Evangelio indigitare tibi placitum est. Perfectionis via ardua, & aspera est, & quo magis progrediar, illa mihi sterni, & facilior fieri videbitur. Prolixa est, sed gratia tua, Deus, & merces, quam conatibus meis pollicesis, fortitudinem meam sustinebunt, & excitabunt mea desideria. *P. Segneri Tomo 5. Meditationum.*

In Dei auxilio confidimus, quatenus fideles erimus, siesfdomos ad illu per gradus nobis indigitamus.

Justi, de quibus hic sermo est, justi qui Sancti fieri volunt, in speculatione fatentur, paullatim dumtaxat nos ad sanctitatem pertingere posse; sed in praxi non videntur ultra iidem esse; non ingrediuntur in ordinem, & seriem mediorum, quæ illos ad ipsorum finem adducerent. Cogitantne igitur satis esse, si sibi proponant sanctitatem ut re ipsa fiant Sancti? Nonne opus est ut ad id in nobis eas dispositiones collocemus, quæ ad id sunt necessaria? *Ascensiones in corde suo disposuit?* (*Psal.* 83.) Dei enim auxilium nos ad sanctitatem minime adducet, nisi & nos cooperemur. Dominus tunc non solum nobis afferret auxilium; ipse faceret omnia: quod nequaquam postulandum est nobis. *Beatus vir, cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit.* Quæ verba nobis simul ostendunt & vim gratiæ, & necessitatem in qua sumus eidem pro viribus parte cooperandi. *Idem.*

Insuffamus operam demus perfectioni nostræ in statu, in quo nos Deus collocavit.

Operantes nostram Sanctificationem duarum rerum, quæ maximi momenti sunt, meminerimus. Harum prior est, nos esse in lacrimarum valle, in loco evagationum, tumultus, sollicitudinis, tentationum, ubi ideo ne unam quidem virtutem in perfectu gradu scimus adquirere. Itaque ne despondeamus animum, quamvis parum ad perfectionem procedere videamus; sed contendamus semper eodem nisu, & ardore pari, & perveniemus, quo Deus nos pervenire jubet: Sed caveamus præsertim ne cedamus retro, & virtutis viam deseramus. *Idem.*

Nobis connitendum est ut fiamus sancti in eo statu, in quo Deus nos constituit.

Alterum illud quod oblivioni tradendum non est; debere singulos perfectioni vacare eo in statu, in quo Deus illum constituit. *In loco, quem posuit.* Ita S. Augustinus explicat Regis Prophetæ verba. Ne igitur imitemur illos, qui nullum in virtute progressum efficientes, statui suo succensent; & semper inquieti, semper inconstanter delibare vellent, si fieri posset, omnes, quotquot sunt vitæ conditiones. Quis error! Sancti in qualibet professione inveniuntur; si igitur in tua sanctus non es, tibi uni succenseas. Non dicimus, si tibi vacat adhuc statum ingredi, tibi illum esse eligendum, quem magis idoneum existimaveris; sed cum optio hæc jam facta sit, nihil ultra curandum est, nisi ut tuo te in statu perficias. Dominus æque præsto est, ut in hac, vel in illa professione suam tibi gratiam largiatur. *Pater Segneri Tom. 5. Meditationum suarum.*

Sanctitate non crescere, est periculo se objicere in pristinis salutis relabendi.

Hæc summi momenti veritas est, quam omnes Sancti Patres notarunt, necesse esse quotidie progredi in viam bonam, ubi semel illam sumus ingressi; non enim satis est illam ingressos esse, in eadem ambulandum est per fidem caritate illustratam, atque animatam. Si igitur nobis curæ non est induere novum hominem, prout veterem exuimus; timendum est nobis ne retrocedamus, quin procedamus. Plantæ, quæ non crescunt postquam effossæ fuerunt, quam primum moriuntur, ac simili ratione dicere possumus, si caritas nostra non crescit, & paullatim non dissipat prava studia nostra, & incompositos habitus; arguendum est in nobis esse secretos quosdam obices, qui obstant, ne crescat; & quia fortasse apti future sint ad eam penitus extinguendam. *Christiana lectio pro prima Dominica Adventu.*

Mera illusio est credere nos non teneri semper, ut ad altiorem sanctitatem adscendamus.

Estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est! inquit Salvator. Sano labore aures obstruimus, ne audiamus secretam vocem, quæ sæpe ad cor nostrum loquitur, nobisque dicit, quod cum digni habiti simus, qui Dei illustris hujus Patris filii habeamur, non posse nos sustinere tantæ cogitationis dignitatem, nisi ardentem habuerimus zelum evadendi in Sanctos viros, atque perfectos, sicut ipse est; saltem quod naturæ nostræ infirmitas patitur. Verum est nostræ conditionis nihilum semper ad relaxationem contendere, & semper conari nobis hac in re persuadere, cum ita infirmi simus, ut sumus, nequiquam adeo sublimem fovere spem; nobis satis superque esse, si cognoverimus nostram fragilitatem, simque cognoscentes adusti fuerimus nosmet expedire a crudeli tyrannide furentium cupiditatum, & cor nostrum arcuerimus fugere perniciosas voluptates, quæ illud veneno inficiunt, & quæ gustantibus illas inferunt mortem. Si nosmet continentes inter justos cancellos, quos nobis Religio præscribit, nequaquam lapsi fuerimus in illa scelera, quæ nobis lex interdicit: esset enim alioquin nimis dura lex, & jugum non ferendum, si exigeret, ut incessanter operaremus; ad perfectionem adquirendam, & semper in vitæ sanctitate procedendum esset; nec post aliquot victorias de nobismetipsis, & de vitiis nostris deletis relatas, non liceret frui nobis fructibus nostrarum victoriarum, rati satis esse pervenisse ad aliquem perfectionis, & sanctitatis gradum, qui creditur satis esse posse, quin nos tot motibus torqueamus, ut majorem perfectionem adquiramus, abusus, illusiones, errores strenue evincendo. Nihil enim magis a veritatis specie abhorret, quam dicere, nequaquam præscribi posse cancellos inquietæ sollicitudini, qua nobis semper contendendum est ad altiorem perfectionis gradum, & ad Sanctitatem eminentiorem. *Auctor recens.*

Ad Sanctitatem minime contendere est, dedecore afficere Sanctam Ecclesiam, Deum ac nosmet ipsos.

Hæc ignavia, & hæc negligentia, qua in Sanctitatis, & perfectionis semita nequaquam procedimus, nobis spectanda est tanquam insigne dedecus, quod in nos æque incidit ac Religionem, quam profitemur. Hac enim in re nonne videt Deus ut ita dicam, illusa consilia sua? Cur igitur nos elegit? Elegit profecto nos, ut essemus homines spiritales, qui ad ipsum dumtaxat pertinerent, qui id unum cogitarent, quo pacto gloriam illius procurarent non communi sanctitate; qui essent veluti milites strenui pugnantes, quin unquam ponerent arma: animæ sanctitatis amore flagrantes, quæ in perquirendo perfectionis apice nullam sibi quietem permitterent. Hoc sane Apostolis, & in eorum persona fidelibus omnibus dixit Dei Filius; *Posui vos, ut eatis, & fructum afferatis.* Ergo ex Salvatoris sententia, ut in perfectione, & vitæ sanctitate crescatis. Quod pertinet ad contumeliam, quam Religioni, quam profitemur, inferimus; hac nos in Communione Sanctorum excepit, ea mente, ut evaderemus perfecti, & Sancti, juxta exemplum, quod illi nobis proposuerunt. Illa nos educavit, ac servat hac spe; & ille quodam in sensu pudore suffunditur videns, media, quibus tanta cum utilitate usa est erga tot alios, irrita facta fuisse in nobis propter ignaviam, atque negligentiam nostram; cumque nequeat evitare probra, quæ ipsi hac de caussa ingeruntur, mœrore conficitur sibimet dicens: *Filios enutrivi, ipsi autem spreverunt me.* (*Isaiæ* 1.) Hoc autem probrum exigui profectus, quem in sanctitate referimus, in nos etiam redit propter promissionem, quam fecimus per fœdus, ut ita loquar, a nobis cum Sancta Ecclesia sancitum, & quod quotidie perfringimus. Etenim nonne in Dei Ecclesiam ingressi sumus, ut Sancti evaderemus? Nonne nosmet considerare debemus tanquam sydera, quæ semper clarescere debent lumine, & attrahere non solum nostros concives, sed etiam alienigenas gentes ad Sanctam Religionem, quam sequimus? Via justi lumen est, cujus imminutio ferenda non est. At ad altiorem Sanctitatis gradum nequaquam contendere idem est ac deesse necessitati nosmet in Christiana Ecclesia sanctificandi: Ita ut Christianus, qui non dat operam, ut Sanctitatem adquirat, nullo pacto ineluctabile sibi munus commissum adimpleat ejus rei illius, propter quam Deus illum in albo filiorum Ecclesiæ recensuit. *Recens Auctor.*

Ut Sancti fiamus nobis observandum est, quo tendant cogitationes, verba, facta nostra.

Ad examen paulisper vocemus, quidquid fecerimus tot annos, ut Sancti fieremus, & ut perfectionem adipisceremur. Numquid perfectam de cupiditatibus nostris victoriam retulimus? Numquid iis omnibus abrenuntiavimus, quæ nos ab hoc fine divellunt? Num mortui sumus omnibus affectionibus, studiisque nostris? Num spiritum, ac voluntatem nostram omnibus divinæ Providentiæ nutibus, legique divinæ subjecimus? Num nosmet collegimus, ac interiorem solitudinem servavimus, quæ efficit ne unquam a Dei conspectu recedamus, ac illius in nobis jugem memoriam tueamur? Heu! quid fecimus hactenus, ut hanc recordationem foveremus? Quid egimus, ut superaremus hanc antipathiam, quam in officiis nostris obeundis experimur, & quæ venenatus fons est tot peccatorum? Inter millia inutilia verba, inter millia opum, honorum dignitatum meditamenta, quæ cordibus nostris alimus, quid in præsens usque tempus egimus, ut coerceremus ingenium hoc morosum, asperum, querulum, litigiosum, quod efficit ut adeo raro cum proximo consentiamus? Quid a nobis actum est, ut figeremus hanc evagationem, & nostrummetipsorum effusionem extrinsecus, adeo oppositam solitudini interiori, quæ nobis servanda est, si velimus sancti esse, & perfecti, uti polliciti sumus, ubi sancto eluendi baptismate, nosmet nuncupatis Deo votis obstrinximus? *Auctor recens.*

De nostris erga Sanctos, qui æterna fruuntur gloria, officiis.

Deus ita magnitudinis suæ characterem in omnibus operibus suis impressit, ut ne unus quidem divinas illius perfectiones ignoret. Quod si hoc in naturalibus locum habet, multo magis habet in Sanctis, qui ejusdem sunt viventes imagines. Ita videmus Scripturam, quæ quibuslibet rebus pretium novit tribuere, ubi loquitur de operibus, quæ Deus in natura produxit, dicere solum: Magna sunt opera Domini: ubi vero considerat Sanctos, qui Deo perfruuntur in Cælo, exclamare: Mirabilis Deus in Sanctis suis! Heu! quantam nobis consolationem nobis afferre debet hæc cogitatio, quoniam beatæ animæ illæ constituunt partem Ecclesiæ Jesu Christi, cum sint membra ejusdem corporis cum nobis, cujus ille caput est; & cum adhuc nobis conjuncti sint per vinculum caritatis, quæ, ut Sanctus Paulus ait, nunquam defi-

deficit. Hinc S. Augustinus docet Ecclesiam militantem, & Ecclesiam triumphantem, unam tantum futuras in beatæ æternitatis possessione, sicut modo una sunt vinculo caritatis. Ita illi nobis sunt fratres natu majores, tutores, ac patroni nostri. Et profecto donec sumus hic in prælio, illi pro nobis Deum deprecantur, & ab eo pro nobis necessaria petunt subsidia, quibus adjuti gloriosas referamus victorias de inimicis salutis nostræ, ut aliquando futuri simus felicitatis eorum consortes. Quod si Beati in cælo non obliviscuntur nostri; nonne æquum est, ut & nos accurate ipsis obsequia nostra præstemus in terra, quorum primum est illos colere, & imitari, & id secundum Divini Præceptoris nostri sensum; qui loquens de filiis summi Sacerdotis Heli, ait: *quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles*, (2. *Reg.* 2. 30.) Ad hæc, cum Sanctos colimus, colimus Deum; quia beati Spiritus illi sunt ejus, & membra Jesu Christi; quapropter Sanctus Ambrosius ait, quicumque colit martyres, colit Jesum Christum, & quicumque illos contemnit, contemnit Dominum. Quod si honorem adhibemus Parentibus nostris, omnis enim paternitas, ut Sanctus Paulus ait, originem habet e Deo: si Principes & magistratus veneremur tanquam imagines potentiæ Dei, & Sacerdotes tanquam peculiariter ejusdem ministerio devotos; cur non colendi erunt nobis summi Heroes illi, qui post obitum suum, postquam vitam traduxerunt in praxi virtutum omnium, & sanctitatis; quandoquidem præsertim, honor hic, quo eos colimus, nullam infert injuriam cultui supremo, quem debemus Deo? Quis enim ignorat, sicut fatemur in Deo excellentiam infinitam, ita cultum, qui debetur illi, nullis finibus, aut cancellis contineri debere? E contra vero cum excellentia Sanctorum finibus suis includatur, ita honorem his debitum finitum, & circumscriptum esse, & toto cælo inferiorem illi, quo Deum adoramus. Deus unus est, cui supremus cultus præstari possit, quippe qui rerum omnium finis est, & principium; & cui cultus omnis absolute debetur; Sanctis vero, quippe qui creaturæ sunt, præstare debemus honorem, qui ad Deum referendus est, quippe ab ipso Deo excellentiam, & sanctitatem suam receperunt. Martyres ipsos veneramur cultu dilectionis, & societatis, quo coluntur Sancti Dei in hac vita, sed cultus hic illis majori cum certitudine ac devotione tribuitur, postquam de cruciatibus retulere triumphum. Hinc autem honor in eo situs est, ut cum pietate festos illorum dies celebremus, vitæ ipsorum historiam legamus cum mentis attentione, & cor habeamus plenum obsequio erga illos, semper de illis cum honore loquamur, eorumque virtutes imitemur, *Pean in schola Jesu Christi*.

DE SOCIETATIBUS, COETIBUS,

Confraternitatibus, Congregationibus in Ecclesia sub variis titulis Institutis.

M O N I T U M.

PRæter varios characteres Sanctitatis, & multiplices vias, quas secuti sunt illi, qui Sanctorum titulum assecuti sunt, de quibus jam verba fecimus, sciendum est non deesse in Ecclesia Congregationes, Confraternitates, Cœtus, Societates, quæ nonnihil conferunt ad fidelium pietatem, & quæ quin sub aliquo statu peculiari contineantur eorum, de quibus in superiori tractatu verba fecimus, viam semet sanctificandi secuti sunt, atque se obstrinxerunt vitæ quæ magis regularis esset, quam reliquorum vulgo fidelium, fideliter eas secuti regulas, quæ adhærent Societati, quam ultro elegerunt probante Ecclesia, ac ipsorum Pastore.

Ad intelligendum fructum, quem in Ecclesia ferunt Cœtus hujusmodi; sciendum est illos in varias classes esse distinctos; quarum aliæ in usu sunt in Religiosis domibus per Sanctæ Sedis auctoritatem, & probationem, quæ etiam concessit Indulgentias, aliasque gratias illis, qui recenseri vellent sub titulo, quem eorum gerit Institutum; & pauci sunt Ordines Religiosi qui sibi merito non vertant, fovere id genus Sodalitia sub peculiari titulo ad Dei gloriam consecrata. Aliæ vero, quæ non minus communes sunt, & quæ magno cum fructu Pastorum cura in Parœciis, & sub Episcoporum auctoritate exercentur, cujus generis sunt Confraternitates Sanctissimi Sacramenti, adorationis Crucis, cultus Beatæ Virginis, seu in Mortuorum solatium; aliæ denique communes omnibus statibus, conditionibus, & professionibus vitæ, mercatoribus, opificibus artium omnium, qui suum habent symbolum, quo distinguuntur, ratione habita Mysteriorum, vel Sanctorum, quos singillatim se colere profitentur per actiones pias, Sacrificia, supplicationes, aliasque id genus maximæ ædificationis cæremonias. Cum de singulis hujusmodi Societatibus sermonem habere nequeamus, satis erit de illis generatim verba facere, nisi fortasse de aliquibus insignioribus, ut hinc judicium ferri possit de utilitate, quam ex aliis refert, ac pretio, in quo alias habet Ecclesia.

DE SOCIETATIBUS, COETIBUS,

Confraternitatibus, Congregationibus sub multiplici Titulo in Ecclesia Institutis.

QUod pertinet ad Confraternitates, vel Associationes particulares, operæ pretium nos facturos censemus admonere eos, quibus honos, pietas suadet, ut huic, ut ita dicam, militiæ dent nomen, & in illa recenseantur: Ex tanto numero, quarum vix nomina cognosci possunt, nos de illis tantum verba facere, quas Sancta Sedes probrevit, & quæ nulli censuræ sunt obnoxiæ, vel quas Episcopi utiles esse arbitrantur ad pietatem fovendam, & alendos optimos mores in suis Diœcesibus, quod illas ab omni suspicione, ac superstitione immunes ostendit. Hoc autem præsupponendum est; nam sub pietatis, ac devotionis specie, ibi tenentur aliquando conventus, & cœtus Reipublicæ noxii, & quibus Principes, & Magistratus sapientissime interdictum voluerunt, tanquam cœtibus seditiosis. Denique si tuti optimi corruptio pessima est, Summi Pontifices jure suo nonnullas abrogarunt, quæ sub publicorum pœnitentium nomine secretam celabant licentiam, & nonnunquam etiam publicam, quamobrem quæcumque Societas neque sancta, neque licita est, sine auctoritate Ecclesiæ. 2. Necesse est etiam ad argumenti hujus intelligentiam respicere numerum harum Societatum, quas Confraternitates vocemus; nam licet magna earum sit multitudo, ut vix earum numerum assequi valeamus, animadvertendum est tamen eas ad tres diversas species referri. Quarum prior nomen desumit vel ab aliquo Jesu Christi mysterio, exempli gratia, Confraternitas Sanctissimi Sacramenti &c. in qua qui recensentur, profitentur se deservire Deo, sub hoc titulo peculiari, non quod alia non venerentur mysteria, sed quia hoc sibi peculiariter deligunt honorandum, atque imitandum. Species altera gestat titulum aliquorum mysteriorum, festivitatum, vel prærogativarum Mariæ Virginis, quæ infinitis propemodum Confraternitatibus variis in regionibus, & in singulis fere civitatibus nomen fecit. 3. In honorem aliquorum Sanctorum, qui præter Institutionem Ordinum Religiosorum, qui ea illorum nominibus appellantur, consociarunt privatos utriusque sexus fideles in praxi observantiarum suarum, quemadmodum fecerunt S. Dominicus, SS. Franciscus Assisinas, & Paulanus, institutor Carmelitarum, aliique nonnulli sub aliis titulis de quibus singillatim verba facere non possumus neque sermonis materiam suppeditare in singulas id genus associationes, quas Confraternitatum nomine complectimur, quarum speciosa varietas non parum confert ad Ecclesiæ ornamentum, & Sanctitatem. Nobis satis est hortari vulgo fideles ut rite servent ea instituta, quæ continent, tanquam aptissimum medium ut christianam vitam ducant, & operentur salutem suam majori cum fructu, atque facilitate. Sed operæ pretium censemus illos admonere, ne sibi persuadeant satis esse in has societates admitti ut certi fiant salutis suæ, sed hoc duntaxat medium esse, ut efficienter illam operentur, summa officii fide servantes regulas, atque statuta illis inhærentia. Ad hæc animadvertendum est, quemadmodum sodalitia, & confraternitates in honorem Beatæ Virginis ab Ecclesia probatæ hodierna die frequentiores sunt, in dubium revocari non posse, quominus sint validissimum vallum contra impetum inimici salutis nostræ, & præsens amuletum contra sæculi corruptionem, & præsertim arrha peculiaris protectionis Deiparæ erga omnes Confratres. Celeberrimæ sunt illæ Rosarii, & Scapularii. Utrique nomen date, sed pro virili contendite ut omnia utriusque adimpleatis officia. Nulla Sodalitas aptior est ad promerendum Beatæ Virginis patrocinium in omnibus necessitatibus vestris, nulla utilior schola est veris Mariæ famulis, dummodo sint assidui, & earum Congregationum instituta sequantur.

Proprie loquendo Ecclesia Catholica non aliud est, quam Cœtus fidelium Christianorum, a quibus nomen accepit; sed hic pulcherrimus, & augustissimus Cœtus est, qui fit in Cælo, & hæc reliquorum omnium est mater. Caput illius est Jesus

Ecclesia Catholica est Confraternitas, cujus Caput est J. C.

Jesus Christus, & ut ita dicam primus confrater; alii vero sunt omnes Christiani. Dei Filius dignatur illos fratres suos nuncupare; & habere tanquam ejusdem Patris filios; quilibet talem se gerere debet damnationis pœna proposita, & Deus pro filiis suis habere nollet illos, qui tales non essent. Sociorum numerus nimius esset, ut bene regeretur in singulis membris illam componentibus; & quod videbatur illi ornamento futurum esse, nonnunquam illam contemptibilem fecit; nam licet nemo ingrediatur nisi per innocentiæ januam, & omnes certe plenariam lucrentur Indulgentiam eo die, quo in eadem recipiuntur, quia dies est, quo baptizantur: nihilominus plures vitæ decursu dedecorant illam, & Sanctitas, quæ esse deberet magni hujus corporis anima, longe imminuta est, ex quo tam late se extendit. Primis illis temporibus nullus erat Confrater, qui esse nollet perfectus Jesu Christi imitator; omnes gloriæ sibi vertebant imitari virtutes illius; paupertas, dolor, atque contemptus totam Societatis hujus ambitionem constituebant. Fatale hoc nomen meum, ac tuum quod tantum ciet rumorem in mundo, & conjunctissimas solvit amicitias, in eorum sermonem locum non habebat. Omnia erant communia: inter eos nulli erant ditiores, nulli pauperiores; nihil proprium possidebant; cor illorum Deum unice respirabat. *In libro, cui titulus: Familia Sancta P. Corderii Tomo 2.*

Voluit, Deus efficere, ut revivisceret Spiritus Christianismi in personis Religiosorum utriusque sexus, qui peculiarem institutum fundarunt.

Tempus illud Apostolicum, & ratio vivendi primorum fidelium ne integrum quidem sæculum obtinuit; prout ignis Spiritus Sancti deferbuit; natura gratiam superavit, ac pristina jura iterum adepta est; pro terrenarum rerum contemptu, quem Cæli amor peperit in his animabus, oborta est avaritia, pro humilitate, honoris desiderium invaluit, & in locum odii corporis sui, successit voluptas, & præclara illa Jesu Christi imago, quam quilibet impressam gerebat in corde suo; modo hoc, modo aliud amittebat lineamentum, & ita ea majori parte obliterata fuit, ut post elapsa aliquant sæcula nihil pristinæ similitudinis superesset. Hoc tempore Deus, qui semper habere vult sanctos suos in Ecclesia, inspiravit primordia Ordinum Religiosorum sexus utriusque, ut resuscitaret spiritum primorum fidelium, & faceret, ut pietas, quam mortales omnes persequebantur, aliqua tamen nancisceretur perfugia, ubi tuto vivere posset. Communicavit illis interiores primitivæ Ecclesiæ sensus, eosque tanto fervore animavit, ut in terris viverent non secus ac Seraphin Cælo. Alii horrentes conquirebant solitudines, ne mundi spiritus illos in devotionibus suis perturbaret: Alii videntes monita sua, ac integerrimæ vitæ exempla iis prodesse posse, qui non illius conditionis sunt, in desertis vivere possint, per spiritum caritatis sese in civitatibus continuerunt; sed cum iis institutis tantum abhorrentibus a placitis publicæ licentiæ, ut nulla sit Ara tam scite vallo, aggeribusque septa contra externos militum impetus, quale ipsorum institutum est contra vitium. *Idem.*

Ordines Religiosi sunt Confraternitates perfectiores, sub quibus multiplicatæ sunt aliæ.

Ordines Religiosi proprie non aliud sunt, quam illustres Confraternitates, quarum pietas Christianismi spiritum instauravit. Plurimi, qui sopiti erant in pravis criminum suorum habitibus; ad aspectum tanti luminis excitati sunt, & statuerunt imitari Cœnobitas, non quidem in rebus omnibus, quoniam minori sumptu salus comparari potest; sed virtutem excolendo juxta vires status sui, & serio cogitando de maximo salutis negotio. Ut autem facilior salutarium consiliorum suorum expediendorum esset ratio, institutæ fuerunt Confraternitates, ubi usquam aliquis numerus piorum hominum, a nimis libera vulgi consuetudine abhorrentium, statis temporibus simul conveniunt, ut majori cum zelo christianæ vitæ occupationibus vacent. Hinc ortæ omnes Congregationes sub Nomine Beatæ Virginis apud Jesuitas, Confraternitates Rosarii apud Patres S. Dominici, Confraternitates Sancti Sacramenti, Familiæ Sanctæ D. nostri, & Joseph, aliæque plures, quas Summi Pontifices probarunt, & locupletarunt pluribus Indulgentiis cum pro viventibus, tum pro defunctis. Hac in re Ecclesia suum prodidit zelum, ut Deum in terra glorificaret: quemadmodum glorificatur in Cælo ab illa triumphanti Hierarchia, ubi adest Ordinum varietas, tanquam tot societatum, quibus unus scopus est honorandi, & glorificandi divinam Majestatem. *Ex libro cui titulus, Familia Sancta R. P. Joannis Corderii. Tomo 2.*

Utilitates quas percipimus cum ingredimur in aliquam Confraternitatem.

Nulla confraternitas est, in qua non inveniantur quinque, vel sex res commendabiles, & confratribus utiles. Habet protectionem personæ illius sub cujus præsidio instituta est. Nostræ infirmitates satis nobis ostendunt necessitatem, quæ nobis est valentium patronorum, qui nostras res agant apud Deum. A quibus autem majus subsidium sperare possumus, quam a magnis illis Patriarchis, qui ornaverunt Ecclesiam meritis virtutum suarum, & mundo stuporem injecerunt magnitudine miraculorum suorum? Quantumvis boni modo simus, fortasse præteritum non semper æque bene fuit institutum, at præsens; & licet hoc esset, cum non sint homines adeo sancti, ac insontes itaut nunquam peccent; nemo est, qui non aliquid reliquum debeat justitiæ Deo pro pœna peccatis suis debita. Huic satisfaciendum, vel in hac, vel in altera vita est: neque melius hoc fieri potest nisi per applicationem meritorum Jesu Christi, Beatæ Virginis, & omnium Sanctorum, per indulgentias. Hæ gratiæ, adeo liberaliter conceduntur Confraternitatibus, ut nullus abeat anni mensis, quo Sancta Sedes non largiatur plenarias Indulgentias illis, qui in hujusmodi Congregationibus descripti sunt. Præter quam quod si nos nostram ignaviam cognoscimus, scimus quanti sit virtus bonorum exemplorum, quæ in his nobilibus cœtibus non desunt, ubi quilibet certatim contendit, ne quid prætermittat eorum, quæ agenda sunt. Bonorum fervor secum fert nescio quem igniculum, qui tepidos fovet, eisque imminuit timorem pœnæ, praxi illis ostendens virtutem inertibus solum esse difficilem. *Idem.*

Subsidia spiritualia quæ ex Confraternitatibus percipiuntur.

Magnus ad virtutem obex est nescire, quid sit agendum. Non desunt quidem qui praclare sese gererent, si diceretur illis, fac hoc, fac illud. Hoc subsidium, & monita nunquam desunt in Congregationibus. Ibi frequentes habentur hortatiunculæ, ad quas habendas eliguntur viri, qui ad cor potius, quam ad aures loquuntur; & licet omnes obmutescerent concionatores, regulæ loquerentur, & sigillatim docerent quid faciendum sit. Omnia mundi hujus officia intereunt in morte; Mundus enim non ultra procedit; sed hic non subsistit harum Congregationum caritas; adhæret lectulo vestro dum ægrotatis; vobisque omnia præstat officia, precum, consolationis, & cujuslibet alterius subsidii, cujus egetis. Vos deducit ad tumulum, nec deserit, nisi omnem impenderit auctoritatem, quam apud Deum habet Ecclesia, ut vos ad Paradisi fores adducat. Nunc licet vobis, Auditores, eligere, quid vobis faciendum sit. Salvari possumus, quin ulli confraternitati, quam Ecclesia adscribamur; non inficior; hoc præceptum non est, sed consilium tantum, ut id genus subsidiis utamini; sed mature considaranda sunt quæ dixi; & deinceps statuendum. Præcipue vero considerare languorem nostrum id genus esse, ut nisi re aliqua excitetur, neque illud operabitur, quod necessitatis est; peculiares enim Dei gratiæ non conceduntur inertibus, & negligentibus media Saluris, quæ Deus illi offert. *In libro qui Inscribitur, Familia Sancta, R. P. Joannis Corderii Tomo 2.*

Liquido constat ab ipsis Ecclesiæ primordiis non defuisse, qui profiterentur vitam severiorem illa quam vulgo homines sequebantur, & quæ conformis fuit non præceptis tantum, verum etiam consiliis Evangelicis, sive in communi, velut primi illi S. Marci Discipuli Alexandriæ, sive in particulari in desertis locis, non secus ac illi, de quibus loquitur Sanctus Paulus; qui in solitudines, & specus secedebant procul a mundi commercio, qui talibus viris dignus non erat. Sed cum primum hoc vitæ genus subsistere non potuerit, cum persecutiones desævirent, alterum mirum in modum auctum est fuga plurimorum fidelium, qui ut Tyrannorum rabiem eluderent, & suppliciorum cruciatus, secesserunt in remotissimos locos, ubi sanguinis martyrium in illud pœnitentiæ mutabant. Denique cum Tyrannorum clade persecutiones cessarunt, cum fama ubique celebraret Magni Antonii miracula, attrahebat undique ad illum quamplurimos, & illius imitandi desiderium illos ita incesserat, ut quam primum ædificata fuerint cœnobia in montibus regionis illius, quæ circum Thebas in Ægypto est, ubi una cum antiquis Solitariis, qui eo concesserunt, illos in communi vivere docuit sub regula, quam illis ipse præscripsit. *Auctor recens.*

De Congregationibus sub nomine Beatæ Virginis institutis.

Licet nomen congregationis indiscriminatim conveniat omnibus Cœtibus pietatis qui habentur in Ecclesia; tamen peculiariter tribuitur illis, quæ in honorem Mariæ Virginis habentur in Collegiis, & Domibus Societatis Jesu. Hæ comparari possunt fonti, quem vidit per somnium Mardochæus, & qui in ipsa origine erat admodum exiguus, sed qui subinde in progressu crescens, produxit fluvium, qui sese in terram universam effudit. Hæc devotio in Collegio Romæ duxit initium a pietate Religiosi juvenis, qui Dei spiritu afflatus & cupiens imprimere in discipulorum corda teneram erga Matrem Dei devotionem, sapientiores morabatur, eisque auctor erat, ut preces funderent ad aram, quem ipse exornaverat. Cum pueri illi inter ceteros modestia, ac pietate enitescerent, plures in eorum numerum petierunt admitti, qui brevi auctus est ita, ut anno 1563. erigenda fuerit Congregatio in Deiparæ honorem, sub titulo Annuntiationis ejusdem a Patribus Societatis Jesu dirigenda. Regulæ, atque constitutiones ejus conscriptæ fuerunt, & aliquot annis post Gregorius Papa XIII. videns bona, quæ hæc devotio gignebat in omnibus urbibus, illam Apostolica auctoritate approbavit, & Bulla ad id explicite edita illam gratiis, indulgentiis, favoribus, ac privilegiis locupletavit. Hujusmodi Congregationes, nobilium, magistratuum, aliorumque postmodum constitutæ sunt sub regimine Patrum eorumdem, cum eadem fere pietatis praxi. *Recens auctor.*

Confraternitas Scapularii.

Si homines sibi honori ducunt, quamplurimos esse, qui suis coloribus incedant amicti, veluti nota imperii, atque auctoritatis; dubitare non possumus, quominus Virgo Deipara singulari honore se affectam putet ab illis, qui ejusdem habitum gerunt, videlicet Scapularium, quod indicio est, nos illius esse, nos illius servituti esse devotos, non esse ex numero domesticorum illius, & in ejusdem clientela versari. Et sane sicuti Ecclesiasticus a Sæculari ex indumentorum genere dignoscitur, & Eques alicujus Ordinis ab eo, qui non est ex pallio, & funiculo; miles a mercatore ex ense; ita Virginis Scapularium a nobis habendum est tanquam nota, qua illi secernuntur, qui eidem inserviendo se devoverunt. S. Gregorius Nazianzenus loquens de pallio, quod reliquit Elias Elisæo discipulo suo, cum sublatus in cœlum fuit, hoc nomine illum appellat: *pretiosam Prophetæ hæreditatem*: quippe

hoc

hoc totum erat illud, quod in terris possidebat Elias; & Pallium hoc, ut ita dicam, induit Elisæum dupli. Spiritu magistri sui; mox enim factus est heres dignitatis, & munerum ejus. *Unctio fecit Prophetam: Pallium autem contubernalem, & sociam. Auctor recens.* Sed de hac re fusius locuti sumus in tertio tomo Mysteriorum.

De Confraternitate B. Mariæ Agonizantium nuncupata.

Inter Sodalitia communia in Deiparæ Virginis honorem instituta, si quid addere fas est, credo illam præcellere, cujus ipsa nomen gerit, & cujus fructus nobis certissimus videtur, ac titulus ipsi Mariæ honorificentior; Congregationem videlicet Mariæ Agonizantium nuncupatam. Prolixo opus esset sermone ad referendam occasionem, quæ impulit plurimos fideles ut in unam coalescerent societatem, cujus finis est orare pro morientibus, qui in agone sunt positi, illisque procurare subsidia, quibus indigent in mortis articulo, ut certam sibi faciant æternam felicitatem; Scire sufficiat, via Sanctæ Sedi propositam fuisse hanc societatem, cum intellexit Summus Pontifex, quantam esset utilitatem paritura in Ecclesia, ideoque non solum approbavit illam, verum etiam indulgentias, & privilegia concessit ad excitandos fideles ut illam ingrederentur; & mox longe plurimi ex omni statu, & conditione Cardinales, Præsules, nomen dare illi voluerunt cum pro zelo, & salute proximi, tum pro sua, & præcipue, ut in honore haberent Matrem Dei, quæ in hoc plenissimo caritatis officio illis veluti exemplar præfulget, quippe quæ adfuit Salvatori de Cruce expiranti. Fructus, & utilitas, quæ inde cedit Sodalibus, est peculiari jure sibi promereri præsidium Sanctissimæ Virginis in mortis agone ubi aliquando futuri sunt, ac illi fidenter hanc Ecclesiæ orationem dirigere. *Tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe. Idem.*

Præstantia Confraternitatis Rosarii.

Non vereor asserere, Rosarium Beatæ Mariæ Virginis devotionem esse optime institutam, ideoque aptissimam ad promerenda ejusdem subsidia, & impetrandas a Deo gratias, quas per eamdem consequi optamus, sive consideremus Mysteria, quæ continet, & quorum ciet in nobis recordationem, sive cogitemus communionem bonorum, quibus illa in Cælo cumulata fuit, & quæ quodammodo illi ob oculos subjicimus; seu denique ea ipsa, quæ petimus, & quæ illa nobis largiri desiderat. Liquet quot Socios illa jactet Reges, Principes, summos Pontifices, & millia supremæ Nobilitatis, qui gloriæ sibi vertunt famulari Reginæ cælorum. Hoc proculdubio pietatis officium gratissimum esse debet Deiparæ, quandoquidem illi ob oculos statuit beatissimum illud momentum, quo Angelus felix attulit nuntium, illam jam delectam fuisse in Æterni Verbi Matrem, & jam constitutam Spiritus Sancti Sponsam, a quo obumbrata suum conceptura erat illum quem Angeli adorant, ac tandem Creatori suo vitam datura. Qualitas, favor, dignitas, qua evehebatur ad altissimum dignitatis apicem, ad quem pervenire poterat mera creatura, Nunc autem illud unum reliquum est, ut sciatis, quid sit Rosarium quod recitatis, & cujus devotio adeo commendabilis facta est, ut vobis hac de re sit persuasum. Hæc mystica est corona partim conflata ex iisdem verbis, quæ protulit Angelus in gloriosa illa legatione sua, quibus admiscetur oratio, quam mundi Salvator tradidit Apostolis suis, ut esset exemplar ceterarum, quas Deo effundere possumus. Nostis præterea numerum vicium, quibus repetitur non vacare mysterio, cumque distinguatur exterioribus signis, quæ adhibentur ad juvandam memoriam, efficere tanquam orbem, & coronam, quæ gloriosæ Dei Genitrici offertur ad eam colendam, unde factum est, ut pia simplicitas primorum Institutorum Cultus adeo Religiosi, fecerit illi nomen Rosarii, quasi huic Reginæ cælorum offerretur corolla Rosarum juxta eorum temporum consuetudinem decorandi hoc muliebri genere personas vel meritis, vel dignitate conspicuas. *Auctor Sermonum &c.*

Hac in re haberi quæstio potest non difficilis, quæ solvatur; videlicet, sicuti hæ sodalitates, vel cœtus pietatis plurimas habent regulas, & devotionum praxes, quæritur cujusmodi sint obligationes eorum, qui sese illis astringunt, Nonne hoc est, aliquis inquiet, fortasse recens sibi onus imponere, quod deinceps crucem figat conscientiæ, cum per fragilitatem, vel aliquam pœnitentiæ speciem, violamus onerosam legem, quam nobismet irrogavimus fortasse nimis temere, ac imprudenter; vel cum per relaxationem, quæ nimis communis est in asceticis exercitationibus, oscitanter peragimus ea, quæ imprudenti fervore peragenda suscepimus? Nonne hoc est in caput suum convertere illam Prophetæ maledictionem: *Maledictus, qui facit opus Dei negligenter?* (*Jerem.* 48.) Vel tandem nonne hoc est sibi ponere offendiculum, & quærere occasionem in multa ruendi scelera? Dei mandata, & Ecclesiæ, si ad unguem observentur, nonne satis sunt, quin ex libidine nova nobis onera injiciamus? Hæ fere sunt objectiones, quas hæretici, & mortales in omnem licentiam effusi contra Religiosum statum comminiscuntur, quibus illud ipsum responderi potest, quod tot eruditi Patroni status hujus ad Salutem utilissimi responderunt. 1. Has leges vel instituta, quibus ultro se obstringunt, non esse divina præcepta, sed tantum ad majorem perfectionem spectare; eorum inobservantiam non eidem pœnæ, vel peccato esse obnoxiam, ac perfractionem rigorosi præcepti, cum harum regularum observatio sit semper meriti amplioris. 2. Iis exceptis, qui sese concepto voto vitam magis regularem se ducturos pollicentur, crimen negligentiæ, vel fervoris defectum non esse peccatum grave, cum interim contemptus aliquorum id genus mediorum ad melius servanda præcepta, quibus obligamur, potest nos sontes efficere, non sontes diligenter procuratæ Salutis. 3. Quemadmodum libere alicui ex his Confraternitatibus nomen damus, ita tanquam prima conditio constituitur, eum qui nomen dederit, nolle suæ conscientiæ crucem figere, & sine præjudicio aliorum negotiorum, vel officiorum status sui, in quo a Deo fuerit constitutus, se recentis instituti munus obiturum, & semper illud sibi ante oculos propositurum, tanquam opus superogationis, a se post reliqua adimplendum. *Recens Auctor.*

De votis, & promissionibus, quæ in hujusmodi Confraternitatibus fiunt.

Nemo in aliqua harum Confraternitatum ab Ecclesia approbatarum admittitur, qui non emittat jusjurandum, votum, aut promissionem in manu eorum, qui ad illos excipiendos præpositi sunt, se observaturum statuta, & regulas; ideoque semper adest formula quædam communis, cui est subscribendum. Hæc autem formula continet votum, vel promissionem factam vel Deo, vel Beatæ Virgini, vel Sancto, sub cujus nomine Confraternitas instituta est; quamobrem operæ pretium est callere naturam, discrimen, obligationem, quam imponit votum, vel promissio facta, cum aliquis in illa Confraternitate recensetur. En igitur quid sciendum est.

Docet D. Thomas, vota, quæ Sanctis, vel Superioribus fiunt, duas promissiones complecti; alteram, quæ Sanctis fit; & hæc, inquit ille, non est formaliter votum, sed voti materia. Alteram, quæ fit Deo, & hæc formaliter votum est. Ite qui dicit: Voveo Beatissimæ Virgini me peregre profecturum in locum aliquem illi sacrum; promittit Virgini se hoc iter aggressurum; & hæc promissio votum non est. Sed pollicetur etiam Deo, se fidem præstiturum ejus rei, quam Virgini vovit, & hoc votum est. Alii dicunt, nos Sanctis nuncupare vota, non quatenus creaturis rationabilibus; sed quatenus amicis Dei, qui in illis est; dein vota, quæ illis nuncupantur referri ad Deum: non secus ac injuriæ, quæ in illos proferuntur, blasphemiæ vocantur, quia convicium fit Deo, qui in eorum personis per gratiam, & gloriam residet. Juxta hanc sententiam vota, quæ Sanctis fiunt, directe respiciunt Deum; Sanctos vero relative, ac dependenter. *Ex libro, cui Titulus: Vera devotio erga Beatam Virginem P. Joannis Crasset.*

Multum discriminis interest inter promissionem, quæ Deo fit, & quæ Sanctis. Promissio, quæ fit Deo testimonium est animi grati ob tot gratias quas ab illo recipimus, tanquam a primo principio Entium omnium, & bonorum omnium auctore: & hæc promissio votum est, & cultus Latriæ, quem nulli creaturæ tribui fas est. Sed promissio, quam Sanctis nuncupo, signum est gratitudinis erga illos tanquam mediatores, atque intercessores, qui nobis aliquam a Deo gratiam obtinuerunt. Itaque votum hoc non est cultus Latriæ, sed Duliæ, ut inquiunt Theologi, qui creaturæ Dei amicæ tribuitur. Quamobrem voti nomen æque ac illud adorationis generale vocabulum est quod Deo, & Sanctis convenit. Sed modo longe alio. Adoratio, quæ Deo præstatur tanquam Enti primo cultus est Latriæ incommunicabilis creaturæ. Sed Sancti adorari possunt tanquam amici Dei, quos ille constituit gratiæ, & gloriæ suæ participes. Hoc ipsum de voto dicendum. Si respicitur Deus tanquam auctor bonorum omnium; hic latriæ cultus est, qui nulli creatæ rei licet perfectissimæ tribui potest; sed si respicit Sanctos tanquam mediatores, atque intercessores, hic cultus est Religiosus cedens in gloriam Dei, licet promissio facta sit Angelo, vel homini, Votum igitur promissio est facta Deo, & Sanctis, tanquam advocatis, ac mediatoribus nostris hujusmodi bona procurantibus. Immerito igitur hæretici impugnant vota quæ beatæ Virgini, Sanctisque nuncupamus, & hæc impugnantes praxim, ac devotionem totius Ecclesiæ condemnant. *Liber cui titulus: Vera devotio erga Beatissimam Virginem P. Crasset.*

Narrat Tertullianus Ethnicos accusasse primos Fideles, quod nocturnos haberent cœtus, in quibus sese nequissimis polluerent iniquitatibus. Alii politici nequam hoc factionis, ac seditionis nomine insimulabant. Magnus ille vir omnes has refellit calumnias in eruditissima Apologia, quam pro Religionis causa lucubratus est, Narratio, quam affert eorum, quæ fiebant in illis orationum locis, nobis esse potest loco Apologiæ ad tuendas Congregationes, in quibus, quoad fieri potest, primorum fidelium pietatem imitamur. De illorum pietate hæc ait. Opus est, inquit, ut in apricum proferam ea, quæ fiunt in his fidelium cœtibus, qui factionis nomine traducuntur; & postquam exsufflavero calumnias, quæ nobis injiciuntur, operæ pretium erit, ostendere, quid in illis fieri consueverit. Sumus, ait, corpus unum conflatum ex mortalibus eamdem Religionem profitentibus, eamdem vitæ normam habentibus, eamdemque Paradisi spem foventibus. Convenimus autem una, & congregamur, ut simul conjuncti, tanquam in manu forti obtineamus a Deo ea quæ petimus e tiam *hac res Deo grata vis est*. Ibi autem fundimus preces etiam pro Imperatoribus, eorumque ministris, pro Magistratibus, & pro statibus etiam sæcularibus. Precamur a Deo populi pacem, & convenimus, ut sanctas Litteras perlegamus, ut Dei verbum audiamus, & aliquod capiamus consilium in præsentibus necessitatibus, & ut futuris temporibus prospiciamus. Fidem nostram alimus sanctis sermonibus, sacrisque Canticis; elevamus spem nostram in Cælum; omnem confidentiam nostram in Deo collocamus: ac interea non cessamus

ut ne animum quidem ad illud dignentur advertere. Ita Deus inhibet cursum miraculorum, ne illa contemptui objiciat, & postquam usus est illis ad detegendam sanctitatem eorum, quorum ministerio eadem operari gaudet, eos in mystico relinquit silentio, quod indicat æternam requiem, qua in gloria sunt perfruituri; ita Deus olim miracula operatus est per plures Legis Evangelicæ Sanctos, immo etiam plurium deinceps annorum spatio post obitum eorum. Sed tandem hæc cessavit miraculorum frequentia, neque enim amplius erant necessaria vel ad gloriam Sanctorum, qui jam inclaruerant, vel ad salutem fidelium, qui non indigebant amplius hac ope, ut illis persuasum esset de veritatibus Religionis, & fidei, quæ minus perfecta sit, cum semper ostenditur per ea, quæ sensibus subjecta sunt, & nonnisi sensibilibus miraculis alitur. *Recens Auctor.*

Miracula sunt manifestũ argumentũ veræ Relig. unis, cum eorum donum nunquã concedat Deus ad fallace doctrinã confirmandam.

Nihil aptius est ad mentes persuadendas, quam miracula, ideoque eorum patrandorum privilegium concessum fuit divinis hominibus, extra ordinem missis de cælo, ut converterent homines. Hinc Dei Filius dixit Pharisæis: *si in digito Dei ejicio dæmonia: igitur pervenit ad vos regnum Dei*; (*Matth. 12.*) Quasi dixisset, recipere debetis doctrinam meam, si a Deo est. Liquere autem debet nobis, originem ejus cælestem esse; neque enim Deus signorum efficiendorum nobis potestatem concederet, ut auctoritas accederet doctrinæ, quæ ab illo non proficisceretur. Quamobrem Salvator in Evangelio testatur, Judæos nunquam futuros fontes negatæ sibi fidei, nisi illis inspectantibus ea edidisset miracula, quæ nemo ante ipsum adhuc fuerat operatus; sed cum ipse ea fecisset quorum illi testes fuerunt, eorum incredulitatem nullo unquam pacto excusari posse. Id autem confirmatur præclara responsione cæci nati, quam tradidit Pharisæis dicentibus, se ignorare, cujus esset ille, a quo sibi aciem oculorum redditam affirmabat. Mirum est, dicit illis cæcus, qui visum receperat, vos ignorare, quis ille sit, & nihilominus mihi oculos aperuit. *Ex Specimine Panegyricorum.*

Ratio Dei qua in vita sua operatus est miracula.

Rationem hanc constanter secutus est Mundi Salvator in miraculis, quæ mortalis vitæ suæ tempore operatus est, conjungens infinitam potentiam signorum certissimorum illius amoris, quo homines prosequebatur. Hanc ob caussam, ut Sanctus Chrysostomus animadvertit, volens manifestam facere divinitatem suam per summam illam potestatem, quæ erat illi in universam naturam, nequaquam instaurare voluit veterum Prophetarum prodigia; non elicuit ignem de Cælo, ut Elias, non Solis cursum inhibuit, ut Josue, neque Moysis exemplo maria partitus est, quem omnipotentiæ suæ sequestrem Deus fecisse videbatur. Sed Verbum hoc Incarnatum nequaquam usum est illa, quæ sibi naturalis erat, & propria, nisi ut de nobis benemereretur, ut conclamatissimos morbos curaret, mortuos jam elatos suscitaret, mutis loquelam, cæcis e nativitate oculorum aciem redderet: *Pertransiit benefaciendo, & sanando omnes.* (*Act. 10.*) Nam licet alia portenta, quæ majorem illi adepta fuissent admirationem, modico eidem labore stetissent, & illi majorem gloriam peperissent, nihilominus nobis nequaquam fuissent æque utilia, & illa, quæ nobis ostendere voluit, & quæ longe plura fuerunt, satis, superque extiterunt ad probandam missionem suam, ac totidem probatissima fuerunt divinitatis ejusdem documenta. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Nos in Religione confirmat veritas miraculorum, illã veram esse probantiũ.

Duo essentialia sunt argumenta, quæ ad nos in Religione confirmandos quamplurimum conferunt. Primum est constans veritas miraculorum, quæ in Christiana Religione patrata fuerunt, & quæ citra teterrimam temeritatem negari non possunt. Alterum est veritas Religionis hujus miraculorum certissima auctoritate probata. Videlicet, primum vera non desunt miracula in Religione vera, deinde, hæc miracula invicte probant, Religionem hanc unam esse veram, ideoque quidquid adnitantur hæretici, Athei, & in omnem licentiam mortales effusi, qui contra miracula tanto furore feruntur, ea non posse ulla ratione in dubium revocari; unde necessario inferendum est, fidei nostræ veritatem invictam miraculorum testimonio labefactari non posse. *Idem.*

Religionem negat, qui negat miracula in ea facta; quandoquidẽ per hæc recepta, & constituta fuit.

Pertinaciter negare, miracula facta fuisse in Religione Christiana, est negare hujus Religionis veritatem; illam mendacii insimulare, illius, ut ita dicam prima fundamenta subvertere; quoniam illa recepta, atque constituta non fuit, neque longe, lateque prolata ceteras sectas evertit, nisi per miracula. Quamobrem non minus constat omnium generum prodigia numero carentia effecta fuisse, ita ut volumina illis repleri potuerint, & satis manifesta, ut omnis dubitandi locus auferatur, ut liquet Religionem hanc hactenus vigere, & superesse Christianismum, & Christianos inter homines. Ita cum Sancto Augustino dicere possumus, hoc futurum fuisse miraculum miraculorum omnium maximum, si hæc Religio, quæ continet adeo mirabiles veritates, rationem ipsam superantes, quæ docet placita adeo sensibus, ac naturalibus studiis opposita, & quæ imponit præcepta adeo ardua, ac difficilia, si, inquam, hæc Religio sine miraculis fuisset recepta, quæ sectata fuissent veritatem, & quæ fuissent probationes validiores ipsa ratione, auctoritate, consuetudine, omnibusque præjudiciis in oppositum, & denique sententia omnium populorum, & sæculorum omnium, quæ huic Religioni adversari videbatur. *Idem.*

Quod spectat ad miracula, quæ unum sunt ex præcipuis argumentis credibilitatis fidei nostræ, ulla ne species est omnia illa ficta esse & tot tantosque viros, adeo sanctos, & celebres, & ex tot conditionibus, & qui tam variis floruere temporibus deceptos fuisse? Patres antiqui, ac præ ceteris Tertullianus, Origenes, Sanctus Cyprianus, Sanctus Hieronymus, Sanctus Ambrosius, Sanctus Augustinus testantur se oculatos fuisse testes plurimorum miraculorum. Nunc autem libenter ex his præclaris ingeniis, quæ de re qualibet dubitant, quærerem; utrum hujus auctoritatis viri conjuraverint ad fallendos populos, & nunciandas res fictas, propter quas ævo suo sane redarguti, correptique fuissent, quo tot aderant infestissimi Christianæ Religionis inimici, ac tot in ipsa Christiana Religione contentiones? Quod si vera facta sunt miracula, quorum Deus Auctor fuit, sicuti rationabiliter nequit dubitari, Deus per hæc miracula confirmavit, & Ecclesiæ Sanctæ doctrinam probavit; & jure dicere possumus cum Sancto Augustino libro 22. de Civitate Dei, vel miracula Religionem nostram solidarunt, vel illa sine miraculis confirmata est. Si primum concedatur, jam obtinemus, quod cupimus; si nullum voluerint admittere miraculum, saltem hoc cogentur admittere, quod maximum est, tantam hanc hominum multitudinem, quorum sapientia regebantur Imperia, qui electionem cæcorum more nolebant efficere in re tanti momenti cujusmodi erat Religio; & qui perdite Religionis antiquæ dignitatem tueri cupiebant, fidem suam obstrinxerint ad credenda ea, quæ omnem rationem, & morum placita excedunt, & ipsis naturæ studiis adeo adversantur. *P. Antonius de S. Martino a Porta.*

Interest nostra cognoscere veritatem miraculorum ad nos confirmandos in fide.

Fert animus hodierna die vos adducere ad excutienda miracula, non quidem ut Judices, sed tanquam eos, quorum interest illorum veritatem cognoscere, ut confirmemini in fide divinitatis, & doctrinæ illius, qui eadem operatus est; & præterea his addere nonnulla ex illis, quæ deinceps patrata sunt in nomine ipsius, & per communicationem potentiæ suæ ad confirmandam Christianam Religionem, vel fidelis alicujus sanctitatem, sed hoc fiet, ut longe alia conclusio eliciatur ab illa, quam intulerunt Pontifices, & Pharisæi in Evangelio: illinc enim inferre contendo, non solum Auctorem eorum a nobis agnoscendum esse verum Dei Filium juxta miraculorum ejus testimonium; verum etiam veritatem fidei nostræ per rationem validissimam, atque invictissimam, videlicet Deum minime posse probare mendacium per ea, quæ potissimum sunt veritatis indicia. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Major est nostra infirmitas in credendis miraculis, quam probata sint, quã in credendis omnibus.

Vetus Testamentum perhibet testimonium miraculis Moysis: quatuor Evangelistæ qui nobis ea narrant, quæ Dei Filius operatus est; Acta Apostolorum, & Annales Ecclesiastici, in quibus illa Sanctorum continentur, pro nobis testes sunt irreprehensibiles: scio non deesse superstitiosas credulitates, quæ nimia facilitate recipiunt facta, de quorum veritate non satis liquet, vel quæ non satis sunt admirabilia, ut hoc nomine appellari mereantur; sed nullus dubito plus infirmitatis esse, quam fortitudinis non admittere vera miracula pro eo, quod sunt. Spiritus hi, qui nonnisi per impudentem audaciam fortes sunt, discant, brachium Domini non esse abbreviatum; discant dixisse Deum, eos, quibus viva fides fuerit, pares futuros efficiendis miraculis, quæ majora sint eis, quæ ipse operatus est. Si videretis mortuos ex tumulis emergentes; Solem in ipso cursu detentum, crederetis, ut loquimini; ergo credite, quoniam hæc miracula, quæ Religionem in sua origine confirmarunt, æque vobis esse debent certa, ac si vos oculares eorum testes fuissetis. Sed juste judicate, fideles animæ; Christiani qui non credunt miracula Filii Dei & Sanctorum narrata a tot Auctoribus fide dignis, non crederent illa, etiamsi ipsis inspectantibus fierent. Impii in libro Sapientiæ testes inquirent eorum, quæ sunt in altera vita, & qui in omnem licentiam effusi sunt eadem quærere audiuntur. Epulo dives in inferno obtestatur Lazarum, ut oret Deum, qui sibi permittat in mundum reverti, ut fratres admoneat de miserrimo statu, ad quem sua ipsum vita inter epulas, ac delicias transacta redegit, ut eruditi exemplo lapsus sui, non labantur in eamdem calamitatem; sed illi responsum fuit, non deesse fratribus illius in Lege & Prophetis lumina, quæ ad illos convertendos sufficiant, si velint; & si ille in mundum reverteretur; eos æque voci illius, ac voci Prophetarum surdos futuros. *Ex Specimine Panegyricorum.*

Licet Prophetæ Messiæ adventũ prædixissent, Judæi persequi noscere volebant hujus prophetiæ veritatem.

Tempus a Prophetis prænotatum, quo Messias nasciturus erat, locus natalis ejusdem quem ignorare non poterant, ac tot aliæ circumstantiæ requirebant proculdubio maturam, ac seriam deliberationem, non quidem ad excogitandas artes supprimendi rumoris, ac lucis, quam hæc prodigia emittebant, sed ut viderent, & utrum sibi agnoscendus, colendusque esset ille, qui adeo insignia, ac certa Missionis suæ præbebat insignia; Sed æternis damnabitur opprobriis execrabilis eorum politica, consilium, quod ceperunt in celebri eo consilio, & cæcitas, qua percussi fuerunt, eo quod perspectæ veritati restiterant, & in hominis interitum conjuraverant, cujus gloria officere eorum existimationi, ipsorumque auctoritatem imminuere videbatur. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Miracula distinguunt veram religionem a falsis particularibus.

Nihil magis veram a fallaci Religione secernere potest, quam miracula, quippe ea sola vera sunt, quæ ostendunt Deum in illius gratiam ipsius naturæ leges fuisse prætergressum. De divinitate legis per Moysem antiquis Judæis traditæ non dubitamus; quia fidem habemus miraculis hujus legislatoris.

Credi-

Credimus Jesu Christo, quia credimus miracula ipsius in Evangelio enarrata. Duplex est miraculorum genus, quæ indubium Romanæ Religioni perhibent testimonium. Priora infinitam innuunt potestatem, & nonnisi per vim naturæ illatam contingere possunt; exempli caussa mortui resurrectio. Ille unus, qui per infinitam potentiam animam nostram cum corpore nostro conjungit, ubi hæc invicem fuerint dissoluta, potest illas iterum connectere, & colligare. Altera vero humanas vires excedunt, & naturaliter tamen accidere queunt; subita curatio febri laboranti, quem morbi vis ad extremum perduxit; cæci sanatio, corporis incorruptio; hæc sunt, quæ vires, & cognitiones excedunt; quæ tamen nobis impossibilia non viderentur, si rerum naturalium vis occulta nobis esset perspecta. Deus unus priorum miraculorum Auctor esse potest; posteriora dæmon etiam, Deo permittente, operari potest, nobisque os sublinire per eam, quam obtinet, naturæ cognitionem, & per materialia quædam organa, quæ movet, pluviam potest excitare, cæcum illuminare, & corporis corruptionem prohibere. Sed verum est dicere, Deum illi nec passim, nec diu hanc potestatem permittere; & plurimas esse notas, ex quibus hoc pseudomiraculorum genus valeat dignosci. Ad absolute rejicienda miracula nostra, ostendendum esset, Catholicos omnes consensisse, ut universo imponerent mundo; probandum esset acta omnia, quæ publica auctoritate probante conscripta fuerunt, esse supposititia, vel nulla, ita ut nullam fidem mereantur. *Auctor Recens.*

Fallacia est Novatorum afferentium nulla fuisse miracula in primitiva Ecclesia.

Quod Hæreticorum nonnulli jactitant, primis Ecclesiæ temporibus, nulla extitisse miracula, omnino falsum est; sive illi pro primis sæculis intelligant tempus Apostolicum, quo primi fideles floruerunt, seu tempus quod illud subsecutum est, videlicet tempus persecutionum, quo tot Martyres, qui pro fide sanguinem suum effuderunt, (quod proculdubio erat insigne miraculum,) tot tantaque operati fuerunt prodigia. Oportet non legisse historiam Ecclesiasticam, vel aliam sibi peculiarem effingere, ut quis afferat nulla facta fuisse miracula primis Ecclesiæ sæculis. Novatores eorum originem tribuunt imaginibus; Caussam autem dignoscere difficile est. Quam enim occultam vim habere possunt imagines, ut repente fiat transitus a tempore, quo nulla fiat miraculorum mentio, ad tempus quo tanta in copia inveniuntur? *Idem.*

Impudentis est omnino negare miracula.

Fateor equidem, plures deceptos fuisse in hoc miraculorum argumento, & fateor etiam non defuisse, qui de industria alios decipere ausi fuerint. Deus hoc permisit, Tertullianus ait, ut suos probaret electos, sed velle omnes sine ulla exceptione fuisse alterutrius ex his characteribus, & in tanto Sapientum, Sanctorumque numero narrantium effectus minime communes potentiæ Dei, & asserentium se illos vidisse, ne unum quidem vera narrasse; hæc profecto Gersoni Cancellario videtur sententia, quæ sapit impudentiam, & quam proferre nequeat homo, cui aliquid rationis, & verecundiæ superfit. Profecto cum S. Augustinus in eximio tractatu de Civitate Dei, narrat miracula, quæ ævo suo fiebant Carthagine, cum ait se ibi cum toto Civitatis illius Clero interfuisse; cum minimas etiam eorum describit circumstantias; nemo rationis compos, cordatusque vir audet illum insimulare mendacii; nam affirmare Sanctum Augustinum sibi visum fuisse videre, quod reipsa non videbat; vel illum malæ fidei redarguere, quasi oblectatus fuisset mundo verba dare, & serere inania commenta in re tanti momenti; hoc illud est, quod sola desperatio sese contra veritatem tuendi animæ infideli potest suggerere. *P. Bourdaloue in Dominicali.*

Fatentur omnes Jesu Christi miracula generatim considerata, quin ratio habeatur utilitatis peculiaris, quam illi perceperunt, in quorum gratiam fuere peracta, in semet publica esse beneficia, sine quibus aliæ ipsorum actiones, quæ magis immediate hominum saluti profuerunt, fuissent inutiles; nam sine illis Mundus nequaquam illum cognovisset, neque legem, & Religionem ejus fuisset amplexus; unde infertur, miracula tum ea, quæ ipse ille patravit in vita sua, cum illa quæ deinceps facta fuerunt in nomine illius, esse non solum validissimum argumentum veritatis fidei nostræ, quæ hac tantum ratione constituta est, verum etiam primum, ac fundamentale, ad quod tandem redeundum est, ubi expendantur rationes, propter quas credimus mysteria adeo incomprehensibilia, & doctrina adeo contraria naturæ; ita ut si evincere possum, non deesse in Christiana Religione vera miracula, eaque nemo sensatus in dubium valeat revocare, haud temere arguam, igitur Religio hæc sola vera est, simulque in reliquis Sectis, aut Religionibus nihil est, nisi infidelitas, hæresis, vel calumnia, ubi hoc testimonio nequaquam probentur. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Atheorum versutia, ut negent miracula, eaque in ludibrium vertant.

Nulla fraus, versutia, vitium est, quo fidei inimici usi non fuerint, & non utantur ad hanc quoque diem ad infirmandum testimonium, & eludendum argumentum, quo Atheismus simul, hæresisque subvertitur, & quod nullam reliquam facit excusationem, aut locum manifestæ huic persuasioni resistendi. Conemur igitur illam invictis rationibus roborare, & redarguere primum Atheos, & Infideles, quos simul pernosceo, licet in sententiis suis nequaquam contentiant; mox Hæreticos, qui cum hoc nequeant uti argumento ad errores suos comprobandos, illud Orthodoxis conantur surripere; ac tandem homines in effusissimam licentiam datos, quorum alii in dubio versantur, & nullo habent in discrimine ea, quæ ad Religionem pertinent: alii vero sibi peculiare comminiscuntur systema, & ea solum credunt, quæ volunt, ut sibi vivere liceat, ut libet. Hæc illa sunt tria mortalium genera, quæ negant miracula, eaque sibi vertunt in ludibrium; Sed hæc arma sunt, quibus certissime possunt impugnari. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Negare miracula, est idem, ac negare Evangelium.

Neque immorabor in refellendis Atheis, & Infidelibus, quos aliis rationibus, aliisque in sermonibus impugnavimus, dicere satis arbitror, illis ut nostra miracula veluti calumnias traducant, necessario negandum esse Evangelium, audacter omnium sacrorum, profanorumque Historicorum fidem improbandam; malæ fidei insimulandum esse sanctissimum, & oculatissimum quemvis qui eorum testis fuit, ut ad hunc usque cæcitatis, & furoris excessum evadat. Sed si fidei sese subjicere noluerint, saltem negare non possunt sese victos dare rationi; vel si illam non audiunt; neque ipsi audiendi sunt, vel neque laborandum est nobis, ut sensus illorum refutemus. Ex iis igitur quæro utrum vel minima probabilitas, & veritatis species adsit, id quod Evangelium narrat de Salvatore ad arbitrium confingi potuisse? Quidnam veri, certique esse potest in Mundo, si prodigia, quibus Judæam universam replevit, non habent omnes veritatis characteres, & deest illis aliquis certitudinis gradus? Quid intererat Evangelistarum nos fallere? Secuti ne fuissent hunc hominem quem traducere voluissent pro Filio Dei, nisi hoc illis persuasissent actiones ejus, quas propriis oculis intuebantur? Illasne mundo universo annunciassent, cum periculo sese objiciendi, ut calumniæ redarguerentur a tot mortalium millibus, qui tunc vivebant cum Evangelium hoc scriberetur, si testati tantum fuissent, neminem vel hæc vidisse miracula, vel audiisse neminem, qui de illis loqueretur? Sed quis contradixit? quis refutavit? Nonne sola Jerosolymæ civitas testis fuit resurrectionis Lazari? nonne commota fuit, & concitata? Populus nonne in triumphi morem excepit magnum hujus prodigii Auctorem, tanquam summum Prophetam? Quid certius, melioribusque circumstantiis probatum, quam cæci nati curatio? Infestissimi ejus inimici, qui illum oderant, eique invidebant, nonne convicti fuerunt, omnesque cogitationum suarum artes deprompserunt, ut illud portentum dissimularent? Ethnici ipsi, & Gentiles illecti fama, quam hæc ciebant miracula, nonne videre cupiebant illum, de quo tot, tantaque mirabilia facta fuisse audiverant? *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Idem sequitur argumentum.

At enim, inquies, hoc Christiani dicunt; ejus discipuli hæc narrant; dic potius hæc dici ab illis, quos hæc miracula ad ejus sequelam pellexerunt, & quos persuaserunt, ut fieri vellent ejus discipuli, ut illi, qui antea discipuli erant S. Joannis Baptistæ, alios vere tot prodigiorum testimonio coactos credidisse sibi illum sequendum esse, & pro Messia recolendum. At requiris Ethnicorum testimonia omni suspicione carentia, & maximum omnium miraculorum, quod naturam omnem obstupefecit, & Gentilibus suspicionem injecit, aliquid supra naturæ vires, ac divinum subesse, fuit eclypsis portentosa, quæ in illius morte contigit. Miraculum illud Sole ipso fuit clarius, totus orbis illud sensit, & quin refutatum fuerit, narratur ab Ethnicis, connotatum est in Romanis Fastis, ne illius memoria intercideret, & nemo unus ignorat, animadversum fuisse ab uno ex Areopagi judicibus, qui admiratus exclamavit, aut naturæ auctor patitur, aut mundi machina dissolvetur. *Idem.*

Hæretici de erroribus suis convicti, fuerunt per vera nostræ Religionis miracula.

Quod si perspecta Miraculorum veritas omnes Ethnicas delevit superstitiones, & coegit Nationes omnes, ut Dei crucifixi fidem amplecterentur, non minorem vim habent redarguendi Hæreticos de ipsorum erroribus, quoniam non solum verum est in Christiana Religione vera accidisse miracula, sed verum est etiam ea accidisse tantum in Ecclesia Catholica, & in vera fide; itaut nullus unquam hæreticus in fidei suæ confirmationem ulla patraverit, & qualibet secta recentior, quæ proferre nequit indubia miracula, pro fallaci habenda est, non ob hanc singulariter caussam; quoniam ideo sunt hæretici, qui mordicus asserunt errores Ecclesiasticæ Ecclesiæ contrarios. Sed dico notam hanc, & hunc characterem, quo Deus Christianam Religionem probavit, non inveniri in iis, qui a veris Catholicis secesserunt, sejungentes se ab Ecclesia a Filio Dei constituta. Ratio facilis erit, ubi vos admonuero, hæreticos omnes non minori pertinacia impugnare miracula, quam ipsi Infideles, atque Athei, illis exceptis quæ in Evangelio cæterisque bibliorum libris recensentur, quæ facta sunt revelata, & quæ negare non possunt, nisi semetipsos infideles fuerint professi. Sentiunt illi quidem vim illationis, quæ contra illos eruitur ex aliis miraculis, quæ deinceps facta fuerunt: credunt sua interesse potius negare omnia, & insimulare Catholicos aut versutiæ, quia illa suppofuerunt, aut levitatis, quia leviter nimis illis habuere fidem, & redarguere populorum simplicitatem, vel piorum hominum inventionem, qui sibimet de illis persuaserint. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Veritas ibi invenitur, ubi miracula facta fuerunt.

Si quæ fuerunt miracula in Ecclesia, qua de re dubitare non licet, & si nonnisi in fidei confirmationem facta sunt, necesse est, ubi peraguntur, vel peracta fuerunt quovis tempore, ibi quoque inveniri veritatem. Progredior; nam sicut qualibet secta, quæ ab Ecclesiæ corpore recedit, quod semper fuit, per sensus particulares oppositos iis, quæ hactenus credita fuerunt, probari debet his exterioribus signis; alioquin licet illam pro schismatica habere, & erroris spiritu

acta;

ſecta; dico, ex iis omnibus, quæ nos tenere debent firmiter Eccleſiæ Catholicæ inhærentes, unum illud potiſſimum eſſe, ſi in ea facta fuerit omnibus ſæculis infinita miraculorum multitudo, & ne unum quidem probabitur in illis Sectis, quæ pro hæreticis a nobis habentur. Itaque propoſitio hæc bipartita eſt: ſcilicet & nobis non deeſſe miracula, & hæc hæreticis deeſſe; & utramque hanc veritatem conferre debere ad nos in certitudine confirmandos, quod ſumus in vera fide. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Non deeſt cæcitas, ac pertinacia in iis, qui in dubium revocant miracula, quæ pro talibus habentur ab Eccleſia.

Ad revocanda in dubium miracula, quæ recognoſcit Eccleſia, voluntaria requiritur cæcitas pari pertinacia ſuffulta, quæ efficere poſſit, ut quædam veluti conjuratio fiat. Hoc enim eſt calliditatis arguere quidquid fuit Sanctorum hominum, atque cæleſti lumine illuſtratorum ab ipſis Eccleſiæ incunabulis, & immerito abrogare fidem omnem Auctoribus, quibus in reliquis rebus negari minime poteſt. Omnia poſſem luſtrare ſæcula, & vobis oſtendere ne unum quidem abiiſſe vacuum miraculis adeo conſtantibus, ut non ferenda eſſet temeritas, illa dumtaxat in dubium arceſſere. Nam iis omiſſis, quæ inter Martyrum cruciatus acciderunt, & quæ ſæpe converterunt carnifices, atque tyrannos, qui illos perſequebantur; neque recenſitis perennibus iis miraculis, quæ ad hanc quoque diem perſeverant, & quorum teſtes eſſe poſſunt illi etiam, qui magis abhorrent a fide, illis tantum immoror, quæ facta fuer in confirmationem alicujus articuli de fide qui hodie in dubium vocatur a Neotericis Hæreticis, & quorum aliqua contigerunt coram Regibus, Pontificibus, & Imperatoribus, & alia referuntur a teſtibus oculatis, de quorum fide ne hæretici quidem auderent dubitare. *Idem.*

Exemplum pluris miraculorum, quæ olim acciderant coram Regibus in veritatis confirmationem.

Quis ignorat quid acciderit Heraclio Imperatori, cum geſtare admiſſus eſt Crucem Salvatoris Jeroſolymæ, ad celebrandam cujus portenti memoriam in Eccleſia peculiaris dies feſtus inſtitutus eſt, & quid Eudoxiæ Auguſtæ contigerit per occaſionem vinculorum S. Petri, & quid S. Ludovico Galliarum Regi, qui noluit ſeſe conferre in Templum viſurus puerum, qui palam in Sacrata Hoſtia conſpiciebatur, dicens ſe non indigere miraculis, ut haberet fidem myſterio, de quo nunquam dubitaverat, quin verba faciamus de aliis id genus ſexcentis, quæ facta fuerunt tota civitate, ac exercitu inſpectante, veluti illud S. Franciſci de Paula, qui ſuper pallium ſuum traduxit fretum Siculum, & qui in tali ſtatu conſpectus fuit a toto Meſſanenſis civitatis populo, qui ad tantum hoc miraculum oculis ſuis uſurpandum confluxit? Facta hæc adeo inſignia miracula eſſe, non credo, Hæreticos ipſos negare. Quinam teſtes digniores fide, quam Reges, & Imperatores? Illud vero illos debet confundere, quod facta fuerunt in confirmationem fidei noſtræ, vel ſaltem quod ſua auctoritate confirmant ſenſus Eccleſiæ Catholicæ, quandoquidem confirmant cultum Crucis, venerationem Sanctorum, Reliquiarum, & imaginum ipſorum. *Idem.*

Miracula confirmantur teſtimonio SS. Ambroſii, & Auguſtini.

Quod ſi quis mordicus inhærere vellet in ſuſpicionem vocando Scriptorum, qui illa enarrant, fidem, ſatis eſſe puto teſtimonium duorum inſignium Eccleſiæ Doctorum Ambroſii, & Auguſtini, quorum hic refert duo ſupra viginti inſignia miracula ævo ſuo patrata vi Reliquiarum Protomartyris S. Stephani; inter quæ ſex mortuos in vitam revocatos, & addit ingentia impleri poſſe volumina aliorum, quæ prætermiſit, & quæ nihilominus certa, ac vera ſunt æque ac ea quæ memoravit. Sed quid reſponderi poteſt iis, quæ ait de corporibus Sanctorum Gervaſii, & Prothaſii, quæ integra, & adhuc cruore manantia S. Ambroſius invenit, qui admirabile prodigium deſcribit; & quorum miracula in ſemetipſo, & in amicis ſuis, qui aderant facta, idem S. Auguſtinus exponit? Negare igitur poſt hæc facta fuiſſe miracula in gratiam ſententiarum Eccleſiæ, quibus adverſantur Hæretici, opus eſt, ut S. Auguſtini ipſius vocabulis utar, opus eſt eſſe prodigium, vel potius monſtrum pertinaciæ; cum audacter illos provocare poſſimus, ut ipſi unicum in medium proferant non equidem dico, quod propius accedat ad certitudinem eorum, quæ nos aſſerimus, ſed quod vel minimam habeat probabilitatem in favorem eorum dogmatum, quæ ipſi tradunt. *Idem.*

Reſpondetur iis, qui miraculis credere nolunt, & ea eſſe putant naturales effectus.

Reliquum eſt igitur, ut reſpondeamus æquo licentioribus hominibus, quo nomine intelligo eos, quibus nullus ineſt Religionis ſenſus, & qui alioquin non audentes ſeſe palam profiteri Atheos, noſtra myſteria, potiſſimum vero miracula noſtra in irriſionum ſuarum argumenta traducunt; ſed cum rationibus agendum eſt, nihil aliud inquirunt: Numquid tu oculis tuis hæc vidiſti miracula? Quot mortales, pro miraculis accipiunt ea, quæ effecta ſunt mere naturalia? Quot falſa deprehenſa fuerunt? Quare igitur modo ſunt adeo infrequentia? Sed arduum non eſt illis reſpondere. Si eorum aliqua fallacia fuerunt, hoc manifeſtum eſt argumentum, vera non defuiſſe; nam rerum falſitas non dignoſcitur, niſi cum veritate comparetur; & ut S. Auguſtinus ait, veritas ſemper præceſſit mendacium, quod non utique cognoſceremus, ſi nobis deeſſet notio illius rei, quæ pro vera habenda eſt. Si igitur quædam miracula ſunt falſa, ſequitur ne inde omnia eſſe fallacia, & nulla eſſe vera? Hoc ſane poteſt inferri ea diligentibus curis ad examen eſſe revocanda, neque leviter eſſe credendum; ſed cum de facto conſtat poſt ſedulam perquiſitionem, & poſt omnes præcautiones excogitabiles, qualis eſt Eccleſiæ praxis in perquiſitione vitæ illorum, quos refert in album Sanctorum, credere omnia eſſe ſuppoſititia, hic effectus eſt pertinaciæ, quæ parum religionis ſignificat; ſimiliter velle in omnibus non deeſſe illuſionem, & omnes fuiſſe deceptos, vel mundi partem ad fallendam partem alteram conjuraſſe, hæc injuſta contentio eſt, & recto ſenſui oppoſita: Etenim unde potius jus erit ac ratio, numquid homini huic æquo licentiori, qui mendacii redarguit omnes Hiſtoricos, omnia acta publica, omnem teſtium fidem, omnes juridicas quæſtiones, an probo huic viro fidem habent? iis, quæ omnibus hiſce teſtimoniis comprobantur? *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Deus ſatis multa operatus eſt miracula, ſed homines non debent de curioſitate, & hic non eſt ultra jus petendi plura ab illo prodigia.

Miracula erant neceſſaria in primis Eccleſiæ primordiis ad Religionem inſtituendam; namque in ea cæcitate, & errore in quo tunc mundus omnis verſabatur, nemo unquam fuiſſet amplexus legem ſenſibus, ac naturæ ſtudiis oppoſitam, quin cogeretur manifeſta vi probationum: ſed ubi fides ſemel recepta, & conſtituta eſt, non ne tenemur præteritis fidem habere miraculis, quin illa ſingulis diebus inſtaurare ſit opus? Æquum ne eſt, ut Deus ſingillatim uniuſcujuſque curioſitati ſatisfaciat? Si enim hic credere non vult teſtimonio eorum, qui plura oculis ſuis eſt intuitus, & ſi alia quærit a ſe videnda, ut mentem ſubjiciat ſuam, alius idem ſibi jus vindicabit; & hoc pacto hæc miraculoſa ſigna miraculorum nomen amittent, & non alium habebunt effectum, præter illum, quem ipſi in natura videmus, ordinatum Aſtrorum curſum, ordinem variorum anni temporum quibus ne animum quidem advertimus, & quæ, ut S. Auguſtinus loquitur, *aſſiduitate viluerunt.* (*Tract. 24. in Joann.*) Deus ſatis, ſuperque miracula operatus eſt, ut univerſum Mundum converteret, & omnes ad credendum impelleret; & ſi modo petimus alia, ut victas veritati manus demus, hic nonniſi eſſe poteſt ſecretæ infidelitatis effectus, qui nititur auferre miracula, quæ validiſſima ſunt credibilitatis argumenta, quemadmodum illa Theologi appellant, videlicet invicte probantia, Chriſtianam, Catholicamque Religionem unicam veram eſſe. *Idem.*

Credimus; quam primi fideles pra nobis habuerunt, eo quod teſtes fuerunt tot miraculorum, quibus coacti fuerunt credere veritates fidei, & ſuum etiam cruorem affundere, ut illam tuerentur.

Quamvis primi Chriſtiani nobis præſtitiſſe videantur eo quod tot miraculorum teſtes fuerunt, ideoque minorem habuerunt difficultatem ad credendum, quæ res erat in cauſa, propter quam ad effundendum ſanguinem ſuum ad fidem tuendam præſto eſſent: tamen Dei Filius altera ex parte beatiores eos duxit, qui credunt, quin viderint, & qui novis non egent miraculis, quæ fidem eorum excitent: licebat has tunc pro probationes, & hæc teſtimonia in ipſis Chriſtianiſmi natalibus; & jure ſuo poterant poſtulare prodigia, ut crederent veritatibus adeo miris, & myſteriis, quæ longe rationem ſuperabant; ſed poſtquam fides recepta fuit, ac tot miraculis confirmata, nova flagitare, non ferenda eſt præſumptio; & conditio noſtra nobis in hoc utilior eſt conditione primorum fidelium, quia fidem ut dicam puram, puram exercere poſſumus; quia credimus, quin viderimus, ut ait ipſe Dei Filius: *Beati, qui non viderunt, & crediderunt.* (*Joann. 20.*) *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Idem ſequitur argumentum.

Licet crebro ſatis dicatur, miracula nos inducere ad credendas Religionis noſtræ veritates; & nos ad id cogere quodammodo per invictiſſimam probationem, quæ ceteris præſtat; non ideo tamen intelligendum eſt, eas eſſe fidei noſtræ cauſas, videlicet credendam eſſe veritatem, aut myſterium aliquod, eo quod miraculo aliquo fuerit confirmatum: unice illa credenda ſunt, quia Deus qui eſt veritas prima, revelavit illa, & quod verbum illius certiſſimum eſt, & miracula, quæ fiunt ad illud confirmandum non aliud ſunt, quam teſtimonia hujus revelationis, videlicet, non pati, ut dubitemus, utrum illa proficiſcatur a Deo, qui ea nobis per hæc ſenſibilia argumenta manifeſtat. Itaque in eo conſenſu, quem adhibemus alicui veritati de fide, duo ſunt, quæ a nobis oportet ſecerni; Adeſt auctoritas Verbi Divini docentis, quod nunquam fallere poteſt; adeſt & modus, quo revelat, & quo nobis hanc ſignificat veritatem. *Idem.*

Reprehenſiones, quibus Dei filius redarguit illos, qui cum vidiſſent miracula, quæ fecerat, tamen in infidelitate ſua permanſerunt.

Nunquam Dei Filius acrius corripuit aliquem, quam eos, qui cum vidiſſent miracula, quæ ipſe fuerat operatus, nihiloſecius in cæcitate, ac infidelitate ſua permanſerunt; quia vel non credebant, hæc vera eſſe miracula, vel quia inde non eliciebant æquas illas illationes quæ erant hauriendæ. Sed addam ne probrum, quod æquiſſimo jure objici poſſit Chriſtianis hujus ævi, eſſe modicum fidei, quam habemus miraculis, & nullus dubito, quo minus pertinacia, quam plurimi teſtantur in non credendis iis, quæ probant, & confirmant Religionis noſtræ veritatem, argumento ſit, quod ipſi illi dubitent de Religionis hujus veritate. *Idem.*

Nemo amplius dubitare poteſt veris in Chriſtiana Religione adeſſe miracula & utrum hæc ſint argumenta veritatis Religionis ejuſdem.

Si liquet non defuiſſe in Chriſtiana Religione miracula, hoc igitur manifeſtum eſt argumentum, eorum veritatem amplius in dubium revocari non poſſe, per quæ Religio hæc pro vera habita eſt; nam, ut ſuppono, fieri non poteſt, ut veritas ipſa calumniam, mendaciumque valeat probare, quod eveniſſet, ſi Religio hæc ſolum humanæ mentis opus fuiſſet; Ita ut ſi decepti eſſemus, nos Deus ipſe decepiſſet, conſentiens ad ſtatuendum mendacium, & ſua abutens potentia ad ea comprobanda, quæ verſutia, & nequitia humana excogitaſſet. Cum autem hæc cogitatio cadere nequeat in mentem cordati viri, propter hanc rationem Dei Filius confudit Judæorum pertinaciam, & inexcuſabilem reddit ipſorum infidelitatem: *Si mihi non creditis, operibus credite.* (*Joann. 10. & 13.*) Non peto a vobis, ajebat ille, ut mihi aſſerenti fidem habeatis; aliud habeo argumentum ad probandas veritates, quas vobis annuncio, cui reſiſtere non poteſtis; Eſt autem opera quæ ipſe facio, & quæ vos oculis veſtris intuemini: *Opera, quæ ipſe facio, ipſa teſtimonium perhibent de*

me;

ae: (*Joann. 5.*) & addit, hæc eadem illis irritas facturas esse omnes eorum excusationes, atque prætextus; quoniam ratio hæc nullam eis relinquit probationem, quæ valeat admitti: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* (*Joann. 33.*) *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Concilium a Judæis habitum ad inhibendum cursum miraculorum, quæ Dei Filius operabatur.

Inimici Dei celebri eo in Concilio, quod habuere, prævidebant, quid profecturum esset ex miraculis, quæ Dei Filius operabatur, ut media excogitarent, quibus inhiberent progressum, quem illius doctrina quotidie obtinebat. Videmus, ajebant illi, quod hic homo signis, et prodigiis replet universam Judæam; & hæc omnia eo spectant, ut quam primum habeatur tanquam Messias. Malum hoc prævertendum est, & nobis conandum, ut illum de medio tollamus, ut consulere possimus generatim Reipublicæ tranquillitati, & potissimum nostræ auctoritatis securitati. Altera quidem ex parte melius argui non poterat; ex altera vero nulla iniquior inferri conclusio. Argumentari enim, miracula ejus effectum hunc habitura, ut ille pro Messia coleretur, & pro Filio Dei, qui novam hanc legem statuerat, hæc quidem naturalis erat illatio; inde autem arguere, cursum illius esse prohibendum, ipsumque de medio quam celerrime auferendum; hoc erat ratiocinium illius cupiditatis, qua contra ipsum erant incensi. *Idem.*

Quod si nobis persuasum est non defuisse in Religione nostra vera miracula, vere igitur dicimus religionem hanc esse a Deo.

Nos igitur certi sumus, & nobis persuasum est non deesse miracula in Religione, quam Salvator instituit, & annunciavit: hæc igitur Religio a Deo est, quoniam gerit characterem divinitatis optime connotatum, atque certissimum. Ad hæc, cum hæc miracula probent ea, quæ dixit, doctrinam ejus, placita, veritatem earum rerum, quas nobis revelavit; & nihilo secius de illa dubitare, eamque impugnare, & illi contradicere, hoc est in Deum ipsum insurgere. Deinde cum hæc miracula non nisi in vera fiant Ecclesia, quæ est sensuum illius sequester, & quemadmodum illam S. Paulus appellet præsidium, & columen veritatis, in dubium arcessere nefas est, cum in hac Religione facta fuerint, hodieque fiant frequentissime, nefas, inquam, est ambigere, utrum simus in via tuta, & quidquid inde secedit, in errore versari. Ita ut si per *adynaton* nos viam hanc secuti deciperemur, Deo respondere possimus cum quodam S. Patre, quod cum ille nobis cognoscendam tradiderit legem suam argumentis adeo perspicuis, simulque validis, ille minime possit errorem hunc crimini vertere, cujus ille causa extitisset: nam quemadmodum miracula a nobis fidem expetunt; ipsa quoque vicissim fidem sua probant auctoritate; si nihil est, quod tantam fidem mereatur, quam quod tot testes viderunt, nihil est, quod majorem fidem astruet, quam scire illa in fidei nostræ confirmationem facta fuisse. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Cum Deus per miracula probaverit, ea, quæ dixit, vera; nobis non superest locus ulteriora petendi prodigia ut credamus.

Si enim nos credere jubet Deus, tunc jubet postquam evicit, ea quæ dicit esse credibilia, & seipsum revelasse ex nobis per hæc signa, quæ nullum dubitationi locum relinquunt. Ita mortales licet cæci, & pertinaces, fatentur, se daturos victas manus, si vidissent miraculum aliquod certum, ac manifestum. Sed ita mordicus obfirmato sunt animo, ut oculis tantum suis credere velint, quemadmodum incredulus ille Discipulus affirmabat: *Nisi videro, non credam.* (*Joann. 20. 31.*) Opus ne est, ut in eorum gratiam Deus invertat ordinem Providentiæ suæ, & singulis momentis operetur miracula? Inficiae ire nequeunt infinita omnibus sæculis patrata fuisse miracula, & ut de hac re dubitent, abroganda est omnis humana fides, & omnis certitudo factorum, quorum veritas est probatissima; Si ergo rationes postulant, ut sese subjiciant, ac Religionis veritatibus cedant, tot illis tribuo, quot extiterunt miracula, quæ in gratiam illorum fuerunt peracta. Sed pertinax voluntas intuita portenta, æque moveretur, ac Pharao, obduratum illud cor, quod nesciebat quid diceret, vel quid responderet, ubi videbat prodigia, quæ ob oculos ejus Moyses operabatur; Sed ubi miracula eadem cessabant, in pristina obstinatione perseverabat: *Nescio Dominum & Israel non dimittam:* (*Exod. 5.*) Vel contingeret quod de divite nequam testatur Evangelium: qui æternis ignibus tortus, precibus urgebat Abraham, ut mitteret pauperem Lazarum ad quinque fratres suos, ut hos ad mutandam vitæ rationem impelleret, & affirmabat futurum ut certissime converterentur, si quem e morte reducem intuerentur, ipsis prædicantem. Cui Sanctus ille Patriarcha respondit, illos certiores habere testes, quos si minus audiunt, cum etiam ad illis prædicandum mortui resurgerent, eosdem in pertinacissima obduratione sua perseveraturos. *Idem.*

Miracula a J. C. coram Judæis patrata hos crudeliores effecit.

Jesus Christus spectantibus Judæis Lazarum suscitavit a mortuis. Numquid ideo illi meliores evaserunt? Hoc prodigium illos minus excusabiles, & magis nocentes effecit. Hæc est figura obstinationis plurimorum infidelium, & argumentum inutilitatis miraculorum ad obduratorum nocentium conversionem. Hoc quo vivimus sæculo gens non caret luminibus; sed cor indiget docilitate, ac æquitate. Qui rebellis est fidei luminibus, mortui suscitati prædicationi se non præberet dociliorem. Numquid merito fidem haberetis voci phantasmatis, quod nunquam suspicione vacuum est, potiusquam Verbo Dei? Nequaquam visibiles apparitiones, nec peculiares revelationes, neque miraculosæ aspirationes per se vim habuerunt gignendi fidem, spem, caritatem, spiritum mortificationis, vel pœnitentiæ; sed interior Jesu Christi gratia. Gratiam hanc habes, vel saltem in te situm est habere illam, petendo eam, uti opus est. Hac igitur utere, & talis eris, ut insigni Sanctitate vir evadas: si enim talis minime evadis per media communia, quæ tibi exhibet Providentia, nunquam evades, licet illa tibi ea largiretur non consueta subsidia, quæ audes flagitare. *P. de Neuville, libro tertio Moralis novi Testamenti.*

Certum est facta fuisse miracula, & Deum operatum fuisse illa vel per se, vel per fideles famulos suos.

Quod attinet ad miracula, alterutrum verum esse necesse est; vel extitere miracula, vel secus. Si alterum hoc, accusandi sunt calumniæ plerique Profanorum Auctorum; vel potius cum S. Augustino dicendum est, quod videre ab universo Mundo J. C. fidem recipi sine miraculo, hoc majus esse miraculum eodem miraculo: Sed si non defuere miracula, hæc non aliud habere potuerunt principium, nisi naturam, aut Dæmonem, aut Deum. Affirmare naturam ea peperisse, hoc est prima Philosophiæ fundamenta subvertere. Nemo potest oculorum aciem cæco restituere, nec vitam mortuo; ab his privationibus ad hos habitus non datur regressus. Dicere Dæmonem miraculorum auctorem, quæ species adest veritatis? Numquid prodigia fuisset operatus, ut cultum suum everteret? Numquid ille sacrilegis labiis obtemperasset? Ex simulacrorum corporibus egressus fuisset vi Exorcismorum Ecclesiasticorum? Restat igitur, ut Deus Auctor fuerit Miraculorum. Ita fidei Christianæ veritas comprobatur; si enim ille eorum Auctor extitit, potuit ne approbare mendacium, & per non communes conatus errori, ac superstitioni auctoritatem conciliare? *Ex Moralibus Sermonibus. Tomo primo*

ADDIT

ADDITIONES
AD QUINTUM TOMUM SUPPLEMENTI
BIBLIOTHECÆ CONCIONATORUM.

Ubi agitur de Communi Sanctorum Generatim, videlicet Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum &c.

MONITUM.

Licet Tomus hic satis copiæ amplectatur ad pertractationem cujuslibet tituli, & characteris Sanctitatis, tamen non satis argumentorum ad pertractandum inventum est, ut volumen hoc ad eam excresceret molem, qua cetera, quæ exæquare, quantum in nobis fuit, sumus conati. Hæc res nos impulit, ut sequentes Additiones subnecteremus, in modum Tractatuum vel potius Sermonum, qui a proposita scribendi ratione non abhorrerent: etenim profuturæ sunt tum ad populos erudiendos, eisque ostendendum, ipsos posse semet sanctificare & in statu, in quo illos Providentia constituit, cum ad eos excitandos, & inflammandos, ut ambulent secus vias, quas ejusdem professionis Sancti secuti sunt, & ut ad eumdem finem perveniant, videlicet ut sese sanctificent, quemadmodum illi sanctificati sunt.

SERMO PRIMUS.

Salvari possumus in quolibet statu, & conditione in qua nos Providentia constituit.

Ecce quid confundere debeat eos, qui hodierna die putant, duci non posse christianam vitam una cum iis curis, quæ suæ inhærent professioni; vel qui credunt, se a statu suo, munere, officiisque dispensari, ne suæ vacent sanctificationi. Mira illusio, auditores, quæ non minus periculosa est, quam usitata in Mundo, ubi nihil aliud auditur quam excusationes, prætextus, difficultates; & obices, qui afferuntur, vel quos potius se invenire comminiscuntur in praxi virtutum, & in officiis suis obeundis; sed illusio quam hodierna die dissipare contendam. Fallax prætextus, quem exsufflare conabor, vobis ostendens, nullam esse conditionem, nullum statum, vel munus, in quo nosmet sanctificare non valeamus. Argumentum hoc magno esse debet solatio omnibus fidelibus; palam quippe videbunt non solum se posse fieri Sanctos in conditione sua, verum etiam debere efficere, ut sua ipsa conditio sit medium ad salutem, & sanctitatem suam.

Quemadmodum numquam deliberatur de postremo fine, ad quem mortales omnes suopte ingenio, & necessitate quadam feruntur; ita non percontor, utrum velitis sanctificari, & æternum esse beati; sed dicam omnium vestrarum deliberationum argumentum esse oportere electionem mediorum magis idoneorum, quibus hunc finem assequamini, cui rei illud tantummodo adjiciam, nihil esse ubi majores nanciscamur difficultates, & nobismet plures obices comminiscamur. Alii conqueruntur, se non posse simul de Deo, deque suis rebus esse sollicitos; alii provinciam susceptam simul esse non posse cum pietate, & virtute; alii denique negotiis suis omnes curas, & cogitationes suas absorberi; & quod præ ceteris magis metuendum est, hominum improbitatem effecisse, ut nulla periculis careat conditio, & vitium, morumque corruptionem ubique scopulos posuisse. Fert igitur animus ostendere vobis, hæc omnia inanes esse prætextus, quos plerique sibi fingunt in suis flagitiis, & quibus probare admituntur licentiam suam rejicientes in statum, vel munus suum difficultates, quæ ex prava mentis, & cordis sui affectione procedunt. Meum igitur est hodierna die omnes has fallaces caussas evertere, ostendendo primum, nullam esse conditionem, ubi non liceat nobis inservire Deo, ac nosmet sanctificare; Secundo autem, numquam melius a nobis impleri munera status, & conditionis nostræ, quam cum in hac salutem nostram operari, & Deo deservire contendimus.

Posse nos famulari Deo, & salutem nostram in omnibus conditionibus operari, cum veritas sit, quæ hinc quidem inanes omnes adimit prætextus, quos affert ignavarum mentium negligentia; inde vero sedat omnes tumultus, quos timor, ac diffidentia in infirmis cient animabus; admittendum est, ut solidius, quam fieri possit, comprobetur. Mihi autem videor duas, vel tres rationes invenisse aptas ad persuadendum, si quis attentius illas ad examen revocare voluerit, quarum princeps est, quod quilibet vitæ status, atque conditio proprias habet gratias, & particularia ad id subsidia. Semper autem de iis vitæ conditionibus loquor, quæ permissæ sunt, & legibus probatæ, atque institutæ ad servandum ordinem Reipublicæ, quæ constat ea hac statuum, & conditionum varietate, quarum aliæ aliis periculo propiores sunt propter occasiones lædendi Deum, quæ sunt frequentiores; iterum dico nihilominus nullum esse statum, vel vitæ conditionem, quæ careat gratiis suis, & subsidiis ad operandam salutem suam, & ad sanctitatem adquirendam. Huic innixus veritati, quæ in dubium revocari non potest; Deum vocare omnes homines, & optare, ut singuli utiliter operentur salutem suam: *Omnes homines vult salvos fieri & ad adquisitionem veritatis venire.* (*ad Timoth.*) At potestne quispiam semet sanctificare sine subsidiis, & gratiis ad id necessariis? Hic fidei est articulus, de quo dubitare non licet. Ergo in omnibus statibus, atque conditionibus gratiæ sunt, & media ad salutem suam operandam, & per illationem manifestam, nullus status est, in quo Deo servire nequeamus, & omnia obire Christiani hominis officia.

Gratia, S. Ambrosius inquit, agens est universale, quod sese accommodat omnibus effectibus, præter propter veluti Astrorum influxus, qui cum omnibus particularibus caussis concurrunt, vel si mavis, veluti ros de Cælo dilapsus, qua comparatione utitur hic Pater, qui cum in se non sit, nisi Ens simplex, tamen tot varios habet effectus, quot sunt in terris diversæ species plantarum; ita gratia, quam Sacra Biblia rorem cælestem appellant, generalis est caussa, quæ cuilibet professioni, cuilibet muneri, cuilibet statui vitæ sigillatim se accommodat, ut omnia singulorum impleamus officia, & obligationes. Gratia, exempli loco, cadit in nobilem virum; & inde efficit cor generosum, strenuum, zelo succensum gloriæ Dei, & honoris Principis sui: Ecce quo pacto hujus conditioni se accommodat; descendit in animam judicis, in eaque gignit cordis rectitudinem, justitiæ amorem, vim, ac robur utramque lancem liberandi, quin modo vel in favoris, vel cupiditatis lancem propendeat, immoratur modo in viro negotiis impedito, eique probatissimam fidelitatem inspirat; in Ecclesiastico, eumque reddit divinum hominem exemplo vitæ suæ sustinentem characteris sui sanctitatem; in Religioso, & Sanctum facit. Hæc eadem esse potest gratia, sed quæ se aptat variis mortalium ingeniis, & conditionibus, in quibus illos Deus collocavit; idque, seu gratia semper sit eadem, & varia dumtaxat ratione variorum effectuum, quos parit, seu, quod dicere videtur Princeps Apostolorum, sit vere diversa, pro personarum diversitate; & Deus, qui omnes novit illius species, omnes proprietates, & usus omnes, illas accommodat statui, studiisque singulorum; *Multiformis gratia Dei.* (*1. Petr.*)

Quomodocumque sit, constat, quemadmodum generalis quædam est providentia, quæ rebus omnibus magni hujus mundi invigilat, ubi omnia rectissime constituta sunt, in aliam esse peculiarem, quæ respicit distributionem gratiarum, easque aptat statui, & conditioni mortalium; ex quo argumentor, si quilibet status, & quodlibet vitæ genus suas habet ad salutem sibi procurandam, & ad serviendum Deo gratias, affirmare, se virum bonum esse non posse, neque salutem suam operari in hac, vel illa conditione, hoc esset idem ac Deum injustitiæ redarguere, quod eum a nobis exigat cultum, quem illi adhibere non possumus; velle, ut ordo Sapientiæ suæ caussa sit scelerum nostrorum; illum criminum nostrorum consortem, nostræque calamitatis auctorem efficere, eo quo nos in eo statu collocaverit, ubi salutem nostram operari non possemus; hoc tandem esse divinam illius Providentiam destruere, quæ cum hoc inter homines discrimen constituerit, singulis suum in mundo locum præbuerit, & varias partitus fuerit conditiones; illis minime contulisse necessaria subsidia, ad officia sua persequenda. Quod si negare non possumus, has nobis adesse gratias, atque subsidia; hinc igitur sequitur haud ineptissimam esse excusationem, ac prætextum nulli innixum funda-

fundamento, rejicere in statum, & conditionem suam excusfam negligentiæ suæ in Dei cultu, & modicæ sollicitudinis in salutis suæ procuratione. *Omnis ad bene agendum provocatur sexus, omnis ætas, & dignitas*, S. Ambrosius exclamat; (*Amb. Serm. 7. de Milit.*) *Nemo igitur possibilis se excusat ab illius*.

Verum est, Auditores, quemadmodum in regno Monarcha non eamdem ab omnibus subditis operam petit, neque omnes idem munus exercent, nec omnes eadem gerunt arma contra hostes illius, neque omnes inter custodes, aut consiliarios ejus numerantur, & nihilominus, nemo est, qui quomodocunque subditus illius, qui non tenetur pro modulo suo illi deservire; ita si minus exigit a vobis Deus tantam perfectionem, quantam petit ab Ecclesiastico, & Regulari, si minus evocavit vos ad statum adeo sanctum atque sublimem, vos tamen estis ex numero servorum ejus, & si minus a vobis requirit eumdem virtutis gradum, neque easdem observantias, nihil vos dispensabit quominus regulares sitis in professione vestra, vel etiam perfecti sitis secundum statum vestrum. Igitur, dicam iterum, vel munus vestrum prætexere, ut vos a jure communi dispensetis, hoc est pro excusatione afferre caussam ipsam, quæ vos obligat. Deus enim volt, ut hoc ipso munere vestro illum glorificetis; vult, ut in hac conditione illi serviatis, quia sese illi accommodat gratia; in hac vobis laborandum est provincia, & hoc quem tenetis, loco; ad id enim in eo Deus vos constituit; ut verbo me expediam, debetis vacare professioni vestræ, eamdemque in vestræ salutis subsidium convertere, quia in eadem præcipua collocavit subsidia, quæ toto vitæ vestræ spatio estis habituri.

Hinc videtis statum, ac munus nostrum conjunctum esse cum ordine prædestinationis nostræ: videlicet Deum qui prædestinat homines ad gloriam, nequaquam id facere inordinate ac indeterminate; sed singulis locum suum, ordinemque obtinendum destinare, eique connotare omnia adminicula, quibus uti possunt, & finem, quo illis incedendum est, ut illuc perveniant. Oportet igitur, ut hæc via, & hæc media aliquam habeant relationem, ideoque nonnisi effectus nequitiæ nostræ esse potest, obicem statuere saluti, & sanctitati nostræ ex iis subsidiis, quæ nobis suppeditat Deus, ut eo perveniamus; itaque extremo judicii die hoc unum erit ex præcipuis capitibus, propter quæ condemnabimur, eo quod perperam perfuncti fuerimus eo munere, quod nobis Deus demandavit, & unum erit ex iis, de quibus exiget ille a nobis rationem tanquam unius ex præcipuis adminiculis, quibus donati fuimus, ut salutem nostram operaremur. *Redde rationem villicationis tuæ*. (*Lucæ 16.*)

Neque satis est, quod conditio qualibet suas habeat gratias, atque subsidia; qualibet enim secundo loco habet propria, & singularia præ ceteris ad hunc finem commoda, propter quem creati sumus, quamobrem dico etiam, nullam esse conditionem, in qua insignes Sanctitate viri fieri nequeamus, quod ex ipsis Dei mandatis argumentor: *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*. (*1. Ad Thes.*) Hinc enim hoc posito, Deum videlicet a nobis petere, ut ad altum Sanctitatis gradum perveniamus, eumque locupletissimis proposuisse coronas, & prima regni sui subsellia iis, qui meritis suis ea sibi comparaverint; inde vero, dubitari non potest quominus peculiari sapientiæ suæ dispositione factum fuerit, ut tot varias conditiones instituerit, quod semper præsuppono; quis statim non arguet, quemadmodum sapientis ejusdem hæc statuum varietas ordinata fuit, bonitatem quoque illius eamdem ad æternam salutem retulisse, tanquam media ad finem suum, & in singulis adesse quædam auxilia, quibus adjuti illuc perveniamus: alioquin in hac distributione, in qua tantam culpamus inæqualitatem, licet Deus nihil debeat cuipiam, homines tamen se tales esse putantes aliquam haberent caussam invidendi alterius felicitati; quatenus tibi onus impositum supra vires sume, vel saltem existimantes, se quodammodo a Deo neglectos fuisse in aliorum comparatione.

Quam ob rem dici potest, hoc præter propter tanquam in ordine naturalis providentiæ suæ contigisse, ubi Deus æquissime compensavit bona, & mala; quæ in qualibet conditione invenimus, ut qualibet sua habeat propria, & peculiaria, ut quivis voti sui compos in terris vivat, quæ in conditionibus aliis nomine reperiuntur.

Hoc ipsum dicere possumus, Auditores, de supernaturali Providentia, quæ adeo sapienter disposuit universa, singulis conditionibus facile præ aliis bona sua ad salutem suam operandam, & plurima apud Deum promerenda. Et profecto in facultate, ac potestate omnia faciendi, sibique permittendi omnia, quæ scopulus est, in quem viri principes allidi consueverunt, quamnam habent bene agendi facilitatem? Quippe per auctoritatem suam plurima prohibere possunt crimina, flagitia evitare, quæ sexcenti Concionatores poterunt toto vitæ suæ spatio; & solum eorum exemplum plures potest ad virtutem, & pietatem allicere, quam ingens sacrorum Regularium numerus; quippe qui similes sunt solo loquendi verbo, primus pyxidibus, quæ sua per... reliqua secum trahunt. Divitum conditio in Evangelio improbatur, quia divitiæ lautissimam sternunt omnibus criminibus viam, quia nobis suppeditant, unde nostris cupiditatibus satisfacere valeamus, ideoque objecta sunt maledictionum, atque anathematum Filii Dei: *Væ vobis divitibus*. (*Luc. 6.*) Attamen hæ ipsæ divitiæ, si uti sciamus illis, ubi opus est, quodnam auxilium ad salutem adquirendam non afferrent? Peccata eleemosynis redimi possunt; omnia Caritatis opera, quibus adjacet Cæli promissio, quonam pacto, & a quibus nisi per opes, & a possidentibus illas melius possent exerceri? Nonne dici potest, si opulenti bene uti vellent bonis suis, illos sine difficultate, ac labore habituros id, quod aliis stat summa vi, validisque conatibus?

Hinc sequitur, Auditores, errorem esse, & illusionem a nostræ felicitatis inimico profectam, existimare, si non alio essemus in statu ab eo, in quo nos esse vult Deus, & in quo nos ipse constituit, nos eidem melius esse deservituros; cum interim relinquimus media, & præsentia subsidia, quæ nobis præ manibus sunt, alia commentitia opraturi, & numquam fortasse futura sunt, militis instar animo foventis ea, quæ facturus esset, si vel esset dux exercitus, vel imperator, & qui nihilominus remanet miles ignavus, & vecors. Exempli gratia artifex putat sibi plus otii futurum, quo de Deo, deque salute sua cogitaret, nisi necessitas ab eo laborem exposceret; interim vero salutem suam negligit, ac tempus amittit, qui bibalmaris est error.

Alia ex parte audio Mulierem hanc, quæ inutili pœnitentia conficitur eo quod ingressa non sit Religionem, ad quam se vocari credebat, & quæ inter œconomicæ rei impedimenta cogitat, quam beatius viveret si procul a familiaribus curis, & moroso viri sui ingenio, nonnisi de Deo, ac salute sua esse deberet sollicita. Ubi huic magno, magnique momenti negotio operam darem, ait illa, si Deo me devovissem inter claustra; modo vero non vacat mihi de eo cogitare. Hæc erant cogitanda, donec tibi erat integrum delectum status habere: Si antea de hac re Deum consuluisses, ac ad statera revocasses partis utriusque momenta, si prudentis directoris consilium secuta fuisses, fortasse melius elegisses; hodie vero cum electio a te fuerit habita, ac jam ceperis consilium, hæc mera tentatio est, quæ prohibet, ne facias, quod tibi faciendum est, donec mentem distineas tuam ad ea cogitanda, quæ faceres, si alio in statu permaneres.

Pariter vir ille cogitat, si minus sese implicuisset ei magistratui, quem abdicare non potest, plura sibi ad salutem operandam non defutura subsidia; sed modo negligentiæ suæ caussam prætexere, mera illusio est, Auditores, quæ vos detinet in chimæricis meditationibus, donec vobis elabi sinitis media pro Deo laborandi. Secretum igitur a quo nostra ex parte pendet prædestinatio, est bene eligere, bene consulere Deum, frequentibus precibus ab eo lumen petere, & conditionem ad quam nos evocat rite ad examen vocare; sed postquam semel alicui vosmet implicuistis negotio, ex quo nullo pacto emergere fas est, non ultra deliberandum est, sed agendum fitendumque omnibus conditionis vestræ subsidiis, quod, ut Ephesii facerent, auctor erat S. Paulus: *Obsecro vos, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis*. (*Ad Ephes. 4.*)

Sed, Christiana societas, quod hac in re solatium afferre debet mortalibus omnibus, & quod tertiam hujus propositionis partem constituit, illud est, quod præterquam cuilibet conditioni sua sunt media, & propria, & particularia subsidia, meliorem etiam esse, & commodiorem ad salutem operandam, & sanctitatem adipiscendam. Hoc ex iisdem principiis arguo; si enim Deus hæc omnia vitæ genera instituit, & potuit hanc varietatem conditionum urbes, ac Regna constituentium, & si in hoc emicat Dei Providentia, & Sapientia, quæ diversa hæc studia, ac talenta, secretosque instinctus impertit hominibus, qui alii quidem huic, alii alteri negotio vacant, ut hoc pacto civilem societatem sustinerent: *unicuique sicut divisit Dominus*, (*1. Ad Cor. 7.*) ut Apostolus inquit; Deus igitur illis diversas personas applicuit, quas speciali vocatione appellavit; nam quicumque vult finem, vult etiam media necessario illatione. Alioquin si hæc Dei Providentia non tendit solum ad communem, ac universalem mundi hujus utilitatem, verum etiam ad bonum cujuscumque singillatim, in quo differt ab Hominum providentiis, quæ pro publico bono sacrificant peculiare; hinc sequitur, ubi Deus nos ad aliquam evocat conditionem, aut aliquod vitæ genus, extra metum dici posse ipsum hoc nobis optimum, ac utilissimum judicasse, & in quo per æternam præscientiam prænovit nos facilius, ac felicius salutem nostram operaturos, si illius mentem secuti fuerimus.

Igitur in præsentiarum quin conqueramini de hac divina Sapientia, quæ vos in hoc loco constituit, quia inutilia foveatis desideria ejus rei, quam vobis nequaquam duxit utiliorem, cur non omnes conatus exeritis, ut impleatis ea consilia, quæ ille habuit de vobis? Videlicet cur non conamini servire illi, & vosmet simul sanctificare eo in statu, in quo vos esse voluit? nequaquam hic non aliud est, quam fictus color, quem mortales suæ illinunt negligentiæ, cum in medium proferunt negotia sua, honores, conditiones, ut sese ab officiis hominis Christiani dispensent, & ut curam suæ salutis abjiciant. *Quod ipsi gerunt*, S. Ambrosius inquit, *officiis sibi ascribunt*. (*Ambrosius loco supra citato*.) Rejiciunt in statum suum vitia sua. Haud quidem vestra conditio prohibet, ne serviatis Deo, sed unice mala voluntas hoc vetat vestra. Omnes hi prætextus fallaces sunt & inutiles; quia nos non solum nosmet salvare possumus, sed etiam in quovis conditionum genere sanctos evadere possumus, & perfectos.

Hac de causa pro certo habeo juxta curiosam sapientum virorum animadversionem nullum inveniri posse munus, nullum in Republica magistratum, in quo non adsit aliquis

ob ea-

ab eadem Ecclesia pro Sancto habitus, ad probandum, quemadmodum conditiones, & status varii illi non sunt, qui Sanctos efficiant, sed vitam quæ ibi ducitur, & fidelitas, qua eorumdem officia adimplentur; quod Tertullianus de Christianis ævi sui dictitabat: *Nihil refert, ubi sitis; extra sæculum estis*. Quid interest, cujus tandem professionis sitis, dummodo vos Deus ad illam vocaverit? Ita ego non illud quæro, utrum sæculares sitis, an Regulares, Sacris Ordinibus initiati, an conjugio impliciti; sed illud, quod omnibus esse debet commune, cujuscumque tandem conditionis status illi sint, ut procul sitis a sæculi sordibus, & corruptione, quod in omni conditionum genere fieri potest.

Et profecto inter Principes viros, qui ea fidelibus illi esse videntur, quibus plures adsint ad salutem obices, sexcenti & ultra leguntur in Sanctorum album relati postquam vixerunt in Aula profana, quin vitiorum contagione inficerentur, quæ eorum incolatum adeo periculis plenum efficiunt. Quænam est conditio, in qua sit plus licentiæ & minus religionis, quam militum? tamen plures fierent exercitus militum eorum, qui ea in professione sanctificati sunt, nec defuere legiones integræ, quæ vitæ jacturam pati maluerunt, quam abdicare fidem. Inter viros negotiis implicitos, quanam sunt salutis pericula? Quæ impedimenta? Attamen non defuerunt plura hujusmodi mortalium millia, quæ ibi muneris omnibus absolutissimam virtutem tulerunt præ se, & ad summum etiam Sanctitatis apicem evaserunt.

Hæc autem SS. cujuslibet generis, & conditionis multitudo ea Apostoli sententia nubes est testium, qui tandem aliquando contra nos testimonium dicturi sunt, & ignaviam nostram improbaturi: *Tantam habentes testium nubem*. Eorum numerus perspicuum, & manifestum erit argumentum, nos quoque Sanctos esse potuisse; & nos nonnisi esse in culpa, si minus fuerimus Sanctitatem adepti. *Testium nubem*. Nubes est super nostram caput posita, & medio in aeris spatio pendens, innuens, illos in terris fuisse, quin affectu illis inhærerent, & inter opes, ac negotia vixisse, quibus obruti videbantur, ac inde sese per pietatem extulisse, & de Cælo tantummodo cogitasse. *Testium nubem*. (*Ad Hebr*. 12.) Nubes est, quæ fert imbres gratiarum, quas obtinet a Deo pro illis, qui iisdem muneribus impliciti easdem experiuntur difficultates. Sed caveamus ne hæc nubes aliquando super caput nostrum disrumpatur, & erumpat in fulmina, proferens damnationis nostræ sententiam, si ita miseri fuerimus, ut pereamus.

Eheu! quam tristis nos conficiet dolor, Auditores, cum Deus nobis ostendet subsellia, quæ nobis destinaverit inter eos, qui ejusdem erant ordinis, & conditionis, ac nos. Quid reddet ille, qui periit ea in conditione, in qua tot aliorum millia, quibus plura non erant media, vel subsidia, salvi facti sunt? tunc insurgent illi in ipsum, ac testabuntur, hunc unice culpa sua periisse, & conditionem hanc illi ingenti esse potuisse adjumento, ut Cælum adquireret. Quid respondere poterit hic Magistratus, vel Judex, qui in muneris sui exercitatione damnatus fuerit, illi, qui in eodem obeundo salutem fuerit consecutus, licet non plura nactus fuerit auxilia & illi fortasse in idem Tribunal successerit? Hoc onus, quod justitiam vendens polluisti, est ne causa damnationis tuæ? dicetur illi; Non ita, quandoquidem me salvum fecit: tu vero non reprobatus fuisti, nisi quod abusus ea potestate, & auctoritate, quam tibi permittebat. Tu igitur exitii tui causa es, non munus tuum, quod tibi modum præbebat temet salvum faciendi. Hoc ipsum dico de reliquis vitæ generibus, in quibus qui sanctificati sunt, primi erunt, qui aliorum damnationem urgebunt, postquam exemplo suo probaverint non solum nos salutem nostram operari, & Deo servire posse in quovis genere conditionum; verum etiam nos nequaquam melius perfunctutos esse officiis conditionis nostræ, quam cum fidelius serviermus Deo, & nosmet sanctificare adniti fuerimus.

II. PARS. Ita sane Auditores, altera hæc propositio non est minus manifesta, quam prior; numquam melius satisfacimus officiis muneris nostri, & nostræ conditionis, quam cum melius famulamur Deo, & fidelius salutem nostram operamur; & tantum abest, ut duo hæc simul esse non possint, ut mutuo sibi dent manum & alternis sese fulciant auxiliis. Ut hoc nobis persuasum sit, afferendæ non sunt acutæ argumentationes; afferam solum duo, vel tria ex probatissimis argumenta, & quæ omnes facile intelligere possunt; videlicet Christianismum, & cultum Dei nullam habere cum statu nostro oppositionem; sed econtra sese accommodare cum omnibus conditionibus, ac statibus, & nobis opem ferre, ut earum officia repleamus; ad hæc nostram conditionem nobis suppeditare positive media præstandi Deo quamcumque operam ille ea nobis valeat expetere; ac tandem omnem sanctitatem nostram in eo positam esse, ut adquiramus perfectionem propriam status, & conditionis, in qua nos Dei Providentia constituit. Singulas percurramus, si nobis lubet.

Primum autem quodnam hoc esse posset absurdum inter Dei servitium, ac statum nostrum? Nonne verum est, omnes homines, quocumque in statu sint, & quamcumque professionem fuerint amplexi, vivere debere, ut Christianos decet? Quandoquidem Deus ipse, qui eos vocavit, vocavit quoque ad Religionem Christianam, & sicuti Deus sibi nequit adversari, etiam permittere nequit, ut alterum alio modo alteri officiat. Quamobrem Christiani qualitas titulus est transcendentalis, qui ad omnes pertinet qualitates, qui omnibus se muneribus immiscet, ac in omnibus statibus reperitur.

Videlicet, Auditores, vos, qui Judices estis, & Magistratus, vos, qui mercaturam exercetis, vos qui estis Domini, Nobiles, Milites, & quidquid vultis, scire debetis, vobis simul duplex esse officium. Vos non solum Judices esse, sed Christianos Judices, & utrumque hoc munus sua habere jura, & officia; & ea vobis sejungenda non esse sine interitu vestro, si neglexeritis officia utrique muneri adhærentia. At enim, inquies, implicitor negotiis, commercio, jugibus impedimentis: quomodo ergo vis, me Deo inservire, me pietati vacare, ut Religiosum decet? Hominem hunc audientes diceretis, hoc esse ordinem Mundi subvertere velle, ab illo virtutem, & bonorum operum praxim exigere. Sed dicitæ mihi, num solum mercator est? An simul & Christianus? Cui ergo tempus omne illi in temporalibus negotiis transigendum est? Æquumne est ut salutis cura minima sit omnium curarum? Cur conscientiæ tuæ status perturbatior esse debet statu domus tuæ? Undenam tantum sedulitatis in rationariis vestris servandis, ac tantum negligentiæ in reddenda ratione Deo, quod opinione celerius contingere potest?

Cum alter ille se nobilem mihi jactitat, sibique secundum nobilitatem suam sibi vivendum? Heus tu! quis id negat? vel quis vetat? Sed nonne simul Christianus es? Heu! si præclarum hunc titulum abnegasses, mortalium omnium ignavissimus, & nequissimus esses. Quam igitur simulas adesse oppositionem inter nobilitatem, ac salutem tuam? Inter officia amplitudinis, & Religionis tuæ? Inter Evangelium, & fulgorem natalium tuorum? nulla sane, nisi recentes aliquas reminisceris; & tantum abest, quod hæc simul esse non possint, ut ea separare, idem sit ac temet utraque indignum præbere; nam unum ex primis Christiani hominis officiis est, fideliter replere fide summa sui status officia; ideoque tantum abest, quod simul esse non possint, ut alterum nobis suggerat rationes, propter quas alterius muneribus debeamus perfungi, & novam adjiciat actionibus nostris perfectionem, eas Christianas efficiens, quæ morales, vel mere naturales erant. Quinam est ergo, amabo vos, hic prætextus, quem affers modicæ curæ, qua Deo famularis, desumptus a necessitate status tui, vel tuæ conditionis? Nam quo fidelius servies Deo tuo, eo diligentius implebis munus tuum, faciens, quod tibi faciendum est majori cum attentione, conscientia, affectu, & integritate.

Post hæc, primus non es, qui hanc provinciam obieris, qui in hac conditione vixeris, qui similia negotia tractaveris, & munus hoc exercueris. Sexcenti, qui tibi præcesserunt, sese gesserunt, ut decet simul honestos viros, probosque Christi fideles. Si ergo aliquid difficultatis, impedimentorum, vel impotentiæ est, ut asseris, a te proficiscitur, non autem a munere tuo; nam de ceteris dici potest, quod S. Hieronymus dicit de militari statu, verba faciens de Centurione, cujus elogium celebrat Spirit. S. in Actis Apostolorum: *Non nocuit paludamentum, & baltheus, & apparitorum turba*. (*Hiero. ep*. 56.) Non militare sagum, non armorum licentia, non quidquid magis adversatur in bellica re pietati prohibuerunt, ne justus esset, ne Dei timorem foveret. Vester igitur status, & munus vestrum non minus vos prohibet, quam illum suus; sed avaritia vestra, quæ tanquam perditum respicit, quidquid impensum non est ad augendos redditus vestros; mollities vestra, quæ sua tantum commoda aucupatur, & quæ nollet vel minimam sibi auferri voluptatem, ut placeat Deo in piaculum scelerum vestrorum; ambitio vestra, quæ vos fatigat, ut in hoc mundo magis niteat; quasi post vitam hanc nihil ultra esset sperandum, vel metuendum: hæc ea sunt, quæ assertam hanc gignunt impotentiam. In statum hunc affertis vitia, & cupiditates, neque has umquam superare contenditis; mirumne esse debet, si in pereundi discrimen incidistis? Hæc id ipsum in aliæ quolibet efficerent; & si nequaquam easdem conditiones inveniretis, aliæ vobis occurrerent fortasse periculosiores, & eas vobismetipsis inquireretis. Mercaturam aggredimini hoc callido ingenio; illud ipsum in aliud quodcumque munus inferetis, quoniam ipsum in vobis est, & numquam fideliores eritis in jure dicendo, quam in exercenda mercatura. Ita cum nullus sit status, ubi salutem vestram operari non valeatis, nullus est, in quo vestram operari possitis, donec Christiano more non vivitis, & non utimini iis subsidiis, quæ status vester suppeditat vobis.

Sed iterum dico; hæc unice culpa vestra est; nam secundo loco, qualibet conditio suppeditat media præstandi Deo cultum, quem expectat a nobis, & recenti laborum, dolorumque accessione, agentes eadem, quæ agimus, & tractantes eadem negotia quæ tractamus, omnes possumus sanctificare; quia nulla est actio adeo vilis & abjecta in quovis munere, quæ bonis animari nequeat intentionibus, & cælestem mercedem adquirere. Itaque ad hoc ut salutem vestram operemini, ac serviatis Deo, non ideo jubemini mundo extremum vale dicere, negotiorum vestrorum curam abdicare, bonis, prædiisque vestris abrenontiare, quæ nihilominus vobis essent facienda, nisi aliter saluti vestræ possetis consulere; sed Deus, ut ita dicam, vobiscum paciscitur; non jubet vos vitæ rationem, ac munus immutare, sed jubet vos recte vivere, & omnibus officiis vestris perfungi.

Nobilis ille vir a me sciscitatur, quo pacto conciliare possit gladium cum Evangelio, strenuum, fortemque videri, simulque virtute præditum. Hoc non ita fortasse arduum est, ut cogitatis; immo si volueritis, hæc ratio erit, qua Deo utilem ope-

ram præstare valeatis. Fateor equidem, si Nobilis viri officium in eo constituitis, ut ferocius insultet omnibus, ut Regum more imperitet, ut tanquam exiguum Tyrannum in alienis agris se gerat, nequaquam ingredimini viam salutis vestræ procurandæ; verum addo hac in re vosmet a nobilitate vestra degeneres esse, & in hac ipsa conditione vosmet minoribus sumptibus salutem assequi posse, quam iis, quibus vobismet comparatis interitum. Ensis iste, quo præcincti estis nonnisi in Religionis, & Principis vestri commodum e vagina educatur; non autem ad sustinendas privatas lites, easque etiam contra divina, humanaque jura evacuandas. Hoc a vobis requirit Deus; hæc fortitudo genere vestro digna in reipublicæ salutem, non in oppressionem eorum, qui vobis subditi sunt, exerceatur: Tunc quin pietas, ac virtus vos dedecore afficiat, præcipuum erit ornamentum vestrum. Illa hunc domui vestræ nitorem, & bona majoribus vestris gloriam comparavit; hæc ipsa eamdem vobis propriam faciet, ac tuebitur, eamque ad vestram traducet posteritatem.

Nequaquam, Judices, & Magistratus, ut salvi sitis, necesse non est, ut hanc dignitatem abjiciatis, in qua vos omnes metuunt, & colunt; utimini hac auctoritate, quam Deus in manibus vestris collocavit, ut aliis jus diceretis, ut in improbos animadverteretis, ac innocentiam tueremini: uno eodemque tempore duo illa perficietis, quæ Deus præstolatur; Eximii Judices eritis, eximiique Christiani: Providentia omnia ita disposuit, ut quo melius munere vestro perfuncti fueritis, eo melius, ac facilius salutem vestram operabimini.

Nequaquam, Nobiles Matronæ, nequaquam metuite; non quæro, ut ad salutem vestram procurandam, confugistis in claustra: id unum quæro, ut pietas, quæ sexus vestri pars est, sit paullo in vobis ferventior; plurima efficere potestis bona, sine magno labore, vestro dumtaxat exemplo; & numquam vitam statui vestro magis conformem duceretis, magisque divino de vobis consilio congruam, & magis mortalium omnium approbatione dignam, quam cum verecundiam, modestiam, pietatem sequemini. At jam probe nostis, quid vobis faciendum sit, quin me doctore egeatis: illud unum adjiciam quod cum salutem vestram operari facilius valeatis in statu vestro, quam in aliis plurimis, id ni feceritis, vos nequiores, magisque inexcusabiles futuras.

Illud vero mortalibus omnibus notandum est, quidquid est de essentia cujuslibet muneris, vel conditionis nequaquam officere posse nostræ saluti, & sanctitati. Huic nihil obesse potest, nisi ea, quæ ipsi adjicimus: nam quærere ibi victum, vel occupationem, & se se reipublicæ utilem præbere; hæc de cujuslibet muneris, vel officii essentia est; & donec intra hos cancellos substiteris, dicere audeo, virtutem perfecturam opera tua, non secus ac vicissim opera tua conferent aliquid ad virtutis exercitationem. Sed Satanas, quem Tertullianus appellat corruptorem operum Dei, his immiscens sua; Satanas, inquam, detorquet illa, iisque abutitur in usus prorsus oppositos naturæ, & institutis eorum, cum sequimur placita quæ suggerit nobis, & hæc est caussa malorum omnium, quæ in civili, & morali Mundo contingunt.

Vis hoc in munere, ac statu opes congruere; hoc unum festinas; ideoque hæc caussa est tot injuste factorum, tot fraudum, tot laborum, qui minime ad locupletandum sunt liciti. Hac arte erescere vis, & supra ceteros ejusdem status eminere; hinc oritur luxus, hinc pretiosa supellex, hinc servorum caterva, hinc sumptus insani. Otium fallere quæris; hinc alea, hinc ludi, festa, convivia, omniumque societatum frequentia, quæ totidem sunt obices muneri tuo, simulque tuæ saluti; sed attende, ea omnia, quæ te ad peccandum impellunt, esse aliena a munere tuo; & omnia, quæ aliquid conferunt, ut conditionis tuæ officiis fungaris, te simul sanctiorem, & virtuti propiorem efficere, & ita duo hæc non solum mutuis subsidiis firmari, sed etiam hæc unum illud esse, quod a nobis expetit Deus.

Ut igitur sermoni huic finem faciamus per ea, a quibus exorsi sumus; si in omnibus conditionibus salvari possumus, qua de re dubitare non licet; quinam erit aliquando mœror quæ pœnitentia videre, tot inter vias, ac media salutis operandi, aliquem in nullam redditus spem interiisse? Quid non exprobrabit huic reprobo Deus? Ego te ibi constitueram ubi facile cælum mereréris; ego te eo in loco posueram, ubi plures tibi paterent in cælum viæ: memet tuo aptaveram ingenio, studiisque tuis, appellans te in statum hunc, & nihilo feciat auxilium meum neglexisti, & periisti! *Perditio tua ex te, Israel.* (*Osee* 13.) Te igitur perdidit voluntas tua, tu juxta voluntatem tuam æternum eris miser.

Quam in hoc misero desperationem non eiebit crudelis hæc exprobratio? Tunc jure dicere poterit hæc verba: *Non posuit nos Deus in iram, sed adquisitione salutis.* (*1. ad Tessal.*) Nequaquam me in hoc statu posuerat Deus, neque ad munus hoc appellaverat ut in hoc perirem, & fierem objectum indignationis suæ, sed ut meæ saluti consulem. Non accusabit ille statum hunc, neque hanc conditionem, vel munus, sed hujus hominis infidelitatem, qui abusus est cum his commodis, quæ illi conditio sua suppeditabat, ut se redderet infelicem; tum Dei beneficiis, ut caput suum ea detraheret mala, quæ patitur, & munere suo, ut sua scelera tegeret. Deus omnia ad illius salutem disposuerat, & ille effecit, ut omnia in suam damnationem converterentur. Hæc erit caussa rabiei, & crudelis, inutilisque pœnitentiæ, ac dolorum, quibus cor illius in æternum torquebitur.

Nostrum igitur est, Auditores, hæc mala prævertere; nobis Dei consiliis obtemperandum est, ac sedulo laborandum ut in statu, & conditione, in qua nos ille collocavit, sanctificemur; quoniam omnes excusationes, omnesque prætextus, qui a nobis afferuntur, omni carent fundamento. Si nondum certam aliquam vitæ rationem sumus amplexi, deliberandum est; neque cæcorum more, Deoque inconsulto nosmet conjicere debemus in statum aliquem, a cujus delectu salus nostra pendet in æternum. Sed si delectus jam habitus est, si statum aliquem sumus ingressi, ibi omnino Deo serviendum est, & status ipse convertendus est in medium nostræ salutis, & sanctitatis.

S E R M O S E C U N D U S.

Vult Deus omnes homines Sanctos fieri quæcumque sint in conditione.

Sancti estote, quia ego Sanctus sum. Levit. a.

SI præceptum, quod irrogavit hominibus Deus, ut Sancti essent, vobis injicit admirationem; quia ejus executio æque difficilis est, ac urgens, & inevitabilis est obligatio; audeo dicere nihil melius ostendere posse ardent, sincerumque desiderium Dei ipsius illos æternum felices efficiendi. Tandem enim hinc inferendum est, eidem satis non esse eos creasse in finem hunc, iisque suppeditasse necessaria adminicula, ut eo pervenirent; verum etiam illos urgere, & cogere, ut viam ingrediantur, quæ ad supremum hoc bonum adducit; quia sicut nihil inquinatum introire potest in regnum Dei, & meritis tantum via patet ad illud; Sanctitas, quæ conditio est, qua posita Cæli gloria nobis promissa est, sita est tum in fuga peccati, quod nobis aditum potest intercludere, cum in praxi virtutum, quibus hanc mercedem promeremur. Sed quemadmodum Sanctitas facta est violenta naturæ corruptæ, & exigit, ut assiduos exeramus in nobismetipsis conatus ad illam indipiscendam: Deus ut præceptum nobis reddat facilius, Sanctorum gloriam proponit, tanquam potissimum objectum quod in nobis animum valeat excitare. Rationes per se patent, & illas exhibere satis est, ut de illis omnibus persuadeatur. Has autem depromo ex ipsis qualitatibus gloriæ hujus, quæ simul est novissimus finis noster, & merces laborum nostrorum, & quæ necessaria illatione nostram beatitudinem, nostramque supremum bonum constituit. Latius paullo rationes has amplificemus, & animum, quæso, advertite, ut illas intelligatis.

Primum Deus, qui fecit hominem ad imaginem suam, illum quoque, ut nostis, unice fecit propter se; ita ut ille sit principium nostrum, simulque noster ultimus finis, & ex clara visione divinæ hujus essentiæ, ejusdemque possessione fiet, ut hæc imago, quæ opus est manuum illius, recipiat novissima linesmenta similitudinis suæ, quemadmodum dilectus ejusdem Discipulus profitetur: *Similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est.* Quam nobilis hic finis est, Christiani, & quam spectabilis coram Deo, quandoquidem factus est, ut ipso Deo perfruatur! Sed quod recte intelligere, & numquam oblivisci oportet, id est, nobilem hunc, sublimemque finem adquiri non posse, nisi per media congrua & idonea, videlicet per virtutes, & actiones sanctas, quas homo divina ope suffultus necessario debet exercere, ut sanctificetur, & respondeat consiliis, quæ de illo Deus fovet. Dico autem cogitationem, & intuitum finis hujus præstantissimi excitare debere Fidelem ad sancta opera agenda, quod dicitur laborare ad adquirendam Sanctitatem, quæ unica & inevitabilis via est, per quam perveniamus ad gloriam, ad quam anhelamus. Quare? quia hoc discriminis intercedit inter hominem, & entia, anima & ratione carentia, quod illa ad finem suum feruntur per naturalem instinctum, in ipso essentiæ suæ fundo impressum, quin umquam aberrent, vel ne latum quidem unguem deflectant. Norunt viam suam; callent media, quibus utendum est ad hunc finem; & numquam falluntur in eorum usu. Cum igitur illis neque deliberandum sit, neque eligendum, quibus rebus idonea minime sunt; non est, cur impellantur; tuto procedunt vel potius naturæ ipsius propensione feruntur.

Hoc autem de homine dicendum non est; cum finis, ad quem Deus illum destinavit, supra naturam sit, natura ad illum deducere non potest. Sæpe ignorat quænam sibi ingredienda sit via, ut illuc perveniat, & alieno eget subsidio, cum ex se non habeat satis virium, ut illuc tendat. Illud autem magis mirum est, quod majores difficultates ad id superandæ ab ipso proficiscantur; quia hæ sunt vitia, animi ægritudines, perversæ cupiditates, totidem videlicet obices huic fini. Scio equidem Deum nequaquam creasse hominem hac inperturbatione mentis; sed postquam ille semet in illam conjecit per peccatum, Deus ibi eum reliquit, & satis esse censuit opem illi præbere suarum gratiarum, quibus difficultates has superaret, aperire illi Cælum, quod sibi per rebellionem obstruxerat, & ut omnia verbo complectar, præceptis,

& exem-

& exemplis suis viam indigitare, quam sequeretur. Verumtamen via hæc aspera est adhuc, difficilisque, naturæ corruptæ studiis opposita; & opus est, ut hic homo impellatur, & excitetur ad ambulandum secus semitam illi indigitatam a Deo, quæ Sanctitas est, sine qua nemo ad beatum hunc finem potest pervenire. Sed iterum dicam, quidnam validius excitare illum potest, nisi aspectus, & cogitatio hujus finis, cujus efficax, serventque desiderium efficit, ut animose suscipiantur ea media, quæ difficillima videntur, & quæ natura ipsa perhorrescit?

Profecto Sanctitas, quid aliud est, nisi congeries virtutum omnium, exercitatio omnium operum bonorum, acervus meritorum, & actionum piarum; per quas adquirimus gloriam, quam nobis Deus destinavit? Cumque finis prima sit omnium nostrorum operum caussa, & omnes difficultates nostras eiciat; nisi hunc nobis finem proposuerimus, nisi sæpe hunc terminum respexerimus, & ad gloriam hanc, qua Sancti fruuntur, & qua cum illis aliquando fruituri sumus, contenderimus, & serio fuerimus meditati; nequaquam video, quomodo satis fortitudinis, animique haberi possit ad amplectenda ea media, quæ ad illam adquirendam sunt necessaria. Tandem enim sanctitas plurimo labore stat naturæ, curam poscit, vigilantiam, vim quoque sibimet inferendam. Magnum igitur quiddam requiritur ad excitanda languentia desideria nostra, ad ciendum spiritum semisopitum, ad vellicandam ambitionem naturalem, proponendo illi pro objecto tantum hoc boni: alioqnin nonnisi tenues conatus exeremus, ac parum proficiemus in hoc adeo molesto stadio Sanctitatis.

Itaque sublimem nobismet adstruamus ideam summi hujus boni, attollamus identidem oculos nostros in Cælum, animo lustremus beatam sedem illam, contemplemur gloriam, qua Sancti perfruuntur, & nobismet ipsis dicamus: en ad quid creatus sum; hoc Fides mea, ac Religio me docent. Sancti, qui illius possessionem adierunt, me expectant socium suæ felicitatis, ut Regius inquit Propheta: *Me expectant justi.* (*Ps.* 141.) Eheu! objectum illud adeo suave par non est inflammando quidquid ignis & ardoris est in nostris desideriis? Non cognoscimus quidem veritatem, & magnitudinem hujus boni, neque aspicimus fulgorem hujus gloriæ; sed Apostolus, qui ad tertium usque Cælum raptus fuerat, ubi nonnihil ejusdem fuerat intuitus, satis ea testatur, quæ vos excitare possunt, ut omnia audeamus, illam aliquando possessuri, cum inquit, ea, quæ beata in sede nobis præparavit Deus, majora esse sensibus nostris, & excedere quidquid cor humanum capere, & cupere potest: *Quod oculus non vidit, neque auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum.* (1. *ad Cor.*)

Quin inutilibus conatibus nosmet torqueamus, ut æquam nobis fingamus imaginem hujus loci, metiamur solum hujus boni magnitudinem ex captu cordis nostri, qui quidem infinitus est, dicamusque, bonum illud, quo cor meum replendum est, finis est meus, ad illud factus sum, & propter hoc tantum in terra sum. Hoc satis est. Vagum hoc, atque indeterminatum desiderium felicitatis, quæ efficit, ut propter hoc unum agamus, tunc certum habebit ac determinatum objectum, videlicet gloriam SS. & nos coget viam deligere, per quam illuc perveniamus, & videntes non aliam adesse præter Sanctitatem, nosmet excitabimus eam secuti per illa Principis Apostolorum verba: *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Hoc unum illud necessarium est, de quo loquitur Evangelium; sed ne putetis, vos illud alia via, quam sanctitate assecuturos esse, quæ in eo sita est ut malum quidem fugiamus, bonum vero operemur: *Satagite per bona opera.*

Ecce autem, Auditores, fontem omnium malorum, ac viciorum omnium, in quæ plerique homines incidunt; fere numquam animum advertunt ad finem propter quem creati sunt; atque tantum abest, ut illum cogitent, ut pro fine habeant ea media, quæ illis concessit Deus, ut eo pervenirent. Neque enim aliam habent cogitationem, vel desiderium, quam locupletandi in hoc mundo, nihilque illis antiquius est, quam suam provehere fortunam. Sexcenta nutriunt ambitiosa consilia, nonnisi mundanam, fluxamque gloriam aucupantur, unde evenit, ut sicut finis hic noxius est, media quibus utuntur illuc perventuri, minime ad sanctitatem concedant. Heu! *Filii hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* (*Ps.* 4.) Exclamat Propheta, vobismet pro fine fallacia tantum Mundi hujus bona proponentes. Sectamini umbram fugientem, & nihil solidi habentem: sed quis illam deperitis, nihil inausum, atque intentatum relinquitis, ut votorum vestrorum summam consequamini. Utique homines vani, & amatores mendacii, vitæ rationem inverteretis, si verum finem vestrum intueremini; illius possidendi cupiditas afficiet, ut media vobis suavia, ac facilia videantur. Horrentes hasce imagines, quas vobismet fingitis pœnitentiæ, mortificationis, austerissimarumque virtutum, statim evanescent, ubi cucurreritis in via mandatorum Dei, ut loquitur Propheta, ubi cor vestrum dilataveritis ardentibus, ignitisque desideriis, quæ erga hunc finem fovebitis, qui nonnisi per sanctitatem obtineri potest, quia hæc simul est merces laborum nostrorum.

Hæc secunda qualitas est, quam connotare debemus in hac gloria, & quæ nobis persuadere debet, sive nobis a Deo destinata fuerit ante, sive post prævisa merita nostra, quam quæstionem pertractare non hujus est loci; nequaquam nobis esse concedendam, nisi tanquam pretium nostræ sanctitatis, & tanquam æquissimam nostrorum meritorum remunerationem. Quam autem impressionem, amabo vos, non efficiet in frigidissimis, & ignavissimis cordibus hujusmodi consideratio? Cum vere illis persuasum erit, gloriam, qua Sancti perfruuntur, non esse remunerationem bonorum fortunæ, vel naturæ, non esse bona mentis, vel corporis, honores, dignitates, magistratus; quia res hujusmodi non pendent a nobis, neque semper est in potestate nostra illas possidere. Sed hæc gloria est remuneratio virtutum, & actuum, qui Sanctos efficiunt: videlicet, sibimet emori per pœnitentiæ exercitia, abditam in J. C. vitam ducere, divulsam ab iis omnibus, quæ mortalia sunt, ut Deo uni adhæreat; se se conformare ad Evangelii placita, & ut omnia verbo complectar, omnia justitiæ officia adimplere. Hæc ea sunt, quæ fecerunt Sanctos; hæc illos constituerunt in possessione gloriæ, qua perfruuntur in cælo; & hoc significare voluisse videtur Apostolus per hæc verba: *Sancti per fidem vicerunt Regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repromissionem.*

Beati Sancti illi, quos veneramur, eo quod didicerint Sanctitatem unicum esse bonum, quod nostras in hac vita curas, operamque meretur. Sed beatiores, quod his laboribus, crucibus, ærumnis gloriam hanc pro mercede meriti sunt. Mercede opima, affluenti, conferta, & coagitata, ut loquitur Evangelium, cujus alia in occasione adumbrationem quamdam vobis præbere adnisus sum. Eam hic supponamus spe nostra majorem, & ampliorem omnibus desideriis nostris, quantumvis hæc sint amplissima, & dicamus, si hæc incomprehensibilis remuneratio, quæ omne possibile bonum complectitur; nam ipse Deus illius objectum est, non potest nobis sanctitatis amorem immittere, quæ unica via est ad promerendam illam; opus est, ut Mundi hujus illecebræ nos omnino seduxerint, ac ita fascinaverint, ut numquam animum adverterimus ad magnitudinem ejus boni, quod esse debet pretium sanctitatis, virtutis, & laborum, quos subituri sumus ad illud adipiscendum.

Si enim nihil ita periculosum, & difficile est, quod non aggrediamur levissima etiam illecti spe, si corona eminus nobis proposita, non efficit, ut nosmet gravissimis objiciamus periculis, & omnes infringamus obices, qui consiliis nostris adversantur, si omnibus etiam vitæ hujus deliciis nuntium mittimus pro tenui honoris umbra, si quotidie videntur, qui crucem figunt libertati suæ, & naturæ suæ vim inferunt, & ab æquissimis abstinent solatiis, ut mortalis alicujus Principis gratiam aucupentur; si denique omnia nobis videntur facilia, cum speramus nos id consecuturos, quod deperimus, & tanquam gravissimum bonum intuemur: *Videbantur pauci dies præ amoris magnitudine,* (*Genes.* 29.) Sacer Textus ait, ubi loquitur de Jacob, qui cupiebat obtinere Rachaelem in pretium laborum suorum, & cui tot anni assiduorum laborum nonnisi pauci dies videbantur: Sanctitas licet molesta, ac difficilis, videbiturne ardua, & inhospitalis, cum remunerationis magnitudinem intuebimur? Levis laboris momentum nobis negotium facesset? Tum una cum Apostolo considerabimus, illud exceptum iri immenso pondere gloriæ? Conqueremur de vi, quæ nobis paullisper erit inferenda libertati nostræ, ubi cogitaverimus id nos pati ut mox longe gloriosius per omnem æternitatem eadem perfruamur? Gravissimi quilibet labores, contumeliæ acerbissimæ, ac teterrimæ mortificationes, quæ nobis maximum cient horrorem, deliciis affluere nobis videbuntur, ubi alta nobis persuasum fuerit, nos post has pœnitentiæ austeritates, æternum gaudiis, & voluptatibus cumulatum iri.

Felix pœnitentia! dixit olim Sanctus quidam vir, qui post obitum suum gloria circumundique amictus Sanctæ apparuit Theresiæ: *felix pœnitentia, quæ talem mihi promeruit gloriam.* (*S. Petrus Alcantara in ejus vita.*) Felix pœnitentia, quæ me introduxit in possessionem gloriæ, qua fruor. Felices labores, qui tam celeriter effluxerunt, & quos beatitudinis æternitas remunerabitur. Austeritates & mortificationes, quarum exercitationes duræ adeo videntur, & quarum vel nomen ipsum ignorare volunt homines delicati, quandonam temperatæ non erunt iis consolationibus, quibus cumulat Deus cor, quod fidele permanere vult in cultu illius? Quanam suavitate perfundit illum, qui immortalem sperat gloriæ coronam? Sanctitas, uno me expediam verbo, quam amabilis videris illi, qui cogitat de mercede sua! Utique; qui serio hanc meditaretur, quam primum omnibus mundi vanitatibus abrenuntiaret; respiceret quidquid nos allicit, & nosmet in iisdem moratur, tanquam nugas & ineptias; & uti Moyses, teste Apostolo Paulo, mallet cum Dei populo affligi, quam Ægypti regnum possidere. Heu! quid magno huic Legislatori sensus adeo nobiles inspirabat? Sanctus idem Apostolus rationem reddit: *Aspiciebat enim in remunerationem.* (*Heb.* 11. 26.) Spectabat mercedem sibi paratam. Quam eo quod hominum plerique non spectant, tot motibus, laboribusque torquentur ad aucupandam famam doctorum, eruditorum in arte sua valentium, & in negotiis gerendis summa dexteritate pollentium; cum interim novissima illorum cura sit, semet sanctos, perfectosque Christianos efficere. Tamen Apostolus noster exclamat parum rationabilem eorum factum admiratus: *& hi, ut corruptibilem coronam accipiant.* (1. *Ad Cor.*) Hi mortales, qui tot exhauriunt labores, qui tot subeunt pericula, non aliam habent mercedem, nisi coronam

corruptibilem, & brevi duraturam, cum fideles incorruptam, atque æternam remunerationem videlicet Sanctorum expectent: *Nos autem, ut incorruptam.*

Consideratio hæc in nobis efficere debet impressionem eo validiorem, ac vividiorem in mentibus, & cordibus nostris, ut nos ad Sanctitatem alliciant; quia hæc tertia qualitas est vel potius tertius gloriæ hujus effectus, ut nos necessario, & perfecte felices efficiat; quia proprium est finis extremi, simul esse supremum illorum bonum, qui ad eum pervenerunt; videlicet omnia eorum explere desideria, & nihil reliquum facere, quod cupiant. Huc Sancti pervenerunt, adepti sunt cumulum felicitatis suæ, & Beatorum nomine, non secus ac SS. appellantur, ad ostendendum ipsos per vitæ suæ sanctitatem summum hoc bonum consecutos fuisse. Hoc est paucis verbis multa complecti; & nihil scio neque validius, neque aptius ad vos ad Sanctitatem hortandos, quam sæpius iterare, hoc unicum esse medium ad æternam, perfectamque beatitudinem promerendam.

Jam dixi vobis, naturam nobis integram nequaquam reliquisse, ut felicitatem minime optaremus. Necessario beatos esse volumus, tunc etiam cum longius a vera beatitudine nostra per vitia, & crimina nostra recedimus: neque necesse est prolixos habere sermones, ut habuit S. Augustinus, ut nobismet persuadeamus. Sed cum Christiana tantum Religio docuerit homines, qua in re consistat hæc summa felicitas, videlicet in possesione supremi boni, quod ipse Deus est, una hæc eadem Religio docet nos viam, per quam illuc perveniamus, quæ Sanctitas est; ita ut si veram obtinere volumus felicitatem, quæ sola cumulare potest desideria nostra, & nos perfecte beatos reddere, nos votorum nostrorum compotes efficiens; laborandum nobis sit, ut adquiramus Sanctitatem. Frustra impii, & mundi hujus mancipia conantur satisfacere cupiditatibus suis, ut in hac vita suam inveniant beatitudinem. Hanc enim consequi nequeunt, & in horum bonorum perfruitione nonnisi amaritudinem, & spiritus afflictionem inveniunt. Frustra congerunt opes, atque thesauros tanquam medium ad obtinendu ea, quæ possunt optare; cognoscuntur sollicitudines & mœrores, quibus exagitantur, & qui prohibent ne quæsita requies inveniatur. Frustra quærantur ardore tanto voluptates, propter quas plurimi libenter alterius vitæ voluptatibus abrenuntiunt; ipse enim Deus non finit, ut illis libidinosi tranquille perfruantur. Eos perturbat, sexcentis conscientiæ aculeis sollicitat, eos timore judiciorum suorum, justitiæque suæ terribilibus exemplis exagitat: sed prætorquamquod Sanctitas efficit, ut in hac ipsa vita perfruamur pace, & tranquillitate conscientiæ, quod inexplicabile bonum est, & omnes sensus nostros superat, ut loquitur Apostolus, hæc una nobis jus præbet ad supremam alterius vitæ felicitatem; quandoquidem hæc illa est conditio, quam ipse Deus ad illam promerendam constituit, quemadmodum patet ex Evangelio de octo Beatitudinibus, qui fuit primus sermo, quem palam habuit Salvator, in populo; in quo continetur, quidquid faciendum est, ut Cælum mereamur, & qui ex ipsis beatitudinibus nomen accepit; quia nobis certam facit æternam beatitudinem, constituens nostram Sanctitatem.

Itaque ad intuitum gloriæ SS. quam Ecclesia ob oculos nobis constituit, abjicere debemus duos errores insignes, qui plerosque mortalium fefellerunt, & qui in caussa sunt, ut tam pauci ad Sanctitatem adipiscendam contendant, alterum illorum est, qui summum quidem bonum inquirunt, pro quo omnes creati sumus, vel qui putant se illud in mundo invenire posse per insignem cæcitatem, quam omnia Christianismi lumina dissipare non valuerunt; licet Ethnicorum Sapientissimi sui docti experientia cognoverint nihil his nos efficere beatos posse, neque ullam nobis solidam afferre voluptatem, quia hic non est nisi amor mendax, & figura, quæ præterit, S. Paulus ait: *Præterit figura hujus mundi.* (*1. AdCor.*) Fallax beatitudo, quæ inflat superbos in elevatione sua, pauperes facit in copia, miseros etiam in prosperis rebus eorum; ficti honores, qui nobis molestissimas pariunt pœnitentias, qui nos palpant, & seducunt, qui habentur tanquam præeminentiæ, qui conciliant reverentiam; sed qui in rerum veritate non aliud sunt, quam speciosæ servitutes. Fallacia bona, quæ nonnisi multo cum labore adquiruntur, cum sollicitudine asservantur, & quæ nonnisi summis cum mœroribus amittuntur. Fallax tandem potentia, quæ ut plurimum miseros efficit, & sontes.

Sed error alter, quem gloriæ SS. meditatio homini Christiano debet auferre, est credere alteram esse viam perveniendi ad veram beatitudinem, præter Sanctitatem; quoniam labori tantum merces debetur, & meritis gloria, & utrumque sanctitas dimetiatur: hæc enim mens est Ecclesiæ, tunc cum nobis ostentat generatim gloriam SS.; nam simul nobis in mentem revocat memoriam earum rerum, quas illi fecerunt, ut inæstimabilem hanc beatitudinem assequerentur: *Beati pauperes spiritu... Beati misericordes .... Beati, qui lugent... Beati, qui persecutionem patiuntur &c.* (*Matth. 5.*) Alii generose sanguinem effuderunt, ut fidem suam propagarent: alii pœnitentiæ lacrimas ad expianda peccata profuderunt; ibi Confessores sexcentos labores passi sunt, ibi Virgines sese a mundi labe præbuerunt immunes. Hac ex parte videtis Anachoretas, qui sese in specus, ac deserta receperunt; ex alia Cœnobitas ferventes, qui ex corporibus suis fecerunt hostiam viventem, ut loquitur S. Paulus. Videtis demum Beatos ex omnibus ordinibus, ætatibus, sexibus, conditionibus, regionibusque, quemadmodum ostendit Deus dilecto discipulo suo; sed omnes sunt Sancti, omnes gestant palmas in manibus suis in victoriæ suæ monumentum. Omnes meruerunt hanc beatitudinem diversis quidem rationibus; sed sanctitas medium fuit generale, quo adepti sunt gloriam tanquam justitiæ coronam, quemadmodum illam S. Paulus appellat; *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi justus Judex. Corona justitiæ*, quia nonnisi Justis & Sanctis debetur, & quia merces est bonorum operum, utque virtutum: *Corona justitiæ*, quia nonnisi pro bonis actionibus tribuitur; verbum hoc assumendo in Scripturæ sensu pro Sanctitate, quæ efficit homines justos coram Deo. *Corona justitiæ* tandem, quam justus Judex non largitur nisi in præmium operum justitiæ: *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi justus Judex.* (*2. adTimot.*) Verum possumusne adquirere hanc justitiam, & sanctitatem, cui hæc debetur corona, gloria, & summi boni possessio? Ita sane, hoc enim invicte nobis persuadet exemplum Sanctorum.

Si hinc quidem Sanctitas unica via est, tuta ac certa, quæ ducit in cælum, & ad SS. gloriam perfruendam, bona fide confitendum est etiam, viam hanc asperam esse, inviam, arduam, salebrosam, & inutile futurum excitare aliquem ad illam ingrediendam, nisi ostenderetur quænam semina eligenda essent, quinam evitandi sint scopuli, ac superandi obices, ut tandem ad beatum hunc terminum perveniatur. Ad id autem illud primum est animadvertendum: quemadmodum hæc via arcta est, difficilis, ac parum frequens, qualem Dei Filius nobis repræsentat, nobis hanc sternendam fuisse, nobisque indigitandum qua ambulandum sit, aliquo duce nobis præcedente. Secundo loco, quemadmodum in tota hac via non desunt laquei & insidiæ nobis ubique positæ: *Mundus totus in maligno positus*, (*1. Jo:*) ut loquitur Scriptura, ideo tutis ducibus opus fuisse, a quibus illas effugere doceremur; & demum sicuti adsunt terribiles, & formidabiles inimici, qui nostris adversantur consiliis, & in singulos fere gradus nos morantur, nos indigere doctoribus rerum experientia doctissimis, qui nobis ostendant quomodo dimicandum sit; alioquin quemadmodum non poterimus in hac ambulare via, quæ ducit ad Cælum; ita numquam perveniemus ad gloriam, quam possident Sancti. Igitur paucis ostendamus, SS. exempla nos in rebus omnibus deducere, ideoque ostendere nos posse gloriam eamdem adquirere, quam illi promeriti sunt. II. PARS.

Primum, si uti superius dictum est, frustra ad æternam anhelamus felicitatem, quæ ille terminus est ad quem contendimus, nisi veram ingressi fuerimus viam, quæ illuc ducit; idem peccatum, quod a mundi origine, nobis aditum intercluserat, tot tenebras, tantamque ignorantiam mentibus nostris offuderat, ut nos lateat quanam via illuc sit redeundum; atque hac de re doceremur opus fuit ut Deus de cælo descenderet, præcederet nobis, viamque nobis præceptis, atque exemplis suis sterneret. Sed cum hæc via sit adhuc ardua & difficilis, & sanctitas, quæ unica via est, pluribus stet laboribus adquirenda; hic hominum Salvator satis esse non putavit, si seipsum nobis in exemplum proponeret, & nos illum sequi cogeret; noverat ille futurum ut difficultas alios deterreret, & via virtutis nimis angusta & inhospita videretur, ejusque prolixitas alios averteret; alios postquam ardenter stadium erant ingressi, medio in cursu cessaturos ac post terga respicientes, iterum in mundi vias abituros, ubi excidium eorum esset inevitabile. Noverat hominis ingenium, & studium cordis ejus, unde futurum erat, ut præsens voluptas futuri spem superaret; noverat quam perdite hujus terræ bona consectetur; & quam modico in discrimine habiturus esset promissiones Dei, licet certæ, atque infallibiles essent; prævidebat quonam impetu humanæ consuetudinis torrens illum raperet in omnia flagitia; verbo, noverat hinc quidem necessitatem in patriam nostram redeundi per vias Crucis & mortificationis, quæ pariunt Sanctitatem, inde vero quot obices, ac difficultates in hac via invenirentur; ita ut quemadmodum flagitiosorum hominum exemplum nos detrahit in scelus, & efficit, ut in latam perditionis viam decurramus: e contra Sanctorum exemplum nobis Cæli viam ostendit, nos docet, quid nobis faciendum sit, ut eo perveniamus videntes, quid fecerunt alii, quomodo virtus, & Evangelii placita exercenda sint, & considerantes, quomodo illi hæc in praxim redegerint.

Itaque de Sanctorum exemplo id dici potest, quod Tertullianus ait de exemplo Filii Dei: hunc videlicet solutionem esse omnium difficultatum, quæ afferri possent de necessitate cælum per sanctitatem adquirendi: *Solutio totius difficultatis Christus est.* Hic omnes resolvit difficultates, omnes enodat dubitationes, omnesque prætextus aufert. Christianus enim spectare tantummodo debet omnes ordines, qui constituunt triumphantem hanc Beatorum societatem, ut videat quocumque in statu ille esse possit, semper sibi ob oculos versari plurimos, qui sibi illud iter stravere. Ab his discet quomodo sibi terrenis bonis utendum sit, ut mereatur cælestia; ab aliis discet paupertatis miserias pati. Hi docebunt illum perferre injurias, persecutiones, contumelias, ut augeant coronam suam sexcentis actibus patientiæ; illi vero præbebunt absolutissima pœnitentiæ exemplaria per hujus vitæ austeritatem. Aliqui ostendent illi quomodo in elatione servari possit humilitas; alii quomodo humilitas servari possit in honoribus, & in amplissimo loco, quem in mundo obtinuerunt; alii fidelem esse in obeunda vitæ

Chri-

Christianæ officiis in magna negotiorum turba, a qua honor, & magistratus sui illos dispensare non valuit; verbo, cum aliæ, atque aliæ viæ ad beatam sedem illam aperiant aditum, & non omnes Sancti eamdem fuerint secuti, nosmet componere possumus ad eorum exempla, qui ejusdem ordinis fuerunt, ætatis, professionis, vel qui in iisdem muneribus, negotiisque versati sunt.

Hoc pacto, in quo Sanctorum exempla eamdem efficere nequeant impressionem, quam effecit olim in animo Ignatii, qui adhuc mundi gloriam appetebat, quam se per arma sperabat assecuturum, est nemo. Cum enim forte legisset, quomodo Sancti mundi hujus gloriam despexissent, quam ille deperibat; & quid illi tanto cum periculo ausi fuissent; tantum eorum fortitudinem admiratus est, & tanto exarsit illorum imitandorum desiderio, ut ex eo temporis articulo generosum illud inierit consilium mundo abrenuntiandi, & in posterum contendendi ad immortalem hanc gloriam. Hoc Sanctorum exemplum sæpe in hominum mentibus peperit; & hac mente nobis ob oculos ponit illud; nam hac in re plerique fidelium similes sunt ignavis Israelitis ad terram promissam explorandam missis, qui non aliud nuntiarunt nisi gravissimas difficultates potiundi regionis illius, quin verba facerent de summis commodis, quæ felix illa expeditio peperisset.

Terra, quam vidimus, inquiebant, devorat habitatores suos, sexcenta monstra deterrent eos, qui illuc pedem inferunt. Hostilis est regio, ubi procedere non licet, nisi quatenus mucronis acie via patet? & ubi tot fere ineunda certamina, quot proferendi sunt gradus. Ecce, Auditores, quænam sint effusissimæ licentiæ verba ne viam sequantur ejusdem studiis oppositam. Terror primum ignavos efficit, ubi sermo est de Sanctitate adquirenda; nam ad id nuntius mittendus est voluptatibus sensuum, caro est mortificanda, infringenda sunt vincula, quibus arcte adeo mundo adhærescunt; sed Sancti, qui in hanc terram promissam ingressi sunt, qui illius intuentur mirabilia, qui illius deliciis perfruuntur, & beata illa in sede lætantur; aliud longe nobis nuntiant, & aliam longe diversam illius imaginem exhibent. Fatentur illi quidem summis sibi stetisse laboribus illuc pervenire, sed gustatam ibi voluptatem, toto cælo superare laborem; viam hanc, licet angusta & arcta dicatur, non esse tamen inviam ac inhospitam; quandoquidem multi ante nos illam straverunt. Illorum exemplum evincit homines æque licentiores, virtutem, & Sanctitatem non esse ita desertas, ut putant, neque Cæli viam ita inaccessam esse, & ita infrequentem, & ignaviam nostram esse in caussa, propter quam nobis tam ardua, ac aspera videtur.

Secundo loco, Auditores, quemadmodum prudentia necessaria est ad evitandos laqueos, qui nobis in hac via Cæli tenduntur, non secus ac virtus, & animi robor ad omnes difficultates superandas; ad id nobis prodest plurimum Sanctorum exemplum, qui prorsus divina sapientia illustrati, & peculiari de sursum auxilio adjuti, detexerunt nobis lumine suo fraudes & insidias, quibus dæmon usus est, ut illos falleret, & in insidias a se illis positas traheret. Et sane quibus artibus usus non est, ut eorum fidem quidem tentaret, & patientiam lacesseret? Quas quidem tentationes aliqui passi non sunt, alii vero quot subiere pericula? Quibus speciosis prætextibus usus est sanctitatis, & beatitudinis illorum hostis, ut illos averteret ab officio? Nonne millies eorum fallere vigilantiam adnisus est? Nonne sæpius illos in delicatis occasionibus implicare conatus est? Nonne millies secretas artes, & machinamenta expertus est, ut illos ab inito consilio dimoveret, ut eos a justitiæ tramite deterreret? Ergo Sanctorum exempla nos docent omnes id genus laqueos evitare, & quomodo nosmet gerere debeamus in hujusmodi occursibus, & circumstantiis! Nonne docent, quomodo nos vigilare deceat adversus calliditatem, ac dolos amoris propri, qui nequissimus est sanctitatis inimicus? Quo pacto resistere debeamus cupiditatibus nostris, quæ non minus subdolæ sunt, quam violentæ, & qua ratione nosmet a voluptatum illecebris cavere nos deceat? Tandem enim in eadem via sumus, in qua illi fuerunt; iisdem periculis sumus obnoxii, quibus illi patuerunt; eædem nobis evitandæ sunt insidiæ, eædem animi affectiones subigendæ, eædemque metuendæ tentationes. Heu! Undenam melius edoceri possumus de his rebus, quam eorum exemplo, qui easdem tentationes experti sunt, qui primi ante nos viam hanc deambolaverunt, qui hos nobis scopulos indigitarunt, has insidias detexerunt, de his periculis admonuerunt, & qui hæc omnia adeo feliciter evitaverunt? Eorum igitur exemplum eximius est magister, qui non minus docet quid sit fugiendum, quam quid faciendum est, ut tuto ambulemus in via sanctitatis, & ad cælum feliciter perveniamus.

Ut autem hæc in praxim redigamus, Auditores, ecce, exempli gratia hominem, qui se Deo deservire, ac semet sanctificare constituit, quandoquidem hoc illi persuasum est, unicum esse medium, per quod in æternum esse possit beatus; sed per summam infelicitatem aberravit a via, quæ ad cælum perducit ab ipsa adolescentia sese conjiciens in mundi commercium, cujus spiritum ac placita didicit. Quid huic dicetis aptius ad illum in consilio suo confirmandum, & a pristino errore revocandum, quam sub oculis ejus collocare peccatorem conversum, qui generose pœnitentiam amplexus est, & quia ejusdem rigores eum deterrerent, credit se nihil unquam facere posse, ut justitiæ læsi Dei satisfaciat? Hic alius terrenis implicitus est negotiis propter status, & muneris sui impedimenta: quid melius potest erudire illum, opus esse, ut se Deo præbeat fidelem, quam exemplum eorum, qui eo in statu innocentiam suam conservarunt, ac ab aeris contagione, quæ tot alios infecit, se incolumes præstiterunt per jugem in semet vigilantiam; & ut mundi illecebras, & insidias evitet fuga, quemadmodum illi laqueos ejusdem, ac fraudes evitarunt; secuti lumina, & placita Evangelii?

Quod si quis se in Cælo putat locum inventurum, & adepturum sanctitatem sine tanto labore, ac tot præcautionibus; quoniam nimium frequentes hodierna die sunt, qui putant se conciliare posse placita sæculi cum sensibus Christianæ religionis, vitam ducentes mollem, inertem, semotam quidem a gravissimis criminibus, sed quæ nullam sibi vim infert, & nulla merita adquirit. Si hæc vita illi tuta videtur & commoda, quin non deprehendit in illa crimina enormia, & flagitia, quæ scandalum pariant, ad illum a periculoso hoc stadio revocandum, illi repræsentare debemus, Sanctos nequaquam secutos fuisse viam hanc, ut ad Cælum pervenirent, & alia insistere via ab ea, quam illi secuti sunt, idem esse ac sequi viam perditionis: nam quamvis plurimis recta videatur, qui illius periculum videre detrectant, tamen deducit ad interitum, ut loquitur Sapiens: *Est via quæ videtur homini justa, & novissima illius ducunt ad mortem.* (Prov. 14.)

Occurrunt alii, qui profecto viam ingrediuntur tutiorem, amplectentes statum sanctiorem, vel Ecclesiæ inservientes, vel sese caritatis operibus mancipantes. Hæ, fateor equidem, viæ sunt, quæ rectius, quam priores ducunt in Cælum, sed quæ tamen satis frequenter incidunt in laqueos, quos Sancti summa cura evitarunt, eo quod se se non conformant eorum exemplo, quo docemur, statum aliquem non esse eligendum per avaritiam, vel per humanos respectus, & satis non esse pietatis opera facere, nisi fiant propter Deum, & propter caussas, & christiana, & supernaturalia consilia. Itaque in omnibus actionibus nostris imitari debemus Principem illum, qui in omnibus actibus consulebat imaginem Patris sui, secundum quam semet formare cupiebat; ad examen vocabat, quid ille simili in occasione fecisset, si adfuisset. Hoc nobis faciendum est, Auditores, in vitæ nostræ variis circumstantiis; consulendum est, quid fecerint simili in occasione Sancti, quomodo ex id genus periculosis occasionibus evaserint, ubi de eorum conscientia, & salute agebatur.

Tertio denique loco accedat, præter insidias, quæ nobis struuntur in via Sanctitatis, adesse quoque magnos obices, qui superandi sunt, & plures inimicos, cum quibus est dimicandum; quos tamen vincere, nostrum est; quia ad id suppetunt nobis necessaria subsidia, ideoque nostra tantum ignavia prohibere potest, ne Sancti simus & nobis cæli aditum obstruamus, quia Sancti, qui illum sibi aperuerunt, homines erant, uti nos, iisdem obnoxii infirmitatibus, & cupiditatibus, ac nos; & illi sæpe etiam violentius lacessiti fuerunt, quam nos. Et sane vitam eorum, prælia, victoriasque percurrite; nonne illis æque ac nobis vincendum fuit, quidquid in mundo est maxime funestum, ac innocentiæ perniciosum? Quidquid timendum est in opibus, & in mundi hujus honoribus? Quidquid hominum potentia potuit efficere ut eos ab officio detorqueret? Et demum quidquid in morte fuit terribilius, ut eos ad fidem, ac Religionem suam ejurandam impelleret? Maluerunt omnia perdere, omnia vicerunt, & de rebus omnibus triumpharunt. O Deus, quam stetit illis Sanctos esse! Quot cruciatus, & suppliciorum genera passi sunt Martyres? Quot prælia, & persecutiones Confessoribus sustinendæ fuerunt? Quæ calamitates, & contradictiones Justis hauriendæ fuerunt, ut suam ostenderent fortitudinem, fidem, fidelitatem, constantiam?

Nonne igitur modo in cælis dicere possunt, quod de illis, ac de seipso super terram dicebat S. Paulus: *Spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus?* (1. ad Cor.) Illos esse spectaculum nostræ expositum admirationi non solum, verum etiam imitationi? videtur quippe unusquisque eorum ostentans nobis actiones, quæ illis promeruere coronas, quas gestant, docens nos, ut dimicemus, atque vincamus: *Spectaculum facti sumus.* Respicite hoc exemplum, Auditores, sed illud simul imitamini. Pugnate ut illi, si gloriæ ipsorum vultis esse participes. Spectaculum! exemplum! Quam impressionem efficere non debetis in mentibus nostris! Quam potenter nos edocetis! quandoquidem adeo sensibilibus argumentis ostenditis, nos fieri posse, quod estis; quia fuistis, quod sumus; & nulli sunt obices, quos superare non valeamus, quandoquidem vos ex illis victoriam retulistis? Nunc cum sitis admirabiles per sanctitatem vestram, & quacumque ex parte commendabiles, insignes propter prælia quæ gessistis, & propter triumphos quos retulistis, exempla vestra totidem sunt ignaviæ, negligentiæ, & nequitiæ nostræ exprobrationes. Utique ad tot exemplorum aspectum homines fateri coguntur imbecillitatem suam, & modicum laborem suum ad adquirendam sanctitatem, intuiti quid Sancti pro cælesti gloria passi sunt. Nam cum tot viri præclaro loco geniti (ut sibi suadent) sine honore indecoram vitam ducerent, si se se secundum Evangelii placita componerent; S. Ludovici, Eleazarii, Amedæi, qui ex ampliori genere, quam illi duxerunt originem, & qui adamussim observarunt Legem Dei, & virtutes proprias status sui, nonne in illos insurgunt, & nonne illos fateri cogunt; se decipi, si credunt, pietatem nequaquam esse partem Principum

viro-

virorum? Cum vir negotiosus sanctum Regem David considerat, qui ingentis Regni curis distentus diebus singulis plures impendebat horas in meditatione legum Dei sui; Cum matrona nobilis in deliciis innutrita, & in corporis sui cultu occupata, dicet gravem esse sibi, & non ferendum nosocomii alicujus odorem, poteritne non suffundi rubore, ubi cogitaverit, S. Elisabeth, ac tot alias Principes mulieres in deliciis habuisse invisere pauperes, eorumque vulnera attrectare? Verbo me expediam; cum tot ignavi fideles sibi proponent ob oculos heroica Sanctorum facta, & ea virtutum exempla quæ nobis reliquerunt, nonne illis summa cum verecundia confitendum erit, modicam fidem suam, magnam vero infirmitatem prohibere, ne Sanctos imitentur futuri eorumdem gloriæ participes?

CONCLUSIO. Itaque fideles quandoquidem vidistis hactenus Sanctorum gloriam debere nos ad Sanctitatem excitare, quæ unica via est ad supremum illud bonum, quo illi perfruuntur; & aliunde eorum exemplis nobis ostendi, nos quoque eamdem Sanctitatem adquirere posse, quantomvis ardua nobis exhibeatur, mihi toti huic sermoni finem imposituro nihil superest dicendum, nisi quod omnino inutile, & vacuum est ad hanc gloriam contendere per aliam viam, quam sanctitatem; omnes enim virtutes huc tandem collimant. Hoc est, pluribus modis sancti fieri possumus; sed sine sanctitare gloriam non possumus adipisci; ideoque ut nosmet ad sanctitatem adquirendam excitemus, & ad eam, quantum in nobis est, contendamus; cogitemus gloriam mereri, ut illam omnibus excogitabilibus laboribus comparemus; licet juxta complurium Sanctorum exemplum nobis abrenuntiandum esset effectu simul æque ac affectu iis omnibus, quæ possidentur in mundo; licet recedendum esset in specua & solitudines, quod nonnulli factitarunt; licet totum vitæ nostræ spatium in pœnitentiæ lacrimis traduceremus, induti ciliciis, horrentique setis subucula, quæ olim Anachoretarum erat consuetudo; licet denique omnia Martyrum tormenta subiremus; tunc enim dici cum Apostolo posset, nullam inveniri proportionem laborem inter, & præmium: *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam*. Verum Deus qui infinite liberalis est, & magnificus multo minora petit, & sancti esse possumus, ut ita dicam, minori sumptu; ad id enim satis est obire hominis Christiani officia, fideliter Dei mandata servare, & status sui munera implere.

Hoc nobis persuadet exemplum plurimorum Sanctorum, qui gloriam adepti sunt per eosdem actus, quos quotidie exercemus. Heu! ad id sufficeret tantumdem facere propter Deum, quantum facimus, ut Mondo serviamus. Sed cum Beatorum exemplum nobis ostendat, quid faciendum sit, objiciens oculis nostris ea, quæ fecerunt, evincit quoque sanctitatem non esse supra vires nostras; quandoquidem illi ad hunc finem pervenerunt & ex parte Dei gratias, & auxilia, quæ sunt necessaria, nunquam nobis esse defutura. Igitur difficultatem caussari, idem est ac ignaviam suam profiteri. Heu! ostendamus inter honores, & magistratus, inter familiæ occupationes, inter impedimenta negotiorum, quibus nostra nos implicant officia, posse nos servire Deo, prædestinatorum vitam degere, & Sanctorum gloriam mereri: quoniam tot illam meriti sunt permanentes in iisdem impedimentis, nec alia habentes ad semet sanctificandos subsidia, quam quæ nos habemus. Laboremus ergo adepturi sanctitatem, quæ tantam hanc felicitatem habet pro remuneratione. Admitamur, ut sancti evadamus, si æternum beati esse volumus: *Filii Sanctorum sumus*. (*Tob*. 2.) Hi de summo cælorum vertice respiciunt nos tanquam testes actuum nostrorum, nostris compatiuntur ærumnis, & infirmitatibus, nobis offerunt patrocinium suum apud Deum; sua interesse putant nostram felicitatem. Ne quæramus inanes caussas, ut nosmet ab eorum exemplis sequendis dispensemus, ne quando insorgant in nos; & hæc eadem exempla sint totidem exprobrationes, quas nobis objicient, & quæ evincent nequaquam impossibile fuisse nobis vivere, ut illi vixerunt, quia id olim erant quod hodie sumus; sed si illos imitati fuerimus, hoc erit medium obtinendi gloriam, qua perfruuntur, & eadem cum illis æternum perfruendi.

SERMO TERTIUS.

Ad adquirendam Sanctitatem cura habenda est rerum etiam minimarum, quæ ad Dei cultum pertinent.

AD adquirendam sanctitatem fidelitas, quam Deo debemus, generalis esse debet, & sese extendere etiam ad minima quælibet: nam obedientia, quam præstamus legibus, & mandatis illius, nullam admittit exceptionem; & non satis cognoscit, quid illa mereatur, qui magnum a modico secernit, cum agitur de illius gloria, vel de nostra salute. Nam exilia quæcumque principia augescunt minimis incrementis, quæ vix percipiuntur; & desinunt tandem in effectus inexpectatos. Quapropter fert animus apud vos hodierna die verba facere de necessitate nihil negligendi in cultu Dei, eique fidem servandi in minimis etiam quibuslibet officiis, cum nulla tutior sit ratio non solum ad prohibendum in gravissima crimina lapsum, sed etiam assequendum altissimum perfectionis gradum eo in statu, ad quem Deus nos collocavit.

Opportune animadvertit Tertullianus, Deum in Scriptura nomen Domini tunc solum usurpasse cum jam primum creavit hominem, eique impressit similitudinis suæ lineamenta, & magnitudinis suæ characteres; quasi ante id tempus nullos habuisset subditos, quibus posset imperare. Profecto Cœli, terra, sydera, & elementa audire quidem poterant vocem illius, ut ejus facerent imperata; sed carebant libertate, ita ut præceptis illius non valerent obsistere; sed simul ac effinxit eximium hoc manuum suarum opus, tunc sibi vindicare cœpit Domini nomen, & jure suo usus est, legem irrogans Adæ, eique præceptum proponens, quod frangere non potuit, quin in exitium laberetur. *Ante Deus*, dicit hic Pater, *erat Deus, nunc autem Dominus*. Sed quod alii nonnulli Patres addunt, mihi aditum præbent, ut in argumentum ingrediar, cum inquiunt, Dominum hunc magnum in re modica præceptum irrogasse, interdicto caventem, ne vesceretur ex fructu quodam, quem illi indigitavit, ut illum fidelem esse cogeret pro utilitate totius generis sui de cujus æterna felicitate agebatur; quoniam hæc felicitas cum Adæ obedientia ita erat conjuncta, ut per teterrimum supplicium, quod Deus deinceps susceperit de alio quocumque scelere, crimen unius mortales omnes sontes effecerit, & in caussa fuerit omnium nostrarum ærumnarum; unde S. Augustinus argumentatur, obedientiæ magnitudinem non semper desumi ab imperatæ rei magnitudine, sed a Legislatoris potestate, & dignitate. Ita Deus tunc primam, & maxime necessariam ex legibus suis constituit in re, quæ levissima videbatur, ut doceret omnes homines exemplo Capitis eorum, se ab illis generalem exigere obedientiam in rebus tum magnis, cum modicis; & in omnibus fidem illi esse præstandam.

Ne putetis ideo, me hoc in loco asserere velle, non dari levia contra Dei leges peccata, quippe error est quorumdam veterum philosophorum, putantium peccata omnia esse æqualia; sed leviora nonnunquam magnos exitus habent, & sensim, & sine sensu ad funestissima quæque deducunt, & e contra minima quæque, ubi agitur de Sanctitate, subjectum esse virtutum præclarissimarum, & efficere, ut veluti per gradus ascendamus ad cumulum perfectionis; unde sequitur nihil esse negligendum in cultu Dei; & nihil esse tam exiguum, quod non magnos habeat in utramque partem sive in malum sive in bonum effectus.

Hoc igitur re adhuc integra nos cogere debet, ut fideles simus Deo, & in omnibus officiis nostris accurati, & diligentes sine ullo discrimine sive magna illa sint, sive modica; quia difficile est, ne dicam moraliter impossibile, deficere in aliis, quin simul infideles evadamus in aliis, & quin incidamus in damnationis periculum. Hoc Sapiens testatur dicens, qui contemnit modica, sensim in majora prolapsurum, & Salvator noster nos docet, eum qui fidelis est in iis, quæ videntur levissima, fidelem quoque futurum in iis, quæ majoris erunt momenti. Licet autem hoc Oraculum ab eadem veritate prolatum sufficere debeat, ut nobis integerrimam suadeat diligentiam in omnibus muneribus nostris, ut acrius ea intelligamus, quæ sunt consecutura; permittite, quæso, ut inde deducam rationes, quibus Oraculum hoc inniti videtur.

Has autem ex tribus rebus desumo, quas primum peccatum in omnibus reliquit hominibus, & quas quodammodo in ipso Essentiæ nostræ fundo impressit. Prima est error mentis; altera voluntatis propensio; tertio cupiditas, quæ in appetitu dominatur. Hi tres sunt funesti nostrorum malorum fontes, qui efficiunt, ut cum agitur de peccato, facile sit magnum cum parvo confundere; quippe error mentis efficit ut sæpe alterum pro altero usurpemus; voluntatis proclivitas natura ipsa nos de uno in alterum agit, & cupiditas præstat, ut sensim, & sine sensu de uno in alterum prolabamur.

Ut hæc enucleemus, & latius expendamus; dico primum errorem, qui mentem nostram prævenit, sæpissime efficere, ut magnum malum pro levi accipiamus; & nihil esse facilius & vulgatius, quam nos falli in judicio, quod hac de re ferimus. Et sane quamvis sit infrequentius minima pro magnis accipere, videntur tamen qui sunt hoc errore præventi, saltem in praxi; & qui religiosi sibi vertunt res alioquin nullius momenti, sed qui nullo habent in discrimine ea, quæ maxime sunt necessaria. Hoc enim Dei Filius Pharisæis exprobrabat, qui totam Legis perfectionem collocabant in levibus observantiis, quas sibimet præscripserant, & qui pro nihilo habebant, maxima Legis præcepta negligere; qui merito sibi ducebant humanas traditiones servare eo usque, ut in locum officiorum æquissimorum, & maxime naturalium eas subrogarent; & credidissent se magnum scelus admisisse, si accubuissent mensæ manibus illutis; sed qui se innocuos esse putabant, si ingentibus inquinati essent sceleribus, cujus generis sunt injustitiæ, impotentiæ, fenora, aliaque id genus, quæ quotidie patrabant. Nonne hic error erat, qui ad stultitiam usque procederet? & qui vix crederetur cadere posse in mentem Pharisæorum per illorum præsidentiam, nisi etiam inter fideles id genus mortales complures intueremur, qui omnem collocant pietatem suam in levibus quibusdam consuetudinibus, sed qui nullo habent in discrimine ultiones, detractiones, omissiones plurimas, easque maximi momenti, ut status sui obeant officia? Nonne hæc manifesta est deceptæ mentis illusio, quæ fallacia sibi proponit principia

pro

pro regula vitæ desumens accessorium pro essentia vel, & modica pro magnis?

Numerus eorum satis magnus est, sed longe abest a multitudine eorum, qui in alterum incidunt extremum. Qua non minor est illusio, quamvis opponatur Pharisæis, eorumque error in eo situs sit, ut magna assumant pro modicis. Error crassus profecto, sed perniciosus, atque funestus; nam sibimet permittendo peccata quædam, quæ levia creduntur; sine ulla religione, atque consideratione informatur conscientia secundum ea præjudicia, quæ fallaci judicio acti nobismet fingimus iis in negotiis, in quibus amor proprius suam invenit utilitatem. Hinc emanant fallacia præjudicia, quæ plurimi non verentur assumere tanquam regulas tutas & certas. Sibi, exempli loco, suadent versutiam, malamque fidem, quamdam esse industriam, atque dexteritatem, cujus usum consuetudo probavit, conversationes periculosas, nimium libera colloquia, & licentiam cum pravissimo exemplo conjunctam lepores esse, & jocos crimine vacuos. Profecto distinguire possunt adhuc a parvis magna, cum imitamur lepidum hilaremque virum, qui fovere novit, ac recreare festivam conversationem; cum petamus, irrisiones in iis, quæ ad Religionem, & sacra pertinent, nihil esse nisi festivi ingenii jocos, licet meræ sint impietates? Cum ultiones, & odia manifesta desumimus pro primis iracundiæ motibus, quos accepta contumelia parere solet re adhuc integra? Quot sunt, qui legitimum lucrum putant, quod vera usura est, dummodo illam alia aliqua ex parte dissimulare sciant, & quot, qui oblectari videntur fallentes semet hac in re, cum interest sua? Deinde ex hujusmodi præjudiciis perperam constitutis num mirum est, si in mente sua sibi fingunt fallax judicium practicum, ut morum scientia loquitur, quod efficit, ut malum assumatur pro bono, & malum magnum pro modico? Nam sicut peccata catervatim influunt in talem conscientiam, ibi facile confunduntur, quin deinceps valeant distingui.

Hac in re uti mihi licet verbis Apostoli; *nemo vos seducat inanibus verbis*; nam sicuti error nunquam magis officit, quam cum de peccatis sermo est, nunquam vulgatior est; quippe amamus errorem, qui nostra palpat studia, & tantum abest ut illum abjicere quæramus per ea lumina, quæ sunt necessaria, ut nosmet in eo confirmantes, illi conscientiam nostram conformemus. Esto enim, minime pares sitis, ut injustum aliquid, violentum, ac turpe admittatis: quia hæc flagitia aliquid habent quod statim conscientiam exulcerat; nunquid non alia sunt crimina, quæ quia fœda non sunt in oculis hominum, non ideo cessant esse magna coram Deo, qualia est ambitio, & superbia? Nonne quædam sunt, quæ nobis merito vertimus, ac laudi, veluti otio, & id genus alia, quorum oblivionem facile immittunt, ubi patrata fuerunt, mundi hujus impedimenta? hujusmodi sunt maximi momenti officia. Ceterum quis ignorat, cum sæpe lateant limites, qui secernunt ea quæ licet, ab iis quæ secus, quis ignorat, inquam, nihil tam facile esse, quam falli? Etsi minime citra subsistimus vigili præcautione, nonne periculum subimus, ut prætergrediamur terminos, quos non satis distinctos videmus, vel quos per ignorantiam affectatam nolumus intueri?

Heu! *Nemo vos seducat inanibus verbis*. Cavendum vobis est igitur, ne fallacibus sermonibus vobis dari verba patiamini; satis esse obedire Deo in iis, quæ magni momenti sunt; exilis ingenii characterem esse modicis rebus perturbari; meros esse scrupulos nimis coarctatæ conscientiæ in omnibus legem sequi velle, quandoquidem Spiritus Dei secum affert libertatem. Ita sane loquitur spiritus mendacii, qui eadem calliditate auget in imaginatione nostra apparens illud bonum, quod in peccato invenitur, ut nos in illud pertrahat, & e contra imminuit magnitudinem veri mali, nobis suadens hoc tantum non esse. Ita est; per duplicem corruptæ imaginationis errorem nosmet fallimus magnum pro levi crimine desumentes; quemadmodum sæpe fallimur, assumentes speciem exigui boni, pro magno solidoque bono, quod nobismet deprehendere videmur in peccato. Nonne igitur manifestum est periculum a levibus noxis ad graviores gradum faciendi; quandoquidem falli adeo facile est, & error hac in re, qui nos justificet, vel excuset, efficere potest magnum crimen ex levi per affectatam negligentiam quærendi lumen circa dubium, quod nobis est, juxta receptum illud ab omnibus Doctoribus principium, graviter peccare, qui leve duntaxat peccatum admittit dubitans, utrum peccatum hoc grave sit, an leve? *Nemo vos seducat inanibus verbis.*

Sed si hoc periculum ita metuendum est propter mentis errorem, qui efficit, ut alterum pro altero desumamus; numquid minus est propter studium voluntatis, quæ sensim, & sine sensu ab uno in alterum nos transfert? Magna est in crimen propensio; arduum est sistere pedem in lubrico, cum jam primum protulimus gradum; ita ut non alia sit ratio sese ab insignibus vitiis præservandi, quam sibimet tum in magnis, cum in minimis præcavere: hoc ait Sp. Sanctus, cum inquit, nos ex nobismetipsis in malum ferri, omnes sensus nostros petere ad illud quærendum, vel recipiendum, nos habere corpus peccati, ut addit Apostolus; videlicet nos intra nosmetipsos habere principium, atque materiam omnium peccatorum: nonne ergo hoc est sese objicere maximo cuique ex his peccatis sibi a minimis non cavere? Cum enim ab uno ad alterum extremum transitus non fiat sine medio, & cum scelerum abyssus suos habeat gradus, per quos fit descensus: res minimæ faciliorem præbent hunc transitum paullatim disponentes voluntatem, & veluti per gradus imminuentes metum, qui illam remorabatur, & eam assuefacientes ad aliquid remittendum de magna hac severitate, quam sibi præscripserat, ut deinceps se se ad maxima quæque flagitia emancipet.

Ita ut ubi semel aditus apertus est vitio, non sit adeo levis momenti labor sibi præscribere cancellos, quia per viam hanc nonnisi per insensibiles progressus incedimus, & dominans naturæ nostræ pondus vulgo longius nos trahit, quam cogitaverimus: nam si adhuc magni criminis horror nos retinet; levia peccata nonne sensim, & sine sensu metum hunc, & horrorem imminuunt? Habitus, qui est tanquam pondus recens additus naturali propensioni; nonne paullatim coalescit, & ubi convaluit, quid non potest? Per hunc imaginatio decepta, & ante cetera sopetata mulcet horrorem, qui primum quidem nos perterrebat, & efficit, ut lapsu temporis omnia evadant mitiora. Ita est, dicere audeo, tot fiunt ingentium scelerum specimina, quoties aliquis in modica labitur crimina, & obstupescimus, postquam adeo exigua præcautione a levibus noxis abstinuimus: obstupescimus, inquam, videntes nosmet in horribiles conruisse impietates, quia re adhuc integra non sentimus funestos progressus, quos in scelere facimus. Impedimentum ex modicis vinculis initium ducit, quæ in infinitum multiplicantur. Hoc impedimentum mox convalescit, ac tandem eo evadit, ut in illum desinat terminum, a quo, re adhuc integra, animum abhorrebat. idcirco primum illud effatum, quod in filiorum institutione observatur, est statim exiguas noxas corrigere, quibus sunt obnoxii: prudenter enim arguitur fore ut exigua hæc peccata in majores illos impellerent culpas, si impunes illi abire permitterentur: proclivitatem hanc, quam habent in mendacium, ludum, furtum, ac licentiam nequaquam semper intra fines eosdem esse permansuram, ubi ætas, illam veluti conclusam tenet, nisi mature illi obsisteretur, nisi prava hæc natura corrigeretur, & nisi summa cura ad virtutem inflecteretur. Quod autem, jure optimo prudenter extimescimus in studiis filiorum, hoc generatim metuendum est in mortalibus omnibus: quia, Tertullianus ait, virium æque ac homines diversas habere ætates, & in infantia, cum incipit per ea, quæ sunt levissima mox adolescere ac sese roborare, prout consenescit; ita quærit objecta congrua ætati, & concupiscentia quæ primum quidem modico adquiescebat, nullum servat modum, ubi crevit cum tempore. Itaque ne putetis blasphemum hunc primum statim incepisse hæc horribilia juramenta proferre, quæ in singula verba evomere auditur: pedetentim, ac sensim ad hos excessus evasit per crimina leviora, quæ illi abstulerunt horrorem eorum, quæ in singula evomit momenta. Impius, & Atheus ipse non corruit in ictu oculi in impietatis abyssum, ubi marcescit; neque dicto citius jugulavit omnes sensus Religionis, quos natura ac fides immiserant. Initium duxit non eam adhibens reverentiam, quæ præstanda est sacris rebus; perrexit in jocum traducens ea, quæ pertinent ad devotionem, & ad augustissimos ritus Ecclesiæ: hinc evasit usque ad contemptum nostrorum mysteriorum, ac tandem per apertissimum Atheismum abjecit timorem, ac fidem Dei. Et undenam, amabo vos, profecta est mundanæ hujus mulieris licentia, quæ adeo libidinosam vitam ducit? Neque enim re adhuc integra ex gravi aliquo scelere duxit initium; sed a conversationum hilaritate, quæ omnis illi pietatis saporem abstulerunt; a lectione librorum, quæ illi nimium teneros affectus immisit; hinc gradus factus est ad nimis libera colloquia, & in privatis hujusmodi allocutionibus blanda excepit verba hominis in omnem licentiam effusi, qui suum eidem ardorem significavit, qui ignem in corde illius inflammavit, quod tandem aliquando se flecti passum est. Et ecce illam prolapsam in infamiam, & universæ civitatis contemptum: adeo verum est a levissimis initiis ad gravissima usque perveniri flagitia, propter proclivitatem, qua proni sumus in malum, quod nos trahit, & sensim, & sine sensu de uno in alterum adducit.

Addamus tertio loco, quod miseræ propensioni accedens cupiditas nos rapit, vel præcipites potius dat sine ulla consideratione ex levioribus noxis in gravissima crimina: neque enim scire tantum oportet, quid sit violenta animi ægritudo, vel quid illa possit, ut aliter judicetur, & ut plus moderationis in ejusdem progressibus expectetur. Vocatur motus animæ, cujus motus statim ac impressus est, ac receptus, non adeo levis momenti est, illum, ubi velis, compescere; vehementior enim est omnibus considerationibus, quæ ad id afferuntur. Hoc autem, quæso, ut diligenter attendatis, has cupiditates in ortu suo infirmas esse, ut cetera; sed mox ignis instar exardescere, qui cum in ipsa origine parva scintilla sit, in teterrimum evadit incendium, & parit vastitatem, atque excidium, quod nullam patitur medicinam. Ita esto, vanitas, exilis invidia, levis ira, tenuis avaritia, levis ob illatam injuriam dolor, non sint quidem gravia peccata, neque mala adeo timenda, quæ si statim in ipso ortu jugularentur, nullum haberent molestum exitum; tamen ad quæ extrema non perducunt illos, qui iisdem se falli sinunt, & qui cupiditates reprimere negligunt? Fingite vobis quidquid deterius est in moribus, ac perniciosius in novitatibus ad Religionem spectantibus, quidquid magis impium in hæresibus, horribilius, & maxime funestum in bellis, quidquid

cru-

crudelissimum, & ab omni humanitate remotissimum in urbium depopulatione? ac dicite, undenam hæc omnia fuerint profecta? Si altius horum malorum caussam repetierimus; videbimus omnia ex levi cupiditate emanasse.

Nolo equidem hoc in loco, vobis ob oculos ponere funestas earum calamitatum imagines, quas superiori sæculo peperit hæresis, neque sermonem habere de ea errorum colluvie, quæ tot populos infecit, & Ecclesiam, atque Religionem subvertit. Ne repetamus horrores eos qui æternæ oblivioni tradendi essent. Sed quod ad rem nostram pertinet, crederetisne si altius evolveritis sæcula omnia, tot malorum caussa inquisituri, inventuros tandem levem vanitatis, invidiæ, zelotypiæ, avaritiæ, aut ultionis cupiditatem caussam adeo tragicorum affectuum fuisse; & non a gravioribus initiis tanta hæc mala profecta fuisse? Etenim ut de aliis taceam, quis ignorat Lutheri vanitatem ignem in Germania universa excitasse; desiderium nominis celebritatem adquirendi: sese illustri adversario opponendo, primum impulisse illum, ut ad eum refellendum in nonnullos errores incideret, mox vero cum sustinere non posset palinodiæ recinendæ verecundiam, atque deinceps ferre non valeret Romana monita, atque censuras, eo furoris evasisse, ut ad sese ulciscendum extrema quæque tentare ausus fuerit; & ipsi nostis quantum incendium parvula ignis scintilla pepererit? Sed undenam tantum hoc cœpit incendium? Ex nonnullis invectivis adversus quosdam assertos abusus Ecclesiæ; hinc gradus factus est ad refellenda dogmata, & solidissimas veritates labefactandas; mox a moralibus veritatibus via facta est ad mysteria; *Ecce quantus ignis, quam magnam sylvam incendit*: (*Jacob.3.*) Quisnam arbitratus esset ab adeo tenui principio adeo funestos exitus profecturos?

Memoria repetite alios hæresiarchas, qui eum præcesserunt, vel subsecuti sunt: aliane errorum suorum habuere principia, quam inconditam cupiditatem, quæ suffulta favore virorum potentium, quos illi in partes suas pertraxerant, ad excessum evasit? Quod in fide, & Religione contigisse vidimus, non minus ceteris in rebus palam fit. Quo enim evadit animi perturbatio, quæ primum negligitur, & quæ in ipsis primordiis fere nihil est? Nunquid satis validi inveniuntur aggeres, & valla ad eam coercendam? Et sane, nonne levis animi dolor in Saule in odium crudele adversus Davidem exarsit? Ambitio in Absalone contempta nonne in rebellionem, ac parricidium, saltem voluntate conceptum erupit? Avaritia nonne incœpit in Juda ex levibus furtis, & nonne eo usque processit, ut Domini, Magistri, Deique sui sanguinem venderet? Quid non peperit incompositus amor in Salomone? Ejus erga pellices suas indulgentia nonne adegit ipsum, ut delubra ædificaret, ac thus adoleret idolis earum per nequissimum scelus? Adeo verum est, dicam iterum, animi ægritudinem, quantumvis modica videatur in ipso primordio, si reprimere negligatur, nos in extrema qualibet præcipites dare. Itaque videte quam facile fit ex levibus noxis in tetorrima vitia labi; quia nostræ mentis errore sæpissime fit ut alterum pro altero accipiamus, ut nostræ voluntatis propensio nos ab aliis in alia trahat, quin fieri possit, ut aliter tantum hoc malum evitemus, nisi per præcautionem nobis adhibendam, ne levissimos negligamus lapsus in iis, quæ ad Dei cultum, & nostram pertinent salutem. Sed si ex minimis noxis sensim in graviora scelera labimur, non constat minus, minimas etiam res, in quibus nolmet diligentissimos probamus, materiam esse maximarum virtutum, & quosdam veluti gradus, per quos usque ad Sanctitatis apicem ascendimus.

II. PARS. Arguendi ratio est satis vulgata, & æqua, oppositas haurire conclusiones ex principiis oppositis: ita ut nobismet persuadeamus de necessitate nihil negligendi in adquisitione virtutis, & adhibendi accuratissimam diligentiam in minimis etiam rebus, quæ ad Dei cultum pertinent, sufficiat, contraria accipere eorum, quæ de levibus noxis dicta sunt, & inferre, quemadmodum a minimis vitiis ad majora descenditur, per leves virtutis actus ad majores gradum fieri, & sensim usque ad absolutissimæ perfectionis cumulum perveniri. Adjiciendum tamen est, non idem prorsus de virtute dici posse, quod de peccato, & oppositionem non esse in tota sua extensione æquam. Non modicæ virtutis actus coram Deo locum tenent maximarum virtutum apud Deum, quod dici non potest de levibus erratis; & præterea minime virtutes accumulatæ, ut ita dicam, aliæ aliis superadditæ, magnas virtutes constituunt, quod negat Theologia universa cum de peccatis agitur: quia omnia peccata levia simul conjuncta grave & lethale peccatum non possunt efficere. Denique minimæ res, quæ regulariter fiunt, sunt apertissimo argumento, in homine inesse magnum virtutis fundamentum; & data occasione illum majora facere, ac præstantiora: quod de peccato dici non potest, in quo illatio, & conjectura laborarent, si quis vellet arguere, hominem insignem esse scelestum, quia modicos habet defectus. Sed ex tribus hisce rebus, quibus virtus vitio præstat, totidem haurio valida argumenta vobis probaturus summam fidelitatem a nobis adhibendam in minimis, etiam ad Dei cultum spectantibus: etenim hoc illustriores efficit Sanctos, hæc tutissima via est ad perfectionem; & tandem argumento est eum, qui hæc fecerit jam allectum illam fuisse. Hæc, si vobis lubet, percurramus.

Primum res minimæ, ubi agitur de virtute, locum tenent coram Deo rerum maximarum, qui sæpe non tantum considerat quod fit, sed modum quo fit, & ne parvula quidem dedignatur munuscula, quæ illi animo magno offeruntur: *Non quantum, sed ex quanto*, (*Petrus Blesensis in Job.*) ait quidam Ecclesiæ Pater. Non semper actionis magnitudo majus constituit meritum: levissimæ pro magnis accipiuntur, & æstimantur, ubi factæ fuerint, uti faciendæ sunt. In uno tantum crine colli sui Sponsa Canticorum vulneravit cor Sponsi cælestis, & fortis Mulier, cujus elogium in Scripturis celebrat Sp. Sanctus, nomen hoc non sibi comparavit per actus heroicos, vel fortia facta, ut olim Debora, & Judith, neque per labores invicta constantia sublatos, sed per actus modicos, & propria sui sexus officia: *Digiti ejus apprehenderunt fusum*. (*Prov.3.*) Et magnificentia, qua Deus remuneratur in cælo, & sæpe etiam in terra, minimas, quæ ipsi præstantur, opellas, satis ostendunt nihil esse modicum, & parvi pretii, quandoquidem qui omnia appendit æquissima trutina, statuit pro pretio æternum gloriæ pondus, quod nullam habere videtur proportionem: *Euge, serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui*. (*Matth.25.*) Diceres, quemadmodum in natura, potentia, atque sapientia magni hujus opificis nunquam admirabilior videtur quam in rebus minimis; ita bonitatem, & magnificentiam ejus nullibi magis elucescere, quam in acceptatione operum nostrorum minimorum, in merito, quod illis adnectit, in oblectatione, quam illi pariunt, & in approbatione, quam illis largiri dignatur. Nam quidquid eorum pretium commendare potest, ab ipso consideratur; quo minoris momenti præceptum videtur, eo major videtur nostra fidelitas; quo minor est actio, eo magis diligentia nostra renidet; quo plures sunt prætextus se se ab hoc munere dispensandi; alacritas, intentio, facilitas, affectio, omnia possunt actionis nostræ meritum amplificare coram illo, qui cor nostrum novit, & sæpe accidit, ut levissimus quilibet actus profectus ex corde, quod fidelius est, ardentius in Dei amore, & in officiis suis obeundis diligentius, plus habeat meriti, quam alia majoris momenti, vel quæ magis niteant; quia Deus illa metitur ex animo, affectu & ardore, quem in illius cultu testamur.

Hinc autem sequitur hoc punctum Ethicæ disciplinæ, ad quod non satis attendimus, tunc cum negligimus modica, nos subire periculum nihil unquam pro Dei cultu faciendi, quippe occasiones faciendi magna non ita frequentes occurrunt, in illis efficiendis præteximus difficultatem, & vim nobismet inferendam: amor proprius, qui se se quærit ubique, non caret unquam excusatione, aut caussa, quam prætexat. Deus ipse, qui magnam habet caussam diffidendi de nostra fidelitate nos in periculum non adducit, metuens ut vincamur; ideoque si eidem negligimus opellam nostram præstare, in rebus minimis, quid propter illum, & ad æternam felicitatem promerendam facięmus? Quandoquidem vidimus alibi infidelitatem, atque inobedientiam eo minus esse excusabilem, quo faciliora imperantur: *Et si rem grandem dixisset tibi, certe facere debueras*, (4.*Regum*) dicebant famuli legato Damasceni Regis, contemnenti remedium, quod Propheta Eliseus illi imperaverat, ut mundaretur a lepra: *Quanto magis, quia nunc dixit tibi, lavare, & mundaberis?* Ita est, faciendum est tibi, quod jubet Propheta, quod quo facilius est, nulla ab eo exequendo te ratio dispensat. Similiter si minime facis propter Deum ea, quæ adeo modico labore starent tibi, quæ in singula occurrunt momenta, quorum occasiones nunquam deficiunt; quid boni facere poteris, & quam exercere virtutem, quoniam hæc modica illa sunt, quæ vulgo Deus requirit a nobis?

Præterquamquod secundo loco in hac quoque re id accidit, quod in rerum natura, ubi magna quælibet a modicis ducunt initium, in modicis subsistunt, per modica progrediuntur, & tandem in modica revertuntur. Auferte modica; jam non supererunt majora, quia majora ut plurimum nonnisi ex modicorum congerie substituuntur. Majores summæ ab unitate inchoantur, diuturnior temporis duratio a momento; majora quælibet corpora ab atomo; ita & florentissimæ civitates fiunt ex congerie domorum, quæ aliæ aliis accedunt, & in ipsa origine nihil sunt aliud, quam male sarta mapalia. Flumina, quæ Provincias, & integra alluunt Regna, ac uberes tot agros efficiunt, non aliud sunt, quam parvulorum rivorum congeries, quæ augent illa, & quorum origines non aliud sunt, quam stillæ perennes. Tandem locupletissimi quicumque thesauri nonnisi paullatim coacervantur, aureis, argenteisque nummis, qui in arcam inferuntur, & post aliquod temporis spatium in vim immensam excrescunt.

In hoc etiam parvuli virtutis actus differunt a modicis peccatis, quod hæc quotcumque sint nunquam lethale peccatum efficient; quamobrem omnes, quæ afferuntur similitudines, & quæ hanc inferre videntur conclusionem, vitiosæ sunt, velut navis, quæ maris aquam excipit, & quæ guttatim repletur, donec penitus submergatur; & quidquid inde potest inferri, illud est, quod supra docuimus, videlicet peccata modica disponere animam, eamque ad graviora committenda sensim præparare. Sed in bono, & in virtute aliæ similitudines a fluminibus, ac thesauris petitæ æque sunt, quia magnus meritorum acervus fit ex pluribus parvulis actionibus; & sint licet variarum naturarum, tamen simul coalescunt, & fit corpus ex diversis partibus, quarum una alteri superaddita efficiunt totum, cujus magnitudo, & perfectio coalescit ex partibus simul collectis & congregatis. Ita ut Christianus sedulus, ac frugi jugiter suis officiis intentus,

auge-

augere ita potest thesaurum meritorum suorum in infinitum: quoniam omnia numerantur, & ponuntur in lucro; magnæ parvulæque actiones, tenues, abjectæ, ac neutræ, nihil horum peribit, & cum illas in vitæ suæ exitu aliquis centuplum duplicaverit, quinam erit meritorum acervus, quod gloriæ pondus, quænam in Cælo coronæ? Hoc Evangelium appellat esse divitem in Deo, qualis non erat avarus ille, qui sua auxit horrea, ubi conderet messes, quas uberi anno collegerat, sed qui ex hac vita exturbatus fuit nocte eadem, ita ut tantus frugum acervus eidem fuerit inutilis: *Non erat in Deo dives.* (*Lucæ* 12.) Sed Christianus fidelis Deo etiam in minimis, & sedulus in levissimis etiam officiis, vere dives est in Deo: actio quælibet est actus virtutis; quælibet virtus meritum habet suum, & gratiæ incrementum; & quili bet gratiæ hujus gradus æternum gloriæ pondus, quod jure debetur illi, & quod numquam deficere potest.

Ut non semper actiones magnæ magnos Sanctos constituunt, non secus ac in hujus mundi bonis non semper magna negotia magnas pariunt fortunas; sed sæpissime parcitas, œconomia bene administrandi parum illud quod habes eas gignunt: Ita qui attenti sunt in minimis occasionibus, & qui minima non negligunt officia, non secus ac majora, virtutibus locupletantur, & Deus illos favoribus suis gaudet cumulare; cum interim qui eas sibi elabi sinunt, indignos se præbent, quibus aliæ occasiones occurrant majora adquirendi merita, & amittunt etiam, quod habebant, vel ea quæ antea adepti fuisse videbantur: *Omni habenti dabitur, & abundabit: & qui non habet, etiam quod habet auferetur ab eo.* (*Matth.* 13.) Hinc Doctores nos docent prædestinationem, vel reprobationem hominum sæpe iis adhærere, quæ videntur levissima. Vel aliorum fidelitas sibi Dei cor conciliavit, aliorum vero negligentia illud avertit, ut videmus in Saul, & alio Rege Israel, qui eo quod quinquies, vel septies terram minime percussit, occasionem amisit conquirendi Regnum Syriæ: cum e contra Deus remuneratus est minimas operas sibi præstitas ingentis favoribus, & animas propter earum in modicis fidelitatem, extulit ad eminentem sanctitatis apicem; & cum aliquando tandem auferet velum, quod nobis in præsentiarum aufert aspectum consiliorum providentiæ suæ, fortasse videbimus nostram in Cælis fortunam profectam esse ex modica hac caritatis actione, & occasione hac, in qua fideles fuimus divinis inspirationibus; & diligentissime caveamus, ne in rebus modicis negligentia sit exidii nostri caussa, vel saltem non prohibeat magna, quæ de nobis Deus habet consilia; quod nobis terrorem deberet immittere ex ea ne[illegible]gentia, qua singulis diebus contemnimus sexcenta, quorum exitus ignoramus.

Quod vero a nobis hanc curam, & vigilantiam impensius requirit, hoc est tertio loco, quod fidelitas nostra in Dei cultu in minimis etiam rebus illam indigitat, quæ a nobis habenda est in majoribus, immo ex S. Joannis Chrysostomi sententia, illa hac major esse debet; quia Servi fidelitas minus elucet in occupationibus maxime essentialibus, quam in regulis quibusdam, quæ non ita accurate quæruntur secundum illud Salvatoris Verbum: *Qui fidelis est in minimo, & majori fidelis erit*, (*Luc* 16.) Hac autem in re dici potest, rationem perveniendi ad eminentem sanctitatis apicem, longe aliam esse ab illa, quæ ad majora deducit scelera; in vitiis enim fere ducitur initium a rebus minimis, sed in virtute ipsa, & sanctitate principium fit ex rebus maximis, & maxime essentialibus, ac perfectius cura rerum minimarum, quæ argumento sunt, eos, qui id fecerint, jam assecutos fuisse perfectionem. Ita ubi convertitur peccator, statim abstinet ab impudicitiis, præcipua servat mandata, illatum reparat malum, inevitabilibus perfungitur status sui muneribus, & officiis hominis Christiani. Tunc illius sanctitas, ut videtis, vix est adumbrata; hinc initium faciendum est, ut adquiratur; nam idem accidit ac in artium operibus, in quibus non statim ducunt delicatissima lineamenta, neque ornatus, quæ illa perficere consueverunt. Sed prout peccator ille in virtute procedit, atque in Dei cultu, bona opera exercet; præceptis adjicit consilia, ac tandem opus suum absolvit quoscumque licet minimos defectus amovendo. Ita ut maxima minimarum rerum cura, maximam indigitet virtutem, & sanctitatem eminentem; nam hoc pacto homines testantur sibi sublimem esse conceptum, & magnum suæ perfectionis desiderium, & ipsos sequi vias a sanctissimo quovis stratas. Et profecto cura hæc carere non potest gratiis omnino singularibus, & fideli cooperatione, quatenus spectat ad nos; sed præsertim hoc pacto disponit nos Deus ad majora. Ceterum manifesta eorum illusio est, qui arbitrantur, se deficientes in iis, quæ usitata, ac faciliora sunt, aliquid majoris momenti efficere posse. Quæ enim hæc est agendi ratio, exclamat Auctor Epistolæ ad Demetriadem, quæ tribuitur S. Hieronymo? Quid! audacter difficiliora facienda suscipio, & faciliora facere nequeo? Spero me gravissima quæque pericula superaturum, & in facillimi hæreo. Super ardua montium cacumina, quæ sunt inaccessa, ascendere conor, & in gradus singulos cespito, ubi in plano, stratoque solo mihi incedendum est: *Quæ hæc nova vivendi ratio?* ait ille. Quæ confidentia, vel potius quæ temeritas? Qui facere nequit quod minus est, quomodo sperare potest se facturum, quod majus est? Quid magni nobis ab illo promittere possumus, qui ne minimas quidem superare potest difficultates?

CONCLUSIO.

Unde, ut sermoni huic finem faciam, argumentor, fieri nequaquam posse, ut nobis deficiat in rebus minimis fidelitas, quin jugulemus in nobismetipsis certissimum testimonium sinceritatis virtutis nostræ; cum enim magna negligere nequeamus citra scandalum manifestum, & quin in caput nostrum omnia convertamus opprobria; certum ferri nequit judicium, utrum Dei, an hominum timor nos agat, utrum conscientiæ caussa an ob humanas rationes, utrum plus avaritiæ, quam pietatis inveniatur in perfungendis officiis, a quibus nosmet dispensare non possumus, quin periculo objiciamus nostram existimationem; cum e contra ubi in omnibus regulares sumus, & in minimis etiam observantiis fideles, evidens est testimonium, & certissimum argumentum, hoc proficisci ex vero virtutis fundo; nos scilicet unice agere propter Deum, & nullam aliam caussam esse hujus effecti participem. Itaque non aliud constantius est magnæ virtutis indicium, quam illam in minimis etiam rebus exercere, & in minimis occasionibus, ita ut res quidem in semetipsis exiguæ esse possint, & leves, sed fidelitas, vel infidelitas in minimis non cessent esse magnæ, quia dimetiuntur ex dispositione cordis nostri, cujus sunt signum, & ex Dei Mandato, cui parendum est in rebus omnibus, in minimis æque ac in majoribus. Et quamvis hinc minime licet arguere de peccatorum, aut virtutum æqualitate, ut olim prisci argumentabantur philosophi, dici tamen semper citra errorem potest, nihil parvum esse Dei habita ratione; quoniam minimum malum ei displicet, & ejus justitia illud severe punit in vita altera; dum e contra misericordia, & bonitas ejus minimum illud quod facimus bonum infinito pondere gloriæ in beata æternitate remuneratur.

SERMO QUARTUS.

Medium generale semet sanctificandi est Christiana Patientia.

NOnne mirum est videre Christianos homines, licet fidei luminibus illustratos, adeo parum nosse quodnam intersit discrimen inter vitæ hujus bona, & vera mala, ut promiscue gaudii, & veræ felicitatis suæ argumentum constituant ea, quæ ipsi felicitati magnum obicem statuere consueverunt? & e contra iis rebus doleant, quæ possent, si illis uti scirent, illos ad summi boni possessionem inducere? Tandem enim, quandoquidem veritas ipsa testatur, ea quæ nos Mundi hujus mala vocamus, caussam lacrimarum, ægritudinum, & amaritudinum nostrarum; intelligo molestos vitæ casus, infortunia, bonorum jacturam, dolores, & male affectæ valetudinis incommoda, propinquorum, & amicorum mortem, omnia, verbo, quæ nobis dolorem creant: hæc, inquam, omnia sunt pars fidelium Domini servorum; ideoque a nobis collocanda in numero bonorum, & favorum, quibus nos cumulat, uti loquitur S. Paulus: *Vobis datum est non solum, ut in ipsum credatis, sed etiam, ut pro illo patiamini.* (*Ad Philip.*) Hinc fons est totius beatitudinis nostræ, ac magnum nostræ prædestinationis instrumentum; utilissima ratio salutis nostræ expediendæ. Tamen, o gravissimam mortalium cæcitatem! hæc illi reformidant tanquam mala gravissima, & vocant adversitatem, calamitatem, infortunium, molestos casus, cum interim spectent gloriam, opes, valetudinem, omnium voluptatum perfruitionem, & quidquid Deus sæpe concedit inimicissimis sibi, & in ipso æstu indignationis suæ, cum inquam hæc omnia spectent tanquam ingentia bona, & illis toto corde inhærescant, atque constituant gaudium suum, eaque sibi proponant tanquam ardentissimarum suarum cupiditatum objecta; quam ob caussam ad rem hanc utar hisce cujusdam Prophetæ Verbis: *Confusum est gaudium a filiis hominum.* (*Joel* 12.) Filii hominum confundunt objecta suorum gaudiorum, & divitiarum, quia iis rebus lætantur, quæ illos dolore deberent afficere, & contra iis dolent, quæ eos gaudio cumulare deberent, æque ac S. Paulum, qui ait: *Superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* (2. *ad Cor.*) Meum igitur consilium est pro viribus adniti, ut hanc auferam confusionem, ostendens vobis gaudium, & felicitatem nostram in Christiana patientia collocandam esse, ut docet nos quidam Apostolus: *Omne gaudium existimate fratres, cum in varias tentationes incideritis.* (1. *Jacob.*) Duo argumenta ex Chrysostomo delibata, qui sæpe hoc pertractavit argumentum divina cum eloquentia, omnes mihi suppeditabunt rationes. Prior est inevitabilis necessitas patiendi in hoc mundo, quocumque simus in statu, vel conditione: & nostrum esse necessitatem hanc in magnam convertere virtutem per patientiam, quæ primum est lætitiæ, & consolationis nostræ argumentum. Ratio altera educitur ex incomparabili utilitate, quam nobis afferunt passiones undequaque proficiscantur. Ineluctabilis est lex patiendi in hoc mundo: caveamus igitur ne passiones has inutiles efficiamus, ac meritis carentes per obmurmurationem, & impatientiam, quæ illas magis, magisque augebunt. Infinitos percipere possumus ex passionibus nostris fructus; illas igitur in patientiæ nostræ argumentum convertamus; quandoquidem ibi caussam inveniemus lætitiæ, & consolationis.

Quemadmodum ex virtutibus omnibus patientia sine ulla con-

contradictione illa est, quæ majoris est usus, & cujus praxis est quotidiana, mirum esse non debet, si omnia illam prædicent, & in singulas horas admonemur patiendum esse, ineluctabilem hanc esse necessitatem, quoniam hæc nostræ inhæret naturæ post primi parentis nostri peccatum, & quia ad patiendum damnati sumus sententia illius, qui nobis vitam contulit, ita ut irrito labore contendamus evitare, ac nosmet dispensare ab ea lege, quæ omnibus communis est; *Jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre Matris eorum usque in diem sepulturæ.* (*Eccles* 4.) Sed licet possemus nostris conatibus nosmet huic subtrahere sententiæ in omnes homines latæ: Religio illa quam sumus amplexi non ne coget nos, ut quatenus Christiani nosmet illi subjiciamus? Hæc enim Religio sine patientia esse non potest, quemadmodum mediis in persecutionibus constituta est, & qui ejus Auctor est non nisi in cruce sua fundavit illam: hoc enim pacto loquitur S. Augustinus. Sed tandem si Religionis nostræ officiis perfungi possemus, & fideles permanere Deo, quin per molestissimam hanc tentationem traduceremur, qua Deus omnes servos, maxime vero sibi amicissimos probat; qualitas peccatorum cum qua nascimur, & cujus veritatem satis, superque adimplevimus peccatorum a nobis patratorum multitudinem, non ne illa per se divinæ justitiæ supplicia in caput nostrum coogeret? Ita ut hominis qualitas, quæ nos tot miseriis, casibusque subjicit, Christifidelium qualitas, quæ nostram crucem bajulare nos cogit, & prototypum nostrum imitari; qualitas peccatorum, quæ justis nos subjicit pœnis ab illo infligendis, qui omnium scelerum nostrorum se jactat ultorem, tres sunt causæ, quæ efficere debent, ut patienter, & æquo feramus animo hujus vitæ mala, si volumus passiones nostras nequaquam carere meritis ac fructibus: animum quæso advertite, ut rite hæc intelligatis.

Nanciscor igitur primam passionum nostrarum originem in natura, & conditione hominis ipsius, qui simulac nasci incipit, damnatur sustinendis passionibus, & mox malis omnibus omnibusque casibus obnoxius est. Necesse non est ea vobis per hypotiposim describere, ubi semper uberrimus patuit campus Ethicis veterum Philosophorum animadversionibus, ex quo Sancti Patres solidas hauserunt meditationes, ut nos ad patientiam excitarent, inferentes inde beatitudinem nostram in terris neque nobis esse quærendam, neque constituendam. Satis ergo puto esse, si dixero, hos eosdem Sanctos Doctores, qui horribiles nobis proposuerunt imagines omnium vitæ hujus malorum, ibi validam invenisse causam, ut nobis suadeant eas constanter ferre, non quidem Philosophorum more per stoicam sensus carentiam, quæ non aliud est quam superbia quadam, & illusio, neque per animi fortitudinem, quæ omnem collocat virtutem suam in hoc quod nullum sibi peculiare privilegium præ reliquis vulgo hominibus arroget; sed per integram Providentiæ Consiliis submissionem. Huc nonnulli ex antiquis illis Sapientibus pervenerunt, qui superiores fuerunt omnibus vitæ casibus, temporum injuriis, hominum injustitiis, ac fortunæ vicibus. Saltem legimus in scriptis Senecæ, & Epicteti sensus hac de re non longe abhorrentes a Patribus probatissimis: neque inficior hoc in argumento Sapientes illos, dum incumberent adhuc Ethnicæ superstitionis tenebræ, non minimam laudem fuisse promeritos. Sed eorum pretium, meritumque inde imminutum est, quod S. Augustinus ibi deprehendit inanem virtutis ostentationem, cui nonnisi fastus, & inanis inerat species, qua sibi gloriæ vertebant, quidquid boni facerent, unde multa illis fiebat ambitionis, & æstimationis sui met ipsorum accessio: & profecto Sanctus hic Doctor dignum se protulit oraculum, cum ait, veram patientiam nonnisi in Christianismo inveniri, quippe ibi solum Religio vera invenitur.

Quod tamen non prohibet, quominus patientia quatenus moralis virtus non sit mortalibus omnibus communis, si ab eorum Religione præscindamus, quoniam sæpe illis eadem mala perferenda sunt, & quia iisdem sunt obnoxii calamitatibus, quæ sunt patientiæ materia: quam ob rem constat inter omnes doctores hanc esse virtutem, qua constanter, & quadam animi æquabilitate vitæ hujus mala sustinemus; ita ut nihil introrsum admodum perturbetur, & nullum extrinsecus præbeatur indicium doloris immodici. Itaque cum patientiæ argumenta sint omnibus mortalibus communia, sola ratio perferendi illa virtutis hujus discrimen constituit. Quænam igitur est hæc dissimilis ratio? Hæc est quod dum Sapientes infideles non aliud spectabant nisi inevitabilem necessitatem ratione solius conditionis humanæ, quod erat in caussa, ut æquo ferrent animo ida quo semet dispensare non poterant: Nos vero nosmet libenter subjicere debemus propter Dei voluntatem, ac imperium, qui voluit, ut semper nobis adessent occasiones eidem voluntatem nostram sacrificandi. Infideles sapientes ideo inibant consilium æquo animo perferendi, ne mœrore malum ipsum exasperarent, & augerent; & illud superare conabantur contra ejusdem impetum sese obfirmantes; ita ut non valentes vim illius coercere, putabant se inde victoriam retulisse, cum corpore mali vehementia devicto, spiritus sua firmitate, atque constantia superior permanebat; vel ad summum acceptabant ratione ducti, quod evitare illis non permittebat necessitas.

Sed pati, ut Christianum decet, est hanc respicere necessitatem relative ad Dei voluntatem; est, sese æquo animo subjicere divinæ Providentiæ consiliis, & hac mente servare animi tranquillitatem inter funestissimos hujus vitæ casus; est, a Creatoris manu recipere quidquid per hanc caussam accidit; quia nihil re vera accidit, nisi per dispositionem sapientiæ illius. Patior, Ethnicus inquit Philosophus, quia ita jubet necessitas: acrius, & acerbius mihi esset infortunium meum, si me dolori traderem, vel si me obrui mœrore permitterem: sed patior, dicere debet Christianus, quia hoc vult, & permittit Deus secundum ea consilia, quæ divina de me Providentia ab æterno concepit. Hominis conditio ponit utrumque in necessitate patiendi, & in occasione fere jugi exercendi patientiam; sed alter quidem hanc necessitatem in virtutem convertere studet, patiens, quod inhæret conditioni naturæ suæ sine alia mente, quam confitendi se hominem esse, ac propterea obnoxium legibus communibus omnium mortalium: *Homo sum, & humani nihil a me alienum puto*, (*Terentius*) vetus quidam ajebat. Sed sapiens, ac virtute prædi us Fidelis transcendit Philosophi virtutem: intuetur enim has miserias, & hos casus, quibus ipsum natura subjecit, tanquam naturam, & materiam suarum passionum: ille his se submittit cum obsequio tanquam imperiis divinæ Providentiæ, quæ illis has occasiones suppeditat, & quæ voluit vitam ejusdem his abundare, ut intelligat, quietem ac beatitudinem suam indigno cordis affectu sibi non esse inquirendam.

Intelligitis ne, Auditores, ea prima hac adumbratione discrimen, quod inter Christianam interest patientiam, & eam, quæ mere moralis est, licet utrique eadem sint perferenda; videlicet vitæ hujus mala, & quidquid nostris adversatur cupiditatibus; altera quidem hortatur ut patiamur, quia homines sumus, & subjecti legibus, ac miseriis humanæ naturæ; ratio idcirco mere humana, ac mere naturalis. Hæc efficit ut acceptum referamus fortunæ, odio, inimicorum nostrorum injustitiæ, vel tandem nostræ conditionis miseriæ, quidquid accidit nobis, & cogit nos illa perferre, quia non alia adest medicina, quam in patientia: Sed Christiana patientia hæc eadem mala respicit, tanquam originem omnium bonorum nostrorum, recipit illa a manu Dei tanquam totidem occasiones ostendendi illi nostram obedientiam, ac submissionem, & hoc in sensu inevitabilem necessitatem in magnam virtutem convertit; & hoc pacto convertit malum in bonum.

In hoc Doctrina Evangelica differt ab Ethnica, quæ nullum ex patientia percipit fructum. Nos vero Christiani, ne sinamus nobis nostræ fructum eripi. Neque enim fert animus improbare, ac reprehendere modicas curas, & rationabiles præcautiones, quas gerimus, ut nosmet adversus temporis injurias tueamur, ut paupertatem, ac miserias evitemus. Ita ne Deus quidem hoc vetat, licet damnet immodicas, sollicitasque curas, quibus homines plerique, ut plurimum, unice occupantur. Non loquor autem nisi de malis, quæ necessario pati cogimur, & quæ prævidere non licet; illa saltem Christianorum more sustineamus; si evitare non possumus: cogitemus, nos quatenus homines damnatos esse, ut patiamur; & in hoc Mundi commercio, & in hac hominum Societate viventes ubique patientiæ exercendæ occasionem inveniemus.

Ite, quocumque vobis placuerit, exclamat pius Auctor de imitatione J. Christi, vosmet vobiscum illuc gestabitis. Quoquoversum vosmet converteritis, semper vobis ferenda erit furium qui lem libido, pravumque eorum ingenium, qui vobis lævo dominabuntur imperio; deorsum ruæ, ac indocile ingenium eorum, qui vobis subsunt, & qui patientiam vestram fatigabunt; dextrorsum invenietis pares, qui illam ad extremum usque lacessent, opprobriis, irrisionibus, calumniis & contumeliis; intus mortalibus urgebimini ægritudinibus, doloribus ob infelicem exitum rerum vestrarum, & ob familiæ mala, in corpore acutis, ac teterrimis morbis, & crebro vobis opus erit universa virtute vestra, ut hæc omnia patiamini citra murmur, & querelam. *Quocumque ieris teipsum tecum portas, & semper te ipsum invenies; converte te supra, converte te infra, & in omnibus invenies crucem.* Sed te quacumque converteris, oculos conjice in omnia, quæ te circumstant, in ea quæ tibi desunt, in ea, quæ ad te pertinent, & ad quæ jus habes, non ne ubique patientiæ argumenta reperies? Quis enim in terris est, qui habeat quodcumque cupit? Num semper tibi arridet fortuna? Nihil ne tibi negatur ex iis, quibus indiges? Nemo ne a te judicio contendit quod tuum est? Injuriæ, contumeliæ, calumniæ, paupertas, egestas, morbi, hæ tot sunt occasiones, quæ tibi sunt patiendi quatenus homini, sed Christiano more; hi totidem sunt casus, quos evitare non potes; argumenta patientiæ, quæ ubique invenietis, & si Apostolus tribuit Deo opes; & patientiæ thesauros, eo quod omnia patitur ab hominibus; homines non ne & ipsi possunt inde haurire inexhaustos, patientes quidquid sibi accidit ex parte Dei, & omnia tanquam ex divina illius manu recipientes?

Quod si tenemur patientiam exercere quatenus homines; quibus natura, statusque noster sexcentas occasiones suppeditat, multo magis tenemur etiam, quatenus Christiani; nam hanc Religionem amplecti, est, ut ita dicam, vinculum contrahere cum passionibus, quæcumque illæ sint, & undequaque proveniant; quia sumus filii Crucis, & discipuli ejus magistri, qui nihil frequentius, neque utilius nos docuit, nisi Christianismum nihil esse proprie loquendo, nisi scholam patientiæ, & Christiani vitam jugem esse exercitationem hujus

vir-

virtutis, ut loquitur S. Augustinus. *Tota vita Christiani, si secundum Evangelium vivat, crux est, & martyrium.* (*Serm. V. de vita molli in 2. tomo Advent.*) Inutile esset, Auditores, prolixius verba facere de veritate toties repetita, & de qua egimus alibi; dico solum, quod vos ad patientiam hortari, est non solum excitare vos ad perferendum, ut decet Christianos, propter caussas, quæ naturam excedunt, intra quam virtus Ethnicorum subsistit; sed ad id vos impellere per qualitatem ipsiumque Christiani nomen; nam hoc est vos urgere ad illius munera obeunda, vobis in memoriam revocare debitum in Baptismo contractum, ejusque actus omnes repetere. Hoc est vobis dicere cum Tertulliano, quod renati in aquis, quæ figura sunt passionum Salvatoris, & quæ earum virtutem continent, servare non potestis divinam, & supernaturalem vitam, quam ibi accepistis, nisi per passiones, quæ sunt veluti alimentum, quo illa nutritur; & sicut Propheta quidam olim dicebat, Deum aluisse populum suum pane lacrimarum: ita pariter in lege nova Patrem cælestem nutrire fideles, filios suos passionibus secundum exemplum Filii sui, qui postquam in persona sua dedisset perfectissimum exemplar patientiæ, voluit antequam de hoc mundo egrederetur, se ipsum saturare voluptate patiendi ut loquitur Tertullianus: *Saginari voluptate patientiæ, discessurus volebat.* Patientia igitur ita necessaria est homini Christiano, ut sine hac, nomen dumtaxat habet Christiani, quod etiam gestare nequit sine probro, eo quod ipse semet dedecore afficit, & mentitur, quoniam verus Christiani character est esse hominem patientem, ac paratum exhauriendis contumeliis, miseriis, tormentis, ac ipsi morti, *Expeditum mortis genus*; ut idem Auctor addit.

Ut autem alicui persuasum sit de necessitate patientiæ, ac obligatione illius exercendæ, satis est cogitare: hanc esse tanquam individuam sociam hujus qualitatis Christianæ, quam geritis, eamque permisceri in omnibus actibus, ac virtutibus propriis Nostræ Religionis. Fides jubet credere, Cælum, & ingens gloriæ pondus esse præmium laborum, & passionum hominis Christiani, sed fides hæc nequaquam sine labore exercetur; & hæc spes obtinendi hanc remunerationem præsumens est, nisi per patientiam gloriam hanc promereri satagamus. Caritas in Deum, quam fideles omnes respiciunt tanquam primum, & maximum legis ejusdem præceptum, non ne cogit omnia pati, ac sustinere potius, quam eumdem lacessere? Et Martyrium sublatum propter amorem Supremi hujus Domini, cui vitam ipsam sacrificamus, non ne maximus est actus patientiæ? Ceteras virtutes percurrite, aliaque Christianorum officia; caritas erga proximum, quæ illas complectitur, non ne patiens esse debet? *Caritas patiens est*: (*1. ad Cor.*) Nonne hæc eadem caritas vos jubet injurias dimittere, gravissima opprobria devorare, & preces etiam fundere pro illis, qui vos persequuntur? Nonne hic cumulus est, & postremus patientiæ gradus? Deinde ad examen revocate omnia Evangelii placita, secundum quæ Christianus vitam suam debet componere: ullum ne reperietis, quod non egeat patientia? *Beati qui lugent, beati qui persecutionem patiuntur*; (*Matth. 5.*) & reliqua. Nonne omnia concludunt, non nisi per patientiam, supremum bonum adquiri? Gradum facite ad omnes actus Christianos; nullus exerceri potest sine labore, ideoque sine subsidio patientiæ; neque hoc S. Paulus dissimulat: *In omnibus*, exclamat ille, *exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis.* (*2. Cor.*) Christianus igitur sine patientia est Christianus æquivocus, qui nomen gerit sibi minime conveniens, & qui sibi gloriæ vertit dignitatem, cujus munera non adimplet.

Hæc est conclusio, quam inde haurit S. Augustinus: *Si te putas non habere tribulationes, nondum cœpisti esse Christianus.* Si nihil adhuc passus es, & nescis pati, ut Christianum virum decet, nisi patienter sustines, quippe duo hæc sejungi non possunt, nondum cœpisti esse Christianus. Heu! quid igitur es, quæso, qui ipsum passionis nomen perhorrescis? qui tantum impatientiæ pro te fers in morbis, & in furoribus tuis, ubi vel minima lacesseris injuria? Qui semper paratus es ad levissimam quamlibet injuriam vi propulsandam? dici ne jure potes vere Christianus, cum contumeliosa evomis verba, ubi voculam tibi cum aliquo contemptu ingestam audis? qui in murmur, & questus erumpis in Cælum, si quid accidit triste, quod quidem effectus est vitæ male anteactæ? Tu, qui temet prohibere non potes, quominus testeris indignationem tuam adversus eos, quos suspicaris auctores fuisse tuæ calamitatis? Nunquam satis intellexisti, & assecutus es hominis Christiani officia; nam quacumque ex parte Religionem intuearis, nihil non invenies nisi patienter sustinendi necessitatem.

Sin autem addideritis conditioni hominis, & fidelis illam quoque peccatoris, quam nemo diffiteri potest, quin ab ipsa veritate mendacii arguatur; si addideritis, inquam, peccatoris qualitatem, sentietis adhuc vos teneri, ut per patientiam vestram divinæ satisfaciatis justitiæ iis pœnis, quas eadem infligere consuevit, quæ sunt adversa, morbi, infortunia, & bonorum detrimenta, quæ replent cor vestrum amaritudinibus, quas adeo impatienter fertis. Si enim S. Augustinus docet, necesse esse, ut quodvis peccatum puniatur vel a peccatore, qui patravit illud, vel a divina justitia, quæ pœnas exposcit in vita altera suppliciis longe severissimis; quem sanctiorem usum efficere possumus passionum nostrarum, quam illas patienter ferre, easque etiam offerre ipsi Deo, qui eas nobis immittit? *Peccatum omne puniatur necesse est, aut ab homine saviente, aut a Deo judicante.* Hæc igitur proculdubio valida ratio est excitandi ad patientiam, cogitare hanc esse Dei misericordiam, qua nobiscum utitur, nos in hac vita puniturus, ut loquitur S. Augustinus: *Adesat, Domine, misericorditer saviens*; nam secundum Apostoli sensum, cum Deus se ita nobiscum gerit, cum nos aliqua percutit adversitate, quæ gravior nobis videtur, Pater est filium sibi carum puniens, quem hac arte ad officium vult revocare. Patientia nostra nosmet misericordi huic justitiæ subjiciens, locum tenet pœnitentiæ, & in hoc sensu nobis dicendum est cum fratribus Joseph videntibus Dei justitiam, quæ illos persequebatur: *Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum.* (*Genes. 42.*) Patienter sustineamus; satis enim superque supplicium hoc meriti sumus.

Ita, Fideles, hæc una cogitatio nobis immittere potest patientiam nullis adversis fortunæ telis, nullisque pravæ hominum voluntatis effectibus labefactandam: si enim illas meriti sumus, non ne cogitare debemus cum David, qui videbat se obrutum contumeliis a Semei uno ex numero subditorum suorum: *Dimitte eum, ut maledicat juxta præceptum Domini, si forte respiciat Dominus afflictionem meam.* (*2. Reg.*) Sui obliviscitur hic insolens vir, equidem video; sed finite illum in me sua evomere maledicta: hoc proculdubio jubente, vel permittente Deo accidit, cui fortasse satis erit levis hæc meorum criminum pœna. Meum est in præsentiarum æquo, magnoque animo ferre statum, ad quem redactus sum. Ita Sanctus Vir Job in primo impetu doloris, quem illi afferebant mala, quibus obrutus erat, dicebat: *Utinam appenderentur peccata mea, & calamitas, quam patior! quasi arena maris hæc gravior appareret.* (*Job 6.*) Sed vis doloris extorquebat hos naturales sensus; nam ille in se reversus, & considerans pœnam, quam merebatur, licet vita ejus esset ab omni crimine vacua, jugulavit questus, & murmura naturæ, & ex cogitatione suorum peccatorum eliciens heroicæ hujus patientiæ caussam, quam mox præsetulit, eamdem in apertissimæ consolationis argumentum convertit, *Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat.* (*Ibidem.*) Parcis mihi nimis, Domine, & nimiam habes rationem infirmitatis meæ; quam enim grave mihi esset pondus brachii tui, si in me animadverteres potius tanquam iratus Judex, quam Pater misericors? Non ne plurimum tibi debeo, quod in hac vita me excipias, quomodo soles excipere amicos tuos, potius quam me punias in altera, tanquam inimicum tuum? Ecce sensus illius, quem nobis Biblia tanquam absolutissimum patientiæ exemplar proponunt.

Nostis quem in statum, permittente Domino, illum Satanas redegerit, sed fortasse non advertistis animum ad modum, calliditatem, & improbitatem, qua usus est inimicus homo, ut illum de gradu dejiceret. Cum sciret hic mala, & ærumnas, quæ simul, & uno, eodemque impetu feruntur in aliquem, vividiorem, acrioremque efficere impressionem, quam cum per intervalla sibi succedunt: quippe prima sæpe præparant animum subsequentibus, & efficiunt, ut quamdam malorum consuetudinem adquiramus; illum opprimere voluit turba calamitatum quæ semel, ac iterum, idque continenter irruentes, ne spiritus quidem reciprocandi facultatem illi sinebant. Oppressit revera, ut ita dicam, primos motus cordis illius, quorum nostrum non est arbitrium. Sed postquam illum primo hoc impetu quodammodo dejecisset, excidit ille spe, quam conceperat futurum esse, ut ille nequaquam resurgeret, & ubi illi respirandi spatium relinqueretur, videns abacta pecora, direptas opes, dirutas domos, & familiam in earum ruina extinctam, & consepultam, & se quoque ipsum sordibus, ulceribusque confectum, & sanie manantem, erupturum esse in questus, & murmura, atque spem omnem abjecturum. Si virtus illius simulata fuisset, ac specie tenus, quod dæmon Deo ipsi persuadere conabatur, gravis hæc, & crudelis tentatio quamprimum illam labefactasset; ille seipsum prodidisset per impatientiam, per animi debilitationem, & mox per diffidentiam, atque blasphemias. Hoc Dæmon sperabat: sed Jobi fidelitas fuit auro similis, quod omnis flammarum vis magis magisque emundat. Heroica hæc anima, ubi primum torporem excussit, in quem tot mala re adhuc integra illum præcipitem dederant, & se se collegit, certamini subeundo par fuit inventa. Job omnia perdidit eo modo, quo illa a Dei manu receperat, videlicet cum iisdem actionibus gratiarum, iisdemque benedictionibus, semper mansit fidelis, semper constans, semper sibi similis, semper idem. Ecce exemplum, quod nos imitari debemus, si frui libet bonis patientiæ.

Deus in ea, qua nos posuit necessitate perferendi in vita hac, & in hoc opposito horrore quo passiones fugimus, nequaquam reliquit nos sine validis consolationis argumentis, quæ earum sævitiem imminuunt, & quæ nos excitare debent, ut illas patienter sustineamus. Nec diffitebimini si studiosius inspicere volueritis utilitates, quas inde percipimus, fructus, & incomparabilia bona, quæ nobis procurant, & in hac vita, & in altera. Quinam sunt ergo fructus hi, qui nos impellere possunt ad patiendum non solum sine murmure, & querela, verum etiam cum alacritate, & gaudio, in quo Doctores omnes, Sanctique Patres altissimum hujus virtutis apicem collocant? Ad id satis est sacras litteras legere, ut in qualibet pagina aliqua inveniatur ex his rationibus, quæ jucunditatem & consolationem afferunt; quarum tres vobis propono, in II. PARS

quibus reliqua contineri mihi videntur. Mala nobis in hac vita perferenda non possunt esse nisi levissima, atque brevissima, & prima utilitas, quam ex patientia recipimus hæc mala perferentes cum submissione, est parum illud, quod ferimus, a Deo excipi in satisfactionem gravissimarum pœnarum, quæ nobis in vita altera essent perferendæ, & hac ratione æs alienum dissolvimus levissimo sumptu. Secundo hæc patientia cum sit novissima ratio, qua solet Deus periculum facere virtutis nostræ: hæc omni caret suspicione, & nos similes efficiens prototypo Sanctitatis ipsius, qui Dei Filius est, contingere nequit, ut minime placeat in oculis divinæ Majestatis. Denique vero Christiani patientia adquirit illi gloriæ pondus in Cælo, efficiens ut in terra cumulet thesaurum meritorum. Quæ bona, qui fructus! Quam admirabiles Christianæ patientiæ utilitates! Eas igitur, si vobis lubet, fusius enucleemus.

Primum itaque, Auditores, evitamus mala, quæ nobis in altera vita essent perferenda, patienter, & æquo animo sustinentes vitæ hujus mala, & calamitates. Bonum incomparabile: & nescio utrum satis unquam æstimari possit. Tandem enim hoc posito, quod peccaverimus, quod negare non possumus, & posito, quod Deus non relinquat unquam impunes abire noxas, sive in hoc, sive in altero mundo: paullisper cogitate magnitudinem pœnarum, quas modica patientia in hac vita redimitis? Revocate in mentem vestram conceptum Dei justissimi scelerum vindicis. Recordamini, quid Fides, & Christiana Religio vos doceat de severitate justitiæ suæ, ac de teterrimis carceribus in quibus detinet sibi obæratos donec æs debitum dissolverint ad extremum usque quadrantem: denique vobismet exhibete terribilem peccatorum vestrorum multitudinem, quæ multiplicata sunt super capillos capitis vestri, & quorum ne unum quidem est, quod extrema cum severitate puniendum non sit. Quæ pœnarum congeries, o Deus! Quinam iræ thesaurus, ut Apostolus loquitur! Quantus debitorum acervus! quomodo hæc omnia persolvi possunt? Quis me a flagellis gravissimæ hujus manus tuebitur, & ubi inveniam perfugium adversus judicis irritati iracundiam? *Quis dabit, ut in inferno protegas me?* (*Job* 14.) Ita quærebat Sanctus Job: quis proteget me adversus acres, vividasque terribilis hujus justitiæ contentiones? Hæc, o Christiani, vestra erit patientia in malis, atque calamitatibus vitæ hujus perferendis: ita Deus vobis immittet illa hac mente, ut per aliquot momenta pœnarum satis levium satisfacere valeatis pluribus annis, & sæculis etiam fortasse cruciatuum intolerabilium: Deus enim qui bis non animadvertit in scelera, nos per leves has adversitates, quas ab ejus manu recipimus, & quas patienter sustinemus, a debitis in altera vita persolvendis nos liberat.

Igitur insignis prudentiæ effectus est, Auditores, in usum tantæ utilitatis casus, & ægritudines vitæ hujus convertere, & hujusmodi occasiones conquirere ad persolvendum tam modico sumptu tantum æs alienum, evitare magna supplicia morbo aliquo, vel incommodo levi cum submissione erga Deum tolerato; tribuere Deo in conflati æris alieni dissolutionem dolores, ægritudines, & amaritudines cordis, quas nosmet ipsi toties comparavimus. Quod si nondum satis intelligitis hanc utilitatem, cui non alia par esse potest in hac vita; eam vobis ostenderem, si mihi liceret ardentes, ac tenebricosos vobis pandere carceres, ubi divina justitia punit eadem peccata, quæ sæpe hic nihili facimus, vel efficere, ut extremo tandem digito attingeretis prunas illas iræ divinæ flatu succensas; vel tandem ut periculum faceretis furoris truculentissimorum divinæ ultionis ministrorum. Quam impressionem non efficeret in mente vestra terribilis hic justitiæ apparatus? Heu! non defuerunt Sancti, qui eo quod illum in imagine dumtaxat viderunt, vel sibi finxerunt, nullam inveniebant in hoc mundo satis severam pœnitentiam ad expianda peccata sua, potiusquam expectarent vitam alteram, ut iisdem satisfacerent. Aliqui se se volutabant in nive, alii in prunis ardentibus, alii ferreis aculeis membra sua discerpebant, vel omnibus tempestatum rigoribus se objiciebant. Intellexerant Sancti hi Pœnitentes, quanto melius sit in hac vita peccatorum suorum pœnas luere, quam eorum expiationem in alteram differre: hac regula metiebantur bonum afflictionum, & passionum, quæ sibi divinitus immittebantur, & molestissimas calamitates pro nihilo reputabant, quoniam ob oculos eorum obversabatur magnitudo malorum, quam evitabant per patientiam qua alia toto cælo leviora æquo ferebant animo.

Ita, animæ christianæ, fine murmure, & querela omnia ferretis mala, quæ in hoc mundo accidunt vobis, si illa cogitaretis, quæ per patientiam possetis evitare. Multis, scio equidem, laboribus stat natura: has ferre irrisiones, ludibria, repulsas, calumnias, persecutiones, morbos; sed licet longe plurimis stratorum esset, nunquam vicem vestram dolebitis, ubi attentius fueritis meditati, quantis aliquando tandem vobis stratum sit, si per impatientiam amiseritis occasionem propriam universa hujusmodi debita dissolvendi. Heu! quam potens est hæc ratio ad omnes homines ad patientiam excitandos! Nullum sane suaviorem nactus est dilectus Discipulus: nam postquam per hipotyposim teterrima describsit tormenta, quæ crimina nostra merentur, & inter cetera sulphureos ignes divinæ justitiæ instrumentum, addit, *hic patientia Sanctorum est.* (*Apoc. c.* 14.) En quid efficiat Sanctorum in hoc mundo patientia: illi gratiam, ac insigne beneficium esse arbitrantur, quod efficit, ut alii lacrimas effundant, & in sexcentos questus erumpant: *hic patientia Sanctorum est*. Comparate igitur quid aliquando passuri essetis, nisi modo vobiscum Deus sua uteretur misericordia, vobis immittens has bonorum jacturas, vel casus alios, quos tantopere reformidatis; hæc, inquam, omnia simul conferte, & assequemini illum S. Augustini sensum dicentis Domino: *Hic ure, hic seca, modo in æternum parcas*. Juste scelerum vindex puni me in hac vita. Venite ergo passiones, quandoquidem mihi habendæ estis tanquam flagella misericordiæ, & quibus uti dignatur Deus, ut nobis vitæ alterius supplicia dimittat.

Verum hoccine solum bonum est, quod in patientia invenitur? Nequaquam. En alterum quod fortasse non minorem nobis consolationem est allaturum. Est autem, si vobis videtur peccatum aliquod, cujus vos reos esse cognoscitis, non debuisse vobis tantam parere calamitatem, respiciatis hæc mala, hæc opprobria, has contumelias, has bonorum, vel amicorum jacturas tanquam virtutis vestræ probationem: *Tribulatio patientiam operatur, patientia vero probationem.* (*Ad Rom.* 5.) Arduam profecto probationem! Sed ex qua S. Job incomparabilem hausit utilitatem. Patientiæ enim ipsius magnitudo effecit, ut agnosceretur magnitudo virtutis suæ & quantum hæc ipsa valeret. Eodem pacto usus est Deus erga Abraham amicum sibi fidelem: dixisses eum, qui scrutatur renes, & corda nondum satis compertam, atque exploratam habuisse cordis ipsius fidelitatem, antequam summum de eadem faceret periculum, imperans, ut sibi ab eo sacrificaretur ille, quo nihil illi jucundius, & antiquius erat, videlicet unigenitus suus, spes suæ posteritatis, & rivulus, per quem diffundendæ erant benedictiones, quas illi pollicitus fuerat Deus in ejusdem familiam se effusurum. Etenim post hoc periculum Deus sollemni pacto professus est, se tunc incipere magni hujus Patriarchæ virtutem cognoscere, in ejus fidelitate confidere, & de virtute illius non amplius dubitari posse: *Nunc cognovi, quod times Deum.* (*Genes.* 22.) Hoc in Scripturis tentatio vocatur: *tentavit Deus Abraham*, videlicet probavit illum; quasi aliqua subesset caussa de eodem diffidendi, & in suspicionem vocandi virtutem, quæ postmodum sæculorum omnium admirationem promeruit. Nonne opus fuit, ut Sanctus quoque Tobias per eamdem tentationem traduceretur, quemadmodum Sacer Textus innuit, ut fieret exemplum, ac patientiæ prototypus sæculis futuris, non secus ac Job, qui præcesserat illi? *Quia acceptus eras Deo, ideo necesse fuit, ut tentatio approbenderet te.* (*Job* 12.) Et sapiens tandem nonne affirmavit, Deum amicos suos tentare, & emundare, tanquam aurum in fornace, neque eos judicare dignos se, nisi postquam illos ad examen vocaverit, tentaverit, ac tandem probaverit, ut illos mox efficeret objectum curarum Providentiæ suæ, & omnium affectionum sui cordis?

Quæritis nunc, o Fideles, quænam vobis cedat utilitas ex patientia vestra, & quam vobis immittere debeat consolationem? Heu! Vobis certum esse debet morali certitudine, vos in hoc statu acceptos, carosque esse Deo: illum majorem habere rationem vestri, quam aliorum, quorum felicitati fortasse invidetis, virtutem aliorum quodammodo suspicione aliqua non carere, vestram vero illi probari, & vos haberi in numero fidelium famulorum, quorum fidelitatem probavit. Deus, uti docet S. Augustinus, bifariam probat famulos suos prospero rerum cursu, & adverso, & sæpe utroque simul, sed non semper simili eventu; sæpe enim contingit justorum cor prosperitate corrumpi; & nobis satis persuasum est, hominem in florenti fortuna, suique juris factum, vix quidquam habere, quod cupiditatum suarum illuviem coerceat. Sed ubi aliquem Deus tentat adversis, videtur ille certissime probandus; calamitas enim aperit cor illius, cum interim prosperitas oculos hominis perstringat, eosque cæcitate percutiat. Itaque Deus qui nos habere vult in numero servorum suorum hac via nos tentat, & per hanc semitam ad sublimiorem perfectionis apicem adducit. *Patientia perfectum opus habet.* (*Jacob* 1.)

Quodnam vero consolationis argumentum est, cogitare, tunc nos Deo jucundiores esse, nostram illi perspectam, exploratamque esse fidelitatem, illum, ubi nostri fecit periculum debere quodammodo contentum esse nostri; nos vero cum Rege Propheta, qui erat vir secundum cor illius, & quem gravissimis malis tentaverat, dicere posse: *Domine, probasti me, & cognovisti sessionem meam:* (*Ps.* 138.) statum videlicet cordis mei erga te. Sum ergo in eo situ, in quo vis me esse, & sicuti non aliud concupisco, quam placere tibi, ad te pervenire debeo per eam viam, per quam justi omnes accedunt ad te, & tibi fiunt accepti. Ii enim, quos ab æterno prædestinasti, esse debent similes illi, qui objectum est, in quo tibi bene complacuisti, & quod nobis in exemplum proposuisti. *Quos scivit, & prædestinavit conformes fieri imagini filii sui.* (*Ad Rom.* 8.)

Denique, Auditores, pro tertio fructu, quem ex Christiana patientia percipimus, recenseo certam spem, non solum Cælum hoc pacto adquirendi, sed etiam ibi augendi gloriam nostram, & locupletandi coronam nostram in hoc æterno Regno; quod sequitur in eodem Apostoli loco; *Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit,* (*Ad Rom.* 5.) quia non est incerta, ac nutans, sed constans, & inconcussa. Hic autem fructus negari patientiæ non potest; Filius enim Dei de nulla re frequentius loquitur, quam de gloria, quæ præparata est passionibus, quas propter amorem illius sustinemus, vel quas ab illius manu alacri, hilarique animo recipimus. Ipse etiam de hac

loqui-

loquitur perinde ac jam hac mercede, ac beatitate perfrueremus. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum Cælorum.* (*Matth. 5.*) Corona hæc ad illos pertinet, hoc Regnum illis certum est: *ipsorum est.* Eodem fere pacto quo certi sumus, nos aliquid possessuros, cujus in manibus habemus certa pignora, & arrhabones, vel non secus ac agricola effundens in arva semen, quod scit daturum esse fructum centuplum, quin doleat jactura, quam facere videtur, lætatur spe messis uberrimæ, quam aliquando percepturus est.

Hoc validissimum consolationis argumentum suppeditabat Apostolus primis fidelibus inter eorum persecutiones, atque passiones: *Spe gaudentes.* (*Ad Rom. 12.*) Lætamini, consolamini, exultate præ gaudio inter tot ærumnas, & calamitates; & sicuti in lætitia, quam nobis præclara facta nostra pariunt situs est supremus, ac sublimis patientiæ gradus, non nisi extrema gaudii signa, & magna lætitiæ incrementa quæruntur, ut vivam testemur spem, quæ nobis est summi boni, quod nos manet.

Conclusio. Itaque, Fideles, totius hujus Sermonis finem facio per ea verba, ex quibus initium ducit Evangelium: *Modicum, & videbitis me, & iterum modicum.* Hæc non intelligebant Apostoli, & ad illa reliquum referri videtur Evangelium, ex quo petenda est explicatio: Plorabitis, & flebitis vos in hoc mundo, donec Mundi sectatores lætantur. Necessitas sustinendi, est quodammodo inevitabilis illis, qui me sequuntur, quemadmodum in Cælo statutum est, me quoque pati, & per viam hanc me adire possessionem gloriæ, quæ mihi debetur. Consolamini, Salvatoris Discipuli; patientiam habete fideles servi Dei remuneratoris, ac fidelis in promissionibus suis. *Modicum*; paullisper patiemini, ac tristitia vestra quam primum immutabitur in gaudium, quod nullum finem est habiturum. *Modicum.* Quidquid passuri estis, modicum est, ubi comparetur cum eo, quod tot alii passi sunt æque spectabiles, ac vos, & quod illi patiuntur adhuc quotidie, alii quidem paupertatis incommoda, alii temporum, tempestatumque injurias, alii mala belli, alii vero vim, & odia inimicorum. *Modicum* est quidquid sufferitis quatenus Christiani, post ea, quæ pertulerunt tot Martyrum millia; & Ecclesia, cujus membra sumus, non nisi per persecutiones crevit. *Modicum* est, quidquid patimur, si conferatur cum multitudine peccatorum nostrorum, quæ merentur, ut in nos insurgerent creata omnia, & conjuratione facta nobis omnia inferrent mala, ut Dei justitiæ satisfaceremus. *Modicum* tandem est si hæc omnia comparemus cum ea felicitate, & gloria, quam nos meremur, & quam per Christianam patientiam adquirimus. Heu! cogitemus alteram quidem finem esse, alteram vero medium: patientiam quidem brevi duraturam, mercedem autem æternam fore.

SERMO QUINTUS.

De Perfectione Christiana.

In Christiana Perfectione crescendum semper esse. MAgnum intercedit discrimen, S. Thomas ait, in ea agendi ratione, qua usus est Deus erga Angelos, & ea, qua utitur erga homines, ut illi mereantur gloriam, & beatitudinem, quæ ipsorum esse debet remuneratio; Angeli enim adepti sunt totam simul perfectionem suam; & uno momento, unoque voluntatis suæ actu, uniusque actionis merito; cum econtra Deus illuc adducit homines, tanquam per gradus, per primordia, & progressus, quos, ut ita dicam, in gressus singulos proferunt, per meritorum instaurationem, ac demum per plures virtutis actus, quorum alii aliis accedentes illos extollunt ad cumulum perfectionis, ubi adhuc semper crescere possunt, atque etiam debent semper altius se attollere, quin fines sibi constituant, quandoquidem Deus, non aliam constituit, quam sibi propriam, cum omni prorsus fine careat, & sit infinitus. *Estote ergo vos perfecti; sicut Pater vester cælestis perfectus est.* (*Matth. 5.*) Quamobrem Scriptura anhelantem in cælum, qui terminus est quietis, comparat homini ambulanti in via, & pedetentim accedenti ad terminum, quo perventurus est: *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini.* (*Psalm. 118.*) Hoc ipso nomine Ecclesia, & Sancti Patres appellant Christianos in hac vita, viatores, qui ambulant, & jugi motu agitantur; quia nos in Cælum pervenire non possumus, nec assequi Sanctitatem, nisi per plurium bonorum operum praxim, per laborum plurimorum exercitium, ac denique per progressus a nobis sine remissione in omni virtutum genere efficiendos; ita ut crescere, progredi, proficere, nosmet semper ad altiorem sanctitatis gradum evehere, quin ullum nobis finem præstituamus, ubi cessandum sit, hoc sit munus, & officium Christiani.

Re adhuc integra quæro a vobis, auditores, utrum progressus in christiana vita præcepti sit, an consilii, videlicet utrum teneamini semper crescere virtute, ac sanctitate & incessanter progredi, ut ad perfectionem perveniatis? Hoc enim mihi discutiendum in hoc sermone proposui, ubi ne quid dicam, quod minime constet, & quod non sit inevitabilis necessitatis; animadvertendum est, si vobis lubet, quemadmodum Christianismus conflatus est ex variis statibus, quorum alii aliis sunt perfectiores, ita necessitatem hanc ad perfectionem contendendi esse diversam. Status Regularis, exempli gratia, qui palam profitetur illam, tenetur semper adlaborare, & in singulos dies recentes conatus emittere, ut illuc perveniat, & hæc necessitas adeo arcta, & ineluctabilis est, ut S. Thomas asserat, consistere eo in quo sumus termino, quin ad altiorem virtutis gradum properemus, esse deficere in primo, ac potiori officio, & propositum ibi permanendi peccatum esse, damnationis sententia dignum.

Dici tamen non potest, Christianos omnes ad idem teneri; verum nihilominus est, omnibus adnitendum esse, ut fiant perfecti secundum statum suum, ideoque non adniti, ut crescant, & in virtute progrediantur, est adire periculum nunquam perveniendi ad terminum, ad quem omnes contendunt; quoniam 1. Dei voluntas hæc est, qui palam hoc docuit. 2. Status & conditio Christiani ad id nos cogit. 3. Et infirmitas, ac nostra in malum propensio, exigit, ut jugiter nobismetipsis vim faciamus. Attendite quæso, ut recte assequamini trium harum rationum pondus, atque momentum.

Primum nos Sanctos, atque Perfectos esse vult Deus, quocumque simus in statu, & id imperat palam. Nobis igitur hanc irrogat necessitatem, ut pro viribus hanc perfectionem conemur adquirere: cumque nonnisi paullatim adquiratur, crescendo, & progrediendo in virtutem, tenetur fidelis quisque crescere in dies. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra.* (*1. ad Thes.*) Hoc Dei præceptum fidelibus omnibus Sanctus Paulus indicit, ac sua interesse putat hoc mandatum, quod illis annuntiat, quia cum Deus homines ad majorem sui nominis gloriam creaverit, & ad Christianismum evocaverit, ut ad sublimem hunc apicem perveniant, dubitari nequit quominus cordi habeat perfectionem illorum, quemadmodum artificis gloria est, ut opus suum sit exquisitum, & perfectum. Quis enim ignorat, opus expolitum & omnibus numeris absolutum auctori suo majorem laudem promereri, quam sexcenta alia minus affabre deformata, & quibus deest summa diligentia? Deus autem admirabilis opifex nobis naturalem tribuens essentiam, noluit impertire omnem moralem perfectionem, cujus pares sumus, quemadmodum in rerum natura fecit omnibus in operibus, quæ ex manibus illius prodierunt: *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* (*Genes. 1.*) Sed voluit, ut & ipsi operam collocaremus, & extrema adjiceremus lineamenta per virtutes, & merita, quæ adquirere possumus ope ipsius nunquam nobis defutura: Ita ut ad ejusdem gloriam creatis tot gradus perfectionis, qui desunt nobis, totidem sint furta, ac latrocinia gloriæ, quam a nobis expectat; opus enim est, ut essentia & actiones omnes creaturarum suarum referantur ad ipsum, quamobrem quemadmodum voluit, ut omnia sua essent, & ad ipsum redirent, hinc sequitur, (quandoquidem progressus noster in eo positus est, ut semper propius accedamus ad illum, & perfectius cum illo conjungamur) ipsum velle, ut nos incessanter crescamus, & progrediamur, quin cancellos statuamus perfectioni nostræ, ut sancti, perfectique simus, sicut ille perfectus est: *Estote & vos perfecti, sicut Pater vester Cælestis perfectus est.* (*Matth. 5.*)

Profecto gratia habitualis, in qua proprie sita sanctitas est, & quæ ideo sanctificans appellatur, semper crescere potest usque in infinitum, & augetur in singulos virtutis actus; Actuales gratiæ, quibus nos prævenit Deus, vi, ac numero crescunt, prout nos illi cooperamur, & in sanctum usum impendimus; Caritas, quam S. Bernardus animæ quantitatem appellat, quoniam illam minorem, vel majorem facit, prout magis, minusque possidet illam; Caritas inquam, semper purior fieri potest, perfectior, ardentior, ideoque gloriam, quam destinat nobis Deus in Cælo non ne diversos habet gradus, non secus ac Sydera variant lumine, magnitudine, & pulcritudine? Non ne majorem semper, nitidioremque coronam possumus adipisci? Hæc igitur voluntas est Dei, ac verum præceptum nobis irrogatum semper crescendi; & quamvis peccatum quod committitur præcepto huic resistendo nequaquam distinctum sit ab illo, quod continet ipsam actionem prohibentem hunc progressum, neque hæc obligatio seorsim novum præceptum constituat, quemadmodum constituit in iis, qui Religionis vote se se Deo devoverunt, & qui lethaliter peccarent, si haberent voluntatem prorsus oppositam; hæc semper est voluntas Dei erga Fideles omnes; quia non possumus obire officia, quæ nos illi conjungunt, tanquam Creatori, & ultimo Fini nostro, nisi quotidie crescere contendamus; non quod perfecti esse teneamur, sed ad perfectionem hanc debeamus contendere, adniti ad illius adquisitionem, conatus nostros exerere, verbo dicam, ut in viros sanctos, perfectosque evadamus.

Ad hoc S. Paulus nos excitat, & inflammat semet nobis in exemplum proponens: *Non quod jam perfectus sim*, ait ille, *sequor autem si comprehendam.* Mihi ea non est audacia, ut me ad perfectionem pervenisse putem, ad quam mihi est contendendum; sed curro, sed nihil inausum prætermitto; & hæc via est, ac status, in quo Deus nos esse desiderat: *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra.* (*ad Philipp. 3.*) Igitur insignis, ac generalis hæc illusio est, quæ hodierna die grassatur inter homines, non solum præscribere sibi terminos in virtute, verum etiam terminos nimis angustos, & coarctatos. Mihi satis est, inquiunt, mortalia evitare peccata; Dei mandata non

frangere, necessaria hominis Christiani obire officia, mea coarctatur ambitio; nolo de primis Cæli subselliis certare cum Anachoretis, cum Cœnobitis, cum illis, qui se se pietati devoverunt; Mediocritas est pars mea, neque longius contentionem meam profero. Sed heu! quantum periculi est, ne assequamini quidem metam, ad quam anhelatis, & ne citra illam subsistatis! Cancelli, intra quos vosmet continetis, nimium sunt arcti. Vobis satis est malum evitare, & jubet Deus, ut bonum etiam faciatis; non cogitatis, servum, qui talentum infodiit sibi creditum, ut poneretur in lucro, damnatum fuisse tanquam servum inutilem, non quia malum fecisset, sed quia nihil boni fuerat operatus; & parum illud, quod facitis, non est abundans illa justitia, quam a vobis expectat Deus, & quæ superare debet illam Pharisæorum legis antiquæ. Non animadvertitis, inter præcepta, intra quæ vosmet coarctatis, illud quoque contineri, quo semper ad altiorem perfectionis gradum contendere jubemini, & fortasse hoc parum boni quod operamini vobis in peccatorum numero recensitum iri. Illos tantum justitiam, qui esuriunt & sitiunt, aliquando saturandos esse, inquit Salvator; vos autem vix, & ne via quidem illam gustatis, cum illius tædium vos cepit. Vobis satis est peccatum effugere; hæc minima pars est; hic primus est justitiæ gradus, quin in illam intretis, uti loquitur Propheta: *et non intrent in justitiam*; (*Ps. 68.*) cumque non processeritis ultra, periculum est, ne sitis e eorum numero, qui æternum saturandi sunt eo torrente voluptatis, qui reservatus est illis, qui sitiunt justitiam. Ita prout Sanctitas progreditur, progredi quoque debet desiderium placendi Deo, & sensus quem habemus eorum, quæ debentur illi; & quod de avaro dicitur per opprobrium illum nunquam contentum esse eo, quod habet, sed in dies magis sitire; hoc de vero Christiano dicere possumus, & hoc locupletissimum esse elogium illius, videlicet, illum sibi congerere virtutum, bonorumque operum thesaurum, neque illi dicendum unquam esse, satis est; adnitendum illi semper esse, ut numerum augeas meritorum; ideoque Dei Filius illi famem, ac sitim attribuit. *Beati, qui esuriunt, & sitiunt justitiam.*

Sed præterquamquod Dei voluntas nos urget, ut semper hoc pacto crescamus; nonne ipse Christianismi status, quem ingressi sumus, & Christiani qualitas nonne hoc ipsum flagitant? Profecto novo non eget præcepto judex, ut caste, integreque justitiam exerceat, sed satis est illum præditum esse ea, qua pollet, auctoritate, & positum in tribunali, de quo jus dicit. Neque miles, ut strenue pugnet; satis enim novit, sibi præliandum esse, hostem propulsandum, vitam periculis objiciendam: similiter Sanctitas quædam, atque perfectio inhærens statui, & Christianæ professioni, quæ cum sit omnibus communis, quavis in conditione Deus illos constituerit, non cessat esse sublimis, & talis, ut in ea nemo sibi præscribere valeat cancellos, absque eo quod subsistat intra terminum officiorum suorum, ideoque ubi semper adnitendum est, ut in dies progrediantur. Ut de hac re nobilmet persuadeamus, repetenda tantum ea sunt, quæ solemniter in Baptismo spopondimus, ubi Religionem adeo sanctam sumus amplexi; quem enim non terrebit obligatio illa quam contraximus, & quam Tertullianus *Baptismi pondus* appellat, & quam S. Ambrosius sæpe nobis altius meditandam proponit? *Repete quod interrogatus sit, attende quod spoponderit.* (*L. de Idololatr. l. 1. de Sacr.*) Recepisti æternum te divortium cum Mundo facturum, te pompis ejus abrenuntiaturum, te vanitatibus ejus, honoribus, legibus, placitisque adversaturum, temet coeruisti, ut crucem gestares, quæ ea eo tempore fronti tuæ impressa fuit, ne illam erubesceres; amplexus es jugum Salvatoris, temet Evangelicis præceptis subjecisti; cuinam ergo perfectioni, & cui sanctitati non debes incumbere? Considerate avulsionem cordis ab omnibus terræ bonis esse de præcepto: caritatem quoque erga infestissimos hostes esse de præcepto, sensuum mortificationem, & affectuum noxiorum victoriam esse omnino necessariam; agendum esse, patiendum, multa tibi esse neganda, proximo subveniendum, sæpe etiam ut ea, quæ vobis sunt necessaria, illis erogetis: hoc autem vitæ genus, in iis etiam quæ præcepta sunt, ac necessitatis, adeo perfectum est, ut admirationem omnibus injecerit, utque ab Ethnicis ipsa hanc extorserit confessionem, Religionem hanc esse opus Dei, non secus ac nomen Christiani nomen erat Sancti, & perfecti ita ut utrumque promiscue usurparetur in S. Pauli Epistolis, & hic esset primorum Fidelium sermo.

Itaque ea vobis quæro, Auditores, utrum sublimis hæc sanctitas, & perfectio, quæ adhæret necessario nomini, & professioni Christiani conferatur cum gratia Baptismi, & utrum sit infusa cum habitibus virtutum supernaturalium? Haud ita profecto, hi habitus ad illam adquirendam prosunt, & media ad eam adipiscendam suppeditant; hic fructus est laboris nostri, & gratiarum, quibus ad id cumulamur; quoniam tanta nobis via obeunda est, tot superandæ difficultates, sed Apostolum imitari debemus, qui obliviscebatur quidquid hactenus fecerat in vita sua, ut sese excitaret, & oculos conjiceret in ea, quæ ipsi facienda supererant, ne unquam iis acquiesceret quæ jam ab ipso facta fuerant, seque extenderet, & metiretur longum illud spatium, quod illi supererat decurrendum: *Quæ retro sunt obliviscens ad ea quæ sunt priora me extendens, ad destinatum persequor, ad bravium supernæ vocationis.* (*Ad Philipp. 3.*) hoc vobis faciendum est, Auditores, inspicienda sunt ea, quæ nobis desunt, ut simus eo in statu, ubi vult Deus, & consideremus quam non longe absumus a perfectione nobis adquirenda: *Ut sitis perfecti, & pleni in omni voluntate Dei*, (*Ad Col. 4.*) ideo inquit Apostolus. Proh Deus! quam nobismet fingimus speciem religionis nostræ, & officiorum eidem inhærentium! Ibi ne agnoscitis electum hunc populum, gentem Sanctam, populum adquisitionis consecratum cultui Dei, qualem S. Petrus exhibet: *Vos vero genus electum, gens sancta, populus adquisitionis.* (*1. Petr.*) Quonam in eo constituis perfectionem hanc, quæ secernere debet hominem Christianum ab aliis? Sed quomodonam illuc assequetur, si eam non studet adquirere, si progredi non conatur? Oportetne, ut in ceteris rebus adeo vasta habeat desideria, insatiabilem altius sese attollendi ambitionem, vota flagrantia in dies crescendi, ubi vero agitur de perfectione, adeo parvo contentus sit? Diceturne, illum tantum curarum, laborumque adhibiturum, ut perfectus fiat in Artibus & Scientiis, & negligere virtutem, & sanctitatem, quæ unicum illius studium esse debet? In vitiis ipsis crescimus, semperque progredimur; avarus semper augere vult reditus suos, & nunquam satis esse dicit; superbus semper ascendere festinat, & superbia ipsius semper crescit: *Superbia eorum ascendit semper.* (*Ps. 37.*) Nulla conditio est, in qua crescere non velimus, & ad majora non anhelemus, & in mediocritate subsistere solemus, ubi solum agitur de Sanctitate pro qua unice in hoc mundo sumus. Heu! non cogitamus Christiani conditionem, nec quid a nobis velit Deus in hoc statu, nec obligationem, quam ipsi contraximus, cum illam sumus ingressi.

At enim humana infirmitas, naturalis in malum proclivitas, quam baptismus nobis non abstulit, nonne validum obicem opponunt huic perfectioni, quam a nobis requiris? Nonne satius est immorari in mediocritate, vel saltem sibi fixum aliquod punctum constituere, quo pervenire contendamus? Hæc sane prætexitur causa, ut languens vita ducatur; sed tantum abest, quod coram Deo possit admitti, ut immo tertia sit ratio, quæ magis urget necessitatem hanc crescendi, & progrediendi in sanctitate, ac virtute, licet minorem experiremini obnitentiam in bene agendo, & minorem difficultatem in actibus virtutis, propriis status vestri, & essetis perfecti, atque prorsus interiisset hanc rebellionem domuissetis, ac vosmet divinæ voluntatis subjecissetis. Sed cum nobis multum itineris peragendum sit, ut eo perveniamus; ajo, hunc obicem, quem experimur, nos excitare debere ad sine ulla intermissione elaborandum; nam quantumvis parum cessemus, natura superat gratiam, veluti cum navicula quæ adverso flumine fertur, si paulisper remia contendere cessat, aquarum vi cogitur viam relegere, & nisu brachiorum, & labore assiduo progredi. Cum cupiditas nunquam penitus extinguatur in nobis, ubi ab illa coercenda cesses, brevi magnos efficit progressus, cumque corrupta natura in nobis reliquerit quamdam proclivitatem, quæ nos deorsum impellit, nisi jugi conatu nosmet attollere adnitamur; quærere, utrum teneamur progredi in christiana perfectione, idem est ac quærere, utrum retrocedere licet; namque unum necessario ex altero sequitur.

Hoc est magnum, magnique momenti documentum, quod Sancti omnes nobis tradunt cum S. Augustino: *Tamdiu non relabimur, quamdiu ad priora contendimus, & ubi cœperimus stare, descendimus, nostrumque non progredi regredi est.* (*Epist. 143.*) Itaque morari, vel in quiete consistere labi est, & subsistere infra terminum ad quem est contendendum. Cum igitur infirmitatem vel magnos prætexamus obices, qui in via virtutis occurrunt, vel difficultates superandas, validosque inimicos propulsandos; longe aliter nobis est argumentandum, ac inferendum, nisi indesinenter pugnaverimus, nisi constanter obluctati fuerimus, nisi jugiter conatus intenderimus, nos tandem torrenti cessuros, & in proclive prolapsuros. At graciles estis. Sed nonne Sancti vobis similes erant? Num illi etiam iisdem infirmitatibus laborabant? Numquid non easdem experiebantur difficultates? Verum cum sentirent etiam sibi satis virium suppetere, & cælestem sibi opem non deesse, hoc ipsum illos excitabat ad pugnam, & urgebat, ut progredi conarentur, ne de statu laberentur, & deorsum decurrerent. Etsi infirmi, & Deus a vobis exquirit magnas virtutes, sublimemque perfectionis gradum: sed non additis cum S. Paulo, vos omnia posse cum illo, qui opem suam vobis pollicetur, vobisque robur tribuit? Infirmi estis; numquid hinc argumentabimini, non posse vos ad propositam vobis metam pervenire? Sed vobis respondeo cum S. Hieronymo, *Deus impossibilia non jubet, sed perfecta*; vobisque conatus omnes esse exerendos, ut illuc assequamini. Estis infirmi, iterum, ac tertio dicam, sed si modicis viribus vestris faceretis, quod facere valetis, semper progrederemini; Dei gratia vos confortaret, & temporis beneficio vobis facile redderet, quidquid vobis videtur vestras vires excedere, & curreretis, ut loquitur Propheta, in viis mandatorum Dei. Sed ecce rationes, propter quas opus est, ut crescatis, & progrediamini in viis Dei; vobis videlicet indigitare quo pacto munus hoc obire valeatis.

Tria mihi omnino videntur requiri, ut corpora nostra, & omnes res viventes crescant, & perveniant ad perfectionem naturæ suæ propriam, videlicet ætas, alimentum, & exercitium; ætas est necessaria, ita enim infans pubescit, & intra aliquot annorum spatium in virum evadit, & arbos cum tempore caudicem emittit, & animalia crescunt, & adquirunt II. PARS.

vires

vires ac magnitudinem suæ speciei debitam. Alimentum nil minus confert, quam tempus; immo nonnisi cum tempore operatur; non enim nisi temporis beneficio alimenta in substantiam nostram convertuntur, & crescimus, quia in re plurimum prodest exercitatio; hæc enim enodat artus, ac tandem robustam efficit corporis constitutionem, cum e contra mollities, & otium infirmos efficit, languentes, ac valetudinarios. Hæc, Fideles, eadem sunt tria media omnino necessaria ad adquirendam sanctitatem, & perfectionem Christiani hominis propriam. Tempore opus est, ut crescat, ut quilibet annus, vel etiam dies illum magis benevalentem, ac perfectum reddat; opus habet alimento, videlicet eruditione, exemplis, Sacramentis & iis omnibus, quæ illum ad virtutem adducere possunt; denique accedat oportet exercitatio virtutum, quæ propriæ sunt professionis ejusdem, & status, & occasiones earum exercendarum. Cum vero hoc nunquam desit in Religione Christiana, inexcusabiles sumus nisi crescimus in sanctitate, & nisi incessanter progredimur in perfectione, quam Deus petit e nobis: *Sancti eritis, quia ego Sanctus sum.* (*1. Petri.*) Hæc paucis percurramus.

Quod spectat ad ætatem ac tempus, liquet Auditores lectissimi, varias esse ætates, variosque gradus fortitudinis, virtutis, & perfectionis in homine interiori, ut loquitur S. Paulus, non secus ac in exteriori; videlicet, quemadmodum in rerum natura nequaquam nascimur perfecti, sed per ætatem perficimur, & spiritus efformatur per cognitiones, quas mundi usus affert, & quæ per crebras animadversiones comparetur; ita Christianus, quem Ecclesia vocat modo novum hominem, modo hominem spiritalem, Christianus, inquam, varias habet ætates, sua primordia, suos progressus, sua incrementa, & per varios hos status traducendus est, antequam perveniat ad perfectionem, in statu suo necessariam. Ita Apostolus S. Jacobus Christianum via regeneratum per baptisma vocat initium creaturæ ad Deum pertinentis: *Ut simus initium aliquod creaturæ ejus.* (*Jacob. 1.*) Hoc pacto S. Paulus efformabat novos fideles, efficiebatque, ut crescerent, postquam illis vitam divinam procuraverat: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis*, (*ad Galat. 4.*) & mox nihil missum facit, ut illos adducat ad perfectionem, & ad adquirendam plenitudinem propriam status ipsorum: *Ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu.* Ita ut quod de spiritu, & gratia, idem de corpore, & natura dicendum sit. Si quis ætate procedens semper in pueritiæ suæ infirmitate permaneret, hoc manifestum esset argumentum alicujus defectus in illius constitutione & omen illum non diu esse victurum, si arbor parum cresceret, statim abortivum aliquod esse censeretur: hoc ipsum judicari posset de Christiano, nunquam progrediente in virtutem, nunquam se se corroborante, & semper in prima infirmitate permanente. Hic non diu servabit vitam gratiæ, quam possidet, eique timendum est, ne rejiciatur tanquam sterilis arbor, de qua in Evangelio sermo est, & quam heres succidi jussit, ut locum daret alteri: *Succidite illam; ut quid terram occupat?* (*Luc. 13.*)

Videtur etiam Dei Filius, qui absolutissimus fuit nostræ perfectionis prototypus, & qui omnes possidebat scientiæ, ac sapientiæ thesauros, ut se se rationi huic accomodaret, voluisse speciem referre proficientis ætate simul, virtute & gratia: *Et Jesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines.* (*Luc. 21.*) Sed in nobis virtus est infirma re adhuc integra, & tenera; opus est ut crescat paullatim, & hac de caussa tempus nobis conceditur; nam postquam illuc excesserit, non licebit nobis virtutes adquirere, neque meritorum nostrorum augere thesauros, & loco illius remunerationis, quæ respondisset magnitudini meritorum nostrorum, quonam rubore suffundemur aliquando eo quod tam parum fecerimus, & adeo modicum processerimus tanto temporis spatio, quo viximus? Cum quæretur ex nobis, quam virtutem fuerimus adepti, quænam merita congesserimus, ad quem perfectionis gradum pervenerimus? Heu! Nunquid solum incepimus? Credimus quidem bene tempus insumpsisse, in mundo nosmet præclare posuisse, virtutem adeptos esse, ac nos perfectos reddidisse in alia quavis professione, quin de Christiana cogitaremus, cui præ ceteris quibuscumque rebus opera nobis erat navanda. In hanc igitur mentem, atque cogitationem, quæso vobis ut revertamini brevi temporis momento ad examen revocaturi progressus, quos tot annis fecistis; utrum cupiditates vestras cohibueritis, utrum facti sitis magis pii, sobrii, ac in obeundis officiis vestris solliciti, ac tunc eratis, cum annum ageretis decimum quintum, vel vicesimum. Ira hæc non ne æque violenta est, hoc odium, hæc erga proximum indignatio æque acris, ac vivida, cupiditas hæc æque inexplebilis, & hæc adhæsio mundi vanitatibus, æque vehemens, ut ante? Quid imminutum est de luxu vestro, vanitate, voluptate? Verbo, quod vitium domuistis, quam virtutem estis adepti? Fortasse in eodem statu estis æque furentes, æque ambitiosi, adhuc in omnem libidinem proni, ac olim fuistis. Fortasse quin quidquam in virtute profeceritis, in vitiis crevistis, in singulos annos addidistis novum criminum pondus, & congessistis iræ, ultionisque thesaurum, ut loquitur Apostolus, qui meritorum thesaurum congerere debebatis. Num ad id vos Deus ad Christianismum evocavit? Num ad id tot vitæ annos tradidit? Modo veritatem hanc non formidemus, sed illam in mortis articulo sentiemus, quo incipiemus cognoscere vanitatem eorum omnium, quæ habuimus in pretio & ardentius conquisivimus. Verum sequamur.

Secundo loco ajo, Auditores, alimoniam omnino necessariam esse in vita gratiæ, ac in vita naturæ; alioquin enim tantum abest, quo viventia crescere valeant, & perfici, ut ne servari quidem possint. Quemadmodum quodlibet vitæ genus cibum habet sibi propriam, & alimenta differunt pro earum varietate; vita spiritus, videlicet vita sancta, & christiana propriam habent alimoniam ad obtinendam perfectionem suam, eaque est verbum Dei; ita enim vocatur ab ipso Domino, deinceps Sacramenta, monita, salutaria consilia, bona exempla, oratio, & meditatio veritatum æternarum. Hoc nutrit animam, eamque crescere facit in virtute, & sanctitate. Quod si cibus hic saluberrimus suum non obtinet effectum; adsit opus est defectus aliquis, qui indicio est, nequaquam vivi gratiæ vita; quoniam sicut in rerum natura res conserventur, ac perficiuntur per eadem principia, quæ illis essentiam contulerunt, solum Dei verbum, quod tot peccatores convertit, atque tot Sanctos constituit, non eumdem habet effectum in nobis, quandoquidem semper habuit eamdem vim, eamdemque virtutem. Si cælestes veritates, quas meditati sumus, nos servarunt, atque protexerunt adversus mortale virus placitorum Mundi, non ne nos magis, magisque in virtute confirmabunt? Et non efficient, ut crescamus tanquam arbores, quæ altiores non jaciunt radices, nisi ut magis ascendant, & caput ad sydera attollant? Tot optima documenta non ne totidem sunt felicia semina, quæ in cor nostrum jacta fuerunt, ut semper novos fructus afferrent? Quot gratias, bona consilia, salutares afflatus singulis diebus accipimus? Hæc omnia proprius est cibus ut incessanter crescamus, & semper sanctiores evadamus. Etenim hac mente, & hoc consilio Deus alias quidem immediate per se, alias per ministros suos nobis conciliat, ut nunquam desint nobis progrediendi viæ & media fructus ferendi.

Sed quodnam pudoris, & confusionis argumentum, videre nos ita parum hactenus processisse, & semper eodem in statu permansisse in summa necessitate quotidie crescendi & cum tot subsidiis, quot sunt adminicula, quæ nobis ad hanc rem suppetunt? Quid nobis exprobrare non potest Ecclesia, quæ nos in sinu suo eluit? Ne vereamur, ne nos filios suos esse neget, quod faceret Mater proceræ formæ, quæ rubore suffunderetur, ostendens filios suos pumiliones, & formæ sesquipedalis? Sinus ejus adhuc succo eodem plenus est, qui tot insignes Sanctitate viros educavit; eamdem habent escam, eadem Sacramenta, eadem præcepta; quod si nos ad eamdem perfectionem minime pervenimus, dedecore afficimus Matrem hanc; quæ ut animum nostrum extimulet, & cieat ad crescendum, & progrediendum, nobis ostentat subinde modo Apostolos zelo plenos in extremas terrarum plagas perlaturos, modo Martyres, qui suum effundunt sanguinem, & modo nova sydera sanctitate micantia, ut itineri nostro facem præseferant. Hæc autem exempla, hæc monita totidem sunt argumenta, quæ nos urgent, ut sine intermissione progrediamus, & esca idonea ad faciendum, ut crescamus, ad reparandas vires nostras, recentesque adjiciendas, ut novos semper progressus faciamus. Ita voluit Deus hoc discriminis intercedere inter naturalem corporum nostrorum vitam, & supernaturalem, qua vivunt animæ nostræ ut in natura determinaverit tempus, quo daret incrementum corporibus nostris, omnibusque viventibus, post quod cibus non alium habet effectum, quam illa conservandi in hoc statu; sed cum noluerit ullos sanctitati nostræ terminos figere, nisi eos Sanctitatis suæ quæ infinita est; ita neque finitam tradidit virtutem mediis, quæ nobis suppeditat ad eam adquirendam.

Denique tertium illud, quod confert ad augendum corpus nostrum, est labor, & exercitatio, quæ artus nostros enodat, quæ bonam tuetur valetudinem, & quæ nos efficit fortiores, & robustiores, qua deficiente semper in languore, & infirmitate versamur. Hæc autem exercitatio in vita Christiana nihil est aliud, quam praxis virtutum, quæ decent statum nostrum, & professionem; ideoque S. Paulus sanctitatem, & perfectionem modo stadium in quo curritur, appellat: *Omnes in stadio currunt;* (*1. ad Cor.*) modo studium, in quo Sancta æmulatione certamus semper magis processuri, & evasuri perfectiores in singulos dies: *Æmulamini charismata meliora:* (*Ibid.*) modo prælium, in quo vis est propulsanda, & inferenda, ad innuendum neminem fieri sanctum, atque perfectum sine labore, & sine jugi conatu & neminem perfici usu, & exercitatione præstantissimarum virtutum. Non secus ac in artibus qui majori præstant experientia, perfectius, atque facilius opus suum ad optatum finem perducunt, ita in christianarum virtutum exercitatione semper adquiritur perfectior habitus, & semper majori cum facilitate, atque elegantia absolvuntur.

In Christiana vero Religione non deest uspiam occasio has virtutes adquirendi quolibet in statu, & qualibet in conditione esse valeamus, & nisi perfectionem adquiramus, hoc nonnisi nostra accidit culpa: quoniam per hanc exercitationem semper crescere possumus in sanctitate, & perfectione. Etenim quot nobis in singula momenta sese offerunt occasiones modo exercendi patientiam, modo cupiditatum nostrarum mortificationem, modo caritatem erga proximum, modo avulsionem animi a terrenis rebus? Quot adversa, quot ærumnæ accidunt in vita, quæ esse possunt objecta omnium harum virtutum sigillatim exercendarum? possumus tandem omnes adquirere, possumus

semper majori cum perfectione exercere, quia fides nostra potest in singulos dies acrior fieri, ardentior fieri caritas, patientia nostra vitilior, & altior humilitas nostra; præterquamquod antequam unam dumtaxat in sublimiori gradu compararverimus, quamdiu nosmet exercuerimus opus est. Exempli gratia, Caritas, quam petit Deus in latitudine cordis nostri, in æstimatione mentis, omnibusque viribus animæ nostræ. Videte auditores, quantum vobis supersit viæ, ut perveniatis ad hunc perfectionis gradum? Caritas, quæ spectat ad proximum, nonne in dies magis perfectior evadere potest? Nam quandonam eo pervenietis, ut illum tanquam vosmet ipsos diligatis, & ejus negotia tanquam vestra procuretis, eique quodcumque potestis pro virili parte bonum efficiatis? Omnes lustrate virtutes, & videbitis illas suos gradus habere, & semper in dies perfectiores esse posse; ideoque nobis semper eadem hæc Apostoli verba dici posse: *Æmulamini charismata meliora, adhuc excellentiorem viam demonstro vobis.* (*Ibid.*) Prout progredimur, nobis recens ob oculos nostros spatium aperitur, quod ubi metiti fuerimus, alterum semper recens patebit. Semper igitur nobis progrediendum est. *Adhuc excellentiorem viam demonstro vobis.*

Hoc ipsum unum est ex præstantissimis mediis, quo ad id nos docuerunt Sancti, nos videlicet ad ea, quæ sunt altissima, atque perfectissima contendere oportere, ut ille, qui sese exercet ad spicula in scopum jaculanda, & scit arcum suum esse paullo laxiorem, ut saltem illuc usque perveniat; simili ratione Christiano viro nequaquam satis esse debet, ut mediocrem virtutem adsequatur; sed illi contendendum est ad ea, quæ sunt præstantiora, ut si corruptæ naturæ pondus prohibet, ne eo usque pertingant, mediocrem saltem virtutem adquirat; etenim si hanc sibi proposuerit mediocritatem, non subsidat inferius, & nihil omnino lucretur. *Adhuc excellentiorem viam demonstro vobis.*

Conclusio. Ut igitur Sermoni huic finem faciamus, & colligamus ea, quæ dicta sunt de obligationibus, & mediis, quæ nobis suppeditant, ad nosmet sanctificandos, & perfectionem adquirendam, dicere satis est, nos esse Christianos; Sicuti hoc dicere est complecti universa apud eos, qui nobili genere, & factis renident; illis videlicet sustinendum esse constantia, & actibus decus suum; & sane nihil est in virtute, & sanctitate, quo hoc nomen, & insignis hæc dignitas non nos deducat, & ad quod nos amicus urgeat; hoc enim est nobis exhibere officia glorioso huic nomini inhærentia, quod sæpe confunditur cum illo sancti, atque perfecti, & dicere nobis, semper crescendum esse, & contendendum ad altiorem sanctitatis gradum; ad id enim a Deo vocati sumus: *Ut sitis perfecti, & pleni omni voluntate Dei*; & quod perfectionis studium non solum amplissimum est, cui operam dare possimus, sed etiam maxime necessarium, quia inde suprema nostra felicitas pendet. Nihilominus debemus, virtutem hanc in quaham nequaquam nobis esse impertitam in gradu quodam determinato, ac præstituto; sed nihil esse adeo sublime ad quod nobis non sit attingendum, ita ut semper nobis trepidandum sit, utrum satis diligenter in lucro potuerimus talentum, quod recepimus, & responderimus gratiis Dei, ejusque de nobis consilia repleverimus. Hinc Justi, Sacer Textus inquit, imitari debent lucem Solis semper crescentem. *Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectam diem.* (*Prov.* 2.).

Viam hanc Sancti omnes secuti sunt. Abraham semper coram Deo ambulavit, & hoc pacto perfectionem adeptus est. *Ambula coram me, & esto perfectus.* (*Genes.* 37.) Isaac, de quo dictum fuit, quod semper progrederetur; Joseph, qui ætate, & virtute crescebat: *Filius accrescens Joseph*; (*Genes.* 37.) quod de Filio Dei ipsius testatur Evangelium, in quod id gratia commune est cum natura, quæ a rebus minimis ducit initium, ut finem faciat cum majoribus, & perfectioribus. Hæc propensio nonne impressa est in ipsa essentia nostra, quemadmodum videmus in pueris, qui semper crescere volunt; quotnamque illecebris excipientur, cum adhuc in hac ætate versantur? Omnia, ut verbo me expediam, hanc habent a natura proprietatem, ut semper velint procedere; nos autem Auditores, semper vellemus permanere in infantia, ut ita dicam in tanta hac crescendi necessitate, cum tot subsidiis crescendi tempore, alimonia, exercitatione, & fortasse adhuc sumus ex numero eorum, de quibus Scriptura loquitur, & quos pueros appellat annorum quadraginta, & quinquaginta; etiamnum sumus imbecilles, & parum processimus post tot annos, ac si hodie nati essemus. Videtur in nobis satietas donorum, & bonorum Dei, sed non videtur desiderium hoc, quod Salvator tamen & sitim justitiæ vocat, quod malum S. Augustinus deplorat, tanquam dispositionem, ac statum qui nos satis perdere potest. *Si dixeris, sufficit, periisti.* Hoc tamen est periculum, in quo sumus, & in quo jugiter vivimus propter modicam curam, ac studium, quo perfectiores esse negligimus.

Neque dixeritis, nequaquam confundendos esse status, & conditiones; ab homine in mundi luce vivente expetendum non esse, quod a Cœnobita, vel Eremita requirimus; hæc fateor non sunt confundenda, non ideo tamen minus Christiane vivendum est. Ideoque voluit Deus in omnibus statibus, muneribusque esse homines ad sublimem Sanctitatem elatos, ut alios excitent exemplo suo, qui illuc tendant, atque suspirent. S. Ludovicus in solio, & purpura, & S. Mauritius in omnium professione sanctificati sunt. Non desunt Sancti, & perfecti viri in Aula, ac inter alia negotiorum impedimenta in aliis omnibus conditionibus non desunt, qui ad altam evaserunt sanctitatem, ut docerent, officium nostrum; munus, conditionem nequaquam nos dispensare, quominus ad Sanctitatem anhelemus, & contendamus. Hoc quondam amico scribebat S. Paulinus, qui multitudinem suorum negotiorum caussabatur, quasi prohiberetur eidem perfectioni vacare. *Vacat tibi*, dicebat ille, *ut sis philosophus, & non vacat, ut sis Christianus?* (*Epist. ad Jovium.*) Invenisti quidem tempus quo uteretis, ut insignis philosophus, & in omni scientiarum genere absolutissimus evaderes; tempus vero defuit, quo perfectus Christianus evaderes. Hæc illusio est, ac cæcitas, quæ nos fallit hodierna die in Christianismo. Satagunt, ut se se perficiant in suo munere, & professione sua; volunt adquirere rerum peritiam, captum, & quidquid necesse est, ut perfecti opifices fiant. Quotidie progressus fiant, in sola Christianismi professione sufficit nobis id esse, quod sumus, quin nosmet meliores velimus efficere, & quin altius vultum audeamus attollere; sed cogitemus, sanctitatem, & perfectionem quam hic in terra adepti fuerimus, futuram mensuram felicitatis, quam in Cælo obtinebimus.

SERMO SEXTUS.

De bono Exemplo.

RE adhuc integra Auditores duo mihi in Evangelio occurrunt præcepta, quorum alterum alteri obsistere mihi videtur, licet utrumque immediate ex ore ipsius Veritatis profierit. Primum quidem nos jubet opera nostra bona per humilitatis virtutem contegere, cui satis esse debet, illa Deo uni esse explorata, quin eadem in oculis hominum ostentemus, eo usque ut velit lævam manum ignorare, quid faciat dextera, & præcipiat sanctissimum Religionis actum, orationem videlicet, clausis ostiis, & clanculum Deo offerri; perinde, ac humilitatis apex esset ignorare ea ipsa bona, quæ facimus, & nostram ipsam conscientiam fallere: sed ex altera parte aliud prorsus oppositum one cascor imperium; vult enim ut bona hæc opera nostra ita niteant, ut alios illuminent, & quorumque virtutum nostrarum lumen suos radios emittat: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* (*Matth.* 5.) Quid? Poteratne Dei Filius sibi propugnantia dicere, simulque præcipere duo, quæ manifestam habere videntur oppositionem? Non ita, Auditores. Duo ista præcepta optime sibi cohærent, & conciliantur, & utrumque peculiare aliquid jubet. Ecce, quomodo oportet bona opera nostra clam fieri. Videlicet, ea nequaquam faciendo per ostentationem, & ad captandas hominum laudes, alioquin omnes labores nostri non aliam mercedem haberent, nisi plausus inanes: sed profiteri tenemur virtutem, & bene operari etiam ante oculos hominum, ut illos ad nostri sequelam, & imitationem pertrahamus. Quod non in negativo solum præcepto consistit, quod nos nihil facere cogit, quod cedat in scandalum proximi, sed etiam in positivo, præbendi bonum exemplum; quamobrem fert animus duo peculiariter vobis ostendere. Primum quorum est necessitas, quæ omnes homines urget præbendi bona exempla, & sese in vita ab omni reprehensione alienum ostendendi; alterum vero est efficiendi magnum illud bonum, quod bonum exemplum parere potest in mundo ad majorem Dei honorem, & cultum, si Christiani hoc munus ad unguem implerent. Memet intra boni exempli cancellos contineo, quin de pravo loquar, & me etiamdum de scandalo verba faciens, de quo satis in Bibliotheca morali nostra dictum est.

Quod attinet ad necessitatem hanc, illam in ipsa christiana Caritate constituo, quæ a nobis habenda est erga proximum, & quam ipse Dei Filius tanquam inevitabile præceptum proposuit: quæ si desit, respuit nos habere in loco amicorum, & discipulorum, atque in vero Christifidelium numero. Hæc autem caritas duos peculiariter habet effectus omnino essentiales. Prior est nos simul conjungendi, tanquam membra, quæ non sunt nisi idem corpus mysticum Filii Dei. Alter vero quod cum sit effectus ejusdem amoris, quo Deum ipsum diligimus, & qui in fratres etiam nostros se extendit; debet etiam sibi proponere pro fine Deum; videlicet debet sibi proponere, si possit omnes homines impellere ad amandum, & serviendum, quod zelus vocatur: unde arguo hunc sine bonis exemplis vigere non posse. I. PARS.

Si quilibet Christianus est membrum Salvatoris illi per caritatem conjunctum, sequitur etiam Christianos quoque simul conjunctos esse debere, tanquam ejusdem corporis membra; & consequenter, dicit S. Paulus Apostolus, Christianus habere debet eamdem pro proximo suo affectionem, quam habent membra ejusdem corporis erga se, ita ut pars quælibet non solum procuret suum proprium, & particulare bonum, sed aliquid conferat universali bono totius, ut oculi videant, manus operentur, pedes ambulent pro toto corpore, ita Christianus non est sibi soli, sed pro virili aliorum etiam salutem debeat procurare: *Mandavit illis, unicuique de proximo suo.* (*Eccles.* 17.) Hinc uterque defectus semper æque exuperandus

esset;

esset; vel extrinsecus nitescere, & intus sordere, vel si fieri posset, reipsa nitescere, & omnino sordidum videri: caritas enim duo hæc postulat officia, primum ut Deo placere satagas solida virtute, sine fastu, sine hypocrisi; alterum ut proximum ad virtutis praxim bonis agas exemplis: ita ut extima tantum virtutis species nihil sit, sed cum interiori virtute conjuncta, sit tanquam corpus, quod eam sensibilem efficit, & homines ad eam sequendam adigit; juxta egregium illud veteris cujusdam viri effatum, si illa corporeis oculis videri posset, neminem fore, qui omnes illi affectus suos non consecraret; itaque hoc intercedit discrimen, D. Thomas ait, inter Angeli, hominisque virtutem; quod Angeli virtus, qui purus est spiritus, omnino perfecta est, & intrinsecus absoluta; Sed hominis virtus, qui ex anima constat, & corpore, & qui visibilis est atque sociabilis, & cum aliis conversatur hominibus, in interiori quidem parte suum habet principium, sed in exteriori suam invenit perfectionem: ideoque bonum exemplum est veluti flos, & nitor virtutis, illius est pretium atque perfectio. Externa quidem species, si lubet, ostendit, quid intus lateat, non solum ut homines illud perspiciant, nos laudent, nobisque plaudant; quæ quidem esset vanitatis plaga, sed ut sequantur illud, & imitentur, quod bonum exemplum vocatur.

Videtur Deus omnes homines societatis vinculo conjungens, voluisse, ut ibi omnia, virtutes etiam, essent communes; quarum licet proprietatem, ac meritum singulis relinquat; vult saltem illas esse posse aliis utiles, & præceptum Caritatis, quod nos Deo, hominibusque simul obligat, petit, ut ita Deo tribuamus, quod sumus, ut proximus noster fructum percipere valeat ex iis, quæ facimus. Dico autem obligationem hanc oriri ex præcepto caritatis; quis enim dubitat, sibi quatenus Christiano, videlicet membro ejusdem corporis non habendam esse eamdem sollicitudinem, quam habent sibi invicem membra, juxta illud S. Pauli: *Pro se invicem sollicita sunt membra* (1. *ad Cor.* 12.) Hic amor in eo situs est, ut proximo nostro velimus maximum bonorum omnium, salutem æternam. Debet enim esse christiana Caritas, quæ finem habet supernaturalem, & debet hunc illi procurare summavi, atque labore; quoniam debet eodem pacto pro virili parte adniti, quemadmodum unius corporis membra invicem sibi altera, alterique favere conantur, omnibus videlicet studiis, omnique affectu. Ratio autem hoc efficiendi potentissima, eaque facillima est bonum exemplum; unde sequitur, hoc vulgatissimum esse omnium officiorum, quibus erga proximum teneamur: cetera quippe suos habent cancellos, & circumstantias, quibus determinantur; sed bonum exemplum officium est, quod omnes homines possunt adimplere: ad id apta sunt tempora omnia, loci omnes sunt commodi, occasiones omnes acceptæ. Hæc igitur obligatio est etiam ineluctabilis, humilem æque ac nobilem inopem, ac divitem servum ac dominum respicit, singulos in conditione, statu, munere super hoc innixa argumentum, quod quomodo eludi, infirmarique possit, non video. Caritas Christiana, & proximi dilectio nos cogunt, ut cum possumus, & ille indiget, spirituale bonum ei pro viribus procuremus; id extra omnem dubitationis aleam positum est, estque unum ex primis Christianæ Religionis principiis. Sed hoc facere possumus bono exemplo, & proximus semper eget: nam licet de illo bene audire debeamus, tamen semper præsumere illum infirmum esse, cæcum in vitia, nobis simile: tenemur ergo & semper, & in omnibus occasionibus, quæ nobis occurrunt, bonum hoc illi exemplum præbere, videlicet, primum nihil illis nobis inspectantibus facere, quod citra crimen nequeant imitari: deinde vero illos ædificare, cum muneris, locive nostri dignitas nos bona facere jubet. Arcta obligatio, Auditores, a quo nolimet dispensare non possumus, quin violemus primum hoc, & magnum, magnique momenti caritatis præceptum, in quo Dei Filius totum complexus est Evangelium.

Adde his in hoc mystico Salvatoris corpore, cujus membra sunt Christiani non deesse *Membra Corporis infirmiora*, (*Ibidem.*) quo nomine illa S. Paulus appellat: cumque magnus hic Apostolus ansam inde arripiat amplificandi criminis illorum, qui eos scandalis perdunt; mihi videor operam nequaquam lusurus, si vobis ob oculos potuero æquissimam necessitatem, quæ vos urget, ut illis bono exemplo feratis opem. Dico autem, sicuti plantæ quædam semet regere nequeunt, & sustentantur priori arbusto, quod obvium reperiunt, eidem adhærescentes, ita quosdam esse spiritus ita factos, ac ingenia ita disposita, ut sequantur quod vident, & adhæreant iis, quæ prima ipsis occurrunt, eorumque oculos afficiunt, non aliam habentes vitæ regulam, quam aliorum exempla. Hi virtute præditi erunt, si alii ita fuerint, & in vitium proni, si cognoverint improborum partes frequentiores esse, & validiores. Hinc oritur eos, qui in civitate principes, & spectatissimi sunt, arctiori vinculo teneri aliis prælucendi; quia cum eorum facta maxime intuentium oculis pateant, sunt legis loco illis, qui ab iisdem pendent, & qui eorum subjecti sunt nutibus, & imperiis: ita quamvis omnibus communis non sit obligatio, quatenus membris corporis ejusdem, præcipue spectat ad eos, qui, ut ita dicam, sunt corporis oculi & caput; videlicet, qui deducunt, & regunt alios, qui eos cæcorum more sequantur, quin fere ad examen revocent, quo vadant, & quo deducantur. Principum facta, vetus quidam ajebat, sunt tanquam faces illæ, quæ eminus prospiciebantur, quia in apice constituebantur obeliscorum ad monendos viatores. Ita mortales id genus eminus conspiciuntur; quidquid ipsi agunt impetum facit, sicut quilibet illos respicit, quilibet eos imitatur; ita ut quodammodo jubeant, quod faciunt, & vetent quod minime faciunt, quia eorum exemplum vim habet dominantem, & alios omnes trahentem. Quærebat vetus quidam Orator: quid est Princeps? & ego quoque eamdem quæstionem facere possum; quid est nobilis vir, magistratus, vir dignitate spectabilis, vel nativitate, vel alia qualibet causa? *Lex loquens*. Lex, quæ loquitur; sed lex potens, & efficax, quam omnes sequuntur, cui omnes sese conformant; & cum hujusmodi viri virtutem exercent; exemplum hoc loquitur, persuadet, & trahit omnes post se. Ratio est, quod homines vulgo non habent satis luminis, ut eorum qualitates distinguant, ut eas revereantur, quæ in pretio habendæ sunt, & illas contemnant, quæ dignæ sunt probro; accidit ergo, ut honor inhærens nobilium conditioni efficiat, ut illorum vitia, si vitiosi fuerint, in honore habeantur, & conciliet virtutibus eorum reverentiam, cum in eorum personis apparent. Ita vestium modestia, periculosarum voluptatum fuga, verecundia in conversationibus, exacta Divinarum, Ecclesiasticarumque legum observantia, non ultra videntur abjecta, cum viri nobiles eas palam profitentur. Sese ab hominum irrisionibus immunes putant illos imitantes, & gloriæ sibi vertunt, sequi eos, quos gloria quocumque subsequitur; ita ut cum hoc munere perfunguntur, de illis dici possit, quod olim de generoso Romano quodam dictum fuit, cujus tanta, ac tam fortis, & constans virtus extitit, ut videns Reipublicæ interitum, pro vallo opposuerit corpus suum, ut lapsum illius prohiberet, & re ipsa illum prohibuisset, si eos invenisset, qui eum sequerentur, & imitarentur. Hoc illis faciendum est, qui præsunt aliis quocumque titulo. Sibi acriter persuadere debent, se a Deo constitutos esse, ut vitæ suæ exemplo sustineant Christianismum in præceps ruentem per corruptionem morum, ut pondere auctoritatis suæ illum confirment, ut omnibus ostendant, quam gloriosum sit obedire Deo, ac tueri partes illius per vitæ omnino christianæ professionem. Licet omnino solos nos esse deceret, & ab universis mortalibus essemus derelinquendi, dicendum nobis est cum Propheta: *Singulariter sum ego donec transeam*. (*Psal.* 140.)

Ita licet alii omnes ejusdem dignitatis homines vixerint in splendore, & luxu, & emicare conati fuerint opipara mensa, & servorum caterva; ego memet objiciam contra hunc torrentem, & contentus ero honesto victu, ut ea quæ supersunt, in pauperum cedat alimoniam. *Singulariter sum ego*. Hoc dicere debet Christiana matrona, dum ceteræ ad choreas, comœdias, theatra feruntur, & mundanas conversationes inquirunt; in solitudine me continebo, ac vivam in modestia, & verecundia, quidquid de me mundus effutiit: *Singulariter sum ego*. Ita cum alii sanctissima quæque vertent in ludibrium, proximi existimationem lacinibunt, palam testabor, hæc Christiano, & honesto viro esse indigna. At solus ne ero in hac sententia? Me igitur irridebant: quid ad me? *Singulariter sum ego, donec transeam*. Hoc expetit Deus ab iis, quos aliis præposuit; quoniam illi non tenentur solum aliis exemplo prælucere jure communi fidelibus omnibus, sed etiam jure peculiari, quod ex eorum statu oritur, & conditione.

Primo huic effectui Caritatis nosmet ultro citroque conjungendi veluti membra ipsius corporis filii Dei, quæ ideo tenentur sibi opitulari, ac mutuo defendere, addidimus Alterum; & est, caritatem hanc quæ nobis habenda est pro fratribus nostris, cum sit emanatio quædam illius, qua diligimus Deum, habere etiam pro fine, & præcipuo objecto suo Deum, hoc est, hanc eo tendere, ut ille agnoscatur, & diligatur a proximo; cui hoc pacto procuramus bonorum omnium maximum; hic autem zelus dicitur, & est amplissimus caritatis effectus, & constituit munus alterum bonis exemplis prælucendi illis.

Quam in rem dico cum S. Ambrosio, quamvis omnes virtutes, ut ita dicam, fuissent incarnatæ in Salvatore, qui descendit de cælis, ut fieret mortalibus omnibus exemplar, & qui illas quodammodo visibiles reddidit in sancta humanitate sua, ut omnes alliceret homines ad imitationem sui; tamen voluit ubi opera nostra ut officium hoc perenne faceret, ac illud nostro exemplo perficeret; quo in sensu nobis dicendum est cum S. Paulo: *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi*. (*ad Coloss.* 1.) Absolvo ea, quæ desunt actibus æque ac passionibus filii Dei, sed quid illis deest? Applicatio, & imitatio; ita ut quemadmodum ille se nobis similem præbuit ut nos sibi similes faceret, vult nos imitari virtutes, & actiones suas, ut & nos aliis simus exemplo. Petit ut exemplis ejus aliquid adjiciamus, sed quid adjicere possumus? Proprium exemplum nostrum, quod, ut ita dicam præstat suo, quia aliorum captui est accomodatius. Hoc exemplum filii Dei lumen est nimis coruscans pro aliquibus: quid mirum, dicet fortasse quispiam, si Deus hoc fecerit, vel illud? Sed quod alius homo, naturæ ejusdem, ejusdemque conditionis ac nos, id faciat; hoc neque excusationem patitur, neque responsionem. Itaque hac nobis conditione proposita, Salvator nos ad Christianismum, suique cultum evocavit; videlicet ut suum consilium perennaret, & opus absolveret. Quodnam autem hoc fuit consilium? Quodnam hoc opus? Non dubitabimus, hoc fuisse salvos faciendi omnes homines, illos ad virtutem impellendi

lendi quacumque via posset; verum cum illos erudire non poterat singillatim, neque immediate per se ipsum, ut defectui suo suppleret, in locum suum suffecit Christianos omnes, ut secundum hoc ipsum consilium exercerentur, alii quidem ratione peculiari, & per missionem magis explicitam ut Apostoli, qui universas lustrarunt orbis plagas, alii ex officio annuntiantes populis Evangelium & prædicantes illis veritates, tanquam pastores, & Concionatores: sed bonum exemplum omnibus æque commune est. Hac potissimum in re Christiana sustinere debet honorem, quo præditus est cum ad Dei servitium vocatur, ac testari, quonam amore prosequatur illum, subditos illi adquirens, & mortales, qui fideliter eidem deserviant; hoc enim pacto caritas, qua diligit proximum, tendit in Deum, quemadmodum a Deo profecta est.

Qua in re habet etiam velut prototypum Dei filium, qui cum non vixerit in omnibus statibus, & conditionibus, nos ad hoc officium vocavit in societatem, ut quod ille incepit, adimpleremus. Hac via adesse debet omnibus in locis, & hac successione omnibus temporibus adlaborabit; hac industria in tot sese multiplicat exemplaria, quot sunt Christiani in omnibus conditionum generibus; hac de causa tandem dicebat Apostolis suis, quod intelligendum est de omnibus veris Christianis, illos esse mundi lumen: *Vos estis lux mundi*, (*Matth. 5.*) vel saltem totidem sydera, quæ lumen ab illo mutuatum reflectere debent, & quocumque terrarum effundere. Itaque, Auditores, ut discatis christianam humilitatem cum boni exempli luce conjungere, oculi tantum in Cælum vobis sunt attollendi ad Astra consideranda, quæ in Scripturis significant viros bonos; quamvis illa sint corpora propter magnitudinem immensa, luce, ardore, igniqne repleta. Tamen de illis nonnisi punctum coruscans intuemur; & cetera cælo teguntur. Hoc vitæ Christianæ secretum est, hominum oculis abscondere fundum virtutum nostrarum, pietatis praxim, secretas eleemosynas, mortificationes, bonos sensus, quos nobis Deus tribuit ut vitam latentem ducamus; debemus tamen illis aperire identidem lucem aliquam, & radium perfungentes officiis hominis Christiani, accedentes crebro ad Sacramenta, audientes verbum Dei, invisentes nonnunquam xenodochia, & carceres, ut bono satisfaciamus exemplo, & Christianæ caritatis officio, quæ postulat, ut illum mundo universo cognoscendum tradamus per zelum, quo flagrare debemus gloriæ ipsius. *Glorificate, & portate Deum in corpore vestro*, (*1. ad Cor.*) inquit Apostolus.

Hoc autem neque facilius, neque efficientius fieri potest, nisi bono exemplo, quod alios dirigit, ac deducit, quemadmodum ipsum exempli nomen nos docet: nam sicut idea, quam Philosophi vocant caussam exemplarem, norma est opifici operis sui, sine qua nihil facere posset, ita exempli hoc proprium est, ut alios regat, eisque norma sit ad agendum, vitamque suam componendam. Quibus adjiciendum est vulgo duo exemplarium genera distingui, alterum quod interius est, & in artificis mente; velut cum Pictor animo concipit venustam facti graphidem, secundum quam opus suum studet effingere; alterum vero exterius, veluti cum Pictor idem tabulam aliquam imitari conatur, & alteram adumbrat ad imitationem illius, quam sibi ob oculos proponit. Ita & in Christiana vita, duo sunt veluti exemplaria, quæ nos regunt, atque deducunt; Interius alterum, nostra videlicet conscientia, & lumen rationis per fidem illustratæ; sed hoc satis non est; alterum præterea requiritur, quod sensus nostros afficiat, & hoc exemplar est bonum exemplum. Verum est, in artibus eximios quoslibet magistros gloriæ sibi vertere ex semet invenire, & proprias tantum ideas sequi, tyrunculis relinquentes exteriora exemplaria, ut illa in operibus suis imitentur. Sed in Christianismo nostis nos nequaquam esse perfectos, & nos semper indigere exemplis, atque prototypis, quorum auxilio operemur, & progrediamur. Deus enim non omnia tribuit sua dona, & favores uni, sed illos aliter, aliterque distribuit, unde sequitur, quemadmodum homines habent varia naturalia talenta, varias etiam habere virtutes, vel saltem quasdam, in quibus præsertim præ reliquis renident. Quamobrem cum mortalis homo nequeat in omnibus esse perfectus, ut in omni virtutum genere tanquam prototypus habeatur, opus est, ut omnes in id conspirent, atque contendant, ut quod ab uno habere non possumus, a pluribus mutuemur.

Verum hoc ipsum simul illud est, quod constituit necessitatem, in qua sumus, bonum exemplum præbendi. Mihi igitur audire videor, Auditores, Mundi Salvatorem eadem dicentem, quæ dixit olim Apostolis suis: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* (*Joan. 13.*) Opus est, ut vos, qui aliquam in alios habetis auctoritatem, vosmet cogitetis tanquam peculiares Apostolos, quibus missio immediate data est a Deo. Grex vester est familia vestra vobis exemplo vestro regenda: *Forma facti gregis ex animo*, (*1. Petri.*) inquit Princeps Apostolorum; zeli vestri argumentum erunt omnes societates, quibus frequenter intereritis; quibus conabimini virtutis nitorem ostendere inter tenebras tot vitiorum, quæ eidem offundunt caliginem. Vita vestra, Pater quidam ait, esse debet interpretatio vivens, & animata Evangelii ad illud explicandum, atque in praxi ostendendum. Vos estis totidem legati, atque vicarii Filii Dei, ut loquitur S. Paulus: (*2. ad Cor.*) Pro Christo legatione fungimur, tanquam totidem echo vocis illius, ut exaudiatur in locis, ubi non auditur; verbo, tanquam totidem Salvatores, qui debetis ut ille, contendere ad homines salvos faciendos, inter quos exemplum vestrum parere potest bonum inæstimabile.

Ut hæc de re nobis sit persuasum, Auditores, sufficit in memoriam revocare, Dei Filium illud lumen vocare, ad innuendum ipsum virtuti æque necessarium esse, ac lumen vitæ; quandoquidem eosdem habet effectus in spiritus, quos lumen in corpora; nam primum hoc exemplum nos illuminat, & nobis ostendit bonum meliori in luce, quam fieri possit, deinceps nos calefacit, & ciet ad amplectendum hoc ipsum bonum, quod nobis aperuit. Adnitar paucis solum utrumque explicare vobis effectum. Verum est, vulgo dici egregium præceptorem efficere, ut scientia altius pervadat per aures in spiritum discipuli sui, ipsi aperiens, & enucleate evolvens obscurissimas, & impeditissimas difficultates, quas ille oculis suis satis prolixa lectione posset detegere. Hoc utique crederem, si nosmet continemus intra terminos naturalis philosophiæ, aut veritatum mere theoreticarum; nam quod pertinet ad morum disciplinam, vitamque bonam, experientia satis ostendit nobis, bonum longe aliter nos permovere, oblatum singillatim exemplis, quam generatim verbis, atque præceptis: *longum iter per præcepta, breve per exempla.* (*Seneca.*) Et hinc cognoscite quantum bonum efficere possit persona exemplo suo; nam sicuti efficacius est quam omnia verba, nullus sermo est, lectio nulla, quæ cum illo possit conferri, & audeo dicere, hominem optimi exempli in civitate, longe magis prodesse, quam centum concionatores. Nam præterquamquod una ex primis Concinnatorum conditionibus est illos actibus potius quam verbis prædicare debere; alioquin vox eorum, non aliud est, quam sonus evanescens in aere, & omni carens effectu: *Cymbalum tinniens* (*1. ad Cor.*) eam vocat Apostolus: bonum exemplum, quod mutum prædicatorem appellare possum, bonum ostendit in praxi, unde accidit quod sicuti boni speculatio communis est omnibus, & nequissimus quilibet peccator habet nescio quam secretam virtutis æstimationem, cujus sæpe sunt panegyristæ, ac admiratores, & e contra perpauci sunt, qui illam exercent; erudire, ac docere exemplis, est habere lectionem, quæ ostendit, quod dicit, & docet id, quod facit, illudque per oculos demittit usque in animum, ideoque illum evincit, eique persuadet. Cum igitur virtus in id sita sit, ut faciat bonum, & non illud tantum cognoscat qui docet illud exemplo faciens, longe meliori modo illud docet.

Quantæ consolationis, Auditores, hoc est, virtute prædito, qui aliquando putat se inutilem esse in mundo, & ineptum, qui aliquid operetur pro Deo; & qui tamen sentit rapidos motus ut mortales omnes ad Dei amorem, & cultum traducat; cum videt zeli ardorem infirmitatibus suis impeditum, vel qui de sua conqueritur conditione, qua prohibetur ne quid insigne pro Dei gloria operetur? Nequaquam, animæ Christianæ, non habetis occasionem invidendi vel Prædicatoribus eorum suggestus, validosque sermones, vel Apostolicis viris eorum labores, & cursus: Vestrum exemplum, & modestia vestra in tanta aliorum licentia prædicat eloquenter, & plus fructus afferet anno uno, quam Prædicator fortasse tota vita; Verecundia, & pietas vestra prædicare potest singulis diebus: Patientia, quam testabimini in perferenda hac calamitate, & persecutione testem habebit integram civitatem, quæ summo cum fructu ædificabitur. Pergamus ad prædicandum, dixit quadam die cuidam ex fratribus suis Franciscus, quem cum deduxisset per compita, vias, plateasque civitatis, domum rediens, quin ullum protulisset verbum, Frater ille hoc silentium interpretatus oblivionem hominis de Deo occupati, & in profunda contemplatione absorpti, volensque in memoriam revocare eidem consilium ab eodem initum prædicandi; jam actum est, magnus hic Sanctus respondit; visi fuimus deambulantes, nosmet ostendimus, conspiciendos nosmet præbuimus: hic fuit sermo, qui a me erat habendus. Adeo verum est, Auditores, quod Tertullianus inquit de homine bono: *Dum videtur, auditur*; (*L. de pallio.*) satis est illum videre, ut intelligatur. Et sane cuinam rei acceptum referendum esse putatis magnum illud & admirabile conversionis Mundi prodigium? Dei verbo, respondebitis, nec inficior; sed verbo huic animato, & exemplorum auctoritate probato, sine quo Apostoli altera quidem manu ædificassent, altera vero destruxissent, & omnis eorum doctrina spectatoribus caruisset. Sed vita fuit eorum doctrina cum vitæ illorum exemplis conjuncta; lumen hoc ita refulsit in oculis mundi, tot radios emisit, ut non videri non potuerint. Evangelicæ veritates magnum edidere strepitum, & in ore illorum tonare videbantur, S. Chrysostomus ait; sed fulgura præcedebant illa in vita ipsorum, & in eorum actionibus, & diceres, quemadmodum Solis lumen momento sese quocumque diffundit; ita lumen exempli facile pervadere in animos omnium, adeo flexanimum est, & efficax ad bonum docendum. Immo sæpe etiam plus roboris habet, quam miracula; testis est S. Joannes Baptista, qui cum nullum operatus fuerit, quod noverimus, prodigium, tamen exemplum vitæ, zelus, & pœnitentia ad ipsum pertrahebat omnes peccatores; & si Apostoli in vita sua non ostendissent, quod ore populis annuntiabant, cum omnibus miraculis suis nihil profecissent: Mortuos resuscitassent, cæcis visum reddidissent, sed nemo vitæ rationem mutasset. Quorsum illud? Actiones eorum inspectæ fuissent; si minime faciunt, quod dicunt, dictum fuisset, ne illi quidem credunt quod dicunt; ergo ne ipsi quidem nos impel-

II. PARS.

impellent ad id credendum; ad agendum vero multo minus. Hinc videtis extra omnem dubitationis aleam positum esse, exemplo longe magis, quam ceteris quibuscumque rebus illuminari, atque erudiri.

Tale enim est hominis ingenium, ut claræ sint licet, atque constantes veritates, quas nobis proponit, iis victas manus dare non potest, nisi viderit illas per exempla practice exerceri. Frigide excipiet omnia severioris morum disciplinæ placita, & quidquid maxime sublime est in Evangelio. Illius admirabitur sublimitatem, magnitudinem, sanctitatem; sed ut illud exerceat, petit exemplum. Novit ille quidem facile esse Religionis systema proponere, & regimen vitæ omnino sanctæ, ejusque officia, & exercitia moderari, terrenarum rerum, honorumque vanitatem ostendere, & nihilum; sed hæc omnia nunquam in corde suo magnum obtinebunt effectum, nisi viderit eos, qui præclara hæc instituta proponunt, illa priores observare. Et fortasse ratio est, propter quam adeo modicum fructum intuemur, conversiones adeo infrequentes, devotionem adeo raram in mundo, quamvis nunquam antea plures extiterint Prædicatores, Missionarii, Directores, neque tot homines, qui alios erudire conantur. Heu! Dicere erubesco, exempla æque rara sunt, ac frequentes sunt correptiones. Olim uno tantum, vel etiam altero opus erat Apostolico viro, ut urbes, & Provinciæ totæ faciem mutarent, & ut ubique fides, ac pietas refloresceret; eorum enim verba prodeuntia ex animo affecto iis veritatibus, quas nuntiabant, eumdem accendebant ardorem in cordibus eorum, qui audiebant illos; & modo fortasse plerisque illud ipsum exprobrari posset, quod Salvator olim Evangelicis Pharisæis exprobravit: *dicunt, & non faciunt.* (*Matth.* 27.) Bene quidem dicunt, sed non faciunt quod dicunt. Quapropter verba eorum sunt sterilia, quæ non solum carent effectu, sed quæ nihil prosunt, nisi ad conciliandum contemptum, censuram, & irrisiones hominum, cupientibus alios docere, coarguere, reformare, cum illi ipsi ab exacta abhorreant regularitate.

Neque enim arbitrandum est, mundum, qui adeo parum æquum se præbet illis, qui nullam ipsi reprehendendi ansam præbent, ita affectum esse, ut æquo patiatur animo eos, qui inter ceteros nitescere volunt, per ea, quæ tot suppeditant caussas, illos deprimendi: ita illis minime parcit; quilibet sumptibus suis fit spiritualis, & nemo est, qui non sexcentas efficiat animadversiones de vita eorum, atque sermonibus. Hæc tota est merces illa, quam expectare debent a zelo suo inordinato, qui ab ipsis initium ducere debet, & in alios se non effundere, nisi ex plenitudine & abundantia caritatis. Alioquin omnia monita, quæ instituuntur, omnes correptiones, quæ adhibentur, omnes virtutum lectiones, quæ iterantur, sunt aptiores ad lacessendos eos, qui audiunt, quam ad corrigendos; & quia inde meliores evadant, in vitiis suis obdurantur juxta exemplum eorum, a quibus corripiuntur, vel saltem rationem inveniunt, qua sibi inflictas objurgationes eludant. Vobismet fingite Patrem effusis libidinibus depravatum, cujus filius ad obliquam sibi exemplum imitandum pronus est; vel mundanam matrem, cui ejusdem indolis est filia; si alter filio voluerit tradere temperantiæ præcepta; altera vero natam ad modestiæ, & verecundiæ leges componere; insignem profecto obtinebant effectum. Vellem equidem videre, quo ore, quo exordio utentur, ut quod cupiunt assequantur; & quid illi objurgationibus suis sint profecturi. Poteruntne effugere æquam reprehensionem, quam illi clam [illegible]? Heus tu, qui alios regere, ac reformare contendis, quæso te ipsum excute. Et si vis nos tuis assuescere monitis atque consiliis, cur non illa prior ante alios capessis?

Quod si ratio auctoritatis, aut honoris, quo frueris, vel characteris, qui tibi est, aliorum jugulat satyras, atque censuras; illi saltem in corde suo tua contemnent consilia; & quin illa æqui, bonique faciant, studebunt illi improba sedulitate vitam tuam inquirere, ad examen opera tua revocare, verbis contradicere, ac tandem sibi in ludibrium convertere monita, quæ præbes, caritate repleta, & nunquam deerit ipsis retribuendi facultas, quia de illis conqueri jure valeas, quandoquidem tu illis hanc adeo præclaram occasionem præbuisti. Quod si præceptis, monitisque tuis exemplum accesserit; quidquid dixeris in meliorem partem accipietur; nihilque erit, quod tibi exprobretur, vel objiciatur, cum monita, consilia, & correptiones tuæ tuis actionibus fuerint probatæ.

Alter boni exempli effectus est, nos ad bene agendum excitare, lucis instar, quæ fovet simul, ac illuminat. Constans enim est veritas, exemplo pondus esse, ac admirabilem vim in rebus omnibus, ad eorum executionem urgendam, & finem obtinendum, sive quod animum, & aliorum generositatem extimulet, quos pudet non sequi, quod fieri vident suis oculis suis, seu quod viam sternit, ac ostendit, rem factu esse facilem, & non arduam, qualis existimabatur. Sed audeo dicere hoc toto cælo magis esse necessarium ad virtutem, quam ad regulam motum. Sunt enim quamplurimæ animæ infirmæ, quas ineptus pavor, & humana ratio a pietatis exercitiis detorquet, & quæ reformidant, ut scrupulosæ, ac singulares habeantur, si Dei partes fuerint amplexæ. Quamobrem infirmæ id genus animæ contra periculosam hanc tentationem sunt roborandæ. Hoc autem melius fieri non potest, quam aliarum exemplo, quod illas a singularitatis probro defendit.

Qua in re si modo dicimus eos, qui genere, & honore præstant majori teneri necessitate in mundo, quam alios, bono exemplo præeundi; dico ego hos esse aptiores, quibus hoc bene vertat; quandoquidem non desunt circumstantiæ, ubi quin aliud adhibeant quam exemplum suum, pares sunt, ejiciendis omnibus vitiis a civitate, & aliis omnibus ad virtutem animandis; ita ut hoc sit aliquid ad mundi totius reformationem conferre, a suimet ipsius reformatione ducere initium. Ita, Auditores, indiscretus hic zelus, & sine ulla auctoritate, qui efficit, ut invehamini modo adversum regimen statuum omnium, modo contra abusus, qui in juri dicundo committuntur, modo in Ecclesiasticæ disciplinæ relaxationem; & denique contra omnia flagitia, quibus nullam afferre potestis medicinam, hic inquam zelus nonnisi ab acri proficiscitur temperamento, quod bilis inflammat, quod sese exonerat per inutiles has invectivas. Si tibi malo medicinam faciendi facultas deest, constat Deum a te rationem nequaquam expetiturum: sed memoria teneas, generalem morum reformationem quam cupis, pendere a reformatione singulorum; & tibi a te ipso initium esse faciendum, ut aliquid conferas alienæ, præbens illis exemplum, teque proponens tanquam virtutis prototypum omnibus illis, qui in eadem conditione versantur; hoc enim tandem a te potissimum expetit Deus.

Si hoc munere, ut opus est perfunctus fueris, ne parum te fecisse putes; impressio, quam gignet exemplum tuum omnibus illis, qui pendent a te, se se extendet ad eos omnes, qui te norunt, & cum quibus consuesces; qui te fuerint imitati, pertrahent alios, & hoc pacto non satis æstimabilem fructum consequeris.

Sin minus hunc obtinet effectum erga omne personarum genus, saltem pudore suffundit illud sequi detrectantes: *Tu non poteris, quod isti, & istæ?* (*L. 8. Conf. cap.* 11.) Hoc olim castitas exprobrabat Sancto Augustino, & hoc illud est, quod nunquam valuit sustinere. Quid! tot mortales æque ac tu bene nati, & infirmi non secus ac tu huc usque devenere: igitur non ferenda est ignavia illos non imitari; & rationi huic nihil est, quod respondeatur. Talis facit bonum hoc vel illud; cur tu illum non facies? Hoc exemplum vim non habet, ut nos a malo deterreat; eo usque ut sæpe viri boni aspectus, ad impudentissimum quemlibet frænandum sufficiat. Tertullianus ait: *Vitia ex excursu meo suffundo.* Solus ejus aspectus, & occursus tacita est reprehensio, & correctio, quam ferre teneantur; & vitium quantumvis impudentissimum, eo præsente, abjicit arma; sed quæ confusio erit aliquando videre tot mortales, qui nos præcesserunt, & illos sequi ausos non fuisse? Quæ excusatio, qui prætextus, cum nobis ostendentur ejusdem professionis, ætatis, conditionis homines, qui omnia fecerunt, & nos fecerimus adeo parum? Quæ spes nobis erit reliqua, cum illi, qui nobis Cæli viam indigitarunt, primi ab illius aditu prohibebunt, nostramque damnationem urgebunt?

Sed quoniam illi, quos alloquor, optimi sunt exempli, uti credere juvat, neque ullo indigent stimulo, nisi ut hac animi virtute macti in eadem persistant, non alia opus est conclusione, nec ratione alia, ut eos persuadeam, quam iterum dicere, hoc præstantissimum esse subsidium ad aliquid proximorum saluti conferendum. Heu! si sciretis auditores quid sibi velit, quid sit, animam Deo lucrifacere; & quid significent verba illa Evangelica: *Lucratus fueris fratrem tuum?* (*Matth.* 18.) Nulla est huic similis gloria, nulla consolatio in mortis articulo gravior, quam prodire in conspectum Dei, de quo meriti fuerimus in re hac, qua nihil illi est antiquius. Nunquid negabit ille nobis cælum, postquam ejusdem viam straverimus aliis exemplo vitæ? Certum est quamcumque sententiam Deus in nos prolaturus sit, si ita beati fuerimus, ut saluti proximi nostri contulerimus aliquid; has animas, quarum salutem procuravimus, accessuras ad Tribunal Dei, ut illius misericordiam deprecentur, & elata voce clamaturas, ut olim populus Israel Jonathæ virtute salvatus, æquum non esse, ut pereat ille, qui salvos fecit alios; vel si quis alios erudiverint, & docuerint, fulgere debent aliquando tanquam stellæ in cælo: *Qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt sicut stellæ in perpetuas æternitates.* (*Daniel.* 18.) Quandoquidem ostendimus, optimam erudiendi formam esse exemplis docere; dicamus his potissimum dici hæc verba, & hanc referri remunerationem, ut cum syderum munere fuerint perfuncti in terra, illud in cælo etiam exequi perseverent. Conclusio.

SERMO SEPTIMUS.

De Bona rectaque in actionibus omnibus intentione.

SAtis non est, Auditores, in Christiana Religione bonas actiones peragere, nisi studium eas bene faciendi accesserit; quia si hoc desit, totius virtutis labor sustinetur, quin merces obtineatur. Multa etiam committuntur scelera in sanctissima caritatis praxi, & minus malum, quod accidit, est plurimos quidem labores sustinere, ac nullum meritum assequi. Etenim nonne hoc Salvator in Evangelio exprobrat Pharisæis, qui procul dubio bona faciebant opera, & qui satis assidue videbantur in præstantissimarum virtutum, jejunii, eleemosynæ, & orationis exercitatione, sed hæc omnia prava intentione viriabant, non alium actionum suarum

Bona in actionibus intentio recta est necesse sanctificandi.

finem habentes, quam hominum plausus, quorum oculos non usitatæ virtutis claritate perstringere conabantur. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Quod autem Filius Dei satis crebro exprobrabat Pharisæis, hodie quoque plerisque fidelibus exprobrari potest sexcentas bonas actiones peragentibus sine merito, quorum austeritates omnes, laboresque Cœlo inutiles sunt; quia cum fiant sine integritate, & per cupiditatem, ut ab hominibus videantur, & illis placeant, hic totus est fructus ille, quem sperare possunt, *Hominum justitia voluit videri, & visus est*, S. Chrysost. inquit: (*Serm. 7.*) *voluit hominibus placere, & placuit; habet mercedem quam voluit, præmium, quod habere voluit, non habebit.* Hoc vos quidem hodierna dies excitare debet, ne bonorum operum vestrorum fructum amittatis, ob humanam rationem aliquam, quæ illa corrompere posset; me autem ad tradendam vobis artem efficiendi, ut merita vestra in infinitum crescant, & minimæ quævis actiones vestræ, inæstimabile coram Deo pretium consequantur per rectam puramque intentionem, quæ vobis esse debet facientibus, illa videtur, Auditores, unica, vel saltem præcipua, quam Sapiens Deo tribuit occupatio esse, scrutari secretissimas hominum actiones, & oculos semper apertos habere, ut videat, quid fiat in abditissimis cordium ipsorum latibulis. *Oculi Domini multo plus lucidiores super Solem circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & intuentes corda in absconditas partes.* (*Eccli. 23.*) E contra Ethnici in tenebris errorum suorum, propriis cupiditatibus excæcati, credebant libenter Deum cæcum & nihil videntem eorum, quæ facerent; alioquin metus displicendi illi, & sola cogitatio illum semper ocularem testem habendi, eos semper coegisset agere hac mente, quod illis semper crucem fuisset, quæ sane offendisset amorem libertatis ipsorum. Sed dicam ne hodierna die in summa Evangelii luce licentiam plerisque mortalium auferre intuitum, & cogitationem Dei, qui non solum omnes & singulas ipsorum actiones intuetur, sed etiam ad examen vocat intentiones ipsas, cum quibus fiunt, & de earum bonitate judicat secundum earum veritatem, rejiciens omnes species exteriores, quibus esse possent involutæ. Ratio est, cum enim teneatur ille per magnificentiam prorsus divinam dare cælum, & beatam æternitatem in præmium minimorum etiam operum bonorum, nemo est, qui adeo diligenter inspiciat ea, quæ emit, antequam earum pretium persolvat, ut Deus omnes actiones nostras perpendet, quarum, ut ita dicam, numerat omnes perfectionis gradus, antequam se ipsum in mercedem retribuat. *Ego ero merces tua magna nimis.* (*Genes. 15.*) Quandoquidem vero intentio regula & mensura est bonitatis omnium operum nostrorum, & præcipua conditio, quæ requiritur ad tantum bonum promerendum, sinite, me hodierna die vobis tradere artem, ne amplius frustretur vos fructus laborum vestrorum, jacturam facientes meriti bonarum actionum vestrarum. Quam ob rem fert animus vobis ostendere primum intentionem efficere bonas, pravasque operationes, eamque harum qualitatem, pretiumque constituere; & secundo loco indigitare vobis, quam utilitatem ex adeo sancta exercitatione percipere valeamus ad faciendos progressus admirabiles in virtute. Nihil est, quod nobis antiquius esse debeat duabus hisce veritatibus.

I. PARS. Si rectæ mentis, bonique spiritus interest, rebus in omnibus solido inhærere, quin inanes species consectetur, audeo dicere Auditores, hoc axioma nullibi utilius esse, quam in pietate, ac in virtutis exercitatione. Illusio mera est ex externa tantum specie ferre judicium, & ex iis tantum, quæ sensus afficiunt, sed quod factum coram Deo commendat, & quod illius pretium, atque præstantiam constituit, illud est quod maxime latet, intentio videlicet, & caussa. Etenim si ut humano agas more necesse est, ut tibi finem proponas, qui cognoscatur, & ad quem velati scopum contendas; & si hac in re a brutis secernimur, quæ nonnisi per instinctum, & naturæ impetum, quæ illa trahit potius, quam ducat, operantur; profecto nequit dubitari, quominus ut supernaturaliter, & Christiano more agentibus proponendus sit finis supernaturalis. Effectus nobiliores esse non possunt sua caussa, & actiones nostræ altius nequeunt elevari fine suo. Hoc in rebus omnibus ad mores spectantibus est principium, & caussa prima, quæ reliquis motum tribuit. At primus actus, qui ad hunc tendit finem, est primum organum, quod omnes facultates nostras ciet in executione consiliorum nostrorum, est intentio, quæ non aliud est, quam desiderium, & voluntas, quam habemus finis hujus; ita ut si quem prætendimus justus est, si honestus, ac tendit ad Sanctitatem, intentio, quæ desiderii hujus est index, necessaria illatione, justa est, sancta, & honesta, & effundit bonitatem suam in actionem, quæ non aliam habere potest, nisi quam a fine suo mutuatur.

Hoc posito velati tanquam fundamento eorum omnium; quæ vobis ostensurus sum, dico iterum intentione constitui actionum qualitatem, videlicet fieri sanctas, vel noxias secundum caussam, propter quam fiunt; primum quia cum de moralibus sermo est, nihil virtus est, nec esse potest sine illa; quapropter S. Ambrosius ait, nos nihil facere boni, nisi quatenus illius faciendi intentionem habemus: *Quantum intendit, tantum facit*; vel ut alter adjicit: actio sine intentione corpus est sine anima, sine vita, & sine motu; intentio vero animat actionem, eam distinguit, ac in tali virtutia gradu constituit, & ad hunc, vel alium perfectionis statum perducit. Ad hanc veritatem nobis persuadendam Sacer Textus duabus utitur similitudinibus, quæ ad vivum exhibent illius naturam, & effectus. Altera ex corde est desumpta: *Dominus autem intuetur cor*; non solum eo quod a corde procedit, quemadmodum dici consuevit, non respicit tantum id, quod fit, vel quod datur, quantum cor; videlicet quantum intentio, & affectio, qua aliquid datur, vel fit: verum etiam, quia cum cor sit prima pars, quam efficit in corpore natura, primum vivens, & vitæ principium, ut ita loquar; ita ut sicuti ubi primum cor oppugnatur, jam de vita actum est, & mors consequens necessario evitari non potest; ita si deficiat intentio, videlicet si quopiam fine pravo corrumpatur, hæc est actio mortua, nullius pretii, valoris, & meriti coram Deo: vel si mavis, quia ex corde metimur nobilitatem, & qualitatem hominis, velut cum Deus Saulem ad Regis dignitatem attollere voluit, eique populum suum regendum committere, non aliud fecit, nisi quod cor omnino regium ei tradidit: *Immutavit ei cor aliud*; (*1. Reg. 10.*) & ex opposito, cum voluit de gradu dejicere Nabuchodonosor, & ad brutorum genus redigere, ratione pari, ei cor immutavit: *Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ ei detur.* (*Daniel. 4.*) Hoc facit intentio. Vultis magnum aliquod nobile, sublime facinus aggredi, ac illud ad supremum perfectionis gradum transferre? Date illi nobilem, præstantemque intentionem; e contra quomodo nosmet abjiciemus ad actiones homine indignas, ut ad brutorum conditionem perveniamus, nisi per humilem, servilemque intentionem, qua illas operabimur?

Alia similitudo, qua ipse Dei Filius utitur in Evangelio, ab oculo desumpta est: *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit.* Inquiunt enim Sancti Patres, sicut oculus totam oris pulcritudinem constituit, speculum est animæ, dux vitæ nostræ, & quidquid magis in humano corpore nitet; ita intentio efficit omnem nitorem, ac pulcritudinem actionum nostrarum, regulam qua diriguntur, & facem quæ nos in viam virtutis deducit; unde sequitur, ut cum oculus bene affectus est; corpus universum gaudeat, & singula membra tuto in muneribus suis obeundis deducantur; dum e contra si aliqua labe offusus est, vel si pulvere, vel fumo excæcatus sit, post statim notabit, caput parieti impinget, & corpus tum periclitabitur, ut in singulos decidat gradus. Ecce vis, ac virtus, quam habet intentio, in omnibus actionibus nostris in partem utramque: *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit.* Si oculus est simplex, nempe, si pura est intentio, sine mixtura caussæ ullius, quæ illam corrumpat, simul lumen ejus, & nitor sese in omne corpus effundet, videlicet in omnes actiones nostras, in minimas etiam, & eas, quæ nullo sunt in discrimine, his nitorem, ac pretium tribuens, easque magnificis coloribus exornans. Sed si oculus hic nequam fuerit, nempe, si hæc intentio munda non fuerit, hoc satis est, ut habeantur omnia tanquam opera tenebrarum, quæ ne auderent quidem coram hominibus prodire, ne dicam Deo placere possent: *Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tenebrosum erit.*

Hinc conjicite, Auditores, quanti momenti sit rectam in omnibus actionibus habere intentionem. Si enim nobis adeo cordi est peculiaris aliqua devotio, si tanta sedulitate has vel illas preces fundimus, hæc vel illa opera explemus, quæ cura, quæ diligentia nobis erit adhibenda ad dirigendam intentionem nostram, sine qua nihil placere potest Deo, neque virtutis loco haberi potest, ita ut de intentione illud dicendum sit, quod S. Paulus dicit de Caritate. Licet omnia bona opera faceres, quæ possunt excogitari, nisi ob oculos habueris finem bonum, & nisi ea propter bonum finem operatus fueris, hæc omnia coram Deo pro nihilo habentur: *Caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest.* (*1. ad Cor.*) Esto, omnia bona tua in pauperum sinum congeras, illis omnem substantiam tuam, ut Apostolus inquit, distribuas, jejunes in arcto pane, & aqua brevi; omnes veterum Anachoretarum austeritates exerceas, & martyrium ipsum sustineas: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam*, (*Ibid. c. 13.*) ac tandem efficias actiones sanctissimas, & homine Christiano dignissimas, si in his omnibus recta intentio tibi defuerit; si cupiditas, aut vanitas, aut alia quædam similis caussa corruperit actiones, quæ per se adeo sanctæ sunt, atque præstantes: heu! dicere poteris cum Apostolo, *nihil mihi prodest.* Hæc omnia nihil mihi proderunt ad Cæli adquisitionem promerendam. Hæc non est ultra Caritas, hæc non est ultra virtutis actio; subtile virus pravæ intentionis tantum obrepit; & si actio hæc noxia non fuerit, erit saltem inutilis.

Hujus rei præclaram imaginem nobis exhibet Scriptura in statua Nabuchodonosor. Hæc ex pretiosissimis, simulque solidissimis conflata erat metallis; sed eo quod pedes, qui illius bases erant, ac fulcra, fictiles erant, ad levissimum lapilli impetum corruit, & aurum, argentum, æs, & ferrum comminuit; Ita si bona desit intentio, nihil subsistere potest, omnia vento vanitatis exsufflantur, omnia evanescunt, & in fumum abeunt. Quantumvis hoc tibi pretiosum, & solidum videatur, nihil Deo acceptum est, nulla virtus est in pretio, actio nulla jucunda est in oculis ejus, qui nequaquam perstringi sinunt, ut nostri, rebus iis, quibus plus inest speciei, quam soliditatis.

Qua igitur in re immoramini, Auditores, cum agitur de virtu-

virtute, & pietate? Non ne umbram accipitis pro corpore, & quod accedit ad rem pro re ipsa? Libenter eas confectamini actiones quæ nitent, opera caritatis quæ sunt summa cum celebritate conjuncta, magnificas eleemosynas? Absit, quod ipse improbem facta, quæ omnibus suadere vellem; verum sæpe Deus, cujus oculus adeo perspicax est, inter hæc, quæ nitent, falsum deprehendit, & metuendi locum habet, ne quæ secreta adsit illusio, in hoc genere actionum, quæ non suscipiuntur, nisi ut niteas, & non communem tibi laudem mereatis. Repletur spiritus inani perfectionis imagine, quæ collocatur in virtutibus, quæ publicam existimationem, & approbationem merentur; quæ sæpe subtilis est vanitas, & delicata ostentatio, cum Deus illas ex intentione consideret. Ita bonitas accurata, & vita communis, sed regularis, & recta intentione suffulta, quæ recta tendit in Deum, plerumque plus habet soliditatis, & meriti. Heu! quid igitur refert, quid faciamus, dummodo illud recte faciamus, & secundum ordinem officiorum nostrorum? Quandoquidem Deus non respicit opus tantum, quam cor, videlicet rectitudinem intentionis, & sine intentione nulla virtus esse potest.

Verum secundo loco, actiones, quæ sanctissimæ, ac ingentium meritorum videntur nobis, crimina evadunt, si prava fiant cum intentione. Et sane quid Deo acceptius oratione, quam Sancti tot laudibus celebrant, & quæ omnia potest impetrare a Deo, & supremam in ipsum Deum exercere videtur auctoritatem? Tamen oratio hæc licet efficax, & omnipotens, migrat in abominationem, si profecta fuerit a malo principio, ac prava intentione: *Oratio ejus fiat in peccatum*, (*Psal.* 108.) juxta Prophetæ imprecationem; & quidam Pater jure comparat illam Virgæ Moysi, quæ modo operabatur prodigia in natura universa, modo vertebatur in turpem colubrum, metum horroremque immittentem; idque pro varia magni illius legislatoris intentione; vel sicuti nonnulli animadverterunt, prout ille virgam attollebat, vel demittebat. Ita igitur si in oratione vestra non habetis nisi intentionem in volmetipsos deflexam; exempli caussa comparandæ vobis humanæ gloriæ, vos illam in abominabilem coram Deo hypocrisim convertitis.

Quid Deo jucundius jejunio? Hic actus pœnitentiæ ita ad justitiam divinam flectendam aptus, ac idoneus ad satisfaciendum pro peccatis nostris, adeo par animæ elevandæ, ac disponendo corpori ad omnia spiritus officia peragenda. Videte tamen quomodo illud Deus perhorrescat ubi cum sancta intentione conjunctum non est: *Ecce in die jejunii vestri reperitur voluntas vestra*. (*Isaiæ* 58.) Ecclesia damnavit errorem Montani, tres quadragesimas studentis invehere; quia per hoc meritum sibi conciliare satagebat, erroribusque suis auctoritatem promereri, & eadem Ecclesia æternum celebrabit S. Francisci Assisinatis pietatem, qui quinque prorsus integras quadragesimas jejunare consueverat. Undenam, quæso, hæ adeo similes actiones, altera quidem criminosa, altera vero actus pœnitentiæ Deo judicatur acceptus? Quid hoc discrimen constituit? Intentio, Auditores, sola intentio, quæ virtutes omnes valet corrumpere, & noxias efficere actiones, quæ videntur sanctissimæ.

Quid tandem sanctius sacrificio? Hoc primus, & maximus est Religionis actus, sine quo Religio ipsa nequit subsistere. Si tamen prava cum intentione offeratur, fit in oculis Dei abominabile. Videte quo pacto in Scripturis recipiat Deus imperfectum nefarii Saulis sacrificium, quod ibi idololatriæ sceleri comparatur: *Quasi scelus idololatriæ nolle adquiescere*. (*Reg.* 15.)

Quid demum commendatius in Scripturis Sanctis eleemosyna per caritatem facta? Hæc expiat peccata nostra, ab æterna liberat morte, Dei ciet misericordiam. Videtur Cælum ob hanc unam virtutem factum: verum si recta non fuerit intentio; si per hanc gloriam adipisci conaris; hæc ambitio, hæc vanitas secreta, quæ illius caussa est, illam corrumpit, & veneno inficit omne meritum. Heu! quot id genus actiones, quæ in se commendabiles sunt, intentio mala in totidem vitia convertit? Paupertatem, & injurias pati, vitam suam periculo objicere, temporis, tempestatumque incommoda perferre, & alia id genus sexcenta loco virtutum patientiæ, zeli, conformitatis voluntati Dei, plerumque non aliud sunt quam suorum commodorum perquisitio, affectus avaritiæ, aut ambitionis, aliorumque id genus criminum, quæ ex venenato hoc fonte derivant, qui rivulos omnes inficit inde defluentes. Quantam igitur adhibenda cura est ad intentionem expiandam? Et quæ sanctior praxis quam scire quodcumque fit, sanctificare? Eo autem major adhibenda est nobis sedulitas, quia in actiones nostras nihil facilius obrepit, quam intentio prava. Nullus est anguis, qui callidius suum virus inspiret, & per ambages versutiores. Quibus enim dolis non utitur philautia, quæ ubicumque nobis occurrit, & quæ sæpe acutissimos oculos fallit; sed quæ fere semper est secretum organum, quo movemur, & pondus dominans, quo trahimur? Quam subtile, & vix perceptibile virus est inanis gloriæ? Et quis callidior fur, qui rapit, & aufert omnem bonorum operum nostrorum thesaurum? *Secretum virus, fucus virtutum, tinea sanctitatis*, (*Serm.* 7.) quo nomine illum appellat S. Petrus Chrysologus; qua calliditate nostra ipsa cupiditas sibi Dei locum vindicat, ac tegit se zeli nomine in omnibus actionibus nostris? Hoc efficit, ut ardenter in iis quæ ad Religionem proximumque pertinent festinemus, sicubi alia spes lucri adest. Sed ubi hæc deest, neque ullus affulget oculis nitor, quo animabamur, nihil nobis est ignavius, aut languidius; ita ut ad bonam aliquam actionem aggrediendam, opus est, ut olim populus Israel faciebat, altera quidem manu ædificans, altera vero vim hostium propulsans, vel sicut Abraham, qui cum offerret Deo sacrificia, manu altera ejiciebat vultures, qui catervatim irruebant in victimas, quas immolabat altera. Denique dicendum est cum Sancto Job: *Verebar omnia opera mea*, (*Job* 9.) & ne de uno quidem operum meorum confidere audebam. Quid enim mihi prodest, Deus, me tecum dicere, me illa facere propter te, cum re ipsa amor mei ipsius, & mea cupiditas me ad agendum impellat? Heu! quomodo hodierno die damnantur illa, quæ aliquando probabuntur; & quomodo aliqua hodie probantur, quæ aliquando reprobabuntur? Idque propter solum intentionis discrimen, quod latet, & cujus cognitio, ac judicium unice spectat ad Deum. Jure igitur iterum dicere possum, nullam sanctiorem esse praxim, neque medicum magis necessarium ad actiones nostras sanctificandas, quam bonam intentionem; quoniam sine hac bonæ haberi non possunt, & quæ meliores videntur, vera scelera evadunt.

Accedit tertio, intentionem licet solam placere Deo magis, quam actionem ipsam; & illi satisfacere plerumque bonam voluntatem, quæ locum tenet rerum omnium, quas facere cuperemus propter amorem illius secundum S. Augustini doctrinam: *Deus coronat bonam voluntatem, quando non invenit facultatem*. Si enim intentio prava criminis committendi a Deo punitur eadem pœna qua crimen ipsum; fortiori jure sola bona intentio, & voluntas bona, ut dicitur, reputatur pro facto; quia ut merito justitia tribuatur, solam intentionem respicit Deus, eo usque ut pluris faciat actiones abjectiores, & humiliores, quam majores, & nobiliores, cum priores illæ factæ fuerint intentione defæcatiori, & propter caussas præstantiores, eodem ferme pacto, quo videmus non deesse quamdam dexteritatem efferendi quodam verborum ambitu, efficiendique ut minora majoribus paria videantur, & ars sæpe materiam exornat, quam pertractandam aggreditur, & opus reddit pretiosum, & exquisitum. Hoc facit intentio in virtutibus nostris; & mundi Salvator hoc nos docere dignatus est in Evangelio facto non vulgari, quod efficit, ut digito magni hanc momenti veritatem attingamus. Scribæ & Pharisæi ingrediebantur in Templum Jerusalem cum fastu, & superbia; magna cum majestate incedebant, prædicantes largitates suas, & magnificentiam sonitu aureorum nummorum, quos in gazophilacium immittebant: cum pauper accessit vidua, quæ multo labore per populi multitudinem via sibi facta post alios accedit, ac deinde pudore suffusa recessit, eo quod duos tantum denarios attulerat. Cum illic adesset una cum Apostolis suis Dei Filius, eminus observans, vel ut melius dicam, perpendens eleemosynas justa verum earum pretium in trutina judiciorum suorum, quæ sciunt omnia secundum æquissimum valorem æstimare; cumque mulierculam hanc fuisset intuitus, in qua nemo alius dignatus fuerat oculos conjicere, illam digito ostendit, & elata voce dixit: Hæc mulier, quæ nihil fere contulit, plus donavit, quam ceteri: nam magno utraque cor suum deferebat: *Amen dico vobis, quia vidua hæc pauper plus omnibus dedit*. (*Luc.* 21.) Alii partem contulerunt eorum, quæ suis voluptatibus superfuerunt; hæc partem contulit ejus, quod erat necessarium egestatibus suis, & dimidium victus unius diei: & quantum illa contulisset, si facultas ejus major extitisset votis ipsius, tantumdem Deus, qui videbat peniriores cordis ipsius latebras, eo eo temporis momento acceptum habuit munus illius, & mox remuneratus est; nam coram illo liberalitas ex affectu æstimatur, qui cuicumque rei pretium tribuit, quod meretur. Quapropter Rex Propheta dixit: *Retribuet mihi Dominus secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus*. (*Ps.* 71.) Non dicit Deum illi remuneraturum secundum multitudinem eleemosynarum, quas erogaverit, neque secundam magnitudinem benefactorum illius; sed secundum puritatem intentionis ipsius, & finem, quem hæc faciens sibi proposuerit: *Secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus*. Quo igitur in pretio nobis habendum est hoc medium, quod sine labore, sine novis sumptibus, sine operibus admodum arduis, ac inauditis exæquare possumus meritum maximorum, celeberrimorumque factorum? Quæ si vera sunt, ut nefas ambigere; sequitur, praxim hanc, quantum sancta est, & quantum necessaria ad bene agendum hæc est conditio, tantum meritis esse uberem, & copiosam.

Ad id intelligendum, Auditores, sciendum est, quamvis bonarum actionum merita generatim desumantur a gratia habituali, vel sanctificante, quæ illas dignas efficit beata æternitate, non gratia actuali, quæ nos prævenit, ac tandem virtutis habitibus, unde proficiscuntur actiones istæ, & quæ sunt veluti facultates easdem gignentes; hoc meritum nihilominus sigillatim æstimatur ex præstantia caussæ, & intentionis agentis, qui semper præsupponitur in gratiæ statu versari; sed qui meretur augumentum hujus gratiæ, cui data ratione elatior gloriæ gradus respondet. Secundo sciendum est, actiones, quas facimus, omnes ad tria genera referri; vel enim bonæ sunt per se, veluti oratio, eleemosyna, jejunium, omnesque virtutum actus; vel sunt malæ, cujusmodi ea sunt, quæ divinis humanisque legibus prohibentur; vel neutræ quæ nullum habent finem, vel quarum finis, si fieri II. Pars.

potest,

potest, nullo in discrimine habetur. Hoc posito, ajo nullum esse exercitium, a quo nequeamus fructum percipere majorem, quam ab hoc sancto habitu habendi in omnibus rectam, puramque intentionem; & hanc viam esse ad plurimas brevi tempore divitias comparandas; quod omnes homines quærunt in terrenis, & quod omnes fere in cælestibus negligunt. Hoc autem vobis tradere conabor.

Facili negotio intelligetis veritatem hujus rei, quam proposui vobis, si mecum inspexeritis tres effectus admirabiles bonæ intentionis. Primum efficere potest bonum ex eo, quod tale non est. 2. Ex bono exiguo magnum; & quæcumque tandem sit actio, eam meliorem facere potest, addendo novissima perfectionis lineamenta. Bonum facit, quod bonum non est: quia illa, quæ nullo sunt in discrimine pro æternitate numerantur, cum ea aliqua justa caussa commendamus, ita ut, negotia, visitationes, colloquia, domesticæ curæ, quies, somnus, & alia, ea etiam inquam quæ neutra sunt, totidem sint coronæ, quas adquirimus; quia cum hujusmodi actiones bonum finem admittere valeant, hunc recta addit intentio: ita licet somnum, cibumque capere ad reficiendas vires, ut melius propter Deum operari valeamus. Itaque intentio præter propter similis est iis molibus, quæ de terra attollunt gravissimos lapides, & immania pondera sine labore, & sine difficultate; hæc est similis fabulosæ virgulæ, quidquid attingebat in aurum vertenti, hoc est quodammodo imitari Dei ipsius potestatem, quæ ex nihilo magnum aliquid facit. Ita enim de re nullius momenti, vel pretii, facere possumus aliquid tam magnum, ac pretiosum, ut terræ totius possessio, omniaque bona, quæ in ea reperiuntur, illius valorem exæquare non valeant, idque per solam intentionem, referendo, ut Deus, omnia ad gloriam suam, & de nobis dici poterit, quod Scriptura de illo testatur: *Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt.* (*Ad Rom.* 4.) Utemur iis, quæ non sunt, perinde ac essent; at quomodo istud? faciemus, ut ad æternitatem promerendam valeat, quod præterit brevi; ex eo quod nihil est, vel quod prodesse non posset, faciemus aliquid, idque supra naturam universam attollemus; & ea, quæ minime nitent, longe pretiosiora efficiemus. Hinc sequitur, nos posse, ubi voluerimus, ne minimam quidem momenti alicujus vitæ nostræ jacturam pati, & facere, ut omnes dies pleni sint, ut Scriptura loquitur; nulla enim est actio tam parva, cujuscumque naturæ illa sit, ne verbum quidem, cogitatio, intuitus, quæ non augeat hunc meritorum nostrorum thesaurum, si has omnes actiones retulerimus ad bonum finem, quod Apostolus his verbis docet: *Sive manducatis, sive aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.* (1. *ad Cor.*) Quidquid facimus quamtumvis humile sit, & abjectum, nihil amissum est, cum sit ad Dei gloriam, vel cum refertur ad Deum sive per se, sive per unionem, quam habet cum alia aliqua re, quæ magis immediate tendit in illum. Quæ autem divitiæ hoc pacto cumulari non possunt? Ita augentes, & multiplicantes in singula momenta merita nostra, in singula opera quæ facimus, quin aliquid elabatur nobis, vel pereat, quam inde utilitatem haurire non possumus? Quam virtutum congeriem, quod gloriæ pondus, quas in Cælo coronas postquam aliquot excesserint anni?

Quod si bona intentio facit omnia ex nihilo, & bonum, ex eo, quod non est, quid tandem faciet ex eo, quod bonum est? Re ipsa, Auditores, cum sit bonum exiguum, magnum facit, & quod magnum incomparabili modo efficit excellentius, novum illi semper gradum perfectionis adjiciens. Non dico solum illam efficere ut actio parvula Deo accepta sit æque, ac major; sed revera attollere, & commendare actionem quamlibet in natura consideratam, efficiens, ut objecti sui cancellos prætergrediatur, eamque evehens ad ordinem, classemque virtutis, ad quam per se nunquam perveniret. Exempli gratia, si pauperi stipem erogo propter finem eleemosynæ proprium, actionem facio misericordiæ ad quam refertur eleemosyna, & actio meretur præmium coram Deo; sed si fiat propter finem sublimiorem, erogando illam, ut placeas Deo, & propter amorem illius, altera hæc intentio priorem non destruit, sed illam attollit ad finem sublimiorem; videlicet ad perfectam caritatem, quæ majoris est meriti; quia prima virtus, quæ inter morales adnumeratur, facta propria alterius, quæ est Theologia, & quæ immediate spectat ad Deum, recipit incrementum, & perfectionem duplo majorem, quæ explicari non potest.

Hæc, auditores, est via illa adeo recta, & nihilominus adeo parum frequens, per quam Deus Sanctos deducit, juxtá illud Sapientiæ verbum: *Justum deduxit Dominus per vias rectas.* Per hanc citato gradu procedunt, & adeo præclaros in virtute progressus efficiunt. Hi sæpe non faciunt, nisi quod faciunt alii meriti non adeo eximii: sed magnum intercedit discrimen in eo modo quo faciunt. Passim communem ducunt vitam coram hominibus, qui vulgo de actionum meritis iniquum ferunt judicium; sed in oculis Dei hæc via est admirabilis: *Deduxit illos in via mirabili.* Quid enim quæso fecerunt tot Sancti, qui vitam adeo perfectam duxerunt, quorum nitor in Claustris delituit? Fortasse nil plus fecerunt, quam alii ejusdem professionis viri, & sæpe non aliud invenietur meritorum discrimen, nisi quod illi actiones suas commendabant finibus nobilioribus, quod ex rebus minoribus magnas virtutes faciebant, & nullum elabi sinebant momentum, quin aliquid recens proficerent.

Secundo loco praxis hæc magis frugifera fit, quia non solum se extendit ad omnes actiones nostras, has bonas, alias meliores efficiens; verum etiam facit, ut una possit semper crescere meritis, ac pretio in infinitum per multiplicationem finium variorum, & bonarum intentionum, quæ illis tribuunt totidem diversos gradus perfectionis, & bonitatis. Non secus ac si quis modum inveniret non solum lucrandi qualibet die aureorum copiam numero carentem, verum etiam efficiendi, ut quilibet nummus pretio crescat, quantum ille velit, & unus tantum decem millibus valeat. Vel etiam quomodo inventa fuit ars varia fructuum genera in eodem arbusto inserendi, quod ex se jam optimos ferebat, vel eadem sicut aurea locupletissima vestis aut pingi potest, ac distingui lapillis pretiosis, qui vestem ipsam non destruunt, sed nitidiorem efficiunt; ita congeries, & conjunctio horum finium conflat admirabile ornamentum, ut in una tantum virtute aliæ omnes exerceri possint, & ipsa omnibus aliarum meritis decorari. Quænam vero ars aptior ad brevi ditescendum inveniri potest, & quænam praxis hac uberior? Hoc pacto evadimus æque beati, ac operarii illi Evangelici, qui cum una tantum hora fuissent operati, eamdem mercedem consecuti sunt ac illi, qui pondus diei, & æstus pertulerunt. Minus fecerant, sed fortasse una tantum actione fuerant promeriti, ac alii plures, & etiam fortasse majori labore.

Si hæc vera sunt, ut de illis non liceat ambigere, heu? Quot, quantorumque thesaurorum in singula momenta jacturam patimur! Quot merita nobis effugiunt! Quot occasiones magnos evadendi coram Deo quotidie negligimus! Errorem hac de re hodierna die abjiciamus. Non semper majores, ac nitidiores actiones ut vulgo creditur, illustriores Sanctos efficiunt; nam tales evadere possumus, per eas quæ magis vulgatæ sunt, & magis familiares, dummodo extollantur præstantioribus intentionibus, & finibus, qui sint defæcatiores. Proh Deus quot mirabilia videbimus magna illa die, qua omnia revelabuntur! Quot insignes fortunæ, quibus nos Deus destinabat, dirutas, & eversas eo quod non præcaverimus sexcenta minima, quæ nullo in discrimine videbantur habenda, sed quæ promerita fuissent gloriæ pondus in Cælo si illam sancta intentione communissemus! Non loquor autem hic solum de cupidis finibus, & intentionibus improbis, quæ in plerisque hominibus reperiuntur; sed de actionibus, quas propter intentionis defectum amisimus. Quot enim factæ sunt ex animi libidine, quot ex consuetudine, quot ex incuria? Quot mortales, qui ne animum quidem advertunt ad ea, quæ faciunt; qui nullum sibi proponunt finem, vel qui fortuito agunt, quidquid operantur? Hæc autem omnia perierunt, eo quod facta non sunt, ut erant facienda; adnitendo, ut omnia ponerentur in lucro per adeo sanctæ exercitationis consuetudinem.

Sed ne quid, Auditores, earum vobis fructum eripiat, ut sæpe accidit, quod licet re adhuc integra optimam habentibus intentionem in actionis cursu obrepant aliæ, quæ illius finem, & progressum corrumpant, tertio loco dico, sicuti bona intentio facit, ut magnos meritorum thesauros adquiramus, non alia fortasse via est eorumdem tuendorum, quam eamdem frequentius iterare. Profecto sæpe numero optima cum intentione incipimus; sed in æstu cogitationum, actionum, desideriorum, difficile est, ut prima illa intentio vim, virtutemque suam tueatur, vel ne aliæ minus rectæ, minusque puræ se immisceant, & per improbam impressionem corrumpant, quod inceperamus egregie. Quam ob rem maxime refert sæpe has easdem intentiones instaurare, ut videmus extructores ædium sæpe ad normam confugere, visuri utrum lapides illi respondeant: ita Christianus agens propter Deum, & gloriam ipsius, vel propter aliquem sanctum finem non semel debet actiones suas ad hanc normam erigere, sed ne recedat a scopo, sæpe debet attendere utrum omnia ad illum colliment; idque iterando fines eosdem, quæ sunt veluti organa, quæ laxata erant, & quæ iterum aptantur, ut in eodem motu perseverent.

Sed, inquies, quantus labor est, quæ crux semper hanc servare regulam, & methodum, & habere semper mentem intentam, ac vacantem iis, quæ facimus? Profecto Auditores licet vera essent quæ dicitis, cuinam molestus videretur labor, ex quo tantam mercedem reciperet? Verum si quin omnia ita exaggeremus, & sine tanta spiritus contentione, quæ nobis crucem figat, facile est frui omni illa utilitate, quam sancta hæc praxis affert, non ne inexcusabiles sumus, si munus hoc maxime serium vitæ nostræ negotium esse debere non ducimus? En igitur quid hac de re peculiariter Doctores tradant, quorum alii dicunt, sicuti nullus est Christianus, qui mane, & vespere, sub initium, ac exitum diei non debeat Creatori suo reddere vota, & offerre illi tributum orationum suarum, tunc satis esse posse, si offerat illi actiones omnes diei illius generali intentione, quæ influat in omnia, quæ die illo facturi sumus. Hoc non nisi optimum factu est: sed hoc satis esse non liquet. Et sane difficile est, eamdem voluntatem semper subsistere in jugi dissipatione, ac tot inter peculiares intentiones, quæ subinde obrepunt. Ceterum quomodonam hic primus finis, qui est quædam veluti moralis forma, animare poterit tot actiones adeo varias, cujusmodi sunt oratio, & jejunium, communio, & convivium?

Sal-

saltem, plerique Doctores inquiunt, singulæ actiones distinguendæ sunt, ubi offeruntur Deo; & omnes recensendæ; & dummodo prima hæc intentio non retractetur ab altera, quæ mala sit, omnes meritum, & bonitatem recipient. Equidem credo, Auditores, hunc nobis canonem sequendum esse: sed in accurato viro, qui sollicitus est, ut omnes suas actiones in quæstu ponat ad æternitatem adipiscendam, optarem præterea, ut in singulas actiones graviores, & durioris durationis, instauraret intentionem suam, pro ceteris vero, quæ diversi generis sunt, vel quæ non alium nexum habent, nisi fortuitum, conaretur illa conjungere eodem consilio identidem repetito. Hæc animadversio efficit, ut repleatur quod vacuum est, ut regatur, quod inconditum, ut rectificetur, quod male inchoatum est, & cum spiritus aberraverit, secunda hæc cogitatio illum ab errore suo revocat, & in ordinem cogit. Ceterum habitus facilem reddere potest hanc praxim, & efficere, ut omnis absit ab hac regularitate molestia. En paucis, Auditores, artem omnem hujus praxeos, quæ adeo simul necessaria est, & frugifera.

Conclusio. Ut igitur huic Sermoni finem faciam, penes quem situm est, Auditores, vos Sanctos esse, atque perfectos? Quandoquidem nihil a vobis petitur, nisi ut eadem faciatis, quæ facitis; sed ut ea bene faciatis. *Juste, quod justum est persequeris*; (*Deut.* 16.) ut loquitur Scriptura; quia bonitas, & sanctitas actionum nostrarum, non desumitur ex earum magnitudine, & fulgore, sed a fine, atque intentione, quæ earum constituit pretium, & meritum coram Deo, & peccato excepto, quod sanctissima, & divinissima intentio excusare non potest, actiones omnes esse possunt totidem actus virtutis. Sed heu! quam intentionem habent plerique hominum in actionibus suis? Quot videntur, qui multis exercentur laboribus, & qui ne minimam quidem habituri sunt mercedem in Cælo? Quot omnes curas suas devovent idolo honoris, & vanitatis, ut olim Evangelici Pharisæi? *Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus*: (*Matth.* 23.) Quot varias obeunt regiones, & maria, ut congerant opes? Et omnia hæc pereunt; quia nequaquam facta sunt pro Deo, & cum sancta intentione. Si pœnæ tantum, & labores facerent Sanctos, & Mors, atque tormenta Martyres efficerent, S. Augustinus ait, mundus totus martyribus plenus esset. Aulici mille numerarent operas suas, infortunia, molestias, ægritudines mala impensas. Mille milites sua vulnera ostentassent; mille opifices suas vigilias, laboresque producerent: sed propter quem, & ob quem finem hæc omnia pertulerunt? Quam caussam vel intentionem habuerunt? Heu! Magnus hic Doctor respondet: *Martyrem non facit pœna, sed caussa*. (*August. in Ps.* 42.) Metuendum est, ne dicatur aliquando de nobis, quod Scriptura inquit de Jechonia Rege: *Scribe virum istum sterilem*. In hoc libro, in quo descriptæ sunt omnes hominum actiones, scribe, Jechoniam hominem esse sterilem. Verum quanam de sterilitate vobis hic verba fieri videntur? non de naturali quidem, quandoquidem ille filios habuit Regni sui successores, & liquet, quænam fuerit posteritas ejus; sed de bonorum operum sterilitate hic sermo est. Homo est qui nihil fecit pro Deo, nihil pro salute sua nihil pro æternitate. *Scribe virum istum sterilem*. (*Jer.* 2.) At enim plurimas opes congessi: domum meam bonis cumulavi: de re publica optime sum meritus; hoc non diffiteor, & fortasse extant monumenta. Sed propter Deum quid fecisti? Quam habuisti in omnibus actionibus tuis intentionem? *Scribe virum istum sterilem*, Spero, Auditores, vos ex hoc numero nequaquam futuros, & postquam omnes actiones vestras sanctificaveritis recta, sanctaque intentione, vos mercedem esse amplissimam in æternitate consecuturos, quam vobis ex corde concupisco.

SERMO OCTAVUS.

De Fervore in Dei Cultu.

Ratio cur quam primum se se Sanctū perfectumque efficiendi. INter præcipua bona, quæ Asceticæ vitæ Magistri nobis tradiderunt, ut nos impellerent ad Deum cum fervore colendum, tria potissimum animadverti, quæ reddere possunt hominem aptum ad heroica facta, & opera præclara ingredienda. Primum est, quod faciles efficit graviores, ac difficiliores virtutis, christianæque vitæ exercitationes, & leve facit jugum, quod alios superat, ac frangit, qui nonnisi ægerrime adeo gravem sarcinam gerunt. Alterum est, quod ratio est citato gradu progrediendi, & admirabiles progressus inferendi brevi intervallo in perfectione, ad quam quilibet Fidelis debet contendere; Tertium vero hoc illud est, propter quod omnia facienda suscipimus ad Domini gloriam, qui præcipuus est finis, propter quem omnia Christianus agere debet. Tria hæc in triplici Sermonis hujus parte vobis aggredior ostendenda.

Dico re adhuc integra primum bonum, ac primum fervoris effectum esse mulcere pœnas omnes, quæ divino cultui inhærere videntur, ac sternere viam Cæli, quæ adeo aspera, atque difficilis repræsentatur; & profecto licet unicum hoc inde suppeteret bonum, nihil non audendum esset ad illud adquirendum, atque servandum: quandoquidem dubitandum non est nos vulgo a virtutis praxi deterreri difficultate indicendi jugiter bellum nostris cupiditatibus, a nosmet abnegandi, & Crucem ferendi. Hoc durum quidem est, neque diffitemur; & si Sanctus Augustinus asserit veri Christiani vitam secundum leges Evangelii viventis esse juge martyrium: *Tota vita Christiani si secundum Evangelium vivat, crux est, & martyrium*: ne vereamur hoc potiori jure affirmare de vita veri Christiani, qui præceptis addit consilia, saltem pluribus in occasionibus, & praxim devotionis, quæ torquet hanc libertatem, quæ adeo cara nobis est, & propter quam status Christiani vulgo vita crucis, & mortificationis vocatur. Tanta difficultas, ut alii quidem hoc sustinere jugum ausi non sunt, alii illud excutiunt, ac inter eos, qui illud amplexi sunt, quotusquisque est, qui eadem illud gestet alacritate, & fortitudine, qua illud subiit. Si igitur aliqua inveniretur ars ad jugum hoc ex parte altera mulcendum, qui ex altera quidquam remitteretur, ex officiis, atque muneribus status sui, non inveniretur ars artium omnium maxime admirabilis, atque utilissima? Hæc autem ars fervor est, qui unus virtuti potest auferre quidquid illi inest acerbitatis, ac molestiæ, & suava, ac facile efficere quod in Christiani vita austerum est, & corruptæ naturæ contrarium. Ratio ex eodem S. Augustino desumitur, asserente, ibi, ubi amor, & caritas est, nihil esse difficultatis, & laboris; vel si est, hanc ipsam difficultatem, & laborem amabilem fieri: *Ubi amor est, aut non laboratur, aut labor ipse amatur*. Ipsa etiam experientia Sancti hujus sententiam confirmat; quandoquidem in rebus omnibus, quas ardenter concupiscimus, videmus ipsam cupiditatem efficere, ut difficultates omnes superemus, omnesque labores contemnamus. Exempli gratia quid quæso durius, vel laboriosius bello? Vetus quidam militiam *laboris disciplinam* vocabat: & nihilominus qui valido urgentur desiderio ibi gloriam sibi comparandi, illic quasdam inveniunt illecebras, quæ efficiunt, ut meliorem vitæ suæ partem inter pericula, laboresque traducant, sexcenta illic sustinentes incommoda; videntur quinimmo alacriter ad ignem cursitare, ad oppugnanda urbium propugnacula ferri per stridentes plumbeorum, igneorumque globorum procellas, & vitam suam in murorum hiatu, aliisque periculis objectare. Heu! quid caussæ est, propter quam adeo libenter tot labores sustineant, atque tot pericula contemnant? Gloria, quam inquirunt, illos agit, & flagrant cupiditate nominis sibi hac via comparandi, & violentum hoc desiderium omnes mulcet labores illorum. Adeo verum est, quod idem Sanctus addit, ardentem amorem, quo objectum aliquod prosequimur, non pati, ut in ea re aliqua difficultas inesse dicatur: *Amor ipsum difficultatis nomen erubescit*. Sed ubi fervor est, ibi proculdubio est amor Dei, & caritas, quod in dubium non revocabitis, nam proprie loquendo, fervor non aliud est, quam ardor ipsius caritatis; acutissimus ejusdem spiritus, *ais omnis, & spiritus*, quemadmodum a quodam Sancto Patre vocatur; sine quo languet, sine vi, sine motu, sine actione, & nescitur, utrum vivat, an prorsus extincta sit. Verum igitur est asserere quo plus fervoris in virtutis praxi accesserit, minus ibi molestiæ laborisque futurum; ideo hæc unctio est illa, de qua loquitur Propheta, quæ non solum lenire potest hoc jugum, sed etiam efficere, ut computrescat, ut ille ait, vel si mavis, ut liquescat ardore caritatis, ac fiat toto cælo suavius, & ferendo facilius: *Computrescet jugum a facie olei*. (*Isaiæ* 10.) Hinc illis, qui mirabantur videntes rigorem, atque austeritatem, quam tot amplectuntur cœnobitæ tanta cum fortitudine, & perseverantia, Sanctus Bernardus respondit, *Crucem vident, unctionem non vident*. Qui hæc mirantur, ait ille, nonnisi ex extima specie judicium ferunt. Vident crucem, quam bajulamus, sed minime vident unctionem gratiæ, & hanc impressionem divini Spiritus, quæ efficit ut nobis suavis, & jucunda videatur. Hinc facili negotio, Auditores, simul conciliare possumus locutiones duas, quibus utitur mundi Salvator in Evangelio, quæ primo quidem intuitu sibimet adversari videntur: modo enim dicit jugum suum esse leve: *Jugum meum suave est, & onus meum leve*; modo vero Cæli viam arctam, & incommodam vocat, & vim sibi faciendam esse homini ut saluti suæ consulat. Quod idem est ac asserere, jugum Dei suave simul esse, ac durum, vel viam hanc simul facilem, ac difficilem esse. Quid igitur? Dei Filius qui ipsa Veritas est, duo posset simul affirmare, quæ apertissime sibi adversari videntur? non proculdubio, sed aliter loquitur secundum aliud situm humani cordis, & hominum gestantium jugum hoc, & viam hanc sequentium. Jugum hoc suave est, ac leve ferventibus, grave, & onerosum ignavis, qui in languido tepore marcescunt, hæc via facilis est cum fervore ambulantibus in Dei servitio; quoniam in eo currunt, & nihil eos valet remorari, ut inquit Propheta: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum*. (*Ps.* 118.) Sed aliorum habita ratione, via dura est, & arcta, spinis consita, prærupta, in qua nemo progreditur, nisi quatenus vi sibi viam facit: *Quam arcta, atque angusta via est, quæ ducit ad vitam!* (*Matth.* 20.) Jugum hoc iterum dicam, infiniti ponderis est tepidam vitam agentibus; hi omnia fastidiunt, omnia illis videntur aspera, & minima quæque illis onus, & non ferenda videntur sarcina, veluti Evangelicis operariis: *Portavimus pondus diei, & æstus*. Sustinuimus pondus diurni laboris, atque calo-

sit & omnis vita hujus incommoda; nonne æquum est, ut aliquam carpamus requiem, ac tot operibus fessi paulisper reficiamur? Hic sermo est animæ in Dei cultu languentis, aperientis statum, & sensus cordis sui per querimonias, & murmura, modo questæ de modica ratione, qua habetur sui, modo de sui laboris contemptu. Laborum prolixitas eam afficit tædio: quidquid illi displicet; videtur ipsi pondus, quo quamprimum est obruenda. Regula, præcepta, consilia, omnia illi crucem figunt non ferendam. Tandem excutiat opus est hoc pondus, hac se liberet cruce, ut in quadam libertate vitam ducat; *Portavimus pondus diei, atque æstus.* E contra fervor hoc onus aufert, alas caritatis nobis impertit, ut avolemus eo, quo alii vix alternis gradibus incedere possunt. Ideo S. Bernardus, qui tamquam Magister loqui potest cum adeo prolixa experientia id didicerit, animum advertens ad illa Salvatoris verba: *Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris,* (*Matth.* 11) admirabiliter inquit, *Mira novitas! tollunt jugum, & inveniunt requiem.* Quæ novitas quæ illicia, quod præstigium? Anima fervens in Dei cultu quam suaviter fallitur? Jugum accipere, quiescere est? & sarcinam gestare est relevari? Hæc præstigii species est, qua feliciter nos illudit, exclamat ille cum Propheta: *Seduxisti me Domine, & seductus sum.* (*Jer.* 20.) Quomodo istud? quia extrinseca virtutis species horrens videtur; ibi non accidit sermo nisi de Cruce, nonnisi austeritas videtur, non audiuntur nisi nomina, quæ mundum universum exasperant, jugum, mortificatio, abnegatio sui ipsius; sed intus nihil invenitur nisi gaudium, suavitas, & voluptas; *Seduxisti me Domine, & seductus sum.* Sed, Sancte vir, cave ne temetipsum fallas. Quandoquidem tot videmus, qui sub hoc pondere gemunt, & qui jugum hoc trahunt potius quam ferant; sed causam adde; non enim deferunt illud cum fervore. Sed quid facit hic fervor? Partitur hoc jugum, & onus, & facit, ut minorem illius partem feratis; ut si desiderium vos tenet sciendi quomodo fieri possit, ut Dei servitus jugum appellari possit, S. Chrysostomus inquit, ita vocatur, quia duo sunt, qui gestant illud, ut patet ex rei definitione. Itaque si illi nosmet ex corde subjicimus, si cum amore illud ferimus, si cum fervore illud amplectimur; Dei Filius ipse majorem illius bajulat partem per unctionem, quam super infundit, & per auxilium, quod nobis præbet, unde jugi nomen factum; *Jugum meum suave est.* Sed si iniquo animo hoc jugum subitur; si per ignaviam trahitur, jugum hoc non est amplius Dei, sed nostrum; nos solos deserit ut illud geramus; neque mirum est, si nobis adeo grave videtur. Sed alia ne arcessenda sunt argumenta, cum nostra adsit experientia; nam fervor hic, qui nos re adhuc integra animabat, cum nosmet Dei addiximus servituti, nonne omnia nobis facilia præbebat? Oportebat ut modus tunc temporis nobis constitueretur ne ad periculosos excessus raperemur, nihilque nobis erat molestum, vel quod nos deterreret? Heu! quidnam gignerat sensus adeo generosos? Quid nobis suadebat, ut tanta fortitudine amplecteremur quidquid in Christiana Religione laboris est, atque austeritatis? Fervor erat, quo fiebat ne quid ardori votorum nostrorum nimis durum, & arduum videretur. Quod si usu venit, ut hic ardor aliquoties tepesceret, nonne verum est, tunc primum incepisse nos sentire pondus hujus jugi, & laborem, ac difficultatem crevisse, prout fervor defervescebat? Hinc sequitur ad hoc ut sine labore ambulemus in via hac adeo arcta, jugum hoc nobis esse cum alacritate ferendum. Omni nisu fovendus, alendusque nobis est hic fervor; vel si extinctus fuerit, iterum instaurandus est, & sequendum illud consilium, quod S. Paulus primis Christianis intepescere incipientibus suggerebat; *rememoramini pristinos dies.* (*Hebr.* 10) Hic primus est fructus fervoris, in quo non immorabor amplius gradum facturus ad alterum.

II. PARS. Videlicet ut non solum facilem nobis perfectionis viam efficiat, sed etiam breviorem, ita ut intra paucos dies emetiamur viam, quam pluribus annis non fuerimus emensi: *Hi novissimi una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti.* (*Matth.* 20.) Et profecto hæc populi Theologia est illam semper longiorem esse vitam, in qua actionum multitudo efficit majorem sanctitatem, & insignius meritum coram Deo; sed omnium SS. atque ac DD. sententia est unum duntaxat virtutis actum cum fervore factum plus valere sexcentis languentibus, ubi voluntas nonnisi minorem virium suarum suæque activitatis adhibet partem. Ratio est, quod meritum actionum nostrarum potissimum a caritate desumitur, non habituali solum, cum aliquis est in gratia, verum etiam actuali, quæ non aliud est, nisi fervor, qui nos urget, & impellit, ut S. Paulus inquit: *Caritas urget nos.* Itaque quod fit cum majori caritatis fervore, si cetera sint æqualia, fit cum majori merito, ac perfectione: quemadmodum S. Augustinus dixit: *Offert se nobis in compendio Deus*; Nobis opus non esse tanto tempore ad Deum inveniendum, ubi quæritur, uti quærendus est, neque cursu adeo longo, ut perveniamus ad Sanctitatem, quoniam ille citius ad eam pervenit, qui celerius, & ferventius cucurrit: quomodo complures Sancti, quibus prolixius non concessum fuit temporis spatium, ut sese sanctificarent, & tamen longum stadium decurrerant; illi via non tantum hora laboraverunt, & meriti sunt mercedem eorum, qui diluculo laborare inceperunt: *Hi una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti.* Quia in aliorum opera diurno, plurimum vacui intercesserat, ac multum temporis perierat; & horum hora plena fuit, & integra; his applicari potest verbum illud Sapientiæ: *Consummatus in brevi explevit tempora multa.* Eorum fervor modico intervallo hoc fecit, quod alii facere non potuerant diutiore: quia horum dies vacui fuerant secundum sermonem Spir. Sancti: *Dies vacui invenientur in eis*; si enim numerati fuissent anni servitutis eorum, ac illinc dempti, quidquid temporis propter eorum vecordiam, atque negligentiam periit, fortasse illis exprobrari posset cum eodem Sancto, eos esse pueros annorum sexaginta vel quinquaginta, vel quod est idem, senes unius, vel duorum annorum; sed exitio æquissimi hujus probri propulsandi est, obsequi monito S. Pauli, jubentis nos tempus redimere; *Redimentes tempus.* Sed quomodo redimi potest, cum sit irreparabile? & alioquin tempus, quo utimur ad hoc tempus redimendum, & ipsum comprehensum sit in mensura, quæ est nobis concessa? Nam quod nobis faciendum est hoc tempore, non interim fiet, vel alio adhuc tempore opus esset, ut hoc redimeretur. Hac de caussa versio alia habet: *Constringentes tempus*, prementes, facientes temporis penetrationem: hodierna dies cum hesterna confundenda est ad illam reparandam, quod fieri nequaquam posse videtur. Tamen quandoquidem id suadet Apostolus, dicendum est hoc aliquo modo, quicumque ille sit, fieri posse. Quinam vero est? Per fervorem, ut Evangelici operarii, qui una hora fecerant, quod alii diei totius spatio. Cogitatione, hoc nos adeo parum pro Deo, & pro nobismetipsis fecisse; nobis inspirante quamdam vim, quæ efficiet, ut mense uno plura faciamus, quam annis integris fecissemus; opus est, ut memoria temporis amissi nos adigat ad meliorem usum faciendum temporis præsentis. Hactenus modicas preces attulimus: & cum modica attentione, & mortificatione ad adquirenda merita, verbo parum bonarum actionum fecimus. Heu! plus faciendum est bonorum operum in singulos dies, quam antea in hebdomadas singulas *Redimentes tempus*, vel secundum versionem aliam, *constringentes tempus*, Tempus nobis est constringendum & per intentionem faciendum quod per extensionem non licet, ut loquuntur Philosophi; veluti cum Solis radii collecti sunt per speculum ustorium, calor major est in illo exiguo spatio, quam esset in majori. Tempus autem constringendum est hoc pacto, accuratius, attentius, ac denique ferventius omnes actiones nostras faciendo. Hoc significare vult magnus hic Apostolus admonens nos, ut tempus redimamus.

Quod si fervor via est adeo mirabilis progrediendi intra breve temporis spatium, ipsi conjicite quid fieret, si toto vitæ spatio fervorem hunc sequeremur indesinenter? Heu! quonam rubore suffundor quotiescumque cogito, tot Fideles omnium statuum, conditionum, quinquaginta, vel sexaginta annos tanta cum solertia, & cura transegisse! Quæ meritorum congeries? Mecum tacitus reputo; quod gloriæ pondus, qui thesauri in futurum sæculum adquisiti? Sed ubinam modo fervor hic invenitur? Profecto, sicubi Apostolus ait, non deesse *virtutes venturi sæculi.* Libenter adjicerem non deesse quoque virtutes sæculi præteriti, & quæ sæculo hoc nostro non videntur amplius, & adderem, fervorem ex hoc esse numero; quoniam quo caritas hæc celeberrima primorum Fidelium evasit? quo abiit inexplebile illud passionum desiderium, ardens zelus, & primorum sæculorum mortificatio? Hæc omnia cum fervore intepuerunt, ita ut si hodierna die pauci videntur homines perfecti, & Sancti, inde proficiscatur, quod parum fervoris adsit, qua sola via est crescendi, progrediendi, tandemque perveniendi ad perfectionem, & sanctitatem. At oportetne, ut in rebus ceteris foveamus immensa desideria, ambitionem infinitam, semper crescendi cupiditatem, & in singulos dies contentiones nostras proferendi, cum in iis quæ ad sanctitatem pertinent, paucis contenti simus, videntes magnum hoc stadium late patere in tanta quotidie crescendi necessitate, & cum Deus ipse non alios constituat fines nostræ perfectioni, quam suæ? Hoc inde oritur quod non adhibetur ratio omnium efficacissima, quæ fervor est, qua dempta cetera vel parum prosunt, vel nihilum. Ad nos extimulandos, & inflammandum in nobis fervorem hunc, Ecclesia identidem nobis proponit modo Apostolos maria traducentes Barbaris Evangelium nuntiaturos, modo Martyres, eorumque cruore utitur, ut nos rubore suffundat, & modo nova sydera sanctitate præfulgentia, ut viam nobis ostendat. Nostrum est, auditores, nosmet ad hæc exemplaria componere, imitando fervorem illorum, qui nos compellunt ad omnia facienda, capessenda, patienda propter Deum.

III. PARS. Restat adhuc tertius fructus, quem paucis expediam, ostendens fervorem hunc maxime necessarium esse ad obeunda præcipua Christianæ vitæ officia, quam in sensu prorsus peculiari vocare possum vineam, in qua Deus nos tanquam colonos constituit, ut quilibet cum uberiori fructu operetur. Et sane sive Christianus unice vacet suimet ipsius perfectioni, seu alienæ studeat prodesse, assero, si fervor desit, numquam illi aliquid processurum ex sententia in utraque; illum videlicet nihil vel saluti suæ profuturum, vel alienæ. Primum enim, si ad perfectionem adquirendam semper arma expedienda sunt, ut incessanter confligamus cum cupiditatibus nostris, & conandum est, ut mundo, ac nobismet emoriamur: hoccine consequi possumus sine animi robore, & quomodo robur hoc haberi sine fervore? quandoquidem hic illud inspirat, attenta potissimum infirmitate, atque inconstantia voluntatis nostræ, quæ labitur, ac repit sensim, ac sine sensu optimis consiliis; & quantumvis altius sese attollat, proprio pondere deficit, quemadmodum violentus motus semper sub finem tepescit. Hic autem satis vi-

leatus

lentus est motus, agere semper contra studia sua, & in jugi violentia versari per accuratissimam regularitatem usque in minimis rebus, quæ pertinent ad Religionem. Quæ enim vis nobismet inferenda non est, ut obnitamur semper torrenti naturæ nostræ, qui nos trahit, & contra dominans pondus illud, quo rapimur? Et mirum est si accidit sæpe, ut cum Cæli subsidium validum satis non est, natura reparet quod ipsi ademerat gratia? si cupiditates nostræ quæ non violentæ solum sunt, sed etiam versutæ, si cupiditates inquam nostræ aliqua ex parte propulsatæ, ex altera nova facie incurrant, & ibi benigne excipiantur? si amor proprius semper nobis fallendis intentus, sæpe illudit nobis; & denique eo revertimur, ubi eramus antequam nosmet divino cultui manciparemus? Quod igitur remedium contra morbum, qui in ipsis nobis habet originem, quæ ratio confirmandi virtutem nostram in tanta voluntatis nostræ infirmitate? Non aliam novi, nisi frequenter subinde fervorem hunc fovere, & inflammare.

Quod si respexeritis Christianum hominem non amplius generatim, sed sigillatim, Christianum, qui præter propriam perfectionem, habet etiam pro scopo, ac fine, alienæ operam dare, quæ propria vinea est, in quam Dei Filius mittit operarios: quæro a vobis, utrum his omnibus præsto esse valeamus, nisi fervor nos impellat ad hos ingrediendos labores, vel saltem nos iisdem disponat? Haud ita profecto: Hi enim caritatis motus similes sunt fluctibus aquæ ex vasculo non egredientis nisi cum vinlenti ignis ardore calefacta est, & quæ hoc in statu semet continere non potest. Hoc ipsum accidit Caritati, S. Bernardus ait, hæc super proximum se non effundit nisi cum est per fervorem calefacta: *Caritas ubi exæstuat, teneri non potest, immensitatem æmulatur*. Progredior, Fieri ne potest, ut obeamus, non equidem dico, heroica munera, sed ne vulgatissima quidem & maxime communia, si desit fervor? Nam sicut omnia plerumque servantur per eadem principia, per quæ esse inceperunt: cogitemus paullisper, quid fecerit fervor sub ipsa Christianæ Religionis primordia, ubi duodecim tantum viris fuit opus, ut Christi Fidem in omnibus ferme terrarum plagis constituerent.

Conclusio. Ecce igitur, Auditores, fervoris bona, quibus solum adjicerem, sermoni huic facturus finem, hanc non esse virtutem, quæ longe petenda sit, cujus infrequens sit occasio, & parum utilis praxis. Hæc omnium temporum est, omnium locorum: sese immiscet omnibus muneribus, afficit omnes actiones nostras, particeps est momentorum omnium vitæ nostræ. Sese nobis offert mane experrectis, ut diei principium faciamus per actum fervoris, & in præcipuis vitæ nostræ negotiis. Hæc quocumque nos subsequi potest, & in omnibus actionibus vitæ nostræ; sed libenter vocem adjicerem, quam Deo Salomon effudit sapientiam impetraturus: *Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, quæ mecum sit, & mecum laboret*. (*Sap. 9.*) Da mihi, Deus meus, sanctum hunc fervorem, qui me sequatur, & concomitetur quocumque, ut mecum precetur, agat, mecumque laboret: *quæ mecum sit, mecumque laboret*. Sed si vultis generalem cautiam ob oculos semper a vobis habendam, ea est quam nobis suggarit S. Paulus Apostolus per hæc varba: *Ut ambuletis digne Deo*. Videlicet, quidquid agimus, cogitemus a nobis semper serviri Deo, ideoque nobis serviendum esse eo modo, qui Deo dignus sit, quatenus adeo sublimis majestas meretur, & quatenus nostra pati potest infirmitas? Et sicuti prima causa, propter quam nosmet illius cultui devavimus, est suprema Dei celsitudo, quæ æterna est, & semper eadem, ac erat olim, eadem semper vigente causa, semper illi servire debemus eadem sollicitudine, cura, actuositate, fervore: *Ut ambuletis digne Deo*. Numquam pro illo faciemus, quod fecit ille pro nobis, & postquam fecerimus quidquid potuerimus, semper dicere possumus, nos esse inutiles servos. Ille nos dilexit, & de nobis cogitavit ab æternitate, quæ præcessit, amabitque per æternitatem omnem, quæ est subsecutura. Heu! saltem hoc modicum temporis spatium, quod inter duplicem hanc interest æternitatem, totum quantum est in cultu illius impendatur, ut mercedem nobis in Cælo præperatam promereamur.

SERMO NONUS.

De Gaudiis, quæ in Dei in cultu gustantur.

Discrimen Gaudiorum quæ gustantur in Dei cultu, & eorum quæ in mundo gustantur.

DEus, & Mundus duo sunt Domini, qui ad cultúm quisque sui homines omnes conantur allicera: alter quidem nobis promittit gaudia, voluptates, & quidquid sensus nostros palpat; alter vero nobis cruces proponit, pœnas, passiones; sed per vos mihi liceat dicere oculos, mentemque nostram nequaquam debere immorari in externa specie, & veluti cortice harum promissionum. Mundus nos fallit, & jam pridem hanc exercet artem, ut hæc diu latere non possit, & licet illam palam profiteatur, tamen illum mortalium plerique sequuntur. Deus quoque & ipse, credetisne? videtur nos fallere, quia nobis cruces, laboresque tantum in sui sequela pollicitus, eos tanta suavitate perfundit, ut illa famuli ejus omnibus Mundi deliciis anteferant. Ego vero hodierna die omnem ex vobis excutere volo, si fieri potest, errorem, vobis ostendens in Dei servitute multo minus esse ferendum, quam iis qui mundo famulantur; & gaudium, & voluptates, quæ in mundo gustantur, comparanda non esse cum illis, quas delibat Deus illis, qui omnino illius cultui se mancipant.

I. PARS. Ut re adhuc integra vobis persuadeam pœnas, quæ sustinendæ sunt in Dei cultu, toto Cælo mitiores illis esse, quas Mundus sectatoribus suis sustinendas infligit, satis esset proferre testimonium Veritatis ipsius, asserentis jugum suum suave esse, & qui illud subit requiem invenire, & gestare sarcinam, quam servis suis gerendam imponit. Verum cum opposita magis tunc elucescant, ubi simul comparantur, simul apponam labores, in cultu utriusque hujus Domini sustinendos, sive consideremus utriusque irrogata præcepta, sive ipsam præcipiendi rationem, sive tandem mercedem, quam pollicentur, & qua nostrum remunerantur obsequium; quoniam hæ totidem sunt rationes, quæ nobis persuadere debent de prima hac veritate, quam illi dumtaxat noverunt, qui experientia magistra illam didicerunt

Primum quod pertinet ad ea, quæ uterque flagitant, non requiritur magnus usus Mundi, ut intelligamus nullum esse statum, nullum munus, nullam hominum conditionem, in qua si æque metimur officia, & onera illis inhærentia, non cognoscamus difficultatem obeundi illa, toto Cælo majorem esse ea, quæ in Dei cultu invenitur. Itaque Auditores nihil vobis sum dissimulaturus, & sicuti non fert animus virtutis auctoritatem magis, quam revera sit amplificare, neque illis os horrentias affingere, quam vera ejusdem natura patiatur; ita neque ab eadem avulsurus sum difficultatem, ac laborem, quibus sepositis virtus non esset amplius. Igitur in Dei cultu sustinendum est, neque hoc in dubium potest revocari; & mollities esset homine Christiano indigna, emendicare dispensationem, & privilegia, quæ in alterius cujuspiam Domini servitute non inveniuntur. Sunt igitur in Dei hujus cultu præcepta, quæ nostris adversantur studiis, & voluptatibus; sed crux est ferenda, sibimet abnegandum, incessanter bellum cupiditatibus inferendum. Hæc omnia dura sunt, & corruptæ naturæ molesta, diffitendum non est; at meliorne est Mundi sectatorum conditio? Faciliora illis proponuntur præcepta? Mundi leges suaviores ea sunt, & commodiores? Num aliquis vitiosus est, minori sumptu, ac labore?

Ut assertam veritatem meridiana luce clariorem videatis, sensibilibus tantum utar argumentis ex ipsa experientia depromptis; ut opponam tantum utriusque Domini leges, Evangelii dogmata sæculi placitis, & præcepta Dei, Mundi præceptis. Homo exempli gratia honorem suum sibi idolum constituit: ad quid hoc gloriæ violentum desiderium non cogit illum? Opus est secundum Mundi leges, ut vitam sanguinemque suum sacrificet, ut ad gloriam hanc adquirendam ascendat in muri dejecti ruinam, & per grandinem telorum, ignitorumque globorum crepantium millies, ac millies vitam suam mortis periculo objiciat; idque propter exiguam honoris auram, quæ sæpius evanescit. Ulla ne in Christiana Religione lex est æque crudelis, ac dura? Non ita profecto; & id quod heroice factum in Dei cultu videretur, non nisi commune est officium, & inevitabilis necessitas in famulatu: & qui hoc præstare detrectat, a gradu dejicitur. Alter ille per immodicam ambitionem vult crescere? Quot immania, & ambitiosa desideria vitæ illius tranquillitatem non perturbabunt? Ille opes congerere cœpit? Bone Deus, quot sollicitudines, quot curæ? Pro lite una persequenda, quibus motibus se se non exercebit? Pro minimis quibusque negotiis quot ægritudines perferendæ, vorandæque non sunt? In iis, quæ nobis præcipit Deus, vel a nobis requirit aliquid ne huic simile est, & æque molestum? Vos ipsi negabitis. Non excipio severissimas austeritates, quæ in austerissimis claustris exercentur. Ipse etiam voluptatibus addictus, antequam sua fruatur voluptate, quot gustat amaritudines? Quot metus, terrores, conscientiæ stimulos, morsusque non sustinet? Quid in causa est, propter quam jure S. Augustinus hoc jugum ferreum appellet cum propter duritiem, tum propter difficultatem illud excutiendi, ac infringendi. Non igitur labor, neque difficultas, quæ in Dei cultu reperiatur, deterrere nos debet: *Qui fingis laborem in præcepto*, (*Psalm. 93.*) ut inquit Propheta. Non ideo res difficilis est: quia Dei Lex nihil habet tam incommodum, nihil adeo rigidum, & austerum, quod cum Mundi lege sit exæquandum.

Nonne igitur turpe est, Auditores, homines sollicitius festinare, ut bajulent crucem nocentium, & via inveniri qui detrahant crucem Filii Dei? Coarctari non possumus ut quotidie singulas oras in precibus insumamus; & dies, noctesque in molesto opere traducuntur? Horæ quadrans ascetici libri lectioni datum, videtur tempus pœnitentiæ; & dies integri in evolvendis litium tabulis transigentur? Alterum altero jucundius est. Non ita sane, fit tamen libentius. Hujus rei causam postulo, neque enim aliam video, quam nostram sensus carentiam in iis, quæ cælestia sunt: quandoquidem Mundus, herus hic adeo morosus, & prorsus crudelis fautores habet omnium conditionum, & eos, qui sequuntur illum per spinas, & prærupta montium; & ad ea, quæ vel levissima propter Deum facienda sunt, semper querimoniæ audiuntur, & minima quævis difficultas deterret. Tandem enim si pro altero fieret, quod fit pro altero, quæ meritorum congeries, quis gloriæ cumulus non adquireretur?

Hæc de caussa Regius Propheta Deum flagitat, ut se ipsi æquum judicem præbeat ad discernendos labores suos a laboribus eorum, qui mundo inhærent, & ut de suis meritis judicet: *Judica me Deus, & discerne caussam meam de gente non sancta.* (*Ps. 42.*) Quamobrem, quæso, hoc postulat? Nihil propter Deum facimus quod pro alio quopiam objecto ab aliis non fiat. Jejunamus, & abstinentiam exercemus: sed avari non ne tantundem faciunt, sibi earum etiam usum interdicentes, quæ sunt ipsis maxime necessaria? Vigilamus, noctesque in oratione traducimus; militia, homines negotiosi, ipsi etiam opifices non ne aliquid huic simile faciunt? Nosmet humiliamus, & ad omnium pedes nosmet subjicimus. Heu quot ignavi assentatores his plura non faciunt, ut deinceps se attollant, & propositum sibi finem assequantur? O magne Deus, Propheta inquit, cum numerabis labores nostros, atque cruciatus utrorumque cognitionem institue; nam licet Mundi sectatores eadem peragant, & sæpe etiam longe plura faciant, quam nos; non saltem discriminia interest, quod nos illa propter te operamur, illi vero propter proprias cupiditates.

Sed licet omnes difficultates, quæ in Dei cultu prætexuntur, longe graviores essent, quamvis plerumque non aliud sunt nisi puerorum terriculamenta, numquid justus esset recedendi color, & caussa? Nam si quod nobis præcipit Deus incommodat sentibus, saltem negari non potest, hoc esse rationi conforme & naturali hominum æquitati, quæ nosmet jubet subjicere. Quod si modo inspiciamus perfectionem Evangelii, ad quam Christiano viro contendendum est, si quod laboris est, quod sane liquet, nonne una ex præcipuis Evangelicis veritatibus est, laborem hunc leniri subsidio, quod ad id nobis suppeditat Deus? Ita cum a Dei cultu recedimus prætexentes difficultates, quæ adsunt in officiis obeundis, imitamur speculatores illos, qui missi fuerunt ad cognoscendam terram, quam Deus promiserat filiis Israel; domum reduces populum perterruerunt dicentes, se vidisse urbes, & propugnacula in Cælum usque minantia, quarum incolæ monstra erant corporis immanitate, & insignem esse temeritatem sperare, se regionis illius potituros, quandoquidem terra ipsa devorabat suos habitatores. Hæc ea sunt, quæ ipsi nobis fingimus in Dei servitio; nos numquam habituros esse vim superandi omnes difficultates, quæ nobis superandæ occurrent a dæmone, a nobis metipsis, & ab impotentia cupiditatum nostrarum, quin cogitemus de gratiis inhærentibus statui, muneri, vocationi singulorum, neque de habitibus supernaturalibus, quos Deus largitur, pro virtutibus omnibus singillatim. Per hæc enim subsidia, & gratias triumphat Deus de ingeniis maxime rebellibus; & facilia facit quæque difficillima; virtus jucunda fit his, qui satis habent fidelitatis, atque perseverantiæ ad eam exercendam: arctam esse viam hanc, quam nos ingredi jubet Deus, tamen quodammodo latiorem fieri, & deinceps cum alacritate ad finem perduci, quod ægre, & non sine magno certamine inceptum est.

Hoc intellexit tandem S. Augustinus duce experientia: *Quam suave*, ait ille, *mihi subito factum est carere suavitatibus nugarum; & quas amittere metus fuerat, jam dimittere gaudium fuit.* (*l. 9. Confess.*) Respiciebam tanquam facta arduum, pravos habitus convellere, mihi fingebam, vitam sine voluptatibus, futuram mihi mortem non ferendam; & mihi persuadebam consilium hoc æque temerarium esse, ac chimericum, frangere turpia vincula, quæ mihimetipsi nexueram. Ideo non audebam incipere, veritus ne ad finem pervenire possem, sed mihi videre videbar monstra, quorum sola cogitatio me perterrebat. Nam ex quo manum operi admovi, qui mihi visi fuerant insuperabiles obices, faciles nactus sum ope gratiæ tuæ Deus. Quo magis conabar me ipsum vincere, difficultates evanescebant, & experientia auferebat mihi funestam, fallacemque imaginem, quam proposueram mihi de leciis tuæ severitate; Sarcina, quam minime ferendam putabam, ferenti facta est suavis, & levis.

Itaque, Auditores, si recedere voluerimus a cultu Dei propter difficultatem, quam experimur in legum ejus observantia, quæ nobis crucem figit, & nostram coarctat libertatem, Deus aliquando ignaviam nostram confundet, atque ostendet, defectum non proficisci a præceptorum austeritate, sed ex voluntatis nostræ nequitia, quia nobis irrogata præcepta, non erant trans mare, neque super montes posita, ut per Prophetam loquitur, sed in medio nostri; & in eo constituta, ut nostris perfungeremur officiis, quod res ipsa nostra suadebat; gratiam, & opem illius nobis numquam defuisse; verbo jugum illius suave esse, & onus, quod nobis deferendum imponebat, facili labore gestandum: *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* (*Matth. 11.*)

Sit autem prima hæc ratio desumpta ex legibus, & præceptis, quæ Deus, & Mundus irrogant non satis nos de veritate hac persuadet, excutiamus alteram deceptam ex modo, quo uterque hic Dominus utitur erga nos, & quo nobis imperit. Constat enim Auditores, quemlibet herum cum servis suis se gerere secundum ingenium suum, atque libidinem: Phantasticus, & imperiosus centum simul imperabit secum pugnantia: Avarus omnium rerum rationem haberi vult, similis Evangelico illi: *Homo austerus es, metis quod non seminasti*, Iracundus, & furens impotenter præcipiet, imperiis singulis addet contumeliam, & volet prius imperata fieri, quam imperare. Deus autem dominorum omnium mitissimus est, æqui ac facillimus; nam officiosa suavitate, & admirabili indulgentia, quin coget nos sequi ingenium suum, se suo nostro accommodat; mortalium studia, variasque propensiones scrutatur, ut se illis subjiciat: novit rationem habere spirituum tanta suavitate, ac dexteritate, ut cum aliquem vocat sibi famulaturum, quantumvis hic a virtute abhorrere videatur, Deus sensim, & sine sensu ei suum communicet ingenium, eique dumtaxat objectum motet: Cum instabili, morosoque Mundi ingenio parere oportet, sequi illius mores, & voluntates, sensus ejus & placita induere, & credit adhuc se de nobis perquam optime mereri, quotiescumque illius partes ingrediamur. Itaque ergo illi placituri, quam vim, quam crucem sustinere debemus? Quot nobis afferenda sunt? Quot personæ induendæ?

Quidam exempli gratia fortunam suam præstoletur ab alio; non ne omnem hujus hauriat oportet libidinem, studia inquirat, omnibus illius voluntatibus obsequatur? Non ne illum palpare tenetur, & in singula momenta metuere, ut favoris ejusdem jacturam faciat? Non ne dici potest de Mundi servitute, quod S. Paulus dicebat ratione sui ipsius de servitute Dei: *propter te mortificamur tota die*? Mortificatus sum a diluculo ad vesperam; nil eorum facio, quæ volo; sexcenta mihi exhaurienda sunt, quæ mihi displicent; mœror opprimit me, sollicitudo me conturbat, timor me humi affligit. Mihi dissimulandum est, & aliena persona in singula momenta induenda est mihi; cupiditates meæ coercendæ mihi sunt; dolor dissimulandus: ulla ne est servitus hac intolerabilior? Quid ergo? Num pro nihilo habes has omnes cautiones, & hanc jugem obedientiam, quam debeo præstare? Non ne confitendum hoc unum efficere jugum hoc durius jugo Filio Dei? Et quod magis est admirabile, illud est, quod mortalium genus, qui sunt suarum cupiditatum mancipia & profitentur se devotos Mundi servitio, deosculantur catenas, quibus in turpi hac servitute tenentur, suspirant sub jugo, quod timeant, ut frangant, & sæpe eos lædunt, quibus placere adnituntur per ea ipsa, per quæ gratiores illi esse oportebat. At si summi, verique Domini gratiam aucupari velim, quotiescumque illi placere voluero, ejusdem amicitia dignabor: *Amicus Dei, si esse voluero, ecce nunc fio.* (*Lib. 8. de Confess.*) quomodo narrat S. Augustinus de Aulicis duobus, qui mundo vale extremum dicere decreverunt, ubi S. Antonii vitam legerunt.

Hæc una fuit ex considerationibus, quæ magis magisque S. Augustinum ipsum commovit, majoremque in illius mente impressionem peperit; cum incertus adhuc consilii, utras partes sequeretur, & cui domino se traderet, Deo hinc quidem potenter urgente interioribus gratiis, inde vero mundo illum retinente vinculis habituum suorum; hæc tandem cogitatio acriter mentem ejus perculsit quadam die, cum omnes tentaret vias, quibus aditum sibi aperiret apud Cæsarem, eumque obtinere non posset. Quid! ajebat ille, sexcentis laboribus mereri non possum intuitum terreni Principis; quandonam igitur eo perveniam, ut illi placeam? Sed ut Dei amicus fiam, & in ejus familiaritatem ingrediar, velle satis est; ille primus amicitiam meam flagitat, me alloquitur per secretam suarum gratiarum vocem, & quasi famulatus noster illi utilis esset, ac necessarius, ut eo carere non posset, plus nobiscum dissimulat, quam cum mundi Principibus nobis dissimulandum sit, ut favorem eorum foveamus. Nos plusquam materno amore prosequitur: amantissimi Patris, & generosi amici curas gerit; sua putat interesse, quidquid nostra refert; ærumnis nostris afficitur, nobis solatium afferre studet in nostris calamitatibus; amicus est omnium temporum, & omnium momentorum, semper præsto, ut nostras audiat petitiones, & nostris consulat egestatibus. Heu! quandoquidem res ita se habet, ajebat ille, non alium umquam habebo Dominum, præter Deum; quandoquidem mundus adeo ingratus est servientibus sibi, & dominus est non solum crudelis, & superbus, verum etiam injustus, & ingratus.

Hæc tertia ratio est, quæ me persuadet, labores, qui in mundi servitute sustinentur, duriores esse inhærentibus cultui divino, ubi comparanda merces, quam Dominus uterque pollicetur, vel tribuit servientibus sibi. Nostis enim, Auditores, labores non alia re magis leniri, quam spe mercedis. Corona, quæ eminus nobis exhibetur, efficit, ut omnes obices superemus. Spiritus hoc objecto animatus, quia de labore cogitet, nonnumquam supra seipsum attollitur, & diceres omnem evanescere difficultatem, ea quo fructus prævidetur. Nolo tamen prolixius loqui de vitæ alterius mercede; cujus sola cogitatio tot animarum decies centena millia compulit, ut arctam Evangelii semitam amplecterentur, & omnia mundi hujus magnalia pedibus calcarent. Dico solum Deum fidelem in fide suarum promissionum servanda, & justum in remunerationibus suis: mundum vero duas habere prorsus oppositas qualitates. Infidelis est, quia frustratur sectatores suos mercede exantlatorum laborum, & ita injustus est, ut illam semper indignioribus tribuat quin ullam habeat rationem meritorum, vel magnitudinis pœnarum, quas quisque illi serviens sustinuit.

Etenim quid quæso non sustinetur ad inquirenda modica bona? Quis labor in studio ad adquirendam scientiam, cujus fructus incertus est? Quot pericula militiæ adeunda pro adeo parum certa mercede? In rebus vero ceteris nonne adquisitio diuturnior est perfruitione, ac possessione? Sed quot etiam sunt, qui nihil unquam adquirunt? Mundus omne repletus est iis, qui incessanter deplorant pravum laborum suorum exitum,

quos

quos susceperunt, ut certam ibi fortunarum suarum sedem facerent? Quot sunt, qui postquam sudores, laboresque sustinuerunt, ut in mundo nitescerent, dies suos obeunt in paupertate, quam evitare contenderunt per incommoda ipsa etiam paupertate majora? Quot, qui postquam in armis incanuerunt, & plura meruerunt stipendia, nonnisi vulnera, & cicatrices reportarunt, ac ærumnas, quæ illis facultatem ademerunt reliquam dierum suorum partem in pacis tranquillitate ducendi? Quot post sexcentas lites, & fori jurgia, bona sua obligaverunt, quin ullam pro præsenti consolationem invenirent, & quin se in futurum habituros sperarent? Hoc accidit, quia Mundus æque infidelis est, ac injustus, quia inani, & chimerica spe pascit sua mancipia; quia jubet nihil inausum relinqui, & rei nullius habet rationem; quia verbis persolvit facta vera, verosque labores; quia in singulos eorum qui optatum finem assequuntur, mille numerantur, qui in portu faciunt naufragium, & de hoc mundo auferuntur tunc cum laborum suorum fructum erant percepturi.

Sed in cultu Dei quam impressionem efficere non debet in animo nostro spes præmii, quod nos manet, adeo magni, adeo certi, & quod toto Cælo cogitationes, & nostra excedit desideria? Propter hanc spem S. Paulus non vult, labores, ac passiones, quæ concomitantur praxim virtutis vocari nomine laboris, atque tristitiæ: *Quasi tristes, semper autem gaudentes.* (*2. ad Cor.*) Hæc videtur quidem tristitia, non est tamen, quia illam subsequitur gaudium: sed id quod mundi tristitiam veram efficit tristitiam, est, quia nulla mercedis spes eam lenit & e contra mors illam subsequitur: *Sæculi tristitia mortem operatur.* (*Ibid.*) Videlicet disponit ad æternam tristitiam, & audeo dicere, infernus est præcua. Neque aliis opus est argumentis, cum adsit proprium mundi asseclarum testimonium, in libro Sapientiæ, ubi post mortem suam agnoscunt cæcitatem, & queri incipiunt se lassatos esse errore viarum: *Ambulavimus vias difficiles.* (*Cap. 5.*) O quam cæci eramus, & insipientes! Heu! Parum est in malorum omnium abyssum incidisse; quandoquidem huc adducunt gaudia, & voluptates mundi; sed huc venisse per vias inæquales, & præruptas, spinis consitas, & salebrosas, hoc est duplo esse calamitosiores: *Ambulavimus vias difficiles.* Et nullus dubito quominus hoc illis majorem afferat dolorem, atque desperationem, cum inter supplicia Deus illis ostendit quomodo per easdem pœnas, atque etiam multo minores, & per labores totidem immo leviores æternam illi consequi potuerint felicitatem; cum illis ostendit, futurum fuisse ut minus delassarentur recta pergentes, quam aberrantes; & verbo, illos salutem suam minoribus sumptibus assecuturos fuisse, quam iis, quibus æternum sibi conflarunt exitium.

Post hujusmodi confessionem, fieri ne posset, ut adeo essemus incauti, ut servitutem domini adeo crudelis, libidinosi, & injusti divino cultui anteferremus? Vulgo insimulantur homines imprudentiæ, & stultitiæ nomine, cum terrena gaudia cælestibus anteponunt; sed modo cum eadem, & multo majora sustinenda sint pro mundo, quam pro Deo, quo nomine vocandi sunt illi, qui perire malunt patientes sine spe, & sine consolatione, ac desertores Mundi, dæmonisque crucem, quam illam Filii Dei, toto cælo suaviorem, levioremque? Quamvis omnia gaudia, omnesque deliciæ in parte altera invenirentur, in altera vero labores omnes, & cruces; adhuc tamen deliberandum esset, pars utra esset præferenda. Deus mereretur ceteris quibuscumque dominis anteferri; cum autem in illius cultu gustentur summa gaudia, quæ longissime superant mundi gaudia, & delicias, quam caussam prætexere possumus, ut nolimus huic nos devovere? Hoc in Parte secunda visuri sumus, ubi comparaturus sum gaudia justorum, atque servorum Dei, cum gaudiis mancipiorum Mundi, quemadmodum eorum pœnas, & cruces comparavimus.

II. PARS. S. Augustinus postquam diu quæsivit, & quantum potuit, gustavit gaudia, & voluptates mundi, ipse eorum tabulam ad vivum expressit, in Epistola ad Licentium scripta, ubi ut adolescentem ab hoc gaudiorum genere avocaret, tria tantum adhibet verba: *Mentiuntur, moriuntur, in mortem trahunt.* Ecce tria verba, quæ nobis repræsentant naturam, proprietatem, & effectus gaudiorum mundi; neque puto plura paucioribus verbis posse significari. *Mentiuntur:* Hæc gaudia nos fallunt; non enim illis est nisi species, & fucus voluptatum, neque nobis satisfacere possunt. *Moriuntur;* celeriter prætereunt, vix nitent, cum jam fugiunt. *In mortem trahunt:* Sunt excidii nostri caussa, nos in æternam detrudunt miseriam. Hic character est, maxime naturalis, qui fieri valeat harum voluptatum. Sed cum hæc compendiose nimis dicta sint, liceat mihi per vos latius de his rebus differere, ut per antithesim vobis ostendam soliditatem, durationem, & magnitudinem eorum, quæ in Dei cultu gustantur. Repetamus igitur, si vobis lubet, singillatim quodlibet verbum, ut vobis vividior imprimatur idea, & per otium singula cognoscatis per comparationem a me instituendam gaudiorum mundi, & eorum, quæ Deus famulis suis delibat.

Primum igitur mundi gaudia nos fallunt, *mentiuntur.* In ipsa tantum superficie subsistunt, quin pervadant in cor, quin veram satisfactionem tribuant, & licet parum rerum humanarum status inspiciatur, statim illorum inanitas intelligitur. Hac de re ipsi etiam Ethnici testimonium perhibuerunt; testimonium quod hac in re potest admitti, quandoquidem sine præoccupatione loquuntur, & in suspicionem incidere nequeunt, quasi sensum suum dissimulaverint, qui est tanquam vox veritatis ipsius, quam natura, & ratio ex eorum labiis, & corde deprompsit, & in ipsorum scripta traduxit, ut nos majori cum sinceritate erudirent. Quæro igitur cum Philosopho Seneca, undenam dimetiamini hominis felicitatem, cujus fortuna, & status oculos vestros perstringit? Videtis præclaras illius ædes, supellectiles pretiosas, magnificam familiam, & sumptus immensos; sed quidnam horum vos moratur? Judicium ferte de rebus ipsis quin in vanis circumstantiis immoremini; homines introspicite, neque aspiciatis ea, quæ ambiunt illum. Heu! Si cor illius penetrare liceret ubique videre suis cupiditatibus perturbatum; habens intus tot dominos, quot domi famulos habet; lancinatum tot carnificibus, quot illius sunt desideria; statim intelligeretis illud miseratione dignius esse, quam invidia, videntes illud nulla frui tranquillitate, & mœrentibus, atque tristibus curis cor illius contabescere. Huic idem accidit, S. Augustinus ait, quod homini mœrore, & tristitia confecto, & cujus interest caussam dissimulare; recessum quærit, vel faciem involvit, ne videantur lacrimæ ex oculis effluentes. Ita hujus sæculi beati sub fallacis felicitatis specie veros dolores tegunt, cordis sui amaritudinem, animam sexcentis cupiditatibus æstuantem, cor sexcentis desideriis perturbatum, inquietum, & hujusmodi, ut cum ad felicitatis cumulum evasisse creditur, tunc vere sit infelicissimum.

Hoc, Auditores, nobis significare voluit Sp. Sanctus in Apocalypsi sub figura Babylonis impudicissimæ, quæ in aureo cratere omnibus mancipiis suis propinat; sed postquam illi inebriati sunt, in ima parte subsidet fæx amarissima, qua veneno inficiantur. Hæc est pictura gaudiorum, & voluptatum Mundi. Homines sæculi suavitatibus inebriantur, eas requirunt, eas ardentius consectantur, illas depereunt; sed postquam illas gustaverunt, quid illis reliqui est? *Verumtamen fæx ejus non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ.* Fæx, amaritudo, patientia, dolor in imo subsidunt calice. Mortalisque suis sensibus, & cupiditatibus indulsit, num idem est voti sui compos? Ipse jam novit votorum suorum summam nequaquam attigisse, quia nihil illi remanet præter verecundiam, & pœnitentiam. Non miror tamen; quandoquidem omne gaudium, quod hæc bona conferre possunt, extrinsecum est dumtaxat; & externam dumtaxat speciem habet, & fucatam pulcritudinem. Voluptuose! quanto igitur in errore versaris, qui putas vitæ beatitudinem repetiri posse in flagitiis, ac libidinibus tuis, nonne vides te per hæc ipsa longius a beatitudine tua aberrare? Nam quidquid feceris te ipsum auferre non poteris probris, ac stimulis conscientiæ tuæ. Exorna, & instrue quoad volueris mensam dapibus exquisitissimis; tibi permitte, quidquid Divina lex vetat quoad voluptates: sæpe statim plecteris eo dolore, quem parit læsa conscientia. Ergo in his omnibus es miser, & quin veram gustes lætitiam, tecum geris tuam infelicitatem, quandoquidem est in te ipso.

Et sane quisnam, amabo vos, efficere potest, ut lætitia ad cor ipsum pervadat, nisi solus Deus, juxta illud, quod Salvator in Evangelio pollicitus est: *Et gaudebit cor vestrum, ut gaudium vestrum sit plenum?* (*Joan. 16.*) Creata nesciunt quomodo, vel qua penetrent in cor; Deus unus viam cognoscit, & cum illud consolari dignatur, nulla est sensuum voluptas, nullum in mundo solatium, quod valeat comparari. Etenim, quin loquar de favoribus, & inusitatis illecebris, quibus quasdam animas electas dignatur; iis tantum immoror, quæ justis omnibus sunt communia: videlicet lætitia conscientiæ bonæ, quam Sapiens juge vocat convivium, semper instructum sine sumptu, sine tædio. Lætitia hæc in ipsa percipitur anima; hæc requies est suavis, & tranquilla, oblectatio solida, & immutabilis; denique aliquid est ita magnum, ut dici possit si qua in hac vita felicitas est, & gutta veræ voluptatis in hac lacrymarum valle, hanc esse in rectæ conscientiæ testimonio, quod unum supplere potest jacturæ, vel absentiæ reliquarum voluptatum; nam sicut viri boni gustant semper malaciam, & pacem in corde per testimonium, quod illis perhibet cor suum; nihil extrinsecus est, quod eorum immutare, vel perturbare valeat felicitatem.

Quapropter hoc gaudium servorum Dei magnificis sane verbis exprimitur in Scripturis. Sanctus Joannes illud manna absconditum vocat, quod nonnisi a gustantibus illud cognoscitur: Sanctus Paulus illud pacem incomprehensibilem vocat; *Pax Christi, quæ exsuperat omnem sensum;* (*Ad Philip. 4.*) Isaias Propheta, requiem deliciis affluentem, sed Salvator ipse illud unico verbo expressit, cum illud gaudium plenum appellat: *Ut gaudium vestrum sit plenum.* Gaudium est non solum, quod ingreditur in cor, sed quod illud replet, & abunde replet; *Superabundo gaudio,* ut ajebat S. Paulus, & ut generatim loquar, gaudium quod in Dei cultu gustatur, purum est gaudium, sine ulla ægritudinis mixtura, gaudium, quod obnoxium non est morosæ illi pœnitentiæ, quam mundi pariunt voluptates, gaudium sanctum, quod quin hominem polluat, non secus ac impiorum gaudia, illum puriorem, & Deo efficit acceptiorem: *Reficit, nec inficit,* ut S. Augustinus dicebat; quia Deus ipse illud infundit in cor.

Quod si hac de re dubitatis Auditores, qui gaudium hoc vere est manna vobis absconditum, vos aptos efficite illud gustando, & vobis hoc vestra persuadebit experientia: exhaurite cor vestrum, si vultis a Deo illud repleri; nuntium mittite pinguibus Ægypti dapibus, si gustare vultis hoc manna, quod nonnisi in deserto invenitur; verbo, relinquite terrenas volu-

voluptates, si quidquam de cælestibus gustare vultis, & experiemini non solum gaudium hoc solidum esse, ac plenum; verum etiam constans, & duraturum; cum gaudium, quod mundi bona pariunt, non plus addit diuturnitatis, quam soliditatis.

Hoc alterum est vitium, quod in illo S. Augustinus deprehendit, *mobilitantur*, *morlantur*. Hæc gaudia evanescunt, & intercidunt eodem fere momento, quo oriuntur; ideoque Sanctus Job illa comparat puncto, nullam habenti extensionem, & cujus principium, ac finis simul conjuncta sunt: *Gaudium hypocritæ ad instar puncti.* (*Job* 20.) Etenim licet habitus non obtunderet illius apicem, solum tempus attenuaret illud, nobisque dolorem relinqueret videndi illud præteriisse: hæc quippe illius est natura, esse mutabile, non secus ac objecta, quæ illud producunt, videlicet bona vitæ hujus, quæ in æstu jugi versantur, quæ invicem sese impellunt, expelluntque; & Propterea S. Paulus Apostolus inquit: *Præterit figura hujus mundi*; Mundum incessanter os, faciemque mutare, perinde ac per hanc objectorum, eventuum, novorum spectaculorum, quæ nostris incurrunt oculis, vicissitudinem subsisteret. Gaudia igitur, quæ ibi gustantur, earum rerum imitantur mobilitatem, ita ut illis inhærentes in singula momenta eadem amittant. Hæc diffluunt prout illi fruimur, & quidquid adnitantur, ut fugientes has remorentur voluptates, velut umbræ prætereunt, & eos deserunt, antequam illi ipsi mundum reliquerint.

Hoc illud est, quod hominum sapientissimus docere nos voluit, postquam omnes conatus suos exhausisset & totam potentiam, omniaque mentis suæ lumina adhibuisset quæsiturus gaudium constans ac diuturnum in rebus vitæ hujus, palam coram universo mundo profitetur, se id assequi non potuisse. Ad id autem quid fecit? Ipse audiendus est: incepi, inquit, magnificas ædes extruere, immensos thesauros collegisse, ut sumptibus pecunia suppeteret, sed hæc omnia me voti compotem, beatioremque non efficiebant. Mutavi consilium; *Verti me ad aliud;* (*Ecclesf.* 9.) pergit ille; Credidi gloriam, & honorem quæ deperibam, jucundius objectum futurum; ideoque jussi mihi præstari omnia obsequia quæ Regi omnium superbissimo præstari possunt. Universus orbis coram me flexit genu, ut mihi obsequeretur: *Verti me ad aliud.* Alia mihi fuit inquirenda via, & medium aliud tentandum; inde expertus sum, utrum voluptates, quæ meam decerent ætatem me beatiorem efficerent; & statim quidquid in terris repertum fuit par alliciendo, ac trahendo me, sese meis obtulit desideriis; sed ibi etiam quod quærebam nactus non sum, *Itaque verti me ad aliud.* Transibam de objecto in objectum, de voluptate in voluptatem cum tædio, quod efficiebat, ut omnes generatim perquirerem illis singillatim repulsam daturus. Denique commentitiam consectabar felicitatem, quam assequi non poteram, quærens incessanter semperque desiderans, mutans in singulas horas objecta, & post breve temporis intervallum reliciens, quod ardentius fueram prosecutus; cognoscebam quippe ea, quæ pluris feceram non aliud esse quam illusæ imaginationis effectum: Denique inveni, in possessione bonorum mundi hujus nihil esse nisi onerosam satietatem, quæ effecit, ut omnia contemnerem: *Et in his omnibus vidi afflictionem Spiritus.* (*Ecclesf.* 2.)

Hoc autem accidit, quia cor nostrum factum est propter alia bona, aliasque voluptates, non terrenas, quæ illud occupant, quin illi satisfacere valeant, quemadmodum S. Augustinus exclamabat: *Fecisti nos ad te, Deus, & irrequietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* (*L.* 1. *Conf.*) Hinc oritur, ut cum cupiditates nostræ exarserunt, & cum ætate deferbuerunt, sæpe videmus homines mundi hujus pertæsos, qui postquam objecta omnia consectati sunt, & nihil invenerunt, nisi ægritudines, & amaritudines, reliquum vitæ suæ spatium traducunt in deploranda sua cæcitate, ac insania, & requirenda in Dei servitute solidiore, ac diutiore oblectatione.

Denique quod magis magisque a mundi gaudiis vos debet avellere, est postrema qualitas, quam S. Augustinus illis attribuit, videlicet quod illa non solum nos fallunt, nos deserunt, & brevi labuntur, verum etiam nos denique trahunt, & in æternum præcipites nos tradunt infortunium: *Mortificantur, moriuntur, in mortem trahunt.* Hic huis, & funesta hæc catastrophe in nobis ciere debet majorem horrorem, tanquam poculi veneno infecti, quantumvis gustui suave esse videatur; etenim ad hanc mortem æternam hic mundus adducit, qui nobis placet, qui nos trahit, qui nos allicit, qui nos fascinat, & seducit.

Nihil hoc ridentius, nihil acceptius, nihil officiosius; sed non videris lethale virus, quod sub his floribus latet, non deprehenditis, quam abruptum sit hoc iter, quod ita commodum, latumque videtur, neque solliciti estis de termino, in quem hæc noxia gaudia perducunt, quæ ubi semel prætierunt, locum vacuum relinquent suppliciis, quæ æternitate, ac incomprehensibili austeritate punient illud perfunctoriæ voluptatis momentum: *Momentaneum quod delectat, æternum quod cruciat*, S. Bernardus ait. Hæc est querimonia, in quam mundi sectatores inter sua erumpent supplicia. O Deus! adeo ne caro pretio emenda erant gaudia, quæ tam celeriter prætierunt? Tantane hæc erant gaudia, ut suppliciorum æternitate essent comparanda? Ideoque æternum infelix futurus sum? *Momentaneum quod delectat.* Hæc gaudia momento permanserunt; sed poena, quam in caput nostrum congesserunt, nullum est finem habitura? *Æternum quod cruciat.* Ne expectemus, auditores, donec propria calamitas nobis oculos aperuerit; cogitemus potius gaudia, quæ in Dei servitute gustantur, in Bibliis vocari aquam vivam salientem in vitam æternam: *Fons aquæ salientis in vitam æternam.* (*Joann.* 4.) Quemadmodum defluunt a Cælo, illuc revertuntur: illuc attollunt justum, & efficiunt, ut gustet partem earum deliciarum, quibus in æternum est perfruiturus.

Quandoquidem ergo, fideles, Deus, & mundus duo sunt Domini simul certantes, uter nos sit possessurus, ut sermoni huic finem faciam, vobis dicam, quod olim magnus Imperator Josue dixit populo suo: *Eligite vobis hodie, cui potissimum servire debeatis.* Vobis hodierna die eligendus est dominus, sed ubi reperiri potest commodior, aut suavior Deo, qui efficit, ut jugum suum ferentes illud facile inveniant? Quod si animum advertimus non solum hunc esse dominum mitissimum, sed etiam maximum, & qui meretur, ut creata omnia sese immolent, atque absumant pro gloria sua, hac in re locum habebit illud Apostoli verbum: *Ut ambuletis digne Deo.* Ut illi serviamus, quantum ille meretur, & quantum patitur nostra fragilitas; videlicet cum constantia, & ardore, quo percurrere valeamus, ubi via alii possunt ambulare. Hoc effecit, ut olim martyres perferrent teterrima quæque supplicia; hoc efficit, ut illi inter vincula, & carceres deliciis perfunderentur; hoc modo etiam cruci, & mortificationibus suis addit illecebras, quas tot animæ sanctæ amplectuntur. Hoc denique efficit, ut tot viri nobiles genere, & præstantes ingenio, voluptatibus, ut terræ divitiis nuntium mittant, ut sese magno huic Domino in tot adeo austeris Religionibus sese devoveant, & facit, ut gaudium nanciscantur in iis rebus ipsis, quæ aliis molestæ, horrentesque videntur.

Conclusio.

Sed licet Deus omnia possit a nobis exigere, immo etiam plena auctoritate titulo majestatis suæ nos subjicere valeat, mavult tamen nos illi sponte, ac amoris causa inservire. Ideo nos invitat, nos primus sollicitat; & videtur etiam cum aliis dominis decertare qui simul in partes suas nos pertrahere conantur. Mundus nos urget, persequitur dæmon & caro nos suis captat illecebris. Cuinam obsequemur? Cui nosmet trademus? Sed quis hoc melius meretur, quam Deus, Dominus ille bonus adeo, & suavis, simulque ita magnus? Quis melius nos remunerabitur? *Mundus clamat, deficio*, S. Bernardus ait, *Caro, inficio; dæmon, conficio; Deus clamat, reficio.* Mundus nobis pollicetur honores, & opes, sed est nobis pauperior, numquam nobis satisfaciet; *deficio.* Caro polluit cor nostrum, *caro, inficio*; ego vero, dæmon ait, occido, & victimam facio inferni flammis absumendam, *conficio.* Ne simus adeo miseri, ut magistro adeo crudeli serviamus: Sed Deus nos consolatur, nos replet, nos in hac etiam vita facit beatos. *Deus clamat: reficio.* Hic igitur hodie nobis eligendus est in Dominum; quis deinceps in omnem æternitatem opellam nostram est remuneraturus.

SERMO DECIMUS.

De Conciliandis Officiis Mundi, & Religionis.

Sicuti mundi nomen æquivocum est æque in sermone Spiritus sancti, atque in communi hominum usu, mirum non est, Auditores, si videmus in Evangelio placita, & propositiones quasdam, quæ secum pugnare videntur, sive vario conceptu, quem habemus de mundo; & nisi varia vocis hujus significatio satis ostenderet veritatem. Videmus profecto Dei Filium modo contorquere anathemata, & maledicta in hunc mundum, qui objectum est odii illius, modo vero dicere, se venisse, ut sanctificaret illum, ac benedictionibus suis cumularet. Hic respicit illum tanquam inimicum, qui ab ipso sit superandus, quem evitari jubet, & cum quo non vult discipulos suos habere commercium; alibi vero ait se misereri illius, nihilque sibi antiquius esse, quam omnem malorum ejus originem exhaurire. Obstupeo, cum video Salvatorem hominum jam subeundæ morti paratum, nolle pro mundo preces affundere: *Non pro mundo rogo*, (*Joann.* 17.) & ægre sensum hunc conciliare valeo Dei misericordiæ cumulatissimi, cum immensa ipsius caritate, quæ effecit, ut mundum universum complecteretur, & vitam suam impenderet, ut eumdem redimeret. Denique non ita facile intelligo, quomodo mundus sit objectum odii illius simul & amoris, quomodo illum salvum faciat, & reprobet; quomodo nullis pepercerit sumptibus, ut sincerum testaretur desiderium salutis ipsius, & nihilominus asserat, illum jam judicatum, damnatumque fuisse.

Ad conciliandos hos sensus, qui sibi pugnare videntur in corde Hominis Dei, dicendum est mundum quoque in diverso accipi sensu; modo enim sumitur pro coetu impiorum viventium sine lege, sine conscientia, sine religione, cupiditatum suarum mancipia, quibus voluptas quæcumque tandem sit, instar est summi boni. Hoc in sensu, conciliaretur potius lumen cum tenebris, quam J. C. cum Belial, ut S. Paulus Apostolus loquitur; ita Dei Filius respicit eos, qui corruptum, ac perversum hunc diligunt mundum, tanquam infestissimos hostes, & in hos fulmina, & maledicta contorquet; quia mundus tunc accipitur pro scandali regno, pro schola licentiæ pro vitiorum omnium scutina, pro vitiis omni-

omnibus, sed alius est mundus, quem Dei Filius diligit, quem fidei suæ luminibus illustraturus accessit, quem per gratiam suam cupit sanctificare, & de quo dicit Evangelium, *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum Unigenitum daret.* (*Joann.* 3.) Mundus autem hic est eorum societas, qui Filium tanquam Salvatorem suum habentes, proficere adnituntur redemptionis beneficio, illius placita sequentes, ac sese reddentes fideles observatores legum ipsius. Quod minime prohibet quominus tertiam mundi speciem distinguamus, si fas est ita loqui, & est ille, qui a Religione abstrahit, ut consideret civiles tantum, & morales qualitates: & mundus hic ex illis conflatus est, qui honesti viri vocantur, qui palam probantur, qui frugi vivunt, & ad rectæ rationis normam, officiosi, affabiles, recti corde, qui sibi conciliant bonorum omnium amorem, & familiaritatem. Dico autem mundi hujus legibus & officiis fas esse Christifidelem sese accommodare in rebus omnibus, quæ neque Dei gloriæ, neque conscientiæ suæ adversantur; & in hoc sunt, Cæsari esse reddenda, quæ Cæsaris sunt. Itaque nulla est dubitatio, vel difficultas, quod aliquis mundi hujus simul esse possit, & vir perfecte honestus, & verus Christianus. Audite argumenta.

I. PARS. Desumpta sunt autem ex tribus rebus, quæ mundum hunc civilem componunt, & quæ prorsus sunt necessaria, ut aliquo in pretio simus, & illic aliquo in honore habeamur. Non desunt leges, hujus mundi propriæ, quæ necessario constituendæ fuerunt, ut servaretur ordo, qui alioquin vigere non poterat; sunt quædam officia, quæ normæ loco habenda sunt in urbanæ societatis officiis; ut quolibet in statu vivamus, secundum honestorum virorum exempla: & hæ leges, & canones, ut nostis, sunt quædam agendi rationes, quædam obsequia invicem reddenda, & exigenda, vincula quædam citra existimationis detrimentum infringenda, mores quidam denique, quos non prætermittere consuetudo vetat, & minime honestum censetur. Dico autem, Auditores, tantum abesse, ut Christiana Religio his legibus adversetur, ac damnet consuetudines in mundi commercio constitutas, ut illas probet, illis sese conformem præbeat, easque nos sequi jubeat. Sed ne fallamini, & cavete, me hoc in loco verba tantum facere de legibus, atque institutis, ad decorem servandum inventis, non autem de illis, quæ in vitium, ac scelus impellunt, & quæ vulgo mundi placita, leges sæculi, lata via, ac in mortem deducens vocatur. Hoc numquam satis prædicare possum, & numquam satis præcavere, ne sermo iste meus sit nonnullis scandali, non ædificationis occasio.

Igitur iterum prædico, inter Christianum, honestumque virum nullam esse oppositionem. Christianum posse, immo etiam debere sui status, sui characteris, suæ professionis, munerisque officia exercere. Verum est re adhuc integra videri propositionem hanc pugnare cum salutari monito, quod S. Paulus generatim tradit fidelibus omnibus, ne sequantur sæculi placita, sed actionum suarum aliam omnino regulam sequantur: *Nolite conformari huic sæculo.* (*Ad Rom.*) Sed mihi in memoriam vobis revocandum est, sensum verborum hujus Apostoli omnino alium esse ab eo, quem ipsi intelligimus, ut videlicet nosmet conformemus legibus, & institutis muneris, vel conditionis nostræ. Quod docet Apostolus, in dubium revocari non potest, quia sæculum, & mundus eo in sensu, quem ipse intelligit, oppositi sunt Spiritui Dei, & constantissimis Evangelicis doctrinis; sed in eo sensu, quem ipsi accipimus, nihil habet, quod officiat magno huic nostræ Religionis principio, & morali Christianismi disciplinæ. Quæro enim a vobis, utrum hoc fuerit Evangelii consilium; evertendi ordinem a divina Providentia constitutum quoad conditionum discrimen, ac statuum varietatem, quæ urbes, & Regna componunt? Non ita profecto reddetis. Deus idem voluit, & S. Paulus hoc docet, esse aliquam inter homines subordinationem, esse societatem, commercium, nexum, ideoque regulas, statuta, legesque ad eas fovendas, servandasque; atque ut in mundo vivant juxta eum statum ad quem sunt evocati. Hoc negari non potest: nam huic innixus principio idem Apostolus Dei verbis imperat, ut justitiæ adimpleamus officia, reddentes honorem, quibus debetur, obsequium, atque vectigal, illis ad quos pertinent. Hoc præcepto probatur jus, quod alii habent præcipiendi, & necessitatem, quæ aliis est obtemperandi; quippe hic ordo institutus fuit ab ipso Deo, & necessarius est, ad servandam in mundo pacem, concordiam & societatem.

Tenentur ergo fideles, qui in mundo vivunt, hunc servare ordinem, sese his legibus subjicere, & sese his conformare consuetudinibus; ne ut Apostolus noster inquit demus cuipiam conquerendi caussam magistratibus, Potestatibus, æqualibus, ac ne illis quidem, qui nobis subjecti sunt: *Nemini dantes ullam offensionem.* Quod ostendit hoc non solum esse justitiæ debitum, sed etiam urbanitatis, & etiam atque etiam commendat, ut hac in re omnis singularitas evitetur, ne qui alterius erant Religionis odissent, vel contemnerent Christianos, tamquam homines rudes, insociabiles, inhonestos, vivere nescios, & omnia urbanitatis officia ignorantes. Opinio hæc adeo iniqua, quæ de illis concepta fuisset, omnes gentes repulisset, ac tandem officisset fini Religionis Christianæ, quæ erat sibi mundum universum conciliandi, faciens se omnibus omnia, ut omnes ad veri Dei cultum pertraheret. At si Christianus subjectus est his legibus tam æquitatis, quam officii; & si Religio quin ab illis dispenset, jubet immo, ut diligentius, & fidelius illas adimpleamus, nos conscientiæ vinculis adstringens, quod nulla alia consideratio arctius hoc efficere posset; nonne fatendum est, tantum abesse, ut obicem statuat, ut valida sit ratio propter quam illas observare tenemur? quis ergo simul & hanc hauriet conclusionem, si hoc est honeste vivere haberi probum, ac virtute præditum virum; & si est honestum esse virum urbanum superiorem se præbere censuræ, nullam cuipiam præbere ansam conquerendi? Religio, & virtus minime pugnant cum mundi officiis, atque urbanitate, sed e contra hanc habent utilitatem, quam omnia ethnicæ disciplinæ præcepta conferre nequeunt, & illud ipsum discrimen quod intercedit inter probitatem veri christiani, & illa infidelis viri constituenda sit in modo adimplendi officia, & munera vitæ civilis, in quo constituitur qualitas hominis honesti.

Sed quid ratione opus est, cum ipsa loquatur experientia, omnium sæculorum, inquam, experientia, omnium inquam mortalium experientia, nostra tandem propria experientia? In ipso Christianismi ortu, quid moderatius, quid humanius, quid suavius, quid officiosius primis fidelibus? Hoc etiam atque etiam illis commendabat Apostolus, ut invicem certarent urbanitatis officiis, sibi alternatim honorem adhiberent, reverentiam, & obsequia, quæ singulorum ordo, virtus, & munera flagitabant: *Honorem invicem prævenientes.* (*Ad Rom.* 12.) Volebat, ut alios etiam in bonorum suorum partem vocarent: *invicem communicantes*; & eorum conversatio honesta esset, & officiosa: *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, idipsum invicem sentientes.* Ut jurgia, & lites procul extruderentur; & sicut nihil magis opponitur qualitati honesti viri, quam spiritus contentionis, cupiditatis, & litium; Apostolus hic nonne palam profitetur hanc non esse fidelium consuetudinem? *Nos talem consuetudinem non habemus.* (1. *ad Cor.*) Ceterum cum assentationes, inanes servilesque adulationes, & affectatæ laudes honesto viro indignæ sint, nonne illis commendat simplicitatem, ac ingenuam libertatem, quæ maxime decet virum illius characteris, de quo verba facimus; & cum S. Petrus volebat ut suavibus, modestisque rationibus immitterent sensus humilitatis, nonne condemnat scrupulos, & formulas, quæ crucem figunt, & adversantur facili commercio, quod in homine honesto requiritur? *Humilitatem invicem insinuate.* (1. *Petr.*)

Sed quomodonam illi cum Ethnicis gerebant se? illorum suavitas, modestia, caritas honori erant Religioni suæ; quandoquidem satis erat videre hominem frugi, suis adimplendis muneribus attentum, moderatum, caritatis plenum, & officiosum, ut conseretur Christifidelis. Qui illum intuebantur paratum, ut de omnibus bene mereretur, judicabant optimam esse legem quam ille profitebatur. Videbatur illa ferocissima ingenia cicurare, furentissimum quemlibet placare, indocilem, & inhumanum quemlibet subjicere, ita ut Christianismus videretur illis schola virtutis, & honestatis simul, ubi pietatis, & urbanitatis tradebantur officia, ac tandem discebatur, quid Deo deberetur, & quid a nobis homines possent exigere; & hoc illud est, quod præcepit Dei Filius, ut redderent: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ Dei sunt, Deo.* (*Matth.* 12.)

Quod si a primotum sæculorum fidelibus ad eos nostri hujus gradum faciamus, nonne verum est eos, qui honestissimi habentur, eos esse, qui accuratius sua obeunt officia? Non loquor solum de iis officiis, quæ ad Christianos in Religionis negotio pertinent, sed loquor de illis, in quibus cavent, ne deficiant, ubi de illorum conditione agitur, vel professione. Caritate sunt pleni, & affabilitate, alieni ab injuria cuipiam inferenda; remittunt sæpe aliquid de jure suo propter pacem, quam fovere vellent cum omni personarum genere. Viri boni dicuntur honesti, frugi; quæ varia vocabula si ad examen revocaveris, invenies significare eamdem rem, & diligentiam, ac fidem in obeundis Religionis officiis efficere, ut majori cum nominis existimatione fruantur in mundo. Hinc ergo videtis, hæc officiorum genera, quin sibimet adversentur, aut vicissim sibi pugnent, perfectissime coalescere, & conciliari.

Neque aliam nisi ex vobismetipsis probationem quæratis; si perciti sensibus, ac veritatibus Religionis nostræ unquam iniistis vitæ, morumque mutandorum consilium; nonne statim vestra agendi ratio deprehensa fuit? Nonne domi visi fuistis moderatiores? Officiis vestris obeundis alacriores, minus cum servis imperiosi? Gratia de vobis victoriam retulit, saltem ad tempus aliquod: igitur honestiores facti estis, cum meliores Christiani evasistis; & si in Dei cultu perseverastis, igitur nuntium misistis libidinibus, atque flagitiis, quibus vosmet ingurgitastis. Verum cum aliam vivendi rationem secuti estis, statim aliud de vobis judicium ferri cœpit, & aliter de vobis æstimari, quam antea. Meliores facti estis, & incepit esse in vobis honestus homo, cum virtute prædito, & homine Christiano. Itaque ubi sæpe auditis prædicari, ad hoc ut Christiano more vivatis, viam esse instituendam prorsus oppositam consuetudini mundi hujus, vel Evangelium, Patres, omnesque Sanctos illam respicere tanquam Christianismi placitis oppositam, ne inferatis inde, me vobis aliud prædicare Evangelium ab aliis; quia illi per consuetudinem mundi vocant versutias, dolos, artes, technas, duplicitatem, aliaque placita, quæ omnem mundo fidem abrogarunt. Sed nos hic intelligimus quidquid boni, & laude digni, vel saltem nullo in discrimine positi, & cui nosmet conformare possumus, quin Religioni officiamus.

Hic subsistere possem, & adquiescere adeo manifestæ probationi in gratiam ejus veritatis, quam vobis prædico. Sed aliam afferam non minus valentem; videlicet sicut mundus in eo sensu acceptus, quem explicuimus, suas leges habet, quas oportet sequi, & officia, quæ sunt obeunda; ita non deesse virtutes, quæ omnino sunt necessariæ, ut ibi ducatur vita, qua honestum hominem deceat. Virtutes inquam civiles, & morales, quæ in omni Religionum genere honestorum virorum nomen conciliarunt illis, in quibus enituerunt; cujusmodi sunt bona fides in promissionibus, sinceritas in verbis, constantia in amicitiis, vis, animi magnitudo, integritas, justitia, cordis rectitudo, aliaque, quæ nonnisi pro objecto habeant morum honestatem, eo tendunt ut honestum virum constituant, quem ipsi Philosophi cum homine virtute prædito confuderunt. At enim hæ non vocantur Christianæ virtutes; quandoquidem usum obtinebant apud Ethnicos, & inde argui posse videretur, igitur neminem esse posse honestum virum in mundo, cujuscumque Religionis esset. Hæ veræ sunt virtutes, non diffiteor, vel inter infideles itaque nullus dubito quominus reddant possidentes sui honestissimos homines in secta qualibet, ac natione; at non credo, dubitari posse quominus Christianismus adoptet, ac recipiat virtutes easdem, ut etiam illas non attollat, ac reddat perfectiores, illas reddendo sanctas, atque Christianas, aliasque adjiciat, quæ non minus conferant ad homines honestos simul, & sanctos efficiendos. Hujusmodi sunt humilitas, inimicorum dilectio, divitiarum ceterarumque mundi hujus rerum contemptus. Ponamus enim in Ethnica superstitione inventos fuisse, atque ad hanc usque diem inveniri homines æquos, sinceros, fideles, constantes, & generosos, atque cum illis agi posse tanquam cum honestis viris, qui fidem præstant, & qui sibi legem indicant nemini nocendi, ac de omnibus bene merendi; poteritisne solum dubitare, ne hæ eadem virtutes factæ Christianæ, fiant etiam perfectiores, & ratio moralis honestatis, quæ illis inest, longe majorem non habeat vim, cum Religionis rationes accesserint; videlicet, cum vos illas intuebimini tanquam partem legis, quam amplexi fuistis, tanquam medium adquirendi & promerendi æternam felicitatem, immo etiam tanquam obligationem, quam subiistis, christianæ Religioni nomen dantes?

Mihi autem vobis dicere satis est, Christianam Religionem majorem dedisse omnibus hisce moralibus virtutibus latitudinem; efficere, ut exerceantur ob validiores, & sublimiores caussas; velle, ut illis utamur erga omnia personarum genera, quin earum meritum humili, ac servili quopiam fine corrumpatur. Non est igitur dubitandum quo minus Christianismus præbeat auxilium insigne, & satis singulare ad honestum hominem constituendum, & quominus homines pluria faciant, diligant, & confidant in eos, quos credent meliores, fideliores Deo, & secundum Religionis suæ principia paratiores ad benemerendum de omnibus, licet sibi inimicissimis. Tandem enim mundus nequissimus facere nequit quo minus concipiat secretam existimationem pro bonis, & admiretur id animo, quod imitari non vult. Quærit sæpe horum hominum amicitiam, & illam sibi gloriæ vertit; si cum illis sibi agendum est, fidem habet eorum verbis, illorum æqui bonique facit consilia quantumvis non semper sequatur illa. Nonne visi sunt Reges vitiis diffluentes habere in honore homines exploratæ probitatis, & in eorum gratiam concedere, quod assentatoribus, ac libidinum suarum ministris negaverant? Videte in Evangelio, quo in loco haberetur Joannes Baptista in aula Regis Herodis, & quomodo ibi reciperetur, audiretur, & in honore haberetur: *Libenter eum audiebat, & audito eo multa faciebat.* (*Marc. 6.*) Neque mirum est. Virtus secretas habet illecebras, quæ efficiunt, ut flagitiosissimus quisque illam amet, atque admiretur, ita ut de illa dici possit, quod de Sapientia inquit Scriptura: *Innumerabilis honestas per manum illius.* Quemadmodum gratiam, bona officia, obsequium, reverentiam ab hominibus virtute præditis recipimus, ita illos colimus, & observamus; cumque honestas sejungi nequeat a virtute; optimus quisque semper habendus est ab hominibus tanquam honestissimus. Hoc illos spectabiles efficit, hoc illos a plebe secernit; huic non genus, non opes, non ingenium, non dexteritas, non cetera alia talenta supplere possunt; namque bonus usus, qui fit harum rerum omnium, adquirit hominis honesti simul, & boni qualitatem.

Potest quidem non deesse spiritus, scientia, dexteritas, existimatio, auctoritas, non inficior. Verum si putas id, quod efficit honestum virum, fallacem esse conceptum, quem vobismet finxistis, sola virtus hoc tribuit nomen, & hanc qualitatem, quamquam fatear, hæc omnia conferre nitorem virtuti, & prodesse ut aliquis inter bonos viros secernatur. Cum dicimus, hic vel ille eruditus est, ingenio præstanti præditus, cognosci, & æstimari potest ex hisce locis; sed potissimum cum addimus, vir probus est, qui diligenter omnis Religionis suæ obit officia æque ac illa sui status, suæque professionis; hoc verum illius meritum constituit, hic perfecte honestus homo est, quis vere est vir bonus, & quod satis mirum est, homines ipsi, qui profecto non habentur satis frugi & bene morati, non semper habent in pretio id, quod fit pro mundo; si enim quid recti sensus illis reliquum est, probare nequeunt insanos sumptus, immodicum luxum, aleam interminatam, inordinatas libidines, & vulgatissima placita mundi reprobari, & fateare nequeunt quominus laudent, probent, atque admirentur eos omnes, quos sciunt ab hujusmodi flagitiis quam longissime abhorrere. Hinc discite, Auditores, præstantissimam educationem, quam filiis vestris procurare valeatis, esse illis inspirare pietatem, timorem Dei, accuratam, sedulamque observantiam omnium Religionis officiorum. Vultis eos fieri aliquando honestos homines in Mundo, adnisi, ut de illis erudiantur, quæ honesto viro scienda sunt? incipite igitur illis inspirare virtutem & sensum Christianismi; hæc enim tutissima via est, qua voti rei fieri possitis; super hoc fundamento cetera vobis constituenda sunt: norunt dare Cæsari, quod Cæsaris est, cum norunt reddere Deo, quod Dei est. Et sicuti Religio illis in honorem vertet, ipsi etiam vicissim honori erunt Religioni; quod in altera parte visuri sumus.

Dei Filius, ut statim Christianam Religionem institueret, II. PARS.
se ostenderet, hoc unice suum opus esse, usus est, ut omnes norunt, iis adminiculis, quæ humanæ sapientiæ visa sunt ejusdem consilio maxime opposita; etenim ut S. Paulus animadvertit, nequaquam sibi adjutores elegit viros genere, aut scientia spectabiles, vel fama, aut eloquentia insignes, verbo eos, qui tunc temporis, & ibi gentium honestissimi habebantur, sed rudes homines ex vulgi fæce, nullius auctoritatis, & nominis, ut mediorum relatio ad finem efficeret, ut totius operis gloria referretur accepta dexteræ omnipotenti, ac prorsus divinæ sapientiæ. Sed Christiana Religione semel instituta, & prædicata Auctori tanti hujus miraculi visum est consilii rationem mutare, aliisque uti mediis ad hanc Religionem servandam, latiusque proferendam. Neque enim amplius adhibet personas contemptibiles, sed honestissimas, videlicet homines, qui pietati, virtutique alias consocient qualitates, quæ illas commendant, eisque mundi existimationem concilient. Primum, quia suis ostendunt exemplis, virtutem esse honore dignam, & gloriosum esse illius partes amplecti. Secundo, quia pondere auctoritatis suæ sustinentes Religionem eamdem contra placita impiorum, qui constant mundum corruptum, manifesta persuasione ostendunt, quin aliquid de Evangelicis dogmatibus relaxetur, vel de hominis Christiani officiis, hæc omnia conciliari posse cum iis conditionibus, quæ minus ad salutem conferre videntur. Hoc brevi ad examen vocemus.

Dico igitur honestos mundi hujus homines, quo nomine illos nunc intelligo, qui spectabiles sunt genere, ortu, meritis, vel alio quocumque modo, hos, inquam homines honorem afferre Christianismo, ac Religioni, cum illius obeunt officia, & Cæsari reddentes, quod ad Cæsarem spectat, nulla in re desunt, quam debent Deo. Hæc sententia vobis admirationem non debet injicere; nam sicut fidelis nequam dedecorat Religionem incondito vitæ genere, & præbet ansam credendi illum non esse aliorum sanctissimum, quoniam non didicit meliorem servare vitam, quemadmodum eloquens Salvianus olim conquerebatur; e contra dici etiam potest irreprehensibiles eorum mores, sanctas, ac præclaras actiones ostendere, quanam in schola eruditi fuerint, cujus magistri discipuli sint, & hoc pacto utrique honorem afferre. Re ipsa cognoscitur virtus esse honore digna, cum illam honestissimi profitentur, & audeo dicere, deletur macula, quam in prima institutione illi conabantur offundere, & quam Ethnici incessanter oculis objiciebant, quod popellus dumtaxat, & homines ex fæce plebis illam amplectebantur; Primum legis Institutorem illius præcepta, & mysteria pauperibus tantum rudibus, & ignaris revelasse; neque mirum esse, si tantum doceret honorum, divitiarum, gloriæ earum rerum contemptum, quas homines ardentius inquirunt. Hæc accommodata ast eorum ingenio, qui eamdem instituerunt, atque annuntiarunt. Homines in obscuris tenebris nati, animæ humiles, quæ sese ad magnum aliquid nesciant attollere; veram magnitudinem in humilitate constituere voluerunt, ac novam sibi ad gloriam viam sternere per crucem, ac ignominiam, quam sustinebant.

Tunc de Christiana Religione ferebatur judicium a qualitatibus eorum, qui illam tradebant, vel amplexabantur; & satis diu mansit in contemptu, & mortalium opprobrio; neque inde emersit, nisi postquam homines honestissimi illam secuti sunt, & primi, ac fidelissimi fuerunt, qui officiis illi inhærentibus persungerentur. Hoc voco esse honori Religioni suæ, illi famam conciliare, & efficere, ut amplissimus, & spectatissimus quisque honori sibi vertant ejusdem sequi placita, & semet illi primos subjicere. Hoc autem faciunt homines præstantissimi, ubi constanter omnia obeunt Religionis officia; Tuentur nitorem, & auctoritatem, quam illa adepta est, vel saltem eximunt illam ex opprobrio, & contemptu, in quo erat adhuc apud quamplurimos, qui putant, devotionem, & pietatem esse veluti partem exilium ingeniorum; Evangelii placita apta non esse nisi ad populos in obedientia cohibendos, cum e contra homines honesti, qui nati sunt ad magna, aliam habere debent mentem, ac ampliora cogitare. Infanæ illusio, quæ ostendit sæculi corruptionem, & artem dæmonis. Quid objicere possum, Auditores, huic jam noxio errori, nisi exemplum eorum, qui inter ceteros nitent, cum non minus fideles sunt Deo, quam Cæsari, videlicet cum ita accurati, & regulares sunt in Religionis observantia, quam in muneris sui officiis obeundis? cum hinc quidem adimplent ea, quæ debent mundo, & reddunt illi, quod jure ab ipsis exigere potest? sed inde conantur omnibus perfungi officiis pietatis. Hi homines nonne suo ostendunt exemplo, pietatem esse debere virtutem omnibus mortalibus communem? Christianismi placita ab omnibus conditionis generibus observari posse;

& si

& si Deus in eligendis electis suis rationem non habet generis, aliarumque naturalium qualitatum, ipsum non repellere quemquam, ac sæpe etiam illis uti, quibus sua contulit beneficia, ut alios in viam salutis adducat; ita ut cum primi sint in officiis suis obeundis, cum sint homines spectabiles, vel auctoritatem, & potestatem habentes, atque publica approbatione, atque existimatione gaudentes, Religioni suæ reverentiam, nomen, atque auctoritatem conciliant.

Quænam felicitas! quod bonum! videre mortalem, qui in sua conditione, ac statu honestus evadit, parem se præbet sustinendo honori Religionis, eamque protegendi a contemptu impiorum, & flagitiosorum hominum, iisque ostendendi, non deesse Deo servos æque zelo succensos pro ejus gloria, ac viri Principes terræ, & officia æquissima, quæ nos mundo adnectunt, nequaquam prohibere, quominus Deo perfecte adhæreamus. En denique quid in nostræ Religionis honorem cedat, videre, honestos homines eos esse, qui illi constantius inhæreant; quod etiam illud opprobrium potest excutere, cum infideles nobis exprobrant, vitam, moresque nostros nequaquam æque compositos esse, ut sui sunt. Profecto non alios testes probitatis Christianæ Religionis illis proferre possumus, quam exempla primorum fidelium, qui illam fuerunt amplexi. Ut ipsi bene vivere teneamur, semperne ob oculos nobis erunt objiciendi martyres antiqui? Indesinenter confugiendum erit ad Thebaidis Anachoretas, & Cœnobitas, qui in Claustra, & procul ab hominum commercio vixerunt? Vere Christiani, ac virtute præditi esse non possumus nisi in Claustris, atque desertis? Si hoc unum sustineret nomen Christiani, & Religionis nostræ Sanctitatem, hæc sane ad paucos esset redacta, neque satis dignus de illius Sanctitate conceptus haberetur: sed ubi in mundi hujus luce, in magistratuum & publicorum honorum officiis obeundis illi videntur, qui honestissimi habentur, etiam esse maxime virtute præditi, & maxime regulares in officiorum suorum observantia; hoc illud est quod Religionem alit, quod cedit in Religionis honorem, quod Religioni decus addit, & lucem.

Hoc tamen non est unicum bonum, quod honestus homo conferat Religioni eo in loco, quem sibi comparavit, fama insignis probitatis; etenim secundo loco mundo aufert perniciosum errorem, in quo sunt nonnumquam illi ipsi, qui optimi habentur; videlicet credere, christianas virtutes maxime ad salutem necessarias, cujusmodi sunt humilitas, sensuum mortificatio, paupertas spiritus, sui ipsius abnegatio, aliaque magis essentialia Christianæ Religionis placita simul stare non posse cum magnitudine, & auctoritate, cum nomine strenui, sapientis, & viri eruditi. Ita sibi persuadebat Tertullianus, Imperatores, & Principes viros esse non posse Christianos, quin abdicent Imperium vel ditiones suas, & si Christianus evaderet magnus, illi vel magnitudinem suam, vel Religionem esse abnegandam. Sublime hoc ingenium, sed assuetum exaggerandis veritatibus, & hyperbolice amplificandis, cogitans Dei Filium in paupertate natum atque humilitate ad sui cultum nonnisi pauperes, & humili natos loco evocasse; ceterum humilitatem ab ipso constitutam fuisse magnam legis Evangelicæ fundamentum, deprehendit quamdam oppositionem inter nitorem, & submissionem, quam hominum plerique illis præstabant; sed non animadverterat, christianam virtutem magis in interiori parte, & corde consistere, quam in externa specie; qua re distinguitur ab illa Ethnicorum Philosophorum, qui famam dumtaxat, & gloriam aucupabantur. Ita Christianus sub nitenti aspectu habere potest verum contemptum rerum omnium hujus mundi, humilem sensum de se ipso, & spiritum mortificationis, qui illi omnem auferat sensum voluptatum. Cum autem aetatis hujus dogmatum Evangelicorum tempore pauca essent intuitioris hujus virtutis exempla, sibi minime persuadebat fore ut in posterum nulla essent futura.

Sed non animadvertit Christianismum sese omnibus conditionibus accommodare, quin quidquam remittat de Religionis suæ muneribus, atque officiis; quia non jubet practicam divitiarum & honorum mundi abrenuntiationem, sed interiorem dumtaxat, quam cordis affectionem, & spiritus paupertatem vocamus. Ita ut, quemadmodum nitor, magnificentia, reverentia, & populorum obsequium sæpe requiruntur ad tuendam dignitatem, atque existimationem, ut aliquis honestus habeatur in mundo; Christiana Religio non adversatur, sed monet tantum, hæc simul difficile conciliari posse, humilitatem in honore raro inveniri, & temperantiam non adeo facile qua cum voluptatibus licet honestis, licitisque permanere, terrenarum rerum contemptum in summa bonorum omnium copia esse infrequentem; sed videri tamen in Christianismo per honestorum hominum exempla, quæ palam ostendunt, possessionem, atque perfruitionem horum bonorum non prohibere, quominus aliquis esse valeat perfectus Christianus, quandoquidem visi sunt Reges æque humiles in purpura, ac Solio, ac Cœnobitæ in ciliciis, & pœnitentes in pulvere, ac cinere; inveniri negotiosos homines, quos negotiorum multitudo ab officiis Religionis avocare non potuit; neque defuisse Reginas quæ foverunt sensus Esther, cum se vidit ad gloriæ cumulum sublatam, quatenus uxorem potentissimi Regis Terrarum. Scis Domine, neque alium præter te volo testem, me nequaquam ambiisse coronam, quam capite gesto; me etiam horrere hunc fastum, & hæc insignia superbiæ, & me divinæ providentiæ tuæ jussu ad hunc dignitatis apicem evectam, nunquam oblectatione captam fuisse propter inanem pompæ hujus fulgorem; neque me illusam fuisse usquam fallacibus meritis, quæ mihi desunt, neque perstrictam hujus mundanæ magnitudinis luce, neque deceptam voluptatum illiciis. Tu Domine id nosti, teque testem invoco, me millies beatiorem vixisse in caligine, & obscuritate, ex qua me eduxisti; & obedientiam, qua divinæ voluntati tuæ pareo, effecisse, ut huic status mutationi memet invitam subjicerem. Hoc exemplum ex honestis hominibus percipitur. Ostendunt in mundo exerceri posse austerissima Christianæ Religionis placita, in ipsa dignitatum luce haberi posse cor ab omnibus terræ bonis avulsum, inter divitias, & rerum copiam; & demum aliquem esse posse simul virum honestum, verumque Christianum, ubi reddat Cæsari quæ Cæsaris sunt, & Deo quæ sunt Dei.

Hoc, iterum dico, illud est, quod Religioni suæ honorem afferre voco per conciliationem officiorum status sui, & eorum, quæ Christiana flagitat fides; quis tertio loco viventes, ut verum fidelem decet in tanta nostri hujus sæculi colluvie; ostendimus, Deum hactenus ibi invenire famulos, in quibus gratia plus habet roboris ad illos in bono servandos, quam illecebrarum adsit in mundo ad eos corrumpendos; ita ut sint tanquam totidem gratiæ miracula, quæ palam ostendunt id quod S. Chrysostomus de Job prædicat. Vir justus, atque fidelis Deo in regione idolorum cultui addicta, atque inter vitiorum colluviem positus, quamdam refert speciem triumphi de virtute; eaque de caussa Deus illum tanquam trophæum posuit, & tanquam prodigium respexit. Hoc reipsa erat spectaculum, quod placuit in oculis ejus, videntis virum fidelem, suis inhærentem officiis, & obsistentem adversum torrentem quo alii rapiebantur, & cujus exemplum ita validum erat ad inhibenda scelera eorum, a quibus videbatur, vel qui eidem subditi erant. Spectabilis erat propter locum, quem obtinebat, propter opes, atque auctoritatem suam: *Maximus inter Orientales*, ut sacer Textus loquitur. In Oriente toto nemo erat, qui cum illo comparari posset; sed præ ceteris magis nitebat virtute. Justus, & æquus in jure dicundo, ita ut patronus fieret servorum suorum, sicubi de illo conquererentur; caritate succensus eo usque, ut Deum invocet testem, se oculum cæco, pedem claudo, perfugium innocentiæ, & miseris solatium fuisse. Ejus erga Deum pietas elucebat in Sacrificiis, quæ quotidie pro se offerebat, & pro filiis suis; zelus vero emicabat efficiendo, ut Dominus ubique coleretur, & in honore haberetur. En quid S. Chrysostomus & S. Ambrosius vocent triumphum virtutis inter scelera, & flagitia, quæ tunc patrabantur; & videbatur Deus ipse honori sibi vertere, quod servum haberet hujus characteris, qui cum magnus esset in mundo propter locum, quem tenebat, major adhuc esset propter suam in Dei cultu fidelitatem.

Ecce quid honesti viri faciunt in mundo, quo nomine illos intelligo, qui Christianam vitam ducunt, qui æque replent sui status, suæque Religionis officia. Hæc sunt gratiæ miracula, viri viventes in sæculo, quin sæculi contagione inficiantur. Quo pauciores id genus inveniuntur, eo majus merentur elogium, atque admirationem; quod aliis exemplo præluceant, ac palam ostendant, consensum officiorum mundi, & Religionis nequaquam secum pugnare; sed ad id magna virtute opus esse, non vulgarem animæ magnitudinem, magnam constantiam ad sustinendam hanc vitæ rationem. Sed hoc ipsum eorum gloriam, meritum, & coronam constituere. Tandem enim esto quidem, non semper optimum sit consilium in mundo permanere, sub hoc prætextu, in mundo etiam salvari nos posse, ibique vitam honestam, & Christianam ducere, propterea quod virtus ibi est difficilior; pericula pereundi frequentiora; & laquei, quos dæmon nectit innocentiæ, fere inevitabiles. Est tamen magna gloria, & meritum ingens illis, quos ordo divinæ Providentiæ evocavit, aliis esse virtutis, & pietatis exemplo, & hoc faciunt honesti viri, quos vobis exhibui, qui simul honori sunt & Mundo, & Religioni; mundo quidem ostendentes quamvis pessime audiat, in eo tamen inveniri bonos, qui ostendunt ibi etiam saluti suæ consuli posse; Christianæ autem Religioni ostendentes, licet torrens alios trahat, licet molles adsint pereundi occasiones, ac assidua in vitium proruendi pericula, posse tamen non sine ope, & gratia cælesti servari innocentiam, & fideles Deo permanere.

Itaque videtis, auditores lectissimi, non deesse rationem Conclusio.
conciliandi Deum, & mundum, utrique reddendo, quod suum est, quod Dei Filius docuit dicens: *Reddite Cæsari quæ sunt Cæsaris: & quæ Dei sunt Deo*. Quapropter cum jam vobis ostenderim felicem esse consensum quem honestus homo in mundo facit, nihil est, quod adjiciam, nisi dixero, quantumlibet discrimen inter hæc officia constituatur, non ita facile me persuasum iri, illa separari posse ab iis, qui in mundo & communi cum aliis commercio versantur. Tandem enim si Christianus quædam non servat urbanitatis officia, si accuratus non est, atque fidelis in obeundo munere status, & professionis; neque Dei, neque hominum approbationem meretur; nam in hoc ipso deest uni ex præcipuis Religionis officiis. Sed multo minus hunc honestum esse hominem mihi persuadebo; nam licet existimationis suæ cura, vel desiderium adquirendi gloriam illum cogat quasdam morales virtutes exercere, vel quasdam servare mensuras, ur-

geo-

gentes sollicitationes sustinere, acresque cohibere cupiditates; at si desit Religio, & religiosa conscientia, ac Dei timor altius animo infixus, difficile erit contra tot impetus resistere, nullis occasionibus cederu, atqua ut cerbo me expediam, satis constanter in bono confirmatum esse; eteuim omnes ista rationes honestatis, urbanitatis, honoris, existimationis non sunt cincula satis calida ad hominem in officio continendum; cumque in Christiana tantum religione inveniantur hæ considerationes ex Dei parte desumpta, ut aliquis constantur suo muneri inhæreat; ita verus tantum fidelis esse potest persecte honestus homo, & qui præter gloriam, hominumque plausum nobiliorem, atque gluriosiorem in æternitate mercedem promeretur.

SERMO UNDECIMUS.

Proprium ingenium, aut superandum est, aut corrigendum ad hoc, ut in Mundo sanctificemur.

AD litteram accipia, Auditores, verba Salvatoris, quibus jubet, omnes, qui christianam vitam ducere velint, Evangelicisque Legibus conformem, seipsos vincere, & jugem mortificationam exercere. Per cerbum illud *seipsos* intelligo id, quo a ceteris hominibus distinguimur, & id, quod nos cognoscendos tradit per characteres adeo proprios, & adaptatot, ut nesciremus nosmet alios simularu ab iis, qui sumus. Hæc natura nostra est, hoc ingenium nostrum, quod alii temperamentum appellant, alii morem, alii denique studium, & propensionem. Cum autem hæc natum, cel ingenium, quocumque nomine vocetur, est in nobismetipsis, per hoc nosmet cognoscimus, & cognoscimur ab aliis, & nosmet aliis cognoscendos præbemus; dico hoc esse debere objectum zeli veri Christiani, subjectum in quo exerceru debet mortificationem suam, & demum in vincendis, cel corrigendis ingenii hujus defectibus consistere perfectam illam suimet ipsius abnegationem, quam Dei Filius exigit a sequentibus se: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum.*

Argumentum hoc, Auditores, quod determinat Christianam mortificationem, quæ per se adeo generalis ult, & quod illam ad rem prorsus peculiarem coarctat, vobis, ut opinor, cidebitur maximi momenti, si animum adverteritis Christianum haberi posse cel tanquam peculiarem personam, quæ Deo servire cupit, vel tanquam membrum civilis societatis; quoniam Christiana Religio tantum abest, quod destruat ordinem politicum conditiunum, variorumque mundi statuum, ut illis se accommodet, eos probet, atque perficiat. Hodierna autem die vobis probaturus sum, nisi nostras imperfectiones, ac citis correxerimus, cerbo, nisi hac in re cim nobis fecerimus, nos nunquam solidam citutem essu adepturos, & sicuti alioquin pacem cum aliis serearu non possumus, neque sarvare posse consensum, & caritatem, quæ homini Christiano est necessaria.

Re igitur adbuc integra Christianum considero in seipso, & tanquam peculiarem personam, cui persuasum est de Christianis ceritatibus, de fine, propter quem in mundo est, & quæ per vitam frugi, sanctamque sibi certam facere vult beatam æternitatem. Homo sane qui hos foret sensus affecatus est Spiritum Christianæ Religionis, & firmum hoc, & constans consilium argumentum est illum aptum esse Regno Dei. Sed hæc adeo felix dispositio, quæ non oriri potest nisi ex gratia peculiari cælitus immissa, satis non est, ut magno huic negotio se implicet, nisi calleat media, quibus uti debet, ut serio laborem aggrediatur, & unde sit initium faciendum; & ajo, hoc ducendum esse ex abnegatione sui ipsius, a vi sibimet inferenda, & victoria de semet referenda. Hoc in dubium nequit revocari: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum.* (*Matth.* 16, 24.) Quod autem seriam exposcit animadversionem illud est, quod hæc sui ipsius abnegatio, hæc vis sibi facienda, hoc prælium incessanter inferendum, & victoria necessario referenda, respicit nostrum ingenium, atque naturam; hoc primum est objectum, materia, & occasio christianæ mortificationis, de qua loquitur Evangelium; en argumenta. Ut vivamus ritu Christiano adnitendum est citia convellere, cupiditates coercere, & ingenium nostrum earum principium superare. Ad hæc ingenium hoc, & hac animi propensio est, ut vulgo dicitur infirmitas nostra, & locus, per quem aditum aperimus quibuscumque, qui nos in partes suas vellent perducere; ac tandem ingenium nostrum passim maximus est obex, quem invenimus in exercitatione virtutis, & postremum veluti vallum a gratia superandum, ut nos ad deditionem faciendam impellat. Intelligite quæso robur harum probationum eo in argumentum, quod vobis esse debet utilissimum.

Primum si in natura id, quod vos ad agendum impellit, & motuum omnium principium est, etiam illud est, quod omnibus esse largitur: Videtur mihi, Auditores, in iis, quæ ad mores pertinent, primum organum, quo omnes facultates nostræ moventur, & nos in bonum, vel in malum impellimur, essu nostrum ingenium; quis hoc est illud proclive, aut illa propensio, qua ferimur in alterutrum; & cum ratio adducit nos per hoc studium, tanquam bruta, quæ nonnisi per instinctum agunt, non aliam habemus regulam ad judicandum, cuinam cel simus apti, quam videre ad quid nostra nos ferat propensio, & ad quid nostra nos impellat natura. Ceterum hoc aliud est principium experientia innisum, quod licet nascamur cum propensione erga sensibilia bona, & quadam cum difficultate erga bonum, quod effectus quidam est noxa originalis, non ideo caremus omnibus virtutis seminibus, quemadmodum vetures Philosophi cognovere; hi sunt instinctus, & secreta studia erga ea, quæ sunt rationi, & naturali æquitati consnrmia, ita ut, inquiunt, si digna hæc semina colerentur, suos fructus afferrent, ac tempore suo non mediocres cirtutes proferrent. Ita Ethnici quoque locuti sunt.

Christianismus non procul abest ab eorum sententia hac in re; tenemur enim confiteri non deesse felicia ingenia, in quibus gratia multo minorem invenit oppositionem, & validiores efficit impressiones. In aliquibus deprehendimus moralis virtutis primordia, quæ non tam sero prodeunt; & in aliis adeo validam in citium propensionem, quam optima quavis institutio eis, & ne eis quidem corrigere potest. Illud vero constans est, ac semper a nobis præsupponendum, hoc est, nullum esse ingenium, quod suscipere nequeat impressiones vitii, atque virtutis, & ex quo percipi nequeant insignes fructus, si adnitamur corrigere illius excessum, vel defectum; & iterum dico, in hoc suam esse debere studium, & occupationem Christiani, qui vult fidelis esse Deo, & certam facere salutem suam. Quorsum istud?

Quia ut modo dictum est, ingenium, ac natura nostra fons est omnium vitiorum nostrorum, & omnium fere criminum, quæ committimus; & in citæ christianæ praxi incipiendum est ab omnibus vitiis, pravisque occasionibus convellendis: *Posui te, ut evellas, & destruas, & ædifices, & plantes*, (*Isai.* 1.) dicit Dominus per Prophetam: Convellenda sunt arbusta mala, quibus ager repletus est, antequam ibi bona, & salutaris conserantur; atque ut Evangelicis verbis utar, securis ad arboris radicem seremis fructus iniquitatis ponenda est, ne in posterum pravos afferat fructus.

In tuam exempli gratia pronus es, quoniam es ingenio ardenti, iracundo, impatienti; nolo ad examen revocare, utrum hoc bonum sit, quod a natura accepisti, & utrum hoc temperamentum sit præferendum aliis aliqua in re, tanquam aptius ad egregie facta; sed dico, in singulas occasiones, in quibus ei, atque fortitudine opus erit, sexcentas fore, in quibus nisi ingenium hoc inhibueris ea assidua, omnis esse corrupturum, & effecturum, ut in gravissima incidas crimina. Etenim quot contumeliosa verba, aspera, incondita? Quot impetus sine caussa, ad minimam quamlibet oppositionem? Quonam furore hæc erumpet iracundia in ea omnia, quæ consiliis tuis adversabuntur? Quanam præcipiti festinatione in omnibus occasionibus eget? Heu! quot malis peperisses, si diluculo ingenium hoc tuum superare conatus fuisses.

Videre alium seipso inflatum, propriisque meritis tumidum: hic suapte natura gloriæ cupidus est, ipsius est, ut quocumque pretio præ ceteris niteat. Quot inanes ostentationes in cogitatione meritorum suorum! quantum thuris sibimet adolebit sibi plaudens ob minima facta! Quam turpibus artibus ubique sibi suffragatores emendicabit! Nonne jacturam faciet eorum omnium, quæ securit bona per ostentationem, & callidam vanitatem, quæ jacturæ hujus semper erit caussa? Hæc omnis evitaret mala, si moderari studeret adeo cæcam cupiditatem in iis, quæ ad ipsum pertinent. Alium hunc cogitate hilari ingenio præditum, ac solatiis indulgentem; Gaudium in facie illius ridet, ac illud quocumque præsefert; & alacru hoc ejus ingenium nonnu aliquando importune se prodit? Et homo iste, in cujus ore semper lepidum aliquod, facetumque schema renidet, nonne aliquando verba sensilia, ac parum decora effutis? Et in hac licentia, quam sibi vindicat obloquendi, quidquid in buccam venerit, dummodo risum excutiat sibi, cuilibet ne parcit amico? Nunquamne vulnerat caritatem? Nonne operæ pretium esset, ut oris habitum induceret magis serium, atque decorum, & qui minorem mentis evagationem ferret præ se? Sed qui opposito est prorsus ingenio, numquid minus sibi crucem figere, ac semet vincere debet? Etenim cum morosum hoc ingenium invenit semper, quod rebus in omnibus reponat, semper audientur querimoniæ, murmurationes, contradictiones in occasione qualibet, quin loquar de animi ægritudine, qua ipse intus laborabit; numquid melius illo se accommodabit, quod ingenio est ita in neutram partem proclivi, & nullius rei affectu teneatur, & nihil habeat in pretio? Quisnam languor in ascetacis! quæ in præcipuis officiis suis obeundis negligentia! Quot omissionum se reum præbebit in negotiis maximi momenti! Non moror diutius in inductionibus, quas quilibet aliis facilius applicare posset, quam sibi. Dico solum, si nostrum ingenium est fons citiorum nostrorum, teneri, quicumque velit, citæ rationem mutare, & ducere sanctiorem, ac magis frugi; initium ducere a suimet ipsius victoria, vel correctione; alioquin si hoc desit, ab eo nullam solidam pietatem, nullum in virtute progressum esse expectandum.

Neque satis est, quod ingenium nostrum sit omnium citiorum vitæ nostræ principium; dici unum secundo loco potest, hoc ipsum ingenium, quod in nos tantum roboris habet, & quemdam habet necessarium influxum in omnem vitæ nostræ rationem, simul esse partem infirmissimam ac minus propugnatam, qua dæmon, omnesque salutis nostræ inimici faci-

facilius inveniunt aditum in cor nostrum, ac minimo nisu nos vincere possunt, nisi ea in parte propugnacula ædificemus. Infirmitas hæc statim incurrit in oculos, uti nostis, eamque diu dissimulare non licet iis, qui nos propius inspexerint. Illac, qui aliquid obtinere nituntur ab aliquo, clam in animum irrepunt illius, illum circumagunt ad libitum, in rem suam pertrahunt; & tandem, quod optant, consequuntur. Igitur per eam partem nos adoritur dæmon, ac tentat; invenit in nobis arma, quibus nobis bellum inferre consuevit, nostris usus contra nos tanquam exercitus Imperator, qui antequam urbem obsidione circumdet, respicit, & ad examen revocat locum, ubi muros facilius dejiciat; quem ubi cognovit, illum pulsat incessanter, ac tandem oppugnat, expugnatque. Hinc ergo conjicite, Auditores, quanti momenti sit semet ea in parte communire, studere, & cognoscere nosmesipsos ingenium nostrum, ac semper nobis cavere, ne per nostram infirmitatem superemur, sed tutissima cautio habenda est, ut nosmet laboremus ad illam superandam, antequam contra nos convalescat, & nos voti rei fieri non possimus citra manifestum gratiæ miraculum.

Adeo salutaris consilii praxis, non diffiteor, est ardua; multo stat pretio seipsum vincere; ad id enim præliandum est contra nosmet, abrenuntiandum studiis, & cupiditatibus nostris, abstinendum ab iis, quæ nos palpant, ac præ ceteris nobis placent; resistendum est tandem naturæ, quæ violenter nos rapit; sed victoria semel relata deinceps plurimis parcit certaminibus, viam aperit breviorem, & longius nostra extendit trophæa. Habitus, qui altera vocatur natura, sensim, & sine sensu prioris locum occupat, & post insignem conatum, opus non est nisi modica fortitudine, atque constantia. Quis labor est re adhuc integra assuescere moribus regionis alicujus, in qua nunquam fuimus? Tamen post aliquod tempus consuescimus. Nonne quamlibet vivendi consuetudinem abjicimus oppositam amplectentes? Nonne quotidie videmus homines, qui ut ita dicam, gradum faciunt ab uno ad extremum alterum, de societatibus ad solitudinem, de impedimentis negotiorum ad quietis dulcedinem, de vita tumultuosa ad tranquilliorem? Si natura assuescit, cur ingenium, quod in naturali temperamento situm est, non se accommodet? Sunt quædam tempora, atque ætates, quibus ne audire quidem possumus verba fieri de iis, quæ olim nobis perjucunda erant, & alia tantum sufficit ætas, vel occasio, ut abhorreamus ab iis, quæ nobis erant in deliciis. Quis ergo prohibere potest ne ingenium nostrum flectamus, vel corrigamus, si parum attentionis, ac vigilantiæ adhibeamus ut de nobismet victoriam referamus? Bonus habitus intra tempus aliquod evertet, quod malus constituit, & naturam, utque ingenium mutabimus, cum gratia, & virtus fient norma vitæ, & actionum nostrarum. Sed ad id diluculo incumbendum est; nam quemadmodum facilius discitur malum, quam bonum, & virium accedente naturæ nostræ corruptione roboratur, & convalescit; periculum est, ut in dies dilata illius superandi difficultate, prout differtur, magis magisque augeatur.

Hinc tertiam elicio rationem, quæ nos serio ad id incumbere cogit; videlicet vim esse a nobis inferendam extremo amoris proprii propugnaculo, si pervenire cupimus ad felicem hanc nostrummet ipsorum abnegationem adeo christianæ vitæ necessariam: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum*. Plerumque ignoramus artus, & dolos hujus amoris proprii; scimus tamen illum quæri, & inveniri ubique, & hunc illum esse ex hostibus nostris, qui postremo cedit, & post aliorum cladem viget adhuc. Ad illum autem detegendum, & irritas efficiendas artes illius, & auferenda quæcumque arma, vel perfugium, velum auferte, quo tegitur; vestrum scrutamini ingenium, vestramque naturam, & evertite postremum hoc perfugium, ubi latet, & per hoc illam quam cupitis de vobismet victoriam, assequimini; nam proprie loquendo, seipsum amare est, operari ex animi libidine, & suam duntaxat naturam sequi. Hinc oritur, hoc illud esse, quod optima quæque facta nostra corrumpit; quod facit, ut jacturam patiamur omnium meritorum nostrorum, ac privat nos remuneratione, quam in Cælo expectamus; ita ut nisi hinc duxerimus initium, nunquam acturi simus, ut decet Christianos, nunquam facturi simus actionem supernaturalem, nihil lucraturi ad æternitatem; quia nonnisi per naturæ motum, non autem per gratiæ inspirationem operabimur. Sed quid dico, vix agemus, ut homines decet: quoniam minime secuti rationem pro vitæ norma, nihil distabimus a brutis, quibus non alius dux est, nisi naturalis instinctus. Nonne de hoc passim plerique mortalium conqueruntur? Hic, ajunt, juxta ingenium suum desumendus est; tempus suum captandum est, & quærenda commoda fandi tempora. Latet, utrum eo futurus sit ingenio, ut nobis aurem adhibeat, ut æquas aures commodet, vel hunc, illumve favorem permittat; hoc pendet ab ingenio, quo tunc est, cum ad ipsum acceditur. Si hoc autem non est agere, ut hominem decet, qui rationem sequi debet; numquid Christiano more operabitur, si officium obierit suum ex libidine, orationem fuderit per scurrilitatem, atque ut me expediam verbo, suum habuerit ingenium, pro norma omnium actionum? Igitur quam maxime interest ad Christianam vitam ducendam initium facere ab ingenii nostri imperio excutiendo, sed illud officio nostro subjiciendo, & subigendo, ubi a Dei lege rebellat; ubi obedientiam detrectaverit, corrigendo, reformando, & vincendo; ubi prorsus adversetur, ac nitatur in oppositum.

Serio ad id animum auditores advertite; nescitis fortasse, quomodo, vel unde vobis incipiendum sit, ut Christianam vitam vivatis. Incipite quæso subigendo, vel corrigendo indocile ingenium, quod flecti nullatenus potest. Profecto illud omnino mutare non licet; itaque non videmus Filium Dei hoc proposuisse S. Paulo, quem ad famulatum suum vocaverat vocatione adeo insigni, ac insolita; sed vobis quoque, ut illi admittendum est, ut illud subjiciatis, subigatis, eodemque ad majorem Domini gloriam utamini. Hæc fortitudo exempli gratia, quam jactatis, & quæ ardentis ingenii effectus est, evitet superando obices, qui illius servituti, & cultui adversantur; ingenium hoc adeo facile, & humanum, sit ratio, qua vobismet captivetis omnes, eosque ad virtutis amorem feratis. Morosum illud ingenium sese cohibeat, neque crumpat, nisi in vitia propria. Omnes assuescite, ut omnibus in occasionibus vosmetipsos vincatis, ubi nostis pravum ingenium vestrum solere exardescere, & plurima parere mala. Quidquid effeceritis, & quidquid extrinsecus aggressi fueritis, antequam de vobismet victoriam referatis, vobis parum proderit; Relinqueris arboris truncum, atque radices, donec in aliquot ramis succidendis immorabimini, qui vobis supervacanei videntur, & æquo latius extendi. Denique edomantes, & ingenium nostrum corrigentes nosmet abnegimus; Domini jugum gestamus; quia hoc jugum neque onerosum est, neque difficile, quod geratur, nisi nostrum repugnet ingenium, & si absit difficultas, quam experimur satagentes, ut Dei legibus præceptisque obsequatur. Fortiter ergo domesticum hunc hostem impugnemus, & si integram perfectamque de nobis victoriam referre cupimus, corrigamus naturam hanc, quæ fons est omnium criminum, & locus, quo ansam præbemus hosti, ut nobis officiat. Subigamus tandem naturam hanc ita rebellem Legi Dei, & motibus gratiæ: hinc enim incipimus sanctiorem vitam ducere perfecta nostrummet ipsorum abnegatione, sine qua obire non possumus non solum Christiani hominis officia quatenus privati, ut hactenus vidimus; sed quatenus membri corporis politici, familiæ, vel societatis alicujus, quæcumque illa sit, ubi non poterit unquam dare, vel excipere oblectationem aliquam, nisi plurimum lucrum receperit de ingenio suo, & nisi, hoc in sensu plurimis in occasionibus seipsum abnegaverit.

II. PARS.

Ut hac de re vobis omnino sit persuasum, supponendum est, urbes, familias, atque respublicas non aliud esse, quam congeriem personarum, varias artes profitentium, sibimet mutuo commercio conjunctarum & a semet ultro citroque pendentium, quæ hunc politicum mundum sustinent; alioquin enim minime subsistere possent. Hac de caussa divina Providentia, quæ in Mundi ordine refulget, non minus admirabilis est, eo quod varia hominibus ingenia tradiderit, ut civilis hæc vita floreret, quam ordinem servare naturæ per consensum elementorum, quorum qualitates, & effectus adeo discrepant inter se. Etenim quis non videt simul, quemadmodum mundus non posset subsistere, si partes illum componentes, sese consociando per mixtionem suam infirmarentur, & amitterent quælibet ex se aliquid virium, atque actuositatis; ita nullam congregationem, nullam societatem, nullam familiam, nullam communitatem pacem tueri, ac necessarium servare consensum posse nisi quilibet singillatim corrigeret ingenium suum, videlicet non moderaretur, quod nimis vividum, & ardens est, nisi excitaret, & inflammaret, quod nimis ignavum, & languidum est, & nisi quilibet naturalibus affectionibus suis vim faceret, pro communi bono pacis, quæ non aliud est, nisi effectus ordinis, & consensus rerum, quæ vicissim possent allidi.

Adjicite, cum Christianismus non aliud sit, quam personarum simul conjunctarum societas vinculo arctiori, & officiis, quæ magis inevitabilia sunt; qualia sunt Religionis officia; injicit etiam peculiarem necessitatem reformandi vitia, quæ in natura nostra, nostroque ingenio inveniuntur. Nostis jam quænam sint Christifidelium officia, ubi agitur de caritate, & consensu, & quomodo Salvatori hominum cordi fuerit, quandoquidem lex Evangelica in hoc argumento tota versari videtur. Denique ignorare non potestis, præter civilem societatem, quæ servat urbes, & familias, & præter illam Religionis ejusdem, quæ efficit, ut accedamus in partem eorumdem mysteriorum, & Sacramentorum, non deesse cœtus, qui constituant hæc diversa corpora, ad eumdem finem, eamdemque professionem conjuncta. Id genus sunt Ecclesiasticæ, & sæculares Communitates; mortales, qui ratione munerum, officiorum, vel vocationis suæ simul tenentur vivere, & alii qui crebro conversari debent, ut de iisdem agant negotiis, & aliqui tandem, qui pro communi utilitate societatem simul inire debent; & ajo, nisi suo sæpe vim faciant ingenio, & alieno se accommodent, has omnes societates, nisi pro communi bono conjunctæ sint, ex tot inimicis conflatum iri, qui semet invicem sustinere non possunt; & nisi vitam ducant, ut veros decet Christianos, ne victuros quidem, ut decet rationabiles viros, & tandem sicuti nemo seorsim erit aliis contentus, ita ne ab aliis quidem ullam voluptatem percepturum.

Hoc certissime continget, si quilibet pro modulo suo vivere voluerit, suumque ingenium sequi posthabita aliorum cura. Primum enim quanquam illi qui hos hominum cœtus compo-

componunt, omnes eodem essent ingenio, juges adhuc inter illos orirentur lites, cum singuli habere vellent bonum, quod dividi non posset, semper aliqua occurreret de ordine concertatio, quemadmodum videmus duos avaros consentire non posse; quemadmodum duo ambitiosi in quavis occasione secum præliantur, & qui ad idem bonum anhelant candidati vulgo infensissimi fiunt inimici. Quod si econtra societas hæc conflata est ex variis ingeniis, quod passim usuvenit; si hæc ingenia fuerint antipathica, ut fit, si mortales fuerint diversarum regionum, atque nationum, quæ simul conciliari non possunt, ut nonnumquam accidit, si unusquisque vult alios suo ingenio parere, si nemo suo vim inferri patitur, si in hac ingeniorum varietate nemo alium sibi obsistere velit, immo velit, ut alii suæ obsequantur sententiæ, vel studio; quænam hæc erit societas, quæ vita? Nunquid societas erit rationabilium, an Babylonis confusio? Cum singuli vario sermone loquentur, varia eorum erunt consilia; omnes agent ob varios fines, omnes suæ parebunt libidini.

Sed quo pacto pax ibi servabitur? quo dissensio evitabitur, lites, partes, convicia proscribentur? nonne caritas, & consensus extortes erunt? quid ultra videbitur præter erumpentes scissuras, sine spe conciliationis, quæ sit duratura? Malum hoc, & hæc rerum omnium perturbatio evitari non potest, nisi quilibet restingat in natura sua, quod perturbare potest aliorum pacem, & excitare turbas, atque contradictiones. Nonne hoc florentissimas evertit respublicas? Nonne hinc initium duxit rerum perturbatio? Nonne hoc peperit seditiones, & conjurationes? Nonne hic fons est omnium secessionum, quæ tandem omnia subverterunt? Dico etiam præterea licet in uno corpore, vel cœtu unus tantum adesset ingenii imperiosi, difficilis, quod nulla in re sibi vim facere, & nihil pati possit, rerum experientiam ostendere, hunc non posse cum aliis conciliari, neque alios illi. Hinc alter est Ismael, cui omnes alii ferendi non sunt, & qui vicissim ferendus est nemini. Sed eadem experientia nonne pariter docet, sicut ille pacem aliorum perturbat, ipsum quoque nunquam gustare pacis dulcedinem? Et si unus hujusmodi ingenii vir satis est ad familiæ totius requiem perturbandam, nonne satis persuasum est, illum nunquam fruiturum requie? constans enim est veritas, illi quicumque aliis negotium facessit, nunquam deesse plures, qui & illi facessant, atque contentam ducant vitam; adnitendum esse, ut aliquid conferet satisfactioni eorum, cum quibus versatur. Quomodo vero quidquam conferre potest, quin vim sibi inferat, naturamque suam omnibus accommodet, quantum ratio, & conscientia patiuntur?

Profecto cum hæc una tantum haberetur cogitatio, nos aliis graves esse, non hæc quidem sufficeret, ut saltem aliquam nobismet vim faceremus? Homo hic, exempli gratia, formularum exactor molestus est, vitiligator morosus; quænam crux illis, quibus cum illo vivendum est, sibi præcavere & ad trutinam vocare singularia verba, quæ coram ipso dicuntur? patientia tandem fatigabitur, & ad libertatem tuendam, vel fugiendum erit, vel semper cum illo de re aliqua concertandum. En alium, qui se magistrum, atque mundi totius censorem jactat, qui improbat quidquid abhorret a sensu illius, & cum semel aliqua de re tulerit sententiam, hæc habenda est tanquam judicium, a quo provocare non licet. Si quis enim provocare studuerit, idem est ac sibi infestissimum hostem comparere. Cum hujus ingenii homine evitari ne jurgia possunt? Alius hic irrisor est, atque rerum omnium contemptor, vertens in jocum quidquid sibi dicitur. Est ex eorum numero, quos S. Bernardus vocat pestes communitatum, & civilis societatis inimicos. Fieri nequit, ut homo hic minime sentiat negotium, quod facessit aliis, & mos etiam sibi, quod habeatur tanquam incommodus, & importunus, & quod omnibus crucem figat, & sit objectum horroris, & odii omnibus illis, quibus cum illo agendum est. Igitur quemadmodum vita communis, quam ducere tenemur, sit vita sociabilis, atque commercii cum aliis, si alter non flectit ingenium suum impatiens, ac furens; si alter non subigit ambitiosam naturam suam; si hic nihil de sua superbia remittit, si ille non præbet se indulgentiorem, ac faciliorem; si denique vim sibi non infert, & ingenium suum non reformat; nullus illi modus supererit, quo nobiscum utatur, nisi evitare velit omnem cum nobis necessitudinem. Tandem quippe, ut S. Franciscus Salesius inquit, qui adeo mirifice exercuit consilium, quod tribuit, omnibus omnia sese faciendi, quænam hæc necessitas est aliis impetus vestros perferendi, contemptum vestrum, censuras, animi vestri inconstantiam, libidinem vestram? Quis hoc vobis contulit jus imperii, atque superioritatis in illos? Alii quidem per caritatem vos sustinebunt, ad quam sanctus Paulus illos hortatur; sed vos lex inevitabilis jubet illi non præbere ansam, ut hoc agat. Membra propter corpus facta sunt, & pars pro toto. Quid ergo æquius est; utrum reliqui omnes sese tibi accommodent, an tu omnibus?

Deinde sicuti civiles societates, quæ componunt civitates, atque respublicas, non solum sunt cœtus mortalium, qui simul ineunt commercium cum aliis, sed etiam qui iisdem legibus subjecti, quæ pro ditionis alicujus regimine constitutæ sunt; sicuti in plerisque civitatibus sunt corpora, & communitates, quæ vigere nequeunt sine regulis, statutis, vel quibusdam observantiis, quæ communes sunt omnibus illas constituentibus, quis non videt; nisi plurimis in occasionibus suopte ingenio vim inferant, æque esse impossibile status sui munera obire, ac pacem servare cum iis, qui iisdem tenentur officiis? Ratio patet. Quotcumque nostrum gestamus ingenium; ingredimur in societatem; primum quidem, vim nobis facimus, fateor; aliquando etiam dissimulamus, ne tædio afficiamus eos, ad quos id pertinere potest; sed cum quidquid violentum est, non diu fit durabile, redimus brevi ad ingenium, & intra modicum tempus natura nostra se prodit, ideoque alii non diu nos patiuntur. Hinc fit nullum esse corpus, vel communitatem, ubi non habeatur diligens perquisitio motum eorum, qui in illam ingredi postulant, antequam admittantur. Ideo in familia antequam contrahatur cum aliquo affinitas, primum accurate quæritur, quo sit ingenio; & in Religiosis societatibus tempus statutum est, ad periculum faciendum eorum, qui recipiuntur, antequam patiantur, ut tyrones sese sollemnibus votis adstringant. Cui bono, quæso, omnes hæ perquisitiones, curæ, probationes? Heu! Satis superque liquet, quot inde contingere possunt mala. In pace vivitur cum illis, qui suavi sunt ingenio; præclara fovetur spes, ubi præclare indoles nitet; omnia nobis pollicemur ab eo, qui humano est ingenio, officioso, in bonum proclivi; omnia econtra metuimus ab eo, cui indocile ingenium est, ac furens.

Ad hæc quemadmodum in urbibus, & rebuspublicis sunt Leges, statuta in Corporibus, & cœtibus, Constitutiones, & Regulæ in Ordinibus Regularibus: hæ leges, hæ Regulæ, hæc Statuta sæpe crucem figunt ingenio nostro, & libertatem auferunt faciendi plura, ad quæ nostrum ingenium est proclive. Negligere autem de ingenio nostro victoriam, nonne est nosmet objicere violandis legibus omnibus, cum civilibus, tum Ecclesiasticis, cum generalibus, tum particularibus? Cum illis, quæ nobis communes sunt cum omnibus hominibus? cum illis, quæ propria sunt status nostri, ac nostræ professionis? Nos ultro amamus nostram libertatem, & Dei, vel hominum timor, vel communis utilitatis ratio nos cogunt, ut alienæ voluptati obsequamur. Si ergo non laboramus acriter, ut vincamus, vel captivemus ingenium nostrum, quod omnibus adversatur, hoc profecto nos ad jugum excutiendum impellet, & ad fallendam eorum vigilantiam, qui vitæ nostræ invigilant, ut in libertate vivamus, & penes nos sit actionum nostrarum arbitrium. Accedit his, quod negligere ingenii nostri reformationem, ac victoriam, est sese imparem efficere cuicumque muneri obeundo, ac obtinendo cuipiam loco in vita civili & in corpore quolibet; hic enim status est, ad quem redacti sunt illi, qui nequeunt, vel potius nolunt ulla in re vim sibi inferre. Re enim vera nostris in civitatibus, rebusque publicis, & in Communitatibus varia adesse munera, publicas, ac domesticas actiones, quemlibet illis occupatum esse debere pro viribus suis, ingenio, captuque. Ad hunc etiam ordinem servandum Deus aliter, aliterque distribuit talenta, dona naturalia, & supernaturalia omnibus hominibus, qua in varietate illius Providentia elucescit; etenim per hoc omnibus vitæ hujus necessitatibus consulit. Verum est, ingenium, atque naturam haud minimam sibi vendicare partem in electione professionis, quam quisque eligit sibi, & Deum ipsum suas aptare gratias, cum nos vocit; verum cum omne munus exigat curam, studium, diligentiam, ut suscepta vitæ ratio beneveniat, & ibi Deo serviatur, cum serviatur omnibus, nisi pluribus in rebus vis inferatur huic eidem ingenio, affirmo nihil unquam, ut opus est, obiri posse; neminem quod pertinet ad tempus fore regularem, & in omnibus suis uniformem, vel accuratum in iis, in quibus maxima cura est impendenda, quia agens ex ingenii sui libidine, non aliam sequetur normam, quam arbitrium suum, indulgebit quieti, vel solatio laboris tempore, & urgentissima negotia negligentur, cum nos studia nostra alio vocabunt. Esto quidem Judex magnis sit præditus qualitatibus, ad eam provinciam procurandam, quæ sibi fuit demandata; polleat scientia, integritate, perspicacia; sed si eo fuerit ingenio, ut tolatim operam dare velit, si semet captivare non potest, si laborem odit, quomodonam sua majoris momenti adimplebit officia? Justitia nonne ab ejusdem ingenio pendebit?

Quodnam feretis judicium de Opifice, qui morosi est ingenio? Quam impatientiam, atque ægritudinem non ciebit ille in illis, qui illius opera utentur, vel qui illum conduxerint? Vel quis sibi aliquid promittere potest regulare, & perfectum ab eo, qui nonnisi ex animi arbitrio operatur? Da mihi hominem, qui in mercatura exercenda suum tantummodo consulit ingenium. Quot sibi præclaras occasiones elabi sinet? Quot importune faciet? Percurrite omnes conditiones, status, professiones omnes. Nunquid satisfacere possumus officiis, quæ nobis adhærent, quin nobis vim faciamus, quin nosmet torqueamus, nobisque crucem inferamus? Nam quantumvis munus aliquod sit ingenio nostro conforme, plurimæ occasiones incidunt, quæ vigilantiam, & curam, laborem, atque solertiam inquirunt, quia sunt eidem oppositæ. Quamobrem vobis vivendum est, ut decet Christianos, quocumque in statu sitis, quodcumque munus amplexi fueritis; & hoc primum est officium vestrum, & potissima vestra obligatio; licet fortasse illud sit magis oppositum ingenio vestro; incessanter operam navate, ut illud vincatis, & corrigatis, si excessu peccat, & e hoc temporis articulo incipite exercere hanc

vestri

vestri abnegationem, ut tanti momenti officio hoc perfungamini; sive vosmet cogitetis tanquam privatos, qui saluti suæ cooperari tenentur, sive tanquam membra corporis alicujus, ubi vosmet sanctificare debetis per vestram abnegationem, quæ summa est Christianæ mortificationis; etenim reliquæ ad hujus adquisitionem conducunt, & sine hac vobis parum proderunt.

CONCLUSIO. Frustra dicitis, Auditores, præclarum esse Dei donum, dives ingenium, cujus omnia studia feruntur in bonum. Hoc semper est perficiendum, dirigendum, attollendum ad ampliora, ut fiat instrumentum virtutis; quia in re illi, quos natura non adeo exornavit hac in re, jacturam sarcire tenentur, quia possunt per virtutem adipisci, quod illis natura negavit, immo etiam fieri Sanctiores, referendo de semetipsis nobiliora trophæa, & perfectiorem exercendo abnegationem; Deus enim nostros in perfectione progressus numerat ex iis conatibus, quibus nobismet vim facimus: *Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris*, ut ait Auctor de Imitatione Christi Jesu. Esto quidem non mediocre sit bonum, ad virtutem proclivem esse, & bonum operari sine labore, ac renitentia. Duo hæc ingeniorum genera tranquillo comparari possunt fluvio, qui secutus naturale declivium, suaviter defluit sine strepitu, sine obice; cum econtra illi, qui labore, ac studio virtutem adepti sunt, similes sunt fontibus conclusis, ubi ars vim facit naturæ; hi longius magnis sumptibus deducuntur, multo pretio servantur, & sæpe accidit, ut postquam aquæ sublatæ fuerint, atque altius fluxerint, ad minimum usque obicem subsidant.

Tandem enim proprie loquendo, ad bonum suapte natura ferri non ita magnum est meritum. Nascimur cum natura, & studiis illis, quæ nobis injicere placet Deo; sed nullum habemus jus, vel spem ad æternam felicitatem a nobis adquirendam, nisi ex eo momento, quo ingenium nostrum incipimus superare, omnesque conatus nostros exerere, ut flectamus illud in bonum: ita ut, quod ars efficit in brutis, virtus in hominibus facere debeat. De illis facimus quidquid fere volumus; illa dirigendo: hi autem informantur ad ea omnia, quæ ab illis exigit Deus per curam seipsos vincendi. Nostrum est ad examen vocare, quænam studia sequi debeamus, & quæ nobis sint corrigenda. Cogitemus præcipuam, & maxime necessariam christianæ morum disciplinæ veritatem, veramque viam, quæ in Cælum ducit esse nostrimet abnegationem, & per hanc peculiariter intelligendam esse vim, quæ propriis studiis, ac ingenio suo quilibet infert; ac tandem illis tantum, qui strenue pugnaverint, Deum polliceri, ac servare coronam gloriæ in beata æternitate.

SERMO DUODECIMUS.

Pauci Sancti sunt, & Salvantur, quia pauci operam dant Saluti, & Sanctificationi suæ.

NAturale desiderium, & in penitiori cordis nostri parte impressum, esse velle beatos, est id omnes referuntur cogitationes nostræ; huc omnia tendunt nostra consilia; hunc in finem omnes actiones nostræ collimant, tunc etiam cum per scelera nostra quam longissime inde recedimus. Sed mirum est videre, quantum desiderium hoc generale est, & altius impressum in omnium mortalium corde, tantum paucos esse, qui viam sequantur quæ ad veram felicitatem indipiscendam adducit; & ut rite loquamur juxta moralis Christianæ principia quid sit in causa, propter quam adeo pauci re ipsa salvi fiant, & operam navent, ut semetipsos sanctificent, licet omnes homines in hoc mundo sint positi, ad finem hunc secundum Oraculum Evangelicum, ut finem hunc assequantur. *Multi vocati, pauci vero electi.*

Qua in re ad evitandum quidquid in quæstione hac videtur inutile, verba facio de Christianis tantum, quin de infidelibus loquar, quorum numerus toto Cælo major est; immo etiam de solis Christianis adultis, exceptis pueris, qui sacro regenerati baptismate ante rationis usum moriuntur; & assero, quidquid nonnulli sentiant Doctores; scio enim, non unam hac in re omnium esse sententiam, & inter Asceticos quæstionem hanc agitari, assero inquam, paucos esse, qui salvi fiunt, si conferantur cum terribili eorum multitudine, qui in nullam reditus spem intereunt in Christianismo, cum tot modiis, & subsidiis, quæ ipsis ad salutem operandam suppetunt. Duas præcipuas rationes assero, quæ eo validiores mihi videntur, quo minus studio quæsitæ sunt, & quæ rudium etiam oculis patent. Pauci salvi fiunt, quia pauci serio cogitant de salutis suæ negotio: hæc prior est; Secunda vero, pauci salvi fiunt, quia pauci volunt, ut debent, sese sanctificare.

I. PARS. Pro primo hujus veritatis argumento dico paucos salvos esse, quia pauci sunt qui serio cogitent de salute sua, quandoquidem ex prophetæ sententia, hæc origo est, & principium malorum hominum: *Desolatione desolata est terra, quia non est qui recogitet corde.* Nemo se colligit, ut serio meditetur, qua de causa in mundo sit, & quinam sit finis, qui unice illi ob oculos versari debet, suimet ipsius videlicet sanctificatio. Ut hæc ratio in lucem afferatur, & latius paullo extendatur, dico primum Auditores, negotium hoc maximum procul dubio esse, & maxime necessarium; quoniam hic est extremus finis noster, ad quem propterea ceteri sunt referendi, & in aliis quoque rebus videmus finem esse illum, qui motum tribuit creatis quibuscumque rebus, ac taliter primam esse caussarum omnium, ut sine illa nihil agere, aut vigere possit. Si igitur e contra hoc est negotium præ ceteris maxime neglectum, in quo homines minimum suarum curarum impendunt, & ut verbo me expediam illud de quo ne cogitatur quidem, nunquid aliis subtilioribus opus est argumentis, ut inferamus, paucos igitur esse, qui finem hunc assequuntur?

Itaque ut vos persuaderem, cuperem solum vos adducere posse in cacumen montis illius, quo olim S. Cyprianus invitabat Donatum familiarissimum suum, ut inde per otium contemplaretur curas, strepitum, ac mundi impedimenta; atque consideraret homines, qui festinant, qui sese angunt, ac alii alios vicissim urgent, atque impediunt in tumultuosis negotiorum occupationibus; libenter enim vobis ob oculos statuerem omnes status, & conditiones; ibique videretis sublatos ad insignes fortunæ gradus, alios incredibili festinatione ad eos pervenire cupientes; alios denique, qui in populi turba premuntur; & rite consideratis motibus, quibus seipsos torquent, illorum incessu, gestu, totoque corporis habitu; a vobis sciscitarer; ad quid vestra sententia tendat hæc multitudo curarum, & hic æstus cogitationum? Quo spectent ista omnia consilia sæpe secum pugnantia? Nunquid ad magnum, magnique momenti nostræ salutis negotium? Nonne dicere possem de nostro hoc, omnibusque sæculis, quod de suo David: *Deus de Cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum. (Psal. 52.)* Conjecit Deus aciem oculorum suorum in terram universam visurus, utrum in tanta mortalium turba in tot status, & conditiones dispertita, aliquem inveniret, qui veram haberet rerum intelligentiam, & qui sedulo operam daret negotio illi propter quod unum in mundo versatur, & quot id genus inveniat? *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum.* Mirum est, ait ille, omnes in aliud intentos esse, quasi hoc non esset negotium; otiantur enim; nihil agunt, quod illis sit profuturum; ita ut in millibus singuli vix inveniantur, qui hoc cogitent, & de hoc solliciti sint.

Illud autem quod Prophetæ hujus tempore accidebat, modo etiam in hoc nostro accidit; mundus enim præter propter simili pacto circumactus est, quoad spectat ad hominum mores, ac studia; etenim, quæso interrogate hominem hunc, quem tristem, atque cogitabundum videtis, quæ res illum mœrore conficiat, & cur ita turbetur? Heu! inquiet; doleo, & jure doleo, negotiis periculosis implicitus sum; neque quo inde pacto, me explicem video; res si intus & in cute esset tibi explorata, videres me jure anxium, atque sollicitum esse. Alterum vero, quem adire video de domo ad forum, & de foro domum redeuntem, quænam agitat cura? Ait intra paucos dies sibi in judicium prodeundum esse, ubi de omnibus fere bonis agitur, & incertum se esse, quomodo cessura sit res: verum si caussa victus decesserit, se omnino periisse. Alium interrogemus, & ex eo quæramus, quod sæpe noctu somnum ejus interpellat, & quod interdiu ei negotium facessat: obstrictus sum, inquiet, ære alieno: urget fenerator, & nescio unde mutuer, & ne unum quidem temporis momentum differre possum solutionem. Sed quid hæc sunt omnia? Temporalia negotia in quibus de fortunæ bonis, de negotiis ad vitam hanc pertinentibus agitur; sed quisnam in hac Mundi hujus turba cogitat, uti opus est de sanctificatione sua, vel quotusquisque hanc in numero curarum suarum recenset? Heu! quamprimum alia dijudicanda est caussa, ubi de nostra agitur æternitate, & ne cogitatis quidem? Heu! Debitores estis Deo tot gratiarum, quas contempsistis, & tot beneficiorum, quæ recepistis; tot vobis reddendæ sunt rationes, & hac in re oscitamini? quam primum futurus es vel beatus, vel in æternum miser; & hæc, ut inquis, permittis Deo, in cujus manu sunt omnia. Ita sane; veruntamen Deus non agit solus in hac re; oportet, ut illius consiliis, & tentationibus obsequare. Unde nam oritur, ut tam parum sollicitus sis in tanto negotio? Verum fatere; inde, quod negotium hoc nullo tibi est in discrimine, vel parum te afficit, dum alia ad opes terrenas spectantia te omnino sollicitum agunt.

Attamen cuinam hoc majus negotium facessere oportet, quam vobis; cujus hoc magis interest, quam vestra? Heu! *Cum metu, & tremore salutem vestram operamini, (Ad Philipp. 2.)* Apostolus inquit; cogitate de salutis vestræ negotio cum cura, & sollicitudine, sed hoc parum est *cum metu*, nec hic quidem satis; *cum tremore.* Sanctus hic Apostolus significat nos jugibus terroribus agitandos esse, ac nobis in Dei bonitate non audacter esse confidendum. Nunquid ero ex numero prædestinatorum, an secus? Salutis meæ negotium in æternum Dei consilio statutum est? Non hoc significare vult Apostolus, sed quod operemur eadem cura, eadem festinatione, atque diligentia, quam adhibemus in negotiis illis, quæ nobis sunt antiquissima. Sed quotusquisque a nobis hoc facere, atque ita cogitare videtur. Profecto, Auditores, mihi videtur de hac potius terra, in qua vivimus, quam de

de illa, ubi post mortem sumus tumulandi, Scriptura loqui, cum terram oblivionis nominat; diceres enim, omnes homines ibi memoriæ jacturam fecisse, qui nunquam reminiscuntur, & nunquam fere cogitant, cur ibi sint. Hoc illis dicendum, atque indesinenter prædicandum est, & in singula momenta ob oculos statuendum, & adhuc admirabile est quam pauci ad id suas cogitationes convertant, & reminiscantur: *Non est qui recogitet corde.* (*Jerem.* 12.) En quæ sit causa exigui numeri eorum, qui salvi fiunt, quia videlicet admodum pauci, de eadem cogitant: & vitam suam inutiliter in terra traducunt.

Si enim Homines quartam dumtaxat partem facerent eorum conatuum, quos pro rebus ceteris faciunt, omnes Sancti essent. Millia sunt hominum negotiorum, qui si partem aliquam impenderent harum curarum, & vigiliarum, ut suæ æternitati consulerent, satis sibi prospicerent; sed quotus est quisque, qui id secum reputet? *Non est, qui recogitet corde.* Infinitus est opificum numerus, tota die, noctuque laborantium? Heu nonne satis esset hoc ipsum quod faciunt, si illud fieret, quomodo faciendum est? & quis vel hujus reminiscitur? *Non est, qui recogitet corde*, Tanta est in plerisque mortalibus suæ salutis oblivio, ut raro inveniatur, qui hanc foveat cogitationem. Quodnam igitur miraculum, si tanta hac in negligentia pauci sanctificentur; quoniam in reliquis fortuito accidit, si quod contemnitur, bene vertat? Quod si ne minimum quidem negotium negligi potest, citra periculum omnia amittendi, quid de hoc dicendum erit, ubi ne minima quidem negligentia carere potest gravissimo detrimento ea in re, que in mundo nulla est præstantior?

Ad hæc auditores præterquamquod hoc negotium tanti momenti est, atque tot curas efflagitat, secundo loco opus est maxime dubium, & periculosæ plenum aleæ. Illud tamen, in quo nobis præcavere ad felicem exitum nobis procurandum minime volumus. Unde oritur mirum non esse, si paucia bene vertit, & si adeo frequenter in irritum cedit. Dubium est, & sexcentis periculis ex creaturarum parte obnoxium; hæ quippe omnes adversus nos conjurasse videntur; propinqui, affines, amici, inimici, honores, fortunæ bona, ac cetera; undique saluti nostræ periculum imminet; *Mundus totus in maligno positus est*: ex parte nostra nihil minus est metuendum, improbitas nostra, inconstantia, ignavia, ingenium, ætas, cupiditates, omnia justam metuendi nobis suppeditant caussam: quod vero ad Deum pertinet; negotium est optime libratum, concertatumque. *A negotio perambulante.* Hoc vocabulo usus est Regius Propheta, quasi diceret caussam ab uno ad alterum tribunal evocatam, quæ modo absoluta, & sopita videtur, & quæ modo repente excitatur, & de foro in forum, & de magistratu ad magistratum admittitur; *a negotio perambulante.* Negotio, quod ut vulgo dicitur, per omnia loca perambulat. En quale in hac vita sit nostræ salutis negotium, antequam in supremo judicio morti adjudicetur. Modo in meliorem statum adducitur, quam antea, a Dei justitia ad illius misericordiam fit provocatio; semper metuendum est, & semper sperandum.

In hoc autem adeo ancipiti negotio, quod tot periculis, casibusque obnoxium est, quotusquisque invenietur, qui sibi caveat, ut accidit in aliis omnibus negotiis, si vendunt, vel emunt hereditatem, tot opus est cautionibus, tot hypothecis: inquiritur, & plura perquiruntur, utrum aliquis solvendo sit; utrum ullum adsit jacturæ periculum. Heu! quid in discrimine ponitur? bonorum pars? Nunquam satis curarum impenditur, & præcavetur in iis, quæ molestos exitus habere possunt; & fortuito ea tandem desarcoda sunt, quorum jacturam non reformidamus; & reipsa statuo, nullum esse contractum, acceptationem, obligationem, verbo negotium, in quo pro virili non omnem curam impenderis, & si aliquid tibi notum fuisset certius consilium, ut illud tutius redderes, ac minus in dubium revocandum, illud profecto fuisses amplexus. Sed testor omnes, qui audiunt me, quis salva conscientia dicere potest, se ut semet sanctificaret, tutissimam elegisse partem, & nihil intentatum reliquisse eorum, quæ sibi profutura censuerit? Se omnes tentasse vias, quae aptiores censuit, ut hoc sibi cederet ea sententia? Non dicam ex millibus, sed ex centum millibus fortasse nescio utrum unus tantum inveniretur.

Atque ut hæc fiant clariora, quisnam minimam sumptuum partem erogat pro hoc negotio, quos pro ceteris expendit? Hinc enim facile judicium ferri potest de cura, quæ habetur, & de pretio, in quo habetur. Heu! si liceret mihi evolvere hoc in loco Commentarios vestros, & aperire rationes domorum vestrarum, non aliam afferre vellem probationem quam confessionem vestram; quippe invenirem, scio, tantum pro mensa instruenda, tantum pro alenda familia, tantum pro vestibus, & supellectili, sæpe supervacanea, tantum pro solatiis, & vos puderet, si reliqua viderentur, tantum pro conviviis, insanisque sumptibus; sed ubinam videtur, quod impenditur in bonis operibus ut salutis æternæ negotium in tuto collocetur, quemadmodum nos admonet Princeps Apostolorum: *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis?* Heu! frustra lego, & relego, volvo, & revolvo, nullum reperio articulum, ubi scriptum sit, tantum pro consuetis eleemosynis meis, tantum pro insuetis pauperum pudentium, tantum ut pro me, meisque Deo preces fundantur; ut verbo me expediam, pro salute vestra nihil expensum liquet. Homines vulgo sine metu vivunt, sine diffidentia, sine prævidentia, sine cogitatione, perinde ac negotium hoc esset in tuto, & nihil esset periclitandum; quod cum sit adeo incertum, ac ita facile deficere valeat, nulla præcautio prætermittenda est, & multo major ea, quæ adhibetur pro incolumitate corporis, fortunæ, ac bonorum illius.

Si igitur e contra hoc illud negotium est, in quo minus præcavetur, quemadmodum quotidiana ostendit experientia, cuinam mirum videbitur, si veritas eadem testetur, paucos esse, qui salvi fiunt? Sed quid de vobis spondere possum videns tam criminosam ignaviam, tantam negligentiam in re, quæ tot septa est periculis, & quæ tam facile deficere potest? Possum ne dicere, vos serio de salute vestra esse sollicitos, videns quam modicum præcautionis adhibeatis inter tot scopulos adeo periculosos, ubi tot præcipites ruunt, ubi incessantes videantur naufragii reliquiæ eorum, qui perierunt? Heu! in rebus ceteris adeo vigilans es; cur adeo parum ea vigilans in hoc negotio, quod unum tuas curas universas meretur? Unquam ne ad vivum perculsus fuisti terribili eo malo, quod hanc negligentiam subsequitur? Haud ita profecto. Cetera enim negotio huic sacrificares, quia præterquamquod ceterorum præstantissimum est, est etiam incertissimum.

Tertio loco addendum est etiam urgentissimum esse, ideoque aliis præferendum, & de quo ante cetera cogitandum est, ut recta capiantur consilia. Sed per maximam, atque criminosissimam omnium negligentiarum accidit, ut homines de hoc novissime cogitent, ut pedem afferant, ac recedant quantum possunt, quin fere unquam incipiant serio. Curarum enim multitudo, & aliorum negotiorum turba prorsus illius jugulat cogitationem, & habetur tanquam res, ad quam agitandam nunquam tempus nobis defuturum sit, & ipsi passim videmus hoc illud extremum esse, cui consulamus. Unde usuvenit, quod accidit in locupletandi occasione; quæ in singulos eorum, qui eadem opportune utuntur, decies millia deficiunt; cumque nihil sit quod amplius differatur, vel de quo serius cogitetur, nihil quoque est, cujus jactura sit vulgatior, atque frequentior.

Rationem hanc amplificat ignea eloquentia S. Eucherius in admirabili Epistola ad Valerianum. *Primas apud nos curas, quæ prima habentur, obtineant, primasque sollicitudinis partes, salus, quæ prima est, vindicet*; (*Epist. contemp Mundi.*) eo quod ignoramus, quo loco, vel tempore mors non sit adoritura: Si nostræ salutis negotium hujus generis est, si habere non potest exitum, qui magni momenti non sit, oportet ergo, ut primum obtineat locum in animo nostro, eique præcipuas curas impendamus. *Hæc nos occupet non jam plane prima, sed sola*, idem sequitur: etenim in hac una deficere, est perdere omnia, & omnia lucrari, consequi illam etiam cum rerum ceterarum jactura. Hæc igitur secundum recti sensus regulam unicum esse debet curarum nostrarum objectum, non secus ac cogitationum, ac perquisitionum. *Primas apud nos curas salus, quæ prima est, vindicet.* Et qui non videt, quid ex hac veritate consequatur, lapsus est in reprobum sensum, & in extremam cæcitatem.

Verum dicito mihi quem locum habeat magnum istud negotium in animis plurimorum? Judicium ferendum est ex iis, quæ passim videmus, & propria experientia; etenim nonne verum est plurimorum prætextum, qui occupatissimi habentur, & quibus horæ quælibet pretiosæ sunt, qui conqueruntur se per otium spiritum reciprocare non posse, cum urgentur, ut paullisper cogitent de salute sua; non vacat mihi de hac re cogitare inquient, frigide, expectandum est, ut ego mea negotia complanaverim, atque expediverim, atque illa in statum meliorem adduxerim. Igitur si verum dicis, tuæ salutis negotium postremum obtinet locum in mente tua, tanquam illud, quod tibi curæ non est? Sed litem hanc conficere, sed domum hanc ære alieno liberare, sed honorem hunc, qui in periculum vocatur, certum facere, illud est, quod te totum occupat, hoc omnes tuas curas meretur, quod vero spectat ad consulendum conscientiæ tuæ impeditissime, ad satisfaciendum justitiæ Dei pro tot sceleribus, seipsum ad reddendam rationem disponere, cum nos evocaverit, ad id si homini aliquid temporis superesset, fortasse ad cogitandum mentem adjiciet.

Hæc negligentia, Auditores, quæ usque ad indifferentiam procedit, ac inde ad oblivionem, cujus nomine Spiritus Sanctus insimulat non solum aliquot singillatim, sed omnes fere mortales, videlicet plerosque, liquet enim plerosque in vitam traducere: hæc inquam negligentia nonne plane probat Salvatoris Oraculum, paucissimos reipsa salvari? Etenim de hoc salutis negotio, non secus ac de aliis arguendum est. Negligitis aliquid magni momenti, quin illud quæratis, quid futurum sit, neque obstupescitis, si male verterit. Quid? parvula circumstantia neglecta, formula non servata, occasio prætermissa, vel factum aliquod importune, efficit aliquando, ut in irritum abeat ea parte, quæ tutissima videbatur, & cui optime videbatur consultum; & aliae eo quod non satis accurate consilium initum fuit; quid igitur mirum, si in hac tanta salutis suæ negligentia, si in tanta oblivione adeo pauci salvantur? Verum igitur est paucos salvari, & sanctificari, quia pauci sunt, ut decet, de sua salute solliciti.

Sed qua de re solliciti sumus, nisi de hac unice cogitamus?

mos? Vos autem, Auditores, in his impedimentis, ac tot negotiorum tumultu nonne salutis vestræ vos capit oblivio? Nonne eo modo vos geritis, qui a vobismet negligentiæ nomine redargueretur in quibuslibet aliis negotiis? Heu! Cum meditabimini eas curas, quas pro ceteris impenditis, ex quibus nihil solidi percepistis, & parum adeo saluti vestræ profecistis; hoc magnum erit timoris vestri argumentum, & cavete, ne hoc sit in caussa, propter quam augere debeatis numerum reproborum.

II. PARS. Quod si pauci de sua salute, ac sanctitate in mundo solliciti sunt; dicere audeo, pauciores adhuc esse, qui ita, ut oportet, sint solliciti, quæ altera pars est Dei apologiam constituens. Sanctus Thomas aliquando interrogatus, quid faciendum esset ad salutem assequendam, duo hæc reddidit verba: *Tantum velle*. Ratio constat, quia salus nostra duo tantum habet principia, Dei voluntatem, & nostram; unde sequitur, quod si minus e prædestinatorum numero sumus, id acceptum est referendum alterutri, vel Deo, vel nobis. Non autem Deo: quandoquidem nihil non egit, nihil non passus est propter nostram salutem, ac nobis tot, tantaque subsidia subministravit: ergo nobismet succensere debemus; & si minus salvi sumus, id unice contingit, quia nolumus; & ita quo pauciores sunt, qui id velint, uti opus est, eo pauciores sunt, qui reipsa salventur; nam, ut velitis uti opus est. Auditores attendite quæso, hoc enim interest vestra, ut velitis inquam, uti opus est, velle debetis, ut Deus vult: quomodo autem vult Deus?

Primum, vult sincere, & efficaciter per se, servans tamen semper jus nostræ libertatis. Sed quomodonam hominum plerique id imperfecte tantummodo volunt? Simplicem habent pro negotio hoc oblectationem; nam cum voluntas vera est, & efficax, superat omnes difficultates, omnes perfringit obices, qui adversantur. Ille, exempli gratia, pravum habet ingenium, quo in vitium trahitur, hic pravum habet habitum, qui eum precipitem agit in crimina numero carentia. Hinc, Auditores, initium ducendum est, hoc ingenium domandum est, hic habitus infringendus. Quidquid alioquin dixeritis, vel feceritis, non proderit. Non possum, inquiet ille; falleris. Potes, non vis; quidquid in oppositam partem dixeris: vel saltem non vis, nisi his positis conditionibus, quæ plerumque simul esse non possunt cum salute tua. Volo, dummodo hæc vitæ ratio mihi derelinquenda non sit, non alea, non impudicitiæ, non societates; non plura quæro: verum si restituendum est bonum male partum, vel injuria dimittenda? Nihil loqueris.

Verum, Auditores, hoccine est serio, & sincere aliquid velle, velle sub conditione, quæ destruit ipsam voluntatem? Nam simul colliduntur hæ duæ voluntates; hoc est velle simul & nolle; nam quicumque vult seipsum sanctificare, uti oportet, id vult quocumque pretio, nullum refugit medium, nulla difficultate deterretur. Videte paullisper vosmetipsos, quomodo vosmet geratis in iis, quæ sincere vultis. Vultis exempli caussa optimam valetudinem, cum in morbum incidistis, omnia vobis solatia interdicitis, ignem ac ferrum in vulneris curatione sufferetis. Cur? quia serio vultis convalescere. Sed salutem animæ vestræ ex dimidio tantum vultis, quia qui illam volunt, uti opus est, Sanctum Paulum imitantur: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte reprobus efficiar.* (1. *Ad Cor.*) Domant, & plectunt corpus suum, cujus amor est infensissimus salutis nostræ inimicus. Qui id vere, & efficienter volunt, Sanctum Ludovicum Galliæ Regem imitantur, qui maluisset jacturam facere Sceptri, Coronæ, honoris, vitæque ipsius, quam unum lethale facinus admittere: atque, qui serio volunt, eadem in sententia versantur, in qua Sanctus Anselmus, qui profitebatur, si hinc quidem apertum vidisset infernum, inde vero peccatum, & ipsi optio facta fuisset, se potius in infernum præcipitem daturum fuisse. Heu! hæc erat ratio vera inferni ejusdem evitandi. Sed cum plerique Fidelium se velle profitentur; hæc simplex est velleitas, & dimidiata voluntas, quam minima quæque difficultas deterret.

Hinc Auditores in hoc negotio, ut in aliis accidit, quæ nonnisi ægre fiunt, & cum difficultate. Numerus eorum qui obtinet illa semper exiguus est, quia paucis satis est constantiæ ad illa adquirenda. Scientia, exempli gratia, laborem exigit, assiduitatem, ac studii perseverantiam; hinc ex eorum, qui incipiunt, & ad illam adquirendam se disponunt, vix unum invenies, qui voti reus fiat. Ut quis in arte perfectus fiat, tempore opus est, exercitio, experientia, & hoc efficit ut eximii opifices raro inveniantur, ut per sæcula, & hominum ætates numerentur; hoc ipsum de salute, ac sanctitate dicendum est, qui modus est illam adquirendi, & promerendi. Cum sanctitas hæc suavis sit, omnes illam cuperent, sed pauci vere illam appetunt: ad id enim vis sibimet facienda est; & hæc æquissima est conclusio, paucos esse, qui vere semet sanctificare volunt. quemadmodum pauci sunt, qui sequantur media, quibus id consequantur, quæcumque illa sint; videlicet quemadmodum pauci sunt, qui rectam sequantur viam, de qua loquitur Mundi Salvator, sicuti pauci sunt, qui bellum indicant incompositis cupiditatibus suis, & crucem figant studiis suis jugi ostumento, & constantiæ suæ, quemadmodum pauci exercent paupertatem Spiritus & contemptum terrenorum bonorum; quemadmodum pauci sunt, verbo dicam, qui Dei Filium sequuntur, ejusque placita observant.

Quod vero attinet ad me, Auditores, ubi audio Salvatorem ad sequelam sui omnes homines evocantem, eisque salutis media proponentem: *Qui vult post me venire, abneget semetipsum &c.* (*Matth.* 22.) existimo illi accidere, quod Sancto Regi David in rebellione Absalon filii sui: repente enim vidit se ab omnibus derelictum, licet tot virorum millia professa fuissent se pro illius defensione morituros: *Separatus est omnis Israel a David*. Re ipsa non fuit derelictus ab omnibus; sed quid est manus exigua eorum, qui illum secuti sunt? nihil erat fere, ubi comparetur cum aliorum multitudine. Ita si recensendi illi essent, qui Deo fideliter adhærent, volentes, quidquid acciderit Dominum sequi, ac sese quocumque pretio sanctificare: heu! quam exiguus esset hic numerus cum aliorum copia comparatus! Quia pauci id volunt, quomodo volt Deus, qui ex se id sincere vult, & efficienter.

Sed qui secundo loco id volt ante omnia, cum omnia fecerit, ac retulerit ad finem hunc, in quo suam nanciscitur gloriam. Hoc ipsum juxta nostrum concipiendi morem vetustissimum est desiderium, quod unquam habuerit Deus, & primus voluntatis suæ actus habita ratione rerum earum, quæ sunt extra ipsum, producendi creata, quæ illum possidere valeant, ac æternum frui propria illius beatitudine; unde accidit quod cum nos posuerit in numero creaturarum rationabilium, veritas est de fide, illum vere nos salvos facere velle, sed quomodonam volunt plerique mortales? Heu! Attendite, hoc nolunt nisi post cetera; voluntate solum interpretativa, & reliquis omnibus consiliis posteriori.

Dicam apertius. Prima eorum voluntas est se constituendi in tali conditione per politicam cupiditate plenam, quæ magnum est consilii sui principium; sed ista conditio utilis ne est, vel noxia eorum saluti? De hoc non deliberant; quoniam alio spectant. In negotio, ex. gr. finis illorum erit locupletari; at in congerendis opibus numquid periclitatur conscientia? Hæc altera consideratio est, quæ si in mentem venerit, ut fieri poterit, expedietur. In consiliorum electione homo ducitur vel animi propensione, vel utilitate, quæ videtur; pro salute vero, quæ prior esset consideranda, postmodum si fieri potest, eam conciliare conantur. Hoc ego generalem voluntatem appello, ac solum interpretativam. Quærite ab illis utrum vellint. Nunquam aliter respondebunt: hæc eorum sententia inutilis est interrogatio. Quot sunt, qui hac mente agunt, & qui vera media amplectantur? Certe pauci.

Quod adeo verum est, ut homines abutantur etiam amplissimis subsidiis, quæ illis suppeditat Deus, ut hoc illis benevertat, ut hæc in tot excidii sui instrumenta convertant. Nam tot numerandi essent prædestinati, quot sunt pauperes; quoniam paupertas unum est ex præstantissimis adminiculis sanctitatis adquirendæ; cum tamen tot adsint, qui eamdem paupertatem sibi in obmurmurationis, ac impatientiæ, ac in sexcentorum criminum prætextum convertunt. Credendum esset totidem esse in terra Sanctos, quot sunt miseri, & quot in mundo patiuntur; quippe hæc illa est via, quam ipse Dei Filius nobis delineavit; sed in singulos, qui ut opus est, eamdem sequuntur, decem mortalium millia in hoc etiam vitæ statu illam sibi in infernum commutant. Divitiæ deberent plerisque cælum aperire per eleemosynam: sed per earum abusum numerantur inter gravissima salutis impedimenta, & quod mirum est, cum quidquid facimus, ac faciendum aggredimur, nobis esse posset adjumento, & adminiculo, videtur nobis obicem fieri, quia eodem abutimur, & ex rebus omnibus quæ accidunt, nosmet perdendi ansam arripimus.

Præterquam quod in hac generali, atque interpretativa voluntate, qua omnes homines cupiunt esse beatos, plurimi sunt extra salutis, veræque beatitudinis viam; & alii per actualem, & determinatam voluntatem viam sibimetipsis præcludunt. Ita ut considerata immensa hac multitudine mortalium, qui hodierna die sunt super terram in tot Civitatibus, in tot Provinciis, atque ditionibus, mihi videar dicere posse de plerisque illa Regii Prophetæ verba: *Domine a paucis divide eos:* (*Psal.* 16. 14.) hos subducendos esse ex parvo Electorum numero, quandoquidem allata verba Sancti Patres, ut plurimum, hoc in sensu interpretantur. Non loquor autem de infidelibus, atque Idolorum cultoribus, qui profecto dimidium excedunt: *A paucis divide eos*. Illi ab hoc numero excluduntur; quippe fieri nequit, ut aliquis sine fide salvetur. In reliqua terrarum parte, quam mundum Christianum vocamus, quot nationes in haresi, vel schismate occæcantur per voluntariam cecitatem? Hunc etiam numerum, qui aliam non mediocrem partem constituunt, abscindamus: *Divide eos a paucis*. Inter reliquos vero qui in Ecclesiæ sinu versantur, quot peccatores, qui moriuntur repentino morbo in peccato correpti? omnes hi in exiguo numero non continentur? Quot vitam languentem ducunt, quot labuntur, & consurgunt, & ut ita dicam in jugi æstu versantur a gratia in peccatum, a peccato in gratiam, & quot fluctuant salutem inter, & damnationem suam? Fieri nequit quominus horum plerique reprobentur: *A paucis divide eos*. Nam quidquam præterea requitur ad probandum hoc Salvatoris Oraculum, paucos esse prædestinatos si cum reprobis comparentur?

Nihilominus postremo adjicite plerosque Christianorum, qui hoc sincere, ac serio videntur velle, nequaquam omnino face-

facere ea, quæ ad id facienda sunt, ac præterea id maxime velle sub iisdem conditionibus, quas Deus vult; videmini namque mihi dicere Auditores, ad hoc tandem, ut reipsa salvemini, satis esse Dei precepta servare, quandoquidem Salvator ipse nihil præterea requirit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* (*Matth.* 19.) Fateor Auditores, neque ulterius quidquam postulo, sed mandata servanda sunt secundum eam latitudinem, quam legis verba significant. Sed si paucissimi hoc pacto illam observant, & longe pauciores, quam putatis; nonne confitebimini etiam paucissimos esse, qui salvi fiant? Vultisne, simul rem excutiamus, & unum, vel etiam alterum præceptorum vocemus ad trutinam? Deum amare omnibus viribus, & plus quam seipsum, hoc primum est. Heu! quotusquisque illud perfecte, & adamussim observat? Nam præterquamquod si Deus amaretur, ut jubet, nunquam læderetur; undenam fit, ut ubi de vestra agitur utilitate, ardentes estis adeo, & e contra adeo frigidi, & glacie concreti videamini, cum de Dei negotiis agatur? Si Deus præ ceteris mundi rebus amaretur, minimum quidquam nos ab illius cultu deterreret? Amare proximum sicut seipsum; hoc est alterum. Quotusquisque illud quantum est, diligenter adimplet? Si enim illum diligeretis, uti opus est, possetis ne pati illum fame enectum interire, cum interim laute, ac opipare cœnantes ventri indulgetis? Hoc fieri nequit, Si per otium mihi liceret singula persequi præcepta, eaque diligentim excutere..... Sed ex primis duobus de reliquis facilis patet conjectura.

Accedit his, ad salutem suam operandam, duo tantum generatim loquendo sunt media, & vitæ omnimode necessariæ, quin aliunde suppleri possit alia qualibet ratione: Sunt autem innocentia, & pœnitentia; per harum alterutram necessario est incedendum. Priorem pauci sequuntur, & tanquam miraculum habetur, si quis hanc tuetur integritatem, quam a Sacro Baptismatis fonte hausit, usque ad extremum vitæ spiritum. Quod tamen nobis magnum terrorem debet incutere illud est, quod Sanctus Ambrosius, qui tot omnium conditionum mortales cognoverat, tot conscientias direxerat, asserit, sibi facilius fuisse invenire qui hanc servaverint innocentiam, quod adeo rarum est, quam eos, qui postquam illius per peccatum jacturam fecerant, eamdem congrua pœnitentia reparassent: *Facilius inveni qui innocentiam servaverint, quam qui dignam post peccatum egerint pœnitentiam.* (*Lib.* 1. *de Pœnit.*) Heu! bone Deus quot peccata in hoc mundo! quoniam Propheta comparat illa terræ totius cataclysmo! *Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt.* Quid tantum scelerum, ac scelestorum, pœnitentiæ vero adeo parum, ut ipsa etiam innocentia sit infrequentior?

Post hæc mirum ne esse debet, si Sancti Patres, ut intelligeremus exiguum prædestinatorum numerum omnibus utuntur Sacræ Scripturæ figuris, modo Israelitarum, quorum duo tantum in Terram promissam ingressi sunt, cum sexcenta capitum millia egressa fuissent de terra Ægypti, modo universalis diluvii, quo totus terrarum orbis funestissimo naufragio absorptus fuit, excepto Noe, & ejus familia; si alii damnatorum numerum comparant grandini in terram labenti, vel floccis nivis per aerem volantibus; & ipsa Scriptura asserit, infernum aperiri, ac dilatari, ad significandam multitudinem eorum, qui quotidie illuc præcipites corruunt: *dilatavit infernus animam suam;* (*Isaiæ* 5.) sed prædestinati, qui salvantur, sunt exiguo in numero delecto ex immani illa multitudine: *Multi vocati, pauci vero electi.* Pauci racemi, qui post vindemiam in vita supersunt, & qui vinitorum oculos fefellerunt; paucæ oleæ, quæ in arbore remanent, postquam fortiter concussa fuit, atque iteratis impulsibus quassata; paucæ aristæ, quæ in agro post messem reliquæ sunt. Nemo est Auditores nisi incredibili stupore fuerit perculsus, qui terreri non debeat; quoniam hæ sunt similitudines, & locutiones, quibus sacer utitur Textus, ut nobis exiguum hunc numerum præbeat intelligendum. Heu! terribilis veritas, ubi sumus? Quis non trepidabit, Auditores, id cogitans? Sed ne in aliud incidamus extremum, quod est diffidentia, & desperatio; nam quantulascumque esse possit hic numerus, nostrum erit in eo locum invenire, & inde nonnisi incuria, vel improbitas nostra valebit prohibere.

CONCLUSIO. Ut autem huic Sermoni finis fiat, vestrum est eam conclusionem adjicere, qualem tanta hæc meretur veritas; nam quoniam nonnisi nostra culpa accidere potest, ut parvo hoc in numero non simus, illorum videlicet, qui sese sanctificant; & negligentia atque imprubitas nostra sunt nostri interitus caussæ; opus est, ut antequam ex hoc loco pedem efferamus, hoc ineamus consilium serio adnitendi, ut quidquid accidat, vel nobis statutum sit, nosmet sanctificemus. His verbis hominum sapientissimus admirabiles Sermones concludit suos: *Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time, & mandata ejus observa. Hoc est enim omnis homo.* (*Eccli.* 12.) Quasi vellet dicere: postquam proposuerat præcepta, & vitæ regulas pro omnibus statibus, & conditionibus, hoc esse proprium omnium generatim, & singillatim à cogitare de salute sua per Dei timorem, ejusque præceptorum observantiam: *Hoc est enim omnis homo.* Videlicet secundum Sancti Hieronymi interpretationem; Homo ad id unum factus est, & quomodo addit Sanctus Bernardus; *Si hoc est omnis homo, ergo sine hoc nihil est omnis homo.* Si homo ad id unum factus est, ergo si de hoc sollicitus non est, frustra ille est super terram. Hac in re deliberandum est, neque enim unquam de extremo fine deliberatur. Potestis quidem statuere, utrum hoc, vel aliud vitæ genus sitis amplexuri? sed vobis deliberandum est, utrum salvabimini, an secus; nam ad id unum sumus in Mundo. Sin autem in certissima hac cognitione nostra exigui numeri eorum, qui operam dant sui ipsius sanctificationi, negligimus serio de hac re cogitare, ac serio nervos omnes intendere, quid erit futurum? *Ah! quomodo nos effugiamus,* Sanctus Paulus Apostolus exclamat, *si tantam neglexerimus salutem?* Væ nobis! Quam enim spem habere possumus! Mihi persuadeo, Auditores, eo momento, quo loquor, vos jam capere consilium; ita ut nihil supersit nisi exequi illud: hæc ratio erit inveniendi locum in hoc parvo electorum numero, cui Deus æternæ gloriæ suæ reservat hereditatem.

F I N I S.